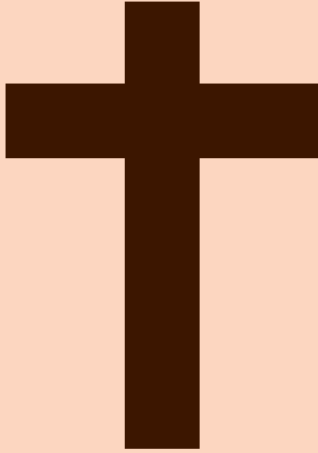

Ritonõpo Omiry: A Bíblia Sagrada na língua

Aparai do Brasil

New Testament in Apalaí (BR:apy:Apalaí)

⏏
**Khmer Standard Version of the Holy Bible in the
Khmer Language of Cambodia**

Copyright © 1997, 2005 The Bible Society in Cambodia

⏏
© រក្សាសិទ្ធិដោយសមាគមព្រះគម្ពីរសកល

គ្រប់ផ្នែកនៃសៀវភៅនេះមិនត្រូវបានផលិត ឬប្រើប្រាស់តាមទំរង់ ឬមធ្យោបាយបែបអេឡិចត្រូនិក ឬម៉ាស៊ីនណាមួយ រួមទាំងការថត ចំលងអាត់សំលេង ផ្ទុកនូវទិន្នន័យ ប្រព័ន្ធណាមួយដែលអាចយកមកប្រើ ដោយគ្មានការអនុញ្ញាតពីសមាគមព្រះគម្ពីរកម្ពុជា។ ប្រសិនបើ មានការដកស្រង់អត្ថបទគម្ពីរចាប់ពី ១០០០ខ ឡើងទៅ ត្រូវសុំការអនុញ្ញាតពីសមាគមព្រះគម្ពីរកម្ពុជា

Quotations of the Bible in Khmer Standard Version in any form, must obtain written permission from the Bible Society in Cambodia if the quoted material is inclusive of at least 1,000 verses, or a copy of any book wholly or partially, which amounts to 50% of the book quoted. For any long quotation, notice of copyright must appear as follows: Text copyright © 1997, 2005 United Bible Societies. Used by permission.

Contents

MATEU	1
MAKU	82
RUKA	127
JOÃO	213
ATOS	268
ROMANOS	332
1 KORĪTIU	367
2 KORĪTIU	402
KARAXIA	425
EPEZU	438
PIRIPO	450
KOROXI	459
1 TESARONIKA	468
2 TESARONIKA	475
1 TIMOTEU	479
2 TIMOTEU	488
TITU	495
PIREMÕ	499
EPEREU	501
TIAKU	528
1 PETURU	537
2 PETURU	548
1 JOÃO	554
2 JOÃO	562
3 JOÃO	564
JUTA	566
APOKARIPXI	569
SAUMU	603

MATEU

Nymerohpypy Jezu poko

Mateus

Ekarotopo

Sero *Mateu* nekarohpyryme mana Jezu Kyrixtu poko, Kypy-nanohnekomo. Sero nono pona Ritonōpo nenehpohpyryme Jezu mana tōmihpyry ae ro juteu tō pynanohtohme te, sero nono pōkō pynanohtohme emero.

Apitoryme Jezu enurutopōpyry poko ekarōko mana, Ritonōpo mūkurume aexiry enetupuhpotohme. Mame tōpurihkase Jezu ahtao João ahno ēpurihkane a, tukupse kynexine joroko tamuru a ona tonorē po. Moromeīpo toytose Jezu Karirea pona, imoihmākō amorepase, kurākōkara kurākase, joroko tō tūtanohpose jorokohpā kō ae.

Jezu namorepatoh tonō kurā poko ekarōko Mateu mana. Kuurutorŷko roropa, Jezu omihpyry poko zae pyra parixeu tō ehtopōpyry poko, amorepatōkō Moeze nyripohpyry poko roropa.

Sero pape ao

Apitorymā Jezu ehtoh poko 1.1–4.11

Jezu Karirea po 4.12–18.35

Karirea poe Jerusarē pona 19.1–20.34

Jerusarē po Kyrixtu ehtopōpyry 21.1–27.66

Jezu ēsemākary ropa, aosenepory ropa 28.1-20

Jezu ekyrŷpyā esety poko

(Ruka 3.23-28)

¹ Sē nase Jezu Kyrixtu enurutopōpyry poko. Tawi paryme Jezu kynexine. Aparāo paryme roropa Tawi kynexine.

² Aparāo mokyro Izake zummy. Izake mokyro Jako zummy. Jako mokyro Juta zummy, Juta akorō tō maro.

³ Juta mokyro Pereze zummy, Zera zummy roropa. Jēkō Tamara kynexine. Pereze mokyro Ezerō zummy. Ezerō roropa Arāo zummy.

⁴ Arāo mokyro Aminatape zummy. Aminatape mokyro Nasō zummy. Nasō mokyro Saumō zummy.

⁵ Saumō mokyro Poaze zummy. Poaze eny Raape kynexine. Poaze mokyro Opete zummy. Opete eny Ruti kynexine. Opete mokyro Jese zummy.

⁶ Jese mokyro tuisa Tawi zummy.

Tawi mokyro Saromāo zummy. Saromāo eny mokyro Uria pytŷpyry.

⁷ Saromāo mokyro Ropoāo zummy. Ropoāo mokyro Apia zummy. Apia mokyro Asa zummy.

⁸ Asa mokyro Josapa zummy. Josapa mokyro Jorāo zummy. Jorāo mokyro Uzia zummy.

⁹ Uzia mokyro Jotāo zummy. Jotāo mokyro Akaze zummy. Akaze mokyro Ezekia zummy.

¹⁰ Ezekia mokyro Manase zummy. Manase mokyro Amō zummy. Amō mokyro Joxia zummy.

¹¹ Joxia mokyro Jekonia zummy, Jekonia akorō tō maro. Mame morara ahtao soutatu tō tooehse Papironia poe Izyraeu tō poremākapose. Tuhke totapase eya xine. Toto akoīpyry tarose eya xine Papironia pona.

¹² Morarame tarose tahtao xine Papironia pona Jekonia toemūkuase moroto Saratieume. Saratieu mokyro Zoropapeu zumy.

¹³ Zoropapeu mokyro Apiuti zumy. Apiuti mokyro Eriakī zumy. Eriakī mokyro Azoro zumy.

¹⁴ Azoro mokyro Satoke zumy. Satoke mokyro Akī zumy. Akī mokyro Eriuti zumy.

¹⁵ Eriuti mokyro Ereaza zumy. Ereaza mokyro Matã zumy. Matã mokyro Jako zumy.

¹⁶ Jako mokyro Joze zumy. Joze mokyro Maria nio, Jezu ě nio. Jezu mokyro Kyrixtu, Kuesēkomo.

¹⁷ Morara exiryke Aparão tō toemūkuase, imūkuru tō roropa toemūkuase, ipakō roropa toemūkuase, Aparão poe tātakenahtose toto 14me Tawi enurutopōpyry pona. Ě xia ropa, Tawi poe Izyraeu tō arotopōpyry pona Papironia pona tātakenahtose toto 14me. Morotoino Izyraeu tō arotopōpyry poe Ritonōpo nymenekahpyry enurutopōpyry pona 14me tātakenahtose ropa toto.

*Jezu Kyrixtu enurutopōpyry
(Ruka 2.1-7)*

¹⁸ Mame ynara Jezu Kyrixtu enurutopōpyry kynexine. Maria Jezu eny tymenekase Joze a typytyme repe. Yrome oximaro exipitopyra ro tahtao xine poetoēme toehse nohpo Ritonōpo Zuzenu poe.

¹⁹ Mame mokyro Joze zae exikety kynexine. Nohpo poetoēme eneryke tyya iniome se pyra toehse ynororo repe. Yrome jarao Maria hxirory se pyra kynexine. Morara exiryke tōsenetupuhse irumekary poko. Tokare pyra rokē irumekary se toehse ynororo.

²⁰ Mame moro poko aemynyhmaryhtao ro taosenekase ynororo Ritonōpo a. Ynara tykase Ritonōpo nenyokyhpyry aosenety eya:

– Aimo Joze, Tawi paryme mase. Etako pahne, torētyke pyra exiko Maria poetoēme exiry poko. Mokyro apoiko opytyme. Ritonōpo Zuzenu poe poetoēme mā ynororo.

²¹ Enurūko mana orutuame. Mame Jezume mokyro esehpāko mase. Ynara exiryke, typoetory tō kurākāko mana. Toto rypyry korokāko roropa mana. Morara exiryke Jezume esehpāko mase, tykase sã mokyro Ritonōpo nenyokyhpyry Joze a aosenety.

²² Morara toehse emero Ritonōpo omihpyry ae ro, pake ynara tykase Ritonōpo exiryke urutono a:

²³ “Oryximã poetoēme exīko, orutua maro exipitopyra ro tahtao.

Mame enurūko mana orutuame, esety Emanueume exīko,” tykase ynororo Ritonōpo poe pake. (“Emanueu” kary: “Ritonōpo kymaro xine mana” kary epereu omiry ae.)

²⁴ Morarame typakase ropa tahtao Ritonōpo nenyokyhpyry omipona toehse ynororo. Maria tapoise eya typytyme.

²⁵ Yrome typyty maro pyra kynexine aporo aenururu ponãmero. Mame tonuruse ahtao Jezume tosehapse eya.

2

Jezu enese aehtyã xixi tūtatoh wino

¹ Mame Jezu tonuruse Perē po, Jutea rãnaō pata po, Erote Jutea tuisaryme ahtao. Mame te rokēme orutua kō toytose Jerusarē pona.

Xixi tūtatoh wino esarykō kynexine. Xirikuato poko atamorepaketō kynexine, ynara tykase toto Jerusarē pōkomo a:

² – Otoko hko enurusenā nae? juteu tō tuisaryme aenuruhpyry nae? Ikyryry ynanenease xirikuato, tōnuhse ahtao xixi tūtatoh wino. Moro eneryke yna a aenururu waro toehse yna. Moro xirikuato tokahmase yna a. Morara exiryke mokyro enese ynanoehno xiaro kure tyrithme, tykase toto Jerusarē pōkomo a.

³ Mame mokaro xirikuato ekahmahpōkō omiry etaryke tyya xine tutuisarykō turuse toto a, Erote turuse. Mame toto omiry etaryke tyya torētyke toehse Erote imepỹ tuisa se pyra toexiryke tymyakāme. Morararo Jerusarē pōkō emero torētyke toehse toto.

⁴ Mame Erote a Ritonōpo maro oturuketō tykohmase tyya, tamuximākomo, Moeze omihpyry poko imehnō amorepananō roropa.

– Otoko Ritonōpo nymenekahpyry enurūko nae Kuesēkōme? tykase Erote, tōturupose eya xine.

⁵ – Perē po Jutea rānaō po, tykase toto. Ynara tymerose exiryke urutono a pake Ritonōpo poe:

⁶ “Perē-Epyrata, pata pitiko mase Juta patary tō rānao, yrome owino Izyraeu tō tuisary enehpōko ase, moino ro exiketyme mā ynororo, apitorymā poe. Izyraeu tō esēme exīko mana,” āko Ritonōpo poe urutō nymerohpyry, tykase toto Erote a.

⁷ Morarame Erote a xirikuato ekahmahpōkō tykohmase tyya toto maro tōturutohme tokare pyra. Mame tōturupose eya xine xirikuato onuhtopōpyry poko:

– Otara ahtao xirikuato menepitoatohse? tykase ynororo.

⁸ Mame zuaro toehse tahtao taropose toto eya Perē pona.

– Ytotoko Perē pona. Enurusenā zupitatoko. Mame mokyro tonese oya xine ahtao, meramatatose ropa aporo juruse. Ywy roropa jytyry se ase kure tyrise, tykase Erote eya xine repe. (Ajohpe morara tykase ynororo poeto etapary se toexiryke.)

⁹ Mame morara kary etaryke tyya xine toytose toto. Toytorykohtao xirikuato tonese ropa eya xine, mororo inenehpyrykō ro xixi tūtatoh wino, aosenepohpyry ro. Mame toto esemazupurume xirikuato toytose poeto pitiko esary pona. Mame totypohse epozakoxi.

¹⁰ Tākye toehse toto yronymyryme xirikuato eneryke tyya xine.

¹¹ Mame tapyi taka toytose toto. Moro tao enurusenā tonese eya xine tyse enao, Maria enao. Mame tosekumurukō po typorohse toto Jezu ēpataka, “Kure mase imehxo” katohme tyya xine eya. Mame typakarākō ae tynekarorykō touse eya xine ekarotohme eya. Uuru te, ixtaratu te, imepỹ ixtaratu mira roropa, enara touse kehko eya xine tynekarorykōme eya.

¹² Mame tōsenetykō Ritonōpo omiry totase eya xine:

– Ytopyra ropa ehtoko Erote a, tykase eya xine aosenetykomo. Morara exiryke imepỹ osema ae rokē toytose ropa toto, tosaka xine.

Aepatopōpyrykō Ejitu pona

¹³ Morarame toytose ropa xirikuato ekahmahpōkō ahtao, Ritonōpo nenyokhyryry tōsenepose sã Joze a aosenety. Ynara tykase sã ynororo Joze a:

— Owōko, poeto aroko jē maro, epatoko Ejitu pona. Mame moroto rokē mehtatose aporo. Turuse ropa ya awahtao xine rokē moehtatose ropa. Poeto pitiko enurusenā zupīko Erote mana etapatohme repe, tykase sã Ritonōpo nenyokyhpyry Joze a aosenety.

¹⁴ Morara exiryke towōse Joze. Mororome ro toytose toto koko. Poeto tarose eya jē maro Ejitu pona.

¹⁵ Mame moroto toehse toto, Erote orikyry ponāmero.

Morara toehse zae Ritonōpo omihpyry exiryke. Pake Ritonōpo poe ynara tykase urutono: “Ejitu poe umūkuru enehpōko ropa ase,” tykase pake ynororo.

Poetohti etapatopōpyry poko Erote a

¹⁶ Morarame mokaro a tonekunohtopōpyry poko tutuarōtase tahtao, tyekītapāse Erote. Xirikuato ekahmahpōkō zehno toehse. Mame soutatu tō taropose eya Perē pona poeto pisarara enurusenā kō etapatohme. Emero porehme totapapose toto orutua komo, inenyohtyamo a. Tyse suhsuru poko ro exiketō tonahkapose eya Jezu enurutopōpyry poko tutuarōtase toexiryke xixi tūtatoh wino aehtyamo a turuse toexiryke. Morara exiryke emero totapapose toh eya, Perē pōkō poenomo, Perē zomyēkō poenomo roropa. Enara totapapose toh Erote a.

¹⁷ Zae morara tykase Jeremia pake Ritonōpo poe:

¹⁸ “Panaikato osetāko mana Rama po,
ixitary yronymyryme.
Rakeu xitāko mana tumūkuru tō poko;
tōsemuhkehkary se pyra mana,
toorihse toto exiryke emero,”
tykase Jeremia pake.

Aehtopōpyrykō ropa Ejitu poe

¹⁹ Morarame Erote toorihse ahtao Ritonōpo nenyokyhpyry toytose Joze a, Ejitu poro Joze ahtao. Mame ynara tykase sã aosenety:

²⁰ — Owōko ropa. Poeto aroko ropa jē maro Izyraeu tō esaka ropa. Mokaro poetohti etapary se aehtyā toorihse toh mana emero porehme, tykase sã Ritonōpo nenyokyhpyry Joze osenety.

²¹ Morarame Joze towōse ropa. Poeto tarose jē maro Izyraeu tō esaka ropa.

²² Mame Erote mūkuhpyry esety Akerau. Mokyro kynexine Jutea esemy. Tummy myakāme toehse kynexine. Mokyro ekary etaryke tyya, Jutea pona toytory se pyra Joze toehse. Mame Ritonōpo a taosenehkase ropa. Mame aomi poe toytose Joze Karirea pona.

²³ Mame Nazare pona toytose roropa toto, Karirea rānaō pona. Moroto ke ehse toh rahkene, Ritonōpo omihpyry ae ro. Pake ynara tykase urutō kō Ritonōpo poe inymenekahpyry poko: “Nazare pōme exīko mana,” tykase.

3

*João ahno ĕpurihkane nurutatopōpyry
(Maku 1.1-8; Ruka 3.1-18; João 1.19-28)*

¹ Morarame Nazare po Jezu ahtao ro João ahno ĕpurihkane toytose. Imehnō tamorepapatose eya Ritonōpo omiry poko moroto, ahno esao pyra, Jutea po.

² Ynara tykase ynororo eya xine:

— Oorypyrykō irumekatoko. Emynyhmatoko oorypyrykō poko pyra oehtohkōme. Ritonōpo nymenekahpyry oehsasaka mana, Kuesēkomo, tykase ynororo eya xine.

³ João poko tōturuse Izaja ekepyry. Pake Ritonōpo poe urutōme kynexine ynororo. Ynara tykase ynororo:

“Opore mokyro oturūko mana ahno esao pyra.

Ynara āko mana: ‘Kuesēkō oehsasaka mana.

Naeroro esemahtotoko Ritonōpo esemaryme!

Oesēkōme enetupuhtoko.

Oorypyrykō ikorokapotoko topohme aytotohme

okurohtaka xine,’ āko mana,”

tykase Izaja pake.

⁴ João zupony kameru hpoty rokē kynexine. (Ihpoty yrawa ekasē samo.) Mame zamareary okyno pihpyry kynexine. Zoty wexixi panō kynexine. Ano zeni aukurume kynexine.

⁵ Mame Jerusarē pōkō tooehse João a aomiry etase. Jutea pōkō roropa tooehse toto eya. Joatāo ehpiōkō roropa tooehse toto eya.

⁶ Morarame tyrypyrykō tokarose tyya xine ahtao Ritonōpo omipona toehtohkōme tōpurihkase toto Joatāo kuaka João a.

⁷ Morarame parixeu tō roropa toytose João a satuseu tō maro. (Parixeu tō imehnō amorepananō roropa kynexine Moeze omihpyry poko. Satuseu tō roropa morararo imehnō amorepananōme kynexine Moeze omihpyry poko repe. Yrome satuseu tō ahno ēsemākary ropa poko onenetupuhpyra toh kynexine.) Mokaro toytose João a osēpurihkapse roropa repe. Yrome toto eneryke tyya orēpyra sã turuse toto João a. Ynara tykase ynororo eya xine:

— Okoi tō mā apoto kurūke epāko toto. Mokaro sã matose. Ritonōpo kurūke epāko matose repe, ozehno xine aexiry enetuputyryke oya xine.

⁸ Oorypyrykō rumekary se awahtao xine kure ehtoko. Kure imehnō tyritoko oorypyrykō rumekatopōpyry oya xine waro imehnō ehtohme roropa.

⁹ Ynara kara ehtoko roropa: “Kytamurukō Aparāo ekepyry Ritonōpo poetoryme imehxo kynexine. Iparyme yna exiryke Ritonōpo poetoryme ynanase,” kara ehtoko. “Ritonōpo poetoryme yna exiryke yna onuānohpyra Ritonōpo mana yna rypyry poko,” kara roropa ehtoko. Etatoko pahne, senohne topu tōkehko tyriry se Ritonōpo ahtao Aparāo pakomotyāme, tyrīko mana tyriry waro toexiryke.

¹⁰ Ritonōpo tupito esēme sã mana. Popyra eperytakety sahkāko sã mana tytapemā ke, ipahtohme apoto htaka. Moro sã matose, popyra exikety samo, eperytapỹ samo, oorypyrykō onurumekara awahtao xine, tykase João eya xine.

¹¹ — Mame oorypyrykō rumekaryhtao oya xine oēpurihkatorỹko ase nakuaka, imehnō tuarōtanohtohme oorypyrykō rumekatopōpyry poko oya xine. Mame okomino imepỹ oehnōko mana. Mokyro tooehse ahtao Ritonōpo Zuzenu ekarōko oya xine mana. Yrome oorypyrykō onurumekara awahtao xine awānohtorỹko mana. Tuisame roropa mana. Ywy tuisame pyra ase ipunaka.

¹² Mame ynara sã exīko kypoko xine mana. Arexi poko erohkety sã exīko mana. Arexi poko erohkety arexi apōko mana. Moromeīpo ipūmāko mana ipihpyry ohpahtohme arexi kurā apiakatohme tyya.

Mame arexi kurā rokē ěmāko mana ě aka. Ikurākāko mā ipoko erohkety mana. Yrome ipihpyry wŷnāko mana ipahtohme apoto htaka. Moro sā Kuesěkō kuapiakatorŷko mana. Mame iirypyrymākō emāko mana ezehpy htaka, tykase Joāo eya xine.

Jezu ěpurihkatopŷpyry

(Maku 1.9-11; Ruka 3.21-22)

¹³ Morarame Jezu toytose rahkene Karirea poe Joatāo mŷpozakoxi. Toytose ynororo Joāo a osěpurihkapose eya.

¹⁴ Yrome Jezu ěpurihkary se pyra Joāo kynexine. Ynara tykase ynororo Jezu a:

– Kurehxo jěpurihkary oya. Oty katoĥ ya oehnŷko mah osěpurihkapose? tykase Joāo Jezu a.

¹⁵ Yrome ynara tykase Jezu eya:

– Jomipona rokē exiko. Morara awahtao Ritonŷpo omipona exĭko sytase, tykase. Morara karyke tyya Jezu omipona toehse Joāo.

¹⁶ Jezu tŷpurihkase eya. Mame towŷse ropa ahtao nakuae, kapu toepiakase samŷ. Mame Ritonŷpo Zuzenu tyhtose utukuimo panono Jezu pona. Moro tonese Joāo a.

¹⁷ Mame omi totase kaino. Ynara tykase:

– Umŷkuru nymyry mose. Ipyno ase. Tākye ase roropa ipoko, tykase.

4

Jezu kuhtopŷpyry joroko tamuru a

(Maku 1.12-13; Ruka 4.1-13)

¹ Morarame ahno esaka pyra Jezu tarose Ritonŷpo Zuzenu a ikuĥpohtohme joroko tamuru a.

² Mame moroto tuhke Jezu otuĥpyra tŷmehse, 40me ěmepyry. Morarame tomitapāse ynororo.

³ Mame porě, joroko tamuru tooehse eya. Ynara tykase ynororo Jezu a:

– Ritonŷpo mŷkurume awahtao senohne topu tyriko ourume, tykase.

⁴ – Arypyra, tykase Jezu eya. – Ynara tymerose Ritonŷpo omiryne: “Wyi kure repe. Yrome wyi poko rokē awahtao xine orihnŷko matose. Māpyra Ritonŷpo omipona awahtao xine ipunaka orihpŷme exĭko matose,” āko Ritonŷpo omiry, tykase Jezu eya.

⁵ Morarame pata kurā pona Jezu tarose joroko tamuru a, Jerusarě pona. Morotona Ritonŷpo Tapyĭ pona Jezu tarose eya, kaetokŷ pona, tapyĭ mypatarānaka.

⁶ Mame ynara tykase ynororo Jezu a:

– Ritonŷpo mŷkuru nymyryne awahtao epukako sero poe nono pona, ynara tymerose exiryke Ritonŷpo omiryne:

“Tynenyoyhtyā tyripŷko Ritonŷpo mana, oewomatohme emero rokē pona oytoryhtao,

Tomary ke āpoĭko mā toto,

epuhtāmara opupuru ehtohme topu tŷ pona,”

me tymerose mana, tykase joroko tamuru Jezu a.

⁷ Yrome ynara tykase Jezu eya:

– Arypyra. Ynara āko Ritonŷpo omiry roropa: “Oesěkŷme Ritonŷpo exiryke, onukuĥpyra ehtoko ipunaka,” āko Ritonŷpo omiry, tykase Jezu.

⁸ Morarame Jezu tarose ropa joroko tamuru a ypy emory pona. Moro poe typatary tō kurā tonepose eya, tuisa tōkehko.

⁹ Ynara tykase ynororo eya:

— Sero nono pōkō patary tuhke nae ase kurākomo. Tytaōke kurā ke roropa mana. Emero ekarōko ase oya oesekumuru po typorohse jēpataka awahtao, “Kure mase. Imehxo mase,” katohme ya, tykase joroko tamuru Jezu a.

¹⁰ Yrome ynara tykase Jezu:

— Ytoko ropa taroino. Kurumekako joroko tamuru, ynara tymerose exiryke Ritonōpo omiryne: “Ywy rokē kure kyritoko, oesēkōme jexiryke. Jomipona rokē ehtoko,” āko Ritonōpo omiry, tykase Jezu joroko tamuru a.

¹¹ Morara exiryke Jezu turumekase ropa joroko tamuru a. Mame Ritonōpo nenyohyā toytose eya, akorehmase.

*Imehnō amorepitory Jezu a Karirea po
(Maku 1.14-15; Ruka 4.14-15)*

¹² Moromeīpo João tōmapose āpuruhpyry taka juteu tō tuisary a. Mame moro poko Jezu turuse imehno a. Mame morara kary totase tyya ahtao, toesyryhmase ropa ynororo Karirea pona ropa.

¹³ Yrome okynā pyra kynexine Nazare po. Toytose ynororo Kapanaū pona, ikuhpo ehpiokoxi, Karirea ehpiokoxi. Zepurō pata moe pyra kynexine. Napatari pata moe pyra roropa kynexine.

¹⁴ Ritonōpo omihpyry ae ro morotona toytose Jezu, ynara tymerose exiryke Izaja a Ritonōpo omiryne:

¹⁵ “Zepurō pōkomo, Napatari pōkō roropa, tuna konōto ehpiōkomo, tuna Joatāo mōpoe, Karirea, juteutōkara esaryne roropa mana!

¹⁶ Ritonōpo

waro pyra exiketō ezuru konōto enēko mana. Orihketōme matose tyrypyhpyke oexirykōke. Yrome Ritonōpo nymenekahpyry oya xine ytōko mana. Otuarōtanohtorỹko mana,” me tymerose pake Izaja a.

¹⁷ Morarame imehnō tamorepapatose Jezu a Ritonōpo poko. Ynara tykase ynororo eya xine:

— Oorypyrykō irumekatoko. Ritonōpo enetupuhtoko oesēkōme nymyry, tykase.

*Imehnō eahmatopōpyry Jezu a tymaro toto ytotohme
(Maku 1.16-20; Ruka 5.1-11)*

¹⁸ Morarame Jezu toytose Karirea ehpiuroko, ikuhpo ehpiuroko. Moroto kana anỹnanō tonese eya, asakoro. Ximāo Peturu kynexine takorō maro Ātare maro. Kana anỹnōko toh kynexine tarāpa ke.

¹⁹ Morarame ynara tykase Jezu eya xine:

— Ymaro ehmaropa. Tyoro āmorepatorỹko ase, imehnō amorepatohme oya xine, jomipona toto ehtohme, tykase Jezu eya xine.

²⁰ Axī tarāpa turumekase eya xine Jezu maro toytotohkōme.

²¹ Mame toesyryhmase Jezu ahtao, imehnō tonese ropa eya, Tiaku tomo, João maro. Zepeteu poenō tō kynexine. Tykanarykō ao toh kynexine, tohpake ao. Tumykō maro toh kynexine Zepeteu maro. Tarāpa poko erohnōko toh kynexine. Tykohmase tahtao xine

22 axī tykanarykō tynomose tumykō maro, Jezu maro toytotohkōme.

Imehnō amorepatopōpyry Jezu a, kurākōkara kurākatopōpyry roropa eya (Ruka 6.17-19)

23 Morarame Karirea poro toytoryme Jezu a imehnō tamorepase eya. Toto atamorepatoh tao tamorepase toto eya Ritonōpo omiry kurā poko, toto esēme Ritonōpo exiry poko, enara. Mame tuhke kurākōkara tukurākase ropa eya.

24 Mame Jezu tokātose eya xine. Xiria pōkō Jezu poko tutuarōtase roropa. Morarame eya xine kurākōkara tuhke tonehse Jezu a ikurākatohme. Jorokohpā kō roropa tonehse toto a epuepukaketomo te, ytoytopyrya exiketō roropa tonehse eya xine. Morarame emero tukurākase ropa Jezu a toto.

25 Morarame imeimehnō pōkomo a Jezu tokahmase, imoihmākomo a. Karirea pōkomo a tokahmase te, Omame Osetoro pata tō pōkomo a te, Jerusarē pōkomo a te, Jutea pōkomo a te, tuna Joatāo mōpoēkomo a roropa Jezu tokahmase, enara.

5

Jezu nurutatopōpyry ypy po (Ruka 6.20-23)

1 Morarame imoihmākō eneryke tyya Jezu tōnuhse ypy pona. Mame typorohse ynororo ahtao ipoetory tō toytose eya.

2 Mame tamorepase toto eya. Ynara tykase eya xine:

3 – Tākye exīko mā ynara kananomo:

“Jamoreme kure ehtoh riry waro pyra ase repe.

Yrome Ritonōpo omipona jexiry se ase,” kananō mā tākye exīko Ritonōpo poetoryme toexirykōke.

Amarokō roropa morara karyhtao oya xine, tākye exīko matose Ritonōpo poetoryme oexirykōke roropa.

4 – Oxitarykohtao oorypyrykō poko oorypyrykō rumekary se oexirykōke, tākye exīko ropa matose.

Ritonōpo poe xitara exīko ropa matose.

5 – Oyamene se pyra awahtao xine tākye exīko ropa matose. Ritonōpo nekarory esēme exīko matose.

6 – Ritonōpo omipona se awahtao xine yronomyryme tākye exīko matose Ritonōpo poe.

Zae ehtoh ekarōko roropa Ritonōpo mana oya xine.

7 – Imehnō pyno awahtao xine tākye exīko matose, opyno xine roropa Ritonōpo exiryke.

8 – Kure ehtoh se awahtao xine okurohtao xine tākye exīko matose, Ritonōpo enēko roropa matose.

9 – Oxiehno exiketō oxiehno pyra tyripose ropa oya xine ahtao tākye exīko matose. “Ypoenōme matose,” āko Ritonōpo oya xine mana.

10 – Ritonōpo omipona awahtao xine kokoro rokene, mame kure oexirykō pokoino tyryryhmase awahtao xine imehnomo a, tākye rokē ehtoko. Ohtomarykō toanahtose oya xine ahtao Ritonōpo esary oesarykōme exīko mana.

11 — Täkye ehtoko opoihtorykohtao imehnomo a, oryhmartykohtao roropa eya xine, onetäparykohtao roropa imehnomo a täkye ehtoko ypo-toryme oexirykõke.

12 Atäkyematoko. Ynara exiryke, oepehpyrykõ kurã tukuräkase Ritonõpo a tynekaroryme oya xine kapu ao. Oryhmartykõ sä pake urutõ kõ tyryhmase imehnomo a.

*Sautume sä kuehtohkõ poko; saerehkaneme roropa
(Maku 9.50; Ruka 14.34-35)*

13 — Sautu kure tõsë sauhpatohme. Kure roropa mana tõsë ony-motanohippyra mana. Yrome säme pyra toehse ahtao oty katohme kure? Arypyra, typahsême rokene, popyra toehse exiryke. Moro sä matose sero nono põkõ emeporyme rokene sautu samo, zae awahtao xine. Yrome zae pyra toehse awahtao xine popÿ sautu sä matose, zae pyra oexirykõke. Typahsême rokë sä matose.

14 — Imehnõ amorepatoko ypoko, toto tuarõtatohme ypoko. Morara awahtao xine saerehkane sä matose sero nono po. Pata konõto kaetokõ po tyrise ahtao jarao osenëko mana. Moro sä matose. Juaro awahtao xine zae oehtohkõ enëko imehnõ mana.

15 Onokyhxo hna kasana ke nãparina etapurũko saerehkara ehtohme? Arypyra, anapurupyra. Esaka rokë tyrïko mana saerehkatohme tytapyï tao. Morara ahtao kure osenuhmãko mã toto tapyi taõkomo.

16 Moro saaro kure ehtoh poko ehtoko imehnõ neneryme jenetuputyryke oya xine. Mame kure oexirykõ eneryke tyya xine Ritonõpo Kapuaõ enetupuhnõko toh mana. Ynororo rokë okurãkaphõme enetupuhnõko mã toto.

Imehnõ amorepary poko Moeze omihpyry poko

17 — Ynara kara ehtoko okurohtao xine: “Jezu tooehse Moeze nymerohippyrumekapose kyya xine,” kara ehtoko. “Ritonõpo poe urutõ kõ namorepatopõpyry omipona pyra ehtoko,” kara ase oya xine. Toto namorepatopõpyry rumekapory se pyra ase oya xine. Pake tõturuse toto Ritonõpo poe, toto omihpyry ae oepyase. Toto omihpyry ae ro emero tyrïko ase, zae ehtoh Ritonõpo a waro oehtohkõme.

18 Etatoko pahne, kapu nae ro ahtao, nono roropa nae ro ahtao enahpyra Ritonõpo nymeropohpyry Moeze tomo a. Inymeropohpyry ae ro emero exïko mana nono enahtoh ponãmero, kapu enahtoh ponãmero roropa.

19 Morara exiryke toiro pitiko aomipona pyra toehse awahtao xine, imehnõ tamorepase oya xine ahtao roropa asã xine toto ehtohme, Ritonõpo poetory amorepaneme nymyry pyra matose. Morara awahtao xine ime pyra roropa matose Ritonõpo a. Mãpyra aomipona awahtao xine yronymyryme, imehnõ amoreparyhtao roropa oya xine, aomipona toto ehtohme orëpyrahxo exïko matose Ritonõpo poe. Kure oritorÿko roropa Ritonõpo mana, tykase Jezu eya xine.

20 — Etatoko pahne, parixeu tõ Ritonõpo omiry omipona sä toh mã repe. Yrome aomipona nymyry pyra mã toto. Mokaro saaro Moeze omihpyry poko amorepatokõ mana. Yrome mokaro sä rokë awahtao xine omõpyra matose Ritonõpo esaka. Zae awahtao xine rokë omõnõko matose Ritonõpo esaka.

Imehnõ zehno ehtoh poko

21 – Ynara tykase Moeze atamurukomo a: “Imehnõ onetapara ehtoko. Imepÿ totapase oya xine ahtao aarotorÿko toh mana terekatu a oetapapotohkõme roropa,” tykase Moeze Ritonõpo poe.

22 Yrome ywy oya xine ynara äko ase, imehnõ zehno awahtao xine okurohtao xine toto etapäko sä matose. Morara awahtao xine awänohtorÿko Ritonõpo mana. Imepyny a: “Popyra rokë mase,” karyhtao oya xine kure oekarorykomo terekatu a. Imepyny a: “Rowohpe mase,” karyhtao oya xine kure apotoimo htaka aaroporykomo. Morara exiryke omi rypyry poko pyra ehtoko ipunaka.

23 Mame onekarorykõ tonehse oya xine ahtao Ritonõpo Tapyĩ taka Ritonõpo a ekarotohme, onekaropyra ehtoko aporo imepÿ ozehno xine exiry waro awahtao xine.

24 Oturutatoko aporo ozehnotokomo a. Zae pyra oehtopõpyrykõ ekarotoko eya ozehno xine pyra aehtohme ropa. Moromeĩpo ytotoke ropa Ritonõpo Tapyĩ taka ropa onekarorykõ ekarotohme eya.

25 – Axĩ ke azahkuru toehse awahtao xine osenetupuhtoko. Ekorokapotoke roropa axiny Ritonõpo epataka ytopyra ro awahtao xine. Sero notoko po imepÿ aarorykõ se ahtao terekatu a mokyro maro kure oturutoko aaropyra xine ahtao ro terekatu a. Mame otarame aaropyra xine ekurehnõko mana kure tõturuse imaro oexirykõke. Mäpyra popyra tõturuse awahtao xine imaro terekatu a arotorÿko mana. Ohxirotorÿko roropa mana. Morarame terekatu roropa oekarotorÿko mana soutatu a, oëmapotohkõme äpuruhpyry taka.

26 Moro taka tomõse awahtao xine, etatoko pahne, okynä matose moro ao, terekatu nepehmapory epehmäko matose emero porehme.

Imehnõ nohpo poku ehtoh poku

27 – Moeze omihpyry ynara äko: “Imehnõ nohpory poku pyra ehtoko. Imehnõ nio tõ poku pyra ehtoko,” äko. Moro tymeropose Ritonõpo a pake.

28 Yrome ynara äko ase oya xine, nohpo eneryhtao oya xine, ipoko openetarykohtao, pake iirypyryme toehse matose imaro se toehse oexirykõke okurohtao xine. Popyra moro Ritonõpo a mana.

29 Tomeseke ehtoko õsenetupuhtohkõ poku zae rokë õsenetupuhtohkõme, zae rokë oehtohkõme roropa, iirypyryme pyra oehtohkõme. Oenuru pokoino apotunuru wino iirypyryme awahtao xine, moro enuru toutoko, ipahtohme. Kurehxo oya xine exiry õkokõ kyryry tomapose ahtao oorypyrykõ rumekatohme, amarokõ omõtohme Ritonõpo esaka. Popyrahxo mä oya xine õmomyrykõ apotoimo htaka.

30 Mame oemary pokoino apotunuru wino iirypyryme awahtao xine, ihkohtoko emapotohme. Kurehxo mä oya xine toiro oemarykõ tyhkohse ahtao, oorypyrykõ rumekatohme oya xine õmõtohme Ritonõpo esaka. Popyrahxo mä õmomyrykõ apotoimo htaka.

Typyty rumekary poku inio a

(Mateu 19.9; Maku 10.11-12; Ruka 16.18)

31 – Pakatokõ omihpyry waro roropa matose nohpo rumekary poku. Ynara tykase toto: “Opyxiäkõ rumekary se awahtao xine pape imerotoke, opyxiäkõ rumekary poku oya xine,” tykase toto pake.

32 Yrome ynara äko ase oya xine, opyxiäkõ rumekaryhtao oya xine imehnõ poku pyra ynororo ahtao mokyro riko matose iirypyryme. Imepÿ pytyme toehse ynororo ahtao iirypyryme exiko mana. Morararo

imepÿ orutua imaro toehse ahtao, iirypyryme exïko roropa ynororo opokoino xine.

Tõmipona ehtoh poko

33 – Ynara totase oya xine pakatokõ omihpyry: “Ritonõpo riryhtao oya xine oenenekõme imehnõ onenekunohpyra ehtoko,” kary totase oya xine.

34 Yrome ywy ynara ãko ase oya xine, Ritonõpo onesehtopyra ehtoko oenenekõme. Kapu onykohmara ehtoko roropa oenenekõme Ritonõpo esaryme exiryke.

35 Nono onyripyra ehtoko roropa oenenekõme Ritonõpo pupuru esaryme exiryke. Jerusarë onesehtopyra ehtoko roropa oenenekõme tuisa konõto esaryme exiryke.

36 Oupuhpyrykõ onyripyra ehtoko roropa oenenekõme oupuhpyrykõ tyorõmary waro pyra oexirykõke. Oũsetykõ karimutume ahtao xinukutume tyriry waro pyra matose. Xinukutume ahtao karimutume tyriry waro pyra roropa matose.

37 Naeroro: “ÿ,” kahtoko rokene. “Arypyra,” kahtoko roropa. Mäpyra morohne tymotyëkase oya xine ahtao ryhtãko matose. Ajoajohpe exïko matose joroko tamuru omi poe.

Emÿpopyra exiry poko

(Ruka 6.29-30)

38 – Ynara totase oya xine pakatokõ omihpyry: “Imepÿ tonukase oya xine ahtao oenukatorÿko roropa mã toto emetakame. Morararo, imepÿ zery tytahkase oya xine ahtao ozerykõ roropa oũko toh mana,” me totase oya xine.

39 Yrome ynara ãko ase oya xine, tyryrhmasa awahtao xine, oryhmahpõkõ onyryhmara ehtoko, onemetakãmara ehtoko. Oẽpatapihmorykohtao osẽpatapihmopotoko rokene osetatoro.

40 Mame imepÿ ometÿkõ apoiry se ahtao ometÿkõ kurã ekarotoko eya.

41 Morarame soutatu ynara karyhtao oya xine: “Sẽ ipuimako morotona kuakorehmako,” karyhtao oya xine, mokyro akorehmatoko itamurumehxo.

42 Mame imepyny a ynara karyhtao oya xine okyryrykõ poko: “Sẽ se ase,” karyhtao oya xine ekarotoko eya. Mame imepyny a: “Sẽ se ywy axïtao rokene,” karyhtao oya xine, ekarotoko roropa eya.

Nupunato kuepekõkara enery poko kyya xine

(Ruka 6.27-28,32-36)

43 – Ynara kary roropa totase oya xine pakatokõ omihpyryme: “Oekyrykõ pyno ehtoko. Yrome oekyrykõ kara pyno hkopyra ehtoko,” katopõpyry totase oya xine.

44 Yrome ywy ynara ãko ase oya xine, oekyrykõ kara pyno roropa ehtoko. Oryhmarykohtao eya xine oturutoko toto poko Ritonõpo a,

45 Omy kapuaõ poenõme oehtohkõme. Ynara exiryke, xixime tyrïko Ritonõpo mana iirypyrymãkõ pona, kurãkõ pona roropa, enara. Morararo konopo enehpõko Ritonõpo mana kurãkõ pona, iirypyrymãkõ pona roropa, enara.

46 Oekyrykõ pyno rokẽ awahtao xine oty kara Ritonõpo mana. Moro pokoino oepehmara xine Ritonõpo mana kurã ke. Iirypyrymãkõ morararo, tyekyrykõ pyno toh mana. Oepekõkara pyno ehtoko roropa.

⁴⁷ Mame oekyrykō rokē omiroryhtao oya xine oepekō maro, otāto kure Ritonōpo rīko matou morara awahtao xine? Ritonōpo waro pyra exiketō morararo, tyekyrykō maro kure oturūko toh mana.

⁴⁸ — Omykō kapuaō kure nymyry mana. Imehnō pyno mana. Morara exiryke, ipoenōme oexirykōke, isā ehtoko, imehnō pyno ehtoko, tykase Jezu typoetory tomo a.

6

Imehnō akorehmary poka kyaa xine

¹ — Ritonōpo eahmaryhtao oya xine imehnō rānao rokē pyra eahmatoko. Imehnō neneryme rokē Ritonōpo eahmaryhtao oya xine otarame, “Kure mase,” āko oenenanōkō mā repe. Yrome tynekarory kurā onekaropyra Ritonōpo oya xine mana. “Pake topehmase sã matose ahno tomo a,” āko Ritonōpo oya xine mana.

² — Morara exiryke tymōkomokākara akorehmaryhtao oya xine tokare pyra sã rokē akorehmatoko toto. Ajohpākō sã pyra ehtoko. Ajohpākō tymōkomokākara akorehmāko tonesēme rokē mā toto, oximōtohtao ro-ro-pa imehnō zuromatohme tyaa xine repe. “To! Kure mase,” kary etary se toexirykōke imehno a morara āko mā toto. Etatoko pahne, mokaro kure exiry topehmase pake. Onepehmazomopyra kurā ke Ritonōpo ekurehnōko mana.

³ Imehnō akorehmaryhtao oya xine tokare pyra akorehmatoko toto.

⁴ Mame zuaro pyra imehnō mana. Yrome Omykō kapuaō oenetyrōko mana. Imēipo kurā ke oepematorōko mana, tykase Jezu eya xine.

Ritonōpo maro kuotururukomo

(Ruka 11.2-4)

⁵ — Mame Ritonōpo maro otururukohtao ajohpākō sã pyra ehtoko. Xikihme owōnōko mokaro mana, oximōmākō rānao, jarao roropa osema tao tōturutohkōme Ritonōpo maro repe. Etatoko pahne, mokaro pake topehmase sã mā toto.

⁶ Mame Ritonōpo maro otururukō se awahtao xine ynara rokē ehtoko. Oesaka xine omōtohtoko, nyhtoh taka. Apurutoko roropa, oturutohkōme Omykō kapuaō maro. Ritonōpo onenepyra matose repe, yrome oenetyrōko ynoro mana. Mame kurākō ekarōko oya xine mana, kure oenetyrōke toiroro awahtao xine.

⁷ — Morarame otururukohtao Ritonōpo maro otomose oturupyra ehtoko. Ritonōpo waro pyra exiketō sã pyra ehtoko. Mokaro ynara āko: “Otarāme otomose kuotururukohtao kuetatorōko Ritonōpo mana,” āko toh mā repe.

⁸ Naeroro mokaro sã pyra ehtoko. Ritonōpo omykōme exiryke emero zuaro mana. Ise oehtohkō waro roropa mana onekaropyra ro awahtao xine.

⁹ Imaro otururukohtao, ynara kahtoko eya:

“Papa Kapuaono, kure oriry se ynanase.

¹⁰ Emero oenetuputyry se ynanase.

Yna akorehmako sero nono po,

ōmipona yna ehtohme ipunaka,

ōmipona kapuaōkō ehtoh samo.

¹¹ Seroae yna zoty ekaroko yna a.

¹² Yna rypyry roropa ikorokako Papa,

yna ryhmahpõkõ rypyry korokapory sã yna a.

¹³ Yna ewomako, iirypyryme yna onyripyra joroko tamuru ehtohme, ”kahtoko Ritonõpo a.

¹⁴ – Ynara exiryke, popyra orirykohtao imehnomo a, yrome mokaro rypyry korokaporyhtao oya xine Ritonõpo a, oorypyrykõ roropa korokãko Ritonõpo mana.

¹⁵ Yrome imehnõ rypyry korokapory se pyra awahtao xine, oorypyrykõ onykorokara ekurehnõko Omykõ kapuaõ mana.

Amotyryae rokẽ kuotukurukomo Ritonõpo poko kuehtohkõme

¹⁶ – Mame Ritonõpo maro õtururukohtao yronymyryme otuhyra ehtoko aporo. Osekãtopyra roropa ehtoko otuhyra oexirykõ poko. Ajohpe emynymaketõ sã pyra ehtoko. Otuhpyra mã toto Ritonõpo maro tõturutohkõme repe imehnõ neneryme rokene, otuhpyra toexirykõ waro imehnõ ehtohme. Etatoko pahne, pake topehmase sã mokaro, imehnomo a enetopõpyry ke rokene.

¹⁷ Yrome otuhyra awahtao xine osẽkurikatoko ro. Oũsetykõ ekurinatoko ro.

¹⁸ Morara awahtao xine imehnõ oenetupuhpyra xine mana otuhyra oexirykõ poko. Omykõ rokẽ zuaro mana. Onenepyra matose repe, yrome ynororo oenetyrõko mana. Morarame emero eneryke tyaa kurãkõ ekarõko oya xine mana tãkye oehtohkõme.

Tymõkomokã sã kuehtohkõme kapu ao

(Ruka 12.33-34)

¹⁹ – Ritonõpo nekarory kurã se ehtoko. Sero nono po tuhke tineru tõkehko anãnonohpyra ehtoko. Tanonohse oya xine ahtao ryhtãko mana ahkyryxitãko. Nuko tõkehko roropa iiryhmãko mana. Omato roropa ematonanohnõko mana.

²⁰ Kurehxo Ritonõpo a omõkomorykõ kurãkapory oya xine kapu aka. Moero mã omõkomorykõ mã ahkyryxitara. Moroto nuko onenahpyra mana. Omato roropa onematonanohpyra mana moero ahtao.

²¹ Senohne poko omõkomorykõ poko rokẽ õsenetuputyrykohtao taro se rokẽ exiko matose. Yrome kure Ritonõpo maro ehtoh poko õsenetuputyrykohtao myaro oytorykõ se exiko matose.

Saereme sã ehtoh poko kukurohtao xine

(Ruka 11.34-36)

²² – Kuokokõ ezurume sã kuenurukõ mana. Kure oenurukõ ahtao, saereme osenuhmãko matose. Zae ehtoh poko õsenetuputyrykohtao saerehkane ao sã matose.

²³ Yrome oenurukõ popyra toehse ahtao osenuhmara exiko matose. Xinukutume sã oya xine exiko mana. Moro saaro oorypyrykõ poko openetarykohtao xinukutume sã exiko okurohtao xine mana. Kurãkõ enetupuhnõko matose popyra. Popõ enetupuhnõko matose kure samo. Enara.

Tosẽke kuehtohkõ poko, Ritonõpo ke rokene

(Ruka 16.13; 12.22-31)

²⁴ – Asakoro tosẽke exiry tupime mana. Ynara exiryke toirõ pyno awahtao xine imepõ se hkopyra exiko matose mokyro pokoino. Mokyro maro oerokurukõke imepõ maro oerokurukõ se pyra roropa exiko matose. Morararo Ritonõpo poetoryme awahtao xine tyorõ onyripyra matose oesẽkõme, Ritonõpo poetoryme oexirykõke.

25 – Morara exiryke ynara āko ase oya xine, torētyke pyra ehtoko arypyra oehtohkō poko, ōtykō se oehtohkō poko roropa ōkurukō se oehtohkō poko roropa, enara. Ometŷkō poko roropa torētyke pyra ehtoko. Ritonōpo poe taro matose sero nono po. Ōtykō motye kuhse matose Ritonōpo a. Ometŷkō motye kuhse roropa ōkokō mana eya.

26 Etatoko pahne, torō tō ytoyōtko rokene. Tŷkyryrykō anarykara toto. Tynapyrykō onēmara roropa mā toto ē aka ikurākatohme. Omykō kapuaō toto pyno mana. Yrome torō tō motye kuhse opyno xine Ritonōpo mana.

27 Torētyke awahtao xine oorikyrykō poko, orihnōko ro matose. Oorikyrykō se pyra matose repe, yrome orihnōko ro matose. Naeroro oty katohme pyra mā torētyke exino.

28 – Kamisa poko torētyke pyra ehtoko roropa. Onahpoty ekuru enetoko. Erohpyra onahpoty ekuru mana kamisa riry poko, tupō riry poko, enara.

29 Yrome kure potu mā ekuru, Saromāo zuponŷpyry kurā motye kuhse kure ona ekuru mana.

30 Ritonōpo ona Rihpō mokyro. Axī onahpoty ahtanohpōko mana, ahtanohpory se tahtao. Yrome axī orihnōko ropa mana onahpoty. Axī roropa enahnōko mana apoto ke tyahkase ahtao. Morararo oupōkō riry tupime pyra Ritonōpo a. Onahpoty pyno toexiry motye opyno xine toexiryke pitiko rokē tonetuputyryhtao ro oya xine.

31 Morara exiryke torētyke pyra ehtoko. Ynara kara ehtoko: “Onokyhxo keh joh ekarōko nae?” kara ehtoko. “Onokyhxo keh johme nae?” kara roropa ehtoko. “Onokyhxo keh jokuru enehnōko roropa nahe?” kara ehtoko. “Oty ke roropa ymetŷ epekahnōko hano?” kara roropa ehtoko. Oserētykyro pyra ehtoko morohne poko. Tuenikaro rokē ehtoko.

32 Otytyko poko penetāko Ritonōpo waro pyra exiketō roropa mana. Yrome Ritonōpo awaro xine mana. Omise oexirykō waro mana.

33 Morara exiryke osemazuhme Ritonōpo poko openetatoko oesēkōme aehtohme, aomipona oehtohkōme roropa yronomyryme, morara se Ritonōpo exiryke. Mame senohne emero ekarōko oya xine mana.

34 Morara exiryke, torētyke pyra ehtoko. “Otara exīko nae kokoro?” kara ehtoko. Ritonōpo opynanohtorŷko mana kokoro rokene. Naeroro oehtohkō onymotyēkara ehtoko. Torētyke pyra ehtoko. Enara.

7

Imehnō onekaropyra ehtoko popyra (Ruka 6.37-38,41-42)

1 – Imehnō onykerekeremara ehtoko okerekeremara xine roropa Ritonōpo ehtohme.

2 Ynara exiryke imehnō pokōnopyryhtao oya xine, opokōnohtorŷko roropa Ritonōpo mana, imehnō pokōnopyry sā oya xine. Kure imehnō riryhtao oya xine, kure oritorŷko roropa Ritonōpo mana. Yrome popyra toto riryhtao oya xine, popyra oritorŷko roropa Ritonōpo mana.

3 Otarāme imepŷ mā iirypyryme pitiko rokē repe. Wewe akumuru pitiko enuru ao exikety sā mana. Yrome oorypyrykō pitiko rokē pyra mana, wewe konōto onu ao exikety sā mana. Morara awahtao xine imehnō rypyry enēko rokē matose. Yrome oorypyrykō onenepyra amarokomo.

4 Imehnõ kerekeremaryhtao oya xine otarame ynara äko matose eya xine: “Wewe akumuru pitiko moro oenuru ao. Ouxi,” äko matose repe. Yrome oenurukõ ao roropa wewe konõto exiry waro pyra matose.

5 Onekunohto rokë matose. Osemazuhme aporo wewe konõto toutoko oenurukõ ae. Moromeïpo kure osenuhmäko matose. Imepÿ enuru ae wewe akumuru oũko ropa matose kure õsenuhmarykõke. Moro saaro osemazuhme oorypyrykõ irumekatoko. Moromeïpo kurehxo imehnõ akorehmäko matose, iirypyrykõ rumekapory poko. Enara.

6 – Ritonõpo nekarohpyry kurä onekaropyra ehtoko etary se pyra exiketomo a. Kaikuxi sä rokë mä toto. Naeroro eya xine onekaropyra ehtoko ozehno xine toto exiryino, oryhmerykõino roropa eya xine. Poinokoimo sä roropa mä toto. Kasuru kurä onekaropyra sytatose poinokoimo a. Tokarose eya xine ahtao onenahpyra mä toto itütümäko rokë mä toto. Morararo Ritonõpo omiry ekaroryhtao ise pyra exiketomo a ahnikatohme rokë mä apoïko toto. Naeroro ise pyra exiketomo a otuuparo pyra ehtoko toiparo rokë äkõtarykõino.

Ekaropotoko, zupitoko, ikohmatoko

(Ruka 11.9-13)

7 – Oturukehpyra ehtoko Ritonõpo a. Ekaropotoko eya. Mame onekaropohpyrykõ ekarõko mä oya xine. Axĩ pyra onekaropohpyrykõ ekaroryhtao penekehpyra ehtoko. Otyro zupine sä oturukehpyra ehtoko. Moromeïpo kuräkõ ekarõko Ritonõpo mä oya xine. Etapuruhmakapone sä ehtoko. Moromeïpo etapuruhmakäko mana.

8 Ynara exiryke kuräkõ ekaroporyhtao Ritonõpo a ekarõko oya xine mana. Ise oehtohkõ zupiryhtao oya xine ekarõko oya xine mana. Äpuruhpyry etapuruhmakaporyhtao oya xine etapuruhmakäko roropa mana.

9 Typoenõkamo, etatoko pahne. Opoenõkomo a: “Wyi se ase,” karyhtao oya xine topu onekaropyra matose eya xine.

10 “Papa, omise ase,” karyhtao oya xine, okoi onekaropyra matose eya xine.

11 Iirypyryme matose repe, yrome kuräkõ ekarory waro matose opoenõkomo a. Kure kuhse mä Papa Kapuaono. Naeroro otyro kurä ekarõko oya xine mana ekaroporyhtao eya.

12 – Imehnomo a kure orirykõ se matose. Naeroro imehnõ roropa kure tyritoko kure orirykõ se oehtohkõ samo. Morara awahtao xine Moeze omihpyry omipona roropa matose. Ritonõpo poe urutõ kõ omihpyry omipona roropa matose.

Omõtoh pitiko

(Ruka 13.24)

13 – Asakoro osema sä kuosenetupuhtohkõ mana. Ritonõpo omipona ehtoh osema pitiko ae ytotoh sä mana, tupimä ae ytotoh samo. Yrome moro ae rokë ytotoh. Ynara exiryke Ritonõpo osenetuputyry ae pyra awahtao xine tyoro ae ytoketõ sä matose, zumo ae ytoketõ samo. Moro ae ytoketõ mä etuarimaketõ esaka ytõko. Tuhke roropa moro ae ytoketõ mana.

14 Yrome zumõkara ae ytoketõ orihpÿme exiko mä toto. Tuhke hkopyra moro ae ytoketõ mana.

Epery zoko kure ehtoh waro sytatose epery eneryke kyya xine
(Ruka 6.43-44)

15 – Tomeseke ehtoko ajoajohpākō poko. Oenekunopyrykō se mā toto Ritonōpo esaka omōpyra oehtohkōme.

“Urutōme ase Ritonōpo poe,” āko toh mā repe. Yrome ajohpe rokē mā toto. Toto eneryke kaneru sã kure toto ekarōko matose repe. Yrome ikurohtao xine kaikuxi tamuru sã imehnō ryhmary se mā toto. Imehnō mōkomory apoiry se roropa mā toto.

16 Ajohpe toto exiry waro exīko matose toto nyryry eneryke oya xine. Otyro sã mā toto. Omoxino zoko uwame eperytara mana, morararo ātaryka zoko mā fikume eperytara mana. Toperyme rokē eperytāko mana.

17 Kure otyro zoko ahtao kure eperytāko mana. Māpyra popyra zoko ahtao, popyra eperytāko roropa mana.

18 Otyro zoko kure ahtao popy ke eperytara mana. Morararo otyro zoko popyra ahtao kurã ke eperytara mana.

19 Mame otyro zoko popyra ahtao akohnōko mā toto popyra eperytaryke. Apoto htaka ipahnōko mā toto.

20 Morohne saaro mā ajohpe exiketomo. Ajohpe toto exiry waro exīko matose toto rypyry eneryke oya xine.

*“Awaro xine exipitopyra ase,” kary poko
(Ruka 13.25-27)*

21 – “Jesēme mase Jezu,” kananō mā ypoetoryme exīko Papa Kapuaō omipona toto ahtao. Yrome: “Yna esēme mase, yna esēme mase,” kananō mā ypoetoryme pyra mā toto Papa Kapuaō omipona pyra toto ahtao. Ritonōpo esaka ytopyra aomipona pyra exiketō mana.

22 Mame sero nono pōkō apiakatoh toehse ahtao tuhke ynara āko ya mā toto: “Tamuxi Jezu, ōmiry omi poe Ritonōpo omiry ynanekaroase imehnomo a. Ōmiry omi poe roropa joroko tō ynanutūtanoahpoase imehnō ae. Kurākōkara ynanukurākase roropa ōmiry omi poe,” āko toh mā repe ya.

23 Mame ynara āko ase eya xine: “Awaro xine pyra ase ipunaka. Ytotoko taroino. Oorypyrykō poko rokē matose,” āko ase eya xine.

*Tapyi rihpōkō asakoro mana
(Ruka 6.47-49)*

24 – Morara exiryke jomiry etaryhtao oya xine, jomipona awahtao xine roropa, tuaro exīko matose. Imepy tuaro exikety sã matose. Tuaro exikety a tytapyi tamose tūporē po.

25 Mame konopo toehse itamurume. Tuna tukumase. Mame tyryrykane konōto tooehse, jamihme tapyi pokona tooehse. Yrome tapyi onemara, kure tyrise exiryke tūporē po.

26 – Yrome jomiry etananō jomipona pyra toehse ahtao tuenikaro sã exīko toh mana. Imepy tuaro pyra exikety sã roropa exīko toh mana. Tytapyi tyrise eya isawã po repe.

27 Mame konopo tooehse itamurume. Tuna tukumase roropa. Mame itapyi tomase tyryrykane a nakuaka. Tuna a tarose tapyi, tykase Jezu eya xine.

Orēpyra Jezu ehtopōpyry

28 Morarame tōturukehse Jezu ahtao tōsenuruhkase toto ta-morepatopōpyrykō poko Jezu a.

29 Moeze omihpyry poko amorepatōkō sã pyra Jezu namorepatoh kynexine, tuaro toexiryke.

8

*Ipū imotahpyry kurākatopōpyry Jezu a
(Maku 1.40-45; Ruka 5.12-16)*

¹ Morarame Jezu tyhtose ropa ypy poe. Mame imoihmākō toytose imaro.

² Mame imepỹ toytose tupū motaryke eya. Tosekumuru po typorohse Jezu ěpataka. Ynara tykase eya:

– Jukurākary se awahtao jukurākary waro mase, tykase eya.

³ Mame tomary ke Jezu a tapose.

– Ÿ, okurākary se ropa ase. Kure exiko ropa, tykase eya. Mame axĩ mokyro pū totyhse ropa.

⁴ Mame ynara tykase Jezu eya:

– Etako ke, topoh rokē ytoko aporo Ritonōpo maro oturukety a. Osekātopyra exiko aporo. Eya rokē osenepota. Moromeĩpo Moeze omihpyry omi poe onekarory ekarota eya jahkatohme, okurākatopōpyry ropa waro imehnō ehtohme, tykase Jezu eya.

*Sajĕtu poetory kurākatopōpyry ropa Jezu a
(Ruka 7.1-10)*

⁵ Morarame Jezu toytose Kapanaũ pona. Eporehkasasaka tahtao tōseporyse toto romano maro, sajĕtumã maro. Ynara tykase ynororo Jezu a:

– Kuakorehmako, ajohpãme samo.

⁶ Ypoetory kure pyra ipunaka mana, ytapyĩ taono. Ytoytopyra toehse ynororo. Tohrame rokē mana. Takarah āko mana itamurume, tykase ynororo Jezu a.

⁷ – Ÿ, tykase Jezu. – Ytōko ase amaro atapyĩ taka ikurākase, tykase eya.

⁸ Yrome ynara tykase ynororo Jezu a:

– Arypyra, kure mase. Popyra rokē ase. Typatakĕme pyra roropa ase. Ytopyra exiko ytapyĩ taka. Ōmiry ke rokē ypoetory kurākary waro mase.

⁹ Ywy roropa tošĕke ase, Kapitão tomo. Typoetoke roropa ase, soutatu tomo. “Ytoko,” karyhtao ya soutatu tomo a, ytōko mã toto. Mame imepyny a: “Osehko,” karyhtao ya oehnōko mana. Ypoetory a roropa: “Senohne tyriko,” karyhtao ya, tyripohpyry rĩko mã toto. Moro saaro mase. Ōmiry ke kurākōkara kurākary ropa waro mase, tykase ynororo Jezu a.

¹⁰ – To! tykase Jezu morara kary etaryke tyya. Mame ynara tykase Jezu imoihmākomo a:

– Etatoko pahne, mose juteu kara. Yrome jenetupuhnōko nase yronymyryme. Ipanō onenepitopyra ywy taro juteu tō rãnao.

¹¹ Etatoko pahne, tuhkākō mã oehnōko xixi tūtatoh wino, xixi omōtoh wino roropa Ritonōpo esaka. Aparão tō maro otuhnōko mã toto, Izake maro, Jako maro, enara.

¹² Yrome tuhkākō toahmase roropa repe. Yrome omōpyra mã toto Ritonōpo esaka. Xinukutumao exĩko mã toto tomase toexirykōke. Moro ao xitãko mã toto, atasamãko. Kui kui āko mã toto tãtasamaryme.

¹³ Mame ynara tykase Jezu sajĕtu a:

– Ytoko ropa atapyĩ taka. Tonetupuhse oya jexiryke opoetory nekurãka ropa.

Mame toytose ropa ynororo tytapyĩ taka. Mame typoetory tonese eya. Pake toekurākase ropa kynexine Jezu omi poe.

*Kurākōkara kurākatopōpyry ropa Jezu a
(Maku 1.29-34; Ruka 4.38-41)*

¹⁴ Morarame Jezu toytose ropa Peturu tapyĩ taka. Moroto Peturu merenoty tonese Jezu a kure pyra. Oxirohnōko kynexine, tohrame.

¹⁵ Mame tomary ke mokyro tapose Jezu a. Axĩ kynoxirohkehne ynororo. Mame kynowōne ropa tonahsē ritohme, Jezu napyry ritohme.

¹⁶ Morarame kokonie pukuro jorokohpã kō tonehse tuhke imehnomo a, Jezu a. Mame tōmiry ke joroko tō tutūtanohtapose ropa eya mokaro ae. Kurākōkara, tukurākase ropa eya porehme.

¹⁷ Morohne tyrise Jezu a pake urutō omihpyry ae ro, Izaja omihpyry ae ro. Ynara tymerose Izaja a pake: “Tamoreme kure pyra kuehtohkō kurākāko mana. Tamoreme kukurākatorỹko roropa mana,” tykase pake Izaja Ritonōpo nymenekahpyry poko. Morara katopōpyry ae ro kurākōkara tukurākase ropa Jezu a.

*Jezu maro toexiry se aehtyamo
(Ruka 9.57-62)*

¹⁸ Mame imoihmākō eneryke tyya, ynara tykase Jezu typoetory tomo a:

– Ehmaropa ikuhpo mōpozakoxi, tykase.

¹⁹ Mame Moeze omihpyry poko imehnō amorepane tooehse Jezu a oturuse. Ynara tykase ynororo:

– Jytory se ase amaro emero rokē pata pona, atamorepariy se jexiryke. Orumekary se pyra roropa ase jūme, tykase ynororo.

²⁰ Yrome ynara tykase Jezu eya:

– Oetuarimary zuno pyra hma ymahro? Onokyro tō tosake mana. Torō tō roropa, tosake toh mana. Yrome Kapu ae Ayhtohpyry tytapyike pyra mana, tosake pyra taro, tykase Jezu eya.

²¹ Imepỹ Jezu maro atamorepakety kynexine. Ynara tykase ynororo Jezu a:

– Ajohpāme sã ytoxi aporo papa tapyĩ taka. Tamuhpōme toehse mǎ ynororo. Mame toorihse ynororo ahtao oehnōko ropa ase, tonēse ahtao roropa amaro jytotohme, tykase ynororo Jezu a.

²² Yrome ynara tykase Jezu eya:

– Toipe orihnōko exino mana. Mame toorihse ahtao imehnō zonēnōko mana epēpyry tomo. Yrome omoro rokē eropa ymaro, tykase Jezu eya.

*Tyryrykane mynyhpākatopōpyry poko Jezu a
(Maku 4.35-41; Ruka 8.22-25)*

²³ Morarame Jezu tōtyrise kanawa aka, ipoetory tō roropa tōtyrise imaro.

²⁴ Mame okynā pyra tyryrykane konōto tooehse itamurume, ikuhpo akuotyryhtao eya xine, poh tykase roropa itamurume kanawa pona. Yrome Jezu nyhnōko kynexine kanawa ao.

²⁵ Axĩ ipoetory tō toytose eya, tōpakase ynororo eya xine:

– Jezu, yna ipynanohtoko! Nerỹko sytatose! tykase toto.

²⁶ – Oty katoh oserehnōko matou? Jenetupuhpyry ro hmatou? tykase eya xine Jezu. Mame towōse ynororo. Ynara tykase tyryrykane a, pohkane a roropa:

– Omynyhpāko, tyryry kara exiko, tykase. Mame axĩ tyryry kara toehse. Pohkara roropa toehse. Mynytyme konōto rokē toehse.

²⁷ Mame imarōkō tōsenuruhkase:

— To! Imehxo mose nase. Tyryrykane aomipona nymynyhpāno. Pohkane roropa nymynyhpāno aomi poe, tykase toto.

Jorokohpā kō kurākatopōpyry poko Jezu a
(Maku 5.1-20; Ruka 8.26-39)

²⁸ Morarame tuna ehpi koxi Jezu toeporehkase, ikuhpo ehpi koxi. Moroto Katara pōkō esary kynexine. Mame okepy esary poe asakoro jorokohpā kō toytose Jezu a. Zehnotokō kynexine. Mokaro eneryke tyaa xine, imehnō tōserehse. Ytopyra toehse toto moro esemary ae.

²⁹ Mame kui tykase toto jorokohpā komo Jezu eneryke tyaa xine.

— Oty kase moehno Ritonōpo mūkuru? Yna htomase moehno? Atapiakatoh po pyra ro nase, tykase toto Jezu a.

³⁰ Mame moe pyra poinokoimo tō kynexine. Tuhke toh kynexine otuhnōko.

³¹ Ynara tykase joroko tō Jezu a:

— Yna aroporyhtao oya, poinokoimo aka yna aropoko, tykase toto Jezu a.

³² Mame:

— Ytotoko, tykase Jezu eya xine. Morara exiryke toytose toto ahno ae poinokoimo aka. Mame poinokoimo tō axī toytose ppy poe ikuhpo kuaka. Moro kuaka tyneryse toto.

³³ Mame poinokoimo erasēpyā toytose pata pona tururume. Moroto tōturuse toto imehnō netarype. Tynenehpyrykō tokarose imoihmākomo a. Ahno ae joroko tō tūtatopōpyry poko turuse toto.

³⁴ Morara exiryke pata pōkō tuhke toytose Jezu enese. Mame Jezu tonese tyaa xine ahtao:

— Ytoko ropa taroino yna esae ajohpāme samo, tykase toto eya.

9

Pakaihkapỹ kurākatopōpyry Jezu a
(Maku 2.1-12; Ruka 5.17-26)

¹ Mame Jezu tōtyrise ropa kanawa aka. Mame ikuhpo takuohse ropa, tosāka toytose ropa, pata pona.

² Mame pakaihkapỹ tonehse imehnomo a etueh tapoe. Jezu jami-tunuru waro toexirykōke, Ritonōpo mūkurume Jezu tonetupuhse tyaa xine exiryke kurākara tarose eya xine. Mame toto a tonetuputyry eneryke tyaa, ynara tykase Jezu ytoytopyny a:

— Enaromyra exiko aimo. Oorypyry korokāko ropa ase, tykase Jezu eya.

³ Mame morara kary etaryke tyaa xine ynara tykase Moeze nymeroh-pyry poko amorepatōkomo:

— Mose zae pyra mana, Ritonōpo poenohnōko rokē mana, tykase toto Jezu pokō.

⁴ Yrome mokaro a typoihtory waro Jezu kynexine. Morara exiryke ynara tykase ynororo:

— Juaro pyra oexirykōke ykerekere mākō matose okurohtao xine.

⁵ Ynara kary mā tupime pyra Ritonōpo a, yrome oya xine tupime mana: “Aimo, oorypyry korokāko ase,” kary tupime oya xine mana, ynara kary roropa: “Owōko ropa ytoytko,” kary. Morara kary tupime oya xine mana ahnome rokē oexirykōke.

⁶ Yrome ya asakoro ro tupime pyra mana Kapu ae Ayhtohpyryme jexiryke. Iiryppymäkō rypyry korokary waro ase. Naeroro yjamtunuru enepōko ase oya xine. Mose kurākāko ropa ase onenerykōme iiryppury korokary waro jexiry waro oehtohkōme, tykase Jezu eya xine. Mame ynara tykase ynororo ytoytopyny a:

– Owōko ropa. Awāty anỹko. Ytoko ropa atapyĩ taka, tykase Jezu ytoytopynỹpo a.

⁷ Mame mokyro towōse ropa axiny. Toytose ropa ynororo tytapyĩ taka kure toehse ropa toexiryke.

⁸ Mame moro eneryke tyya xine tōserehse toto.

– To! Kure mase Ritonōpo, ajamtunuru tokarose oya exiryke ahno a. Morara exiryke kurākara tukurākase ropa eya, tykase toto Jezu poko.

*Mateu eahmatopōpyry Jezu a tymaro aytotohme
(Maku 2.13-17; Ruka 5.27-32)*

⁹ Morotoino Jezu toytose ropa. Mame toytose tahtao Mateu tonese eya. Kohrame ynororo kowenu tineru apoitoh tao. Erohkety kynexine kowenu poetoryme. Tineru apoine kynexine imehnō wino, ekarotohme kowenu a, kowenu tinerũme.

– Ymaro eropa, tykase Jezu eya.

Mame axĩ towōse Mateu. Jezu maro toytose.

¹⁰ Mame toytose Jezu Mateu tapyĩ taka otuhse. Moroto tuhke Mateu epe tō kynexine, kowenu tinerũ apoinanomo. Tuhke iiryppymäkō roropa toytose Jezu a. Moroto ynororo kynexine otuhnōko typoetory tō marō meza po.

¹¹ Mame iiryppymäkō maro Jezu eneryke tyya xine ynara tykase parixeu tō Jezu poetory tomo a:

– Oty katoh oesēkō otuhnōko nah iiryppymäkō mahro, kowenu tinerũ poko erohketō mahro? tykase toto, tōturupose Jezu poetory tomo a.

¹² Mame toto omiry totase tyya ahtao toto ezuhne Jezu. Ynara tykase ynororo eya xine:

– Kure awahtao xine opi warō se pyra matose. Yrome kure pyra awahtao xine ise matose.

¹³ Ritonōpo omiry poko otuarōtatoko. Ynara āko Ritonōpo omiry: “Onekarorykō ya kure repe, kaneru tōkehko. Yrome imehnō pyno oexirykō se nymyry ase,” āko Ritonōpo omiry. Moro enetuputyryhtao oya xine, joehtopōpyry poko enetupuhnōko roropa matose. Kapu ae tyhtose ywy. Kure exiketō poko hkopyra ase. Yrome iiryppryme exiketō pyno ehse oepyase, Ritonōpo poetoryme toto ehtohme, tykase Jezu parixeu tomo a.

*Amotyryae rokē otuhtoh poko
(Maku 2.18-22; Ruka 5.33-39)*

¹⁴ Mame João poetory toytose Jezu a oturupose. João kynexine ahno ĕpurihkane. Mame ynara tykase ipoetory tō Jezu a:

– Oty katoh opoetory tō otuhnōko kokoro rokē nae? Yna reh amotyryae rokē otuhnōko nyanase Ritonōpo maro yna otururuke. Morararo parixeu tō amotyryae rokē otuhnōko mā toto kokoro rokē pyra, tykase João poetory tomo.

¹⁵ Ynara tykase Jezu eya xine:

– Amotyryae rokē otuhnōko matose oemynyhmarykōke. Yrome ypoetory tō ymaro toexirykōke emynyhmara mā toto, tākye rokē toexirykōke.

Toorihse jahtao rokē emynyhmäko ypoetory tō mana. Amotyryae rokē roropa mā otuhnōko toto toemynyhmarykōke, toorihse jexiryke, tykase Jezu eya xine.

¹⁶ – Upo pakato toexihkase ahtao kamisa kasenato ke pyra ipanō ke rokē ixixīnōko ropa sytatose. Kamisa kasenato ke typitahmase ahtao exihkāko ropa mana itamurumehxo. (Moro saaro atamurukō omihpyry maro jomiry toximase oya xine ahtao popyra mana. Atae pyra mā jomiry atamurukō omihpyry maro.)

¹⁷ Morararo eukuru ěme okyno pihpyry tyrise ahtao. Mame eukuru tyrisenā onyripyra sytatose pakato ětypyry aka. Pakato ětypyry aka tyrise eukuru kasenato ahtao ehmōko mana pakato ětypyryme exiryke. Mame eukuru ekuānōko mana atahnikāko. Eukuru ě roropa atahnikāko. Māpyra eukuru ě tyrisenā aka eukuru tyrisenā tyrise ahtao atahnikara mana asakoro ro eukuru, eny, enara. (Moro saaro ynekarohpyry ěme matose tyrisenā sā toehse oexirykōke,) tykase Jezu eya xine.

*Jairu ytotopōpyry Jezu a; Jezu zupō apotopōpyry nohpo a
(Maku 5.21-43; Ruka 8.40-56)*

¹⁸ Morara karyhtao ro orutua toytose eya juteu tō tamuxiry. Typorohse ynororo Jezu ěpataka tosekumuru po. Ynara tykase eya:

– Jĕxiry reh norihno seromaroro. Morara exiryke eropa ymaro ikurākatohme ropa oya, ěsemākapotohme ropa, tykase Jezu a ynororo.

¹⁹ Morarame Jezu toytose imaro. Ipoetory tō roropa toytose.

²⁰ Moroto imoihmākō maro imepŷ nohpo kynexine kurākara. 12me jeimamyry taropose eya kure pyra toexiry poko, munume rokē ynororo. Mame kŷtone ynororo Jezu mykapo. Zupō ehpiry rokē tytemuhmase eya.

²¹ Ynara tykase ynororo tukurohtao: “Zupō rokē tytemuhmase ya ahtao ekurākāko ropa ase,” tykase ynororo tukurohtao kurākara.

²² Mame zupō tytemuhmase eya rahkene. Mame Jezu kynosenuhmane tŷkakoxi, tupō tytemuhmase exiryke. Ynara tykase ynororo:

– Enaromyra exiko kuku. Tonetupuhse oya jexiryke tukurākase ropa mase, tykase Jezu eya. Axī toekurākase ropa ynororo. Kure toehse ropa.

²³ Morarame Jezu toytose juteu tō tamuxiry tapyī taka. Moroto tuhke ahno tonese eya, rue etonanomo te, xitaketō roropa tonese eya, enara.

²⁴ Mame ynara tykase Jezu eya xine:

– Otūtatako taroino emero porehme. Mose orihpyra mana, nyhnōko rokene, tykase.

Yrome typoihtopitose eya xine.

²⁵ Mame tutūtase ropa toto emero porehme. Mame toto esahpokoxi Jezu kynomōne aorikyhyry anŷse ropa emary poko. Mame tōsemāse ropa rahkene.

²⁶ Morarame mokyro ěsemākapotopōpyry ropa tokātose eya xine.

Tonurākara kurākatopōpyry ropa poko Jezu a

²⁷ Morotoino Jezu kŷtone ropa. Aytoryhtao tokahmase tonurākara a. Asakoro kynexine tonurākara. Mokaro a Jezu tokahmase. Ynara tykase toto:

– Tawi parŷpyry mase. Yna pyno exiko Tawi parŷpyry, tykase toto opore.

²⁸ Mame tapyi taka Jezu tomōse ahtao, mokaro toytose eya, tonurākara. Ynara tykase Jezu eya xine:

– Okurākary ropa waro hmatohu ya? Jenetupuhnōko matohu? tykase Jezu eya xine.

– Ÿ, zuaro ynanase, yna kurākary waro mase. Enetupuhnōko ynanase, tykase toto eya.

²⁹ Morarame toto enuru apone Jezu tomary ke. Ynara kynako eya xine:
– Jenetuputyryke oya xine, okurākatorŸko ropa ase, tykase Jezu eya xine.

³⁰ Mame toto enuru tukurākase ropa eya. Kure tōsenuhmase ropa toto. Mame turuse toto Jezu a. Ynara tykase:

– Etatoko pahne, imehnō onurupyra ehtoko okurākatopōpyrykō ropa poko, tykase Jezu eya xine.

³¹ Yrome aomipona pyra toh kynexine. Toytose tahtao xine Jezu tokātose eya xine emero pata punero.

Tomirēkara kurākatopōpyry poko

³² Morarame toytose ropa toto ahtao, jorokohpā tonehse imehno mo a. Tomirēkara kynexine jorokohpano.

³³ Mame joroko tutūtanohpose ahtao Jezu a, sekere tykase ropa ynororo. Mame tōsenuruhkase toto, jorokohpā tukurākase ropa exiryke eya.

– To! Serara onenepitopyra sytatose Izyraeu tō esao, tykase toto.

³⁴ Yrome ynara tykase parixeu tō ipoko:

– Joroko tamuru poe rokē jamihme mana. Joroko tamuru poe rokē joroko tō tūtanohpōko ropa mana ahno ae, tykase toto Jezu poko, ajohpe rokene.

Nupunato imoihmākō enetopōpyry poko Jezu a

³⁵ Morarame pata tō poro toytose Jezu. Morotōkō tamorepase eya. Toto atamorepatoh tao tamorepase toto eya Ritonōpo omiry kurā poko, toto esēme Ritonōpo exiry poko, enara. Mame emero tukurākase ropa toh eya.

³⁶ Mame imoihmākō eneryke tyya toto pyno toehse ynororo yronomyryme, torētyke toto exiryke. Turumekase sã roropa toexirykōke, kaneru tō samo, tošēkākara samo.

³⁷ Morara exiryke ynara tykase Jezu typoetory tomo a:

– Tupito konōto sero ahtao arexi toehkehse sã mana. Erohketō se rokē esē mana epery anŸtohme. Ritonōpo tupime sã moxiã enēko ase. Toehkehse sã mã toto. Morara exiryke erohketō se nase, toto amorepatohme tōmiry poko, typoetoryme toto ehtohme.

³⁸ Naeroro oturutoko tupito esemy a, Ritonōpo a, tōmiry poko imehnō amorepananō enehpotohme, tarōkō amorepatohme, ipoetoryme toto ehtohme, tykase Jezu eya xine.

10

*Jezu nymenekatyã imehnō amorepananōme, 12mākomo
(Maku 3.13-19; Ruka 6.12-16)*

¹ Mame 12mākō kohmane Jezu tyya.

– Yjamtunuru ekarōko ase oya xine, joroko tō tūtanohpotohme ahno ae, kurākōkara kurākatohme roropa, tykase ynororo eya xine.

² Mokaro 12mākō ynara kynexine, Ximão te, zakorony Ātare roropa. Ximão esety akorō Peturu kynexine. Tiaku kynexine zakorō roropa João. Zepeteu mükuru Tiaku tō kynexine, João maro.

³ Piripe roropa kynexine Patoromeu te, Tome te, Mateu roropa. Kowenu tinerū apoiry poko aerokuhpyry Mateu kynexine. Imepÿ Tiaku roropa Aupeu Mükuru kynexine te, Tateu te,

⁴ tyorō Ximāo roropa romano kowenu myakāmary poko aerokuhpyry kynexine te, Juta Ixikariote roropa. Juta mokyro Jezu ewokahpono. Enara kynexine toto.

Typoetory tō aropotopōpyry poko Jezu a, 12mākomo
(Maku 6.7-13; Ruka 9.1-6)

⁵ Mokaro taropose Jezu a, imeimehnō pata poro, morotōkō amorepatohme eya xine Ritonōpo omiry poko. Ynara tykase ynororo eya xine:

– Ytopyra ehtoko, juteutōkara esaka. Samaria pōkō esaka ytopyra ehtoko roropa.

⁶ Izyraeu tomo a rokē ytotoko. Tytahse sā mokaro mana kaneru tō samo, tosēkō onenetupuhpyra toexirykōke. Inymeropohpyry omipona pyra roropa mā toto.

⁷ Morara exiryke Ritonōpo omiry poko amorepatatoko toto. Ynara kaxitatoko eya xine: “Oesēkō moe pyra mana. Enetupuhtoko oesēkōme nymyry,” kaxitatoko eya xine.

⁸ Kurākōkara mukurākapotatose roropa, aorihtyā mēsemākapotatose roropa, ipū imotatyā roropa mukurākapotatose, joroko tō mutūtanohtopotatose roropa jorokohpā kō ae. Topkehke pyra yjāmitunuru tapoise oya xine. Morara exiryke imehnō akorehmatatoko, topehke pyra roropa.

⁹ Tineru anaropyra ehtoko, uuru, parata, tineru pisarara roropa anaropyra ehtoko.

¹⁰ Pakara tōkehko anaropyra ehtoko roropa, oytorykohtao. Asakoro oupōkō anaropyra ehtoko roropa. Toiro rokē arotoko oupōkomo, sapatu imepÿ anaropyra ehtoko roropa. Tymyxike pyra roropa ytotoko. Morara awahtao xine otuhse okohmarykohtao tyya xine otuhtoko imaro xine, oerohtamitukōme samo, tykase Jezu eya xine.

¹¹ – Mame imepÿ pata pona toytose awahtao xine imepÿ eneryhtao oya xine, mokyro opepekōme tyritoko. Mame eya toahmase awahtao xine, imaro ytotoko itapyī taka. Mame moroto rokē ehtoko, oytotohkō ropa ponāmero.

¹² Mame itapyī taka tomōse awahtao xine: “Oehno kene,” kahtoko. “Opyno xine Ritonōpo mana. Naeroro torētyke pyra ehtoko,” kahtoko eya xine, tapyi taōkomo a.

¹³ Mame moro taōkō kure oya xine ahtao moroto rokē toto maro mehtatose. Yrome ose pyra toto ahtao mytotatose ropa moro tae.

¹⁴ Mame otarame imepÿ tapyi taōkō toitoine ose xine pyra exīko mana. Otarāme pata pōkō toitoine roropa tymarōme ose xine pyra toh mana ōmirykō etary se pyra toexirykōke. Morara ahtao mytotatose ropa moro tae. Mame asātajākō mysasakatatose mokaro neneryme, tyrypyrykō poko enetupuhtohme eya xine.

¹⁵ Etatoko pahne, kurākō apiakaryhtao mokaro wānohnōko Ritonōpo mana. Sotoma pōkō wānohnōko roropa mana. Komora pōkō roropa wānohnōko mana. Yrome mokaro kuhse wānohnōko mana, tyrypyrykō rumekary se pyra toto exihpyryme, tykase Jezu eya xine.

Ritonōpo poetry ryhmary poko
(Maku 13.9-13; Ruka 21.12-17)

16 – Etatoko pahne kaneru tō esē sã ase. Kaneru tō sã matose. Aaropotorỹko ase kaikuxi tō rãnaka samo sero pōkō esaka. Okoi tō tuaro exiry sã tuaro ehtoko. Yrome utukuimo imehnō zehno pyra exiry sã imehnō zehno pyra ehtoko.

17 Tuaro ehtoko. Ozehno xine exiketō mā āpoitorỹko mana. Mame aarotorỹko mā toto terekatu tomo a. Atamorepatoh tao opipohtorỹko mā toto.

18 Kowenatu a aarotorỹko mā toto, tuisa konōto a roropa, ypoetoryme oexirykōke. Mame Ritonōpo omiry kurã poko toto zurũko matose. Ju-teutōkara zurũko roropa matose.

19 Mame aarorykohtao terekatu a ohxirotokhōme, oserehpyra ehtoko. Torētyke pyra ehtoko ezukurukō poko oya xine. “Otara āko hano jyhxiroyhtao? Otãto toto ezuhnōko hano?” kara ehtoko. Toto maro awahtao xine, Ritonōpo ākorehmatorỹko mana toto ezukuru poko.

20 Morarame ōmirykō ke toto onezuhpyra matose. Ritonōpo Zuzenu nekarohpyry ke rokē toto ezuhnōko matose.

21 – Morarame orutua kō takorō tō ewokãko toh mana ekarotohme terekatu tomo a, aorihmapotohme. Turuikō ekarōko roropa mā toto terekatu tomo a, aorihmapotohme. Jūkō typoenō ewokãko roropa mā toto. Imehnō roropa tunykō zehno exiko. Toto orihmapōko mā toto.

22 Mame emero porehme ozehno xine exiko mā toto ypoetoryme oexirykōke. Yrome oryhmatorỹko eanahtoryhtao oya xine, jurumekara roropa awahtao xine oorikyrykō ponãmero, opynanohtorỹko ase.

23 Morara exiryke oryhmorykohtao toiro pata po imepỹ pona ytotoke. Etatoko pahne, emero Izyraeu patary pōkō anamorepara ro awahtao xine Kapu ae Ayhtohpyry oehnōko ropa mana, tykase Jezu eya xine.

24 – Atamorepaketō tuisame hkopyra mana. Yrome amorepanekō tuisamehxo mana. Morararo erohketō tuisame hkopyra mana. Yrome esēkō tuisame mana.

25 Morara exiryke āmorepanekō sã toehse awahtao xine tãkye ehtoko, oesēkō sã toehse oexirykōke. Yrome tapyi esē esehatoryhtao imehnomo a joroko esety ae morararo oesehtotorỹko toh mana jorokome. Popyra kuhse oesehtotorỹko toh mana, tykase Jezu typoetory tomo a.

Imehnō zuno pyra ehtoh poko

(Ruka 12.2-7)

26 Ynara tykase roropa Jezu typoetory tomo a:

– Imehnō zuno pyra ehtoko. Emero zonētyã enepōko ropa Ritonōpo mana. Emero puti puti katopōpyry roropa zumakãko roropa mana.

27 Ynekarohpyry roropa oya xine koko oxime rokē kuahtao xine, moro ekarōko ropa matose saereme toehse ropa ahtao imoihmãkō netaryme.

28 Imehnō zuno pyra ehtoko. Kuokokō etapary waro toh mā repe, yrome kuzenukō etapary waro pyra mā toto. Ritonōpo zuno rokē ehtoko. Kuokokō etapary waro mā ynororo. Kuzenukō emary waro roropa mana apotoimo htaka, tykase Jezu typoetory tomo a.

29 – Torō pitiko epekatyryhtao oya xine typyne pyra oya xine mana. Yrome toiro pitiko torō orikyryhtao zuaro Ritonōpo mana. Torō pitiko orikyry se Ritonōpo ahtao rokē orihnōko mana. Yrome torō pitiko motye kuhse opyno xine Ritonōpo mana. Morara exiryke oorikyrykō se pyra Ritonōpo ahtao orihpyra matose.

³⁰ Awaro xine Ritonõpo mā ipunaka. Oūsetykō tuhke exiry waro roropa mana.

³¹ Morara exiryke oserehpyra ehtoko. Torõ pitiko motye kuhse opyno xine Ritonõpo mana, tykase Jezu typoetory tomo a.

Ihximyra Jezu poetoryme tōsekarory poka

(Ruka 12.8-9)

³² Mame ynara tykase Jezu typoetory tomo a:

– “Jezu poetoryme ase,” karyhtao oya xine imehnō netaryme, morararo ase: “Mose ypoetoryme,” āko ase opoko xine Papa Kapuaō netaryme.

³³ Yrome ihxipỹke awahtao xine ypoko: “Jezu waro pyra ase,” karyhtao roropa oya xine imehnō netaryme, morararo ase: “Mose waro pyra ase,” āko ase opoko xine Ritonõpo Kapuaō netaryme, tykase Jezu.

Sero pōkō apiakatohme sã Jezu oehtopōpyry

(Ruka 12.51-53; 14.26-27)

³⁴ – Ynara kara ehtoko: “Jezu tooehse osepeme kuehtohkōme porehme,” kara ehtoko ypoko. Moro pokona pyra oepyase. Yrome iirypyrymākō rypyry korokapose oepyase, iirypyrykō rumekapose roropa toehse ywy. Yrome tyrypyrykō rumekary se pyra exiketō mā yzehno exīko mā toto. Ypoetory zehno roropa exīko mā toto.

³⁵ Ÿ, tooehse ywy sero nono pona orutua kō tumykō maro oxiehno toto ehtohme te, nohpo tō tysekō maro oxiehno toto ehtohme, tymerenotyko maro roropa oxiehno toto ehtohme te,

³⁶ orutua kō roropa, tyekyry tō maro oxiehno toto ehtohme roropa yronymyryme.

³⁷ – Morararo ymotye omykō pyno awahtao xine asa maro, ypoetoryme nymyry pyra matose. Morararo opoenōkō pyno awahtao xine, oēxirykō, omūkurukō roropa, yrome ypyno hkopyra awahtao xine, ypoetoryme nymyry pyra matose, tykase Jezu.

³⁸ – Morarame oorikyrykōino ymaro se pyra awahtao xine, ypoetoryme nymyry pyra matose.

³⁹ Morararo oorikyrykō kurūke jurumekaryhtao oya xine orihnōko rokē matose. Yrome oorikyrykō zuno pyra awahtao xine, jomipona se rokē awahtao xine orihpỹme exīko matose jūme, tykase Jezu eya xine.

Kure zae exiketō rīko Ritonõpo mana

(Maku 9.41)

⁴⁰ – Mame oeahmarykohtao imehnomo a tytapyikō taka, jeahmāko sã toh mā roropa. Morarame jeahmaryhtao eya xine, kure jyriryhtao roropa eya xine, Ritonõpo Kapuaō eahmāko roropa mā toto, eya tonehpose jexiryke tarona.

⁴¹ Morarame kure Ritonõpo omiry ekaronanō riryhtao oya xine, Ritonõpo poetoryme toto exiryke kure oritorỹko roropa Ritonõpo mana, kure toto riryke oya xine. Zae exiketō kure riryhtao oya xine, zae toto exiryke, kure oritorỹko roropa Ritonõpo mana.

⁴² – Etatoko pahne, kure ypoetory tō riryhtao imehnomo a, toto ohparyhtao tuna kuenimā ke, tuisame pyra ypoetory ahtao ro, kure toto epehmāko Ritonõpo mana, ypoetory ohpatamitume, tykase Jezu typoetory tomo a.

11

*João ahno ĕpurihkane nenyohyã poko
(Ruka 7.18-35)*

¹ Morarame morohne poko turukehse tahtao xine toytose toto 12mãkomo, tyotyorõ pata tõ pona. Mame Jezu roropa toytose tyorõ pata tõ pona imehnõ amorepase Ritonõpo omiry poko.

² Mame João kynexine āpuruhpyry tao, ahno ĕpurihkane. Moro tao tahtao Jezu ekary totase eya. Morarame typoetory tõ aropone Jezu a, toto oturupotohme.

³ Mame tooehse tahtao xine ynara tykase toto Jezu a:

– Onokyh koh mano? João oturutopõpyry mahno? “Okomino oehnõko mana ŷkapo,” katopõpyry mahno? Ynorome pyra awahtao imepŷ eraximãko ynanah? tykase toto tõturupose Jezu a.

⁴ Ynara tykase Jezu eya xine:

– Ytotoko ropa, João zurutatoko ynyrihpyry poko, onetahpyrykõ poko, onenehpyrykõ poko, enara.

⁵ Ynara enẽko matose, tonurākara kure osenuhmãko ropa mana. Ytoytopynŷpo tõ kure ytoytõko ropa mana. Xikihxikihme ytoytõko mã toto. Ipũ imotatyã kure exĩko ropa mana. Otato pyra aehtyã otato exĩko ropa mana. Aorihtyã tõ ĕsemãnõko ropa mana. Kure Ritonõpo ehtoh waro pyra exiketõ tuarõtãko mã toto Ritonõpo omiry poko, enara.

⁶ Morara exiryke tãkye kuhse matose exĩko jenetupuhkehpyra awahtao xine, tykase Jezu eya xine.

⁷ Morarame João poetory tõ toytose ropa ahtao, ynara tykase Jezu imoihmãkomo a João poko:

– João a toytose awahtao xine ahno esaka pyra, onoky enese mytoatose? Poremãkety kananaru sã exikety eneseh mytoatohse? Arypyra, poremãpyra exikety monexiano.

⁸ Upo kurã ao exikety enese mytoatohse? Arypyra, upo kurã ao exiketõ tuisa tapyĩ konõto tao nyhnõko toto.

⁹ Morara exiryke kahtoko ya. Onoky enese mytoatose? Urutõ Ritonõpo poe enese mytoatose? Etatoko pahne. Ritonõpo poe urutõ nymyry meneatose. Urutõ imehxo exikety meneatose.

¹⁰ Ynara exiryke, João poko ynara tymerose pake Ritonõpo omiryne Tumũkuru a: “Mokyro jomiry arõko mana. Urutõme mana. Osemazuhme mokyro aropõko ase imehnõ zurutohme oytory poko eya xine,” tykase ynororo Tumũkuru a. Morara tymerose pake Ritonõpo omiryne.

¹¹ Etatoko pahne, João ahno ĕpurihkane imehnõ motye mana. Imehnõ aenurutyã sero nono po mokaro motye João mana. Yrome Ritonõpo enetuputyryhtao oya xine oesẽkõme tuisame pyra awahtao xine ro João motye matose, João omihpyry motye Ritonõpo nekarohpyry oya xine exiryke.

¹² João oturutopõpyry poe tuhkãkõ Ritonõpo poetoryme se mã toto. Orẽpyra sã aomipona se mã toto.

¹³ Pakatokõ urutõ kõ Ritonõpo poe tõturuse tuisame Ritonõpo exiry poko imeĩpo. Morararo Moeze nymerohpyry roropa tõturuse tuisame Ritonõpo exiry poko imeĩpo.

¹⁴ Ynara tykase roropa toto: “Eria oehnõko mana tarõkõ zuruse,” tykase. Toto omihpyry enetuputyry se awahtao xine, João oepyry poko oturũko toh kynexine.

¹⁵ Otato awahtao xine etāko matose.

¹⁶ — Onokā sã sero pōkō nae? Poetohti sã mã toto, osemeikaketō samo osepekahtoh tao. Osezuhnōko mã toto imehnō poetohti maro. Ynara āko mã toto:

¹⁷ “Rue ynanetoase onetarykōme watohme repe, yrome wara mexiatose. Mame aorihyã poko xitaketō ixitary ynanukukuase roropa repe, yrome xitara mexiatose. Oty se hmatou?” āko poetohti mana. Mōkaro sã sero pōkō mana.

¹⁸ Ynara exiryke, João tooehse oya xine. Amotyryae rokē tōtuhse ynororo. Uwa eukuru onēpyra roropa kynexine. Mame ynara tykase imehnō ipoko: “Mokyro jorokohpe mana,” tykase toto ipoko.

¹⁹ Mame Kapu ae Ayhtohpyry tooehse roropa oya xine. Orēpyra otuhnōko ynororo. Jehnahpyry ēnōko roropa mana. Morarame ynara āko matose ipoko: “Enetoko ke. Tōtukuru poko emotyēkāko mana. Jehnahpyry ēnōko roropa mana itamuraume. Kowenu tinerū poko erohketō xihpyry epeme roropa mana. Iirypyrymākō epeme roropa mana,” āko matose ypoko. Yrome Ritonōpo poe João tyoro nexiase. Ritonōpo poe roropa tyoro ase. Tuarō Ritonōpo exiry enetupuhnōko matose. Zae aexiry enetupuhnōko roropa matose, aomipona imehnō exiry eneryke oya xine, tykase Jezu eya xine.

Onenetupuhpyra pata tō pōkomo

(Ruka 10.13-15)

²⁰ Morarame juteu tō patary pōkō tyhxiropitose Jezu a tyrypyrykō rumekary se pyra toto exiryke. Tuhke Jezu jamitunuru tonese eya xine repe. Yrome tyrypyrykō onurumekara tokurehse toto. Naeroro ynara tykase ynororo eya xine:

²¹ — Jetū myhē exīko mã oya xine taroino, Korazim pōkomo, oya xine roropa, Petesaita pōkomo. Jetū mã oya xine exīko myhene. Awānohtorỹko Ritonōpo mana. Yjamitunuru meneatose repe apatarykō rānao, yrome jenetupuhpyra amarokomo. Oorypyrykō onurumekara roropa matose. Onenephyrykō tonese ahtao Tiro pōkomo a Xitō pōkomo a roropa, tyrypyrykō turumekase eya xine exiry pake. Saku risē tyrise eya xine exiry tupōkōme. Oruno roropa tyrise eya xine exiry tokokō pokona, tyrypyrykō rumekary se toto exiry enetupuhpotohme imehnomo a.

²² Etatoko pahne, kurākō apiakatoh po awānohtorỹko Ritonōpo mana. Tiro pōkō wānohnōko roropa mana. Xitō pōkō roropa wānohnōko mana. Yrome mōkaro wānopyry motye awānohtorỹko Ritonōpo mana, tykase Jezu eya xine.

²³ — Amarakō roropa Kapanaū pōkomo, imehxo se matosehxo, oepyrparykō se oexirykōke repe, yrome apahtorỹko Ritonōpo mana apotoimo htaka. Ynara exiryke, yjamitunuru tonese oya xine repe. Yrome oorypyrykō onurumekara matose. Jenetupuhpyra roropa matose oesēkōme. Morohne tonese ahtao Sotoma pōkomo a zahpyra ro toh exiry, ipatarykō zahpyra roropa exiry. Tyrypyrykō onurumekara toto exiryke tyahse Sotoma pōkomo ipatarykō maro.

²⁴ Etatoko pahne, kurākō apiakatoh po Sotoma pōkō wānohnōko Ritonōpo mana. Yrome itamuraumehxo awānohtorỹko mana, tykase Jezu eya xine.

Osehtoko ya oserematohme

(Ruka 10.21-22)

²⁵ Morarame ynara tykase Jezu Tummy a:

– Papa Kapuaono, kapuaōkō esēme mase. Sero nono pōkō esēme roropa mase. Kure mase Papa tuaro pyra exiketō amoreparyke oya ōsenetupuhtoh poko. Opoe zuarohxo exīko toh mana. Tuaro exiketō motye exīko toh mana. Atamorepaketō motye roropa tuaro exīko toh mana. Opoe roropa tuaro exiketō zuaro pyra toehse ropa mana.

²⁶ Āmoreme morohne tyrise oya Papa, tyriry se oexiryke, tykase Jezu Tummy a.

²⁷ Ynara tykase roropa Jezu eya xine:

– Emero Papa kynekarone ya. Ritonōpo mūkuru waro pyra matose repe. Papa rokē juaro mana. Papa waro pyra roropa matose. Ywy imūkurume jexiryke zuaro ase. Ynymenekatyamo a roropa Papa enepōko ase zuaro toto ehtohme.

²⁸ – Osehtoko ya totaehse awahtao xine, typenekehse roropa awahtao xine oorypyrykō poko. Omoxinety puimary sã oorypyrykō mana. Yrome ywy etaehpyra oritorỹko ase. Oeremapotorỹko roropa ase.

²⁹ Ymaro tyoytotoko jekahmananōme sã ehtoko, ypoko aemyhtyã samo, omoxinety puimananō samo. Ymaro atamorepatoko zae ehtoh poko, kure jexiryke, imehnō pyno jexiryke roropa. Mame oseremãko matose okurohtao xine.

³⁰ Oeremanohporykō ya tupime pyra mana oya xine. Jomipona oexirykō zohzohme exikety puimary sã oya xine mana, tykase Jezu eya xine.

12

Oserematoh esēme Jezu ehtoh poko

(Maku 2.23-28; Ruka 6.1-5)

¹ Morara kaxīpo tyya Jezu kýtone typoetory tō maro, tupito rānakuroko. Oserematoh ae kýtone. Mame omise toexirykōke ipoetory tomo a tiriiku tytyhkase tynapyrykōme. Toipe juteu tō pake. “Ematonanohnōko mase,” kara toto imepỹ tupi po tonahsē apoiryhtao omise exikety a enahtohme.

² Morarame tiriiku tyhkary eneryke tyya xine ynara tykase parixeu tō Jezu a:

– Eneko ke, azahkuru opoetory tō mana. Moeze omihpyry omipona pyra toto otyro tyhkaryke eya xine oserematoh ae. Erohnōko mã toto, tykase toto Jezu a.

³ Ynara tykase Jezu eya xine:

– Pape imerohpyry onenepitopyra ro hmatohu Tawi poko typoetory tō maro, omise toto ehtopōpyry poko? (Kytamurukōme Tawi kynexine. Tuisame roropa kynexine.)

⁴ Mame Ritonōpo maro oturutoh taka tomōse ynororo typoetory tō maro. Wyi tonese eya xine. Imehnō nekarohpyry kynexine Ritonōpo zurume. Moro onenahpopyra kynexine Moeze omihpyry ae ro. Arão pakō zurume rokē kynexine repe. Yrome moro tonahse Tawi tomo a. (Mame moro enahxīpo Tawi tomo a: “Popyra matose,” kara Ritonōpo kynexine eya xine.)

⁵ Tyoro roropa onenepitopyra ro matohu Moeze omihpyry? Emero oserematoh ae tynekarory etapananō mã Moeze omihpyry omipona pyra exīko, Ritonōpo maro oturutoh tao toerokurukōke. Yrome toto onyhxiropyra Ritonōpo mana.

⁶ Etatoko pahne, ime jehtoh Ritonōpo Tapyĩ motye kuhse mana.

⁷ Otarāme Ritonōpo omiry waro pyra matose. Ynara tymerose: “Oekykō kaneru tō etaparyhtao oya xine onekarorykōme ya, kure mā repe. Yrome imehnō pyno awahtao xine moro kure kuhse ya mana,” me tymerose Ritonōpo omiry. Moro tonetupuhse oya xine ahtao yna onyhxiropyra oexirykō mana, azahkuru pyra yna exiryke.

⁸ Kapu ae Ayhtohpyry oserematoh esēme mana. Ywy ase oserematoh esemy, tykase Jezu eya xine.

*Aosemahmirihmahpyry kurākatopōpyry ropa poko
(Maku 3.1-6; Ruka 6.6-11)*

⁹ Morotoino Jezu toytose ropa juteu tō atamorepatoh taka.

¹⁰ Moroto orutua kynexine, aosemahmirihmahpyry. Imehnō roropa moroto kynexine Jezu eraximāko, ihxirory se toexirykōke. Iirypyryme Jezu enery se toh kynexine repe. Morara exiryke ynara tykase toto:

– Otara āko Ritonōpo nymeropohpyry nah? Zae sytatou ynara ahtao, kurākōkara kurākary ropa ahtao kyaa xine oserematoh ae? tykase toto Jezu a.

¹¹ Morarame ynara tykase Jezu eya xine:

– Kaneru esēme awahtao xine, mame oserematoh ae oekykō toepukase ahtao oramā aka, ytopyra hmatohu oekykō anÿse ropa oramā ae? kynako Jezu kynoturupone eya xine.

¹² Kaneru tō kure Ritonōpo a. Ipyno mana. Yrome kaneru motye kuhse opyno xine mana. Naeroro azahkuru matose imehnō akorehmary se pyra awahtao xine. Moeze omihpyry omipona sytatose imehnō akorehmaryhtao kyaa xine oserematoh ae ro, tykase Jezu eya xine.

¹³ Mame ynara tykase ynororo kurākara a:

– Oemary itopohmako, tykase.

Mame tomary tytopohmase kurākara a. Axī kure toehse ropa osetatoro.

¹⁴ Mame parixeu tō toytose morotoino oximōme osenetupuhse Jezu etapatohme tyaa xine.

Ritonōpo nymenekahpyry poko typoetoryme

¹⁵ Mame moro poko Jezu tutuarōtase tahtao toytose morotoino imepÿ pona. Mame imoihmākō imaro toytose. Mame kurākōkara tukurākase ropa eya. Emero porehme tukurākase ropa eya toto.

¹⁶ Mame ynara tykase Jezu eya xine:

– Jekātopyra ke ehtoko, tykase Jezu eya xine.

¹⁷ Izaja omihpyry ae ro morara tykase Jezu. Ynara tykase Izaja pake Ritonōpo omiry:

¹⁸ “Mose ypoetoryme mana, āko Ritonōpo.

Tymenekase ya mana.

Ipyno ase yronomyryme, yzamaro roropa mana.

Juzenu ekarōko ase eya, zae jomiry ehtoĥ poko sero nono pōkō amorepatohme.

¹⁹ Imehnō oneonezuhpyra exīko mana.

Opore oturupyra roropa mana.

Osema taōkō netaryme opore oturupyra mana.

²⁰ Pitiko zemime toehse nāparina ahtao onezehkapopyra ynororo mana, amoriry etahkasē anaorihmapopyra mana tomeseke.

Tyrypyrykōke iposemātyā pitiko zemime exikety sā mana.

Mokaro pynanohnōko mana.

Etuarimaketō pynanohnōko roropa mana pitiko rokē enetuputyryhtao ro eya xine.

Toto zehno pyra exīko mana.

Toto akorehmāko roropa mana itamurumehxo tonetupuhtohme toto a.

Orēpyra exikehpyra ynororo mana.

Zae pyra ehtoh enahkapōko roropa mana.

²¹ Mame tosēkōme mokyro enetupuhnōko sero pōkō mana emero porehme,”

tykase Izaja pake Ritonōpo omiryne.

Peuzepu poko

(Maku 3.20-30; Ruka 11.14-23)

²² Morarame orutua enehne toto Jezu a, tonurēkara, tomirēkara, enara. Jorokohpe roropa kynexine. Mame mokyro tukurākase ropa Jezu a. Joroko roropa tūtānohpose eya, enara. Mame kynosenuhmane ropa rahkene. Sekere tykase roropa ynororo.

²³ Mame tōsenuruhkase imoihmākomo.

– To! Otarame Tawi parýpyry nymyryme nase, tykase toto.

²⁴ Mame morara kary totase tyya xine ahtao ynara tykase parixeu tomo:

– Mokyro mā Peuzepu poe rokē jamihme mana. Naeroro joroko tō tūtānohpōko ropa mana ahno ae, tykase toto ajohpe. Peuzepu joroko tamuru esety akorony.

²⁵ Toto osenetupuhtoh waro Jezu kynexine. Morara exiryke ynara kynako eya xine:

– Pata tamuru pōkō oxiehno ahtao atatapoīko toto. Mame okynā pyra osenahkāko mā toto. Morararo pata pitiko ahtao. Moro pōkō osetaparyhtao osenahkāko mā toto. Tapyi taōkō roropa tyekyry zehno ahtao osenahkāko mā toto.

²⁶ Morararo joroko tō tātapiakase ahtao, oxiehno roropa toto ahtao okynā pyra osenahkāko mā toto.

²⁷ “Joroko tamuru poe joroko tō tūtānohpōko mokyro mana,” āko matose ypoko repe. Naeroro oturupoxi oya xine. Onoky poe roropa joroko tō tūtānohpōko ropa opoetory tō nahe? Joroko tamuru poe joroko tō tūtānohpōko toh nae? Arypyra. Morararo joroko tamuru tyjamtunuru onekaropyra ya mana. Opoetory tō eneryke oya xine azahkuru oexirykō enetupuhnōko matose.

²⁸ Joroko tamuru poe pyra ase. Ritonōpo Zuzenu poe joroko tō tūtānohpōko ropa ase. Moro eneryke oya xine tuaro exīko matose. Emero esēme Ritonōpo exiry waro exīko matose. Taronā roropa tooehse ynororo mana oya xine.

²⁹ – Etatoko pahne, mōkomo arory se omato ahtao imepý tapyĩ tae tapyi esē myhnōko aporo. Mame tymyhse esē ahtao, imōkomory arōko mana.

³⁰ – Ypyno pyra awahtao xine yzehno matose. Jakorehmara awahtao xine imehnō enepyry poko ya, toto aropōko rokē matose ywinoino. Jakorekehkāko matose.

³¹ Morara exiryke ynara āko ase oya xine, oorypyrykō porehme korokary waro ase. Iirypyryme ōmirykō toehse ahtao moro korokary waro roropa ase. Toiro rokē onykorokara ase. Ritonōpo Zuzenu kerekereMaryhtao oya xine moro oorypyrykō onykorokara ase ekurehnōko. Onykorokara Ritonōpo roropa ekurehnōko mana, Tuzenu tounohse oya xine exiryke.

³² Kapu ae Ayhtohpyry kerekeremaryhtao oya xine, moromeïpo oorypyrykõ rumekary se ropa awahtao xine, moro korokãko ropa Ritonõpo mana. Yrome Ritonõpo Zuzenu tounohse oya xine ahtao moro oorypyrykõ onykorokara Ritonõpo mana ekurehnõko. Seromaroro onykorokara mana. Imeïpo onykorokara roropa mana jũme, tykase Jezu eya xine.

Otyro zoko epery
(*Ruka 6.43-45*)

³³ – Otyro zoko kure ahtao kure eperytãko mana. Yrome âtaryka htao rokẽ tarykase ahtao popyrahme sã eperytãko mana. Eperytara roropa mana. Morara exiryke epery eneryke otyro zoko kure exiry enetupuhnõko sytatose. Morohne saaro ahno, kure toto exiry eneryhtao tyya xine kure toto omiry etaryhtao roropa tyya xine kure toto exiry enetupuhnõko imehnõ mana. Mãpyra popyra toto exiry eneryhtao iirypyryme toto ehtoh enetupuhnõko imehnõ mana.

³⁴ Okoi sã matose. Iirypyryme matose ipunaka. Morara exiryke õmirykõ iirypyryme roropa mana. Iirypyryme okurohtao xine oexirykõke, ajoajohpe õmirykõ mana.

³⁵ Kure awahtao xine kure osenetupuhnõko matose okurohtao xine. Mame õmirykõ roropa kure exïko. Mãpyra popyra awahtao xine popyra roropa osenetupuhnõko matose okurohtao xine. Õmirykõ popyra roropa exïko mana, enara.

³⁶ – Etatoko pahne, kurãkõ apiakatoh po õmihpyrykõ xihpyry poko oturupõko oya xine Ritonõpo mana. Imehnõ kerekerematopõpyry poko roropa oya xine oturupõko mana.

³⁷ Morarame õmihpyrykõ ekarõko ropa oya xine mana. Otarãme kure õmihpyrykõ kynexine. Otarãme popyra kynexine. Kure õmihpyrykõ ahtao, “Kure matose,” ãko mana. Yrome popyra õmihpyrykõ ahtao awãnohtorÿko Ritonõpo mana, tykase Jezu eya xine.

Jezu jamitunuru enery se parixeu tõ ehtopõpyry
(*Maku 8.11-12; Ruka 11.29-32*)

³⁸ Morarame parixeu tõ toytose Jezu a, Moeze omihpyry poko amorepatõkõ maro. Ynara tykase toto:

– Jezu, ajamitunuru enery se ynanase, tykase toto Jezu a.

³⁹ Yrome ynara tykase Jezu eya xine:

– Popyra matose, Ritonõpo omipona pyra oexirykõke ipunaka: “Ajamitunuru enepoko yna a, oenetupuhtohme yna a,” karyke oya xine. Yjamitunuru onenepopyra ase oya xine. Toiro rokẽ enepõko ase oya xine. Jona ehtopõpyry panõ enepõko ase oya xine. (Ritonõpo poe urutõme Jona kynexine pake.)

⁴⁰ Mame kanaimo a tonahse ynororo. Oseruao tõmehse ynororo zuakuru ao. Mokyro ehtopõpyry sã mã Kapu ae Ayhtohpyry. Oseruao emehnõko mana, aorihtyã esao.

⁴¹ Etatoko pahne, kurãkõ apiakatoh po, Niniwe põkõ Ritonõpo êpataka exïko mã toto. Amarokõ roropa oximõme Ritonõpo êpataka exïko matose imaro xine. Mame Niniwe põkõ ohxirotorÿko mã toto oorypyrykõ poko. Ynara exiryke, Jona omiry etaryke tyya xine tyyrypyrykõ turumekase eya xine. Ritonõpo omiry omipona se kynexine toto. Etatoko pahne, Jona motye ase taro amaro xine. Jomiry etãko matose repe. Yrome jomipona pyra matose, tykase Jezu eya xine.

⁴² – Kurākō apiakatoh po ikurenaēkō tuisary ohxirotorŷko roropa mana, nohpo. Mya toytose ynororo Saromāo omiry etase, tuarohxo Saromāo exiryke tuisamehxo exiryke roropa. Yrome Saromāo motye kuhse exikety nase amaro xine. Oty katoh jomipona pyra hmatou? tykase Jezu eya xine.

*Joroko aepyry ropa tunurumekahpyry a ropa
(Ruka 11.24-26)*

⁴³ Ynara tykase ropa Jezu:

– Joroko otarame tūtāko mā repe ahno ae. Mame xiaxiake ytōko ynororo. Imepŷ zupīko mā ynororo tosaryme repe. Yrome onenepyra tahtao

⁴⁴ ynara āko mā otarame tyya rokene: “Ytōko ropa ase jesahpyry aka ropa, unurumekahpyry aka ropa,” āko. Mame tunurumekahpyry a ytōko ropa mana. Kure enēko ropa ikurohtao mana. Taōke pyra, tutumehse samo, saereme potu enēko ropa mana.

⁴⁵ Naeroro omōpyra aporo, eramāko ropa mana imehnō joroko pokona, tymarōme toto ehtohme moro tao. Popyrahxo exiketō imaro oehnōko mana, 7me, osesarise mokyro ahno aka. Mame mokyro itamurumehxo jorokohpe exīko mana. Osemazuhme toehtopōpyry motye popyra exīko mana. Mokyro ehtoh sā exīko popyra exiketō mā seromaroro, tykase Jezu eya xine.

*Jezu eny, zakorō tō maro
(Maku 3.31-35; Ruka 8.19-21)*

⁴⁶ Morarame toto zururuhtao ro, Jezu ē tooehse zakorō tō maro. Jezu maro tōtururu se toh kynexine repe. Yrome omōpyra toh kynexine tapyi taka. Jarānao rokē toh kynexine.

⁴⁷ Morara exiryke ynara tykase imepŷ Jezu a:

– Etako ke, asa mokyro noehno, ākorō tō maro. Tōtururu se mā toto amaro, tykase ynororo Jezu a.

⁴⁸ Morarame ynara tykase Jezu:

– Onoky koh mokyro aja? Onokah koh mokaro jakorō tomo? tykase Jezu eya.

⁴⁹ Mame typoetory tō enepone toto a:

– Moxiā enetoko. Moxiā ajame nase toehse, jakorō tōme nase toehse.

⁵⁰ Emero Papa Kapuaō omipona exiketō mā jakorōme exīko, woryxiryne exīko roropa, ajame roropa exīko, tykase Jezu eya xine.

13

*Otyro puhturu arykane
(Maku 4.1-9; Ruka 8.4-8)*

¹ Morarame kohmāpyra ahtao ro tapyi tae kŷtone ropa Jezu ikuhpo ehpioksi. Moroto kŷporohne ikuhpo ehpio, imehnō amorepatohme tyya.

² Morarame imoihmākō tooehse tyya ahtao kynotyryne kanawa aka. Mame typorohse ynororo kanawa aka. Mokaro moroto tuna ehpio, imoihmākomo.

³ Mame Ritonōpo enetupuhtohme tamorepase toto eya itamurume. Ynara tykase ynororo eya xine:

– Tupito arykase toytose orutua.

⁴ Mame otyro puhturu typahse eya ahtatohme repe. Mame ipuhturu toepukase osema tao. Mame tē pitiko tykase ahtao torō pitiko tyhtose ipuhturu enahse.

⁵ Mame ipuhturu toepukase roropa topuxikiri htaka. Moro puhturu tahtase repe okyna hkopyra, nonome hkopyra exiryke topuxikiri hpe sã exiryke.

⁶ Morarame xixi tōnuhse ahtao jetū toehse ahtao otyro pisarara tyahkase xixi a, tymise pyra ro exiryke, nono pyra exiryke. Topuxikiri htaka ipapyhpyry tonahse. Toorihse emero porehme.

⁷ Morarame ipuhturu typahse ropa ātaryka htaka. Moroto tahtase repe. Yrome ātaryka a toise. Mame toorihse roropa.

⁸ Mame ipuhturu typahse ahtao, nono kurã pona toepukase roropa. Tahtase. Kure toperytase roropa tuhke, nono kure exiryke.

⁹ – Naeroro etatoko. Otato awahtao xine Ritonōpo enetupuhnōko matose, tykase Jezu eya xine.

Oty katoh osenetupuhpotoh ke rokē tamorepase toto?

(Maku 4.10-12; Ruka 8.9-10)

¹⁰ Morarame ipoetory tō toytose Jezu a ekaropose:

– Oty katoh mokaro amorepãko ma osenetupuhpỹ ke, tupimã ke? tykase toto, tōturupose.

¹¹ Ynara tykase Jezu eya xine:

– Oesēkōme Ritonōpo exiry poko āmorepatorỹko ase. Yrome mokaro tuaro pyra ro mana.

¹² Ynara exiryke zuarohxo exiketō amorepãkohxo Ritonōpo mana tuarohxo toto ehtohme. Yrome tuaro hkopyra exiketō tamorepatopōpyrykō poko wenikehnōko mana zuaro pyra toexirykōke.

¹³ Mokaro oseosenuhmãko toh mã repe. Yrome onenetupuhpyra mã toto. Jomiry etãko toh mã repe. Yrome otuenikehkãko mã toto. Morara exiryke tupimãkō poko rokē toto amorepãko ase.

¹⁴ Izaja omihpyry ae ro mã mokaro toehse. Ynara tykase Izaja pake: “Etãko matose repe, yrome onetara matose.

Oseosenuhmãko roropa matose repe.

Yrome onenepyra sã matose.

¹⁵ Tūpore sã oupuhpyrykō exiryke onenetupuhpyra matose,

apanarykō ipanapuruhpyry sã exiryke,

oenurukō pimỹmã sã exiryke roropa.

Oenurukō pimỹmã sã onyripyra awahtao xine

kure osenuhmakety sã mehtory.

Apanarykō ipanapuruhpyry sã pyra oexirykohtao

kure jomiry metatory,

oesēkōme wenetupuhpyry roropa.

Mame oesēkōme jenetuputyryhtao oya xine,

tukurãkase mehtory ya, ãko Ritonōpo,”

tykase Izaja pake.

¹⁶ – Naeroro tãkye matose, tykase Jezu typoetory tomo a, – kure õsenuhmarykōke oenurukō ke, kure otato oexirykōke roropa.

¹⁷ Etatoko pahne, urutō kō onenehpyrykō enery se toh kynexine repe, tuhke Ritonōpo omihpyry omipona aehtyã roropa. Yrome onenepyra tokurehse toto. Onetahpyrykō etary se roropa toh kynexine repe. Yrome onetara tokurehse roropa toto.

*Jezu namorepatopõpyry poko**(Maku 4.13-20; Ruka 8.11-15)*

¹⁸ – Etatoko pahne, ãmorepatorýko ase ynekarohpyry poko, otyro puh-turu arykatopõpyry poko.

¹⁹ Ritonõpo omiry etananõ nae. Toto esẽme Ritonõpo exiry poko etãko toh mã repe. Yrome onenetupuhpyra toto. Mame onenetupuhpyra toto exiryke, joroko tamuru axĩ oehnõko, Ritonõpo omiry poko wenikehka-pose ikurohtaka xine. Mokaro osema sã mã toto ikurohtao xine, ãko ywy. Ritonõpo omiry otyro puhturu sã mana. Mame mokaro tũpore sã exiryke ikurohtao xine, Ritonõpo omiry ahtara sã toto kurohtao mana.

²⁰ Imehnõ topuxikiri hpã sã mã toto ikurohtao xine. Ritonõpo omiry etaryhtao axĩ tãkye exĩko repe. Ritonõpo omiry se exĩko toh mã repe.

²¹ Yrome mya, ikurohtaka xine omõpyra sã Ritonõpo omiry mana. Jarao exikety sã rokẽ aomiry mana. Morara exiryke toetuarimarykohtao axĩ Ritonõpo omiry rumekãko ropa mã toto. Tyryhmarykohtao roropa imehno a Ritonõpo omipona toexirykõ axĩ irumekãko ropa mã toto.

²² Imehnõ Ritonõpo omiry etananõ ãtarykahmã sã mã toto ikurohtao xine. Esẽkõme Ritonõpo exiry poko etãko toh mã repe. Yrome torẽtyke mã toto senohne poko, otyro tõkehko poko. Mõkomo poko typenetarykõke Ritonõpo omiry se hkopyra exĩko mã toto. Mame Ritonõpo omipona yronymyryme pyra mã toto. Mãsa rokẽ mã toto. Irumekãko ropa toh mana.

²³ Mame imehnõ Ritonõpo omiry etananõ mã nono kurã sã mã toto tukurohtao xine. Tosẽkõme Ritonõpo exiry enetupuhnõko mã toto. Aomipona exĩko mã toto yronymyryme. Mame imehnõ akorehmãko mã toto Ritonõpo omipona toto ehtohme roropa, tuhke, pitiko rokẽ pyra, tykase Jezu typoetory tomo a.

Ãtaryka poko turuse toto, osetupuhpotohme

²⁴ Morarame typoetory tamorepase ropa Jezu a. Ynara tykase ynororo eya xine:

– Ritonõpo emero esẽme mana. Imepý sã roropa mana, tupito esẽ samo. Mokyro a tutupĩ tarykapose otyro puhturu kurã ke.

²⁵ Mame tarykase emero ahtao, koko, emero tynyhse ahtao, imepý toehse epekara. Eya ãtaryka puhturu tarykase roropa, tupito rãnao, tiriiku rãnao roropa. Mame toepase ropa ynororo.

²⁶ Morarame okynã pyra otyro tahtase. Mame toperytapitose. Yrome ãtaryka roropa tahtase.

²⁷ Mame tupito esemy a toytose ipoetory tomo. Ynara tykase toto tupito esemy a: “Otyro puhturu kurã marykase otupĩ po. Yrome otokoino ãtaryka itamurume tahtase nahe?” tykase toto, tõturupose.

²⁸ – “Otarãme jepetõkara a tarykase mana,” tykase ynororo.

– “Yna ytory se hma ãtaryka mukase ropa?” tykase toto, tõturupose.

²⁹ – “Arypyra. ãtaryka mukase oytorykohtao seromaroro, otarame tiriiku roropa mukãko matose.

³⁰ Morara exiryke ah moroto rokẽ nexĩ aporo, ãtaryka htao rokẽ aporo tiriiku exitãne. Morarame toehkehse tiriiku ahtao ãtaryka mukananõ aropõko ase. Ynara ãko ase erohketomo a: ‘Ãtaryka imukatatoko aporo ipahtohme apoto htaka, jahkatohme. Moromeĩpo tiriiku isahkatatoko ã aka tyritohme,’ ãko ase eya xine,” ãko mã tupito esemy eya xine, tykase Jezu typoetory tomo a.

*Moxitatu puhturu**(Maku 4.30-32; Ruka 13.18-19)*

³¹ Morarame typoetory tō tamorepase ropa Jezu a, imep̄y poko ropa. Ynara tykase ynororo:

– Ritonōpo kuesēkōme exiry otyro puhturu pisarara ahtary sã mana, moxitatu puhturu ahtary samo. Moxitatu puhturu pisarara repe.

³² Mame moro tarykase ahtao tupito pona ēxihtãko mana. Ahtãko roropa mana. Zumo exĩko mana. Mame tamorihtase ahtao wewe konōto sã exĩko mana. Mame torō tō oehnōko osesarise amoriry htaka, tykase Jezu.

*Iporutatopo**(Ruka 13.20-21)*

³³ Mame imep̄y ke ropa typoetory tō tamorepase Jezu a. Ynara tykase ynororo eya xine:

– Ritonōpo enetuputyryhtao oya xine Oesēkōme, otyorōmator̄yko mana. Aomiponahxo exĩko matose yronymyryme. Iporutatoh sã Ritonōpo omiry okurohtao xine mana. Moro iporutatoh zoxie ahtao tiriiku marō emero porutãko mana. Wyime exĩko tokeise ahtao. Moro sã exĩko Ritonōpo omiry okurohtao xine mana, tykase Jezu eya xine.

*Tōsenetupuhtoh ke toto turuse**(Maku 4.33-34)*

³⁴ Morarame tupimã ke rokē imoihmãkō tamorepase Jezu a. Toto esēme Ritonōpo exiry poko tamorepase toto eya. Ynara sã oesēkōme Ritonōpo enetuputyryhtao oya xine, kakehpyra roropa Jezu kynexine toto a.

³⁵ Morarame urutō kō omihpyry ae ro Jezu kynexine. Ynara kynexine urutō kō omihpyry pake:

“Osenetupuhtoh ke toto amorepãko ase,

tyorō poko toto zurũko ase.

Moro poko zuaro exipitopyra mã toto

moino ro, sero nono ritopōpyry poe ro.

Yrome morohne poko toto amorepãko ase,”

tykase urutō kō pake Ritonōpo omiryryme.

Typoetory amorepatopōpyry ropa poko Jezu a

³⁶ Morarame imoihmãkō turumekase Jezu a. Tomōse tapyi taka. Mame ipoetory tō toytose eya, oturupose.

– Otara katoh koh moro ātaryka poko moturunō? Moro tupito poko yna amorepako ropa, tykase toto Jezu a.

³⁷ Ynara tykase Jezu:

– Mokyro otyro puhturu kurã arykaneme sã Kapu ae Ayhtohpyry mana.

³⁸ Mame utupime sã sero pōkō esary mana. Mame otyro puhturu kurã sã mokaro tosēkōme Ritonōpo enetupuhnanomo. Yrome ātarykahmã sã mã mokaro joroko tamuru poetory tomo, joroko tō omipona exiketomo, enara.

³⁹ Mame epekara mokyro, ātaryka arykaneme, joroko tamuru. Mame otyro epery toehkehse ahtao esē isahkãko mana kurãkō apiakatohme. Moro saaro sero pōkō apiakãko Ritonōpo mana. Mame mokaro ātaryka mukananō sã Ritonōpo nenyohyã mana.

⁴⁰ Mame ätaryka mukãko sã mã toto ipahtohme apoto htaka. Moro sã exïko kurãkõ apiakatoh po mana sero etyhpyry po.

⁴¹ Morara ahtao Kapu ae Ayhtohpyry tynenyohtyã aropõko mana. Imehnõ iirypyryme tyripohpõkõ enehpõko mana. Iirypyrymãkõ enehpõko roropa mana oximõme.

⁴² Mame toto pahnõko apotoimo htaka. Moroto toh mã xitãko. Kui kui ãko rokẽ mã toto atarypõko.

⁴³ Mame Ritonõpo poetory nymyry Ritonõpo maro exïko. Tummykõ maro tuisamehxo exïko mã toto. Täkye roropa exïko mã toto. Etatoko pahne, typanare awahtao xine otato ehtoko, tykase Jezu eya xine.

Typyne exikety nono aka zonemyhpyry

⁴⁴ – Ritonõpo enetuputyry oya xine oesëkõme ynara sã roropa mana. Typyne exikety sã mana nono aka zonemyhpyry samo imepÿ tupi po. Mame moro typyne exikety tonese ahtao tokare pyra ytõko mokyro, typyne exikety enene mana. Tytapyĩ ekarõko mana, tutupi tõkehko ekamõko roropa mana tineru apoitohme tyya. Mame moro tineru ke tupito epekahnõko mana tÿpenery maro. Moro sã oesëkõme Ritonõpo enetuputyry oya xine mana, tykase Jezu eya xine.

Kasuruimo kurano

⁴⁵ – Tyorõ sã roropa oesëkõme Ritonõpo enetuputyry oya xine mana. Kasuru kurã epekahne sã mana.

⁴⁶ Mame kurã kasuru eneryhtao tyya moro poko rokẽ penetãko mana. Mame emero tymõkomory ekamõko mana, tÿpenery epekahtohme tyya. Moro sã mã Ritonõpo enetuputyry oya xine oesëkõme, tykase Jezu eya xine. – Senohne emero se hkopyra exïko matose, Ritonõpo maro rokẽ oehtohkõme, tykase Jezu eya xine.

Tarãpa konõto

⁴⁷ – Tyorõ sã roropa, oesëkõme Ritonõpo enetuputyry oya xine mana. Kana anymyry sã mana ikuhpo kua, tarãpa konõto ke. Mame tarãpa tomase ahtao kana itamurume anÿnõko anÿnanõ mana, kana osehta.

⁴⁸ Morarame typehse ahtao tarãpa arõko mã toto, kana anÿnanomo tuna ehpiokoxi kana apiakatohme: kurãkõ ãmãko mã toto ã aka, yrome popyra exiketõ pahnõko mã toto.

⁴⁹ Moro saaro exïko sero enatryhtao mana. Ritonõpo nenyoyhtyã ytõko mana pohnõ apiakatohme kurãkõ htae.

⁵⁰ Morarame pohnõ pahnõko mã toto apotoimo htaka. Moroto xitãko mã toto. Kui kui ãko roropa mã toto tãtasamaryme, tykase Jezu eya xine.

Zae atamorepatopõpyry kasenato, pakatokõ roropa

⁵¹ – Menetupuhtou ãmoreparykõ ya? tykase Jezu eya xine.

– ÿ, tykase toto.

⁵² Ynara tykase ropa Jezu:

– Moeze omihpyry waro exiketõ ypoetoryme toehse ahtao, tapyi esë sã exïko mã toto. Tymõkomory esary wino tykyryry oũko ropa tapyi esë mana, pakatokomo te, kasenato komo, enara. Moro saaro Moeze omihpyry waro exiketõ Ritonõpo enetuputyryhtao tyya xine tosëkõme. Ikurohtao xine aosenetupuhtohkõ tuhke mana, kasenato komo, pakatokomo, enara, tykase Jezu eya xine.

Jezu enetuputyry se pyra Nazare pōkō ehtopōpyry

(Maku 6.1-6; Ruka 4.16-30)

⁵³ Morarame Jezu tōturukehse ahtao morohne poko, toytose ropa moro tae.

⁵⁴ Morarame tosaka ropa toytose. Morarame morotōkō atamorepatoh tao tamorepase toto eya. Mame Jezu etananō ynara tykase:

— To! Otokoino tuaro toehse nae? tykase toto. — Onoky poe roropa jamihme toehse mose nae? tykase roropa toto. Tōsenuruhkase toto.

⁵⁵ — Wewe poko erohkety mūkuru mose ro. Maria roropa jē mokyro. Zakorō tō roropa waro sytatose. Tiaku, Joze, Ximão, Juta, enara toh mana.

⁵⁶ Aoryxiry tō taro roropa mana. Yrome otokoino tuaro toehse nae? tykase toto.

⁵⁷ Jezu enetuputyry se pyra toh kynexine jekyry waro toexirykōke. Yrome Ritonōpo mūkurume onenetupuhpyra toh kynexine. Morara exiryke ynara tykase Jezu eya xine:

— Urutō omiry etāko imehnō mana, imehnō pata poro aytoryhtao. Yrome itapyī taōkō aomiry onetara mā toto. Jekyry tō roropa aomiry onetara mā toto. Ipatary pōkō aomiry onetara roropa mana, tykase Jezu toto a.

⁵⁸ Mame tyjamtunuru onenepopyra Jezu kynekurehne moroto aporo. Kurākōkara onukurākara roropa kynexine moroto onenetupuhpyra toto exiryke.

14

João ahno ĕpurihkane zuhkatopōpyry

(Maku 6.14-29; Ruka 9.7-9)

¹ Morarame Jezu poko ahno oturutopōpyry totase Erote a. Karirea rānaō kō tuisaryme kynexine ynororo.

² Ynara tykase Erote Jezu poko:

— João ahno ĕpurihkane mokyro. Tōsemāse ropa mana, tykase typoe-tyro tomo a. — Morara exiryke jamihme toehse ynororo. Kurākōkara kurākāko ropa mana, tykase.

³ Osemazuhme, orihpyra ro ahtao, João tapoipose Erote a. Mame tymyhse ahtao tōmapose eya āpuruhpyry taka. João zehno pyra Erote kynexine repe. Mame takorō typykase eya typytyme Erote a. Mame Erotia omi poe João zehno toehse ynororo, takorō pytŷpyry omi poe.

⁴ Ynara kakehpyra João exiryke: “Ākorō pyty asapoino opytyme, mokyro apoiryhtao oya opytyme iirypyryme exīko mase,” kakehpyra João exiryke Erote a.

⁵ Morara exiryke João etapary se toehse ynororo. Yrome juteu tō zuno toexiryke onetapara kynexine aporo. “Urutō João mokyro Ritonōpo poe,” karyke juteu tomo a.

⁶ Morarame João āpuruhpyry tao ro ahtao Erote aniwesario nae kynexine. Tuhkākō toahmase eya eukuru ĕtohme, watohme, enara. Moroto Erotia ĕxiry tuase imoihmākō neneryme. Erote epe tō neneryme roropa tuase ynororo. Mame Erote zamaro Erotia ĕxiry kynexine.

⁷ Morara exiryke ynara tykase eya ynororo:

— Oty se nymyry hma ya? Ōpenery ekarōko ase oya emero porehme, tykase Erote nohpo a, Erotia ĕxiry a.

⁸ Mame tyse maro tōturuxīpo ynara tykase ynororo:

– Seromaroro toiro se rokē ase oya. João, ahno ēpurihkane zupuhpyry se ase, paratu ao, tykase ynororo eya.

⁹ Morara kary etaryke tyya Erote toemynyhmase yronomyryme. Yrome: “Ōpenery ekarōko ase oya,” tykase toexiryke imoihmākō netyryme, soutatu tō taropose eya, João zupuhpyry kohtohme eya xine.

¹⁰ Morara exiryke João zupuhpyry tyhkohse soutatu tomo a, āpuruhpyry tao ahtao ro.

¹¹ Mame paratu ao zupuhpyry tonehse eya xine ekarotohme nohpo a. Mame mokyro a zupuhpyry tokarose tyse a.

¹² Morarame ipoetohpyā tooehse, João ekepyry poko. Mame tonēse ahtao eya xine, toytose toto Jezu a, Jezu zuruse.

Imoihmākō otuhmatopōpyry Jezu a 5.000mākomo
(Maku 6.30-44; Ruka 9.10-17; João 6.1-14)

¹³ Morarame João etapatopōpyry totase Jezu a ahtao toytose ynororo imepŷy pona. Kanawae toytose ahno esaka pyra, toiroro toehtohme repe. Yrome Jezu ytory poko tuaro ahno toehse ahtao, tosae xine toytose toto. Jezu mykapo toytose toto, pupu po.

¹⁴ Mame towōse ropa Jezu ahtao kanawae imoihmākō tonese eya. Toenupunase ynororo toto poko yronomyryme. Mame kurākōkara tukurākase ropa eya.

¹⁵ Morarame kokonie pukuro ipoetory tō toytose Jezu a. Ynara tykase toto:

– Pake nykohmāno. Ahno esao pyra sytatose taro. Moxiā aropoko ropa pata tō pona tynapyrykō epekahtohme eya xine, tykase toh repe eya.

¹⁶ – Oty katohme? tykase Jezu. – Toto anaropopyra ase. Otuhtoh rokē ekarotoko eya xine toto otuhtohme, tykase Jezu eya xine.

¹⁷ – Wyi pitiko rokē nae ynanase, 5me rokene. Kana roropa asakoro rokene, tykase toto.

¹⁸ – Enehtoko ya, tykase Jezu eya xine.

¹⁹ Mame imoihmākō typorohkapose Jezu a, onahpoty htaka kure exiryke moroto. Mame wyi apoiryhtao Jezu a, kana maro, tōsenuhmase kapu aka. Ynara tykase ynororo:

– Kure mase Papa Kapuaono, tykase Jezu. Mame wyi tytohtohkase eya typoetory tomo a ekarotohme. Tuhke wyi toehse emahpo, tōsē roropa. Mame imoihmākomo a wyi tokarose eya xine tōsē maro.

²⁰ Mame tōtuhse toto emero porehme. Tuesapare toehse toto. Mame tōsē akoīpyry tanŷse ropa eya xine, Jezu poetory tomo a. Ruto pehme kynexine 12me, wyi akoīpyry maro, tōsē akoīpyry maro, enara.

²¹ Mokaro imoihmākō tuhke kynexine. Tuhke toto exiry 5.000me kynexine, orutua kō rokene. Nohpo tō roropa tuhke kynexine, poetohti tō roropa. Enara.

Tuna poro Jezu ytotoopōpyry
(Maku 6.45-52; João 6.16-21)

²² Morarame typoetory taropose ropa Jezu a, kanawae toto ytotohme osemazuhme, ikuhpo akuohtohme toto a, imoihmākō osekazumary se Jezu exiryke tyya.

²³ Morarame tōsekazumakehse imoihmākō ahtao tōnuhse Jezu toiroro ppy emory pona, oturuse Tummy maro. Mame tykohmāse ahtao, Jezu moroto ro kynexine, toiroro, ppy emory po.

²⁴ Ikuhpo rānao ipoetory tō kynexine. Pohkane konōto jamihme toehse kanawa pokona tyryrykane jamihme exiryke.

²⁵ Morarame kuratiri etapitory zano Jezu kŷtone eya xine tuna poro.

²⁶ Morarame tuna poro Jezu ytory eneryke tyya xine ipoetory tō tōserehse. Tunōmase eya xine.

— Ahno akuaryhpyry mokyro oehnōko, tykase toto. Tonaroxirykōke tykohtase roropa toto, tōserehse yronomyryme toexirykōke.

²⁷ Yrome ynara tykase Jezu eya xine:

— Juno pyra ehtoko. Ywy ase Jezu. Enaromyra ehtoko, tykase eya xine.

²⁸ Morara kary etaryke tyya xine ynara tykase Peturu:

— Jezume awahtao amaro kuaroko jytotohme tuna poro, tykase Peturu.

²⁹ — Osehko, tykase Jezu eya.

Morarame towōse Peturu kanawae tuna poro toytotohme Jezu a.

³⁰ Yrome pohkane konōto eneryke tyya enaromŷke toehse ynororo. Axī tyneryse tuna kuaka.

— Kypynanohko, Jesemy, tykase Peturu.

³¹ Axī tomary ke Peturu tapoise Jezu a.

— Yronomyryme pyra jenetupuhnōko mase. Oty katoh jenetupuhpyra make? tykase Jezu Peturu a.

³² Mame kanawa aka tōtyrise Jezu Peturu maro. Mame axī sapararahkane sapararah tykakehse. Tymynyhpāse ropa.

³³ Mame mynyhme toehse ipoetory tomo. Jezu eahmary poko rokē toh kynexine, tukurohtao xine.

— To! Ritonōpo mūkurume nymyry mase. Kure mase, tykase toto.

Kurākōkara kurākatopōpyry ropa Jezu a Kenezare po

(Maku 6.53-56)

³⁴ Mame ikuhpo takuohse rahkene eya xine. Mame toeporehkase toto Kenezare pona.

³⁵ Morarame Jezu eneryke tonetupuhse morotōkomo a, Kenezare pōkomo a. Morara exiryke morotōkō kurākōkara tonehpose eya xine Jezu a toto kurākatohme ropa. Ynara tykase toto Jezu a:

³⁶ — Ah oupō ehpiry apō toto kurākōkara, ajohpāme samo, tykase toto Jezu a, tuhkākomo. Mame Jezu zupony tytemuhmase ahtao kurākōkara a, toekurākase ropa toto, emero porehme.

15

Juteu tamuru tō namorepatopōpyry

(Maku 7.1-13)

¹ Mame Jerusarē poe parixeu tō toytose Jezu a, Moeze omihpyry poko imehnō amorepananō maro. Mame ynara tykase toto eya:

² — Oty katoh kytamurukō omipona pyra opoetory tō nae? “Os-emahxīpo rokē otuhtoko zae oehtohkōme,” katopōpyry tuenikehse toto, tykase toto Jezu a.

³ Ynara tykase Jezu eya xine:

— Atamurukō omihpyry poko rokē matose. Ritonōpo omiry poko tuenikaroro sã matose. Naeroro aomipona pyra matose.

⁴ Ynara tymerose Ritonōpo omiry: “Kure omykō tyritoko. Kure asakō tyritoko roropa,” me tymerose. Ynara roropa tymerose Ritonōpo

omiryne: “Tumy eunopyryhtao imepyny a, tyse roropa eunopyryhtao, mokyro etapapotoko aorihtohme, tumykō eunopyryke eya,” me tymerose Ritonōpo omiryne.

⁵ Yrome Ritonōpo omiry tyorōmāko matose. Azahkuru imehnō amorepāko roropa matose. Ynara āko matose eya xine: “Tÿkyryneke awahtao xine omykō akorehmatohme repe, asakō maro. Yrome ekarory se pyra awahtao xine eya xine, ynara kahtoko eya xine: ‘Jomihpyry ae senohne Ritonōpo kyryryme rokē mana,’ kahtoko eya xine,” āko matose imehnomo a, tumykō pyno se pyra exiketomo a.

⁶ “Morara karyke oya xine, ōkyryrykō anapoipyra omykō mana,” āko matose imehnō amorepāko. Ritonōpo omipona pyra matose morara awahtao xine. Ōmirykō ke rokē Ritonōpo omiry myakamāko matose.

⁷ Ajohpe rokē matose. Zae Izaja omihpyry kynexine. Ynara tymerose eya Ritonōpo omiryne opoko xine:

⁸ “Ōmirykō ke rokē kure jyrīko matose.

Yrome okurohtao xine ymaro pyra matose ipunaka.

⁹ Toiparo rokē kure jyrīko matose,

jomipona pyra awahtao xine.

Jomiry tytyorōmase oya xine.

Tymyakāmase roropa oya xine ōmirykō ke.

Morara exiryke ōmirykō etary se hkopyra ase,”

tykase Izaja pake opoko xine, tykase Jezu eya xine.

Iiryryryme ehtoh poko

(Maku 7.14-23)

¹⁰ Morarame imoihmākō tykohmase Jezu a. Ynara tykase eya xine:

– Etatoko pahne. Enetupuhtoko roropa.

¹¹ Oty pokoino, ahno iiryryryme exīko nahe? Otuhtoh pokoino iiryryryme exīko? Arypyra, tonahsē enahnōko repe, yrome moro pokoino pyra iiryryryme matose exīko. Yrome ōmirykō xihpyry pokoino ōsenetupuhtohkō xihpyry pokoino roropa iiryryryme exīko matose okurohtao xine, iiryryryme oexirykōke, tykase Jezu toto a.

¹² Morarame Jezu a toytose ipoetory tomo zuruse. Ynara tykase toto eya:

– Tohne nexī toto, ōmiry etaryke tyya xine. Tuarō makene? tykase toto Jezu a.

¹³ Mame ynara tykase Jezu eya xine:

– Zae pyra toto ahtao Papa Kapuaō narykahpyryme pyra sã mã toto. Popyra mã toto, ātarykahmã samo. Imeīpo ātaryka mukapōko Ritonōpo mana ātarykahme exiryke.

¹⁴ Ah moroto rokē mokaro nexino tonurākara sã toexirykōke. Tonurākara osenuhmara mana. Mokaro sã mã mokaro Ritonōpo namorepatopōpyry onenetupuhpyra toexirykōke. Mame tonurākara asakoro tātarykohtao epukāko mã toto oramã aka tonure pyra toexirykōke, tykase Jezu eya xine.

¹⁵ Ynara tykase Peturu:

– Yna amorepako ropa moro poko, anamorepatopōpyry poko, tykase.

¹⁶ Ynara tykase Jezu eya xine:

– Tuarō pyra ro matohu? Mokaro saaro matose.

¹⁷ Etatoko pahne. Kynapyrykō enapyryhtao kyya xine, kÿtaka xine omōnōko mana, kuwakurukō aka roropa, enara. Mame okynã pyra

tūtäko ropa mana tuekase ahtao. Yrome kynapyrykõ iirypyryme kyripyra xine mana.

¹⁸ Kuosenetupuhtokõ xihpyry poe oturüko sytatose. Mame moro pokoino iirypyrymehxo exiko sytatose.

¹⁹ Iirypyryme awahtao xine okurohtao xine oorypyrykõ poko penetäko matose, imehnõ etapäko matose, imehnõ nohpo tõ poko exiko matose, imeimehnõ ryhmary se exiko, ematonäko matose, ajoajohpe exiko, imehnõ kerekeremäko roropa matose.

²⁰ Morohne poko awahtao xine, popyra exiko matose, iirypyryme, enara. Yrome osemahpyra awahtao xine ötukurukohtao otyme popyra nae? Morohne iirypyryme kyripyra xine mana, tykase Jezu eya xine.

Jezu enetupuhtopõpyry nohpo a
(Maku 7.24-30)

²¹ Morotoino Jezu toytose ropa Tiro pata pütokoxi, Xitõ pata pütokoxi roropa.

²² Mame nohpo toytose Jezu a, Kanaã pono. Moroto esary kynexine nohpo esary. Morara exiryke tosae toytose ynororo Jezu enese.

– Tawi parõpyryme mase. Morara exiryke oehno oya. Yna pyno exiko ajohpäme samo. Jëxiry jorokohpe mana. Etuarimäko mana yronymyryme, tykase nohpo Jezu a.

²³ Yrome onetapõ sä toehse Jezu aporo. Mame Jezu poetory toytose eya.

– Mose xihpyry aropoko ropa. Kuekahmatorõko kahpyry mana. Panaikato roropa mana, tykase Jezu a toto.

²⁴ Mame ynara tykase Jezu nohpo a:

– Tonehpose ywy tarona Izyraeu tõ pakõ pokoino. Kaneru sä toehse mã toto. Tytahse sä mã toto. Tosëkö waro pyra toehse roropa mã toto, tykase Jezu eya.

²⁵ Morara kary etaryke tyya tosekumuru po typorohse nohpo Jezu myhtokoxi.

– Kuakorehmako ajohpäme samo, tykase ynororo eya.

²⁶ Ynara tykase Jezu eya:

– Popyra poeto napyry ekarory kaikuxi a omise poeto ahtao, tykase Jezu nohpo a.

²⁷ Mame ynara tykase nohpo eya:

– Ajohpe pyra mase. Juteu tõ ekyme sä ynanase juteume pyra yna exiryke. Yrome toto eky sä tösë akumuru eraximäko ynanase, toto zoh akoõpyry eraximäko, tykase nohpo Jezu a.

²⁸ Morara kary etaryke tyya ynara tykase Jezu eya:

– To! Kuenetupuhno yronymyryme. Tonetupuhse jexiryke oya, äkorehmäko ase, tykase Jezu eya. Mame axi mokyro ëxiry toekuräkase ropa, morara karyke rokë Jezu a.

Tuhkäkõ kuräkatopõpyry ropa Jezu a

²⁹ Morotoino Jezu toytose ropa ikuhpo Karirea ehpiuroko. Mame ypy taunuhmase tyya ahtao typorohse nono pona.

³⁰ Mame imoihmäkõ toytose eya. Tymaro xine ytoytohnõ tarose kuräkökara, jaxiry kuräkara te, tonuräkara te, jaxiry osetokye exiketomo te, sekere kahnomo te. Imehnõ kuräkara roropa tarose toto a Jezu myhtokoxi. Mame kuräkökara tukuräkase ropa eya moroto.

³¹ Mame tõsenuruhkase imoihmākomo kurākōkara kurākary ropa eneryke tyya xine. Sekere kapynŷpo tō sekere tykase ropa. Jaxiry osetokye exiketō osepune toehse ropa jaxiry, toekurākase ropa te, toytopynŷpo roropa toekurākase ropa. Xixihxikihme toytose ropa te, tonure pyra aexihpyry roropa toekurākase ropa. Kure tõsenuhmase ropa. Mame:

– Kure Ritonōpo mana, Izraeu tō esēme, tykase toto imoihmākomo.

Imoihmākō otuhmatopōpyry Jezu a 4.000mākomo
(Maku 8.1-10)

³² Morarame Jezu a typoetory tō tykohmase tyya. Ynara tykase ynoro eya xine:

– Emynyhmāko ase moxiā poko, imoihmākō poko, toto pyno jexiryke. Oseruao tōmhese toto ymaro toexirykō poko. Mame seromaroro tynahke pyra toehse toto. Toto aropory se ropa ase repe. Yrome toto anautuhmara jahtao toto aropory se pyra ase, aepukarykōino, jamihme pyra toto exiryke, omise toto exiryke, tykase Jezu typoetory tomo a.

³³ Ynara tykase ipoetory tomo:

– Yrome ahno esary kara sero taro. Otokoino moxiā napyry rīko sytatohtu? tykase ipoetory tomo, tōturupose Jezu a.

³⁴ – Otāto wyi nae matou? tykase Jezu toto a.

– 7me rokene. Kana roropa nae ynanase tuhke pyra, tykase toto.

³⁵ Mame imoihmākō typorohkapose Jezu a nono pona.

³⁶ Moro wyi tapoise eya kana maro.

– Kure mase Papa, senohne onekarohpyry, tykase. Morarame wyi tohtohkane typoetory tomo a ekarotohme, ekamotohme imoihmākomo a. Morararo kana apiakane Jezu typoetory tomo a ekarotohme, ekamotohme imoihmākomo a.

³⁷ Mame tōtuhse toto emero porehme. Tuesapare toh toehse. Mame wyi akoīpyry tanŷse ropa eya xine, tōsē akoīpyry maro. Ipoetory tomo a tanŷse 7me ruto pehme.

³⁸ Mame imoihmākō tuhke exiry 4.000me kynexine orutua kō rokene. Nohpo tō roropa tuhke kynexine. Poetohti tuhke roropa kynexine.

³⁹ Morarame imoihmākō taropose ropa tyya ahtao kynotyryne ropa ynoro, kanawa aka. Mame kŷtone ropa Makatā pona.

16

Jezu jamitunuru enery se parixeu tō ehtopōpyry
(Maku 8.11-13; Ruka 12.54-56)

¹ Mame parixeu tō toytose Jezu a, satuseu tō maro. Azahkuru Jezu enery se toh kynexine, ihxirotahme repe. Morara exiryke ynara tykase toto Jezu a:

– Ritonōpo poe nymyry awahtao ajamitunuru enepoko yna a, ynaneneryme, tykase toto.

² Yrome ynara tykase Jezu eya xine:

– Kokonie pukuro kapu enēko matose. Mame kamirarame kapu eneryhtao oya xine ynara āko matose: “Kure kokoro exīko mana. Konopo oehpyra kokoro,” āko matose.

³ Yrome pakeimo kapu kamirarame eneryhtao oya xine: “Konopo oehnōko seroae,” āko matose. Tuaro matose. Kapu eneryhtao oya xine konopo oepyyry poko enetupuhnōko matose repe. Yrome Ritonōpo

mũkuru oepypy poko, tuaro pyra sã matose. Kurãkõ apiakatoh poko, onenetupuhpyra roropa matose.

⁴ Amarokõ iirypyryme matose. Ritonõpo omipona pyra roropa matose. “Ajamitunuru enepoko yna a. Enery se ynanase,” ãko matose ya repe. Arypyra, yjamitunuru onenepopyra ase oya xine. Toiro rokẽ yjamitunuru enepõko ase oya xine. Jona ehtopõpyry sã enepõko ase oya xine, tykase Jezu eya xine.

Mame turumekase ropa toto Jezu a. Toytose ropa imepỹ pona ropa.

*Pou porutatoh sã parixeu tõ ehtopõpyry
(Maku 8.14-21)*

⁵ Ikuhpo mõpozakoxi tãtakuohse ropa typoetory tõ maro. Yrome wyi anaropyra tokurehse toto, tuenikehse toexirykõke.

⁶ Mame ynara tykase Jezu eya xine:

– Tuaro ehtoko. Pou porutatoh sã parixeu tõ namoreparý tõ mana, satuseu tõ namoreparý tõ roropa, tykase.

⁷ Mame morara kary etaryke tyya xine tõturusse ipoetory tõ oseya rokene. Ynara tykase toto:

– Morara tykase Jezu wyi onenehpyra tokurehse kuexirykõke tuenikehse kuexirykõke, tykase toto oxime rokene.

⁸ Yrome typoetory tõ otururu waro Jezu kynexine. Morara exiryke ynara tykase eya xine:

– Oty katoh wyi pyra oexirykõ poko oturũko matou? Jenetupuhpyra ro rukuh matohtu, tykase Jezu eya xine.

⁹ – Tuaro pyra ro rukuh matohtu? Pake hkopyra imoihmãkõ autuhmapoase onenerykõme. 5me rokẽ wyi pitiko nae mexiatose. Yrome tytohtohkase ahtao ya tuhke toehse. Mame imoihmãkõ tõtuhse, 5.000 motye. Mame tõtuhkehse toto ahtao, otãto ruto pehme manymyatose ropa wyi akoĩpyry, tõsẽ inamatyã maro?

¹⁰ Moromeĩpo 4.000mãkõ autuhmapoase ropa. 7me rokẽ wyi pitiko nae nexiase. Morarame otãto ruto mypehkatose, wyi akoĩpyry ke? tykase Jezu eya xine.

¹¹ – Jomiry onetara sã matose. Wyi poko pyra oturũko akene. Tuaro ehtoko parixeu tõ namoreparý poko, satuseu tõ namoreparý poko roropa, ykano. Kure osekarõko toht mã repe tyrypyrykõ poko ro tahtao xine.

¹² Morarame tuaro toehse ropa toto Jezu poetory tomo. Wyi poko tomeseke toto ehtoh poko toto anamorepara Jezu kynexine. Yrome parixeu tõ namorepatoh poko, satuseu tõ namorepatoh poko roropa turuse toto Jezu a. Moro poko tutuarõtase ropa toto.

*Peturu nurutopõpyry
Jezu poko*

(Maku 8.27-30; Ruka 9.18-21)

¹³ Morotoino typoetory tõ maro toytose Jezu Sezarea Piripe pũtokoxi. Mame Jezu tõturusse typoetory tõ maro. Ynara tykase ynororo eya xine:

– Kapu ae Ayhtohpyry ase. Yrome onoky nymyryme keh jekarõko tarõkõ nae? tykase, tõturusse eya xine.

¹⁴ – Joãome oekarõko mã toto ahno õpurihkaneme, tykase toto. – Imehnõ Eriame oekarõko roropa mã toto. Imehnõ roropa Jeremiame oekarõko roropa mã toto. Imehnõ otarame urutõme Ritonõpo poe oekarõko mã toto, tykase Jezu poetory tõ eya.

¹⁵ – Amarokō ke, onokyme roropa jekarōko matou? tykase Jezu eya xine, typoetory tomo a.

¹⁶ Ynara tykase Ximão Peturu eya:

– Ritonōpo nymenekahpyryme mase, iirypyrymākō kurākaneme. Ritonōpo mūkurume nymyry mase, tykase Peturu eya.

¹⁷ Ynara tykase Jezu eya:

– Ý zaerohxo rukuh ma Ximão, João mūkuru. Juaro oexiry imehnō poe pyra mana. Imehnō namorepatopōpyry poe pyra mase juaro. Papa Kapuaō poe juaro toehse mase.

¹⁸ Juaro oehtoh mekarō ya. Naeroro awaro jehtoh ekaroxi oya. Oesety, “Peturu” kary, “Topu pitiko” kary. Topu onytyromara imehnō mana. Moro saaro jenetuputyry oya onytyromara imehnō mā exīko, yronomyryme jenetuputyryke oya. Morarame asā emero ypoetory tō orēpyra tyrīko ase, yronomyryme jenetuputyryhtao eya xine. Mame orēpyra exikehpyra mā toto toorikyrykō ponāmero, tykase Jezu eya.

¹⁹ – Tapyi erase sã exīko roropa mase. Tapyi esē ytoryhtao soroto ekarōko erase a mana. Moro saaro tosēkōme Ritonōpo enetupuhnanō tuisaryme orīko ase. Imehnō zurūko mase zae pyra ehtoh poko pyra toto ehtohme toto esēme samo. Ritonōpo poe morara tyripōko mase. “Senohne kure tyriry,” karyhtao oya taro nono po, Ritonōpo poe morohne tyripōko mase.

²⁰ Mame ynara tykase Jezu typoetory tomo a:

– Onekaropyra ehtoko imehnomo a Ritonōpo nymenekahpyryme jehtoh poko, sero pōkō kurākaneme, tykase.

*Toorikyry poko Jezu oturutopōpyry
(Maku 8.31–9.1; Ruka 9.22-27)*

²¹ Morotoino typoetory zurupitone Jezu toorikyry poko. Ynara tykase ynororo:

– Jerusarē pona ytōko ase Ritonōpo omi poe. Moroto jahtao yyryhmāko juteu tō esē mana, Ritonōpo maro oturuketō tuisary tō roropa, Moeze omihpyry poko imehnō amorepananō roropa. Mame jetapapōko mā toto. Yrome oseruao tōmehse ahtao ēsemānōko ropa ase, tykase Jezu eya xine.

²² Morarame imehnō myhtoino Jezu tarose Peturu a zurutohme takorony a tōturutoh samo. Ynara tykase ynororo:

– Morara kara exiko Jezu. Ritonōpo sātã oetapapopyra mana. Orihpyra sātã mase, tykase Peturu eya.

²³ Yrome toeramase Jezu Peturu a. Ynara tykase ynororo eya:

– Mynyhme exiko! Joroko tamuru sã mase. Jakorekehkãko mase. Āmoreme rokē morohne poko osetupuhnōko mase ahnome oexiryke. Yrome Ritonōpo poe pyra ōsetupuhtoh mana, tykase Jezu Peturu a.

²⁴ Mame ynara tykase Jezu typoetory tomo a:

– Ymaro oytorykō se awahtao xine openetatohkō irumekatoko. Oorikyrykō ymaro enetupuhtoko oorypyrykō poko. Mame ymaro rokē ehmaropa, tykase ynororo.

²⁵ – Osepyno awahtao xine orihnōko ro matose. Yrome ypoetoryme awahtao xine oorikyrykō zuno pyra matose. Jomipona roropa awahtao xine orihpỹme exīko matose, enara.

²⁶ Otara āko matou senohne emero omōkomorykōme toehse ahtao oorikyrykō ke rokē epehmatohme? Arypyra, toiparo rokē morohne

esēme exīko matose, oorikyrykō ke epehmāko matose. Onykenāpara roropa ekurehnōko matose. Morararo orihpyra oehtohkō onepehmara mā omōkomorykomo. Otinerūkō roropa ipune pyra mana, tykase Jezu eya xine.

²⁷ – Kapu ae Ayhtohpyry ase sero nono pona. Imēīpo orēpyra oehnōko ropa ase tuisamehxo Papa jamitunuru maro, Papa nenyohyā maro roropa. Morara ahtao sero pōkō epehmāko ase, emero porehme, toto nyrihpyry epehpyryme.

²⁸ Etatoko pahne, toitoine matose Kapu ae Ayhtohpyry enēko. Tuisame aexiry enēko matose orihpyra ro awahtao xine, tykase Jezu eya xine.

17

*Jezu maro Moeze ehtopōpyry Eria maro
(Maku 9.2-13; Ruka 9.28-36)*

¹ Morarame 6me tōmehse ahtao typoetory tarose Jezu a oseruao rokene. Kaetokō pona tarose toto, ypy pona. Peturu tō tarose eya, Peturu, Tiaku, João, enara.

² Mame tanyhtase ynororo, saeremā sā toehse ynororo toto neneryme. Ēmyty zemimā sā toehse, xixi samo. Zupō roropa karimutume toehse, saerehkane samo toto neneryme.

³ Mame Jezu maro Moeze tō tonese eya xine, Eria maro. Oturūko toh kynexine Jezu maro.

⁴ Mame ynara tykase Peturu Jezu a:

– Jezu, kure sytatose taro. Ise awahtao tapyi pitiko amoxi oseruao, axītao rokene, toiro atapyīme, toiro Moeze tapyīme, toiro Eria tapyīme, enara ehtohme, tykase Peturu.

⁵ Yrome aotururuhtao ro akurū tooehse, putokane. Mame omi totase toto a akuru htae. Ynara tykase:

– Umūkuru nymyry mose ro, umūkuru kurano, yzamaro exikety. Mose omiry etatoko, tykase omi kaino.

⁶ Mame Ritonōpo omiry etaryke tyya xine tōserehse Jezu poetory tomo. Nono pona toepukase toto pohme.

⁷ Mame typoetory tomo a toytose Jezu. Tapose toto eya.

– Owōtoko ropa ty. Oserehpyra ehtoko, tykase Jezu eya xine.

⁸ Morara exiryke tōsenuhmase ropa toh repe. Yrome mokaro onenepyra ropa toh kynexine. Jezu rokē tonese eya xine.

⁹ Mame toto yhtory ropa ahtao ypy poe ynara tykase Jezu typoetory tomo a:

– Imehnō onurupyra ehtoko aporo onenehpyrykō poko. Tōsemāse ropa jahtao rokē imehnō zurutoko, tykase Jezu eya xine.

¹⁰ Mame ynara tykase toto Jezu a:

– Oty katoh ynara āko Moeze omihpyry poko amorepatōkō nae: “Eria oehnōko mana osemazuhme,” āko? tykase toto, tōturupose Jezu a. Mame ynara tykase Jezu eya xine:

¹¹ – Zae ro mā toto, Eria oepyry poko osemazuhme, sero pōkō tarōtanohpose kapu ae aepyhpyry poko, tykase Jezu eya xine.

¹² – Yrome ynara āko ase oya xine, Eria tooehse mana pake. Yrome onenetupuhpyra sero pōkō nexiase. Tyryhmase ynororo eya xine. Mokyro ryhmatopōpyry sā Kapu ae Ayhtohpyry roropa ryhmāko mā toto, tykase Jezu typoetory tomo a.

¹³ Mame morara kary etaryke tyya xine tonetupuhse toto a. João ahno ĕpurihkane poko Jezu otururu tonetupuhse eya xine.

*Poeto kurākatopōpyry ropa poko Jezu a
(Maku 9.14-29; Ruka 9.37-43a)*

¹⁴ Morarame imoihmākomo a toytose ropa toto. Mame orutua toytose Jezu a. Tosekumuru po typorohse ynororo Jezu ĕpataka.

¹⁵ Ynara tykase ynororo Jezu a:

– Ajojpāme sā umūkuru poko oenupunakohxo. Epuepukāko mana. Tuhke toepukase ynororo apoto htaka, tuna kuaka, enara.

¹⁶ Mose enehno opoetory tomo a repe. Yrome onukurākasaromepyra toh kynako, tykase ynororo Jezu a.

¹⁷ Ynara tykase Jezu eya:

– Onenetupuhpyra ro matose azahkuru oexirykōke. Okynā amaro xine ywy repe, yrome jenetupuhpyra ro matose. Typenekehse ywy opoko xine. Omūkuru enehko ya, tykase Jezu.

¹⁸ Mame zae joroko tutūtanohtase Jezu a. Joroko tutūtase ahtao mokyro ae kure toehse ropa mōtoino rokene, joroko ke taōkemỹpo.

¹⁹ Morarame imoihmākō maro pyra Jezu ahtao ipoetory tō toytose eya.

– Oty katoh yna omi poe joroko tūtara kynako? tykase toto Jezu a.

²⁰ Ynara tykase Jezu eya xine:

– Pitiko rokē jenetuputyryke oya xine tūtara joroko kynako, ōmipona xine pyra kynako. Etatoko pahne, jenetuputyryhtao oya xine pitiko repe, moxitatu puhturu samo, ynara āko matose sero somohmā netyryme: “Ytoko esyryhmako mōtona,” āko matose. Mame ōmi poe xine esyryhmāko mana. Emero tyriry waro exīko matose.

²¹ Yrome yronomyryme ōtururukohtao rokē Ritonōpo maro otuhpyra roropa awahtao xine ōtururukohtao, morara awahtao xine rokē mokaohne tūtanohtapōko ropa matose, tykase Jezu typoetory tomo a.

*Toorikyry poko Jezu oturutopōpyry
(Maku 9.30-32; Ruka 9.43b-45)*

²² Morarame Karirea po tōximōse ropa toto, Jezu maro ipoetory tomo. Mame ynara tykase Jezu typoetory tomo a:

– Kapu ae Ayhtohpyry ekarōko mā toto imehnomo a.

²³ Jetapāko mā toto. Yrome oseruao tōmehse ahtao jēsemākaphōko ropa Ritonōpo mana, tykase.

Mame toemynyhmase toto, ipoetory tomo, yronomyryme.

Tineru pitiko ekarory poko Ritonōpo Tapyī tinerūme

²⁴ Morarame Jezu toytose Kapanau pona typoetory tō maro. Mame moroto tineru apoine toytose Peturu a tineru pitiko apoitohme Ritonōpo Tapyī tinerūme. Toipe juteu tomo, emero jeimamyry ae tineru pitiko epehmāko tineru apoine a Ritonōpo Tapyī kurākatohme. Mame ynara tykase tineru apoine Peturu a:

– Ritonōpo Tapyī kurākatoh epehmāko oesēkō nae? tykase, tōturupose eya.

²⁵ – Ũ, tykase Peturu. – Epehmāko mana.

Mame tapyi taka tomōse ahtao ynara tykase Jezu Peturu a:

– Ximāo, otara āko ma? Onokākomo a tineru epehmapōko sero pōkō tuisary tō nae, tyekyry tomo a, imehnomo a? tykase Jezu, tōturupose.

²⁶ – Imehnomo a, tykase Peturu. Ynara tykase Jezu:

— Morara ahtao jekyry onepehmara mana. Imükuru tō roropa onepehmara mana. Ritonōpo mūkurume ase. Naeroro ya tineru onepehmapopyra mā toto, tykase.

²⁷ — Yrome tohne mokaro riry se pyra sytatose. Morara exiryke kana anỹse ytoko ikuhpo kuaka. Mame osemazuhme kana tanỹse oya ahtao, itaka eneko. Tineru enēko mase itao. Moro tineru aroko tineru apoine a, Ritonōpo Tapyĩ tinerũme, onekaroryme ynekaroryme, enara, tykase Jezu eya.

18

Tuisame ehtoh poko

(Maku 9.33-37; Ruka 9.46-48)

¹ Morarame ipoetry tō tooehse Jezu a ekaropose:

— Onoky tuisamehxo exīko nae Ritonōpo esao? tykase toto tōturupose.

² Mokaro omiry etaryke Jezu a poeto tykohmase tyya. Xikihme tyrise eya mokaro neneryme.

³ Mame ynara tykase ynororo eya xine:

— Etatoko pahne, etyorōmara awahtao xine omōsaromepyra matose Ritonōpo esaka. Yrome oetyorōmarykohtao, poeto pitiko sã toehse awahtao xine, omōnōko matose Ritonōpo esaka, tykase.

⁴ — Imehnō poetryme sã toehse awahtao xine, mose poeto samo, imehxo exīko ropa matose Ritonōpo esao.

⁵ Mame jomi poe, poeto pitiko mose panō pyno awahtao xine, ypyno roropa matose, tykase Jezu.

Imehnō kukuru poko iirypyryme aehtohkōme

(Maku 9.42-48; Ruka 17.1-2)

⁶ — Yrome poeto pitiko jenetupuhpitoryhtao tosēme, mame mokyro tyoro amoreparyhtao oya xine urumekatohme ropa eya popyra matose ipunaka. Awānohtorỹko roropa Ritonōpo mana. Kurehxo oya xine exiry topu konōto mykyry opymyrykō ae onerymapotohkōme tuna kurohtaka, poeto pitiko onenekunohpyra ro awahtao xine. Popyrahxo oya xine exīko poeto pitiko tonekunohse oya xine ahtao. Awānohtorỹko Ritonōpo mana.

⁷ Sero nono po iirypyryme imehnō riponanō nae. Urumekapōko mā toto oya xine, oorypyrykō poko rokē oehtohkōme. Toipe toh mā repe. Yrome mokaro wānohnōko itamurume Ritonōpo mana, tykase Jezu eya xine.

⁸ — Oemarykō pokoino urumekary se awahtao xine ihkohtoko ipah-tohme. Morararo opupurukō pokoino urumekary se awahtao xine ihkohtoko ipah-tohme. Kurehxo Ritonōpo esaka ōmomyrykō etone tom-ahke. Popyra mā oya xine apotoimo htaka ōmomyrykō osetatoro oemarykō exiryke, ezehpỹ htaka. Kurehxo roropa oya xine Ritonōpo esaka ōmomyrykō etone tupuhke awahtao xine. Popyra mā oya xine apotoimo htaka ōmomyrykō opupurukō osetato exiryke.

⁹ Oenurukomo a urumekaporyhtao toutoko ipah-tohme. Kurehxo oya xine Ritonōpo esaka ōmomyrykō etone tonure awahtao xine. Popyra mā oya xine ōmomyrykō apotoimo htaka osetatoro tonure awahtao xine, tykase Jezu eya xine.

Kaneru mūkuru itatyhpyry

(Ruka 15.3-7)

¹⁰ – Tomeseke ehtoko: “Poeto kahpyry,” kara ehtoko poeto pitiko poko. Ritonõpo nenyohtyã poeto pitiko akorehmãko mã toto. Etatoko pahne, mokaro torênase Ritonõpo êpataka toytorykõ poko. Papa Kapuaõ êpataka toytorykõ poko, tykase Jezu.

¹¹ (Kapu ae Ayhtohpyry tooehse sero pona, iirypyrymãkõ pynanohse. Itahtyã sã iirypyrymãkõ mana.)

¹² – Etatoko pahne, tuhke tokyke kaneru esë mana. 100me eky tõ mã otarame. Mame otara ãko nae toiro toky tytahse ahtao? Ynara ãko mã otarame: “Jeky tõ nomõko ase aporo taro ona po, toto otukuruhtao,” ãko mana. Mame ytõko mã ynororo, itatyhpyry zupise ropa.

¹³ Mame toky tonese ropa ahtao tãkye exiiko ropa mana itatyhpyry tonese ropa tyya exiryke. Yrome imoihmãkõ enery poko tãkye hkopyra mana tahpyra toto exiryke.

¹⁴ Moro saaro Omy kapuaõ mana. Poeto pitiko otuenikary se pyra mã ipunaka. Toto pynanopyry se ynororo mana tymaro toto ehtohme, tykase Jezu eya xine.

Ãkorõ akorehmary poko iirypyryme toehse ahtao

¹⁵ – Mame imepÿ iirypyryme toehse ahtao, ytoko eya oturuse, iirypyry poko. Tokare pyra oturutoko eya aporo, toiroro imaro. Mame õmiry etaryhtao eya, tyrypyry rumekaryhtao roropa eya oepeme exiiko ropa mana. Ãkorõme roropa exiiko mana.

¹⁶ Yrome õmiry etary se pyra ahtao, amaro imepÿ aroko, otarame toiro otarame asakoro, õmiry etaneme, ãkorehmaneme roropa. “Asakoro ahtao ipune, oseruao ahtao roropa ipune,” ãko Ritonõpo õmiry.

¹⁷ Yrome õmirykõ etary se pyra ahtao ypoetory tõ zurutoko, oximõme toto ahtao. Mame oximõmãkõ õmiry etary se pyra ahtao, azahkuru nymyry mokyro mana. Tyrypyry rumekary se pyra mana. Naeroro ypoetoryme pyra mana, tykase Jezu eya xine.

Otytyko popyra ekarory poko

¹⁸ – Etatoko pahne, imehnõ zurũko matose zae pyra ehtoh poko pyra toto ehtohme. Ritonõpo poe morara tyripõko matose. “Senohne kure tyryry,” karyhtao oya xine taro nono po, Ritonõpo poe morohne tyripõko matose.

¹⁹ – Tyoro roropa, atae awahtao xine õtururukohtao Ritonõpo a sero nono po õmirykõ etãko Ritonõpo mana. Mame ise oehtohkõ riko Papa Kapuaõ mana.

²⁰ Oximõme toehse awahtao xine ypoko, jomiry poko roropa, amaro xine ase, tuhke pyra awahtao xine ro, otarame asakoro rokẽ awahtao xine, otarame oseruao, amaro xine ro ase.

Imehnõ rypyry poko wenikehtohme ropa

²¹ Morarame Peturu toytose Jezu a ekaropose. Ynara tykase ynororo eya.

– Tuisa, oturupose oehno oya. Otarãme imepÿ yryhmãko mana. Ykerekerehmãko mana. Yzehno exiiko mana. Mame osepeme se ropa exiiko mana ajoajohpe toehxipo. “Yzehno pyra exiko ajojpãme samõ,” ãko ya mana. “ÿ, oty kara hnae,” ãko ywy eya. “Moro poko wenikehnõko ase, oorypyry poko.” Mame wãto ropa pixo ajoajohpe exiiko ropa mana. Moromeipo oehnõko ropa mana jepeme toehtohme ropa. Otãto kure morara rypyry korokary ootomose, 7me? tykase Peturu, tõturupose.

22 – Arypyra, tykase Jezu eya. – 7me imepÿ rypyry a tuenikehse awahtao kure repe. Yrome tuhke rokê azahkuru toehse oya imepÿ ahtao, mame tyrypyry rumekary se ropa toehse ahtao ekurâkako ropa imaro, ekuhpÿme, tykase Jezu eya.

23 – Ynara exiryke, oesêkõme Ritonõpo exiry ynara sã mana, pata konõto esê samo. Mokyro typoetory tomo a epehmapory se toehse, pata esemy. “Ytinerû epehmapõko ase ypoetory tomo a emero porehme,” tykase ynororo.

24 Mame okynã pyra toiro ipoetory tonehse eya xine pata esê êpataka, tuhke tineru onepehmara ro exikety kynexine, miujão motye.

25 Yrome tytineruke pyra kynexine ynororo. Morara exiryke onepehmara kynexine. Naeroro ynara tykase esemy: “Mose ekarotoko imehnõ namotome aehtohme tineru apoitohme epehpyryme, ynororo, ipyty, ipoenomo, imõkomory. Emero porehme ekarotoko tineru apoitohme jepehmatohme ropa,” tykase ynororo pata esemy.

26 Mame tosekumuru po typorohse mokyro tosê êpataka. Ynara tykase: “Atarypopyra exiko ypoko ajohpãme samo. Oepehmãko ro ase emero porehme,” tykase ynororo eya.

27 – Mame nupunato typoetory tonese pata esemy a. Typynanohse ropa eya. Ynara tykase ynororo typoetory a: “Ywy roro epehmãko ase. Ytoko ropa. ‘Onepehmararohxo hano,’ kara exiko,” tykase typoetory a pata esemy.

28 Mame mokyro tutûtase ropa tâkye, onepehmapopyra tosê toehse exiryke. Yrome toytory ropa ahtao imepÿ tonese eya, topehmara exikety roropa. Mame ynara tykase ynororo eya: “Otara ahtao jepehmãko mah?” tykase eya rahkene. Tuhke pyra inepehmary kynexine repe, pitiko rokene. Yrome esenary poko tapoise eya topehmara exiryke. Tosenakorõkorõmase eya epehpyry sato a jehno toehse toexiryke. “Axĩ ke kuepehmako emero porehme,” tykase ynororo eya.

29 – Mame tosekumuru po typorohse mokyro, mokyro êpataka. Ynara tykase ynororo eya: “Jesenakorõkorõmara exiko. Kurumekako ropa ajohpãme samo. Oepehmãko ro ase emero,” tykase ynororo eya.

30 – Yrome mokyro omiry onetapÿ sã toehse, jehno toexiryke. Eya tõmapose âpuruhpyry taka topehmara exiryke.

31 Mame moro eneryke tyya xine imehnõ erohketõ tâkye pyra toehse. Tosêkõ zuruse toytose toto, pata esê zuruse. Emero tynenehpyrykõ tokarose eya.

32 Mame toto omiry etaryke tyya typoetory xihpyry tonehpose ropa tyya. Ynara tykase ynororo eya: “Ypoetory kahpyry mase. Tuhke tineru onepehmara mexiase ya, miujão motye. Yrome, ywy roro epehmãko ase, ase oya repe. ‘Onepehmararohxo hano,’ kara ke exiko, ase oya repe.

33 Naeroro kure imehnõ pyno roropa oexiry, opyno jehtopõpyry samo,” tykase pata esemy typoetory a.

34 – Morarama typoetory zehno toehse ynororo yronomyryme. Âpuruhpyry taka tõmapose eya, aetuarimatohme topehmara exiryke roropa, moro epehmatohme emero porehme, tykase Jezu.

35 – Mokyro saoro Papa Kapuaõ mana. Otuarimapotorÿko mana emero porehme imehnõ rypyry poko oweniketyrykõ se pyra awahtao xine okurohtao xine, tykase Jezu eya xine.

19

*Typyxiäkõ rumekary poko iniokomo a
(Maku 10.1-12)*

¹ Morarame moro poko tõturukehse Jezu ahtao Karirea poe kýtone ropa juteu tõ esaka ropa Jutea pona, Joatão mõpozakoxi.

² Imoihmäkõ imaro toytose. Mame tukuräkase ropa toto eya moroto.

³ Morarame parixeu tõ toytose eya oturupose. Azahkuru aexiry enery se toh kynexine repe, ihxirotohme repe. Morara exiryke ynara tykase toto eya:

– Zae ro sytatou kypyxiäkõ rumekaryhtao kyya xine kuamoreme xine irumekary se toehse kuahtao xihne? Otara äko Ritonõpo nae morara exinohtao? tykase toto.

⁴ Ynara tykase Jezu:

– Ritonõpo omiry onyseekeremara ro matou? Ynara tymerose pake: “Emero tyrise ahtao Ritonõpo a, orutua tyrise eya nohpo maro.”

⁵ Mame ynara tykase ynororo: “Naeroro orutua tumy rumekäko mana, tyse rumekäko roropa mana tpyty maro rokē toehtohme. Mame mokaro asakoro toiro pū sã exiko mana, tpyty maro rokene,” tykase Ritonõpo toto poko.

⁶ Naeroro osetyoro pyra mã toto. Osepũme rokē mã toto tpyty maro. Oximaro tyripose Ritonõpo a exiryke oxirumekara toh mana, tykase Jezu toto a.

⁷ Ynara tykase parixeu tõ eya:

– Morara ahtao oty katohme Moeze a pape tymeropose? Ynara tykase ynororo pake: “Opyty rumekary se awahtao xine pape imerotoko moro poko. Mame pape ke rokē opytõpyry kõ aropoko ropa owinoino xine.” Morara tymerose Moeze a pake, tykase toto Jezu a.

⁸ Ynara tykase Jezu eya xine:

– Õsenetupuhtohkõ tüpore exiryke morara tymerose Moeze a. Ritonõpo omiry onenetupuhpyra oexirykõke. Yrome osemazuhme emero tyriryhtao Ritonõpo a, opyxiäkõ rumekapory se pyra Ritonõpo kynexine.

⁹ Etatoko pahne opyxiäkõ kure rokē ahtao oya xine, imehnõ orutua poko pyra roropa ynororo ahtao, mame irumekaryhtao oya xine, imepõ apoitohme oya xine opyty myakãme, popyra matose ipunaka. Iirypyryme matose, tykase Jezu eya xine.

¹⁰ Ynara tykase ipoetory tomo:

– Morara ahtao kurehxo pytara kuexirykomo, tykase toto.

¹¹ – Ÿ, tykase Jezu. – Otarãme kurehxo oya xine pytara oexirykomo. Yrome toitoine rokē Ritonõpo poe pytara matose, emero pyra, tykase eya xine.

¹² – Oxisã pyra matose. Tpytary se pyra exiketõ nae tomukase toexirykõke. Imehnõ toipe moino ro tonurutopõpyrykõ poe ro tpytarykõ se pyra mã toto. Imehnõ roropa Ritonõpo enetuputyryke tyya xine tutuisarykõme pytara mã toto Ritonõpo poko rokē toehtohkõme. Moro waro awahtao xine otato ehtoko, tykase Jezu eya xine.

*Kure poetohti ritopõpyry poko Jezu a
(Maku 10.13-16; Ruka 18.15-17)*

¹³ Morarame imehnomo a typonõkõ tonehse Jezu a, zupuhpyrykõ apotohme eya. Typonõkõ poko Jezu otururu etary se roropa toh

kynexine Ritonõpo a. Mame toto eneryke tyya xine Jezu poetory tomo a turuse toto Jezu onerekohmara toto ehtohme.

¹⁴ Yrome toto omiry etaryke tyya ynara tykase Jezu:

– Ah poetohti noehno ya. Asaropou ropa kehne. Poetohti a roropa tosary ekarõko Ritonõpo mana, toto esaryme, tykase Jezu toto a.

¹⁵ Mame tomary tyrise poetohti zuhpokoxi. Morotoino toytose ropa ynororo imepỹ pona.

*Tymõkomoke itamurume nuasemã ehtopõpyry
(Maku 10.17-31; Ruka 18.18-30)*

¹⁶ Mame orutua toytose eya, amorepatõme Jezu enetuputyryke tyya. Ynara tykase ynororo:

– Tamuxi, otara ãko hano kure jehtohme, jũme orihpỹme jehtohme? tykase.

¹⁷ Ynara tykase Jezu eya:

– Oty katohme kure ehto poko ekaropõko ma ya? Toiro rokẽ kure exikety mana. Orihpỹme oexiry se awahtao Ritonõpo nymeropohpyry omipona exiko, tykase Jezu eya.

¹⁸ – Oty moro Ritonõpo nymeropohpyry? tykase, tõturupose eya. Ynara tykase Jezu:

– Imehnõ onetapara ehtoko. Imehnõ nohpo poko pyra ehtoko. Emanonara ehtoko. Onekunohto pyra ehtoko.

¹⁹ Kure rokẽ omykõ tyritoko, asakõ roropa kure rokẽ tyritoko. Imehnõ pyno ehtoko osepyno oexirykõ samo, tykase Jezu eya.

²⁰ – Moino ro ywy morohne omipona ase toehse poetome ro jahtao, tykase ynororo. – Yrome oty riry se ropa ke hano kure nymyry jehtohme? tykase.

²¹ Ynara tykase Jezu eya:

– Kure nymyry se awahtao omõkomory ekamota emero porehme tineru poko. Mame otinerũ ekarota tymõkomokãkara a. Morara awahtao tymõkomoke exiko ropa mase Ritonõpo esao, tykase Jezu eya. – Mame tokamose oya emero ahtao moehtase ropa ya, ymaro oytotohme, tykase Jezu eya.

²² Morara kary etaryke tyya toeramase ropa ynororo. Toemynyhmase yronymyryme tuhke tymõkomoke toexiryke.

²³ Morarame ynara tykase Jezu typoetory tomo a.

– Etatoko pahne, tupime kuhse tymõkomokã omomyry Ritonõpo esaka. Tytinerũ pyno toexirykõke, tosẽme Ritonõpo onenetupuhpyra mã toto, tykase Jezu eya xine.

²⁴ – Etatoko pahne, kameru kawaru sã konõto. Jawi eutary pitiko sã mana. Morara exiryke kameru jawi eutary aka omõpyra, ipune pyra exiryke. Moro saaro tymõkomokã omõpyra mã toto Ritonõpo esaka, tosẽkõme Ritonõpo onyripyra toexirykõke, tykase Jezu eya xine.

²⁵ Morara kary etaryke tyya xine:

– To! tykase toto, Jezu poetory tomo. – Morara ahtao onokãkõ Ritonõpo poetoryme exiko nahe? tykase toto, tõturupose eya.

²⁶ Tonese toto Jezu a. Mame ynara tykase ropa ynororo eya xine:

– ãmoreme xine omõpyra matose Ritonõpo esaka. Yrome Ritonõpo typoetoryme orirykõ waro mana, emero tyriry waro Ritonõpo exiryke, tykase Jezu eya xine.

²⁷ Mame ynara tykase Peturu:

– Etako pahne, emero turumekase yna a, amaro yna ytotohme, oty apoïko ynanah imeïpo? tykase ynororo Jezu a.

²⁸ Ynara tykase Jezu eya xine:

– Etatoko pahne, Kapu ae Ayhtohpyry tuisamehxo toehse ahtao porohnõko mana tapõ pona. Morara ahtao amarokõ roropa tuisame exïko matose ymaro. Mame äpõkõ pona porohnõko matose Izyraeu tõ esäme, tykase Jezu typoetory tomo a.

²⁹ – Morararo tytapyïkõ turumekase ahtao jomipona exiketomo a te, takorõkõ turumekase ahtao te, toryxirykõ turumekase ahtao roropa, tumykõ turumekase ahtao, tysekõ roropa te, typoenõ turumekase ahtao, tosarykõ roropa turumekase tyya xine ahtao ypokoino, jomipona ehtohme roropa, tuhke kuhse apoïko ropa mã toto. Mame orihpÿme exïko roropa mã toto jÿme, tykase Jezu eya xine.

³⁰ – Mame tuisamehxo exiketõ tuhke tuisame pyra exïko mana. Morararo tuisame pyra exiketõ tuhke tuisame exïko mana, tykase Jezu toto a.

20

Tupito poko erohketõ ehtopõpyry

¹ Mame ynara tykase roropa Jezu:

– Ritonõpo enetuputyry oya xine oesëkõme tyoro sã roropa mana. Tupito esë sã mana, uwa arykahpyry esë samo. Pakeimo mokyro toytose, erohketõ eahmase tutupi poko toto erohtohme.

² – “Oepehmatorÿko ase. Oerohtamitukõ ekarõko ase toiro tineru,” tykase ynororo eya xine. Mame taropose toto eya tutupi pona, arohthokõme.

³ Mame toytose ropa ynororo pata rãnaka ropa osepekahtoh taka ropa xixi tõnuhsehxo ahtao. Mame imehnõ roropa tonese eya tehme rokë toto.

⁴ “Erohtatoko utupi pona ynarykahpyry uwa pokona. Oepehmatorÿko ase,” tykase ynororo eya xine.

⁵ – Morara exiryke toytose roropa toto tupito pona. Mame tãxiahtao toytose ropa ynororo imehnõ erohpyra exiketõ rohmanohpose ropa tutupi poko. Morara tyrise ropa eya xixi tywykahme ahtao.

⁶ Mame xixi ituperyme exisasaka ahtao toytose ropa ynororo pata rãnaka ropa. Erohpyra exiketõ tonese ropa eya: “Oty katoh tehme rokë kohmãnõko matou?” tykase ynororo toto a, tõturupose.

⁷ – “ÿ, toerohtohke pyra yna exiryke,” tykase toto eya. “Tyrohmanohponeke pyra yna exiryke roropa,” tykase toto. Ynara tykase tupito esemy eya xine: “Morara ahtao ytotoke utupi pona. Erohtatoko,” tykase ynororo eya xine.

⁸ – Morarame tykohmãse ahtao tupito esemy a typoetory tykohmase tyya: “Erohketõ ikohmako, toto epehmatohme oya,” tykase ynororo. “Ynara epehmako toto. Okomino aerohtyã epehmako osemazuhme. Mame osemazuhme aerohtyã okomino epehmako,” tykase tupito esemy typoetory a.

⁹ – Morarame okomino aerohtyã tooehse ahtao topehmase toto eya xine toiro ãmepÿry ae erohtamitu ke.

¹⁰ Mame osemazuhme aerohtyã tooehse ahtao topehpyrykõ poko tõsenetupuhse toto. “Otarãme itamurumehxo yna epehmãko mana,” tykase toh repe tukurohtao xine. Yrome morararo topehmase toto, mokaro epehmatopõpyry saaro.

11 Mame toerohtamitukō tapoise tyya xine ahtao, tupito esē tykerek-eremapitose eya xine.

12 “Oty katoth oxisā yna epehmāko mah? Okomino aherohtyā toiro pitiko rokē toerohse toh repe. Yrome morararo topehmase toto,” tykase toto. “Yna toerohsehxo itamurume repe. Toiparo rokē xixi tyrohse kyaa xine, mokaro saaro topehmase yna,” tykase toto.

13 – Toiro tykerekere mane a ynara tykase tupito esemy: “Etako pahne jepe, oenekunohpyra xine reh ahse. ‘Toiro ěmepry oerohtamitukō ekarōko ase,’ ykā puh oya xine. Mame: ‘Ÿ, morara ahtao kure,’ mykatou ya.

14 Morara exiryke oepehpyrykō apoitatoko atapyīkō taka oytotohkōme ropa. Moxiā toahmase ya okomino, toto erohtohme roropa. Yrome toto epehpyry morararo oepehmatopōpyrykō saaro.

15 Morara jahtao zae ro ase. Ytinerū ekarory se jahtao ekarōko ase, ytinerūme exiryke. Imehnō zumoxike hmatohu toto epehmaryke ya, eya xine ytinerū ekaroryke ya?” tykase eya tupito esemy, tykase Jezu eya xine.

16 Morarame ynara tykase ropa Jezu:

– Moro saaro otuisarykōme Ritonōpo enetuputyryhtao oya xine. Tuhke etyhyryme Ritonōpo enetupuhnanō tuisamehxo exīko mā toto. Tuhke tuisame aehtyā tuisame pyra exīko roropa mā toto, tykase Jezu toto a.

Toorikyry poko Jezu oturutopōpyry ropa

(Maku 10.32-34; Ruka 18.31-34)

17 Mame Jezu toytoryhtao osema ae Jerusarē pona, typoetory tō maro tōturuse, toiroto tahtao, 12mākō maro rokē tahtao.

18 Ynara tykase ynororo eya xine:

– Etatoko pahne, Jerusarē pona ytōko sytatose. Moroto Kapu ae Ayhtohpyry ekarōko mā toto Ritonōpo maro oturuketō tuisary tomo a, Moeze omihpyry poko imehnō amorepananomo a, enara. Jetapapory se exīko mā toto oximōme.

19 Mame jekarōko mā toto imehnomo a, juteutōkara a. Mame tounohse jahtao eya xine, ypiypipohnōko mā toto. Mame wewe pokona jexixihmapōko mā toto. Orihnōko ase. Yrome oseruao tōmehse ahtao jēsemākapōko ropa Papa mana, tykase Jezu eya xine.

Jēkō nekaropotopōpyry

(Maku 10.35-45)

20 Mame Zepeteu mūkuru ě toytose Jezu a tumūkuru tō maro asakoro. Tupue toehse ynororo Jezu ěpataka. Mame ynara tykase eya:

– Ohpetu se hano ajohpāme samo, tykase.

21 – Oty se hma? tykase Jezu eya.

– Moxiā umūkuru tō asakoro tuisame tyriko toto, amaro, tuisa konōtome toehse awahtao, toiro āpotunuru wino, toiro opozery wino, enara, tykase nohpo eya.

22 Mame ynara tykase Jezu eya:

– Onekaropohpyry waro pyra matose, jokuru ěsasaka ase. Jokuru enyry se roropa matohu? tykase Jezu eya xine.

– Ÿ, enyry se ynanase, tykase toto.

23 Toorikyry poko morara tykase Jezu eya xine repe. Yrome onenetupuhpyra toh kynexine. “Jokuru enyry se hmatou?” tykase ahtao eya

xine, “Oorikyrykō se hmatou?” āko kynexine toto a repe. Morarame ynara tykase ropa Jezu eya xine:

– Jokuru ēnōko matose repe. Yrome ymaro tuisame exiketō onymenekara ase. Papa Kapuaō menekary rokē ymaro tuisame exīko mana, tykase Jezu toto a.

²⁴ Mame mokaro omihpyry totase tyya xine ahtao, Zepeteu poenō zehno toehse toto, Jezu poetory tō 10mākomo.

²⁵ Mame typoetory tykohmase tyya. Ynara tykase Jezu eya xine:

– Etatoko pahne, sero pōkō tuisaryme tahtao xine, tōmipona imehnō rīko mā toto. Typoetoryme imehnō rīko roropa mā toto. Mame typoetory aropōko mā toto. Imehnō enehpōko mā toto, enara.

²⁶ Yrome amarokō tyoro exīko matose. Tuisamehxo se awahtao xine imehnō poetoryme sā ehtoko. Imehnō akorehmatoko, tykase Jezu typoetory tomo a.

²⁷ – Imehnō esēme se awahtao xine, toto namotome sā ehtoko,

²⁸ Kapu ae Ayhtohpyry ehtoh saaro. Kapu ae tooehse ywy xiaro, sero nono pona. Typoetoke pyra sā ywy. Takorehmaneke pyra roropa. Yrome ākorehmase xine oepyase. Orihse roropa oepyase oorypyrykō epehmatohme. Ritonōpo poenōme oehtohkōme, tykase Jezu eya xine.

Tonurākara kurākatopōpyry ropa asakoro

(Maku 10.46-52; Ruka 18.35-43)

²⁹ Morarame Jeriko poe tutūtase toto ahtao, Jezu tokahmase imoihmākomo a.

³⁰ Morarame osema ehpio tonurākara kynexine asakoro. Typorohse rokē toto osema ehpio. Mame Jezu ytory totase tyya xine ahtao, tykohmase toto a:

– Tamuxi! Tawi parỹpyry, yna pyno exiko, tykase toto.

³¹ Yrome turuse toto imoihmākomo a:

– Mynyhme ehtoko, tykase toto eya xine. Yrome itamurumehxo tykohmase toto a:

– Tamuxi! Tawi parỹpyry, yna pyno exiko, tykase toto.

³² Morarame totypohse Jezu toto zurutohme. Ynara tykase ynororo eya xine:

– Oty se hmatou ya, tykase tōturupose eya xine.

³³ – Tuisa, tonure se ropa ynanase, tykase toto eya.

³⁴ Mame toto pyno Jezu kynexine. Toto enuru apone. Axī tōsenuhmase ropa toto, tonurāmōpotōkara. Mame Jezu tokahmase eya xine.

21

Jerusarē pona Jezu ytotopōpyry

(Maku 11.1-11; Ruka 19.28-40; Joāo 12.12-19)

¹ Morarame toytose toto ahtao Jerusarē pona, Petepaje pona toeporehkase toto, ypy Oriwera ākatata. Mame typoetory taropose Jezu a asakoro, osemazuhme toto ytotohme.

² Ynara tykase eya xine:

– Mō pata pona ytotohko. Moroto jumētu mana tymyhse, tumūkuru maro. Mymyhpokatatose toto. Mame toto enehtoko xiaro ya.

³ Mame: “Oty katoh jumētu poko matou?” karyhtao imehnomo a, ynara kahtoko eya xine: “Tuisa ise kynako,” kahtoko. Mame ekarōko toh mā oya xine, tykase Jezu eya xine.

⁴ Morara toehse urutō omihpyry ae ro. Ynara tykase urutō pake:

⁵ “Xião pōkō zurutoko. Ynara kahtoko eya xine:

‘Oesēkō ytōko oya xine mana.

Tuisa imehxo exikety sā pyra mana.

Jumētu po tyoytōko mana, zumōkara po.

Jumētu mūkuru po ytōko mana,’ kahtoko.”

Morara tymerose pake urutono a.

⁶ Morara exiryke Jezu omi poe toytose ipoetory. Emero tyrise toto a.

⁷ Jumētu tonehse eya xine imūkuru maro ro. Mame tupōkō tyrise eya xine jumētu mypatarānaka, epona Jezu porohtohme.

⁸ Mame tupōkō tyrise roropa osema taka imoihmākomo a osema emeporyme, eporo Jezu ytotohme. Marariary panō roropa tapokase tuhkākomo a, osema taka tyritohme, kure Jezu ritohme eya xine.

⁹ Mame kui kui tykase toto imoihmākomo tākye toexirykōke, osemazuhme ytoketomo Jezu mykapo ytoketomo, enara. Ynara tykase toto:

– Kure Tawi parÿpyry mana. Kure mose tyriko Ritonōpo, ōmi poe aepyhpyryme aexiryke. Kure Ritonōpo mana, imehxo, tykase toto.

¹⁰ Mame Jerusarē pona toeporehkase Jezu ahtao panaikato rokē toh kynexine, osetato pyra omi.

– Onoky keh mokyro? tykase imehnomo.

¹¹ – Mokyro urutono, Jezu Nazare pono, Karirea rānaono, tykase imehnomo, imoihmākomo.

Ritonōpo Tapyī taka Jezu ytotohpōpyry

(Maku 11.15-19; Ruka 19.45-48; João 2.13-22)

¹² Morarame Ritonōpo Tapyī taka toytose Jezu. Moro tae osepekahketō tutūtanohpose ropa eya okyno ekamonanō maro. Tineru emetakamananō tinerū typahpose roropa eya apō poe. Meza tō roropa tōtorimase eya. Parutopuruimo ekamonanō apō tō tōtorimase roropa eya.

¹³ Mame ynara tykase ynororo eya xine:

– Ynara tymerose Ritonōpo omiryne: “Ritonōpo maro oturutohme exīko nase sero,” me tymerose repe. Yrome imaro oturutoh tyorōmāko matose, imehnō tinerū ematonanohtohme oya xine, tykase Jezu eya xine.

¹⁴ Morarame tonurākara toytose Jezu a moro taka, jaxiry osetokye exiketō maro. Mame tukurākase ropa toto Jezu a.

¹⁵ Mame tohne toehse Ritonōpo maro oturuketō tuisary tomo, Moeze omihpyry poko imehnō amorepananō maro. Kurākōkara kurākaryke ropa Jezu a tohne toehse toto. Poetohti omiry etaryke roropa tyya xine tohne toehse toto, ynara karyke poetohti a: “Kure nymyry Tawi parÿpyry mana,” karyke toto a. Morara kary etaryke tyya xine tohne toehse toto Moeze omihpyry poko amorepatōkomo, Ritonōpo maro oturuketō tuisary tō maro.

¹⁶ Morara exiryke ynara tykase toh Jezu a:

– Moxiã omiry onetara hmahno? tykase toto Jezu a.

– Ÿ, etāko ase. Ritonōpo omiry onysekeremara ro hmatohu sero poko? Ynara āko Ritonōpo omiry: “Poetohti tamorepase ya, enurusenā kō maro, ‘Kure mase,’ katohme toto a ya. Zae roropa mā toto,” āko Ritonōpo omiry.

¹⁷ Morarame turumekase ropa toto Jezu a. Morotoino toytose ynororo pata poe, Petania pona ropa. Moroto toiro kynēmehne.

*Epery zoko orihmapotopõpyry Jezu a**(Maku 11.12-14,20-24)*

¹⁸ Yrokokoro pakeimo toytory ropa ahtao Jerusarē pona ropa tomitapāse kynexine.

¹⁹ Mame wikeira zoko tonese eya osema ehpio. Yrome toytose tahtao eponaro, epery onenepyra tokurehse. Zary rokē tonese eya. Morara exiryke ynara tykase Jezu:

– Jūme eperytara ropa mase, tykase. Mame morara tykase Jezu exiryke wikeira zoko tare māse axiny.

²⁰ Moro eneryke tyya xine Jezu poetory tō tōsenuruhkase.

– To! Otāto wikeira zoko axī naremāno? tykase toto.

²¹ Ynara tykase Jezu eya xine.

– Etatoko pahne, jenetuputyryhtao yronomyryme oya xine nyryihpyry panō rīko roropa matose. “Nary rokene,” kara awahtao xine roropa, nyryihpyry motye tyrīko roropa matose. Ypy a ynara karyhtao oya xine: “Onuhko, tuna konōto kuaka oepukatohme,” karyhtao oya xine, moro kuaka epukāko mana.

²² Jenetuputyryhtao oya xine, onekaropohpyrykō ekarōko Ritonōpo mā oya xine, otururukohtao imaro, tykase Jezu eya xine.

*Onoky omi poe Jezu ehtopõpyry**(Maku 11.27-33; Ruka 20.1-8)*

²³ Morarame Jezu toytose ropa Ritonōpo Tapyī taka. Mame imehnō amoreparyhtao eya Ritonōpo maro oturuketō tuisary tō toytose eya, juteu tamuxiry tō maro. Ynara tykase toto:

– Onoky omi poe senohne rīko mahno? tykase toto tōturupose.

²⁴ Ynara tykase Jezu eya xine:

– Ywy roropa oturupōko ase oya xine. Jezukuruhtao oya xine ywy roropa ourutorỹko ase onoky omi poe senohne tyrīko ywy.

²⁵ Onoky omi poe ahno tōpurihkase João a? Ritonōpo omi poe, ahno omi poe? Kuezuh toko, tykase Jezu eya xine.

Mame tōsezusezuhse rokē toto, oxime rokene.

– Otara āko sytatou? “Ritonōpo poe,” karyhtao kyya xine ynara kuezuh torỹko mana: “Oty katoh João omiry onenetupuhpyra matohu?” āko kyya xine mana otarame.

²⁶ Yrome: “Ahno omi poe rokene,” karyhtao kyya xine, imoihmākō kyzehno xine exīko mā toto. Urutōme Ritonōpo poe João tonetupuhse eya xine exiryke, tykase toto oxime rokene.

²⁷ Morara exiryke ynara tykase toto Jezu a:

– Zuaro pyra ynanase, tykase toto.

Ynara tykase Jezu eya xine:

– Morara ahtao ywy roropa jenehpohpō onekaropyra ase oya xine, tykase.

Orutua mūkuru tō poko

²⁸ – Etatoko pahne. Orutua kynexine tumūkue asakoro. Mame ynara tykase ynororo tumūkuru a, osemazuhme aenuruhpyry a: “Aimo erohta tupito poko,” tykase.

²⁹ – “Arypyra, akīme ase. Jytory se pyra ase,” tykase ynororo aporo.

– Moromeīpo tōsenetupuhse ropa ynororo. Tupito pona toytose rahkene erohse.

³⁰ Morarame zakorony a toytose roropa jūkomo. Morararo tykase ropa ynororo eya: “ÿ, ytōko ase papa,” tykase imūkuru eya repe. Yrome ytopyra tokurehse ynororo.

³¹ Morara ahtao onoky tumy omipona kynexine? tykase Jezu eya xine. – Mokyro osemazuhme aenuruhpyry, tykase toto.

– ÿ, tykase Jezu. – Etatoko pahne, iirypyrymākō omōnōko mā toto Ritonōpo esaka, kowenu tinerū poko erohketomo, orutua kō poko aehtyā roropa. Tosēkōme Ritonōpo enetuputyryke tyya xine omōnōko mā toto, tyrypyrykō turumekase exiryke roropa tyya xine. Yrome amarokō otarame etyppyryme omōnōko matose enetuputyryhtao oya xine. Otarāme omōpyra matose ekurehnōko onenetupuhpyra oexirykōke.

³² Ynara exiryke, João ahno ēpurihkane toytose oya xine repe, āmorepase xine, Ritonōpo omipona oehtohkōme repe. Yrome aomiry zae exiry onenetupuhpyra mexiatose. Mokaro a rokē iirypyryme aehtyamo a rokē tonetupuhse ywy. Ritonōpo omipona toehse mā toto. Mame mokaro tonese oya xine repe. Yrome oorypyrykō onurumekara mexiatose. João omiry omipona pyra mexiatose, tykase Jezu eya xine.

*Popyra tupito poko erohketō poko
(Maku 12.1-12; Ruka 20.9-19)*

³³ – Ë imepÿ poko ropa, Ritonōpo enetupuhtohme, tykase Jezu. – Orutua kynexine tupito esemy. Mame uwa zoko tarykase eya tuhke. Apuru tyrise roropa eya tutupī zomye. Mame eutary tahkase eya uwa eukuru euhkatohme. Tapyi tyrise roropa eya kaetoko exikety. Mame axītao rokē tutupi tokarose imehnomo a tineru rokē apoitohme tyya imepÿ pona toytotohme roropa.

³⁴ Morarame uwa eperytatoh po toehse ahtao typoetory imehnō taropose eya tutupi erase tomo a, epery zokonaka apoitohme toto a.

³⁵ Yrome mokaro tapoise tupito erase tomo a. Toiro typipohse eya xine itamurume. Toiro totapase eya xine. Imepÿ pona topu tomase roropa eya xine.

³⁶ Mame typoetory imehnō taropose ropa eya tuhkehxo. Yrome mokaro tyryhmase roropa tupito erase tomo a.

³⁷ Mame etyppyryme tumūkuru taropose eya rahkene. “Umūkuru zuno toh exīko mana umūkurume aexiryke,” tykase ynororo repe.

³⁸ Yrome imūkuru tonese tyya xine ahtao ynara tykase tupito erase tō oseya rokene: “Tupito esē mūkuru mose ro. Setapatone. Mame tupito esēme exīko sytatose,” tykase toto.

³⁹ – Morara exiryke imūkuru tapoise eya xine. Mame tarose tyya xine ahtao tupito poe totapase eya xine rahkene.

⁴⁰ – Morarame tupito esē tooehse ropa ahtao, otara āko hna mokaro a, tupito erase tomo a? tykase, Jezu a tōturupose eya xine.

⁴¹ – Mokaro xityā etapāko sātā mana, tykase toto. – Morarame tutupi ekarōko imehnomo a mana kurākomo a, tutupi eraseme toto ehtohme. Zae uwa epery apiakāko mā toto toperytase ahtao, tykase toto.

⁴² Ynara tykase Jezu eya xine:

– Ritonōpo omiry onysekeremara ro matou? Ynara tymerose mana: “Tapyi risē sā mokyro mana, tapyi rinanō nurumekahpyry samo. ‘Popyra sero nase,’ tykase toh repe.

Yrome tapyi nikapuru apoihtyme toehse

kure exiryke, tūpore,
jamihme tapyi ehtohme.

Morara tyrise Kuesēkomo a.

Morara exiryke kure mana.

Kyzamaro xine mana,”

me tymerose Ritonōpo omiryyme.

⁴³ – Ynara kary se roropa ase oya xine, tōmipona orirykō se Ritonōpo kynexine repe. Yrome aomipona pyra oexirykōke tynekarohpyry oya xine puxihkāko ropa mana imehnomo a ekarotohme ropa. Mame mokaro zae exīko mā toto, Ritonōpo omipona exīko.

⁴⁴ Ritonōpo nymenekahpyryyme ase. Yzehno awahtao xine etuarimāko matose topu pona aepukahpyry samo. Yrome ozehno xine jahtao popyrahxo oya xine mana ipunaka. Etuarimakehpyra exīko matose. Topu konōto nutūmahpyry sā roropa matose exīko, tykase Jezu.

⁴⁵ Morarame typoko xine Jezu otururu tonetupuhse parixeu tomo a, Ritonōpo maro oturuketō tuisary tō maro.

⁴⁶ Morara exiryke Jezu apoipory se toh kynexine soutatu tomo a. Yrome imoihmākō zuno toexirykōke anapoipyra tokurehse toto urutōme Jezu ekaroryke imoihmākomo a.

22

*Otuhtoh konōto ritopōpyry tuisa mūkuru pytatohme
(Ruka 14.15-24)*

¹ Mame enetupuhtoh ke toto amorepane ropa Jezu.

² Ynara tykase ynororo:

– Ritonōpo enetuputyry oesēkōme ynara sā mana. Pata konōto esē sā mana. Mame otuhtoh konōto tyrise eya tumūkuru erēnatohme.

³ Mame typoetory tō taropose eya imehnō eahmatohme toto a, otuhtoh konōto pona toto oehtohme. Yrome otuhtoh konōto pona toytorykō se pyra toehse toto.

⁴ Morara exiryke imehnō typoetory tō taropose ropa eya toto eahmatohme ropa: “Ynara kaxitatoko eya xine: ‘Otuhtoh konōto esē oeraximatorykō rokē mana. Pui konōto totapase eya, pui poenō maro. Tōsē itamurume nae mana. Morara exiryke ehmaropa. Imūkuru erēnary enetokose,’ kaxitoko,” tykase typoetory tomo a ynororo. Mame toytose toh rahkene toto eahmase ropa repe.

⁵ – Yrome mokaro eahmatyā tuenikaroro rokē toh kynexine. Toeroh toh poko rokē torētyke toh kynexine. Toiro tutupi pona toytose. Imepy osepekahtoh taka toytose.

⁶ Imehnomo a ipoetory tapoise. Typipohse eya xine. Totapase roropa toto eya xine.

⁷ Morara exiryke pata konōto esē toto zehno toehse. Soutatu tō taropose eya typoetory tō mŷpotohme, toto etapahpōkō etapatohme, toto esary zahkapotohme roropa.

⁸ Morarame typoetory tykohmase ropa tyya: “Emero tōtyhkase tōsē tōkehko. Yrome mokaro yneahmatyā popyra rokē mā toto.

⁹ Morara exiryke ytotoko osema taka. Emero rokē imehnō eahmata-toko xiaro toto oehtohme otuhtoh konōto pona,” tykase ynororo.

10 – Morara exiryke toytose toto osema konõto taka. Mame emero tonehse eya xine, kurākomo, ajoajohpe exiketomo emero rokene. Tapyi konõto typehse ahno ke.

11 Mame pata konõto esē toytose tytapyi konõto taka tyneahmatyā enese. Mame moro tao toiro orutua tonese eya tupoke kurā ke pyra, erēnato ke tupoke pyra.

12 Mokyro eneryke tyya ynara tykase eya: “Jepe otāto moehno xiaro kurā ke pyra tupoke?” tykase ynororo tōturupose tuisa konõto. Yrome onezuhpyra tokurehse ynororo.

13 Mame ynara tykase tuisa konõto typoetory tomo a: “Mose imyhtoko emary poko ipupuru poko, enara. Mame ematoko jarānaka, xinukutumā aka, moroto ikohmātohme rahkene. Moroto xitāko mana, kui kui āko roropa mana,” tykase pata konõto esemy.

14 Ynara tykase Jezu etyhpyryme:

– Tuhke toahmase toh mana, Ritonõpo poetoryme toto ehtohme repe. Yrome tuhke hkopyra tymenekase mana Ritonõpo a, tykase Jezu eya xine.

*Kowenu tinerū
epehmary poko*

(Maku 12.13-17; Ruka 20.20-26)

15 Morarame parixeu tō toytose oximõme rokē tōturutohkõme. Jezu a tōturuporykō se toh kynexine iporemākapotohme tyya xine, ihxirotohme repe.

16 Mame typoetory tō taropose eya xine Jezu a, Erote epe tō maro. Ynara tykase toto Jezu a:

– Zae rokē yna amorepāko mase. Awaro ynanase. Ritonõpo omiry poko yna amorepāko mase. Torētyke pyra roropa mase opoko. Okerekeremaryhtao imehnomo a oty kara mase. Oenery poko roropa imehnomo a oty kara mase.

17 Morara exiryke yna zuruko õsenetupuhtoh poko. Ritonõpo omiry tyoro mana. Romano kowenu omiry tyoro roropa mana. Morara exiryke yna tinerū ekaroryhtao romano kowenu tinerūme Ritonõpo omipona ro ynanah? tykase toto tōturupose.

18 Moro ke Jezu poremākapory se toh kynexine. Yrome ynara tykase Jezu eya xine:

– Ajohpe matose. Oty kato yporemākapory se hmatohu?

19 Romano kowenu epehmatoh enehko ya tineru pitiko, tykase.

Mame tineru tarose eya xine ahtao Jezu a,

20 ynara tykase ynororo eya xine:

– Onoky ekuhsē roropa mosehro? Onoky esety roropa mosehro? tykase tōturupose eya xine.

– Īperatu mose ro, romano tō esemy, tykase toto.

21 Ynara tykase Jezu eya xine:

– Morara ahtao Īperatu kyryry ekarotoko eya. Yrome Ritonõpo kyryry ekarotoko Ritonõpo a, tykase.

22 Mame morara kary etaryke tyya xine toemynyhmase toto. Mame Jezu turumekase ropa eya xine. Toytose ropa toto.

*Aorihtyā ěsemākapory ropa poko
(Maku 12.18-27; Ruka 20.27-40)*

²³ Morarame moro ěmepýry ae ro satuseu tō toytose Jezu a. Satuseu tō mokaro aorihtýā ěsemamyry ropa poko onenetupuhpynomo. Ynara tykase toto Jezu a:

²⁴ – Moeze namorepatopōpyry ynara āko mana: “Orutua toorihse ahtaotypoēnōke pyra ahtaot, ah zakoronýpyry ipytýpyry apoino typytyme, imůkuatohme aorihtýā můkurume,” tykase Moeze nymerohpyry.

²⁵ Mame orutua kynexine takorōke 6me. Atapona 7me toh kynexine. Mame osemazuhme aenuruhpyry typytase. Yrome tumůkue pyra ro tahtaotoorihse ynororo. Mame ipytýpyry tapoise ropa zakoronýpyry a, tamuximehxoa exiketýa.

²⁶ Yrome morararo tumůkue pyra ro tahtaotoorihse mokyro. Morararo ikaponato. Morararo emero porehme, atapona 7me.

²⁷ Mame etyhpyryme nohpo toorihse roropa.

²⁸ Morara exiryke ěsemākatoth po onoky pytyme exīko mokyro nae, 7mākō pytýpyryme toehse aexiryke? tykase toto tōturupose.

²⁹ Ynara tykase Jezu eya xine:

– Azahkuru matose Ritonōpo nymeropohpyry waro pyra oexirykōke, ijamitunuru waro pyra roropa oexirykōke.

³⁰ Aorihtýā tōsemākapose ropa ahtaot Ritonōpo nenyohytýā sā exīko mātoto. Orutua kō nohpo tō maro pytara mātoto. Niotara roropa mātoto.

³¹ Mame aorihtýā ěsemākapory ropa poko Ritonōpo omiry onysekere-mara ro matou? Ynara tykase Ritonōpo:

³² “Ywy ase Aparāo esemy, Izake esemy, Jako esemy, enara,” tykase. “Aparāo tō esemýpyryme ase,” kara kynexine ynororo. Oty katothme? Ynara exiryke, imeipo toto ekepyry ěsemānōko ropa mana. Seromaroro zuzenukō Ritonōpo maro mana. Isene exiketō esēme Ritonōpo mana. Aorihtýā ekepyā esēme rokē pyra mana, tykase Jezu satuseu tomo a.

³³ Mame Jezu omiry etaryke tyya xine tōsenuruhkase imoihmākomo, tuaro Jezu exiryke.

Ritonōpo omipona ehtoth poko

(Maku 12.28-34; Ruka 10.25-28)

³⁴ Morara kary etaryke tyya xine satuseu tō tymynyhpāse. Moro poko totase ahtaotparixeu tomo a, tōximōse ropa toto Jezu maro.

³⁵ Toiro parixeu Moeze omihpyry poko imehnō amorepaneme kynexine. Jezu poremākapory se kynexine. Morara exiryke tupimā poko tōturupose eya.

³⁶ Ynara tykase Jezu a:

– Ritonōpo nymeropohpyry Moeze a tuhke mana. Yrome toiro moro kurehxoa ahtaototy kurehxoa inymeropohpyry omipona kuehtohkōme? tykase parixeu tōturupose Jezu a.

³⁷ Ynara tykase Jezu eya:

– Ritonōpo oesēkōme mana. Morara exiryke ipyno ehtoko yronomyryme. Ise ehtoko okurohtaot xine, oorikyrykō ponāmero. Kure rokē tyritoko ōsenetupuhthokō ae. Oemynyhmarykohtaot ro ipyno ehtoko.

³⁸ Morara awahtaot xine kure matose Ritonōpo a.

³⁹ Mame zakorō isā roropa mana. Ynara āko: “Imehnō pyno ehtoko, osepyno oexirykō samo,” āko.

⁴⁰ Asakoro ro moro omipona awahtaot xine, Moeze omihpyry omipona matose ipunaka. Urutō kō omihpyry omipona roropa matose, tykase Jezu eya.

Onoky mūkuru hano?

(Maku 12.35-37; Ruka 20.41-44)

41 Morarame parixeu tō tōximōse ahtao ynara tykase Jezu eya xine:

42 – Otara āko matou Ritonōpo nymenekahpyry poko? Onoky parỹpyryme nae? tykase ynororo tōturupose eya xine.

– Tawi parỹpyryme mana, tykase toto.

43 Ynara tykase Jezu:

– Tawi parỹpyryme ynororo ahtao oty katohme: “Jesemy,” tykase Tawi ipoko Ritonōpo Zuzenu poe? Ynara tykase Tawi pake:

44 “Ritonōpo tōturuse jesē maro. ‘Oporohko seino japotunuru wino. Ozehno exiketō rīko ase opoetory tōme,’ tykase Ritonōpo.” Morara tymerose Tawi a.

45 Naeroro Tawi a tošēme mokyro tokarose ahtao otāto Tawi parỹpyryme roropa ynororo nae Ritonōpo nymenekahpyry? tykase Jezu eya xine.

46 Yrome Jezu ezukuru waro pyra toh kynexine emero porehme. Morara exiryke tōturuporykō se pyra toehse toto.

23

Osenekunohpopyra ehtoko parixeu tomo a

(Maku 12.38-39; Ruka 11.43-46; 20.45-46)

1 Morarame Jezu tōturuse imoihmākō netaryme typoetory tō netaryme roropa.

2 Ynara tykase ynororo:

– Moeze omihpyry poko āmorepatōkō mokaro repe, parixeu tō roropa. Ritonōpo omiry poko āmorepatorỹko toh mā repe.

3 Morara exiryke toto omiry omipona ehtoko. Āmorepatopōpyrykō roropa omipona ehtoko. Yrome toto nyrihpyry onypoehpyra ehtoko, aomirykō sã pyra inyirykō exiryke.

4 Imehnō tuarimapōko mā toto yronymyryme. Yrome toto anakorehmara mā toto ipunaka.

5 Kure sã osenepōko toh mā repe. Ritonōpo omiry aroarōko mā toto imehnō neneryme kure toexirykō enetohme imehnomo a repe. Upo kurã ke, otupohtōko roropa mā toto kure toexirykō enetupuhtohme roropa imehnomo a repe.

6 Tamuximehxo exiketō esaka porohnōko mā toto oximōme toehse toto ahtao otuhtoh konōto pona. Epehtoh kurã se rokē mā toto tapōkōme atamorepatoh tonō tao.

7 Ynara kary etary se roropa mā toto: “Moehno tuisa? Amorepatō mase. Imehxo exikety mase imehnō motye,” kary etary se mā toto osepekahtoh tao, ahno imoity htao, enara.

8 Yrome: “Amorepatōme mase,” kamexipopyra ehtoko imehnomo a. Atakorōmākō sã rokē matose. Toiro rokē āmorepanekō nymyry mana, Ritonōpo.

9 Naeroro sero nono po imehnō onyripyra omykōme ehtoko roropa. Toiro rokē omykōme nymyry mana, Papa Kapuaono.

10 Tuisame pyra ehtoko roropa, toiro otuisarykōme nymyry aexiryke, Ritonōpo nymenekahpyry.

11 Tuisame se awahtao xine imehnō poetoryme sã ehtoko. Imehnō akorehmatoko.

¹² Tuisamehxo otyrirykohtao āmoreme xine, tuisame pyra oritorỹko Ritonõpo mana. Yrome imehnõ akorehmaneme awahtao xine tuisamehxo oritorỹko Ritonõpo mana, tykase Jezu.

Popyra mā onekunohtõkomo

(Maku 12.40; Ruka 11.39-42,44,52; 20.47)

¹³ Ynara tykase Jezu parixeu tomo a, Moeze omihpyry poko imehnõ amorepananomo a roropa:

– Jetuhxo exiko oya xine mana kurākõ apiakaryhtao Ritonõpo a. Ajohpe oexirykõke jetuhxo awānohtorỹko Ritonõpo mana. Ritonõpo esary apurũko sã matose. Imehnõ amoreparyhtao oya xine tyoro sã toto amorepãko matose onenetupuhpyra toto ehtohme. Ōmomyrykõ se pyra matose Ritonõpo esaka. Mame imehnõ Ritonõpo enetuputyry se toto ahtao toto akorekehkãko matose Ritonõpo onenetupuhpyra toto ehtohme tošẽkõme.

¹⁴ (– Morara exiryke jetuhxo exiko oya xine mana. Moeze omihpyry poko imehnõ amorepananõme matose. Parixeu tõme matose roropa. Yrome ajohpe rokẽ matose. Pytỹpo tõ enekunohnõko matose toto mõkomory ematonanohtohme oya xine, itapyikõ apoitohme roropa oya xine. Mame imehnõ netaryme oturũko matose itamurume Ritonõpo a samo. Morara exiryke awānohtorỹko Ritonõpo mana itamurumehxo.)

¹⁵ – Parixeu matose. Imehnõ amorepananõme roropa matose Moeze omihpyry poko. Yrome oya xine jetuhxo exiko mana ipunaka ajohpe oexirykõke. Tuna konõto akuohnõko matose. Pata tamuru poro roropa ytoytoõko matose imepỹ tyorõmatohme oya xine asã xine aehtohme. Mame tõtyhkase awahtao xine mokyro amorepary poko omotye xine exiko mana orẽpyra tyrypyry poko. Mokyro emãko roropa Ritonõpo mana apotoimo htaka asã xine.

¹⁶ – Jetuhxo oya xine exiko mana. Imehnõ amorepaneme osekarõko matose. Otãto imehnõ amorepaneme osekarõko matou kure ehtoh waro pyra awahtao xine? Imehnõ amorepãko matose ajoajohpe toto ehtohme. Ynara ãko matose imehnõ amorepãko: “Ritonõpo Tapyĩ poko õtururukohtao ajohpe pyra oekarotohkõme repe, oty kara ajohpe toehse awahtao xine. Iiryppyryme pyra matose. Yrome uuru risẽ poko õtururukohtao ajohpe pyra oekarotohkõme Ritonõpo Tapyĩ tao exikety poko õtururukohtao, morara ahtao ajohpe pyra ehtoko ipunaka iiryppyryme pyra oehtohkõme,” ãko matose imehnõ amorepãko.

¹⁷ Azahkuru matose morara karyhtao oya xine. Oty kurehxo Ritonõpo a? Uuru risemy? Tymaro oturutopo? Ritonõpo poe asakoro ro kure Ritonõpo kyryryme exiryke.

¹⁸ Ynara ãko roropa matose imehnõ amorepãko azahkuru: “Tokarosẽ zahkato apõ poko õtururukohtao ajohpe pyra oehtohkõme repe oty kara ajohpe toehse awahtao xine. Iiryppyryme pyra matose. Yrome tyahkasẽ poko õtururukohtao ajohpe pyra oekarotohkõme, ajohpe pyra ehtoko ipunaka iiryppyryme oexirykõino,” ãko matose repe imehnõ amorepãko.

¹⁹ Azahkuru rokẽ matose morara karyhtao oya xine. Oty kurehxo nae Ritonõpo a? Onekarorykõ zahkato apony, onyahkarykomo? Onekarorykõ riryhtao oya xine jahkato pona kure exiko mana Ritonõpo a. Morara exiryke asakoro ro kure mana.

²⁰ Naeroro onekarorykõ zahkato apõ poko õtururukohtao onyahkarykõ poko roropa oturũko matose.

21 Morararo Ritonõpo Tapyĩ poko õtururukohtao Ritonõpo poko oturũko roropa matose moro tao Ritonõpo exiryke.

22 Morararo kapu poko õtururukohtao Ritonõpo porohtoh poko oturũko matose Ritonõpo esaryme kapu exiryke. Ritonõpo poko roropa oturũko matose, moroto Ritonõpo exiryke.

23 – Jetuhxo exĩko mã oya xine parixeu tomo, Moeze omihpyry poko amorepatõkomo imehnõ tonekunohse oya xine exiryke. Aixi nae awahtao xine omame porehme, toiro ekarõko matose Ritonõpo a, otyro tõkehko, omõkomorykõ roropa. Moro poko zae matose repe, yrome amorepatopõpyrykõ poko Ritonõpo omiry poko, moro omipona pyra matose. Zae ehtoh poko ehtoko. Imehnõ pyno ehtoko. Kure rokẽ ehtoko. Ritonõpo omipona ehtoko. Morara awahtao xine kure matose Ritonõpo a. Morara awahtao xine omõkomorykõ zokonaka ekarory kure roropa mana eya.

24 Azahkuru rokẽ imehnõ amorepananõme matose. Tuna ãne sã matose. Xikuumã pisarara ahpĩko, erere pisarara anõnõko roropa matose, xikuumã pitiko onẽpyra oehtohkõme repe. Yrome xikuumã konõto õkuru ao ahtao oty kara, ãnõko rokẽ matose xikuumã konõto maro. Azamaro pyra imehnõ ehtoh poko torẽtyke matose. Yrome oorypyrykõ konõto poko oty kara matose.

25 – Jetunety ke itamurume awãnohtorõko Ritonõpo mana. Imehnõ amorepaneme matose repe Moeze omihpyry poko. Parixeu roropa matose. Yrome ajohpe rokẽ matose. Eukuru ãto kurikane sã matose paratu tõkehko. Apoitoh rokẽ kurikãko mã ynororo, jarao rokene. Yrome zao onukurikara mana. Mokyro sã matose. Okurohtao xine pehme matose oorypyrykõ ke, onematonanohtyãkõ ke, imehnõ mõkomory poko openetatohkõ ke, enara.

26 Tuaro pyra matose parixeu tomo. Oorypyrykõ rumekaryhtao oya xine okorokatohkõme Ritonõpo a, kure oritorõko ropo Ritonõpo mana okurohtao xine. Mame kure exĩko matose iiryppyryme pyra.

27 – Itamurumehxo awãnohtorõko Ritonõpo mana, parixeu tomo, Moeze omihpyry poko amorepatõkõ roropa, ajohpe oexirykõke. Tonohse aorihtyã ekepyry ã ahtao karimutumã ke kure sã exĩko repe. Moro sã matose ajohpe oexirykõke. Kure oeneterõko imehnõ mã repe. Yrome okurohtao xine aorikyhpory tõ zonetyã sã matose. Nuriame matose oorypyrykõ ke.

28 Morara awahtao xine kure oekarotorõko imehnõ mã repe. Yrome okurohtao xine iiryppyryme matose ajoajohpe oexirykõke.

*Toto wãnohnõko Ritonõpo mana
(Ruka 11.47-51)*

29 – Jetuhxo exikety ke awãnohtorõko Ritonõpo mana Moeze omihpyry poko amorepatõkomo, parixeu tõ roropa, ajohpe oexirykõke. Otonõtõh kurã rĩko matose, Ritonõpo poe urutõ kõ zonõtõhme. Kurãkõ ekepyry esary rĩko roropa matose. Kurã ke otonõtõh zonohnõko matose kurãkõ poko wenikehpyra oehtohkõme repe.

30 Ynara ãko roropa matose: “Pake yna tamuru ehtopõpyry sã pyra ynanase. Ritonõpo poe urutõ kõ onetapara ynanase yna tamuru sã pyra,” ãko matose repe.

31 Atamurukõ rypyry poko zuaro matose. Eya xine urutõ kõ etap-atopõpyry waro matose. Yrome toto pakõme matose.

³² Toto sã roropa matose, oorypyrykõ poko rokẽ oexirykõke.

³³ Okoi sã matose, orihmatõkõ samo. Oeparykõ se exiko matose repe awãnohtohkõ kurũke. Yrome ãpiakatorỹko Ritonõpo mana apotoimo htaka oemapotohkõme.

³⁴ Mame etatoko pahne, urutõ kõ aropõko ase oya xine, tuaro exike-tomo, ãmorepanekomo. Mame toitoine toto etapãko matose. Imehnõ exixihmapõko matose wewe pokona. Toitoine toto pipohnõko matose atamorepatoh tao. Imehnõ aroaropõko roropa matose apatarykõ poe.

³⁵ Morara exiryke awãnohtorỹko Ritonõpo mana kurãkõ etapatamitume oya xine, emero porehme, Apeu etapatopõpyry poe Zakaria etapatopõpyry pona. Mokyro Parakia mükuru kynexine. Mokyro totapase oya xine Ritonõpo Tapyĩ myhto, onekarorykõ zahkatoh apõ wino.

³⁶ Etatoko pahne, mokaro etapatamitume sã awãnohtorỹko Ritonõpo mana.

*Jerusarẽ põkõ pyno Jezu ehtopõpyry
(Ruka 13.34-35)*

³⁷ – Jerusarẽ põkomo, urutõ kõ Ritonõpo poe etapananõme matose. Topu emananõme matose Ritonõpo naropotyã pona oya xine. Tuhke rokẽ oeahmarykõ se exiase repe. Oewomarykõ se roropa exiase repe kuratiri nohpory a typoenõ ewomary samo taporiry zopikoxi. Yrome yse pyra mexiatose.

³⁸ Naeroro Ritonõpo Tapyĩ tytaõke pyra exiko mana apatarykõ po. Patãpome exiko oesarykõ mana.

³⁹ Etatoko pahne, taroino jenepyra ropa matose. Imeĩpo jenẽko ropa matose. Ynara karyhtao oya xine: “Kure mose nase. Ritonõpo poe oehketyme ynororo,” karyhtao ypoko oya xine, tykase Jezu eya xine.

24

*“Ritonõpo Tapyĩ tykararahsẽme exiko” katopõpyry
(Maku 13.1-2; Ruka 21.5-6)*

¹ Morarame Jezu toytose ropa ahtao Ritonõpo Tapyĩ tae ynara tykase ipoetory tõ eya:

– Eneko ke Jezu, sero tapyi Ritonõpo Tapyĩ topu risẽ kurano, tykase toto.

² – Ỹ, repe, tykase Jezu. – Etatoko pahne, senohne topu risẽ etohtohkãko mana, emero porehme, tykase Jezu eya xine.

*Oryhmatorỹko mã toto
(Maku 13.3-13; Ruka 21.7-19)*

³ Morarame ypy pona toytose toto, Oriwera pona. Morotona typorohse Jezu. Mame oximõme rokẽ tahtao xine ynara tykase ipoetory tõ eya:

– Yna zuruko Jezu, otara ahtao morohne epahnõko nae? Otara ooepyry ropa enetupuhnõko roropa ynanah? Kurãkõ apiakatohtohme roropa yna a? tykase toto tõturupose.

⁴ Ynara tykase Jezu eya xine:

– Tomeseke ehtoko osenekunohpopyra oehtohkõme.

⁵ Ynara exiryke, tuhke ytõko oya xine mana. “Ywy ase Ritonõpo nymenekahpyry,” ãko mã imehnomo a toh repe. Tuhkãkõ enekunohnõko mã toto.

⁶ Mame imehnõ osetapary poko etãko matose ameke hkopyra, amekehxo roropa. Yrome etatoko pahne, torẽtyke pyra ehtoko sero nono

enahkary poko. Oty kara ehtoko. Ynara exīko mana, osetapāko sero pōkō mana. Yrome sero nono onenahkapyra ro Ritonōpo mana.

⁷ Toiro pata pōkō mā imep̄y pata pona ytōko morotōkō etapase. Tuisa konōto poetry tō mā ytōko imep̄y tuisa poetry etapase roropa. Mame tomirykōke tuhke orihnōko mā toto tynahke pyra toexirykōke. Nono kywyh kywyh āko mana tuhke pata tamuru punero.

⁸ Morara toehse ahtao etuarimapitōko exino, poeto ē enurupitory samo.

⁹ – Mame āpoitor̄yko imehnō mana oēmapotohkōme āpuruhpyry taka ypoetryme oexirykōke. Oryhmator̄yko mā toto oetapator̄yko roropa mā toto. Tuhkākō ozehno xine exīko mana, ypoetryme oexirykōke, jomipona oexirykōke.

¹⁰ Morara ahtao toetuarimarykō kurūke tuhke jurumekāko mā toto. Tuhke roropa osewōkāko mā toto. Tope tō ewokāko mā toto. Tope tō zehno exīko roropa mā toto.

¹¹ Mame morara ahtao ajohpe urutō kō tuhke exīko mā toto. Imoihmākō enekunopyry se exīko mā toto.

¹² Tuhkehxo tyrypyrykō poko exīko mā toto, sero pōkomo. Mame mokaro pokoino ypoetry tō roropa penekehnōko mā toto ypoko. Yronomyryme hkopyra yse exīko mā toto.

¹³ Yrome ypoetry tō jomipona toexirykō poko penekehpyra tahtao xine, kurākō apiakatoh po toto pynanohnōko ase.

¹⁴ Mame pata tō poro jomiry kurā arōko ypoetry tō mana. Imehnō amorepāko mā toto Ritonōpo enetupuhtohme eya xine tosēkōme. Emero pata tō poro ytōko mā toto emero pata pōkō amorepase ypoko. Moromeīpo kurākō apiakatoh exīko mana.

Ahno nyrihpyry xihpyry

(Maku 13.14-23; Ruka 21.20-24)

¹⁵ – Pake Tanieu a tymerose iiryryrymākō nyrihpyry xihpyry poko. Mame Tanieu omihpyry ae ro iiryryrymākō nyrihpyry xihpyry enēko matose Ritonōpo esao. (Moro poko enetupuhtoko. Tuarō ehtoko.)

¹⁶ Jutea po awahtao xine morara aexiryhtao epatoko ppy tō pona, orihpyra oehtohkōme.

¹⁷ Atapyīkō mypatarānao awahtao xine morara aexiryhtao omōkomorykō poko pyra ehtoko. Topohme rokē mepatatose.

¹⁸ Tupito po awahtao xine roropa mepatatose roropa. Upo enehse ytopyra ehtoko atapyīkō taka. Mepatatose rokē axiny.

¹⁹ Morara aexiryhtao itamurumehxo etuarimāko matose nohpo tomo, poetoēme awahtao xine, typoenōke pisarara awahtao xine roropa.

²⁰ Oturutoko Ritonōpo a konopome pyra ehtohme oeparykohtao. Oserematoh ae ro epāko matose.

²¹ Ynara exiryke etuarimāko matose itamurume. Moro oetuarimatohkō panō onenepitopyra sero pōkō mana sero nono ritopōpyry poe ro. Moro oetuarimatohkō panō onenezomopyra roropa exīko sero pōkō mana.

²² Yrome Ritonōpo poe tuhke pyra ēmehnōko matose oetuarimarykō poko. Tuhke tōmehse awahtao xine oetuarimarykō poko oenahtory roropa. Yrome tynymenekatyā pokoino tuhke hkopyra oēmehkapor̄yko Ritonōpo mana otuarimanohpotohkōme.

²³ — Morarame oya xine ynara karyhtao: “Enetoko ke, mokyro Ritonõpo nymenekahpyryme mana,” karyhtao imehnomo a oya xine ajohpe rokē toh mana morara karyhtao eya xine. Ynara karyhtao roropa ajohpe rokē toh mana: “Mokyro roropa ynororo,” karyhtao eya xine imepỹ poko ajohpe rokē mã toto.

²⁴ Tuhke ajohpākõ oehnõko mana, Ritonõpo nymenekahpyryme osekarõko toh mã repe. Tuhke roropa Ritonõpo poe urutõ kõme osekarõko toh mã repe. Ajoajohpe rokē toh mana. Jamihme sã osekarõko toh mã repe. Otarãme kurākõkara kurākãko ropa toh mã repe imehnõ enekunohthoyme rokē tyya xine. Ritonõpo poetory enekunopyry se roropa toh mã repe.

²⁵ Etatoko pahne, seromaroro ourutorỹko ase morohne exipyra ahtao ro.

²⁶ — Morarame ynara ãko imehnõ mã oya xine: “Enetatoko mokyro, ahno esao pyra mana. Ritonõpo nenehpohpyry mokyro,” ãko toh mã repe. Morotona ytopyra ehtoko. Mame ynara karyhtao roropa oya xine: “Enetoko ke, taro nase. Tõtonẽse rokene,” karyhtao oya xine ajohpe rokē toh mana.

²⁷ Kapu ae Ayhtohpyry oepyyry ropa nenenehkane sã exĩko mana. Nenenehkane ahtao kapu zopikoko saereh ãko mana emero tonesẽme, xixi tütatoh wino exiketỹ sã xixi omõtõh pona. Moro saaro Kapu ae Ayhtohpyry oepyyry ropa exĩko mana, emero ahno neneryme.

²⁸ — Okyno ekepyry ahtao axĩ kurumu tõkehko ipokona porohnõko mana.

*Kapu ae Ayhtohpyry oepyyry ropa poko
(Maku 13.24-27; Ruka 21.25-28)*

²⁹ — Mame toetuarimakehse awahtao xine okynã pyra xixi ezehnõko mana. Nuno roropa saerehkara exĩko mana. Xirikuato ohpahnõko kapu poe kapuaõkõ esyryhmaryke tosae xine, jamihme exiketõ tosae xine esyryhmaryke.

³⁰ Morarame Kapu ae Ayhtohpyry oepyyry ropa enẽko tarõkõ mana. Mame pata põkõ xitãko mana emero porehme. Kapu ae Ayhtohpyry oepyyry ropa eneryke tyya xine xitãko mã toto. Oehnõko mana akuru htoko. Jamihme kuhse oehnõko ropa mana kapu ae. Emero motye tuisamehxo oehnõko ropa mana, emero esẽme toexiryke.

³¹ Mame rue konõto etõko mana. Opore osetokety etõko mana. Mame tynenyoyhtyã aropõko Ritonõpo mana sero nono poro tynymenekatyã enehtohme tyya emero pata tõ poe.

*Wasasa etary poko enetupuhtho poko
(Maku 13.28-31; Ruka 21.29-33)*

³² — Mame wasasa tõkehko waro matose. Wasasa etaryhtao oya xine jeimamyry enetupuhnõko matose.

³³ Moro saaro oryhmatoöpõpyrykõ eneryhtao oya xine tuaro exĩko matose. Joepyyry ropa okynã pyra exiry waro exĩko matose.

³⁴ Etatoko pahne, ynekarohpyry oya xine emero osenẽko mana. Mame morohne enenanõ toitoine orihpyra exĩko toh mana joepyyry ropa ponãmero.

³⁵ Kapu enahnõko mana. Sero nono roropa enahnõko mã repe. Yrome jomiry jũme enahpỹme exĩko mana.

Joepyry ropa waro pyra

imehnõ mana

(Maku 13.32-37; Ruka 17.26-30,34-36)

³⁶ – Kapu ae jyhtory ropa waro pyra sero nono põkõ mana. Ritonõpo nenyoyhtyã zuaro pyra roropa mana. Ywy roropa zuaro pyra ase. Papa Kapuaõ rokẽ zuaro mana.

³⁷ Kapu ae jyhtory ropa Noe ehtopõpyry sã exiko mana.

³⁸ Sero onynerymapopyra ro Ritonõpo ahtao tõtuhse sero nono põkomo. Eukuru tõse eya xine. Tyypytase toto. Tyniotase roropa toto Noe omõtoh pona kanawa konõto aka.

³⁹ Zuaro pyra toto ahtao tuna tukumase. Tynerymapose toto emero porehme. Moro sã mã Kapu ae Ayhtohpyry oepyry ropa ahtao.

⁴⁰ Morara ahtao tupito poko erohnõko orutua kõ asakoro. Mame toiro rokẽ ytõko mana. Yrome imaronõpo moroto rokẽ oxinomõko mana.

⁴¹ Nohpo tõ roropa erohnõko mã toto oximõme tonahsẽ riry poko. Toiro rokẽ ytõko mana. Yrome imaronõpo oxinomõko mana.

⁴² Morara exiryke tuaro ehtoko. Oesẽkõ oepyry ropa waro pyra oexirykõke.

⁴³ Etatoko pahne, omato oepyry poko zuaro tapyi esẽ ahtao nyhpyra mana, tytapyi taka omõpyra omato ehtohme, tymõkomory onemato-nanohpyra roropa omato ehtohme.

⁴⁴ Morara exiryke mokyro sã ehtoko kokoro rokene. Tuaro pyra awahtao xine otarame: “Seroae oehpyra mana,” äko matose zuaro pyra oexirykõke. Morara ahtao otarame Kapu ae Ayhtohpyry oehnõko ropa mã rahkene.

Tuisa poetory zae exikety, zae pyra exikety roropa

(Ruka 12.41-48)

⁴⁵ – Naeroro Ritonõpo poetoryme nymyry matou? Tuaro exiketyme matou? Etatoko pahne, tuisa konõto kynexine typoetoke exikety. Morarame imepõ pona toytory se toexiryke typoetory toiro tyrise eya imehnõ eraseme. “Ypoetory otuhmanohponeme mase jesahpyo,” tykase ynororo eya.

⁴⁶ Morarame okynahtao oehnõko ropa mana typoetory tõ enese. Mame typoetory erase zae ahtao, täkye exiko mana tooehse ropa tahtao.

⁴⁷ Täkye exiko roropa erase mana. Mame jüme mokyro riko tymõkomory eraseme mana.

⁴⁸ Yrome ajoajohpe mokyro toehse ahtao tosẽ esahpyo, ynara äko mã ynororo otarame oseya rokene: “Otarãme jesẽ oehpyra ropa mana. Okynahxo ynororo,” äko otarame mã oseya rokene.

⁴⁹ Mame tosẽ poetory pipohnõko mana. Tope tõ maro rokẽ otuhnõko roropa mana. Eukuru enõko etõketõ maro.

⁵⁰ Mame mokyro esẽ oehnõko ropa mana ynara karyhtao ro eya: “Jesẽ seroae oehpyra mana,” karyhtao ro eya oehnõko mana. Tuaro pyra ynororo ahtao esẽ oehnõko mana.

⁵¹ Mame tooehse tahtao typoetory kahpyry wãnohnõko mana. Jehno toexiryke iiryhmãko roropa mana. Imehnõ ajoajohpãkõ maro mokyro emãko mana. Moroto xitãko ynororo, kui kui äko. Enara.

25

Oryximãkõ 10mãkomo

¹ Ynara tykase Jezu:

– Morarame kurākō apiakatoḥ po Kapu ae Ayhtohpyry oehnōko ropa mana. Mame ynara sã exīko mana pytatoh sã exīko mana. Pytatoh ke mana. Mame morotona sã noḥpo tō eahmāko, omame porehme oryx-imākomo. Mame tynāparinākō apoīko mā toto pytakety eraximatohme sã tyya xine.

² Mame 5mākō tuaro pyrahme sã mana. Imehnō 5mākō tuaro mana.

³ Mame mokaro tuaro pyra exiketō tynāparinākō arōko sã mā toto. Yrome oriu anaropyra mā toto.

⁴ Mame mokaro tuaro exiketō tynāparinākō maro tynāparinākō aryry arōko sã mā toto ē ao pehme.

⁵ Mame mokyro pytakety okynã sã mana oehpopyra. Morarame okynã toehse ahtaō wetukene noḥpo tō exīko mana. Nyhnōko mā toto.

⁶ – Morarame onoa toehse ahtaō sekere kary etāko mā toto. “Mokyro erēnakety oehnōko mana. Ehmaropa. Mokyro senetatoše,” āko sã mā toto.

⁷ – Axī pakāko ropa sã mā toto 10mākomo. Mame tynāparinākō zukāko mā toto.

⁸ Ynara āko sã tuaro pyra exiketō mana: “Oriu pitiko ekaroko yna a taryse pyra yna nāparina nase,” āko sã mā toto.

⁹ – “Arypyra,” āko tuaro exiketō mana. “Oriu ekaroryhtaō oya xine ipune pyra exīko mana. Epekahtatoko osepekahtoh taka anāparinākō aryhtotohme,” āko toḥ mā eya xine.

¹⁰ – Morara kary etaryke tyya xine ytōko mā toto 5mākomo, tuaro pyra exiketomo, oriu epekahse repe. Mame erēnakety oehnōko sã koko toto esahpyo mana. Morarame imaro ytōko toḥ mā tuaro exiketō rokene, 5mākō rokene. Tapyi taka omōnōko mā toto erēnatoh taka, otuhtoh konōto pona. Mame tapyi apurūko sã erēnatoh aporesemyry mana.

¹¹ – Mame okynahtaō tuaro pyra exiketō oehnōko roropa mā toḥ repe. “Ynanomōxi. Ynanomōxi,” āko mā toto. Kohtāko toḥ mā repe.

¹² – Yrome: “Awaro pyra ase,” āko mā ynororo eya xine.

¹³ Mame ynara tykase Jezu eya xine etyhporyme:

– Morara exiryke tomeseke ehtoko, mokaro sã pyra oehtohkōme, tuaro pyra exiketō sã pyra oehtohkōme. Emero tyritoko Kapu ae Ayhtohpyry oepyry ropa eraximaryme, aepyry ropa waro pyra oexirykōke, tykase Jezu eya xine.

Pata esē poetory tomo, 3mākomo

(Ruka 19.11-27)

¹⁴ Ynara tykase roropa ynororo:

– Ynara sã exīko Kapu ae Ayhtohpyry oepyry ropa ahtaō mana. Orutua ehtopōpyry sã exīko mana. Mame tytapyī tae toytory se toehse ynororo imepỹ pona. Morara exiryke typoetory tykohmase tyya tymōkomory eraseme toto ritohme.

¹⁵ Mame emese kure exiketō a tytinerū 5 miujāome tokarose eya. Imepyny a 2 miujāome tokarose eya. Etyhporymano a toiro miujāome tokarose eya. Mame toytose ynororo rahkene.

¹⁶ Mame mokyro 5 miujāo apoihpō toytose erohse tytinerū poko, emākapotohme. Okynahtaō imepỹ 5 miujāo tapoise ropa eya, 10 miujāome atapona.

¹⁷ Morararo, asakoro miujāo apoihpono. Tytinerū tomākapose eya, imepỹ asakoro miujāo tapoise ropa eya.

18 Yrome mokyro toiro miujão rokê apoihpõ toytose. Nono tahkase eya zonêtohme. Mame tosê tinerũ tyrise eya moro aka. Tonêse eya. Tukuråkase rokê eya.

19 – Morarame okynahtaõ esêkõ tooehse ropa tytinerũ apoise ropa.

20 Mame mokyro 5 miujão apoihpõ tooehse osemazuhme tytinerũ ekarose ropa tosemy a. Ynara tykase ynororo eya: “Eneko ke, 5 miujão mekarõase ya. Imepỹ 5 miujão apoiase ropa. Seny, otinerũ rahkene, 10 miujãome,” tykase.

21 – “Kure myriase rahkene. Ypoetory zae rokê exikety mase,” tykase esemy. “Zae mexiase ymõkomory poko pitiko rokê ahtaõ. Morara exiryke tuhkehxo ekarõko ase oya. Omõko jesaka. Tãkye exiko ymaro,” tykase ynororo.

22 – Morarame ipoetory akorõ tooehse, asakoro miujão apoihpono. Mame ynara tykase ynororo tosemy a: “Asakoro miujão mekarõase ya. Eneko ke imepỹ asakoro miujão apoiase ropa, ipoko jerokuruke,” tykase ynororo.

23 – Ynara tykase esemy: “Kure mase. Erohketyme nymyry mase. Zae mexiase ymõkomory poko, pitiko rokê ahtaõ. Morara exiryke tuhkehxo ekarõko ase oya. Omõko jesaka tãkye oehtohme ymaro,” tykase ynororo eya.

24 – Morarame ipoetory etyhpyrymã tooehse roropa, toiro miujão apoihpono. Ynara tykase ynororo tosemy a: “Tuisa, otinerũ ukuråkase ymotye kuhse tuaro oexiry waro jexiryke. Orẽpyra mase. Imehnõ narykatyã epery apoïko mase, anarykara awahtaõ ro.

25 Naeroro oono jexiryke otinerũ ukuråkase nono aka. Seny, otinerunu,” tykase ynororo eya.

26 – “To! Popyra mase. Akĩme rokê mexiase,” tykase esê eya. “Imehnõ narykatyã epery apoiry se jexiry waro mexiase. Otyro puhturu anarykara jahtaõ imeïpo epery apoiry ya waro roropa mexiase.

27 Naeroro oty katohme ytinerũ onekaropyra mexiahse tineru poko erohketõ esemy a. Morara ahtaõ tomãse pohto ytinerũ exiry,” tykase ynororo typoetory a.

– Mame imehnomo a ynara tykase esemy:

28 “Mose wino ytinerũ apoitoko, ekarotohme ropa 10 miujão esemy a.

29 Ynara exiryke, tykyryryke exiketomo a itamurumehxo ekarõko ase ykyryry poko toerohse exiryke, tuhkehxo tymõkomoke aehtohme. Yrome imepyny tymõkomoke pyra ahtaõ ewinoino ikyryry ipuxihkãko ropa ase erohpyra exiryke.

30 Mose ypoetory otyme kure hnae? Ematoko jarãnaka, ikohmamyh-pyry panõ aka. Moroto xitãko mana, kui kui ãko roropa mana,” tykase ynororo.

Sero põkõ apiakatoõ poko sero etyhpyry po

31 – Mokyro sã Kapu ae Ayhtohpyry omipona pyra aexihpyry exiko mana. Tuisa konõtome exiko Kapu ae Ayhtohpyry mana. Ritonõpo nenyohtyã maro porohnõko mana tuisa apõ kurã pona.

32 Mame ãpataka oximõnõko sero põkõ emero porehme mana. Mame toto apiakãko mana kaneru tõ esemy a toky apiakary samo; xia kaneru tomo, mya poti tomo. Mokaro apiakary sã typoetory apiakãko mana.

33 Mame tapotunuru wino tynymenekatyã riko ynororo mana, typoetoryme nymyry toto exiryke, tymaro toto ehtohme. Yrome imehnõ typoetory wino tyrõko mana typoetoryme pyra toto exiryke.

³⁴ Morarame ynara äko mã typoetory tomo a: “Osehtoko. Kure matose. Papa nymenekatyäme matose. Osehtoko xiaro jesaka. Oesarykõme jesary tyrise ya moino ro, senohne ritopõpyry poe ro, nono ritopõpyry poe ro.

³⁵ Ynara exiryke, omise exiase. Mame tõsẽ mekaroatose ya. Tuna se exiase. Mame tuna mekaroatose ya jokurume. Katonõme exiase. Mame atapyĩkõ taka weahmatose.

³⁶ Tupoke pyra exiase. Mame upo mekaroatose ya jupõme. Kure pyra exiase. Mame ypyno mexiatose. Äpuruhpyry tao exiase. Mame äpuruhpyry taka mytoatose jeneso ymaro oturuse,” äko mã ynororo eya xine.

³⁷ – Morarame ynara äko ipoetory tõ eya: “Tuisa, otokohxohko omise awahtao tõsẽ ynanekaroase oya? Otara ahtao roropahxo hko tuna se awahtao tuna ynanekaroase oya õkurume?

³⁸ Otara ahtao roropa katonõme awahtao yna tapyĩ taka yna oeah-mase? Otara ahtao roropa tupoke pyra awahtao oupõ ynanekaroase oya?

³⁹ Otara ahtao kure pyra mexiase? Otara ahtao roropa äpuruhpyry tao awahtao oenese ynanytoahse?”

⁴⁰ – Mame ynara äko mã tuisa konõto oya xine: “Etatoko pahne, ypoetory tõ jakorõ tõme mana. Mame jakorõ tõ etuarimaketõ, kure tyrise oya xine ahtao, kure kyriatose roropa,” äko ynororo oya xine mana.

⁴¹ – Mame imoihmäkõmo a roropa tyozery wino exiketomo a roropa ynara äko mana: “Mya ytotoko. Ritonõpo ozehno xine mana. Apotoimo htaka ytõko matose. Moro apotoimo tyrise Ritonõpo a joroko tamuru wänohtohme, inenyohyã wänohtohme roropa, enara.

⁴² Omise jahtao jotuhmara myhe mexiatose. Tuna se jahtao roropa tuna onekaropyra mexiatose.

⁴³ Katonõme jahtao roropa ypoko enupunara mexiatose. Tupoke pyra jahtao jupõ onekaropyra mexiatose. Kure pyra jahtao, äpuruhpyry tao jahtao roropa enupunara myhe mexiatose ypoko,” äko mana.

⁴⁴ – Morara kary etaryke tyya xine ynara äko mã toto eya: “Otara ahtaohxo ke yna oenease roropa omise? Otara ahtao roropa tuna se mexiase? Otara ahtao roropa katonõme mexiase? Otara ahtao roropa tupoke pyra mexiase? Otara ahtao kure pyra roropa mexiase? Otara ahtao äpuruhpyry tao roropa mexiase? Otara ahtao äkorehmara ynanex-iahse?” äko mã toto, ekaropõko.

⁴⁵ – Morarame ynara äko tuisa konõto eya xine mana: “Etatoko pahne, imehnõ poko enupunara mexiatosene, aetuarimarykohtao. Toto pyno pyra mexiatosene. Toto anakorehmara roropa mexiatosene. Morara exiryke, jakorehmara mexiatosene,” äko ynororo eya xine mana.

⁴⁶ – Morarame mokaro aropõko mana, apotoimo htaka, jüme toto etuarimatohme. Yrome mokaro rokẽ kuräkõ jüme orihpýme exĩko toh mana Ritonõpo maro, tykase ynororo eya xine.

26

*Juteu tõ atamorepatopõpyry Jezu apoiry poko
(Maku 14.1-2; Ruka 22.1-2; João 11.45-53)*

¹ Morarame moro poko, imoihmäkõ tamorepakehse ahtao Jezu a, ynara tykase ynororo typoetory tomo a:

² – Zuario matose. Asakoro tõmehse ahtao Oseahmatoh Paxikoa exiiko mana. Mame Kapu ae Ayhtohpyry apoiko mã toto. Wewe pokona exixihmapõko mã toto, tykase Jezu.

³ Morarame Ritonõpo maro oturuketõ tuisary tõ tõximõse juteu tõ tamuxiry tõ maro. Kaipa tapyi konõto nae kynexine. Morara exiryke moro taka tõximõse toto. Ritonõpo maro oturuketõ tuisary imehxo Kaipa kynexine.

⁴ Mame tätamorepase toto Jezu apoiry poko tyya xine. Tokare pyra Jezu apoiry se toh kynexine repe, etapapotohme tyya xine.

⁵ Ynara tykase toto:

– Setapapotone, yrome otuhtoh konõto po ahtao popyra mana. Imoihmãkõ kyzehno xine exiiko mana, tykase toto.

*Jezu popatopõpyry poko Petania po
(Maku 14.3-9; João 12.1-8)*

⁶ Morarame Jezu Petania po kynexine, Ximão tapyi tao. Ximão ipũ imotahpyrõpyry kynexine.

⁷ Mame mokyro tapyi tao Jezu ahtao nohpo toytose eya. Ixtaratu kurã tarose nohpo a Jezu popatohme. Topu kurã risẽ ao ixtaratu kynexine, arapaxturu risẽ ao. Ixtaratu ke pehme topu risẽ kynexine. Mame ixtaratu õ tuhkohse nohpo a Jezu zuhpokoxi tyritohme Jezu otukuruhtao. Moro ixtaratu tyrise eya Jezu zupuhpyry pona emero.

⁸ Mame moro eneryke tyya xine Jezu poetory tõ tohne toehse.

– Oty katoh ixtaratu ahnikãko rokẽ mose nae? tykase toto tõturupose.

⁹ – Moro ixtaratu tokamose ahtao osepekahtoh tao tuhke tineru apoiry ekarotohme ropa tymõkomokãkara a, tykase toto.

¹⁰ Mokaro a nohpo kerekeremary waro Jezu kynexine. Morara exiryke ynara tykase ynororo eya xine:

– Oty katoh mose nohpo kerekeremãko matou? Mose nyrihpyry juhpokoxi kure potu nase ya.

¹¹ Tymõkomokãkara mã enahpyra amaro xine. Yrome okynã pyra ase amaro xine. Orihnõko ase.

¹² Morara exiryke joko popano orihpyra ro jahtao, toorihse jahtao jonõto po jekepyry popatoh kuhno.

¹³ Etatoko pahne, emero pata tõ poro jomiry poko imehnõ amoreparyhtao oya xine mose nyrihpyry mã mya otuotuhponamãko mana. Mame oesahpyo xine roropa morararo mana, otuotuhponamãko mana, wenikehpyra oehtohkõme jũme sẽ ritopõpyry poko ypokona, tykase Jezu eya xine.

*Jezu ewokatopõpyry poko Juta a
(Maku 14.10-11; Ruka 22.3-6)*

¹⁴ Morarame moroto 12mãkõ kynexine. Toiro esety Juta Ixikariote kynexine. Mokyro toytose Ritonõpo maro oturuketõ tuisary tomo a.

¹⁵ Ynara tykase ynororo toto a:

– Otãto tineru pixo ekarõko matou ya Jezu ekaroryhtao oya xine? tykase ynororo.

Morarara kary etaryke tyya xine tineru tokarose eya. 30me tineru tokarose eya.

¹⁶ Moromeiõpo Jezu ekarory se toehse Juta eya xine. Morara exiryke tätamorepase ynororo Jezu ekarory poko Jezu ewokary se toexiryke.

Paxikoa ae Jezu typoetory tō maro autuhtopōpyry
(Maku 14.12-21; Ruka 22.7-14,21-23; Joāo 13.21-30)

¹⁷ Mame ěmepyry apitorymā po Oseahmatoh Wyi poko Iporutatoh maro pyra, ynara tykase Jezu poetory tō eya:

– Otoko otuhtoh ripōko mah yna a, Oseahmatoh Paxikoa? tykase toto eya.

¹⁸ Ynara tykase Jezu eya xine:

– Pata pona oytorykohtao orutua enēko matose. Ynara kahtoko eya: “Yna amorepane ynara nykā oya: ‘Jytotoh po toehse nase. Morara exiryke ypoetory tō maro Oseahmatoh Paxikoa otuhnōko ynanase atapyĩ tao,’ ” kaxiko eya, tykase Jezu typoetory tomo a.

¹⁹ Mame toytose toto Jezu omi poe otuhtoh ritohme Paxikoame.

²⁰ Morarame tykohmāse ahtao typorohse Jezu typoetory tō maro, 12mākō maro, otuhse.

²¹ Mame tōtukurukohtao ro ynara tykase Jezu eya xine:

– Etatoko pahne, taro toiro ohtaōkō jewokāko mana, tykase ynororo typoetory tomo a.

²² Morara kary etaryke tyya xine toemynyhmase ipoetory tomo. Mame tōturupose toto, atatakominno.

– Onoky? Ywy? tykase toto tōturupose.

²³ Ynara tykase Jezu eya xine:

– Mose jewokāko nase, ymaro morohno paratu aka otuhkety.

²⁴ Etatoko pahne, Ritonōpo nymeropohpyry ae ro orihnōko ase, Ritonōpo omi poe ro. Yrome jetuhxo exīko mā jewokahpono a. Etuarimākohxo mana jewokatamitume. Kurehxo eya exiry enurupyra tokurehse ynororo ahtao. Morara ahtao etuarimara exiry, tykase Jezu typoetory tomo a.

²⁵ Mame ynara tykase Jutu, Jezu ewokahpono:

– Ypoko moturu pāna? tykase, tōturupose.

– Ÿ, tykase Jezu eya.

Kuesēkō otuhtopōpyry poko

(Maku 14.22-26; Ruka 22.15-20; 1 Korītiu 11.23-25)

²⁶ Mame tōtukurukohtao ro wyi tapoise Jezu a.

– Kure mase Papa. Yna zuru seny onekarohpyry yna a, tykase. Mame wyi tytohtohkase eya typoetory tō punero ekarotohme. Ynara tykase ynororo eya xine:

– Seny, apoitoko enahtohme oya xine. Upū sero, tykase.

²⁷ Morarame eukuru tapoise roropa. Tōturuse ropa Ritonōpo a:

– Kure mase, tykase. Mame typoetory tomo a eukuru tokarose roropa.

– Seny, ětoko, emero porehme.

²⁸ Umunurume nase sero. Umunuru kuānōko ase tuhke iirypyrymākō kurākatohme. Umunuru ekuamyryhtao tuhke Ritonōpo poetoryme exīko mā toto jumāme.

²⁹ Etatoko pahne, uwa eukuru onēzomopyra ase orihpyra ro jahtao. Tyoro ěnōko ase euhkasenano Ritonōpo esao rokene, tykase Jezu eya xine.

³⁰ Morarame toremiase toto Ritonōpo kure exiry poko. Mame toytose toto moro tae ypy pona, Oriwera pona.

Peturu zurutopōpyry Jezu a

(Maku 14.27-31; Ruka 22.31-34; Joāo 13.36-38)

31 Morarame ynara tykase Jezu typoetory tomo a:

– Sero kohmamyry ae ro epāko matose. Jurumekāko matose. Ynara tymerose exiryke Ritonōpo omiryne sero poko: “Kaneru tō esē eta-papōko Ritonōpo mana, ekŷpyā atahpahnōko mana. Sapararahme exīko mā toto,” me tymerose Ritonōpo omiryne.

32 Yrome tōsemāse ropa jahtao, Karirea pona ytōko ase osemazuhme. Moroto jenēko ropa matose, tykase Jezu.

33 Ynara tykase Peturu Jezu a:

– Orumekara ase jūme. Imehnō orumekāko mā repe emero. Yrome wwy orumekara ase jorikyry ponāmero, tykase Peturu eya.

34 Yrome ynara tykase Jezu Peturu a:

– Etako pahne, sero kohmamyry ae kuratiri onetara ro ahtao: “Jezu waro pyra ase, Jezu waro pyra ase,” āko mase oseruao, tykase Jezu eya.

35 Ynara tykase ropa Peturu Jezu a:

– “Awaro pyra ase,” kara ase jūme. Amaro ro jetapary se imehnō ahtao morara kara ase. “Jezu waro pyra ase,” kara ase, tykase Peturu.

Morararo tykase ipoetory tō emero repe.

Jezu oturutopōpyry Tummy maro Ketysemane po

(Maku 14.32-42; Ruka 22.39-46)

36 Morarame toytose Jezu typoetory tō maro Ketysemane pona. Ynara tykase ynororo typoetory tomo a:

– Taro oporohtoko aporo. Mōtona pixo ytōko ase Papa maro oturuse, tykase ynororo.

37 Mame tymaro Peturu tarose eya Zepeteu mūkuru tō maro asakoro. Morarame tomuhtapāse Jezu, toemynyhmase yronomyryne.

38 Ynara tykase ynororo typoetory tomo a:

– Emuhtapānōko ase yronomyryne. Morara exiryke taro rokē ehtoko aporo, eneneme ymaro, tykase Jezu eya xine.

39 Mame mya pitiko toytose Jezu. Nono pona typorohse ynororo tōpotapoe. Mame ynara tykase ynororo Tummy a:

– Papa, emero ritōme mase. Emero zuaro roropa mase. Jorikyry se pyra ase repe. Yrome jorikyry se awahtao ōmipona se rokē ase, tykase.

40 Mame toytose ropa Jezu typoetory tō oseruaōkomo a. Nyhnōko toh kynexine. Mame ynara tykase ynororo Peturu a:

– Owetūkō oneanahtopyra matokene?

41 Nyhpyra ehtoko. Oturutoko Ritonōpo maro oenekunohpyra xine joroko tamuru ehtohme. Onykyrykō se pyra matose repe. Yrome jamihme pyra matose, tykase Jezu eya xine.

42 Morarame toytose ropa Jezu oturuse ropa Tummy maro:

– Jorikyry se awahtao ōmipona se rokē ase, tykase ynororo.

43 Mame toeramase ropa ynororo typoetory tomo a. Nyhnōko rokē toh kynexine tuetūkō oneanahtopyra toexirykōke.

44 Mame mya roropa toytose Jezu toiroro oturuse ropa Tummy maro. Osemazuhme tōturutopōpyry saaro tōturuse ropa ynororo.

45 Mame toeramase ropa ynororo typoetory tomo a. Ynara tykase ynororo:

– Nyhnōko ro matohu? Oseremāko matohu? Enetoko ke. Kapu ae Ayhtopyry ewokatoh po toehse nase. Seromaroro iirypyrymākomo a osekarōko mana.

46 Owōtoko. Ehmaropa, jewokane enetokose, tykase ynororo.

*Jezu apoitopõpyry
juteu tomo a*

(Maku 14.43-50; Ruka 22.47-53; João 18.3-12)

⁴⁷ Mame Jezu oturuhtao ro Juta toytose eya, 12mãkõ maronõpo kynexine. Tymaro tuhkãkõ tarose, ajoajohpãkomo, tytapemake exiketomo, tykparuke exiketõ roropa. Juteu tõ tuisary naropotyã tõ kynexine. Ritonõpo maro oturuketõ tuisary naropotyã roropa kynexine.

⁴⁸ Mame eporehkara ro tahtao xine ynara tykase Jezu ewokary se exikety tymarõkomo a: “Etatoko pahne, Jezu maro rokẽ oturũko ase. Eahmãko sã ase, ipohnõko ase. Moro eneryhtao oya xine enetupuhnõko matose. Jezu mokyro. Apoitoko,” tykase Juta eya xine.

⁴⁹ Morarame Jezu a toytose ynororo topohme. Ynara tykase ynororo Jezu a:

– Oehno kẽ tuisa, tykase taomirose eya. Typohse roropa eya.

⁵⁰ – Oty kase moehno jepe? Axĩ ke openetatoh poko exiko, tykase Jezu eya.

Mame Jezu tapoise eya xine arotohme.

⁵¹ Mame Jezu marono a imepỹ tysahkase tytapemã ke. Ritonõpo maro oturuketõ tuisary namoto tysahkase eya. Ipanary rokẽ tysahkase eya.

⁵² Yrome ynara tykase Jezu eya:

– Atapemã tyriko ropa ẽ aka. Imehnõ tuose oya xine ahtao owotorỹko roropa mã toto.

⁵³ Tuaro pyra ro matohu? Jakorehmananõ se jahtao ekaropory Papa Kapuaono a. Mame tuhke kuhse tynenyohyã enehpory ya jewomananõme.

⁵⁴ Yrome morara ahtao Ritonõpo omipona pyra exiry. Morohne urutõ kõ nurutopõpyry ae ro mana.

⁵⁵ Mame ynara tykase Jezu imoihmãkomo a:

– Oty katohme tytapemake moehtou? Tykparuke roropa moehtou? Japoiry se matose zehnoto apoiry samo. Yrome kokoro rokẽ yporotyasene Ritonõpo Tapyĩ tao. Kokoro rokẽ amorepato exiasene roropa. Oty katoh pake ro japoipyra mexiatose?

⁵⁶ Yrome serohne exĩko mana urutõ kõ omihpyry ae ro, tykase Jezu eya xine.

Morarame ipoetory tõ toepase toto. Jezu turumekase eya xine.

Tamuxi tõ ẽpataka Jezu ehtopõpyry

(Maku 14.53-65; Ruka 22.54-55,63-71; João 18.12-14,19-24)

⁵⁷ Morarame Jezu tarose eya xine apoihpõkomo a Ritonõpo maro oturuketõ tuisary tapyĩ taka. Mokyro esety Kaipa kynexine. Kaipa tapyĩ tao tõximõse juteu tõ tamuxiry kynexine, Moeze omihpyry poko imehnõ amorepananõ maro.

⁵⁸ Ameke rokẽ Peturu ytõko kynexine toto ekahmãko Ritonõpo maro oturuketõ tuisary tapyĩ taka. Jarao rokẽ Peturu kynexine aporo eraximãko rokene. Mame jarakapyhpyry aka tomõse ynororo. Soutatu tõ maro typorohse ynororo eraximase rokene, Jezu orikyry enese.

⁵⁹ Mame Jezu hxironanõ tupise juteu tõ tamuxiry tomo a, Ritonõpo maro oturuketõ tuisary tomo a roropa. Jezu etapapory se toh kynexine repe.

⁶⁰ Yrome Jezu hxironanõ nymyry pyra kynexine. Tuhkãkomo a tukuhse repe. Ihxirory se toh kynexine repe. Yrome ajohpe rokẽ toh kynexine. Morarame etyhpyryme orutua tooehse asakoro.

61 Ynara tykase toto Jezu poko:

– Ynara nase mose ynanetaryme: “Ritonõpo Tapyĩ kararapyry waro ase. Mame imyakã riko ropa ase oseruao rokẽ tõmehse ahtao,” nase mose ro, tykase toto Jezu poko.

62 Mame mokaro omiry etaryke tyya ynara tykase Ritonõpo maro oturuketõ tuisary Jezu a:

– Moxiã ohxirõko nase. Otara ãko hmah moxiã ezuhnõko? tykase ynororo.

63 Yrome mynyhme rokẽ Jezu kynexine. Morara exiryke ynara tykase ropa Ritonõpo maro oturuketõ tuisary eya:

– Ritonõpo Kapuaõ kuenetoryko mana. Awãnohnõko mana zae pyra jezukuruhtao oya. Morara exiryke zae yna zuruko. Ritonõpo nymenekahpyry hmahno? Yna kurãkaneme? Ritonõpo mükuru nymyry mahno, tykase ynororo tõturupose.

64 – Ywy ase, tykase Jezu. – Yrome etatoko pahne, moromeĩpo jenẽko ropa matose tuisamehxo jahtao, Papa Kapuaõ maro. Akuru htoko joepyry ropa enẽko matose, tykase ynororo.

65 Morara kary etaryke tyya tupõ tyxihxihkase Ritonõpo maro oturuketõ tuisary a.

– Epo hnae, tykase ynororo. – Epyrypãko rokẽ mose mana. Ritonõpo mükurume osekarõko mana. Popyra mose nase ipunaka. Imehnõ se pyra sytatose mose hxironeme. Seromaroro aomiry kahpyry metatou.

66 Otara ãko matou? tykase ynororo.

Ynara tykase toto:

– Iirypyryme mana. Taorihmaposẽme mana, tykase toto.

67 Mame ituh tykase toto Jezu ãmyty pona. Typitypipohse roropa toto a. Mame tomarykõ ke Jezu totapase tyya xine ahtao,

68 ynara tykase toto:

– Yna zuruko Ritonõpo nymenekahpyryme awahtao. Onoky opipohno? tykase toto.

*“Jezu waro pyra ase,” katopõpyry poko Peturu a
(Maku 14.66-72; Ruka 22.56-62; João 18.15-18,25-27)*

69 Jarao ro Peturu kynexine, tapyi mykae. Mame morotona toytose Ritonõpo maro oturuketõ tuisary namoto, nohpo. Ynara tykase ynororo Peturu a:

– Omoro roropa Jezu maro makene, Karirea põ maro, tykase.

70 – Arypyra, tykase Peturu toto netaryme. – Otara ãko hmahno? Zuario pyra sãtã ase, tykase Peturu.

71 Mame toytose ropa Peturu jarakapyhpyry eutary aka ropa. Moroto tonese ropa ynororo imepỹ nohpo a. Ynara tykase ynororo orutua kõ netaryme:

– Mose roropa Jezu maro nexiase, Nazare põ maro, tykase ynororo.

72 – Ajohpe mase. Mokyro waro pyra sãtã ase, tykase ropa Peturu.

73 Morarame okynã pitiko ahtao, orutua kõ roropa toytose Peturu a.

– Ajohpe pyra, mokyro marõme roropa mase. Õmiry etaryke yna a oenetupuhnõko ynanase, tykase toto.

74 Mame ynara tykase Peturu eya xine:

– Juãnohnõko Ritonõpo mana ajohpe jahtao. Mokyro waro pyra sãtã ase, tykase.

Mame morara karyhtao ro kuratiri totase eya.

⁷⁵ Mame tutuarõtase ropa ynororo Jezu omihpyry poko. Ynara katopõpyry poko: “Kuratiri onetara ro awahtao: ‘Jezu waro pyra ase. Jezu waro pyra ase,’ äko mase oseruaõ,” katopõpyry poko.

Mame tutütase ropa Peturu. Tyxitase ynororo yronymyryme.

27

Pirato êpataka Jezu arotopõpyry

(Maku 15.1; Ruka 23.1-2; João 18.28-32)

¹ Morarame tõmehse ahtao Ritonõpo maro oturuketõ tuisary tõ tõturuse juteu tõ tamuximehxo exiketõ maro Jezu etapary poko tyya xine. Oximõme tõturuse toto Jezu etapary poko etapapory se toexirykõke.

² Mame Jezu tymyhse tyya xine ahtao keti ke, tarose eya xine Pirato a. Kowenatume Pirato kynexine.

Juta osesenatopõpyry poko

(Atos 1.16-19)

³ Morarame Juta, Jezu ewokahpono, Jezu etapapory mokaro a waro toehse tahtao toetyorõmary se toehse ropa repe. Morara exiryke tineru tarose ropa eya Ritonõpo maro oturuketõ tuisary tomo a, juteu tõ tuisary tomo a roropa. 30me tineru kynexine.

⁴ – Iirypyryme ase ahno kurã towokase ya exiryke. Mokyro orihmapory se pyra ase, tykase ynororo eya xine repe. Yrome oty kara toh kynexine.

– Kõ omorohko, tykase rokẽ toto eya.

⁵ Mame moro tineru typahpose rokẽ Juta a moro taka, Ritonõpo maro Oturutoh taka. Mame toytose ynororo toiroro osesenãse.

⁶ Mame moro tineru tanõse ropa ahtao Ritonõpo maro oturuketõ tuisary tomo a ynara tykase toto:

– Sõ tineru ahno etapapotamitume nase. Morara exiryke oty rĩko sytatou ipoko? Moeze omihpyry omi poe sõ onyripyra sytatose Ritonõpo Tapyĩ tinerũ maro, tykase toto.

⁷ Morarame oximaro tõtururukohtao tupito topekahse eya xine moro tineru ke. Oripo rihpõ esahpyry moro kynexine. Mame katonõ ekepyry orihõsõ zonõtõhme moro tyrise eya xine.

⁸ Morara exiryke tupito tosehapse toto a Munuhpãme, topekahse exiryke Jezu ewokatamitu ke.

⁹ Morara toehse urutõ omihpyry ae ro, Jeremia omihpyry ae ro. Ynara tykase ynororo pake Ritonõpo omiryryme: “Tineru tapoise eya xine, 30me, Izyraeu tõ nekarohpyry, mokyro epehpyryme, mokyro ewokatamitume.

¹⁰ Yrome moro ke tupito topekahse eya xine, oripo rihpõ esahpyry topekahse eya xine. Ritonõpo nurutopõpyry ae ro,” me tymerose pake Jeremia a.

Jezu oturupotopõpyry

Pirato a

(Maku 15.2-5; Ruka 23.3-5; João 18.33-38)

¹¹ Morarame Jezu kowenatu êpataka tooehse ahtao ynara tykase kowenatu eya:

– Juteu tõ tuisary mahno? tykase tõturupose.

– Ý, ywy ase, tykase Jezu.

¹² Yrome tyhxirory onezuhpyra Jezu toehse tyhxirose tahtao Ritonõpo maro oturuketõ tuisary tomo a juteu tõ esamo a roropa.

13 Morara exiryke ynara tykase Pirato eya:

– Mokaro omiry onetara hma? Ohxirōko toh mana, tykase.

14 Yrome onezuhzomopyra Jezu toehse ipunaka. Moro eneryke tyya tōsenuruhkase kowenatu tozuhzomopyra Jezu exiryke.

Jezu ekarotopōpyry aorihtohme

(Maku 15.6-15; Ruka 23.13-25; João 18.39–19.16)

15 Morarame āpuruhpyry tao tuhke ěmapotyā kynexine. Oseahmatoh Paxikoa po rokē toirō tūtanohposene kowenu tuisary. Imoihmākō nymenekahpyry rokē tūtanohposene Paxikoa po.

16 Morarame āpuruhpyry taō kynexine, esety Parapa. Mokyro waro kynexine imoihmākomo.

17 Morarame imoihmākō tooehse ahtao ynara tykase Pirato eya xine:

– Onoky sehxo matou? Onoky tūtanohpōko ropa matou ya āpuruhpyry tae? Parapa se matohu? Jezu Kyrixtu se hmatou? Onoky sehxo hmatou orihpyra aehtohme? tykase ynororo eya xine.

18 Tuaro Pirato kynexine. Jezu zumoxike toexirykōke Jezu tapoise juteu tō tamuxiry tomo a aorihmapotohme. Moro waro Pirato kynexine.

19 Morarame kowenatu apiakatoh tao typorohse Pirato ahtao pape taropose ipyty a ineneryme:

– Mokyro onyryhmapopyra exiko kurāme aexiryke. Ipoko osenehse jēmehno, tykase ynororo tynio a.

20 Morarame imoihmākō tutuarōtanohse Ritonōpo maro oturuketō tuisary tomo a, juteu tō tuisary tomo a roropa. Morara exiryke Parapa tokaropose Pirato a orihpyra aehtohme, Jezu rokē orihmapotohme.

21 Yrome ynara tykase kowenatu eya xine:

– Onoky tūtanohpory se ropa hmatou orihpyra ehtohme? tykase ropa ynororo eya xine.

– Parapa, tykase toto.

22 – Morara ahtao oty rīko ywy Jezu Kyrixtu poko? tykase ropa ynororo eya xine.

– Wewe pokona exixihmapoko, tykase toto oximōme.

23 Ynara tykase Pirato:

– Oty pokoino? Oty iirypyryme nae? tykase tōturupose ynororo.

Mame tykohtase rokē imoihmākomo:

– Wewe pokona exixihmapoko, tykase toto.

24 Mame mokaro ajoajohpe exiry eneryke tyya, tuna tapoise Pirato a tōsemahtohme imoihmākō neneryme. Ynara tykase ynororo:

– Ywy ahtao mose anaorihmapopyra exiry zae se jexiryke. Mose etapary zae pyra ya mana iirypyryme pyra exiryke. Etapary se awahtao xine amarokohko, tykase ynororo eya xine.

25 Mame ynara tykase imoihmākō eya:

– Ÿ, awānohpyra Ritonōpo mana mose etapary poko. Yna rokē wānohnōko Ritonōpo mana, yna poenō roropa wānohnōko mana, tykase imoihmākō Pirato a.

26 Morara kary etaryke tyya Parapa tokarose eya xine, orihpyra aehtohme. Yrome Jezu typipohpose eya soutatu tomo a. Mame tokarose ynororo rahkē wewe pokona exixihmapotohme.

Jezu eunohpōpyry poko soutatu tomo a

(Maku 15.16-20; João 19.2-3)

²⁷ Morarame Pirato poetory a Jezu tarose, soutatu tomo a, kowenatu tapyĩ taka, emeikase aporo. Moro tao Jezu zomye tōximōse toto, soutatu tomo.

²⁸ Mame Jezu tupokase eya xine kamiraramā ke zupohtotohme ropa tyya xine.

²⁹ Mame parimā sā tyrihpyry omoxino risē tyrise zupuhpyry pokona. Mara pitiko tyrise eya xine emahpokoxi tuisame sā Jezu ekarotohme tyya xine. Mame Jezu ēpataka typorohse toto tosekumurukō po eunohthohme rokē tyya xine. Mame ynara tykase toto eya:

– Tuisa, juteu tō esēme mase, tykase toto.

³⁰ Mame ituh tykase toto epona, totakurukō xihpyry ke. Mame mara pitiko tapoise ropa eya xine ipipohtohme tyya xine zupuhpyry pokona.

³¹ Mame Jezu tounohkehse tyya xine ahtao upo kurā touse ropa eya xine. Zupō ke ro tupohtose ropa eya xine. Mame tarose eya xine wewe pokona exixihmatohme.

*Exixihmatopōpyry poko wewe pokona
(Maku 15.21-32; Ruka 23.26-43; Joāo 19.17-27)*

³² Morarame aytorykohtao orutua tonese eya xine. Xirene pō mokyro kynexine. Mokyro tapoise eya xine wewe arotohme eya, Jezu exixihmatoh arotohme.

³³ Morarame Jezu exixihmatoh pona toeporehkase toto, Koukota pona. “Upuhpōpo esary,” Koukota kary.

³⁴ Mame uwa eukuru jehnahpyry tokarose eya toximase itunety ke. Morara exiryke tukuhse tyya ahtao ise pyra Jezu kynexine.

³⁵ Mame wewe pokona toxixihmase Jezu rahkene. Mame zuponŷpyry tapiakase toto a tupōkōme. Topu pisarara ke upo esē tymenekase eya xine.

³⁶ Morarame typorohse toto osenuhmase rokene.

³⁷ Morarame Jezu zuhpokoxi ynara tymerose kynexine wewe pokona:

– Jezu mose juteu tō tuisary, katoh tymerose kynexine.

³⁸ Morarame omato kō toxixihmase roropa Jezu maro asakoro. Toiro toxixihmase Jezu apotunuru wino. Zakorō toxixihmase ipozery wino, enara.

³⁹ Morarame Jezu tounohse osema ae ytoketomo a.

⁴⁰ – Ehē, otoko ahtao Ritonōpo maro Oturutoh kararahnōko mahno? Otoko ahtao imyakamāko ropa mah oseruao rokē tōmehse ahtao? Moro waro awahtao oenupunako roropa. Ritonōpo mūkurume awahtao osepynanohko roropa, wewe poe oyhtoko ropa, tykase toto.

⁴¹ Morararo Jezu tounohse Ritonōpo maro oturuketō tuisary tomo a, Moeze omihpyry poko imehnō amorepananomo a, juteu tō esamo a roropa, enara.

⁴² – Imehnō typynanohse eya repe. Yrome tōsepynanopyry waro pyra mana. Izyraeu tuisaryme tōsekarose ynororo. Ah nyhtono wewe poe. Ayhtory eneryhtao kyya xine enetupuhnōko sytatose.

⁴³ Tosēme Ritonōpo tonetupuhse eya. Ritonōpo mūkurume tōsekarose roropa ynororo. Naeroro seraximatone. Otarāme Ritonōpo ipynanopyry se exīko mana, nary rokene, tykase toto.

⁴⁴ Morararo Jezu tounohse imaro exixihmatyamo a.

*Aorihtopōpyry
(Maku 15.33-41; Ruka 23.44-49; Joāo 19.28-30)*

45 Morarame tãxiahtao tyarumãkapose Ritonõpo a pata tõ punero. Mame xixi tyhtosehxo ahtao, 3 orame ahtao tõmehse ropa.

46 Morarame 3 orame ahtao kui tykase Jezu opore. Ynara tykase ynororo:

– Eri, Eri, rema sapahtani, tykase. Morara kary: “Ritonõpo Kapuaono, oty katoht kurumekano?” kary Tummy a.

47 Morarame morotõkõ Jezu kui kary etaryke tyya xine ynara tykase toto:

– Metatou, Eria kohmãko mana, tykase toto.

48 Mokyro toiro tururume toytose, uwa eukuru jehnahpyry enehse toximase itunety ke. Mame mauru panõ tyrise eya myxiry potyry pokona, tyhpase. Eukuru aka moro tyrise tyya ahtao tanÿse Jezu mytaka tyritohme, isuhmatohme eya.

49 Mame imehnõ ynara tykase:

– Seraximatone. Otarãme Eria oepyyry enõko sytatose, ipynanohse, tykase toto.

50 Mame kui tykase ropa Jezu ahtao komih tykakehse. Kynorihne.

51 Morarame apurutoh toexihkase Ritonõpo Tapyĩ tao. Kamisa risẽ toexihkase kaino zuhkurenaka. Nono roropa kywyh kywyh tykase. Topu konõto roropa toehmose kehko.

52 Aorikyhyry tõ ekepyry esary roropa toõtakase. Ritonõpo poetory ekepyry tõsemãse ropa tuhke.

53 Tonõtopyrykõ poe toytose toto. Morarame tõsemãse ropa Jezu ahtao Jerusarẽ pona toytose toto. Moroto tonese toto tuhkãkomo a.

54 Morarame soutatu tõ esẽ moroto kynexine, typoetory tõ maro. Jezu enõko toht kynexine aorikyry eraximãko. Nono kywyh kywyh kary tõkehko eneryke tyya tõserehse ynororo itamurume. Ynara tykase ynororo:

– Ajohpe pyra ro rukuh nexiahse. Mose Ritonõpo mũkurume nymyry nexiahse, tykase ynororo.

55 Mame nohpo tõ moroto kynexine tuhke amekeino rokẽ enõko. Orihpyra ro Jezu ahtao toytose toto imaro Karirea poe. Takorehmase roropa eya xine Jezu.

56 Mokaro esetykõ Maria Matarena, imepÿ Maria roropa Tiaku tõ eny Joze maro. Zepeteu mũkuru ã roropa moroto kynexine.

Jezu ekepyry zonõtopyry

(Maku 15.42-47; Ruka 23.50-56; João 19.38-42)

57 Mame kokonie pukuro Arimatea põ toeporehkase. Esety kynexine Joze. Tymõkomoke exikety kynexine ynororo. Jezu poetoryme roropa kynexine.

58 Pirato a toytose ynororo Jezu ekepyry ekaropose. Mame aomiry etaryke tyya typoetory tomo a Jezu ekepyry tonehpose tyya, Joze a ekarotohme, zonõtohme.

59 Naeroro Jezu ekepyry tarose eya, jõtotohme tyya kamisa ke, karimutumã ke, epekahsenã ke.

60 Mame tykyryry aka okepy tõmase, topu eutary risẽ aka. Pake hkopyra moro eutary tahkapose eya topu konõto aka. Morarame moro aka Jezu ekepyry tõmase ahtao tyya, topu parihmã ke okepy ã tapuruse eya. Mame toytose ropa ynororo.

⁶¹ Maria Matarena moroto kynexine imepÿ Maria maro. Kohrame rokê toh kynexine zonêtopõpyry enêko rokê toh kynexine.

Zonêtopõpyry erase ritopõpyry

⁶² Yrokokoro parixeu tō toytose Pirato a Ritonõpo maro oturuketõ tuisary tō maro juteu tō oserematoh ae.

⁶³ Mame ynara tykase toto eya:

– Etako pahne tuisa, mokyro onekunohto nexiase. Orihpyra ro tahtao ynara nase ynanetaryme: “Oseruao tōmehse ahtao êsemãnõko ropa ase,” nase ynororo ynanetaryme.

⁶⁴ Morara exiryke soutatu tō aropoko mokyro ekepyry zonêtopõpyry eraximatohme. Soutatu tō pyra ahtao otarame ipoetohpyã ytõko ekepyry ematonanohse. Otarãme imehnõ zurũko mã toto. Ynara ãko mã toto: “ÿ, tōsemãse ropa mana,” ãko mã toto. Mame morara kary etaryke tyya xine tuhkãkõ osenekunohnõko mã toto. Popyrahxo exiko mã yna a, tykase toto.

⁶⁵ – Tyritoko, tykase Pirato eya xine. – Zonêtopõpyry erase tō tyritoko, tykase ynororo.

⁶⁶ Naeroro toytose toto. Azawa panõ tyrise eya xine okepy ã apuh-tohme, Jezu ekepyry ematonanopyryino imehnomo a. Mame soutatu tō tyrise moroto eya xine okepy ã eraseme.

28

Êsemãtopõpyry ropa

(Maku 16.1-10; Ruka 24.1-12; João 20.1-10)

¹ Mame oserematoh tykohmãse. Mame nomõko êmepyyry ae nohpo tō toytose ekepyry zonêtopõpyry enese. Maria Matarena imepÿ Maria maro toytose toto.

² Mame tuaro pyra toto ahtao nono kywyh kywyh tykase jamihme. Mame Ritonõpo nenyokyhpyry tyhtose kapu ae. Jezu ekepyry êtypyyry apurutoh tisyryhmase ropa eya. Mame epona typorohse ynororo topu pona.

³ Mokyro eneryhtao nenenehkane sã ezuru kynexine. Zupõ roropa karimutume potu kynexine.

⁴ Mame soutatu tō tōserehse itamurume. Tykytyky tykase toto. Mame aorihyã sã toehse toto. Nono pona toepukase toto.

⁵ Morarame ynara tykase Ritonõpo nenyokyhpyry nohpo tomo a:

– Oserehpyra ehtoko. Jezu zupõko hmatou wewe pokona exixihmah-pyry? Zuario ase.

⁶ Arypyra reh taro nahse. Tōsemãse ropa mana tōmihpyry ae ro. Enetoko ke se ao. Esahpyry rokê moro.

⁷ Axĩ sã ke ytotoko. Ipoetory tō zurutatoko ropa. “Tōsemãse ropa mana. Seromaroro Karirea pona ytõko mana osemazuhme. Moroto enêko ropa matose,” kaxitatoko eya xine, enara rokene. Wenikehpyra ke ehtoko. Jomihpyry ke ekarotoko, tykase Ritonõpo nenyokyhpyry eya xine.

⁸ Morara kary etaryke tyya xine axĩ toytose toto ekepyry esahpyry poe. Oserehnõko ro toh kynexine. Yrome tãkye kuhse toh toehse. Tururume toytose toto Jezu poetory tō zuruse.

⁹ Morarame tōseporyse toto Jezu maro.

– Torëtyke pyra ehtoko, tykase Jezu eya xine. Mame eya toytose toto. Ipuuru tapoise toto a.

— Kure mase, Ritonõpo nymenekahpyryme mase. Yna esême mase, tykase toto.

¹⁰ — Enaromyra ehtoko, tykase Jezu eya xine. — Ytotoko jakorõ tõ zurutatoko. Enyohtatoko Karirea pona toto ytotohme. Moroto oseporyko ropa sytatose toto maro, tykase Jezu eya xine.

Zonêtopõpyry erase nurutopõpyry

¹¹ Morarame nohpo tõ toytose ahtao soutatu tõ roropa toytose okepy esahpyry poe pata pona ropa. Ritonõpo maro oturuketõ tuisary tõ zuruse toytose toto tynenehpyrykõ poko emero porehme.

¹² Mame Ritonõpo maro oturuketõ tuisary tõximõse toto juteu tõ tuisary tõ maro tõturutohkõme tynyrirykõ poko. Morarame tineru tokarose eya xine soutatu tomo a, pitiko rokẽ pyra.

¹³ Ynara tykase toto soutatu tomo a:

— Ynara rokẽ kahtoko imehnomo a: “Ipoetohpyry tomo a ekepyry tomatonanohe tynyhse yna ahtao,” kaxitoko.

¹⁴ Morarame moro poko kowenatu tutuarõtase tahtao imaro oturũko ynanase ozehno xine pyra aehtohme. Morara exiryke torêtyke pyra ehtoko. Yna omipona rokẽ ehtoko, tykase toto.

¹⁵ Naeroro soutatu tomo a tineru tapoise. Mokaro omihpyry omipona rokẽ toehse toto. Naeroro seroae ro morara ãko ro juteu tõ mana: “Jezu ekepyry tomatonanohe ipoetohpyry tomo a,” ãko ro toh mana.

Typoetory tomo a Jezu osenepotopõpyry ropa

(Maku 16.14-18; Ruka 24.36-49; João 20.19-23; Atos 1.6-8)

¹⁶ Morarame Jezu poetory tõ toytose Karirea pona, 11mãkomo. Mame ypy pona toeporehkase toto Jezu omipona.

¹⁷ Morarame Jezu tonese moroto eya xine. Mokyro eneryke tyya xine: — Kure mase, Ritonõpo nymenekahpyryme mase, yna esême, tykase toto. Yrome toitoine onenetupuhpyra ro toh kynexine.

¹⁸ Morarame typoetory tomo a Jezu toytose tahtao ynara tykase ynororo:

— Emero esême toehse ase Ritonõpo poe. Kapuaõkõ esême ase, sero nono põkõ esême roropa ase.

¹⁹ Morara exiryke ytotoko emero pata tõ pona. Emero pata põkõ amorepatatoko jomipona toto ehtohme, ypoetoryme toto ehtohme. Mame êpurihkatoko toto Papa Kapuaõ omi poe, Imükuru omi poe, Zuzenu omi poe, enara.

²⁰ Amorepatoko toto emero jomipona toto ehtohme, ãmorepatopõpyrykõ omipona toto ehtohme. Etatoko pahne, amaro xine ase jũme joepyry ropa ponãmero, tykase Jezu eya xine. Enara.

MAKU Nymerohpyry Jezu poko Marcos Ekarotopo

Sero omi kurã tymerose Maku a Jezu Kyrixtu Ritonõpo mükuru poko. Toytose Jezu tuhke pata tõ poro, omi kurã ekarory poko, ahno tõ amorepase Tuisame Ritonõpo ehtoh poko. Tyjमितunuru tonepose eya kurãkõkara kurãkaryke eya, joroko tõ tütanoHPoryke, ahno ryppyro korokaryke roropa eya. Takorehmananõme 12me orutua kõ tymenekase Jezu a tymaro toto ytotohme. Tamorepase toto eya Tuisame Ritonõpo ehtoh poko, omi kurã ekarory poko, ahno pynanopyry poko. Kurãkõkara tukurãkase roropa eya xine.

Sero ekarõko mana Jezu ãpurihkatopõpyry poko João a tuna Joatão kuao (Maku 1.9-11); etyHPyryme Jezu ãsemamyry ropa ekarõko mana (Maku 16.1-8).

Sero pape ao

Apitorymã Jezu ehtoh poko 1.1-13

Jezu mã Karirea po 1.14–9.50

Karirea poe Jerusarẽ pona 10.1-52

Orẽpyra aehtoh Jerusarẽ po 11.1–15.47

Jezu ãsemamyry ropa 16.1-8

EtyHPyrymã: aosenepotopõpyry, aunuhptopõpyry 16.9-20

João ahno ãpurihkane nurutopõpyry

(Mateu 3.1-12; Ruka 3.1-18; João 1.19-28)

¹ Sero nase omi kurano Jezu Kyrixtu Ritonõpo mükuru poko.

² Apitoryme ynara tymerose Izaja a Ritonõpo omi poe:

“Eneko ke ynarpohpyry,” ãko Ritonõpo mana.

‘Ytõko mã osemazuhme, oesemary kurãkase.’

³ Opre oturũko mana ona po.

Ynara ãko ynororo mana:

‘Kuesẽkõ esemary tyritoko.

Esemary esemahtotoko sorohme,’ ãko mana,”

katoh tymerose Izaja a pake.

⁴ Morarame mokyro João toeporehkase ona pona ahno esaka pyra, ahno ãpurihkaneme. Mame ynara tykase ynororo:

– Ise awahtao xine oãpurihkatorỹko ase, Ritonõpo a okurãkatohkõme, oorypyrykõ korokatohme. Yrome oãpurihkarykõ se pyra ase oorypyrykõ rumekary se pyra awahtao xine, tykase ynororo.

⁵ Morarame emero toytose toto eya, mokã Jutea põkomo, Jerusarẽ põkomo emero. Mame tõpurihkase toto eya Joatão kuaka.

– Popyra ase. Iiryppyryme ase, tykase toto tyrypyrykõ tokarose irumekatohme. Morara exiryke tõpurihkase toto João a.

⁶ Mame João zupony okyno hpoty risẽ kynexine kameru hpoty. Imety earyme roropa kynexine okyno pihpyry. Wexixi rokẽ zohme, ano zeni roropa aukurume kynexine.

⁷ Mame ynara tykase João:

– Okomino imepŷ oehnōko mana. Orēpyra mokyro mana. Imehxo mokyro mana. Ihxitapānōko ase eponaro toehse jahtao, isātajā poko jahtao roropa.

⁸ Amarokō tōpurihkase ya nakuaka repe, yrome mokyro Ritonōpo Zuzenu ekarōko mana oya xine, tykase ynororo.

Jezu ĕpurihkatopōpyry

(Mateu 3.13-17; Ruka 3.21-22; 4.1-13)

⁹ Morarame Jezu tooehse Nazare poe, Karirea poe. Karirea pata tamuru kynexine. Mame Jezu tōpurihkase João a Joatāo kuaka.

¹⁰ Towōse ropa ahtao tuna ehpiokoxi, kapu tonese eya xine toepiakase. Mame Ritonōpo Zuzenu tyhtose utukuimo panono. Jezu zuhpokoxi typorohse.

¹¹ Morarame Ritonōpo omiry totase eya xine kaino:

– Umūkuru nymyry mase, osehxo ywy rahkene. Yzamaro mase, tykase kaino omi inetarykōme.

Jezu kuhtopōpyry joroko tamuru a

(Mateu 4.1-11; Ruka 4.1-13)

¹² Morarame tarose Jezu ahno esaka pyra Ritonōpo Zuzenu a.

¹³ Moero tuhke tōmehse ynororo 40me.

Mame joroko tamuru tooehse eya. Jezu riry se iirypyryme kynexine repe. Yrome kure rokē kynexine ynororo. Onokyro esao rokē kynexine moroto.

Morarame Ritonōpo nenyohŷtā tooehse kapu ae. Jezu takorehmase eya xine rahkene.

Imehnō amorepapatopōpyry Jezu a Karirea po

(Mateu 4.12-22; Ruka 4.14-15; 5.1-11)

¹⁴ Morarame āpuruhpyry taka João tōmapose ahtao Erote a, Jezu toytose ropa Karirea pona. Ritonōpo omiry poko imehnō amorepase toytose ynororo.

¹⁵ – Ritonōpo emero se typoetoryme. Seromaroro ah oesēkōme nexino. Oorypyrykō irumekatoko. Aomipona ehtoko, tykase ynororo morotōkomo a.

¹⁶ Morarame toytoryhtao Karirea ikuhpo ehpiokuroko Ximāo Peturu tonese Jezu a, zakorō Ātare maro. Tarāpa emāko toh kynexine nakuaka, kana anŷnōko, kana anŷnanōme toexirykōke.

¹⁷ – Kana anŷnōko matou? Ehmaropa ymaro. Āmorepatorŷko ase imehnō amorepatohme oya xine jenetupuhtohme eya xine, tykase ynororo eya xine.

¹⁸ Mame axī tarāpa tynomose eya xine Jezu maro toytotohkōme. Jezu tokahmase eya xine rahkene.

¹⁹ Morarame moino pitiko Zepeteu mūkuru tō tonese eya, Tiaku, João, enara. Kanawa ao toh kynexine. Tarāpa tuīpokary poko toh kynexine.

²⁰ Mame toahmase toto eya tymaro toto ytotohme. Mame tumykō tynomose eya xine. Zepeteu tynomose kanawa ao ipoetory tō maro, Jezu maro toytotohkōme.

Jorokohpe aexihpyry poko

(Ruka 4.31-37)

²¹ Morarame Kapanaū pona toytose toto. Mame juteu tō oserematoh ae toto atamorepatoh taka Jezu tomōse mokaro amorepatohme tyya.

²² Mame tōsenuruhkase toto Jezu omiry etaryke tyya xine.

— To! Orēpyra amorepato mose nase. Moeze omihpyry poko amorepatōkō sã pyra nase. Orēpyra nase, tykase toto.

²³ Morarame jorokohpã tooehse morotona. Toto atamorepatoh taka tomōse ynororo. Ynara tykase ynororo opore:

²⁴ — Oty se hma Jezu, Nazare pohno? Yna enahkapory se hmahno? Awaro ase. Ritonōpo mūkurume oexiry waro ase. Inenehpohpyry kurāme mase, tykase jorokohpã Jezu a opore.

²⁵ Mame joroko tonyohse Jezu a:

— Mynyhme exiko. Otūtako ropa mokyro ae. Jūme irumekako ropa, tykase Jezu eya.

²⁶ Morarame jorokohpã tōsētorimase. Kui tykase ynororo opore, mame tutūtase ropa joroko mokyro ae.

²⁷ Mame tōsenuruhkase moro taōkō emero.

— Enēko matose tyoro inamorepatary. Orēpyra mana. Joroko tō tūtanohpory ropa waro roropa ynororo, tykase toto oxime rokene.

²⁸ Morarame Jezu tokātose moerōkomo a Karirea pōkomo a.

Peturu merenoty kurākatopōpyry ropa Jezu a

(Mateu 8.14-15; Ruka 4.38-39)

²⁹ Morarame juteu tō atamorepatoh tae tutūtase ropa ynororo. Mame Ximão Ātare maro tytapyikō taka toytose toto, Tiaku, João, Jezu, enara.

³⁰ Mame Ximão merenoty kure pyra kynexine oxirohnōko. Tohrame kynexine. Jezu turuse eya xine:

— Kure pyra mose mana, tykase toto eya.

³¹ Morarame kurākara anŷne ropa tomary ke. Axī tōxirohkehse ropa ynororo. Towōse ropa ynororo. Mame tautuhmase toto mokyro a, kuranōpokara a.

Kurākōkara kurākatopōpyry ropa Jezu a

(Mateu 8.16-17; Ruka 4.40-41)

³² Mame kokonie pukuro kurākōkara tarose imehnomo a tuhke Jezu a, toto kurākatohme ropa. Jorokohpã kō roropa tarose eya xine.

³³ Kapanaū pōkō roropa tooehse tuhke imoihme. Tapyi eutary pota taka tōximōse toto.

³⁴ Mame kurākōkara tukurākase ropa eya, tuhke. Joroko tō tutūtanohpose roropa eya mokaro ae. Joroko a sekere kamexipopyra kynexine ynororo: “Awaro ynanase,” karyke eya xine.

Karirea po Jezu ehtopōpyry

(Ruka 4.42-44)

³⁵ Morarame kuratiri etaryhtao towōse ropa Jezu. Tokare pyra toytose ynororo ahno esaka pyra oturuse Ritonōpo maro.

³⁶ Mame okomino Ximão a tokahmase tymarōkō maro.

³⁷ Mame Jezu tonese ropa tyya xine ahtao ynara tykase toh eya:

— Emero oupīko toh mana, tykase toto.

³⁸ Morarame ynara tykase Jezu eya xine:

— Ehmaropa tyorō pata pona, morotōkō amorepase Ritonōpo omiry poko. Moro poko oepyase, tykase Jezu.

³⁹ Morarame kŷkŷtone Karirea poro Ritonōpo omiry ekarory poko juteu tō atamorepatoh tonō takuroko. Joroko tō tutūtanohpose roropa ahno ae eya.

Ipū imotahpyry kurākatopōpyry Jezu a

(Mateu 8.1-4; Ruka 5.12-16)

⁴⁰ Morarame tupū motaryke toytose imepyny Jezu a toetuarimaryke. Tosekumuru po typorohse ynororo Jezu ēpataka.

— Ajohpāme sā ynara āko ase oya, kukurākako ropa ukurākary se awahtao. Imepỹ tukurākase oya exiryke oya tuaro oehnō, tykase ynororo Jezu a.

⁴¹ Mame nupunato mokyro eneryke tyya tapose tomary ke.

⁴² — Ỹ, okurākāko ropa ase, tykase Jezu eya. Axī ipū totyhse ropa. Kure ropa toehse ynororo.

⁴³ Morarame ynara tykase Jezu tunukurākahpyry a:

⁴⁴ — Osekaropyra ke exiko imehnomo a. Topohme rokē ytoko Ritonōpo maro oturukety a. Oseneputa eya. Moeze nekaropohpyry ekarota eya, kure rokē oehtohme, imehnō tuarōtatohme roropa okurākatopōpyry ropa poko, tykase ynororo eya repe.

⁴⁵ Yrome toytory ropa ahtao tokātose eya itamuraume. Emero tōsekātose rahkene. Morara exiryke Jezu tokare ytoyosaromepyra toehse pata tō pona. Ahno esao pyra rokē ynororo ehse. Mame pata pōkō tuhke toytose eya.

2

Pakaihkapỹ kurākatopōpyry ropa Jezu a

(Mateu 9.1-8; Ruka 5.17-26)

¹ Morotoino toytose ropa Jezu Kapanau pona. Mame imehnō tōturuse ipoko. Ynara tykase toto:

— Tooehse ropa Jezu mana tytapyi taka, tykase toto ipoko.

² Mame morotona tooehse totō imoihme. Tapyi typehkase eya xine. Tapyi eutary pota tao tōximōse toto. Morarame tamorepase toto Jezu a Ritonōpo omiry poko.

³ Morarame pakaihkapỹ tonehse imehnomo a Jezu a ikurākatohme ropa. Asakoropane kynexine enehnanomo.

⁴ Yrome omōsaromepyra toh kynexine ahno tuhke exiryke. Morarame tapyi mypatarānaka tōnuhse toto. Tapyi typiapose eya xine Jezu etonie. Mame kurākara tonyhtose eya xine moro ae etueh maro Jezu myhtokoxi.

⁵ — Kurākatō mokyro, tykase toto tukurohtao xine. Mame toto kurohtao tonetuputyry waro Jezu kynexine. Mame ynara tykase ynororo kurākara a:

— Aimo, oorypyry korokāko ase, tykase ynororo eya.

⁶ Moroto Moeze nymerohpyry poko amorepatōkō kynexine, typorohse. Tohne toehse toto Jezu omiry etaryke tyya xine.

⁷ — To! Morara kary popyry mana. Ritonōpo poenohnōko rokē mose mana. Ritonōpo rokē popỹ rypyry korokary waro mana, tykase toto. Jezu kerekeremāko toh kynexine tukurohtao xine.

⁸ Yrome Jezu tuaro kynexine. Tykerekeremary tonetupuhse eya.

— Oty katoh ykerekeremāko matou okurohtao xihne? tykase ynororo eya xine. — Ywy ase Kapu ae Ayhtohpyry.

⁹ Iirypyrymākō rypyry korokary waro ase. Kurākōkara kurākary waro roropa ase.

¹⁰ Naeroro mose kurākāko ropa ase, iirypyrymākō rypyry korokary waro jexiry waro oehtohkōme, tykase ynororo eya xine.

Mame ynara tykase pakaihkapyny a ynororo:

¹¹ – Tukurākase ropa mase. Owōko ropa. Oetuety aroko ropa atapyī taka, tykase ynororo eya.

¹² Mame kuranōpokara towōse ropa totuety tapoe. Totuety tarose ropa eya. Mame tutūtase ropa ynororo tapyi tae imoihmākō neneryme. Mame tōsenuruhkase toto.

– To! tykase toto. – Kure Ritonōpo imehxo. Mose ro panō onenepi-topyrya sytatose, tykase toto.

Mateu eahmatopōpyry Jezu a tymaro aytotohme

(Mateu 9.9-13; Ruka 5.27-32)

¹³ Morarame tutūtase ropa Jezu. Ikuhpo ehpiokoxi toytose ynororo. Moroto ahno imoihme Jezu zomye toehse toto. Mame tamorepase toto eya.

¹⁴ Morarame mōpozakoxi toytose tahtao Mateu tonese eya, Aupeu mūkuru. Kohrame ynororo kynexine kowenu tinerū apoitoh tao.

– Ymaro eropa, ypoetoryme, tykase Jezu eya.

Mame toytose ynororo imaro.

¹⁵ Morarame Rewi tapyī taka toytose Jezu. Typorohse ynororo meza myhtokoxi. Tuhke kowenu tinerū apoinanō moroto kynexine. Moko maro, Jezu typorohse. Ipoetory tō roropa imaro typorohse. Iirypyrymākō roropa moroto kynexine tuhke.

¹⁶ Morarame moroto Moeze nymerohpyry poko amorepatōkō kynexine, parixeu tō maro. Jezu otukuru tonese toto a iirypyrymākō maro, kowenu tinerū apoinanō maro. Ynara tykase toto Jezu poetory tomo a:

– Oty katoh oesēkō otuhnōko hnae kowenu tinerū apoinanō maro iirypyrymākō maro? tykase toto tōturupose.

¹⁷ Morarame toto omiry totase Jezu a. Ynara tykase ynororo eya xine:

– Kurākō topinopyry se pyra mā toto, kure toexirykōke. Kurākōkara rokē topinopyrykō se mā toto. Morararo kurākō kurākase pyra oepyase. Iirypyrymākō rokē kurākase oepyase, Ritonōpo omipona toto ehtohme, tykase Jezu eya xine.

Amotyryae rokē otuhtoh poko

(Mateu 9.14-17; Ruka 5.33-39)

¹⁸ Morarame João poetory tō amotyryae rokē otuhse toto Ritonōpo maro tōtururukōke. Parixeu tō roropa amotyryae roropa otuhse toto juteu tamuru omipona toehtohkōme. Morarame imehnō toytose Jezu a oturupose. Ynara tykase toto eya:

– João poetory tō amotyryae rokē otuhnōko. Parixeu poetory tō roropa otuhnōko amotyryae rokene. Oty katohme hkoh opoetory tō rokē tuenikaroro otuhnōko nae kokoro rokene? tykase toto, tōturupose Jezu a.

¹⁹ Mame ynara tykase Jezu eya xine:

– Toipe tosēkō maro toexirykōke, ymaro toexirykōke tuenikaroro rokē otuhnōko nase toto.

²⁰ Imēipo mā emynyhmāko mā toto tymaro xine pyra toehse jah-tao. Morara ahtao rokē amotyryae rokē otuhnōko mā toto toemynyhm-arykōke, tykase Jezu eya xine.

²¹ – Upo pakato toexihkase ahtao, kamisa kasenato ke pyra, ipanō ke rokē ixixīnōko ropa sytatose. Kamisa kasenato ke typitahmase ahtao ex-ihkāko ropa mana itamurumehxo. (Naeroro atamurukō omihpyry maro jomiry onoximara ehtoko. Atae pyra mā jomiry atamurukō omihpyry maro.)

²² Morararo eukuru ěme okyno pihpyry tyrise ahtao. Mame eukuru tyrisenā onyripyra sytatose pakato ětyppyry aka. Tyrise eukuru kasenato zaka ahtao ehmōko mana pakatome exiryke. Mame eukuru ekuānōko mana atahnikāko. Eukuru ě roropa atahnikāko. Māpyra eukuru ě tyrisenā aka eukuru tyrisenā tyrise ahtao atahnikara mana asakoro ro eukuru, eny, enara. (Moro sã ynekarohpyry ěme matose tyrisenā sã toehse awahtao xine,) tykase Jezu eya xine.

Oserematoĥ esěme Jezu eĥtoĥ poko

(Mateu 12.1-8; Ruka 6.1-5)

²³ Morarame oserematoĥ ae Jezu toytose tupito rãnakuroko, typoetory tō maro. Tiriiku rãnaka toytorykoĥtao ipoetory tomo a tiriiku tytaĥkase omise toexirykōke. Toipe juteu tō pake. “Ematonanoĥnōko mase,” kara toto imepỹ tupi po tonahsě apoiryĥtao omise exikety a enaĥtoĥme.

²⁴ Moro eneryke tyya xine ynara tykase parixeu tō Jezu a:

– Eneko ke! Oty katoĥme hko moxiã tiriiku poko eroĥnōko nae? Popyra mana. Pake Ritonōpo omi poe ynara tymerose Moeze a pape pokona: “Eroĥpyra eĥtoko oserematoĥ ae,” me tymerose pake, tykase parixeu tomo.

²⁵ Morarame Jezu a tozuhse toto. Ynara tykase ynororo:

– Pape imeroĥpyry onenepitopyra hmatou Tawi eĥtopōpyry poko, typoetory tō maro omise toto ahtao?

²⁶ Ritonōpo maro Oturutoĥ taka tomōse ynororo typoetory tō maro Ritonōpo zuru enahse. Apiataa oturuketō tuisary imeĥxo exiketyme kynexine. Ritonōpo nukurãkapoĥpyry rokě kynexine, tymaro oturuketō zurume. Moro tonahse Tawi a omise toexiryke. Tawi Ritonōpo maro oturuketō maro pyra kynexine repe. Yrome moro wyi tonahse eya. Tymarōkō tupase roropa eya. (Mame moro wyi enahxĩpo Tawi tomo a: “Popyra matose,” kara Ritonōpo kynexine eya xine. Morara ahtao oty katoĥ ypoetory tō ĥxirōko matou?)

²⁷ Mame ynara tykase Jezu parixeu tomo a:

– Oserematoĥ tyrise Ritonōpo a kuoserematoĥkōme. Yrome sero nono pōkō tyrise eya oserematoĥme rokě pyra.

²⁸ Ywy ase oserematoĥ esemy, oserematoĥ rihpōme jexiryke, Kapu ae Ayĥtoĥpyryme jexiryke, tykase Jezu eya xine.

3

Aosemahmirihmahpyry kurãkatopōpyry ropa poko

(Mateu 12.9-14; Ruka 6.6-11)

¹ Morotoino juteu tō atamorepatoh taka Jezu toytose ropa. Moroto aosemahmirihmahpyry kynexine.

² Morarame parixeu tō Jezu eněko toĥ kynexine aehxirotoĥme repe.

– Otarãme kurãkara kurãkãko ropa mana oserematoĥ ae, tykase toto.

³ Mame Jezu tōturuse aosemahmirihmahpyry a, ynara tykase:

– Aimo, osehko irãnaka, tykase eya.

⁴ Mame tonenanomo a ynara tykase ynororo:

– Oty kureĥxo oya xine oserematoĥ ae nae? Kure eĥtopo? Popyra eĥtopo? Oty oya xine kureĥxo oserematoĥ ae nae? Kurãkara kurãkatoh ropa? Imepỹ etapatopo? Oty pake tyripose oserematoĥ ae Moeze a Ritonōpo omi poe? tykase Jezu, tōturupose eya xine.

Yrome onezuhpyra toĥ kynexine.

⁵ Mame tãkye pyra Jezu tõsenuhmase. Tomyëkõ tonese eya. Tohne toehse kynexine toemynyhmarmyem otato pyra toto exiryke. Mame kurãkara a ynara tykase ynororo:

– Oemary anÿko, tykase. Mame tãtaporamase ynororo. Emary osepune toehse ropa.

⁶ Morarame parixeu tõ tutûtase ropa moro tae. Morarame tõximõse toto, Erote epe tõ maro, Jezu poko tõturutohkõme, Jezu etapary se toexirykõke.

Imoihmãkõ poko ikuhpo ehpio

⁷ Morotoino toytose ropa Jezu typoetory tõ maro ikuhpo pona, Karirea pona. Mame tokahmase ynororo imoihmãkomo a Karirea põkomo a, Jutea põkomo a,

⁸ Jerusarë põkomo a, Itumea põkomo a, Joatão moinõkomo a, Tiro põkomo a, Xitõ põkomo a, enara. Tokahmase ynororo imoihmãkomo a. Inukurãkatary enery se toexirykõke toytose toto, tuhke kurãkõkara tukurãkase eya exiryke.

⁹⁻¹⁰ Morara exiryke epuepurohmãko toh kynexine kurãkõkara Jezu apotohme tyya xine. Mame kanawa tohpikë tonehpose typoetory tomo a tõtyritohme, tuputupurohmaryino imoihmãkomo a.

¹¹ Morarame jorokohpã kõ Jezu eneryhtao, toepukase toto ëpataka:

– Ritonõpo mükuru nymyry mase, tykase toto. Kui tykase roropa toto.

¹² Mame turuse toto Jezu a.

– Jekaropyra ehtoko, tykase ynororo eya xine.

*Orutua kõ menekatopõpyry Jezu a 12me tymaro toto ytotohme
(Mateu 10.1-4; Ruka 6.12-16)*

¹³ Morarame toytose ynororo ypy pona. Tÿpenery tõ rokë tarose eya.

¹⁴ Moroto tymenekase toto eya 12me tymaro toto ytotohme.

– Amarokõ tymenekase ya ymaro oytotohkõme, tykase ynororo eya xine. – Ynenyokyrmye roropa matose exiko Ritonõpo omiry ekarotohme imehnomo a.

¹⁵ Yjamtunuru ekarõko ase oya xine joroko tõ tũtanohpotohme oya xine imehnõ ae, tykase ynororo eya xine.

¹⁶ Ynara toh kynexine, Ximão. Mokyro tosehapse ropa Peturume Jezu a.

¹⁷ Zepeteu poenõ kynexine. Tiaku, João, enara toh kynexine. Konomerume tosehapse roropa toto Jezu a.

¹⁸ Imehnõ roropa moroto kynexine, ãtare, Piripe, Patoromeu, Mateu, Tome, Tiaku. Aupeu mükuru kynexine ynororo, Tateu maro, imepÿ Ximão roropa. Juteu tõ esary pynoto exikety kynexine ynororo.

¹⁹ Juta Ixikariote roropa tymenekase eya. Tosë ewokahpõ ynororo kynexine. Enara tymenekase toh kynexine Jezu a typoetoryme.

Peuzepu poko

(Mateu 12.22-32; Ruka 11.14-23; 12.10)

²⁰ Morarame Jezu toytose ropa ahtao tytapyi taka tuhke ahno moroto kynexine tõximõse. Morara exiryke otuhyra kynexine ynororo.

²¹ Mame morara aexiry totase jekyry tomo a. Morara exiryke tooehse toto morotona Jezu poko.

– Otarãme rowotãko mana, tykase toto ipoko repe.

22 Morarame Moeze omihpyry warōkō, Jerusarē poe aehtyā ynara tykase toto ipoko:

— Jorokohpe mana, Peuzepu hpe, tykase toto Jezu poko. (Peuzepu joroko tamuru esety akorony.)

— Joroko tamuru poe joroko tō tūtanohpōko mana ahno ae, tykase imehnō roropa ipoko.

23 Morarame Jezu a imoihmākō tykohmase tyya, toto amorepatohme. Ynara tykase ynororo eya xine:

— Otātōhxo joroko tō na etūtanohpōko ropa nah oxime? Imepÿ joroko onutūtanohposaromepyra imepÿ joroko mana ynarohnōme toexirykōke.

24 Morararo pata tamuru pōkō oseosetaparyhtao, osenahkāko rokē mā toto.

25 Tapyi taōkō roropa osetaparyhtao, osenahkāko rokē toto.

26 Morararo joroko tamuru joroko tō maro osetaparyhtao okynā pyra osenahkāko mā toto oxime toexirykōke.

27 — Etatoko pahne, jamitu tapyi taka omōsaromepyra imepÿ mana ematonase, esē jamihme exiryke. Yrome tapyi esē tymyhse ahtao rokē, imōkomory ematonanohnōko mana esē tymyhse exiryke sã rokene. (Morararo joroko tamuru tymyhse ahtao rokē joroko tō tūtāko ropa sã mana.)

28 — Ynara kary se ase oya xine, emero oorypyrykō korokāko Ritonōpo mana.

29 Tykerekematopōpyry korokāko roropa mana. Toiro rokē onykorokara ekurehnōko mana. Tuzenu kerekematopōpyry onykorokara mana jūme. Ehxirokehpyra Zuzenu kerekemahpōkō mana. Etuari-makehpyra roropa toh mana jūme.

30 Morara tykase Jezu typoko: “Jorokohpe mana,” tykase mokaro exiryke.

Jezu eny, zakorō tomo, enara

(Mateu 12.46-50; Ruka 8.19-21)

31 Morarame Jezu ē tooehse zakorō tō maro. Jezu maro tōtururu se toh kynexine repe. Yrome omōpyra toh kynexine tapyi taka. Jarānao rokē toh kynexine.

32 Jezu zomye ahno typorohse kynexine imoihme. Ynara tykase toto eya:

— Asa oya kynako. Moky reh oeraximāko jarānao, ākorō tō maro, tykase toto eya.

33 Yrome ynara tykase Jezu eya xine:

— Onoky aja mokyro? Onokā jakorō tō mokaro? tykase.

34 Tomyēkō eneryme ynara tykase ynororo:

— Tarōkō ajame toh mana, jakorō tōme roropa mā toto.

35 Ynara exiryke, Ritonōpo omipona exiketō wekyryme mā toto, jakorōme, woryxiryryme, ajame, enara, tykase ynororo eya xine.

4

Otyro puhturu arykane

(Mateu 13.1-9; Ruka 8.4-8)

¹ Morotoino tamorepase ropa toto Jezu a ikuhpo ehpio. Ahno imoihme exiryke tōtyrise ynororo kanawa tohpika aka. Typorohse ynororo kanawa aka.

² Moroto ahno tuhke tuna ehpio. Mame Ritonõpo omiry enetupuhtoh poko tamorepase toto eya. Ynara tykase ynororo:

³ – Etatoko pahne, otyro puhturu arykane toytose. Sapparahme ipuhturu pahne sã mana ahtatohme.

⁴ Osema taka ipuhturu ohpahnõko roropa sã mana. Moroto torõ tõ enahnõko sã mana osema tao exiryke.

⁵ Topuxikiri htaka roropa ohpahnõko sã ipuhturu mana. Moroto õihtãko sã mã repe, nono pitiko nae exiryke.

⁶ Yrome xixi tutõtase ahtao, axi aremãnõko mana. Orihnõko ropa axiny. Tymise pitiko toehse repe. Yrome ahtara ekurehnõko mana.

⁷ Mame åtaryka htaka roropa ipuhturu ohpahnõko sã roropa mana. Morararo åtarykahmã eiko. Ahtara ekurehnõko roropa mana åtaryka htao toexiryke.

⁸ Mame nono kurã pona ohpahnõko roropa ipuhturu mana. Moroto ahtãko kure mana otyro zamaro nono exiryke. Kure ekutãko mana. Kure eperytãko roropa mana. Tuhke eperytãko mana, tykase Jezu eya xine.

⁹ Morarame ynara tykase ynororo eya xine:

– Otatohxo awahtao xine menetupuhtory, metatory roropa, tykase Jezu eya xine.

*Jezu namorepatopõpyry poko
(Mateu 13.10-17; Ruka 8.9-10)*

¹⁰ Moromeiõpo ipoetory tõ tõturupose Jezu a ahno amereh tykase ahtao. Ynara tykase toto:

– Oty poko hkoh moturuno ynanetaryme? Onenetupuhpyrahme sã ynanakene, tykase toto, tõturupose.

¹¹ – Arypyra, Ritonõpo omiry poko oturũko akene oya xine, Ritonõpo enetupuhtohme oya xine oesẽkõme. Ynekarohpyry tupime mã onenetupuhpynomo a.

¹² Naeroro:

“Etãko toh mã repe. Yrome jomiry onenetupuhpyra mã toto.

Enẽko roropa mã toto. Yrome zuaro pyra sã mã toto,

tyrypyrykõ onurumekara toexirykõke,

Ritonõpo a tyrypyrykõ onykorokapopyra roropa toexirykõke,”
tykase Jezu typoetory tomo a.

*Otyro puhturu arykatopõpyry poko amorepary poko
(Mateu 13.18-23; Ruka 8.11-15)*

¹³ Morarame typoetory tõ turuse eya. Ynara tykase ynororo eya xine:

– Åmorepatopõpyrykõ onenetupuhpyra ro oexirykõ popyra mana. Sẽ onenetupuhpyra awahtao xine, imepõ ke åmoreparykohtao roropa morararo onenetupuhpyra matose.

¹⁴ – Mokyro tũkyryry puhturu arykane poko sã oturunono. Mokyro sã mã imepyny, Ritonõpo omiry poko urutono.

¹⁵ Mame moro osema taka aohpahtyã sã Ritonõpo omiry etananõ mã repe. Mame joroko tamuru oehnõko axiny, Ritonõpo omiry enahse ikurohtaka xine.

¹⁶ Morararo mokaro imehnomo, Ritonõpo omiry etãko roropa toh mã repe. Yrome topuxikiri htaka aohpahtyã sã mokaro mana. Ritonõpo omiry etãko toh mã repe. Atãkyemãko roropa toh mã repe.

17 Yrome mitara Ritonõpo omiry mã ikurohtao xine ekurehnõko. Ahtara ekurehnõko roropa mana. Morotoino okynã pitiko toehse ahtao, tyhtomarykohtao, tykerekeremarykohtao roropa Ritonõpo omiry pokoino, poremanõko toh mã rahkene. Urumekãko toh mana.

18 Mame tyoro roropa âtaryka htaka aohpahtyamo. Moro sã Ritonõpo omiry etananõ kurohtao âtaryka samo. Ritonõpo omiry etãko toh mã repe.

19 Yrome torëtyke rokë toto tyorõ poko, tytineruke se rokë toehtohkõ poko, tymõkomoke se toehtohkõ poko roropa. Ritonõpo omiry emãpyra ikurohtao xine, ekurehnõko âtaryka htaka aohpahtyã samo.

20 Yrome mokaro mã nono kurã pona arykahpyry samo. Ritonõpo omiry etaryhtao tyya xine jamaro toh mana. Ahtãko sã ikurohtao xine mana, aomipona toto exiryke. Eperytãko sã mã toto 30me; imehnõ 60me; imehnõ roropa 100me arykahpyry ikurohtao xine mana. Mãsa rokë pyra Ritonõpo omipona exiko toh mana, tykase Jezu eya xine.

Saerehkatoh poko

(Ruka 8.16-18)

21 Morarame ynara tykase ropa Jezu eya xine:

— Kasana zopikoxi nãparina onyripyra exino mana. Zara zopikoxi onyripyra roropa exino mana. Esaka rokë tyrõko exino mana saerehkatohme. Emero zeipõko mana.

22 Moro sã emero zonëtyã enepõko ropa Ritonõpo mana. Emero enepynõpo tõ enepõko ropa mana.

23 Otato awahtao xine menetuphtory, tykase ynororo eya xine.

24 Morarame tõturuse ropa ynororo:

— Jomiry etãko matose repe, jomipona ehtoko. Otato awahtao xine atamorepãko matose kure, tuhkehxo apoiko matose.

25 Morararo otato awahtao xine, itamurumehxo otuarõtanohtrõko Ritonõpo mana. Yrome otato pyra awahtao xine, âmorepatopõpyrykõ poko wenikehnõko matose emero porehme.

Otyro puhturu ahtary poko

26 Morarame ynara tykase ropa Jezu:

— Ritonõpo tuisame exiry otyro puhturu arykane sã mana. Mame otyro puhturu arykãko sã mana tupito pona.

27 Mame tuenikaroro exiko mana. Okynã pixo toehse ahtao ipuhturu õxihtãko mana, ahtãko roropa mana onenepyra ahtao.

28 Nono rokë õxihtanohpõko mana. Morarame ekutãko mana. Mame eperytãko mã rahkene.

29 Mame otyro toehkehse ahtao tupito esë atarypokety sã tuhme tahkãko mana, isapakamyry ke.

Moxitatu puhturu ehtopõpyry poko

(Mateu 13.31-32,34; Ruka 13.18-19)

30 — Moro sã matose Ritonõpo tupime. Oty sã ropa Ritonõpo tuisame exiry nae?

31 Otyro sã mana. Moxitatu samo. Ipuhturu pisarara repe.

32 Yrome tarykase ahtao ahtãko zumo. Amorihtãko. Torõ tõ esaryme amoriry exiko mana.

33 Mame tuhke turuse toto: “Ynara sã Ritonõpo tuisame exiry mana.” Moro sã ehtoh poko turuse toto enetuphtohme eya xine.

³⁴ Imoihmäkō maro tahtao enetupuhtoh rokē tokarose eya. Mame typoetory maro tahtao enetupuhtoh poko tutuarōmase ropa toto.

Tyryrykane mynyhpākatopōpyry poko Jezu a
(Mateu 8.23-27; Ruka 8.22-25)

³⁵ Morarame tykohmāse ahtao:

– Ehmaropa ikuhpo mōpozakoxi, tykase Jezu typoetory tomo a.

³⁶ Morarame imoihmäkō enyokiryhtao tyya xine tōtyrise toto kanawa aka, Jezu arotohme kanawae. Imepý kanawa roropa ĩkapo toytose.

³⁷ Morarame tyryry tykase itamurume. Tyryry karyhtao sapararah tykase pohkane kanawa pokona. Kanawa nerymary se toehse pohkane.

³⁸ Jezu nyhnōko kynexine kanawa ātykyo. Zupuhpyry tapōke kynexine.

– Tuisa, yna pyno pyra hma? Nerýko reh sytatohse, tykase toto eya.

³⁹ Mame typakase ropa Jezu. Tyryrykane tymynyhpākapose eya:

– Omynyhpāko, pohkara exiko, tykase Jezu. Mame tyryry tykakehse, mynytyme konōto rokē toehse.

⁴⁰ Mame ynara tykase typoetory tomo a:

– Oty katoh oserehnōko matou? Jenetupuhpyra ro hmatohu? tykase ynororo eya xine.

⁴¹ – To! tykase toto tyya xine tōsenuruhkase toto:

– Mosehxo reh imehxo nahse. Tyryrykane mynyhpākapono, pohkane roropa mynyhpākapono, tykase toto oseya rokene.

5

Jorokohpā kurākatopōpyry poko Jezu a
(Mateu 8.28-34; Ruka 8.26-39)

¹ Morarame toeporehkase toto Keraza pona, ikuhpo mōpozakoxi.

² Morarame kanawae Jezu towōse. Mame mokyro jorokohpā tooehse okepýpo tō poe.

³ Moroto okepýpo tō po esary kynexine. Pake mokyro jorokohpā emyhpopyra ehse.

⁴ Osemazuhme tymytymyhse repe keti ke. Yrome tymyhtoh kurimene risē tamohmohse eya.

– Sukurematatose, tykase imehnō repe. Yrome onukure-masaromepyra toh kynexine.

⁵ Nyhpyra ehse ynororo. Okepýpo tō zonētopōpyry rānaka ytoytose ynororo somohmā poro. Kui kakehpyra ehse, topu ke tōtokotokose roropa ynororo.

⁶ Morarame Jezu eneryke tyya, moe ahtao ro tururume toytose ynororo eya. Tosekumuru po typorohse ynororo Jezu ēpataka.

⁷ Opore ynara tykase:

– Oty se hma, Jezu, ya? Ritonōpo Kapuaō mūkuru mase, Imehxo Exikety mūkuru. Ajohpāme sā josanumara ke exiko, tykase ynororo opore.

⁸ Osemazuhme Jezu ynara tykase exiryke:

– Mose ae otūtako ropa joroko kahpyry, tykase Jezu exiryke.

⁹ Mame:

– Onoky oesety? tykase ropa Jezu eya.

– Ekuhpýme yna esety nase, tuhke yna exiryke, tykase ynororo Jezu a.

¹⁰ – Yna onenyohpyra exiko mya, tykase jorokohpā Jezu a.

11 Mame moroto tuhke poinokoimo kynexine otyro êtuhkãko ypy emory po.

12 – Yna enyohko yna omõtõhme poinokoimo aka. Ah ynanomõxi, tykase toto otuhparo Jezu a.

13 Morarame torekohmaryke tonyohse toto Jezu a. Orutua ae tutûtase ropa toto. Poinokoimo aka tomõse toto, joroko tomo. Morarame tururume toytose toto poinokoimo emero porehme. Tyhtose toto ypy emory poe nakuaka. Tyneryse toto emero. Asakoro miume tyneryse poinokoimo.

14 Mame inahpahpõkõ toepase pata põkõ zuruse, pata moinõkõ zuruse roropa. Morarame tuhke panatase tooehse toto Jezu a osenuhmase.

15 Jorokohpanõpo tonese toto a typorohse. Upo tamuruse eya. Zae oturũko kynexine Jezu maro. Mame tõserehse toto.

16 Morarame morotõkõ ynara tykase toto mokyro enese aehtyamo a:
– Mose jorokohpanõpo. Joroko tõ tũtanohpo ropa Jezu, tuhke zae. Mame tyneryse poinokoimo tõ emero, tykase toto mokaro a oehsenãkomo a.

17 Morarame Jezu a ynara tykase poinokoimo esamõpyamo:
– Ytoko ropa oesaka, tykase toto. Otuhparo tonyohse ropa Jezu eya xine tosae xine.

18 Morarame kanawa aka Jezu aotyryhtao, mokyro jorokohpanõpo tõturuse imaro:

– Tuisa, amaro ytoxi ajohpãme samo, tykase ynororo eya repe.

19 – Arypyra. Atapyĩ taka rokẽ ytoko ropa. Oepe tõ maro oturuta. Kure ke oturuko okurãkatopõpyry ropa poko, opyno jexiry poko roropa, ypoetoryme oexiry poko, enara, tykase Jezu eya.

20 Morarame toytose ropa jorokohpanõpo osekarose Omame Osetoro pata tõ nonory poro. Moroto tõturuse ynororo, tukurãkatopõpyry ropa poko. Mame emero tãtãkyemase toto: “Emese kure Jezu mana,” tykase toto.

Jairu ytotopõpyry Jezu a

(Mateu 9.18-19; Ruka 8.40-42)

21 Morarame tãtakuohse ropa Jezu kanawae mõpozakoxi. Ahno imoihmãkõ tooehse ropa eya morotona, ikuhpo ehpiokoxi.

22 Morarame juteu tõ atamorepatoh esẽ tooehse, esety Jairu. Jezu pupuru myhtokoxi typorohse ynororo.

23 – Tuisa, kuakorehmako ajohpãme samo. Jẽxiry orihnõko mana. Ymaro eropa ajohpãme samo. Oemary tyrikose epona aekurãkatohme ropa, orihpyra aehtõhme, tykase ynororo eya.

24 Mame imaro toytose Jezu. Yrome ahno imoihmãkõ Jezu maro toytose. Ytopyra sã kynexine tuhke ahno exiryke.

*Jezu zupõ apotopõpyry
nohpo a*

(Mateu 9.20-22; Ruka 8.43-48)

25 Morarame nohpo moroto kynexine munuimohpano. Pake ro kure pyra toehse ynororo. 12me jeimamyry taropose kure pyra toexiry poko rokene.

26 Toanahtose eya itamurume. Tuhke opi warõkomo a tukuhse roropa repe, yrome epona pyra, kure pyra itamurume exiryke. Tytinerukehse roropa ynororo.

²⁷ Jezu ekary totase tyya exiryke, ikapo toytose ynororo tuhkäkõ räatakuroko.

²⁸ – Jezu zupõ temuhmaryhtao rokẽ ya ekuräkäko ropa ase, tykase ynororo tukurohtao.

²⁹ Morarame zupõ tytemuhmase eya. Axĩ imunuru tymynyhpãse, kure toehse ropa ynororo. Mame toekuräkary ropa waro toehse ynororo.

³⁰ Jezu roropa tunukuräkahpyry waro kynexine. Tõsenuhmase ynororo tỹkakoxi.

– Onoky jupõ temuhmano? tykase ynororo.

³¹ Morarame ipoetory tomo a tozuhse. Ynara tykase toto:

– Imoihmäkõ enẽko mase. Epuepurohmäko rokẽ toh mana. Oty katoh: “Onoky ytemuhmano?” äko mahno? tykase toh Jezu a repe.

³² Yrome Jezu tõsenuhmase ropa tỹkakoxi tytemuhmahpõ enetohme.

³³ Mame mokyro tõserehse. Tykytyky tykase ynororo tukuräkase ropa toexiryke. Jezu êpataka tooehse. Tosekumuru po typorohse. Emero kure turuse tunukuräkahpyry a.

³⁴ Morarame ynara tykase Jezu:

– Kuku, jupõ mytemuhmano okuräkatohme. Kuenetupuhno. Morara exiryke kure ytoko ropa. Tukuräkase ropa mase, tykase Jezu eya.

Jairu êxiry êsemâkatopõpyry ropa Jezu a

(Mateu 9.23-26; Ruka 8.49-56)

³⁵ Morara kary rohtao Jairu tapyĩ tae tooehse toto.

– Oẽxiry norihno. Amorepatõ onerekohmara exiko, tykase toto aorikyhpyry zummy a.

³⁶ Yrome mokaro otururu totase Jezu a:

– Oserehpyra exiko. Äkorehmary enetupuhko ya, tykase Jezu aorikyhpyry zummy a.

³⁷ Morarame typoetory tõ rokẽ tarose eya, Peturu, Tiaku, João, enara rokene. Tiaku akorõ João kynexine.

³⁸ Morarame toeporehkase toto Jairu tapyĩ taka. Tuhke ahno moroto kynexine xitaketomo, aorikyhpyry hnamonanomo, enara.

³⁹ Morarame tapyi taka tomomyryhtao ynara tykase ynororo eya xine:

– Oty katoh panaikato matou, xitäko? Xitara ehtoko. Mose orihpyra nase. Nyhnõko rokẽ nase, tykase Jezu eya xine.

⁴⁰ Morarame tounohse eya xine. Mame emero Jezu a tutütanohpose ropa toto tapyi tae. Jũ maro rokẽ tomõse toto, jummy, jeny, typoetory tõ oseruao. Enara toh tomõse aorikyhpyry enese.

⁴¹ Morarame emary tapoise Jezu a.

– Tarita kumi, tykase ynororo aomiry ae. “Orymo, owõko ty,” katopo.

⁴² Morara kaxĩpo sä rokẽ tõsemãse ropa ynororo. Towõse ropa, toytoytose ropa tukuräkase ropa exiryke. 12me ikonopory nae kynexine ynororo. Täkye toehse ropa jũ tomo.

⁴³ Morarame ynara tykase Jezu eya xine:

– Jekätopyra ke ehtoko. Mose kure autuhmatoko, tykase Jezu eya xine.

6

Jezu ehtopõpyry Nazare po

(Mateu 13.53-58; Ruka 4.16-30)

¹ Morotoino Jezu toytose ropa tosaka, Nazare pona, typoetory tõ maro.

² Mame juteu tō atamorepatoh taka toytose ynororo oserematoh ae, ahno amorepatohme tyya. Mame aomiry etananō ynara tykase toto ipoko:

– Otokoino mose tutuarōtase nae? Onoky poe tuaro nae? Onoky poe roropa kurākōkara kurākāko roropa nae? tykase toto.

³ – Yrome Jezu waro sytatose. Wewe poko erohkety mose ro, Maria mūkuru. Zakorō tō moxiamo, Tiaku, Joze, Juta, Ximāo, enara. Aoryxiry tō kymaro xine roropa mana, tykase toto ipoko.

Morara exiryke aomiry etary se pyra toh kynexine.

⁴ Mame ynara tykase Jezu eya xine:

– Ritonōpo poe urutō kō se imehnō mā repe. Yrome esary pōkō ise pyra mā toto. Jekyry tō roropa ise pyra. Itapyī taōkō roropa ise pyra, tykase Jezu eya xine.

⁵ Naeroro inukurākatyā kynexine moroto tuhke pyra. Toitoine rokē kurākōkara tapose eya toto ekurākatohme ropa.

⁶ – To! Jenetupuhpyrahme sã tarōkō nase, tykase ynororo tyya rokene.

Typoetry tō aropotopōpyry Jezu a, 12mākomo

(Mateu 10.5-15; Ruka 9.1-6)

Morarame pata pona pisarara tō pona toytose ynororo imehnō amorepase.

⁷ Mame typoetry tō tykohmase tyya 12me, toto enyohtohme. Asasakoro rokē tonyohse toto eya. Ynara tykase ynororo eya xine:

– Joroko tō itūtanohpotatoko ropa ahno ae Ritonōpo omi poe.

⁸ Otyro anaropyra ke ytotoko. Tymyxike rokē ytotoko. Wyi anaropyra ke ytotoko, saku tineru eny tytineruke pyra, enara ke ytotoko, tynaroke pyra.

⁹ Asapatūkō rokē amurutoko, toiro rokē kamisa amurutoko.

¹⁰ – Mame pata pona tooehse awahtao xine: “Jepe, ytapyī taka onyhtokose. Ymaro matose otuhnōko,” karyhtao oya xine, moroto imaro mehtatose imepỹ pona oytorykō ponāmero.

¹¹ Mame imehnō typataka xine oytorykō se pyra toto ahtao, ōmirykō etary se pyra roropa toto ahtao mepuhsasakatatose oytorykō ropa ahtao inenerykōme turumekarykō oya xine enetupuhtohme eya xine, tykase Jezu typoetry tō turuse.

¹² Morarame toytose toto Ritonōpo omiry poko imehnō amorepase.

– Oorypyrykō irumekatoko emero porehme, tykase toto imehnō amoreparyme tyya xine.

¹³ Joroko tō tutūtanohpose roropa eya xine tuhke. Kurākōkara tukurākase roropa eya xine. Zupuhpyrykō pona oriu tyrise eya xine toto kurākatohme ropa.

João ahno ĕpurihkane zuhkatopōpyry

(Mateu 14.1-12; Ruka 9.7-9)

¹⁴ Morarame Erote a morohne totase, Jezu tōsekātose exiryke emero pata tō punero. Ynara tykase toto toitoine Jezu poko:

– Mokyro ahno ĕpurihkahpono. Tōsemāse ropa mana toorihxīpo. Morara exiryke imehnō kurākāko mana, tykase toto ipoko.

¹⁵ Mame imehnō ynara tykase:

– Mokyro Eria, tykase toto. Imehnō roropa ynara tykase:

– Mokyro Ritonōpo poe urutono, pake ahtao Ritonōpo poe urutonōpo panō mokyro, tykase toh repe ipoko.

¹⁶ Mame morara kary etaryke tyya ynara tykase Erote:

– Arypyra. Otarãme João zuhkahpyry tõsemãse ropa mana, tykase ynororo, João tuhkapose tyya exiryke.

¹⁷ Åpuruhyry taka tõmapose kynexine pake eya Erotia omi poe, takorõ Piripe pyty omi poe. Takorõ pyty maro torênase ynororo tõseporyxïpo.

¹⁸ Morara exiryke João tõturuse eya repe:

– Åkorõ pyty maro torênase awahtao popyra mase, tykase ynororo eya repe.

¹⁹ Morara exiryke Erotia João zehno toehse yronymyryme.

²⁰ Yrome João etapapory se pyra Erote kynexine zuno toexiryke, kure exiryke, otyro kara João exiryke. Morara exiryke ipynoto sã kynexine. João omiry etaryhtao tyya toepohnohse repe, yrome otara se sã rokẽ toehse ynororo.

²¹ Zomory João omiry etary se toehse ynororo. Morarame Erote aniwesario toehse. Tope tõ toahmase eya, tuisa tomo, pata esamo, Karirea põkomo, enara, toto otuhtohme tymaro.

²² Erotia õxiry roropa tooehse morotona wase. Mokyro eneryke tyya xine tãkye toehse morotõkomo, Erote, tyneahmatyã maro zua kure exiryke. Tuakehse ahtao ynara tykase Erote nohpo a:

– Oturupoko ya õpenery se awahtao. Otytyko se awahtao ekarõko ase oya.

²³ Jesary apiakãko ase irãnakuroko oya ekarotohme. Mãpyra jomihpyry omipona pyra tokurehse jahtao, ah Ritonõpo juãnohno, tykase ynororo eya.

²⁴ Mame morara kary etaxïpo tyya toytose nohpo oturupose tyse a:

– Oty se åkohxo ke ha aja Erote a, tykase ynororo tõturupose tyse a. Mame ynara tykase jeny eya:

– “Ahno õpurihkane zupuhpyry se rokẽ ase,” kaxiko eya, tykase jeny tõxiry a.

²⁵ Mame toytose ropa Erote a ynororo.

– Ahno õpurihkane zupuhpyry se rokẽ ase paratu ao, tykase ynororo eya.

²⁶ Moro etaryke tyya sekese pyrah tykase Erote, João zuhkapory se pyra toexiryke. Tãtasamase ynororo repe. Yrome tõmihpyry poko tutuarõtase ynororo. “Õpenery ekarõko ase oya. Jesary apiakãko ase irãnakuroko oya ekarotohme,” katopõpyry poko tutuarõtase ynororo. Katonõ tõ netaryme morara tykase toexiryke roropa,

²⁷ João zuhkane tonyohse eya åpuruhyry taka.

²⁸ Zupuhpyry tonehse toto a paratu ao ekarotohme nohpo a. Mokyro a tarose tyse a rahkene.

²⁹ Morarame João poetohpyry tomo a ekary totase tyya xine ahtao ekepyry poko tooehse toto zonõtohme tyya xine.

Imoihmãkõ otuhmatopõpyry Jezu a, 5.000mãkomo

(Mateu 14.13-21; Ruka 9.10-17; João 6.1-14)

³⁰ Morarame Jezu nenyohyã tooehse ropa toto. Emero toerohpõpyrykõ poko tõturuse ropa toto, imehnõ amorepatopõpyry poko roropa tyya xine.

³¹ Morarame ahno imoihme kynexine moroto. Oehnõko morotona toh kynexine, oseosesahpokoxi åko toh kynexine. Jezu otukuhtome toh kynexine typoetory tõ maro. Morara exiryke ynara tykase Jezu typoetory tomo a:

– Ehmaropa tokare pyra. Soserematatose, tykase Jezu typoetory tomo a.

³² Mame toytose toto ahno esaka pyra kanawae.

³³ Yrome tonese ynororo tuhkākomo a aytoryhtao. Morara exiryke tutuarōtase toto. Zuapōmase toh toytose tururume pata tō poe, tuna ehpiuroko.

³⁴ Morarame towomyryhtao kanawae ahno imoity tonese eya. Toenupunase ynororo toto poko okyno tō sã toto exiryke, tosēkākara samo. Morara exiryke tamorepase toto eya itamurume.

³⁵ Morarame kokonie pukuro toehse ahtao ipoetory tō tooehse eya. Ynara tykase toto Jezu a:

– Ahno esary kara sero. Moxiã aropoko ropa pata tō pona. Kohmãnōko nase.

³⁶ Tynapyrykō epekahtohme aropoko toto, tykase toh repe.

³⁷ Yrome Jezu a tozuhse toto:

– Autuhmatoko toto, tykase ynororo eya xine.

– Oty ke? tykase toto. – Yna ytory se hma wyi epekahse? Tineru 200mã ke wyi topekahse ahtao ipune pyra mana, ahno tuhke exiryke, tykase toto tosēkomo a.

³⁸ – Otãto wyi nahe? Enetoko keh aporo, tykase ynororo eya xine.

Mame toytose toto enese.

– Omame wyi pisarara nae nase. Kana roropa asakoro nae nase, tykase toto eya.

³⁹ Morarame typorohkapose toto atakenaka onahpoty htaka.

⁴⁰ Typorohse toto oxikone 50me ahtao te, 100me ahtao, emero.

⁴¹ Mame wyi tapoise tyya ahtao kana maro, kakoxi tōsenuhmase ynororo:

– Kure mase, Papa, tykase ynororo. Moromeĩpo wyi tytohtohkase eya typoetory tomo a ekarotohme imoihmākomo a ekarotohme. Kana roropa tapiakase eya emero toto zopatohme.

⁴² Tōtuhse toto tuesapare toh toehse rahkene, emero.

⁴³ Mame tōsē akoĩpyry tanỹse ropa eya xine, 12me ruto pehme wyi akoĩpyry maro.

⁴⁴ Mokaro autuhtyã orutua kō rokē ahtao, tuhke exiry 5.000me kynexine toto.

Tuna poro Jezu ytoto pōpyry

(Mateu 14.22-33; João 6.15-21)

⁴⁵ Morarame typoetory tō tyripose ropa kanawa aka, osemazuhme toto atakuohtohme mōpozakoxi, Petesaita pona. Jezu moroto ro kynexine. Imoihmākō osekazumary tyya eraximãko kynexine.

⁴⁶ Morarame tōsekazumakehse toto ahtao toytose Jezu ypy pona oturuse Tummy maro, Ritonōpo maro.

⁴⁷ Mame tykohmãse ahtao, ipoetory tō tuna rãnao toh kynexine. Jezu rokē toiroro kynexine ipū po.

⁴⁸ Mame typoetory tō tonese eya, koeh āko toto etuarimãko. Tyryrykane konōto toto ytohtome kynexine. Mame kuratiri etapitory zano, toytose ynororo typoetory tomo a. Tuna poro toytose ynororo. Kanawa kuroko toytory se kynexine repe.

⁴⁹ Yrome ipoetory tomo a tunōmase tuna poro ayaytory eneryke tyya xine.

– Ahno akuaryhpyry mokyro, tykase toto, tykohkohtase.

⁵⁰ Eya xine Jezu tonese. Tõserehse toto emero. Yrome eya xine ynara tykase Jezu:

– Juno pyra ehtoko. Ywy ase. Enaromyra ehtoko, tykase eya xine ynororo.

⁵¹ Mame kanawa aka tõtyrise ropa ynororo. Mame tyryrykane tymynyhpâkaposse. Moro eneryke tyya xine tõsenuruhkase toto ipoetory tõ itamurume onenetupuhpyra ro toexirykõke.

⁵² Wyi emâkapotopõpyry poko eya tuenikehse toto, onenetupuhpyra ro toexirykõke.

*Kurâkõkara kurâkatopõpyry ropa Jezu a Kenezare po
(Mateu 14.34-36)*

⁵³ Morarame tâtakuohse toh rahkene Kenezare pona Jezu maro. Kanawa tymyhse eya xine.

⁵⁴ Mame aowomyryhtao Jezu tonetupuhse imehnomo a.

⁵⁵ Tururume toytose toto kurâkõkara enehse. Toto etueh tapo tonehse toto a Jezu a toto kurâkatohme ropa. Emero rokê kurâkõkara tukurâkase ropa eya.

⁵⁶ Mame pata tõ poro toytose Jezu, pata pisarara poro, pata konõto tõ poro. Emero rokê pata tõ poro ayatoryhtao kurâkõkara tonehse imehnomo a puroro pona:

– Ajohpâme sã oupõ ehpiry ytemuhmaxi, tykase toto Jezu a. Mame zupõ tytemuhmase ahtao tyya xine toekurâkase ropa toto emero.

7

*Juteu tamuru tõ namorepatopõpyry
(Mateu 15.1-9)*

¹ Morarame parixeu tõ toytose Jerusarë poe Moeze omihpyry poko amorepatõkõ maro Jezu enese.

² Mame Jezu poetory tõ tonese eya xine. Osemahpyra otuhnõko toh kynexine. Parixeu tõ omihpyry omipona pyra sã toh kynexine.

³ Mokaro parixeu tõ, tytamurukõ omihpyry poe, tõsemahse tahtao xine rokê otuhnõko toto. Morararo imehnõ emahpõko roropa toto.

⁴ Tooehse ropa osepekahtoh poe tahtao xine otuhpyra mã toto osemahpyra tahtao xine; tynepekahtyâkõ kurikâko roropa mã toto. Tuhke juteu tõ namorepatoh nae roropa kaneku kurikary poko, oripo tõkehko kurikary poko kurimene risê tõkehko kurikary poko, nyhtoh roropa.

⁵ Mame tõturupose toto Jezu a, ynara tykase toto:

– Oty kato koh opoetory tõ putupyra rokê nae? Osemahpyra rokê otuhnõko toto, tykase toto Jezu a.

⁶ Mame Jezu a tozuhse toto:

– Ajoajohpâkõme matose. Zae Izaja opoko xine kynoturune. Ynara tykase ynororo:

“Õmiryõ ke rokê kure jyrõko matose.

Yrome okurohtao xine ymaro pyra matose ipunaka.

⁷ Toiparo rokê kure jyrõko matose, jomipona pyra awahtao xine.

Jomiry tytyorõmase oya xine.

Tymyakâmase roropa oya xine õmiryõ ke.

Morara exiryke õmiryõ etary se hkopyra ase,”
tykase Izaja pake opoko xine, tykase Jezu eya xine.

⁸ – Ritonõpo nyripohpyry onyripyra matose. Atamurukõ omipona rokẽ matose.

⁹ Ritonõpo nyripohpyry myakamãko matose atamurukõ namorepatopõpyry ke.

¹⁰ Ynara Moeze nekarohpyry Ritonõpo omi poe: “Omykõ poko oenupunatoko, asakõ poko roropa oenupunatoko. Taorihmaposẽme rokẽ tumykõ kerekeremananõ mã kure,” tykase Moeze nymerohpyry.

¹¹ Yrome ynara matose Ritonõpo omiry tyorõmãko. Ynara ãko matose imehnomo a: “Omykomo a otyro ekarory se pyra awahtao xine, ynara kahtoko rokẽ eya xine: ‘Otyro pyra ase,’ kaxitoko rokẽ eya xine. ‘Nae ase repe, ynekarory rokẽ Ritonõpo a,’ kaxitoko omykomo a,” ãko matose imehnõ amorepãko.

¹² Oty katoh tumykõ poko aenupunahtome matou morara ãko?

¹³ Imehnomo a Ritonõpo omiry etahtome matose morara ãko. Atamurukõ namorepatopõpyry ke rokẽ Ritonõpo omiry tyorõmãko matose. Morara matose tyrõko, tykase Jezu eya xine.

Iirypyryme ehtoh poko

(Mateu 15.10-20)

¹⁴ Morarame imoihmãkõ tykohmase ropa tyya. Ynara tykase ynororo eya xine:

– Kuetatoko emero, otato oehtohkõme.

¹⁵ Otyro iirypyryme ahno onyripyra mana. Yrome tukurohtao iirypyryme ahno ahtao rokẽ mã iirypyryme samo.

¹⁶ (Ãmoreparykõ waro se awahtao xine, otato ehtoko, tykase ynororo eya xine.)

¹⁷ Mame ahno turumekase ropa eya. Mame tapyi taka tomõse ahtao, ipoetory tõ tõturupose Jezu a tamorepatopõpyrykõ poko.

¹⁸ Mame tozuhse toto eya:

– Amarokõ roropa onenetupuhpyra matou? Etatoko pahne, emero otyro enapyryhtao oya xine iirypyryme onyripopyra mana.

¹⁹ Waku aka rokẽ tykyrysã omõnõko mana. Yrome kuzenukõ aka omõpyra mana. Mame wekanohtao tûtãko ropa mana, tykase ynororo.

Morara exiryke emero tonahsẽ kure Jezu omi poe.

²⁰ Morarame tõturuse ro ynororo eya xine, ynara tykase:

– Okurohtae xine õmiry xihpyry tûtaryhtao iirypyryme exõko matose.

²¹ Ynara exiryke, tukurohtao xine iirypyryme epohnohketõ popyra tyrõko roropa mã toto. Ematonãko te, karimotãko te, imehnõ poko exõko te,

²² imehnõ mõkomory poko penetãko te, imehnõ ryhmary poko te, imehnõ enekunopyry poko te, typenetatoh xihpyry poko te, imehnõ zumoxike exiry poko te, imehnõ kerekeremary poko te, tõsenetaonopyry poko te, ajoajohpe ehtoh poko, enara.

²³ Morohne tûtãko mã okurohtae xine. Naeroro iirypyryme exõko matose, okurohtao xine popyra oepohnopyrykõke, tykase Jezu eya xine.

Jezu enetupuhtopõpyry nohpo a

(Mateu 15.21-28)

²⁴ Morotoino toytose ropa ynororo Tiro ehpiKOxi, Xitõ ehpiKOxi roropa. Mame tapyi taka tomõse ynororo tokare pyra repe. Yrome otõsaromepyra kynexine ynororo.

²⁵ Morarame nohpo toehse Jezu a. Tosekumuru po typorohse ynororo nono pona, Jezu ěpataka, Jezu ekary totase tyya exiryke.

²⁶ Mokyro nohpo ěxiry jorokohpe kynexine. Juteu kara kynexine ynororo, Xiro-Penixia pō kynexine. Tokaropose ynororo:

– Joroko itūtanohpoko ropa jěxiry ae, ajohpāme samo, tykase ynororo Jezu a.

²⁷ Morarame Jezu a tozuhse:

– Ah poetohti tō osemazuhme notuhno. Popyra mā kaikuxi zopary poetohti napyry ke, poetohti otuhpyra ro ahtao, tykase ynororo nohpo a.

²⁸ – Ajohpe pyra mase, Tamuxi, kaikuxi sã ynanase katohto. Morara exiryke poetohti napyry akumuru eraximāko sã ynanase, tykase nohpo a tozuhse.

²⁹ Mame tōturuse ropa Jezu eya:

– Kure kuezuhno kuku. Morara tykase oexiryke ytoko ropa atapyĩ taka. Oěxiry ae joroko tutūtanohpohpose ropa mana, tykase Jezu eya.

³⁰ Mame tytapyĩ taka toytose ropa nohpo. Tōxiry tonese, tohrame nyhtoh po. Pake joroko tutūtanohpohpose ropa zae.

Typanarěkara pusoposome aomiry aexihpyry kurākatopōpyry ropa

³¹ Morarame toytose ropa Jezu pata tō pisarara Tiro ehpio poe Xitō kuroko, Omame Osetoro pata tō rānakuroko ikuhpo Karirea pona.

³² Mame Jezu a typanarěkara tonehse imehnomo a. Pusoposome roropa kynexine:

– Mose apoko ajohpāme samo, aekurākatohme ropa, tykase toto Jezu a.

³³ Morarame kurākara arone myahxo. Tomahxiky tyrise ipanary aka. Ituh tykase roropa ynororo. Moromeĩpo inuru tytemuhmase tomary ke.

³⁴ Mame kakoxi tōsenuhmase ynororo. Pusuh tykase, ynara tykase ynororo kurākara a:

– Etapuruhmakako, tykase eya.

³⁵ Mame otato toehse ropa kuranōpokara. Pusoposome pyra roropa aomiry toehse. Tōmire toehse ynororo.

³⁶ – Jekātopyra ehtoko, tykase Jezu imoihmākomo a repe. Yrome itamurume tokātose toto a.

³⁷ Tōsenuruhkase toto emero.

– To! Emero Jezu nukurākatyã kure. Typanaremỹpokara otato ropa toehse. Pusoposome tōmiremỹpo aomiry kure toehse ropa, tykase toto tōsenuruhkase.

8

Imoihmākō otuhmatopōpyry Jezu a 4.000mākomo

(Mateu 15.32-39)

¹ Morotoino imoihmākō tōximōse ropa. Mame tohke pyra toexirykōke otuhpyra toto.

Mame Jezu a typoetory tykohmase tyya. Ynara tykase ynororo toto a:

² – Imoihmākō pynanohnōko ase ymaro oseruao tohke pyra tynyhse toto exiryke.

³ Toto aropory ropa ahtao ya itapyĩkō taka etuarimāko mā toto tynahke pyra toexirykōke. Moino toehse toto tarona, tykase ynororo.

⁴ Mame ipoetory tomo a tozuhse:

– Otātōhxo ke imoihmākō otuhmāko sytatou osepekahtoh pyra ahtao? tykase toto.

⁵ Mame ynara tykase ynororo:

— Otāto wyi nae matou? tykase.

— 7me rokene, tykase toto.

⁶ Morarame imoihmākō typorohkapose Jezu a nono pona. Mame wyi tapoise eya. Mame, “Kure mase Papa,” kaxīpo Ritonōpo a, wyi tytohtokase rahkē eya. Typoetory tomo a tokarose ekarotohme imoihmākō otuhtohme.

⁷ Mame kana inunōkara roropa nae kynexine tuhke pyra.

— Papa, kure mase, tykase ropa ynororo. Morara kaxīpo tyya typoetory tomo a tapiakapose kana imoihmākō zohme.

⁸ Mame tōtuhse toto tuesapare. Mame zohkō akoīpyry tanỹse ropa eya xine, 7me ruto pehme.

⁹ Mokaro tōsē onyhpōkō, orutua kō rokē tuhke exiry 4.000me exisasaka kynexine.

Morarame imoihmākō tonyohse ropa eya.

¹⁰ Moromeīpo kanawa aka tōtyrise ynororo, typoetory tō maro. Toytose toto Taumanuta pona.

Jezu jamitunuru enery se parixeu tō ehtopōpyry

(Mateu 16.1-4)

¹¹ Morarame parixeu tō toehehse Jezu a. Sekere tykase toto eya. Jezu nukurākatory enery se roropa toh kynexine repe, zuaro toehtohkōme.

¹² Yrome Jezu typoihtose eya xine. Morara exiryke pusuh tykase ynororo moe toko. Ynara tykase ynororo:

— Unukurākatory enery se matose repe, yrome onenepopyra ase oya xine, tykase Jezu eya xine.

¹³ Mame tynomose ropa toto Jezu a. Kanawa aka tōtyrise ropa ynororo toytotohme mōpozakoxi.

Otyro porutatoh sã parixeu tō ehtopōpyry

(Mateu 16.5-12)

¹⁴ Morarame ipoetory tō turukō poko tuenikehse toto. Toiro wyi pitiko rokē kanawa ao kynexine.

¹⁵ Morarame ynara tykase Jezu typoetory tomo a:

— Tomeseke ehtoko parixeu tō poko Erote tō poko roropa. Otyro porutatoh sã mã toto.

¹⁶ — Otara āko hkoh Jezu nae? Otarāme wyi pyra kuexirykōke, tykase toto oxime rokene.

¹⁷ Yrome mokaro etaryke tyya ynara tykase Jezu eya xine:

— Oty katoh wyi poko oseosezuhnōko matou wyi pyra oexirykō poko? Jomiry onenetupuhpyra ro matou? Oty katoh tūpore sã ōsenetupuhtohkō nahe?

¹⁸ Tonure amarokō repe yrome onetōkara sã matose. Typanare roropa amarokō repe yrome otato pyra amarokomo. Āmorepatoppyrykō poko wenikehnōko matose.

¹⁹ 5mã wyi tytohtokase ya, 5.000mākō otuhmatohme. Mame otāto tonahsē akoīpyry manymyatose ruto pehme? tykase Jezu eya xine.

— 12me ruto pehme, tykase toto.

²⁰ — Moro ke roropa 7me wyi ahtao 4.000mākō otuhmatohme, otāto manymyatose tonahsē akoīpyamo? tykase ynororo, tōturupose eya xine.

— 7me ruto pehme, tykase toto eya.

²¹ — Moro poko onenetupuhpyra ro matou? tykase Jezu eya xine.

Tonurēkara kurākatopōpyry Jezu a Petesaita po

²² Morarame Petesaita pona toytose toto. Mame ahno a tonurēkara tonehse Jezu a:

– Ajohpāme sã mose apoko, tykase toto.

²³ Mame Jezu a kurākara tarose ameke emary poko pata ehpikoxi. Ituh tykase ynororo enuru pona. Mame enuru tapose eya:

– Osenuhmāko ma? tykase, tokaropose eya.

²⁴ Mame mokyro tōsenuhmase repe:

– Ahno tō enēko ase repe. Yrome wewe panō rokē ytoytōko nase, tykase ynororo eya.

²⁵ Mame enuru tapose ropa Jezu a. Mokyro kure toehse ropa. Kure tōsenuhmase ropa ynororo rahkene.

²⁶ – Atapyī taka topohme ytoko ropa. Pata pona ke ytopyra exiko, tykase Jezu tonurem̄ypokara a.

*Peturu nurutopōpyry**Jezu poko*

(Mateu 16.13-20; Ruka 9.18-21)

²⁷ Morarame Jezu mya toytose typoetory tō maro imehnō pata pona, Sezarea Piripe patary tō pisarara pona. Osema ae toytorykohtao Jezu tōturuse:

– Onokyme ha ahno a? tykase.

²⁸ Ipoetory tomo a tozuhse:

– Ahno ēpurihkane Joãome oekarōko m̄ã toto. Imehnomo: “Eria,” āko. Imehnomo: “Ritonōpo omi poe urutono,” āko, tykase ipoetory tomo.

²⁹ Tōturupose ropa Jezu eya xine:

– Yrome oya xine ke? Onokyme ha oya xine? tykase ynororo.

Mame Peturu a tozuhse:

– Ritonōpo nymenekahpyry mase sero nono pōkō kurākaneme, tykase ynororo eya.

³⁰ – Jekaropyra ke ehtoko! tykase Jezu typoetory tomo a.

Tōsemamyry ropa poko

(Mateu 16.21-28; Ruka 9.22-27)

³¹ Mame typoetory tō maro tōturuse Jezu:

– Kapu ae Ayhtohpyry ase. Yrome tuhke rokē jurumekāko m̄ã toto, tamuximākomo, Ritonōpo maro oturuketō tuisamākomo, Moeze omihpyry warōkomo, enara. Utuarimapōko m̄ã toto. Jorihmapōko m̄ã toto. Yrome oseruao tōmehse ahtao ēsemānōko ropa ase, tykase ynororo.

³² Zae tōturuse ynororo eya xine. Mame Peturu a tarose ynororo mya zupokatohme repe.

³³ Mame Jezu toeramase t̄ykakoxi typoetory tō enetohme. Peturu turuse ropa eya. Ynara tykase ynororo eya:

– Mynyhme exiko! Joroko tamuru sã mase. Jakorekehkāko mase. Āmoreme rokē morohne poko osenetupuhnōko mase ahnome oexiryke. Ritonōpo poe pyra ōsenetupuhtoh mana, tykase Jezu Peturu a.

³⁴ Mame emero imoihmākō tykohmase tyya typoetory tō maro.

– Jenetuputyryhtao oya xine oesēkōme jomipona ehtoko. “Ywy roro ynyriry menekāko ase,” kara ehtoko. Ymaro oorikyrykō enetupuhtoko oorypyrykō poko. Ymaro rokē ehmaropa.

³⁵ Toetuarimary kurūke ypoetoryme se pyra exiketō m̄ã ytopyra m̄ã toto Ritonōpo esaka toorihse tahtao xine. Yrome torētyke pyra exiketō

mā typenetatohkō poko jomipona se toexirykōke, toetuarimarykohtao ro, mokaro ytōko mā toto Ritonōpo esaka. Owōnōko ropa mā toto.

³⁶ – Otātōhxō kure emero porehme apoiryhtao oya, oorikyry ke rokē epehmatohme?

³⁷ Omōkomorykō ke matose orihpyra oehtohkō onepehmarā ekurehnōko.

³⁸ Ihxipŷke awahtao xine ypoko jomihpyry poko roropa apatao xine, oepe tō iiryppyryme exiketō maro, ywy roropa ihxipŷke exīko ase opoko xine joepyry ropa ahtao kapu ae Ritonōpo nenyoyhtyā kurākō maro, tykase Jezu eya xine.

9

¹ Moromeīpo ynara tykase ropa Jezu:

– Otuarōtatoko. Toitoinē matose orihpyra ro awahtao xine Ritonōpo tuisame exiry enēko, tykase Jezu eya xine.

*Jezu maro Moeze ehtopōpyry Eria maro
(Mateu 17.1-13; Ruka 9.28-36)*

² Morarame 6me tōmehse ahtao, typoetory tō tarose ypy kaetokō pona. Peturu te, Tiaku te, João, enara toh tarose eya. Moroto tanyhtase ynororo.

³ Zupō saereme toehse, karimutume konōto toehse, emero ikurikasenā motye toehse, karimutume kuhse.

⁴ Morarame Eria tō tooehse Moeze maro, pake Ritonōpo omi poe urutonōpo tomo. Mame toto neneryme Jezu maro oturūko toh kynexine.

⁵ Morarame toto eneryke tyya ynara tykase Peturu:

– Jezu, kure reh taro sytatohse. Tapyi pitiko ynanamoxi oseruao axītao rokene, toiro atapyīme, toiro Moeze tapyīme, toiro roropa Eria tapyīme, enara ehtohme, tykase ynororo eya.

⁶ Tōtururu waro pyra toexiryke morara tykase Peturu, tōserehse toexirykōke mokaro asakorōkō Jezu poetory tō maro.

⁷ Mame aotururuhtao ro akurū tooehse.

– Umūkuru nymyry mose ro, kurano. Mose omiry etatoko, tykase Ritonōpo akuru htae.

⁸ Morarame:

– Ŷkae enexi ropa, tykase toh repe. Toto esahpyry pona rokē tōsenuhmase toto. Jezu rokē moroto, toto esahpyry po.

⁹ Morarame tyhtorykō ropa ahtao ypy poe ynara tykase Jezu typoetory tomo a:

– Kapu ae Ayhtohpyry ase. Ajohpāme sã yna enetopōpyry oya xine onekātopyra ehtoko aporo. Jorihxīpo tōsemāse ropa jahtao rokē mekarotatose, tykase ynororō typoetory tomo a.

¹⁰ Morara exiryke onekātopyra tokurehse toto. Oxime rokē tōturuse toto.

– Otara nykā hkoty: “Jorihxīpo tōsemāse ropa jahtao rokē mekarotatose,” nykano, tykase toto oxime rokene.

¹¹ Morarame tōturupose ropa toto Jezu a:

– Oty katoh Moeze omihpyry warōkō ynara āko nae: “Eria ose-mazuhme oehnōko mana. Okomino Ritonōpo nymenekahpyry,” āko toh nae? tykase toto Jezu a.

¹²⁻¹³ Ynara tykase Jezu eya xine:

— Ajohpe pyra. Oehnõko osemazuhme mana imehnõ tuarõtanohtohme Ritonõpo poko, toto a Ritonõpo enetupuhtohme repe. Yrome Eria tooehse. Mame taosanumase toto a iiryhmary se toexirykõke. Ritonõpo omi poe urutõ nymerohpyry ae ro tyhtomase eya xine. Etatoko pahne. Oty katohme roropa ynara äko Ritonõpo omihpyry: “Kapu ae Ayhtohpyry etuarimäko mana itamuraume. Irumekäko roropa mä toto” äko Ritonõpo omiry nae? tykase Jezu eya xine.

Poeto kuräkatopõpyry ropa Jezu a

(Mateu 17.14-21; Ruka 9.37-43)

¹⁴ Morarame tyhtose ropa tahtao, typoetory tõ maro, imoihmäkõ tonese. Moeze omihpyry warõkõ maro oseosezuhnõko toh kynexine.

¹⁵ Mame Jezu tonese tyya xine ahtao tätäkyemase toto imoihmäkomo. Eya toytose toto axiny, aomikase.

¹⁶ Mame Jezu tõturupose eya xine:

— Oty poko oseosezuhnõko matokene mokaro maro? tykase Jezu eya xine.

¹⁷ Toirono a Jezu tozuhse:

— Umükuru enehno oya repe jorokohpe exiryke. Tunuräkara sä roropa mana.

¹⁸ Ayaytoryhtao emapõko mä joroko nono pona. Mame akuakurotäko mana. Taryhtaryh äko mana. Etoetopohmäko roropa mana. “Joroko itütanohpoko ropa,” yka repe opoetory tomo a. Yrome onütütanohtosaromepyra toh kynako, tykase ynororo Jezu a.

¹⁹ Morarame ynara tykase Jezu eya xine:

— Otara ahtao jenetupuhnõko matou? Amaro xine ase repe ämorepatorÿko. Okynä amaro xine ywy repe. Yrome jomiry onenetupuhpyra ro amarokomo. Omükuru enehta xiara yneneryme, tykase Jezu eya.

²⁰ Mokyro tarose ahtao eya xine, Jezu eneryke mokyro tytotytopohma-pose joroko a. Toepukase ynororo nono pona. Tõsetoritorimase. Taku-takurotase roropa ynororo.

²¹ — Pake serara nah? tykase Jezu kuräkara zummy a.

— Pake moino ro nase serara, pitiko ro tahtao.

²² Tuhke rokẽ apoto htaka tomapose nase joroko a. Nakuaka ro-ropa tomapose aorihthohme repe. Ikuräkary waro awahtao umükuru ikuräkako, yna pyno awahtao, tykase jorokohpä zummy Jezu a.

²³ Ynara tykase Jezu eya:

— Enetuputyryhtao oya emero riry waro ase Ritonõpo poe. Wene-tupuhko pahne, tykase Jezu jorokohpä zummy a.

²⁴ Morara kary etaryke tyya tosenakunuhse:

— Enetupuhnõko ase! Wakorehmako oenetupuhtohme yronomyrimehxo, tykase ynororo tyxitaryme.

²⁵ Morarame imoihmäkõ atanonopyryke tymyhtokoxi, ynara tykase Jezu joroko a:

— Tunuräkara mase joroko, typanare pyra roropa mase. Mose ae otütako ropa jüme, tykase ynororo.

²⁶ Kui tykase joroko tykytyky tykamexipose tutütaryme. Mame aorikyhyry sä toehse ynororo joroko esahpyo. Moro eneryke tyya xine:

— Norihno hro, tykase imoihmäkomo.

²⁷ Mame tanÿse ropa Jezu a tomary ke. Towõse ropa.

28 Morarame tapyi taka tomõse ahtao, ipoetory tõ tõturupose Jezu a:
 – Oty katohme joroko tūtara kynako yna omipohna? tykase toto Jezu a.

29 Ynara tykase Jezu:
 – Joroko tõ tūtara oturupyra awahtao xine Ritonõpo a. Morara exiryke tūtara kynako, tykase.

*Tõturuse ropa toorikyry poko, tõsemamyry ropa poko, enara
 (Mateu 17.22-23; Ruka 9.43-45)*

30 Morotoino toytose toto Karirea rānakuroko. Tokare pyra toytory se Jezu kynexine typoetory tõ amorepatohme.

31 Mame ynara tykase ynororo typoetory tomo a:
 – Kapu ae Ayhtohpyry ase. Yrome jewokāko toh mana ahno a jorihmapotohme. Mame taorihmapose jahtao ēsemānõko ropa ase oseruao tõmhese ahtao, tykase Jezu typoetory tomo a.

32 Zuaro pyra sã ipoetory tõ kynexine. Yrome oturupopyra toh kynexine aomihpyry poko tyhxirorykõino.

*Tuisamehxo ehtoh poko
 (Mateu 18.1-5; Ruka 9.46-48)*

33 Morarame Kapanau pona toytose toto. Tapii taka tomomyryhtao tõturupose typoetory tomo a Jezu:

– Oty poko moturutou osema ae? tykase toto a ynororo.

34 Yrome onezuhpyra toh kynexine, tõsezusezuhse toexirykõke tuisamehxo toehtohkõ poko.

35 Mame typorohse tahtao typoetory tõ tykohmase tyya, 12mākomo.
 – Tuisame oexirykõ se awahtao xine imehnõ akorehmatoko, tykase Jezu eya xine.

36 Mame poeto pitiko tyrise eya toto rānaka, xikihme. Mame tonaka tyrise eya eahmatohme. Ynara tykase ynororo:

37 – Poeto pyno awahtao xine ypoetoryme aexiryke ypyno roropa matose. Morararo ypyno awahtao xine ywy ro rokē kara pyno matose. Ritonõpo maro roropa yna pyno matose, jenehpohpõme Ritonõpo exiryke, tykase ynororo eya xine.

*Kyzežno xine pyra exiketõ mā kuakorehmanekõme
 (Ruka 9.49-50)*

38 Mame ynara tykase João:

– Jezu, imepỹ ynanease joroko tõ tūtanohpõko oesety poe. Morara kamexipopyra ynanexiase eya kymaro xine pyra aexiryke, tykase ynororõ rēpe.

39 Yrome ynara tykase Jezu eya:

– Ah joroko tõ tūtanohpõ ropa jesety poe. Imepỹ kurākary waro tahtao jesety poe kure ymaro mana. Moromeĩpo axĩ ykerekereमारomepyra mana.

40 Imehnõ kyzežno xine pyra ahtao kuakorehmatorỹko mana.

41 Etatoko pahne, imepỹ tuna ekaroryhtao õkurukõme ypoetoryme oexirykõke moro epehmary poko wenikehpyra exĩko Ritonõpo mana.

*Popyra kyyrypyrykõ exiry poko
 (Mateu 18.6-9; Ruka 17.1-2)*

42 – Yrome imepyny a jenetupuhkehporihtao poetohti a jomiry enetupuhpitoryhtao eya xine, kurehxo mokyro pymyry ae topu

konõto mykyry, ematohme nakuaka inerymapotohme. Ahtao poetohti onenekunohpyra mana.

⁴³ Mame oemarykomo a orirykohtao iirypyryme osemahkatoko! Kurehxo oya xine etone tomahke awahtao xine Ritonõpo esaka omõnõko matose. Popyrahxo oya xine oemarykõ osetato ahtao apotoimo htaka rokẽ omõnõko matose, ezehpy htaka.

⁴⁴ Moroto moromoro poenõ enahpyra mana. Apoto roropa ezehpyra mana.

⁴⁵ Opupurukõ roropa popyra etone ahtao epuhkatoko! Kurehxo oya xine Ritonõpo esaka õmomyrykõ etone tupuhke pyra. Popyrahxo oya xine mã osetato opupurukõ ahtao apotoimo htaka rokẽ ytõko matose.

⁴⁶ Moroto moromoro poenõ enahpyra mana. Apoto roropa ezehpyra mana.

⁴⁷ Morararo oenurukõ etone popyra ahtao toutoko! Kurehxo oya xine mã Ritonõpo esaka õmomyrykõ etone tonure awahtao xine. Popyrahxo oya xine mã osetato tonure awahtao xine apotoimo htaka rokẽ ytõko matose.

⁴⁸ Moroto moromoro poenõ enahpyra mana. Apoto roropa ezehpyra mana.

⁴⁹ – Apoto ke uuru zahkãko exino mana zemimehxo aehtohme. Moro sã oetuarimarykõ ke kurehxo exiõko matose, Ritonõpo omiponahxo. Morararo tõsẽ sautu maro ahtao, tomepore exiõko. Moro saaro oetuarimarykohtao tomeporehxo sã exiõko matose Ritonõpo a.

⁵⁰ Sautu sãme ahtao kure rahkene. Yrome sautu sãme pyra toehse ahtao otyme kure? Arypyra. Typahsẽme rokẽ mana. Amarokõ ke? Sautu kurã sã ehtoko. Kure ehtoko imehnõ maro. Oseosezuhpyra ehtoko roropa, tykase Jezu eya xine.

10

Typyxiãkõ rumekary poko
(Mateu 19.1-12; Ruka 16.18)

¹ Morotoino Jezu toytose ropa Jutea pona, Joatão mõpozakoxi. Moroto ahtao ahno imoihmãkõ toytose eya. Mame tamorepase ropa toto eya. Toipe ynororo ehse amorepato.

² Morarame parixeu tõ tooehse Jezu kuhse.

– Kurehxo hna Ritonõpo a orutua a tyyty rumekary? tykase toto eya.

³ Ynara tykase Jezu eya xine:

– Otara ãko hna Moeze omihpyry moro poko? tykase, tõturupose ynororo eya xine.

⁴ – Moeze omihpyry ynara ãko: “Ah pape merono tyyty rumekary poko, tyyty a ekarotohme. Moromeiõpo ah tyyty rumekano,” ãko, tykase toto eya.

⁵ Mame ynara tykase Jezu eya xine:

– Zehnotokõme oexirykõke moro tymerose Moeze a repe.

⁶ Yrome emero tyrise ahtao Ritonõpo a, orutua tyrise eya nohpo maro.

⁷ Naeroro orutua tummy rumekãko mana, tyse rumekãko roropa mana tyyty maro rokẽ toehtohme.

⁸ Mame mokaro asakoro, toiro pũ sã exiõko mana, tyyty maro rokene. Naeroro asakoro pũme pyra sã toh mana. Toiro pũme rokẽ mã toto tyyty maro.

⁹ Oximaro tyripose Ritonõpo a exiryke, ah oxirumekara toh nexino, tykase Jezu eya xine.

10 Morarame tapyi tao ahtao ipoetory tō tōturupose ropa moro poko.

11 Mame ynara tykase Jezu eya xine:

– Imepỹ nohpo maro oerēnatohme opyxiākō rumekaryhtao oya xine iirypyryme matose.

12 Morararo nohpo imepỹ maro torēnatohme tynio rumekaryhtao eya, morararo exīko mana iirypyrymāme rokene, tykase Jezu eya xine.

Kure poeto tō riry poko

Jezu a

(Mateu 19.13-15; Ruka 18.15-17)

13 Mame typoenōkō tonehse nohpo tomo a Jezu a, toto eahmatohme. Yrome ipoetory tō opore tōturuse nohpo tomo a.

14 Aotururukō etaryke tyya tohne toehse Jezu typoetory tō poko.

– Ah poetohti noehno ya. Toto anaropopyra ehtoko ywinoino. Moxiario pākō Ritonōpo esaka ytōko mana, tosēkōme axī enetuputyryke eya xine.

15 Etatoko ke. Ritonōpo enetuputyryhtao oya xine oesēkōme poetohti saaro, omōnōko matose Ritonōpo esaka. Māpyra onenetupuhpyra awah-tao xine omōpyra matose Ritonōpo esaka ekurehnōko, tykase Jezu.

16 Morara kaxīpo poetohti tapoise Jezu a eahmatohme. Zupuhpyrykō pona tomary tyrise eya kure rokē toto ripotohme Ritonōpo a.

– Kure rokē oripotorỹko ase Papa Kapuaono a, tykase ynororo eya xine.

Tymōkomoke itamurume exikety

(Mateu 19.16-30; Ruka 18.18-30)

17 Morarame aytory ropa ahtao, orutua toytose tururume eya. Tosekumuru po typorohse ynororo Jezu ēpataka.

– Tamuxi, kure amorepatō mase. Naeroro ekaropoxi oya. Oty rīko ha Ritonōpo neneryme imaro jehtohme jūme, toorihse jahtao? tykase ynororo Jezu a.

18 – Oty katoh, “Kure mase,” mykā ya? Ritonōpo rokē kure mana.

19 Ritonōpo omiry waro mase. Aomiry tymerose Moeze a: “Imehnō nohpo poko pyra ehtoko. Imehnō onetapara roropa ehtoko. Omatome pyra ehtoko. Imehnō onenekunohpyra ehtoko. Ajoajohpe pyra ehtoko. Kure asakō tyritoko. Omykō roropa kure tyritoko,” āko Ritonōpo omiry, tykase Jezu eya.

20 Mame mokyro a tozuhse:

– Moino ro ase Ritonōpo omipona ypoeto ae ro, tykase ynororo eya.

21 Mame mokyro pyno toexiryke Jezu ynara tykase eya:

– Toiro mase onyripyra ro. Ytoko, omōkomory emerō ekamota tineru apoitohme oya. Moromeīpo otinerū ekaroko tymōkomokākara a. Imeīpo osehko ropa xiaro, ymaro oytotohme. Morara ahtao tymōkomoke exīko ropa mase Ritonōpo esao, tykase Jezu eya.

22 Morarame akye pyra toehse ynororo. Tymōkomory mynyhmaryke toytose ropa ynororo, tymōkomoke itamurume toexiryke.

23 Mamē tỹkakoxi tōsenuhmase Jezu. Ynara tykase ynororo typoetory tomo a:

– Tuhke pyra tymōkomokā Ritonōpo poetoryme exīko mana, tykase ynororo.

24 Mame morara kary etaryke tyya xine ipoetory tō toemynyhmase itamurume. Mame ynara tykase ropa Jezu:

— Etatoko pahne, tuhke tytinerukā Ritonōpo onenetupuhpyra tosēkōme torētyke toexirykōke tytinerūkō poko.

²⁵ Kameru kawaru sã konōto. Jawi eutary pitiko nae. Kameru jawi eutary aka omōpyra mana ipune pyra exiryke. Moro saaro tuhke tymōkomokā omōpyra Ritonōpo esaka mana, tosēkōme Ritonōpo onyripyra toexirykōke.

²⁶ Mame toepohnohse toto morara kary etaryke tyya xine.

— To! Morara ahtao, onoky Ritonōpo poetoryme exīko na? Ekurehnōko rokē exino, tykase toto oxime rokene.

²⁷ Mokaro etaryke tyya ynara tykase Jezu:

— Āmoreme xine matose omōpyra Ritonōpo esaka. Yrome Ritonōpo typoetoryme orirykō waro mana, tykase Jezu eya xine.

²⁸ Morarame ynara tykase Peturu:

— Etako ke, emero ynanurumekase amaro yna ytotohme, tykase Peturu.

²⁹ Mame Jezu a tozuhse:

— Etako pahne, emero turumekase oya xine ahtao jomi poe, atapyiny te, ākorōkomo, oryxirykomo, asakomo, omykomo, opoenōkomo otupikomo, emero turumekase oya xine ahtao

³⁰ imotye ekarōko ropa mǎ Ritonōpo, atapyīkomo, ākorōkomo, oryxirykomo, asakomo, opoenōkomo, otupikomo emero. Yrome etuarimāko roropa matose sero nono po. Moromeīpo Ritonōpo esao orihpyra matose jūme.

³¹ Mame tuhke tuisāpo tō tuisame pyra exīko Ritonōpo esao. Tuhke tuisāpo kara roropa tuisame exīko Ritonōpo esao, tykase Jezu eya xine.

Jezu oturutopōpyry ropa toorikyry poko

(Mateu 20.17-19; Ruka 18.31-34)

³² Morarame toytose toto Jerusarē esemary ae, Jezu osemazuhme, ipoetory tō īkapo. Emynyhmāko toh kynexine. Imehnō roropa imaro ytoketō enaromŷke sã ytōko toh kynexine.

Mame typoetory tō 12mākō turuse ropa eya totapary poko.

³³ — Etatoko pahne, Jerusarē pona ytōko sytatose. Kapu ae Ayhtohpyry ase. Yrome Ritonōpo maro oturuketō tuisary tō jewokāko mana. Moeze omihpyry warōkō roropa jewokāko jorihmapotohme juteutōkara a.

³⁴ Jeunohnōko mǎ toto, jetakurōko. Ypipohnōko roropa mǎ toto. Moromeīpo jorihmapōko mǎ toto rahkene. Yrome oseruaō tōmehse jahtao ēsemānōko ropa ase, tykase Jezu eya xine.

Tiaku tō nekaropotopōpyry João maro

(Mateu 20.20-28)

³⁵ Morarame Tiaku tō toytose Jezu a João maro, oturupose. Ynara tykase toto eya:

— Tuisa, ynaporotyry se pyra hma opūtokoxy? tykase toto eya.

³⁶ — Oty katohme? tykase Jezu eya xine.

³⁷ — Arypyra, ynaporotyry se ynanase opūtokoxy tuisa konōtome toehse awahtao, toiro āpotunuru wino, toiro opozery wino, ākorehmaneme yna ehtohme, tykase toh repe eya.

³⁸ Yrome ynara tykase Jezu eya xine:

— Ōtururukō waro pyra matose. Oetuarimarykō se hmatou ysahmo? Oorikyrykō se roropa hmatou ymahro? tykase ynororo eya xine.

39 – Ise ynanase, tykase toto eya. Yrome ynara tykase Jezu eya xine:

– Ypokoino etuarimāko matose. Orihnōko roropa matose.

40 Yrome ywy tuisame oripyra xine ase. Ywy kara ase oporohkapo-
torŷko ymyhtokoxi. Ritonōpo nymenekahpyry rokē mā porohnōko ymy-
htokoxi, tykase Jezu eya xine.

41 Morara kary etaryke tyya xine imehnō mokaro zehno toehse Jezu
poetory tomo, 10mākomo.

42 Morarame typoetory tō tykohmase tyya tōturutohme toto a. Ynara
tykase ynororo eya xine:

– Ahno waro matose. Ahno tuisame ahtao imehnō rohmanohpōko
rokē mana. Tuisame exiryke tynamotoke toto.

43 Yrome amarakō tyoro. Imehxo oexirykō se awahtao xine imehnō
akorehmatoko.

44 Tuisame oexirykō se awahtao xine, imehnō namotome ehtoko.

45 Kapu ae Ayhtohpyry ase. Imehnō namotomase pyra aepyhpyry
ase. Emero rokē akorehmatōme aepyhpyry ase. Orihse roropa oepyase
emero pohnō kurākatohme ropa, tykase ynororo eya xine.

Patimeu kurākatopōpyry ropa poko Jezu a, tonurēkara
(Mateu 20.29-34; Ruka 18.35-43)

46 Morarame Jeriko pona toytose toto. Morotoino pata poe toytose ropa
toto, typoetory tō maro, tuhkākō maro. Moroto tonurēkara kynexine
Patimeu, Timeu mūkuru. Typorohse ynororo osema ehpio tineru erax-
imase.

47 Morarame Jezu Nazare pō oepyry ekary totase tyya ahtao
tykohmase eya.

– Jezu, Tawi parŷpyry, ypyno myhē exiko, tykase ynororo opore.

48 – Mynyhme exiko, tykase toto eya imoihmākomo. Yrome tykohmase
oporehxo ynororo.

– Tawi parŷpyry, ypyno myhē exiko, tykase ropa ynororo opore.

49 Morarame Jezu totypohse osema tao.

– Moky enehpoko xiaro, tykase ynororo eya xine. Mame tonurēkara
tykohmase eya xine:

– Enaromyra exiko. Owōko. Jezu oya kynako, tykase toto eya.

50 Mame tupō xihpyry tomase eya. Towōse ynororo. Jezu a toytose.

51 – Oty se hma ya, tykase Jezu eya.

– Ritonōpo mūkuru nymyry mase. Josenuhmary se ropa ase, tykase
eya.

52 Mame Jezu a tozuhse:

– Ytoko. Tonetupuhse oya jexiryke okurākāko ropa ase.

Axī tonure toehse ropa ynororo. Mame Jezu maro toytose ynororo
osema ae.

11

Jerusarē pona Jezu ytotopōpyry
(Mateu 21.1-11; Ruka 19.28-40; João 12.12-19)

¹ Morarame eporehkasasaka toh kynexine Jerusarē pona. Oriwera
ākataka toeporehkase toto. Atameke pyra pata tō kynexine Petepaje,
Petania ypy Oriwera maro. Mame typoetory tō tonyohse Jezu a asakoro.

² – Mō pata pona ytotoko. Morotona toeporehkase awahtao xine
jumētu mūkuru enēko matose, tymyhse. Ahno anaropitopŷ enēko matose.
Imyhpokatatoko enehtohme xiaro ya.

³ Mame: “Oty katoḥ koh arōko matou?” karyhtao imehnomo a, ynara kaxitoko eya xine. “Arypyra, arōko rokē ynanase. ‘Enehta aporo,’ tykase tuisa exiryke yna a. Axītao rokē arōko ynanase. Enehnōko ropa ynanase,” kahtoko eya xine, tykase Jezu typoetory tomo a.

⁴ Morarame toytose toto. Jumētu mūkuru tonese eya xine rahkene, tapyi eutary pota tao, osema ehpio. Mame tymyhpokase eya xine ahtao:

⁵ – Oty katoḥ jumētu mūkuru myhpokāko matou? tykase imehnō eya xine, tōturupose.

⁶ Mame tosēkō omihpyry tokarose eya xine.

– Ahtao arotoko, tykase toto eya xine.

⁷ Mame jumētu mūkuru tarose rahke eya xine Jezu a. Morarame tupōkō tyrise toto a jumētu mypatarānaka Jezu porohtohme epona.

⁸ Imoihmākomo a roropa tupōkō tyrise osema taka. Marariary panō tapokase roropa eya xine osema ae tyritohme, eporo jumētu ytotohme.

⁹ Mame emero tātākyemase toto, osemazuhme ytoketomo, okomino ytoketō roropa. Ynara tykase toto:

– Kure Ritonōpo mana. Imehxo reh nahse Ritonōpo omi poe aepyhpyry.

¹⁰ Kuesēkōme exīko mana, tuisa konōtome, pake tuisame Tawi ehtopōpyry samo. Ahtao kure rahkene. Kure Ritonōpo, imehxo! tykase toto tākye toexirykōke.

¹¹ Morarame Jerusarē pona toeporehkase toto. Ritonōpo Tapyī taka axī rokē tomōse Jezu osenuhmase rokene. Tykohmāse exiryke toytose ropa ynororo Petania pona typoetory tō maro, 12mākō maro.

*Epery zoko orihmapotopōpyry Jezu a
(Mateu 21.18-19)*

¹² Yrokokoro Petania poe toytory ropa ahtao omise Jezu kynexine.

¹³ Amekeino wikeira zoko tonese eya, tarŷke ro. Mame toytose ynororo wikeira epery enahse repe. Yrome topere pyra kynexine, zary rokene, eperytatoh zano pyra exiryke.

¹⁴ – Taroino oepery onenahzomopyra exīko exino mana, jūme, tykase Jezu wikeira zoko a.

Morara kary totase ipoetory tomo a.

*Ritonōpo Tapyī taka Jezu ytotoopōpyry
(Mateu 21.12-17; Ruka 19.45-48; Joāo 2.13-22)*

¹⁵ Morarame Jerusarē pona toeporehkase rahkene. Ritonōpo Tapyī taka tomōse Jezu. Moro tae osepekahketō tutūtanohpose ropa eya okyno ekamonanō maro. Tineru emetakamananō meza tōtorimase roropa eya. Parutopuruimo ekamonanō apō tōtorimaposē roropa eya.

¹⁶ Otyro anaropopyra Ritonōpo Tapyī takuroko kynexine ynororo.

¹⁷ Morarame tamorepase toto eya. Ynara tykase ynororo:

– Ynara tymerose Ritonōpo omiryne: “Emero ahno ytapyī esēhtōko Ritonōpo maro oturutohme,” me tymerose. Yrome ityromāko matose omato kō tapyīme ehtohme, tykase Jezu eya xine.

¹⁸ Morarame Jezu otururu totase Ritonōpo maro oturuketō tuisary tomo a, Moeze omihpyry warōkō maro. Jezu etapary se toehse toto zumoxike toexirykōke, emero Jezu poko imehnō atākyemary eneryke tyya xine.

¹⁹ Mame tykohmāse ahtao Jezu toytose ropa typoetory tō maro pata poe.

Epery zoko orihmapotopõpyry enetupuhtopõpyry
(Mateu 21.20-22)

²⁰ Morarame yrokokoro pakeimo toytorykohtao, wikeira zoko kuroko toytose toto. Wikeira zokõpyry tonese eya xine. Toorihse kynexine.

²¹ Mame Peturu tõsenetupuhse ropa moro orihmapotopõpyry poko eya. Ynara tykase ynororo:

— Jezu, eneko ke! Moro anaorihmapohpyry, pake toorihse! tykase Peturu eya.

²² Mame ynara tykase Jezu eya xine:

— Ritonõpo enetupuhtoko. Ritonõpo jamitunuru enetuputyryhtao oya xine,

²³ mo ypy aroporyhtao oya xine tuna konõto kuaka aepukatohme: “Epukãko hna reh,” kara ehtoko okurohtao xine. Mame tuna konõto kuaka Ritonõpo omi poe epukãko mana. Ritonõpo rokẽ enetupuhtoko okurohtao xine.

²⁴ Morara exiryke ynara ãko ase oya xine, Ritonõpo maro õtururukohtao õpenerykõ poko, inekarory enetupuhtoko. Mame õpenerykõ ekarõko oya xine mana.

²⁵ Mame õtururukohtao Ritonõpo a imehnõ zehno pyra ehtoko. Zae pyra toto ehtopõpyry poko tuenikaro rokẽ ehtoko, Omykõ kapuaõ ozehno xine pyra ehtohme roropa, oorypyrykõ korokatohme roropa eya.

²⁶ Mãpyra imehnõ rypyry poko tuenikaroro pyra awahtao xine, Omykõ kapuaõ roropa oorypyrykõ onykorokara mana, tykase Jezu eya xine.

Onoky omi poe Jezu ehtopõpyry
(Mateu 21.23-27; Ruka 20.1-8)

²⁷ Morarame toeporehkase toto Jerusarẽ pona. Jezu ytoytoryhtao Ritonõpo Tapyĩ tao, morotõkõ toytose eya oturuse, Ritonõpo maro oturuketõ tuisary tomo, Moeze omihpyry warõkomo, juteu tõ tamuximãkomo, enara. Ynara tykase toto eya:

²⁸ — Onoky omi poe senohne rĩko mah? Onokyh: “Ikyryko,” nykã oya? tykase toto Jezu a.

²⁹ Mame Jezu a tozuhse toto:

— Ywy roropa oturupõko ase oya xine. Zae jezukuruhtao oya xine senohne kyrypone ekarõko ase oya xine.

³⁰ Kaxitoko kuezuhthoko. Onoky omi poe roropa ahno õpurihkane João? Ritonõpo omi poe, ahno omi poe? tykase Jezu eya xine.

³¹ Mame tõturuse toto oxime rokene:

— “Ritonõpo omi poe ahno õpurihkane João,” karyhtao kyya xine, ynara ãko mã Jezu kuezuhthoko: “Morara ahtao oty katohme João omiry onenetupuhpyra matou?” ãko mã kyya xine.

³² Yrome: “Ahno rokẽ omi poe ahno õpurihkane João,” karyhtao kyya xine imoihmãkõ kyzehno xine exĩko mana, urutõme nymyry João Ritonõpo omi poe ekaroryke eya xine, tykase toto oxime rokene.

³³ Morara exiryke Jezu tozuhse toto a:

— Kũ, zuaro pyra reh ynanahse, tykase toto Jezu a.

— Morara ahtao roropa senohne kyrypone onekaropyra ase roropa, tykase Jezu eya xine.

12

Popyra mokaro tupito poko erohketō ehtopōpyry
(Mateu 21.33-46; Ruka 20.9-19)

¹ Morarame Ritonōpo namorepatoh poko tōturuse ropa ynororo. Ynara tykase ynororo:

– Imepŷ orutua a otyro tarykase eya, uwa tomo, tupito pona. Mame tapuruse tupito eya. Nono tahkase eya pēkame uwa euhkatoh ritohme tyya. Tapyi tamose roropa eya kaetoko, emero enetohme. Morarame tutupi emero tokarose eya erohketomo a.

² Mame toytose ynororo imepŷ pona. Moromeīpo uwa toehse ahtao typoetory taropose eya mokaro a, uwa epery apiakase, enehtohme tyya.

³ Mame inaropohpyry tapoise tupito poko erohketomo a. Typipohse ynororo eya xine. Tynaroke pyra taropose ropa eya xine.

⁴ Morarame imepŷ typoetory taropose ropa eya repe. Mame tuhtātāmase ynororo tupito poko erohketomo a taosanumase itamurume eya xine.

⁵ Mame imepŷ inaropohpyry totapase roropa eya xine. Morararo tuhke inaropotyā tyhtomase eya xine ipoetory tomo. Totapase roropa tuhke inaropotyamo tupito poko erohketomo a.

⁶ Mame uwa esē poetory toiro rokē nae kynexine, imūkuru rokene, ĩpynu rokene. Morara ahtao ro tumūkuru taropose eya. “Otarāme mā toto kure umūkuru rīko, umūkurume exiryke,” tykase esē repe. Mame taropose tumūkuru.

⁷ Yrome mokyro eneryke tyya xine ynara tykase tupito poko erohketomo: “To! Uwa esē mūkuru mokyro tumy myakāme. Setapatone uwa esary kutupikōme ehtohme,” tykase toto oxime rokene.

⁸ – Imūkuru tapoise eya xine rahkene. Totapase eya xine. Ekepyry tomase tupito ehpiKOxi eya xine.

⁹ – Naeroro otara āko uwa esē nae tumūkuru etapatopōpyry ekary totase tyya ahtao? Ytōko mā rahkene mokaro etapase. Mame imehnomo a uwa esary ekarōko mana, tykase Jezu totananomo a.

¹⁰ – Ritonōpo omiry onenepyra ro matou? Meneatose ro. Ynara tymerose eya:

“Tapyi rinanō nurumekahpyry:

‘Topu popyra,’ karyke eya xine,
mororo tyrise ropa tapyi kyryryme,

kure exiryke tūpore, jamihme tapyi ehtohme.

¹¹ Ritonōpo nyrihpyry moro.

Kure mana.

Kyzamaro xine mana,”

me tymerose Ritonōpo omiry, tykase Jezu eya xine.

¹² Morarame Jezu turutopōpyry typoko xine tonetupuhse toto a, uwa esary poko erohketō sā toexirykōke. Naeroro Jezu apoiry se toehse toto ēmatohme repe. Yrome tuhkākō zuno toexirykōke anapoipyra tokurehse toto.

Kowenu tinerū epehmary poko

(Mateu 22.15-22; Ruka 20.20-26)

¹³ Morarame parixeu tō taropose Erote epe tō maro, Jezu omiry azahkuru etatohme ihxirotohme tyya xine repe.

¹⁴ Mame toytose toto Jezu a. Ynara tykase toto eya:

– Amorepatō mase. Awaro ynanase. Ajohpe pyra mase ipunaka. Imehnō zuno pyra roropa mase. Tuisame ahtao, tuisame pyra ahtao, oxisā rokē mā toh oya. Zae Ritonōpo omiry poko amorepatō mase. Yrome kure kowenu tinerū epehmary yna a? Kure onepehmarā yna exiry? Oty kurehxo? tykase toto eya, tōturupose.

¹⁵ Yrome Jezu tuaro kynexine, ajoajohpe toto exiry waro.

– Oty katohme jenekunopyry se hmatou? Tineru puhturu enehta. Enexi aporo, tykase ynororo eya xine.

¹⁶ Toiro tonehse toto a. Morarame ynara tykase Jezu eya xine:

– Onoky ekuhtopōpyry mokyro ipoko? Onoky esety roropa ipoko? tykase ynororo eya xine.

– Kowenu tuisary mokyro, tykase toto.

¹⁷ Morarame ynara tykase Jezu eya xine:

– Morara ahtao kowenu kyryry ekarotoko ropa kowenu tuisary a. Morararo Ritonōpo kyryry ekarotoko Ritonōpo a, tykase Jezu eya xine.

Morarame toepohnohse toto Jezu otururu etaryke tyya xine.

Aorihtyā ěsemākapyry ropa poko

(Mateu 22.23-33; Ruka 20.27-40)

¹⁸ Morarame satuseu tō toytose Jezu a. (Mokaro ynara kananō kynexine: “Toorihse kuahtao xine jūme ěsemāpyra ropa sytatose,” kananō kynexine.) Mame Jezu a ynara tykase toto:

¹⁹ – Amorepatōme mase. Etako pahne, Moeze nymerohpyry ynara āko: “Orutua toorihse ahtao tumūkue pyra ro ahtao, kure ipytōpyry maro zakoronōpyry a erēnanopyry aemūkuatohme aorikyhpory mūkurume samo,” me tymerose Moeze a.

²⁰ Ynara kynexine orutua komo. 7me kynexine. Esemazupuru kō torēnase nohpo maro. Yrome emūkuara ro tahtao toorihse ynororo.

²¹ Okomiño zakoronōpyry ĩkaponato imaro torēnase, turui pytōpyry maro. Yrome morararo emūkuara ro tahtao toorihse roropa ynororo.

²² Mame ĩkaponato mokyro ro saaro toorihse. Morara rokē emūkuara tokurehse toto. Mame porehme toorihse toto emūkuara ro tahtao xine. Etyhpyrykōme nohpo roropa toorihse.

²³ Imeīpo aorihtyā ěsemamyry ropa ahtao, onoky pytyme na nohpo exīko? 7me imaro torēnase exiryke, tykase, tōturupose toto Jezu a.

²⁴ Morarame Jezu a tozuhse toto:

– Azahkuru matose, Ritonōpo omiry waro pyra oexirykōke, ijami-tunuru waro pyra roropa oexirykōke.

²⁵ Aorihtyā tō ěsemākary ropa ahtao pytara exino mana, niotara roropa nohpo tomo, enara. Ritonōpo nenyohyā sā rokē exīko mā exino.

²⁶ Aorihtyā ěsemamyry ropa poko Moeze omihpyry onenepitopyra ro hmatou? tykase Jezu eya xine. – Moeze a Ritonōpo tōturuse pika myhto. Ynara tykase ynororo: “Aparāo esēme ase, Aparāo te, Izake te, Jako te, enara ase toto esēme,” tykase Ritonōpo Moeze a aorihtyā poko.

²⁷ “Aorihtyā esēme ase,” kara Ritonōpo kynexine Moeze a aěsemātyā ropa esēme toexiryke. Azahkuru rokē matose: “Ahno ěsemāpyra ropa mana,” karyhtao oya xine, tykase Jezu eya xine.

Zae ehtoh poko Ritonōpo omipona

(Mateu 22.34-40; Ruka 10.25-28)

²⁸ Morarame Moeze omihpyry warõ toehse, mokaro oseosezukuru etase. Jezu a toto ezukuru kure etaryke tyya ynara tykase ynororo Jezu a:

– Ritonõpo poe Moeze nymerohpyry tuhke nae, aomipona kuehtohkõme. Morara exiryke oty riry kurehxo nae Ritonõpo a? tykase ynororo tõturupose Jezu a.

²⁹ Ynara tykase Jezu eya:

– Ynara kure Ritonõpo a: “Etatoko pahne, Izyraeu tomo. Toiro rokẽ Ritonõpo nae. Ynoro rokẽ oesëkõme mana.

³⁰ Morara exiryke ipyno ehtoko ipunaka. Oesëkõme tyritoko okurohtaka xine. Imehxo tyritoko õmirykõ ke. Kure rokẽ tyritoko õsenetupuhtohkõ ae oorikyrykõ ponãmero.”

³¹ Ynara katoh roropa kure Ritonõpo a mana: “Osepyno oexirykõ sã imehnõ pyno ehtoko,” katoh kure roropa Ritonõpo a mana. Morara katoh asakoro kure Ritonõpo a mana, tykase Jezu eya xine.

³² Mame ynara tykase ynororo Jezu a:

– Zae amorepatõ mase. Ajohpe pyra mase. Toiro rokẽ Ritonõpo mana. Imepỹ pyra mana.

³³ Ipyno kuexirykohtao ipunaka kure mana. Kuesëkõme tyriryhtao kyaa xine kukurohtao xine, kure rokẽ Ritonõpo riryhtao kyaa xine kuosenetupuhtohkõke kuorikyrykõ ponãmero. Mame osepyno kuexirykõ sã imehnõ pyno kuahtao xine zae exiõko sytatose. Naeroro moro asakoro omipona kuexirykõ kure kuhse mana, kaneru zahkary motye, tykase ynororo Jezu a.

³⁴ Azahkuru pyra tozuhse eya Jezu. Morara exiryke ynara tykase Jezu eya:

– Ritonõpo enetupuhsasaka mase. Ipoetoryme exisasaka roropa mase, tykase Jezu eya.

Mame morara kary etaryke tyya xine, imehnõ Jezu a tõturuporykõ se pyra toehse toto.

Ritonõpo nymenekahpyry ehtoh poko

(Mateu 22.41-46; Ruka 20.41-44)

³⁵ Morarame toto amoreparyhtao ro Ritonõpo Tapyĩ tao ynara tykase Jezu eya xine:

– Oty katohme Moeze omihpyry warõkõ ynara äko Ritonõpo nymenekahpyry poko nae: “Tawi parỹpyry mokyro,” äko? Yrome Ritonõpo nymenekahpyryme ynororo. Naeroro otãtohxõ Tawi parỹpyryme nah?

³⁶ Ynara tykase Tawi Ritonõpo Zuzenu omi poe:

“Ritonõpo tõturuse jesë maro:

‘Oporohko seino japotunuru wino.

Ozehno exiketõ riõko ase opoetory tõme,’ tykase Ritonõpo,”

me tymerose Tawi a pake Ritonõpo omiryryme.

³⁷ Tosëme tosehtose ahtao Tawi a, otãto iparỹpyryme nah? tykase Jezu eya xine tõturupose.

Osenekunohpopyra ehtoko zae pyra amorepatõkomo a

(Mateu 23.1-36; Ruka 20.45-47)

Mame tãkye toehse toto imoihmãkomo morara kary etaryke tyya xine.

³⁸ Morarame ynara tykase Jezu imoihmãkomo a:

– Tomeseke ehtoko Moeze omihpyry warōkō poko. Upo kurā ke otupohtōko mā toto, ynara kary etatohme imehno a: “Moehno amorepatono,” kary etatohme imehno a osepekahtoh tao.

³⁹ Epehtoh kurā se rokē toto tapōkōme atamorepatoh tonō tao. Tuisa apō se roropa mā toto tapōkōme otuhtoh konōto ahtao.

⁴⁰ Morarame pyt̄ypo tō enekunohnōko mā toto. Ematonahnōko roropa mā toto. Moromeīpo oturūko sã mā toto Ritonōpo maro yronymyryme, imehnō enekunohtohme tyya xine. Itamurumehxo toto wānohnōko Ritonōpo mana, tykase ynororo eya xine.

Pyt̄ypo nekarohpyry
(*Ruka 21.1-4*)

⁴¹ Morarame Jezu typorohse tineru ē etonie tineru ēmary enetohme tyya, imehno a tineru ē aka, Ritonōpo tinerūme. Tuhke tymōkomokamo a tytinerūkō tōmase repe pitiko rokē pyra.

⁴² Mame okomino pyt̄ypo a tytinerū tōmase roropa. Tymōkomokēkara kynexine. Tineru puhturu rokē tōmase eya ē aka, asakoro rokene.

⁴³ Moro eneryke tyya typoetory tō tykohmase Jezu a. Ynara tykase ynororo:

– Moky hkoh pyt̄ypo enetoko. Ajohpe pyra imehnō nekarohpyry motye tineru tokarose eya Ritonōpo a.

⁴⁴ Mokaro a zokonaka rokē tytinerūkō tokarose. Yrome mose nohpo a emero tytinerū tokarose, tykase Jezu eya xine.

13

Jezu oturutopōpyry Ritonōpo Tapyī kararahtoh poko
(*Mateu 24.1-2; Ruka 21.5-6*)

¹ Morarame Ritonōpo Tapyī tae tutūtase ropa tahtao xine, tapyi tō tenepose ipoetory a topu risemy:

– Amorepane, eneko ke! Tapyi pohtomo, topu kurā ke rokē tyrise, tykase ynororo eya. Yrome ynara tykase Jezu eya:

² – Sero tapyi tō kure repe. Yrome tā pixo rokē mana etohtohkāko mana emero, tykase Jezu eya xine.

Etuarimatoh poko, oryhmerykō poko roropa
(*Mateu 24.3-14; Ruka 21.7-19*)

³ Morarame ypy pona Jezu tōnuhse, Oriwera pona. Typorohse ynororo moroto ypy po. Ritonōpo Tapyī enēko kynexinē. Mame Peturu tō toytose eya oturupose, Peturu, Tiaku, João, Ātare, enara. Ynara tykase toto Jezu a:

⁴ – Otara ahtao hkoh senohne etohtohkāko nae? tykase ynaroro tapyi tō poko. – Yna zuruko aetohtohkary poko. Otara ahtao aetohtohkary enepitōko ynanah? tykase toto Jezu a tōturupose.

⁵ Morarame Jezu a tozuhse toto:

– Tomeseke ehtoko oenekunohpyra xine imehnō ehtohme.

⁶ Tuhke oehnōko jesety ae osesehtoketō mana. “Kyrixtu ase, Ritonōpo nymenekahpyry,” āko toh mā repe. Tuhkākō enekunohnōko toh mana.

⁷ Mame oxiehnokō osetapary etāko matose. Mokaro ekary etaryhtao torētyke pyra ehtoko sero nono enahkary poko. Morara exīko mā repe. Yrome nono onenahkapopyra ro Ritonōpo mana.

⁸ Mame ahno tō osetapāko mā toto. Pata konōto pōkō roropa imehnō etapāko mana. Mame nono kywyh kywyh āko roropa mana imeimehnō

pata tō punero. Tōsē penery rohnōko roropa mā toto. Morara toehse ahtao etuarimapitōko exino mana poeto ē enurupitory samo.

⁹ – Naeroro tomeseke ehtoko. Aarotorŷko imehnō mana terekatu ēpataka. Opipohtorŷko roropa imehnō mana atamorepatoh tao. Kowenu ēpataka aarotorŷko roropa toh mana, tuisa konōto ēpataka roropa, ypokoino. Mame moroto awahtao xine zurutoko toto Ritonōpo omiry kurā poko zuaro toto ehtohme.

¹⁰ Emero pata tamuru po toto zurūko matose jomiry poko. (Mame tosēkōme jenetuputyryhtao eya xine, tyrypyrykō rumekaryhtao roropa eya xine Ritonōpo poetoryme exīko toh mana.)

¹¹ Morarame terekatu a tarose awahtao xine oēmapotohkōme, torētyke pyra ehtoko. “Otara āko hano,” kara ehtoko. Moroto awahtao xine Ritonōpo Zuzenu nekarohpyry rokē ekarotoko morotōkomo a. Āmoreme xine pyra oturūko matose, Ritonōpo Zuzenu poe.

¹² Morarame orutua kō takorō tō ewokāko toh mana ekarotohme terekatu tomo a, aorihmapotohme. Imehnō tumūkuru ewokāko roropa mā toto. Imehnō roropa tumykō zehno exīko. Aorihmapōko roropa mā toto.

¹³ Mame emero porehme ozehno xine exīko mā toto ypoetoryme oexirykōke. Yrome oryhtatopōpyrykō eanahtoryhtao oya xine, jurumekara roropa awahtao xine oorikyrykō ponāmero opynanohtorŷko ase.

Ahno nyrihpyry xihpyry

(Mateu 24.15-28; Ruka 21.20-24)

¹⁴ – Mame Tanieu Ritonōpo omi poe urutōme kynexine pake. (Morara exiryke inymerohpyry enetoko kure enetupuhtohme oya xine.) Ynara āko Tanieu nymerohpyry: “Ahno nyrihpyry xihpyry eneryhtao oya xine kohrame, Ritonōpo Tapyī tao tuarōtāko matose,” āko Tanieu nymerohpyry. Morara toehse ahtao ah Jutea pōkō nepā toto ypy tō pona, orihpyra toehtohkōme.

¹⁵ Zara tao awahtao xine, epatoko omōkomorykō poko pyra.

¹⁶ Tupito po awahtao xine, ytopyra ropa ehtoko oupōkō poko. Topohme rokē mepatatose.

¹⁷ Amarokō roropa nohpo tomo, poetoēme awahtao xine myhene. Etuarimāko matose oeparykohtao poeto pitiko enurusenā maro.

¹⁸ Oturutoko Ritonōpo a morara exipyra ehtohme ikonopory ae popyra exiryke ipunaka.

¹⁹ Morara toehse ahtao tōsē penery rohnōko mā toto, tyrohsē zetunuru rohnōko roropa mā toto. Moro panō onenepitopyra sytatose, moino ro nono ritopōpyry poe Ritonōpo a. Moromeīpo moro panō onenezomopyra sytatose exīko.

²⁰ Tuhke pyra ēmepyry morara tyrīko Ritonōpo mana. Ritonōpo hnao emero enatyry. Yrome tynymenekatyā pokoino tuhke pyra ēmekapōko mā Ritonōpo.

²¹ – Morarame oururukohtao imehno a: “Enetoko ke. Ritonōpo nymenekahpyry mokyro,” āko toh mā repe oya xine.

²² Morara exiryke osenekunohpopyra ehtoko. “Ritonōpo nymenekahpyry ase,” kananō mā oehnōko, osesehtoketomo, ajohpākomo. Kurākara anŷpōko ropa toh mā repe. Pyaxime roropa toh mā repe. Ypoenohnōko mā toh repe. Imehnō enekunopyry se mā toh repe. Ypoetory tō enekunopyry se roropa mā toto.

23 Morara exiryke jomiry etatoko tuaro oehtohkōme, osenekunoh-popyra oehtohkōme, tykase Jezu eya xine.

Kapu ae Ayhtohpyry oepiry ropa
(Mateu 24.29-31; Ruka 21.25-28)

24 – Morara toehkehse ahtao xixi ezehnōko mana. Nuno osenepyra exīko.

25 Xirikuato tō epukāko kapu poe kapu kywyh kywyh karyke, kapu esā esyryhmaryke.

26 Morarame emero porehme jenēko mā toto, Kapu ae Ayhtohpyryme jexiryke. Akuru ae jyhtory enēko. Saerehkane sã jenēko toh mana. Jamihme mā jyhtory exīko.

27 Mame Ritonōpo namoto tō enyohnōko ase ynymenekatyã enehtohme emero pata tō poe, moino nono etyppyry poe, kapu etyppyry poe roropa, enara.

Wasasa poko jeimamyry enetuputyry sã joepyry ropa enetuputyry
(Mateu 24.32-35; Ruka 21.29-33)

28 – Mame wasasa tōkehko waro matose. Toto etaryhtao jeimamyry enetupuhnōko matose.

29 Moro saaro ourutopōpyrykō poko ya tuaro ehtoko. “Oehsasaka ropa mana,” kaxitoko ypoko. Axī oehnōko ropa ase, tykase Jezu eya xine.

30 – Etatoko pahne, ynekarohpyry oya xine emero osenēko mana. Mame morohne enenanō toitoine orihpyra exīko toh mana joepyry ropa ponāmero.

31 Kapu enahnōko mana. Sero nono roropa enahnōko mā repe. Yrome jomiry jūme enahpỹme exīko mana, tykase Jezu.

Otãto ahtao? Zuario pyra sero pōkō mana
(Mateu 24.36-44)

32 – Joepyry ropa waro pyra matose. Ritonōpo nenyohyã zuaro pyra roropa mana. Ywy roropa zuaro pyra ase. Papa rokē zuaro mana.

33 Tuaro sã rokē ehtoko. Kueraximatoko, joepyry ropa waro pyra oexirykōke, tykase Jezu eya xine.

34 – Tapyi esē samo. Mame toytoryhtao tytapyĩ tae typoetory rīko tytapyĩ eraseme mana, erohketō rohmanohpotohme. Toiro tapyi eutary erase rīko roropa mana tooepyry ropa eraximatohme eya.

35 Mokaro sã rokē weraximatoko joepyry ropa waro pyra oexirykōke. Otarãme ikohmamyryme oehnōko ropa ase. Otarãme onoa. Otarãme kuratiri etaryhtao. Otarãme pakeimo.

36 Tokare pyra joepyry ropa mana. Jeraximara awahtao xine ehxirōko matose joepyry ropa ahtao.

37 Ourutopōpyrykō ya ekarōko roropa ase imehnomo a. Joepyry ropa imomohtoko, tykase Jezu eya xine.

14

Tātamorepase toto Jezu apoiry poko
(Mateu 26.1-5; Ruka 22.1-2; João 11.45-53)

1 Morarame asakoro ěmepyry se ro kynexine Oseahmatch Paxikoa ritohme, Oseahmatch Wyi poko Iporutatoh maro pyra roropa. Moroto Jezu apoiry se toh kynexine Ritonōpo maro oturuketō tuisary tomo,

Moeze omihpyry warōkomo, enara. Omatome apoiry se toh kynexine repe, etapatohme repe.

² Ynara tykase toto oxime:

– Otuhtohtao Jezu anapoipyra sehtone ahno tuhke exiryke. Otarāme kyzehno xine exīko toh mana, tykase toto.

Jezu ehtopōpyry poko

Petania po

(Mateu 26.6-13; Joāo 12.1-8)

³ Morarame Petania po Jezu kynexine Ximāo tapyī tao. Ximāo mokyro ipū imotahpyrypyry. Meza po otuhnōko toh kynexine. Mame nohpo a ixtaratu tonehse Jezu a topu kurā risē ao, arapaxturu risē ao. Ixtaratu esety naratu. Mame ixtaratu ē tuhkohse eya Jezu zūsety popatohme.

⁴ Morarame enenanō oseya rokē tōturuse toto, ixtaratu poko zumoxike toexirykōke:

– Oty katohme mose ixtaratu ahnikāko rokē nae?

⁵ Tokamosēme ahtao, tuhke tineru atapoiry tymōkomokākara a ekarotohme, tykase toto. Nohpo tykerekerehse eya xine.

⁶ Yrome Jezu a tozuhse:

– Oty katoh mose kerekerehse matou ixtaratu pokoino? Inykyryhpyry kure ya.

⁷ Tymōkomokākara mā enahpyra amaro xine. Mokā akorehmary se awahtao xine akorehmatoko toto. Yrome ywy okynā pyra ase amaro xine.

⁸ Ixtaratu nae toexiryke, jūsety popano tamoreme. Joko popano orihpyra ro jexiryke, toorihse jahtao joko popatoh samo.

⁹ Etatoko pahne, emero pata tō poro jomiry poko imehnō amoreparyhtao oya xine mose nyrihpyry poko roropa oturūko matose. Mame oesahpyo xine roropa mose poko oturūko imehnō mana wenikehpyra ehtohme jūme inyrihpyry poko, tykase Jezu eya xine.

Jezu ewokary se Juta ehtopōpyry poko

(Mateu 26.14-16; Ruka 22.3-6)

¹⁰ Morarame Juta Ixikariote Jezu poetoryme kynexine repe. Mame toytose ynororo Ritonōpo maro oturuketō tuisary tomo a Jezu ewokase.

¹¹ Mame aomiry etaryke tyya xine tākye toehse toto.

– Oepehmāko reh ynanahse, tykase toto Juta a. Naeroro toytose ropa ynororo. Tātamorepase itamurume Jezu ewokatoh poko tyya.

Paxikoa ae Jezu typoetory tō maro autuhtopōpyry

(Mateu 26.17-25; Ruka 22.7-14,21-23; Joāo 13.21-30)

¹² Morotoino ēmepyry apitorymā po Oseahmatoh Wyi poko Iporutatoh maro pyra, kaneru mūkuru etapatoh poko roropa Oseahmatoh Paxikoa poko tōsēme, tōturupose Jezu a ipoetory tomo:

– Aza ytōko ynanae tōsē etapase? tykase toto.

¹³ Mame typoetory tō tonyohse Jezu a asakoro:

– Ytotoko pata pona. Moroto orutua enēko matose, tuna puimane enēko.

¹⁴ Mekahmatatose kene. Mame tapyi taka aomomyryhtao ynara kah-toko tapyi esemy a: “Otoko amorepato esary nahe Oseahmatoh Paxikoa poko autuhtohme typoetory mahro?” kahtoko eya.

¹⁵ Mame tapyi tyarake enepōko mā oya xine. Emero nae exikety, meza te, epehtopo, apoto esary roropa, enara exikety. Moro tao tōsē ikyrytoko kuotuhtohōme, tykase Jezu eya xine.

¹⁶ Morarame toytose toh rahkene pata pona. Mame tonese rahkene eya xine Jezu oturutopōpyamo. Morarame tōsē tykyryse eya xine rahkene.

¹⁷ Morarame kokonie pukuro Jezu toytose rahkene otuhse typoetory tō maro.

¹⁸ Toto otukuruhtao ro Jezu a turuse toto:

– Etatoko pahne, taro ypoetory toiro jewokāko mana, ymaro otuhkety, tykase ynororo.

¹⁹ Mame tākye pyra ipoetory tō toehse morara kary etaryke tyya xine.

– Onoky? Ywy? tykase toto tōturupose atatakomino. Mame tozuhse toto Jezu a:

²⁰ – Arypyra. Toiro mana, wyihpāko paratu aka ymaro, tykase ynororo eya xine.

²¹ – Kapu ae Ayhtohpyry ase. Ritonōpo nekarotopōpyry ae ro orihnōko ase. Yrome etuarimāko mā jewokahpono, irohnōko. Enurupyra ahtao kurehxo eya exiry, etuarimara exiry, tykase Jezu eya xine.

Kuesēkō otuhtopōpyry poko

(Mateu 26.26-30; Ruka 22.15-20; 1 Korītiu 11.23-25)

²² Morarame tōtukuruhtao ro wyi tapoise Jezu a. Mame Ritonōpo a ynara tykase ynororo:

– Yna zuru seny onekarohpyry yna a. Kure mase, Papa, tykase ynororo. Mame morara kaxīpo tyya wyi tytohtohkase eya typoetory punero ekarotohme.

– Apoitoko, upū sero, tykase ynororo eya xine.

²³ Morararo eukuru tapoise eya. Mame tōturuse ropa Ritonōpo a:

– Uwa eukuru onekarohpyry seny. Kure mase, Papa, tykase. Morarame eukuru tokarose typoetory tō punero. Tōse eya xine emero.

²⁴ – Umunuru seny. Umunuru kuānōko ase tuhke iirypyrymākō kurākatohme. Umunuru ekuamyryhtao tuhkākō Ritonōpo poetoryme exīko mana.

²⁵ Etatoko pahne, uwa eukuru onēpyra ropa ywy, orihpyra ro jahtao. Tyoro ēnōko ase, euhkasenano, Ritonōpo esao rokene, tykase Jezu eya xine.

²⁶ Morarame Ritonōpo omiry ae toremiase toto. Morarame eremiakexīpo toytose toto ypy pona, Oriwera pona.

Peturu zurutopōpyry Jezu a

(Mateu 26.31-35; Ruka 22.31-34; Joāo 13.36-38)

²⁷ Mame ynara tykase Jezu eya xine:

– Urumekāko matose emero, ynara tymerose exiryke Ritonōpo omiryne: “Esēkō etapāko ase. Mame ekŷpyā atahpahnōko mana,” me tymerose.

²⁸ Yrome tōsemāse ropa jahtao ytōko ase osemazuhme Karirea pona, awapo xine. Moroto jenēko ropa matose, tykase eya xine Jezu.

²⁹ Mame Peturu a tozuhse:

– Emero orumekāko toh mā repe, yrome ywy orumekara ase, tykase Peturu eya.

³⁰ Mame Jezu a tozuhse ynororo:

– Etako pahne, sero kohmamyry ae asakoro kuratiri etary onetara ro awahtao, poremānōko mase. Oseruao mase: “Jezu waro pyra ase,” āko mase.

³¹ Mame opore Peturu a tozuhse:

– Jorikyry ponāmero orumekara ase, tykase ynororo Jezu a. Morara tykase imehnō Jezu poetory tō roropa emero.

Jezu oturutopōpyry Tummy maro Ketysemane po
(Mateu 26.36-46; Ruka 22.39-46)

³² Morarame toeporehkase toto Ketysemane pona.

– Oporohtoko taro. Ytōko ase aporo Papa maro oturuse, tykase Jezu typoetory tomo a.

³³ Morarame Peturu tō rokē tarose eya, Peturu, Tiaku, João, enara rokene. Morarame tomuhtapāse ynororo toemynyhmaryke yronymyryme.

³⁴ – Sam āko ase itamuraume, jorikyry ponāmero, tykase ynororo. – Morara exiryke taro ehtoko. Kueraximatoko, tykase Jezu tynarotyamo a.

³⁵ Mame mya pitiko toytose ynororo porohse nono pona Tummy maro oturuse, etuarimara toehtohme.

³⁶ – Papa, Papa, jamihme mase. Emero Ritō mase. Jorikyry se pyra ase repe. Yrome jorikyry se awahtao orihnōko ase. Ōmipona se rokē ase, tykase ynororo Tummy a.

³⁷ Morarame toytose ropa Jezu typoetory tō tynyhse ahtao. Mame ynara tykase ynororo Ximāo Peturu a:

– Ximāo, nyhnōko mah? Toiro pixo eraximary se pyra hma ymahro?

³⁸ Nyhpyra ehtoko. Oturutokohxo ty Ritonōpo maro oenekunohpyra xine joroko tamuru ehtohme. Onykyrykō se pyra matose repe. Yrome jamihme pyra matose.

³⁹ Morarame mya roropa toeramase Jezu oturuse ropa Tummy maro, osemazuhme tōturutopōpyry saaro.

⁴⁰ Morotoino typoetory a toytose ropa. Nyhnōko rokē toh kynexine tuetūkō jamitunurume pyra toexirykōke. Toehxirose toh kynexine. Morara exiryke onezuhpyra toh kynexine.

⁴¹ Morotoino oseruao toeramatoh toehse ahtao ynara tykase Jezu typoetory tomo a:

– Nyhnōko ro matou? Nyhpyra ehtoko, imeīpo onyhtohkōme. Sero-maroro jewokāko toh mana, yzehnotokomo.

⁴² Apakatoko! Ehmaropa! Jewokane enetokose. Mose roro jewokāko mana, tykase Jezu typoetory tomo a.

Jezu apoitopōpyry

(Mateu 26.47-56; Ruka 22.47-53; João 18.3-12)

⁴³ Morarame Jezu oturuhtao ro Juta tooehse eya. 12me toto ehtoh mokyro kynexine ewokane. Imaro tooehse imehnō roropa tapema ke tomahpōke. Kaparu ke roropa tomahpōke toh kynexine. Ritonōpo maro oturuketō tuisary nenyohyā mokaro kynexine, Moeze omihpyry warōkō nenyohyā maro, juteu tō tuisary nenyohyā maro.

⁴⁴ Mame eporehkara ro tahtao xine ynara tykase Jezu ewokary se exikety tymarōkomo a: “Etatoko pahne, Jezu maro rokē oturūko ase. Eahmāko sā ase. Pohnōko ase. Moro eneryhtao oya xine enetupuhnōko matose. Jezu mokyro. Apoitoko,” tykase Juta eya xine.

⁴⁵ Mame tooehse ynororo topohme Jezu a.

— Amorepane, taro hma? tykase eya. Mame typhose.

⁴⁶ Morarame Jezu tapoise eya xine.

⁴⁷ Toiro Jezu marono a tytapemā tanÿse. Ritonōpo maro oturuketō tuisary namoto akotyry se toehse repe. Yrome typanasahkase rokene.

⁴⁸ Morarame Jezu tōturuse eya xine:

— Omatome pyra ase. Oty katohme tykaparuke moehtou japoise tytapemake roropa?

⁴⁹ Kokoro rokē amorepato exiasene Ritonōpo Tapyī tao. Oty katoh moroto jahtao japoipyra mexiatose? Seromaroro rokē tokoh japoiry se mexitou. Ritonōpo omihpyry ae ro japoiko matose, tykase Jezu eya xine.

⁵⁰ Mame Jezu turumekase ipoetory tomo a. Toepase toto.

⁵¹ Moroto nuasemā kynexine Jezu maro, tymetyke rokene. Mokyro apoiry se toehse toh repe.

⁵² Yrome toepase ynororo tymetyke pyra, enara.

Tamuxi tō ēpataka Jezu ehtopōpyry

(Mateu 26.57-68; Ruka 22.54-55; Joāo 18.13-14,19-24)

⁵³ Morotoino Jezu tarose eya xine, Ritonōpo maro oturuketō tuisary tapyī taka. Moroto kynexine Ritonōpo maro oturuketō tuisary tomo, juteu tō tamuxiry tomo, Moeze omihpyry warōkomo, enara toh kynexine moroto oximōme.

⁵⁴ Ameke rokē Jezu tokahmase Peturu a Ritonōpo maro oturuketō tuisary esaka. Jarakapyhpyry aka tomōse ynororo. Soutatu tō maro typorohse ynororo osūse apoto myhtokoxi.

⁵⁵ Mame tapyi tao Jezu hxironanō zupīko toh kynexine Ritonōpo maro oturuketō tuisary tomo, Jezu orihmapory se toexirykōke. Yrome onenepyra tokurehse toto.

⁵⁶ Tuhkākomo a tyhxirose repe, yrome tōsezusezuhse rokē toto.

⁵⁷ Morarame orutua kō xikihme toehse Jezu hxirotohme repe. Ynara tykase toto:

⁵⁸ — Ynara nase mose ynanetaryme: “Ritonōpo Tapyī seny, ahno nyrihpyry. Ikararahnōko ase. Mame oseruao rokē tōmehse ahtao imyakā riko ase, ahno nyriy sã pyra, nyriyryme ro,” nase mose ynanetaryme, tykase toto.

⁵⁹ Yrome tōsezusezuhse rokē toto.

⁶⁰ Mame Ritonōpo maro oturuketō tuisary xikihme toehse toto rānaka. Ynara tykase ynororo Jezu a:

— Moxiã onezuhpyra hma ohxiroryhtao toto a? tykase eya.

⁶¹ Yrome mynyhme rokē Jezu kynexine. Onezuhpyra kynekurehne. Mame ynara tykase ropa ynororo eya:

— Ritonōpo nymenekahpyry mahno? Imūkurume roropa mahno? tykase ynororo eya tōturupose.

⁶² Mame Jezu a tozuhse:

— Ywy ase. Moromeīpo jenēko matose, typorohse jahtao tuisame Ritonōpo maro. Joepyry ropa enēko roropa matose akuru htoko, tykase Jezu eya.

⁶³ Mame morara kary etaryke tyya tupō tyxihkase eya. Ynara tykase ynororo:

— Epo mana. Tyorō se pyra sytatose ihxironeme.

⁶⁴ Mose metatou? Popyra nase. “Ritonōpo mūkuru ase,” nykano. Otara āko matou ipoko taroino? tykase ynororo tōturupose.

– Popyra nase, tykase toto. – Aorihmapoko hkoty, tykase toh emero.

⁶⁵ Toitoine totakuropitose toto Jezu pokona. Mame ěmyty tapuruse soutatu tomo a kamisa ke ipipohtohme tyya xine. Moromeĭpo tōturupose toto:

– Onoky opipohno? Esehtoko, tykase toto Jezu a ipiipohxĭpo tyya xine.

*“Jezu waro pyra ase,” katopōpyry Peturu a
(Mateu 26.69-75; Ruka 22.56-62; João 18.15-18,25-27)*

⁶⁶ Morarame jarao ro Peturu kynexine tapyi mykae osūnōko.

⁶⁷ Mame morotona toytose nohpo. Ritonōpo maro oturuketō tuisary namoto kynexine ynororo. Peturu eneryke tyya aosumyryhtao, ynara tykase ynororo:

– Omoro roropa Jezu maro mexiase, Nazare pō maro, tykase eya.

⁶⁸ Yrome Peturu a tozuhse:

– Onoky? Ywy? Arypyra. Zuario pyra ase. Otara āko mah? Onenepuhpyra ase ipunaka, tykase Peturu eya.

Mame tutūtase ropa Peturu tapyi eutary pota taka. Mame kuratiri totase eya.

⁶⁹ Mame imepŷ nohpo a tonese ropa. Imehnomo a ynara tykase ynororo:

– Mose roropa imarono, tykase.

⁷⁰ – Ajohpe, tykase Peturu.

Moromeĭpo imehnō osenuhmaketō tōturupose Peturu a. Ynara tykase toto:

– Ajohpe pyra, omoro roropa imarōme mexiase. Yna onenekunohpyra mase Karirea pōme oexiryke, tykase toto eya.

⁷¹ Mame opore tozuhse Peturu a toto:

– Juānohnōko mā Ritonōpo ajohpe jahtao. Mokyro waro pyra sātāse, tykase ynororo eya xine.

⁷² Mame kuratiri totazomose ropa. Mame Jezu a turutopōpyry poko tutuarōtase ynororo. “Asakoro kuratiri etary onetara ro awahtao: ‘Jezu waro pyra ase, Jezu waro pyra ase,’ āko mase oseruao,” katopōpyry poko tutuarōtase Peturu. Mame toehxirose ynororo yronomyryme. Tyxıtase roropa ynororo.

15

*Pirato ěpataka Jezu ehtopōpyry
(Mateu 27.1-2,11-14; Ruka 23.1-5; João 18.28-38)*

¹ Morarame ěmepyryme tōximōse toto Ritonōpo maro oturuketō tuisary tomo te, juteu tamuru tō maro te, Moeze omihpyry warōkō maro, enara. Pata esā maro tōturuse toto tynyrirykō waro toehtohkōme. Mame Jezu tymyhpose toto a, arotohme kowenu tuisary a, Pirato a.

² Mame Pirato tōturupose Jezu a:

– Juteu tō tuisary hmahno? tykase ynororo eya.

– Ÿ, ywy ase, tykase Jezu.

³ Mame Jezu tyhxirose tuhke Ritonōpo maro oturuketō tuisary tomo a.

⁴ Naeroro Pirato tōturupozomose ropa eya:

– Oty katoh toto onezuhpyra mah ohxiroryhtao toto a? tykase eya Pirato.

⁵ Yrome onezuhzomopyra Jezu kynexine. Morara kaxĭpo tyya Pirato tōsenurhkase tozuhzomopyra Jezu exiryke.

Jezu ekarotopōpyry aorihmapotohme

(*Mateu 27.15-26; Ruka 23.13-25; João 18.39–19.16*)

⁶ Morarame āpuruhpyry tao tuhke ēmapotyā kynexine. Mame Oseahmatoh Paxikoa ae toine ēmapotyā tūtanohposene kowenu, jeimamyry punero, imoihmākō omi poe.

⁷ Kowenu zehno aehtyā roropa tōmapose kynexine āpuruhpyry taka, ahno etapahpōkomo. Toiro esety Parapa kynexine.

⁸ Imyhpokary poko oturuse tōximōse imoihmākō ahtao Pirato ēpataka,

⁹ ynara tykase Pirato eya xine, tōturupose:

— Juteu tō tuisary myhpokapory se hmatou ya? tykase ynororo eya xine.

¹⁰ Tuaro kynexine ynororo. Jezu tapoise Ritonōpo maro oturuketō tuisary tomo a ekarotohme eya zumoxike toexirykōke. Moro waro Pirato kynexine.

¹¹ Mame Ritonōpo maro oturuketō tuisary omi poe Parapa tūtanohpory se toehse imoihmākomo.

¹² Morarame tōturupose ropa Pirato eya xine:

— Otara mokyro juteu tō tuisary ripōko ahno? tykase ynororo eya xine repe.

¹³ Opore tozuhse ynororo eya xine. Kui tykase toto:

— Wewe pokona exixihmapoko! tykase toto.

¹⁴ — Oty katohme? Azahkuru pyra mana. Iirypyryme pyra roropa mana, tykase Pirato eya xine.

Oporehxo tozuhse ynororo eya xine. Kui tykase rokē toto:

— Wewe pokona exixihmapoko! tykase toto.

¹⁵ Mame imoihmākō ākyemapory se Pirato exiryke, Parapa tutūtanohpose ropa eya. Mame Jezu typipohpose Pirato a. Moromeīpo tokarose ynororo soutatu tomo a aorihmapotohme.

Jezu eunohtopōpyry

soutatu tomo a

(*Mateu 27.27-31; João 19.2-3*)

¹⁶ Morarame Jezu tarose soutatu tomo a jarakapyhpyry aka, kowenatu tapyī kurā taka. Moro taka roropa imehnō soutatu tō toahmase. Tuhke oximōme toehse toto.

¹⁷ Mame Jezu tupohtose eya xine tahpiremā ke. Parimā sā tyrihpyry omoxino tyrise roropa eya xine Jezu zuhpokoxi.

¹⁸ Morarame taomikase eya xine, ynara tykase:

— Oehno kene, tamuxi. Juteu tō tuisaryme exikehpyra exiko! tykase toto Jezu a.

¹⁹ Tymerehtātāmase toto a zupuhpyry pokona wewe pitiko ke. Ituh tykase toto Jezu pona. Mame ēpataka tosekumurukō po typorohse toto. Atahmākāko rokē toh kynexine.

²⁰ Morotoino ihtomakehīpo tupokase ropa eya xine. Ezuezumā touse ropa eya xine. Zupō ro tamurupose ropa eya xine. Morarame tarose rahkene eya xine wewe pokona exixihmatohme.

Exixihmatopōpyry wewe pokona

(*Mateu 27.32-44; Ruka 23.26-43; João 19.17-27*)

²¹ Mame imepỹ tapoise eya xine, wewe arotohme eya, exixihmatoh arotohme. Mokyro esety Ximāo kynexine. Tupito poe pata pona ytōko kynexine repe. Xirene pō kynexine. Ipoenō Arexātere kynexine Rupo

maro. Mame wewe tarose eya, Jezu exixihmatopo, soutatu tō naropohpyry.

²² Mame Jezu tarose eya xine Koukota pona. (Koukota kary “Upuhpo zehpyry esary”.)

²³ Morarame uwa epery ke Jezu tauhpase repe, toximase mira maro, karapa sā itunety maro. Yrome onēpyra kynexine ynororo.

²⁴ Mame wewe pokona toxixihmase rahkene. Mame zuponŷpyry tapiakase eya xine, tupōkōme. Topu pisarara tomase eya xine upo apoitohme tyya xine.

²⁵ Xixi tōnuhsehxo ahtao Jezu toxixihmase wewe pokona eya xine.

²⁶ Morarame ynara tymerose Jezu exixihmatoh pokona: “Juteu tō tuisary mose ro,” katoh tymerose ipokona.

²⁷ Morarame omato tō toxixihmase roropa Jezu maro, asakoro, apotunuru wino, ipozery wino, enara.

²⁸ (Morara toehse Ritonōpo nymeropohpyry ae ro pake Jezu poko: “Pohnō rypyhpyry wānohtoh tapoise eya,” katopōpyry ae ro.)

²⁹ Morarame tōsenuhnuhmase osema ae ytoketomo. Jezu tounohse eya xine. Ynara tykase toto:

– Ehē! Otara ahtao Ritonōpo Tapyī kararahnōko mah? Otara ahtao imyakamāko ropa mah oseruao tōmehse ahtao?

³⁰ Moro waro awahtao oenupunako roropa. Eropa, wewe poe oyhtoko ropa! tykase toto.

³¹ Mame Ritonōpo maro oturuketō tuisary a roropa Jezu tounohse, Moeze omihpyry warōkomo a roropa. Ynara tykase toto:

– Imehnō poko toenupunase ynororo repe. Oty katoh tōsepynanopyry waro pyra nae?

³² Ekuhko ke, oyhtoko ropa morotoino. Ritonōpo nymenekahpyryme awahtao oyhtoko ropa, juteu tō tuisaryme awahtao. Tyhtose ropa awahtao oenetupuhnōko ynanase, tykase toto eya.

Morarame imaro exixihmatyamo a roropa tounohse ynororo.

Jezu orihtopōpyry

(Mateu 27.45-56; Ruka 23.44-49; Joāo 19.28-30)

³³ Morarame tāxiahtao tyarumākakitose Ritonōpo a pata tō punero. Mame xixi tyhtosehxo ahtao tōmehse ropa.

³⁴ Morarame opore Jezu tykohtase. Ynara tykase ynororo:

– Eroi, Eroi, rema sapahtani, tykase. Tōmiry ae morara kary ynara katopo: “Ritonōpo, Ritonōpo oty katohme kurumekano?” katopo.

³⁵ Mame enenanō ikui etaryke tyya xine, ynara tykase toto:

– Etatoko ke! Eria kohmāko mana, tykase toto.

³⁶ Mame imepŷ axī tururume toytose mauu panō zumyhkase ikatainety aka. Wewe pitiko pokona tyrise eya Jezu ohpatohme.

– Seraximatone. Senetone. Otarāme Eria oehnōko mana mose ouse wewe poe, tykase toto, tōturuse.

³⁷ Morarame Jezu kui tykazomose ahtao komih tykakehse. Toorihse rahkene.

³⁸ Morara ahtao āpuruhpyry toexihkase Ritonōpo Tapyī tao, kamisa risemy. Kaino toexihkase zuhkurenaka.

³⁹ Morarame soutatu tō esē Jezu ēpataka kynexine. Jezu a komihkakepyry eneryke tyya ynara tykase ynororo:

– Ajohpe pyra ro rukuh Ritonōpo mūkurume nexiahse, tykase ynororo.

⁴⁰ Morarame nohpo tō moroto kynexine amekino rokē enēko, Maria Matarena te, Sarome te, Maria Tiaku eny, enara toh kynexine. Tiaku, Joze, enara mokyro poenō kynexine.

⁴¹ Mokaro a Jezu tokahmase akorehmase orihpyra ro ahtao, Karirea poro ahtao. Tuhke roropa nohpo tō moroto kynexine, ytoketomo Jezu maro Jerusarē pona.

Zonētopōpyry

(Mateu 27.57-61; Ruka 23.50-56; Joāo 19.38-42)

⁴² Morarame kokonie pukuro otuhtoh riryhtao, oserematoh pyra ro ahtao roropa Joze a tunōkase Pirato.

⁴³ Eya toytose Jezu ekepyry ekaropose. Joze Arimatea pō kynexine, imehnō tuisaryme exikety kynexine. Ritonōpo omipona exikety roropa kynexine.

⁴⁴ Mame Pirato a tozuhse:

– Ajohpe pyra rukuh norihno? tykase ynororo. Soutatu tō ešē tonehpose tyya tōturupotohme Jezu orihtopōpyry waro toehtohme.

⁴⁵ Mame turuse tahtao eya Jezu orihtopōpyry waro toehse Pirato.

– Ekepyry arotoko, tykase ynororo Joze a.

⁴⁶ Morarame kamisa karimutumā topekahse eya Jezu ekepyry zōtotohme. Touse ahtao wewe poe tyōtose eya topu eutary risē aka tyritohme. Morarame topu parihmā ke okepy ē tapuruse eya.

⁴⁷ Mame Jezu ēmary tonese nohpo tomo a Maria Matarena a, Maria a roropa Joze eny. Enara toh kynexine enenanomo.

16

Ēsemātopōpyry ropa

(Mateu 28.1-8; Ruka 24.1-12; Joāo 20.1-10)

¹ Morotoino oserematoh tōtyhkase ahtao ixtaratu topekahse toto a okepy popatohme, Maria Matarena a, Sarome a, Maria Tiaku eny a. Enara ixtaratu epekatyhpōkō kynexine.

² Pakeimo yrokokoro toytose toto okepy enese, xixi tūtara ro ahtao.

³ Toytorykohtao tōturuse toto:

– Otarahxo koh topu syryhmāko sytano? tykase toto, (zumo topu exiryke).

⁴ Mame toeporehkase tahtao xine topu tysyryhmase tonese eya xine okepy apuru.

⁵ Mame okepy ē aka tomōse toto. Moro tao nuasemā tonese eya xine, typorohse tapotunuru wino, karimutumā ke tupoke.

⁶ Mame tōserehse toto. Mokyro a turuse nohpo tomo, ynara tykase eya xine:

– Oserehpyra ehtoko. Jezu zupīko matou, Nazare pono, exixihmahpyry? Nēsemāno ropa. Nowōno ropa. Taro aryppya mana, esahpyry rokē taro mana. Enetoko pahne.

⁷ Morara exiryke ytoto. Jezu poetory tō zurutatoko. Peturu roropa kē zurutoko. Jezu ytōko mana osemazuhme Karirea pona. Moroto eporýko matose inekarotopōpyry ae ro, tykase mokyro nohpo tomo a.

⁸ Morarame tutūtase ropa toto. Okepy esahpyry poe toepase toto. Tomikehse toto enaromýke toexirykōke.

*Aosenepotopõpyry ropa**(Mateu 28.9-10; João 20.11-18)*

⁹ Morarame pakeimo nomĩko ae tõsemãse ropa tahtao Jezu kynosenepone ropa Maria Matarena a. Mokyro jorokohpanõpo kynexine. Pake Jezu a joroko tõ tutütanothpose ropa zae, 7me.

¹⁰ Mame toytose ynororo Jezu omihpyry ekarose ipoetory tomo a. Xitãko ro toh kynexine.

¹¹ Mame ynara tykase ynororo eya xine:

– Jezu nõsemãno ropa! Eneno, tykase ynororo eya xine. Yrome:

– Ajohpe mase, tykase toto eya. Aomiry onenetupuhpyra toh kynexine.

*Typoetory tomo a Jezu osenepotopõpyry, 2mãkomo a**(Ruka 24.13-35)*

¹² Moromeĩpo tõsenepose rahkene Jezu typoetory tomo a, 2mãkomo a, osema ae toto ytoryhtao. Yrome onenetupuhpyra toh kynexine aporo. Tyorõme tokarose eya xine.

¹³ Morarame Jezu tonetupuhse tyya xine ahtao toytose ropa toto Jerusarẽ pona imehnõ zuruse tynenehpyrykõ poko. Yrome:

– Ajohpe matose, tykase toto, morotõkomo eya xine.

*11mãkomo a Jezu osenepotopõpyry**(Mateu 28.16-20; Ruka 24.36-49; João 20.19-23; Atos 1.6-8)*

¹⁴ Morotoino typoetory tomo a Jezu tõsenepose rahkene, 11mãkomo a, toto otukuruhtao. Orẽpyra tõturupose:

– Oty katohme axĩ jenetupuhpyra matou? Oty katoh: “Ajohpe rokene,” ãko matou jẽsemãtopõpyry ropa poko? tykase Jezu eya xine.

¹⁵ Morarame typoetory tõ taropose eya:

– Ytotoko emero pata tõ punero. Jomiry ekarotatoko emero ahno a.

¹⁶ Jenetuputyryhtao eya xine tosẽkõme Ritonõpo poetoryme exĩko mã toto, tõpurihkase ahtao. Yrome jenetuputyry se pyra toto ahtao, Ritonõpo roropa toto se pyra exĩko mana, apotoimo htaka rokẽ toto aropõko mana.

¹⁷ Yrome jenetuputyryhtao toto jamihtanothpõko Ritonõpo mana. Joroko tõ tütanothpõko toto jesety poe. Imehnõ omiry ae oturũko roropa mã toto.

¹⁸ Okoi tõ apoiryhtao eya xine toto onese kara mana. Orihmatõ enryhtao eya xine orihpyra toh mana. Tomary ke kurãkõkara apõko toto aekurãkatohme ropa.

*Jezu arotopõpyry kakoxi kapu aka**(Ruka 24.50-53; Atos 1.9-11)*

¹⁹ Morarame tõturukehse tahtao Jezu tõnuhse rahkene kapu aka. Mame typorohse ynororo Ritonõpo apotunuru wino.

²⁰ Morarame Jezu poetory tõ toytose Ritonõpo omiry ekarose emero pata tõ poro. Mame typoetory tõ maro toerohse Jezu. Tyjamihtanothse toto eya tõmiry ekarotohme eya xine, kurãkõkara kurãkatohme roropa eya xine. Enara.

RUKA **Nymerohpyry Jezu poko** **Lucas** **Ekarotopo**

Sero *Ruka* nymerohpyry nase Jezu Izyraeu tō Pynanohneme ehtoh poko, sero nono pōkō emero Pynanohneme roropa. Morara exiryke Jezu tamuru tō esetykō ekarōko nase Atāo pona, “Ritonōpo mūkurume” (Ruka 3.23-38). Ekarōko mana Jezu enurutopōpyry poko, João, ahno ĕpurihkane enurutopōpyry poko roropa, osemazuhme tonehpose ynororo exiryke ahno zuruse Jezu oepyyry poko.

Ekarōko João ahno ĕpurihkane erohtopōpyry poko. Jezu Kyrixtu, Ritonōpo mūkuru, tōpurihkase eya. Mame Jezu tukupse joroko tamuru a ona tonorē po. Moromeīpo Jezu toerohse omi kurā ekarory poko Karirea po. Toytose ynororo tuhke pata tō poro, ahno amorepase Tuisame Ritonōpo ehtoh poko. Tyjमितunuru tonepose eya kurākōkara kurākaryke eya, joroko tō tūtanohporyke, ahno rypyry korokaryke roropa eya. Ruka ekarōko tymōkomokākara poko, āpuruhpyry taōkō poko, tonure pyra exiketomo, samaritano tomo, pytyōpo tomo, poetohti, imehnō poko aexityamo, enara.

Sero pape ao

Osekarotopōpyry 1.1-4

João enurutopōpyry, Jezu roropa 1.5–2.52

Erohpyra ro Jezu ahtao 3.1–4.13

Jezu Karirea po 4.14–9.50

Karirea poe Jerusarē pona 9.51–19.27

Jezu Jerusarē po 19.28–23.56

Aĕsemamyry ropa, Jezu osenepotopōpyry, aunuhpotopōpyry kapu aka 24.1-53

Osekarotopōpyry

¹ Nymerohpyry moro oneneryme, jepe Teopiru.

Imehnomo a Jezu ehtopōpyry poko tymerose pape pokona.

² Imehnō omiry etaryke tyya xine tutuarōtase toto, Jezu enehpōkō omiry etaryke tyya xine. Apitoryme Jezu maro aehtyā omiry etaryke tyya xine, pape pokona morohne tymerose eya xine.

³ Naeroro, Teopiru, morohne poko tātamorepase jexiryke emero porehme, pape merōko ase oneneryme.

⁴ Zuaro oehtohme moro merōko ase āmorepatopōpyry zae ehtoh waro oehtohme.

Kapirieu oturutopōpyry João enurutoh poko

⁵ Teopiru, osemazuhme imerōko ase Zakaria poko, ipyty poko, enara.

Pake Erote Jutea pōkō tuisaryme kynexine. Zakaria roropa Ritonōpo maro oturuketyme kynexine. Apia parỹpyryme kynexine roropa. Emero Apia pakomotyā Ritonōpo maro oturuketyme toh kynexine. Zakaria pyty Izapeu kynexine, Arāo parỹpyry kynexine.

⁶ Mokaro oximaro kure rokē toh kynexine Ritonōpo a. Ritonōpo omipona toh kynexine ipunaka, inymeropohpyry omipona roropa toh kynexine.

⁷ Yrome tumūkue pyra toh kynexine emūkuasaromepyra Izapeu exiryke. Kunumuxime toehse nohpo, tamuhpōme roropa inio, enara toh kynexine.

⁸ Morarame Ritonōpo Tapyī tao toerohtoh poko Zakaria kynexine, Ritonōpo maro oturuketyme toexiryke. Toerohse ynororo, Apia parỹpyry tō maro.

⁹ Morarame Zakaria tymenekase toto a Ritonōpo Tapyī kurā taka omōketyme, ixtaratu panō zahkatohme roropa apō pona tōturutohme Ritonōpo maro. Toipe toto, torēnase moro poko. Naeroro tomōse Zakaria moro taka oturuse.

¹⁰ Moro myhto oximōmākō oturūko roropa toh kynexine Ritonōpo a ixtaratu panō zatryhtao.

¹¹ Morarame Ritonōpo nenyokyhpyry toeporehkase. Tōsenepose eya. Xikihme kynexine ixtaratu zahkatoh apotunuru wino.

¹² Mokyro eneryke Zakaria a kynoserehne. Kynenaroxitapane roropa ynororo.

¹³ Yrome ynara tykase Ritonōpo nenyokyhpyry eya:

– Enaromyra exiko, Zakaria. Ōturutopōpyry totase Ritonōpo a mana, poeto poko. Morara exiryke opyty poetoēme exīko mana. Enurūko mana, orutuame. Morara exiryke Joāome esehpako.

¹⁴ Tākye exīko matose mokyro tonuruse ahtao. Imehnō roropa tuhkākō tākye exīko mā toto.

¹⁵ Imehxo mokyro enēko Ritonōpo mana. Naeroro eukuru jehnahpyry onēpyra monehtane. Ritonōpo Zuzenu imaro exīko mana aenurutopōpyry poe ro.

¹⁶ Tuhkākō Izyraeu tō Ritonōpo poko enetupuhpōko ropa mana, toto esēme enetupuhpōko ropa mana aomipona toto ehtohme.

¹⁷ Osemazuhme ytoyōko mana Kuesēkō oehāne. Orēpyra roropa exīko mana. Ritonōpo Zuzenu imaro, urutō Eria maro ehtopōpyry saaro. Aomiry etaryke tyya xine typoenōke exiketō mā typoenō tō maro oxiehno pyra exīko ropa mā toto. Aomiry etaryke roropa tyya xine Ritonōpo omipona pyra exiketō mā tyrypyrykō se pyra exīko mā toto. Zae toexirykō se rokē exīko mā toto. Aomiry etaryke tyya xine Kuesēkō poetory tō tosēkō oepyyry eraximapitōko mā toto, tykase Ritonōpo nenyokyhpyry eya.

¹⁸ Yrome ynara tykase Zakaria Ritonōpo nenyokyhpyry a:

– Emūkuākohxo nary ke hano? Oty rīkohxo hko hmā oenetupuhtohme ya? Tamuhpōme reh toehse ahse. Kunumuxime roropa kuh ypyty mah, emūkuapỹme, tykase Zakaria eya.

¹⁹ Mame ynara tykase Ritonōpo nenyokyhpyry Zakaria a:

– Ywy ase Kapirieu, Ritonōpo ēpataka exikihmakety. Eya tonyohse ywy ourutohme, tōmiry kurā ekarotohme oya repe.

²⁰ Yrome jomiry ajohpā sā menetupuhno. Emero tyrīko Ritonōpo mana jomihpyry ae ro. Onenetupuhpyra oexiryke tōmire pyra exīko mase ipunaka. Mynyhme rokē mase exīko omūkuru enurutoh ponāmero, tykase Ritonōpo nenyokyhpyry eya.

²¹ Morarame oximōmākō Zakaria eraximāko toh kynexine. Osenetupuhnōko toto:

– Oty poko hkoh okynā nae, Ritonōpo Tapyī tao? tykase toto oxime rokene.

22 Morarame tutūtase ropa tahtao, toto anaomiropyra kynexine, tomikehse toexiryke. Mame Ritonōpo Tapyī tao Ritonōpo nenyokyhpyry enetopōpyry eya tonetupuhse eya xine. Mame tomikehse toexiryke tomary ke rokē mokaro turuse ropa Ritonōpo nenyokyhpyry oeh-topōpyry poko.

23 Morarame toerohtoh poko tōtyhkase tahtao Ritonōpo Tapyī tao, toytose ropa ynororo tytapyī taka.

24 Moromeīpo ipyty Izapeu poetoēme toehse. 5me nuno taropose eya tūtara tytapyī tae.

25 Ynara tykase ynororo:

— Kure Ritonōpo jyrīko ropa mana. Ihxipýke exiase. Jemūkuatohpopyra kunumuxime toehse. Yrome jehtopōpyry tymyakāmase tākye jehtohme poetoēme jexiryke, tykase tyaa rokene.

Kapirieu oturutopōpyry Jezu enurutoh poko

26 Morarame 6me nuno Izapeu tuesapare ahtao Kapirieu tonyohse ropa Ritonōpo a, Nazare pona, Karirea rānaka.

27 Nohpo zurutohme tonyohse mokyro Ritonōpo nenyokyhpyry, orutua kō poko exipitopý zurutohme oryxi. Mokyro esety Maria kynexine. Joze nerēnanopyryme kynexine. Tawi parýpyryme kynexine Joze.

28 Morarame nohpo a toytose Ritonōpo nenyokyhpyry.

— Oehno kene! tykase. — Oserehpyra ke exiko orymo. Kuesēkō amaro mana, kure rokē oriry se mana. Opyno mana, tykase ynororo eya.

29 Mame Ritonōpo nenyokyhpyry eneryke tyaa, aomiry etaryke roropa tyaa torētyke toehse Maria. Toemynyhmase. “Otara nyka hko hmose?” tykase tukurohtao.

30 Ynara tykase Ritonōpo nenyokyhpyry eya:

— Enaromyra exiko, Maria. Opynanohnōko Ritonōpo mana.

31 Poetoēme exīko mase. Emūkuāko mase orutuame. Jezume ke mesehpatase.

32 Tuisamehxo exīko mana. Ritonōpo mūkuru Imehxo Exiketyme esehtōko imehnō mana. Emero esēme tyripōko roropa Kuesēkō Ritonōpo mana. Tytamuru Tawi ehtopōpyry sã exīko mana.

33 Jako pakomotyã tuisaryme roropa exīko mana jumāme. Toto esēme exikehpyra mana, tykase Kapirieu eya.

34 — To! tykase Maria eya. — Orutua kō poko exipitopyra ase. Otāto keh morara exīko nae? tykase, toemynyhmase.

35 Ynara tykase Ritonōpo nenyokyhpyry eya ropa:

— Ritonōpo Zuzenu oehnōko mana oya. Ijamitunuru poe emūkuāko mase. Morara exiryke: “Kurã nymyry mose ro,” āko imehnō mana. Ritonōpo mūkurume esehpāko mã toto.

36 Etako ke, oekyry Izapeu kunumuxime mã repe. Emūkuapitopyra mã repe. Yrome emūkuāko mana. Poetoēme ynororo toehse 6me nuno,

37 emero tyriry waro Ritonōpo exiryke, tykase.

38 Ynara tykase Maria:

— Kuesēkō poetoryme ase. Tōmihpyry ae ro ah morara jyrino. Tyriry se tahtao tyrīko mana, tykase ynororo. Mame Ritonōpo nenyokyhpyry toytose ropa.

Maria ytotoptōpyry poko Izapeu enese

³⁹ Moromeïpo Maria tātakimase. Mame toytose Jutea pō pona, ypy tō rānaō pona.

⁴⁰ Morarama toeporehkase tahtao, Zakaria tapyī taka tomōse. Izapeu taomirose eya.

⁴¹ Mame Maria omiry totase tyya ahtao, imūkuru zuakuru ao pau pau tykase. Mame Izapeu kurohtaka Ritonōpo Zuzenu tomōse.

⁴² Opore ynara tykase Izapeu eya:

– Kurāme mase tyrise, imehnō nohpo motye, Ritonōpo mūkuru ěme oexiryke. Kurāme tyrise roropa omūkuru mana, awakuru aono.

⁴³ Opoetoryme rokē sã ywy, Kuesēkō ěme oexiryke. Kure Ritonōpo ya, toohse roropa xiaro ya oexiryke.

⁴⁴ Taomirose oya jahtao umūkuru pau pau nykano tãkye exiryke.

⁴⁵ Kuesēkō omiry totase oya. Zae aomiry ehtoh tonetupuhse roropa oya. Morara exiryke tãkye mase. Tõmihpyry ae ro tyrīko Ritonōpo mana emero, tykase Izapeu Maria a.

Maria eremiatopōpyry

⁴⁶ Mame toremiase Maria Ritonōpo netaryme:

⁴⁷ – Etakure ase eremiãko.

Imehxo mã jesemy, Ritonōpo.

Ynororo rokē kure mana, ãko ase ukurohtao.

Tãkye kuhse ase Ritonōpo poko,

ypynanohneme aexiryke.

Ypyno mana.

⁴⁸ Typoetory tonese kure Ritonōpo a ime pyra jahtao ro.

Taroino emero ynara ãko toh mã ypoko.

“Mokyro nohpo kure kuhse tyrise Ritonōpo a,” ãko mã toto ypoko.

⁴⁹ Jamihme Ritonōpo mana.

Tuhke jakorehmase.

Kurāme nymyry mana.

⁵⁰ Imehnō pyno roropa Ritonōpo mana.

Tõmipona exiketō pyno kuhse mana.

Pakatokō pyno kynexine.

Seromatokō pyno roropa mana.

Moromeïpo ypakomotyã pyno exikehpyra mana.

Mya otuotuhponamãko mana.

⁵¹ Tyjamitunuru enepōko mana.

“Kure ase, imehnō motye,”

kananō tahpahpose eya imehxo se toto exiryke.

⁵² Ahno tō tuisary tuisame pyra tyripose ropa eya.

Jamihme exiketō tuisame pyra tyripose ropa eya.

Yrome: “Tuisame pyra ase.

Ime pyra ase,” kananō tuisame tyrise eya.

⁵³ Omise exiketō tautuhmase kurã ke.

Yrome tymōkomokã tonyohse ropa eya tymōkomoke pyra ropa, tom-ahpōke pyra roropa.

⁵⁴ Yrome typoetory tō Izyraeu tō typynanohse eya tõmihpyry ae ro, pake morara katopōpyry ae ro kytamurukomo a.

⁵⁵ Kytamuru ekepyry Aparão typynanohse roropa eya.

Ipakomotyamo typynanohse eya roropa jũme, tykase Maria.

⁵⁶ Morarame 3me nuno taropose Maria a moroto Izapeu maro. Morotoiny toytose ropa ynororo tytapyĩ taka ropa.

João enurutopõpyry

⁵⁷ Morarame Izapeu toxietütöse ahtao tonuruse ynororo orutuame. Tãkye toehse toto, jekyry tomo.

⁵⁸ Epe tõ roropa tãkye toehse.

— Aimo eny kure tyrise, takorehmase Ritonõpo a, tykase toto.

⁵⁹ Mame 8me tõmehse ahtao poeto aĩpotapihpyry sahkase tooehse jekyry tomo: “Mose Ritonõpo poetoryme,” katohme. Mame Zakariame esehpary se toh kynexine repe, jũ esety ae ro, repe.

⁶⁰ Yrome:

— Na, arypyra. Joãome ro esety mana, tykase jeny.

⁶¹ Mame ynara tykase toto eya:

— Oty katohme? Oekyry tõ htao Joãome tosehke pyra mã toto ipunaka, tykase toto eya.

⁶² Morarame tomary ke tõturupose toto a jumy a:

— Onokyme mose esehpãko sytatau? tykase toto.

⁶³ Mame pape tapoise tyya ahtao ynara tymerose jumy a:

— Joãome mose esety, tykase ynororo.

— To! tykase toto, tõsenuruhkase toto.

⁶⁴ Morarame axĩ toekurãkase ropa ynororo. Taomitanohpose ropa.

— Kure Ritonõpo mana, tykase ynororo.

⁶⁵ Moro eneryke tyya xine tonaroxitapãse toto morotõkomo, jekyry tomo, emero. João enurutopõpyry tokãtose eya xine ypy tõ poro, Jutea po.

⁶⁶ Morarame morohne etahpõkõ morohne poko tõsenetupuhse toto yronymyryme. Ynara tykase toto poeto poko:

— Otara mokyro exĩko nah? Orẽpyra exiketyme mã otarame, tykase toto, Ritonõpo jamitunuru imaro ehtoh waro toexirykõke.

Zakaria erematopõpyry

⁶⁷ Morarame Zakaria maro toehse Ritonõpo Zuzenu yronymyryme, poeto zũ maro. Ynara tykase ynororo Ritonõpo Zuzenu poe, imeĩpo aehtoh poko:

⁶⁸ — “Kure mase,” sykatone Ritonõpo a.

“Yna esẽme mase, Izyraeu esẽme!” sykatone eya.

Typoetory tõ akorehmatohme tooehse ynororo iirypyrykõ korokatohme,

toto myhpokatohme ropa samo.

⁶⁹ Kypynanohnekõ enehpone kyya xine.

Orẽpyra exikety mokyro.

Tawi parỹpyryme ynororo.

⁷⁰ Ynara tykase Ritonõpo pake, urutõ kõ omihpyry ae:

⁷¹ “Opynanohtorỹko ase opoko xine pyra ozehnotokõ ehtohme.

Jamihme ozehnotokõ ahtao ro opynanohtorỹko ase oryhmara xine toto ehtohme.

⁷² Kure oritorỹko ase.

Iirypyryme ro awahtao xine ro awãnohpyra xine ase,” tykase kytamurukomo a.

Morara katopõpyry poko wenikehpyra mana.

Tõmihpyry ae ro mana.

73 Morara tykase Ritonõpo kytamurukõ Aparão a:
“Ekurehpyra ase.

74 Opynanohtorÿko ase ozehnotokõ opoko xine pyra ehtohme.
Ekurehpyra ase,” tykase ynororo.

“Åkorehmatorÿko ase, imehnõ zuno pyra oehtohkõme jomiry poko awah-
tao xine,” tykase.

75 “Åkorehmatorÿko ase kure oehtohkõme
zae rokẽ oehtohkõme yneneryme, oorikyrykõ ponãmero,” tykase
Ritonõpo Aparão a,
tykase Zakaria toremiaryme.

76 Mame tumükuru a ynara tykase Zakaria:
— Aimo, Ritonõpo poe urutõme exiko mase, Kuesëkõ Imehxo Exikety poe.
Osemazuhme sã ytõko mase Kuesëkõ esemary akorokaneme samo,
ipoetory tõtuarõtatohme tosëkõ oehtoh poko.

77 Toto zuruneme ytõko mase,
iirypyrykõ korokary poko Ritonõpo a ipynanohtohkõme.

78 Ynara exiryke, kypyno xine Ritonõpo mana,
iirypyryme ro kuahtao xine, poeto pitiko pyno jükõ ehtoh samo.
Naeroro xixi ãmepyry sã mokyro Kypynanohnekõ oehnõko mana.

79 Saereh åko xixi kapu ae emero pona, sero nono pona.
Moro saaro mã Kypynanohnekomo.

Emero kuenetorÿko mana.
Toorikyrykõ zuno exiketõ pynanohnõko roropa mana.
Enaromyra toto riko ropa mana, torëtyke pyra toto riko roropa mana,
tykase Zakaria tumükuru a.

80 Morarame kure imükuru tuãtase. Zumo tuãtase. Yronomyryme
Ritonõpo omipona toehse roropa ynororo. Mame ahno esao pyra ehse
ynororo ytopyra ro tahtao Izyraeu tõ amorepase.

2

Jezu enurutopõpyry (Mateu 1.18-25)

¹ Morarame Īperatu Aukuxtu tuisa konõtome kynexine, emero pata tõ
esëme. Mame pape tymerose eya emero pata põkõ neneryme. Taropose
eya pata tõ punero. Ynara tykase:

— Atamurukõ enurutopõpyry pona ytotoko ropa emero porehme,
oesetykõ meropotohme ypapẽ pokona, tykase ynororo tymerose pape
pokona.

² Moro poko onukuhpitopyra ro tahtao pape tymerose eya, tuhke
typoetory exiry waro toehtohme. Typoetory kuhtoh tymeropose eya,
Xireniu kowenatume ahtao Xiria po. Xiria nono esety.

³ Naeroro ahno emero toytose tytamurukõ enurutopõpyry pona, tose-
tykõ meropose tuisa papẽ pokona.

⁴ Joze roropa toytose Nazare poe, Karirea poe. Nazare Karirea rãnaõ
kynexine. Toytose ynororo Perẽ pona, Jutea rãnaka. Morotona toytose
Tawi enurutopõpyry pona Tawi parÿpyryme toexiryke.

⁵ Tosetykõ meropose toytose ynororo tynerënanopyry maro, Maria
maro. Poetoëme ynororo, Ritonõpo mükuru ãme. Enurusasaka toehse.

⁶ Morarame Perẽ pona toehse tahtao xine, tõxietütöpitose rahkene.
Tonuruse rahkene moroto.

7 Aemūkuapitory kynexine orutuame. Ahno eky tapyĩ tao tonuruse ynororo katonō nyhtoh pehme exiryke. Mame tumūkuru tātose jeny a kamisa ke. Pui napyry ē aka tyrise eya inyhmatohme tosake pyra toexirykōke.

Ritonōpo nenyohityā osenepotopōpyry kaneru erase tomo a

8 Morarame kaneru erase tō Perē ehpio po kynexine. Tokykō enery poko tōmhese toto, moroto ona po.

9 Moroto toto ahtao Ritonōpo nenyokyhpyry tōsenepose eya xine. Ritonōpo ezuru a tyeipose toto. Epona xine saereh tykase kaino. Saereme potu toehse. Syh tykase toto. Tōserehse toto saerehkane eneryke tyya xine.

10 Yrome ynara tykase Ritonōpo nenyokyhpyry eya xine:

– Oserehpyra ke ehtoko. Omi kurā ekarose oehno oya xine, tākye oehtohkōme. Imehnō roropa tākye exīko mana porehme.

11 Sero koko tao nenuruno, opynanohnekomo. Atamurukō Tawi enurutopōpyry po nenuruno. Ritonōpo nymenekahpyry Kyrixtu mokyro. Kuesēkōme inymenekahpyry.

12 Mame mose ro poko enetupuhnōko matose, ynara eneryhtao oya xine. Enurusenā enēko matose kamisa ke tātose. Tohrame mana pui nahpatoh tao. Ourutorỹko ase ipoko enese oytotohkōme, tykase eya xine ynōro.

13 Mame mōtoino rokē kapuaōkō imehnō tōsenepose eya xine. Ritonōpo nenyokyhpyry tomo. Morarame toremiase toto, kapuaōkomo, Ritonōpo kure exiry poko. Ynara tykase toto toremiase:

14 – Kure kuhse mase Ritonōpo, kapuaono.

Nono pōkō torētyke pyra riponeme mase.

Kure rokē toto riponeme mase roropa, tykase toto toremiarykohtao, kapuaōkomo.

15 Morarame toremiāxīpo xine tōnuhse ropa toto tosaka xine kapu aka. Mame ynara tykase kaneru erase tomo tyya xine rokene:

– Ehmaropa ty Perē pona. Poeto senetatose, Ritonōpo nekarohpyry, tykase toto.

16 Morarame toytose toto axiny, poeto enurusenā enese. Mame toeporehkase toto. Tonese eya xine pui tō nahpatoh tao. Moroto roropa jeny tynio maro.

17 Mame mokyro tonese tyya xine ahtao, tākye toehse toto. Morarame toytose ropa toto. Ritonōpo nenyohityā oturutopōpyry tokarose eya xine emero netaryme. Poeto enurusē roropa tokarose eya xine.

18 Morarame kaneru tō erase omiry etaryke tyya xine, tōsenuruhkase toto emero porehme.

– To! Ajohpe pyra roh nexiahse, tykase toto.

19 Morarame mokaro omihpyry poko wenikehpyra Maria kynexine. Morohne poko tōsenetupuhse ynororo.

20 Morarame toytose ropa kaneru erase tomo. Toytorykō ropa ahtao toremiase toto. Ynara tykase toto Ritonōpo a:

– Kure kuhse mase, Ritonōpo. Imehxo mase, tykase toto, toremiarykohtao. Tākye toehse toto tynenehpyrykō poko, tynetahpyrykō poko roropa, Ritonōpo nenyokyhpyry omiry zae toehse exiryke.

Jezu esehpatopōpyry

²¹ Pake: “Jezume esehpako,” tykase Ritonõpo nenyokyhpyry Maria a, emũkuapitopyra ro ahtao. Morara exiryke 8me tõmehse ahtao tosehapse Jezume, esehpapotõpyry ae ro. Jaĩpotapihpyry tysahkaposẽ jũmane a tytamurukõ omi poe.

Jezu ekarotopõpyry poko Ritonõpo a

²²⁻²³ Morarame 40me aenurutopõpyry tõmehse ahtao, Jezu tarose jũmane a. Jerusarẽ pona toytose toto tyyty maro. Jezu tarose enepotohme Ritonõpo maro oturuketomo a Moeze omihpyry ae ro. Ynara tymeropose pake Ritonõpo a: “Orutuame tonuruse ahtao, osemazuhme ahtao, umũkurume mã exĩko,” tykase. Morara exiryke Jezu tarose Jerusarẽ pona, ekarotohme Ritonõpo a, imaro oturutoh taka: “Mose omũkurume nase,” katohme eya.

²⁴ Naeroro asakoro utukuimo tarose eya xine tynekarorykõme Ritonõpo a, Ritonõpo nymeropohpyry omipona toehtohkõme. Ynara tymeropose Ritonõpo a pake: “Orutua osemazupu tonuruse ahtao, oeky ekaroko ymaro oturukety a, ekarotohme ya, asakoro utukuimo. Arypyra ahtao, imepỹ utukuimo panõ ekaroko,” tykase pake.

Ximeão oturutopõpyry

²⁵ Moroto kynexine orutua Jerusarẽ po. Mokyro esety Ximeão. Ritonõpo Zuzenu imaro kynexine. Kure ynororo, Ritonõpo omipona roropa. Izyraeu tõ pynanohne eraximãko kynexine, Kyrixtu eraximãko, Izyraeu tõ kurãkary enery se toexiryke orihpyra ro tahtao.

²⁶ Pake ro ynara tykase Ritonõpo Zuzenu eya: “Orihpyra mase aporo. Ynymenekahpyry enẽko mase aporo, Kyrixtu enẽko. Imeĩpo orihnõko mase,” tykase eya. Morara katopõpyry tonetupuhse Ximeão a: “Orihpyra ase, Ritonõpo nymenekahpyry onenepyra ro jahtao,” tykase ynororo tukurohtao.

²⁷ Mame Ritonõpo Zuzenu poe toytose ynororo Ritonõpo maro oturutoh taka. Moroto ynororo ahtao jẽ tõ tooehse. Tumũkuru Jezu tonehse. Moeze omihpyry poe tynekarory ekarose toytose toto. Mame Jezu tonese eya jẽ enao.

²⁸ Mame tapoise eya. Ynara tykase ynororo Ritonõpo a:

— Kure rukukuh Ritonõpo nae.

²⁹⁻³⁰ Seromaroro õmihpyry ae ro onenehpohpyry enẽko ase rahkene, orihpyra ro jahtao.

Amonohkara mase. Jenuru ke nymyry

onenehpohpyry enẽko ase, sero nono põkõ pynanohneme.

Morara exiryke tãkye ase.

Torẽtyke pyra exi rahkene jorikyry poko.

³¹ Õsenetupuhtopõpyry ae ro mose tonehpose oya emero tonesẽme.

³² Ezurume exĩko mã mose. Juteutõkara

amorepãko roropa mana zae toto

osenetupuhtohme, kure toto ehtohme roropa.

Izyraeu tõ roropa imehxo tyriko toh mana,

tykase Ximeão Ritonõpo a.

³³ Mame morara kary etaryke tyya xine tõsenuruhkase toto, Joze jẽ maro.

³⁴⁻³⁵ Morarame ynara tykase Ximeão:

— Papa Kapuaono, kure rokẽ moxiã tyriko, tykase ynororo. Mame ynara tykase ynororo Maria a:

– Pake mose poeto tymenekase Ritonõpo a. Yrome tuhkäkõ Izyraeu tō ise pyra exīko toh mana ipunaka. Naeroro toto enahkapõko Ritonõpo mana. Imeīpo omoro roropa atasamāko mase. Okurohtao jetū exīko mase tapemā ke tuohpyry samo. Yrome tuhkäkõ ise exīko mā toto. Tākye exīko mā toto ipoko. Mose pokoino toemynyhmatohke toh exīko mana, tykase Ximeão Maria a.

Ana ehtopõpyry poko

³⁶ Moroto roropa toehse kunumuximano, esety Ana, Panueu ēxihpyry. Asea parỹpyryme roropa kynexine. Ritonõpo omiry ekaroneme roropa kynexine. Pytỹpome roropa ynororo. Apitoryme tyniotase. Yrome 7me jeimamyry toehse ahtao toorihse inio.

³⁷ Mame 84me ikonopory taropose eya. Ritonõpo Tapyĩ onurumekara toehse, saereme, koko, enara. Kure Ritonõpo tyrise eya. Amotyryae rokē otuhnõko roropa kynexine tōtururuke Ritonõpo maro.

³⁸ Morarame toeporehkase ynororo. Moroto poeto tonese eya jē maro:
– Kure rukukuh na Ritonõpo, tykase ynororo. Poeto poko tōturuse roropa ynororo Jerusarē pōkō pynanohne eraximananō netaryme.

Nazare pona aytotopõpyry ropa

³⁹ Moromeīpo tōtyhkaxīpo xine toytose ropa toto tosaka xine, Ritonõpo nymeropohpyry poe tynekarohpyrykō ekaroxīpo. Toytose ropa toto Nazare pona, Karirea rānaka ropa.

⁴⁰ Mame poeto tuātase, tomesetase roropa. Jamihme toehse ynororo, tutuarōtase roropa. Otupipyra toehse. Ritonõpo tymaro exiryke, kure tyrise eya.

Jezu ehtopõpyry Ritonõpo maro Oturutoh tao

⁴¹ Mame jeimamyry punero Maria tō ytosene Jerusarē pona, Oseahmatoh Paxikoa ritohme tyya xine.

⁴² Mame 12me tyeimāse ahtao tyse maro toytose Jezu Jerusarē pona, otuhtopõpo ritohme ropa tyya xine. Ytosene toto.

⁴³ Morarame otuhtopõpo riry poko tōtyhkase tahtao xine toytose ropa toto, tosaka xine. Jezu rokē tamoreme tōxinomopose moroto Jerusarē po. Tuaro pyra jē tō kynexine.

⁴⁴ Tumūkuru toytose ropa tyekyry maro tokarose repe. Morarame kokonie pukuro Jezu tupise jē tomo a repe jekyry tō htao repe. Yrome arypyra kynexine.

⁴⁵ Mame onenepyra tokurehse toexirykōke, toeramase ropa toto mya roropa zupise Jerusarē pona ropa.

⁴⁶ Mame oseruao tōmehse moroto zupiry poko rokene. Mame tonese ropa eya xine Ritonõpo Tapyĩ tao. Amorepatōkō maro typorohse ynororo. Aomirykō etāko roropa kynexine. Eya xine oturupõko roropa kynexine.

⁴⁷ Morarame mokaro Jezu omiry etahpōkō tōsenuruhkase toto ipoko, tuaro Jezu exiryke, otupipyra aotururuke.

⁴⁸ Jē roropa tynio maro tōsenuruhkase toto Jezu eneryke ropa. To! tykase toto. Mame ynara tykase jē eya:

– Aimo, oty katohme yna a motupipoase? Kupiasehxo reh omy mahro. Ynanoserepyasehxo reh opoko, oupiry poko, tykase jeny eya.

⁴⁹ Mame tyse tozuhse eya. Ynara tykase:

– Aja, oty katohme kupiatohse? Papa maro oturutoh tao se jexiryke ytopyra exiase, jotururu se jexiryke taro, tykase Jezu.

⁵⁰ Yrome aomiry onenetupuhpyra toto jeny tynio maro.

⁵¹ Morotoino Jezu toytose ropa imaro xine Nazare pona. Mame tyse tō omiry tymoise rahkē eya. Morarame tumükuru omiry jūme tukurākase tukurohtaka jeny a.

⁵² Morarame Jezu tuātase rahkene. Jamihme toehse. Tutuarōtase. Ritonōpo zamaro toehse. Ahno roropa zamaro toehse. Kure Ritonōpo a, kure imehnomo a roropa. Enara.

3

João omihpyry

(Mateu 3.1-12; Maku 1.1-8; João 1.19-28)

¹⁻² Mame Ritonōpo tōturuse João a, Zakaria mükuru a, ahno esao pyra ynororo ahtao.

– Jomiry ekaroko zuaro pyra exiketomo a, tykase Ritonōpo eya.

Morara tykase Ritonōpo João a, Tipериu İperatu Roma pōkō tuisaryme ahtao, 15me tyeimākapose eya tuisa konōtome. Morara ahtao ro Pirato roropa juteu tō tuisaryme toehse te, Erote roropa Karirea pōkō tuisaryme kynexine te, irui Piripe Itureia pōkō tuisaryme toehse, Tarakonite pōkō tuisaryme roropa te, Risanía, Apirene tō tuisaryme roropa kynexine. Anasa te, Kaipa maro Oturuketō tuisaryme toehse toto. Morara ahtao Ritonōpo omiry totase João a.

³ Mame Joatão poro toytotose João, kokoro rokē oturuse ahno tō maro. Ynara tykase ynororo:

– Oorypyrykō irumekatoko oēpurihkatohkōme. Oorypyrykō turumekase oya xine ahtao okorokatorỹko Ritonōpo mana, tykase João toytoryhtao Joatão poro.

⁴ Izaja ekepyry nymerohpyry ae ro João toehse. Pake Ritonōpo poe urutōme Izaja kynexine. Ynara tymerose eya João poko pake Ritonōpo omiry tyrapē pokona:

“Opore mōkyro oturūko mana, ahno esao pyra.

Ynara āko mana:

‘Kuesēkō oehsasaka mana.

Naeroro topohme osema tyritoko.

Esemahtotoko.

⁵ Jakanahmā inonōtotoko osepune ehtohme,

ypy tōkehko tahkasēme exīko roropa pipahme ehtohme.

Ijome exikety osema ahtao topohme tyritoko.

Osema akorokapỹ akorokatoko roropa amimome osema ehtohme.

⁶ Morarame kypyno xine Ritonōpo ehtoh enēko imehnō mana,

Ritonōpo nymenekahpyry enēko, kypynanohnekomo, ’āko mana,” me tymerose Izaja ekepyry a pake.

⁷ Morarame tuhkākō toytose João a osēpurihkapose. Yrome ynara tykase João eya xine:

– İirypyryme matose. Oty katohme Ritonōpo zuno pyra matou? Oorypyrykō onurumekara ro matose. Ritonōpo ozehno xine ro mana. Awānohtorỹko mana.

⁸ Oorypyrykō irumekatoko. Kure ehtoko, iirypyryme pyra, oorypyrykō turumekase oya xine exiry waro imehnō ehtohme. Ynara kara ehtoko roropa: “Tuisamehxo Aparão ekepyry kynexine. Naeroro

kuãnohpyra xine Ritonõpo mana, Aparão pakomotyãme kuexirykõke,” kara ehtoko. Ynara ãko ase oya xine, Aparão pakomotyãme senohne topu tõkehko riry waro Ritonõpo mana. Ise tahtao tyriry, tykase João eya xine.

⁹ – Wewe sã matose toperẽ samo. Tomeseke ehtoko. Imepÿ oehnõko mana, wywy ke wewe mity poro akohtohme, eperytara ahtao, apoto htaka ipahtohme. Moro saaro tõmipona pyra awahtao xine awãnohtorÿko Ritonõpo mana, seromaroro, wewe toperẽkara sã awahtao xine, tykase João eya xine.

¹⁰ Morara kary etaryke tyya xine ynara tykase toh eya:

– Morara ahtao oty poko ynanah yna onuãnohpyra Ritonõpo ehtohme? tykase toto tõturupose.

¹¹ Ynara tykase João eya xine:

– Imehnõ pyno ehtoko. Asakoro oupõkõ ahtao, toiro ekarotoko arypyra exiketomo a. Anapyrykõ roropa apiakatoko tynahkãkara napyryme, tykase eya xine.

¹² Morarame kowenu tinerũ poko erohketõ toehse roropa João a tõsẽpurihkapotohkõme repe. Ynara tykase toto, tõturupose eya:

– Yna ke? Otara ãkohxo ynanah yna rypyry rumekary waro oehthohme? tykase toto.

¹³ Mame ynara tykase João eya xine:

– Ynara rokẽ ehtoko, zae rokẽ tineru apoitoko kowenu tinerũme. Onymotyẽkara ehtoko. Aomipona ehtoko, tykase eya xine.

¹⁴ Mame soutatu tõ tõturupose roropa eya. Ynara tykase toto:

– Yna ke? Otara ãko ynanah rorohpa? tykase toto. Ynara tykase João eya xine:

– Amarokomo? Ynara rokẽ ehtoko. Imehnõ onyryhmara ehtoko. Ajohpe pyra ehtoko imehnõ hxiroryhtao roropa oya xine. Osetaehkara ehtoko oerohtamitukõ apoitoh poko oya xine, tykase eya xine.

¹⁵ Mame Ritonõpo poe typynanohnekõ eraximãko toh kynexine. Naeroro João omiry etaryke tyya xine tõsenetupuhpitose toto João poko.

– Otarãme Ritonõpo nymenekahpyry mose kypynanohnekõme, tykase toto João poko repe.

¹⁶ Naeroro ynara tykase João eya xine:

– Arypyra, ywy kara, nakuaka rokẽ oẽpurihkatorÿko ase. Yrome imepÿ oehnõko mana ymotye kuhse exikety. Tuisamehxo mokyro exiryke isãtajã onymyhpokara ase, ihxike jexiryke, ymotye tuisamehxo aexiryke. Mame Ritonõpo Zuzenu Kurã ekarõko oya xine mana. Otuarimapotorÿko mana zae oehtohkõme.

¹⁷ Arexi tõkehko apiakane sã Ritonõpo mana. Arexi kurã kurãkãko esẽ mana tytapyi taka. Ipihpyrÿpyry pahnõko mana apoto htaka. Moro saaro kuapiakatorÿko Ritonõpo mana. Tõmipona exiketõ menekãko mana tõmipona pyra exiketõ htae, tõmipona exiketõ jũme tymaro ehtohme. Yrome tõmipona pyra exiketõ pahnõko mana, apoto htaka, ezehpÿ htaka, tykase João eya xine.

¹⁸ Mame orẽpyra João tõturuse toto maro. Omi kurã tokarose eya xine, iirypyrykõ rumekatohme eya xine.

¹⁹ Imeipo João tõmapose Erote a ãpuruhpyry taka. Mokyro kynexine Karirea põkõ tuisaryme. Ynara kakehpyra João ehse eya: “Orui pyty poko pyra exiko,” kakehpyra, turui pyty poko aexiryke. Mokyro nohpo

esety kynexine Erotia. Moro rokē kara poko kynexine tyyrypyry imepỹ poko roropa kynexine.

²⁰ Morarame tyekĭtapāse Erote tyhxirose toexiryke Joāo a. Tyyrypyry tymotyĕkase eya āpuruhpyry taka Joāo tōmapose exiryke tyya.

*Jezu ĕpurihkatopōpyry
(Mateu 3.13-17; Maku 1.9-11)*

²¹ Mame ahno tō tōpurihkakehse ahtao Joāo a, Jezu roropa tōpurihkase eya. Moromeĭpo Tummy maro aotururuhtao kapu toepiakase.

²² Morotoino Ritonōpo Zuzenu tyhtose Jezu pona. Utukuimo panō tōsenepose. Morotoino kapu poe ynara tykase Ritonōpo:

– Umūkurume nymyry mase, opyno ase ipunaka. Tākye ase opoko, tykase kaino.

*Jezu ekyry tō tamuru tomo
(Mateu 1.1-17)*

²³ Morarame 30me tyeimāse ahtao toerohpitose Jezu, imehnō amoreparry poko. Joze mūkurume tokarose ynororo imehnomo a repe. Joze mokyro Eri mūkuru.

²⁴ Eri mokyro Matate mūkuru. Matate mokyro Rewi mūkuru. Rewi mokyro Meuki mūkuru. Meuki mokyro Janai mūkuru. Janai mokyro Joze mūkuru.

²⁵ Joze mokyro Matatia mūkuru. Matatia mokyro Amoxi mūkuru. Amoxi mokyro Naū mūkuru. Naū mokyro Exiri mūkuru. Exiri mokyro Nakai mūkuru.

²⁶ Nakai mokyro Maate mūkuru. Maate mokyro Matatia mūkuru. Matatia mokyro Semei mūkuru. Semei mokyro Joze mūkuru. Joze mokyro Jota mūkuru.

²⁷ Jota mokyro Joanā mūkuru. Joanā mokyro Reza mūkuru. Reza mokyro Zoropapeu mūkuru. Zoropapeu mokyro Saratieu mūkuru. Saratieu mokyro Neri mūkuru.

²⁸ Neri mokyro Meuki mūkuru. Meuki mokyro Ati mūkuru. Ati mokyro Kozā mūkuru. Kozā mokyro Eumatā mūkuru. Eumatā mokyro Ere mūkuru.

²⁹ Ere mokyro Jozue mūkuru. Jozue mokyro Erieze mūkuru. Erieze mokyro Jorĭ mūkuru. Jorĭ mokyro Matate mūkuru. Matate mokyro Rewi mūkuru.

³⁰ Rewi mokyro Ximeāo mūkuru. Ximeāo mokyro Juta mūkuru. Juta mokyro Joze mūkuru. Joze mokyro Jonā mūkuru. Jonā mokyro Eriakĭ mūkuru.

³¹ Eriakĭ mokyro Merea mūkuru. Merea mokyro Mena mūkuru. Mena mokyro Matata mūkuru. Matata mokyro Natā mūkuru. Natā mokyro Tawĭ mūkuru.

³² Tawĭ mokyro Jese mūkuru. Jese mokyro Opete mūkuru. Opete mokyro Poaze mūkuru. Poaze mokyro Sara mūkuru. Sara mokyro Nasō mūkuru.

³³ Nasō mokyro Aminatape mūkuru. Aminatape mokyro Atimĭ mūkuru. Atimĭ mokyro Ani mūkuru. Ani mokyro Ezerō mūkuru. Ezerō mokyro Pereze mūkuru. Pereze mokyro Juta mūkuru.

³⁴ Juta mokyro Jako mūkuru. Jako mokyro Izake mūkuru. Izake mokyro Aparāo mūkuru. Aparāo mokyro Tera mūkuru. Tera mokyro Naoa mūkuru.

³⁵ Nakoa mokyro Seruke mükuru. Seruke mokyro Reu mükuru. Reu mokyro Pereke mükuru. Pereke mokyro Epea mükuru. Epea mokyro Sera mükuru.

³⁶ Sera mokyro Kainā mükuru. Kainā mokyro Apaxate mükuru. Apaxate mokyro Sem mükuru. Sem mokyro Noe mükuru. Noe mokyro Rameke mükuru.

³⁷ Rameke mokyro Matuzarē mükuru. Matuzarē mokyro Enoke mükuru. Enoke mokyro Jarete mükuru. Jarete mokyro Maarareu mükuru. Maarareu mokyro Kainā mükuru.

³⁸ Kainā mokyro Enoxī mükuru. Enoxī mokyro Sete mükuru. Sete mokyro Atāo mükuru. Atāo mokyro Ritonōpo mükuru.

4

*Jezu kuhtopōpyry poko joroko tamuru a
(Mateu 4.1-11; Maku 1.12-13)*

¹ Mame Jezu maro Ritonōpo Zuzenu kynexine yronomyryme. Ijami-tunuru imaro kynexine. Jezu tarose eya ahno esaka pyra Joatāo mōpozakoxi.

² Moroto Jezu tukuhpitose joroko tamuru a. 40me ěmepyry taropose iirypyryme aehtohme repe. Otuhpyra roropa Jezu toehse. Morarame 40me tōmehse ahtao, tomitapāse ynororo.

³ Mame ynara tykase joroko tamuru eya:

– Ritonōpo mükurume awahtao, senohne topu anyhtanohpoko ourume, tykase eya.

⁴ Mame Jezu a tozuhse. Ynara tykase eya:

– Arypyra. Ynara tymerose Ritonōpo omiryryme: “Tonahsē enapyryhtao rokē isene exipyra ekurehnōko ahno zuzenu mana, yrome Ritonōpo omipona ahtao orihpýme exīko,” āko Ritonōpo omiry, tykase Jezu eya.

⁵ Morotoino joroko tamuru a tarose ynororo ypy pona. Moro poe ahno tō emero axī tonepose eya, pata tōkehko roropa tonepose eya. Ynara tykase eya:

⁶ – Eneko ke, moxiā emero opoetryme ekarōko ase pata tōkehko maro. Ykyryry sero kehko repe ya ekarotyamo, yrome ise exiketomo a ekarory se jahtao ekarōko ase.

⁷ Morara exiryke emero ekarōko ase oya opoetryme toto ehtohme, oesekumuru po typorohse awahtao jēpataka: “Kure mase, imehxo mase,” katohme ya, tykase eya joroko tamuru ajohpe rokene.

⁸ Morarame ynara tykase Jezu eya:

– Arypyra. Ynara āko Ritonōpo omiry: “Oesēkō rokē eahmatoko, Ritonōpo. Aomipona rokē ehtoko roropa,” āko Ritonōpo omiry, tykase Jezu joroko tamuru a.

⁹ Morotoino Jerusarē pona tarose ropa Jezu eya. Morotona Ritonōpo Tapyī pona tarose eya, kaetokō pona, tapyī mypatarānaka. Ynara tykase ynororo eya:

– Ritonōpo mükurume awahtao, sero poe epukako nono pona.

¹⁰ Ynara tymerose exiryke Ritonōpo omiryryme: “Tynenyoyhtyā aropōko Ritonōpo mana oewomatohme,” me tymerose.

¹¹ Ynara roropa: “Tomarykō ke āpoīko toto opupuru osetapara ehtohme topu pona,” me tymerose roropa, tykase joroko tamuru Jezu a.

¹² Morarame Jezu a tozuhse. Ynara tykase:

– Arypyra. Ynara āko Ritonōpo omiry: “Oesēkōme Ritonōpo exiryke onukuhyra ehtoko ipunaka,” āko, tykase Jezu eya.

¹³ Mame tokurehse joroko tamuru Jezu kukuru poko. Iirypyryme onyripyra tokurehse ynororo. Mame toytose rokē aporo.

Imehnō amorepapatopōpyry

Karirea po

(Mateu 4.12-17; Maku 1.14-15)

¹⁴ Morotoino toytose ropa Jezu Karirea rānaka ropa. Imaro Ritonōpo Zuzenu jamitunuru kynexine. Morarame Jezu poko tokātose Karirea pōkomo a pata tō punero, imehnō kurākatopōpyry poko eya.

¹⁵ Jutea tō atamorepatoh tao tamorepase toto eya.

– To! Kure rukukuh mose amorepato nahe? tykase toto, Jezu etananō emero.

Jezu ehtopōpyry poko

Nazare po

(Mateu 13.53-58; Maku 6.1-6)

¹⁶ Morotoino Nazare pona toytose ropa Jezu, tuātatopōpyry pona ropa. Mame oserematoh ae toytose ynororo atamorepatoh taka. Torēnase ytose ynororo moro taka. Mame moro tao xikihme toehse Jezu Ritonōpo omiry sekerematohme imehnō netaryme.

¹⁷ Mame Izaja nymerohpyry tokarose imepyny a isekerematohme eya. Mame pape typiaposse eya ahtao, tynymenekahpyry tysekeremase eya, ynara tykase:

¹⁸ “Kuesēkō Ritonōpo Zuzenu ymaro mana,
tymenekase jexiryke eya imehnō amorepaneme,
etuarmaketō amorepaneme, tōmiry kurā poko.
‘Totapuruhmakase ropa matose,’ kase tonehpose ywy
āpuruhpyry taōkō sā exiketomo a.

‘Tonure ropa matose,’ kase tonehpose roropa ywy tonurākara a.

Ataasanumaketō osanumakehpose ropa tooehse ywy.

¹⁹ Tonehpose roropa ywy ynara kase ipoetory tomo a: ‘Seroae opy-nanohtorŷko Ritonōpo mana,’ ”

tykase Jezu. Izaja nymerohpyry tysekeremase eya.

²⁰ Morotoino pape totapuruse ropa eya isekeremaxīpo. Mame tokarose ropa orutua a, atamorepatoh erase akorehmane a. Mame typorohse ropa ynororo kohrame. Tonese eya xine tŷme.

²¹ Mame tōturupitose ynororo eya xine, ynara tykase:

– Seromaroro sero nysekeremahpyry ajohpe pyra toehse nase ypoko. Onetahpyrykō morararo ypoko kynako, tykase Jezu eya xine.

²² Mame tōsenuruhkase toto:

– To! Mose nysekeremahpyryhxo reh kure kynako, tykase. Imehnō roropa ynara tykase:

– Joze mūkuruhxo tā mose ro roropa, tykase toto.

²³ Mame ynara tykase Jezu eya xine:

– Ynara katopōpyry ae ro matose ynara āko ya: “Opi warōme awahtao āmoreme osepinoḥko,” katopōpyry ae ro, morara āko matose ya. “Kapanāu po Ritonōpo jamitunuru tonepose oya imehnō neneryme. Moro sā tyriko taro, oesary nymyry po,” āko roropa matose ya, tykase Jezu eya xine.

24 — Yrome ynara āko ase oya xine, urutō kō eahmāko imehnō mā repe. Yrome esary pōkō mā oneahmara mā toto. (Ritonōpo omiry ekarone omiry etary se pyra imarōkō mana.)

25 Etatoko pahne, zae rokē ynara āko ase oya xine. Pake Eria maro tuhke pytŷpo tō kynexine Izyraeu tomo, konopo oehpyra toehse ahtao. Oseruao jeimamyry motye taropose konopo oehpyra. Moromeīpo tŷkyryneke pyra toehse toto Izyraeu tō esary po. Tuhke pytŷpo tō toetu- arimase.

26 Yrome eya xine Eria onenyohpyra Ritonōpo kynexine. Imepŷ pytŷpo a rokē tonyohse, Sarepeta pono a rokē tonyohse ynororo Ritonōpo a, akorehmase. Juteu kara a tonyohse ynororo Xitō rānaō pono a.

27 Mame tuhke roropa ipū imotatyā moroto Izyraeu tomo Eriseu maro. Yrome toto onukurākara tokurehse Eriseu. Naamā rokē tukurākase eya. Xiria pō roropa mokyro kynexine juteu kara, tykase Jezu eya xine.

28 Morarame morara kary etaryke tyya xine tyekītapāse toto, atamorepatohtaōkomo.

29 Towōse roropa toto. Jezu tapoise eya xine. Tarose roropa pata poe eya xine kaetoko exikety jakanahmāka Jezu ematohme repe tyya xine. Japery epoe kynexine pata. Moro poe Jezu emapory se toh kynexine repe.

30 Yrome imoihmākō rātakuroko toytose ropa Jezu. Mame toytose ropa rahkene. Enara.

Jorokohpā kurākatopōpyry ropa
(Maku 1.21-28)

31 Morotoino Kapanaū pona toytose Jezu, Karirea rānaka. Moroto ahno tamorepase eya oserematoh ae rokene.

32 Mame tōsenuruhkase toto Jezu omiry etaryke tyya xine. Orēpyra tamorepase toexirykōke eya.

— Zae mose omiry, tykase toto.

33 Moro tao atamorepatoh tao jorokohpe exikety kynexine. Tykohkotase ynororo opore, jorokohpe toexiryke.

34 — Jezu Nazare pono, oty se hma yna a? Oty kase moehno? Yna enahkapose? Yna irumekako. Awaro ase. Ritonōpo mūkurume oexiry waro ase. Inenehpohpyry kurā mase, tykase jorokohpā Jezu a.

35 Mame ynara tykase Jezu joroko a:

— Mynyhme rokē exiko. Mose ae otūtako ropa, tykase eya. Mame mokyro jorokohpā tomapose joroko a nono pona repe. Yrome onyryhmara. Moromeīpo tutūtase ropa rahkene mokyro ae. Morarame toekurākase ropa.

36 Mame tōsenuruhkase toto, moro taōkō emero. Ynara tykase toto oseyā:

— Otāto puhko keh mose omiry nae? Joroko tō tūtanohpōko ropa nae, tōmiry ke rokene. Orēpyra toexiryke, aomiry jamihme nase, tykase toto.

37 Mame Jezu tokātose eya xine pata tō punero, Karirea zomye, enara.

Kurākōkara kurākatopōpyry ropa Jezu a
(Mateu 8.14-17; Maku 1.29-34)

38 Morotoino atamorepatoh tae toytose ropa Jezu Ximāo tapyī taka. Ximāo merenoty oxirohnōko kynexine itamurume. Mokyro kure pyra exiry tokarose Jezu a imarōkomo a.

— Mokyro ikurākako ropa, tykase toto.

³⁹ Mame Jezu toytose mokyro enese. Mame tõmiry ke oxirohno tymynyhpākapose ropa eya. Axī towõse ropa ynororo tõxirohkehse ropa toexiryke. Mame tautuhmase ropa Jezu tomo kuranõpokara a.

⁴⁰ Morarame kokonie pukuro imehno a tope tõ tonehse, kurākõkara tonehse ikurākatohme ropa Jezu a. Mame tomary tyrise toto pona ahtao, emero tukurākase ropa toto eya.

⁴¹ Joroko tõ roropa tutütanohpose ropa eya mokaro ae. Mame joroko tõ tykohtase tutütarykõme. Ynara tykase toto:

– Ritonõpo mūkurume mase, tykase toto, Jezu waro toexirykõke, Ritonõpo nymenekahpyryme. Morara exiryke tymynyhpākapose toto Jezu a Ritonõpo mūkurume toehtoh ekarory se pyra eya xine toexiryke.

*Jezu enetupuhtopõpyry Jutea põkomo a
(Maku 1.35-39)*

⁴² Mame ãmepyrime pata poe Jezu toytose toiroro toehtohme tapyi pyra exikety pona. Morarame ahno tomo a tupise ynororo. Mame toporyse ropa tyya xine ahtao, turumekarykõ se pyra toh kynexine Jezu a.

⁴³ Yrome ynara tykase Jezu eya xine:

– Ritonõpo omiry kurā poko imehnõ pata põkõ amorepary se ase, tuisame aehtoh poko. Morara kase Ritonõpo jenehpoase, tykase Jezu eya xine.

⁴⁴ Naeroro pata tõ poro toytose ynororo imehnõ amorepase, toto atamorepatoh tonõ takuroko. Jutea nonory poro toytose ynororo, enara.

5

*Jezu a typoetory tõ eahmary
(Mateu 4.18-22; Maku 1.16-20)*

¹ Morarame Kenezare ikuhpo esety kynexine. Moro ehpio Jezu kynexine, imehnõ amorepāko Ritonõpo omiry poko. Ahno tuhke kynexine. Euepurohmāko toh kynexine, Jezu omiry etary se toexirykõke.

² Mame asakoro kanawa tonese eya nakuatao tymyhse. Tykanarykõ tymomose kana anõnanomo a. Tarāpa kurikāko toh kynexine.

³ Morarame kanawa aka tõtyrise Jezu, Ximāo kanary aka:

– Kanawa isyryhmako pitiko irānahme samo, tykase Jezu Ximāo a. Mame typorohse ynororo kanawa ao. Mame ahno tõ tamorepase eya kanawa ao tahtao.

⁴ Mame tamorepakehse tyya ahtao ynara tykase Ximāo a:

– Kanawa isyryhmakohme sã irānaka kana anõtohme, tykase ynororo eya. Mame tisyryhmase irānaka. Mame:

– Atarāpākõ ematoko kana anõtohme, tykase ropa Jezu eya.

⁵ Mame ynara tykase Ximāo eya:

– Ý toerohse yna itamurume repe. Kana anõse ynanõmehno repe. Yrome ananõpyra ynanekurehno, tykase ynororo eya. – Yrome omorohko. Õmi poe tarāpa emāko ropa ase, tykase Ximāo eya.

⁶ Morarame tarāpa tõ tomase ropa eya xine. Kuhxo, tuhke kana tapoise. Tarāpa kararahpoise rokẽ toehse, tuhke kana exiryke.

⁷ Morara exiryke imepõ tykohmase, kanawa enehtohme eya xine kanawa pehme exiryke. Mame kanawa tonehse rahkene. Asakoro tpehkase kehko kana ke eya xine. Neryise rokẽ toehse toto, kanawa tõ pehme exiryke.

⁸ Yrome moro eneryke Ximão Peturu a tosekumuru po typorohse ynororo Jezu ĕpataka imehxo Jezu enetuputyryke tyya. Ynara tykase ynororo Jezu a:

– Tuisa, amekehme sã exiko ywinoino. Popyra ase, iirypyryme, tykase ynororo.

⁹ Tōsenuruhkase toto tuhke kana eneryke tyya xine.

¹⁰ Morararo Ximão marōkomo, Tiaku tomo João maro, atakorōmākomo, Zepeteu poenomo. Mokaro tōsenuruhkase roropa. Mame ynara tykase Jezu Ximão a:

– Enaromyra exiko. Seromaroro kana poko oerohtoh rumekāko mase. Taroino jomiry ekarory poko rokē erohnōko mase. Imehnō ahno akorehmāko mase Ritonōpo poko toto osenetupuhtohme, tykase Jezu eya.

– Ÿ, tykase Ximão.

¹¹ Morarame tykanarykō tyryhkase eya xine ehpiKOxi ropa. Emero tymomose eya xine, Jezu maro toytotohkōme.

Ipū imotahpyry kurākatopōpyry ropa Jezu a

(Mateu 8.1-4; Maku 1.40-45)

¹² Morarame pata pona tooehse Jezu. Moroto ipū imotahpyry kynexine. Morarame Jezu eneryhtao tōpatapoe toehse ynororo Jezu ĕpataka. Ynara tykase ynororo Jezu a:

– Tamuxi, ajohpāme sã ukurākary se awahtao kukurākako ropa, tykase.

¹³ Mame Jezu a tomary tyrise epona. Ynara tykase eya:

– Ÿ, okurākary se ase. Tukurākase ropa mase, tykase eya Jezu. Morara kaxīpo sã rokē toekurākase ropa ynororo ipū imotahpyry.

¹⁴ Mame ynara tykase Jezu eya:

– Osekātopyra ke exiko. Okurākatopōpyry ropa onekaropyra exiko imehnomo a. Topohme rokē ytoko Ritonōpo Tapyī taka. Osenepota Ritonōpo maro oturukety a, okurākatopōpyry ropa enetohme eya. Morotoino onekarory ekarota eya, Moeze nymerohpyry omi poe, imehnō tuarōtatohme okurākatopōpyry ropa poko, tykase Jezu eya.

¹⁵ Yrome Jezu poko totase toto a moro pōkō punero. Mame tuhke ahno tooehse eya aomiry etase. Tuhke roropa kurākōkara tooehse ekurākapose ropa eya.

¹⁶ Morarame ytosene Jezu ahno esaka pyra, Tummy maro oturuse toiroro.

Pakaihkapỹ kurākatopōpyry ropa Jezu a

(Mateu 9.1-8; Maku 2.1-12)

¹⁷ Morarame tyorō ĕmepyyry ae ahno amorepāko Jezu kynexine. Parixeu tō roropa moroto kynexine typorohse, Moeze nymerohpyry poko amorepatōkō maro. Imepỹ pōkō kynexine mokaro, Karirea rānaō pōkomo, Jutea rānaō pōkomo, Jerusarē pōkō roropa, enara. Ritonōpo jami-tunuru Jezu maro kynexine. Naeroro kurākōkara kurākaneme kynexine.

¹⁸ Morarame pakaihkapỹ tonehse imehnomo a otuato tapo. Tapyi taka kurākara arory se toh kynexine Jezu ĕpataka repe.

¹⁹ Yrome omōsaromepyra toh kynexine ahno tuhke exiryke. Tapyi mypatarānaka rokē tōnuhse toto. Kurākara roropa taunuhmase eya xine. Morarame tapyi mypatarānao typiapose eya xine Jezu etonie. Mame otuato tapo ro tonyhtose kurākara rahkene eya xine, ahno rānaka, Jezu ĕpataka.

²⁰ Ynara Jezu tuaro toehse:

– Moxiã juaro, Papa mûkurume jexiry enetupuhnõko mã toto, tykase tyya rokene. Ritonõpo mûkurume aexiry tonetupuhse eya xine. Moro eneryke tyya, ynara tykase Jezu kurãkara a:

– Aimo, oorypyry korokãko ase, tykase eya.

²¹ Yrome morara kary etaryke tyya xine ynara tykase Moeze nymerohpyry poko amorepatõkomo, parixeu tõ maro:

– Onokyhxo keh mose ro Ritonõpo poenohnõko. Imepÿ rypyry onykorokasaromepyra sytatose ahnome rokẽ kuexirykõke. Ritonõpo poenohnõko mana, tykase. – Ritonõpo rokẽ ahno rypyry korokary waro mana, tykase toto oseya rokene.

²² Mame aosenetupuhtohkõ waro Jezu kynexine. Ynara tykase eya xine:

– Oty katohme ykerekereemãko matou okurohtao xine?

²³ Oty kary tupime hkopyra oya xine nahe? Ynara kary: “Oorypyry tykorokase mana,” kary te, ynara kary roropa: “Owõko, xikihxikihme ytoytoko,” kary roropa. Oty kary tupime pyra oya xine nahe?

²⁴ Asakoro ro tupime pyra ya. Ahno rypyry korokary waro ase Ritonõpo poe Kapu ae Ayhtohpyryme jexiryke. Moro poko otu- arõtanohtorÿko ase, tykase Jezu eya xine. Mame ynara tykase Jezu ytoytopyny a:

– Owõko. Oetueh anÿko. Atapyĩ taka ytoko ropa, tykase Jezu eya.

²⁵ Mame axĩ towõse ropa ytoytopynÿpo oximõmãkõ neneryme. Mame totueh tanÿse eya, tytapyĩ taka toytotohme ropa.

– Kure nymyry mase Ritonõpo, tykase ynororo toytoryme ropa.

²⁶ Mame morotõkõ tõsenuruhkase.

– To! Mose ro panõ onenepitopyra reh sytatose, tykase toto. Enaromÿke toh toehse.

– Kure nymyry mase Ritonõpo, tykase roropa toto. – Ritonõpo jami- tunuru kurã senetou seromaroro, tykase toto.

*Typoetoryme Rewi eahmatopõpyry Jezu a
(Mateu 9.9-13; Maku 2.13-17)*

²⁷ Morotoino toytose ropa Jezu. Mame kowenu tinerũ apoine tonese eya. Mokyro esety kynexine Rewi. Tineru apoitoh tao kynexine kohrame. Morarame ynara tykase Jezu eya:

– Ymaro eropa, tykase Jezu.

²⁸ Morara kary etaryke tyya towõse Rewi. Emero tynomose eya jũme Jezu maro toytotohme.

²⁹ Morarame tytapyĩ tao otuhtoh konõto tyripose Rewi a Jezu otuhtohme. Tuhke kowenu tinerũ apoinanõ roropa tooehse otuhse imaro xine. Imehnõ roropa morotona tooehse otuhtoh pona.

³⁰ Morarame Jezu poetyry tõ tykerekereemase parixeu tomo a, Moeze nymerohpyry poko amorepatõkomo a roropa. Ynara tykase toto:

– Oty katohme otuhnõko matou eukuru ênõko roropa matou, kowenu tinerũ apoinanõ maro, iirypyrymãkõ maro? tykase toto.

³¹ Yrome Jezu a tozuhse ynaroro. Ynara tykase:

– Kurãkõ topinopyrykõ se pyra mã toto. Kurãkõkara rokẽ topinopyry se mana.

³² Moro saaro tooehse ywy, kurãkõ eahmase pyra, zae exiketõ eahmase pyra. Iirypyrymãkõ eahmase oepyase, ynara katohme eya xine: “Oorypyrykõ irumekatoko,” kase oepyase, tykase Jezu eya xine.

Otuħpyra ehtoh poko amorepatoh poko Jezu a

(Mateu 9.14-17; Maku 2.18-22)

³³ Moromeĩpo ynara tykase toto Jezu a ikerekerematohme:

– João poetry Ritonõpo maro otururuhtao otuħpyra toto, kurehxo Ritonõpo maro tõturutohkõme. Morararo parixeu poetry tomo otuħpyra toto. Otåtome opoetry tõ rokẽ emero otuhnõko, eukuru ênõko? tykase Jezu a toto.

³⁴ Morarame Jezu a tozuhse toto, ynara tykase eya xine:

– Ypoetry tõ emero otuhnõko tymaro xine jexiryke. Ywy pytakety sã rokẽ ase. Erênatoh toehse ahtao pytakety epe tõ mã tuenikaro rokẽ otuhnõko, eukuru ênõko. Tãkye roropa toto, pytakety maro toexirykõke, topekõ maro toexirykõke.

³⁵ Morarame imeĩpo pytakety arõko imehnõ mana. Morara ahtao rokẽ pytakety epe tõ mã otuħpyra exĩko mã toto toemynyħmarykõke. Morararo ypoetry tõ tymaro xine pyra jahtao otuħpyra mã toto, typoe xine rokene, tykase Jezu eya xine.

³⁶ Morarame osenetupuhtoh tokarose eya xine Jezu a. Ynara tykase ynororo:

– Upo kurã onyxihkara sytatose upo pakato pitahmatohme. Upo kurã xihkaryhtao upo pakato pitahmatohme, upo kurã ahnikãko sytatose. Upo pakato pitahmãko sytatose mõpãme rokene.

³⁷ Morararo uwa eukuru tyrisenã onyripyra sytatose ã pakato aka. Ë pakato aka uwa eukuru tyrisenã riryhtao, ihmõko mana eukuru jehnahpyry ke. Mame eukuru ekuãnõko, atahnikãko. Êtypyry roropa popyra exĩko mana.

³⁸ Mãpyra eukuru ã tyrisenã aka eukuru tyrisenã tarykase ahtao atahnikara mana.

³⁹ Morararo eukuru jehnahpyry ênanomo. Jehnahpyry êxĩpo eukuru tyrisenã se hkopyra mã toto. “Eukuru pakato kurehxo,” ãko toh mana. (Morararo atamurukõ omihpyry se rokẽ awahtao xine jomiry se pyra matose,) tykase Jezu eya xine.

6

Oserematoħ esẽme Jezu ehtoh poko

(Mateu 12.1-8; Maku 2.23-28)

¹ Morarame tupito pona toytose Jezu oserematoħ ae, typoetry tõ maro. Mame arexi panõ typohse ipoetry tomo a. Tamixihse eya xine ihmomikatohme. Tonahse roropa eya xine.

² Yrome ynara tykase parixeu tomo eya xine.

– Oty katohme erohnõko matou? Moeze nymerohpyry omipona pyra matose: “Oserematoħ ae eroħpyra ehtoko,” katopõpyry omipona pyra matose, tykase toto Jezu a. (Arexi puhturu amixikyryhtao erohtoh sã parixeu tomo a kynexine. Morara exiryke Jezu poetry tõ popyra sã tokarose eya xine.)

³ Morarame Jezu a tozuhse ynaroro:

– Tawi tõ ehtopõpyry poko onysekeremara ro hmatou? Mokyro omise toehse, typoetry tõ maro.

⁴ Mame Ritonõpo Tapyĩ taka tomõse ynororo typoetry tõ maro. Wyi tonese eya xine. Imehnõ nekarohpyry kynexine Ritonõpo zurume. Moro onenahpopyra kynexine Moeze omihpyry ae ro. Arão pakõ zurume

rokē kynexine repe. Yrome moro tonahse Tawi tomo a. (Mame moro enahxīpo Tawi tomo a: “Popyra matose,” kara Ritonōpo kynexine eya xine.)

⁵ – Ywy ase oserematoḥ ešēme oserematoḥ rihpōme jexiryke, Kapu ae Ayhtohpyryme jexiryke, tykase Jezu eya xine.

Aosemahmirihmahpyry kurākatoḥpyry ropa Jezu a
(Mateu 12.9-14; Maku 3.1-6)

⁶ Morarame imep̄y oserematoḥ ae ropa tomōse Jezu atamorepatoh taka imehnō amorepase. Morarame ahno tooehse Jezu a, apotunuru wino aosemahmirihmahpyry.

⁷ Moro tao Moeze nymerohpyry poko amorepatōkō kynexine parixeu tō maro. Ahno kurākary enery se toḥ kynexine Jezu a oserematoḥ ae. “Mokyro popyra mana. Moeze nymerohpyry omipona pyra mana,” kary se toḥ kynexine. Morara exiryke toraximase eya xine, Jezu hxirotoḥme tyya xine.

⁸ Yrome toto osenetupuhtoh waro Jezu kynexine. Ynara tykase Jezu aosemahmirihmahpyry a:

– Osehko xiaro yna rātaka, tykase eya.

Mame towōse ynororo. Toytose ahno rātaka.

⁹ Morarame ynara tykase Jezu eya xine:

– Kuezuhtoko. Oty riry kure kyya xine oserematoḥ ae Moeze nymerohpyry omipona kuahtao xine, ahno kurākary, imehnō ryhmary? Oty riry kure kyya xine, imehnō poko kuenupunarykomo, imehnō enahkary? tykase Jezu eya xine.

¹⁰ Morarame t̄ykakoxi t̄ōsenuhmase Jezu. Ynara tykase ynororo aosemahmirihmahpyry a:

– Oemary enuhmako xiaro, tykase eya.

Morarame t̄ataporamase eya. Kure ropa toehse ynororo.

¹¹ Mame moro eneryke tyya xine tyek̄itap̄ase toto yronomyryme. T̄ōximōse toto oturutohme Jezu ryhmary poko tyya xine.

12mākō menekatoḥpyry Jezu a
(Mateu 10.1-4; Maku 3.13-19)

¹² Morarame Jezu toytose ppy pona Tummy maro oturuse. Moroto t̄ōmehse ynororo t̄ōtururu poko Tummy maro, Ritonōpo maro.

¹³ Morarame t̄ōmehse ahtao, tymarōkō tykohmase tyya. Mame 12me tymenekase eya tynenyokyryme.

– Jomi poe ytoytoḥko matose jomiry ekarose pata t̄ō punero, tykase ynororo eya xine.

¹⁴ Mame ynara inymenekatyā kynexine. Ximāo, mokyro tosehapse ropa Peturume Jezu a. Zakorō roropa tymenekase Ātare, Tiaku te, Joāo roropa te, Piripe te, Patoromeu roropa tymenekase te,

¹⁵ Mateu te, Tome te, Tiaku, Aupeu mūkuru kynexine te, Ximāo imep̄ny, juteu t̄ō esary pynoto te.

¹⁶ Juta, Tiaku mūkuru ynororo kynexine te, Juta Ixikariote roropa. Jezu ewokaneme kynexine ynororo. Enara tymenekase toto Jezu a.

Ahno amorepatop̄pyry, ikurākatoḥpyry enara
(Mateu 4.23-25)

¹⁷ Morarame ppy poe tyhtose ropa Jezu 12mākō maro. Mame jakuraramā pona tooehse tahtao totyphse ynororo typoetory t̄ō maro.

Imoihme ipoetory tō kynexine. Imehnō roropa tuhke tooehse morotona Jutea nonory pōkomo, Jerusarē pōkō roropa. Tuna konōto ehpiōkō tooehse roropa Tiro pōkomo, Xitō pōkomo, enara tooehse toto morotona.

¹⁸ Jezu omiry etase tooehse toto. Kurākōkara ekurākapose roropa tooehse toto. Joroko tō nyryhmatyā roropa tooehse ekurākapose roropa. Morarame tukurākase ropa toto eya.

¹⁹ Jezu temuhmary se toh tooehse, emero, toekurākapotohkōme eya, ijamitunuru enetuputyryke tyya xine. Mame toekurākase ropa toto. Enara.

Tākye ehtopo, emynyhmatopo roropa
(Mateu 5.1-12)

²⁰ Morarame typoetory tō tonese Jezu a. Ynara tykase ynororo eya xine:

– Tākye matose, tymōkomokākara.

Ritonōpo oesēkōme enetuputyryke oya xine tākye exīko matose.

²¹ – Tākye roropa matose omise exiketomo.

Imeīpo otuhnōko matose. Tuesapare exīko roropa matose.

– Amarokō roropa xitaketomo, tākye ehtoko.

Imeīpo exianāko ropa matose.

²² – Tākye matose ozehno xine imehnō ahtao Kapu ae Ayhtohpyry poetoryme oexirykōke. Orumekatoryko imehnō mā repe, opoihtotoryko roropa toh mā repe, onetāpatoryko roropa mā toto ypokoino.

²³ Tākye rokē ehtoko morara ahtao, itamurume kurā tukurākase exiryke kapu ao Papa esao, okyryrykōme. Ozehno xine toto ehtoh sā urutō kō zehno itamuru tō kynexine roropa pake, Ritonōpo omiry poko imehnō amoreparyhntao eya xine, tykase Jezu eya xine.

²⁴ – Naeroro tomeseke ehtoko tymōkomoke exiketomo.

Atākyemāko matose seromaroro tymōkomoke oexirykōke repe, oepehpyrykō oemarykō po tooehse exiryke.

Yrome imeīpo atasamāko myhē matose.

²⁵ – Atākyemāko matose repe, Tuesapare exiketomo. Imeīpo atasamāko ropa matose.

Emitapānōko roropa matose.

– Amarokō roropa exianaketomo, imeīpo atasamāko ropa matose, ihnamōko matose, xitāko.

²⁶ – Tomeseke ehtoko imehno a oeahmarykohtao oenekunohpyra xine toto ehtohme. Ynara exiryke, pake oeahmarykō sā urutō kō toahmase roropa azahkuru exiketomo a oxisā toexirykōke, tykase Jezu eya xine.

Ozehnotokō pyno ehtoko
(Mateu 5.38-48; 7.12)

²⁷ Morarame ynara tykase Jezu totananomo a:

– Ose xine pyra exiketō pyno ehtoko. Kure rokē ozehnotokō tyritoko roropa.

²⁸ Kure rokē okerekeremananō tyripotoko Ritonōpo a. Oturutoko Ritonōpo a ohtomananōkō poko roropa kure toto ritohme roropa.

²⁹ Mame imepyny a oēpatapihmorykohtao, osetoro osēpatapihmopotoko eya. Oupōkō tapoise ahtao imepyny a, ometyko roropa ekarotoko eya.

³⁰ “Okyryrykō se ase,” karyhtao imehnomo a oya xine, ekarotoko rokē eya xine. Mame okyryrykō tarose axītao rokē ahtao imehnomo a moro onupuxihkara ropa ehtoko.

³¹ Kure rokē orirykō se matose imehnomo a. Naeroro imehnō kure rokē tyritoko roropa, kure orirykō se oehtohkō sã imehnomo a.

³² — Morarame opyno exiketō se rokē awahtao xine, popyra exiketō motye nymyry pyra matose. Kure oripyra xine Ritonōpo mana opyno exiketō se rokē awahtao xine. Pohnō mā morararo. Typyno xine exiketō se rokē mā toto, typyno xine exiketō kara se pyra mā toto.

³³ Morararo kure orinanōkō rokē riryhtao kure oya xine, zae pyra matose. Kurã ke oepehmara xine Ritonōpo mana morara awahtao xine. Iirypyrymãkō morararo, kure tyrinanō rokē kure riko mā toto.

³⁴ Morararo omōkomory ekaroryhtao oya xine imehnomo a axītao rokene, toto waro oexirykōke. Ekarōko ropa oya xine: “Ise ropa ase,” karyhtao oya xine. Morara awahtao xine oty katohme: “Ritonōpo zamaro ywy,” ãko matou? Popynō morararo omomýke pyra mā toto tope tomo a tymōkomorykō ekarory poko, morohne apoiry ropa waro toexirykōke.

³⁵ Morara exiryke ynara rokē ehtoko, asatokōkara pyno ehtoko. Kure rokē tyritoko toto. Ækorehmara xine exiketō roropa akorehmatoko. Morara awahtao xine kurã ekarōko Ritonōpo oya xine mana itamurume, imeīpo kapu ao. Mame Ritonōpo Imehxo Exikety poenōme exiko matose, kure Ritonōpo exiryke, “Kure mase,” kara exiketomo a roropa, iirypyrymãkomo a roropa.

³⁶ Mame imehnō poko oenupunatoko, Omykō kapuaō samo, opoko xine aenupunatoh sã roropa oenupunatoko imehnō poko, tykase Jezu eya xine.

*Imehnō apiakary poko
(Mateu 7.1-5)*

³⁷ — Imehnō onekaropyra ehtoko popyra, popyra oekaropyra xine Ritonōpo ehtohme roropa. Imehnō onyhxiropyra ehtoko ohxiropyra xine Ritonōpo ehtohme roropa. Imehnomo a oryhmatopōpyrykō poko awamekaro xine rokē ehtoko. Morarame oorypyrykō korokãko Ritonōpo mana.

³⁸ Imehnomo a okyryrykō ekarotoko itamurume. Mame oya xine kure toehtoh ekarōko mā Ritonōpo roropa onekarohpyrykō saaro. Moro motyëkãko kuhse Ritonōpo mana. Oemarykō pehkãko mana onekarohpyrykō saaro imehnomo a. Moro saaro ekarōko ropa Ritonōpo oya xine mana, tykase.

³⁹ Morarame ynara tykase ropa Jezu eya xine, enetupuhtohme eya xine:

— Otãto tonurëkara tysã exikety arōko hnae? Arypyra, tysã exikety aroryhtao tonurëkara a epukãko rokē toh mana oramã etonie toytoyto-rykohtao.

⁴⁰ Morarame tamorepanekō onymotyëkara mā toto. Tãtamorepakehse tahtao xine tamorepanekō sã exiko toh mana, tykase.

⁴¹ — Otarãme imepý mā iirypyryme pitiko rokē repe. Wewe akumuru pitiko enuru ao exikety sã mana. Yrome oorypyrykō pitiko rokē pyra mana, wewe konōto onu ao exikety sã mana. Morara awahtao

xine imehnõ rypyry enëko rokë matose. Yrome oorypyrykõ onenepyra amarokomo.

⁴² Imehnõ kerekeremaryhtao oya xine otarame ynara äko matose eya xine: “Wewe akumuru pitiko moro oenuru ao. Ouxi,” äko matose repe. Yrome oenurukõ ao roropa wewe konõto exiry waro pyra matose. Onekunohto rokë matose. Osemazuhme aporo wewe konõto toutoko oenurukõ ae. Moromeïpo kurehxo enëko matose. Imepÿ enuru ae wewe akumuru oüko ropa matose kure õsenuhmarykõke. Moro saaro osemazuhme oorypyrykõ irumekatoko. Moromeïpo kurehxo imehnõ akorehmäko matose, iiryryrykõ rumekapory poko, enara, tykase Jezu eya xine.

Otyro eperytatoh poko sä amorepatopõpyry
(Mateu 7.16-20; 12.33-35)

⁴³ Morarame ynara tykase Jezu roropa:

– Otyro zoko kurã eperytara mana xihpyryme. Morararo ätaryka xihpyry kurãme eperytara mana.

⁴⁴ Topere eneryhtao kyya xine otyro zoko enetupuhnõko sytatose; omoxino zoko fikume eperytara mana, morararo ätaryka zoko mã uwame eperytara mana.

⁴⁵ Kure awahtao xine kure osetupuhnõko matose okurohtao xine, õmirykõ roropa kure exïko. Mãpyra popyra awahtao xine popyra roropa osetupuhnõko matose okurohtao xine. Õmirykõ popyra roropa exïko mana, enara.

Tapyi riry poko sä amorepatopõpyry
(Mateu 7.24-27)

⁴⁶ Morarame ynara tykase ropa Jezu eya xine:

– Oty katohme hkoh ynara äko matou ya: “Jesë mase. Jesë mase,” äko matose repe ya, yrome jomipona pyra matose.

⁴⁷ Jomiry etaryhtao oya xine, jomipona awahtao xine roropa, tuaro exïko matose. Imepÿ tuaro exikety sä matose.

⁴⁸ Tuaro exikety a tytapyi tamose tũporë po. Mame konopo tooehse itamurume. Tuna tukumase. Mame tyryrykane konõto tooehse, jamihme tapyi pokona tooehse. Yrome tapyi onemara kure tyrise exiryke tũporë pö.

⁴⁹ Yrome jomiry etananõ jomipona pyra toehse ahtao tuaro pyra exiketõme mã toto. Imepÿ tuaro pyra exikety sä roropa exïko mã toto. Tytapyi tyrise eya isawã po repe. Mame konopo tooehse itamurume. Tuna tukumase roropa. Mame itapyi tomase tyryrykane a nakuaka. Mame tuna a tarose tapyi, tykase Jezu eya xine.

7

Sajëtu poetory kurãkatopõpyry Jezu a
(Mateu 8.5-13)

¹ Morarame morohne poko mokaro amorepakehxïpo Jezu toytose ropa Kapanau pona. Moroto soutatu esë kynexine, sajëtu. Ipoetory tõ 100me kynexine, soutatu tomo. Romanome kynexine ynororo, juteu kara.

² Inamoto kure pyra toehse. Ipyno pohto rokë pyra kynexine. Orihsasaka toehse ynororo.

³ Mame Jezu ekary totase ahtao sajëtu a, imehnõ tonyohse eya Jezu enehtohme. Juteu tamuxiry tõ tonyohse eya mokyro kurãkatohme.

⁴ Mame Jezu a toytose tahtao xine, ynara tykase toto eya:

– Oenehse ynanoehno Sajëtu omi poe, inamoto kurākatohme ropa oya. Oytory kure yna a ynororo kure yna a exiryke. Yna pyno mana,

⁵ Juteu tō pyno. Atamorepatoh tyripose roropa eya yna atamorepatohme. Morara exiryke kyryh kaxiko, aomipona, tykase toto Jezu a.

⁶ Naeroro toto maro toytose Jezu. Mame moe hkopyra toehse ahtao tope tō tonyohse ropa sajëtu a, Jezu maro toto oturutohme ropa. Morarame tōsēpatakāmase toto. Ynara tykase toto Jezu a, sajëtu omihpyry tokarose eya xine:

– Oserekohmara exiko ytapyī taka oepyyry poko. Tuisa konōto kara ase nykā rehne.

⁷ Ime pyra roropa ase. Naeroro ytopyyra roropa ase oya ihxipÿke jexiryke, nykā rehne. Ōmiry ke rokë ypoetory ikurākako aekurākatohme ropa, nykā rehne.

⁸ Ywy roropa tosëke ase, typoetoke roropa ase soutatu tō ke. “Ytoko,” karyhtao ya, ytōko ypoetory mana, jomipona. “Osehko,” karyhtao imepyny a, oehnōko roropa mā ya. “Enara tyriko,” karyhtao ya, tyriko mā toh roropa jomipona. Moro saaro mase ōmiry ke kurākōkara kurākary ropa waro mase, nykā reh sajëtu, tykase inenyohtyā Jezu a.

⁹ Mame morara kary totase ahtao Jezu a:

– To! tykase. Tōsenuruhkase. Mame tymarōkomo a toeramase ynororo, ynara tykase eya xine:

– Tonetupuhse ywy mokyro a yronymyryme. Juteu kara mokyro repe yrome jenetupuhno. Mokyro panō onenepitopyra reahse Izyraeu tō htao. Morara exiryke inamoto kurākāko ropa ase, tykase eya xine Jezu.

¹⁰ Mame mokyro poetory tō toytose ropa, tosëkō tapyī taka. Moro tao kuranōpokara kure ropa tonese eya xine, toekurākase ropa, Jezu omiry ke rokene. Enara.

Pytÿpo mūkuru ěsemākatopōpyry ropa Jezu a

¹¹ Moromeīpo imepÿ pata pona toytose Jezu, Naī pona typoetory tō maro. Tuhkākō roropa toytose Jezu maro.

¹² Mame pata omōtohtaka tooehse tahtao xine ekepyry aronanō tonese eya xine. Pytÿpo mūkuru kynexine aorikyhpÿry, toirō kynexine imūkuru. Mame tuhke pata pōkō mokyro maro toehse, pytÿpo maro zonemyry enese.

¹³ Morarame mokaro eneryke tyya sam tykase Jezu tukurohtao. Toenupunase roropa ynororo pytÿpo poko. Ynara tykase eya:

– Xitara exiko, tykase eya Jezu.

¹⁴ Morarame toytose ynororo, ekepyry ě apose. Mame aronanō totyphose ahtao ynara tykase Jezu, aorikyhpÿry a:

– Aimo owōko ty, tykase eya.

¹⁵ Mame sēpe towōse ynororo. Mame tōmitase ropa ynororo. Mame Jezu a tynēsemākahpyry ropa tokarose ropa jeny a.

¹⁶ Moro eneryke tyya xine tōsenuruhkase toto. Kure Ritonōpo tyrise eya xine. Ynara tykase toto:

– Kure kuhse mase, Ritonōpo. Ritonōpo omiry poko urutō imehxo exikety kymaro xine mana. Kypynanohse xine Ritonōpo tooehse, tykase toto.

¹⁷ Morarame Jezu tokātose eya xine juteu tō patary punero, imehnō pata pōkō punero, enara.

João a typoetory tō enyohtopōpyry poko Jezu maro toto oturutohme (Mateu 11.2-19)

¹⁸ João poetory tomo a Jezu ehtopōpyry tokarose tosēkomo a. Mame asakoro typoetory tō tykohmase tyya.

¹⁹ Mame toto enyohne oturupotohme Jezu a. Ynara tykase João, eya xine:

– Ynara kahtoko Jezu a: “Ritonōpo nymenekahpyry eraximāko ynanase. Ynoro hmahno? Ynorome pyra awahtao, imepỹ eraximāko ynanah?” kahtoko ke Jezu a, tykase João tynenyoyhtyamo a.

²⁰ Morarame toeahse toto Jezu a. Ynara tykase eya:

– Ahno ĕpurihkahpō yna enyohno oturupotohme oya. Omoro toko hma: “Oehnōko mana,” katopōpyry João a. Ynorome pyra awahtao imepỹ eraximāko ynanah? tykase toto Jezu a.

²¹ Morarame mokaro morotona toytose ahtao tuhke kurākōkara kurākāko Jezu kynexine. Inyrokurukō roropa tymynyhpākapose ropa eya. Jorokohpā kō roropa kure ropa tyripose eya. Tonurākara roropa tonutanohpose ropa eya.

²² Morarame ynara tykase Jezu João nenyoyhtyamo a:

– João a ytotoko ropa. Zurutatoko ynyriry poko, onetahpyrykō poko, onenehpyrykō poko: tonurākara kure osenuhmāko ropa, ytoyotopynỹpo tō kure ytoyōko ropa, xixihxihime ytoyōko mā toto, ipũ imotatyā kure exīko ropa mana, otato pyra aehtyā otato exīko ropa mana. Aorihtyā ĕsemānōko ropa mā toto. Kure Ritonōpo ehtoh waro pyra exiketō tuarōtāko mā toto Ritonōpo omiry poko, enara.

²³ Mame tākye kuhse matose exīko jenetupuhkehpyra awahtao xine, porempāpyra awahtao xine, kahtoko João a, tykase Jezu eya xine.

Jezu oturutopōpyry João poko

²⁴ Mame João nenyoyhtyā toytose ropa toto ahtao, ynara tykase Jezu imoihmākomo a João poko.

– João maro mytoatose ahno esaka pyra. Oty enesehxo mytoatose morotona. Pyrouimo panō tyryrykane naronarory enese mytoatose repe? Orutua jamitu kara enese mytoatose?

²⁵ Onoky enese mytoatose? Kurā ke autupohtohpyry eneseh mytoatose? Yrome kurā ke autupohtotyā tuisa tapyi kurā tao rokē mā toto, pata esā tapyĩ tao roropa mā toto.

²⁶ Kuurutoko. Onoky enese mytoatose? Ritonōpo omiry poko urutō enese mytoatohse? “Ỹ,” kahtoko, kuezuhoko. Ynara āko ase oya xine, Ritonōpo omiry poko urutō motye exikety kuhse tonese oya xine, João mokyro.

²⁷ Etatoko ke, mokyro poko ynara tymerose Ritonōpo omiryme: “Ynenyokyhpyry mose ro, āko Ritonōpo. Osemazuhme mose ro aropōko ase oesemary rineme samo. Imehnō tuarōtanohneme mana,” katopōpyry Ritonōpo a tymerose mokyro poko, tykase Jezu.

²⁸ – Ynara āko ase oya xine, ahnome aenurutyā motye João mana, ahno ĕpurihkahpono. Emero motye mana. Yrome Ritonōpo poenōme aenurutyā mā ime pyra ro tahtao xine João motye ro toh mana, tykase Jezu eya xine.

²⁹ Tuhkākomo a totase Jezu omiry, kowenu tinerũ apoinanomo a roropa totase.

– Zae Ritonõpo mana, tykase toto. Pake João omiry etahpõkõ kynexine. Ritonõpo omipona toehse toto. Tõsẽpurihkapose roropa toto João a tonetupuhse tyya xine exiryke.

³⁰ Yrome parixeu tõ Ritonõpo omipona se pyra toh kynexine, Moeze nymerohpury poko amorepatõkõ maro. Pake João a ytopyra toh kynexine osẽpurihkapose.

³¹ Morarame ynara tykase Jezu eya xine:

– Oty sã seromatokõ Izyraeu tomo? Onoky sã roropa toh nae?

³² Poetohti sã mã toto osepekahtoh tao, kohrame exiketõ samo. Ynara ãko toto poetohti oxime rokẽ kohkohtãko: “Ynaneto rue repe onetarykõme, yrome wara matokene. Mame ynanyhnamõ roropa repe onetarykõme, yrome onyhnamopyra matokene. Oty se keh matou?” ãko toto oseya rokene.

³³ Mokaro sã matose. Ynara exiryke, João, ahno õpurihkaneme tooehse oya xine repe. Toitoine otuhpyra kynexine tõtururu poko Ritonõpo maro, jehnahpury roropa onẽpyra kynexine. Yrome amarokõ ynara tykase ipoko: “Jorokohpe mokyro,” matose ipoko.

³⁴ Morarame Kapu ae Ayhtohpury tooehse roropa oya xine. Tõtuhse ynororo. Eukuru tõse roropa eya. Yrome ynara matose ipoko: “Enetoko ke, mokyro aotukurujano, eukuru õne, kowenu tinerũ apoinanõ epeme, iirypyrymãkõ epeme roropa,” matose ipoko roropa.

³⁵ Yrome Ritonõpo omipona se exiketõ mã tuaro Ritonõpo ehtoh enetupuhnõko. Zae aehtoh enetupuhnõko roropa mã toto.

Jezu otuhtopõpyry parixeu tapyĩ tao

³⁶ Morarame Jezu toahmase parixeu a tytapyĩ taka aytotohme otuhse. Parixeu esety Ximão kynexine. Mame itapyĩ taka toytose Jezu. Mame typorohse kohrame otuhtoh pona.

³⁷ Moro pata po nohpo kynexine, iirypyrymano, orutua kõ poko exikety. Morarame: “Jezu toytose parixeu tapyĩ taka otuhse,” kary totase tyya ahtao, parixeu tapyĩ taka toytose roropa ynororo. Mame ixtaratu typyne exikety tarose eya topu risẽ ao, arapaxturu ao.

³⁸ Mame Jezu mykakoxi typorohse ynororo, eponaro. Tyxitase ynororo, tyrypyry rumekary se toexiryke. Tõxity ke Jezu pupuru tysõsõmase eya. Moromeõpo tõsety ke ipupuru tykorokase ropa eya tyxitakehõpo. Typohse roropa ipupuru pona eya. Ixtaratu ke roropa typopase roropa eya, eahmaryme tyya, ipyno toexiryke.

³⁹ Moro eneryke tyya, ynara tykase Jezu kohmahpono, parixeu tukurohtaõ:

– Mose Ritonõpo poe urutõme nymyry ahtao, nohpo tupupuru poko exikety enetuputyry. Iirypyryme mose nohpo ehtoh waro exiry, tykase ynororo tukurohtaõ rokene.

⁴⁰ Morarame ynara tykase Jezu Ximão a:

– Ximão, jotururu se ase amaro, tykase.

– Oty poko? tykase. – Kaxiko, kuuruko, tykase Ximão Jezu a. Mame ynara tykase Jezu:

⁴¹ – Asakoro orutua kõ kynexine, tosẽkõ tinerũ apoihpõkomo. Toiro orutua a tinerũ tapoise 500 miume. Imepyny a 50 miume rokẽ tapoise.

⁴² Morarame tynapoihpurykõ epehmary se ropa toh toehse repe. Yrome tosẽkõ onepehmaromepyra toh kynexine asakoro ro, tytineruke pyra toexirykõke. Moro eneryke tyya toenupunase toto poko

esëkomo. Ynara tykase ynororo: “Otara kara ywy roro moro epehmãko ase onepehmara oehtohkõme,” tykase typoetory tomo a esëkomo.

— Ximão, morara ahtao onoky tokoh tosë sehxo nae? tykase Jezu, tõturupose parixeu a.

⁴³ Mame ynara tykase Ximão:

— Otarãme mokyro, tuhkehxo tineru apoihpono. Mokyro tosë sehxo mana, tykase Ximão. Ynara tykase Jezu eya:

— Zae mase morara karyke oya.

⁴⁴ Morarame nohpo a toeramase Jezu. Ynara tykase ynororo Ximão a:

— Mose nohpo enëko mase. Atapyĩ taka oehno. Yrome jepuhkurikatoh onekaropyra makë ya. Mose nohpo rokë upupuru kurikano tyxity ke. TÛsety ke upupuru tykorokase roropa eya.

⁴⁵ Tomõse atapyĩ taka jahtao ypohpyra roropa makene. Yrome mose nohpo jeahmakehpyra mana upupuru pona.

⁴⁶ JÛsety anahpara roropa makene tyloxinë ke. Mose nohpo rokë upupuru popano ixtaratu ke.

⁴⁷ Morara exiryke ynara ãko ase oya, mose ypoko toenupunatoh ke otuarõtanohtorÿko mana tyrypyry tuhke korokatopõpyry poko ya. Imepÿ mã pitiko tyrypyry tykorokase ahtao, morararo pitiko rokë ypoko enupunãko mana, tykase Jezu parixeu a.

⁴⁸ Morarame ynara tykase Jezu nohpo a:

— Oorypyry ykorokano, tykase.

⁴⁹ Mame imehnõ otuhketõ ynara tykase toto oseya rokene:

— Onoky mose ro iirypyry korokane? tykase toto.

⁵⁰ Mame ynara tykase Jezu nohpo a:

— Tonetupuhse oya jexiryke typynanohse mase. Ytoko ropa. Torëtyke pyra exiko, tykase Jezu eya.

8

Nohpo tõi ytotopõpyry Jezu maro

¹ Moromeĩpo Jezu toytose pata tõi poro Ritonõpo omiry kurã poko imehnõ amorepase. Toto esëme Ritonõpo exiry poko tamorepase toto eya. Ipoetory tõi roropa 12mãkõ toytose imaro.

² Nohpo tõi roropa toytose imaro inukurãkatyamo, jorokohpanõpo tomo, kuranõpotõkara, enara toytose toto. Toiro esety Maria kynexine, mokyro esety akorõ Matarena kynexine. Mokyro ae 7me joroko tõi tutütanohpose ropa pake Jezu a.

³ Joana roropa imaro toytose, Erote poetory esë pyty. Tuisamehxo kynexine inio, esety Kuza. Susana roropa toytose. Imehnõ nohpo tõi roropa tuhke toytose Jezu maro. Mokaro toenupunase Jezu poko. Ipoetory tõi poko roropa toenupunase toto. Tymõkomorykõ tapiakase eya xine, ekarotohme Jezu tomo a, zotykõ tahnose eya xine.

Ipuhturu pahne poko sã ahtatohme

(Mateu 13.1-9; Maku 4.1-9)

⁴ Morarame imehnõ oehkehpyra ehse Jezu a, imeimehnõ pata tõi põkomo. Morarame imoihme toehse toto ahtao tamorepase toto Jezu a. Ynara tykase ynororo eya xine, enetupuhthome toto a.

⁵ — Orutua toytose otyro puhturu pahse saparahme, ahtatohme. Mame ipuhturu papyryhtao eya tupito po ipuhturu toepukase roropa osema tao. Moro tytütümase ahno a. Torõ tomo a roropa tonahse.

⁶ Mame ipapyryhtao, topuxikiri htaka toepukase roropa, ipuhturu. Moro tōxihntase axī repe. Yrome taremāse ropa tuna pyra exiryke nono ao.

⁷ Mame ipapyryhtao ro ipuhturu toepukase roropa ātaryka htaka. Moro tahtase repe yrome ātaryka a toise.

⁸ Morarame nono kurā pona toepukase ipuhturu. Moroto kure tah-tase, toperytase roropa. Tuhke toperytase, enara.

Mame etyhpyryme ynara tykase Jezu:

– Typanare awahtao xine etāko matose, tykase Jezu eya xine.

Tuarōtanohtopōpyry otyro puhturu arykahpō poko

(Mateu 13.10-23; Maku 4.10-20)

⁹ Morotoino ynara tykase ipoetory tō Jezu a:

– Oty poko hko moturuno moro poko samo? tykase toto eya.

¹⁰ Mame Jezu a tozuhse toto. Ynara tykase:

– Kuesēkōme Ritonōpo ehtoh poko zuaro exīko matose enetuputyryke oya xine. Yrome imehnō amorepāko ase tupimā ke rokene, enetupuh-tohme eya xine repe. Yrome onenetupuhpyra toh mana. Etatohme roropa eya xine repe. Yrome onenetupuhpyra mā toto, tykase Jezu eya xine.

¹¹ Mame ynara tykase ropa Jezu eya xine:

– Ynekarohpyry otyro puhturu papyry poko ynara mana, ipuhturu sã Ritonōpo omiry mana.

¹² Mame ipuhturu aepukahpyry osema taka sã Ritonōpo omiry etananō repe. Mame joroko tamuru oehnōko mana Ritonōpo omiry apoitohme ropa ikurohtaka xine, aomipona pyra toto ehtohme, osepy-nanohpopyra Ritonōpo a toto ehtohme.

¹³ Mame ipuhturu aepukahpyry topuxikiri htaka, imehnō Ritonōpo omiry etananō samo. Mame omi kurā etaryke tyya xine tākye exīko toh mā repe. Yrome toto kurohtaka aomiry omōpyra samo. Axītao rokē enetupuhnōko toh mā repe. Yrome toetuarimarykohtao axī poremānōko ropa mā toto.

¹⁴ Morararo imepỹ ipuhturu toepukase ahtao ātaryka htaka, moro sã Ritonōpo omiry etananō mā repe. Mame torētyke toexirykōke tymōkomoke se roropa, typenetarykō poko roropa. Morohne mā Ritonōpo omiry eīko, ātaryka samo. Eperytara sã mā toto tukurohtao xine, ekurehnōko.

¹⁵ Māpyra ipuhturu aepukahpyry nono kurā pona, moro sã Ritonōpo omiry etananō mana. Kure Ritonōpo omiry etāko toto. Wenikehpyra roropa exīko toto. Aomipona roropa toh exīko. Penekehpyra roropa toh mana. Aomiry ekarōko imehnomo a enetupuhpotohme. Mame enetupuhporyhtao eya xine eperytāko sã mā toto, tykase Jezu eya xine.

Oezurukō ononēpyra ehtoko katopōpyry Jezu a

(Maku 4.21-25)

¹⁶ Mame ynara tykase Jezu eya xine:

– Nāparina pitiko saerehkane zukaxīpo onyripyra sytatose mukuxi zopikoxi. Onyripyra sytatose epehtoh zopikoxi roropa. Jarao rokē tyrīko sytatose kae, apō pona saerehkatohme, oehketō zeipotohme, toto osenuhmatohme roropa.

17 Emero zonētyā zumakāko mana aryhnaka tyripōko Ritonōpo mana. Emero etapuruhpyry etapuruhmakāko roropa mana jarao ehtohme, tykase Jezu eya xine.

18 — Naeroro tuaro ehtoko, tomeseke roropa ehtoko onetahpyrykō poko. Nae exiketō tuhkehxo apoīko. Yrome arypyra exiketō ikyryrykō ipuxihkāko emahpoe xine. Morararo kure jomiry etaryhtao oya xine tuhkehxo enetupuhnōko matose. Yrome jomiry kure onetara awahtao xine jomiry pokō wenikehnōko matose, tykase Jezu eya xine.

Jezu ē ytotopōpyry poko Jezu enese zakorō tō maro
(Mateu 12.46-50; Maku 3.31-35)

19 Mame Jezu ē toytose Jezu enese repe zakorō tō maro. Yrome ytopyra tokurehse ynaroro, ahno imoihme exiryke.

20 Mame imepỹ ynara tykase Jezu a:

— Asa noehno moky ākorō tō maro. Mokā jarānao. Tōtururu se mā toto amaro, tykase.

21 Morarame ynara tykase Jezu eya xine:

— Ritonōpo omiry etananō mā aomipona roropa exiketō mā mokaro mā ajame exīko jakorō tōme roropa, tykase Jezu eya xine.

Tyryrykane mynyhpākatoopōpyry poko
(Mateu 8.23-27; Maku 4.35-41)

22 Morarame imepỹ ēmepyry ae kanawa aka tōtyrise Jezu typoetory tō maro. Ynara tykase ynororo eya xine:

— Ehmaropa ikuhpo mōpozakoxi, tykase eya xine. Mame toytose toto.

23 Mame toytorykohtao tynyhse Jezu kanawa ao. Morarame tyryrykane konōto toehse ypy poe ikuhpo pona. Pohkane konōto toehse. Kanawa nerymary se pohkane toehse. Mame enaromỹke toehse toto tyneryrykō poko.

24 Morara exiryke axī Jezu tōpakase ropa eya xine. Ynara tykase toto:

— Jezu, Jezu, nerỹko reh sytatohse, tykase toto. Mame Jezu towōse ropa. Tōmiry ke tyryrykane tymynyhpākapose eya, pohkane roropa tymynyhpākapose. Mynytyme tuna toehse ipunaka.

25 Mame ynara tykase ynororo typoetory tomo a:

— Otoko ahtao keh jenetupuhnōko matou? tykase Jezu eya xine.

Tōsenuruhkase toto. Enaromỹke roropa toh toehse. Ynara tykase toto oseya rokene:

— Onoky keh mose ro? Tōmiry ke rokē tyryrykane mynyhpākapone, pohkane roropa aomi poe tymynyhpāse, tykase toto oseya rokene.

Joroko tūtanohpotopōpyry poko orutua ae Jezu a
(Mateu 8.28-34; Maku 5.1-20)

26 Morotoino toeporehkase toto Keraza pona, Karirea mōpozakoxi.

27 Morarame towōse ropa tahtao ikuhpo ehpiokoxi ahno toporyse eya, moro pata pono. Jorokohpe ynororo kynexine moino ro. Pake ro tupō turumekase eya, tytapyī tao nyhpyra roropa ynororo, okepy zonētoh po ehse ynororo.

28 Mame Jezu eneryke tyya kui tykase ynororo. Jezu ēpataka toepukase. Mame ynara tykase ynororo opore:

— Jezu, Ritonōpo Kapuaō mūkuru mase, Imehxo Exikety mūkuru. Oty se hma ya? Juānohpyra exiko ajohpāme samo, utuarimapopyra exiko, tykase joroko ahnoaono Jezu a.

²⁹ Morara tykase ynororo Jezu a tutūtanohpory ropa waro toexiryke eya. Tuhke rokē mokyro tomatomase joroko a āpuruhpyry tao ahtao ro. Ketī ke tymyhse ynororo repe emary poko ipupuru poko, enara. Yrome ketī tamohmhse eya, joroko a taropose ahtao ahno esaka pyra.

³⁰ Morarame ynara tykase Jezu eya:

– Onoky nah tā oesety?

– Ekuhpyrme yna esety nase, tykase, tozuhse eya, tuhke joroko tō tomōse exiryke zaka.

³¹ Morarame ynara tykase toto tātaryporykōke Jezu a:

– Yna onenyohpyra exiko yna wānohtoh taka, tykase toto Jezu a.

³² Moroto poinokoimo tō kynexine, otuhnōko, ypy po. Mame ynara tykase joroko tō Jezu a:

– Ynanytoxi poinokoimo aka, ajohpāme samo, tykase toto Jezu a. Morarame Jezu a taropose toto.

³³ Tynaōmahpyrykō ae tutūtase tahtao xine toytose toh rahkene poinokoimo tō aka. Mame poinokoimo tō tururume toytose toto. Ypy emory poe tohpahse toto ikuhpo kuaka. Tyneryse toto.

³⁴ Moro eneryke poinokoimo tō erasēpyā toepase toto pata pona. Toytose tahtao xine, imehnō turuse eya xine, apetaōkomo, pata pōkomo, emero turuse eya xine.

³⁵ Mame pata pōkō toytose osenuhmase Jezu a. Toeporehkase tahtao xine, jorokohanōpo tonese eya xine Jezu maro. Typorohse kynexine Jezu pupuru myhto. Tupoke ropa toehse kynexine. Kure osenetupuhnōko ropa kynexine. Moro eneryke tyya xine tōserehse toto.

³⁶ Mame oehsenākō turuse roropa eya xine. Joroko tō tūtanohpotopōpyry ropa poko turuse eya xine.

³⁷ Morarame Keraza pōkomo a Jezu taropose ropa, enaromŷke toexirykōke. Morara exiryke Jezu tōtyrise ropa kanawa aka.

³⁸ – Amaro ytoxi, ajohpāme samo, tykase jorokohanōpo Jezu a.

Yrome tonyohse ropa ynororo Jezu a:

– Arypyra, atapyī taka ytoko ropa.

³⁹ Atapyī taōkō zuruko okurākatopōpyry ropa poko Ritonōpo a, opyno aexiry poko roropa, tykase Jezu eya.

Mame toeramase ropa ynororo. Tukurākatopōpyry ropa poko Jezu a tokarose eya pata pōkomo a emero. Mame Jezu tō tātakuohse ropa.

*Jairu ēxiry ēsemākatopōpyry ropa poko Jezu a
(Mateu 9.18-26; Maku 5.21-43)*

⁴⁰ Mame toeporehkase ropa Jezu ahtao Karirea pona, tākye toehse imoihmākomo, toraximase tyya xine exiryke.

⁴¹ Morarame imepŷ orutua tooehse. Mokyro esety kynexine Jairu. Juteu tō atamorepatoh esēme kynexine. Mame Jezu ēpataka typorohse ynororo. Ynara tykase ynororo Jezu a:

– Eropa ytapyī taka ajohpāme samo.

⁴² Jēxiry itamurume kure pyra mana. Orihnōko mana, tykase ynororo Jezu a. Ēxiry 12me jeimamyry nae kynexine, toirono.

Morarame imaro Jezu toytose ahtao imoihmākomo a tapurupose, tuhke ahno exiryke.

⁴³ Mame toto rātaka nohpo toytose, munuimohpano. 12me jeimamyry taropose eya kure pyra toexiry poko rokene. Tytinerukehse roropa

ynororo, opi warōkō poko tytinerū tonahkase eya. Morararo kynexine pohtohkara ro. Topinopyry pona pyra kynexine.

⁴⁴ Mame mokyro tooehse Jezu mykapo zupō ehipiry temuhmase. Mame tytemuhmase eya ahtao axī tumūkehse ynororo. Toekurākase ropa ynororo, tytemuhmase zupō tyya exiryke.

⁴⁵ – Onoky keh ytemuhmano? tykase Jezu eya xine.

– Arypyra, tykase toto eya. Mame ynara tykase Peturu:

– Tuhke nase ahno epuepurohmāko. Otarāme moxiaro kynako.

⁴⁶ – Arypyra, tykase Jezu. – Kurākara ytemuhmano. Zuario exino nekurāka ropa ynororo yjमितunuru poe, tykase Jezu.

⁴⁷ Morara kary etaryke tyya tōsenetupuhse nohpo:

– To! Tuario rukuh Jezu nahe. Tytemuhmatopōpyry waro ya, tykase nohpo tukurohtao rokene. Mame tooehse eya. Tykytyky tykase ynororo. Enaromŷke toehse. Jezu myhtokoxi typorohse ynororo nono pona. Tōsekarose ynororo imoihmākō netaryme. Ynara tykase ynororo:

– Pake ro munuimohpe exiase. Morara exiryke oupō ytemuhmano. Axī umūkehno, tykase nohpo Jezu a.

⁴⁸ Morarame ynara tykase Jezu eya:

– Kuku, tonetupuhse jexiryke oya tukurākase ropa mase. Naeroro oserehpyra exiko. Kure rokē ytoko ropa, tykase Jezu eya.

⁴⁹ Mame nohpo maro aotururuhtao ro ahno tooehse Jairu tapyī tae. Ynara tykase toto Jairu a:

– Oēxiry norihno, tykase toto Jairu a. – Kuamorepanekō erekohmakehko, tykase.

⁵⁰ Yrome aotururukō totase Jezu a. Ynara tykase ynororo Jairu a:

– Oserehpyra exiko. Wenetupuhko hkoty. Kure exīko ropa oēxiry mana toorihxīpo, tykase Jezu eya.

⁵¹ Mame itapyī taka toeporehkase tahtao tymaro imehnō anaomōnohpopyra kynexine. Peturu tō rokē tymaro tarose eya, Peturu, João, Tiaku, poeto zумы, jeny, mokaro rokē tarose tapyi taka.

⁵² Emero tyhnamose tapyi taōkomo a. Kui tykase roropa toto. Yrome ynara tykase Jezu eya xine:

– Xitara ehtoko. Orihpyra nase. Nyhnōko rokē nase, tykase ynororo.

⁵³ Yrome Jezu tounohse eya xine, aorikyhpyry waro toexirykōke.

⁵⁴ Mame aorikyhpyry emary tapoise Jezu a. Ynara tykase ynororo opore eya:

– Orymo, owōko ropa ty, tykase eya.

⁵⁵ Morara kaxīpo sã rokē Jezu a tōsemākase ropa aorikyhpyry. Towōse ropa ynororo. Morarame:

– Autuhmatoko ropa, tykase Jezu eya xine.

⁵⁶ Mame tōsenuruhkase jumy jē maro. Mame ynara tykase Jezu jē tomo a:

– Mose oēxirykō ēsemākatopōpyry ropa onekātopyra ehtoko, tykase Jezu eya xine. Enara.

9

*12mākō enyohtopōpyry poko Jezu a
(Mateu 10.5-15; Maku 6.7-13)*

¹ Morarame Jezu a tynamorepatyã tykohmase tyya 12mākomo. Mame tyjमितunuru tokarose eya xine orēpyra toto ehtohme, joroko tō

tūtanohpory poko, kurākōkara kurākary poko, enara. Toto tyripose orēpyra.

² Mame imehnō amorepatohme tonyohse toto eya, tosēkōme Ritonōpo enetupuhtohme imehnomo a, kurākōkara kurākatohme roropa eya xine.

³ Ynara tykase Jezu eya xine:

– Omōkomorykō anaropyra ehtoko. Omyxirykō anaropyra ehtoko, apakarākō roropa. Ourukomo, otinerūkō roropa anaropyra ehtoko. Oupōkō akorō roropa anaropyra ehtoko.

⁴ Mame imepỹ tapyī taka ōmomyrykohtao moroto rokē ehtoko. Onyh-toko moro tao oytotohkō ropa ponāmero.

⁵ Mame ōmirykō etary se pyra toto ahtao, opyno xine pyra toto ahtao roropa, esae xine ytotoko ropa. Mame oytorykō ropa ahtao epuhsasaka-toko, toto neneryme: “Ritonōpo awānohtorỹko mana, aomiry se pyra oexirykōke,” katohme sã oya xine inetarykōme. Mame imepỹ pata pona ytotoko, tykase Jezu eya xine.

⁶ Morarame toytose toto pata tō punero Ritonōpo omiry kurā poko imehnō amorepase. Kurākōkara tukurākase roropa eya xine.

Erote oserekohmatopōpyry poko Jezu poko
(Mateu 14.1-12; Maku 6.14-29)

⁷ Mame Erote Karirea rānaō kō tuisaryme kynexine. Morarame emero Jezu nyriyã ekarory totase eya. Morara exiryke tōsetaehkase. Torētyke toehse ynororo, ynara karyke imehnomo a Jezu poko:

– João ahno ēpurihkahpō tōsemãse ropa mana, kary etaryke tyya.

⁸ – Arypyra, tykase imehnomo. – Eria ekepyry mokyro tōsemãse ropa mana, tykase toto. Jezu poko imehnō roropa ynara tykase:

– Arypyra, pake Ritonōpo poko urutonōpo ekepyry mokyro, tōsemãse ropa mana, tykase toto Jezu poko.

⁹ Yrome ynara tykase Erote:

– João tuhkapose ya, onoky keh mokyro osekātokety. Tvaro pyra reahse, tykase. Mame Jezu enery se toehse ynororo rahkene.

5.000mākō otuhmapotopōpyry poko Jezu a
(Mateu 14.13-21; Maku 6.30-44; João 6.1-14)

¹⁰ Mame inenyohyã toehse ropa Jezu a. Emero tynyriyãkō tokarose ropa eya xine. Morarame tymaro typoetory tō tarose Jezu a tokare pyra Petesaita pona.

¹¹ Yrome imoihmākō tuaro toehse Jezu ytory poko. Tokahmase eya xine. Mame toporyse ropa toto a ahtao, toto anaropopyra ropa kynexine. Tamorepase toto eya, toto esēme Ritonōpo ehtoh poko. Kurākōkara tukurākase roropa eya.

¹² Mame xixi tyerukumãse ahtao 12mākō toytose Jezu a. Ynara tykase toto eya:

– Imoihmākō enyohko ropa mōtohne toto ytotohme ahno esaka ropa. Moero tahtao xine otuhnōko mã toto. Nyhnōko roropa mã toto. Ahno esary kara taro, tapyi pyra, tykase toto.

¹³ Morarame Jezu a tozuhse typoetory. Ynara tykase ynororo eya xine:

– Amarokō ro inahpatoko, tykase eya xine.

Mame ynara tykase toto:

– Otarahxo? 5me rokē wyi nae ynanase, kana roropa asakoro rokē inunōkara. Morara exiryke otara ākohxo ynanah? Yna ytory se hma moxiã zuru epekahse? tykase toto Jezu a.

14 Mame ynara tykase, Jezu a tozuhse:

– Arypyra, iporohkapoko toto. Oseosetyoro tyripotoko toto, 50me rokē tuhke toto exiry tyripotoko, tykase Jezu eya xine. Moroto 5.000me orutua kō kynexine tuhke exiry.

15 Morarame ahno tō typorohkapose eya xine emero.

16 Mame wyi tapoise Jezu a 5me. Kana roropa tapoise eya asakoro. Morarame kakoxi tōsenuhmase:

– Kure mase Papa Kapuaono, tykase ynororo. Moromeïpo wyi tytohtohkase eya kana maro. Morotoino tokarose typoetory tomo a, imoihmākomo a ekarotohme ropa eya xine.

17 Mame tōtuhse toh rahkene. Tuesapare roropa toh tohse. Mame akoïpyry tanÿse roropa eya xine. 12me ruto typehkase akoïpyry ke. Imeïpo taropose ropa toto esaka xine.

*“Kyrixtu mase,” katopōpyry sero Peturu a
(Mateu 16.13-19; Maku 8.27-29)*

18 Morarame toïroro Jezu kynexine oturūko Tummy maro. Mame ipoetory tō 12mākō kÿtone eya. Mame tōturupose eya xine:

– Onokyme imoihmākō jekarōko nae? tykase ynororo typoetory tomo a.

19 Mame ynara tykase toto eya:

– Toitoino Joãome oekarōko toh mana, ahno ĕpurihkahpōme. Imehnō Eriame oekarōko mā toto. Imehnō roropa pake Ritonōpo poe urutonōpo tōsemākase ropa oekarōko mā toto, tykase toto Jezu a.

20 Morarame eya xine Jezu tōturupozomose ropa. Ynara tykase ynororo eya xine:

– Amarokō ke? Onokyme roropa jekarōko matohu? tykase eya xine.

Mame Peturu a tozuhse:

– Ritonōpo nymenekahpyry mase yna pynanohneme, tykase Peturu eya.

21 Mame Jezu a tymynyhpākapose toto. Ynara tykase ynororo eya xine:

– Imehnomo a moro onekaropyra ropa ehtoko, tykase eya xine.

*Toorihtoh poko ekarotopōpyry sero Jezu a
(Mateu 16.20-28; Maku 8.30–9.1)*

22 Mame ynara tykase ropa ynororo typoetory tomo a:

– Kapu ae Ayhtohpyry htomāko mā Izyraeu tō tamuxiry tomo. Tutuisarykōme yse pyra exīko mā toto. Jetapary se exīko mā toto, Ritonōpo maro oturuketō tuisary tō maro, Moeze nymerohpyry poko amorepatōkō maro roropa. Mame jexixihmapōko toh mana jorihmapōko. Yrome moromeïpo oseruao tōmehse jahtao ĕsemānōko ropa ase, tykase eya xine.

23 Moromeïpo ynara tykase ropa Jezu imoihmākomo a:

– Ymarōme oexirykō se awahtao xine, ypoe oehtohkō rokē poko ehtoko. Opoe xine oehtohkō irumekatoko. Kokoro rokē oorikyrykō enetupuhthoko oorypyrykō poko, ymarōme oehtohkōme, tykase.

24 – Māpyra opoe xine oehtohkō poko rokē awahtao xine, orihnōko matose. Ymarōme pyra exīko matose. Yrome ypokoino oorikyrykohtao ymaro exīko matose jūme.

25 Otyme kure openetatoh apoiry oya emero porehme repe yrome oorikyry ke moro epehmatohme? Arypyra.

26 Etatoko pahne, ihxipÿke awahtao xine ypoko, jomiry poko roropa ihxipÿke awahtao xine, Kapu ae Ayhtohpyry roropa ihxipÿke exīko opoko

xine mana, tuisamehxo tooepyry ropa ahtao Tummy kurã esae, Ritonõpo nenyoyhtyã kurãkõ maro tooepyry ropa ahtao, tykase Jezu eya xine.

²⁷ — Sero poko wenikehpyra ehtoko. Ynara ãko ase oya xine, kymaro xine exiketõ toitoine orihpyra ro tahtao xine, Ritonõpo tuisame ehtoh enẽko toto, tykase Jezu eya xine.

*Moeze maro Eria maro Jezu ehtopõpyry
(Mateu 17.1-8; Maku 9.2-8)*

²⁸ Morarame 8me tynyhse ahtao Peturu tõ tarose Jezu a ypy pona, João maro, Tiaku maro. Tarose toto eya oturuse Ritonõpo maro.

²⁹ Morarame aotururuhtao ro õmyty tytyorõtase. Zupõ roropa karimutume toehse, saereh tykase.

³⁰ Morara toehse ahtao asakoro orutua kõ tõsenepose eya xine. Mame Jezu maro tõturupitose toto. Ynara toh kynexine, Moeze, Eria, enara, pakatokomo.

³¹ Morararo toh kynexine saereh ãko roropa. Morarame tõturuse toto Jezu maro aorikyry poko, aetuarimary poko, enara, Jerusarẽ po. Aorikyry se Ritonõpo exiry poko tõturuse toto.

³² Yrome Peturu tõ tynyhse kynexine tyrõnaka xine. Mame typakase ropa toto ahtao, Jezu saereme exiry tonese eya xine. Asakorõkõ roropa tonese eya xine, Jezu maro.

³³ Mame mokaro asakorõkõ onuhpitoryhtao ropa, ynara tykase Peturu Jezu a:

— Pãna, kure taro kuexirykomo. Tapyi ynanamoxi, oseruao, axĩtao rokene, toiro atapyĩme, toiro Moeze tapyĩme, toiro Eria tapyĩme, enara ynanamoxi, tykase Peturu. Morara tykase ynororo onenetupuhpyra toexiryke moro poko.

³⁴ Mame Peturu otururuhtao ro akurũ tooehse toto poro. Mame akurũ eneryke tyya xine enaromỹke toehse Peturu tomo.

³⁵ Morarame omi totase akuru htae. Ynara tykase:

— Umũkuru nymyry mose ynymenekahpyry. Morara exiryke aomiry etatoko, tykase Ritonõpo.

³⁶ Morarame omi toymynyhpãse ahtao, Jezu rokẽ tonese eya xine. Mynyhme rokẽ toh toehse. Tynenehpyrykõ poko oturupyra toh toehse roropa imehnomo a.

*Joroko tũtanohpotopõpyry ropa poko poeto ae Jezu a
(Mateu 17.14-18; Maku 9.14-29)*

³⁷ Morarame tõmehse ahtao ypy poe tyhtose ropa toto. Morarame tuhkãkomo a Jezu toporyse ropa.

³⁸ Toto rãtao toehse ahno. Jamihme Jezu tykohmase mokyro a. Ynara tykase:

— Amorepane, umũkuru eneko ajohpãme samo. Ipyno ase toirõ myhe exiryke.

³⁹ Joroko mose apoĩko mana. Mõtoino rokẽ kui ãko mose nase. Mame akyakyhnõko roropa nase. Akuakurotãko roropa nase itary ae. Iiryhmãko joroko mana. Onurumekara roropa mana.

⁴⁰ Opoetory tomo a oturu repe itũtanohpotohme ropa repe. Yrome onutũtanohpopyra toh nekurehno, tykase Jezu a ynororo.

⁴¹ Mame Jezu a tozuhse. Ynara tykase ynororo:

– Tõ! Otara ahtaohxo keh jenetupuhnõko matou? Jenetupuhpyra ro rukuh matou, popyra oexirykõke. Amaro xine ywy repe. Yrome jenetupuhpyra ro amarokomo. Typenekehse ywy opoko xine, tykase. Mame ynara tykase ynororo jumy a:

– Omükuru enehko ya, tykase.

⁴² Mame jumy a tonehse ahtao, joroko a tomase ropa nono pona. Takurotanohpose roropa eya. Mame ynara tykase Jezu joroko a:

– Otütako ropa joroko, tykase Jezu. Mame tutütase ropa rahkene. Tukuräkase ropa poeto eya. Morotoino jumy a tokarose ropa eya.

⁴³ Morarame tõsenuruhkase morotõkõ emero Ritonõpo jamitunuru eneryke tyya xine.

Jezu oturutopõpyry poko toorikyry poko
(Mateu 17.22-23; Maku 9.30-32)

Mame mokaro osenuruhkaryhtao ro tõturuse ropa Jezu typoetory tomo a:

⁴⁴ – Wenikehpyra mehtatose sero jomihpyry poko, Kapu ae Ayhtohpyry ekarõko mã toto jehno exiketomo a, tykase Jezu eya xine typoko.

⁴⁵ Morarame aomiry onenetupuhpyra toh kynexine tonõse sã exiryke eya xine.

– Oty kary se mose nae? tykase toto oseyä rokene. Yrome eya: “Oty kary se hko hmano?” kara toh kynexine, ihxipÿke toexirykõke.

“Onoky imehxo nae?” katopõpyry
(Mateu 18.1-5; Maku 9.33-37)

⁴⁶ Morarame oseyä toh tõturuse 12mãkomo:

– Onokãkõ imehxo nae taro, tuisamehxo? tykase toto, typoko xine rokene.

⁴⁷ Yrome toto otururu waro Jezu kynexine. Morara exiryke poeto tapoise eya tupütokoxi tynyriryme.

⁴⁸ Mame ynara tykase ynororo eya xine:

– Mose poeto poko oenupunarykohtao ypokoino ypoko enupunãko roropa matose. Morararo ypoko oenupunarykohtao jenehpohpõ poko enupunãko roropa matose. Ynara exiryke, tuisamãkõ kara poko roropa oenupunarykohtao tuisamehxo matose exiko.

Tymarõ onyhxiropyra Jezu ehtopõpyry poko
(Maku 9.38-40)

⁴⁹ Morarame ynara tykase João Jezu a:

– Imepÿ ynanenease. Joroko tütanohpõko ropa nexiase ahno ae oesety poe. Morara kamexipopyra ynanexiase eya kymaro xine pyra aexiryke, tykase João Jezu a.

⁵⁰ Mame ynara tykase Jezu João tomo a:

– Arypyra: “Ipoko pyra exiko,” kara ehtoko imehno a. Kyzehno xine pyra exiketõ kymaro xine mana. Ækorekehkara xine imehnõ ahtao ækorehmatorÿko mã toto, tykase Jezu eya xine.

Apoto enehpory se João tõ ehtopõpyry poko

⁵¹ Morarame kapu aka ropa ytosasaka tahtao, toytory se toehse Jezu Jerusarẽ pona.

⁵² Mame osemazuhme typoetory tõ tonyohse eya, tuapo. Mame toytose toto Samaria pata pona. Moroto osa tokaropose eya xine Jezu nyhtohme repe.

⁵³ Yrome morotōkō osa ekarory se pyra Jezu a toh kynexine Jerusarē pona aytory eneryke tyya xine. (Mame moro tokarose ropa Jezu a, nyhtoh onekaropyra toto ehtopōpyry.)

⁵⁴ Morara exiryke ynara tykase João tomo, Tiaku maro Jezu a:

– Otarāme, kure oya apoto kohmary yna a kapu ae, moxiā enahka-tohme, pake ehtopōpyry samo, Eria a apoto kohmatopōpyry samo, tykase toto Jezu a.

⁵⁵ Mame toeramase Jezu toto ēpataka. Toto zehno roropa toehse ynororo morara kary etaryke tyya.

– Ritonōpo Zuzenu poe pyra matose morara āko.

⁵⁶ Ahno enahkase pyra toehse ywy Ritonōpo nymenekahpyryme. Toto pynanohse rokē toehse ywy, tykase Jezu eya xine. Mame imepỹ pata pona toytose toto.

Jezu maro toexiry se exiketō ehtopōpyry poko

(Mateu 8.18-22)

⁵⁷ Morarame osema tao Jezu ahtao typoetory tō maro ynara tykase imepỹ Jezu a:

– Jytory se ase amaro emero rokē pata pona. Orumekary se pyra roropa ase jūme, tykase ynororo Jezu a.

⁵⁸ Yrome ynara tykase Jezu eya:

– Oytory se hmah ymahro? Onokyro tō tosake mana. Torō tō roropa tymỹke mana. Māpyra Kapu ae Ayhtohpyry tosake pyra mana, tykase Jezu eya. – Oytory se roh mah ymahro? tykase eya.

⁵⁹ Mame imepyny a ynara tykase Jezu:

– Ymaro eropa ypoetoryme, tykase ynororo eya.

Yrome ynara tykase ynororo:

– Ajohpāme sã ytoxi aporo papa tapyĩ taka. Tamuhpōme toehse papa mana. Mame toorihse ahtao zonēnōko ase. Morōmeĩpo oehnōko ropa ase amaro jytotohme, tykase ynororo Jezu a.

Mame ynara tykase Jezu eya:

⁶⁰ – Ah imehnō omy ekepyry zonēno toto. Eropa hkoty ymaro imehnō amorepatohme kuesēkōme Ritonōpo ehtoh poko, tykase Jezu eya.

⁶¹ Morarame imepỹ ynara tykase Jezu a:

– Ywy kuhse amaro ytōko ano. Apo ke aporo osekazumatã aporo wekury tomo a, tykase ynororo eya.

⁶² Yrome ynara tykase Jezu eya:

– Etako pahne, ijoiyome kanawa arōko āpuine mana tỹkakoxi tōsenuhmaryke. Mokyro sã mase. Ymaro se mase repe, emero rokē poko penetãko mase roropa. Morara awahtao Ritonōpo maro se nymyry pyra mase, tykase Jezu eya.

10

Sero nase 72mākō enyohtopōpyry poko Jezu a

¹ Morarame orutua kō tymenekase Jezu a, 72mākomo tōmiry ekarotohme imehnomo a. Morarame asakoro ro rokē tonyohse toto eya, tuapo pata tō punero.

² Ynara tykase ynororo eya xine:

– Oenyohtorỹko ase jomiry ekarotohme imehnomo a, tupito esē typoetory tō enyokury samo. Tupito konōto po tiriiku ahpirãtyã sã Ritonōpo omiry onetapitopynō mana, sero nono po. Yrome tuhke pyra Ritonōpo

omiry ekaronanō nae. Naeroro oturutoko Ritonōpo a: “Papa Kapuaono tuhke ōmiry ekaronanō enyohko ōmiry ekarotohme imehnomo a,” kah-toko eya.

³ Mame ytotoko. Tomeseke ehtoko roropa. Oty katohme? Oeny-ohtorýko ase kaneru mükuru enyokyry sã kaikuxi tō htaka. Ytoytōko matose ozehno exiketō htakuroko.

⁴ Tineru ē anaropyra ehtoko, pakara tōkehko sapatu roropa anaropyra ehtoko amaro xine. Mame etypohpyra ehtoko ōturutohkōme imehnō maro osema tao. Topohme ytotoko.

⁵ Morarame tapyi taka ōmomyrykō se awahtao xine, ynara kahtoko tytapyikemy a: “Taro hmatou? Kure pãna matou repe,” kahtoko. “Opyno xine Ritonōpo mana,” kahtoko roropa moro taōkomo a.

⁶ Mame tapyi esē ajoajohpãme pyra ahtao, ōmirykō etary se exiko mana. Yrome ajoajohpe exiketyme ahtao, ōmirykō etary se pyra ynororo ahtao eramatoko ropa rokene.

⁷ Yrome ōmirykō etary se ahtao moroto rokē ehtoko. Otuhtoko, eukuru ētoko, enara, owohparykohtao eya xine. Moro ōtuhtohkō oephepyrykōme sã mana, jomiry ekaroryke oya xine. Ihximyra ehtoko ōtukurukō poko. Ynara exiryke, erohketō toerohtamitukō apoiry zae mana. Esyryhmara ehtoko morotoino imehnō tapyi taka.

⁸ – Mame emero rokē pata pona oytorykohtao: “Otuhtokose,” karyhtao oya xine, motuhtatose rokene.

⁹ Kurākōkara nae moro pata po ahtao, ikurākapotoko ropa toto Ritonōpo a. Ynara kahtoko roropa eya xine: “Ritonōpo omiry ekarōko ynanase oya xine enetupuhtohme oya xine oesēkōme. Ameke pyra Ritonōpo tuisame ehtoh mana oya xine,” kahtoko eya xine.

¹⁰ Morarame imepý pata pona toytose awahtao xine, yrome ōmirykō omipona pyra toto ahtao, osema taka mytotatose ropa. Ynara kahtoko eya xine:

¹¹ “Oesarykō nonory nosejihno yna pupuru pokona. Naeroro isasakãko ropa ynanase otuarōtatohkōme awãnopyrykō poko Ritonōpo a. Yrome wenikehpyra ehtoko, Ritonōpo omiry tooehse oya xine mana. Oesēkōme enetupuhtohme oya xine repe. Yrome ise pyra matose,” kahtoko eya xine, tykase Jezu eya xine.

¹² – Ynara ãko ase oya xine. Ajohpe pyra, kurākō apiakaryhtao Ritonōpo a moro pata pōkō wãnohnōkohxo Ritonōpo mana, Sotoma pōkō wãnopyry motye. Sotoma pōkō pynohxo Ritonōpo exiko mana, tykase Jezu toto enyokyryme tyya.

Jezu onenetupuhpyra pata tō pōkō ehtopōpyry

(Mateu 11.20-24)

¹³ Mame ynara tykase Jezu:

– Jetū myhē exiko mã oya xine taroino Korazim pōkomo, oya xine roropa Petesaita pōkomo. Jetū mã oya xine exiko myhene. Awãnohtorýko Ritonōpo mana. Yjamtunuru meneatose repe apatarykō rãnao. Yrome jenetupuhpyra matose. Oorypyrykō onurumekara roropa matose. Onenehpyrykō tonese ahtao Tiro pōkomo a Xitō pōkomo a roropa, tyrypyrykō turumekase eya xine exiry pake. Saku risē tyrise eya xine exiry tupōkōme. Oruno roropa tyrise eya xine exiry tokokō pokona, tyrypyrykō rumekary se toto exiry enetupuhpotohme imehnomo a.

¹⁴ Etatoko pahne, kurākō apiakatoh po awānohtorŷko Ritonōpo mana. Tiro pōkō wānohnōko roropa mana. Xitō pōkō roropa wānohnōko mana. Yrome mokaro wānopyry motye awānohtorŷko Ritonōpo mana, tykase Jezu eya xine.

¹⁵ – Amarokō roropa Kapanaū pōkomo, epyrypāko matose imehxo oexirykō poko repe. Yrome osenekunohnōko rokē matose. Imēīpo oematorŷko Ritonōpo mana apotoimo htaka, tykase Jezu eya xine.

¹⁶ Mame ynara tykase Jezu typoetory tomo a:

– Ōmirykō etahpōkō jomiry etāko roropa toh mana. Morararo ose xine pyra exiketō yse pyra roropa toh mana. Jenehpohpō se pyra roropa toh mana, yse pyra toehtohkō samo. (Ytotoko rahkene. Jomiry ekarotatoko emero pata tō punero, tykase Jezu eya xine.

– Ŷ, tykase toto. Mame toytose toh rahkene omi kurā ekarose.)

Sě nase 72mākō eramatopōpyry ropa poko

¹⁷ Mame mokaro 72mākō toehse ropa toto. Tākye toh toehse ropa. Ynara tykase toto Jezu a:

– Joroko tō roropa ynanutūtano hpoase ropa ahno ae. “Jezu omi poe otūtatoko ropa,” tykase ahtao rokē yna a nutūtase ropa toto, tykase toto Jezu a.

¹⁸ Yrome ynara tykase Jezu eya xine:

– Ŷ, joroko tamuru mokyro. Aepukahpyry enene nenenehkane samo, kapu ae.

¹⁹ Etatoko pahne, yjमितunuru ekarōko ase oya xine. Orēpyra oritorŷko ase. Mame okoi tūmaryhtao oya xine, mynoto roropa tūmaryhtao oya xine ōsanumara xine toh mana. Joroko tamuru motyēkāko matose, ypoe oexirykōke.

²⁰ Etatoko pahne, ōmirykō poe joroko tō tutūtase ropa ahtao ahno ae kure mana. Yrome moro poko rokē pyra atākyematoko. Ritonōpo poenōme oexirykō poko atākyematokohxo yronomyryme. Oesetykō tymerose pape pokona Ritonōpo esao. Moro poko atākyematoko, tykase Jezu eya xine.

Jezu ākyematopōpyry poko

(Mateu 11.25-27; 13.16-17)

²¹ Mame Jezu tātākyemase yronomyryme Ritonōpo Zuzenu poe. Ynara tykase ynororo Tummy a:

– Papa Kapuaono, kapuaōkō esēme mase. Sero nono pōkō esēme roropa mase. Kure mase Papa, tuaro pyra exiketō amoreparyke oya ōsenetupuhtho poko. Opoe zuarohxo exīko toh mana. Tuaro exiketō motye exīko toh mana. Atamorepaketō motye roropa tuaro exīko toh mana. Opoe roropa tuaro exiketō zuaro pyra toehse ropa mana. Āmoreme morohne tyrise oya Papa, tyriry se oexiryke, tykase Jezu Tummy a.

²² Mame ynara tykase roropa Jezu eya xine:

– Emero Papa kynekarone ya. Ritonōpo mūkuru waro pyra matose repe. Papa rokē juaro mana. Papa waro pyra roropa matose. Ywy imūkurume jexiryke zuaro ase. Ynymenekatyamo a roropa Papa enepōko ase zuaro toto ehtohme, tykase Jezu eya xine.

²³ Mame toeramase ropa Jezu typoetory tomo a. Ynara tykase ynororo eya xine.

– Tākye ehtoko onenehpyrykō poko.

24 Ynara āko ase oya xine, tuhke Ritonōpo omiry poko urutō kō pake, tuisa tō roropa onenerykō enery se toh kynexine repe. Onetarykō etary se roropa toh kynexine repe. Yrome onetara tokurehse toto. Onenepyra roropa tokurehse toto, tykase Jezu eya xine.

Imepÿ akorehmatopōpyry poko Samaria pono a

25 Morarame Moeze nymerohpyry poko amorepatō tooehse Jezu a tōturupotohme. Ynara tykase ynororo, Jezu kuhnōko rokē kynexine:

— Otara ākohxo ke hano orihpyra jehtohme jūme, Ritonōpo maro jehtohme? tykase ynororo eya:

26 Mame ynara tykase Jezu eya:

— Otara āko Ritonōpo nymeropohpyry nah? Oty enetupuhnōko hma? tykase Jezu eya.

27 Mame tozuhse ropa Jezu eya. Ynara tykase ynororo:

— Ynara enetupuhnōko ase, Ritonōpo pyno ehtoko ipunaka. Yronymyryme ipyno ehtoko okurohtao xine oorikyrykō ponāmero. Kure rokē tyritoko ōsenetupuhtokō ae. Oemynyhmarykohtao ipyno ehtoko ipunaka. Mame osepyno oehtokō sã imehnō pyno ehtoko, katoh tonō waro ase, tykase ynororo Jezu a.

28 — Ÿ, tuaro oehtoh zae. Moro omipona awahtao, orihpyra exīko mase, jūme, Ritonōpo maro, tykase Jezu eya.

29 Mame mokyro, Moeze nymerohpyry poko amorepatō, imehnō pyno ehtoh poko ekaropory se toehse. Ynara tykase ynororo Jezu a:

— Onokākō mokaro ipyno jehtopo? tykase ynororo Jezu a.

30 Mame Jezu a tozuhse. Ynara tykase ynororo eya aosenetupuh-tohme:

— Ahno toytose Jerusarē poe Jeriko pona. Juteu mokyro. Morarame osema ae aytoryhtao omato komo a tapoise ynororo. Imōkomory roropa tarose eya xine. Totatotapase roropa ynororo eya xine. Mame moroto ro turumekase eya xine orihsasaka ahtao.

31 Moromeīpo Ritonōpo maro oturukety toytose moro osema ae. Mame mokyro etaetapahpyry tonese eya. “Tee, jam,” tykase rokē ynororo. Zomye rokē toytose ynororo. Enupunara myhehxo ipoko. Osema ehpiukuroko rokē toytose.

32 Morarame imepÿ roropa toytose moro osema ae. Ritonōpo Tapyī tao erohkety kynexine ynororo. Morararo ikuroko rokē toytose ynororo. Enupunara myhē ipoko.

33 Mame imepÿ roropa moro osema ae toytose roropa. Samaria pō kynexine. Toipe Samaria pōkō maro juteu tō oxise pyra toto. Yrome mokyro toenupunase etaetapahpyry poko.

34 Eya toytose ynororo. Tonaka tanÿse eya. Epatatopōpyry tyszeresemase opi ke eya. Tyōtose roropa eya. Morarame toky pona mokyro tyrise eya, jumētu pona. Mame tapyi taka tarose eya ahno nyhtoh taka. Mame kure mokyro tyripose eya tapyi esemy a.

35 Morarame yrokokoro toytory ropa ahtao, tineru tokarose eya, tapyi esemy a. Ynara tykase ynororo eya: “Mose pyno exiko,” tykase ynororo tapyi esemy a. “Tooehse ropa jahtao, oepehmāko ropa ase onepekahtyā epehmāko ropa ase,” tykase mokyro Samaria pono tapyi esemy a. Mame ynara tykase Jezu Moeze nymerohpyry poko amorepatono a.

³⁶ – Etaetapahpyry tonese oseruaõkomo a repe. Yrome onoky rokẽ akorehmaneme nexiahse? tykase Jezu Moeze nymerohpyry poko amorepatono a. Mame eya tozuhse:

³⁷ – Mokyro rokene, ipyno aexihpyry rokene, tykase ynororo eya.

Mame ynara tykase Jezu aya:

– Naeroro ytoko. Mokyro sã imehnõ pyno exiko, tykase eya Jezu. Mame toytose ropa ynororo Jezu maro ehxĩpo.

Jezu ytotoþpyry poko Maata tõ tapyĩ taka

³⁸ Mame Jezu toytose typoetory tõ maro. Toeporehkase toto pata pona. Moroto nohpo kynexine esety Maata. Mokyro a toahmase toto tytapyĩ taka toto ytotohme. Moroto ehse tõ aporo.

³⁹ Mame Maata akorõ moroto kynexine esety Maria. Mame Jezu otururu etary se kynexine ipunaka. Morara exiryke Jezu myhtokoxi typorohse ynororo.

⁴⁰ Maata rokẽ kynexine tÿpokonohke. Tonahsẽ riry poko kynexine. Mame Jezu a toytose ynororo. Ynara tykase eya, takorõ anakorehmara exiryke:

– Pihpi, ypoko oenupunary se pyra mahno? Eneko ke, jakorõ jakorehmara nase. Ajohpãme sã wakorehmapoko aporo eya, tykase Maata Jezu a repe.

⁴¹ Mame Jezu a tozuhse ynororo. Ynara tykase eya:

– Xihxi, torẽtyke mase senohne poko, otyro riry poko.

⁴² Toiro se rokẽ matose enetupuhtohme. Senohne irumekako aporo, jomiry etatohme oya, ãkorõ samo. Zae ehtoh tymenekase eya. Naeroro anaropopyra ase aporo ywinoino, tykase Jezu eya.

11

Ritonõpo maro õturutoh poko amorepatoh sero

(Mateu 6.9-13; 7.7-11)

¹ Morarame Ritonõpo maro oturũko Jezu kynexine. Mame tõturukehse ahtao ynara tykase ipoetory eya:

– João a typoetory tõ tamorepase Ritonõpo maro oturutoh poko. Morara se ase. Yna amorepako Ritonõpo a yna oturutoh poko, tykase ynororo Jezu a.

² Mame ynara tykase Jezu eya xine:

– Ritonõpo maro õtururukohtao ynara kahtoko:

“Papa Kapuaono, kure mase.

Yna akorehmako kure rokẽ oritohme yna a,
yna esẽme oenetupuhtohme roropa yna a.

³ Yna nykyryry ekaroko yna a kokoro rokene.

⁴ Yna rypyry ikorokako ropa imehnõ rypyry korokapotoh sã yna a oya.

Moromeĩpo wenikehnõko mase yna rypyry poko

imehnõ rypyry poko yna wenikehtoh samo.

Joroko tamuru a yna onukuhpopyra exiko,”

kaxitoko Ritonõpo a, tykase Jezu eya xine.

⁵ Mame ynara tykase ropa Jezu typoetory tomo a, tõturutoh poko Ritonõpo maro:

– Ynara ãko ase oya xine õsenetupuhtohkõme rokene. Otarãme omoro wyi epekatyry se mase onoa. Morara exiryke oepe tapyĩ taka ytõko mase.

Ynara āko mase eya otarame: “Jepe, wyi se pitiko hano ajohpāme samo, oseruao rokene nae awahtao rokene.

⁶ Wekyry noehno ya, imepý pono. Morara exiryke autuhmary se ake repe. Yrome wyi pyra jexiryke anautuhmara jekurehno. Naeroro oya oehno wyi epekahse repe.”

⁷ – Morarame tytapyĩ tae oezuhnōko oepe mana. Ynara āko otarame mana: “Jerekohmara exiko. Tapuruse nase tapyi. Nyhnōko ynanase. Ypoenō jowomyhtome nase xitāko. Owōpyra ase,” āko mā repe, tykase Jezu.

⁸ – Morarame otarame otuhparo: “Ise, ise,” āko mase. Morara ahtao otara exīko hnae moromeĩpo? Etatoko pahne, oepe owōnōko mana wyi ekarose oya. Yrome oepeme toexiry pokoino pyra owōnōko mana, orēpyra torekohmaryke oya ōpeneri ekarotohme oya, otuhparo oexiryke. Morara exiryke sã rokē owōnōko mana, tykase Jezu eya xine.

⁹ – Naeroro ynara āko ase oya xine, moro saaro ekaropotoko Ritonōpo a. Mame ekarōko oya xine mana. Onupirykō ekaropotoko Ritonōpo a. Mame onupirykō enēko matose. Tapyi tapuruse ahtao roropa ikohmatoko. Mame esē apuruhmakāko mana. Moro saaro tahxime ōtururukohtao Ritonōpo a, oezuhtorýko mana.

¹⁰ Ynara exiryke, ekaroponanō tynekaropohpyrykō apoiko mā toto. Zupinanō tunupihpyrykō enēko ropa mā toto. Tapyi taka tomomyry se exiketō ikohmaryhtao, tapyi apuruhmakāko mā toto. Omōnōko roropa mā toto.

¹¹ Morararo ynara karyhtao omūkuru a oya xine: “Papa, omise ase,” karyhtao oya xine, okoi onekaropyra matose eya.

¹² “Papa kuratirihmo se ano,” karyhtao roropa oya xine, mynoto onekaropyra matose omūkurukomo a.

¹³ Iirypyryme matose repe, yrome otyro kurākō rokē ekarōko matose opoenōkomo a. Amarakō motye kuhse Papa Kapuaono. Tuzenu kurā ekarōko oya xine mana ekaroporyhtao oya xine, tykase Jezu eya xine.

*Peuzepu tūtanohpotopōpyry poko ahno ae
(Mateu 12.22-30; Maku 3.20-27)*

¹⁴ Morarame joroko tutūtanohpose ropa Jezu a tomirēkara ae. Mame joroko tutūtase ropa zae ahtao, jorokohpanōpo tōmitase ropa. Moro eneryke tyya xine tōsenuruhkase toto imoihmākomo.

¹⁵ Yrome toitoine ynara tykase toto:

– Peuzepu omi poe rokē joroko tō tūtanohpōko ropa mana, joroko tamuru omi poe. (Peuzepu, joroko tamuru esety akorony.)

¹⁶ Morarame imehnō Jezu kukuru se toehse. Ynara tykase toto eya:

– Ajamitunuru enepoko yna a amaro Ritonōpo ehtoh waro yna ehtohme, tykase toto.

¹⁷ Yrome aosenetupuhtohkō waro Jezu kynexine. Ynara tykase ynororo eya xine:

– Pata tamuru pōkō osetaparyhtao osenahkāko rokē toh mana. Morararo tyekyry maro oxiehno toehse ahtao osenahkāko rokē tapyi taōkō mana. Atahpahnōko toto saporarahme exīko toto oxiehno toexirykōke.

¹⁸ Moro saaro joroko tamuru typoetory maro oxime tōsetaparykohtao osemetaka, osenahkāko rokē toto. Ynara āko matose ya: “Y, Peuzepu omi poe joroko tō tūtanohpōko mose mana,” āko matose ypoko.

¹⁹ Morara jahtao, Peuzepu omi joroko tō tūtanohporyhtao ya, opoetorykō ke? Onoky omi poe roropa joroko tō tūtanohpōko toh nahe? tykase Jezu eya xine. – Yrome opoetorykō tyoro rokē otuarōtanohtorŷko mana zae pyra oehtohkō poko.

²⁰ Arypyra, Ritonōpo jamitunuru poe joroko tō tūtanohpōko ase ahno ae. Moro eneryke oya xine tuarōtāko matose Ritonōpo oesēkōme exiry poko.

²¹ – Mame tapyi esē tomahpo tyyre ahtao ynara āko mā ynoro: “Orēpyra ase tyyreke jexiryke imehnō omōpyra mana ytapyī taka ymōkomory poko,” āko mā ynororo.

²² Yrome jamihmehxo exikety tooehse ahtao iporemākāko mana ipyre roropa apoīko mana. Mame ipyre apoixīpo imōkomohpyry arōko mana, apiakatohme typoetory tomo a. (Moro saaro joroko tamuru, tymyhse sã ya. Jamihme pyra roropa mā tyripose ya, tymyhse ya exiryke.)

²³ – Ymarōkōme pyra awahtao xine, yzehno matose, jakorehmara awahtao xine roropa, jakorekehkāko matose, tykase Jezu eya xine.

Sē nase joroko omōtopōpyry ropa poko

(Mateu 12.43-45)

²⁴ Mame tōturuse ropa Jezu. Ynara tykase ynororo:

– Joroko tutūtase ropa tahtao ahno ae ytoytōko mana nono poro, tosar y imepŷ zupīko. Mame onenepyra tahtao, ynara āko mā tyra rokene: “Ytōko ropa ase jesahpyry aka ropa, unurumekahpyry aka ropa, ahno aka” āko mana.

²⁵ Mame ytōko ropa mana, tosaypyry pona ropa. Morarame kure tosaypyry enēko ropa mana ahno kurohtao. Tapyi sã ahno kurohtao mana tutumehse sã zao. Saereme potu enēko mana. Mame omōpyra mā aporo.

²⁶ Ytōko rokē mā aporo joroko imehnō enehse tymarōme toto ehtohme. Mame popyrahxo exiketō enehnōko mana, 7me osesarise mokyro aka. Mame itamurumehxo jorokohpe exīko mokyro mana. Osemazuhme toehtopōpyry motye kuhse exīko mana.

Tākye nymyry ehtoh poko

²⁷ Morarame morara kary etaryke tyra ynara tykase nohpo tuhkākōhtae:

– Tākye kuhse asa mana, oenurumahpono, isuhsuru onenyhpyry, tykase nohpo eya.

²⁸ Mame mokyro tozuhse Jezu a. Ynara tykase:

– Amarakō hkotano. Tākye exīko matose Ritonōpo omiry etaryhtao oya xine, aomipona toehse roropa awahtao xine, tykase Jezu eya.

Ahno hxirotoh poko kurākō apiakatoh po

(Mateu 12.38-42)

²⁹ Morarame imoihmākō tooehse ahtao Jezu a, ynara tykase ropa Jezu eya xine:

– Popyra matose ipunaka juteu tomo. “Ajamitunuru enepoko yna a oenetupuhthome yna a,” āko matose repe ya. Yrome yjamitunuru onenepopyra ase oya xine. Toiro poko rokē āmorepatorŷko ase, Jona ehtopōpyry poko.

³⁰ Jona tonahse aporo kanaimo konōto a. Oseruao tynyhse Jona kanaimo wakuru ao. Imeiōpo tuamise ropa ynoro kanaimo a nono pona. Mame ipoko tutuarōtase Niniwe pōkomo. Tonetupuhse toto a:

“Ritonõpo nenehpohpyryme mose nase,” tykase toto ipoko. Moro saaro Ritonõpo jenyokyase oya xine. Ywy ase Kapu ae Ayhtohpyry.

³¹ Morararo Saapa tuisary kynexine nohpo, ikurenaekõ tuisary. Imeïpo ohxirotorÿko ynororo mana sero põkõ apiakatoḥ po Ritonõpo ĕpataka. Ynara exiryke, mya toytose ynororo pake Ŝaromão otururu kurã etase. Yrome Saromão motye kuhse ywy. Taro ase amaro xine. Yrome jomiry etary se hkopyra matose.

³² Morararo kurãkõ apiakatoḥ po Niniwe põkõ ohxirotorÿko mã toto sero põkomo, Ritonõpo neneryme. Jona omiry totase tyya xine ahtao tyrypyrykõ turumekase eya xine. Mokaro mã ohxirotorÿko. Ynara exiryke, taro ase amaro xine. Jona motye kuhse ase. Yrome jomipona se pyra matose, tykase Jezu eya xine.

Sē nase ahno enuru poko

(Mateu 5.15; 6.22-23)

³³ – Mame nãparina zukaxïpo ononēpyra sytatose. Onyripyra sytatose apipa notaka. Aryhnaka rokē tyrïko sytatose apõ pona omõketõ zeipotohme tyrïko sytatose.

³⁴ Kuenurukõ nãparina ezuru sã mana. Kure oenurukõ ahtao kure sã osenuhmãko matose, saereme sã oya xine exiryke. Yrome oenurukõ popyra ahtao, osenuhmara matose. Xinukutume sã oya xine exïko mana oenurukõ popyra exiryke.

³⁵ Morara exiryke tomeseke ehtoko onenetuputyhpyrykõ onurumekara oehtohkõme. Turumekase oya xine ahtao xinukutumã sã exïko ropa matose okurohtao xine.

³⁶ Yrome okurohtao xine saereme ahtao xinukutume pyra roropa mã okurohtao xine, kure enetupuhnõko matose. Mame nãparina kurã sã saereh ãko mana okurohtao xine, tykase Jezu eya xine.

Parixeu tō zurutopõpyry poko Jezu a

(Mateu 23.1-36; Maku 12.38-40)

³⁷ Mame tõturukehse Jezu ahtao, parixeu a toahmase tytapyï taka autuhtohme. Mame toytose ynororo itapyï taka, otuhse. Mame osemahpyra ro typorohse ynororo otuhtoh pona.

³⁸ (Juteu tō osemahnõko itamurume tõtuhtho Moeze omihpyry poe.) Mame ynara tykase parixeu tyya rokene:

– Tee! Osemahpyra mose ro nah otuhnõko, tykase parixeu tukurohtao rokene.

³⁹ Mame ynara tykase Jezu eya:

– Parixeu tō matose. Ynara exiketõ matose. Akasanarykõ akurihnõko matose ãpari rokene, paratu tõkehko maro. Yrome zao nymyry anakurihpyra sã matose. Xikurome mã ipunaka. Moro sã okurohtao xine mana, xikurome. Oyamene se matose. Iiryryryme matose.

⁴⁰ Onenetupuhpyra matose. Ōkokõ rihpõme Ritonõpo mana. Okurohtao xine tyrihpõme roropa mana.

⁴¹ Morara exiryke omõkomory apiakako ekarotohme etuarimaketomo a. Imehnõ pyno roropa ehtoko. Morara awahtao xine tãkye exïko Ritonõpo mana opoko xine. Okurohtao xine ikurikãko roropa mana.

⁴² – Jetuhxo exïko matose parixeu tomo. Ynara exiryke, okyryrykõ omame porehme ahtao apiakãko matose. Toiro ekarõko matose Ritonõpo a repe. Anarykahpyrykõ roropa otyro tõkehko apiakãko matose. Emero apiakãko matose zokonaka pitiko onekarorykõme Ritonõpo a. Yrome zae

pyra ro matose. Imehnō ryhmāko ro matose. Ritonōpo pyno pyra roropa matose. Morohne okyryrykō tapiakase oya xine ahtao, kure roropa mā repe imehnō pyno awahtao xine roropa, Ritonōpo pyno roropa awahtao xine.

⁴³ – Jetuhxo exīko matose parixeu tomo. Ynara exiryke, atamorepatoh tonō tao imehxo se rokē oexirykōke. Osepekahtoh taka oytorykohtao, “Kure mase,” kary etary se oexirykōke.

⁴⁴ – Jetuhxo exīko matose! Ynara exiryke, okepy zonētopōpyry sã matose. Moroto ro imehnō ytoytoiko tuenikaro rokene, tuaro pyra toexirykōke. Moro saaro kure oehtohkō enepōko matose repe, yrome popyra ro matose, tykase Jezu eya xine.

⁴⁵ Morara kary etaryke tyya, ynara tykase Moeze omihpyry waro exikety Jezu a:

– Morara karyhtao oya, yna hxirōko roropa mase, tykase ynororo.

⁴⁶ Mame ynara tykase Jezu eya:

– Jetuhxo exīko matose roropa Moeze omihpyry waro exiketomo, imehnō osanumaryke oya xine. Tupime eya xine anaosanumata-tohkomo. Ynara āko matose: “Moeze omihpyry omipona ehtoko,” āko matose repe. Yrome amarokō ke? Aomipona pyra matose. Ouru-topōpyrykō omipona pyra matose.

⁴⁷ Jetuhxo exīko matose, otonētoh kurā rīko matose repe, Ritonōpo poko urutonōpo tō zonētohme. Yrome mokaro urutonōpo tō totapase atamurukomo a.

⁴⁸ Atamurukomo a Ritonōpo poko urutonōpo tō etapatopōpyrykō kure ekarōko matose. Ynara exiryke, atamurukomo a totapase toto. Yrome oya xine roropa toto zonētoh tyrise.

⁴⁹ Morara exiryke ynara tymerose Ritonōpo omiryne, zae mana: “Jomiry poko urutō kō enyohnōko ase eya xine. Mame toitoine toto etapāko toh mana. Toitoine toto htomāko roropa toh mana,” āko Ritonōpo omiry.

⁵⁰ Naeroro awānohtorỹko Ritonōpo mana, urutō kō etapatamitume. Moino ro nono ritopōpyry poe ro urutō kō totapase. Mokaro etapatamitume awānohtorỹko Ritonōpo mana.

⁵¹ Apeu etapatopōpyry poe tuhke urutō kō totapase. Zakaria etapatopōpyry pona. Ritonōpo Tapyī myhto totapase ynororo, kaneru zahkatoh myhto. Ajohpe pyra, mokaro etapatamitume awānohtorỹko Ritonōpo mana, sero pōkomo.

⁵² – Jetuhxo exīko matose Moeze omihpyry poko amorepatōkomo. Ynara exiryke, imehnō enekunohnōko matose, zae omi waro pyra toto ehtohme. Zae omi enetuputyry se pyra matose. Mame imehnō roropa akorekehkāko matose. Onenetupuhpyra toto ehtohme, tykase Jezu eya xine.

⁵³ Mame moro tae toytose ropa Jezu ahtao parixeu tō tyekītapāse, Moeze omihpyry warōkō maro. Jezu tokahmase toto a tōturupotohkōme, ihxirotohme repe.

⁵⁴ Aoturupōpyry poko Jezu hxirory se toh kynexine repe.

12

*Sē nase ajohpe ehtoh poko
(Mateu 10.26-27)*

¹ Mame tuhkākō tōximōse. Epuhtūtümāko toh kynexine tuhke toexirykōke. Mame ynara tykase Jezu typoetory tomo a:

— Tomeseke ehtoko parixeu tō ajohpe ehtoh poko. Pou porutatoh sã ajohpe toto exiry mana. Kure osekarōko toh mã repe iirypyryme toto ahtao.

² Yrome emero apurutyã aryhnaka exīko ropa mana. Emero zonētyã roropa zumakapōko ropa mana.

³ Mame totase pyra ōturutopōpyrykō emero atahpahnōko mana jarao exīko mana. Morararo moe rokē oturūko matose repe āpuruhpyry tao, putiputime rokē repe. Yrome moromeīpo ōmihpyrykō otumakāko mana, tykase Jezu eya xine.

Ritonōpo zuno ehtoko

(Mateu 10.28-31)

⁴ Mame ynara tykase Jezu:

— Ynara āko ase oya xine wekyry tomo, oetapanekō zuno pyra ehtoko. Oetapatorỹko rokē mana. Yrome ouzenukō onetapara mana.

⁵ Toiro rokē zuno ehtoko, Ritonōpo rokē zuno. Oetapaxīpo xine oemarykō waro mana apotoimo htaka. Naeroro mokyro rokē zuno ehtoko.

⁶ — Mame 5me torō pisarara ehehpyry pitiko rokene. Otarāme tuhke pyra tineru puhturu rokene. Yrome torō pisarara toiro ahtao ro wenikehpyra Ritonōpo mana ipoko.

⁷ Morararo oūsetykō tuhke exiry waro Ritonōpo mana. Naeroro oserehpyra ehtoko. Torō pisarara pyno toehtoh motye kuhse opyno xine Ritonōpo mana, tykase Jezu eya xine.

Ihximyra Jezu poko

(Mateu 10.32-33; 12.32; 10.19-20)

⁸ Mame ynara tykase Jezu typoetory tomo a:

— Ynara karyhtao oya xine imehnō netaryme: “Ywy ase, Jezu poetoryme ase,” karyhtao oya xine, morararo ase: “Mose ypoetoryme mana,” āko ase opoko xine Ritonōpo nenyohyã netaryme.

⁹ Yrome ihxipỹke awahtao xine ypoko: “Jezu poetory kara ase,” karyhtao roropa oya xine imehnō netaryme, morararo ase: “Mokyro ypoetoryme pyra mana,” āko ase opoko xine Ritonōpo nenyohyã netaryme.

¹⁰ — Mame Kapu ae Ayhtohpyry kerekeremaryhtao oya xine, yrome oorypyrykō tokarose ropa oya xine ahtao Ritonōpo a, moro korokāko ropa Ritonōpo mana. Yrome Ritonōpo Zuzenu kerekeremaryhtao oya xine onykorokara mã Ritonōpo ekurehnōko ipunaka.

¹¹ — Mame juteu tō atamorepatoh taka aarorykohtao, ohxirotokōme pata esē tomo a te, kowenu poetory tomo a roropa, torētyke pyra ehtoko ezuhthkō poko oya xine. “Otara āko ke hano?” kara ehtoko roropa.

¹² Ynara exiryke, Ritonōpo Zuzenu ākorehmatorỹko mana ezukurukō poko moro tao awahtao xine, tykase Jezu eya xine.

Sero tymōkomokē ehtopōpyry poko

¹³ Mame ynara tykase ahno rãnaono Jezu a:

— Amorepatono, oturuko urui a Papa ekepyry mōkomohpyry apiakathme eya zokonaka ekarotokhme ya, tykase ynororo Jezu a.

¹⁴ Yrome ynara tykase Jezu eya:

— Arypyra, moro pokō kara ase. Omōkomorykō apiakane kara ase, tykase Jezu eya.

¹⁵ Ynara tykase ropa Jezu totananomo a:

– Etatoko kure. Tuaro ehtoko, õpynukõme rokẽ pyra tyritoko. Ynara exiryke, toipãme rokẽ omõkomorykõ mana. Yrome ãkorehmara xine mana oytorykohtao Papa esaka, tykase Jezu eya xine.

¹⁶ Mame ynara tykase ropa Jezu eya xine toto osetuhtohme:

– Tupito konõto esẽ narykapohpyry toperytase itamurume.

¹⁷ Mame ynara tykase ynororo tukurohtao rokene: “Oty rikohxo ke hano? Tosake pyrahxo hnae ynapyry tomo,” tykase ynororo.

¹⁸ “Ytapyĩ tõ kararahpõko ropa ase zumo tyritohme ropa ynapyry esaryme, ymõkomory esary marõ.

¹⁹ Mame ynara ãko ase ya rokene, ohkato ke senohne nae toehse hano. Ymõkomory enahpõme nase. Ynapyry tõkehko enahpõme nase tuhke jeimamyry aropõko ase. Oseremãko roropa ase. Otuhnõko potu ase. Eukuru ãnõko roropa ase, tãkye rokẽ ase,” ãko mana tymõkomokemy tyya rokene.

²⁰ Mame ynara tykase Ritonõpo eya: “Oepyrypary hmoro. Seroae ro orihnõko mase. Mame onoky omõkomohpyry esẽme exĩko nae? Onoky onukurãkатыã esẽme exĩko nae? Imehnõ õkyryõpyry esẽme exĩko mana,” tykase Ritonõpo eya. Mame toorihse ynororo, tykase Jezu eya xine.

²¹ Mame etyppyryme ynara tykase Jezu:

– Moro sã exĩko mã mõkomo anonohnanõ rokẽ tymõkomorykõme. Tymõkomoke ynaroro repe, yrome Ritonõpo a tymõkomoke pyra sã mã toto, omomõke toexirykõke, tykase Jezu eya xine.

Ritonõpo enetuputyry poko

(Mateu 6.25-34)

²² Mame ynara tykase Jezu typoetory tomo a:

– Naeroro ynara ãko ase oya xine, õtykõ poko torẽtyke pyra ehtoko. Anapyrykõ poko roropa torẽtyke pyra ehtoko. Oupõkõ poko roropa torẽtyke pyra ehtoko. Tupoke pyra oehtohkõ poko torẽtyke pyra ehtoko.

²³ Ynara exiryke, kure kuehtohkõ mã tonahsã motye kuhse, tõsẽ motye kuhse mana. Morararo upo motye kuhse kuokokõ mana, tykase Jezu.

²⁴ – Torõ poko enetupuhtoko. Tynapyrykõ anarykara toto. Onypohpyra roropa mã toto. Ë onyripyra roropa mã toto. Tynapyrykõ onukurãkara roropa mã toto. Yrome toto nahpãko Ritonõpo mana. Mame amarokõ torõ motye kuhse matose. Opyno xine ipunaka Ritonõpo mana, tykase Jezu eya xine.

²⁵⁻²⁶ – Osetuhtohme. Toiparo rokẽ senohne poko torẽtyke matose. Otara tyrĩko matou okynã orihpopyra oehtohkõme. Torẽtyke oehtohkõke okynã orihpopyra exĩko matou? Arypyra. Ritonõpo rokẽ okynã orihpopyra ehtoh waro mana. Naeroro oty katohme torẽtyke matou emero poko? Toiparo rokẽ torẽtyke matose.

²⁷ Ona ekuru enetatoko. Tamoreme ahtãko mana. Erohpyra mana. Ekurãkara roropa mana. Tamoreme rokẽ kure exĩko mana. Yrome ynara ãko ase oya xine, Saromão tupoke kurã ke kynexine. Tytineruke roropa kynexine. Yrome Saromão zupõ kure exiry motye kuhse ona ekuru mana. Kure kuhse mana.

²⁸ Onahpoty rineme roropa Ritonõpo mana. Okynã pyra onahpoty mana. Nae ro mã repe seromaroro. Yrome yrokokoro pake tonahse. Zahnõko roropa mana apoto ke, xixi ke, enara. Otytyko ekuru typyne pyra mana. Yrome Ritonõpo ipyno ro mana. Morohne pyno exiry motye

kuhse Ritonõpo opyno xine exiry mana. Naeroro õpenerykõ ekarõko oya xine mana. Morara exiryke: “Nary rokene,” kara ehtoko kure Ritonõpo ehtoh poko. Enetupuhtoko Ritonõpo opyno xine exiry.

²⁹ Morara exiryke torëtyke pyra ehtoko tõsë poko, eukuru poko roropa. Tonahsã poko roropa torëtyke pyra ehtoko.

³⁰ Morohne poko torëtyke imehnõ mana, Ritonõpo waro pyra exike-tomo. Morohne se oexirykõ waro Omykõ kapuaõ mana.

³¹ Yrome osemazuhme Ritonõpo enetupuhtoko oesëkõme. Mame morohne ekarõko oya xine mana.

Tymõkomoke ehtoh poko Ritonõpo esao
(Mateu 6.19-21)

³² — Enaromyra ehtoko ypoenomo. Tuhke pyra matose Ritonõpo enetupuhnanomo. Yrome imeiõpo ahno esëme oehtohkõ ekarõko mã oya xine Omykõ kapuaono.

³³ Morara exiryke omõkomorykõ ekamotoko tineru apoitohme. Mame moro tineru ekarotoko etuarimaketomo a. Ekaroryhtao okyryrykõ tuhke exiõko mã kapu ao. Moroto okyryrykõ kuräkãko Ritonõpo mana. Enahpyra moero mana Ritonõpo esao. Moero mã omato pyra ipunaka, nuko pyra roropa mana, enahne pyra mã moero.

³⁴ Morarame omõkomorykõ kuräkaryhtao kapu ao oya xine morotona oytorykõ se exiõko matose. (Yrome sero nono po rokë omõkomorykõ tomãkase oya xine ahtao sero nono po se rokë exiõko matose. Ritonõpo poko nymyry onenetupuhpyra matose.)

“Tuarõ ehtoko,” katopõpyry sero Jezu a

³⁵⁻³⁶ Mame ynara tykase Jezu:

— Joepyry ropa eraximatoko, tosëkõ eraximary sã ahno poetory tomo a. Mokaro saaro kueraximatoko. Mokaro esë toytose erënatoh enese. Typoetory tõ tynomose tytapyi tao. Aepyry ropa eraximãko toto itapyi tao. Nãparina roropa nae ezurukõme. Mame tõtuhxõpo oehnõko ropa mana tytapyi taka. Aomiry etaryhtao axi tapi apuruhmakãko ipoetory tõ mana.

³⁷ Mame tãkye exiõko mã toto tosëkõ toraximase tyya xine exiryke. Nyh-pyra toh toehse tosëkõ eraximary poko. Morara exiryke tãkye exiõko mã toto. Etatoko pahne, typoetory tõ porohkapõko mana toto otuhtohme. “Otuhtokose,” ãko mana. Mame typoetory tõ otuhmapõko mana.

³⁸ Tãkye toh exiõko mana. Otarãme esëkõ oehnõko ropa onoa. Otarãme ãmepyryme oehnõko ropa mana. Yrome oserehnohpyra tosëkõ eraximary poko. Moroto ro eraximãko toto. Morara exiryke tãkye mã toto.

³⁹ Omato oepyry waro tapi esë ahtao, tytapyi taka omato anaomõnohpopyra aexiry mana, tymõkomory onematonanohpopyra toehtohme.

⁴⁰ Amarokõ roropa tuaro ehtoko. Kapu ae Ayhtohpyry oehnõko ropa mana. Aepyry ropa oneraximara awahtao xine ro oehnõko ropa mana, tykase Jezu eya xine.

Peturu oturutopõpyry sero Jezu marõ
(Mateu 24.45-51)

⁴¹ Mame ynara tykase Peturu Jezu a:

— Yna a rokë morara ãko mah? Emerõ rokë netaryme roropa morara ãko mah? tykase Peturu, tõturupose Jezu a.

42 Mame ynara tykase Jezu eya:

– Onoky emese kure nahe tosē mōkomory poko? Emese kure exikety rokē rīko tytapyī eraseme mana. Typoetory tō otuhmaponeme tyrīko mana.

43 Mame zae rokē exiketyme ahtao tākye mokyro exīko mana, tytapyikē tooehse ropa ahtao.

44 Ajohpe pyra tymōkomory eraseme mokyro rīko mana, imehxo.

45 Yrome ynara karyhtao tyya rokene: “Jesē mā okynā oehpopyra mana,” karyhtao tyya rokene, mame ipoetory tō htomāko mana orutua komo, nohpo tomo, enara toto htomāko mana. Mame otuhnōko mā ynororo eukuru ēnōko. Etŷnōko roropa mana.

46 Mame mokyro esē oehnōko ropa mana, tuenikaroro typoetory ahtao. Aepyry ropa onenetupuhpyra ynororo. Mame mokyro kahpyry pipohnōko mana, ajoajohpe toehse exiryke. Imehnō iirypyrymākō maro tyripōko mana, tykase Jezu Peturu tomo a.

47 – Mame tosēkō omiry waro ro tahtao xine, yrome aomipona pyra toto ahtao, toto wānohnōkohxo esēkō mana, yronymyryme, tōmipona pyra toehse toto exiryke.

48 Morararo imehnomo. Tuenikaroro rokē popyra toehtohkō poko tosēkō omihpyry waro pyra toexirykōke, mōkarō wānohnōko roropa mā esēkomo pitiko rokene. Ynara exiryke, itamurume tokarose ahtao typoetory a mokyro wino itamurume ise ropa mā esemy. Tuhke tokarose eya exiryke tuhke ise ropa mā eya esemy, tykase Jezu eya xine.

*“Apiakatōme tooehse ywy,” katopōpyry sero Jezu a
(Mateu 10.34-36)*

49 Mame ynara tykase Jezu eya xine:

– Apoto zukase sã tooehse ywy sero nono pōkō rypyry zahkatohme samo. Seromaroro tukase ahtao tākye kuhse exiry.

50 Ēpurihkety ĕpurityry sã zue aka. Mokyro sã ytōko ase jetuarimatoh pona. Itamurume etuarimāko ase. Sam āko ase. Typenekehse ase jetuarimakepyry eraximary poko.

51 “Mokyro noepyase sero nono pona emero osepeme ehtohme,” āko matose repe ypoko. Arypyra. Nae jomiry enetupuhnanomo. Nae roropa jomiry onenetupuhpynomomo. Osepeme pyra toto ypokoino.

52 Taroino 5me tapyi taōkō atapiakāko toh mana, esyhmara toh exīko mana. 3mākō zehno exīko 2mākō mā toto. 2mākō zehno exīko 3mākō roropa mā toto ypokoino.

53 Mame tumūkue exiketō mā typoenō onsyhmara mā exīko. Tumykō onsyhmara roropa ipoenō exīko mana. Tōxike exiketō mā tōxirykō onsyhmara exīko mā toto. Tysekō onsyhmara roropa ĕxirykō exīko. Typatūke exiketō mā typatūkō onsyhmara exīko mā toto. Tymerenohke exiketō mā tymerenotykō onsyhmara exīko mā toto. Oxiekyryme pyra sã exīko mā toto, tykase Jezu eya xine.

*“Tuaro ehtoko,” katopōpyry sero Jezu a
(Mateu 16.2-3)*

54 Mame ynara tykase ropa Jezu tuhkākomo a:

– Akurū eneryhtao oya xine xixi omōtoh wino, ynara enetupuhnōko matose: “Konopo oehnōko mana,” āko matose. Moromeīpo konopo oehnōko rahkene.

⁵⁵ Mame tyryrykane eneryhtao ikurenaino, ynara āko matose: “To! Moro esahpyo ke onākutanohto mana zū karyke,” āko matose. Moromeīpo xixi jetū exīko mā rahkene.

⁵⁶ Ajohpākō sā matose, morohne eneryhtao oya xine konopo oepyry waro matose, yrome onenetupuhpyra matose ypoko, Ritonōpo jenyohne tarona ōsenuruhkatohkō ritohme onenerykōme, tykase Jezu eya xine.

“Axī oxiehno pyra ehtoko ropa,” katopōpyry sero Jezu a
(Mateu 5.25-26)

⁵⁷ Ynara tykase ropa Jezu eya xine:

— Oty katohme āmoreme xine zae ehtoh poko pyra matou?

⁵⁸ Ozehnotokō aarorykō se ahtao terekatu ēpataka, axī ekurākatoko ropa ozehnotokō maro, osema tao ro awahtao xine, terekatu a aaropyra xine ro toto ahtao, soutatu tomo a oekaropyra xine toto ehtohme, oēmapopyra xine toto ehtohme roropa āpuruhpyry taka.

⁵⁹ Etatoko pahne, āpuruhpyry taka tomōse awahtao xine, tūtara ropa matose emero onepehmaro ro awahtao xine, tykase Jezu eya xine.

13

“Oorypyrykō irumekatoko,” katopōpyry sero Jezu a

¹ Mame morotōkomo a Jezu turuse Karirea pōkō etapatopōpyry poko Pirato a, kowenu poetory a.

— Tynekarorykō ekaroryhtao ro Ritonōpo a, totapase toto Pirato a, tykase toto, tokarose.

² Mame ynara tykase Jezu eya xine:

— Otara āko hmatou mokaro poko? Imehnō Karirea pōkō motye iirypyryme nexiase toto? Morara exiryke moro emetakame taorihmapose toh nae? tykase Jezu eya xine, tōturupose.

³ — Arypyra. Ynara āko ase oya xine. Amarokō roropa oorypyrykō onurumekara awahtao xine, mokaro sā orihnōko matose, tykase Jezu eya xine.

⁴ — Mokaro roropa ke, Xiroe pōkomo? Otara āko roropa hmatou 18mākō pona tapyi epukatopōpyry poko? Jerusarē pōkō motye roropa iirypyryme nexiase toto?

⁵ Arypyra. Ynara āko ase oya xine, amarokō roropa emynyhmara awahtao xine oorypyrykō poko, oorypyrykō onurumekara awahtao xine, mokaro saaro orihnōko matose, tykase Jezu eya xine.

Sero nase topere pyra otyro zoko ehtopōpyry poko

⁶ Mame ynara tykase Jezu, enetupuhthohme eya xine:

— Ahno tupinao mā wikeira zoko kynexine. Mame esē toytose epery pohse repe. Yrome arypyra kynexine topere pyra ipunaka.

⁷ Morara exiryke ynara tykase tupito esē typoetory a: “Etako pahne, oseruao tyeimāse ywy otyro eperytary eraximary poko repe. Yrome eperytara ro nase. Akohko,” tykase esemy. “Popyra nase. Toipāme rokē mā taro,” tykase esemy erase a.

⁸ Yrome ynara tykase erase eya: “Apoaporo, toiro rokē jeimamyry eraximako aporo. Ahkaxi aporo oeky ety ritohme imyhtokoxi.

⁹ Moro tyrise ahtao, otarame eperytāko mana. Toperytase kure ahtao, anakohpyra ase. Yrome eperytara ro ahtao makohpotase rahkene,” tykase ynororo tupito esemy a, tykase Jezu eya xine.

Tupue aexihpyry kurākatopōpyry sero Jezu a

¹⁰ Mame Jezu a tamorepase toto juteu atamorepatoh tao oserematoh ae.

¹¹ Moroto nohpo kynexine tupue aexihpyry 18me ikonopory taropose eya kure pyra. Joroko poe morara toehse ynororo jūme tupue. Xikihme owōpyra toehse ynororo.

¹² Mame mokyro eneryke tyya, Jezu a tykohmase. Ynara tykase ynororo eya:

– Xihxi, okurākāko ropa ase seromaroro, tykase Jezu eya.

¹³ Mame Jezu a tomary ke tapose ahtao, axī xikihme toehse ropa ynororo. Mame:

– Kure mase, Ritonōpo, tykase ynororo, tukurākase ropa toexiryke.

¹⁴ Mame juteu atamorepatoh esemy tyekītapāse oserematoh ae nohpo tukurākase ropa exiryke Jezu a. Ynara tykase ynororo morotōkomo a:

– 6me ěmepyyry nae erohtohme. Moro ae rokē osehtoko ekurākapose ropa. Yrome oserematoh ae oehpyra ehtoko, tykase ynororo, eya xine.

¹⁵ Mame ynara tykase Jezu eya:

– Oty katohme popyra oya xine nohpo kurākary ropa nae oserematoh ae? Ajoajohpe rokē matose. Yrome amarakō otātome oekykō myhpokāko matou oserematoh ae, pui, kawaru roropa, tuna pona toto arotohme, auhpatohkōme oya xine?

¹⁶ Mose Aparāo paryme nase. Mose tymyhse nexiase joroko tamuru a. 18me ikonopory taropose eya kure pyra toexiry poko. Oty katohme mose onymyhpokapopyra sã matou oserematoh ae? tykase Jezu eya xine.

¹⁷ Mame morara kary etaryke tyya xine, Jezu zehnotokō toehxirose. Yrome tãkye toehse toh kynexine imoihmākomo, kure Jezu nukurākahpyry eneryke tyya xine.

Moxitatu puhturu poko sero

(Mateu 13.31-32; Maku 4.30-32)

¹⁸ Mame ynara tykase Jezu eya xine:

– Tyoro sã Ritonōpo kuesēkōme exiry. Ynara sã mana enetupuhtohme rokene.

¹⁹ Moxitatu puhturu ke mana pitiko. Mame tarykase ahtao tupito pona, ahtāko mana. Mame tamorihtase ahtao wewe konōto sã exīko mana. Torō tō esaryme roropa exīko. Osesarīko torō tō mana, amoriry htaka. Moro sã mã kuesēkōme Ritonōpo enetuputyry kyya xine, tykase Jezu eya xine.

Tiriiku risē porutatoh poko

(Mateu 13.33)

²⁰ Mame ynara tykase ropa Jezu:

– Tyoro sã roropa kuesēkōme Ritonōpo enetuputyry mana.

²¹ Otyro porutatoh sã mana nohpo a toximase ahtao tiriiku maro. Mame emero porutāko mana, tykase Jezu eya xine. (Moro sã emero pata pōkō etāko toh mana. Ritonōpo kuesēkōme exiry poko etāko toh mana.)

Omōtoh pitiko poko sero

(Mateu 7.13-14,21-23)

²² Mame pata tō poro Jezu toytose. Pata konōto tō poro, pata pisarara poro roropa toytose. Imehnō amorepāko kynexine toytoryme Jerusarē pona.

23 Mame ynara tykase imepyny Jezu a:

– Tuhke pyra rokē ipynanohnōko Ritonōpo nahe? tykase, tōturupose.

24 Mame tozuhse Jezu a, ynara tykase:

– Ritonōpo esary eutary omōtoh pitiko samo. Ikuhtoko pahne. Omōtoko eutary pitiko aka. Ynara exiryke, tuhkākō tomomyry se exīko mā repe. Yrome omōsaromepyra toh mana.

25 – Mame tapyi esē tapyi apurūko mana. Moromeīpo tooehse awahtao xine tapyi myhtokoxi, sekere āko matose. Ynara āko matose: “Apuruhmakako yna omōtohme,” āko matose repe. Mame ynara āko oezuhtorŷko mana: “Awaro pyra xine ase. Ozeino moehtou?” āko mana.

26 Mame ynara āko matose eya: “Ynanotuhnehxo puhko amaro. Eukuru ynanēne amaro roropa. Yna roropa mamorepane yna esao awahtao,” āko matose repe.

27 Yrome ynara āko ropa mā oya xine: “Awaro xine pyra ase, otokoino moehtou? Ytotoko ropa kehne. Oorypyrykō poko rokē mexiatosene,” āko mā ynororo.

28 Mame Ritonōpo esaōkō enēko matose, Aparāo, Izake, Jako. Imehnō urutonōpo tō enēko roropa matose. Xitāko yronymyryme matose. Kui kui āko matose mokaro eneryke oya xine, Ritonōpo esaka omōpyra oexirykōke.

29 Mame imehnō enēko matose. Oehnōko toto xixi tūtatoh wino, xixi omōtoh wino, ikurenaino, inikahpoino, enara oehnōko toh mana. Mame porohnōko mā toto otuhtohme Ritonōpo esao. Yrome amarakō ke? Aaropotorŷko rokē mana.

30 Mame tuhke tuisāpo tō kara tuisame exīko mana moero. Tuhke tuisamehxo aehtyā roropa tuisame pyra exīko mana moero, tykase Jezu eya xine.

Jerusarē pōkō pyno Jezu ehtopōpyry sero

(Mateu 23.27-39)

31 Morara ahtao Jezu otururuhtao parixeu tō tooehse eya. Ynara tykase toh eya:

– Ytoko ropa taroino imepŷ pona, Erote oetapāko mana, tykase toto.

32 Mame ynara tykase Jezu eya xine:

– Arypyra. Ytopya ase. Orihnōko ase Ritonōpo poe rokene. Erote oenekunohtorŷko rokē mana. Kaikuxi itu htaō sā mana. Ytotoko ropa. Ynara kaxitatoko eya: “Oseruao jēmeypyry se rokē ase taro oesao xine. Seroae joroko tō tūtanohpōko ropa ase aporo. Kurākōkara kurākāko roropa ase. Kokoro morararo erohnōko ase. Mame yrokokoro otyhkāko ase, nykano,” kaxitatoko eya, tykase Jezu eya xine.

33 – Mame jytojtory se ro ase sero osema ae Jerusarē pona, seroae, kokoro, mokokoro, enara. Oesao xine orihpyra ase. Jerusarē po rokē orihnōko ase, tykase Jezu eya xine.

34 Mame ynara tykase ropa:

– Jerusarē pōkomo, Ritonōpo poko urutō kō etapananōme matose. Topu emananōme matose Ritonōpo naropotyā pona, oya xine aropotyā pona. Tuhke rokē oeahmarykō se exiase repe. Oewomarykō se roropa exiase repe kuratiri nohpory a typoenō ewomary samo taporiry zopikoxi. Yrome yse pyra mexiatose.

35 Taroino oesarykō patāpome exīko mana. Etatoko pahne, taroino jenezomopyra matose aporo. Ynara katoh pona rokē jenēko ropa

matose: “Kure rokē mose tyriko, Ritonōpo. Ōmiry poe aepyhpyry mose ro,” katoh pona rokē jenēko ropa matose, tykase Jezu eya xine.

14

Kurākara kurākatopōpyry ropa poko Jezu a

¹ Mame parixeu tapyī taka toytose Jezu otuhse, oserematoh ae. Moroto imehnō parixeu tō roropa kynexine. Jezu enēko tyme toh kynexine.

² Mame imepỹ tooehse Jezu a, jaxiry jaohpyry, apory jaohpyry. Mokyro tooehse Jezu a. Mame Jezu enēko toh kynexine. Kurākara kurākaryhtao, popyra ekarōko toh kynexine, oserematoh ae kurākara kurākaryke eya.

³ Mame ynara tykase Jezu Moeze omihpyry poko amorepatōkomo a, parixeu tomo a roropa:

– Moeze nymerohpyry omi poe oty riry kure nae oserematoh ae? Kurākōkara kurākary ropa? Kurākōkara onukurākara ropa ehtopo? Oty kure nae? tykase Jezu eya xine.

– Tee, tykase rokē toto.

⁴ Onezuhpyra toehse toto. Mame kurākara Jezu a tapoise. Mame tukurākase ropa eya. Mame tonyohse ropa eya.

⁵ Mame ynara tykase eya xine ynororo:

– Tumūkue awahtao xine omūkurukō toepukase ahtao tuna eutary aka oserematoh ae ananỹpyra ropa mehtory? Arypyra, axī anỹnōko matose. Oekyō roropa ke? Tuna eutary aka toepukase ahtao oserematoh ae mokyro ananỹpyra roropa mehtory oserematoh ae ro? Arypyra, mokyro anỹnōko roropa matose axiny, tykase Jezu eya xine.

⁶ Mame morara kary etaryke tyya xine:

– Tee, tykase rokē toto. Onezuhpyra ropa toehse toto.

Imehnō motye se pyra ehtoh poko sero

⁷ Mame imehnō tosarykō kurā menekāko toh kynexine tosarykōme, otuhtoh po. Mokaro eneryke tyya ynara tykase Jezu eya xine, toto amorepatohme:

⁸ – Pytakety otuhtoh pona toahmase awahtao epehtoh kurā pona porohpyra exiko. Otarāme okomino imehxo exikety oehnōko mana, otuhse.

⁹ Mame esē mā oehnōko oya ynara kase: “Mose esary taro. Estryh-mako,” āko mā oya esemy. Mame ehxirōko mase, imepỹ pona porohnōko ropa mase etyhpyry pona myhene.

¹⁰ Yrome toahmase awahtao otuhtoh pona, ytoko. Mame ehpiō pona rokē oporohko epehtoh pona, imākōkara esary pona. Morarame otarame oeahmahpō oehnōko mana. Ynara āko mā oya: “Xiaro osehko, sē pona, epehtoh kurā pona,” āko mā oya. Mame kure oexiry enēko imehnō mana emero porehme, tykase Jezu eya xine.

¹¹ – Ynara exiryke, tuisamehxo otyriryhtao āmoreme, tuisame pyra orīko Ritonōpo mana. Yrome imehnō motye oexiry se pyra awahtao tuisamehxo orīko Ritonōpo mana, tykase Jezu eya xine.

¹² Mame ynara tykase ropa Jezu toahmahpono a:

– Otuhtoh tyrise oya ahtao oepe tō rokē kara eahmako. Oekyry tō rokē kara roropa, tymōkomoke exiketō rokē kara roropa. Mokaro rokē eahmaryhtao oya emetakamāko mā toto. Mame toahmase awahtao eya

xine pake topehmase omoro, kure oehtopõpyry tometakāmase exiryke eya xine.

¹³ Otuhtoh tyrise ahtao oya tymõkomoke pyra exiketõ eahmako, ahmitahpyryme exiketomo te, oẽmapopyra xine roropa te, tonurākara roropa.

¹⁴ Morara awahtao kure orīko mā Ritonõpo, oepehmara tokurehse ynaroro exiryke, onemetakāmara toto exiryke roropa. Kurā ekarõko mā Ritonõpo oya. Kurākõ ãsemākatoh po ropa tyya oepehmāko mā Ritonõpo, tykase Jezu eya.

Otuhtoh konõto poko sero

(Mateu 22.1-10)

¹⁵ Mame morara kary etaryke tyya toiro Jezu marõ ynara tykase Jezu a otuhtoh po:

– Tākye exīko mā toto Ritonõpo maro otuhtoh konõto po exiketomo, tykase ynororo.

¹⁶ Mame ynara tykase Jezu eya:

– Etako pahne, imepỹ orutua otuhtoh konõto riry se toehse. Mame tuhkākõ toahmase eya toto oehtohme otuhtoh pona.

¹⁷ Morame otuhtoh konõto tõtyhkase ahtao emero, typoetory tonyohse tyneahmatyā kohmatohme repe. Ynara tykase toto: “Ehmaropa rahkene otuhse. Otuhtoh notyhkano,” tykase toh repe.

¹⁸ – Yrome ineahmatyā ytopyra tokurehse toto, tỹpokõke toexirykõke emero porehme. Ynara tykase toiro orutua otuhtoh aporesemyry nenyokyhpyry a: “Arypyra, ytopyra ase. Tupito epekatyase. Jytory se ase utupi enese. Ajohpāme sã kyryh kara ekurehnõko ase,” tykase ynororo eya.

¹⁹ – Mame ynara tykase imepyny: “Pui omame osetato epekatyase erohketomo. Mokaro kuhse ytõko ase. Morara exiryke sã rokẽ oekahmapỹ sã ase,” tykase ynororo eya.

²⁰ – Mame imepyny a roropa: “Eropa!” tykase repe. “Arypyra, ytopyra ase. Seromaroro pyytano. Morara exiryke ytosaromepyra ase,” tykase ynororo eya.

²¹ – Mame tosemy a toytose ropa ipoetory, turuse ropa eya. Morara exiryke tohne toehse otuhtoh rihpono, tymoipyra mokaro tokurehse exiryke. Ynara tykase ynororo typoetory a: “Axĩ ytoko pata poro osema tõ ae. Etuarimaketõ ke enehko xiaro ymoipynỹpo tõ myakāme. Emero enehko toto. Tymõkomokākara roropa enehko, ahmitahpyryme exiketomo, tonurākara, ātakamatyamo, emero rokẽ enehko toto,” tykase ynororo typoetory a.

²² – Mame aporesẽ omipona toytose ipoetory. Mame toehse ropa tahtao, ynara tykase ynororo otuhtoh esemy a: “Õmipona akene. Enehno toto. Kyryh nykã toto, etuarimaketomo. Yrome pehme pyra ro atapyĩ nase. Nae ro osa. Nae ro tõsemy,” tykase ipoetory eya.

²³ – Mame ynara tykazomose aporesemy eya: “Ytozomoko ropa pata zomye osema tõ ae imehnõ enehtohme oya, pehme ytapỹĩ ehtohme,” tykase ropa aporesemy typoetory a.

²⁴ “Ajohpe pyra ase. Mokã osemazuhme yneahmatyā ymaro otuhyra ekurehnõko mā toto,” tykase ynororo, otuhtoh esemy, tykase Jezu eya xine. Mame toesyryhmase ropa ynororo parixeu tapyĩ tae, toto amorepaxĩpo.

*Tupime Jezu poetoryme ehtoh poko sero**(Mateu 10.37-38)*

²⁵ Mame ahno imoihme Jezu maro ytōko kynexine. Mame toeramase Jezu toto ēpataka, toto amorepatohme. Ynara tykase ynororo eya xine:

²⁶ — Ypoetoryme oexirykō se matose repe. Yrome omykō pyno oehtohkō motye ypyno pyra awahtao xine, ypoetoryme exipyra ekurehnōko matose. Morararo asakō pyno, opyxiākō pyno, opoenōkō pyno, ākorōkō pyno, ooryxirykō pyno, oruikō pyno, mokaro pyno oehtohkō motye ypyno awahtao xine ypoetoryme exīko matose. Osepyno oehtohkō motye roropa ypyno awahtao xine ypoetoryme exīko matose, tykase Jezu eya xine.

²⁷ — Mame Ritonōpo zamarō poko rokē ehtoko, ypoetoryme oehtohkōme. Oorikyrykō kurūke jomipona se hkopyra awahtao xine ypoetoryme exipyra ekurehnōko matose, tykase Jezu eya xine.

²⁸ Mame ynara tykase ropa ynororo eya xine:

— Tapyi kaetokō riry se awahtao xine osemazuhme osetuhtoko aporo tyritoh poko ipune otinerūkō waro oehtohkōme.

²⁹ Osetuhtohpyra awahtao xine, otinerūkō ipune pyra ahtao, tapyi nepuru xikihmāko rokē matose. Otyhkara ekurehnōko matose. Mame onyrihpyrykō eunohnōko imehnō mana.

³⁰ Ynara āko opoko xine mā toto. “To! Mokyro a tapyi tyrise zokonaka rokene. Yrome otyhkara tokurehse ynororo,” āko mā toto opoko xine oeunohtorŷko mā toto. Naeroro tapyi riry se awahtao xine otinerūkō ikuhtoko aporo osemazuhme. Moro saaro ypoetoryme oexirykō se awahtao xine osetuhtoko aporo: “Serara hano jetuarimary zuno Jezu poetoryme jahtao?” kahtoko aporo, tykase Jezu eya xine.

³¹ — Morararo mā pata esemy typoetoke exikety tuhke 10.000me ipoetory tomo, soutatu tomo. Mame imepŷ oehnōko mana eya esary pynanohse, tosaryme. Mokyro mā oehnōko tuhke typoetoke 20.000me, soutatu tomo. Mame osemazuhme aporo pata esē porohnōko mana tōsetuhtohme aporo orēpyra toexiry poko porempāpyra toehtohme.

³² Mame mokyro maro tōsetaparykō se pyra tahtao, typoetory tō aropōko mana moeroro ahtao, kure toto oturutohme toto maro, toto ekurematohme.

³³ — Morararo, ypoetoryme oexirykō se awahtao xine, emero okyryrykō pyno pyra ehtoko, tykase Jezu eya xine.

*Sautu papyry poko popyra toehse ahtao**(Mateu 5.13; Maku 9.50)*

³⁴ — Kure sautu mā repe. Yrome sāme pyra toehse ahtao oty katohme kure?

³⁵ Arypyra, popyra mana. Tupito pona tyrise ahtao popyra mana. Pui ety htaka roropa tyrise ahtao, morararo popyra mana ipunaka. Typahsēme rokē kure mana. (Morararo Ritonōpo poetoryme awahtao xine, yrome opoe xine rokē oyoytorykohtao, otara exīko matou. Arypyra, typahsēme rokē matose.) Mame typanare awahtao xine etāko matose, tykase Jezu eya xine.

15*Kaneru tahtopōpyry poko**(Mateu 18.12-14; 1 Peturu 2.25)*

¹ Mame Jezu a toytose tuhke kowenu tinerū apoinanomo, pohnō maro, aomiry etary se toexirykōke.

² Morarame parixeu tomo a Jezu tykerekereemase mokaro eneryke tyya xine. Moeze omihpyry warōkomo a roropa tykerekereemase Jezu. Ynara tykase toto Jezu poko.

— Popynō se rokē mokyro nah. Imaro xine otuhnōko roropa mana, tykase toto Jezu poko.

³ Morara exiryke ynara tykase Jezu eya xine, aosenetupuhtohkōme typoko:

⁴ — Etatoko pahne, kaneru esē mana. Mame tuhke mā kaneru, 100me mana. Mame kaneru otuenikāko mana toiro. Mame esē zupīko mana. Imehnō nomōko mana, 99mākō nomōko aporo mokyro zupitohme tyya. Toiro itatyhpyry zupīko ropa mana epyryry ropa ponāmero.

⁵ Mame tonese ropa ahtao, tākye exīko ropa mana. Enehnōko ropa mana tymota po.

⁶ Mame tytapyī taka tooehse ropa tahtao tope tō kohmāko mana, tyekyry tō maro. Ynara āko mā eya xine ynororo: “Eneropa jeky. Tākye sehtone jeky enetopōpyry ropa poko,” āko mā ynororo eya xine.

⁷ — Etatoko pahne, toiro tyrypyry poko aexihpyry mokyro kaneru itatyhpyry sā mana. Mame kurākō poko tākye Ritonōpo mā repe. Mame toiro popyī tosēme Ritonōpo enetuputyryhtao, tyrypyry turumekase ahtao roropa eya tākye kuhse Ritonōpo exīko mana. Imarōkō roropa tākye exīko toh mana, tykase Jezu eya xine.

Tineru otuenikatopōpyry poko sero

⁸ Mame ynara tykase ropa Jezu:

— Nohpo nae ahtao tytinerukemy, 10me itinerū nae parata risemy, typynemy, parihmākomo. Mame toiro itinerū tōtuenikase ahtao oty rīko nae otarame? Nāparina zukāko mana. Tytapyī tumehnōko mana tytinerū zupitohme. Kure zupīko mana otyro akoko.

⁹ Mame tytinerū tonese ropa tyya ahtao tyekyry tō kohmāko mana tope tō maro. Ynara āko mā ynororo eya xine: “Tākye exi ropa ynemapohpyry tonese ropa ya exiryke. Morara exiryke tākye sehtone,” āko ynororo.

¹⁰ — Ynara āko ase oya xine, morararo Ritonōpo nenyohyā atākyemāko mā toto toiro iiryryryme exikety tyrypyry rumekary ropa ahtao, tykase Jezu eya xine.

Sē nase tumy rumekahpō poko

¹¹ Mame tōturuse ropa Jezu eya xine aosenetupuhtohkōme Ritonōpo poko. Ynara tykase ynororo:

— Orutua kynexine tumūkue asakoro.

¹² Morarame akomihpyry ynara tykase tumy a: “Papa,” tykase. “Jūme rokē kymōkomohtoko orihpyra ro awahtao,” tykase ynororo tumy a.

— Mame jūkomo a tymōkomory tapiakase typoenō mōkomoryme asakoro ro. Typyne exiketō tokarose eya xine.

¹³ Morarame tuhke pyra tōmehse ahtao tumy nekarotyā tokamose ropa imūkuru a, akomihpyry a. Tineru tapoise eya moro epehpyryme. Mame typenekehse ynororo tumy maro toexiry poko. Morara exiryke typatary poe toytose ynororo mya imepỹ pata pona. Pore toeporehkase ynororo. Moero tytinerū tahnikase eya, tỹpenery tomo a rokē tokarose, typenetatoh tonō poko tahnikase tytinerū eya.

14 – Mame okynā pyra itinerū tonahse. Moromeīpo konopo toehkehse moroto. Omise konōto morotōkō toehse toto. Mokyro omise toehse roropa tytineruke pyra toehse toexiryke.

15 Morara exiryke toerohtoh tupise eya. Imepỹ poetoryme toerohipitose ynororo. Ahno eky nahpaneme toehse, poinokoimo nahpaneme.

16 Mame omise toehse ipunaka. Poinokoimo napyry enapyry se toehse repe tomiryke. Yrome morotōkō anautuhmara myhē toehse.

17 Morarame ynara tōsenetupuhse ynororo: “Papa typoetoke tuhke. Tynahke roropa tuhke. Atahnikāko roropa toto napyry. Yrome ywy taro, jemiryke rokē myhē orihnōko ase,” tykase ynororo tukurohtao rokene.

18 “Morara exiryke ytōko ropa ase papa esaka mya roropa. Ynara āko ase papa a: ‘Oehno ropa kē papa. Iiryppyryme rokē ase oya, Ritonōpo a, enara.

19 Omūkurume pyra ase otarame, popyra jexiryke. Morara exiryke opoetoryme rokē kyriko rahkene,’ āko ase papa a,” tykase tukurohtao ynororo.

20 Morotoino toytose ropa ynororo tumy a ropa.

– Mame amekeino tumūkuru tonese jū a ahtao, nupunato tonese tumūkuru. Tururume toytose ynororo tumūkuru eahmase.

21 Morarame ynara tykase imūkuru: “Papa, oehno ropa. Iiryppyryme rokē ase Ritonōpo a, oya, enara. Otarāme omūkuru kara ase, popyra jexiryke,” tykase imūkuru tumy a. “Arypyra, umūkuru ro mase,” tykase jumy eya.

22 – Mame ynara tykase jumy typoetory tomo a: “Axī umūkuru zupō enehtoko, kurano, amurutohme eya,” tykase. “Omahtao roropa ke ēmatoko emary aka. Sapatu roropa ekarotoko eya.

23 Pui mūkuru ikasetahpyry enehtoko etapatohme, otuhtoh konōto ritohme, tākye kuehtohkōme,” tykase jumy typoetory tomo a.

24 “Ynara exiryke, umūkuru aorikyhyppyry sã monexiano. Mame aēsemamyhyppyry sã toehse ropa nase. Itatyhyppyry sã roropa monexiano. Mame seromaroro aosenepohpyry ropa sã nase,” tykase jumy. Morara exiryke tākye toehse ropa toto. Tōtuhse toto. Tātākyemase toto.

25 – Morarame irui kynexine, tupito po. Morarame tooehse ropa tahtao tapyi myhtokoxi, rue totase eya, waketō roropa totase eya.

26 Mame tumy poetory tykohmase tyya tōturupotohme: “Otara āko hkoh moxiā nae?” tykase ynororo tōturupose eya.

27 – Mame tozuhse eya: “Arypyra, ākorō noehno ropa. Morara exiryke pui mūkuru kurā totapapose omy a kure tooehse ropa tumūkuru exiryke,” tykase ynororo eya.

28 – Mame tohne toehse irui ipunaka. Tapyi taka tomomyry se pyra toehse. Morarame jū toytose eya imaro tōturutohme. “Oty katohme koh omōpyra mano tapyi taka? Aimo, omōko,” tykase jumy eya.

29 “Etako pahne papa,” tykase tumy a. “Tuhke jeimamyry taropose ya amaro jexiry poko. Opoetoryme roropa toerohtose ywy. Ōmiry onymoikehpyra roropa ase. Yrome poti onekaropyra mexiase tākye jehtohme jepe tō maro.

30 Yrome mokyro omūkuru kahpyry omōkomory eya pake tahnikase. Nohpo tō poko rokē tonahkase eya. Mame tooehse ropa ynororo ahtao pui mūkuru kurā totapapose oya otuhtoh ritohme ipoko. Naeroro sam, āko ase papa,” tykase imūkuru tumy a.

³¹ – Mame ynara tykase jũ eya: “Aimo, etako pahne. Ymaro mase jũme. Mame ymõkomory omõkomoryme ro mana, emero porehme.

³² Yrome ãkorony aorikyhyppy sã monexiano amerehme. Mame aẽsemamyhyppy ropa sã noehno ropa. Itatyhyppy sã roropa monexiano. Mame seromaro aosenepohpyry ropa sã nase. Naeroro otuhtoh konõto yripono tãkye kuehtohkõme,” tykase jumy eya. Morara tykase Jezu eya xine.

16

Mõkomo erase tuaro ehtopõpyry poko sero

¹ Mame ynara tykase ropa Jezu typoetory tomo a:

– Tymõkomokẽ kynexine. Typoetoke kynexine roropa ynororo. Mame typoetory tyrise eya tymõkomory eraseme. Yrome tosẽ enekunohnõko kynexine. Itinerũ apoiko kynexine tytinerũme. Mame imehnomo a turuse ropa esemy. Ynara tykase toto eya: “Opoetory reh oenekunohnõko mahna,” tykase toto.

² Mame typoetory tykohmase tyya. Ynara tykase ynororo eya: “Otarã ãko hkoh opoko toh nahe. Ymõkomory ahnikary poko oya? Ymõkomory eraseme pyra exiko ropa mase. Naeroro ymõkomory papẽ ikurãkako enepotohme ya, emero porehme, oytotohme ropa,” tykase tymõkomokemy typoetory a. “ÿ,” tykase ynororo. Mame toytose ropa ynororo.

³ – Mame toemynyhmase ipoetory yronymyryme tukurohtao. Ynara tykase ynororo tyya rokene: “Jesẽ poetoryme pyra exiko ase. Naeroro otarã exiko hano taroino? Oty pokohxo ke erohnõko hano taroino? Jemary ke jerokuru waro pyra ase. Imehnomo a tineru ekaropory poko ihxipõke roropa ase.

⁴ Ynara ãko ase topeke jehtohme toerohtohke pyra jahtao, tytapyikõ taka jeahmatohme roropa eya xine,” tykase ynororo tyya rokene.

⁵ – Mame tosẽ mõkomory apoihpõkõ tykohmase tyya onepehmara ro exiketomo. Ynara tykase ynororo osemazupu a: “Otãtoh jesẽ mõkomory oemahpo nahe?” tykase eya.

⁶ – “100me tãpoa nae ase tõsẽ aitopo, oriu,” tykase eya. Mame ynara tykase mõkomo erase eya: “Seny, apapeny. Oporohko aporo. 50me tãpoa rokẽ imeroko,” tykase ynororo eya, zokonaka rokẽ tyripose.

⁷ – Mame imepyyny a roropa ynara tykase ynororo: “Otãtoh jesẽ mõkomory nahe owino?” tykase. “Miume saku nae ase tiriiku rokene,” tykase eya. Mame ynara tykase mõkomo erase eya: “Ynara imeroko apapẽ pokona, 800me rokẽ imeroko,” tykase ynororo eya.

⁸ – Mame zae pyra aehtopõpyry waro toehse esemy. Osenekunohpopyra toehse. Ynara tykase ynororo typoetory a: “To, orẽpyrahxo reh mahse opyno sã mokaro ehtohme. Zae pyra mase repe. Yrome tuaro mase,” tykase typoetory a. Moro poko tõturukehxiõpo eya xine, ynara tykase ropa Jezu:

– Ritonõpo onenetupuhpynõ orẽpyrahxo, tỹpokonopyrykõ poko tuarohxo mã toto. Ritonõpo poetory tõ tuaro hkopyra sã mã toto tỹpokonopyrykõ poko te, Ritonõpo enetuputyry poko tyya xine, enara.

⁹ Ynara tykase ropa Jezu eya xine:

– Omōkomorykō ke imehnō akorehmatoko oepekōme toto ehtohme Ritonōpo waro toto ehtohme roropa. Mame toorihse awahtao xine oesoporȳko ropa matose imaro xine, jumāme Ritonōpo esao.

¹⁰ Zae rokē awahtao xine mōkomo pitiko eraseme awahtao xine, morararo matose zae ro matose tuhkā poko eraseme toehse awahtao xine. Morararo zae pyra awahtao xine tuhke pyra mōkomo eraseme awahtao xine, zae pyra ro matose exīko tuhkākō poko eraseme toehse awahtao xine.

¹¹ Morararo tineru poko zae pyra awahtao xine sero nono po, ahnikāko rokē matose. Imeīpo kurā onekaropyra Ritonōpo oya xine mana.

¹² Tomeseke pyra awahtao xine imepȳ mōkomory poko, oya xine mōkomo onekaropyra mā Ritonōpo omōkomorykōme.

¹³ – Asakoro tosēke exiry tupime mana. Ynara exiryke, toirō pyno awahtao xine imepȳ se hkopyra exīko matose mokyro pokoino. Mokyro maro oerokurukōke imepȳ maro oerokurukō se pyra roropa exīko matose. Morararo Ritonōpo poetoryme awahtao xine tyorō onyripyra matose oesēkōme, Ritonōpo poetoryme oexirykōke, tykase Jezu eya xine.

Jezu namorepatopōpyry

(Mateu 11.12-13; 5.31-32; Maku 10.11-12)

¹⁴ Mame parixeu tomo a Jezu omiry totase. Mōkomo sato kō ynaroro, tineru roropa se ynaroro. Naeroro Jezu typoihtose eya xine.

¹⁵ Morara exiryke ynara tykase Jezu eya xine:

– Amarokō kure oexirykō enepōko matose imehnomo a repe. Yrome Ritonōpo oenetarykō okurohtao xine mana. Onyrytākō kure oya xine mā repe. Yrome Ritonōpo a popyra mana.

¹⁶ – Pake kuekyrykō ekepyā toytoytose Moeze nymerohpyry poe. Urutonōpo tō omi poe roropa toytoytose toto. Moromeīpo João, ahno ėpurihkane tooehse. Mame ynara tykase João: “Emero ahno esēme exīko mā Ritonōpo,” tykase João. Seromaroro morararo Ritonōpo omiry ekaronanō moro poko mā ekarōko. Tuhke ahno moro poko mā etāko toto. Ritonōpo riry se toto tosēkōme.

¹⁷ – Moeze nymerohpyry kure ro mana. Moromeīpo otarame kapu enahnōko mana. Sero nono enahnōko ropa mā otarame. Yrome Moeze nymerohpyry onenahkapopyra mana, zae rokē exiryke Ritonōpo poe.

¹⁸ – Mame orutua typyty rumekaryhtao imepȳ nohpo maro toehthohme, iiryryryme exīko mana imepȳ nohpo poko exiryke. Popyra Ritonōpo a mana. Morararo tynio rumekahpō maro ipytaryhtao iiryryryme exīko mana imepȳ pyty poko toexiryke, tykase Jezu eya xine.

Sero Razaru ehtopōpyry poko tymōkomokē maro

¹⁹ Mame ynara tykase ropa Jezu eya xine:

– Tymōkomoke exikety kynexine tupoke kurā ke. Typynehxo exikety zupō kynexine. Itamurume tohke kurā ke kynexine roropa, tōkuke roropa.

²⁰ Mame imepȳ moroto roropa kynexine tymōkomokēkara, esety Razaru. Orukoimo hpe kynexine ynororo. Ėmepȳry pune Razaru anarokehpyra imehnō kynexine tymōkomokē tapyī pota taka.

²¹ Tymōkomokē napyry akumuru se rokē kynexine, tynapyryme. Mame erukoimory tometomese kaikuxi tomo a. Toetuarimase ynororo pitiko rokē pyra.

22 Mame mokyro tymõkomokēkara toorihse. Aparão pūtokozi zuzenu tarose Ritonõpo nenyohtyamo a, otuhtoh konõto pona kapu aka. Morarame tymõkomokē toorihse roropa. Ekepyry tonēse nono aka jekyrỹpyamo a. Zuzenu toytose popynõ esaka etuarimatoh pona.

23 Mame sam tykase ynororo myhene, popyno esao tahtao. Mame kakoxi tōsenuhmase ynororo ahtao, moero Aparão tonese eya, Razaru roropa tonese, Aparão maro.

24 Mokaro eneryke tyya opore tykohtase ynororo: “Tam, Aparão, nupunato kueneko myhene. Razaru enehpoko xiaro ya. Tuna enehpoko eya ajohpāme samo ypotapihpyry piukah āko nase apoto ke,” tykase ynororo.

25 – Mame Aparão a tozuhse. Ynara tykase ynororo eya: “Kuku, oehpopyry poko enetupuhko. Orihpyra ro awahtao itamurume mōkomo kurā tapoise oya. Yrome Razaru aryryra, ehtomase myhē rokene. Ixihpyryme toehtoh rokē tapoise eya. Yrome seromaroro taro nase ymaro atākyemāko. Māpyra mase etuarimāko seromaroro.

26 Oya xine ytotoh pyra nase eutary konõto. Morara exiryke oya xine ytopyryrā mā tarōkomo. Morararo tarona oehpyra matose,” tykase Aparão eya.

27 – Mame ynara tykase tymõkomokemỹpo Aparão a: “Ỹ, Tam, ajohpāme sã Razaru enyohko papa tapyĩ taka.

28 Moroto mā jakorō tomo, 5me orihpyra ro mā toto. Toto zurupoko Razaru a oehpyra toto ehtohme tarona etuarimatoh pona,” tykase tymõkomokemỹpo eya.

29 – Mame ynara tykase Aparão: “Ākorō tō Moeze nymerohpyry nae. Ritonõpo poe urutō kō omihpyry nae roropa mā toto, ituarõtatohkōme. Ah mokaro omihpyry etā toto, ākorō tomo,” tykase Aparão eya.

30 – “Aryryra, Tam. Onetara mā toto. Yrome imepỹ tōsemākapose ropa ahtao orihxīpo, mame mokyro toytose ahtao eya xine axī tyryrypyhpyrykō rumekāko mā toto,” tykase ynororo Aparão a.

31 – Mame ynara tykase Aparão: “Aryryra. Moeze tō omihpyry omipona pyra toto ahtao, Ritonõpo poe urutō kō omihpyry omipona pyra roropa toto ahtao, morararo mā toto turuse tahtao xine ěsemākapohpyry ropa a. Aomipona pyra toto exiry mana,” tykase Aparão eya, tykase Jezu eya xine. Enara.

17

Iiryryrymākō poko

(Mateu 18.6-7,21-22; Maku 9.42)

¹ Mame ynara tykase Jezu typoetory tomo a:

– Iiryryryme tyripotoh tonō nae, enahpỹme mā kehko. Yrome mokyro, iiryryryme imehnō rihpō wānohnōko Ritonõpo mana yronymyryme.

² Kurehxo eya exiry topu konõto tymyhse ahtao ipymyry pokona inerymapotohme zue aka, popyryrā mā exīko eya imepỹ iiryryryme tyripose ahtao eya; jenetupuhnanō iiryryryme tyripose ahtao eya. Mokyro wānohnōko Ritonõpo mana ipunaka.

³ Tuaro ehtoko!

– Ākorōkō tyryryry poko amaro toehse ahtao zurutoko tuaro aehthohme. Mame tyryryry rumekary se tahtao: “Popyryrā akene amaro,”

karyhtao eya, ynara kahtoko eya: “ÿ, oorypyry a wenikehnōko ase rahkene,” kahtoko eya.

⁴ Morarame tyrypyry poko ropa ehxīpo aytory ropa ahtao oya xine 7me, moro ěmepyry ae ro: “Popyra ase iiryryryme amaro,” karyhtao eya ynara kahtoko rokē eya: “ÿ, oty kara, Ritonōpo oorypyry korokāko mana. Wenikehnōko ase taroino moro poko,” kahtoko eya, tykase Jezu eya xine.

Ritonōpo enetuputyry poko

⁵ Mame ynara tykase 12mākō Jezu a:

– Yna akorehmako yronymyrymehxo Ritonōpo enetupuhtohme yna a, tykase toto.

⁶ Ynara tykase esēkō eya xine:

– Ritonōpo omiry enetuputyryhtao oya xine pitiko rokē repe, onekaropohpyrykō ekarōko Ritonōpo mana. Ynara karyhtao oya xine sero oroxi panō a: “Otouto omity maro tuna konōto kuaka atarykata ropa,” karyhtao oya xine, ōmipona xine otoūko mana, tykase Jezu eya xine.

Sero Ritonōpo poetoryme ehtoh poko

⁷ – Otara āko typoetokā typoetory a erohkehxīpo tooehse ropa ahtao tapyi taka? Otarāme ipoetory itupi poko toerohse. Otarāme kaneru tō nahpary poko toerohse. Mame tapyi taka tooehse ahtao otara āko hna typoetory a? “Otuhkose aporo!” āko nah eya? Arypyra.

⁸ Ynara āko rokē eya: “Joh tyriko aporo. Tahnose ahtao enehko ya wyi maro,” āko mana. “Eukuru enehko roropa,” āko mana. “Tōtuhkehse jahtao otuhnōko mase. Eukuru ěnōko, enara,” āko mā eya.

⁹ “Kure mase,” karahme sā typoetokā typoetory a.

¹⁰ Morararo matose. Ritonōpo omipona emero tyrise oya xine ahtao, ynara kahtoko eya: “Opoetoryme rokē ase. Mōpāme rokē ōmipona exiasene,” kahtoko. Epyrypara ehtoko kure oehstopōpyrykō poko, tykase Jezu eya xine.

Sē nase 10me ipū imotatyā poko

¹¹ Mame Jerusarē pona Jezu ytoryhtao, Samaria ehpiuroko toytose ynororo, Karirea ehpiuroko, enara.

¹² Mame pata pitiko pona toeporehkase ahtao tōsepyryse Jezu ipū imotatyā maro, 10me. Amekeino rokē tōsenuhmase toto torukoimoryko-hxike.

¹³ Jezu tykohmase eya xine, ynara tykase toto:

– Jezu! Tuisa! Nupunato yna eneko myhene, tykase toto.

¹⁴ Ynara tykase Jezu eya xine:

– ÿ, nupunato oenetyryko ase. Ytotoko Ritonōpo maro oturuketomo a. Osenepotatoko eya xine, okurākatopōpyrykō enetupuhtohme eya xine, tykase Jezu ipū imotatyamo a.

Morarame toytorykohtao, kure toehse ropa toto, ipū imoimotahpyry pyra.

¹⁵ Mame toekurākary ropa eneryke tyaa, toirō toeramase ropa Jezu a.

– Kure Ritonōpo mana, tykase ynororo opore.

¹⁶ Jezu ěpataka typorohse ynororo nono pona:

– Kure mase, tykase ynororo Jezu a, kure toehse ropa toexiryke. Samaria pō kynexine ynororo.

¹⁷ Mame ynara tykase Jezu:

– 10me orutua kō tukurākase ropa. Otokoh mokaro nahe, 9mākohmo? tykase Jezu eya.

¹⁸ – Mose rokē, juteu kara rokē noehno ropa: “Kure mase, Ritonōpo,” kase, tykase Jezu.

¹⁹ Mame ynara tykase ynororo ipū imotahpyrŷpyry a:

– Owōko. Ytoko ropa. Ritonōpo enetuputyryke oya tukurākase ropa mase, tykase Jezu eya.

Tuisa konōtome Ritonōpo ehtoh poko

(Mateu 24.23-28,37-41)

²⁰ Ynara tykase parixeu tō Jezu a:

– Otātahtao Kuesēkōme toexiry enepōko Ritonōpo nah? tykase toto. Ynara tykase Jezu eya xine:

– Kuesēkōme Ritonōpo ehtoh osenepyra mana.

²¹ Morara exiryke ynara kara imehnō mana: “Enetoko ke moro yro,” kara mā toto. “Yrorohxo rukuh moro,” kara roropa mā toto, tuisame Ritonōpo ehtoh okurohtao xine exiryke, tykase Jezu eya xine.

²² Mame ynara tykase Jezu typoetory tomo a:

– Okynā pixo Kapu ae Ayhtohpyry enery se exīko matose yronomyryme. Yrome onenepyra matose.

²³ Morarame ynara āko imehnō mā repe ypoko: “Moroto Kapu ae Ayhtohpyry mana,” āko reh mā toto. “Taro mana,” āko roropa imehnō mana. Yrome morara karyhtao oya xine aomipona xine pyra ehtoko.

²⁴ Saereh āko mā nenenehkane, xixi tūtatoh wino xixi omōtoh pona. Moro sã mā Kapu ae Ayhtohpyry oehnōko ropa mana. Emero enēko exino mana.

²⁵ Yrome osemazuhme aporo osanume exīko ynororo mana. Etuarimāko itamurume mana. Mame tosēkōme ise pyra roropa exīko seromatokō mana.

²⁶ Pakatokō ehtopōpyry sã Noe orihpyra ahtao ro, moro sã exīko tarōkō mana, Kapu ae Ayhtohpyry oehsasaka ropa ahtao.

²⁷ Tōtukurukō poko rokē toh kynexine, eukuru enyry poko roropa. Typytarykō poko toh kynexine, tyniotarykō poko roropa kanawa aka Noe tō otyriry ponāmero. Morarame tuna kumaryke tyneryse toto, emero porehme.

²⁸ Moro saaro kynexine Ro ehtopōpyry roropa. Tōtukurukō poko rokē toh kynexine. Eukuru enyry poko roropa toh kynexine. Tōsepekatyrykō poko, mōkomo ekamory poko roropa toh kynexine. Tupito pomory poko, tapyi amory poko roropa toh kynexine.

²⁹ Morara kynexine Ro ehtopōpyry pake. Morotoino Ro toesyryhmase ahtao, apoto toepukase kapu ae sautu panō maro moro pōkō zahkahome emero.

³⁰ Moro saaro exīko mā sero pōkomo Kapu ae Ayhtohpyry oehtoh ropa toehse ahtao, tykase Jezu.

³¹ – Morara ahtao tapyi mypatarānao awahtao xine tapyi taka omōpyra ehtoko omōkomorykō poko. Morararo tupito po awahtao xine eramara ropa ehtoko atapyīkō taka omōkomorykō poko.

³² Ro pytŷpyry ehtopōpyry poko wenikehpyra ehtoko. (Toeramary se ropa toehse ynororo repe tunurumekahpyry pona ropa. Mame topume tanyhtase ynororo; sautume toehse.)

³³ Morarame tõsepynanopyry poko exiketõ orihnõko mǎ toto. Yrome Ritonõpo omipona exiketõ eşemǎnõko ropa mǎ toto.

³⁴ Etatoko pahne, joepyry ropa ahtao koko ahtao, asakoro orutua kõ nyhnõko tynyhtohkõ po. Mame toiro arõko mǎ Ritonõpo. Tõmipona exikety rokẽ arõko mana. Imarõ nomõko mana.

³⁵ Morararo asakoro nohpo tõ erohketõ ahtao, tonahsẽ riry poko toto erokuruhtao toiro arõko Ritonõpo mana. Imarõ nomõko mana.

³⁶ Asakoro orutua kõ tupito po ahtao, toiro arõko mǎ Ritonõpo. Imarõ nomõko mana, tykase Jezu eya xine.

³⁷ Morarame ynara tykase ipoetory tõ Jezu a:

– Otoko morara exiko nahe? tykase toto. Ynara tykase Jezu eya xine:

– Imotahpyry ahtao, morotona ayra tõkehko oximõnõko mana, tykase Jezu eya xine. (Morararo Ritonõpo oehnõko mana iiryprymǎkõ wǎnohse.)

18

Terekatu a pytõpo ytotopõpyry poko

¹ Mame typoetory tõ tamorepase Jezu a toto osenetupuhtohme tõtururukõ poko Ritonõpo maro. Ynara tykase ynororo eya xine:

– Ritonõpo maro oturukehpyra ehtoko. Penekehpyra ehtoko õtururukõ poko Ritonõpo a, tykase ynororo eya xine.

² – Etatoko pahne, terekatu kynexine pata konõto po, zae pyra exikety. Ritonõpo omipona pyra exikety kynexine. Imehnõ pyno pyra roropa kynexine.

³ Morarame moro pata po pytõpo kynexine aosanumase morotõkomo. Kokoro rokẽ ytosene oturuse terekatu a takorehmatohme repe. Ynara tykase ynororo eya: “Kuakorehmako ajohpǎme samo. Josanumary imõpoko,” tykase pytõpo terekatu a.

⁴ – Osemazuhme pytõpo akorehmary se pyra terekatu kynexine repe. Yrome kokoro rokẽ toytose pytõpo oturuse. Mame okynǎ ahtao ynara tykase ynororo tyya rokene: “Ritonõpo zuno pyra ase. Imehnõ pyno pyra ase roropa repe.

⁵ Yrome jerekohmaryke pytõpo a, akorehmǎko ase. Imõpõko ase tahxime jerekohmaryino, yporemǎkaporyino roropa eya,” tykase ynororo tukurohtao, tykase Jezu eya xine.

⁶ Mame ynara tykase ropa Jezu eya xine:

– Mokyro terekatu omihpyry metatou? Zae pyra kynexine. Nohpo akorehmary se pyra. Yrome imeipõ takorehmase.

⁷ Mokyro motye kuhse mǎ Ritonõpo. Tynymenekatyǎ omiry etǎko mana. Toto mõpõko roropa mana kokoro rokẽ toto otururuke tyya, pakeimo, koko, enara. Ekurehpyra mana typoetory akorehmary poko.

⁸ Axĩ toto mõpõko mana. Yrome Kapu ae Ayhtohpyry oepyry ropa ahtao oty enõko na taro nono po. Tõmipona exiketõ tuhke enõko nah? Arypyra otarame.

Parixeu ehtopõpyry poko kowenu tinerũ poko erohkety maro

⁹ Morarame: “Kure ase, imehnõ sǎ pyra,” kananõ amorepary se toehse Jezu. Ynara tykase ynororo eya xine, aosenetupuhtohkõme:

¹⁰ – Orutua kõ toytose asakoro, oturuse Ritonõpo maro oturutoh taka. Toiro parixeu kynexine. Imaro kowenu tinerũ poko erohkety kynexine.

¹¹ Mame towōse xikihme parixeu toiroro tōturutohme Ritonōpo a. Ynara tykase ynororo: “Kure mase, Ritonōpo, yamene se pyra jexiryke. Ajohpe pyra ase. Nohpo tō poko pyra roropa ase, imehnō iiryppyrymākō sā pyra ase. Mose kowenu tinerū poko erohkety iiryppyryme mana. Tākye ase isā pyra jexiryke.

¹² Toitoine otuhpyra ase jotururuke oya. Emero ynapoihpyry apiakāko ase, omame porehme ahtao, toiro ekarotohme oya,” tykase parixeu, epyrypāko kure toexiry poko.

¹³ – Mame mokyro, kowenu tinerū poko erohkety ameke rokē toexikihmase Ritonōpo a tōturutohme. Kakoxi osenuhmara kynexine Ritonōpo ēpataka, popyra toexiry enetuputyryke tyya. Toepurotōtōmase ynororo toemynyhmaryke. Ynara tykase ynororo: “Ritonōpo, iiryppyryme rokē ase, nupunato kueneko myhene,” tykase ynororo.

¹⁴ – Etatoko pahne, tykase Jezu eya xine. – Mokyro rypyry rokē tykorokase Ritonōpo a tōsekarose exiryke eya. Yrome parixeu rypyry onykorokara toehse Ritonōpo. Ynara exiryke: “Kurehxo ywy, imehnō sā pyra,” kananō poremākapōko Ritonōpo mana. Yrome: “Popyra ase,” kananō kurākāko rokē Ritonōpo mana. Orēpyra tyrīko roropa mana, tykase Jezu eya xine.

*Sero kure poetohti riry poko Jezu a
(Mateu 19.13-15; Maku 10.13-16)*

¹⁵ Morarame typoenōkō tonehse jēkomo a, jūkomo a roropa Jezu a, onao ro exiketomo, toto apoitohme eya, kure toto ripotohme Ritonōpo a. Mame mokaro eneryke tyya xine, ynara tykase Jezu poetory tomo:

– Oty kase moehtou Jezu erekohmase totaehse ro ahtao? Ytotoko ropā, tykase toto.

¹⁶ Yrome Jezu a poetohti tykohmase tyya. Ynara tykase ynororo typoetory tomo a:

– Ah poetohti noehno ya, tooepyrykō se toexirykōke oehnōko mā toto. Toto anaropopyra ropā ehtoko ywinoino. Axī Ritonōpo enetupuhnōko mā toto tosēkōme, poetohtime ro toexirykōke.

¹⁷ Etatoko pahne, Ritonōpo enetuputyryhtao oya xine poetohti a Ritonōpo enetuputyry saaro, omōnōko matose Ritonōpo esaka. Māpyra onenetupuhpyra awahtao xine omōpyra matose Ritonōpo esaka, tykase Jezu eya xine.

*Tymōkomoke aexihpyry poko
(Mateu 19.16-30; Maku 10.17-31)*

¹⁸ Morarame juteu tamuxiry tooehse Jezu a oturupose. Ynara tykase ynororo:

– Amorepatō kurā mase. Naeroro oturupōko ase oya. Oty rīko ha Ritonōpo maro jehtohme jūme, toorihse jahtao? tykase ynororo Jezu a.

¹⁹ Ynara tykase Jezu eya:

– Oty katoh: “Kurā mase,” myka ya? Kurākō nymyry pyra taro nase. Ritonōpo rokē mā kure.

²⁰ Inymeropohpyry Moeze a moro waro mase. “Imehnō nohpo poko pyra ehtoko te, imehnō onetapara ehtoko te, ematonara ehtoko te, onekunohto pyra ehtoko, kure omykō tyritoko te, asakō roropa kure tyritoko,” katoh waro mase, tykase Jezu eya.

²¹ Mame ynara tykase ynororo Jezu a:

– Moino ro poetome jehtopõpyry poe ro emero Moeze omihpyry tymoise ya, tykase.

²² Mame morara kary etaryke tyya ynara tykase Jezu eya:

– Toiro ise ro mase. Omõkomory emero ekamoko, tineru apoitohme oya. Mame otinerü ekaroko tymõkomokäkara a, etuarimaketomo a, enara. Morara tyrise oya ahtao tymõkomoke exïko mase Ritonõpo esao kapu ao. Moromeïpo osehko ropa ya ymaro oytotohme, ypoetoryme oehtohme, tykase Jezu eya.

²³ Yrome morara kary etaryke tyya: “Teh,” tykase ynororo. Toemynyh-mase yronymyryme tymõkomoke itamurume toexiryke.

²⁴ Mame aemynyhmary eneryke tyya ynara tykase Jezu:

– Tupime kuhse tymõkomokamo a Ritonõpo enetuputyry tosëkõme.

²⁵ Kameru kawaru sä konõto. Jawi eutary pitiko kuhse. Jawi eutary aka kameru omõpyra mana. Moro saaro tymõkomokã omõpyra mã toto Ritonõpo esaka tosëkõme Ritonõpo onyripyra toexirykõke, tykase Jezu.

²⁶ Ynara tykase aomiry etananomo:

– Morara ahtao otara Ritonõpo esaka omõnõko ynanah, jüme imaro yna ehtohme? tykase toto, tõturupose Jezu a.

²⁷ – ÿ, ämoreme xine ro osepynanohsaromepyra matose. Yrome Ritonõpo opynanopyrykõ waro mana, tykase Jezu eya xine.

²⁸ Mame ynara tykase Peturu:

– Etako pahne, yna tapyĩ tõ turumekase yna a amaro yna ytotohme, tykase.

²⁹ – Ÿ, tykase Jezu eya xine, – tuaro ehtoko. Atapyĩkõ rumekaryhtao oya xine te, opyxiäkomo te, äkorõ tomo, omykomo te, opoenõkõ roropa, mokaro rumekaryhtao oya xine oesëkõme Ritonõpo enetuputyryke oya xine,

³⁰ mokarohne motye apoïko ropa matose sero nono poro. Mame imeïpo orihpýme exïko roropa matose jumãme, tykase Jezu eya xine.

Toorikyry poko Jezu oturutopõpyry sero

(Mateu 20.17-19; Maku 10.32-34)

³¹ Mame Jezu a imoihmäkõ htae typoetory tõ tykohmase tyya 12mãkomo, tõturutohme toto maro. Ynara tykase ynororo eya xine:

– Etatoko pahne, ytõko sytatose Jerusarë pona. Moroto Kapu ae Ayhtohpyry ryhmãko mã toto. Ritonõpo poe urutõ kõ nymerohpyry ae ro, ihtomãko mã toto. Katopõpyry ae ro emero exïko mã seromaroro.

³² Jekarõko mã toto juteutõkara a. Ypoihtõko mokaro mana. Yhtomãko roropa mã toto. Ypona ituh äko mã toto.

³³ Ypiypipohnõko mã toto. Moromeïpo jetapãko toh mã rahkene. Yrome oseruao tõmehse ahtao ësemãnõko ropa ase, tykase Jezu.

³⁴ Yrome morara katopõpyry onenetupuhpyra Jezu poetory tõ kynexine. Jarao pyra Jezu nurutatoh kynexine eya xine. Ihtomary poko onenetupuhpyra toh kynexine.

Sero tonurëkara kurãkatopõpyry poko

(Mateu 20.29-34; Maku 10.46-52)

³⁵ Morarame Jezu ytoryhtao Jeriko pona, moro osema tao tonurëkara kynexine, kohrame osema ehpio. Tineru eraximary poko kynexine repe.

³⁶ Mame tuhkãkõ ytory etaryhtao tõturupose ynororo:

– Oty kase hkoh imoihmäkõ ytõko nae? tykase.

- 37 – Mokyro Jezu Nazare pō okuroko ytōko mana, tykase toto eya.
 38 Morara kary etaryke tyya tykohtapitose tonurēkara:
 – Jezu, Tawi parŷpyry, nupunato myhē kueneko, tykase ynororo.
 39 Osemazuhme imynyhpākapyry se ytoketō kynexine repe:
 – Ajojohpe pyra exiko. Mynyhme exiko, tykase toto eya. Yrome jamihmehxo tykohtase ynororo:
 – Tawi pary, ypyno exiko! tykase ynororo.
 40 Mame totypohse Jezu osema tao morara kary etaryke tyya.
 – Moky enehtatoko ya, tykase. Ameke pyra toehse tonurēkara ahtao, ynara tykase Jezu eya:
 41 – Oty se hma ya? tykase eya.
 – Josenuhmary se ropa ase, tykase ynororo.
 42 Ynara tykase Jezu eya:
 – Osenuhmako ropa. Tonetupuhse jexiryke oya tukurākase ropa mase, tykase.
 43 Axī tōsenuhmapitose ropa ynororo. Mame Jezu tokahmase eya, kure Ritonōpo ekarōko tonure ropa toehse toexiryke. Mame moro eneryke tyya xine, imoihmākomo a roropa kure Ritonōpo tokarose.
 – Kure mase, Ritonōpo, tykase toto.

19

Zakeu ehtopōpyry poko

- 1 Mame Jeriko pona toytose Jezu. Pata rānakuroko ytōko kynexine.
 2 Mame moro pata po kowenu tinerū poko erohkety kynexine, orutua, esety Zakeu. Tytinerukē kynexine ynororo. Kowenu tinerū poko erohketō tuisaryme roropa kynexine.
 3 Mame Jezu enery se toehse ynororo repe. Yrome onesaromepyra kynexine, ahno imoihme exiryke, kae pyra pixo toexiryke.
 4 Morara exiryke Jezu onenepyra tokurehse toexiryke, osema ae osemazuhme toytose ynororo tururume, Jezu wapōmase. Wewe pona tōnuhse ynororo, Jezu enetohme tyya aepyryhtao.
 5 Morarame wewe zopikoxi tooehse Jezu ahtao kakoxi tōsenuhmase ynororo Zakeu enetohme tyya. Ynara tykase ynororo Zakeu a:
 – Zakeu, oyhtoko axiny. Atapyī taka jytory se ase, tykase Jezu eya.
 6 Morara kary etaryke tyya, axī tyhtose ropa. Tākye toehse ynororo tomiroryke Jezu a. Mame tytapyī taka toytose Jezu maro.
 7 Morarame Zakeu maro Jezu eneryke tyya xine tykerekerehemase imoihmākomo a. Ynara tykase toto oseya rokene:
 – Oty katoh iiryppyryme exikety tapyī taka ytōko mose nae? tykase toto.
 8 Mame towōse xikihme Zakeu tytapyī tao. Ynara tykase ynororo Jezu a:
 – Etako pahne, yryppyry rumekary se ase. Naeroro ymōkomory apiakāko ase, zokonaka ekarotohme tymōkomokākara a; imehnō tinerū tomatonanohe ahtao ya ynematonanopyhpyry motye asakoropane ekarōko ropa ase eya xine, tykase Zakeu Jezu a.
 9 Morara kary etaryke tyya ynara tykase Jezu eya:
 – Seroae Ritonōpo opynanohno. Imūkurume mexino. Aparāo paryme nymyry mase.
 10 Ynara exiryke Kapu ae Ayhtohpyry tooehse tarona, iiryppyrymākō enehse ropa, toto pynanohse roropa, tykase Jezu Zakeu a.

Ÿme ehtoh ipoko
(Mateu 25.14-30)

¹¹ Mame Jezu omiry etāko imoihmākō kynexine, Zakeu a aotururu etāko. Mame: “Axī tuisa konōtome Ritonōpo osenepōko mana,” tykase toh repe, moe pyra Jerusarē toehse exiryke.

¹² Mokaro osenetuputyry waro toehse Jezu. Naeroro ynara tykase ynororo eya xine toto osenetupuhtohme:

– Pata esē kynexine. Pata tamuru pona toytory se kynexine, moē pona, tuisamehxo toehtohme. Mame tuisamehxo toehse tahtao toehtohme ropa, tosaka ropa.

¹³ Mame ytosasaka tahtao typoetory tō tykohmase tyya 10mākomo. Tytinerū tokarose toitoine eya xine uuru risemy. Toiro ahtao toiro tokarose eya xine ipoko erohtohme. Ynara tykase ynororo eya xine: “Sero tineru ke ikuhko, itamurumehxo apoitohme ytinerūme, joepyry ropa ponāmero,” tykase eya xine. Mame toytose rahkene.

¹⁴ – Morarame imehnō ipataōkō tosekōme ise pyra toh kynexine. Zehno toh kynexine. Ahno tonyohse eya xine īkapo, ynara katohme: “Mose se pyra ynanase yna esēme,” katohme repe.

¹⁵ – Morarame pata tamuru esēme imehxo toehse ynororo. Moromeīpo toytose ropa ynororo tosaka ropa. Mame typoetory tō tykohmase tyya, tytinerū apoihpōkomo 10mākomo. “Otāto ytinerū tomāse nae, ypoetory tō emahpo,” tykase tyya rokene.

¹⁶ Mame osemazupu tooehse. Ynara tykase ynororo tosemy a: “Seny, onekarohpyry tomāse jemah po. Toiro kynexine uuru risemy. 10me apoiase ropa,” tykase ynororo eya.

¹⁷ – “Emese kure mase,” tykase esemy eya. “Kure mase ypoetoryme. Tymoise oya jexiryke pitiko rokē ynekarohpyry poko itamurumehxo ekarōko ase oya. 10me pata esēme orīko ase,” tykase eya esemy.

¹⁸ – Morarame īkapo roropa tooehse imepyny. Ynara tykase ynororo tosemy a: “Onekarohpyry ke uuru risē toiro, tuhkehxo apoiase omame etone uuru risemy,” tykase ynororo eya.

¹⁹ – Ynara tykase esemy eya: “Kure omame etone pata esēme orīko ase,” tykase.

²⁰ – Mame imepỹ tooehse. Ynara tykase ynororo tosemy a: “Seny, onekarohpyry ro uuru risemy. Tukurākase ya kamisa muahtaka.

²¹ Ouno jexiryke onemyase, tykaripāse oexiryke, jamihme ōmiry exiryke. Onyrihpyry kara apoīko mase, anarykahpyry kara epery apoīko roropa mase,” tykase ynororo eya.

²² – Ynara tykase esē eya: “Popyra mase. Ōmihpyry ae ro orīko ase pohnō esaka. Juaro mexiase. Jamihme jomiry exiry waro. Ynyrihpyry kara apoiry ya waro roropa mexiase. Ynarykahpyry kara epery apoiry ya waro roropa mexiase.

²³ Morara exiryke oty katohtytinerū onekaropyra mexihne tineru poko erohketō esemy a. Morara ahtao ytinerū tomāse exiry repe,” tykase eya esemy.

²⁴ – Mame ynara tykase morotōkomo a: “Uuru apoitoko mose wino ekarotohme mokyro a, 10me uuru esemy a,” tykase.

²⁵ – Ynara tykase toto eya: “Yrome nae ynororo 10me,” tykase toto.

26 – “Etatoko pahne,” tykase esēkomo. “Itamurume nae exikety ahtao itamurumehxo eya ekarōko imehnō mana. Yrome aryppya exiketyme ahtao ikyryry akoīpyry puxihkāko ropa imehnō mana ewinoino.

27 Mame seromaroro moxiā yzehnotokomo, tosēkōme jexiry satokōkara, enehko toto xiaro ya. Etapatoko toto yneneryme,” tykase esēkomo, tykase Jezu eya xine.

Jezu ytotoṗpyry poko Jerusarē pona
(Mateu 21.1-11; Maku 11.1-11; Joāo 12.12-19)

28 Morarame Jezu tōturukehse. Mame tymarōkō esemazupurume toy-tose Jerusarē pona.

29 Mame Petepaje pata moe pyra ahtao Petania pata moe pyra roropa kynexine. Moroto typorohse Jezu ppy Oriwera myhtokoxi. Mame typoetory asakoro tonyohse eya osemazuhme toto ytotohme.

30 Ynara tykase ynororo eya xine:

– Ytotoko mō pata pona. Mame pata pona oytorykohtao, jumētu mūkuru enēko matose tymyhse, ahno anaropitopyny. Mokyro imyh-pokatoko enehtohme xiaro.

31 Mame ynara karyhtao imehnomo a: “Oty katohme imyhpokāko matou?” karyhtao oya xine, ynara kahtoko eya xine: “Tuisa ise kynako,” kahtoko.

32 Mame inenyohtyā toytose. Emero tonese eya xine, Jezu nekarotopṗpyry ae ro.

33 Mame jumētu mūkuru tŷpokase eya xine ahtao, ynara tykase esē tomo:

– Oty katohme yna eky myhpokāko matou? tykase toto.

34 – Ÿ, yna esē ise kynako, tykase toto.

– Ÿ, arotoko, tykase eya xine ynororo.

35 Mame Jezu a tonehse eya xine. Mame tupōkō tyrise eya xine jumētu mūkuru mypatarānaka. Epona Jezu tyrise eya xine rahkene.

36 Mame aytorykohtao tupōkō tyrise eya xine osema taka eporo Jezu ytotohme, tuisamehxo Jezu enetuputyryke tyya xine.

37 Morarame Jerusarē ameke pyra toehse ahtao ppy Oriwera poe osema yhtoryhtao imoihmākō ynara tykapitose:

– Kure mase, Ritonōpo, tykase. Tātākyemase toto. Opo-re toremiase toto Ritonōpo nyrihpyry eneryke tyya xine.

38 – Kure yna tuisaryme tyriko, Ritonōpo. Kuesēkō omi poe aepyhpyry ynororo. Torētyke pyra ehtoko, kapuaōkomo. Kure rokē Ritonōpo syri-tose toto.

39 Mame tōturuse parixeu tomo Jezu a. Imoihmākō maro toh kynexine. Ynara tykase toto:

– Amorepane, opoetory tō imynyhpākapoko, tykase toto Jezu a.

40 Mame Jezu a tozuhse toto:

– Etatoko pahne, mynyhme moxiā toehse ahtao, axī topu tō jomikary, tykase ynororo eya xine.

Jezu xitatoṗpyry Jerusarē pōkō poko

41 Mame ameke pyra Jerusarē toehse ahtao pata tonese Jezu a. Eneryke tyxitase epōkō poko, tuhkākō Jerusarē pōkō Ritonōpo omipona pyra exiryke.

42 Ynara tykase ynororo toemynyhmarmy:

– Jerusarē pōkomo, jenehpoase Ritonōpo oya xine kure oripotohkōme repe. Moro poko otuarōtanohporykō se ase repe. Yrome jomiry etary se pyra matose. Morara exiryke ekurehnōko rokē matose.

⁴³ Imeīpo ozehnotokō oehnōko oya xine mana. Oesarykō apurūko mā toto. Nono rīko toh mana oesarykō zomye kaetokohxo tūtara oehotohkōme, osema ae ytopyra oehotohkōme roropa, epara oehotohkōme.

⁴⁴ Tuhke ozehnotokō exīko mana ōmye xine. Oryhmatorŷko mā toto. Oesaōkō ryhmāko roropa mā toto emero porehme atapyī taōkō maro. Oesarykō pahnōko mā toto. Topu risēme tapyi ahtao, topu pahnōko roropa mā toto. Oya xine jenehpoase Ritonōpo repe, typoko ourutohkōme repe. Yrome yse pyra matose. Morara exiryke oryhmatorŷko mā toto. Osepynanohpyra matose emero porehme, tykase Jezu Jerusarē pōkō poko.

*“Ritonōpo maro oturutoh sero,” katopōpyry Jezu a
(Mateu 21.12-17; Maku 11.15-19; Joāo 2.13-22)*

⁴⁵ Mame Ritonōpo Tapyī taka toytose Jezu. Tomōse tahtao tokykō ekamonanō tutūtanothpose ropa eya moro tae.

⁴⁶ Ynara tykase ynororo eya xine:

– Ynara mā Ritonōpo nymeropohpyry. “Ytapyī ymaro oturutoh moro.” Yrome omato tō otonehōhme tyrise oya xine mana, omato esaryme, tykase Jezu eya xine.

⁴⁷ Mame kokoro rokē moro taōkō tamorepase Jezu a, Ritonōpo Tapyī tao. Mame Jezu zehno toehse Ritonōpo maro oturuketomo, juteu tō tamuxiry tō roropa. Moeze omihpyry warōkō roropa Jezu zehno toehse. Mame Jezu etapary se toehse toh, repe.

⁴⁸ Yrome Jezu omiry etary se imoihmākō exiryke, onetapara toehse toh aporo.

20

*“Onoky omi poe urutōme mah?” katopōpyry
(Mateu 21.23-27; Maku 11.27-33)*

¹ Morarame Ritonōpo Tapyī tao Jezu kynexine, moro taōkō amorepāko Ritonōpo omiry kurā poko. Mame Ritonōpo maro oturuketō tuisary tō toehse eya Moeze omihpyry warōkō maro, tamuximākō maro.

² Ynara tykase toh eya:

– Onoky omi poe moxiā amorepāko mah? tykase toto. – Onoky omi poe mokaro maropoase ropa sero tapyi tahe, tokykō ekamonanomo? Yna zuruko, tykase toto Jezu a.

³ Ynara tozuhse toto Jezu a:

– Morararo toiro joturupory se ase oya xine. Kuezuhtoko aporo.

⁴ Onoky omi poe ahno tōpurihkase Joāo a? Ritonōpo omi poe? Ahno rokē omi poe? Kuezuhtoko, tykase Jezu eya xine.

⁵ Mame oxime rokē tōturuse toto. Ynara tykase toto:

– Otara ākohxo keh sytatou? “Ritonōpo omi poe Joāo toehse,” karyhtao kyaa xine ynara āko mana: “Morara ahtao oty katohme aomiry onenētupuhpyra matou?” āko mā kyaa xine.

⁶ Māpyra: “Ahno omi poe rokē kynexine,” karyhtao kyaa xine, kuetapatorŷko mā imoihmākomo, Ritonōpo omi poe urutōme Joāo ekaroryke eya xine, tykase toto oseyah rokene.

⁷ Naeroro ynara tozuhse eya xine:

– Zuario pyra ynanase. Onoky omi poe João toehse otarame? tykase rokē toto Jezu a.

⁸ Mame ynara tykase Jezu eya xine:

– Morararo ase onekaropyra ase oya xine onoky omi poe morara āko ha, tykase Jezu eya xine.

*Uwa esary esā ehtopōpyry poko
(Mateu 21.33-46; Maku 12.1-12)*

⁹ Mame Jezu tōturuse typoko, toto osenetupuhtohme Ritonōpo omi poe toexiry poko. Ynara tykase ynororo eya xine:

– Tutupi po uwa tarykase ahno a. Mame tutupi tokarose imehnomo a eraseme toto ehtohme epery apiakatohme tyya. Morotoino mya toytose ynororo. Moroto ehse. Moroto ehse, okynā moroto ehse.

¹⁰ Mame uwa epery ahpirāsasaka ahtao typoetory tonyohse eya tutupi pona ropa, erase zurutohme uwa epery apiakatohme. Mame ipoetory toytose morotona, pore, tupito pona. Yrome mokyro eneryhtao tyya xine typipohse eya xine. Mame tonyohse ropa rokē eya xine. Uwa epery anaropopyra tokurehse toto. Tomahpōke pyra taropose ropa ynororo eya xine.

¹¹ Moromeīpo typoetory imepỹ tonyohse ropa uwa esemy a. “Utupi pona ytoko. Uwa epery enehta jokurume,” tykase typoetory a repe. Mame toytose ynororo. Yrome morararo mokyro typipohse roropa eya xine. Tyryhmase roropa eya xine. Mame tonyohse ropa eya xine tomahpōke pyra.

¹² Moromeīpo typoetory imepỹ tonyohse ropa esemy a. Mokyro roropa tyryhmase erase tomo a pitiko rokē pyra. Mame tomapose eya xine tupito poe.

¹³ Mame ynara tykase tupito esemy tyya rokene: “Otarā ākohxo ke hano? Otarāme umūkuru nymyry enyohnōko ase. Ipyno ase ipunaka. Mame umūkuru eneryhtao eya xine otarame zuno exīko mā toto. Aomipona exīko roropa mā toto,” tykase ynororo rahkene.

¹⁴ – Morarame tumūkuru tonyohse eya rahkene, tutupi pona. Toytose ynororo. Mame toeporehkase, pore. Yrome mokyro eneryhtao tupito erase tomo a, ynara tykase toto oseya rokene: “Mokyro kuesēkō mūkuru. Setapatone imōkomohpyry apoitohme kyya xine. Itupi roropa kutupikōme ehtohme,” tykase toto.

¹⁵ – Mame tomase ynororo eya xine tupito poe. Morarame totapase ipunaka eya xine. Toorihse roropa ynororo, tykase Jezu eya xine.

– Morara exiryke oty rīko otarame nae tupito esemy tutupi erase tō maro? tykase Jezu, tōturupose.

¹⁶ – Arypyra, tutupi pona ytōko mana. Erase tō etapāko mana. Mame mokaro ajoajohpākō enahkaxīpo, imehnomo a tutupi ekarōko mana eraseme toto ehtohme, tykase Jezu eya xine.

Morara kary etaryke tyya xine ynara tykase toto:

– Ko! Morara tokoh tyrīko na Ritonōpo?

¹⁷ Mokaro eneryhtao ro ynara tykase Jezu:

– Morara exiryke ynara tymerose ypoko Ritonōpo omiryne: “Moro topu turumekase tapyi rinanomo a.

‘Popyra mana,’ tykase toto oseya.

Typahse roropa eya xine repe.

Yrome inypapyhpyrykō tapoise ropa eya xine kurāme kuhse exiryke.

Ipoē rokē tapyi jamihme mana,”
me tymerose Ritonōpo omiryne.

¹⁸ Naeroro moro topu pona aepukahpyry osexiōko mana. Yrome moro topu epukaryhtao ahno pona, mokyro akurihmōko mana. (Ywy topu pahsē sā rokē ase. Tuhkākō jenetuputyry se pyra. Popŷme sā jekarōko mā toto. Morara exiryke etuarimāko mā toto sero nono po. Mame sero etyhyry po toto enahkapōko Ritonōpo mana. Jūme etuarimaketōme exīko mā toto, tykase Jezu eya xine.)

Jezu kuhtopōpyry kowenu epehmary pokō
(Mateu 22.15-22; Maku 12.13-17)

¹⁹ Morara kary etaryke tyya xine, Jezu apoiry se toehse toto, Moeze omihpyry warōkomo, Ritonōpo maro oturuketō tuisary tō maro. Typoko xine Jezu oturutoh waro toh kynexine. Naeroro Jezu ryhmary se toehse toto. Yrome imoihmākō kurūke anapoipyra tokurehse toto.

²⁰ Naeroro Jezu apoitoh eraximāko rokē toh kynexine. Enenanō topehmase eya xine Jezu enekunohtohme repe.

– Kure sā oturutoko imaro. Oturupoko roropa eya. Mame yronomyryme aomiry etatoko. Otarāme azahkuru ynororo mana. Otarāme kowenu kerekeremāko mana. Morara ahtao kowenatu a ekarōko sytatose. Kowenatu omi poē rokē etapāko sytatose, tykase toto Jezu pokō.

²¹ Morara exiryke enenanō toytose Jezu ekahmase. Ynara tykase toto Jezu a:

– Amorepatō mase, zae rokē yna amoreparyke oya. Imehnō zuno pyra mase. Ritonōpo omiry zae ekarōko mase imehno a, tykase toto. Kure sā tōturuse toto eya repe.

²² – Toiro ekaropory se ynanase oya. Ynara āko romano tomo: “Otin-erūkō apiakatoko ekarotohme yna tuisary konōto a, Īperatu a, āko toto. Yrome oty zae na oya? Yna tinerū epehmary Īperatu a?” Onepehmara yna exiry? Oty zae oya nae? tykase toto, tōturupose Jezu a.

²³ Yrome ajoajohpe toto exiry waro Jezu kynexine. “Ukuhnōko matose,” tykase ynororo tyya rokene.

²⁴ – Tineru enehtoko ya, tykase eya xine.

– Seny, tykase toh tonepose.

Mame ynara tykase Jezu:

– Onoky ekuhtopōpyry ipoko nah? Onoky esety roropa tymerose ipoko nah? tykase, tōturupose eya xine.

Ynara tykase toto:

– Romano tuisary konōto mose, Īperatu, tykase toto.

²⁵ Mame ynara tykase Jezu eya xine:

– Īperatu kyryry ekarotoko Īperatu a. Yrome Ritonōpo kyryry ekarotoko Ritonōpo a, tykase Jezu eya xine.

²⁶ Mame aomiry onezuhpyra toehse toto zae rokē exiryke. Jezu onyhxiropyra tokurehse toto imoihmākō rānaka. Onyporemākapopyra tokurehse toto. Naeroro mynyhme rokē toehse toto tōsenuruhkarykōke.

– To! tykase rokē toto.

Aorihtyã ěsemamyry ropa poko sero

(Mateu 22.23-33; Maku 12.18-27)

²⁷ Morarame satuseu tō toehse Jezu a. Juteu tō mokaro. Ynara āko mǎ toto azahkuru: “Aorihtyã ěsemāpyra ropa mana. Orihnōko rokene,” āko toh mǎ repe. Ynara tykase toto Jezu a:

²⁸ – Amorepatō mase. Etako pahne. Ynara tymerose Moeze a Ritonōpo poe: “Orutua toorihse ahtao tumūkue pyra ro ahtao, kure zakoronŷpyry a ipytŷpyry apoiry typytyme, emūkuatohme, turuīpyry poenōme, aorihtyã myakāme toto ehtohme,” me tymerose, tykase toto.

²⁹ – Etako pahne, 7mākō kynexine atakorōmākomo. Morarame ose-mazupu typytase. Morotoino toorihse tumūkue pyra ro tahtao.

³⁰ Mame ĩkaponato a turui pytŷpyry tapoise eya typytyme. Mame toorihse roropa ynororo emūkuara ro tahtao.

³¹ Mame ĩkaponato a turui pytŷpyry tapoise roropa. Toorihse roropa ynororo emūkuara ro tahtao roropa. Morararo 7mākomo, tumūkue pyra toorihse toto.

³² Mame etyhypryme toorihse nohpo roropa, ipytŷpyrykomo.

³³ Naeroro aorihtyã ěsemākatoh po onoky pytyme exīko mokyro nohpo nae 7mākō pytyme toehse exiryke, tykase toto Jezu a.

³⁴ Morarame Jezu a tozuhse toto, ynara tykase:

– Serōkō pytāko mǎ toto, niotāko roropa mǎ toto.

³⁵ Yrome tyrypyrykō rumekahpōkō ěsemākapōko ropa Ritonōpo mana jūme tymaro toto ehtohme. Mame pytazomopyra kapu ao toh mana. Morararo nohpo tō niotazomopyra mǎ toto.

³⁶ Ritonōpo nenyohyã sǎ orihzomopyra exīko mǎ toto ěsemākapotyamo. Ritonōpo poenōme mǎ toto, tōsemāse ropa toexirykōke orihxīpo.

³⁷ Azahkuru matose ynara karyhtao oya xine: “Aorihtyã ěsemāpyra ropa mana, orihnōko rokē mǎ toto,” karyhtao oya xine azahkuru matose. ěsemānōko ropa toh mana. Moeze a roropa tutuarōtanohpose aorihtyã ěsemamyry ropa poko. Pika zatyry poko ekaroryhtao ynara tymerose eya: “Ritonōpo Aparāo esēme mana, Izake esēme roropa, Jako esēme roropa,” tykase Moeze, mokaro poko aorihtyã poko.

³⁸ Aorihtyã ekepyry esēme rokē pyra Ritonōpo mana. Isene exiketō esēme roropa mana. Morara exiryke aorihtyã ěsemamyry ropa enetupuhnōko sytatose. Ritonōpo a emero isene mǎ toto, tykase Jezu eya xine.

³⁹ Morarame ynara tykase Moeze omihpyry warōkō Jezu a:

– Emese kure kuezuhou. Ajohpe pyra mase, tykase toto.

⁴⁰ Typenekehse toto Jezu ekaropory poko orēpyra Jezu exiryke. Mynyhme rokē toehse toto.

Ritonōpo nymenekahpyry Tawi parŷpyryme ehtoh poko

(Mateu 22.41-46; Maku 12.35-37)

⁴¹ Mame ynara tykase Jezu eya xine:

– Oty katohme ynara āko matou: “Tawi parŷpyryme mǎ Ritonōpo nymenekahpyry,” āko matou?

⁴² Ynara tymerose exiryke Tawi a eremiatoh tymerose ahtao eya: “Ynara tykase Ritonōpo Jesemy a:

‘Oporohko seino, japotunuru wino.

⁴³ Ozehnotokō esēme orīko ase.

Opuuru apōme sǎ oepetōkara rīko ase,’ tykase Ritonōpo,”

me tymerose Tawi a.

⁴⁴ Morara exiryke: “Jesemy,” karyke Tawi a Ritonōpo nymenekahpyry poko, otara Tawi parŷpyryme exiry? tykase Jezu eya xine.

Tomeseke ehtoko Moeze omihpyry warōkō poko
(Mateu 23.1-36; Maku 12.38-40)

⁴⁵ Ynara tykase Jezu typoetory tomo a, 12mākomo a emero toto netyryme:

⁴⁶ – Tomeseke ehtoko Moeze omihpyry warōkō oenekunohpyra xine ehtohme. Toepyryparykō se mā toto typoko xine. Toytorykō se toh mana upo kurā ao. Pata rānao tahtao xine: “Taro mah Tam?” kary etary se toh mana. Atamorepatoh tonō tao imehxo exiketō apō po rokē porohnōko mā toto. Morararo otuhtoh konōto htao kurā rokē apoīko mā toto tosarykōme.

⁴⁷ Pytŷpo tō mōkomory apoīko roropa mā toto tykyryrykōme, itapyīkō apoīko roropa mā toto, iniokō toorihse ahtao. Mame okynā sā oturūko toh mā repe Ritonōpo a imehnō neneryme: “Kure moxiamo,” kary etatohme typoko xine imehnomo a. Yrome imeīpo itamurumehxo toto wānohnōko Ritonōpo mana apotoimo htaka toto pahñoko mana, tykase Jezu eya xine.

21

Pytŷpo nekarohpyry poko
(Maku 12.41-44)

¹ Morarame tōsenuhmase Jezu tŷkakoxi. Tineru ě tonese eya kaxo konōto Ritonōpo Tapyī tao. Mame tytineruke exiketō tineru ěmāko kynexine kaxo aka tynekarorykōme Ritonōpo a, pitiko rokē pyra. Moro tonese Jezu a.

² Morarame pytŷpo roropa tonese eya. Tymōkomokēkara kynexine ipunaka. Tineru puhturu rokē tōmase eya kaxo aka, asakoro rokene.

³ Moro eneryke tyya ynara tykase Jezu:

– Tuaro ehtoko, mose pytŷpo nekarohpyry mokaro nekarohpyry motye kuhse kynako.

⁴ Mokaro nekarohpyry ynara kynako. Tymōkomorykō wino zokonaka rokē tokarose eya xine. Yrome tytinerū emero tokarose mose pytŷpo a, tykase Jezu.

Jerusarē enahkary poko
(Mateu 24.1-2; Maku 13.1-2)

⁵ Morarame Ritonōpo Tapyī poko oturūko Jezu poetory tō kynexine:

– Tapyi Kurā sero. Emese kure tyrise, topu kurā ke roropa. Ahno nekarotyā ke topehmase pitiko rokē pyra, tykase toto Tapyi poko. Mame ynara tykase Jezu eya xine:

⁶ – Sero onenerykō pahñoko ropa imehnō mana topu risemy. Emero topu pahñoko, oxioxirehpo onyrižomopyra ehtohme, tykase Jezu eya xine.

⁷ Mame ynara tykase toto eya:

– Amorepane, otara ahtao morara exīko nae? Oty eneryke yna a enetupuhnōko nyanah, sero papyry ameke hkopyra toehse ahtao? tykase toto Jezu a.

⁸ Morarame ynara tykase Jezu eya xine:

– Tuario ehtoko osenekunohpopyra oehtohkõme. Tuhkākõ oehnõko oya xine mana, jesety ke osesehtõko toh mã repe: “Kyrixtu ase, Ritonõpo nymenekahpyry ase,” äko toh mã repe. “Oesëkõ tooehse ropa mana,” äko toh mã repe. Ajohpe rokë mokaro omiry ehtoh enetupuhtoko. Toto maro pyra ehtoko.

⁹ Tuhke pata põkõ oxiehno exiiko toh mana imepÿ pata põkõ maro. Otuotuõko mã toto. Yrome morohne poko etaryhtao, enaromyra ehtoko sero nono enahkary poko. Morohne exiiko mã repe yrome sero nono okynahxo enahpyra ro mana, tykase Jezu eya xine.

¹⁰ Ynara tykase roropa ynororo:

– Pata tamuru poe soutatu tõ ytõko imepÿ pata esë poremäkapose. Imoihmākõ imepÿ pona ytõko morotõkõ etapase roropa.

¹¹ Nono jamihme kywyh kywyh äko roropa mana. Imehnõ emi-tapänõko mã toto. Enaroxitapänõko roropa mã toto. Tyrohsë konõto roropa exiiko. Kapu pokona tuarõtatox exiiko. Oserehtoh roropa exiiko mana.

¹² – Mame morohne exipyra ro ahtao äpoitorÿko toh mana. Ohtomatorÿko roropa mã toto. Juteu tõ atamorepatoh taka aarotorÿko mã toto ohxirotohkõme oëmapotohkõme äpuruhpyry taka. Oekarotorÿko toh mana tuisa konõto tomo a, kowenu tomo a roropa, jomipona oexirykõke.

¹³ Moroto awahtao xine tuaro ehtoko. Jomiry kurã ekarotohme imehnomo a moroto matose.

¹⁴ Yrome: “Otyh kara,” kahtoko okurohtao xine: “Otara äko ywy?” kara ehtoko toto ezuhtoh poko.

¹⁵ Toto ezuhtoh ekarõko ase oya xine. Tuario oritorÿko roropa ase zae rokë ozehnotokõ ezuhtohme oya xine. Oezuhpyra xine exiiko toh mana.

¹⁶ Mame äpuruhpyry taka oëmatorÿko mã toto omykomo, asakõ roropa, oruikõ roropa, äkorõkõ roropa, oekyrykõ roropa, oepekõ roropa. Ozehno xine exiiko mã toto. Toitoine amarakõ totapasëme exiiko roropa matose.

¹⁷ Ozehno xine exiiko mã toto ymarõme oexirykõke.

¹⁸ Yrome amaro xine exiiko ase jüme. Oüsetykõ onemapopyra Ritonõpo ahtao epukara mana.

¹⁹ Ätasamarykhtao ro poremäpyra awahtao xine, Ritonõpo kure exiry eraximaryhtao roropa oya xine, opynanohtorÿko Ritonõpo mana.

Jerusarë enahkapory enetuputyry poko

(Mateu 24.15-21; Maku 13.14-19)

²⁰ – Mame soutatu tomo a Jerusarë tomyehmase ahtao, enetupuhnõko matose. Okynã pyra Jerusarë enahkary poko enetupuhnõko matose.

²¹ Morara ahtao Jutea põkomo, kurehxo oeparykõ ppy tõ pona axiny. Jerusarë põkomo, kurehxo otütarykõ pata poe. Pata ehpiõkomo, ytopyry ropa ehtoko pata pona.

²² Morara ahtao morotõkõ wänohnõko Ritonõpo mana, tynmeropohpyry ae ro.

²³ Myhë matose poetoëme exiketomo, tusuhstu ke tumükurukõ ohpananõ roropa. Etuarimãko matose. Etuarimãko myhene tarõkõ itamurume. Opoenõkõ etuarimary enëko roropa matose. Sero nono põkõ wänohnõko roropa mã Ritonõpo.

²⁴ Toto etapãko imehnõ mana. Typoetoryme opoenõkõ apoiko roropa imehnõ mana toto arotohme emero pata tõ punero. Morarame Jerusarë põkõ enahkapõko Ritonõpo waro pyra exiketõ mana. Ipatarykõ maro

toto enahkapōko mā toto. Mame tuarimakehpotoh toehse ahtao, tuarimakehpōko Ritonōpo mana. Enara.

“Kapu ae Ayhtohpyry mā oehnōko ropa,” katopōpyry Jezu a (Mateu 24.29-31; Maku 13.24-27)

²⁵ – Morarame tyorō sā mā exīko xixi, nuno, xirikuato roropa, tuarōtatohme, enetupuhpotohme. Mame popy eneryke tyya xine oserehnōko mā toto, pata tō punero, tytyorōtase xixi tō exiryke. “Otara exīko taroino nae?” kary poko rokē mā exīko toto. Sōkane sā panaikato tuna konōto exīko. Pohāko konōto mana. Morohne zuno exīko mā toto.

²⁶ Xirikuato tō tosary hnaka esyryhmāko kehko. Mame tykytyky āko mā toto. Morohne eneryke tyya xine poremānōko mā toto pata tō punero, popy eneryke rokē tyya xine.

²⁷ Mame Kapu ae Ayhtohpyry enēko toh mana, aepyryhtao akuru htoko. Tuisamehxo oehnōko mana, tyjamitunuru maro, saereh āko roropa mana.

²⁸ Morohne expitoryhtao owōtatose xikihme. Mosenuhmatatose kakoxi opynanohnekō oehsasaka exiryke, tykase Jezu eya xine.

Otyro zoko kutuarōtatohkōme (Mateu 24.32-35; Maku 13.28-31)

²⁹ Morarame enetupuhpotoh tokarose Jezu a eya xine. Ynara tykase: – Enetupuhtoko eperytakety poko, wikeira poko, emero rokē otyro zoko poko roropa.

³⁰ Zary arytaryhtao, ikonopotary enetupuhnōko matose.

³¹ Moro saaro mā serohne oryhmatopōpyrykō eneryhtao oya xine. Ynara enetupuhnōko matose, okynā pyra mā Ritonōpo emero esēme exīko. Moro enetupuhnōko matose, tykase Jezu eya xine.

³² – Etatoko pahne, seromatokō orihpyra ro exiketō enahpyra ahtao ro emero exīko ynekarohpyry ae ro mana.

³³ Kapu enahnōko mana nono roropa. Yrome jomiry enahpyme mana, jumāme, tykase Jezu eya xine.

Joepyry ropa eraximatoko

³⁴ Mame etyhyryme ynara tykase Jezu:

– Joepyry ropa eraximatoko. Ōtuhtokō poko onymotyēkara ehtoko. Ōkurukō enryy poko roropa emotyēkara ehtoko. Torētyke pyra ehtoko omōkomorykō poko. Joepyry ropa eraximatoko osenuruhkara oehthokōme joepyry ropa ahtao.

³⁵ Tuenikaroro awahtao xine osenuruhkāko matose joepyry ropa eneryke oya xine. Onokyro tomōse ahtao tapuru aka, mokyro sā exīko matose. Epara matose exīko, emero nono pōkomo.

³⁶ Naeroro joepyry ropa eraximatoko. Kokoro rokē oturutoko Ritonōpo maro, poremāpyra oehthokōme serara tooehse ahtao. Mame ehxiropyra matose Kapu ae Ayhtohpyry ēpataka oytorykohtao, tykase Jezu eya xine.

³⁷ Morarame Ritonōpo maro Oturutoh tao toto amoreparyy poko kohmāse Jezu. Moromeīpy tose ynororo ypy pona, Oriwera tō pona.

³⁸ Mame ēmepryme oehse ropa ynororo Ritonōpo maro Oturutoh taka, tuhkākō amorepase ropa.

22

Jezu zehno exiketō toemynyhmase toto

(Mateu 26.1-5; Maku 14.1-2; João 11.45-53)

¹ Mame Oseahmatoh Wyi poko Iporutatoh maro pyra ameke pyra toehse. Moro otuhtoh konōto esety Oseahmatoh Paxikoa.

² Morarame Jezu etapary tupise eya xine, Ritonōpo maro oturuketō tuisary tomo a, Moeze omihpyry warōkomo a roropa. Imoihmākō zuno toexirykōke onetapara toh kynexine.

Jezu ewokary se Juta ehtopōpyry

(Mateu 26.14-16; Maku 14.10-11)

³ Mame joroko tamuru tomōse Juta kurohtaka. Juta esety akorō Ixikariote kynexine. Jezu poetory tō maro kynexine repe 12mākō maro.

⁴ Morarame toytose ynororo oturuse Ritonōpo maro oturuketō tuisary tomo a, Ritonōpo Tapyī erase tomo a roropa. Ynara tykase ynororo eya xine:

– Jezu apoiry se awahtao xine ekarōko ase oya xine, tykase ynororo eya xine.

⁵ Tākye toehse toto morara kary etaryke tyya xine.

– Ÿ, kure oepehmāko reh ynanahse, tykase toto.

⁶ – Kure, tykase Juta eya xine. Morarame toytose ropa ynororo. Jezu ewokary poko tātamorepase ynororo. Tokare pyra Jezu ekarory se kynexine zuaro pyra imoihmākō ehtohme repe.

Paxikoa ae Jezu otuhtopōpyry

(Mateu 26.17-25; Maku 14.12-21; João 13.21-30)

⁷ Morarame Oseahmatoh Wyi poko Iporutatoh maro pyra poko toto ahtao, kaneru mūkuru etapatohtoh toehse Oseahmatoh Paxikoa ritohme.

⁸ Morara exiryke tōmehse ahtao, Peturu tō tonyohse Jezu a, João maro, pata pona toto ytotohme. Ynara tykase ynororo eya xine:

– Oseahmatoh Paxikoa tyritatoko, kuotuhtohkōme, tykase ynororo eya xine.

⁹ – Otoko tyrīko ynanah? tykase toto.

¹⁰ Ynara tykase Jezu eya xine:

– Etatoko pahne, pata pona oytorykohtao oseporyko matose tuna puimane maro, orutua. Mokyro ekahmatoko tapyi taka.

¹¹ Mame ynara kahtoko tapyi esemy a: “Ynara āko yna amorepane oya: ‘Otoko Oseahmatoh Paxikoa esary nah yna otuhtohme, ypoetory tō maro?’ ” kahtoko eya.

¹² Mame osa konōto enepōko mā oya xine, tyarake, tytaōke, tōse apony, epehtopo, enara. Moroto kuotuhtohkō tyritoko, tykase eya xine Jezu.

¹³ Mame toytose toto. Mame emero tonese eya xine Jezu omihpyry ae ro. Mame Oseahmatoh Paxikoa tyrise eya xine rahkene.

Kuesēkō otuhtopōpyry poko

(Mateu 26.26-30; Maku 14.22-26; 1 Korītiu 11.23-25)

¹⁴ Morarame tōsē tahnose ahtao Jezu typorohse tapō pona typoetory tō maro, 12mākō maro.

¹⁵ Ynara tykase ynororo eya xine:

– Yronymyryme sero Oseahmatoh Paxikoa jotukuru se exiase amaro xine, etuarimara ro jahtao.

¹⁶ Etatoko pahne, sero otuhtoh po otuhzomopyra ase sero po amaro xine. Yrome moe Ritonõpo esao, otuhnõko ropa ase emero esême toehse Ritonõpo ahtao, tykase Jezu toto a.

¹⁷ Morarame kasana tapoise eya, uwa eukuru eny. Mame ynara tykase ynororo Ritonõpo a:

– Kure mase, Ritonõpo, tykase. Mame typoetory tomo a ynara tykase ynororo:

– Sero, uwa eukuru. Ētoko, opune xine ro.

¹⁸ Etatoko pahne, taroino uwa eukuru onēzomopyra ase taro. Ritonõpo emero esême toehse ahtao rokē ěnõko ropa ase, tykase.

¹⁹ Mame wyi tapoise eya. Ynara tykase:

– Kure mase Papa Kapuaono, tykase. Mame wyi tytohtohkase eya, typoetory tomo a ekarotohme. Ynara tykase ynororo eya xine:

– Sero upūme nase. Orihnõko ase oemetakākōme. Sero enapyryhtao oya xine osenetupuhtoko jorikyry poko, tykase ynororo eya xine.

²⁰ Morararo otuhkehxiõpo kasana tokarose eya xine. Ynara tykase ynororo eya xine:

– Sero uwa eukuru enyryhtao oya xine osenetupuhnõko matose imeiõpo umunuru kuãtopõpyry poko ya. Taroino oorypyrykõ korokãko Ritonõpo mana umunuru ke. Sero Ritonõpo omiry kasenato, tykase Jezu eya xine.

²¹ – Yrome enetoko ke! Jewokane mose, ymaro otuhnõko nase. Jekarõko mana yzehno exiketomo a.

²² Kapu ae Ayhtohpyry ase. Orihnõko ase Ritonõpo omihpyry ae ro. Yrome mose myhe jewokahpõ etuarimãko mana.

²³ Morara kary etaryke tyya xine tõturuse toto oseya rokene:

– Onokyh koh Kuesëkõ ewokãko nae? tykase toto oseya rokene.

Tuisamehxo ehtoh poko

²⁴ Morarame oseosezuhnõko Jezu poetory tõ kynexine imehxo toexirykõ poko, tuisamehxo se toexirykõke.

²⁵ Ynara tykase Jezu eya xine:

– Sero põkõ tuisary tõ tōmipona imehnõ riko mã toto. Morarame: “Kure matose, yna epeme matose,” kamexipory se mã toto, tōmipona xine aehtyamo a imoihmãkomo a.

²⁶ Yrome amarokõ mokaro sã pyra matose. Tuisame sehxo awahtao xine imehnõ maro atakorõme sã ehtoko. Toto omipona roropa ehtoko. Toto esême se awahtao xine akorehmatoko toto.

²⁷ Onoky tuisamehxo oya xine nae? Otuhkety? Tõsë rine? Mokyro otuhkety tuisamehxo mana. Yrome ywy amaro xine ase tõsë rineme samo, ãkorehmanekõme.

²⁸ – Morarame urumekara mexiatose jetuarimaryhtao.

²⁹ Naeroro Ritonõpo tuisame jyritopõpyry saaro tuisame oritorỹko roropa ase ymaro tuisame oehtohkõme.

³⁰ Morarame emero esême toehse jahtao ymaro otuhnõko matose Ritonõpo esao. Mame ymaro tuisa apõ pona porohnõko matose sero nono põkõ akorehmatohme zae ehtoh poko toto ehtohme.

Peturu maro Jezu oturutopõpyry poko sero

(Mateu 26.31-35; Maku 14.27-31; João 13.36-38)

³¹ – Ximão, tykase Jezu Ximão Peturu a. – Etako pahne! Ynara tykase sã joroko tamuru opoko: “Ximão kuhnõko ase iiryppyryme aehtohme,”

tykase sã repe, jurumekapory se toexiryke oya. “Ikuhko toto, ypoetory tō emero,” ase eya repe.

³² Yrome opoko oturuase Papa Kapuaō maro jenetupuhkehpyra oeh-tohme. Mame ya toeramase ropa awahtao moxiã ākorō tō ijamihtanohko ropa, yronymryrme jenetupuhtohme eya xine, tykase Jezu eya.

³³ Ynara tykase Peturu eya:

– Yna esēme mase. Orumekara ase. Opyno exikehpyra roropa ase jūme. Āpuruhpyry taka aaroryhtao, amaro ytōko ase āpuruhpyry taka. Totapase awahtao eya xine jorikyry se ase amaro, tykase Peturu Jezu a, repe.

³⁴ – Etako pahne Peturu, kuratiri onetara ro ahtao seroae: “Jezu waro pyra ase! Jezu waro pyra ase!” āko mase oseruao, tykase Jezu eya.

Pakara arory poko, tineru eny, tapema, enara

³⁵ Mame ynara tykase Jezu 12mākomo a:

– Osemazuhme oenyokyrykohtao ya tineru anaropyra mexiatose. Saku te, sātaja tō roropa anaropyra mexiatose. Oty se ro mexiatose etuarimara oeh-tohkōme?

– Arypyra, tykase toto.

³⁶ – Yrome seromaroro etatoko pahne, tykase Jezu eya xine. – Tineru ē nae awahtao xine, saku roropa, arotatoko amaro xine. Tapema nae ahtao arotatoko. Arypyra ahtao, oupōkō ekamotoko tapema epekahtohme, tykase Jezu eya xine.

³⁷ – Etatoko pahne, ynara katopōpyry zae mana. Ypoko ynara tymerose Ritonōpo omiryry pake: “Pohnō rypyhpyry wānohtoh tapoise eya,” me tymerose. Morara katopōpyry anamonohpyra mana, tykase Jezu eya xine.

³⁸ Ynara tykase Jezu a ipoetory tomo:

– Eneko ke. Seny, asakoro tapema, tykase toto.

– Epo mana, tykase rokē Jezu eya xine.

Jezu oturutopōpyry Tummy maro

(Mateu 26.36-46; Maku 14.32-42)

³⁹ Morotoino pata poe toytose ynororo ypy pona, Oriwera pona. Toipe Jezu ypy Oriwera pona ytosene oturuse Tummy maro. Mame imaro toytose ipoetory tomo.

⁴⁰ Morarame morotona toeporehkase tahtao xine ynara tykase Jezu typoetory tomo a:

– Oturutoko Ritonōpo a oorypyrykō poko oripopyra xine joroko tamuru ehtohme, tykase.

⁴¹ Morotoino toytose ynororo myahme sã pitiko toiroro toehtohme. Tosekumuru po typorohse tōturutohme Tummy a.

⁴² Ynara tykase ynororo:

– Papa Kapuaono, ypynanopyry waro mase, orihpyra jehtohme. Jorikyry se pyra ase. Zuaro mase. Yrome ōmipona se rokē ase. Naeroro jorikyry se awahtao, oty kara ase, tykase Jezu Tummy a.

⁴³ Mame Ritonōpo nenyokyhpyry kapu ae tyhtose Jezu jamihtanohtohme.

⁴⁴ Morarame sam tykase Jezu tukurohtao. Yronymrymehxo tōturuse Ritonōpo a ynororo. Munume tonākutase ynororo toemynymaryke. Pitahtykase enākuru nono pona.

⁴⁵ Mame tōturukehxīpo, towōse ropa ynororo xikihme. Typoetory tomo a toytose ynororo. Nyhnōko toh kynexine toemynyhmarykōke.

⁴⁶ Ynara tykase ynororo eya xine:

– Oty katohme nyhnōko matou? Apakatoko ropa sahxo ty! Oturutoko roropa Ritonōpo a, oorypyrykō poko pyra oehtohōme, tykase Jezu eya xine.

Jezu apoitopōpyry poko

(Mateu 26.47-56; Maku 14.43-50; Joāo 18.3-11)

⁴⁷ Morarame aotururuhtao ro, tuhkākō toehse morotona. Juta toehse esmazapurukōme Jezu enepotohme eya xine. 12mākō maronōpo Juta kynexine. Mame Jezu a toytose ynororo eahmase repe.

⁴⁸ Yrome ynara tykase Jezu eya:

– Juta, Ritonōpo nymenekahpyryme ase. Oty katoh jeahmāko mah jewokatohme rokene? Yzehnotokomo a jenepotohme rokē mase, tykase. Onezuhpyra Juta toehse.

⁴⁹ Morarame tosēkō apoiry waro toehse tahtao xine ynara tykase Jezu a ipoetory tomo:

– Moxiā akohnōko ynanah? tykase toto.

⁵⁰ Mame tytapemā ke imepỹ takohse Jezu poetory a, toiro. Ritonōpo maro oturuketō tuisary namoto typanasahkase eya.

⁵¹ – Epo hnae, tykase Jezu eya xine. Mame ipanary tapose eya. Kure totyhse ropa axiny.

⁵² Mame ynara tykase Jezu Juta marōkomo a, Ritonōpo maro oturuketō tuisary tomo a, Ritonōpo Tapyī erase tō maro, tamuximākō maro roropa:

– Oty kase moehtou? Japoiry se mexitou omato apoiry samo? Tytape-make matose, tykaparuke roropa.

⁵³ Kokoro rokē amaro xine exiase Ritonōpo Tapyī tao. Moro tao jahtao japoipyra mexiatose. Sero kohmamyry ae rokē japoīko matose tykohmāse exiryke. Iirypyrymākō esē oesēkōme mana, joroko tamuru. Oesēkōme aexiryke aomipona matose, tykase Jezu eya xine.

“Jezu waro pyra ase,” katopōpyry Peturu a

(Mateu 26.57-58,69-75; Maku 14.53-54,66-72; Joāo 18.12-18,25-27)

⁵⁴ Mame Jezu tapoise eya xine rahkene. Tarose roropa eya xine Ritonōpo maro oturuketō tuisary tapyī taka. Ameke rokē Peturu a tokahmase toto.

⁵⁵ Mame apoto tukase kynexine tapyi myhto, apuruhpyry rānao. Moro apoto zomye kohrame toehse toto. Peturu roropa toto maro kohrame toehse.

⁵⁶ Mame apoto pūto Peturu tonese nohpo a. Ynara tykase ynororo:

– Mose roropa Jezu maro nexiase, tykase.

⁵⁷ – Atahmākara exiko. Mokyro waro pyra ase, tykase Peturu eya.

⁵⁸ Moromeīpo orutua a tonese Peturu.

– Omoro mase Jezu poetoryme roropa, tykase ynororo eya.

– Arypyra, ywy kara. Ipoetoryme pyra ase, tykase Peturu.

⁵⁹ Morarame okynā pitiko ahtao imepỹ roropa orēpyra tōturuse Peturu maro.

– Ajohpe pyra. Jezu maronōpome mase, Karirea pōme oexiryke, tykase.

⁶⁰ Yrome ynara tykase Peturu:

– Otara āko mahno? Zuaro pyra reh ahse, tykase Peturu eya.

Mame aotururuhtao ro kuratiri totase eya.

⁶¹ Mame toeramase Jezu. Tÿkakoxi tōsenuhmase. Peturu tonese eya. Mame tošē omihpyry poko wenikehpyra toehse Peturu: “Kuratiri onetara ro ahtao seroae: ‘Mose waro pyra ase. Mose waro pyra ase,’ āko mase oseruao,” katopōpyry poko wenikehpyra toehse.

⁶² Mame moro tae tutūtase ropa Peturu. Itamurume tyhxitapāse ynororo tōmihpyry poko: “Jezu waro pyra ase. Epeme pyra ase,” katopōpyry poko tyya. Mame tyxitase ynororo yronymyryme.

Jezu pipohthopōpyry apoihpōkomo a
(Mateu 26.59-66; Maku 14.65)

⁶³ Mame Jezu tounohse apoihpōkomo a. Typipohse roropa eya xine.

⁶⁴ Mame kamisa ke tōpuruse eya xine, tyypohse ropa eya xine.
— Onoky opipohnōko nae? Kaxiko, tykase toto, atahmākāko.

⁶⁵ Xihpyryme aomirykō toehse. Iirypyryme tōturuse toto eya.

Jezu ehtopōpyry juteu tamuxiry tō ēpataka
(Mateu 26.59-66; Maku 14.55-64; João 18.19-24)

⁶⁶ Mame tōmehse ahtao, juteu tō tamuxiry tō tōximōse, Ritonōpo maro oturuketō tuisary tō maro, Moeze omihpyry poko amorepatōkō maro. Mame Jezu tarose oximōtoh taka.

⁶⁷ Ynara tykase toto:

— Kaxiko yna a. Ritonōpo nymenekahpyryme mahno? tykase toto.

Yrome ynara tykase Jezu eya xine:

— “ÿ ynoro ase,” karyhtao ya: “Ajojhe mase,” āko rokē matose ya.

⁶⁸ Mame oya xine joturuporyhtao, jehuhpyra roropa mehtory.

⁶⁹ Yrome taroino Kapu ae Ayhtohpyry porohnōko mana Ritonōpo apotunuru wino. Emero motye jamihme Ritonōpo omiry mana. Jomiry roropa isaaro jamihme mana, tykase Jezu eya xine.

⁷⁰ — Morara ahtao Ritonōpo mūkurume mahno? tykase toto, tōturupose.

— Zae matose jenetupuhnōko. Ywy ase, tykase Jezu.

⁷¹ — Epo hnae! tykase toto. — Imepÿ ihxirone se pyra sytatose. Kyya xine ro aomiry totase. Morara nykā ynororo kynetarykōme, tykase toto.

23

Jezu arotopōpyry Pirato a
(Mateu 27.1-2,11-14; João 18.28-38)

¹ Morarame oximōmākō towōse ropa. Jezu tarose eya xine Pirato a ekarotohme.

² Mame Jezu tyhxirose eya xine. Ynara tykase toto:

— Mose yna ekyry enekunohnōko mana. Azahkuru toto amorepāko mana. Ynara nase: “Tineru onekaropyra ehtoko sero pata tamuru esemy a, Īperatu a,” nase mose ro, tykase toto ajohpe rokene. “Ritonōpo nymenekahpyryme ase, oesēkōme ase,” nase roropa ynororo, tykase toto Pirato a.

³ Mame ynara tykase Pirato Jezu a:

— Juteu tō tuisary mahno? tykase.

— ÿ, ywy ase, tykase Jezu.

⁴ Morarame ynara tykase Pirato Ritonōpo maro oturuketō tuisary tomo a, tuhkākomo a roropa:

— Mose hxirory se pyra ase azahkuru pyra exiryke ya, tykase.

⁵ Yrome orēpyrahxo ynara tykase toto eya:

– Azahkuru opoetory tō amorepāko mā mose ro, tykase toto ajohpe rokene. – Karirea po imoihmākō tamorepapitose eya, kutuisarykō omipona pyra toto ehtohme, Īperatu omipona pyra toto ehtohme. Sero-maroro tarona toehse rahkene. Azahkuru ro toto amorepase toehse ynororo tarona.

Jezu arotopōpyry Erote ēpataka

⁶ Morara kary etaryke tyya ynara tykase Pirato:

– Karirea poh mosehro? tykase, tokaropose eya xine.

⁷ Mame Erote nonory pō Jezu exiry waro toehse Pirato ahtao Jezu tonyohse eya Erote a, Jerusarē pona Erote toehse exiryke.

⁸ Mame Jezu tarose eya xine Erote a. Mame Jezu eneryke tyya tākye toehse Erote. Moino ro Jezu enery se kynexine, ipoko totase exiryke. Ījमितunuru enery se ynororo. Kurākara kurākary ropa enery se ynororo repe.

⁹ Tuhke tōturupose ynororo Jezu a repe. Yrome onezuhpyra tokurehse ynororo.

¹⁰ Mame Jezu tyhxirose Ritonōpo maro oturuketō tuisary tomo a, Moeze omihpyry warōkomo a roropa.

¹¹ Mame Jezu tounohse Erote tomo a, soutatu tō maro. Tātahmākase ipoko roropa toto. Mame tuisa konōto zupō ke sā tupohtose eya xine. Mame Jezu taropose ropa eya xine Pirato a ropa.

¹² Moro ēmepyry ae ro osepeme toehse Pirato Erote maro. Ose-mazuhme aporo, oxiehno toh kynexine.

Aorihmapotohme Jezu ekarotopōpyry Pirato a

(Mateu 27.15-26; Maku 15.6-15; Joāo 18.39–19.16)

¹³ Morarame Ritonōpo maro oturuketō tuisary tō tykohmapose Pirato a, juteu tō tuisary tō roropa, oximōme oturutohme.

¹⁴ Ynara tykase ynororo eya xine:

– Mose menehtou ya. Imoihmākō enekunohnōko mana, mykatou ya. Morohne poko ekaropō eya onetarykōme. Īirypyryme pyra mana ya. Īpoko ōturutopōpyrykō poko pyra nexiase.

¹⁵ Erote roropa onyhxiropyra kynako. Morara exiryke xiaro ropa tonehpose ropa ynororo. Azahkuru pyra exiryke anaorihmapopyra ase ipunaka. Ya aorihmapory zae pyra mana.

¹⁶ Morara exiryke ĩpipohpōko rokē ase aporo. Mame aropōko ropa ase tosaka aytotohme, tykase Pirato repe.

¹⁷⁻¹⁸ Yrome imoihmākō tykohtase opore. Ynara tykase toto:

– Arypyra! Etapapoko! Parapa rokē itūtanohpoko ropa, tykase toto. (Toipe kynexine kowenu omi poe Oseahmatoh Paxikoa ahtao rokē toirō āpuruhpyry taō tūtanohpōse rokē Pirato, tosaka aytotohme ropa.)

¹⁹ Parapa tapuruse kynexine oxiehno imehnō riryke eya, kowenu esemy myakāmary se exiryke. Imehnō totapase roropa eya.

²⁰ Mame Jezu myhpokary se toehse Pirato repe. Naeroro tōturuse imoihmākomo a.

²¹ Yrome orēpyra tozuhse toto a. Ynara tykase toto:

– Wewe pokona rokē exixihmapoko! Wewe pokona exixihmapoko! tykase toto opore tōmitase toto.

²² – Oty katohme morara āko matou? Otara tykase ynororo oya xine? Īirypyryme pyra nase ya, totapasēme pyra. Īpipohkehxiō soutatu tomo

a aropōko ropa ase aytotohme ropa esaka, tykase Pirato. Moro saaro tōturuse ropa ynororo oseruao.

23 Yrome opore tōmitase toto imoihmākomo. Ynara tykase toto:

— Wewe pokona exixihmapoko, tykase rokē toto. Morara exiryke orēpyra imoihmākō omiry exiryke:

— Amarokohko, tykase Pirato, otuhparo toto exiryke.

24 — Amarokō omi poe mose exixihmapōko ase, tykase Pirato imoihmākomo a.

25 Mame mokyro ipenehpyrykō tutūtanohtose ropa eya. Mokyro imoihmākō oxietū anŷpohpō kynexine kowenu tuisary myakāmatoh poko. Ahno etapahpō roropa kynexine ynororo. Imoihmākō omi poe mokyro tutūtanohtose āpuruhpyry tae tosaka aytotohme ropa. Jezu rokē tokarose eya soutatu tomo a exixihmapotohme eya xine.

*Jezu exixihmatopōpyry wewe pokona
(Mateu 27.32-44; Maku 15.21-32; Joāo 19.17-27)*

26 Morotoino Jezu tarose eya xine. Mame toytorykohtao tōseporyse toto imepŷ maro. Esety Ximāo kynexine. Xirene pō mokyro kynexine. Ytōko kynexine pata pona repe tupito poe. Mame mokyro tapoise toto a. Wewe taropose eya xine, Jezu exixihmatopo. Mame tarose eya Jezu mykapo.

27 Mame tuhke toh kynexine Jezu ekahmāko. Nohpo tō roropa kynexine xitāko, Jezu hnamōko toytorykohtao.

28 Mame Jezu toeramase tōturutohme eya xine. Nuh tykase ynororo, ynara tykase eya xine:

— Xihxi tomo, Jerusarē pōkomo, opoko xine rokē oxitatoko. Ypoko xitara ehtoko. Opoenōkō poko roropa oxitatoko. Oty katohme? Arypyra.

29 Etatoko pahne! Moromeīpo etuarimāko matose. Ynara āko matose: “Ohkato nohpo tomo emūkuapitopyra ahtao, poetoēme exipitopyra ahtao roropa. Ohkato mā tusuhsuke exipitopyra exiketō roropa,” āko matose. Oty katohme? Arypyra. Tupime opoenōkō etuarimary eneryke oya xine.

30 Morara ahtao tuhkākō toorikyry se exīko mā toto toetuarimarykōke. Ynara āko mā toto ypy tomo a: “Yna pona epukatoko yna etapatohme. Yna zonētoko yna enahkatohme,” āko mā toto ypy tomo a repe.

31 Morara āko mā toto tupito akohsenā zatyry samo. Orihkone wewe ahtao ro zahpyrahme sã tupito mana. Imeīpo, wewe toorihse ahtao itamurumehxo zahnōko mana. Moro sã mā tarōkō exīko imeīpo, tykase Jezu xitaketomo a.

32 Mame kowenu omipona pyra aehtyã tarose eya xine, asakoro, Jezu maro exixihmatohme.

33 Mame ypy pona toeporehkase toto ahtao, Jezu toxixihmase eya xine wewe risē pokona. Moro ypy esety Opuhpo Zehpyry kynexine. Mokaro roropa toxixihmapose eya xine omato komo kowenu omipona pyra aehtyamo, toiro Jezu apotunuru wino, toiro ipozery wino, enara.

34 Mame ynara tykase Jezu Ritonōpo a toxixihmaponanō poko:

— Papa, moxiã onuānohpyra exiko yryhmatopōpyry ehehpyryme. Turo pyra rokē mā toto tynyrirykō poko, tykase ynororo.

Mame Jezu zuponŷpyry tapoise eya xine tupōkōme. Topu pisarara tomase eya xine upo apoitohme tyya xine.

35 Mame tuhkākō totyphose tōsenuhmatohkōme. Mame Jezu tounohse eya xine, juteu tō tuisary tomo a. Ynara tykase toto:

– Imehnō typynanohse eya. Seromaroro ah nosepynanohno roropa Kyrixtime tahtao, Ritonōpo nymenekahpyryme tahtao, tykase toto tounohse eya xine.

³⁶ Mame soutatu tomo a roropa tounohse. Toytose toto eya uwa eukuru jehnahpyry ikatainy exikety ke auhapse.

³⁷ Ynara tykase toto eya:

– Juteu tuisaryme awahtao, osepynanohko, tykase soutatu tō Jezu a.

³⁸ Mame epoe ynara tymerose kynexine: “Mose juteu tō tuisaryme mana.”

³⁹ Mame toiro omato a exixihmahpyry a roropa Jezu tounohse. Ynara tykase ynororo Jezu a:

– Ritonōpo nymenekahpyryme awahtao osepynanohko. Oyhtoko ropa moro poe, yna roropa touko ropa, tykase ynororo eya.

⁴⁰ Yrome morara kary etaryke tyya ynara tykase zakorō exixihmah-tozōpyry:

– Ritonōpo zuno pyra hma? Oxisā kymoro toxixihmapose mose maro.

⁴¹ Zae tuānōhse sytase kyyrypyry epehpyryme. Yrome mose tyryrypyhpyke pyra mana, tykase eya.

⁴² Mame Jezu a ynara tykase ynororo:

– Ypoko wenikehpyra exiko Jezu, tuisame toehse awahtao, tykase ynororo eya.

⁴³ Ynara tykase Jezu eya:

– Etako pahne, seroae ro ymaro exīko mase pata kurā po, tykase Jezu eya.

Jezu orihtopōpyry sero

(Mateu 27.45-56; Maku 15.33-41; Joāo 19.28-30)

⁴⁴ Mame kynyarumane tāxiahtao okynahxo, xixi tywykahme ehtoh pona.

⁴⁵ Mame Ritonōpo esary apuru toexihkase, Ritonōpo Tapyī tao. Kamisa risē toexihkase irānakuroko.

⁴⁶ Mame opore Jezu tōturuse Ritonōpo a. Ynara tykase ynororo:

– Papa, kueneko. Orihnōko ase ōmi poe. Oya juzenu ekarōko ase, tykase ynororo.

Morara kaxīpo sa rokē toorihse ynororo.

⁴⁷ Mame Jezu orihtopōpyry eneryke tyya soutatu tō esē ynara tykase:

– To! Kure mase Ritonōpo. Imehnō motye kuhse mase. Mose kure nexiase ipunaka. Tyryrypyhpyke pyra nexiase, tykase ynororo.

⁴⁸ Morarame Jezu orihxīpo, exixihmary enehpōkō toytose ropa tosaka xine. Toepurotōtōmase toto toytorykō ropa ahtao, sam karyke tukurohtao xine.

⁴⁹ Mame imaronōpo tō ameke rokē osenuhmāko toh kynexine. Nohpo tō roropa, Karirea poe Jezu ekahmahpōkomo, amekeino rokē osenuhmāko roropa toh kynexine.

Jezu zonētopōpyry sero

(Mateu 27.57-61; Maku 15.42-47; Joāo 19.38-42)

⁵⁰⁻⁵¹ Morarame Joze toytose Pirato a. Arimatea pō Joze kynexine juteu patary pono. Orutua kurā kynexine, zae exikety roropa. Tuisame Ritonōpo ehtoh eraximāko kynexine. Juteu tō tuisaryme ynororo kynexine. Tuisamākō maro toerohse roropa ynororo kynexine. Yrome toto maro atae pyra kynexine. Imehnō emero Jezu exixihmapory se kynexine. Yrome Jezu exixihmapory se pyra kynexine ynororo.

⁵² Mame toytose ynororo Pirato a Jezu ekepyry ekaropose.
 – Jezu ekepyry ouxi wewe poe, tykase ynororo eya.
 – Ý, touta ropa, tykase eya Pirato. Mame toytose ynororo rahkene touse ropa.

⁵³ Mame typorohkase eya. Mame kamisa ke tyõtose. Topu oramãka Jezu ekepyry tõmase eya. Moro aka imepÿ ekepyry ononëpitopyra kynexine.

⁵⁴ Sexta-feira ae morara toehse. Kohmãsasaka kynexine. 6 orame toehse ahtao oserematoh po toehse kynexine juteu tomo a.

⁵⁵ Mame nohpo tõ Jezu maro aehtyã Karirea poe Joze maro toytose zonëtoh enese. Jezu ekepyry tonese roropa eya xine moro ao.

⁵⁶ Mame toytose ropa toto tapyi taka ropa ixtaratu tõkehko zoximase Jezu ekepyry pona tyritohme imeïpo.

Mame tõseremase toto oserematoh ae Moeze omihpyryme ro.

24

Jezu ãsemãtopõpyry ropa poko

(Mateu 28.1-10; Maku 16.1-8; João 20.1-10)

¹ Morarame nomïkome tõmehse ahtao pakeimo nohpo tõ toytose ropa zonëtopõpyry pona. Tynyrihpyrykõ typoxinë tarose eya xine Jezu ekepyry popatohme tyya xine. Mame toeporehkase toto Jezu zonëtopõpyry pona.

² Mame zonëtopõpyry apuru topu tsysryhmase tonese eya xine.

³ Naeroro tomõse toto. Yrome Tosëkõ Jezu ekepyry onenepyra tokurehse toto.

⁴ – Otarahkoh nexiase? tykase toto oseya rokene. Mame tuaro pyra toto ahtao ro, mõtoino rokë asakoro orutua kõ tõsenepose eya xine. Zupõkõ karimutume kynexine. Saereh äko sã kynexine.

⁵ Tõserehse toto mokaro eneryke tyya xine. Tupueh tykase toto nono pokoxi. Mame ynara tykase mokaro eya xine:

– Oty katoh aãsemamyhpyry ropa zupïko matohu zonëtopõpyry ao?

⁶ Taro pyra mana. Tõsemãse ropa mana. Aomihpyry poko wenikehpyra ehtoko. Karirea poro tahtao ynara nase ynororo onetarykõme:

⁷ “Ritonõpo poe Kapu ae Ayhtohpyry ekarõko mã toto iirypyrymãkomo a. Wewe pokona exixihmãko mã toto. Morarame ãsemãnõko ropa mana oseruao tõmehse ahtao,” nase ynororo oya xine, tykase toto eya xine.

⁸ Mame moro poko tuaroh tykase ropa toto Jezu omihpyry poko.

⁹ Zonëtopõpyry poe toytose ropa toto. Emero tynenehpyrykõ poko tokarose eya xine 11mãkomo a, imarõkomo a roropa.

¹⁰ Maria Matarena a turuse toto emero, Joana a roropa, Maria a roropa Tiaku eny a. Imehnõ nohpo tomo a roropa Jezu poetory tõ turuse tynenehpyrykõ poko.

¹¹ Yrome:

– Ajohpe matose, tykase rokë toto, zae aomirykõ ehtoh onenetupuhpyra toexirykõke.

¹² Mame Peturu towõse. Tururume toytose ynororo zonëtopõpyry pona. Toeporehkase tahtao tupueh tykase ynororo zaka tõsenuhmatohme. Kamisãpo karimutumã rokë tonese eya, Jezu pyra. Morotoino toytose ropa tosaka. Tynenehpyry poko toemynyhmase ynororo yronymyrymë.

– Otara toehse Jezu ekepyry nae? tykase ynororo tyya rokene.

*Sě nase Emauso pōkō poko**(Maku 16.12-13)*

¹³ Mame moro ěmepýry ae ro Jezu poetory asakoro ytōko kynexine Emauso pata esemary ae. Emauso Jerusarē poe moe exiry 10 kirometurume kynexine.

¹⁴ Oturūko toh kynexine tynenehpyrykō poko, tynetahpyrykō poko roropa.

¹⁵ Mame aotururukohtao ro Jezu toytose eya xine toto maro toyto-tohme.

¹⁶ Enēko ro toh kynexine repe, ahnome rokē ekarōko toh kynexine, imehnōme rokene.

¹⁷ Ynara tykase Jezu eya xine:

– Oty poko oturūko matou? Oseosezuhnōko oytorykōme? tykase ynororo eya xine. Ěmytykō akye pyra kynexine.

Mame totypohse toto, toemynyhmarykōke.

¹⁸ Mame Kereopa a Jezu tozuhse. Ynara tykase ynororo:

– Ko! Jerusarē pōkō emero zuaro senohne ehtopōpyry poko. Otarāme omoro rokē mase zuaro pyra Jerusarē pōkō nyrihpyry poko, tykase ynororo Jezu a.

¹⁹ – Otara? tykase ynororo. Mame ynara tykase toto eya:

– Jezu Nazare pō poko oturūko ynanase. Ritonōpo poe urutōme nexiase. Orēpyra aomiry nexiase Ritonōpo a, ahno a, enara. Orēpyra inyrytā roropa nexiase.

²⁰ Yrome Ritonōpo maro oturuketō tuisary tomo a taorihmapose. Yna tuisary tomo a roropa wewe pokona toxixihmapose ynororo. Toorihse.

²¹ Izyraeu esēme ynanekaroase repe. Yrome mokyro orihtopōpyry poe oseruao tōmehse.

²² Mame yna marōkō nohpo tō yna erehno tōmiryō ke. Toytose toto pakeimo zonētopōpyry pona.

²³ Yrome ekepyry onenepýra tokurehse toto. Mame tooehse ropa tahtao xine: “Ritonōpo nenyohityā ynaneneno,” nykā toto. “ ‘Tōsemāse ropa mana,’ nykā toto Ritonōpo nenyohityā yna a,” nykā nohpo tō yna a.

²⁴ Mame yna marōkō toytose zonētopōpyry pona. Nohpo omihpyry ae ro emero tonese eya xine. Yrome ekepyry onenepýra tokurehse toto, tykase toto.

²⁵ Mame ynara tykase Jezu eya xine:

– Tuaro pyra ro rukukuh matohu ipunaka. Ōsenetupuhthōkō tūpore mana. Okynā urutō kō omihpyry zae ehtoh onenetupuhpyra matohu.

²⁶ Zae nexiase Ritonōpo a tynymenekahpyry etuarimary aporo aorikyry roropa. Zae roropa aunukuru mana kapu aka emero esēme aehtohme Ritonōpo maro, tykase Jezu eya xine.

²⁷ Mame Moeze omihpyry poko, urutō kō omihpyry poko roropa tamorepase toto eya. Typoko tamorepase toto eya Ritonōpo nymeropohpyry poe.

²⁸ Mame eporehkasasaka tahtao xine Emauso pona, ynara tykase Jezu eya xine:

– Ÿ ytōko ase myahxo, tykase.

²⁹ Yrome anaropopyra toehse toto:

– Yna maro exiko. Kohmānōko nase. Ytotoh pyra nexino, tykase toto otuhparo eya. Naeroro itapykō taka toytose Jezu imaro xine.

³⁰ Morarame typorohse toto ahtao otuhtoh pona, wyi tapoise Jezu a. Mame, “Kure mase Papa,” kaxīpo tyya wyi tytohkase eya ekarotohme eya xine.

³¹ Mame morara kary etaryke tyya xine tonetupuhse ynororo eya xine.
 – Tee! Jezu hmose ro, tykase toh rahkene. Mame Jezu tōtuenikase ropa mokaro maro toehxīpo. Esahpyry pona rokē tōsenuhmase toto.

³² Mame ynara tykase toto oseya rokene:
 – To! Kure rukuh kynako. Sekese sexi ropa aomiry etaryke kyya. Osema ae kuamorepa roropa kuoepyryhtao, Ritonōpo omiry poko, tykase toto.

³³ Mame axī towōse ropa toto. Mororome ro toeramase ropa toto Jerusarē pona. Toeporehkase toto ahtao moroto 11mākō tonese eya xine imehnō maro.

³⁴ Oturūko toh kynexine:
 – Kuesēkō mā tōsemāse ropa rahkene. Tōsenepose Ximāo a, tykase toto asakorōkomo a.

³⁵ Morara kary etaryke tyya xine, tynenehpyrykō tokarose roropa eya xine, tynetahpyrykō roropa, Emauso esemary ae toytotopōpyrykō poko. Mame ynara tykase toto eya xine:

– Jezu waro ynanexi ropa. Wyi apiakaryhtao ynanenetupuhno, tykase toto.

*11mākomo a Jezu osenepotopōpyry poko sero
 (Mateu 28.16-20; Maku 16.14-18; Joāo 20.19-23; Atos 1.6-8)*

³⁶ Mame moro poko aotururukohtao ro mōtoino rokē tōsenepose esēkomo, Jezu, oximōmākō rānaka.

– Enaromyra ehtoko, tykase ynororo eya xine.

³⁷ Yrome tonaroxitapāse toto. Akuaryhpome tokarose eya xine.

³⁸ Mame ynara tykase Jezu eya xine:

– Oty katohme oserehnōko matou? Oty katoh: “Nary rokene,” āko matou okurohtao xine? Jēsemātopōpyry ropa poko onenetupuhpyra ro matou?

³⁹ Enetoko ke jemary, upupuru roropa. Juotopōpyry eutahpyry seny. Ywy roro ase. Jemary apoitoko juaro oehtohkōme. Akuaryhpo tupūke pyra mana, tyehpyke pyra roropa. Yrome jenēko matose. Tupūke ase, tyehpyke roropa ase, enara, tykase ynororo eya xine.

⁴⁰ Mame morara kaxīpo tomary tonepose eya xine, tupupuru roropa.

⁴¹ Yrome onenetupuhpyra ro toto, tātākyemarykōke itamura, tōsenuruhkarykōke roropa.

– To! tykase rokē toto. Mame ynara tykase Jezu eya xine:

– Tohke matou? tykase.

⁴² Mame kana ahnohpyry tokarose eya, ano roropa.

⁴³ Moro tapoise Jezu a. Tōse eya toto neneryme.

⁴⁴ Mame ynara tykase Jezu eya xine:

– Senohne poko kuuruatose amaro xine ro jahtao. Ypoko Moeze nymerohpyry ae ro emero toehse, Ritonōpo poe urutō kō omihpyry ae roropa, Tawī eremiatopōpyry ae roropa, tykase.

⁴⁵ Mame tutuarōtanohpose toto, Ritonōpo nymeropohpyry enetupuh-tohme eya xine. Ynara tykase ynororo eya xine:

⁴⁶ – Ynara tymerose Ritonōpo omiry: “Ynymenekahpyry ypoe ro etuarimāko mana. Orihnōko mana. Mame ēsemānōko ropa mana oseruao tōmehse ahtao.”

⁴⁷ Aomi poe ro: “Ipoetory tō ytōko imehnō amorepase omi kurā poko emero pata tō punero. ‘Oorypyrykō irumekatoko, eya ikorokatohme,’ āko mā toto. Osemazuhme aporo Jerusarē po amorepapatōko mā toto.” Morara tymerose Ritonōpo omiryne.

⁴⁸ Morohne tonese oya xine exiryke, imehnō tuarōtanohneme matose ypoko.

⁴⁹ “Orēpyra oritorỹko ase, Kurā Zuzenu poe,” tykase Papa oya xine pake. Naeroro Kurā Zuzenu enyohnōko ase oya xine. Yrome taro ehtoko aporo pata po. Papa jamitunuru eraximatoko aporo. (Tyjamihtase awahtao xine imehnō tuarōtanohnōko matose ypoko, tykase Jezu eya xine.)

*Sē nase Jezu onuhtopōpyry ropa poko kapu aka
(Maku 16.19-20; Atos 1.9-11)*

⁵⁰ Morotoino tarose toto Jezu a pata poe Petania myhtokoxi. Mame toto poko tōturuse ynororo Tummy a:

– Papa, kure rokē moxiā tyriko, tykase.

⁵¹ Tōtururuhtao ro, tōnuhse toto maroino. Kapu aka toytose.

⁵² Mame ynara tykase toto:

– Kure mase Jezu, Ritonōpo nymenekahpyry mase, tykase toto. Mame toytose ropa toto Jerusarē pona. Tātākyemase toto.

⁵³ Mame kokoro rokē kohmāse toto Ritonōpo Tapyī tao. “Kure mase, Ritonōpo,” kakehpyra toh kynexine. Enara.

JOÃO

Nymeroypyry Jezu poko

João

Ekarotopo

Sero *João* nymeroypyry ekarōko nase moino ro Ritonōpo maro Jezu ehtopōpyry poko, Ritonōpo Omiryne kynexine. Ahnome tonuruse ynororo zae Ritonōpo ehtoh enepotohme, kypyno xine aehtoh roropa. Tynymeroypyry ae kuamorepatorýko João mana Jezu enetupuhtohme kyaa xine Kuesēkōme, Ritonōpo mūkuru nymyryme exiryke. Aenetuputyryke kyaa xine isene exīko sytatose jūme Ritonōpo maro (João 20.31).

Apitoryme Jezu jamitunuru poko ekarōko mana. Razaru ēsemākatopōpyry ropa poko tokarose Ritonōpome Jezu enetupuhpotohme. Isene ehtoh Rihpōme mana, ēsemākaponeme roropa. Ezurume roropa mana isene ahno ehtohme. Tummy omi poe ahno apiakaneme roropa mana. Tuzenu Kurā enehpory poko toytose ropa ynororo ahtao, Ritonōpo Zuzenu oehnōko mana Jezu poetory tō amorepase zae Jezu ehtoh poko emero porehme. Etyhpyryme ekarōko nase Jezu hxirotopōpyry poko te, exixihmatopōpyry poko te, aēsemamyry ropa poko te, Jezu osenepotopōpyry poko roropa typoetory tomo a, enara.

Sero pape ao

Jūme Ritonōpo maro Jezu ehtopōpyry 1.1-18

Jezu erohpitory 1.19-51

1. João ahno ēpurihkane erohtopōpyry 1.19-34

2. Jezu poetory tō apitorymākomo 1.35-51

Jezu erohtopōpyry Karirea po, Jutea po 2.1–12.50

7me ēmepyry aropotopōpyry Jezu a Jerusarē po 13.1–19.42

1. Jezu typoetory tō maro 13.1–17.26

2. Aetuarimary te, aorikyhpory, ekepyry zonētopōpyry 18.1–19.42

Aēsemamyry ropa, Jezu osenepotopōpyry 20.1-31

Etyhpyrymā: Jezu osenepotopōpyry ropa, Karirea po 21.1-25

¹ Nono onyripitopyra ro Ritonōpo ahtao Jezu Kyrixtu nae ro ehse. Kuamorepanekōme ynororo Ritonōpo poko. Ritonōpo maro ynororo ehse, Ritonōpome ro toexiryke.

² Pake ro Ritonōpo maro ehse Kuamorepanekō Ritonōpo poko.

³ Eya tyripose Ritonōpo a emero porehme. Imepý nyrihpory pyra. Emero porehme inyrytýã rokene.

⁴ Typoero isene toehse. Morara exiryke tarona tooehse saerehkaneme samo. Saerehkane saereh āko. Moro sã tooehse ynororo sero pōkō amorepase Ritonōpo omiry poko, tuaro kuehtohkōme.

⁵ Tuhke ajoajohpākō kynexine. Yrome Jezu onymynyhpākaposaromepyra toh kynexine. Ritonōpo omiry poko imehnō anamorepakehpyra kynexine ynororo.

⁶ Mame Ritonōpo nenyokyhpyryme mokyro, esety João.

⁷ Kuuruse xine tooehse ynororo saerehkaneme exikety poko. Kuuruse xine tooehse aomiry etatohme kyaa xine, Jezu enetupuhtohme roropa kyaa xine.

⁸ Mokyro nymyry saerehkaneme pyra kynexine repe. Yrome saerehkane poko urutōme ehtohme tymenekase ynororo Ritonōpo a.

⁹ Saerehkanemā mokyro, nono pona ayhtohpyry. Kuamorepatorŷko mǎ emero, Ritonōpo omiry poko.

¹⁰ Ritonōpo poko amorepatōme nymyry mǎ mokyro nono pona aepyhpyry. Sero nono tyripose eya Ritonōpo a. Yrome sero pōkō tyrihpōkō onenetupuhpyra toto.

¹¹ Tosaka toehse ynororo repe, yrome jekyry tō ise pyra.

¹² Yrome toitoine ise toehse toto. Tonetupuhse eya xine. Morara exiryke mokaro tyrise typoenōme Ritonōpo a tonetupuhse eya xine exiryke.

¹³ Moro enetuputyryke kyaa xine Ritonōpo poenōme enurūko sytatose, kysekō ae kuenurutopōpyrykō pokoino pyra, imehnō pokoino pyra roropa. Ritonōpo poe rokē enurūko sytatose, typoenōme kyrirykō se toexiryke.

¹⁴ Mame mokyro, Ritonōpo poko amorepatō ahnome tonuruse. Ky-marō xine ehse. Kure nymyry aexiry tonese yna a. Iiryppyrmākō pyno aexiry tonese yna a. Zae aexiry roropa tonese yna a. Kure rokē Tumūkuru tyrise Ritonōpo a imehxo aehtohme, Tumūkuru nymyryme exiryke.

¹⁵ Ipoko imehnō turuse João a. Ynara tykase ynororo imoihmākō netarŷme:

– Mose poko kuuruatosene. Ynara asene oya xine: “Imepŷ oehnōko mana okomino Imehxo Exikety. Ywy ase ime hkopyra, ynororo ime kuhse mana. Osemazuhme jenurune repe. Yrome ynororo osemazuhme nymyry. Enurupyra ro jahtao nae ro ehse ynororo,” ase oya xine mose ro poko, tykase João eya xine.

¹⁶ Kypyno xine ro mana iiryppyryme kuahtao xine. Morara exiryke kure kyriatosene.

¹⁷ Ritonōpo nymeropohpyry Moeze a ynara tykase: “Kure rokē ehtoko iiryppyryme pyra,” tykase. Yrome Jezu Kyrixtu kypyno xine ro mana iiryppyryme kuahtao xine ro. Ynoro rokē zae kyritorŷko ropa mana.

¹⁸ Ritonōpo onenepitopyra sytatose ipunaka. Toiro rokē mǎ ipoko kuamorepatorŷko. Mokyro Ritonōpo mūkurume exikety. Tummy maro exiketyme roropa ynororo mana.

João nekarohpyry

(Mateu 3.1-12; Maku 1.1-8; Ruka 3.1-18)

¹⁹ Morarame juteu tomo a typoetory tō tonyohse.

– Ytotoko, oturupotatoko João a: “Onoky nymyry keh mano?” kaxitatoko eya, tykase toto tynenyokyry tomo a. Inenyohtŷākō Ritonōpo maro oturuketō kynexine, Rewi pakomotyā kynexine, enara. Toto enyokyhpoēkō juteu tō kynexine Jerusarē pōkomo, parixeu tomo, enara enyokyhpoēkō kynexine. Mame toytose toto oturupose:

– Onoky nymyry keh mano? tykase toto, juteu tō nenyohŷtŷā João a.

²⁰ Mame João mynyhme pyra toehse. Ynara tykase ynororo, tozuhse toto eya:

– Kyrixtu kara ase. Ritonōpo nymenekahpyry kara ase. Nono pōkō kurākaneme imenekahpyry kara ase, tykase eya xine.

²¹ – Ynrome pyra awahtao onoky keh ma roropa? Eria mahno? Moepyase ropa tokoh ro kapu ae? tykase toh eya.

– Arypyra, ynoro kara ase, tykase João eya xine.

– Pakato roh mahno, urutono? Moepyase ropa tokoh ro kapu ae? tykase toto eya.

– Arypyra, tykase ynororo eya xine.

22 – Yna zuruko, tykase toto. – Onokyh koh ma roropa? Otara oekary arōko ynanah osekaro pyra awahtao? tykase toto eya.

23 Mame ynara tykase João eya xine:

– Ritonōpo omiry ekaroneme rokē ase. Imūkuru oehtāne rokē ase urutōme. Oorypyrykō irumekatoko. Kuesēkō oehnōko mana. Morara exiryke oorypyrykō irumekatoko aomiry etatohme oya xine. Morara kynako Izaja ekepyry, Ritonōpo omi poe urutō pake. Moro saaro morara āko roropa ase oya xine, tykase João eya xine.

24 Mame ynara tykase parixeu tō omihpyry arohpōkō João a:

25 – Kyrixtime pyra awahtao oty katohme imehnō ēpurihkāko mah? Eriame pyra awahtao, pake ro urutōme pyra roropa awahtao? tykase toto eya.

26 Mame João a tozuhse toto:

– Nakuaka rokē toto ēpurihkāko ase. Yrome arānao xine imepỹ mana. Mokyro waro pyra matose.

27 Okomino oehnōko mana Imehxo Exikety ipunaka. Imaro jahtao ihxitapānōko ase kure aexiryke, kure jexiry motye kuhse ynororo, tykase eya xine João.

28 Morara toehse Petania po, Joatāo mōpoe, João a ahno ēpurihkatopōpyry po.

Kaneru mūkuru sã Ritonōpo mūkuru

29 Yrokokoro Jezu oepyry tonese João a. Ynara tykase ynororo:

– Kaneru mūkuru kurã etapāko mã toto Ritonōpo maro oturuketomo. Yrome Ritonōpo nymenekahpyry mose ro, kaneru mūkuru sã mose orihnōko mana, nono pōkō rypyry korokatohme.

30 Mose ro poko kuuruatosene. Ynara ase: “Imepỹ oehnōko mana okomino, Imehxo Exikety ipunaka. Osemazuhme jenurune repe. Yrome osemazuhme kuhse ynororo mana. Enurupyra ro jahtao nae ro ehse ynororo,” ase oya xine mose ro poko.

31 Pake onenetupuhpyra exiase repe. Ritonōpo mūkurume pyra ekaroase repe. Yrome ahno ēpurihkase oepyase Ritonōpo omi poe, Imūkuru waro Izyraeu tō ehtohme.

– Mame Ritonōpo Zuzenu yhtory enease. Ynara nase Ritonōpo ya:

32 “Juzenu yhtory enēko mase orutua pona. Mokyro Juzenu ekaroneme nymyry mana oya xine,” nase mokyro ya, ahno ēpurihkaneme jenyokyhpono.

33 Mame imeīpo Ritonōpo Zuzenu yhtory kapu ae enease rahkene. Utukuimo panō nyhtoase Jezu pona.

34 Moro enease. Morara exiryke: “Ritonōpo mūkuru nymyry mose ro,” āko ase oya xine, tykase João eya xine.

Jezu poetory tō osemazuhmākomo

35 Yrokokoro João moroto ropa kynexine, typoetory tō maro oseruao kynexine. Ipoetory tō asakoro.

36 Jezu ytory eneryhtao tyya ynara tykase João typoetory tomo a:

– Ritonõpo nymenekahpyry mose ro. Kaneru mūkuru sã mose ori-hnõko mana, nono põkõ rypyry korokatohme, tykase João.

³⁷ Morara kary etaryke João poetory tomo a Jezu tokahmase eya xine.

³⁸ Jezu tõsenuhmase tÿkakoxi toto êpataka. Tokahmary eneryke tyya ynara tykase Jezu eya xine:

– Oty se hko hmatou? tykase ynororo eya xine, tõtutupose.

– Arypyra. Otoko oesary nah? tykase toto Jezu a.

³⁹ – Ehmaropa, tykase ynororo. – Senetatoses jesary, tykase ynororo eya xine.

Toytose toto esary enese. Mame 4 orame toytose exiryke, tykohmãse toto Jezu maro.

⁴⁰ Toiro Jezu ekahmahpõ esety Ātare, Ximão akorõ mokyro Ātare. Ximão esety akorõ Peturu.

⁴¹ Axĩ toytose Ātare turui zuruse:

– Kyrixtu ynaneneno, tykase ynororo eya. (“Kyrixtu” kary “Ritonõpo nymenekahpyry, Kukurãkanekõme” kary.)

⁴² Morarame Ximão tarose zakorony a Jezu enese.

Mame Ximão eneryhtao ynara tykase Jezu eya:

– Ximão mase, João mūkuru. Tyoro oesehpãko ase, Peturume, tykase Jezu eya. (“Peturu” kary “topu” kary.)

Piripe tõ eahmatopõpyry Natanaeu maro

⁴³ Yrokokoro Jezu toytose Karirea pona. Piripe toporyse ahtao tarose eya toytotozome.

– Eropa, tykase ynororo eya.

⁴⁴ (Piripe patary Petesaita, Piripe te, Ātare te, Peturu, enara. Toto esary moroto kynexine Petesaita.)

⁴⁵ Mame Piripe toytose Natanaeu enese. Ynara tykase, eya turuse:

– Mokyro ynanenease Ritonõpo nymenekahpyry. Ipoko tymerose Moeze a pake, Ritonõpo nymeropohpyryme. Ipoko tymerose roropa pake urutõ komo a. Jezu mokyro Joze mūkuru, Nazare pono, tykase Piripe Natanaeu a.

⁴⁶ – Naary rokenes! Imehxo exikety pyra reh moroto mana Nazare po, tykase Natanaeu eya.

– Senetase, tykase Piripe. Natanaeu tarose eya.

⁴⁷ Natanaeu oepyyry eneryhtao tyya, ynara tykase Jezu:

– Izyraeu paryme nymyry mahno, ajoajohpe pyra exikety mahno, tykase Jezu eya.

⁴⁸ – Otãto puhko ke juaro mano? tykase Natanaeu Jezu a.

– Pake ro oenẽko akene, wikeira zopino ro awahtao. Moeroro awahtao oenẽko akene okohmara ro Piripe ahtao. Moroto wikeira zopino makene, tykase Jezu eya.

⁴⁹ – To! Urutõme mase, tykase Natanaeu eya. – Ritonõpo mūkuru nymyryme mase. Izyraeu tõ esẽme mase, tykase ynororo Jezu a.

⁵⁰ Ynara tykase Jezu eya:

– Kuenetupuhno jomiry pokoino? “Wikeira zopino kueneno,” katopõpyry pokoino? Moro jomiry motye kuhse etãko mase, yjami-tunuru roropa enẽko mase, tykase Jezu Natanaeu a.

⁵¹ Ynara tykase ropa Jezu eya xine:

– Ajohpe pyra ase, ywy ase Kapu ae Ayhtohpyry. Imeĩpo kapu enẽko matose totapuruhmakase, Ritonõpo nenyokyry tõ enẽko roropa matose

onuhnõko, yhtõko roropa Kapu ae Ayhtohpyry pona, tykase Jezu eya xine.

2

Imepÿ pytatoh po Kana po

¹ Morarame asakoro tõmehse ropa ahtao juteu tõ pytatoh toehse Kana po, Karirea rãnao. Jezu ã moroto kynexine.

² Jezu roropa toahmase ipoetory tõ maro toto ytotohme myaro.

³ Morarame ynara tykase Jezu eny:

— Aimo, pake eukuru nenahno, toto okuru, tykase ynororo tumûkuru a, eukuru tonahse exiryke.

⁴ — Aja, tykase Jezu, — oty katohme õmipona jyriry se mano? Papa rokẽ mã tyjamitunuru enepoitory waro mã imehnomo a. Morara exiryke aomipona rokẽ ase erohnõko, tykase Jezu eya.

⁵ Mame tapyi esẽ poetory tomo a ynara tykase Jezu eny:

— Mose omipona rokẽ ehtoko, umûkuru omipona, tykase ynororo eya xine.

⁶ Toipe juteu tomo, otytyko akurihnõko toto. Osemahnõko roropa toto itamurume. Morara exiryke moroto kynexine otytyko akurihtoh eny topu risemy, 6me, sã rituru pune exiketomo.

⁷ Mame:

— Moro aka arykako, tykase Jezu tuna poko, tapyi esẽ namoto tomo a. Tuna ã typehkase eya xine tuna ke.

⁸ — Seromaroro eukuru anÿtoko, ekarotohme erẽnatoh aporesemyry a, tykase Jezu eya xine.

Mame eukuru taropose eya xine rahkene. Uwa eukurume tanyhtanohpose eya tunãpo.

⁹ Morarame eukuru tukuhse aporesemy a. Tuaro pyra ynororo tuna risẽ poko, Jezu nyrihpyry poko. (Mokaro rokẽ tuaro, tonese tyya xine exiryke.) Morara exiryke aporesemy a erẽnakety tykohmase tyya, orutua.

¹⁰ Ynara tykase ynororo eya:

— Oty katoh sã ke yna anauhpara make apitoryme hro? tykase ynororo pytakety a. — Seromaroro rokẽ tokoh sero kurã ekamopitõko ma, tykase eya aporesemy.

¹¹ Moro ke Ritonõpo jamitunuru tonepopitose Kana po, Karirea rãnao. Moroto Ritonõpo mûkurume toexiry tonepopitose Jezu a. Morarame ipoetory tomo a tonetupuhpitose.

¹² Moromeïpo Kapanaũ pona toytose toto, Jezu, jeny, zakorõ tomo, ipoetory tomo. Enara toh toytose morotona. Tynyhse toto tuhke pyra moroto.

Ritonõpo Tapyĩ taka Jezu ytotoptõpyry

(Mateu 21.12-13; Maku 11.15-17; Ruka 19.45-46)

¹³ Mame juteu tõ otuhtoh konõto ameke pyra ahtao Jezu toytose Jerusarẽ pona. Otuhtoh konõto esety kynexine Paxikoa.

¹⁴ Mame Ritonõpo Tapyĩ taka toytose tahtao pui ekamonanõ tonese eya moro myhto, pui ekamonanomo, kaneru ekamonanomo, parutopuruimo ekamonanõ roropa, enara moroto toto, tonese Jezu a toto eky tõ maro. Tineru emetakamananõ roropa tonese eya itinerûkõ maro tonese eya meza po.

¹⁵ Mokaro pipohtoh tyrise eya apopitu panono. Moro ke emero taropose ropa toto eya. Itinerūkō tuputokapose roropa eya.

¹⁶ Ynara tykase ynororo parutopuruimo ekamonanomo a:

– Oekykō arotoko ropa taroino. Osepekahtoh tapyīme sero tapyi onyripyra ehtoko. Sē tapyi Papa maro oturutopo. Osepekahtoh kara, sero, tykase Jezu toto a.

¹⁷ Mame moro eneryke tyya Ritonōpo omihpyry poko tutuarōtase ropa toto, ipoetory tomo. Ynara tymerose aomiryne pake: “Sam āko ase, Papa, amaro oturutoh eneryke ya, amaro oturutoh se nymyry jexiryke,” katohtymerose pake. Moro poko tutuarōtase toto Jezu poetory tomo.

¹⁸ Morarame tōturupose juteu tō tuisary tō Jezu a:

– Onoky omi poe moxiā maropō rohpa taroino? Oty rīko hma taroino awaro yna ehtohme? tykase toto eya.

¹⁹ Ynara tykase Jezu eya xine:

– Sē tapyi kararahnōko matose repe. Yrome oseruao tōmehse ahtao imyakamāko ropa ase, tykase Jezu eya xine.

²⁰ – Sē tapyi myakamāko ropa ma oseruao rokē tōmehse ahtaho? tykase toto Jezu a tōturupose. – Tuhke sātā mā jeimamyry taropose sē tapyi riry poko, 46me jeimamyry taropose, tykase toto Jezu a.

²¹ Yrome toorikyry poko rokē oturūko Jezu kynexine.

²² Imēīpo tōsemāse ropa Jezu ahtao, aorihxīpo, tutuarōtase ropa ipoetory tomo aomihpyry poko. Zae aehtopōpyry poko tonetupuhse toto a. Zae Ritonōpo Omihpyry exiry poko tonetupuhse ropa eya xine.

Ahno ehtoh waro mā Jezu

²³ Mame Jerusarē poro Jezu ahtao tuhke kurākōkara tukurākase ropa eya. Inukurākatyā tonese Oseahmatoh Paxikoa pokō komo a. Morara exiryke Ritonōpo nymenekahpyryme Jezu tonetupuhse eya xine.

²⁴ Yrome Ritonōpo poe toexiry onekaropyra kynexine, emero ahno ajohpanory waro toexiryke.

²⁵ Imehnomo a tururu se pyra roropa kynexine, ahno kurohtao zuaro toexiryke.

3

Jezu maro Nikotemu oturutopōpyry

¹ Mame orutua mokyro, esety Nikotemu. Tuisame ynororo kynexine, juteu esēme. Parixeume roropa kynexine.

² Koko toytose ynororo oturuse Jezu a. Ynara tykase ynororo:

– Amorepatōme mase. Awaro ynanase. Ritonōpo nenyokyhpyryme mase yna amorepaneme. Ynara exiryke, Ritonōpo poe pyra awahtao Ritonōpo jamitunuru onenepopyra mexiry yna a, tykase eya Nikotemu.

Ynara tykase Jezu eya:

³ – Zae rokē ynara āko ase oya, enuruzomopyra awahtao xine, Ritonōpo tuisame exiry onenepopyra ekurehnōko matose, tykase Jezu eya.

⁴ – Otātohxō orutua konōto enuruzomōko ropa nahe otomose? tykase Nikotemu eya, tōturupose. – Kysekō wakuru aka omōzomop̄yme sytatose toehse inūme. Otātohxō enurūko ropa ynanah? tykase Nikotemu eya.

⁵ – Zae rokē ase ynara āko oya, tōpurihkase awahtao xine kure repe. Yrome Ritonōpo Zuzenu poe oenururukohtao rokē Ritonōpo poenōme exīko matose. Morara ahtao rokē Ritonōpo esaka omōnōko matose.

⁶ Opūkō poe ahnome enurūko matose. Yrome Ritonōpo Zuzenu poe Ritonōpo poenōme enurūko matose.

⁷ Osenuruhkara exiko jomiry poko, ynara karyhtao: “Oenururu se ropa mase aporo Ritonōpo esaka oytotohme,” kary poko osenuruhkara exiko.

⁸ Tyryrykane ke mana xiaxiake tyryry āko. Moro etāko mase repe. Yrome: “Ozeino ke oehnōko nae? Aza ytōko nae?” āko matose zuaro pyra oexirykōke. Moro sã mã Ritonōpo Zuzenu poe enuruketomo. Zuario pyra matose repe yrome Ritonōpo Zuzenu poe Ritonōpo poenōme exiko matose, tykase Jezu eya.

⁹ – Otāto keh morohne nae? tykase Nikotemu Jezu a.

¹⁰ Ynara tykase Jezu eya:

– Juteu tō amorepaneme mase repe. Otātome serohne waro pyra mahno? tykase Jezu Nikotemu a.

¹¹ – Zae rokē ynara āko ase oya, zuaro jehtoh poko ase ourūko. Josenuhmatopōpyry poko oya ekarōko ase roropa. Yrome jotururu etary se pyra matose.

¹² Ajohpe rokē jekarōko mase otarame senohne poko oururuke ya. Morararo kapuaōkō poko oururuhtao ajohpe rokē jekarōko mase roropa.

¹³ Sero nono pōkō onuhpitopyra mana kapu aka. Ywy rokē ase Kapu ae Ayhtohpyry.

¹⁴ – Pake Moeze a okoi panō tyrise, Ritonōpo omi poe, metau risemy. Mokyro tanỹse eya ona po wewe pokona, okoi nese Katyã neneryme, orihpyra toto ehtohme. Mokyro sã mã Kapu ae Ayhtohpyry anỹnōko mã toto wewe pokona,

¹⁵ emero porehme enetupuhthohme, orihpyra toehtohkōme jumãme.

¹⁶ Ritonōpo sero nono pōkō pyno ipunaka. Morara exiryke Tumūkuru toirō tonehpose eya, emero porehme enetupuhthohme tosēkōme, orihpyra ehtohme, jūme imaro ehtohme.

¹⁷ Sero pōkō pynanohse Tumūkuru tonehpose Ritonōpo a, toto onuãnohpyra aehtohme.

¹⁸ – Ritonōpo mūkuru enetupuhnanō omōpyra mã toto iirypyrymākō wãnohtoh taka. Mãpyra onenetupuhpynō tuãnohsãme exiko mã toto onenetupuhpyra aexirykōke.

¹⁹ Oty katoh toto wãnohnōko Ritonōpo nae? Ynara exiryke, Tumūkuru tonehpose eya repe. Yrome tyrypyrykō se rokē sero pōkō mana. Ritonōpo mūkuru saerekhaneme mana. Yrome saerekhane se hkopyra sero pōkō mana. Xinukutumã se rokē toto iirypyryme toexirykōke.

²⁰ Tyrypyrykō poko exiketō Ritonōpo mūkuru se pyra, saeremã pona ytopyra toehtohkō samo, tyrypyrykō enepory se pyra toexirykōke.

²¹ Yrome zae rokē exiketō mã oehnōko Ritonōpo mūkuru a, aomipona toto exiry waro imehnō ehtohme, tykase Jezu Nikotemu a.

Jezu maro João ehtopōpyry

²² Morarame typoetory maro toytose Jezu Jutea pona. Okynã pohto rokē kynexine moroto typoetory tō maro. Moroto typoetory tomo a imehnō tōpurihkapose morotōkomo.

²³ João roropa imehnō ēpurihkãko kynexine Enom po, tuna nae exiryke itamura. Sarĩ pata maro Aenō atameke pyra kynexine. Morotōkō toytose João a osēpurihkapose eya.

²⁴ (Omõpyra ro kynexine João âpuruhpyry taka.)

²⁵ Morarame tõsezusezuhse toto, João poetyry tomo juteu maro. Toekuräkary poko kure ehtohe Ritonõpo a, tõsezusezuhse toto.

²⁶ Mame João a toytose ipoetyry tõ oturupose:

– Wenikehpyra ro hma, oximaro oehtopõpyrykõ poko Joatão mõpoe? Mokyro poko moturuase yna a. Mokyro mã imehnõ ãpurihkãko. Emero mã ytõko toto eya, tykase toto tosëkomo a.

²⁷ Ynara tykase João eya xine:

– Kure ehtoh anapoipyra sytatose, onekaropyra Ritonõpo ahtao.

²⁸ Jomiry metatose ynara karyhtao ya: “Ritonõpo nymenekahpyry kara ase. Yrome osemazuhme tonehpose ase Ritonõpo a.”

²⁹ Pytaketõ kã pytãko mana. Epe roropa tãkye exõko mana tope pytaryke, aomiry etaryke tyya. Orëpyrahxo Jezu ehtoh eneryke ya epe sã rokë ase tãkye.

³⁰ Imehxo exõko mokyro mana. Ywy ime hkopyra exõko ase. Poremãnõko sã ase. Yrome tãkye ro ase, tykase João typoetyry tomo a.

Kapu ae Ayhtohpyry

³¹ Mame Kapu ae Ayhtohpyry imehxo mana, emero motye mana. Sero nono põkõ senohne waro rokene. Senohne poko rokë oturõko toto. Yrome Kapu ae Ayhtohpyry mã sero põkõ motye mana imehxo.

³² Tynenetyã poko oturõko mana. Tynetatyã poko roropa oturõko mana. Yrome aomiry onetara sero põkõ mana.

³³ Aomiry se exiketõ rokë imehnõ tuarõtanohnõko mana kure Ritonõpo exiry poko.

³⁴ Ritonõpo nenyokyhpyry zae Ritonõpo omiry ekarõko mana, Ritonõpo Zuzenu nae toexiryke.

³⁵ Jummy Tumükuru pyno ipunaka. Morara exiryke emero tokarose eya, emero esëme aehtohme.

³⁶ Ritonõpo mükuru enetupuhnanõ orihpõme exõko. Jõme Ritonõpo maro exõko mã toto. Yrome aomipona pyra exiketõ orihketõme ro mana. Ritonõpo maro exipyra toh ekurehnõko mana. Toto zehno exikehpyra Ritonõpo mana Tumükuru omipona pyra tokurehse toto exiryke.

4

Jezu a Samaria põ nohpo tuarõmatopõpyry

¹ Mame: “João tuapõkase Jezu a ahno ãpurihkary poko. Ipoetyry roropa tomãse,” kary totase roropa parixeu tomo a.

² (Yrome Jezu nymyry toto onëpurihkara. Typoetyry tõ a rokë tõpurihkaposse toto.)

³ Morara kary totase Jezu a ahtao, Jutea poe toytose Karirea pona ropa.

⁴ Samaria esemary ae toytose ynororo typoetyry tõ maro.

⁵ Mame Xikaa pona toeporehkase toto Samaria rãnao moro pata kynexine. Moe pyra tupito, Jako nekarohpyry tumükuru tupime, Joze tupime.

⁶ Jako tunahpyry moroto kynexine. Mame tãxiahtao toehse ahtao typorohse Jezu. Tuna ã pütokoxi typorohse ynororo, typenekehse toytory poko toexiryke.

⁷ Morarame nohpo tooehse, Samaria pono, tuna anõse.

– Ajohpãme sã tuna anõko jokuru, tykase Jezu eya.

⁸ Pata pona toytose ipoetyry tõ osemazuhme tonahsë epekahse.

⁹ Mame ynara tykase nohpo Jezu a:

– Juteume mase Samaria pō ase. Oty katohme mā tuna ekaropōko ya? tykase nohpo eya. (Toipe juteu tomo tytamurukō omi poe imehnō otuhtopōpyry aka otuhpyra toto.)

¹⁰ Ynara tykase Jezu eya:

– Ritonōpo nekarory onenetupuhpyra mase. Jenetupuhpyra roropa mase. Tonetupuhse oya jahtao: “Oya hko tuna se ano,” mykary ya. Mame tuna kurā ekarory oya soesoekane panō ekarory oya, orihpyra oehtohme jūme, tykase Jezu nohpo a.

¹¹ – Yrome moe tuna. Tuna puimatoh pyra roropa mase. Otokoinohxo ke morohne rīko ma rokē?

¹² Seny kytamurukō nahkahpyry rokene tuna eny, tykase nohpo eya. Jako nahkahpyry poko. – Sero tuna tōse eya, ipoenomo a, eky tomo a, enara. Kytamurukō motyeh mahno? tykase nohpo eya, tōturupose.

¹³ Ynara tykase Jezu eya:

– Sē tuna enyryhtao oya ise ropa exīko mase.

¹⁴ Yrome ynekarohpyry enyryhtao oya tuna se pyra ropa mase exīko jūme. Ynara exiryke, ynekarohpyry oya soesoekane sā exīko okurohtao mana. Moro pokoino orihpyra exīko matose jūme, tykase Jezu eya.

¹⁵ – Ynara āko oya hano, tuna se pitiko oya hano, jūme tuna se pyra ropa jehtohme, typenekehse jexiryke tuna puimary poko, tykase nohpo eya.

¹⁶ – Onio ikohmata, tykase Jezu eya. – Imaro osehko ropa, tykase.

¹⁷ – Tynioke pyra reh ahse, tykase, tozuhse eya.

– Ajohpe pyra mase. “Tynioke pyra ase,” mykano.

¹⁸ Oniōpyamo 5me turumekase oya. Mokyro onio seromato onio nymyry kara. Ajohpe pyra ro mase, tykase Jezu eya.

¹⁹ – To! Urutōme mase Ritonōpo poe, tykase nohpo eya morara kary etaryke tyya.

²⁰ – Toiro joturupory se ase oya. Oty katohme juteu tō Jerusarē po rokē Ritonōpo poko atākyemāko toh nae? Yna tamuru tō sero Samaria pōkō mō ypy pona rokē oturuse ytose toto, tykase nohpo Jezu a.

²¹ Ynara tykase Jezu eya:

– Etako pahne, okynā pyra sero Samaria po rokē pyra Ritonōpo poko atākyemāko matose. Jerusarē po roropa sero ro saaro exīko mana.

²² Samaria pōkō matose. Oneahmahpyrykō waro nymyry pyra matose. Yrome yna juteu tō asā xine pyra. Ritonōpo waro ynanase juteu tō poe sero pōkō kurākane tōtumakase exiryke.

²³ Okynā pyra Ritonōpo Zuzenu poe Ritonōpo eahmāko mā toto, zae Ritonōpo omipona se toexirykōke. Mokaro se mā Ritonōpo, tōmipona nymyry exiketō se.

²⁴ Ritonōpo mā zuzenume. Morara exiryke ipoko exiketō Zuzenu poe rokē eahmāko mā toto. Zae aomipona exiketō mā eahmāko mā toto, tykase Jezu eya.

²⁵ Ynara tykase nohpo eya:

– Ritonōpo nymenekahpyry oehnōko mana, Kyrixtu oehnōko. Tooehse ynororo ahtao emero kuamorepatorŷko mana, tykase.

²⁶ – Ywy ase Kyrixtu, Ritonōpo nymenekahpyry, amaro oturukety, tykase Jezu nohpo a.

²⁷ Morara karyhtao ro eya ipoetory tō tooehse ropa. Tōsenuruhkase toto jarao Jezu otururuke nohpo maro. Morarā nohpo amorepane jarao

oturukety onenepitopyra toexirykōke, juteu tō morara pyra exiryke, nohpo maro jarao oturupyra toto exiryke tytamurukō poe. Yrome: “Oty se hko makē eya?” kara toh kynexine nohpo a. “Oty katohme mose maro oturūko make?” kara roropa toh kynexine Jezu a ipoetory tomo.

²⁸ Morarame tuna ē tynomose nohpo a axī toytotohme pata pona, morotōkō zuruse.

²⁹ – Ehmaropa! Ahno senetatose, tykase nohpo. – Jenetupuhno mokyro emerō ipunaka. Otarāme Kyrixtu mokyro, Ritonōpo nymenekahpyry, tykase morotōkomo a ynororo.

³⁰ Morarame tuhke toytose toto nohpo maro Jezu enese.

³¹ Mame:

– Otuhkose, tykase ipoetory tō eya. Yrome ynara tykase ynororo tozuhse toto:

³² – Tyoro tynahke ase. Zuaro pyra matose, tykase ynororo eya xine.

³³ Mame tōturuse toto oseya rokene:

– Otokoino tynahke nexino? Otarāme imepỹ inapyry enehno, tykase ipoetory tomo oseya rokene.

³⁴ – Jenyokyhphō omipona jexiry se rokē ase. Moro ke rokē otuhnōko ase. Imehnō tynapyry se ehtoh sã ase jerohtohme ekarohpyry otyhkary se rokē ase, tykase Jezu typoetory tomo a.

³⁵ – Ynara āko matose ahno tupi poko: “Okyna ro mana. Asakoropane nuno nae ro tykyrysã anỹtohme,” āko matose repe. Yrome ynara āko ase oya xine, sero nono pōkō utupime sã nase. Enetoko ke. Seromaroro oehnōko toto Ritonōpo mūkuru enetupuhse. Tamorepanekō se rokē toh nase, tykase Jezu typoetory tomo a.

³⁶ – Kure rokē ypoetory epehmāko ase imehnō enehtohme ya, orihpyra toto ehtohme jūme. Otāto ŷkyryryme exīko? Jenetuputyryhtao rokene. Jenetupuhpyra ahtao ŷkyryryme exipyra exino. Morarame arykananō mā tākye exīko ŷkyryry anỹnanō maro, ypoetory tō emamyry eneryke tyya xine, orihpyra toto exiry roropa eneryke tyya xine.

³⁷ Zae ro ahno oturutopōpyry ynara karyhtao: “Toiro arykāko, imepỹ anỹnōko.”

³⁸ Kuaropoaotose tupito pona oerohtopōpyrykō kara pona, tykyrysã anỹtohme. Imehnō toerohse arykary poko samo. Aerohtopōpyrykō anỹnōko sã matose, tykase Jezu typoetory tomo a.

³⁹ Morarame tuhke Jezu tonetupuhse Samaria pōkomo a. Nohpo omi poe tonetupuhse toto a, ynara tykase exiryke: “Jenetupuhno mokyro emerō ipunaka. Otarāme Kyrixtu mokyro,” tykase nohpo exiryke.

⁴⁰ Morarame toytose toto Jezu a Samaria pōkomo.

– Taro exiko aporo yna maro, tykase toto. Otuhparo toh kynexine tamoreparykō se toexirykōke. Morara exiryke asakoro tōmehse Jezu moroto.

⁴¹ Tuhkehxo tonetupuhse morotōkomo a Jezu omiry etaryke tyya xine.

⁴² Ynara tykase toto nohpo a:

– Seromaroro Kyrixtu enetupuhnōko nyanase ōmi poe rokē pyra. Yna a nymyry aomiry totase. Zuaro nyanase. Kukurākanekō nymyry mokyro, tykase toto, Samaria pōkomo.

Soutatu mūkuru kurākatopōpyry ropa Jezu a

⁴³ Morarame asakoro tōmehse ahtao toytose ropa Jezu Karirea pona.

⁴⁴ Ynara tykase ynororo: “Toipe Ritonõpo poe urutõ kõ oneahmara toto ipataõkomo. Yrome imehnõ pataõkõ Ritonõpo poe urutõ kõ eahmãko toto.”

⁴⁵ Morarame Karirea pona toeporehkase Jezu ahtao taomikase morotõkomo a. Tãkye toehse toto Jezu eneryke tyya xine. Pake tonese tyya xine Jerusarẽ po, Oseahmatoh Paxikoa pona toytose tahtao xine. Jezu jamitunuru tonese tyya xine exiryke Jezu waro toto. Wenikehpyra toehse toto.

⁴⁶ Mame Kana pona toytose ropa Jezu Karirea rãnaõ pona uwa eukurume tuna anyhtanohpotopõpyry pona tyya. Moroto kowenu poetory mükuru kure pyra kynexine Kapanaũ po.

⁴⁷ Mame: “Jezu tooehse ropa Karirea pona, Jutea poe,” kary etaryke tyya toytose ynororo kurãkara zummy Jezu kohmase repe Kapanaũ pona aytotohme repe, tumükuru kurãkapotohme ropa, orihsasaka tumükuru exiryke.

⁴⁸ Ynara tykase Jezu eya:

— Oty katoh jenetupuhpyra matou yjamitunuru onenepyra awahtao xine samo? tykase.

⁴⁹ — Ajohpãme sã ymaro eropa aporo. Umükuru orihnõko mana, tykase ynororo Jezu a.

⁵⁰ Ynara tykase Jezu eya:

— Ytoko ropa. Omükuru nekurãka ropa, tykase.

Aomiry zae ehtoh tonetupuhse kowenu poetory a. Toeramase ropa ynororo tosaaka ropa.

⁵¹ Mame aytory ropa ahtao tõsẽpatakãmase toto typoetory tõ maro:

— Omükuru kure ropa nexino, tykase toto, ipoetory tomo.

⁵² — Oty orame ahtao nekurãka ropa? tykase tokaropose jummy a.

— Kokonie, xixi toetokorihmase ahtao, noxirohkehno omükuru, tykase toto.

⁵³ Moro poko tutuarõtase jummy Jezu omihpyry poko: “Omükuru kure ropa nexino,” katopõpyry ae ro imükuru tõxirohkehse. Naeroro Jezu tonetupuhse eya tosẽme, typoetory tõ maro.

⁵⁴ Mokyro kurãkary poko, tyjamitunuru tonezomopose ropa Jezu a, Jutea poe tooehse ropa tahtao Karirea pona.

5

Kurãkara kurãkatopõpyry ropa Jezu a

¹ Morarame juteu tomo a otuhtoh konõto tyrise ropa, Ritonõpo poko atãkyematohme. Mame Jerusarẽ pona Jezu toytose.

² Mame moroto kynexine pata tapuremy. Yrome tuhke omõtoht kynexine Jerusarẽ pona ytoto. Toiro esety Omõtoht Kaneru. Moro pũto kynexine tuna pẽkamã ao, okyokynã kurokuro kara exikety. Omame etone omõtoht kynexine tuna zomye. Tuna tapyĩme roropa kynexine esety Petezata, epereu omiry ae.

³ Mame kurãkõkara kynexine moroto tapyi tao. Imoihme kynexine zara po rokene, tonurãkara te, jaxiry sekunahme exiketomo te, emary pakaihkahnomo, enara toht kynexine moroto imoihme. (Tuna kurokuro kary eraximãko toht kynexine moro ao.

⁴ Okyokynahtao Ritonõpo nenyokyhpyry morotona oehse tuna kurokuro kamexipose. Kurãkõkara ehse osemazuhme aepukahpyry rokẽ kurokuro kane aka mokyro rokẽ ekurãkase ropa.)

⁵ Kurākara kynexine moroto orutua. Tuhke rokē ikonopory taropose eya kure pyra toexiry poko rokene, 38me taropose kurākara a.

⁶ Mokyro tonese ahtao Jezu a okynā kure pyra aexiry tonetupuhse eya. Ynara tykase ynororo eya:

– Aimo oekurākary se ropa hmah? tykase.

⁷ – Ÿ, tykase kurākara, Jezu tozuhse. – Yrome topeke pyra myhē ase, jarone pyra nakuaka kurokuro karyhtao. Jytory se jahtao imepŷ juapōkāko mana, tykase.

⁸ Ynara tykase Jezu eya:

– Owōko ropa hkoty. Awāty anŷko. Ytoytoko ropa, tykase.

⁹ Axī toekurākase ropa mororome ro. Tāty tanŷse eya toytotohme ropa. Oserematoh ae kynowōne ropa.

¹⁰ Morara exiryke juteu tō tōturupose eya:

– Oty katoh erohnōko mano? Awāty aroarōko mano? Erohtoh kara sero seroae. Ritonōpo nymeropohpyry Moeze a omipona pyra mase, tykase juteu tō esā kuranōpokara a.

¹¹ – Yrome jukurākahpō omi poe jowōno ropa. “Awāty anŷko. Ytoytoko ropa,” tykase exiryke ya, tykase ynororo eya xine, ikurākahpyry ropa.

¹² – Onokyh mokyro awāty anŷpohpō rohpa? tykase toto eya tōturupose.

¹³ Yrome ynororo tukurākahpō waro pyra kynexine, toesyryhmase Jezu exiryke, ahno imoihme moro tao exiryke.

¹⁴ Imeīpo tunukurākahpyry ropa tonese ropa Jezu a Ritonōpo Tapyī tao. Ynara tykase ynororo eya:

– Enēko mase. Kure mexi ropa. Morara exiryke oorypyry irumekako, popyra ipunaka oehtoh anapoizomopyra oehtohme, tykase Jezu eya.

¹⁵ Morarame mokyro toytose, Jezu ekarose juteu tomo a.

– Jezu mokyro, ukurākahpō ropa, tykase ynororo eya xine.

¹⁶ Morara exiryke mokaro a Jezu tykerekereemapitose, kurākara tukurākase ropa oserematoh ae eya exiryke.

¹⁷ Ynara tykase Jezu eya xine:

– Papa Kapuaono erohkehpyra mana. Papa saaro ase erohkehpyra, tykase Jezu eya xine.

¹⁸ Morara kary etaryke tyya xine juteu tō esā Jezu etapary se toehse yronomyryme oseremara Jezu exiryke oserematoh ae, tumyme Ritonōpo tokarose eya exiryke roropa. Morara exiryke Ritonōpo mūkurume aosekaroryke eya Jezu etapary se toehse juteu tō tuisary tomo.

Tumy omipona Jezu ehtopōpyry

¹⁹ Ynara tykase Jezu eya xine:

– Ajojpe pyra ase. Toipe Kapu ae Ayhtohpyry Tumy omipona rokē senohne rīko. Tamoreme senohne onykyrypyra mana. Morararo Papa Kapuaono erokuru eneryhtao ya isaaro erohnōko ase. Ipoenohnōko ase imūkurume jexiryke.

²⁰ Papa Kapuaono Tumūkuru se ipunaka. Morara exiryke tynyryry tō enepōko mā Tumūkuru a, ise toexiryke. Imeīpo Papa mā tyorō enepōko mā ya senohne motye kuhse ōsenuruhkatohkōme.

²¹ Aorihtyā ēsemākaponeme ropa mā Papa Kapuaono. Isaaro ase aorihtyā ēsemākaponeme ropa ase.

²² Ritonōpo nymyry sero pōkō anapiakara mana. Tumūkuru a rokē toto apiakapōko mana,

23 emero porehme Imūkuru ime exiry enetupuhtohme, Jū ime exiry roropa enetupuhtohme eya xine. Imūkuru ime exiry onenetupuhpynō Jū ime exiry onenetupuhpyra roropa toh mana.

24 — Zae rokē ase ynara karyhtao, jomiry etananō mā jenehpohpō enetupuhnōko mā toto. Orihpyra exīko roropa mā toto jūme. Toto onemapopyra Ritonōpo mana apoto htaka. Pake ro mā Ritonōpo a typoenōme tyrise toto. Orihpỹme tyrise toto eya, tykase Jezu eya xine.

25 — Mame zae rokē ynara āko ase oya xine, okynā pyra Ritonōpo mūkuru omiry etāko aorihtyā mana. Seromaroro aomiry etapitōko mā toto. Morarame aomiry etaryhtao tyya xine ēsemānōko ropa mā toto. Isene exīko ropa mā toto.

26 Ritonōpo mā isene exiketō rihpōme. Isaaro ase Papa poe aorihtyā anỹpōko ropa ase isene aehtohkōme ropa.

27 Papa poe ahno apiakaneme ase, pohnō apiakaneme roropa ase, kapu ae aepyhpyryme jexiryke.

28 — Osenuruhkara ehtoko jomiry poko. Imeīpo mā aorihtyā tō ēsemānōko ropa mana emero porehme, jomiry totase exiryke eya xine.

29 Tūtāko ropa mā toto okepỹpo tō esae. Mokaro kure ehtoh poko aehtyā ekepyā isene exīko ropa mā toto jumāme. Orihpynōme exīko ropa mā toto. Morarame popyra ehtoh poko aehtyā ēsemākapōko roropa mana, yrome tuānohsēme exīko mā toto, tykase Jezu eya xine.

Zae Jezu ehtoh poko

30 — Jamoreme ase toto onypokōnohpyra. Ritonōpo omi poe rokē toto apiakāko ase. Morara exiryke zae rokē ase, jamoreme pyra jexiryke. Jenehpohpō omi poe rokē morohne poko ase erohnōko.

31 — Jamoreme rokē ypoko otuarōtanohpyra xine ase. Jomi poe rokē otuarōtanopyrykohtao zae pyra jekarory oya xine.

32 Yrome imepỹ nae mana ypoko otuarōtanohnekōme Ritonōpo. Inekarohpyry ypoko zae mana, moro waro ase.

33 Imehnō maropootose João a oturupose. Kure toto zuruase João zae jexiry poko.

34 Ynara kara ase imehnomo a: “Wekātatatoko,” kara ase. Ynara kary se rokē ase: “João omihpyry zae nase ypoko,” kary se rokē ase oya xine, okurākarykō se jexiryke.

35 — Ozeiponekōme sã kynexine João, tororo āko samo saerehkaneme, otuarōtanohnekōme. Axītao rokē João se mexiatose ozeiponekōme.

36 Yrome otuarōtanohnekō nae, João omiry motye. Ritonōpo poe yjamtunuru tonepose ya. Morohne eneryke oya xine Papa nenyokỹhpyryme jenetupuhnōko matose.

37 Ritonōpo roropa mā ypoko otuarōtanohtorỹko mana, jenehpohpono. Yrome aomiry onetapitopyra matose. Ĕmyty onenepitopyra roropa matose.

38 Morara exiryke aomiry pyra matose okurohtao xine, inenehpohpyry onenetupuhpyra oexirykōke.

39 Atamorepāko matose repe Ritonōpo omiry poko orihpyra oehtohkōme repe. Yrome ypoko ro aomiry mana.

40 Yrome oepyyrykō se pyra matose ya. Ya oepyyrykohtao orihpyra matose exīko rahkene.

41 — “Kure mase” kary etary se pyra ase oya xine.

⁴² Yrome awaro xine ase. Ritonõpo se pyra matose yronymyryme okuroh̄tao xine.

⁴³ Ritonõpo omi poe tarona tooehse ywy. Yrome jomipona pyra matose. Imep̄y tooehse tamoreme ahta, mokyro omipona rok̄e matose.

⁴⁴ Opoko xine rok̄e “Kure mase” kary etary se matose imehnomo a. Yrome “Kure mase” kary etary se hkopyra matose Ritonõpo a. Morara exiryke Ritonõpo onenetupuhpyra matose.

⁴⁵⁻⁴⁶ “Moeze omihpyry enetupuhnõko ynanase,” äko matose repe. Yrome Moeze omihpyry mã ypoko ro mana oturũko. Morara exiryke Moeze omihpyry omipona nymyry pyra matose. Opoko xine: “Popyra nase moxiamo,” kara ase Ritonõpo a. Yrome Moeze: “Iiryppyryme matose,” äko oya xine mana aomihpyry omipona pyra oexirykõke.

⁴⁷ Aomihpyry onenetupuhpyra oexirykõke jomiry roropa onenetupuhpyra matose, tykase Jezu eya xine.

6

5.000mãkõ otuhmatopõpyry

(Mateu 14.13-21; Maku 6.30-44; Ruka 9.10-17)

¹ Moromeĩpo Jezu toytose ropa Karirea moino akoxi, ikuhpo moino akoxi. Ikuhpo esety akorõ Tiperiate.

² Tokahmase roropa ynororo imoihmãkomo a ijamitunuru tonese tyya xine exiryke, kurãkõkara kurãkary ropa tonese tyya xine exiryke.

³ Morarame ypy taunuhmase Jezu a. Ypy emory po typorohse ynororo, typoetory tõ maro.

⁴ Okyna hkopyra kynexine juteu tõ otuhtoh konõto ehtopo, Paxikoa ehtopo.

⁵⁻⁶ Mame t̄ykakoxi tõsenuhmase Jezu. Tomyẽkõ tonese eya. Imoihmãkõ oepyry tonese roropa eya. Mame ynara tykase Jezu otarame tyya rokene: “Taroino moxiã otuhmapõko ase. Otarãme yjamitunuru waro pyra Piripe. Ikuhxi pahne, oturupoxi,” tykase Jezu tyya rok̄e otarame. Mame ynara tykase ynororo Piripe a:

– Otoko moxiã napyry epe Kahnõko exino nah? Imoihmãkõ napyry? tykase Jezu Piripe a.

⁷ Ynara tykase Piripe Jezu a:

– Kũ. Tuhke tineru se mana moxiã napyry epekahtohme, tuhke toto exiryke, tykase Piripe Jezu a.

⁸ Imep̄y Jezu poetory moroto kynexine, Ximão Peturu akorony, esety Ātare. Ynara tykase ynororo Jezu a:

⁹ – Poeto napyryme rok̄e enepyhpyry seny, 5me tiriiku panõ risẽ pisarara, kana roropa asakoro. Ise awahta ekarõko ase oya. Moxiã ke, imoihmãkomo? Oty kehxo moxiã atautuhmãko nah? tykase Ātare.

¹⁰ Mame ynara tykase Jezu:

– Imoihmãkõ iporohkapotoko, tykase typoetory tomo a. Mame onahpoty kurã pona typorohkapose toto. Typorohse toto emero porehme. 5.000me toto tuhke aexirykomo, orutua kõ rokene. Nohpo tõ roropa tuhke kynexine.

¹¹ Morarame tiriiku panõ risẽ tapoise Jezu a:

– Kure mase Papa, tykase ynororo. Mame tokamose iporohtyamo a. Tuhke tomãkapse eya. Morararo kana tomãkapse roropa eya. Tõtuhse toto emero porehme. Tuesapare toh toehse.

12 Tõtuhkehse toto ahtao emero porehme, ynara tykase Jezu typoetory tomo a:

– Moxiã napyry akoïpyry anÿtoko ropa kana akoïpyry maro, atahnikara aehtohme, tykase Jezu eya xine.

13 Mame 12me ruto tanÿse eya xine tonahsẽ akoïpyry ke pehme.

14 Morarame Jezu jamitunuru eneryke tyya xine ynara tykase imoihmãkomo:

– Ajohpe pyra, urutõ nymyry mose ro, Ritonõpo nenyokyhpyry sero nono pona. Kyneximahpyrykõ mose ro, tykase toto.

15 Morarame orëpyra tutuisarykõme tyryry se imoihmãkõ exiryke toesyryhmase ropa Jezu toiroro ypy pona.

Tuna poro Jezu ytotoöpopyry

(Mateu 14.22-33; Maku 6.45-52)

16 Morotoino kokonie pukuro toehse ahtao ipoetory tõ toytose ikuhpo pona Jezu eraximase repe.

17 Yrome tykohmãse ahtao, Jezu oehpyra ro kynexine. Morara exiryke kanawa aka tõtyrise toto Kapanaũ pona toytotohkõme.

18 Okynã pyra tyryrykane konõto tooehse, pohkane roropa.

19 Koeh tykase toto okynã repe, tyryrykane itamurume exiryke. Morarame ikuhpo rãnao toto ahtao Jezu tonese eya xine. Tuna poro toytõtõko kynexine. Tyya xine aepyry eneryke tõserehse toto itamurume.

20 – Oserehpyra ehtoko. Ywy ase Jezu, tykase ynororo eya xine kanawa aõkomo a.

21 – Otyriko, tykase toto eya. Mame tõtyrise ropa Jezu kanawa aka, toto kanary aka. Mame axĩ toeporehkase ropa toto pata pona, Kapanaũ pona.

Jezu zupitoh poko imoihmãkomo a

22 Yrokokoro imoihmãkõ moroto ro toh kynexine, Jezu a tonahsẽ emãkapotopõpyry poro. Tõtuhtopõpyrykõ po roropa toh kynexine. Toe-mynyhmasse toto Jezu poko, aytory onenepyra tokurehse toexirykõke. Ipoetory tõ ytory rokẽ tonese eya xine.

23 Moroto nakuatao imehnõ kanary rokẽ tonese eya xine, Tiperiate poe aehtyã kanary. Moe pyra kynexine imoihmãkõ nahpatopõpyry Jezu a, “Kure mase,” kaxĩpo.

24 Mame Jezu esahpyry eneryke ipoetory tõ esahpyry roropa eneryke tyya xine morohne kanawa aka tõtyrise toto Kapanaũ pona toytotohkõme Jezu enese ropa.

Wyi sã Jezu ehtoh poko orihpÿme imehnõ ehtohme

25 Mame tonese ropa Jezu ahtao, tõturupose toto:

– Otara ahtao hkoh moepyase ropa? tykase toto eya.

26 Ynara tykase Jezu eya xine:

– Zae rokẽ ourutorÿko ase. Tõtuhse oexirykõke sã rokẽ jupĩko mexitose, tuesapare toehse oexirykõke sã rokene. Yrome Ritonõpo poe jexiry onenetupuhpyra matose.

27 Torëtyke pyra ehtoko tonahsẽ poko. Erohtoko Kapu ae Ayhtohpyry omipona oehthõkõme, orihpyra oehthõkõme jũme. Yjamitunuru enepõko mã Papa oya xine inymenekahpyryme jenetupuhthõme oya xine, tykase Jezu eya xine.

28 Ynara tykase toto, eya tõturupose:

– Oty poko erohnõko ynanahe Ritonõpo omipona yna ehtohme? tykase toto eya.

²⁹ Mame Jezu a tozuhse toto:

– Ynara rokê Ritonôpo nyrohmanohpotoh mana oya xine, tyneneh-pohpyry rokê enetuputyry se mã oya xine, tykase eya xine Jezu.

³⁰ Ynara tykase toto:

– Oty rîko hmah ynaneneryme Ritonôpo jamitunuru enetohme yna a, oenetupuhthohme yna a. Yna zuru ekaroko kokoro rokene, tykase toto eya.

³¹ – Kytamurukomo a wyi panõ tonahse kapu ae enehpohpyry, ahno esao pyra toytoyorykohtao. Ritonôpo omiry ynara âko moro poko: “Toto napyry tonehpose Moeze a kapu ae,” âko, tykase toto Jezu a.

Ynara tykase Jezu eya xine:

³² – Ajohpe pyra ase ynara karyhtao, Moeze nekarohpyry kara kynex-ine. Papa Kapuaõ nekarohpyry kynexine. Seromaroro ourukõ nymyry ekarory se Ritonôpo mana oya xine.

³³ Ourukõme nymyry mã mokyro Ritonôpo nenehpohpyry kapu ae. Orihpÿme mã oritorÿko jÿme, tykase Jezu eya xine.

³⁴ – Moro ekaroko yna a kokoro rokene, tykase toto Jezu a.

³⁵ – Ourukõme nymyry ase, tykase Jezu eya xine. – Ya oopyrykohtao omise pyra exikety sã exîko matose. Tãkye rokê exîko matose jenetuputyryhtao oya xine. Tuna se pyra exikety sã exîko matose tãkye rokene, tykase ynororo eya xine.

³⁶ – Ynara ase oya xine, jenêko matose repe. Yrome jenetupuhpyra matose ekurehnõko, ase oya xine.

³⁷ Ritonôpo nekaroryme awahtao xine ya jenetupuhnõko matose. Ya oehnõko roropa matose emero porehme. Mame oopyrykohtao ya aaropopyra xine ropa ase jÿme.

³⁸ Kapu ae jyhtoase jenehpohpõ omipona jehtohme. Jamoreme pyra oepyase.

³⁹ Mame ynara se mã jenehpohpõ ya, jenetuputyhpõkõ ahpahpory se pyra mã ya. Imeïpo toto êsemâkapory se ropa mã ya emero porehme, aorihtyã tõ êsemâkapotoh ropa po.

⁴⁰ Ynara se mã Ritonôpo. Tumÿkuru enery se mã roropa imehnomo a enetupuhpotohme eya xine, orihpyra toto ehtohme jÿme. Mame toto êsemâkako ropa ase aorihtyã êsemâkapotoh ropa po, tykase Jezu juteu tomo a.

⁴¹ Morarame moro etaryke tyya xine Jezu tykerekereemase eya xine: “Ywy ase ourukõme kapu ae aepyhpyry,” kary etaryke tyya xine.

⁴² Morara exiryke ynara tykase toto:

– Jezu mose ro, Joze mÿkuru. Jÿ waro sytatose. Jẽ waro roropa sytatose. Otara âkohxo ke hnae? “Kapu ae aepyhpyry ase,” âko. Epyrypãko rokê hnae, tykase toto.

⁴³ Ynara tykase Jezu eya xine:

– Ykerekereemara ehtoko.

⁴⁴ Ritonôpo jenetupuhpopyra oya xine ahtao, ya oehpyra matose. Yrome ya oopyrykohtao oêsemâkapotorÿko ropa ase aorihtyã tõ êsemâkapotoh ropa po.

⁴⁵ “Emero ahno amorepãko Ritonôpo mana,” tykase urutõ kõ pake. Papa omiry etaryhtao tuaro exîko toto. Mame ya oehnõko toto.

⁴⁶ Yrome Ritonôpo nymyry onenepyra matose, ya rokê tonese.

⁴⁷ – Zae rokê ynara âko ase, jenetupuhnanõ mã orihpÿme exîko.

⁴⁸ Ourukõme nymyry ase orihpyra oehtohkõme.

49 Kapu ae enehpohpyry tonahse atamurukomo a ona po. Toorihse toto.

50 Yrome kapu ae aepyhpyry nymyry tonahse oya xine ahtao orihpyra exiko matose.

51 Ourukōme nymyry ase, kapu ae aepyhpyryme jexiryke. Upū enapyryhtao oya xine orihpyra exiko matose jūme. Upū nase wyi samo, ynekaroryme oya xine, emero porehme, orihpyra oehtohkōme jūme, tykase Jezu eya xine.

52 Morara kary etaryke tyya xine tōsezusezuhse toto juteu tō tuisary tomo:

— Otātōhxo ke tupūke kuopatorỹko hnae? tykase toto, oxime rokē tōturuse toto. (“Upū tonahse oya xine ahtao” kary, “Tonetupuhse oya xine jahtao” katopo.) Yrome moro onenetupuhpyra tokurehse toto.

53 Morara tykase ropa Jezu eya xine:

— Ajohpe pyra Kapu ae Ayhtohpyry ase. Upū onenahpyra awahtao xine orihketōme rokē matose. Umunuru roropa onēpyra awahtao xine orihketōme matose.

54 Upū enapyryhtao oya xine orihpỹme exiko matose. Umunuru tōse roropa oya xine ahtao oēsemākapotorỹko ropa ase aorihtyã tō ēsemākapotoh ropa po.

55 Upū mã tonahsēme nymyry, umunuru roropa tōsēme nymyry.

56 Upū tonahse oya xine ahtao umunuru maro ymaro exiko matose. Ywy roropa amaro xine exiko ase okurohtao xine.

57 Tamoreme Ritonōpo isene mana. Ijamitunuru poe isene exiko ropa ase, jenehpohpō jamitunuru poe. Moro saaro matose upū tonahse oya xine ahtao ypoe isene exiko ropa matose.

58 Ywy ase ourukōme nymyry kapu ae aepyhpyryme jexiryke. Atamurukō napyrypyry sã pyra ase, nono pona aepukahpyry sã pyra ase. Moro tonahse mokaro a repe. Imeĩpo toorihse toto emero porehme. Yrome upū tonahse oya xine ahtao orihpyra exiko matose jūme, moro sã pyra jexiryke, tykase ynororo eya xine.

59 Morara tykase Jezu eya xine toto amoreparyme, juteu tō atamorepatoh tao, Kapanau po. (“Upū tonahse oya xine ahtao” kary, “Tonetupuhse oya xine jahtao” katopo. “Umunuru enyryhtao oya xine” kary roropa, “Tonetupuhse oya xine jahtao” katoh sero. Yrome juteu tō esã onenetupuhpyra moro poko toh kynexine.)

Jezu omiry poe orihpỹme exiko sytatose

60 Morara kary etaryke tyya xine ynara tykase ipoetory tomo:

— To! Tupimehxo reh mã kuamorepatohkō eya. Onetarahme sã reh sytatohse, tykase toto oxime rokene.

61 Tōmiry poihtory waro Jezu kynexine, kara ro mokaro ahtao eya. Morara exiryke ynara tykase ynororo eya xine:

— Poremānōko matohu jomiry etaryke oya xine? Poremāpyra ehtoko.

62 Poremānōko kuhse matose jonukuru ropa eneryhtao oya xine kapu aka.

63 Ritonōpo Zuzenu poe ipoenōme enurūko matose. Opūkō poe exipyra matose. Ritonōpo Zuzenu poe kuamorepatose isene oehtohkōme.

64 Yrome toitoine ro matose jenetupuhpyra, tykase.

Apitoryme ro tonetupuhpynō waro Jezu kynexine. Towokane waro roropa kynexine.

65 Naeroro ynara tykase ropa Jezu eya xine:

– Morara exiryke morara tykase ywy oya xine: “Papa nekarohpyryme awahtao xine jenetupuhnōko matose. Ya oehnōko roropa matose,” ase, tykase Jezu eya xine.

⁶⁶ Morara kary etaryke tyya xine toeramase ropa toto tuhke, Jezu ekahmahpōkomo.

⁶⁷ – Amarokō ke? tykase Jezu, tōturupose mokaro a, 12mākomo a. – Urumekāko roropa hmatohu? tykase eya xine.

⁶⁸ Ynara tykase Ximāo Peturu:

– Omoro rokē yna esēme mase. Onekarohpyry ke rokē orihpyra exīko ynanase jūme.

⁶⁹ Seromaroro oenetupuhnōko ynanase, awaro yna exiryke. Kure mase ipunaka. Ritonōpo poe mase, tykase Peturu eya.

⁷⁰ Ynara tykase Jezu:

– Tymenekase matose ya 12me. Yrome toiro joroko tamuru omipona exikety, tykase ynororo eya xine.

⁷¹ Juta poko morara tykase Jezu, Ximāo Ixikariote mūkuru. 12mākō maro kynexine repe. Yrome mokyro towokaneme exiry waro kynexine Jezu.

7

Jezu maro zakorō tomo

¹ Moromeīpo Karirea poro Jezu toytotose. Jutea poro toytory se pyra toehse juteu tō esā a moroto totaparyino.

² Juteu tō otuhtoh konōto okyna hkopyra toehse, Oseahmatoh Tapyi Pesarara poko.

³ Ynara tykase Jezu akorō tō eya:

– Ytoko taroino Jutea pona. Opoetory tomo a ajamitunuru enepota, tykase toto.

⁴ – Oty katoh taro rokē otonēnōko mahno kure oexiry ekātopory se awahtao? tykase toto, typoihtose eya xine.

⁵ (Zakorō tō roropa onenetupuhpyra kynexine.)

⁶ Ynara tykase Jezu eya xine:

– Jytotoh po pyra ro mana. Oytotohkō emero rokē kure oya xine mana,

⁷ Ritonōpo zehno exiketō ozehno xine pyra exiryke. Yrome yzehno toh mana. “Iiryppyryme matose popyra ipunaka,” karyke ya eya xine. Moro poko jotururuke mā yzehno toto.

⁸ Otuhthoh pona ytotoh. Ytopyra ase aporo jytotoh po pyra ro exiryke, tykase Jezu eya xine.

⁹ Morarame morara kaxīpo moroto rokē ehse Jezu kynexine Karirea po.

Jezu Oseahmatoh Tapyi Pesarara po

¹⁰ Morotoino zakorō tō toytose ahtao Jezu roropa toytose otuhtoh konōto pona, okomino. Tokare pyra toytose ynororo.

¹¹ Morarame otuhtoh konōto po tupise juteu tō tuisary tomo a repe. Yrome osenepopyra toehse ynororo.

– Otoko nae? tykase toto, tokaropose.

¹² Putiputime tōturuse toto itamurume Jezu poko imoihmākō rātao.

– Kurā mokyro, tykase toto, emero pyra.

– Arypyra, tykase imehno. – Onekunohto rokē mokyro, tykase toto.

13 Yrome aryhnaka oturupyra toto, juteu tō tuisary zuno toexirykōke.

14 Morarame otuhtoh konōto irānaka toehse ahtao, Jezu toytose Ritonōpo Tapyĩ taka ahno amorepase.

15 Aomiry etaryke tyya xine tōsenuruhkase juteu tō tuisary:

— Otokoino mose amorepato toehse nae? Atamorepatoh taka ytopipyra mana, tykase toto.

16 Tozuhse toto Jezu a:

— Jamoreme amorepato pyra ase. Ritonōpo poe rokē āmorepatorỹko ase, eya tonehpose jexiryke.

17 Ritonōpo omipona exiketō rokē mā jomiry enetupuhnōko mā toto. Ritonōpo poe jomiry ehtoh enetupuhnōko roropa mā toto Ritonōpo omipona se toexirykōke.

18 — Tamoreme rokē oturukety ahtao tōmiry rokē eahmāko mana. Yrome tonehpohpō poe oturukety tonehpohpō omiry kure tyrīko mana. Mokyro ajohpe pyra exikety ipunaka.

19 Moeze omihpyry nae matose, Ritonōpo nymeropohpyry eya. Yrome aomipona pyra matose. Oty katoh jetapary kuhnōko matou? tykase Jezu eya xine.

20 — Jorokohpe mase, tykase imoihmākomo. — Onoky oetapary se nahe? tykase toto eya.

21 Ynara tykase Jezu:

— Toiro toerohse ywy oserematoh ae. Ritonōpo jamitunuru enepoase oya xine. Moro poko mosenuruhkatose.

22 Yrome matose Moeze omi poe omūkurukō aipotapihpyry sahkāko ro 8me aenurutopōpyry tōmehse ahtao. Oserematoh ae ro oseremara matose. Aipotapihpyry sahkāko matose Moeze omipona oehtokōme repe. (Osemazuhme nymyry pyra Moeze a aipotapihpyry tysahkapose. Atamurukomo a osemazuhme tysahkapose.)

23 Oty katohme oserematoh ae kurākara kurākatopōpyry poko ya yzetū manymyatohse? Morara ahtao yzehno pyra ehtoko.

24 “Popyra mase,” kara ehtoko imehnomo a zae aehtoh waro pyra awahtao xine. Ipūkō enery poko rokē oya xine: “Iiryppryme mase,” kara ehtoko imehnomo a, tykase Jezu eya xine.

“Mose Ritonōpo nymenekahpyryme nahe?” katopōpyry

25 Morarame Jerusarē pōkō ynara tykase:

— Mose ro etapary se toh nahe?

26 Enetoko ke totasēme rokē oturūko mana. Yrome imehnō mā onyxiropyra. Ajohpe pyra hnae, tuisa tō mose ro enetupuhnōko nah Ritonōpo nymenekahpyryhme?

27 Yrome Ritonōpo nymenekahpyry toehse ahtao, ozeino oehnōko nae? Aehtoh waro pyra sytatose exīko. Yrome mose ro oehtopōpyry waro sytatose, tykase toto.

28 Morarame toto amoreparyhtao Ritonōpo Tapyĩ tao ynara tykase Jezu opore:

— Juaro nymyry hmatohu? Joehtopōpyry waro roropa hmatou ipunaka? Jamoreme oehpyra exine. Jenehpohpō mā zae rokē exikety mokyro. Yrome zuaro pyra matose.

29 Zuaro ase, Ritonōpo winoino toehse jexiryke, inenehpohpyryme jexiryke.

³⁰ Morarame Jezu apoiry se toehse toh repe. Yrome anapoipyra toh tokurehse apoitoh po pyra ro exiryke.

³¹ Yrome tuhke tonetupuhse imoihmākomo a. Ynara tykase toto:

– Ritonōpo nymenekahpyry imepỹ pyra mana. Orēpyrahxo rukuh mose ro nae Ritonōpo jamitunuru nae, tykase toto ipoko.

Soutatu tō aropotopōpyry Jezu apoise

³² Morarame imehnō puti puti kary totase parixeu tomo a Jezu enetuputyry poko. Morara kary etaryke tyya xine Ritonōpo Tapyĩ erase tō taropose eya xine, Ritonōpo maro oturuketō tuisary tomo a roropa, taropose toto Jezu apoitohme repe.

³³ Morarame ynara tykase Jezu imoihmākomo a:

– Okynā pyra ase amaro xine. Esyryhmāko ropa ase Jenehpohpono a.

³⁴ Jupīko matose. Yrome jenezomopyra matose, jesaka ytosaromepyra oexirykōke, tykase Jezu eya xine.

³⁵ Mame oseya rokē tōturuse toto juteu tomo:

– Azahko ytōko na roropa osenezomopyra toehtohme? Otarāme juteutōkara esaka ytōko mana kuekyrykō sapararahme exiketō amorepase. Otarāme juteutōkara amoreparyme ytōko mana.

³⁶ Ynara nase ynororo: “Jupīko matose. Yrome jenezomopyra matose. Jesaka ytosaromepyra matose,” nykā kyya xine. Otara āko hko hnae? tykase toto oseya rokene.

Iporiry sararakane sã Ritonōpo Zuzenu mana

³⁷ Toipe juteu tō otuhtoh konōto etyhpyry yronymyryme. Moroto towōse Jezu xikihme toto zurutohme opore.

– Tuna se awahtao xine osehtoko. Tuna êtokose ya.

³⁸ Ynara tymerose pake sero poko Ritonōpo omiryryme: “Jenetuputyryh-
tao oya xine iporiry sararakane sã exīko mã okurohtao xine,” tykase Jezu eya xine. (“Tuna êtokose” kary, “Wenetupuhtokose” katopo. “Iporiry sararakane sã mana” kary, “Ritonōpo Zuzenu kure” katopo.)

³⁹ Morara tykase Jezu Tuzenu ekarosasaka Ritonōpo exiryke tone-
tupuhnanomo a. Tuzenu onekaropitopyra ro Ritonōpo kynexine, Jezu êsemāpyra ro exiryke.

Imoihmākō oseosezukuru poko

⁴⁰ Morara kary etaryke imoihmākomo a ynara tykase toto:

– Urutō nymyry mose ro Ritonōpo poe, tykase toto.

⁴¹ Imehnō roropa ynara tykase:

– Ritonōpo nymenekahpyry mose ro, kukurākanekōme, tykase.

Yrome imehnō roropa ynara tykase:

– Ritonōpo nymenekahpyry kara mose ro. Ritonōpo nymenekah-
pyryme ahtao Karirea po pyra enururu. Perē po enururu.

⁴² Ynara karyke Ritonōpo a: “Tawī paryme enurūko Ritonōpo nymenekahpyry. Perē po enurūko mana Jutea rãnao, Tawī esaryme Perē exiryke,” āko Ritonōpo omiry, tykase toto.

⁴³ Atae pyra toh toehse Jezu poko.

⁴⁴ Imehnō Jezu apoiry se toehse repe. Yrome anapoipyra tokurehse toto.

Onenetupuhpyra juteu tō tuisary ehtopōpyry

⁴⁵ Morarame toytose ropa toto Ritonōpo maro oturuketō tuisary tomo a ropa.

— Otoko na? Menehtou? tykase toto tōturupose eya xine.

⁴⁶ — Arypyra. Kure rokē aomiry ynanetano. Morara kane onetapitopyra ynanase, tykase erase tomo tonyokyhpōkomo a.

⁴⁷ — To! Oenekunohtou ropa nytāmya? tykase parixeu tomo, morara kary etaryke tyya xine.

⁴⁸ — Oesēkōme ynanase. Tuarohxo exiketōme ynanase. Mokyro Ritonōpo mūkurume onenetupuhpyra ynanase. Parixeu tō roropa mā mokyro onenetupuhpyra toto Ritonōpo mūkurume.

⁴⁹ Yrome mokaro rokē mā Moeze nymerohpyry omipona pyra toto. Iirypyryme toto Ritonōpo a. Morara exiryke mā toto wānohnōko Ritonōpo, tykase toto imoihmākō poko.

⁵⁰ Nikotemu mokaro maro kynexine, Jezu a aytohpyry koko. Ynara tykase ynororo eya xine:

⁵¹ — Moeze omi poe: “Imehnō popyra mana,” kara sehtone aomiry onetapitopyra kuahtao xine, iirypyrykō waro pyra roropa kuahtao xine, tykase eya xine.

⁵² — To, omoro roropa tokoh mā Karirea pono? Ritonōpo nymerophpyry poko atamorepako, zuaro oehtohme. Karirea po mā Ritonōpo poe urutō mā enurupyra sātā mana moroto, tykase toto.

⁵³ Morarame tātahpahse ropa toto tosaka xine ropa.

8

Nohpo apoitopōpyry imehnomo a

¹ Mame pyy pona toytose Jezu, Oriwerahpā pona.

² Sā, yrokokoro toytose ropa ynororo Ritonōpo Tapyī taka. Imoihmākō tōximōse ahtao Jezu typorohse, toto amorepatohme.

³ Morarame nohpo tonehse parixeu tomo a. Moeze omihpyry poko imehnō amorepananomo a roropa takorehmase toto. Imepỹ orutua maro osenao ahtao tonese exiryke tonehse toto a Jezu ēpataka.

⁴ — Mose imepỹ orutua poko kynako. Tonese yna a osenao toto ahtao.

⁵ Morara ahtao: “Nohpo etapatoko topu ke, aorihtohme,” me tymerose Moeze a kynenerykōme. Yrome otara āko mahno? tykase toto Jezu a.

⁶ Morara tykase toto Jezu tahkapotohme repe, Jezu hxirotohme. Yrome toto onezuhpyra Jezu kynexine aporo. Nono rokē tymerose aporo tomary ke.

⁷ Mokaro otururuhtao ro towōse ropa Jezu. Ynara tykase ynororo eya xine:

— Epona topu ematoko tyryryhpyke pyra ipunaka awahtao xine, tykase Jezu eya xine.

⁸ Mame toepuisse ropa Jezu nono pokona imerotohme ropa.

⁹ Morara kary etaryke tyya xine toesyryhmase ropa toto atatakomino emero porehme. Tamuxime exiketō osemazuhme toesyryhmase toto. Jezu rokē moroto, tynomose eya xine, nohpo maro xikihme.

¹⁰ Towōse ropa Jezu. Ynara tykase ynororo nohpo a:

— Ohxironanō pyra nexi? tykase Jezu nohpo a.

¹¹ — Arypyra, tykase nohpo.

— Morara ahtao ohxiropyra roropa ase. Ytoko ropa. Oorypyry poko pyra ropa ke exiko, tykase Jezu eya.

Saerehkatoh sā Jezu exiry sero nono po

¹² Morarame ynara tykase Jezu imoihmākomo a:

— Emero ezurume ase. Ymaro ytoketō mā saeremae ytōko mā toto. Zae rokē toh exīko isene roropa toh mana. Xinukutumā htaka ytopyra toh mana, tyrypyrykō poko pyra toexirykōke, tykase eya xine Jezu.

¹³ Ynara tykase parixeu tomo eya:

— Āmoreme mase morara āko opoko. Yna onutuarōtanohpopyra ōmiry mana, tykase toto.

¹⁴ — Arypyra, tykase Jezu. — Ypoko jotururuhtao zae ro jomiry, joehtopōpyry waro jexiryke, jytory ropa waro roropa jexiryke. Yrome joehtopōpyry waro pyra matose. Jytory ropa waro pyra roropa matose.

¹⁵ Kurā enēko matose popyrahme samo, popy enēko matose kure samo ahnome rokē oexirykōke. Morara exiryke ywy ahno tō pū enery poko rokē toto anapiakara ase.

¹⁶ Yrome imehnō apiakaryhtao ya, zae rokē toto apiakary ya mana, jamoreme rokē pyra jexiryke, Papa jenehpohpō ymaro exiryke.

¹⁷ Ynara tymerose Moeze omihpyryme: “Asakoro tuarōtanoh tonō ahtao, atae aomirykō ahtao, zae mā toto.”

¹⁸ Ypoko otuarōtanohtorỹko ase. Papa jenehpohpō roropa ypoko otuarōtanohtorỹko mana. Atae yna exiryke Papa maro zae rokē ynanase, tykase Jezu toto a.

¹⁹ — Otoko omy nae? tykase toto tōturupose eya.

— Juaro pyra matose. Papa waro pyra roropa matose. Juaro awahtao xine, Papa roropa waro oexirykō mana, tykase Jezu eya xine, tozuhse toto eya.

²⁰ Morara tykase Jezu toto amoreparyhtao Ritonōpo Tapyī tao, tineru ě esao, ahno nekarohpyry esao. Yrome Jezu anapoipyra tokurehse toto, apoitoh po pyra ro exiryke.

“Ytosaromepyra ymaro matose,” katopōpyry Jezu a

²¹ Morarame ynara tykase ropa Jezu eya xine:

— Ytōko ropa ase. Mame jupīko matose. Yrome oorypyrykō maro orihnōko matose. Ymaro ytosaromepyra matose, tykase eya xine.

²² Morara exiryke tōturuse toto oseya rokene:

— Ynara nykahro: “Ymaro ytosaromepyra matose.” Otarahkoh exīko nae? Oseatākāko hnah? tykase toto.

²³ Ynara tykase Jezu:

— Sero nono pōkōme matose, yrome ywy tarōkara ase. Tarōkōme amarokomo, nono pōkomo. Yrome ywy tarōkara ase, kapuaono.

²⁴ Morara exiryke morara yka oya xine: “Oorypyrykō maro orihnōko matose,” ykano oya xine. Orihnōko matose oorypyrykō maro jenetupuhpyra awahtao xine. Ywy ase Ritonōpo nymenekahpyry okurākanekōme, tykase Jezu eya xine.

²⁵ — Onoky keh ma roropa? tykase toto Jezu a.

— Ywy roro ase. Apitoryme ro aosekarohpyry oya xine, tykase Jezu eya xine.

²⁶ — Tuhke nae ro ase otuarōtanohtohkomo. Tuhke roropa ohxirorykō se jahtao kyhxirotory, tuhke oorypyrykō exiryke. Yrome ohxiropyra xine ase. Jenehpohpō omiry ekarōko rokē ase oya xine. Zae ynororo, tykase Jezu eya xine.

²⁷ Ritonōpo poko tōturuse Jezu, yrome onenetupuhpyra toto.

²⁸ Morara exiryke ynara tykase Jezu eya xine:

— Kapu ae Ayhtohpyry tanÿse oya xine ahtao wewe pokona jenetupuhnõko matose. Ýwy ase Ritonõpo nenehpohpyry okurãkanekõme. Morara jahtao jamoreme pyra jerohtopõpyry exiry waro exïko matose. Papa nekarohpyry rokẽ ekaroase oya xine. Moro waro exïko matose, ynekarohpyry waro.

²⁹ Jenehpohpõ ymaro mana. Urumekara mana tõmipona ipunaka jexiryke, tykase Jezu eya xine.

³⁰ Morara kary etaryke tyya xine Jezu tonetupuhse eya xine tuhkãkomo a.

Tymyhse exiketõ sã matose

³¹ Morarame ynara tykase Jezu tonetuputyhpõkomo a, juteu tomo a:

— Jomipona awahtao xine ypoetoryme nymyry matose.

³² Zae ehtoh waro exïko matose. Mame zae ehtoh waro awahtao xine õsanumanekõ poetoryme pyra exïko matose. Yrome zae ehtoh waro pyra awahtao xine õsanumanekõ poetoryme ro matose. Onurumekasaromepyra matose, tykase Jezu eya xine.

³³ — Yrome Aparão pakõme ynanase. Osanumatõkõ poetoryme expi-topyry ynanase, tykase toto. — Oty kary moro: “Õsanumanekõ poetoryme pyra exïko matose,” äko? tykase toto Jezu a, tõturupose.

³⁴ Ynara tykase Jezu eya xine:

— Oorypyrykõ poko awahtao xine tosẽke matose, oorypyrykõ ke ro-kene. Oorypyrykõ namotome sã matose toehse. Oorypyrykõ onurumekasaromepyra roropa matose.

³⁵ Toipe namoto. Axïtao rokẽ tytapyikẽ poenõ maro mana, jũme pyra. Tapyi esẽ poenõ sã pyra mana. Mãpyra tapyi esẽ mũkurume ahtao jũme tumykõ maro mana.

³⁶ Ritonõpo mũkuru maro toehse awahtao xine, õsanumanekõ poetoryme pyra oripotorÿko ropa mana. Ajamihtanohtorÿko roropa mana oorypyrykõ poko pyra oehtohkõme.

³⁷ Aparão pakõme oexirykõ waro ase. Yrome jetapary se ro matose ãmoreparykõ se pyra oexirykõke ya.

³⁸ Papa a jamorepatopõpyry ekarõko ase repe oya xine. Yrome atamurukõ omipona rokẽ matose. Joroko tamuru omipona rokẽ matose, tykase Jezu eya xine.

³⁹ — Aparão yna tamurume mana, tykase toto.

— Aparão paryme awahtao xine mypoenohtory. Isaaro mehtory.

⁴⁰ Zae ase Ritonõpo omiry ekarõko oya xine. Yrome aomiry se pyra matose. Jetapary se rokẽ matose. Aparão morara pyra ehse. Zae Ritonõpo omipona ynororo ehse, asã xine pyra.

⁴¹ Yrome omykõ poenohnõko matose, joroko tamuru poenohnõko, tykase Jezu eya xine.

— Arypyra, anoryme pyra ynanase. Yna zũ mũkurume rokẽ ynanase, Ritonõpo mũkurume, tykase toto eya.

⁴² Ynara tykase Jezu eya xine:

— Ritonõpo poenõme nymyry awahtao xine ypyno mehtory, Ritonõpo wino toehse jexiryke. Jamoreme pyra oepyase tarona aomipona jexiryke.

⁴³ Jotururu onenetupuhpyra matose etary se pyra oexirykõke.

⁴⁴ Omykõ mũkurume matose, joroko tamuru mũkurume. Omykõ sã matose. Pake ro oatãkatonõpome mokyro omykomo. Zae pyra ynororo

ipunaka, ajohpe rokē exiryke. Ajohpe ynororo ahtao, toipe, ajohpāme exiryke.

⁴⁵ Zae rokē ase. Morara exiryke jenetupuhpyra matose.

⁴⁶ Jyhxirosaromepyra matose tyrypyhpyke pyra jexiryke. Zae rokē ourutorŷko ase repe. Yrome zae pyra otarame jekarōko matose jenetupuhpyra oexirykōke.

⁴⁷ Ritonōpo poenōme awahtao xine aomiry metatory. Yrome aomiry onetara matose ipoenōme pyra oexirykōke, tykase Jezu eya xine.

Aparāo ehtopōpyry motye Jezu ehtopo

⁴⁸ Ynara tykase toto Jezu a:

– Ajohpe pyra ynanase opoko: “Samaria pō mase, azahkuru exikety. Joroko omi poe rokē urutōme mase,” karyhtao yna a ajohpe pyra ynanase, tykase toto Jezu a.

⁴⁹ – Jorokohpe pyra ase, tykase Jezu. – Papa eanohmāko rokē ase. Yrome matose jeunohnōko.

⁵⁰ “Kueanohmatoko,” kara ase oya xine repe. Yrome imepŷ mokyro jeanohmaponeme mana. Mokyro zae jexiry enetupuhnōko mana.

⁵¹ Zae rokē ase ynara karyhtao: “Jomipona awahtao xine orihpyra exīko matose jūme,” karyhtao ya, tykase Jezu eya xine.

⁵² Ynara tykase juteu tō eya:

– Seromaroro jorokohpe oexiry waro ynanase. Aparāo toorihse. Urutō kō toorihse. Yrome mase ynara āko: “Jomipona awahtao xine orihpyra exīko matose jūme,” āko mase.

⁵³ Kytamurukō Aparāo toorihse. Aparāo motyehxo reh mahse? Urutō kō roropa toorihse. Onokyh koh mano? tykase toto tōturupose eya.

⁵⁴ Ynara tykase Jezu:

– Jamoreme rokē ase ime jehtoh onekaropyra. Yrome Papa Kapuaō rokē mā ime jehtoh ekarōko ya. “Kyrihpōkō mokyro,” āko matose repe.

⁵⁵ Yrome mokyro waro pyra matose, onenetupuhpitopyra oexirykōke. Yrome zuaro ase. “Ritonōpo waro pyra ase,” karyhtao ya, ajohpe rokē jexiry mana, asā xine. Yrome ywy zuaro. Aomipona roropa ase.

⁵⁶ Atamurukō tākye toehse jeneryke. Tonese tyya jexiryke tātākyemase toto, tykase Jezu.

⁵⁷ – Yrome mase 50 anome pyra ro mase. Aparāo menene? tykase toto tōturupose eya.

⁵⁸ Ynara tykase Jezu eya xine:

– Aparāo enurupyra ro ahtao, nae ro exine, tykase Jezu eya xine.

⁵⁹ Morarame Jezu omiry etaryke tyya xine topu tanŷse juteu tomo a Jezu etapatohme. Ajohpe Jezu tokarose eya xine. Morara exiryke topu tanŷse eya xine. Yrome tōtonēse rokē ynororo, imoihmākō rānaka. Mame Ritonōpo Tapyī tae tutūtase ropa Jezu.

9

Tonurēkara kurākatopōpyry ropa Jezu a

¹ Mame Jezu tō ytorhytao orutua tonese tonurēkara. Tonurutopōpyry poe ro tonure pyra kynexine.

² Morarame ynara tykase Jezu poetory tomo:

– Onoky rypyry poe tonure pyra tonuruse nahe? Tyrypyry poe roh morara tonuruse nahe? Tummy tō rypyry poe morara tonuruse nahe? tykase toh Jezu a, tōturupose.

³ – Arypyra, tykase Jezu. – Iirypyrykō poe pyra tonure pyra tonuruse mana. Tonurēkara mose ro Ritonōpo jamitunuru enepotohme ro aexih-pyry mose ro.

⁴⁻⁵ Xixi saerehkaryke kuesemarykō waro sytatose. Moro saaro Ritonōpo omiry poko imehnō amorepāko ase zae ehtoh waro toto ehtohme. Toorihse jahtao mā ikohmamyhpyry sã exiko tarōkomo, tamorepaneke pyra toehse toexirykōke, tykase Jezu toto a.

⁶ Morara kaxīpo ituh tykase Jezu nono pona. Orino pitiko tywrywry-mase tomary ke totakuru maro. Morarame orino tyrise enuru pona.

⁷ Ynara tykase eya:

– Ytoko. Osēkurikata Xiroe kuaka, ariamā kuaka, tykase. (Aomiry ae, “Xiroe” kary, “Tonyohse” katopo.) Morarame toytose ynororo. Mame tosēkurikase. Mame tooehse ropa ynororo kure osenuhmāko ropa rahkene.

⁸ Morarame mokyro waro exiketō moroto kynexine. Tonure pyra ahtao ro tonese eya xine osema tao ro ahtao, tineru pitiko eraximaryhtao ro eya. Ynara tykase toto:

– Mose ro puhko tonurem̄pokara, tykase toto ipoko.

⁹ – Mokyro roh mose ro kynenehpyrykō ro, tykase imehnomo. Yrome imehnō ynara tykase:

– Ynoro kara mose ro. Ipanō rokē mose ro, tykase toto.

– Ynororo ase, tykase, tonurem̄pokara a tozuhse toto.

¹⁰ – Otāto tonure ropa toehse mahno? tykase toto tōturupose eya.

¹¹ Ynara tykase ynororo:

– Orutua orino pitiko tyrise jenuru pona. Mame: “Ytoko, osēkurikata Xiroe kuaka,” tykase exiryke ytono. Morarame tosēkurikase jahtao jenutā ropa rahkene, tykase toto a.

¹² – Otoko mokyro nae? tykase toto.

– Kū, zuaro pyra ase, tykase tonurem̄pokara eya xine.

Parixeu tō oturupotopōpyry

¹³ Morarame tonurem̄pokara tarose eya xine parixeu tomo a.

¹⁴ Moro ěmepyry ae oserematoh kynexine. Moro ěmepyry ae orino pitiko tyrise Jezu a tonurēkara enuru kurākatohme ropa.

¹⁵ Morarame tonurem̄pokara a tōturupose parixeu tomo:

– Otāto puhkoke oenutā ropa puhko? tykase toto eya.

– Orino pitiko jenuru pokona tyrise mokyro a. Morara exiryke tosēkurikase ropa jahtao jenutā ropa samo mokyro poe, tykase ynororo eya xine.

¹⁶ Mame ynara tykase parixeu tomo:

– Mokyro Ritonōpo poe pyra mana, aomipona pyra exiryke. Osere-mara mana oserematoh ae, tykase toto.

Yrome imehnō ynara tykase:

– Iirypyrymāme ahtao kurākōkara onukurākara exiry, tykase toto. Aatae pyra toto.

¹⁷ Morara exiryke tōturupose ropa parixeu tomo. Ynara tykase toto tonurem̄pokara a:

– Oenuru tukurākase ropa na eya? Morara exiryke oty āko ipoko mah? tykase toto tōturupose.

– Urutō mokyro Ritonōpo poe, tykase ynororo eya xine.

¹⁸ Yrome tonure pyra aexihpyry ajohpe rokē tokarose juteu tomo a. Morara exiryke jū tonehpose jē maro tyya xine tōturupotohkōme eya xine.

¹⁹ Ynara tykase toto eya xine:

– Omūkuru mosehro? Ajohpe pyra moino ro tonure pyra tonuruse nahe? Ahtao otāto tonure ropa toehse nae? tykase toto tōturupose eya xine.

²⁰ Jū tō ynara tykase:

– Yna mūkuru mose ro. Tonure pyra tonuruse nase. Moro waro ynanase.

²¹ Yrome otāto toekurākase ropa nahe? Onoky a tukurākase ropa nahe? Kū, zuaro pyra reh ynanahse. Eya ekaropotoko. Poetome pyra toehse ynororo nase. Oezukurukō waro mana,

²² tykase toto eya xine, juteu tō esā zuno toexirykōke. Ynara tykase juteu tō esā exiryke typoetory tomo a: “Jezu enetupuhnōko ase, Ritonōpo nymenekahpyryme kananō sutūtanohpotone ropa atamorepatoh tae,” tykase toto, atae toexirykōke typoetory tō maro.

²³ Morara exiryke, toto zuno toexirykōke, jū tō morara tykase: “Poetome pyra toehse mana. Eya ekaropotoko,” tykase toto.

²⁴ Morarama tonurem̄pokara tykohmase ropa tyya xine. Ynara tykase toto eya:

– Zae rokē yna zuruko. Ritonōpo mā oetāko azahkuru awahtao. Morara exiryke zae rokē yna zuruko. Mokyro iirypyryme exiry waro sytatose, tykase toto tonurem̄pokara a.

²⁵ Yrome ynara tykase ynororo:

– Iirypyryme aexiry waro pyra ase. Ynara rokē zuaro ase, tonure pyra exiase. Yrome seromaroro ase osenuhmāko ropa ipoe, tykase tonurem̄pokara eya xine.

²⁶ – Otara sã ke orino riase oenuru kurākatohme ropa? tykase toto tōturupose ropa eya toto.

²⁷ – Kuurutouhxo puhko seromaroro. Yrome jomiry onetara sã matokeh. Oty katoh jomiry etary se ropa hmatou? Otarāme amarokō roropa ipoetoryme exīko matose, tykase ynororo eya xine.

²⁸ – Arypyra. Omoro mase ipoetoryme. Yna Moeze poetoryme.

²⁹ Ritonōpo tōturuse Moeze a. Moro waro sytatose. Yrome mokyro otokoino toehse? Zuarō pyra ynanase, tykase toto.

³⁰ – To! Otāto puhkoke zuaro pyra hmatou? Yrome jenuru tukurākase ropa eya.

³¹ Iirypyrymākō omiry onetara Ritonōpo mana. Moro waro sytatose. Yrome tōmiry omipona se exiketō etāko mana. Tōmipona exiketō etāko roropa mana, enara rokene.

³² Moino ro sero panō onenepitopyra sytatose. Tonure pyra aexihpyry kurākary ropa onenepitopyra sytatose.

³³ Ritonōpo poe pyra tahtao tyjमितunuke pyra exiry, kurākōkara onukurākara exiry, tykase tonurem̄pokara eya xine.

³⁴ Yrome ynara tykase toto eya:

– To! Tyrypyhpyke oenurune. Tuātase mase iirypyryme ro. Yna anamorepara exiko, tykase toto eya. Morarama atamorepatoh tae tonurem̄pokara tupurohpurohmase toto a oehzomopyra aehtohme.

Tonurākara sã onenetupuhpynomo

³⁵ Mokyro tūtanohpory totase Jezu a ahtao toytose eya. Ynara tykase eya:

– Kapu ae Ayhtohpyry enetupuhnōko mah? tykase Jezu eya.

³⁶ – Onokyh mokyro enetupuhtohme ya? tykase tonuremỹpokara Jezu a.

³⁷ Ynara tykase Jezu eya:

– Meneno. Seromaroro oturūko oya mana, tykase Jezu eya.

³⁸ – Ÿ, enetupuhnōko ase, tykase. Tosekumuru po typorohse ynororo Jezu ěpataka, tuisame imehxo enetuputyryke tyya. Morara exiryke tosekumuru po typorohse ynororo Jezu ěpataka tonuremỹpokara.

³⁹ Ynara tykase Jezu:

– Sero po tonurākara panō kō nae Ritonōpo omiry waro pyra toexirykōke. Mokaro kurākase toehse ywy sero nono pona. Imehnō nae roropa, Ritonōpo omiry waro ynanase, kananomo. Yrome aomipona pyra mǎ toto. Naeroro tapiakase mokaro mana Ritonōpo a tonurākara sǎ toto exiryke, tykase Jezu.

⁴⁰ Morara kary etaryke tyya xine ynara tykase parixeu tomo Jezu a:

– Yna ke. Tonurēkara sah ynanah? tykase toto tōturupose.

⁴¹ Ynara tykase Jezu eya xine:

– Ynara karyhtao oya xine: “Pitiko rokē Ritonōpo omiry waro ynanase. Yrome aomiry waro se ynanase aomipona yna ehtohme,” karyhtao oya xine, iirypyryme pyra amarokō exiry repe. Mǎpyra: “Ritonōpo omiry waro ynanase emero porehme,” karyke oya xine iirypyryme ro matose Ritonōpo a, tykase Jezu eya xine.

10*Kaneru omōtohme sǎ Jezu*

¹ Mame ynara tykase Jezu:

– Ajohpe pyra ase. Imepỹ mokyro kaneru omōtoh kuroko sǎ ytōko omato, imepỹ toro tonuhtohme, moro aōkō ematonanohtohme tyya.

² Yrome esē nymyry mǎ omōtoh eutary ae rokē omōnōko.

³ Āpuruhyry etapuruhmakāko mǎ erase, esē omōtohme. Tosēkō omiry etāko kaneru tō mana, tosetykō ae tykohmarykohtao tosēkomo a. Morara exiryke tosēkō ekahmāko mǎ toto. Esēkō rokē mǎ toto tūtanohpōko ěkō ae tymaro toto ytotohme.

⁴ Tutūtase toto ahtao, toto esemazupurume mǎ esēkō exīko mana. Tosēkō ekahmāko mǎ toto, aomiry waro toexirykōke. Īkapo toh ytōko mana.

⁵ Imepỹ onekahmara mǎ toto. Epāko rokē mǎ toto, aomiry waro pyra toexirykōke.

⁶ Typoetory tō poko morara tykase Jezu, kaneru tō poko samo, toto amorepatohme. Yrome kaneru poko rokē aotururu kynexine onenetupuhpyra toto exiryke.

Kuesēkōme mǎ kurǎ Jezu

⁷ Morara exiryke ynara tykase ropa Jezu:

– Ajohpe pyra ase. Kaneru omōtoh sǎ ase. Ypoetory tō ewome ase. Kaneru tō omato omiry onetara ehtoh sǎ ypoetory tō omato omiry onetara mana.

⁸ Mokaro sǎ mǎ azahkuru amorepatōkō omipona pyra mǎ ypoetory tomo.

⁹ Kaneru omōtoḥ sã ase. Omōnōko mā toto, kaneru tomo. Toto onyryhmara mā imehnomo. Tūtāko roropa toto otuhse. Morara exiryke moro sã ase omōtoḥkōme. Jenetuputyryhtaο oya xine opynanohtorỹko ase. Oewomatorỹko roropa ase, enara.

¹⁰ Omato oehnōko mana moro taōkō ematonanohse, toto etapase ro-ropa, toto enahkase roropa, enara. Yrome toeahse ywy tarona orihpyra ypoetory tō ehtohme, isene nymyry toto ehtohme.

¹¹ – Toto esē ase kurano. Morara exiryke ypoetory tō pyno ase. Kaneru esē ke mana toky tō pyno. Mokyro sã ase. Jorikyry se pyra ase repe, yrome ypoetory tō pynuke jorikyry se ase, toto pyno jexiryke, orihpyra toto ehtohme.

¹² Yrome esē namoto mā kaneru esēme nymyry pyra mana. Toto poko erohketyme rokē mana tineru apoitohme rokē tyya. Yrome kaikuxi oepyry eneryhtaο mā epāko mana. Kaikuxi a toto esekapōko mana. Toto onewomara mana. Toto ahpahpōko rokē mana.

¹³ Epāko mā mokyro, toto erasēpyry, tineru poko rokē erohketyme toexiryke, toto pyno nymyry pyra toexiryke.

¹⁴⁻¹⁵ Yrome ypoetory tō esē ase kaneru esē kurã samo. Papa waro ase. Juaro roropa Papa mana. Moro saaro ypoetory tō waro ase. Juaro roropa toḥ mana, Papa waro jehtoh sã ya. Jorikyry se pyra ase repe, yrome ypoetory tō pynuke jorikyry se ase toto ewome, orihpyra toto ehtohme.

¹⁶ Kaneru esē imehnō kaneru nae imepỹ po. Moro saaro imehnō ypoetoryme roropa mana imepỹ po. Toto enehpory se ase ya, jomiry etatohme toto a, ypoetory tō morohnome ehtohme tosēkō maro, ymaro toto ehtohme.

¹⁷ – Papa Kapuaō mā ypyno, jorikyry se jexiryke aomi poe. Imeĩpo mā jēsemākāpōko ropa ypyno toexiryke.

¹⁸ Jorikyry se pyra jahtaο jetapara mā toto. Yrome ynara tykase Ritonōpo ya: “Orihnōko mase. Moromeĩpo oēsemākāpōko ropa ase,” nase ya. Morara tykase ya Ritonōpo exiryke aomipona ase, tykase Jezu.

¹⁹ Morara kary etaryke tyya xine tōsezusezuhse toto, juteu tomo, Jezu omiry etaryke tyya xine.

²⁰ – Jorokohpe nase mose. Otarãme rowohpe nase roropa. Oty katoḥ aomiry etāko matou? tykase toto, imoihmākomo.

²¹ Yrome ynara tykase imehnomo:

– Jorokohpã omiry mose omiry sã pyra exiry, tyoro. Jorokohpã tonurākara onukurākara ropa exiry. Morara pyra nase mose ro. Tonurākara enutanohpōko ropa nase, tykase toto mokaro a.

Tosēkōme Jezu se pyra juteu tō kynexine

²² Morarame otuhtoh konōto tyrise ropa eya xine Jerusarē po, Ritonōpo Tapyĩ kurikatopōpyry poko wenikehpyra toehtohkōme.

²³ Ikonopory ae kynexine. Mame Jezu toytose tuisa Saromão namohpyry takuroko, Ritonōpo Tapyĩ tao.

²⁴ Juteu tō esã tōximōse moro taka. Ynara tykase toto Jezu a:

– Oty katoḥ yna onurupyra mexiase? Morara exiryke zae yna zuruko rahkene. Kyrixtu nymyry mahno? Ritonōpo nymenekahpyry mahno? Ynaneraximahpyry mahno? tykase toto eya tōturupose.

²⁵ Ynara tykase Jezu:

– Pake kuuruatose repe. Yrome jomiry onetara mexiatose jenetupuhpyra oexirykōke. Otuarōtanohpotohkō nae ase yjमितunuru Papa poe.

²⁶ Yrome jenetupuhpyra mexiatose, ypoetoryme pyra oexirykōke.

²⁷ Ypoetory tō rokē waro ase. Jomiry etāko mā toto. Jomipona roropa mā toto.

²⁸ Orihpỹme toto ripōko ase, jũme orihpyra toto ehtohme. Imepỹ mā toto onupuxihkara ywinoino.

²⁹ Jenetupuhponeme mā Papa ypoetory tomo a. Emero motye Papa mana. Imehnō mā ypoetory tō onupuxihkara Papa winoino.

³⁰ Papa ime exiry ime jexiry samo. Oxisā ynanase.

³¹ Morara kary etaryke tyya xine topu tanỹse toto a Jezu pona ematohme.

³² Ynara tykase Jezu eya xine:

– Tuhke toerohse ywy. Yjमितunuru enepoase oya xine Papa omi poe. Oty pokoino jetapary se matou? tykase Jezu eya xine.

³³ Ynara tykase juteu tomo:

– Ajमितunuru enepory pokoino pyra oetapary se ynanase. Ritonōpo ime exiry ime oexiry sā pyra mana. Ahnome rokē mase. Yrome Ritonōpome osekarōko mase, epyrypāko rokē mase, tykase toto eya.

³⁴ Ynara tykase Jezu:

– Sero nase Ritonōpo nymeropohpyry tōmiryme Moeze a: “Ynymenekatyā matose ypoe urutōme,” katoh sero ahno tomo a, Ritonōpo a tymenekase toto exiryke.

³⁵ Zae rokē Ritonōpo omiry, tyotyōtara mana. Zae aexiry waro sytatose. Moro ae rō imehnō tokarose Ritonōpo a tynymenekatyāme. “Ynymenekatyāme matose,” tykase tōmiry etananomo a.

³⁶ Ywy ase, Papa Kapuaō nymenekahpyry. Inenehpohpyry roropa ase sero nono pona. Morara exiryke: “Ritonōpo mūkurume ase,” karyhtao ya epyrypara ase Ritonōpo poko. Morara exiryke: “Ritonōpo poko epyrypāko mase,” kara ehtoko ya.

³⁷ Ritonōpo omipona pyra jahtao jenetupuhpyra ehtoko.

³⁸ Yrome aomipona ase. Jenetuputyry se pyra awahtao xine yjमितunuru rokē enetupuhtoko, ymaro Papa exiry waro oehtohkōme, Papa maro jexiry waro roropa oehtohkōme, otuarōtatohkōme ypoko, tykase Jezu toto a.

³⁹ Mame Jezu apoiry se toh kynexine repe. Yrome kýtone ropa ynororo toto maro ehxīpo.

⁴⁰ Joatāo mōpozakoxi kýtone ahno ēpurihkatopōpyry pona João a. Moroto rokē ehse rahkene.

⁴¹ Morarame tuhke toh toytose eya. Ynara tykase toto:

– Kurākōkara onukurākara João kynexine. Yrome aomiry kynexine zae mose ro poko, tykase toto, juteu tomo, oxime rokene.

⁴² Morarame Jezu tonetupuhse morotōkomo a tosēkōme.

11

Razaru orihtopōpyry

¹ Orutua kynexine, Petania pono. Esety kynexine Razaru. Aoryxiry tō roropa moroto kynexine. Maria, Maata, enara toh kynexine.

² Mokyro Maria Jezu pupuru kurikaḥpō kynexine ixtaratu ke. Tūsety ke ikorokaḥpō roropa kynexine. Mokyro piry kynexine kure pyra.

³ Morara exiryke Jezu a tōmihpyry rokē taropose.

– Oepe reh mā takuruhtase, katoh taropose eya tōmiry.

⁴ Moro totase Jezu a ahtao ynara tykase ynororo typoetory tomo a:

– Mokyro mã takuruhtase toorihthome pyra. Ritonõpo a tyjमितunuru enepotohme rokene, Tumükuru jamitunuru enepotohme roropa: “Ritonõpo kure, Imükuru kure,” katohme imehnomo a.

⁵ Maata pyno Jezu kynexine, zakorõ pyno roropa kynexine. Ipirykõ pyno roropa kynexine. Enara kynexine, toto pyno Jezu.

⁶ Razaru kure pyra exiry poko turuse tahtao moroto ro tõmehse Jezu. Asakoro kynēmehne moroto, teh rokene.

⁷ Moromeĩpo ynara tykase ynororo typoetory tomo a:

– Ehmaropa Jutea rãnaka Petania pona ropa, tykase Jezu typoetory tomo a.

⁸ – Arypyra, pake hkopyra oetapary se nexiase morotõkomo, juteu tõ esamo. Ytopyra exiko morotona, tykase toh repe.

⁹ Ynara tykase Jezu eya xine:

– Ritonõpo omipona kuahtao xine: “Epo,” kara ro Ritonõpo ahtao orihpyra sytatose. Mãpyra: “Epo,” tykase Ritonõpo ahtao orihnõko sytatose. Morara exiryke ehmaropa jetapatoh po pyra ro mana.

¹⁰ Xinukutumae sã oytorykohta osetapãko matose saereme pyra exiryke, tozure pyra oexirykõke, tykase Jezu.

¹¹ Morarame ynara tykase ropa ynororo typoetory tomo a:

– Kuepekõ mã nyhnõko Razaru. Yrome êpakase ropa ytõko ase, tykase Jezu eya xine.

¹² Ynara tykase ipoetory tõ eya:

– Inykyryhta kure. Ekurãkãko ropa mana, tykase ipoetory tomo Jezu a.

¹³ Yrome Razaru orihtho poko tõturuse Jezu repe. Yrome tynyhse rokẽ tokarose ipoetory tomo a.

¹⁴ Morara exiryke typoetory tomo a ynara tykase ynororo:

– Razaru toorihse mana.

¹⁵ Enese ytopyra exiase aporo. Yrome seromaroro enese ytõko ase rahkene. Seromaroro roropa Ritonõpo jamitunuru enẽko matose jene-tupuhtohme yronomyryme oya xine. Morara ahtao tãkye exiko ase opoko xine. Ehmaropa, senetatose, tykase Jezu tymarõkomo a.

¹⁶ Tome esety akorõ Kamaramanõpo wãtasemy. Ynara tykase ynororo imehnõ Jezu poetory tomo a:

– Tuisa maro ehmaropa imaro kuorihthokõme, tykase ynororo.

Jezu mã aorihthyã êsemãkaponeme ropa

¹⁷ Morarame morotona toeporehkase Jezu, Petania pona. Moroto asakoropane aorikyhyryrẽ emehthopyry waro toehse toto, tokarose exiryke imehnomo a.

¹⁸ Atameke pyra Jerusarẽ kynexine Petania maro.

¹⁹ Mame juteu tõ toytose tuhke, Maria tomo a, xitase, ipiry hnamose.

²⁰ Morarame Jezu oepyrẽ waro toexiryke, kýtone Maata, êpatakãmase. Maria moroto rokẽ kynexine tytapyĩ tao.

²¹ Ynara tykase Maata Jezu a:

– Taro awahtao otarame ypiry orihpyra exiry.

²² Yrome zuaro ase, ekaroporyhta oya emero mã ekarõko Ritonõpo oya, tykase nohpo Jezu a.

²³ – Opiry êsemãnõko ropa mana, tykase Jezu Maata a.

24 — Ỹ, zuaro ase. Aorihtyã ěsemãkatoh ropa po ěsemãkapõko ropa Ritonõpo mana, tykase Maata eya.

25 Ỳnara tykase Jezu eya:

— Ywy ase ěsemãkaponeme ropa. Ypoe rokẽ orihpỹme exĩko matose. Jenetuputyryhtao toorihse awahtao xine ro ěsemãnõko ropa matose.

26 Jenetuputyryhtao orihpỹme exĩko matose jũme. Moro menezupuhno? tykase Jezu eya.

27 — Ỹ, enetupuhnõko ase. Omoro mase Ritonõpo nymenekahpyry yna kurãkaneme. Omoro mase ynaneraximahpyry. Ritonõpo nenehpohpyryme mase sero nono pona, tykase Maata Jezu a.

Tyxitase Jezu

28 Morarame morara kaxĩpo kỹtone ropa Maata takorõ kohmase tokare pyra.

— Tuisa kynako oya, tykase takorony a.

29 Morara kary etaryke tyya axĩ toytose ynororo Jezu enese.

30 (Pata pona eporehkara ro Jezu kynexine. Maata maro tõseporytopõpyrykõ poro kynexine.)

31 Morarame xitase aytotoh rokẽ tokarose toto a, juteu tomo a. Morara exiryke Maria tokahmase eya xine. Mokaro Maria emuhkehkananomo, ixity akorehmananõ roropa.

32 Morarame Jezu a toytose tahtao kỹporohne imyhtokoxi xitase:

— Taro awahtao ypiry orihpyra exiry, tykase eya.

33 Mokyro xitary eneryke tyya, sam tykase Jezu tãtasamase tukurohtao. Juteu tõ xitary etaryke roropa tyya sam tykase ynororo yronomyryme tukurohtao.

34 — Otoko monẽtohu? kynako Jezu kynekaropone.

— Seze, kynako toto, nohpo marõkomo eya.

35 Tyxitase Jezu.

36 Morotõkõ ynara tykase:

— Enẽko matose. Ipyno yronomyryme nexiase, tykase toto ipoko.

37 Ỳrome imehnõ ynara tykase:

— Otãtome tonurãkara tukurãkase ropa eya? Oty katoh mose onukurãkara ropa kynako orihpyra ro ahtao? tykase toto ipoko.

Razaru ěsemãkapotopõpyry ropa

38 Sam tykase Jezu tãtasamase yronomyryme. Morarame toytose ynororo aorikyhyry ekepyry esaka. Ypy onuhtoh po kynexine okepy eny. Apuru kynexine topu risemy.

39 — Apuru isyryhmatoko, kynako Jezu.

Ynara tykase Maata, aorikyhyry oryxiry:

— Otarãme tymotase mana. Asakoropane nẽmehno moroto, tykase eya aoryxiry.

40 Ỳnara tykase Jezu eya:

— “Enetuputyryhtao oya, Ritonõpo jamitunuru enẽko mase,” ykã puh oya, tykase Jezu eya.

41 Morarame apuru tysyryhmase toto a. Morarame kakoxi tõsenuhmase Jezu. Ỳnara tykase ynororo:

— Kure mase Papa Kapuaono. Tãkye ase jomiry etaryke oya.

⁴² Kokoro rokē jomiry etāko mase. Moro waro ase. Yrome tarōkō zuaro ehtohme oturūko ase oya toto netaryme, onenyokyhpyryme jenetupuh-tohme toto a, tykase Jezu.

⁴³ Morara kaxīpo opore kynomitane Jezu:

– Razaru, osehko moro tae xiaro, tykase Jezu aorikyhpyry a.

⁴⁴ Tutūtase ropa ynororo. Emary tyōtyke ro kynexine. Ipupuru roropa tyōtyke ro kynexine. Ēmyty tyōtyke ro roropa kynexine.

– Imyhpokatoko ropa aytotohme, tykase Jezu eya xine.

Tātamorepase toto juteu tomo Jezu etapatohme

(Mateu 26.1-5; Maku 14.1-2; Ruka 22.1-2)

⁴⁵ Morarame Maria marōkō moro eneryke tyya xine Jezu tonetupuhse eya xine, Razaru ěsemākapory ropa eneryke tyya xine.

⁴⁶ Morarame imehnō toytose parixeu tō zuruse. Jezu ekātose toytose toto.

⁴⁷ Morara exiryke tōximōse toto parixeu tomo te, Ritonōpo maro oturuketō tuisary maro. Juteu tō tuisary tō maro. Enara toh kynexine tōximōse.

– Otara ākohxo sytatohu taroino Jezu poko? Orēpyra kuhmahko, kurākōkara kurākōku kuhmahko.

⁴⁸ “Ah morara rokē nexino,” karyhtao kyaa xine, imoihmākō mā Jezu enetupuhnōko tutuisarykōme. Morarame romano tuisary tō mā soutatu tō enehpōko mā kyaa xine. Ritonōpo Tapyī kararahnōko toh mana. Kuaropotoryko roropa toh mana taroino imehnō poetoryme kuehtohkōme. Mame kytamurukō omihpyry omipona pyra exīko sytatose, enara, tykase toto.

⁴⁹ Toiro esety Kaipa. Moro jeimamyry ae tuisame kynexine Ritonōpo maro oturuketō tuisaryme. Ynara tykase ynororo juteu tomo a:

– Tuaro pyra matose.

⁵⁰ Senetupuhtone. Kurehxo toiro orikyry kuewomanekōme, orihpyra kuehtohkōme emero porehme, tykase ynororo.

⁵¹ Yrome typoe pyra morara tykase. Ritonōpo Zuzenu poe rokē morara tykase ynororo Ritonōpo maro oturuketō tuisaryme toexiryke moro jeimamyry ae. Morara exiryke mokaro turuse eya Jezu orikyry poko, juteu tō ewome aorikyry poko.

⁵² Juteu tō ewome rokē pyra emero Ritonōpo poetory enehpotohme, saparahme exiketō enehpotohme, oximōme toto ehtohme roropa, toiro tosēke toto ehtohme.

⁵³ Morotoino osenetupuhkehpyra toh kynexine, juteu tuisary tomo, Jezu etapary poko tyya xine, etapary se toexirykōke.

⁵⁴ Morara exiryke tokare ytopyry ropa Jezu toehse juteu tō htaka. Mame toytose ropa ynororo ahno htaka. Eparaī pona kýtone typoetory tō maro ehse.

⁵⁵ Morarame Oseahmatoh Paxikoa ameke pyra toehse. Morara exiryke Jerusarē zomyēkō toytopotose toto Jerusarē pona. Tyyrypyrykō korokapose kýtone toto otuhtoh konōto ritohto.

⁵⁶ Ritonōpo Tapyī taka tōximōse tahtao xine, Jezu tupise eya xine. Ynara tykase toto oseya rokene:

– Otara āko matou Jezu poko? Oehnōkohxo hna reh otuhtoh konōto pona? tykase toto.

⁵⁷ Osemazuhme ynara tykase parixeu tō exiryke Ritonōpo maro otu-ruketō tuisary maro: “Jezu eneryhtao oya xine yna zurutoko,” tykase toto tōturuse Jezu apoitohme tyya xine.

12

Jezu ehtopōpyry Petania po
(*Mateu 26.6-13; Maku 14.3-9*)

¹ Morarame tuhke hkopyra rokē ěmepyry ise ro kynexine otuhtoh konōto ritohme, Paxikoa ritohme eya xine. Mame Jezu toytose Petania pona, Razaru esaka, tynĕsemākapohpyry ropa esaka.

² Morara exiryke autuhtoh tyrise Maria tomo a Jezu otuhtohme. Tōsĕ aroarōko Maata kynexine. Razaru otuhnōko kynexine Jezu maro.

³ Morarame Maria a ixtaratu tapoise typyne exikety, meio riturume naratu kurā risemy. Jezu pupuru pona moro tukuāse eya. Ipupuru tykorokase ropa tūsety ke eya. Typoxine itamurume toehse tapyi tao.

⁴ Juta Ixikariote moroto kynexine, Jezu poetoryme repe; Jezu ewokaneme roropa kynexine. Ynara tykase ynororo:

⁵ – Kurehxo moro ixtaratu tokamosĕme ahtao exiry. Tuhke tineru at-apoiry tokamose ahtao, tymōkomokākara a ekarotohme, tykase ynororo repe.

⁶ Morara tykase ynororo ajoajohpe toexiryke. Tymōkomokākara pyno nymyry pyra ynororo kynexine. Jezu poetory tinerū eraseme kynexine, toitoine toto tinerū touse eya tytinerūme.

⁷ Ynara tykase Jezu eya:

– Ah keh nyryno. Jekepyry popatoh kuhnōko mana.

⁸ Tymōkomokākara nae mosa rokene. Yrome ywy ase okynā pyra taro amaro xine, tykase Jezu eya.

Tātamorepase toto Razaru etapary poko

⁹ Morarame: “Jezu Petania po mana,” kary totase toto a ahtao, tuhkākō toytose Jezu enese. Razaru enese roropa toytose toto, Jezu nĕsemākapohpyry ropa enese.

¹⁰ Morara exiryke Razaru etapary se toehse toto, Ritonōpo maro otu-ruketō tuisary tomo.

¹¹ Razaru pokoino juteu tō tuhke tosĕkō rumekary se toehse, Jezu enetupuhtohme rokē tosĕkōme. Morara exiryke Razaru etapary se toehse toto juteu tō tuisary tomo.

Jerusarĕ pona Jezu ytotoopōpyry
(*Mateu 21.1-11; Maku 11.1-11; Ruka 19.28-40*)

¹² Yrokokoro: “Jezu oehnōko mana Jerusarĕ pona,” kary totase imoihmākomo a, Oseahmatoh Paxikoa pona ytaketomo a.

¹³ Morara exiryke marariary panō tysahkase eya xine. Morarame toytose toto Jezu ěpatakāmase. Ynara tykase toto:

– Kure Ritonōpo mana. Kure roropa inenehpohpyry mana. Ritonōpo Kapuaono, kure rokē Izyraeu tō tuisary tyriko, tykase toto, tōturuse toytorykōme.

¹⁴ Morarame jumĕtu pitiko tapoise Jezu a. Epona tōtyrise, pake Ritonōpo nymeropohpyry poe ro.

¹⁵ Ynara tykase Ritonōpo pake:
“Emynyhmara ehtoko, Jerusarĕ pōkomo.

Okynã pyra oesêkõ mã oehnõko.
 Jumêtu pitiko po oehnõko mana,”
 me tymerose Ritonõpo omiryne pake.

¹⁶ Yrome Jezu poetory kynexine onenetupuhpyra aporo moro poko. Imeïpo tonetupuhse toto a, tõsemãse ropa Jezu ahtao, tõnuhse ropa ynororo ahtao roropa kakoxi. Emene tutuarõtase ropa toto Ritonõpo omiryne poko. Ritonõpo nekarotopõpyry ae ro Jezu poko tutuarõtase toto.

¹⁷ Mame Razaru êsemãkatopõpyry ropa enehpõkomo a imehnõ turuse. Imoihmãkõ tutuarõtano hse eya xine. Razaru êsemãkatopõpyry ropa poko Jezu a.

¹⁸ Morara exiryke imoihmãkõ toytose Jezu êpatakãmase, Jezu jami-tunuru totase tyya xine exiryke.

¹⁹ Morarame parixeu tõ oseya rokẽ tõturuse toto. Ynara tykase toto:
 – Enêko matose. Sekurehtou. Emero porehme Jezu marõme nexi toto, tykase toto imoihmãkõ poko.

Kyreku tõ oehtopõpyry Jezu enese

²⁰ Morarame Jerusarê pona ytoketõ maro kyreku tõ toytose Paxikoa pona. Jeimamyry punero ytosene toto, juteu tõ maro. Ritonõpo poko atãkyemase ytosene toto.

²¹ Morarame Piripe a toytose toto. Petesaita põ Piripe kynexine, Karirea rãnaõ pono. Ynara tykase toto Piripe a:

– Pãna, Jezu enery se ynanase. Yna otururu se ynanase imaro, tykase toto Piripe a.

²² Piripe toytose Âtare zuruse aporo. Mame asakoro ro toytose toto Jezu a:

– Kyreku tõ mã tõtururukõ se amaro, tykase toto Jezu a. Ynara tykase Jezu eya xine:

²³ – Kapu ae Ayhtohpyry ase. Okynã pyra orihnõko ase. Mame toorihse jahtao êsemãnõko ropa ase. Morarame ime jehtoh enetupuhnõko imehnõ mana, tymyakãkõme toorihse jexiryke. Jêsemãtopõpyry ropa eneryke tyya xine ime jehtoh enetupuhnõko toh mã rahkene.

²⁴ Zae rokẽ ynara ãko ase oya xine, oxinase puhturu ke mã anarykara ahtao nono aka, ahtara mã ekurehnõko. Emãpyra roropa mana. Mãpyra tarykase ahtao nono aka ahtãko mana. Emãnõko roropa mana. (Morara tykase Jezu toorikyry poko, tõsemamyry ropa poko roropa, tonetuputyry poko tuhkãkomo a, enara.)

²⁵ – Ynara karyhtao kyya xine: “Osepyno ase. Jetuarimary se pyra ase. Jorikyry se pyra ase roropa. Penetãko ro ase. Morara exiryke jorikyry se pyra ase,” karyhtao kyya xine orihnõko rokẽ sytatose. Mãpyra ynara karyhtao kyya xine: “Utuarimary zuno pyra ase. Jorikyry zuno pyra roropa ase. Ritonõpo omipona se rokẽ ase,” karyhtao kyya xine, orihpyra exiiko sytatose.

²⁶ Ypoetoryme se awahtao xine jomipona ehtoko ymaro oehtohkõme. Jomipona awahtao xine atãkyematohkõ ekarõko mã Papa oya xine.

Toxiximary poko Jezu oturutopõpyry

²⁷ – Seromaroro emynyhmãko ase yronymyryme. Otara ãko hano? “Papa, jorikyry se pyra ase,” kary se ase repe. Yrome moro poko tooehse ywy kapu ae orihse tarona.

²⁸ Papa Kapuaono, ime oexiry enepoko imehnomo a, “Kure mase,” katohme toto a, tykase Jezu.

Mame kaino omi totase toto a:

– Imehxo jehtoh tonepose ya eya xine. Imeïpo enezomopõko ropa ase eya xine, tykase omi kaino.

²⁹ Moro omi etaryke tyya xine ynara tykase imoihmãkomo:

– Konomeru kynako, tykase toto.

Imehnõ ynara tykase:

– Ritonõpo nenyokyhpyry noturuno Jezu a, tykase toto.

³⁰ Yrome ynara tykase Jezu eya xine:

– Moro omi kynako ynetaryme rokẽ pyra. Sekere nykano onetarykõme roropa. Otuarõtatohkõme kynako, tykase eya xine.

³¹ – Okynã pyra iirypyrymãkõ iirypyryme toto exiry enetupuhpõko ase. Okynã pyra Ritonõpo omipona pyra exiketõ esẽkõ poremãkapõko ase, joroko tamuru poremãkapõko.

³² Mame tanÿse jahtao wewe pokona, emero sero nono põkomo a onetupuhpõko ase, tykase Jezu eya xine.

³³ Morara karyke toto a, toto zurune toorikyry poko, wewe pokona toxixihmapory poko.

³⁴ Mame ynara tykase imoihmãkomo Jezu a:

– Ritonõpo nymeropohpyry Moeze a ynara ãko: “Ritonõpo nymenekahpyry orihpyra mana jũme,” ãko. Yrome omoro ynara ãko: “Kapu ae Ayhtohpyry orihnõko mana,” ãko mase. Onoky Kapu ae Ayhtohpyry na taro? tykase toto tõturupose eya.

³⁵ Ynara tykase Jezu eya xine:

– Sero nono põkõ ezurume sã ase. Otuarõtanohekõme ase, Ritonõpo poko. Pohñõ apiakary poko roropa otuarõtanohtorÿko ase apotoimo htaka toto omomyry poko, enara. Okynã pyra ase amaro xine. Kuenetupuhtoko amaro xine ro jahtao omõpyra oehtohkõme apotoimo htaka. Xinukutumae ytoketõ tahnõko rokẽ toh mana, tosemarykõ waro pyra toexirykõke. Mokaro saaro jenetupuhpynõ mana, tuaro pyra samo. Apotoimo htaka toytorykõ onenetupuhpyra toto, jenetupuhpyra toexirykõke.

³⁶ Morara exiryke oezurukõme jexiry enetupuhtoko amaro xine ro jahtao. Ritonõpo poetoryme oehtohkõme, tykase Jezu eya xine.

Onenetupuhpyra juteu tõ ehtopõpyry

Morara kaxïpo toesyryhmase ropa. Tõtonõse tonepyra mokaro ehtohme.

³⁷ Tuhke rokẽ tyjमितunuru tonepose repe eya xine. Yrome onenetupuhpyra tokurehse toto.

³⁸ Morara exiryke zae kynexine urutõ omihpyry pake, Izaja omihpyry. Ynara tykase ynororo:

“Ritonõpo Kapuaono, moxiã nase yna omiry onenetupuhpyra nase toto. Ajमितunuru roropa onenetupuhpyra nase toto,” tykase Izaja pake. Zae morara tykase. Zae ro aomihpyry mã seromaroro.

³⁹ Morara exiryke Izaja nekarotopõpyry ae ro onenetupuhpyra toh toehse. Ynara tykase roropa Izaja pake:

⁴⁰ “Tuaro pyra tyripose Ritonõpo a,

aosenetupuhpyrykõ tyripose tũpore roropa Ritonõpo a.

Morara exiryke Ritonõpo jamitunuru eneryhtao ro onenetupuhpyra mã toto.

Aomiry etaryhtao ro onenetupuhpyra mã toto.

Tyyrypyrykõ onurumekara roropa toto.

Morarame rokẽ tyripose toto Ritonõpo a.

Tyyrypyrykõ onurumekapỹme tyripose toto tõmipona pyra toto exihpyryme,”

⁴¹ me tymerose Izaja a pake, Jezu jamitunuru tonese tyya exiryke.

⁴² Morarame tuhke juteu tõ esamo a tonetupuhse. Yrome tynotao xine rokẽ tonetupuhse eya xine parixeu tõ zuno toexirykõke, atamorepatoh tae tutütanohporykoino ropa eya xine.

⁴³ “Kure mase” kary etary se toh kynexine typoko xine parixeu tomo a. Yrome “Kure mase” kary etary se hkopyra toh kynexine Ritonõpo a.

Jezu omihpyry kuapiakatorỹko mana

⁴⁴ Morarame Jezu ynara tykase ropa opore:

– Jenetuputyryhtao oya xine, wyw ro rokẽ kara enetupuhnõko matose. Jenehpohpõ enetupuhnõko roropa matose.

⁴⁵ Jenetuputyhpõkõ mã jenehpohpõ enetupuhnõko roropa mã toto.

⁴⁶ Oepyase xiaro sero nono põkõ ezurume. ãmorepatorỹko ase Ritonõpo omiry poko. Jenetuputyryhtao oya xine oorypyrykõ poko pyra exĩko matose. Ixinukuturu htoko ytoketõ sã pyra exĩko matose. Saeremae ytoketõ sã rokẽ exĩko matose.

⁴⁷ Jomiry etãko matose. Yrome jomipona pyra awahtao xine oemara xine ase. Æpiakase xine pyra oepyase. Yrome okurãkase xine oepyase.

⁴⁸ Yse pyra awahtao xine jomiry etary se pyra roropa awahtao xine, ãpiakatorỹko mã Ritonõpo aorihityã tõ eşemãkatoh ropa po tyya, jomipona pyra toehse oexirykõke.

⁴⁹ Jamoreme ourupyra xine ase. Papa Kapuaõ nekarohpyry rokẽ ekarõko ase oya xine.

⁵⁰ Inekarohpyry omipona rokẽ awahtao xine orihpyra exĩko matose jũme. Moro waro ase. Morara exiryke Papa nekarohpyry rokẽ ekarõko ase oya xine, tykase Jezu imoihmãkomo a.

13

Typoetory pupuru kurikatopõpyry Jezu a

¹ Morarame toiro tynyhse ise ro Oseahmatoh Paxikoa poko ehtohme. Morarame toytotoh poko tuaro Jezu kynexine, sero nono rumekary poko tyya. Tummy a toytotoh poko tõsenetupuhse. Moino ro typoetory pyno Jezu kynexine. Toto pyno exikehpyra kynexine, toorikyry ponãmero.

² Morarame kokonie pukuro tõtuhse Jezu typoetory tõ maro. Morarame joroko tamuru nymenekahpyry Juta kynexine, Ximão Ixikariote mükuru. Jezu ewokaneme tymenekase joroko tamuru a.

³ Ritonõpo a tyjamitunuru tokarose Tumükuru a emero porehme. Moro waro Jezu kynexine. Toehtopõpyry Ritonõpo poe waro roropa kynexine. Eya toytotoh ropa waro roropa kynexine.

⁴ Morarame Jezu kynowõne ropa tõtuhkehxpõ. Mame tupõ touse ropa ahtao kynosekunazõtõne ropa tuaja ke.

⁵ Mame eya tuna tarykase ahtao paxiha aka, typoetory tõ pupuru tukurikase eya. Tuaja ke tykorokase ropa eya.

⁶ Mame Ximão Peturu a Jezu toytose ahtao, ynara tykase Peturu eya:

– Upupuru kurikāko hma? tykase eya.

⁷Ynara tykase Jezu eya:

– Ynyriry onenetupuhpyra ro matose. Yrome imeīpo zuaro exīko matose, tykase ynororo eya.

⁸ – Upupuru kurikary se pyra ase oya, yna esēme oexiryke, tykase Peturu eya.

– Yrome opupuru onukurikara jahtao, ypoetoryme pyra mase, tykase Jezu eya.

⁹Ynara tykase Peturu:

– Upupuru rokē kara ikurikako jemary roropa, jupuhpyry roropa, ikurikako emero, tykase Peturu eya.

¹⁰Ynara tykase Jezu eya:

– Aepytyā sā oexirykōke ōkokō mā kure. Morara exiryke ōkokō kurikary se pyra ase. Opupurukō rokē kurikāko ase. Amarakō emero aepytyā samo. Toiro mose rokē tyrypyry onurumekara tokurehse nase. Eypyty saaro nase, tykase Jezu eya xine.

¹¹ Towokane waro toexiryke morara tykase Jezu: “Aepytyā sā matose. Toiro mose tyrypyry onurumekara tokurehse nase. Eypyty saaro nase,” tykase Jezu eya xine.

¹² Morarame toto pupuru tukurikakehse ahtao tyya, tupō tamuruse ropa eya. Meza pona typorohse ropa. Ynara tykase ynororo tyoetory tomo a:

– Menetupuhtou ynyrihpyry poko?

¹³ Tuisa, āko matose. Amorepatono āko roropa matose ypoko. Zae ro matose, oesēkōme jexiryke,

¹⁴ Āmorepanekōme roropa jexiryke. Yrome anamotokōme sā opupurukō ukurikano. Ysā ehtoko. Imehnō pyno ehtoko. Imehnō akorehmatoko roropa.

¹⁵ Moro yrino onenerykōme. Morara exiryke moro ipoenohoko.

¹⁶ Ymotye pyra matose, ypoetoryme oexirykōke.

¹⁷ Oesēkōme ase yrome opupurukō ukurikano, ysā imehnō akorehmatohme oya xine. Morara ahtao tākye exīko matose moro poenopyryhtao oya xine.

¹⁸ – Emero opoko xine kara ywy repe. Ynymenekatyā waro ase. Yrome pake Ritonōpo nymeropohpyry ae ro jewokaneme toehse: “Mose, ymaro otuhkety jewokaneme toehse,” tykase pake.

¹⁹ Sero poko ourutoryko ase jewokara ro ahtao. Morarame morara toehse ahtao jenetupuhnōko matose Ritonōpo nymenekahpyryme. Morara exiryke jomihpyry anamonohpyra ase.

²⁰ Zae rokē ase ynara karyhtao, ynenyokyhpyry pyno awahtao xine ypyno roropa matose. Morararo ypyno awahtao xine jenehpohpō pyno roropa matose, tykase Jezu eya xine.

Towokahpō ekarotopōpyry Jezu a

(Mateu 26.20-25; Maku 14.17-21; Ruka 22.21-23)

²¹ Morarame tōturukehse tahtao sam tykase ynororo tukurohtao. Ynara tykase ynororo:

– Ajohpe pyra, toiro mose jewokāko nase, tykase Jezu eya xine.

²² Tōsenesenese toto oxime, owokato waro pyra toexirykōke.

²³ Toiro ipoetory Jezu zamaro exikety. Imaro typorohse kynexine.

²⁴ Tomary ke mokyro tykohmase Peturu a. Ynara tykase ynororo eya:

– Ekaropoko eya: “Onoky ewokaneme nae?” tykase Peturu eya.

²⁵ Eponarohme sã toytose mokyro Jezu a ekaropotohme:

– Onoky mokyro oewokaneme? tykase.

²⁶ Ynara tykase Jezu eya:

– Zupâko ase zuaro oehtohme. Mose ro mã jewokâko, tykase Jezu eya.

Morarame wyi tytohkase Jezu a, tyhpase ahtao tokarose Juta a, Ximão Ixikariote mükuru a.

²⁷ Moro wyi tapoise eya ahtao, Jezu zetũ tanỹse eya. Joroko tamuru omipona toehse. Mame ynara tykase Jezu eya:

– Ehẽ, axĩ ke ytoko oerẽtykyrỹpyry ritohme, jũme rokẽ oerẽtykehtohme, tykase ynororo eya.

²⁸ Yrome imehnõ Jezu maro exiketõ aomiry onenetupuhpyra toto.

²⁹ Tytinerũkõ eraseme Juta exiryke, osepekahse rokẽ tonyohse tokarose eya xine. Tymõkomokākara a tineru ekarose roropa tonyohse tokarose eya xine.

³⁰ Morarame moro wyi tapoise tyya ahtao tutütase Juta. Tykohmãsehxo ahtao toytose.

“Imehnõ pyno ehtoko,” katopõpyry Jezu a

³¹ Morarame toytose Juta ahtao ynara tykase Jezu:

– Seromaroro Kapu ae Ayhtohpyry imehxo exiry enẽko matose. Ritonõpo imehxo exiry roropa enetupuhnõko matose jeneryke roropa oya xine.

³² Morara exiryke ime jehtoh eneporyke oya xine Ritonõpo a, ime toehtoh roropa enepõko mã oya xine. Seromaroro ime jehtoh enepõko mã oya xine Papa.

³³ Poetohiti, okynã pyra ase amaro xine. Jupĩko matose repe. Yrome ymaro ytosaromepyra matose. Oya xine rokẽ pyra morara ãko ase. Juteu tomo a roropa serara ase: “Ymaro ytosaromepyra matose,” ase eya xine. Morara katopõpyry saoro, morara yka oya xine.

³⁴ Mame jomiry kasenato nomõko ase amaro xine. Imehnõ pyno ehtoko. Opyno xine jexiry saoro imehnõ pyno ehtoko, yronymyryme.

³⁵ Imehnõ pyno awahtao xine ypoetoryme oexirykõ enetupuhnõko sero põkõ mana emero porehme, tykase Jezu eya xine.

Peturu zurutopõpyry Jezu a

(Mateu 26.31-35; Maku 14.27-31; Ruka 22.31-34)

³⁶ – Aza ytõko mah? tykase Ximão Peturu. Ynara tykase Jezu eya:

– Ymaro ytosaromepyra matose seromaroro. Yrome imeĩpo matose ya ytõko, tykase Jezu.

³⁷ – Oty katohme amaro ytopyry ahno? Orumekary se pyra ase. Jorikyry zuno pyra ase. Imehnõ ynara karyhtao: “Jezu poetoryme awahtao oetapãko ynanase,” karyhtao ya: “Jezu poetoryme ase,” ãko ase, orumekary se pyra jexiryke, tykase Peturu eya.

³⁸ Mame ynara tykase Jezu eya:

– Oorikyry zuno pyrahxo hmah? Jurumekarahxo mahno? Etako pahne, kuratiri onetara ro ahtao: “Jezu waro pyra ase. Ipoetory kara ase,” ãko mase oseruao, tykase Jezu eya.

14

Osemame Jezu Ritonõpo a

¹ Ynara tykase roropa Jezu typoetory tomo a:

– Torëtyke pyra ehtoko jytory poko. Emynyhmara ehtoko. Ritonõpo enetupuhnõko matose. Kuenetupuhntoko roropa.

² Tuhke osa nae Papa esao. Arypyra ahtao morara kara exiry oya xine. Ytõko ase oesarykõ kuräkase.

³ Imeïpo, oesarykõ otyhkaxïpo oehnõko ropa ase tarona opoko xine, ymaro aarotohkõme kapu aka.

⁴ Esemary waro matose, tykase Jezu eya xine.

⁵ Ynara tykase Tome:

– Aza ytõko ma? Zuario pyra ynanase. Oesemary waro pyra roropa ynanase, tykase.

⁶ Ynara tykase Jezu eya:

– Ywy ase oesemarykõme nymyry Ritonõpo a. Ywyhnao ytopyra matose Papa a. Ywy ase zae oriponekõme nymyry. Jenetuputyryhtao oya xine ajoajohpe pyra exïko matose. Oësemãkaponekõme roropa ase. Jenetuputyryhtao oya xine orihpÿme exïko matose.

⁷ Seromaroro juaro toehse matose. Papa waro exïko roropa matose. Taroino Papa waro matose, tonetupuhse oya xine exiryke, tykase Jezu toto a.

⁸ Ynara tykase Piripe eya:

– Kumykõ enepoko yna a. Enery se rokë ynanase, tykase.

⁹ Ynara tykase Jezu eya:

– Pake ro ase amaro xine, mõtoino rokë pyra. Oty katoh juaro pyra ro mahno Piripe? Juaro awahtao xine Papa Kapuaõ waro roropa matose. Oxisã ynanase Papa maro. Morara exiryke oty katoh: “Kumykõ enepoko yna a,” ãko matou?

¹⁰ Onenetupuhpyra ro hma, Piripe? Papa maro ase, ymaro roropa Papa mana. Ywy jomi poe pyra kuuruatose. Yrome Papa poe kuuruatose. Ymaro mana erohnõko.

¹¹ Jomiry enetupuhntoko, ynara karyhtao ya, Papa maro ase, ymaro roropa Papa mana. Jomiry onenetupuhpyra awahtao xine nyryhpyry enery poko kuenetupuhntoko.

¹² Zae ase ynara karyhtao, jenetuputyryhtao oya xine nyryryrÿ sã tyrïko roropa matose. Nyryhpyry motye roropa tyrïko matose toytose jahtao Papa esaka.

¹³ Mame ekaroporyhtao Papa a, emero ekarõko ase oya xine, Papa omi poe ekaroporyhtao, Papa ime exiry enepory se jexiryke oya xine.

¹⁴ Mame ynara karyhtao Ritonõpo a: “Onekarohpyry se rokë ase,” karyhtao oya xine onekarohpyrykõ ekarõko ase oya xine.

“Kurã Zuzenu ekarõko ase oya xine,” katopõpyry Jezu a

¹⁵ – Mame yse awahtao xine ãmorepatopõpyrykõ ya omipona ehtoko.

¹⁶ Mame ekaroporyhtao ya ãkorehmanekõ ekarõko mã Papa oya xine. Tuzenu kurã ekarõko oya xine mana jüme aehtohme amaro xine.

¹⁷ Ritonõpo Zuzenu anapoipyra jenetupuhpynomo, onenetupuhpyra toexirykõke, zuaro pyra roropa toexirykõke. Yrome matose Ritonõpo Zuzenu waro amaro xine exiryke, isene ro okurohtao xine exiryke.

¹⁸ – Jüme orumekara xine ase. Oya xine oehnõko ropa ase.

¹⁹ Okynã pyra jenetupuhpynõ jenekehnõko toh mana. Yrome matose jenõko. Isene jexiryke, isene roropa exïko matose.

²⁰ Morara ahtao Papa maro jexiry waro exïko matose. Moro saaro ymaro matose, amaro xine jexiry saaro.

²¹ – Jomiry se nymyry awahtao xine, jomipona roropa awahtao xine ypyno matose. Morara ahtao opyno xine Papa exīko mana ypyno oexirykōke. Ywy roropa opyno xine exīko ase. Ypoko otuarōtanohtorŷko ase, tykase Jezu eya xine.

²² Ynara tykase Juta (imepŷ Juta, Ixikariote kara):

– Oty katoĥ yna rokē tuarōtanohnōko mah? Oty katoĥ oenetupuhpynō onutuarōtanohpyra mah? tykase Juta.

²³ Ynara tykase Jezu eya:

– Ypyno awahtao xine, jomipona exīko matose. Opyno xine Papa exīko roropa mana. Mame oehnōko ynanase Papa maro oya xine, jūme amaro xine yna ehtohme.

²⁴ Ypyno pyra exiketō jomipona pyra mana. Yrome ywy jomi poe pyra kuuruatose. Papa poe rokē kuuruatose, jenehpohpō omi poe.

²⁵ – Moro poko kuurutou amaro xine jahtao.

²⁶ Papa Tuzenu enehpōko mana ymyakāme Ākorehmanekōme. Āmorepatorŷko mana emero. Ynekarohpyry poko otuarōtanohtorŷko roropā mana.

²⁷ – Torētyke pyra oripotorŷko ase. Torētyke pyra ypoē exīko matose. Jenetupuhpynō poe torētyke pyra exipyra matose. Ypoē rokē torētyke pyra exīko matose. Torētyke pyra ehtoko. Emynyhmara roropa ehtoko. Oserehpyra roropa ehtoko.

²⁸ Jomiry metatou? “Ytōko ase. Yrome oehnōko ropa ase. Jūme orumekara xine ase,” kary metatou ya? Ypyno awahtao xine Papa a jytory poko tākye exīko matose, ymotye Papa exiryke.

²⁹ Moro poko kuurutou seromaroro ytopyra ro jahtao. Morarame toytose jahtao enetupuhnōko matose. “Sero poko kuuruatosene Jezu,” āko matose.

³⁰ Okynā pyra oturukehnōko ase amaro xine, jenetupuhpynō tuisary oepyryke. Yrome jesē kara mokyro. Ypoko pyra roropa mana tyryrypyhpyke pyra jexiryke.

³¹ Yrome Papa pyno jexiry enetupuhtohme jenetupuhpynomō a, ipyno jexiryke roropa aomipona yronymyryme ase.

– Pa, ehmaropa taroino, tykase Jezu typoetory tomo a.

15

Uwa zoko sã Jezu exiry

¹ Ynara tykase Jezu typoetory tomo a:

– Uwa zokome sã ase. Uwa zoko esēme sã Papa mana. Esēme rokē pyra mana. Ikyryneme roropa mana.

² Amoriry pisarara sã ypoetory tō mana. Eperytapŷ amoriry pisarara ahtao, amorihkāko esē mana, eperytara exiryke. Eperytakety amoriry ahtao epery tō zomye amorisahkāko roropa esē mana kure aehtohme, itamurume eperytatohme. Mokyro sã mǎ Papa. Tōmipona se exiketō amorepāko mana, tōmipona ipunaka toto ehtohme.

³ Amarakō tukurākase matose eya jomiry totase oya xine exiryke. Uwa amoriry tapopohse ahtao tuhke eperytāko mana. Moro saaro okurākatorŷko Papa mana, zae tōmipona oehtohkōme.

⁴ Ymarōme ehtoko. Ywy roropa amaro xine exīko ase. Ymarōme pyra awahtao xine zae jomipona exipyra matose. Uwa amorirŷpyry amorihkasē sã exīko matose. Eperytapŷ sã exīko matose roropa.

⁵ — Ōkokōme ase. Jamoriryme roropa matose. Ymaro awahtao xine zae jomipona exīko matose. Eperytakety sã exīko matose. Ymaro pyra awahtao xine Ritonōpo zamaro pyra matose. Aomipona pyra oexirykōke eperytapỹ sã exīko matose.

⁶ Uwa amorirỹpyry amorihkasẽ papyry sã ymaro pyra exiketō pahnōko mã Papa. Tamorihkase ahtao amorirỹpyry orihnōko mana. Mame iwỹnãko toto apoto htaka ematohme jahkatohme.

⁷ Ymaro awahtao xine, jomiry okurohtao xine ahtao roropa emero ekarōko mã Papa ekaroporyhtao oya xine.

⁸ Morarame ypoetoryme nymyry awahtao xine eperytaketō sã exīko matose, orẽpyra jomipona exīko matose. Mame jomipona awahtao xine ypoetoryme oenetupuhutorỹko imehnō mana. “Kure Ritonōpo nase. Imehxo nase,” āko mã toto jomipona oexirykōke.

⁹ Papa ypyno exiry saaro opyno xine ase. Morara exiryke opynukō anakohpyra ehtoko.

¹⁰ Jomipona awahtao xine opyno xine ase õsepynuporykōke. Moro saaro mã Papa, aomipona jexiryke ypyno mana.

¹¹ — Naeroro otuarōtanohtorỹko ase moro poko ypoe rokẽ tãkye oehtohkōme, tãkye nymyry oehtohkōme.

¹² Ynara āko ase oya xine, imehnō pyno ehtoko, opyno xine jehtoh samo.

¹³ Tope tō pyno nymyry exikety tope tō ewome mã orihnōko, orihpyra tope tō ehtohme. Moro kure kuhse Papa a. Onymotyẽkara exino.

¹⁴ Jepeme matose jomipona awahtao xine.

¹⁵ Ynamoto tōme rokẽ pyra matose. Jepeme nymyry matose. Namoto tošẽ nyryry waro pyra mana. Yrome amarokō jepeme matose. Papa nekarohpyry emero ekaroase oya xine.

¹⁶ Onymenekahpyrykō kara ase. Amarokō matose ynymenekatyamo. Tymenekase matose ya eperytaketō sã oehtohkōme, jumanatome jomipona oehtohkōme. Morarame emero ekarōko mã Papa oya xine jomi poe ekaroporyhtao oya xine.

¹⁷ Naeroro ynara āko rokẽ ase oya xine, imehnō pyno ehtoko, āko ase oya xine, tykase Jezu eya xine.

Jezu poetory tō ryhmãko imehnō mana

¹⁸ — Jenetupuhpynō ozehno xine toto ahtao, wenikehpyra ehtoko ypoko. Yzehno toh kynexine roropa pake.

¹⁹ Jenetupuhpyra awahtao xine ozehno xine pyra mã toto, topekōme oexirykōke. Yrome tymenekase ya oexirykōke jenetupuhpynō epeme pyra toehse matose. Morara exiryke ozehno xine toh mana tysã xine pyra toehse oexirykōke.

²⁰ Jomiry poko wenikehpyra ehtoko: “Ymotye pyra matose ypoetoryme oexirykōke.” Yryrymaryhtao imehnomo a oryhmatorykō roropa mã toto ysaaro. Mãpyra jomipona toto ahtao õmipona xine mã exīko roropa toto.

²¹ Yrome oryhmatorykō mã toto, jomipona oexirykōke jenehpohpō waro pyra toexirykōke roropa.

²² Oehpyra jahtao toto onyxhiropyra Ritonōpo exiry toto rypyry poko, iiryryrykō poko toto onurupyra jexiryke roropa. Yrome toehse jexiryke tutuarōtase toto tyryryrykō poko. Morara exiryke toto hxirōko mã Papa.

²³ Yzehno exiketō mā Papa zehno roropa mā toto.

²⁴ Māpyra yjमितunuru onenepopitopyra jahtao toto onyxiropyra Ritonōpo exiry iirypyrykō poko. Mame yjमितunuru enepoase toto a repe tuhke. Yrome onenetupuhpyra toto. Naeroro toto hxirōko Ritonōpo mana. Yjमितunuru enease toto yrome yzehno ro toto. Papa zehno roropa toto.

²⁵ Morara toehse Ritonōpo nymeropohpyry ae ro pake Moeze a. Ynara tykase ynororo: “Yzetū tanỹse eya xine epokapỹme,” tykase ynororo.

²⁶ — Ākorehmanekō mā oehnōko, Zuzenu. Zae Ritonōpo ehtoh poko āmorepanekōme mā ynororo. Oehnōko mana Papa winoino. Mokyro enyohnōko ase Papa poe. Morarame ypoko otuarōtanohtorỹko mana.

²⁷ Amarokō roropa ypoko imehnō tuarōtanoohnōko matose moino ro ymaro oexirykōke.

16

¹ — Moro poko kuurutou, pore māpyra oehthkōme.

² Tātamorepatohkō tae otūtanohtorỹko ropa imehnō mana. Morarame okynā pyra oetaparykohtao: “Ritonōpo akorehmāko sytatose. Aomi poe toto etapāko sytatose,” āko toh mā repe oetaparykohtao.

³ Oryhmatorỹko mā toto Ritonōpo waro pyra toexirykōke, juaro pyra roropa toexirykōke.

⁴ Yrome moro poko kuurutou oryhmara ro xine toto ahtao. Imēīpo oryhmatorykohtao tuarōtāko matose jomihpyry poko.

Kurā Zuzenu erohtoh poko

— Pake ourupyra xine exiase amaro xine ro jexiryke.

⁵ Mame seromaroro jyatoryke ropa ase otuarōtanohtorỹko ase. Jenehpohpono a ytōko ropa ase. “Aza ytōko ma?” kara matose ya.

⁶ Jyatory poko turuse ya oexirykōke emynymāko matose.

⁷ Yrome etatoko pahne. Kurehxo jyatory. Ytopyry jahtao Ākorehmanekō oehpyra exiry. Yrome toytose jahtao enehpōko ase oya xine.

⁸ Toehse ahtao mā sero nono pōkō rypyry zumakapōko mana. Ritonōpo rokē mā iirypyrymākō kurākary waro. Moro poko toto amorepāko mana. Jenetupuhpynō wānopyry poko roropa toto tuarōmāko mana, enara.

⁹ Jenetupuhpyra sero nono pōkō mana. Morara exiryke toto rypyry zumakapōko mana, jenetupuhpyra toto exiryke.

¹⁰ Papa a ytōko ase. Morara exiryke Ritonōpo Zuzenu āmorepatorỹko mana iirypyrymākō kurākary poko Ritonōpo a.

¹¹ Pake joroko tamuru tapiakase Ritonōpo a ematohme apotoimo htaka. Morara exiryke Ritonōpo Zuzenu otuarōtanohtorỹko mana pohnō apiakary poko toto papyry poko roropa apotoimo htaka.

¹² — Tuhke ourutohkō nae ase repe. Yrome seromaroro pitiko rokē āmorepatorỹko ase wenikehpyra oehthkōme, oweniketrykōino.

¹³ Yrome Zae exikety zuzenu toehse ahtao otuarōtanohtorỹko mana zae exiry poko emero. Ritonōpo Zuzenu mā tamoreme oturupyra mana. Ritonōpo nekarohpyry rokē tyya ekarōko ropa oya xine mana. Ourutorỹko mā aporo morohne poko osemazuhme. Morarame inekarotopōpyry ae ro exīko mana.

¹⁴ Imehxo jexiry enetupuhpōko mā oya xine. Jomiry etaryke tyya ekarōko ropa oya xine mana otuarōtatohkōme.

¹⁵ Emero Papa zuaro exiry waro ase. Oxisã ynanase. Morara exiryke morara ykã oya xine: “Ritonõpo Zuzenu ynekarohpyry ekarõko ropa mã oya xine,” ykano.

Omuhpe aporo äkyetãko ropa

¹⁶ – Okynã pyra jenekehnõko matose. Yrome okynã pyra jenẽko ropa matose, tykase Jezu.

¹⁷ Ynara tykase ipoetory tõ oxime rokene:

– Otara exiko na moromeipo? “Okynã pyra jenekehnõko matose. Moromeipo jenezomõko matose,” äko nae? “Papa a jytoryke ropa,” äko nae?

¹⁸ Oty katohme hkoh morara äko nae? Zuaro pyra sytatose, tykase toto. Oxime rokẽ toh tõturuse.

¹⁹ Toto otururu waro Jezu kynexine. Morara exiryke ynara tykase ynororo eya xine:

– Ynekarory poko oturupõko matou? “Okynã pyra jenekehnõko matose aporo. Moromeipo okynã pyra roropa jenẽko ropa matose,” kary ya. Moro poko tokoh oturũko matou oxime rokene?

²⁰ Etatoko pahne, yhnamõko matose, yrome jenetupuhpynõ tãkye exiko toh mana. Emynyhmãko matose aporo. Yrome imeipo tãkye exiko ropa matose jenery ropa ahtao oya xine.

²¹ Nohpo ke mana enurusasaka tahtao tãkye pyra mana aporo sam karyke tyya. Yrome tonuruse poeto ahtao toetuarimatopõpyry poko axi wenikehnõko ropa mana. Tãkye rokẽ exiko mana poeto eneryke tyya.

²² Mokyro sã rokẽ matose. Emynyhmãko matose aporo. Yrome oenetyrõko ropa ase. Morarame tãkye exiko ropa matose tõsenepose ropa oya xine jexiryke. Morara ahtao imehnõ mã omynyhmapopyra xine mana.

²³ – Morarame Ritonõpo Zuzenu tooehse ahtao, ya onekaropopyra matose. Etatoko pahne, topohme rokẽ ekaropõko matose Papa a. Morarame oya xine emero ekarõko mana jomi poe ekaroporyhtao oya xine.

²⁴ Ypoe onekaropopitopyra ro matose Papa a. Ekaropotoko eya, apoitohme oya xine, tãkye yronomyryme oehtohkõme.

Tonetupuhpynõ esẽ poremãkaponeme mã Jezu

²⁵ – Osemazuhme tupimã ke kuamorepatose. Okynã pyra morohne ke ãmorepakehtorõko ase. Tupimãkara ke ãmorepatorõko ase Papa poko.

²⁶ Morara ahtao jomi poe ekaropõko matose Papa a. Morara exiryke: “Ekaropõko ase Papa a,” kara exiko ase. Amarokõ rokẽ oturũko matose topohme Papa a,

²⁷ opyno xine Papa exiryke. Ypyno oexirykõke mã opyno xine roropa mã Papa, aepyhpyryme Papa poe tonetupuhse roropa oya xine jexiryke.

²⁸ Papa maro ehxipo tooehse ywy tarona. Seromaroro ytõko ropa ase taroino Papa a ropa, tykase Jezu typoetory tomo a.

²⁹ Ynara tykase ipoetory tõ eya:

– Seromaroro zae rokẽ yna zurũko mase. Tupimã ke pyra yna muruno.

³⁰ Emero zuaro mase. Seromaroro oenetupuhnõko ynanase. Oturupono se pyra roropa mase, zae rokẽ tõturuse oexiryke. Morara exiryke Ritonõpo poe aepyhpyryme oenetupuhnõko ynanase, tykase toto eya.

³¹ Ynara tykase Jezu eya xine:

– Seromaroro menetupuhtou?

³² Yrome okynā pyra matose epāko oesaka xine. Urumekāko matose oenaroxirykōke. Toiroro exīko ase. Yrome toiroro nymyry pyra ase. Papa maro ase.

³³ Morara exiryke kuurutou moro poko, torētyke pyra oehtohkōme, ypoetoryme oexirykōke. Jenetupuhpynō ōsanumatorŷko repe. Orēpyra ehtoko. Jenetupuhpynō esē poremakapōko ase.

17

Jezu oturutopōpyry Tummy maro

¹ Morarame tōturukehse tahtao, kakoxi Jezu tōsenuhmase. Ynara tykase ynororo:

– Papa, seromaroro jorihtoh po toehse nase. Ime jexiry enepoko imehnomo a. Morarame kuakorehmako ime oexiry enepotohme imehnomo a.

² Emero esēme tyripose ywy oya, toto kurākatohme, jenetuputyhpōkō orihpyra ehtohme jumanatome.

³ Ynara ahtao orihpyra exīko toto, Ritonōpome nymyry oenetuputyryhtao toto a, onenehpohpyryme jenetuputyryhtao roropa eya xine.

⁴ Ime oehtoh tonepose ya sero nono pōkomo a. Onyrohmanohpoto-pōpyry taotyhkanohse ya.

⁵ Papa, nono onyripyra ro awahtao ke amaro ehse ywy. Moro saaro kyriko ropa, amaro ime jehtopōpyry saaro.

⁶ – Sero pōkō jenetuputyhpōkō tutuarōtanohpose ya opoko. Opoetoryme toh kynexine. Naeroro mokaro mekarone ya. Ōmipona toh toehse.

⁷ Naeroro tuaro toehse roropa toto onekarohpyry poko. Ya onekarohpyry enetupuhnōko toto onekarohpyryme exiryke.

⁸ Onekarohpyry ya ekaroase eya xine. Totase toto a. Zae enetupuhnōko roropa toto. Amaroino joehtopōpyry waro toto. Onenyokyhpyryme jenetupuhnōko toto.

⁹ – Kure toh tyriko, āko ase oya Papa. Emero jenetupuhpynō poko kara ase. Jenetuputyhpōkō poko rokē morara āko ase, opoetoryme toehse toto exiryke.

¹⁰ Ypoetory opoetoryme toh mana. Opoetory roropa ypoetoryme toh mana. Morara exiryke ime jexiry enēko imehnō mana, kypoetory tō eneryke tyya xine.

¹¹ Seromaroro oya ytōko ase. Sero nono rumekāko ase. Yrome kypoetory tō sero nono onurumekara toto. Papa kurano, ewomako toto ajamitunuru ke, ya onekarohpyry panō ke. Opoenō oximaro osepynotokōme tyriko, kysā toto ehtohme.

¹² Toto maro jahtao towomase toto ya ajamitunuru ke. Jamihme kyrīase Papa, toto ewomaneme. Toto onyhtomapopyra exiasene. Mokyro a rokē tonetupuhkehse ywy toiro, tymenekase ynororo tuānohsēme aehtohme, pake onekarotopōpyry ae ro.

¹³ Seromaroro ytōko ase oya. Morara exiryke morara āko ase taro ro jahtao, tākye ypoe toto ehtohme yronymyryme.

¹⁴ Onekarohpyry ekaroase eya xine. Morara exiryke mā toto zehno jenetupuhpynomo, tysā xine pyra toto exiryke, ysā toehse toto exiryke.

¹⁵ “Aroko toto taroino,” kara ase oya Papa. Yrome ewomako toto joroko tamuru toto onyryhmara ehtohme.

¹⁶ Jenetupuhpynō sā pyra ase. Morararo mā jenetuputyhpōkomo, jenetupuhpynō sā pyra mā toto.

17 Opoenõme tyriko toto, õmiry etaryke eya xine, zae õmiry exiryke.

18 Toto aropõko ase sero nono poro, zae imehnõ amorepatohme toto a, oya jehnpotopõpyry saaro nono pona.

19 Mokaro pyno jexiryke orihnõko ase, opoetoryme nymyry toto ehtohme.

20 – Toto poko rokē pyra oturũko ase oya Papa. Imehnõ poko roropa, imeĩpo opoetoryme exiketõ poko oturũko ase. Kypoetory tõ omiry etaryhtao tyya xine jenetupuhnõko toh mana.

21 Ynara åko ase oya Papa, osepyno tyriko toto, osepyno kuehtoh samo, ypyno oexiry samo, opyno roropa jexiry samo, osepyno roropa toto ehtohme, onenehpohpyryme jenetupuhthohme imehnomo a roropa.

22 Imehxo tyripose toto ya, ime jexiry tonepose oya exiryke eya xine osepyno toto ehtohme osepyno kuexiry samo.

23 Toto maro ywy, ymaro omoro, oximaro yronomyryme toto ehtohme, onenyokyhpyryme jenetupuhthohme jenetupuhpynommo a, toto pyno oexiry enetupuhthohme roropa eya xine, ypyno oehtoh saaro.

24 – Papa, wenetupuhpoase eya xine. Naeroro toto arory se ase jesaka, imehxo jexiry enepothme toto a. Ime jehtoh mekaroase ya ypyno oexiryke. Moino ro ypyno omoro, nono onyripitopyra ro kuahtao.

25 Papa kurano, awaro pyra sero põkomo. Yrome awaro ase. Moxiã roropa awaro toehse. Jehnpotopõpyry waro toehse toh oya.

26 Opoko tutuarõtanohpose toh ya. Toto tuarõtanohpõko ro ywy, ypyno oexiry waro toto ehtohme, asamo ypyno toto ehtohme roropa, jũme toto maro jehtohme, enara, tykase Jezu Tummy netaryme.

18

Jezu apoitopõpyry

(Mateu 26.47-56; Maku 14.43-50; Ruka 22.47-53)

1 Morarame tõturukhse Jezu ahtao Tummy maro, toytose typoetory tõ maro. Keterõ iporiry mõpozakoxi toytose toto tupito pona.

2 Moro waro kynexine Juta Jezu ewokane. Morotona Jezu ytokehpyra ehse typoetory tõ maro rokene.

3 Morara exiryke morotona toytose Juta, tupito pona. Tymaro soutatu tõ tarose Ritonõpo Tapyĩ erase tõ maro. Ritonõpo maro oturuketõ tuisary naropotyã mokaro kynexine, parixeu tõ naropotyã roropa kynexine. Typyreke toytose toto. Tozure roropa toytose toto, koko exiryke.

4 Morarame tuaro kynexine Jezu, towokary waro. Toorikyry waro roropa kynexine. Morara exiryke toto epatakãmase toytose ynororo. Ynara tykase eya xine:

– Onoky zupõko matou? tykase.

5 – Jezu Nazare pono, tykase toto.

– Ywy ha Jezu, tykase ynororo eya xine.

Juta mokaro maro kynexine, Jezu ewokane.

6 Morarame: “Ywy ase,” kary etaryke tyya xine mya roropa toeramase toto. Nono pona toepukase roropa toto.

7 Tõturupose ropa Jezu eya xine:

– Onoky zupõko keh matou? tykase ynororo.

– Jezu Nazare pono, tykase toto.

8 – Ywy ase Jezu, ykahxo puhko oya xine. Jupiryhtao oya xine, moxiã aropotoko ropa, tykase ynororo eya xine.

⁹ Pake Tummy maro tötururuhtao ynara tykase Jezu: “Papa, onekarotyã ya poko ase tomeseke. Toto onyhtomapopyra exiasene,” tykase. (Morara exiryke ynara tykase ynororo Juta tomo a: “Jupiryhtao oya xine, moxiã aropotoko ropa,” tykase Jezu eya xine. Tõmihpyry ae ro morara tykase Jezu eya xine.)

¹⁰ Ximãõ Peturu kynexine tytapemake. Moro tapema ke imepÿ akotyry se kynexine. Jezu ewomary se repe. Yrome Ritonõpo maro oturuketõ tuisary namoto rokë typanasahkase eya. Tapurose rokë eya. Mokyro poetory esety kynexine Mauku.

¹¹ Ynara tykase Jezu:

– Atapemã tyriko ropa ã aka. Osepynoh wekaroh? Osepyno pyra reahse. Papa omipona ase jorikyry ponãmero, tykase Jezu Peturu a.

Jezu arotopõpyry Anasa ãpataka

¹² Morarame Jezu tapoise soutatu tomo a.

¹³ Tymyhse tarose eya xine Anasa ãpataka. Anas, Kaipa meretamura kynexine. Kaipa Ritonõpo maro oturuketõ tuisary kynexine.

¹⁴ Mokyro ynara kahpõ kynexine juteu tomo a pake Jezu orikyry poko: “Kurehxo toiro orikyry kuewokõme, orihpyra kuehtohkõme emero porehme,” kahpõ kynexine juteu tomo a.

“Jezu waro pyra ase,” katopõpyry Peturu a

(Mateu 26.69-70; Maku 14.66-68; Ruka 22.55-57)

¹⁵ Jezu tokahmase Ximãõ Peturu tomo a imepÿ Jezu poetory maro. Mokyro, Peturu marõ waro kynexine Ritonõpo maro oturuketõ tuisary. Morara exiryke tomõse ynororo Jezu maro jarakapyhpyry aka, Ritonõpo maro oturuketõ tuisary esaka.

¹⁶ Peturu omõpyra kynexine aporo. Jarakapyhpyry eutary myhto kynexine. Morarame mokyro Ritonõpo maro oturuketõ tuisary zuaro ehtoh kÿtone mya roropa Peturu poko. Kynoturune aporo nohpo a, apuru eraximane a. Peturu tonehse tymaro moro taka rahkene.

¹⁷ Ynara tykase nohpo Peturu a:

– Jezu poetoryme pyrah mah? tykase, töturupose.

– Arypyra, tykase Peturu.

¹⁸ Morarame osũtoh tukase soutatu tomo a, kõxikene toexirykõke. Osũnõko toh kynexine apoto myhto. Morarame toto a toytose Peturu osũse roropa. Xikihme rokë kynexine ynororo.

Ritonõpo maro oturuketõ tuisary ãpataka

(Mateu 26.59-66; Maku 14.55-64; Ruka 22.66-71)

¹⁹ Morarame Jezu a töturupose Ritonõpo maro oturuketõ tuisary ipoetory poko, inamorepatopõpyry poko, enara.

²⁰ Ynara tykase Jezu eya:

– Jarao rokë uruase toto, atamorepatoh tao, Ritonõpo Tapyĩ tao amorepasene toto, juteu tõ oximõtõh tao, enara. Tonesẽme rokë amorepase toto.

²¹ Morara exiryke oty katoh oturupõko mah ya. Jetahpõkomo a ekaropoko ynamorepatopõpyry poko. Jomihpyry waro mã toto, totase tyya xine exiryke, tykase Jezu eya.

²² Morarame Jezu omiry etaryke tyya tõtãmase soutatu a.

– Ritonõpo maro oturuketõ tuisary onypoihtopyra exiko, tykase ynororo Jezu a.

23 Yrome ynara tykase Jezu eya:

– Azahkuru jahtao, oty azahkuru kynahko? Azahkuru jehtoh ekaroko moxiamo a etatohme. Yrome zae rokē jomiry ahtao jētāmara exiko, tykase Jezu soutau a.

24 Morarame Kaipa a Jezu aropone Anasa a, tymyhse ro. (Kaipa roropa Ritonōpo maro oturuketō tuisary kynexine.)

*“Jezu waro pyra ase,” katopōpyry ropa Peturu a
(Mateu 26.71-75; Maku 14.69-72; Ruka 22.58-62)*

25 Peturu osūnōko ro kynexine. Ynara tykase imehnō eya, tōturupose:

– Mokyro poetoryme pyra hma? tykase toto, tōturupose Peturu a.

– Ÿ, Ipoetoryme pyra ase, tykase, Peturu a tozuhse toto.

26 Ritonōpo maro oturuketō tuisary namoto moroto kynexine. Peturu nypanakahpyry ekyry kynexine. Ynara tykase ynororo Peturu a:

– Omoro make tupito po? tykase.

27 – Arypyra, ywy kara akene, tykase Peturu. Mame kuratiri totase eya.

*Pirato ēpataka Jezu ehtopōpyry
(Mateu 27.1-2,11-14; Maku 15.1-5; Ruka 23.1-5)*

28 Morarame Jezu tarose ropa toto a Kaipa tapyī tae kowenatu tapyī konōto taka. Ēmehsasaka kynexine. Kowenatu tapyī taka omōpyra juteu tō tuisary kynexine tyrypyhpyke toexirykōino, Paxikoa pona tōtuhtohkōme.

29 Morara exiryke tutūtase Pirato tapyī tae, toto ēpatakāmase. Ynara tykase ynororo eya xine:

– Oty popyra ehtoh poko mose hxirōko matou? tykase.

30 Ynara tykase juteu tuisary tō eya:

– Ajoajohpe pyra mose ro ahtao, oya onenehpyra ynanexiry, tykase toto.

31 Ynara tykase Pirato:

– Amarokō ikuhtoko atamurukō nymerohpyry poe, tykase eya xine.

Yrome ynara tykase toto eya:

– Omoro ro ikuhko kowenu omi poe aorihmapotohme. Kowenu omi poe ahno anaorihmaposaromepyra ynanase, tykase toto eya.

32 Morara tykase toto Jezu omihpyry ae ro wewe pokona exixihmary poko. “Kapu ae Ayhtohpyry anŷnōko mā toto wewe pokona,” katopōpyry ae ro eya. Morara tykase juteu tomo, aomihpyry ae ro.

33 Tapyi taka toytose ropa Pirato. Ynara tykase ynororo Jezu a:

– Juteu tō tuisaryme mahno? kynako kynoturupone Jezu a.

34 Ynara tykase Jezu eya:

– Āmoreme tokoh morara āko ma ya? tykase.

35 – Arypyra, ekaropōko rokē ase, juteume pyra jexiryke. Oekyry tō kuh oekarō ya hko. Ritonōpo maro oturuketō tuisary tō roropa oekarō toh ya. Otyh mypokōnopyahse? tykase ynororo eya, tōturupose.

36 – Ywy, sero po tuisame pyra ase. Sero po tuisame jahtao ypoetory tō jewomary, japoipopyra toh exiry juteu tomo a. Tuisame pyra ase taro, tykase Jezu eya.

37 Ynara tykase Pirato:

– Tuisame nymyry mah? tykase.

Ynara tykase Jezu eya:

– Zae morara mykano, tuisame jexiry poko. Morome ro tooehse ywy sero nono pona, zae rokē imehnō zurutohme. Zae exiketō jomiry etāko, emero porehme.

³⁸ – Oty moro zae exiry? tykase Pirato eya.

Jezu ekarotopōpyra aorihmapotohme

(Mateu 27.15-31; Maku 15.6-20; Ruka 23.13-25)

Morarame mya roropa tutūtase ropa Pirato. Ynara tykase ynororo eya xine:

– Kure rokē nase ynororo, orihpỹme.

³⁹ Yrome toipe matose Paxikoa riryhtao oya xine imenekāko toiro orihpỹme ehtohme. Itūtanohpōko ropa matose ya orihpyra aehtohme. Mose ro se pyra hmatou otuisarykōme, kynako eya xine repe.

⁴⁰ Yrome ise pyra toh kynexine ipunaka.

– Arypyra, ise pyra ynanase. Parapa se rokē ynanase, tykase toto Pirato a.

Mokyro Parapa kynexine karimotakehpyny.

19

¹ Morarame Jezu typipohpose Pirato a.

² Mame omoxino risē tyrise zuhpokoxi parimā sã tyrihpyry soutatu tomo a: “Tuisame mase,” katohme tyya xine. Eunohtohme rokē tyrise eya xine. Mame upo ke kurā ke tupohtose eya xine roropa.

³ Morarame eya tooehse toto, imehnō soutatu tō tooehse.

– Tuisa konōto, juteu tō tuisary, tykase toto Jezu a, ipoihtōko rokē toh kynexine. Morarame tōtātāmase eya xine tomarykō ke.

⁴ Morarame Pirato tutūtase ropa tapyi tae. Ynara tykase ynororo imoihmākomo a:

– Mokyro enehse ropa ytōko ase onenerykōme. Aorihmapory se pyra ase. Oty pokoinohxo aorihmapōko ha, tykase Pirato eya xine.

⁵ Naeroro tutūtase Jezu tuhpōke, omoxino risē ke. Tupoke kurā ke roropa kynexine.

– Mose ro ynororo. Enetoko ke, tykase Pirato eya xine.

⁶ Morarame Jezu eneryke tyya xine ynara tykase toto opore:

– Wewe pokona exixihmapoko aorihtohme. Wewe pokona exixihmapoko aorihtohme, tykase toto. Jamihme tōmitase toto.

Ynara tykase Pirato eya xine:

– Amarakō arotatoko. Exixihmatatoko. Ywy aorikyry se pyra ase repe. Morara exiryke arotoko, tykase eya xine.

⁷ Ynara tykase juteu tomo:

– Yna tamuru omihpyry poe aorikyry se ynanase. Ritonōpo mūkurume tōsekarose exiryke aorihmapory se ynanase.

⁸ Morara kary etaryke tyya Pirato tōserehse itamurumehxo mokaro omiry etaryke tyya.

⁹ Kynomōne ropa tapyi taka Jezu a oturupose.

– Ozeh mahno? kynako kynoturuzomopone ropa eya.

Yrome onezuhpyra kynexine Jezu.

¹⁰ Ynara tykase Pirato eya tozuhzomopyra exiryke:

– Oty katoh jezuhzomopyra mah? Tuisame ase. Otūtanohpory se ropa jahtao otūtanohpōko ase. Yrome oexixihmapory se jahtao oexixihmapōko ase, tykase ynororo.

¹¹ Ynara tykase Jezu Pirato a:

– Tuisame oehtoh onekaropyra Ritonõpo ahtao, tuisame pyra mexiry. Yrome tuisame oehtoh tokarose Ritonõpo a exiryke sã rokẽ tuisame mase toehse. Mokyro rokẽ hxirõkohxo mã Ritonõpo jekarohpõ oya. Ohxiropyrahko mana, tykase Jezu eya.

¹² Morara kary etaryke tyya Jezu tütanohpory se ropa toehse ynororo ipunaka. Yrome juteu tõ sekere tykase opore:

– Mokyro tütanohpory ropa ahtao oya Īperatu epeme pyra mase exīko. “Tuisame ase,” kahpõ mã Īperatu epeme pyra mana, tykase toto Jezu poko.

¹³ Morara kary etaryke Jezu tarose ropa eya jarānaka ropa. Morarame typorohse Pirato, terekatu porohtoh pona. Moro esety Topu risẽ zara (juteu tõ omiry ae moro esety Kapata).

¹⁴ Mame tõmehse. Moro ae ro kokonie pukuro Paxikoa rīko toh kynexine. Ynara tykase Pirato juteu tomo a:

– Mose otuisarykomo, tykase eya xine.

¹⁵ Mame ynara tykase toto eya:

– Etapapoko ty! Etapapoko ty! Wewe pokona exixihmapoko, tykase rokẽ toh Pirato a.

– Otuisarykõ exixihmapory se hmatou, wewe poko hna? tykase eya xine Pirato.

Mame ynara tykase toto eya:

– Toiro tutuisake ynanase. Īperatu rokẽ mã yna tuisaryme, tykase Ritonõpo maro oturuketõ tuisary tomo Pirato a.

¹⁶ Morarame soutatu tomo a Jezu tokarose rahkene, wewe pokona exixihmatohme eya xine. Mame Jezu tarose soutatu tomo a rahkene.

Jezu exixihmatopõpyry

(Mateu 27.32-44; Maku 15.21-32; Ruka 23.26-43)

¹⁷ Toxixihmatoh tarose roropa eya. Toytose toto ypy pona. Ypy esety Upuhpõpo. (Epereu omiry ae moro esety Koukota kynexine.)

¹⁸ Moroto wewe pokona Jezu toxixihmase eya xine. Imehnõ roropa toxixihmase wewe pokona eya xine Jezu maro. Toiro Jezu apotunuru wino toiro ipozery wino, enara.

¹⁹ Morarame wewe tymerose Pirato a rahkene. Jezu apõ pokona tynymerohpyry tyrise eya emero tonesẽme. “Jezu Nazare pono juteu tõ tuisary,” me tymerose eya.

²⁰ Moro tones juteu tomo a tuhke, atameke pyra pata exiryke exixihmatopõpyry a. Oseruao omi kynexine tymerose eya, epereu omiry ae, rañ omiry ae, kyreku omiry ae. Enara kynexine tymerose eya.

²¹ Ynara tykase Ritonõpo maro oturuketõ tuisary tomo, juteu tõ tamuximãkomo:

– Juteu tõ tuisaryme onymeropyra exiko. Ynara rokẽ imeroko: “Ywy ase juteu tõ tuisaryme,” katoh rokẽ imeroko morotona, tykase toto eya.

²² Ynara tykase Pirato eya xine:

– Ynymerohpyry onytyromara ase. Ah morara rokẽ nexino, tykase eya xine ynororo.

²³ Morarame Jezu toxixihmase ahtao wewe pokona soutatu tomo a, zuponõpyry tapiakase eya xine tupõkõme. Asakoropane soutatu tõ kynexine. Mame upo mosã tapoise roropa eya xine ixixĩpyny, tytororo exikety.

²⁴ Ynara tykase toto:

– Onyxihxihkara sehtone. Topu pisarara rokē sematone upo mosã apoitohme kyaa xine, tykase toto. Morara kynako toto pake Ritonõpo nekarotopõpyry ae ro:

“Juponõpyry apiakãko toh mana, tupõkõme.

Topu pisarara emãko toh mana juponõpyry mosã apoitohme tyaa xine,” katopõpyry ae ro urutõ komo a. Morara tyrise soutatu tomo a rahkene.

²⁵ Moroto kynexine Jezu eny. Exixihmatoh myhto kynexine ynororo typaxiry maro. (Imehnõ nohpo tõ maro kynexine, Maria maro. Kyropa pyty Maria kynexine.) Maria Matarena roropa, enara toh kynexine moroto.

²⁶ Morarame tyse enene Jezu. Tonuru zamaro exikety enene roropa. Ynara tykase ynororo tyse a:

– Aja, omükurume mose tyriko, tykase tyse a ynororo.

²⁷ Morarame typoetory a ynara tykase roropa ynororo:

– Mose asame tyriko, tykase eya. Morara exiryke Jezu enõpyry tarose tyaa tytapyĩ taka tymarõme aehtohme.

Jezu toorihse rahkene

(Mateu 27.45-56; Maku 15.33-41; Ruka 23.44-49)

²⁸ Morarame toerohtopõpyry otyhkary waro toehse Jezu. Morara exiryke Ritonõpo omihpyry ae ro:

– Tuna se hano, tykase ynororo.

²⁹ Moroto kynexine kasana taõke uwa eukuru ikataĩ exikety ke. Morarame mauru panõ tyrise myxiry potyry pokona, moro eukuru anõtohme, Jezu ohpatohme.

³⁰ Ēxĩpo ynara tykase ynororo eya xine:

– Epo. Notyhkano, tykase toerohtopõpyry poko.

Morarame morara kaxĩpo sã rokē toetywykase zupuhpyry. Kynorihne rahkene.

Jezu ekepyry tuose warata ke soutatu a

³¹ Morarame juteu tõ tuisary tõ tõturuse Pirato maro. Ynara tykase toto:

– Wewe pokona exixihmatyã jaximorykõ zehpyry etapapoko axĩ toto orihtohme, toto outhme ropa wewe poe. Morara se ynanase sexta-feirame exiryke. Ahno ekepyry nomory se pyra ynanase wewe poko oserematohme exiryke. Paxikoame exiryke roropa, tykase toto.

³² Morarame soutatu tõ toytose wewe pokona exixihmatyã etapazomose jaximorykõ pokona, axĩ toto orihtohme. Osemazuhme Jezu maro exixihmatyã jaximorykõ pokona totapazomose eya xine.

³³ Morarame Jezu tonese tyaa xine ahtao aorikyry tonese eya xine. Morara exiryke jaxiry pokona onetapara toh tokurehse toorihse exiryke.

³⁴ Toiro soutatu a tuose warata ke ikumikyhny aka. Tuotopõpyry ae munu axĩ tutõtase tuna maro.

³⁵ Moro tonese ya. Morara exiryke moro poko ourutorõko ase. Zae aehtoh waro yna exiryke, zae jexiry waro roropa ase. Morara exiryke zae rokē nymerohpyry mã moro poko, enetupuhtohme oya xine.

³⁶ Morara kynexine, pake Ritonõpo nymeropohpyry ae ro: “Jehpyry onyhmpyry mã toto,” katopõpyry ae ro, urutõ komo a, onytahkara toh kynexine.

³⁷ Moro roropa pake Ritonõpo nymeropohpyry ae ro: “Tunuwohpyrykõ enõko rokē mã toto,” katopõpyry ae ro urutõ komo a tunuwohpyrykõ tonese rokē eya xine.

Jezu zonētopōpyry

(*Mateu 27.57-61; Maku 15.42-47; Ruka 23.50-56*)

³⁸ Morarame Joze moroto kynexine, Arimatea pono. Toytose ynororo Pirato a. Ynara tykase:

– Jezu ekepyry se ase zonētohme, tykase ynororo Pirato a. (Joze Jezu poetoryme kynexine. Yrome juteu tō tuisary zuno toexiryke tokare pyra rokē Jezu poetoryme ynororo kynexine.) Morarame:

– Aroko, tykase Pirato exiryke Jezu ekepyry arone rahkene zonētohme.

³⁹ Mame Joze maro Nikotemu kynexine. Jezu ekepyry arotosome kynexine. Nikotemu mokyro, pake orihpyra ro Jezu ahtao koko aytohyppy Jezu enese. Mokyro a tauku panō tarose, 35 kirume, ixtaratume otoxie mira, aroe tō maro.

⁴⁰ Jezu ekepyry tapoise eya xine, tyōtose eya xine kamisa kurā ke ixtaratu maro. Typutuputohmase roropa toto a ixtaratu panō ke jōtoryhtao. Toipe juteu tomo morara ehse tokepyrykō zōtōko, ipomāko zonētohme.

⁴¹ Moe pyra tupito kynexine Jezu exixihmatopōpyry a. Moroto kynexine zonētopo, topu tyrisenano, moro tupito po. Imepỹ ekepyry ononēpitopyra kynexine moro aka.

⁴² Morarame yrokokoro juteu tō oserematohme exiryke, moe pyra ononētohy exiryke roropa, moro aka rokē tonēse eya xine tātaryporykōke.

20

Jezu ēsemātopōpyry ropa

(*Mateu 28.1-8; Maku 16.1-8; Ruka 24.1-12*)

¹ Morarame pakeimo toytose Maria Matarena, xinuxinukutume ro ahtao, nomīko ae, okepy esaka. Morarame okepy apuru tysyryhmase tonese nohpo a topu risemy.

² Morarame moro eneryke tyya toeramase ropa ynororo. Tururume toytose ropa ynororo Ximāo Peturu tō zuruse. Peturu maro Jezu zamaro exikety kynexine. Ynara tykase nohpo eya xine:

– Esae Jezu ekepyry tarose kynako imehnomo a. Aza tarose kynako otarame? tykase ynororo eya xine.

³ Morarame Peturu tō toytose Jezu poetory imepỹ maro tururume, Jezu ekepyry esahpyry enese.

⁴ Asakoro toytose toto tururume. Yrome Peturu tymotyēkase imarono a. Imarō toeporehkase osemazuhme okepy esahpyry pona.

⁵ Moroto tupueh tykase tahtao kamisa tonese eya, okepy zōtỹpyry, eutahpyry ao. Yrome omōpyra ynororo kynexine.

⁶ Morarame ikapo Peturu tooehse. Tomōse ynororo okepy esahpyry aka. Eya tonese okepy zōtỹpyry moro ao.

⁷ Zupuhpyry zōtỹpyry tonese roropa eya. Imyhto tonese eya. Atakahpo kara kynexine.

⁸ Morarame mokyro osemazuhme aepyhpyry tomōse roropa. Moro eneryke tyya Jezu ēsemātopōpyry tonetupuhse eya.

– To! Tōsemāse ropa nae, tykase tyya rokene.

⁹ (Ritonōpo omihpyry poko tuarōtara ro toh kynexine Jezu ēsemamyry ropa poko aorihxīpo.)

¹⁰ Morarame toytose ropa toto tytapyikō taka.

Tōsenepose ropa Jezu Maria Matarena a
(*Mateu 28.9-10; Maku 16.9-11*)

¹¹ Morarame Maria xitāko kynexine okepy eutahpyry myhto. Morarame tupueh tykase tyxitaryhtao ro. Eutary aka tōsenuhmase.

¹² Morarame Ritonōpo nenyohytā tonese eutary ao, asakoro, upo karimutumā ao toto. Moro tao typorohse toh kynexine, Jezu ekepyry esahpyry pona. Toiro zupuhpyry esahpyry wino, toiro ipupuru esahpyry wino roropa.

¹³ – Xihxi, oty katoh xitāko mah? tykase toto, tōturupose.

Ynara tykase Maria:

– Utuisary tarose imehnomo a. Otarāme aza tarose toto a? Zuaro pyra ase, tykase nohpo eya xine.

¹⁴ Morara kaxīpo toeramase ropa ynororo. Jezu tonese tŷkae xikihme. Yrome imepŷme tokarose nohpo a.

¹⁵ – Oty katoh xitāko mahno? Onoky zupīko mahno? tykase Jezu nohpo a.

Tupito eraseme tokarose nohpo a. Ynara tykase ynororo eya:

– Mokyro tarose oya ahtao kuuruko, zuaro jehtohme, ekepyry enehse ropa jytotohme, tykase nohpo eya.

¹⁶ – Maria, tykase Jezu eya.

Tōsenuhmase ynororo. Ynara tykase epereu omiry ae:

– Raponi! tykase nohpo, (Amorepatono, kary.)

¹⁷ – Apoipuito pyra exiko. Onuhpyra ro ase Papa a. Morara exiryke ytoko. Jakorō tō zuruta ypoko. “Jezu eneno,” kaxita toto a. “Ytōko mā rahkene Tummy a, Kumykomomo a, Ritonōpo a, Kyrihpōkomomo a,” kaxita, tykase Jezu nohpo a.

¹⁸ Morarame Jezu poetory tomo a toytose.

– Jezu eneno, tykase nohpo toto a.

Morarame Jezu omihpyry tokarose nohpo a, kaxiko katopōpyry tokarose ropa eya xine.

Tōsenepose ropa Jezu tymarōkomo a

(Mateu 28.16-20; Maku 16.14-18; Ruka 24.36-49)

¹⁹ Morarame tykohmāse ahtao nomīko ae ro tōximōse Jezu poetory tomo tapyi tao. Tapyi omōtohtōnō tapuruse toto a, juteu tuisary tō zuno toexirykōke.

Morarame Jezu tooehse toto rānaka. Ynara tykase ynororo eya xine:

– Torētyke pyra ehtoko, tykase eya xine.

²⁰ Morara kaxīpo tomary tonepose eya xine. Tuotopōpyry roropa tonepose eya xine warata eutahpyry tukumikyhny po tonepose eya xine. Tātākyemase toto Jezu eneryke tyya xine.

²¹ Morarame ynara tykase ropa Jezu eya xine:

– Torētyke pyra ehtoko. Jenyohtopōpyry saaro Papa a oenyohitorŷko ase, tykase Jezu eya xine.

²² Morara kaxīpo puu tykase ynororo toto pona. Ynara tykase eya xine:

– Ritonōpo Zuzenu ekarōko ase oya xine. Aomipona ehtoko.

²³ Imehnō rypyry tykorokapose oya xine ahtao, toto rypyry korokāko Ritonōpo mana. Yrome iirypyrykō onykorokapopyra awahtao xine Ritonōpo a, iirypyryme ro toh mana, tykase Jezu eya xine.

Tome maro Jezu ehtopōpyry

²⁴ Toiro Jezu poetory moroto pyra kynexine. Tome pyra kynexine. Kamaramanōpo wātasē pyra kynexine, toto rānaka Jezu tooehse ahtao.

²⁵ Morarame Tome tonese ropa tyya xine ahtao:

– Jezu ynaneneno, tykase toh eya repe.

Yrome ynara tykase ynororo:

– Perëku eutahpyry enery se ase emary poko. Jemary onëmara jahtao perëku eutahpyry aka, warata eutahpyry aka roropa: “Ajojhe,” äko ase. Onenetupuhpyra ase. Mäpyra jemary tõmase ya ahtao: “Ajojhe pyra ro,” äko ase, tykase ynororo eya xine.

²⁶ Toiro semana taropose ahtao tõximõse ropa Jezu poetory tomo, tapyi tao. Tome roropa toto maro kynexine rahkene. Tapyi tysorotohtose repe. Yrome Jezu tooehse toto rānaka. Ynara tykase eya xine:

– Torëtyke pyra ehtoko, tykase ropa eya xine Jezu.

²⁷ Morarame Tome a ynara tykase ynororo:

– Jemary eneko. Oemahxiky tyriko sē aka, perëku eutahpyry aka. Oemary tyriko ukumikyhny aka roropa warata eutahpyry aka. “Ajojhe” kara exiko jësemätöpöpyry ropa poko. Wenetupuhko, tykase Jezu eya.

²⁸ – Jesē mase. Ritonöpome mase, tykase Tome.

²⁹ Ynara tykase Jezu eya:

– Wenetupuhnohxo rahke? Osenepõ puh oya rohke. Imeïpo täkye kuhse imehnõ exiko mana jenepyra ro ahtao jenetuputyryke tyya xine, tykase Jezu eya.

Oty katohme sero pape tymerose João a

³⁰ Tuhke rokë tyjamitunuru tonepose Jezu a typoetory tõ neneryme. Yrome morohne poko onymeropyra ase.

³¹ Ynara rokë tymerose sero poko ya nase, Jezu enetupuhtohme oya xine Ritonõpo nymenekahpyryme kukurākanekõme. Morarame Ritonõpo mükurume enetuputyryhtao orihpyra exiko matose jūme, katoh rokë tymerose ya.

21

Jezu osenepotöpöpyry ropa 7mākomo a

¹ Moromeïpo tõsenepose ropa Jezu typoetory tomo a ikuhpo ehpio, Tiperiate ehpio. Ynara kynexine toto moroto,

² Ximāo Peturu tõ oximõme kynexine Tome maro, Natanaeu maro, Zepeteu mükuru tõ maro, imehnõ asakoro Jezu poetory tõ maro. (Natanaeu Kana põ kynexine. Karirea rānaõ põ kynexine. Tome kama-ramanõpo wätasē kynexine.) Enara toh kynexine moroto.

³ Morarame ynara tykase Peturu eya xine:

– Urakanase ytõko ase, kana anÿse, tykase toto a.

– Amaro ytõko ynanase, tykase toto eya.

Morarame toytose toto. Kanawa aka tõtyrise toto. Moromeïpo toytose toh rahkene. Kana anÿse tõmehse toto. Yrome ananÿpyra tokurehse toto.

⁴ Mame xixi porehkaryhtao Jezu tonese toto a tuna ehpio. Yrome zuaro pyra toh kynexine, ahnome rokë tokarose eya xine.

⁵ Ynara tykase Jezu eya xine:

– Aimo tomo, onoky manÿtou? tykase toto a.

– Arypyra, kana ananÿpyra ynanekurehno. Toiparo rokë ynanëmehno, tykase toto eya.

⁶ Ynara tykase Jezu eya xine:

– Tarāpa ematoko ropa moino akoxi äpotunurukõ winakoxi, kana anÿtohme oya xine, tykase Jezu eya xine.

Morara exiryke tarāpa tomase ropa eya xine tapotunurukō winakoxi. Morarame anymyry se ropa toehse toh repe. “Somoky ykaxi,” tykase toh repe. Tē omoxī toehse kana ke. Itamurume kana exiryke, omoxī toehse.

⁷ Ynara tykase Jezu zamaro exikety Peturu a:

– Kutuisarykō mokyro, tykase. Morara kary etaryke tyya tupō tamuruse ropa Ximão Peturu a, osemazuhme touse tyya exiryke toerohtohme. Morarame kuhparo tykase Peturu nakuaka, Jezu maro toytotohme.

⁸ Mokaro imehnō Jezu poetory tō kanawae rokē ehpikoxi ropa toytose toto. Kuremỹme tarose tarāpa eya xine. Tuna ehpiry moe pyra kynexine, otarame sē meturume rokene.

⁹ Morarame toeporehkase toto ahtao apoto tonese eya xine kana purutopo. Kana tonese epo epurūko wyi maro.

¹⁰ – Ananymyhporykō enehko xiaro, tykase Jezu.

¹¹ Kanawa aka toytose Ximão Peturu kana enehse. Kana moity tarose eya tarāpa ao, sororohme, Jezu a ekarotohme. Moroto kana tuhke, 153me tuhke exiry, yrome tarāpa ekororohpyra.

¹² – Otuhtokose, tykase Jezu eya xine.

“Onokyh mahno?” kary se toh kynexine Jezu a repe. Ihxipyķe toexirykōke, kara tokurehse toto zuaro toexirykōke roropa.

¹³ Morarame wyi tytohtohkase typoetory punero. Morararo kana tokarose eya xine.

¹⁴ Oseruao aehtoh moro kynexine aosenezomopory ropa typoetory tomo a tōsemāxīpo ropa.

Peturu maro Jezu ehtopōpyry

¹⁵ Morarame tōtuhkehxiō xine ynara tykase Jezu Ximão Peturu a, (João mūkuru Peturu kynexine).

– Ximão, moxiã motye ypyno mahno? tykase Jezu.

– Ÿ, opyno jexiry waro mase, tykase Peturu Jezu a.

– Ypyno awahtao ypoetory tō pyno exiko. Kaneru esē toky tō poenō pyno ehtoh sã poetohti pyno exiko, tykase Jezu eya.

¹⁶ Morarame tōturupose ropa Jezu:

– Ximão, ypyno mahno? tykase ropa eya.

– Ÿ, opyno jexiry waro mase, tykase ropa Peturu.

– Morara awahtao ypoetory tō pyno exiko, kaneru esē toky tō pyno ehtoh sã toto pyno exiko, tykase Jezu eya.

¹⁷ Morarame Jezu tōturupose ropa oseruao:

– Ximão ypyno mahno? tykase ropa Jezu eya.

Morarame toemynyhmase Peturu: “Ypyno mahno?” katopōpyry oseruao Jezu a exiryke. Ynara tykase ynororo:

– Jesē mase Jezu. Zuaro mase emero porehme. Opyno jexiry waro mase, tykase Peturu eya.

– Morara ahtao ypoetory tō pyno exiko. Kaneru esē toky tō pyno ehtoh sã ypoetory tō pyno exiko, tykase ynororo Peturu a.

¹⁸ Mame ynara tykase ynororo eya:

– Poetome awahtao āmoreme ometỹ eary mykyry waro mexine, openetatoh pona oytotohme. Yrome tamuhpōme toehse awahtao oemary myhnōko imehnō mana aarotohme oytory se pyra oehtoh pona, tykase Jezu eya.

¹⁹ Moro poko Peturu turuse Jezu a aorikyry poko, kure Ritonõpo ehtoh enepory poko roropa imehnomo a. Mame ynara tykase ropa Jezu eya:
 – Ymaro eropa. Jomiry ekarokose imehnomo a, tykase eya.

Imepỹ tymarõ maro Jezu ehtopõpyry

²⁰ Morarame tỹkakoxi tõsenuhmase Peturu. Jezu enuru zamaro exikety tonese eya. Jezu orihpyra ro ahtao eponaro aexihpyry kynexine Jezu a otuhtoh po. Ynara kahpõ kynexine Jezu a: “Onoky mokyro owokatõme,” kahpõ kynexine, Jezu orihpyra ro ahtao.

²¹ Mokyro eneryke tyya ynara tykase Peturu Jezu a:

– Mose ke? Otara mose ro exĩko nae? tykase ynororo tõturupose.

²² Ynara tykase Jezu eya:

– Aorikyry se pyra jahtao joepyry ropa momohnõko mana. Oty katoth oturupõko ma ipohko? Eropa hkoty, tykase Jezu eya.

²³ Morara exiryke moro poko tõturuse toto, Jezu poetory tomo:

– Otarãme orihpyra mokyro mana Jezu oepyry ropa ponãmero, tykase toh repe ipoko. Yrome: “Orihpyra mokyro mana,” kara Jezu toehse. Ynara tykase rokene: “Aorikyry se pyra jahtao joepyry ropa momohnõko mana,” tykase rokẽ ynororo.

²⁴ Ywy ase Jezu poetory. Morara exiryke moro poko ymerono onen-erykõme. Ynymerohpyry waro matose, zae jexiry waro roropa matose.

Etyhpyry

²⁵ Tuhke rokẽ Jezu nyrytyamo. Tymerose emero ahtao pape pokona, tuhke pape exiry. Otarãme sero nono motye exiry emero aerohtopõpyry tymerose ahtao. Sero nono aerohtopõpyry merosẽ pune pyra exiry, emero Jezu nyrytyã tymerose ahtao. Enara.

ATOS

Omi Kurã Jezu poko Ekarory poko 12mãkomo a Atos dos Apóstolos Ekarotopo

Sero *Atos* ekarõko nase Jezu poko, omi kurã ekarory poko: “Jerusarë po, Jutea po, Samaria po, imehnõ pata tõ po sero nono etyhpyry pona.” Sero tymerose Ruka a. Toytose ynororo Pauru maro pata tõ punero. Jezu poetory tõ emãtopõpyry poko ekarõko mana, Tosëkõme Jezu enetuputyryke tyya xine, osemazuhme Jerusarë po juteu tomo a, juteutõkara a roropa mya Roma po, pata imehxo exikety Itaria po.

Ritonõpo Zuzenu nyrihpyry kurã ekarõko mana. Toerohse Ritonõpo Zuzenu Jezu poetory tõ maro, tõnuhse Jezu ahtao kapu aka. Peturu maro kynexine Jerusarë po, Samaria po (Atos 1.12–8.25), Rita po, Jope po, Sezarea maro (Atos 9.32–11.18).

Pauru tõ toytose (Atos 13.1–28.31) imehnõ amorepase Jezu poko, omi kurã ekarory poko, emero pata tõ punero. Sero ekarõko nase imehnõ poko roropa: Exitewão, osemazuhmã totapase aexihpyry Jezu poetoryme aehtoh pokoino; Piripe, omi kurã ekarohpõ kynexine Etiopia pono a; Panape te, Timoteu te, Xira roropa, Pauru maro aytotyamo; Rítia roropa pata Piripo pono.

Sero pape ao

Tosëkõme Jezu enetupuhpitory *1.1–2.42*

Omi kurã Jezu poko turuse Jerusarë po *2.43–8.3*

Omi kurã Jezu poko turuse Izyraeu po, Xiria po roropa *8.4–12.25*

Pauru, Jezu Kyrixtu maro exikety *13.1–21.26*

Pauru, Jezu Kyrixtu namotome *21.27–28.31*

1. Jerusarë po *21.27–23.22*

2. Sezarea po *23.23–26.32*

3. Roma pona Pauru ytory *27.1–28.15*

4. Roma po *28.16–31*

¹ Ynymerohpyry moro oneneryme jepe Teopiru. Ywy ase Ruka. Apitoryme Jezu poko pape ymeroase oneneryme. Inyrihpyry poko ymeroase, kurãkõkara kurãkatopõpyry poko eya, imehnõ amorepatopõpyry poko eya roropa,

² aunuhpõpyry pona rokene kakoxi kapu aka, enara. Morohne poko ymeroase apitoryme. Mame onuhpyra ro tahtao tõmiry ekaroase typoetory tomo a, tynymenekatyamo a. Takorehmase roropa ynororo Ritonõpo Zuzenu a typoetory rohmanohpory poko.

³ Orihxĩpo tõsenepose ropa tuhke typoetory tomo a, orihpynỹpo samo. Tuhke tutuarõmatopõpyry tokarose roropa eya xine. 40me ãmepýry taropose eya tõsenepory poko eya xine, Kuesëkõme Ritonõpo ekarory poko roropa eya xine.

⁴ Moraramẽ tõximõse tahtao typoetory tõ maro, toto anaropopyra Jezu kynexine aporo. Ynara tykase ynororo eya xine:

– Ytoytopýra ehtoko aporo. Taro Jerusarë po Papa nekarory eraximatoko. Zuzenu oepýry eraximatoko. Moro poko kuuruatose:

⁵ “João oẽpurihkatone tuna kuaka. Yrome tuhke pyra tynyhse awahtao xine, Tuzenu ekarõko mã Papa oya xine,” ase oya xine, tykase Jezu eya xine.

Jezu tõnuhse kapu aka

⁶ Pake ahtao Roma põkõ tuisary juteu tõ esẽme kynexine. Mokyro se pyra juteu tõ kynexine, Roma põkõ tuisary se pyra tutuisarykõme. Morara exiryke tõximõse tahtao xine Jezu a tõturupose. Ynara tykase toto eya:

— Otãto ahtao tuisa konõtome exiko mahno yna tuisary myakãme? Seromaroro? tykase toto eya.

⁷ Jezu a tozuhse toto:

— Tamoreme rokẽ tuisame jyriko Papa mana, ise tahtao. Naeroro zuaro pyra matose onekaropyra oya xine exiryke.

⁸ Yrome tyjमितunuru ekarõko mã Papa oya xine, Tuzenu ekarõko. Morarame ypoko imehnõ tuarõtanoohnõko matose Jerusarẽ po te, Jutea po te, Samaria po te, emero pata tõ punero, tykase Jezu eya xine.

⁹ Morarame tõnuhse Jezu kapu aka typoetory tõ maro ehxipo. Morarame akuru htaka toehse ahtao tonekehse ipoetory tomo a.

¹⁰ Morarame Jezu poetory tõ osenuhmaryhtao ro kakoxi asakoro orutua kõ toeporehkase toto rãnaka, tupoke karimutumã ke.

¹¹ — Karirea põkomo, oty katohme kakoxi osenuhmãko ro matou, kapu enẽko? Mokyro Jezu taroino arohpyry, moro saaro oehnõko ropa mana, kapu aka tonuhtopõpyry saaro, tykase toh aeporehkatyamo.

Juta myakãmatopõpyry

¹² Morarame toytose ropa toto, Jezu poetory tomo, ypy poe, Oriwera poe, Jerusarẽ pona. Oriwera poe moe pyra moro toto esary kynexine Jerusarẽ.

¹³ Morarame tapyi taka toytose ropa toto, Peturu tapyi taka. Tõnuhse toto zara taka. Moroto Peturu tytapyikemy. Peturu, Tiaku, João, Ætare, Piripe, Tome, Patoromeu, Mateu, Tiaku Aupeu mükuru te, Ximão juteu tõ esary pynoto te, Juta, Tiaku mükuru, enara toh tõnuhse zara taka.

¹⁴ Mokaro tehme kynexine Ritonõpo omiry poko rokene. Ritonõpo maro oturũko roropa kynexine nohpo tõ maro, Jezu ã maro, Jezu akorõ tõ maro, enara.

¹⁵ Morarame Jezu poetory rãnao Peturu towõse tõturutohme. Mokaro oximõme 120mãkõ kynexine. Ynara tykase ynororo:

¹⁶ — Orutua komo, wekyry tomo, etatoko ke jotururu. Pake Ritonõpo a tymeropose Juta poko, Jezu ewokahpõ poko. Ritonõpo Zuzenu omi poe Tawi a tymerose, zuaro Ritonõpo exiryke. Morara exiryke morara toehse Juta.

¹⁷ Kymarõ xine Juta nexiase repe. Yna maro nerokuase.

¹⁸ (Yrome tineru tapoise eya tyyrypyry emetakame, Jezu ewokatamitume. Moro tineru ke tupito topekahse eya. Morarame toepukase ynororo tõsesenãxipo. Zuakuru toehmose. Zuahxiriri tutütase. Toorihse rahkene.)

¹⁹ Moro poko zuaro toh toehse Jerusarẽ põkomo. Morara exiryke tupito tosehpare Munuhpãme. “Akeutama,” ãko aomirykomo.)

²⁰ — Ynara tymerose pake Ritonõpo papẽ pokona, Saumu pokona: “Ah esahpyry patãpome nexino, imepõ osesaripyra ehtohme morotona,”

tykase.

– Ynara tymerose roropa:

“Apo imep̄y aorikyhp̄yry myakāme nerohno,”
mē tymerose.

²¹ – Morara exiryke toiro Jezu marō symenekatone, kymaro xine Jezu ēsemamyry warono,

²² Jezu poko imehnō amorepatohme kymaro xine. Jezu maro ytoy-tokety se sytatose ēpurihkatop̄pyry poe João a, kapu aka aunukuru ponāmero.

²³ Morarame asakoro tymenekase aporo eya xine, Joze Juxitu, (Pasapame roropa tosehke ynororo), Matia maro.

²⁴ Morarame tōturuse toto Ritonōpo a:

– Papa, emero ahno kurohtao enēko mase. Onoky mymenekano? Yna zuruko onymenekahpyry poko,

²⁵ yna maro aerohtohme Juta myakāme. Iirypyryme Juta toehse exiryke esaka tonyohse ropa mana.

²⁶ Morarame imenekatoh tapoise toto a, Ritonōpo nymenekahpyry waro toehtohkōme. Morarame Matia a tapoise tymenekatopo, toerohtohme 11mākō maro, 12me toto ehtohme ropa.

2

Ritonōpo Zuzenu oehtop̄pyry

¹ Morarame Oseahmatoh Pētekoxite toehse ahtao oximōme tapyi tao Jezu poetory tō kynexine.

² Morarame tyryrykane konōto panō totase toto a topozakoxi xine. Tyhtose tapyi taka tyryrykane panono.

³ Morarame apoto panō tōtumakase. Tororokane panō toepukase tapyi taōkō pona.

⁴ Morarame morotōkō aka Ritonōpo Zuzenu tomōse. Tyotyorōkō omiry ae tōturupitose toto Ritonōpo Zuzenu poe.

⁵ Moroto Jerusarē po juteu tō kynexine, Ritonōpo omipona exiketō tuhke. Juteu tō otuhtoh konōto pokoino, tuhke tosae xine toh toehse, imeimehnō maro tuhke toh toehse morotona.

⁶ Morarame moro ekary etaryhtao morohnome toytose toto tururume, enese.

⁷ Tōsenuruhkase toto tōmiryō ae Jezu poetory otururuke.

– To! Otāto yna omiry waro toehse matou?

⁸ Karirea pōkō amarokō repe. Yrome yna omiry waro amarokomo!

⁹ Taro ynanase, Paratia pōkomo, Metia pōkomo, Erāo pōkomo, Mesopotamia pōkomo, Jutea pōkomo, Kapatoxia pōkomo, Pōtu pōkomo, Azia pōkomo,

¹⁰ Piritia pōkomo, Pāpiria pōkomo, Ejitu pōkomo, Xirene pōkomo (Ripia pō Xirene), Roma pōkomo,

¹¹ Arapia pōkomo, enara. Toitoinē Kereta poe aehtyā ynanase. Imehnō Arapia poe aehtyā roropa ynanase. Toitoinē juteu tōme ynanase. Toitoinē juteu poenopyhpōkōme ynanase. Moxiaro etāko ynanase yna omiry ae toto exiryke. Morararo nase moxiamo tōmiryōkōme exiryke etāko toto Ritonōpo kypyno xine exiry poko, tykase toto.

¹² Moroto toh kynexine tōsenuruhkaryō poko. Toepohnohse toto.

– Oty moro? tykase toh tōturupose.

¹³ Yrome imehnomo a tounohse toto:

– Moxiã aetÿtyã rokene, tykase toto. Toetÿse tokarose toto a.

Peturu nurutopÿpyry

¹⁴ Morarame Peturu tooehse 11mãkõ maro. Opore tÿturuse imoihmãkomo a:

– Etatoko pahne Jutea pÿkomo, Jerusarẽ pÿkõ roropa.

¹⁵ Oty katohme: “Toetÿse,” ãko matou yna poko? Etÿtoh zano pyra nase. Xixi onuhpyra ro nase. Etÿpyra ynanase.

¹⁶ Yrome pake Ritonÿpo nymeropohpyry Joeu a sero poko. Ynara tykase:

¹⁷ “Imeÿpo ynara tyrÿko ase, ãko Ritonÿpo, Juzenu ekarÿko ase oya xine.

Morarame omÿkuru tÿ oÿxiry tÿ roropa jomiry ekarÿko mana.

Nuasemãkomo a osenepÿko ase.

Tamuhpomãkomo a oturÿko ase aosenety.

¹⁸ ÿ, ypoetory pona emero Juzenu aropÿko ase, orutua kÿ pona, nohpo tÿ pona roropa.

¹⁹ Morarame jomiry ekarÿko toh mã rahkene.

Tyoro sã tyrÿko ywy kapu ao, nono po roropa, ðsenuruhkatohkÿme, munu te, apoto te, orexÿto konÿto.

²⁰ Xixi zarumãkapÿko ase.

Nuno kamirarame exÿko mana munu samo.

Morarame okynã pyra ynymenekahpyry oehnÿko ropa mana, tuisame-hxo, ðmepyry kure moroto ahtao.

²¹ Morarame ‘Tuisa oenupunako ypoko,’ karyhtao oya xine ynymenekahpyry a,

enupunãko mã rahkẽ opoko xine, tykase Ritonÿpo,”

me tymerose Joeu a Ritonÿpo omi poe.

²² – Etatoko pahne orutua komo, juteu tomo. Jarao nexiase Jezu Nazare pono. Ritonÿpo zamaro ynororo kynexine. Morara exiryke tyjamihtanohpose eya kurãkÿkara kurãkatohme ropa eya. Zuaro ro ma-tohu?

²³ Pake Ritonÿpo zuaro kynexine, Jezu exixihmapotoh waro. Toxixihmapose oya xine, zehnotokomo a. Moro waro Ritonÿpo kynexine Jezu orihpyra ro ahtao. Yrome: “Ah nexixihmã toto,” tykase Ritonÿpo.

²⁴ Mame tÿsemãkapose ropa ynororo Ritonÿpo a. Jÿme orihpynÿpo sã tooehse ropa ynororo typoremãkapory se pyra toexiryke toorihpÿpyry a.

²⁵ Ynara tymerose kytamurukomo Tawi a, Jezu poko:

“Kokoro rokẽ Kuesẽkÿ rÿko ase jẽpataka, ymaro aexiryke torẽtyke pyra ase.

²⁶ Tãkye ase ukurohtao. Kure mase Papa.

Oeahmãko ase ypyno oexiryke.

Torẽtyke pyra ase, jorikyryhtao ro urumekara oexiryke.

²⁷ Toorihse jahtao jekepyry onymotanohpopyra mase omÿkuru nymyryme jexiryke.

²⁸ Jẽsemãkapÿko ropa mase, orihpÿme jehtohme.

Tãkye rokẽ jyripÿko mase oÿmyty eneryke ya,”

me tymerose Tawi a.

²⁹ – Wekyry tomo, topohme oturuxi amaro xine. Pake kytamurukÿ Tawi toorihse. Ekepyry tonẽse. Ekepyry esary mÿto mana seroae ro.

³⁰ Yrome Tawi urutōme kynexine Ritonōpo Zuzenu omi poe. Zuarō ynororo Ritonōpo omi poe, Kyrixtu typaryme exiry waro. Tuisa konōtome Kyrixtu exiry poko tuaro roropa, tymyakāme aexiry waro.

³¹ Ritonōpo omiry waro Tawi kynexine. Jezu ēsemamyry ropa waro roropa kynexine. Morara exiryke morara tykase ynororo:

“Zuzenu onynomopyra Ritonōpo exīko mana aorihtyā esao.

Ekepyry motara roropa mana,”

tykase ynororo.

³² Tōsemākapose ropa Jezu Ritonōpo a. Ynanenease. Morara exiryke ourutoryko ynanase.

³³ Seromaroro Jezu tuisamehxo tyrise Ritonōpo a. Ritonōpo maro mana. Pake Ritonōpo tōturuse eya: “Juzenu ekarōko ase oya,” tykase Ritonōpo. Mame Tuzenu tokarose Jezu a rahkene. Morara exiryke senohne enēko matose. Ōmiryko ae Ritonōpo omiry etāko matose.

³⁴ Kapu aka onuhpyra Tawi ekepyry kynexine. Jezu rokē tōnuhse. Ynara tymerose roropa Tawi a:

“Ritonōpo tōturuse Kuesēkomo a:

‘Oporohko seino, japatunuru wino, tuisame oexiryke,

³⁵ oepetōkara ke anamotomatohto ya,’ tykase Ritonōpo Tumūkuru a.”

Morara tymerose Tawi a pake.

³⁶ – Izyraeu tomo, tuaro ehtoko. Jezu mokyro onexixihmahpyrykomo. Tuisame tyrise ynororo Ritonōpo a Kuesēkōme aehtohme, tykase Peturu eya xine.

³⁷ Morarame toemynyhmase toto Peturu omiry etaryke tyya xine:

– Morara ahtao oty rīko ynanah? tykase toto Peturu tomo a, tōturupose.

³⁸ Peturu a tozuhse toto:

– Oorypyrykō irumekatoko Jezu omipona oehtohkōme. Osēpurihkapotoko Jezu Kyrixtu omi poe, oorypyrykō korokatohme Ritonōpo a. Mame Ritonōpo nekarory apoiko matose. Zuzenu Kurā apoiko matose.

³⁹ Ritonōpo mā Tuzenu ekarory se oya xine, opoenomo a, moemoēkō pata tō pōkomo a roropa, emero tyneahmatyamo a, tykase Peturu toto a.

⁴⁰ Morarame Peturu toto zurune itamurume Jezu poko. Ouhparō turuse toto:

– Emero iiryryryme matose. Iiryryryme oexirykō se pyra Ritonōpo mana. Naeroro oorypyrykō irumekatoko awānohpyra xine Ritonōpo ehtohme, tykase Peturu eya xine.

⁴¹ Morarame mokaro a Jezu tonetupuhse Peturu omiry etaryke tyya xine. Tōpurihkase toto Peturu tomo a. Moro ēmepyyry ae tuhke tomāse toto Jezu poetoryme, 3.000me.

⁴² Morarame kokoro rokē tōximōse toto Jezu omiry etatohme, Peturu tomo a ekarory etatohme. Kure tōturuse toto. Oximōme tōtuhse toto. Kokoro rokē tōturuse roropa toto Ritonōpo maro.

Jezu poetory oximōme ehtopōpyry

⁴³ Morarame emero Ritonōpo zuno toehse toto, Peturu tō nukurākatyā eneryke roropa tyya xine, kurākōkara tukurākase ropa exiryke Peturu tomo a.

⁴⁴ Morarame Jezu omipona exiketō oximōme kynexine. Tymōkomorykō tapiakase eya xine imehnō Jezu poetory tomo a.

⁴⁵ Tymõkomorykõ tokarose roropa eya xine imehnomo a tineru apoitohme tyya xine, apiakatohme imehnõ Jezu poetory tomo a, etuari-mara toehtohkõme.

⁴⁶ Kokoro rokẽ morohnome Ritonõpo tapyĩ tao toh kynexine aomiry poko. Morarame Ritonõpo tapyĩ tae xiaxiake tõtuhse toto. Tãkye rokẽ toh kynexine:

⁴⁷ – Ritonõpo kure mana, tykase toto. Tãtãkyemase toto. Jerusarẽ põkomo a tyrypyrykõ turumekase Jezu omipona toehtohkõme. Kokoro rokẽ Jezu poetory tomãkapose Ritonõpo a.

3

Ytoytopy kurãkatopõpyry ropa

¹ Morarame Peturu toytose João maro Ritonõpo Tapyĩ taka Ritonõpo maro tõturutohkõme. Xixi tywykahme toehse ahtao toytose toto.

² Mame toytorykohtao, ytoytopy tonese toto a. Moino ro morara tonuruse ynororo ytoytopyme ro. Kokoro rokẽ arosene toto onao Ritonõpo tapyĩ pota taka, tineru apoitohme eya. Moro Omõtõh Enekurãme tosehpase kynexine.

³ Mokyro a Peturu eneryhtao João maro, toto ytoryhtao, tineru tokaropose eya.

⁴ Mame kurãkara tonese tyya xine ahtao ynara tykase Peturu:

– Xiaro kueneko, tykase Peturu.

⁵ Mame tõsenuhmase mokyro. Tineru pitiko eraximane.

⁶ – Tineru pyra ynanase. Yrome tyoro ekarõko ase oya. Owõko. Xikihme exiko. Jezu Kyrixtu okurãkãko ropa mana, Nazare pono, tykase Peturu eya.

⁷ Mame kurãkara xikihme tanỹse emary poko Peturu a. Ipyrakũ toekurãkase ropa.

⁸ Pyhseky tykase ynororo. Xikihxikihme toytoytose ynororo toekurãkase ropa toexiryke.

– Kure Ritonõpo mana, tykase ynororo. Peturu tõ maro tomõse ynororo Ritonõpo Tapyĩ taka. Tãtãkyemase ynororo. Pyhsekyhsekyh tykase.

⁹⁻¹⁰ Moro taõkõ tutuarõtase kuranõpokara ytoytory eneryke tyya xine: “Kure Ritonõpo,” kary etaryke roropa tyya xine tutuarõtase toto.

– Mose ytoytopynỹpo, tineru eraximãpõ Omõtõh Enekurã pũto toekurãkase ropa, tykase toto.

¹¹ Tõsenuruhkase toto mokyro eneryke tyya xine. Ritonõpo Tapyĩ taka omõtõh Saromão tapyĩme tosehpase. Moro tao Peturu kynexine João maro. Mokaro onurumekara aekurãkahpyry ropa toehse. Moro taka toytose toto emero, enese.

– To! Kure matose, tykase toh eya xine.

Peturu nurutopõpyry Ritonõpo tapyĩ tao

¹² Morarame morohnome aepyrykõ eneryhtao tyya ynara tykase Peturu:

– Orutua komo, wekyry tomo, serara ekurãkano onenepitopyra hmatou? Jezu rokẽ mose kurãkaropa, yna kara, kypyno xine toexiryke.

¹³ Ritonõpo kytamurukõ esemy, Aparão esemy, Izake te, Jako, enara. Emero Kuesëkõme roropa mana. Mokyro a Tumükuru kuesëkõme tyrise,

onurumekahpyrykomo, Jezu, onekarohpyrykomo Pirato a exixihmatohme. Exixihmapory se pyra Pirato repe.

¹⁴ Yrome aomipona pyra oya xine toxixihmase Jezu, tyrypyhpykē kara. Inetapatahpyry rokē mutūtanohtorŷko ynanase tonese ropa yna a exiryke tōsemāse ropa ahtao.

¹⁵ Kyrihpōkō mūkuru mexixihmatose repe. Yrome Jumy a tōsemākase ropa. Moro poko otuarōtanohtorŷko ynanase tonese ropa yna a exiryke tōsemāse ropa ahtao.

¹⁶ Mokyro poe mose nekurāka ropa. Mose enēko matose, Jezu nukurākahpyry ropa. Tonetupuhse toexiryke Jezu nukurāka ropa, tykase Peturu.

¹⁷ – Wekry tomo. Awaro xine ase. Jezu exixihmahpōkō matose, tuaro pyra oexirykōke, oesēkō maro.

¹⁸ Pake Ritonōpo a tōmiry tymeropose urutō komo a Jezu poko, aetuari-mary poko, aorikyry poko, ēsemākapory ropa poko tyya. Ajohpe pyra ro Ritonōpo nexiase, tykase Peturu mokaro a.

¹⁹ – Oorypyrykō irumekatoko. Jezu eahmatoko oesēkōme aehtohme, oorypyrykō korokatohme eya,

²⁰ tākye oehtohkōme ipoko. Imeīpo Jezu Kyrixtu enehpōko ropa Ritonōpo mana tarona, Kuesēkōme.

²¹ Kapu ao eraximāko mana tonehpory ropa Tummy a. Tooehse ropa tahtao, kukurākatorŷko ropa mana. Moro poko tymerose pake Ritonōpo poe urutō komo a.

²² Moeze a ynara tymerose:

“Urutō menekāko Ritonōpo mana, enehpōko mana jenehtopōpyry sā eya, kuekyrykōme exikety. Aomipona ke ehtoko.

²³ Aomipona pyra exiketō enahkapōko Ritonōpo mana.”

²⁴ Morara tymerose urutō komo a pake. Samueu tomo a morara tymerose senohne poko, onehpyrykō poko.

²⁵ Samueu tō ekepyā pakomotyā matose. Opoko xine kynoturune Ritonōpo atamurukomo a. Ynara tykase ynororo eya xine: “Apary rīko ase sero nono pōkō kurākaneme,” tykase Ritonōpo Aparāo a.

²⁶ — Naeroro Tumūkuru enyohne kyya xine Kuesēkōme, kuatākyematohkōme kyyrypyrykō korokaryhtao eya, tykase Peturu eya xine.

4

Peturu ehtopōpyry kōseriu ēpataka João maro

¹ Morarame Peturu tō otururuhtao imoihmākō maro, Ritonōpo maro oturuketō tooehse eya xine, Ritonōpo tapyi esē maro, satuseu tō roropa, enara. Satuseu tomo ahno ēsemamyry ropa warōkōkara kynexine.

² Peturu tō tyenonohse eya xine imoihmākō amoreparyke eya xine: “Jezu tōsemāse ropa mana toorihxīpo,” karyke eya xine.

³ Morarame Peturu tō tapoise toto a. Āpuruhpyry taka tarose eya xine, moro tao toto ēmehtohme, tykohmāse exiryke.

⁴ Mame Peturu tō otururu totase tyya xine exiryke Jezu tonetupuhse imoihmākomo a tosēkōme. Tuhke Jezu poetoryme toehse toto, 5.000me.

⁵ Mame yrokokoro juteu tō esā tōximōse Jerusarē po, Moeze omihpyry poko amorepatōkō maro.

⁶ Anasa Ritonōpo maro oturuketō tuisary kynexine. Imaro tōximōse toto jekyry tō maro, Kaipa, João, Arexātere, enara.

7 Mokaro ĕpataka Peturu tō tarose toto a.

— Onoky poe ahno kurākāko ropa matou? tykase mokaro eya xine.

8 Ritonōpo Zuzenu Peturu ao kynexine. Aomi poe Peturu tōturuse:

— Tamuxi tomo, pata esamo,

9 oty katoĥ: “Onoky poe ytoypynỹpo mukurākatoſe rohpa?” āko matou oturupōko yna a?

10 Jomiry etatoko Izyraeu tomo. Mokyro ynanukurākase ropa Jezu poe. Jezu mokyro Nazare pono, Ritonōpo mūkuru. Onexixihmahpyrykō mokyro. Yrome tōsemākase ropa mana Ritonōpo a. Jezu poe mokyro toekurākase ropa mana.

11 Jezu Kyrixtu poko pake tymerose Ritonōpo omiryne. Ynara tymerose urutō komo a:

“Moro topu, tapyi rinanō nurumekahpyry,

moro topu se toehse toto, kurāme exiryke, tapyi kyryryne nymyry.

Emese kure kuhse Ritonōpo kyya xine mana,”

tykase.

12 Jezu rokē kyyrypyrykō korokaneme mana, toiro. Imepỹ kyyrypyrykō korokane pyra, Jezu rokene, tykase Peturu eya xine.

13 Morarame Peturu tō otururu totase tyya xine aĥtao, tōturuse toto oxime rokene:

— Otokoino moxiā enaromyra toehse nae? Atamorepara toĥ nase repe. Yrome Jezu maro monexiā toto atamorepāko. Otarāme morara exiryke zuaro toehse toĥ mana, Jezu maronōpotōme toexirykōke, tykase toto. Oxime tōturuse toto.

14 Mame mokyro kuranōpokara eneryke tyya xine toto maro: “Aĥohpe matose,” kara toto.

15 Morarame tosae xine Peturu tō tutūtanohpose ropa toto a, oxime rokē tōturutoĥkōme:

16 — Otara āko sytatou mokaro a Jezu poko toto oturukeĥpotohme? tykase toto, tōturuse oxime rokene. — Kurākara kurākahpō mokaro. Tarōkō emero zuaro mana, Jerusarē pōkomo. “Aĥohpe,” kara sytatose ipoko xine.

17 Jezu poko oturupyra rokē syriptonone toto. Senaroximatone toto imeĥnō onurupyra Jezu poko toto eĥtoĥme, tykase toto.

18 Morarame tykohmase ropa toto tyya xine:

— Imeĥnō onurupyra eĥtoko Jezu poko, tykase toto.

19 Yrome ynara tykase Peturu tomo:

— Oty Ritonōpo a kure nae? Ōmipona xine yna exiry, tōmipona yna exiry?

20 Yna a tonese exiryke oturukeĥpyra ynanase Jezu poko, tykase toto.

21 Morarame Peturu tō enaroximary se toĥ kynexine repe:

— Ytotoko ropa. Awānoĥtorỹko ynanase imeĥnō zururuĥtao Jezu poko oya xine, tykase toto, mokaro aroporykōme. Peturu tō wānopry se toĥ kynexine repe. Yrome onuānoĥpyra tokureĥse toto, tuhkākō Peturu tō pyno exirykē.

— Kure Ritonōpo mana, āko rokē toĥ kynexine.

22 Tātākyemase toto, ytoypynỹpo ikaripamyĥpyry tukurākase ropa exiryke.

Ritonōpo a tōturuse

²³ Morarame tonyohse ropa toexirykōke Peturu tō toytose ropa João maro, imehnō Jezu poetory tomo a. Juteu tō esā omihpyry tokarose eya xine.

²⁴ Morarame toto omiry etaryke tyya xine tōturuse toto Ritonōpo maro, Jezu poetory tō oximōme. Ynara tykase toto:

– Yna esēme mase Ritonōpo. Kapu Rihpōme mase, kapu, nono, tuna, tunakuaōkomo, nono pōkomo, emero tyrise oya.

²⁵ Pake moturune yna tamuru Tawi a, ynara tymerose eya ōmiryme Ouzenu poe:

“Oty katoh sero nono pōkō yzehno toh nae?

Toiparo rokē osenetupuhnōko mā toto.

²⁶ Sero nono pōkō tuisary tō atamorepāko mā toto

Ritonōpo maro osepeme pyra toehtohkō poko,

inymenekahpyry maro osepeme pyra toehtohkōme roropa.”

²⁷ – Morararo taro nase Jerusarē po seromaroro, tykase Peturu Ritonōpo a. – Erote tuisame nase. Pōtiu Pirato kowenatume roropa nase. Mokaro oximōme Roma pōkō maro Izyraeu tō maro Omūkuru zehno.

²⁸ Zehnotokō moxiarō Omūkuru exixihmahpōkomo. Morara tyrise eya xine onekarotopōpyry ae ro, tuarohxo oexiryke, orēpyrahxo roropa oexiryke.

²⁹ Seromaroro mokaro eneko Papa Kapuaono, yna enaroximary se ahtyamo. Yna akorehmako enaromyra yna ehtohme, ōmiry ekarotohme yna a.

³⁰ Kurākōkara ikurākako ropa. Ajamitunuru enepoko ropa Omūkuru kurā pokoino, Jezu pokoino, tykase Peturu Ritonōpo a.

³¹ Morarame tōturukehse toto ahtao, moro tapyi kywyh kywyh tykase. Ritonōpo Zuzenu tomōse toto aka. Orēpyra Ritonōpo omiry tokarose eya xine imehnomo a.

Oximōme toto tŷkyryrykō poko

³² Morarame Jezu poetory tō oximōme toehse, omomŷke pyra toh kynexine toenupunarykōke imehnō poko.

³³ Orēpyra imehnō turuse eya xine Jezu ēsemamyhpyry ropa poko. Kure rokē toh kynexine oximōme, tākye rokene. Imehnō roropa ipyno xine.

³⁴ Morara exiryke etuarimara toh kynexine emero. Tutupikamo a tutupikō tokarose eya xine Peturu tomo a. Tytapyikamo a roropa tytapyikō tokarose tineru apoitohme tyya xine,

³⁵ ekarotohme Peturu tomo a, apiakatohme ise exiketomo a etuari-mara aehtohkōme.

³⁶ Morarame Joze kynexine, Xipere pono, Rewi pary. Mokyro toseh-pase Panapeme, oxiehnatokō kurākaneme ropa aexiryke.

³⁷ Mokyro a tutupi tokarose tineru apoitohme tyya. Mame Peturu tomo a tytinerū tokarose emero.

5

Anania tomo Sapira maro

¹ Mame imepyny a roropa tutupi tokarose roropa, Anania a ipyty maro.

² Ipyty esety Sapira. Emero pyra tytinerūkō tokarose eya xine:

– Seny, yna tupi ehepyry emero, tykase toh ajohpe. Typyty maro tōturuse toto. “Senekunohne,” tykase toto.

³ Morarame Peturu tōturuse Anania maro:

– Jepe, oty katoĥ joroko tamuru omipona mahno? Yna enekunopyry se hma repe? Yrome Ritonōpo Zuzenu zuaro mana. Otupi epehpyry emero pyra mekaro yna a. Makoinohno otinerūkōme.

⁴ Otupi onekaropyra ro awaĥtao xine otupime nexiase. Tupito epehpyry morararo, otinerūkōme ro nexiase. Oty katoĥ popyra oexirykō se hmatou, yna enekunopyry se? Ajohpe mase Ritonōpo a yna a rokē pyra, tykase Peturu eya.

⁵ Morara kary etaryke tyya nono pona toepukase Anania. Toorihse. Morarame: “Mokyro norihno Ritonōpo poe,” kary etaryke tyya xine tōserehse toto itamurume.

⁶ Mame nuasemākomo a ekepyry tanỹse. Tyōtose, enara. Tarose toto a, zonētoĥme.

⁷ Morarame tē pitiko tykase aĥtao ipytỹpyry tooehse, tuaro pyra.

⁸ Mame Peturu tōturupose noĥpo a:

– Moro rokē kynako otupi epehpyry?

– Ÿ moro rokē kynako, tykase noĥpo.

⁹ Morarame Peturu a tozuhse. Ynara tykase ynororo:

– Oty katoĥ moturutou onio maro: “Senekunohne,” mykã onio a? Yrome Ritonōpo Zuzenu oenetou. Eneko pahne moxiã, onio ekepyry zonemyĥpōkō noehno ropa toto tapyi eutary pota taka. Oekepyry arōko roropa toĥ mana zonētoĥme, tykase Peturu eya.

¹⁰ Axĩ toepukase noĥpo nono pona, toorihse. Morarame nuasemākō tooehse ropa aĥtao tapyi taka, noĥpo orihsē tonese eya xine. Tarose toto a zonētoĥme inio ekepyry myhtokoxi.

¹¹ Morarame tōserehse Jezu poetory tomo. Mokaro ekary etahpōkō tōserehse roropa toto.

Jamihme tyrise toto Ritonōpo a

¹² Kokoro rokē tōximōse toĥ rahkene Peturu tō maro, Ritonōpo Tapyĩ taka, Saromão nyriĥpyry taka. Mame jamihme tyrise toto Ritonōpo a kurākōkara kurākatoĥme ropa eya xine.

¹³ Mame imehnō mokaro maro oximōpyra toehse toto, zuno toexirykōke. Yrome kure tōturuse toto ipoko xine.

¹⁴ Mame tuhke Jezu poetory tō toehse, orutua komo, noĥpo tomo, enara. Tuhke tomãse toto.

¹⁵ Morarame kurākōkara kurākary ropa eneryke tyya xine tuhke kurākōkara tonehse eya xine etuehkō tapo, osema taka Peturu zuzenu rokē ytotoĥme epozakuroko, osema ae Peturu ytoryĥtao.

¹⁶ Tuhke roropa imeimehnō pata tō poe tooehse toto Jerusarē pona. Kurākōkara tonehse roropa toto a, jorokōĥpã kō roropa tonehse eya xine. Emero toĥ tukurākase ropa eya xine.

Peturu tō ryĥmatopōpyry

¹⁷ Morarame Ritonōpo maro oturuketō tuisary tō, satusu tō maro Peturu tō zumoxike toehse toto.

¹⁸ Tapoise toto a ěmatoĥme āpuruĥpyry taka.

¹⁹ Yrome Jezu nenyokyĥpyry toytose koko āpuruĥpyry apuruhmakase ropa. Mokaro tutūtanoĥpose ropa eya.

²⁰ – Ytotoko Ritonōpo Tapyĩ taka. Oturutatoko mokamo a Jezu poko, Jezu poetoryme toto eĥtoĥme, oriĥpyra toto eĥtoĥme jũme, tykase Jezu nenyokyĥpyry eya xine.

²¹ Morara tykase exiryke toytose toto pakeimo Ritonõpo Tapyĩ taka imehnõ amorepase.

Yrome mokaro Ritonõpo maro oturuketõ tuisary tymarõkõ maro juteu tõ tuisary tykohmase tyya xine. Peturu tõ enehnanõ taropose eya xine ãpuruhpyry taka.

²² Morarame toytose toto ãpuruhpyry taka. Yrome tynëmatyãkõ onenepyra tokurehse toto. Naeroro toytose ropa toto kõseriu a oturuse. Ynara tykase toto eya xine:

²³ – Æpuruhpyry tapuruse kynako. Erase tõ rokë moroto kynako. Ynanetapuruhmaka repe. Yrome arypyra toh kynako, tykase toto.

²⁴ Morara kary etaryke tyya xine tõserehse toto, Ritonõpo maro oturuketõ tuisary tomo, oturutoh erase tõ maro.

– Otara toehse toh nae?

– Kũ. Aza rokë nytõ toto? tykase toto.

²⁵ Morarame imepỹ tooehse oturuse. Ynara tykase ynororo:

– Mokã mõto, onëmatyãkomo. Oturũko toto Ritonõpo Tapyĩ tao. Imehnõ amorepãko mã toto, tykase ynororo eya xine.

²⁶ Morarame soutatu tõ esë toytose, typoetory tõ maro, Peturu tõ apoise ropa. Opore pyra tõturuse toto eya xine sekerereme, imehnõ kurũke, totaparykõ se pyra toexirykõke.

²⁷ Morarame tarose ropa Peturu tomo kõseriu ëpataka ropa.

²⁸ – Oty katoh imehnõ amorepãko matou mokyro poko? Toto anamorepapyra ynanexiase ipoko oya xine. Seromaroro emero Jerusarë põkõ tamorepase oya xine. Yna hxirõko roropa matose mokyro exixihmatopõpyry poko, tykase mokyro Ritonõpo maro oturuketõ tuisary.

²⁹ Morarame Peturu tomo a tozuhse:

– Ritonõpo omipona se ynanase. Õmirykõ omipona se hkopyra ynanase.

³⁰ Ritonõpo mokyro kytamurukõ esemy. Eya Jezu tõsemãkase ropa onexixihmahpyrykomo wewe pokona.

³¹ Mame tuisa konõtome tyrise ropa ynororo Ritonõpo a, emero Kuesëkõme aehtohme. Kypynanohnekõ mokyro. Kyyrypyrykõ korokary se ynororo. Kyyrypyrykõ rumekary se kuahtao xine ikorokãko mana.

³² Naeroro imehnõ tuarõmãko ynanase morohne poko. Yna maro Ritonõpo Zuzenu mana yna akorehmãko. Tõmipona exiketomo a Tuzenu ekarõko Ritonõpo mana, tykase Peturu.

³³ Mame morara kary etaryke tyya xine tyekõtãpãse toto. “Setapatone,” tykase toto.

³⁴ Yrome toiro towõse tõturutohme. Parixeume ynororo, esety Kamarieu. Moeze omihpyry poko amorepatõme ynororo. Emero ise roropa toh kynexine. Mokyro a Peturu tõ jarãnaka taropose aporo. Mame ynara tykase ynororo:

³⁵ – Izraeu tomo, tomeseke ehtoko mokã poko.

³⁶ Pake hkopyra imepỹ tamuxime toehse, Teuta. Tõsekarose ynororo tuisame toexiry poko. Imehnõ roropa toytose imaro, 400mãkomo. Yrome totapase ynororo ahtao, tãtahpahse toh emero, aomipona aehtyamo. “Tuisa konõto mokyro,” kara toehse toto.

³⁷ Okomino tyoro, Juta, Karirea pono kowenu tineru apoiryhtao ahno a, tuhke roropa imaro tãtãnonohse toh repe. Yrome toorihse ynororo ahtao ipoetohpyã toytose ropa toto tosaka xine.

³⁸ Naeroro ourutorỹko ase mokã poko pyra oehtohkõme. Ah nytõ toto. Ahno omi poe rokẽ toto ahtao toto namorepary enahnõko rokẽ mana. Yrome Ritonõpo omi poe toto ahtao enahpyra mana imehnõ amorepary eya xine.

³⁹ Morara exiryke tomeseke ehtoko. Typoetory ryhmaryhta ozehno xine exĩko Ritonõpo mana, tykase Kamariieu eya xine.

⁴⁰ – Ÿ, tykase toh repe. Yrome Peturu tõ tonehse ropa tyya xine ahtao typipohse toto a.

– Oturupyra ke ehtoko Jezu poko, tykase toh eya xine. Mame tonyohse ropa toto ipipohxĩpo xine.

⁴¹ Morarame toytorykõ ropa ahtao kõseriu wino tãtãkyemase toto.

– Jezu poetoryme kuexiryke kypipohno toto. Morara exiryke tãkye sytase, tykase toto.

⁴² Mame kokoro rokẽ Ritonõpo Tapyĩ tao tõturuse toto Jezu Kyrixtu poko. Imehnõ tapyĩ tao roropa oturukehpyra toh kynexine.

6

7me Jezu poetory akorehmananomo

¹ Morarame Jezu poetory tõ tuhke tomãse ahtao kyreku tomo a juteu tõ tykerekereemase.

– Oty katoh juteu tõ pyxiamõpyamo a rokẽ tõsẽ ekarõko toh nae? Kyya xine onekaropyra mã toto, tykase toto.

² Morarame Jezu poetory tõ tonehpose 12mãkomo a tõturutohkõme imaro xine. Ynara tykase Peturu tõ eya xine:

– Popyra Ritonõpo omiry rumekary yna a tykyrysã ekarotohme ro-kene.

³ Morara exiryke imehnõ Jezu poetory tõ akorehmananõ menekãko ynanase, 7me ajoajohpãkõkara rokene, Ritonõpo Zuzenu omipona yronomyryme exiketomo, toerokurukõ warõkõ roropa.

⁴ Yrome yna kokoro rokẽ Ritonõpo maro oturũko ynanase. Imehnõ amorepãko roropa ynanase aomiry poko, tykase toto.

⁵ Morara kary etaryke tyya xine tãtãkyemase toto. Ynara tyrise toto a Jezu poetory tõ akorehmananõme, Exitewão. Ritonõpo Zuzenu imaro kynexine. Aomipona yronomyryme exikety ynororo. Ynororo, Piripe, Pyrokoro, Nikanoa, Timõ, Parymena, Nikorau, enara. Nikorau juteume aeramahpyry kynexine, Åtiokia põme exikety roropa.

⁶ Mokaro tooehse Peturu tõ õpataka. Morarame tõtururukohta Ritonõpo a tomarykõ tyrise zuhpokoxi xine.

⁷ Morarame Ritonõpo omiry totase tuhkãkomo a Jerusarẽ põkomo a. Jezu poetory tomãse Jerusarẽ po. Tuhke Ritonõpo maro oturuketõ roropa Jezu omipona toehse toto.

Exitewão apoitopõpyry

⁸ Morarame Exitewão Ritonõpo omipona kynexine. Kure kynexine orẽpyra roropa Ritonõpo poe. Kurãkõkara kurãkary waro roropa ynororo kynexine.

⁹ Yrome imehnõ moroto kynexine, aomipona se pyra exiketomo. Moino aehtyã mokaro kynexine. Xirene poe, Arexãtyria poe, Xirixia poe, Azia poe, enara tooehse toh kynexine morotona. Tyorõ tao tãtamorepase ynaroro. Tõsezusezukurukõ se toh kynexine repe Exitewão maro.

¹⁰ Yrome typoremāse toto orēpyrahxo Exitewāo exiryke Ritonōpo Zuzenu poe.

¹¹ Morarame imehnō taomipohtomase eya xine:

– Mose ynanetase Moeze kerekeremāko, Ritonōpo kerekeremāko roropa, tykase toto imehnomo a Exitewāo poko ajohpe.

¹² Morara kary etaryke tyya xine juteu tō tyekītapāse. Typatakā maro toytose toto Moeze omihpyry warōkō maro Exitewāo apoise kōseriu a arotohme.

¹³ Morarame tokarose eya xine rahkene.

– Mose sē tapyi poihtoase, Ritonōpo maro oturutopo. Moeze omihpyry poihtoase roropa.

¹⁴ Ynara nase mose: “Sē tapyi kararahnōko Jesu Nazare pō mana. Moeze namorepatyā myakamāko roropa mana,” nase mose, tykase toto Exitewāo poko ajohpe rokene.

¹⁵ Morarame mokaro a emero terekatu tō maro iporohtyamo a Exitewāo ēmyty tonese, kapu ae Ritonōpo nenyokypyry ēmyty samo.

7

Exitewāo oturutopōpyry

¹ Morarame Ritonōpo maro oturuketō tuisary a tōturupose:

– Ajohpe pyra moxiā na? tykase ynororo Exitewāo a.

² Ynara tykase Exitewāo eya xine:

– Wekyry tomo, kuetatoko, orutua kō roropa. Pake Aparāo a Ritonōpo tōsenepose saerehkane panō ezure, Mesopotamia po Aparāo ahtao ro Harā pona ytopyra ro ahtao.

³ Ynara tykase Ritonōpo eya: “Oesary irumekako, oekyry tō roropa. Ymaro eropa. Imepŷ pata enepōko ase oya,” tykase Ritonōpo eya.

⁴ Morara exiryke Kautea turumekase Aparāo a Harā pona toytotohme. Morarame tumy orihxīpo tosary turumekase eya. Tarona tooehse kuesaka xine.

⁵ Ritonōpo onesaripopyra Aparāo a repe. Yrome ynara tykase ynororo eya: “Sero imeīpo ekarōko ase oya oesaryme, oesahpyo apakō esaryme roropa toorihse awahtao,” tykase Ritonōpo Aparāo a tumūkue pyra ro ahtao.

⁶ Mame ynara tykase roropa ynororo: “Apakō mā imehnō nonory pona ytōko oesarise, katonōme sa rokene. Moroto 400me zeimānōko mā toto, etuarimāko imehnō namotome.

⁷ Morarame apakō tuarimahpōkō wānohnōko ase. Morotoino xiaro oehnōko toh mana jeahmatohme kure,” tykase Ritonōpo Aparāo a.

⁸ Morarame Aparāo tamorepase Ritonōpo a aipotapihpyry sahkary poko. Ynara tykase ynororo: “Kure rokē oritorŷko ase. Morara exiryke aikōpotapihpyry sahkapōko ase oya xine,” tykase Ritonōpo eya. Morarame Aparāo toemūkuase, Izakeme. Mame oma etato irānao ae aenurutopōpyry ahtao, tumūkuru aipotapihpyry tysahkase eya. Mame tuātase Izake ahtao toemūkuase ynororo Jakome. Mame Jako toemūkuase 12me, kytamurukōme.

⁹ – Morarame kytamurukomo a takorōkō tokarose imehnomo a jehno toexirykōke. Ejitu pona tarose ynororo. Yrome Ritonōpo imaro kynexine.

10 Toenupunase ipoko. Tutuarimakehpose eya. Morarame Ejitu esē Joze se toehse, tuaro aexiryke. Esety Parao kynexine. Joze kowenatume tyrise eya tytapyī esēme roropa.

11 Morarame konopo toehkehse, tonahsē pyra toehse. Toetuarimase toto Ejitu po, Kanaā po, enara. Kytamurukō nykyryry tonahse.

12 Yrome Ejitu pōkō nykyryry nae ro kynexine. Imeīpo morara kary etaryke tyya tumūkuru tō tonyohse Jako a tynapyrykō epekahse.

13 Morarame toytozomose toto ahtao Joze tōsenepose turui tomo a. Tyekyry tō tonepose Parao a eya.

14 Morarame: “Kumykō enehtoko xiaro,” tykase Joze turui tomo a. Mame emero morotona toytose toto, 75me.

15 Morarame kytamurukō toorihse moroto, Jako, imūkuru tō, enara.

16 Yrome toto ekepyry tarose Xikē patahpyry pona zonētohme, Aparāo nepekatyhpyry aka. Hamoa poenomo a topekahse eya orihpyra ro toto ahtao. Xikē zū Hamoa kynexine.

17 – Morarame Aparāo pakō toemūkuase Ejitu po. Tuhke toehse toto moroto. Morarame tynekarotopōpyry ae ro toto arory se ropa Ritonōpo kynexine esaka xine.

18 Morarame imepŷ Ejitu tuisaryme toehse, Joze warōkara.

19 Kytamurukō tonekunohse eya. Tyyryhmase toto eya. Toto zehno toehse ynororo toto emamyryke. Imūkurukō tyahpose eya nakuaka.

20 Morarame Moeze tonuruse, poeto kuranoryme. Tummy tapyī tao oseruao rokē nuno taropose eya.

21 Mame tapyi tae jeny a tarose ynororo nakuataka. Mame Parao ēxiry a tanŷse ropa tunuātanopyryme tumūkurume.

22 Ejitu pōkomo a tamorepase ynororo itamurume. Tōtururu waro toehse. Emese kure toehse roropa ynororo otyro riry poko.

23 – Morarame Moeze tykaripāse ahtao, 40me jeimamyry taropose ahtao tyekyry tō enese toytose ynororo, Izyraeu tō enese.

24 Morarame tyekyry osanumary tonese tyya ahtao typynanohse eya. Ejitu pō totapase eya.

25 “Wekyry tō pynanohneme jenetupuhnōko toh mana. Ritonōpo nenyokyhpyryme jekarōko mā toto,” tykase Moeze tukurohtao repe. Yrome onenetupuhpyra toh kynexine.

26 Yrokokoro tyekyry enese toytory ropa ahtao, osetapaketō tonese eya. Toto zupokary se kynexine repe. “Aimo, ākorō ananapoipyra exiko. Oxiehno pyra ehtoko,” tykase ynororo eya xine repe.

27 – Yrome ajoajohpano a tupurohmase. “Onoky omi poe upokato mano tuisame awahtao samo?”

28 Ejitu pō etahpō mase. Jetapary se roropa hma?” tykase ynororo Moeze a.

29 Morara kary etaryke tyya toepase Moeze Mitiā pona. Tōsesarise ynororo moero, katonōme, toemūkuase asakoro.

30 – Morarame 40me tyeimāse ahtao moroto, Ritonōpo nenyokyhpyry tōsenepose Moeze a ona tonorē po, ypy Xinai pūto.

31 Moroto pika zatyry tonese Moeze a tororo āko. Moro eneryke tyya toemynyhmase ynororo. “Otāto puhkoke pika ezehpyra nae? Eneta aporo,” tykase ynororo tukurohtao.

– Morarame enese toytose tahtao Ritonōpo omiry totase eya, ameke pyra toehse ahtao. Ynara tykase Ritonōpo eya:

³² “Ritonōpo ase, atamurukō Esemy, Aparāo Esemy, Izake Esemy, Jako Esemy, enara,” tykase ynororo eya.

– Morara kary etaryke tyya tykytyky tykase Moeze. Osenuhmara toehse ynororo tōserepyryke.

³³ Morarame ynara tykase Ritonōpo eya: “Asātajā tō touko jēpataka oehtohme. Onoupyra awahtao orihnōko mase,” tykase ynororo eya.

– Mame morara kary etaryke tyya tysātaja tō touse eya. Mame ynara tykase Ritonōpo eya:

³⁴ “Ypoetory tō tuarimary enēko ase Ejitu pōkomo a. Morara exiryke oehno toto pynanohse. Seromaroro aaropōko ase Ejitu pona,” tykase Ritonōpo Moeze a.

³⁵ – Moeze mokyro ro. Apitoryme ise pyra toh kynexine repe tutu-isarykōme. “Onoky omi poe upokato mano tuisame awahtao samo?” tykase toto eya. Yrome mokyro ro tyrise Ritonōpo a toto tuisaryme, takorehmase ynororo apoto htaonōpo a.

³⁶ Morarame tarose ropa toto eya Ejitu poe. Tyjमितunuru tonepose roropa eya moroto Ejitu po, typoetory anaropopyra ropa Ejitu pōkō exiryke. Tuna konōto Tahpiremā purohpokuroko tarose toto eya. Mame ahno esao pyra 40me ikonopory taropose toto a, Ritonōpo jamitunuru enery poko roropa tyya xine. Tŷkyryneke pyra toto ahtao tŷkyrynehtose toto Ritonōpo a.

³⁷ Mame Moeze ynara tykase Izyraeu tomo a: “Urutō enehpōko Ritonōpo mana, kuekyrykomo, ysā exikety,” tykase Moeze pake tyekyry tomo a.

³⁸ Moeze mokyro Ritonōpo poetory amorepahpono ahno esao pyra. Ritonōpo nenyokyhpyry maro roropa kynexine ppy po, Xinai po. Imaro tōturuse ynororo moro ppy po kytamurukō netaryme. Eya Ritonōpo omiry tymerose, kyya xine ekarotohme roropa.

³⁹ – Yrome aomipona se pyra kytamurukō kynexine. Tymaro xine ise pyra toh kynexine ipunaka. Ejitu pona ropa toeramarykō se ropa toh kynexine tukurohtao xine.

⁴⁰ Arāo a ynara tykase toto: “Ritō tyriko Ritonōpo myakāme, kuese-mazupurukōme aytotohme. Aza rokē nytoase Moeze, kuenedyhpōkomo Ejitu poe? Zuaro pyra sytatose,” tykase toto.

⁴¹ Moroto tahtao xine pui mūkuru panō tyrise toto a. Morarame kaneru tō totapase eya xine uuru risē ēpataka, “Kure mase,” katohme tyya xine. “Kuesēkōme mose ro nase,” tykase toto. Tātākyemase toto tynyrihpyrykō poko.

⁴² Morarame mokaro turumekase Ritonōpo a: “Kuesēkōme sero nase,” kary etaryke tyya. Mame xirikuato tōkehko roropa tyrise eya xine tosēkōme. Ynara tymerose Ritonōpo omiry pake urutō komo a: “Izyraeu tomo, oekykō mekarotone ya?

Onekarorykōme oekykō metapatone repe, yrome ya pyra mekarotone,

40me ikonopory taropose oya xine,

Izyraeu tomo, oyoytorykohtao ahno hnakuroko.

⁴³ Tapyi pitiko maromarotone kamisa risemy,

ymyakāme onyrihpyrykō tapyīme,

onōhpetu tapyīme Moroke tapyīme.

‘Kuesēkōme sero nase,’ matokene mokyro poko.

Raipā roropa onyrihpyrykō xirikuato esē panō repe.

Morara oexirykōke aarotorŷko ase mya

Papironia pona,” tykase Ritonōpo eya xine.

44 — Kytamurukō maro Ritonōpo tapyī kynexine, okyno pihpyry risemy, ahno esao pyra, typoko toto amorepatohme. Moeze a moro tapyī tyrise Ritonōpo omi poe, imaro tōturuse exiryke.

45 Moro tonehse kytamurukomo a xiaro pake pake tooepyrykohtao. Mame Jozue tō tōsesarise ropa imehnō esahpyry po, taropose morotōkō exiryke Ritonōpo a. Morarame Tawi Izyraeu tō tuisaryme toehse.

46 Ritonōpo omipona exikety ynororo kynexine. Tapyi amory se toehse repe Ritonōpo tapyīme.

47 Yrome imūkuru a rokē tamose, Saromão a, Ritonōpo tapyīme.

48 — Yrome imehxo Ritonōpo Kapuaono. Tapyi tao nyhpyra mana, ahno nyrihpyry tao, tykase Exitewão. — Ynara Ritonōpo nekarohpyry sero poko pake urutonōpo a:

49 “Kapu jesaryme mana, sero nono upupuru apōme mana.

Oty amōko matou ytapyīme?

Otāto ytapyī rīko matou moro tao jehtohme?

50 Ywy rokē senohne emero Rihpōme ase.

Ya ro kapu tyrise, nono roropa.

Senohne emero esēme ase,”

tykase Ritonōpo pake urutono a, tykase Exitewão mokaro a. Mame ynara tykase roropa eya xine:

51 — Otato pyra matose, Ritonōpo omipona pyra. Zuzenu okorokarykō se mā repe. Yrome ise pyra matose. Atamurukō saaro matose.

52 Urutō kō tyyryhmase atamurukomo a emero. “Ritonōpo mūkuru oehnōko mana,” kananō totapase toto a. Mokaro saaro matose. Mokyro mexixihmatose tooehse ahtao.

53 Ritonōpo a tōmiry tokarose oya xine inenyokyhpyry tomo a repe. Yrome aomipona pyra matose, tykase Exitewão eya xine.

Exitewão etapatopōpyry topology ke

54 Morara kary etaryke tyya xine tyekītapāse toto. Exitewão ēpataka tyerykō totose toto a tynyetūkōke.

55 Yrome Ritonōpo Zuzenu Exitewão maro kynexine. Kakoxi tōsenuhmase tahtao Jezu tonese kapu ao xikihme, Ritonōpo maro. Saarehkane konōto tonese roropa eya Ritonōpo ezurume.

56 Morarame ynara tykase ynororo:

— Enetoko ke! Kapu enēko ase tātapiakase. Jezu Kyrixtu enēko ase. Ahnome aexihpyry enēko xikihme, Ritonōpo maro, tykase ynororo eya xine.

57 — Ajohpe mase! tykase toto. Toepanapuruse toto. Axī toytose toto tururume Exitewão apoise.

58 Pata ehpikoxi tarose toto a topology ke etapatohme. Morarame etapatohme tupōkō tapoipose nuasemano a. Toto zupō apoihpō Sauru kynexine.

59 Mame topology ke totaparyhtao ro ynara tykase Exitewão:

— Tuisa Jezu, kuaroko oesaka, tykase rokē ynororo.

60 Morarame tosekumuru po toepukase tahtao opore tōmitase rahkene:

— Jezu kapuaono moxiā onyhxiropyra exiko jetapary poko, tykase ynororo toorihtohto. Morara kaxīpo sã rokē toorihse ynororo rahkene.

8

Sauru a Jezu poetory ryhmatopõpyry

¹ Morarame Exitewão tomĩnose Sauru a jehno toexiryke. Morarame Exitewão etapaxĩpo Jezu poetory tō totapazomose moroto ro zehno-tokomo a. Morara exiryke tātahpahse toh emero Jutea pona, Samaria pona, enara. Peturu tō rokē epara kynexine.

² Morarame Ritonõpo omipona exiketomo a Exitewão tyhnamose. Tātarerekase toto. Ekepyry tarose eya xine zonētohme.

³ Mame Sauru toytose Jezu poetory zupise, toto zehno toexiryke. Emero rokē tapyĩ taka toytose ynororo toto apoise. Orutua kō tapoise aporykō poko, nohpo tō roropa tapoise āpuruhpyry taka toto ěmatohme.

⁴ Morara exiryke toepase toto. Emero pata tō poro toytose toto imehnō zuruse Ritonõpo omiry poko.

Ritonõpo omiry ekarotopõpyry Samaria po

⁵ Morarame Piripe toytose Samaria pona morotōkō amorepase Jezu Kyrixtu poko.

⁶ Kure Piripe omiry totase imoihmākomo a. Otato toehse toto kurākōkara kurākary ropa eneryke tyya xine.

⁷ Joroko tō tutūtanohpose ropa eya ahno ae. Joroko tō tūtary ropa ahtao toto kurohtae kui tykase toto. Tuhke ytoytopynỹpo tō roropa tukurākase ropa eya.

⁸ Morara exiryke tātākyemase toto morotōkomo, Samaria pōkomo.

⁹ Moroto pyaxi kynexine, esety Ximão. Pake tunuhnatase itamurume ynororo Samaria po.

– Pyaxime ase, tykase ynororo repe.

¹⁰ Mokyro omiry etāko toh kynexine poetome exiketomo, ikaripātyamo, enara.

– Mokyro jamihme mana Ritonõpo poe, tykase toh repe.

¹¹ Yrome joroko poe uhnato kynexine, Ritonõpo poe pyra. Pake aepyaximahpyryme aexiryke toytose toto eya enetao.

¹² Yrome Piripe tōturuse eya xine Ritonõpo kuesēkōme exiry poko. Morarame zae aomiry tonetupuhse toto a. Jezu Kyrixtu poetoryme toehse toto. Tōpurihkase roropa toto Jezu omi poe, orutua komo, nohpo tomo, enara.

¹³ Morarame Ximão a roropa Jezu tonetupuhse. Morarame Piripe a tōpurihkase tahtao tōpurihkaphō onurumekara toehse ynororo. Kurākōkara kurākary ropa tonese eya. Tōsenuruhkase ynororo pitiko rokē pyra.

¹⁴ Morarame: “Samaria pōkomo a Ritonõpo omiry tapoise mana,” kary totase Jezu poetory tomo a Jerusarē po. Naeroro asakoro orutua tonyohse eya xine morotōkomo a, Peturu, João, enara.

¹⁵ Morarame Samaria pona tooehse tahtao xine tōturuse toto Ritonõpo a:

– Ouzenu ekaroko moxiamo a õmiry apoihpōkomo a, tykase toto Ritonõpo a,

¹⁶ Tuzenu onekaropyra ro Ritonõpo exiryke toto a, nakuaka rokē tōpurihkase toto Jezu omi poe.

¹⁷ Morarame tomarykō tyrise ahtao eya xine morotōkō zuhpokoxi, Tuzenu tokarose Ritonõpo a eya xine rahkene.

18 Morarame moro eneryke tyya tytinerū ekarory se Ximão toehse Peturu tomo a, toto sã Ritonõpo Zuzenu ekaroneme toehtohme repe.

19 Ynara tykase ynororo eya xine:

— Ritonõpo Zuzenu ekaroneme kyritoko, imehnõ zuhpokoxi jemary riryhtao ya moxiã aka Ritonõpo Zuzenu omõtohme, tykase ynororo Peturu tomo a.

20 Yrome Peturu a tozuhse ynororo. Ynara tykase:

— Ritonõpo oenyohsasaka mana apotoimo htaka otinerū maro, inekarohpyry epekatyry se oexiryke tineru poko.

21 Oesary kara sero taro, tykase Peturu eya. — Ritonõpo omipona pyra oexiryke ipoetoryme pyra mase.

22 Iirypyryme mase okurohtao Ritonõpo a. Moro oorypyry irumekako! Ekorokapoko Ritonõpo a. Otarãme oorypyry korokãko ropa mana, tykase ynororo eya.

23 — Iirypyryme oexiry waro ase. Itũ sã okurohtao mana zumoxike oexiryke. Tymyhse sã roropa mase oorypyry a, tykase Peturu, Ximão tyenonohse.

24 Mame ynara tykase Ximão eya xine:

— Ajohpãme sã kaxitoko amarakõ ypoko. Oturutoko Ritonõpo a kure rokẽ jehtohme, juãnohpyra Ritonõpo ehtohme, tykase ynororo Peturu tomo a.

25 Morarame imehnõ tamorepase Peturu tomo a João maro Ritonõpo omiry poko. Kure rokẽ turuse toto Jezu poko. Morarame axĩ pyra toytose ropa toto imehnõ amoreparyme pata tõ poro Samaria po, tosaka xine, Jerusarẽ pona.

Piripe Etiopia põ maro oturutopõpyry

26 Morarame Ritonõpo nenyokyhpyry kapu ae tõturuse Piripe a:

— Ytokose osema ae Jerusarẽ esema taka, eporehkakety ae oytotohme ona pona, Kaza pona.

27 Mame Piripe toytose moro ae. Moroto orutua tonese eya Etiopia pono. Mokyro Kãtase mõkomory esẽ kynexine. Kãtase Etiopia põkõ esẽ kynexine. Mokyro ipoetory ytõko ropa kynexine Jerusarẽ poe Ritonõpo omiry poko tãtamorepaxĩpo. Ritonõpo eahmatohme toytose ynororo Jerusarẽ pona.

28 Morarame Ritonõpo omiry sekeremaryme ytõko ropa kynexine kahosa ae, Izaja nymerohpyry sekeremaryme.

29 Morarame Piripe taropose Ritonõpo Zuzenu a:

— Kahosa aka ytoko mose maro oytotohme, tykase ynororo eya.

30 Tururume toytose Piripe kahosa aka. Morarame Izaja nymerohpyry sekeremary totase eya.

— Onysekeremary enetupuhnõko hma? tykase ynororo Etiopia pono a.

31 — Arypyra, onenetupuhpyra reahse. Tamorepaneke jahtao enetuputyry. Otyriko, ymaro eropa, tykase ynororo Piripe a.

32 Ynara Ritonõpo omiry sekeremãko kynexine:

“Mokyro tarose kaneru samo, etapatoh pona.

Kaneru hpoty sahkaryhtao oty kara mana.

Mokyro sã oty kara toehse ynororo tyryhmaryhtao.

33 Mokyro tutuarimanohpose toto a.

Pohnomo a tyhtomase.

Tumũkue pyra ro ahtao taorihmapose eya xine,”

tykase, tysekeremase Piripe ytotozõpyry a.

³⁴ Morarame Etiopia põ tõturupose Piripe a:

– Onoky poko Izaja nymerohpyry sero? Typoko, imepỹ poko? tykase ynororo Piripe a.

³⁵ Mame Piripe tõturuse imaro Ritonõpo omiry poko, inysekeremahpyry poko. Kure turuse eya Jezu poko.

³⁶ Morarame toytorykohtao tuna pona toeporehkase toto.

– Tunahxo mony. Jẽpurihkary se pyra hma? tykase mokyro Etiopia põ Piripe a.

³⁷ – Arypyra, Jezu enetuputyryhtao oya oesẽme oẽpurihkãko ase, tykase Piripe eya.

– Ÿ, Jezu Kyrixtu enetupuhnõko ase, Ritonõpo mũkuru nymyry mokyro, jesemy, tykase ynororo Piripe a.

³⁸ Mame kahosa totyphkapose eya. Toytose toto nakuaka, Piripe maro. Mokyro Etiopia põ tõpurihkase eya Jezu omi poe.

³⁹ Morarame towõse ropa nakuae toto ahtao, Piripe tarose ropa Ritonõpo Zuzenu a. Onenepyra ropa toehse Etiopia pono. Mame toytoryme ropa tãtãkyemase ynororo.

⁴⁰ Morarame Piripe tonese ropa imehnomo a rokene, Azotu po ahtao. Mame imeimehnõ pata tõ poro toytoryhtao Ritonõpo omiry poko tõturuse ynororo morotõkõ netaryme, Sezarea pona toytoryme.

9

*Jezu enetupuhtopõpyry poko Sauru a
(Atos 22.6-16; 26.12-18)*

¹ Morarame Jezu poetory tõ zehno ro Sauru kynexine. Toto ryhmary se ro kynexine. Toto etapary se roropa toehse ynororo.

² Naeroro Ritonõpo maro oturuketõ tuisary a toytose ynororo pape meropose. Pape arory se kynexine Tamaxiku põkõ neneryme toto atamorepatoh tao. Moro pape se kynexine Jezu poetory tõ moero ahtao enehtohme ropa tyya, tymyhse, Jerusarẽ pona, orutua komo, nohpo tomo, enara.

³ Yrome aytory rohtao, moe hkopyra Tamaxiku toehse ahtao, mõtoino rokẽ etonie saereh tykase itamurume, kaino kapu ae.

⁴ Nono pona toepukase ynororo. Omi totase roropa eya. Ynara tykase:

– Sauru, Sauru, oty katohme yyryhmãko mah, ypoetory tõ ryhmãko? Sam kamexipõko mase ya, tykase.

⁵ – Onoky hma? tykase Sauru tõserehse toexiryke.

– Ywy ase, Jezu. Oty katoh yyryhmãko mah, ypoetory tõ ryhmãko?

⁶ Owõko ropa hkoty. Ytokose pata pona. Morotona toytose awahtao ypoetory enyohnõko ase oenese. Jomiry ekarõko oya mana, tykase Jezu Sauru a.

⁷ Morarame Sauru marõkõ mynyhme toehse. Omi totase eya xine repe. Yrome oturukety onenepyra toh kynexine.

⁸ Mame Sauru towõse ropa. Yrome pĩpokah tykase ropa tahtao onetopyra toehse. Emary poko rokẽ tarose imehnomo a Tamaxiku pona.

⁹ Morarame moroto oseruao tõmehse ynororo onetopyra ro kynexine. Otuhpyra roropa kynexine, tuna onẽpyra, enara.

¹⁰ Mame Jezu poetory moroto kynexine Tamaxiku po, esety Anania. Mokyro a tõsenepose Jezu aosenety. Ynara tykase sã ynororo:

– Anania, tykase.

– Otara āko ma Tuisa? tykase ynororo.

11 – Ytokose Topohmā ae Juta tapyī taka. Moroto awahtao Sauru ekaropoko Taasu pono.

12 Mokyro mā Ritonōpo maro oturūko. Oenēko roropa mana tōsenety. Oytory enēko oemary rise epona aosenuhmatohme ropa, tykase sã Jezu eya.

13 Yrome Anania a tozuhse:

– Tuhke tokare mokyro mana. Opoetory tō zehnoto mokyro Jerusarē po. Toto tyryhmase eya itamurume.

14 Tarona roropa tonehpose ynororo Ritonōpo maro oturuketō tuisary tomo a opoetory tō myhtohme, tykase Anania.

15 Yrome Jezu ynara tykase sã eya aosenetoah ae:

– Ytoko jomi poe. Sauru ynmenekahpyry mokyro ypoetoryme. Imeimehnō pataka ynenyokyryme roropa exīko mana, juteu tō pataka, juteutōkara pataka, enara, pata esã maro aoturutohme ypoko.

16 Sauru osanumāko toh mana itamurume jomiry poko tamoreparykohtao, jomipona aexiryke. Moro ekarōko ase eya, tykase.

17 Morarame Anania toytose Juta tapyī taka, Sauru enese. Epona tomary tyrise eya.

– Jepe Sauru, Jezu nosenepoase oya osema ae ooepyryhtao. Mokyro jenehpō oya ōsenuhmatohme ropa, Ritonōpo Zuzenu ekarotohme oya, tykase Anania.

18 Axī toepukase kana puhturu panō enuru ae. Moro esahpyo kure ropa toehse ynororo. Tōsenuhmase ropa. Morarame tōpurihkase ynororo rahkene.

19 Mame tōtuhxīpo tyjamihtase ropa ynororo.

Jezu poko Sauru oturutopōpyry Tamaxiku po

Moroto tuhke pyra tōmehse Sauru Jezu poetory tō maro, Tamaxiku pōkō maro.

20 Morarame juteu tō atamorepatoh taka toytose ynororo moro taōkō amorepase Jezu poko.

– Ritonōpo mūkuru nymyry mokyro, tykase ynororo.

21 Mame Sauru etaryke tyya xine tōsenuruhkase toto.

– Ajohpe pyra mose ro Jezu poetory ryhmahpō Jerusarē po? Xi-aro noepyase roropa Jezu poetory tō poko, tymyhse toto arotohme tymaro Ritonōpo maro oturuketō tuisary tomo a ekarotohme, tykase toto, tōturuse oxime rokene.

22 Mame orēpyra tōturuse ynororo Jezu Kyrixtu poko:

– Ritonōpo mūkuru nymyry mokyro, tykase ynororo toto amoreparyme. Mame orēpyra Sauru exiryke tōtururukō tupise toto a, juteu tomo a, Tamaxiku pōkomo a roropa.

23 Morarame tuhke tynyhse ahtao juteu tō tōturuse Sauru poko:

– Setapatone, tykase toto.

24 Yrome Sauru tuaro. Totapary se exiketō poko tuaro ynororo kynexine. Osema apuru pūto eraximāko toh kynexine, kokoro rokene, koko, saereme, enara, Sauru tūtary eraximāko, apoitohme tyya xine repe.

25 Morara exiryke Jezu poetory tomo a tarose ynororo koko. Tonyhtose eya xine ruto ao, pata apuru poe.

Sauru Jerusarē po ehtopōpyry

²⁶ Morarame Jerusarē pona Sauru toytose ropa ahtao tōtururu se toehse ynororo Jezu poetory tō maro. Yrome zuno toh kynexine.

– Otarāme Jezu poetory kara mokyro, tykase toto Sauru poko.

²⁷ Mame Sauru tarose Panape a, Peturu tomo a ekarotohme.

– Mose Jezu poetoryme nase. Kuesēkō tonese eya Tamaxiku pona toytoryhtao. Imaro tōturuse roropa ynororo. Moromeīpo Jezu poko tōturuse ynororo orēpyra Tamaxiku pōkō netaryme, tykase Panape toto a.

²⁸ Mame Jezu poetory tō maro Sauru kynexine. Toytose ynororo Jerusarē poro porehme; Jezu a tyjamihtase exiryke orēpyra tōturuse ynororo Jezu poko.

²⁹ Tōturuse ynororo tozuhse roropa juteu tō maro, kyreku omiry ae eiketomo a. Yrome Sauru zehno toh kynexine. Etapary se toehse toto.

³⁰ Yrome moro etaryke tyya xine Sauru arone toto Jezu poetory tomo Sezarea pona, aropotohme Taasu pona.

³¹ Morarame Jezu poetory tō onyryhmara toehse Jutea po, Karirea po, Samaria po, enara. Eanokō jamihme toehse ropa Ritonōpo omiry etaryke tyya xine. Tomāse roropa toto. Tuhke toehse toto. Ritonōpo Zuzenu ke tākye toehse toto.

Peturu Rita po ehtopōpyry Jope po roropa

³² Morarame Peturu toytose Jezu omipona aehtyā patary punero. Rita pona toytose roropa ynororo.

³³ Moroto pakaihkapy tonese eya, esety Eneja. Mokyro ytoytopyry roropa kynexine. 8me ikonopory taropose eya tohrame rokene.

³⁴ Morarame Peturu tōturuse eya:

– Eneja, Jezu Kyrixtu okurākāko ropa mana. Owōko ropa oetueh tapoe, tykase ynororo eya. Axī toekurākase ropa ynororo.

³⁵ Morarame mokyro kurākary ropa enexīpo tyya xine, Jezu poetoryme toehse toto, Rita pōkomo. Morararo Sarō pōkō roropa Jezu poetoryme toehse toto.

³⁶ Morarame Jope po Jezu poetory kynexine roropa, nohpo, esety Tapita, esety akorō Toaka. Mokyro kure kynexine. Tymōkomokākara poko enupunaketyme kynexine.

³⁷ Mame takuruhtase ynororo. Toorihse rahkene. Mame aorikyhpory ekepyry tukurikase eya xine ahtao otuato tapyryse. Zara taka tarose eya xine.

³⁸ Morarame Rita pona Peturu oehtopōpyry waro Jope pōkō kynexine oseponaro moro pata tō exiryke. Mame asakoro tymarōkō taropose Jezu poetory tomo a, Rita pona, Peturu poko, axī aehtohme.

³⁹ Mame Peturu toytose toto maro Jope pona. Zara taka tarose ynororo toto a. Moro tao pytyōpo tō kynexine xitāko. Tupōkō tonepose toto a Peturu a, Toaka nyxixityāmo, orihpyra ro ahtao.

⁴⁰ – Ytotoko ropa sero tae mō taka, tykase Peturu pytyōpo tomo a. Mame tosekumuru po typorohse ynororo tōturutohme Ritonōpo a. Okepy ēpataka toeramase Peturu. Ynara tykase ynororo:

– Tapita owōko, tykase ynororo. Tōsemāse ropa aorikyhpory. Pīpokah tykase ropa ynororo. Mame Peturu eneryke tyya sokohme towōse ropa.

⁴¹ Mame tomary tapoipose mokyro a anŷtohme ropa. Morarame Jezu poetory tō tykohmase Peturu a pytyōpo tō maro, aēsemamyhpory ropa ekarotohme eya xine.

42 Morarame aësemãtopõpyry ropa poko tokãtose toto morotõkomo a emero pata tõ po. Mame tuhke Jezu omipona toehse toto.

43 Moroto Peturu okynã kynexine Jope po, Ximão tapyĩ tao, okyno pihpyry poko erohkety tapyĩ tao.

10

Peturu Koneriu maro ehtopõpyry

¹ Morarame Romano kynexine Sezarea po, esety Koneriu. Soutatu esẽ kynexine ynororo. 100me ipoetory tõ kynexine, soutatu tomo. Itaria põkõme toto esety.

² Mokyro Ritonõpo waro exikety kynexine. Aomipona roropa kynexine tytapyĩ taõkõ maro. Tuhke tytinerũ tokarose eya juteu tomo a, tymõkomokãkara a. Kokoro rokẽ Ritonõpo maro tõturuse ynororo.

³ Morarame Koneriu a Ritonõpo nenyokyhpyry tonese tõsenety, xixi tywykahme ahtao. Morarame ynara tykase sã ynororo eya:

– Koneriu, tykase.

⁴ – Otara myka? tykase Koneriu Ritonõpo nenyokyhpyry a, tõserehse.

– Õtururu Ritonõpo a totase eya mana. Tymõkomokãkara pyno oexiry tonese roropa eya.

⁵ Wenikehpyra ynororo kure oexiry poko. Naeroro opoetory aropoko Jope pona Ximão enehtohme xiaro. Esety akorõ Peturu.

⁶ Tosety ae exikety maro reh mahna, okyno pihpyry rine mahro. Itapyĩ mã tuna ehpio. Amorepãko mã mokyro Ritonõpo omiry poko zuaro oehtohme, tykase Ritonõpo nenyokyhpyry Koneriu a.

⁷ Morarame tymaro aoturuhpyry toytose ropa ahtao, tynamoto tonehpose tyya, oseruao soutatu maro, toto a tõturutohme.

⁸ Mame tõsenehtopõpyry poko toto zuruxĩpo, tonyohse toto Jope pona.

⁹ Yrokokoro Koneriu poetory moe pyra Jope poko toehse toto ahtao, Peturu tõnuhse tapyi mypatarãnaka, tõturutohme Ritonõpo a, tãxiahtao toehse ahtao.

¹⁰ Morarame Peturu tomitapãse. Tõtukuru se repe. Yrome tõsẽ atahnopyra ro ahtao tõsenehse ynororo Ritonõpo poko.

¹¹ Kapu atapiakary tonese eya. Otuaato konõto panõ tyhtose eary poko Peturu myhtokoxi.

¹² Moro tapo onokyro panõ tonese eya, nono poro ytoketomo, torõ tõ roropa.

¹³ Morarame omi ynara tykase:

– Mokaro etapako õtyme, tykase Peturu a.

¹⁴ – Onetapara ase. Moino ro ase tõsẽ rypyry onõpyra ypoeto ae ro, tykase Peturu eya.

¹⁵ Morarame sekere tykazomose inetaryme:

– Õtyme ynekarohpyry poko: “Tõsẽ rypyryme nase,” kara exiko, tykase.

¹⁶ Mame tõnuhse ropa otuato panono. Morarame tyhtozomose osemazuhme ayhtohpyry saaro. Mame tõnuhse ropa rahkene, jũme, kapu aka.

¹⁷ Morarame Peturu toepohnohse tynenehpyry poko. Aemynyhmary rohtao Koneriu nenyohtyã toeporehkase toto.

– Otokohkoh Ximão tapyĩ nae? tykase toto osema taõkomo a.

– Seny, tykase toto.

18 – Taroh Ximão Peturu nahe? tykase toto tōturupose.

19 Morarame toepohnopyryhtao ro Ritonōpo Zuzenu omiry totase Peturu a:

– Etako pahne, ahno mokaro oupīko.

20 Oyhtoko. Enaromyra exiko. Toto maro ytokose. Ynenehpotyā mokaro, tykase Ritonōpo Zuzenu eya.

21 Morara kary etaryke tyya Peturu tyhtose ropa zara tae Koneriu nenyohotyā omikase.

– Taro ase. Oty kase moehtou? tykase Peturu eya xine.

22 Morarame tōturuse toh eya. Ynara tykase toto:

– Koneriu yna enehpoase tarona. Kure ynororo, Ritonōpo omipona exikety. Emero juteu tō: “Kure mana,” āko roropa ipoko toh mana. Ritonōpo nenyokhyppyry kapu ae imaro tōturuse, itapyī taka oytotohme, imaro ōturutohme, tykase toto Peturu a.

23 – Omōtoko tapyi taka, tykase Peturu eya xine. Mame moro tao tynyhse toto.

Yrokokoro toto maro Peturu toytose imehnō Jezu poetory tō maro, Jope pōkō maro.

24 Sā aeporehkatohkomo Sezarea pona. Moroto Koneriu kynexine toto eraximāko, tyekyry tō maro, tope tō maro, Peturu otururu etatohme.

25 Morarame Peturu omomyryhtao tapyi taka, Koneriu tooehse aomikase. Tosekumuru po typorohse ynororo Peturu ēpataka.

– Kure mase. Ritonōpo nenyokhyppyryme mase, tykase ynororo eya.

26 Yrome Peturu a tanỹse ropa ynororo.

– Owōko ropa. Xikihme rokē exiko. Ritonōpo kara ase, ahno rokē ase, apano ro, tykase Peturu eya.

27 Morarame tōtururukōme Koneriu maro tomōse ynororo tapyi taka. Tuhke ahno tonese eya moro tao.

28 Mame tōturuse ynororo eya xine. Ynara tykase:

– Juaro matose. Juteume ase. Imehnō maro juteutōkara maro yna ahtao popyra mana yna a. Itapyīkō taka roropa yna omomyryhtao popyra mana yna tamuru tō omi poe. Yrome Ritonōpo utuarōmase imehnō poko: “Nuriame mose nase,” kara jehtohme.

29 Morara exiryke tykohmase jahtao oya xine kure rokē ezukuase anaropotyamo. Oehno oturuse oya xine. Oty katohme kuenehpoase tarohna? tykase Peturu, tōturupose.

30 Morarame Koneriu a tozuhse:

– Mokokonie otuhpyra exiase jotururuke Ritonōpo maro. Tapyi tao exiase. Morarame xixi tywykahme toehse ahtao orutua enease jēpataka, tupoke saerehkane ke.

31 Ynara nase sã ya: “Koneriu, ōtururu totase mã Ritonōpo a. Tymōkomokākara pyno oexiry roropa tonese eya mana. Wenikehpyra ynororo kure oexiry poko.

32 Naeroro opoetory aropoko Jope pona Ximão enehtohme xiaro. Esety akorō Peturu. Tosety ae exikety tapyī tao mana, okyno pihppyry rine tapyī tao. Tuna ehpio mã itapyīkomo. Tooehse ynororo ahtao oturūko oya xine mana,” nase Ritonōpo nenyokhyppyry ya.

33 Morara kary etaryke ya ypoetory tō aropoase axī oehtohme. Tãkye ase tooehse oexiryke. Seromaroro taro ynanase Ritonōpo poko. Ōtururu etase moxiã noehno, tykase Koneriu eya.

Peturu oturutopõpyry Koneriu tomo a

³⁴ Morarame Peturu tõturuse eya xine. Ynara tykase:

— Seromaroro zuaro ase. Emero kypyno xine Ritonõpo exiry waro ase, yna rokë kara pyno Ritonõpo mana.

³⁵ Emero tõmipona exiketõ kure Ritonõpo a mana, ajoajohpe pyra toto exiryke, juteu tomo, juteutõkara, enara, tykase Peturu.

³⁶ — Ritonõpo a Izyraeu tõ tamorepapose urutõ komo a, Jezu Kyrixtu waro toto ehtohme, zehzehno pyra toto ehtohme. Emero Kuesëkõme Jezu Kyrixtu mana. Moro waro matose.

³⁷ Kuesëkõme aexiry poko João tõturuse ahno ãpurihkaryhtao tyya. Morotoino Jezu poko tutuarõtase toto Karirea põkomo. Jutea põkõ roropa tutuarõtase toto. Zuaro matose.

³⁸ Seromaroro amarokõ roropa Jezu waro exiko matose. Ritonõpo a Tuzenu tokarose eya emero zuaro ehtohme. Morarame toytotose ynororo. Ahno poko toenupunase. Joroko nyryhmatyã tukuråkase ropa eya, kuråkõkara roropa, Ritonõpo imaro exiryke.

³⁹ Jezu waro ynanase, imaro toytose yna exiryke yna patary poro, Jerusarë poro, enara. Toxixihmase ynororo juteu tomo a wewe pokona, aorihthohme.

⁴⁰ — Yrome Ritonõpo a tõsemåkase ropa oseruao tõmehse ahtao. Mame tõsenepose ropa ynororo.

⁴¹ Emero pyra, tunutuarõtanohtyamo a rokë tõsenepose ynororo, yna a rokene. Ynanotukuase imaro tõsemåse ropa ynororo ahtao.

⁴² Mame yna enyokyase åmorepatohkõme typoko, tykase Peturu. — Imeipõ oehnõko ropa mana isene exiketõ apiakase. Aorihtyã roropa apiakase oehnõko mana Ritonõpo omi poe. Moro poko ourutohkõme yna enehpoase Jezu xiaro.

⁴³ Mokyro poko tymerose Ritonõpo poe urutõ komo a. Enetuputyryhtao oya xine oorypyrykõ korokãko mana, Jezu enetuputyryke oya xine, tykase Peturu eya xine.

Ritonõpo a Tuzenu ekarotopõpyry juteutõkara a

⁴⁴ Peturu a toto zururuhtao ro Ritonõpo Zuzenu tyhtose. Tõmiry etananõ aka tomõse.

⁴⁵ Moroto juteu tõ kynexine roropa Peturu marõkomo.

— To! tykase toto. Tõsenuruhkase toto, juteutõkara aka roropa Ritonõpo Zuzenu tomõse exiryke.

⁴⁶ Toto aka Ritonõpo Zuzenu omomyry tonetupuhse eya xine, imeimehnõ omiry ae toto otururuke: “Imehxo Ritonõpo mana,” kary etaryke roropa tyya xine. Morarame Peturu tõturuse tymarõkomo a:

⁴⁷ — Sõpurihkatone toto tuna kuaka, kysã xine moxiã aka Ritonõpo Zuzenu tomõse exiryke, tykase Peturu eya xine.

⁴⁸ Morarame tõpurihkase toto eya xine Jezu poetoryme toehse toto exiryke.

Morarame:

— Taro exiko aporo yna maro. Oytory se pyra ynanase aporo, tykase toto Peturu a.

11

Peturu oturutopõpyry Jezu poetory tomo a Jerusarë po

¹ Morarame: “Juteutõkara a Ritonõpo omiry tapoise mana,” kary totase Jezu poetory tomo a, Jutea põkomo a.

² Morarame Jerusarē pona Peturu toytose ropa ahtao, imaro tōsezusezuhse toto oxime jekyry tomo, juteu tomo.

³ – Oty katoh juteutōkara maro mexiase? Oty katoh roropa imaro xine motukuase? tykase toto Peturu a.

⁴ Mame Peturu a turuse ropa toto emero. Kure turuse toto. Ynara tykase ynororo eya xine:

⁵ – Jope po exiase oturūko Ritonōpo maro. Morarame otuato panō enease josenety. Nyhtoase sã kapu ae yneneryme. Mame typorohse ymyhtokoxi.

⁶ Moro ao onokyro panō enease eeryhpo, okyno panō, zakareimo, okoi, torō tō panono, enara sã tonese ya.

⁷ Morarame omi etase: “Peturu, moxiã etapako òtyme,” nase sã ya.

⁸ Yrome ezukuase: “Onetapara ase. Jotýtory tō moxiaro. Moino ro ase toto onōpyra, ypoeto ae ro,” ase eya.

⁹ Yrome jezukuase ropa: “Òtyme ynekarohpyry poko: ‘Jotýtory tō moxiaro,’ kara exiko,” nase ropa ya.

¹⁰ Morarame nonukuase ropa sã repe, otuato panono. Morarame nyhtoase ropa samo osemazuhme ayhtohpyry panono. Oseruao nyhtoase ropa sã moro. Morarame nonukuase ropa rahkene jūme kapu aka.

¹¹ Morarame ahno neporehkase oseruao, morotona ytapýi taka Sezarea poe, Koneriu nenyohyamo.

¹² Morarame ynara tykase Ritonōpo Zuzenu ya: “Moxiã maro ytoko. Enaromyra exiko,” nase ya. Morara exiryke toto maro ytoase rahkene. Moxiã roropa wekyry aroase ymaro 6me Jope pōkomo Koneriu tapyi taka.

¹³ Morarame tytapyi tao noturuase yna a. Ynara tykase ynororo: “Taro Ritonōpo nenyokyhpyry nosenepoase ya. Ynara tykase ynororo ya: ‘Opoetory aropoko Jope pona, Ximão enehtohme. Esety akorō Peturu.

¹⁴ Mokyro oturūko oya xine mana oorypyrykō korokary poko Ritonōpo a opynanohtohkōme,’ nase Ritonōpo nenyokyhpyry ya,” nase Koneriu ya, tykase Peturu eya xine.

¹⁵ – Morarame jotururuhtao ro eya xine Ritonōpo Zuzenu tyhtose. Tomōse toto kurohtaka kukurohtaka xine aomōtopōpyry saaro.

¹⁶ Morarame Jezu a yna zurutopōpyry enetuputyase ropa, ynara katopōpyry eya: “João a imehnō tōpurihkase tuna kuaka rokē nexiase. Yrome ywy Ritonōpo Zuzenu ekaroneme exiko ase oya xine,” katopōpyry Jezu a yna a.

¹⁷ Juteutōkara a roropa Tuzenu tokarose Ritonōpo a, kyaa xine Tuzenu ekarotopōpyry saaro. Morara exiryke zae se rokē exiase Ritonōpo a, tykase Peturu eya xine.

¹⁸ Morara kary etaryke tyaa xine sekere tykakehse toto. Kure rokē tōturuse ropa toto Ritonōpo poko. Ynara tykase toto:

– Kure Ritonōpo mana. Emero kypyno xine mana. Juteutōkara rypyry korokary se roropa mana, orihpyra toto ehtohme, toorihse toto ahtao toto ēsemākatohme ropa, tykase toto.

Jezu poetory tō Ātiokia po

¹⁹ Morarame Exitewão totapase ahtao Jezu poetory tō atapiaka toepase toto tyryhmarykō kurūke. Mame Ritonōpo omiry ekaroryme toytose toto. Penixia pona toytose toto, Xipere pona, Ātiokia pona, enara. Tyekyry tomo a rokē Ritonōpo omiry tokarose eya xine.

²⁰ Mame imehnō Jezu poetory tō kynexine Xipere pōkomo, Xirene pōkō roropa. Tosae xine toytose toto Ātiokia pona. Moroto tōturuse toto juteutōkara a Ritonōpo omiry kurā poko Jezu Kyrixtu poko.

²¹ Morarame Ritonōpo Zuzenu toto jamihtanohnōko kynexine imehnō zururuhtao. Tyyrypyrykō turumekase eya xine Jezu omipona toehhkōme.

²² Morararo: “Tuhke Jezu poetoryme toehse,” kary totase Jezu poetory tomo a, Jerusarē pōkomo a. Naeroro Panape taropose eya xine Ātiokia pona.

²³ Mame toeporehkase tahtao tākye toehse ynororo mokaro eneryke tyya kure rokē tyrise toto exiryke Ritonōpo a. Morarame tōturuse imaro xine ynororo:

– Māsa rokē pyra Ritonōpo enetupuhtoko. Yronomyryme aomipona ehtoko, tykase ynororo eya xine.

²⁴ Panape kurā kynexine, Ritonōpo Zuzenu nae. Orēpyra aomipona roropa kynexine. Naeroro tuhke morotōkō Jezu poetoryme toehse.

²⁵ Morarame Panape toytose Taasu pona, Sauru enehse.

²⁶ Takorehmaneme tonehse eya Ātiokia pona. Morarame moroto toiro tyeimāse ynaroro morotōkō amorepary poko. Mame moroto Ātiokia po Jezu poetory tō Kyrixtujaname tosehapse osemazuhme morotōkomo a.

²⁷ Morarame Ritonōpo omi poe urutō kō toytose Jerusarē poe Ātiokia pona.

²⁸ Tōximōse toto ahtao, Akapu towōse oturuse. Ynara tykase ynororo eya xine Ritonōpo Zuzenu poe:

– Okynā pyra konopo oehpyra exīko mana. Tykyrysā ahtara exīko roropa mana emero pata tō punero. Tomirykōke roropa apotūkehnhōko mā toto. Etuarimāko roropa toh mana, tykase Akapu toto a.

Morara toehse Kyrautiu Īperatume ahtao; konopo toehkehse rahkene.

²⁹ Morarame Jezu poetory tomo a tytinerūkō taropose tope tomo a, Jutea pōkomo a, toto a tynapyrykō epekahtohme.

³⁰ Mame Ātiokia pōkomo a roropa tytinerūkō taropose, nae toexirykōke. Panape tō taropose eya xine tineru aronanōme, Ritonōpo poko urutō komo a ekarotohme Jutea po. Mame Panape tō toytose Sauru maro.

12

Jezu poetory ryhmatopōpyry

¹ Morarame Erote juteu tō tuisary kynexine. Jezu poetory tō zehno toehse ynororo. Tyyryhmase toto eya.

² Tiaku tuhkase eya, João rui.

³ Mame juteu tō tākye toehse. Moro eneryke tyya Peturu roropa tapoipose eya. Moro toehse Oseahmator Wyi poko Iporutator maro pyra poko toto ahtao.

⁴ Morarame Peturu apoixīpo āpuruhipyry taka tarose eya. Soutatu tō tyrise roropa eya Peturu eraximaneme. 16me soutatu tō tyrise eya morotona. Peturu arory se kynexine otuhtoh konōto tōtyhkase ahtao, āpuruhipyry tae, imoihmākomo a enepotohme repe.

⁵ Moroto Peturu kynexine tapuruse āpuruhipyry tao. Mame orēpyra Jezu poetory tō tōturuse Ritonōpo a, Peturu tūtatorhme ropa.

Peturu tūtatorpōpyry ropa āpuruhipyry tae

⁶ Morarame Peturu enehpory se ropa Erote toehse.

– Kokoro Peturu enehpōko ropa ase soutatu tomo a, tykase ynororo repe. Mame koko Peturu nyhnōko kynexine. Emekū poko osetatoro soutatu tomo a tymyhse kynexine keti ke. Imehnō soutatu tō roropa āpuruhpyry eutary pota tao kynexine eraximāko.

⁷ Morarame Peturu tuaro pyra ahtao Ritonōpo nenyokyhpyry toytose eya. Mōtoino rokē saereh tykase āpuruhpyry tao. Peturu motary tytemuhmase eya, tōpakase eya.

– Owōko axiny, tykase ynororo eya. Mame imyhtopōpyry keti toepukase emary tō poe.

⁸ – Ometỹ eary imyhko. Asātajā roropa amuruko, tykase ynororo Peturu a. Mame tōtupohtose ropa ynororo rahkene. – Ymaro eropa, tykase ynororo eya.

⁹ Morarame tutūtase ropa Peturu Ritonōpo nenyokyhpyry maro. Yrome tuaro pyra rokē kynexine. Tuamekaro rokene.

¹⁰ Morarame soutatu tō kuroko toytose tahtao xine tapyi apuru myhtokoxi toytose, kurimene konōto myhtokoxi, pata pona toytotohkōme. Morarame moro tamoreme tātapuruhmakase, itūtatohkōme ropa. Mame toytose toto osema atapiakatoh pona. Moroto Peturu turumekase Ritonōpo nenyokyhpyry a.

¹¹ Morarame Peturu tutuarōtase ropa:

– Ritonōpo nenyokyhpyry tokoh jutūtanohno ropa. Ohkato! Erote tomo a jetaparyino, tykase Peturu tukurohtao.

¹² Morarame toepohnohse tahtao, Peturu toytose Maria tapyĩ taka, João ẽ tapyĩ taka. João esety akorō Maku. Moro tao tuhke ahno oturūko toh kynexine Ritonōpo maro.

¹³ Morarame Peturu tomary ke tahtah tykase ahtao oryximā tooehse tapyi pota taka Peturu enese. Mokyro esety Rote kynexine.

¹⁴ Mame Peturu omiry totase eya repe. Yrome tapyi anapuruhmakara aporo, tākye toehse toexiryke. Toeramase ropa rokē aporo imehnō zūruse:

– Peturu noehno ropa. Tapyi pota tao mana, tykase ynororo.

¹⁵ – Ajohpe, tykase toh repe.

– Ajohpe pyra, moky tapyi pota tao, tykase ynororo.

– Otarāme akuaryhpyry rokē mokyro, tykase toh repe.

¹⁶ Yrome Peturu tahtah tykase ropa. Morotoino tapyi totapuruhmakase tyya xine ahtao, tonese eya xine.

– To! tykase toto tōsenuruhkase.

¹⁷ – Mynyhme ehtoko, tykase Peturu eya xine. Mame turuse toto eya tutūtanohpotopōpyry ropa poko Ritonōpo a. Morarame moro taōkō tonyohse Peturu a Tiaku tō zūruse tutūtatopōpyry ropa poko. Mame Peturu toytose imepỹ pona.

¹⁸ Morarame tōmehse ahtao torētyke soutatu tō toehse, zuaro pyra toexirykōke.

– Otāto puhkoke Peturu nutūta ropa? tykase toto.

¹⁹ Peturu tupipose Erote a repe. Yrome onenepyra ropa tokurehse toto. Morara exiryke Erote a Peturu tokaropose soutatu tomo a repe. Mame onekaropyra tokurehse toto ahtao totapapose toh emero Erote a, Peturu eraximahpōkomo.

Moromeĩpo Jutea poe toytose ropa Erote Sezarea pona. Moroto tōsesarise ynororo.

Erote orihtopōpyry

²⁰ Morarame Xitō pōkō poko tyekītapāse Erote kynexine, Tiro pōkō poko roropa. Morara exiryke tŷkyryry taropokehse eya Xitō pōkomo a, Tiro pōkomo a, enara. Morarame topeme Paraxitu tyrise toto a, Erote tapŷ esemy. Mame ynara tykase toto eya:

— Kaxiko Erote a: “Tyzehno xine oexiry se pyra Tiro pōkō mana Xitō pōkō maro,” kaxiko Erote a, tykase toto Paraxitu a. Tŷkyryrykō se rokē toh kynexine Erote a. Mame tōturuse roropa toto Erote a.

²¹ Morarame imoihmākō tātānonohse Erote otururu etase. Mame tupō kurā amuruxīpo tapō pona typorohse ynororo tōturutohme mokaro netaryme. Tōturuse rahkene.

²² Mame aomiry etaryke tyya xine tōmitase toto opore:

— Ritōme nase, ahnome rokē pyra, tykase toto Erote poko repe.

²³ Morarame mokaro omiry etaryke tyya Erote zehno toehse Ritonōpo. “Arypyra ase Ritonōpo rokē imehxo mana,” kara exiryke. Naeroro Erote totapase rahkē Ritonōpo nenyokyhpyry a. Moromoro a tuhmokapose. Toorihse.

²⁴ Morarame Ritonōpo omiry tokātose itamurumehxo. Tuhkākō aomipona toehse.

²⁵ Morotoino tineru tokamokehse tyya xine ahtao toytose ropa toto Jerusarē poe tosaka xine, Panape tomo Sauru maro. João roropa tymaro xine tarose morotoino. Esety akorō Maku kynexine.

Aytory apitorymāme Ritonōpo omiry kurā arose imehnomo a

13

13.1–14.28

Panape tō ytotopōpyry Sauru maro

¹ Mame moroto Ātiokia po Jezu poetory tō maro Ritonōpo omiry poko urutō kō kynexine, amorepatōkomo roropa: mokaro esety Panape te; Ximeão, tosehphase roropa Xinukutumāme; Ruxiu, Xirene pōme exikety; Manaē, kowenatu Erote akorōmane; Sauru, enara.

² Morarame oximōme toehse toto. Otuhpyra toh kynexine Ritonōpo eahmaryme, tōtururukō poko roropa. Morarame Ritonōpo Zuzenu tōturuse eya xine. Ynara tykase:

— Orutua kō asakoro se ase, Panape, Sauru, enara, ymaro arothokōme, tykase eya xine.

³ Morarame tōtururukohtao ro Ritonōpo maro tomarykō tyrise Sauru tō zuhpokoxi, Panape maro, kure Ritonōpo maro toto ytotohme.

Xipere po Panape tō ehtopōpyry

⁴ Morarame Ritonōpo Zuzenu a tonyohse tahtao xine, toytose toto Sereuxia pona, morotoino toytose toto Xipere ahmōtary pona.

⁵ Mame toeporehkase toto ahtao Saramina pona, Ritonōpo omiry poko tōturuse toto juteu tō atamorepatoh tao. João Maku roropa imaro xine toytose, toto akorehmaneme imehnō amorepary poko.

⁶ Morarame moro ahmōta poro toytose toto, Papo pona. Moroto pyaxi tonese eya xine, Papo po. Juteu kynexine esety Pajezu. Mokyro popyra sã amorepatō kynexine ajohpe rokene. “Ritonōpo omiry waro ase,” kane ynororo ajohpano.

⁷ Mokyro ahmōta esē epeme kynexine, Sexiu Pauru epeme. Mokyro ahmōta esē tuaro kuhsehxo kynexine. Panape tō tonehpose tyya, Sauru maro, Ritonōpo omiry etary se toexiryke.

⁸ Yrome typanaikase tōmiry ke pyaxi a Ritonōpo omiry onetara aehtohme. Mokyro pyaxi esety akorō Erimame kynexine.

⁹ Mame Sauru, esety akorō Paurume, Ritonōpo Zuzenu nae kynexine. Mame mokyro Erima tonese eya akye pyra.

¹⁰ – Oty katoh onekunohto mano? Joroko mūkurume mase. Emero kurākō zehno mase. Popyra oexiry se rokē mase. Oty katoh: “Ritonōpo omiry popyra,” kakehpyra mahno?

¹¹ Seromaroro awānohnōko Ritonōpo mana; oenukehkapōko mana jūme pyra repe saereme osenuhmara oehtohme, tykase.

Morarame axī akurū xinukutumā sā ke tonukehse ynororo. Toytoyto; tarotarone tupise eya, tātarypose ynororo.

¹² Morarame mokyro aenukepyhpyry eneryke tyya tosēme Ritonōpo tonetupuhse eya, ahmōta esemy a.

– To! Ajojhe pyra, tykase ynororo tutuarōtase. Toemynyhmase roropa ynororo Jezu omiry etaryke tyya.

Ātiokia po Panape tō ehtopōpyry, Pizitia po

¹³ Morotoino Pauru tō toytose wapu ae Papo poe Peje pona, Pāpiria pona, enara. Moroto João Maku a toytotozōpyā turumekase. Jerusarē pona toeramase ropa ynororo.

¹⁴ Yrome Pauru tō toytose Peje poe Ātiokia pona, Pizitia pō pona. Morarame juteu tō atamorepatoh taka toytose toto oserematoh ae. Typorohse toto.

¹⁵ Morarame Moeze nymerohpyry tysekeremase morotōkomo a. Urutō kō nymerohpyry roropa tysekeremase eya xine. Morarame Pauru tō tykohmase morotōkō amorepananomo a. Ynara tykase toto Pauru a:

– Ōtururukō se awahtao xine oturutokose yna atākyematohme, tykase toto.

¹⁶ Morarame Pauru towōse xikihme. Tōsemahxirarahmase ynororo tōturutohme toto netaryme. Ynara tykase ynororo:

– Wekyry tomo, Ritonōpo omipona exiketomo, kuetatoko ke.

¹⁷ Izyraeu tō sytatose. Kuesēkōme Ritonōpo mana. Eya kytamurukō tymenekase typoetoryme. Toenupunase ynororo kytamurukō poko imehnō patao toto ahtao, katonōme Ejitu po toto ahtao, tykase Pauru eya xine. – Morarame Ejitu poe tonehpose toto Ritonōpo a tyjamitunuru enepotohme eya xine.

¹⁸ 40me ikonopory taropose kytamurukomo a Ritonōpo kerekeremary poko ona po, ahno esao pyra. Mame tōseanahtose rokē ynororo tykerekere mary poko kytamurukomo a.

¹⁹ Morarame tuhke pata tamuru pōkō typoremākaposē Ritonōpo a. 7me pata tamuru kynexine Kanaā po. Morarame toto patahpyry tapiakase kytamurukomo a tosarykōme.

²⁰ – Morarame apiakananō tokarose Ritonōpo a kytamurukō tuisaryme. Tuhke ikonopory taropose eya xine 450me, Samueu enurutāne rokene.

²¹ Morarame imepỹ tutuisarykō konōto se toto exiryke, Sauru tokarose Ritonōpo a toto tuisaryme. Kixi mūkuru mokyro, Pējamī pary. (Mokyro tuisame kynexine okynano. 40me ikonopory taropose eya.)

22 Morotoino mokyro tymyakāmase Ritonōpo a Tawi ke. Ynara tykase Ritonōpo Tawi poko: “Tawi kure mana, Jese mūkuru. Yzamaro mana jomipona exiryke,” tykase Ritonōpo Tawi poko. Mame ynara tykase roropa ynororo Tawi a:

23 “Izyraeu tō poko enupunaketyme apary rīko ase. Iirypyrykō poe toto anŷneme,” tykase Ritonōpo Tawi a. Morotoino Tawi paryme Jezu tonuruse rahkene. Izyraeu tō pynanohneme tyrise ynororo rahkene tōmihpyry ae ro.

24 Yrome Jezu oehsasaka ahtao, João ahno ĕpurihkane osemazuhme tooehse Izyraeu tō zuruse: “Oorypyrykō irumekatoko Ritonōpo omipona oehtohkōme. Oorypyrykō rumekary se awahtao xine oĕpurihkatorŷko ase,” tykase João eya xine.

25 Morarame tōturukepyry aka ynara tykase ynororo eya xine: “Ritonōpo mūkurume jekarōko matohu? Ynoro kara ase. Okomino oehnōko mā oneraximarykomo, Ritonōpo mūkuru nymyry, Kuesĕkō kurano. Imyhtokoxi typorohse jahtao ihxitapānōko ase tuisa konōtome aexiryke, Kuesĕkōme exiryke,” tykase João eya xine, tykase Pauru eya xine.

26 — Wekyry tomo, Aparāo pakomo, oya xine mā Ritonōpo a tōmiry tonehpose, opynanopyrykō se toexiry poko. Oya xine rokĕ pyra imehnomo a roropa tōmipona exiketomo a tōmiry tonehpose.

27 Yrome Jerusarĕ pōkō Jezu onenetupuhpyra. Tosĕkō onenetupuhpyra toto Ritonōpo omiry waro pyra toexirykōke. Oserematoh ae rokĕ Ritonōpo omiry sekeremāko toh repe. Yrome Jezu exixihmary se toehse toto. Tosĕkōme pyra tokarose eya xine. Moro poko Ritonōpo poe urutō komo a tymerose Jezu orihmapory poko. Yrome onenetupuhpyra toto.

28 Kure Jezu exiry waro toh kynexine repe. Yrome tōturuse toto Pirato maro: “Jezu exixihmapoko ajohpāme samo,” tykase toto.

29 Morarame Ritonōpo nekarohpyry ae ro toxixihmase Jezu eya xine. Morotoino ekepyry touse ropa wewe pokoino, zonĕtohme topu aka.

30 Yrome Ritonōpo a tōsemākase ropa ynororo.

31 Tuhke tōmehse Jezu tōsenepory poko tymaro aytotyamo a Jerusarĕ pona Karirea poe. Mame imehnō tutuarōtanohse roropa mokaro a Jezu poko.

32 — Mokaro saaro omi kurā poko ourutorŷko ynanase ipoko, aĕsemātopōpyry ropa poko.

33 Ritonōpo nekarohpyry ae ro kytamurukomo a, Jezu ĕsemāse ropa tonepose yna a, tykase Pauru morotōkomo a. — Ynara Saumu asakoromā poko tymerose Tawi a pake Ritonōpo omiryne:

“Umūkuru nymyry mase;

seroae omyme exino,”

tykase ynororo. Morara tymerose Tawi a Ritonōpo omiryne Jezu ĕsemamyry ropa poko.

34 — Ynara mā tymerose ropa Ritonōpo omiryne Jezu ĕsemākary ropa poko orihzomopyra aehtohme:

“Kure rokĕ oritorŷko ase, jomihpyry ae ro Tawi a,”

tykase Ritonōpo Tumūkuru a.

35 Imepŷ Saumu poko Tawi ynara tykase:

“Omūkuru ekepyry onymotanohpyra mase,”

tykase.

³⁶ – Tawi orihpyra ahtao ro Ritonõpo omipona kynexine. Toorihse ahtao ekepyry tonẽse. Ësemãpyra ropa tokurehse. Ekepyry tymotase.

³⁷ Yrome Jezu tõsemãkase ropa Jumy a. Ekepyry motara tokurehse.

³⁸ Wekyry tomo, etatoko ke jotururu. Jezu rokẽ oorypyrykõ korokapõko mã Tummy a, emero.

³⁹ Jezu enetuputyryhta oya xine oesëkõme okurãkatorÿko Ritonõpo mana. Oorypyrykõ korokãko mana. Moeze nymerohpyry omipona kukuruhta oya xine oorypyrykõ onykorokara mana.

⁴⁰ Pake Ritonõpo omipona pyra exiketõ toorihse. Naeroro tomeseke ehtoko mokaro sã pyra oehtohkõme. Toto poko ynara tymerose pake Ritonõpo omiry ekaronanomo a:

⁴¹ “Enetoko ke, ikerekeremary se exiketomo!

Osenuruhkatoko, orihtoko roropa!

Yjमितunuru enepõko ase oya xine.

Yrome onenetupuhpyra matose,

moro poko amoreparykohta o imehnomo a,”

me tymerose Ritonõpo omiry, tykase Pauru juteu tomo a, toto amorepatoh tao.

⁴² Morarame tutõtase ropa ahtao atamorepatoh tae toahmase ynororo eya xine zomory aoturutohme ropa:

– Mõ oserematoh ae yna amorepako ropa onurutopõpyry samo, tykase toto Pauru a.

⁴³ Mame aytorykõ ropa ahtao, Pauru tõ tokahmase jekyry tomo a, imehnomo a roropa juteu tõme aehtyamo a. Mokaro turuse Pauru tomo a Panape maro, jũme Ritonõpo omipona toto ehtohme. Tãkye tyripose toto eya xine.

⁴⁴ Morarame imepÿ oserematoh ae moro pata põkõ emero tõximõse toto Ritonõpo omiry etase.

⁴⁵ Mokaro oepyyry eneryke tyya xine Pauru zumoxike juteu tõ toehse. Tykerekemase ynororo eya xine, typoihtose roropa eya xine imoihmãkõ zururuke eya Ritonõpo poko.

– Oenekunohtorÿko rokẽ mana, tykase toto.

⁴⁶ Mame Pauru orẽpyra toehse Panape maro. Ynara tykase ynororo juteu tomo a:

– Osemazuhme Ritonõpo omiry ynankaroase oya xine repe. Yrome aomiry se pyra matose, esaka oytorykõ se pyra oexirykõke. Morara exiryke juteutõkara a aomiry ekarõko ynanase, tykase Pauru eya xine.

⁴⁷ – Ritonõpo yna enehpoase tarona moxiaro amorepase. Ynara nase ynororo yna a:

“Oekarõko ase juteutõkara ezurume oehtohme,

imeimehnõ pynanohneme oehtohme sero nono

etyhpyry ponãmero, ypoetoryme toto ehtohme,”

nase Ritonõpo yna a, tykase Pauru eya xine.

⁴⁸ Morara kary etaryke tyya xine tãkye toehse toto, juteutõkara.

– Kure mã Ritonõpo omiry yna a, tykase toto. Mame Ritonõpo napoihpyry tomo a Jezu tonetupuhse tosëkõme. Ipoetoryme toehse toto.

⁴⁹ Mame Ritonõpo omiry tokãtose toto a emero pata tõ poro.

⁵⁰ Yrome Pauru tykerekemase juteu tomo a typatakã pyxiã netyrme. Morara exiryke typatakamo a Pauru tõ tonyohse ropa moro pata poe Panape maro jetũ ke.

⁵¹ Mame tupupurukō tysasakase eya xine toytotohkōme ropa, Ritonōpo omiry se pyra morotōkō exiryke. Mame toytose ropa toto Ikoniū pona.

⁵² Mame Jezu poetory tō tākye toehse Ātiokia pōkomo Ritonōpo Zuzenu tymarō xine exiryke.

14

Ikoniū po Pauru tō ehtopōpyry

¹ Morarame morara toehse Ikoniū po roropa Ātiokia po Pauru ehtopōpyry saaro. Pauru tō toytose aporo juteu tō atamorepatoh taka. Moro taōkō tamorepase eya xine. Mame tuhke Jezu tonetupuhse eya xine tosēkōme juteu tomo a, juteutōkara a, enara.

² Yrome imehnō Pauru tō zehno toehse, turuse toexirykōke mokaro a juteu tomo a, Jezu onenetupuhpynomo a.

³ Mame Pauru tō okynā kynexine Ikoniū po orēpyra toto zurūko Jezu poko. Mame typoetory tō tyjamihtanohse Jezu a kurākōkara kurākatohme eya xine. Tōmiry etananō: “Ajojpe,” kara toto ehtohme.

⁴ Mame morotōkō tātapiakase osepune. Tuhke pata pōkō juteu tō maro kynexine. Imehnō roropa tuhke Pauru tō maro kynexine, enara.

⁵ Morarame morohnome tooehse toto Pauru ryhmary se exiketomo, juteutōkara, juteu tomo, pata esamo, enara.

⁶ Yrome Pauru tō tuaro kynexine. Toepase toto Rixityra pona, Terepe pona roropa Rikaonia pō pona.

⁷ Mame morotōkō Ritonōpo omiry poko tamorepase Pauru tomo a.

Rixityra po Pauru ehtopōpyry, Terepe po roropa

⁸ Morarame Rixityra po orutua kynexine. Moino ro tonurutopōpyry poe ro jaxiry ātakamahpyry kynexine.

⁹ Mokyro a Pauru omiry totase kure. Zae tonetupuhse eya, tukurākary ropa waro Ritonōpo ehtoh tonetupuhse roropa eya. Mame Ritonōpo omiry enetuputyry eya eneryke tyya

¹⁰ ynara tykase Pauru opore eya:

— Owōko xikihme, tykase eya.

Morarame pyhseky tykase ynororo xikihxikihme toytose.

¹¹ Mokyro ekurākasē eneryke tyya xine tōturuse toto oxime tōmirykō ae imoihmākomo. Ynara tykase toto:

— Ritō kō noehno kyya xine ahnome, tykase toh repe, Pauru tō poko.

¹² Morarame Panape tosehapse Jupiteme toto a. Pauru roropa tosehapse Mekuriome, ynororo rokē oturuketyme exiryke.

¹³ Morarame pyaxi tooehse Jupite pyaxiry. Pui tonehpose eya jahkatohme pata ehpikoxi tynekarorykōme Pauru tomo a repe. Otyro ekuru roropa tonehse eya xine ekarotohme Pauru tomo a.

¹⁴ Yrome moro eneryke tyya xine tururume toytose ynaroro toto htoko. Tupōkō tyxihxihkase eya xine. Tōmitase ynaroro eya xine:

¹⁵ — Oty katoh pui zahkāko matou? Ahno rokē ynanase, ritō kara. Ritonōpo omiry ekarose ynanoehno oya xine, oorypyrykō rumekatohme oya xine. Ritonōpo omipona rokē oexirykō se ynanase. Ritonōpo mokyro kapu rihpono, nono roropa, tuna roropa, kapuaōkō roropa, nono pōkō roropa, nakuaōkomo, enara. Emero tyrise Ritonōpo a, tykase Pauru eya xine.

¹⁶ — Pake Ritonõpo tõturuse tyya rokene sero põkõ poko emero porehme. Ynara tykase ynororo: “Ah tamoreme nexī toto,” tykase Ritonõpo.

¹⁷ Yrome tahxime kynosenepone samo. Tynyrihpyry kurā enepone roropa. Ynororo rokē konopo enehpõko mana kŷkyryrykõ ahtatohme, eperytatohme roropa. Kuohkõ ekarõko roropa mana tākye kuehtohkõme kutuarõtatohkõme typoko, tykase Pauru Rixityra põkomo a.

¹⁸ Morara karyke eya kuremŷme pui tõ onyahkara toh kynexine.

¹⁹ Morarame juteu tõ tooehse Ātiokia poe Ikoniu poe roropa. Tuhkākõ maro tātāomihdose toto Pauru etapatohme. Mame topu ke totapase eya xine rahkene. Ekepyry tarose eya xine sororohme pata ehpikoxi etapahpõkomo a.

— Toorihse nase, tykase toto.

²⁰ Yrome zomye tõximõse Jezu poetory tõ ahtao, towõse ropa Pauru. Mame pata pona toytose ropa ynororo. Yrokokoro toytose ynororo, Panape maro Terepe pona.

Pauru tõ ytotoõpyry ropa Ātiokia pona

²¹ Morarame Ritonõpo omihpyry kurā tokarose moro pata põkomo a Terepe põkomo a. Turuse toto ahtao Pauru a Jezu poetoryme toehse toto tuhkākomo. Moromeiõpo toto tamorepakehse tyya xine ahtao toytose ropa toto Rixityra pona. Morotoino toytose toto Ikoniu pona. Morotoino Ikoniu poe toytose ropa toto Ātiokia pona, Pizitia põ pona.

²² Moroto Jezu poetory tõ tyjamihtanohse ropa Pauru tomo a. Turuse roropa toto eya xine jūme Ritonõpo omipona toto ehtohme.

— Jetujetū kuahtao xine Jezu maro ytõko sytatose Ritonõpo esaka, tykase toto Jezu poetory tomo a.

²³ Morarame Jezu poetory tõ oximõtoh punero Ritonõpo omiry poko amorepatõkõ tymenekase Pauru tomo a. Mame tõturuse toto Ritonõpo maro. Tõtururukõke Ritonõpo maro otuhpyra toto, amotyryae rokē tõtuhse toto.

— Onymenekatyā ewomako Papa, oenetuputyryke eya xine tosëkõme, tykase toto Ritonõpo a.

²⁴ Morotoino Pizitia enatyry tymakuohse Pauru tomo a Panape maro. Etypohpyra toytose toto Pāpiria pona.

²⁵ Morotoino Peje po Ritonõpo omiry tokarose ropa eya xine. Moromeiõpo Ataria nakuataka toytose toto.

²⁶ Moroto tõtyrise toto wapu aka tosaka xine toytotohkõme ropa Ātiokia pona, Xiria põ pona. Moroto ro Pauru ahtao pake, Jezu poetory tõ tõturuse Ritonõpo a toto ewomatohme, aomiry poko imehnõ amorepase toto ytoryhtao. Morarame aomiry poko toto amorepakehxīpo toeramase ropa toto.

²⁷ Morarame tooehse ropa toto ahtao Jezu poetory tõ tanonohpose toto, tõtururukõ etatohme eya xine, Ritonõpo Zuzenu maro toerohtopõpyrykõ poko.

— Tuhke juteutõkara a Jezu tonetupuhse tosëkõme Ritonõpo poe, tykase mokaro Pauru tomo.

²⁸ Morarame okynā toehse toto moroto Jezu poetory tõ maro.

15

Jezu poetory oximõme ehtopõpyry Jerusarē po

¹ Morarame imehnõ orutua kõ toytose Jutea poe Ätiokia pona, Jezu poetory tõ amorepase Moeze namorepatopõpyry poko. Ynara tykase toto:

– Jezu poetoryme exisaromepyra matose Moeze omihpyry omipona pyra awahtao xine, onysahkara roropa awahtao xine, tykase toh repe.

² Morarame moro poko tõsezusezuhse Pauru tomo itamurume mokaro maro. Mame Pauru tõ taropose morotõkomo a Panape maro Jerusarē pona, Peturu tõ maro aoturutohkõme imehnõ Jezu poetory tõ amorepananõ maro.

³ Morotoino Jezu poetory tomo a Ätiokia põkomo a Pauru tõ tonyohse. Mame toytose toto pata tõ poro, Penixia põ pata tõ poro, Samaria põ pata tõ poro roropa, Jezu poetory tõ zuruse. Ynara tykase toto eya xine:

– Juteutõkara a Ritonõpo tonetupuhse, tuhkākomo a, tykase toto. Mame morara kary etaryke tyya xine tätākymase toto.

⁴ Morarame Jerusarē pona toeporehkase toto ahtao, taomikase toto, Peturu tomo a. Mame Peturu tõ turuse rahkene Ritonõpo Zuzenu maro tynryhpyrykõ poko emero.

⁵ Morarame parixeu tõ moroto kynexine, Jezu poetoryme aehtyamo. Pauru otururu etaryhtao tyya xine towõse xikihme toto oturuse. Mame ynara tykase toto:

– Juteutõkara aipotapihpyry sahkapõko nary hmatou?

– Arypyra, tykase toto.

– Oty katohme? Tysahkase ahtao rokē Jezu poetoryme exīko mǎ toto, Moeze nymerohpyry omipona toto ahtao roropa, tykase toto Pauru tomo a.

⁶ Morara kary etaryke tyya xine tõximõse toto Peturu tõ maro, imehnõ Jezu poetory tõ amorepananõ maro, moro poko tõturutohkõme.

⁷ Morarame tõtururukohtao ro towõse Peturu xikihme tõturutohme ropa toto netaryme. Ynara tykase ynororo:

– Wekyry tomo, pake pitiko Ritonõpo jenyokyase juteutõkara amorepatohme Jezu poko, ipoetoryme toto ehtohme.

⁸ Ritonõpo emero kuosenetupuhtohkõ enēko mana. Naeroro mokaro juteutõkara tonetuputyryke eya xine Tuzenu tokarose eya xine, kyya xine Tuzenu ekarotopõpyry saaro. Toenupunase toto poko kypoko xine toenupunatopõpyry saaro.

⁹ Emero oxisā Ritonõpo kuenetoryko mana juteu tomo, juteutõkara, enara, tykase Peturu eya xine. – Emero kyyrypyrykõ korokāko mana, Tumükuru enetuputyryhtao kyya xine.

¹⁰ Naeroro oty katoh Moeze omihpyry omipona Jezu poetory tõ rīko matohtu? Pakatokõ Moeze omihpyry omipona pyra toh kynexine. Ky-marokõ roropa aomihpyry omipona ehsaromepyra sytatose, tykase Peturu eya xine.

¹¹ – Ynara rokē enetupuhnõko ase, Jezu enetuputyryhtao kyya xine kueskõme typoetoryme kyritoryko mana. Morararo juteutõkara, Jezu enetuputyryhtao eya xine ipoetoryme exīko toh mana, Ritonõpo kure kyya xine exiryke, tykase Peturu eya xine.

¹² Morarame Panape tõ otururu etatohme emero tymynyhpāse toto. Mame Pauru tõturuse toto netaryme Ritonõpo Zuzenu nyrihpyry kurā poko, kurākõkara kurākatoopõpyry poko roropa juteutõkara maro.

¹³ Mame tõturukehse toto ahtao, ynara tykase Tiaku:

– Wekyry tomo, kuetatoko ke!

14 Ximão ourutou seromaroro Ritonõpo poe juteutõkara amorepatõpyry poko tyya. Mokaro poe tymenekase toto Ritonõpo a typooryme toto ehtohme.

15 Moro saaro Ritonõpo poe urutõ kõ nymerotyã pake. Ynara tymerose eya xine Ritonõpo omiryne:

16 “Moro ãmepyyry toehse ahtao oehnõko ropa ase, ãko Ritonõpo mana.

Mame tuisame Tawi ehtopõpyry kurãkãko ropa ase,
tapyĩpo aepukahpyry sã toehse exiryke,
ikurãkãko ropa ase osemazuhme aehtopõpyry samo.

17 Morarame imehnõ jenese oehnõko emero pata tõ poe,
juteutõkara roropa, jomipona toto ehtohme, Umũkuru poetoryme
toto ehtohme.

Morara ãko Kuesẽkõ mana,

18 pake moro poko tuarõtanohpõpõme,”
mẽ tymerose.

19 – Naeroro ynara enetupuhnõko ase, juteutõkara Ritonõpo poetoryme se ahtao, toto onẽkoropyra sehtone.

20 Pape rokẽ saropotone inenerykõme tuaro toto ehtohme. Ynara symerotone: “Ahno neponãmary zotyĩpyry onõpyra ehtoko. Oorypyrykõ poko pyra roropa ehtoko. Imehnõ nohpo tõ poko pyra ehtoko. Opyxiãkõ maro rokẽ ehtoko. Esenãtyã onõpyra ehtoko, munu onenahpyra roropa ehtoko, enara.” Morara rokẽ symerotone mokaro neneryme, tykase Tiaku eya xine.

21 – Ynara exiryke Moeze omihpyry poko amorepatõkõ nae emero pata tõ punero. Oserematoh ae rokẽ Moeze nymerohpyry sekeremãko mã toto juteu tõ atamorepatoh tao, tykase Tiaku eya xine.

Peturu tõ nymerohpyry juteutõkara neneryme

22 Morarame Jezu poetory tõ maro Peturu tõ tõximõse ahtao orutua kõ tymenekase eya xine tynenyokyrykõme Ætiokia pona Pauru tõ maro. Juta te, Xira te, enara; Juta esety akorõ Pasapa. Mokaro imehxo kynexine tunomamehxo Jezu poetory tõ rãnao.

23 Ynara tymerose toto a Ætiokia pona tynaroporykõme:

“Ynanymerohpyry moro. Ynanase Jezu poetory tomo, Jerusarẽ põkomo. Ritonõpo omiry poko amorepatõkõ ynanase. ‘Kure pãna matou,’ kary se ynanase oya xine, Jezu poetory tomo a, juteutõkara a Ætiokia põkomo a Xiria põkomo a, Xirixia põkomo a, enara.

24 “Imehnõ orutua kõ ytotopõpyry taroino oerekohmase xine totase yna a. Ynara kary ynanetase: ‘Juteutõkara aĩkõpotapihpyry sahapõko monexiã toto,’ kary ynanetase. Moeze omipona orirykõ se toto exiry ynanetase roropa. Mokaro anaropopyra ynanexiase. Tamoreme xine rokẽ nytoase toto.

25 Morara exiryke oximõme ynanase ourunanõkõ aropotohme myaro yna ekyry kurã maro Panape tõ maro oya xine.

26 Osepynotokõ kara Panape tomo, Pauru maro. Ritonõpo omiry poko zehnotokõ amorepane toto.

27 Morara exiryke Juta tõ aropõko ynanase Xira maro ouruse xine senohne poko, ynanymerohpyry poko, zuaro oehtohkõme.

28 Ynara exiryke Ritonõpo Zuzenu omi poe oẽkororykõ se pyra ynanase. Ynara rokẽ ãko ynanase oya xine,

²⁹ Ahno neponāmary tō zotỹpyry onōpyra ke ehtoko. Munu onenahpyra ehtoko. Esenamyhpyry onōpyra roropa ehtoko. Nohpo tō poko pyra ehtoko roropa. Opyxiākō maro rokē ehtoko. Morara awahtao xine iirypyryme pyra matose. Enara.” Morara tymeroze Jerusarē pōkomo a.

³⁰ Mame tonyohse toh rahkene Xira tomo Ātiokia pona, pape arose. Mame moroto Ātiokia pōkō tōximōse ahtao pape tokarose eya xine, Jerusarē pōkō naropohpyry toto neneryme.

³¹ Moro eneryke tyya xine morotōkō tātākyemase toto.

³² Mame Juta tō tōturuse Jezu poetory tō maro, urutō kōme toexirykōke Ritonōpo poe. Toto omiry etaryke eanokō tyjamihtase.

³³ Morotoino tuhkehxo tynyhse tahtao xine:

– Ytōko ropa ynanase, tykase Juta tomo tōsekazumase ropa toto morotōkomo a.

– Ytōko ropa matou? tykase morotōkomo. – Kure rokē ytotoke ropa, tykase toto, toto eramary ropa ahtao.

³⁴ Yrome moroto rokē se Xira toehse aporo.

³⁵ Yrome Pauru tō tōxinomose moroto Ātiokia po imehnō amorepāko, Ritonōpo omiry poko. Imaro xine tuhke moroto amorepatō kynexine Ritonōpo omiry poko imehnō amorepananomo.

Aytory asakoromāme Ritonōpo omiry kurā arose imehnomo a

15.36–18.22

Pauru oxirumekatopōpyry Panape maro

³⁶ Mame tuhkehxo tynyhse moroto tahtao xine, ynara tykase Pauru Panape a:

– Eropa ropa. Kuekyry tō senetase ropa pata tō poro, Ritonōpo omiry ekarotopōpyry punero kyya, tykase.

³⁷ Mame João Maku arory se Panape kynexine tymaro xine repe.

³⁸ Yrome Pauru mokyro arory se pyra Pāpiria poe toeramase ropa aexiryke, imaro xine toytōxīpo zokonaka rokē toeramase ropa exiryke.

³⁹ Morarame tōsezusezuhxīpo xine tātapiakase toto. Mame Panape a João Maku tarose toytotozome Xīpere pona.

⁴⁰ Morarame Xira tymenekase Pauru a toytotozome. Mame tōturuxīpo xine Ritonōpo a, Pauru tō Xira maro tonyohse Jezu poetory tomo a.

⁴¹ Morarame toytose toto Xiria poro, Xirixia poro, enara. Jezu poetory tō eanokō kynyjamihtane Ritonōpo omiry ekaroryke Pauru a inetarykōme.

16

Timoteu ytotoopōpyry Pauru tō maro Xira maro

¹ Morotoino Terepe pona toeporehkase toto, Rixityra pona roropa. Moroto Jezu poetory tonese eya xine esety Timoteu. Jeny juteu kynexine. Jummy juteu kara kynexine.

² Mokyro poko kure āko toh kynexine Jezu poetory tomo Rixityra pōkomo, Ikoniū pōkō roropa, enara.

³ Mame Timoteu arory se Pauru kynexine tymaro juteu tō rānakuroko. Naeroro aī pota pihpyry tysahkapose eya, tymaro aytotohme: “Juteu kara mose,” karyino ipoko juteu tomo a, jū waro toto exiryke.

⁴ Morarame pata tō poro toytorykohtao, Peturu tō omihpyry tokarose eya xine juteutōkara netaryme aomipona toto ehtohme.

⁵ Mame morara kary etaryke tyya xine Jezu poetory tō tyjamihtase Ritonōpo omiry enetuputyry poko tyya xine. Tomāse roropa toto ěmepyry punero.

Tyroa po Pauru osenehtopōpyry

⁶ Morarame Piritia poro toytose toto, Karaxia poro, enara, morotōkō amorepase Ritonōpo omiry poko. Yrome Azia pona toto anaropopyra Ritonōpo Zuzenu kynexine.

⁷ Morotoino Mixia ehpiokoxi toeporehkase toh kynexine Pitinia nonory pona toytotohkōme repe. Yrome morotona Ritonōpo Zuzenu toto anaropopyra kynexine.

⁸ Naeroro Mixia takuohse eya xine. Topohme toytose toto pata Tyroa pona.

⁹ Morarame Masetonia pō tonese Pauru a tōsenety. “Osehko xiaro Masetonia pona. Yna akorehmakose,” tykase sã ynororo, Pauru osenety.

¹⁰ Tōsenexīpo yna aroase Pauru Masetonia pona, Jezu poe tōsenehse toexiryke. Ritonōpo omiry poko toto amorepase yna enyokyase Jezu.

Jezu enetupuhtopōpyry Ritia a Piripo po

¹¹ Morotoino wapu ae ynanytoase Tyroa poe topohme Samotaraxia pona. Yrokokoro pata Neapori pona ynanotyryhkase.

¹² Morotoino Piripo pona ynanytoase pata konōto pona, Masetonia pō pona. Moro pata tyrise romano tomo a. Moroto okynahxo ynanexiase.

¹³ Morarame oserematoh ae ynanytoase tuna ehpiokoxi. “Otarāme Ritonōpo maro oturutoh nae mã moroto juteu tō atamorepatopo,” ynanase. Mame ynanyporotyase rahkene oturuse morotōkō maro nohpo tō maro.

¹⁴ Moroto kamisa kurã ekamone kynexine nohpo, esety Ritia, Tiatira pono. Ritonōpo omipona exiketyme ynororo kynexine. Mokyro a Pauru omiry totase, Ritonōpo omiry ekaroryhtao. Aosenetuputyry totapuruhmakase Ritonōpo a. Jezu tonetupuhse eya tukurohtao.

¹⁵ Morarame tōpurihkase ahtao tyekyry tō maro yna eahmase tytapyĩ taka yna ytotohme. Ynara tykase ynororo yna a:

– Ritonōpo omipona ajohpe pyra jenetuputyryhtao oya xine ytotoke ytapyĩ taka, kynako yna a, taro oehtohkōme. Morara karyke ynanytone itapyĩ taka.

Āpuruhpyry tao Pauru ehtopōpyry Piripo po

¹⁶ Morarame tuhke pyra tynyhse ahtao, yna ytoryhtao Ritonōpo maro oturutoh taka tōsēpatakāmase yna jorokohpã maro, nohpo. Joroko poe oturukety kynexine. Oremime roropa kynexine. Mokyro otyro waro kynexine joroko omi poe. Ipoko tuhke tineru tapoise esamo a ijajohpanory poko.

¹⁷ Pauru tō tokahmase eya. Ynara tykase ynororo opore:

– Moxiã nase Ritonōpo poetoryme, Imehxo Exikety poetoryme. Kuamorepatorỹko toto Ritonōpo omipona kuehtohkōme, tykase joroko poe ynororo.

¹⁸ Morara kary poko tuhke tōmehse ynororo. Morarame toemynyhmaryke ynara tykase Pauru joroko a:

— Jezu Kyrixtu omi poe aaropōko ropa ase. Zae otūtako ropa, tykase joroko a Pauru. Morara kary etaryke tyya joroko tutūtase ropa zae nohpo ae.

¹⁹ Morara kaxīpo Pauru a, Pauru zehno toehse jorokohanōpo esamōpyamo, tineru anapoipyra toehse toexirykōke. Mame Pauru tapoise eya xine Xira maro porohtoh taka toto arotohme, typatakamo a ekarotohme.

²⁰ Romano kowenu terekatu tomo a tarose toto eya xine.

— Moxiā juteu tomo. Kuerekohmatorŷko toh nase itamurume.

²¹ Tyoro amorepato toh nase. Aomipona exisaromepyra sytatose, romanome kuexirykōke. Aomipona xine ahtao romano tuisary omipona pyra exīko sytatose, tykase toto.

²² Morara kary etaryke tyya xine imoihmākō Pauru tō zehno toehse. Toto ryhmary se toehse toto. Mame zupōkō tyxihxihkase terekatu tomo a. Soutatu tomo a toto typipohpose eya xine.

²³ Mame typipohkehse ahtao āpuruhpyry taka tōmase toto eya xine. Ynara tykase āpuruhpyry erase a:

— Tuaro exiko moxiā tūtary ropa ino, tykase toto āpuruhpyry erase a.

²⁴ Morara tykase tyya exiryke mya tarose toto āpuruhpyry taō taka. Ipupurukō roropa tytamunuhpose wewe ke.

²⁵ Mame onoa Pauru tō Xira maro tōturuse toto Ritonōpo maro. Toremiase toto kure rokē Ritonōpo ehtoh poko. Moro totase imehnomo a, āpuruhpyry taōkomo a.

²⁶ Mame mōtoino rokē nono kywyh kywyh tykase itamurume. Tapyi āpuruhpyry apō kywyh tykase. Tapyi apuru tātapuruhmakase kywyh karyke. Itaōkō toemyhpokase ropa emero.

²⁷ Moro āpuruhpyry erase typakase roropa. Tapyi apuru tātapuruhmakase exiryke puniāo tapoise eya tōtuotohme repe. Āpuruhpyry taōkō tutūtase ropa tokarose eya.

²⁸ Yrome opore tōmitase Pauru:

— Otuopyra exiko. Taro ynanase emero, tykase Pauru eya.

²⁹ — Saerehkatoh enehko, tykase tapyi erase. Mame tururume toytose ynororo āpuruhpyry taka. Tykytyky tykase, tōserehse. Tosekumuru po typorohse Pauru tō ēpataka ynororo.

³⁰ Jarānaka Pauru tō tarose eya, tōturutohme.

— Oty rīko ha yrypyry rumekatohme, juānohpyra Ritonōpo ehtohme? tykase ynororo Pauru tomo a.

³¹ — Jezu Kyrixtu rokē enetupuhko, oorypyrykō korokatohme, ipoetoryme oehtohkōme oekyry tō maro, tykase Pauru eya.

³² Mame Ritonōpo omiry poko tamorepase toto eya xine jekyry tō maro.

³³ Morarame koko Pauru tō pipohtopōpyry tukurikase āpuruhpyry erase a. Mame: “Kuēpurihkako,” tykase exiryke, tōpurihkase ynororo eya xine itapyī taōkō maro.

³⁴ Mame tytapyī taka tarose toto ahtao tautuhmase toto eya. Tākye toehse ynororo Ritonōpo enetuputyryke tyya tytapyī taōkō maro.

³⁵ Morarame xixi tōnuhse pitiko ahtao soutatu tō taropose terekatu tomo a Pauru tō tūtanohpose ropa repe.

³⁶ Mame ynara tykase āpuruhpyry erase Pauru a:

— Terekatu otūtanohpotorŷko ropa mana, soutatu tomo a. Naeroro otūtatoko ropa. Enaromyra ehtoko, tykase ynororo eya xine repe.

³⁷Yrome Pauru ynara tykase eya xine:

– Jarānao yna pipohno toto kokonie. Onykarimotaxīpopyra yna ahtao āpuruhpyry taka yna ēmapō toto. Romanome ynanase. Oty katoh tokare pyra yna tūtanohpōko ropa toh nae? Tūtara ropa sātā ynanase. Tooehse terekatu tō ahtao rokē tūtāko ropa ynanase, tykase toto āpuruhpyry erase a.

³⁸Morarame soutatu tō toeramase ropa terekatu tomo a, Pauru tō omihpyry ekarose ropa. Pauru tō romanome exiry waro toexirykōke tōserehse toto.

³⁹Āpuruhpyry taka toytose toto Pauru tō tūtanohpose ropa.

– Oenetupuhpyra xine ynanexiase. Romanome pyra kuekaroatose. Otūtatoko ropa. Ytotoko ropa oesaka xine, tykase toto, tynēmapohpyrykō tūtanohporyme ropa.

⁴⁰Morarame āpuruhpyry tae Ritia tapyī taka toytose ropa toto. Jezu potory tō tyjamihtase ropa Pauru tō omiry etaryke tyya xine. Morotoino moro pata poe toytose ropa toto.

17

Tesaronika po Pauru tō ehtopōpyry

¹Morarame Āpipori pata poro toytose toto, Aporonia pata poro roropa Tesaronika pona. Moroto juteu tō atamorepatoh enene, tapyi.

²Toipe ehse Pauru, oserematoh ae rokē ytose atamorepatoh taka. Mame oseruao oserematoh ae toytose ynororo juteu tō maro oturuse Ritonōpo omiry poko.

³Moro taōkō tamorepase eya Jezu poko. Ynara tykase ynororo:

– Pake tymeropose Kyrixtu poko Ritonōpo a. Ynara tykase ynororo: “Etuarimāko mana. Orihnōko roropa mana. Mame ēsemākāko ropa ase,” tykase Ritonōpo, tymeropose Tumūkuru poko. Jezu Kyrixtu Ritonōpo mūkuru nymyry mokyro. Mokyro ekarōko ase oya xine, tykase Pauru toto a.

⁴Mame Jezu tonetupuhse toitoine eya xine, kyreku tomo a roropa tuhke, Ritonōpo omipona se exiketomo a. Typatakā pyxiamo a roropa tuhke tonetupuhse eya xine. Pauru tō maro tōximōse toto.

⁵Yrome imehnō juteu tō Pauru tō zumoxike kynexine. Zehnotokō tykohmase eya xine oesama taōkomo Pauru tō ryhmatohme. Mame Jasão tapyī taka toytose toto, Pauru tō apoise repe, imoihmākō rānakuroko toto arotohme.

⁶Yrome Pauru tō onenepyra tokurehse toto. Naeroro Jasão tapoise eya xine imehnō Jezu potory tō maro. Tarose toto eya xine pata esamo a toto hxirotohme inetarykōme. Ynara tykase toto:

– Moxiā emero ahno erekohmāko mā toto emero pata tō poro. Seromaroro tooehse toto kuerekohmase xine roropa, tykase toto, Pauru tō zehnotokomo.

⁷Jasão nenehtyā mokaro tytapyī taka. Emero tuisa omipona pyra exiketō mokaro: “Imepý mokyro tuisa konōto, Jezu,” kananō mokaro, tykase toto ajoajohpākomo, ipoko xine.

⁸Morara exiryke mokaro zehno typatakā toehse typoetory tō maro, imoihmākō maro.

⁹Jasão tomo a tōsepehmapose toto āpuruhpyry taka ytopyra toto ehtohme.

– Otinerūkō ekarōko ropa ynanase, Pauru tō tonyohse ropa oya xine ahtao, tykase toto typatakamo, Jasão tomo a.

Perea po Pauru tō ehtopōpyry

¹⁰ Morarame tykohmāse ahtao, Pauru tō Xira maro tonyohse Jezu poetory tomo a, Perea pona toto ytotohme. Morotona tooehse tahtao xine, juteu tō atamorepatoh taka toytose toto.

¹¹ Morotōkō imehnō otururu etary zuno pyra toh kynexine, Tesaronika pōkō sã pyra. Ritonōpo omiry totase eya xine yronomyryme. Kokoro rokē aomiry poko tãtamorepase toto zae Pauru omiry ehtoh waro toehtohkōme.

¹² Tuhkākomo a Jezu tonetupuhse tosēkōme, kyreku tomo a, ty-patakamo a, inohporokomo a roropa.

¹³ Morarame: “Ritonōpo omiry poko Perea pōkō amorepāko Pauru tomo,” kary etaryke tyya xine juteu tō toytose Tesaronika poe, Perea pōkō omipohtomase, Pauru tō zehno toto ehtohme.

¹⁴ Morara exiryke Pauru tonyohse axiny Jezu poetory tomo a, tuna konōto ena. Xira tō rokē moroto tōxinomose Perea po Timoteu maro.

¹⁵ Mame Atena pona toytose Pauru tope tō maro towomananō maro. Morotoino toeramase ropa epe tō ahtao Perea pona ropa, Pauru omih-pyry tarose eya xine Xira tomo a Timoteu maro axi toto ytotohme tyya Atena pona.

Atena po Pauru ehtopōpyry

¹⁶ Moroto Pauru kynexine Atena po toto eraximāko. Emynyh māko sã kynexine Atena pōkō nyrytã eneryke tyya Ritonōpo myakāme. Ritonōpo waro pyra toexirykōke ahno panō tyrise eya xine ritōme repe.

¹⁷ Morara exiryke juteu tō zurune Pauru, toto atamorepatoh tao. Juteutōkara roropa zurune, Ritonōpo waro se exiketomo. Mame kokoro rokē osepekahtoh tao morotōkō zurune roropa.

¹⁸ Mame toitoine Pauru a tooehse toto, tãtamorepari sato komo. Mokaro Epikure tomo, Zeno tō roropa. Ynara tykase toto:

— Otara ākohxo ke mose nae oturuno warōkara? tykase toto Pauru poko.

Imehnō ynara tykase roropa ipoko:

— Otarāme tyorō ritō poko urutō mose ro, tykase toto, Jezu ěsemamyry ropa poko aotururu etaryke tyya xine.

¹⁹ Mame Pauru tarose toto a Areopaku pona, pata esã porohtoh notaka. Morarame ynara tykase toto eya:

— Yna zuruko, òtururu waro yna ehtohme, tykase toto.

²⁰ — Tyoro sã mase amorepato. Sero onetapitopyra reh ynanase. Zuario se ynanase, tykase toto.

²¹ Morotōkō, Atena pōkō, tykatonomory maro erohpyra sã toh kynexine. Kokoro rokē imeimehnō namorepatopōpyry poko oturūko toh kynexine.

²² Morarame Pauru xikihme toehse Areopaku po, tōturutohme in-etarykōme. Ynara tykase ynororo:

— Atena pōkomo, tuhke ahno panō tyrise oya xine Ritonōpo kuhtohme oya xine repe.

²³ Ritonōpo maro oturutoh zupiryhtao ya, zohme onekarorykō zahkatoh enease. Ynara enease tymerose ipoko: “Onoky Ritonōpo waro nae?” katoh tymerose ipoko. Ritonōpo eahmāko matose zuaro awahtao xine samo. Mokyro onenetupuhpyra oexirykōke ipoko ourutorỹko ase.

²⁴ Ritonõpo mokyro Kyrihpõkomo, nono Rihpõ roropa. Mokyro kapu esemy. Emero kuesëkõme roropa mana. Naeroro tapyi tao nyhpyra mana, ahno nyrihpyry tao.

²⁵ Kykyryrykõ se pyra mã Ritonõpo kuepekõme toehtohme emero nae toexiryke. Emero oseremãko Ritonõpo poe sytatose. Ipoë orihpyra sytatose, otuhnõko, ytoytõko, enara.

²⁶ Toiro orutua wino kymarokõ emero tyrise eya ahnome, nono po kuehtohkõme. Kuenurutoptõpyrykõ waro Ritonõpo mana, kuesarykomo, kuorikyrykomo. Emero zuaro mã Ritonõpo, tykase Pauru toto a.

²⁷ – Tonetuputyry se roropa ynororo oya xine, oesëkõme aehtohme, ameke pyra kyya xine toexiryke.

²⁸ “Ritonõpo poe rokë orihpyra sytatose, ytoytõko, oseremãko, enara.” Morara tykase roropa oya xine ãmorepananõkomo. Ynara tykase toto: “Ritonõpo poenõme sytatose, eya tyrise kuexirykõke,” tykase toto oya xine.

²⁹ Naeroro Ritonõpo poenõme kuahtao xine, kynyrihpyrykõ sã pyra Ritonõpo mana. Uuru risë sã pyra, parata risë sã pyra, topu risë sã pyra, enara.

³⁰ Pake tuaro pyra oexirykõke ohxiropyra xine Ritonõpo kynexine oorypyrykõ poko. Seromaroro emero oorypyrykõ rumekapõko mana emero pata põkõ punero.

³¹ Ritonõpo rokë tooepyry ropa waro mana. Tooehse ropa tahtao ahno apiakapõko mana emero tynymenekahpyry a, kurãkomo, popyra exiketomo, enara. Tyyrypyhpyke pyra Tumũkuru exiryke ahno apiakaneme tyrise eya, ajoajohpe pyra tõmipona exiryke. Mokyro tõsemãkase ropa Jumy a toorihse ahtao, ajohpe pyra tõmiry enetupuhpotohme kyya xine, tykase Pauru Atena põkomo a.

³² Yrome ãsemãkatopõpyry ropa poko tururukohtao Pauru a, tounohse toto a. Yrome imehnõ ynara tykase eya:

– Zomory oetary se ynanase moro poko, tykase toto turunanõkomo a.

³³ Morotoino Pauru toytose ropa.

³⁴ Aomiry etaryke tyya xine Jezu tonetupuhse orutua komo a tosekõme. Toiro Areopakupõ kynexine, esety Tionixiu. Nohpo roropa kynexine esety Tamari. Imehnõ roropa toytose Pauru maro.

18

Korĩtu po Pauru tõ ehtopõpyry

¹ Morotoino Atena poe Pauru toytose ropa Korĩtu pona.

² Moroto juteu kynexine Põtu pono, esety Akira. Moroto oehsenãkõ kynexine typyty maro, Itaria poe. Ipyty esety Pirixira. Moro pata poe toesyryhmase toto tonyohse ropa juteu tõ exiryke Roma poe tuisa a, Kyrautiu a. Mame Akira tõ tapyĩ taka toytose Pauru, toto enese.

³ Mame okynã kynexine moroto toto maro. Mokaro maro toerohse roropa ynororo serãtu riry poko, zuaro toexiryke.

⁴ Mame oserematoh ae rokë juteu tõ amorepase ytosene atamorepatoh taka, kyreku tõ maro, toto tuarõtanohpõko Jezu poko.

⁵ Morarame Masetonia poe Xira tõ tooehse ahtao Timoteu maro, toerohkehse Pauru serãtu riry poko kokoro rokë juteu tõ amorepatohme.

– Jezu mokyro Kyrixtu, Ritonõpo mũkuru nymyry, tykase ynororo.

⁶ Mame Pauru zehno toehse juteu tomo. Azahkuru tozuhse ynororo eya xine. Naeroro tupō tytohtohmase Pauru a turumekary waro toto ehtohme.

— Awānopyrkohtao Ritonōpo a: “Oya roro xine,” āko ase, Jezu poko āmoreparykō se jexihpyryme. Taroino juteutōkara a ytōko ase, tykase Pauru eya xine.

⁷ Morara kaxīpo toytose ynororo Tixiu Juxitu tapyī taka. Juteu kara mokyro, Ritonōpo omipona exikety. Itapyiny oseponaro kynexine juteu tō atamorepatoh maro.

⁸ Mame Kyrixpu juteu tō atamorepatoh esē kynexine. Jezu tone-tupuhse eya tosēme, itapyī taōkō maro. Tuhke morotōkomo a Pauru omiry etaryke tyya xine Jezu tonetupuhse. Morara exiryke tōpurihkase toto.

⁹ Morarame Pauru koko tōsenehse. Ynara tykase sã Jezu Pauru osenety:

— Enaromyra exiko. Ypoko oturukehpyra exiko. Poremāpyra exiko.

¹⁰ Amaro jexiryke opoko pyra imehnō mana. Oryhmara mā toto. Tuhke tarōkō ypoetoryme exīko mana, tykase Jezu Pauru osenety.

¹¹ Moroto Pauru okynahxo kynexine toiro jeimamyry zokonaka morotōkō amorepary poko Ritonōpo omiry poko.

¹² Morarame terekatume toehse Kario ahtao Akaia po, tōximōse toto juteu tomo Pauru apoise, arotohme terekatu a.

¹³ Ynara tykase toto:

— Mose Ritonōpo poko tyoro sã amorepatō, kuesēkō omipona pyra kuehtohkōme, tykase toh repe.

¹⁴ Tōtururu se Pauru kynexine repe. Yrome Kario ynara tykase juteu tomo a:

— Etatoko pahne juteu tomo, imepỹ totapase ahtao eya ēmary āpuruhpyry taka, ōmipona xine exiry.

¹⁵ Yrome atamurukō omihpyry omipona pyra ahtao oty kara, anapoipyra ase. Morohne poko kary etary se pyra ase, tykase mokyro Kario.

¹⁶ Moro tae mokaro taropose ropa eya.

¹⁷ Morarame Soxitene tapoise kyreku tomo a. Mokyro juteu tō atamorepatoh esē roropa kynexine. Typipohse eya xine terekatu ēpataka, yrome Kario oty kara kynexine.

Ātiokia pona ropa Pauru tō ytotopōpyry

¹⁸ Moroto ro Pauru tuhke tynyhse. Morotoino tōsekazumaxīpo Jezu poetory tomo a toytose ropa Pauru, wapu ae, Xiria pona. Imaro toytose Pirixira, Akira, enara. (Moroto tūsety tysahkapose ropa Pauru a Sēkerea po. Ajohpe pyra tonetupuhtohme imehnomo a tōturutopōpyry poko Ritonōpo a.)

¹⁹ Morotoino Epezu pona toytose toto. Moroto tymarōkō tynomose eya Pirixira, Akira, enara. Mame juteu tō atamorepatoh taka Pauru toytose, moro taōkō maro oturuse.

²⁰ — Yna maro taro exiko, tykase toto Pauru a repe. Yrome moroto tynykyry se pyra kynexine.

²¹ Tōsekazumase ropa ynororo.

— Oehnōko ropa ase oya xine, Ritonōpo a jenyokyry ropa ahtao, tykase ynororo eya xine.

²² Morotoino toytose ynororo wapu ae Sezarea pona. Morotoino Jerusarē pona toytose. Moroto Jezu poetory tō maro tōturuxīpo Ātiokia pona toytose Xiria pō pona.

Atory oseruaomāme Ritonōpo omiry kurā arose imehnomo a

18.23–21.16

²³ Moroto tuhke tynyhse ynororo. Morotoino toytose ropa Karaxia poro, Piritia poro roropa, Jezu poetory tō ākyemaporyme.

Aporu Epezu po ehtopōpyry Korītu po roropa

²⁴ Morarame juteu toytose Epezu pona, esety Aporu. Arexātyria pata po aenuruhpyry kynexine. Kure urutōme exikety ynororo, orēpyra amorepatono Ritonōpo omiry poko.

²⁵ Mokyro tamorepase kure kynexine Ritonōpo omiry poko. Imehnō amorepaneme kynexine orēpyra samo. João ahno ĕpurihkane namorepatopōpyry poe rokē ahno ĕpurihkary waro ynororo kynexine. Yrome Ritonōpo Zuzenu omomyry waro pyra ro, Jezu poetory aka kynexine.

²⁶ Mokyro orēpyra sã tōturuse juteu tō atamorepatoh tao. Aotururu totase Pirixira tomo a. Morarame tōturukehse ahtao, tarose ynororo eya xine tytapykō taka kurehxo amorepatohme tyya xine.

²⁷ Morotoino Aporu toytory se toehse ahtao Akaia pona, takorehmase ynororo Jezu poetory tomo a, Epezu pōkomo a. Pape tymerose eya xine, Jezu poetory tō Akaia pōkō neneryme. Ynara tykase toto:

– Ah mose amaro xine nexino, oepekōme, tykase toto. Mame toeporehkase ynororo ahtao, Jezu poetory tō takorehmase eya itamurume. Typynanohse toexirykōke Ritonōpo a Jezu tonetupuhse eya xine.

²⁸ Toto takorehmase Aporu a juteu tō poremākaporyke eya toto zuru-ruhtao orēpyra samo. Tutuarōtanohpose toto eya Ritonōpo omiry ekaroryke eya imoihmākō neneryme.

– Jezu mokyro Ritonōpo mūkuru nymyry, Kypynanohnekomo, tykase ynororo eya xine.

19

Pauru Epezu po ehtopōpyry

¹ Morarame Aporu Korītu po ahtao, Pauru toytose osema ae pata tō poro Epezu pona. Moroto Jezu poetory tō tonese eya.

² Mame mokaro a tōturupose Pauru. Ynara tykase ynororo eya xine:

– Ritonōpo a Zuzenu tokarose oya xihne, Jezu enetuputyryhtao oya xihne? tykase Pauru toto a tōturupose.

– Kū. Tuaro pyra reh ynanahse Ritonōpo Zuzenu poko, tykase toto tozuhse Pauru.

³ – Onoky omi poe tōpurihkase matou? tykase Pauru eya xine.

– João namorepatopōpyry poe rokē tōpurihkase yna, tykase toto.

⁴ Ynara tykase Pauru eya xine:

– João omi poe tōpurihkase awahtao xine kure repe, oorypyrykō turumekase oya xine ahtao. Yrome ynara tykase João tuhkākomo a: “Okomino imepý oehnōko mana Ritonōpo mūkuru. Mokyro enetupuh-toko oesēkōme,” tykase João, Jezu poko, tykase Pauru eya xine.

⁵ Morarame morara kary etaryke tyya xine tōsēpurihkapose ropa toto eya, Jezu Kyrixtu enetuputyryke tyya xine.

⁶ Morarame toto zupuhpyry pona Pauru a tomary tyrise ahtao, tomōse Ritonōpo Zuzenu toto kurohtaka. Tyotyorōkō omiry ae tōturuse toto Ritonōpo Zuzenu poe. Ritonōpo omiry poko roropa tōturuse toto.

⁷ Morotōkō tuhke hkopyra kynexine, 12me orutua komo.

⁸ Mame juteu tō atamorepatoh taka Pauru toytose. Orēpyra tōturuse toto a. Oseruao nuno taropose eya toto amorepary poko Ritonōpo tuisame exiry poko.

⁹ Yrome imehnō Pauru omipona pyra kynexine, Jezu enetuputyry se pyra toh kynexine tosēkōme. Pauru namorepatopōpyry Jezu poko typoihtose eya xine tuhkākō netaryme. Morara exiryke mokaro turumekase Pauru a, Jezu poetory tō maro tōturutohme. Mame kokoro rokē tamorepapatose toto Pauru a Tirano namorepatoh tao.

¹⁰ Moroto asakoro ikonopory taropose Pauru a toto amorepary poko rokene. Emero morotōkō Azia pōkō tutuarōtase Ritonōpo omiry poko, juteu tomo, juteutōkara, enara.

¹¹ Pauru tyjamihtanohse Ritonōpo a kurākōkara kurākatohme ropa eya.

¹² Morarame Pauru wino kamisa pitiko tarose toto a, upo roropa tarose kurākōkara apotohme, toto kurākatohme ropa. Moro a tukurākase ropa toto Ritonōpo poe. Joroko tō roropa tutūtase ropa zae xine.

Sewa mūkuru tomo

¹³ Mame juteu tō kynexine pata tō poro ytoketomo. Pyaxime toh kynexine. Joroko tō tūtanohpory ropa waro sā toh kynexine. Mokaro Pauru poenopyry se kynexine repe. Yrome Jezu waro pyra toh kynexine.

– Joroko tō tūtanohpory waro ynanase ahno ae, tykase toh repe. Mame ynara tykase toto jorokohpano a:

– Joroko, otūtako ropa mokyro ae Jezu omi poe, Pauru nekarohpyry omi poe, tykase toh repe.

¹⁴ Morara tykase Sewa poenomo 7mākomo. Jūkō juteu. Ritonōpo maro oturuketō tuisaryme kynexine, tamuximehxo exikety.

¹⁵ Yrome joroko a tozuhse toto:

– Jezu waro ase, Pauru roropa. Yrome awaro xine pyra ase, tykase joroko eya xine.

¹⁶ Mokaro pona tarinase jorokohpā orēpyra. Tyryrhmasē roropa toto itamurume eya. Toepase toto ikurūke tupoke pyra, typitypipokurukōke.

¹⁷ Mame mokaro ryhmatopōpyry poko jorokohpano a tutuarōtase toto, morotōkomo, juteu tomo, kyreku tomo, enara. Tōserehse toto porehme.

– Imehxo Jezu mana, tykase toto. Ajoajohpe Jezu onekaropyra toehse toh rahkene.

¹⁸ Moraramē tuhke Jezu enetupuhnanō tooehse tyrypyrykō rumekary se toexirykōke.

¹⁹ Tuhke pyaxiamo a roropa tykyryrykō tonehse, typapēkō maro, jahkatohme, imoihmākō ahno ēpataka. Atapona pape epehpyryrōpyry 50 miu motye parata tyahkase eya xine.

²⁰ Tuhke Jezu omipona toehse toh kynexine aomiry jamihme exiryke.

Imoity ajoajohpe ehtopōpyry Epezu po

²¹ Moraramē pata tō poro Pauru toytory se toehse, Masetonia poro, Akaia poro roropa Jerusarē pona ropa. Ynara tykase ynoro:

– Jerusarē poe Roma pona jytory se ase ipunaka, tykase.

²² Morarame asakoro takorehmananō taropose eya Masetonia pona Timoteu, Eraxitu, enara. Yrome Pauru moroto kynexine, Azia po, okynā samo.

²³ Morarame Jezu poetory tō zehno toehse morotōkō kynexine.

²⁴ Moroto orutua kynexine esety Temetyriu. Parata tyrise eya Tiana kuhtohme: “Ritō mose ro,” katohme tyya repe. Moro poko rokē tinerutāko toh kynexine, imehnō parata rinanō maro.

²⁵ Mokaro tykohmase tyya tōturutohme. Ynara tykase ynororo eya xine:

– Jepe tomo, sero poko rokē tinerutāko sytatose.

²⁶ Yrome mokyro kahpyry omiry etāko matose. Enēko roropa matose. Kynyrihpyrykō rumekapōko mana imoihmākomo a Epezu pōkomo a rokē pyra, Azia pōkomo a roropa kynyrihpyrykō rumekapōko mana: “Ritō kara moxiamo, ahno nyrytā rokene,” āko mana kynyrihpyrykō poko.

²⁷ Morara exiryke tyripokehnōko kyya xine toh mana myhene. Kuesēkō tapyī, Tiana tapyī kurā rumekapōko mana. Ise pyra exīko mā toto porehme. Mame Tiana imehxo exikety orēnōko mana. Azia pata pōkō ritō kō pyra exīko mā toto emero, tykase ynororo eya xine.

²⁸ Morara kary etaryke tyya xine tyekītapāse toto. Tōmitase toto. Ynara tykase toto:

– Tiana imehxo mana, Epezu pōkō nohpory. Kuesēkō mose ro, tykase toto.

²⁹ Morarame pata pōkō emero kui kui tykase toto. Imoity ajoajohpe toehse. Kaju tō tapoise eya xine Arixtakū maro amopŷ taka toto arothome axiny. Kaju tō Masetonia pōkō kynexine, Pauru maro aehtyamo.

³⁰ Mame moro taka tomomyry se Pauru kynexine repe imoity maro. Yrome anaomōnohpopyra imarōkō kynexine.

³¹ Azia pōkō tuisary tō Pauru epe tō kynexine. Tynymerohpyrykō taropose eya xine Pauru neneryme: “Ytopyra exiko imoity htaka,” katapo.

³² Moro taōkō opore oturūko toh kynexine. Toitoine Pauru tō kerekeremāko kynexine. Imehnō oturūko roropa tyoro, ajoajohpe sā toexirykōke. Tuhke zuarōkō kara toehse roropa morotona.

³³ Morarame Arexātere tupurohmase juteu tomo a mokaro ēpataka. Toto mynyhpākapory se kynexine tomary ke tōturutohme repe.

³⁴ Yrome juteume aexiryke aotururu etary se pyra toh kynexine. Toepanaikase toto. Opare tōturuse okynano.

– Tiana imehxo mana, Epezu pōkō nohpory. Ritōme mana, tykase toto.

³⁵ Morarame pata esē omiry merone toehse. Imoity tymynyhpākapose tyya ahtao ynara tykase ynororo eya xine:

– Orutua komo, Epezu pōkomo, kuetatoko. Tiana tapyī pyno sytatose tarōkōme kuexirykōke. Topu roropa kapu ae aepukahpyry pyno sytatose. Moro waro sytatose porehme.

³⁶ Moro poko: “Ajojpe,” kasaromepyra imehnō mana. Morara exiryke mynyhme ehtoko. Ajojohpe pyra ehtoko.

³⁷ Xiaro moxiā menehtou. Yrome Tiana tapyī onyryhmara toh mana. Onypoihtopyra roropa toh mana.

³⁸ Naeroro moxiaro hxiryry se Temetyriu tō ahtao, parata rinanō maro, ah ynaroro narō toto terekatu ēpataka. Tuisa konōto omihpyry omipona pyra toehse toto ahtao ihxirōko mā toto.

³⁹ Yrome òturuporykõ se awahtao xine, tuisa omihpyry poko, oturupotoke terekatu tomo a, oximõme toehse toto ahtao.

⁴⁰ Otarãme sero pokoino, ajoajohpe oexirykõ pokoino kykerekereमतोर्यको मां तोतो तूसा नेतार्यमे. Morara ahtao otara ãko sytatou, tuisa konõto ezuhnõko? tykase ynororo eya xine.

⁴¹ Morara kary etaryke tyya xine toytose ropa toto tytapyĩkõ taka.

20

Masetonia pona Pauru ytotopõpyry Akaia pona roropa

¹ Morarame imoihmãkõ toytose ropa ahtao, tytapyĩkõ taka, Jezu poetory tõ tykohmase Pauru a toto ãkyematohme, tõsekazumatohme roropa. Mame tõsekazumaxĩpo toytose ynororo Masetonia pona.

² Masetonia poro toytoryhtao morotõkõ Jezu poetory tõ toanahtose eya. Tamorepase roropa toto eya zae ehtoh poko. Morotoino Akaia pona toytose ynororo.

³ Moroto oseruao nuno tonahkapose eya. Morotoino Xiria pona toytory se toehse repe. Yrome tapoiry se juteu tõ exiryke toeramase ropa ynororo Masetonia pona ropa.

⁴ Imaro toytose toto Sopatoro, (Piro mükuru kynexine Perea põ mükuru), Tesaronika põkõ roropa Arixtake, Sekütu, enara te, Kaju roropa Terepe pono, Timoteu roropa, Azia põkõ roropa Tikiku, Tyropimu, enarã.

⁵ Toytose toto osemazuhme Tyroa pona, yna eraximase.

⁶ Mame Oseahmatoh Wyi poko Iporutatoh maro pyra otyhkaxĩpo ynanytoase Piripo poe. 5me tynhse yna wapu ae yna ytory poko Tyroa pona. Mame moroto 7me ynanynykyase.

Pauru ytotopõpyry Tyroa pona

⁷ Morarame oserematoh kohmamry ae, tõximõse yna imehnõ Jezu poetory tõ maro, Jezu orihtopõpyry poko wenikehpyra ehtoh enahse. Yrokokoro toytotohto oturuse tõmehse Pauru toto maro.

⁸ Tapyi zara tao saereme kynexine yna oximõtohtao, nãparina ke.

⁹ Moro tao Pauru etananõ kynexine. Tapyi eutary pota tao nuasemã kynexine sokohme. Esety Eutiku. Pauru otururu etaryhtao tyya tynhse ynororo. Mame zara tae toepukase ynororo nono pona. Toorihse.

¹⁰ Yrome Pauru tyhtose tapyi tae. Tosekumuru po typorohse ynororo aepukahpyry anỹtohme ropa tapory pona.

— Oserehpyra ehtoko. Oseremãko ropa nase, tykase Pauru eya xine.

¹¹ Morarame tõnuhse ropa zara taka ahtao, Jezu orihtopõpyry poko wenikehpyra ehtoh tonahse eya xine rahkene. Morarame tõtuhkehse tahtao xine tõturuse ropa Pauru toto netaryme. Mame tõmehse ahtao toytose ynororo rahkene.

¹² Tãkye rokẽ mokaro toehse nuasemã tõsemãse ropa exiryke. Mame itapyĩ taka tarose ropa toto a.

Tyroa poe Pauru ytotopõpyry Miretu pona

¹³ Morarame wapu ae ynanytoase Asoso pona Pauru eporyse ropa, pupu po rokẽ toytose exiryke.

¹⁴ Mame Asoso po Pauru tõtyrise roropa. Morotoino Mitirene pona ynanytoase.

¹⁵ Yrokokoro ynanytoase Kioso ahmōtary kuroko topohme. Morotoino yrokokoro Samoso pona ynanytone. Yrokokoro Miretu nakuataka ynanyotyrykase.

¹⁶ Totyotyry se pyra Pauru kynexine Epezu po, okynã se pyra toexiryke moro pata po Azia po. Axí toytory se kynexine Jerusarē pona, Oseahmatoh Pētekoxite enery se toexiryke.

Pauru osekazumatopōpyry Epezu po

¹⁷ Morarame Miretu po Pauru ahtao imehnō tonyohse eya Epezu pona, Jezu poetory tō tuisary eahmase, tyya toto ytotohme.

¹⁸ Mame mokaro toehse ahtao imaro xine tōturuse ynororo tynenehpotyã maro. Ynara tykase ynororo eya xine:

– Juaro matose. Pake tarona oehne oya xine Jezu poko ãmorepase xine.

¹⁹ Oesēkōme jexiry se pyra exiase, ynoro rokē Kuesēkōme exiryke. Jezu omipona pyra oexirykōke roropa yxitase. Itamurume eanahtoase jorihmapory se juteu tō exiryke.

²⁰ Ākorehmarykō se jexiryke yronymyryme erokuase Ritonōpo omiry ekarory poko oya xine, aomipona oehtohkōme. Oximōme awahtao xine kuamorepatose, atapyīkō taka ytokehpyra roropa exiase.

²¹ Oturuase juteu tō maro, juteutōkara maro roropa, tyrypyrykō rumekatohme eya xine Jezu Kyrixtu enetupuhthohme eya xine tošēkōme.

²² Seromaroro Jerusarē pona ytōko ase, Ritonōpo Zuzenu a jaroporyke. Yrome zuaro pyra ase, otara jyriko toh mā otarame, tykase Pauru toto a.

²³ – Jēmapōko toh mana āpuruhpyry taka. Utuarimapōko roropa toh mana. Moro rokē waro ase Ritonōpo Zuzenu poe. Morara jurūko toh mā emero pata tō punero.

²⁴ Yrome oserehpyra sã rokē ase. Osepyno pyra ase, jorikyry zuno pyra. Toiro, jerohtoh otyhkary se rokē ase. Jezu Kyrixtu nyrohmanohpotopōpyry otyhkary se ase. Morara exiryke oturūko ase imehnō maro Ritonōpo omiry poko, mokaro kurākatohme Ritonōpo a, tyrypyrykō rumekaryhtao eya xine, Jezu enetuputyryhtao roropa eya xine.

²⁵ – Toytoytoase ywy Ritonōpo omiry ekarose oya xine, oesēkōme aexiry poko. Taroino jūme jenezomopyra matose sero nono po, tykase Pauru toto a.

²⁶ – Morara exiryke ynara āko ase oya xine, Jezu onenetupuhpyra awahtao xine ehxiropyra ase,

²⁷ Ritonōpo nekaropohpyry ekaroase emero oya xine exiryke.

²⁸ Osepyno ehtoko. Jezu enetupuhnanō roropa pyno ehtoko emero, toto esãme oexirykōke Ritonōpo Zuzenu poe. Mokaro mā topekahse Jezu a toorikyry ke.

²⁹ Ynara zuaro ase, toytoase jahtao oenekunohnanōkō oehnōko mana, Jezu rumekapose oya xine.

³⁰ Amaro xine exīko mā ajoajohpākomo owino xine roropa. Āmorepatorŷko mā toto tyoro, tymaro xine oytotohkōme.

³¹ Naeroro, tomeseke ehtoko, osenekunohpopyra oehtohkōme. Wenikehpyra ehtoko roropa ãmorepatopōpyrykō poko ya. Oseruaa jeimamyry kuamorepatose kokoro rokene. Oxixikariase opoko xine.

³² – Seromaroro orumekatorŷko sã ase rahkene. Yrome Ritonōpo opyno xine ro mana, tykase Pauru toto a. – Ritonōpo omiry ouzenutanohtopotoryko mana, aomipona oehtohkōme. Mame Jezu oepyyry ropa ahtao imaro ytōko matose, emero ipoetory tō maro.

³³ Imehnõ mõkomory poko penetara exiase, zupõkõ poko, itinerükõ poko roropa.

³⁴ Tuaro matose. Ywy roro erokuase yna nykyryry epekahtohme.

³⁵ Erokuase onenerykõme, ysã oerohtohkõme jamihmãkõ kara akorehmatohme, rupomãkõ zuzenutanohtohme. Jezu omihpyry a keh wenikehpyra ehtoko, ynara tykase ynororo: “Äkorehmarykohtao imehnomo a kure repe, yrome tãkye kuhse exiko mase imehnõ akorehmaryhtao oya,” tykase Pauru eya xine.

³⁶ Morara tõturukehxõpo tosekumuru po typorohse ynororo, Ritonõpo maro tõturutohme, mokaro maro.

³⁷ Morarame tyxitase toto itamurume. Ipymyry ae tapoise ihnamohtohme eya xine aytoryke ropa.

³⁸ Emynyhãmãko toto itamurume Pauru omiry etaryke tyya xine. “Taroino jenezomopyra matose sero nono po,” karyke roropa eya. Morarame Pauru maro toytose toto, aytory enese wapu ae.

21

Pauru ytoto põpyry Jerusarẽ pona

¹ Morotoino mokaro rumekaxõpo ynanytoase topohme yna ytotohme Koso pona. Yrokokoro Rote pona roropa. Morotoino Patara pona.

² Moroto wapu aka ynanotyriase Penixia pona ytokety aka. Mame ynanytoase rahkene.

³ Morotoino toytose yna. Ahmõta Xipere ynanenease yna pozery wino. Ikuroko ynanytoase Xiria pona. Tiro pona ynanotyryhkase mõkomo nomotohme.

⁴ Jezu poetory tõ eneryke yna a moroto ynanynykyase omazũmykaponato ae. Mame mokaro Ritonõpo Zuzenu poe ynara kynako toto:

– Ytopyra exiko Jerusarẽ pona, kynako toto Pauru a.

⁵ Morotoino ynanytoase ropa. Yna maro nytoase toto pata hnaka typyxiãkõ maro, typoenõkõ maro roropa, enara. Mame tuna ehpio yna esekumuru po ynanyporotyase oturutohme Ritonõpo maro.

⁶ Morotoino tõsekazumase yna ahtao ynanotyriase ropa. Mokaro toeramase ropa toto tytapyĩkõ taka.

⁷ Mame Tiro poe ynanytoase Pytoremaita pona. Moroto Jezu poetory tõ maro toiro ynanynykyase.

⁸ Yrokokoro ynanytoase Pauru maro Sezarea pona, Piripe tapyĩ taka. Jezu poko urutõ ynororo kynexine. Mokyro kynexine pake Peturu tõ nymenekahpyry 7mãkõ maro Jezu poetory tõ Jerusarẽ põkõ akorehmaneme.

⁹ Mokyro õxiry tõ asakoropane kynexine, tyniotary satokõkara. Urutõ kõ mokaro Ritonõpo poe.

¹⁰ Moroto tuhke tynyhse yna ahtao, imepõ urutõ tooehse Jutea poe, esety Akapu.

¹¹ Mokyro tooehse ahtao tomary tymyhse tyya tupupuru maro Pauru metõ eary ke. Ynara tykase ynororo:

– Ynara ãko Ritonõpo Zuzenu: “Sẽ sã mã Pauru myhnõko toto, Jerusarẽ põkomo, ekarotohme juteutõkara a,” ãko, tykase.

¹² Morara kary etaryke yna a ynanoturuase repe Pauru a, ytopyra aehtohme Jerusarẽ pona.

¹³ Yrome ynara tykase ynororo:

– Oty katoĥ xitāko matou? Jesenakunuhkapōko matose. Ymykyry zuno pyra ase. Jorikyry zuno pyra roropa ase. Jerusarē pona ytōko ase. Jyhtomaryhtao eya xine Jezu omiry pokoino oty kara ase jesēme aexiryke, tykase ynororo yna a.

¹⁴ Morarame yna omiry etary se pyra Pauru exiryke, ynanurukepyase ynororo.

– Ah nytono Ritonōpo maro, ynanase ipoko.

¹⁵ Morotoino ynanatakimase Jerusarē pona yna ytotohme.

¹⁶ Yna maro Jezu poetory tō Sezarea pōkō nytoase Jerusarē pona. Yna aroase toto tapyi taka, Menasō tapyi taka nyhse. Menasō Xipere pō kynexine. Pake Jezu poetoryme ynororo.

¹⁷ Mame Jezu poetory tō Jerusarē pōkō tātākyemase toto yna eneryke.

Pauru oturutopōpyry Tiaku maro

¹⁸ Yrokokoro ynanytoase Pauru maro Tiaku tō maro oturuse, Jezu poetory tō esā maro.

¹⁹ Taomikase tahtao Pauru tōturuse toto maro, Ritonōpo Zuzenu maro toerohtopōpyry poko juteutōkara maro.

²⁰ Mame Pauru omiry etaryke tyya xine tākye toehse toto.

– Kure mase, tykase toto Ritonōpo a. Mame Pauru a ynara tykase toto:

– Etako pahne jepe, tuhke juteu tō roropa Jezu poetoryme toehse. Mokaro emero Ritonōpo nymeropohpyry Moeze a omipona exiketomo.

²¹ Ynara kary totase eya xine opoko: “Pauru ynara juteu tō amorepāko juteutōkara rānao: ‘Moeze omihpyry irumekatoko. Opoenōkō aīpotapihpyry onysahkara ehtoko. Atamurukō namorepatopōpyry irumekatoko,’ āko mana,” katopōpyry totase eya xine opoko.

²² Morara exiryke otara āko sytatou Jezu poetory tomo a oximōme toto oepiryhtao? Ooehotopōpyry ropa waro toehse tahtao xine oehnōko toĥ mana tarona.

²³ Naeroro ynara kary se ynanase oya. Asakoropane Jezu poetory tō taro mana. Tynekarorykō arōko mā toto Ritonōpo maro Oturutoh taka tyrypyrykō korokatopōpyry waro imehnō ehtohme.

²⁴ Mokaro maro ytoko tyrypyrykō korokaponanō maro. Oximerehkapoko roropa imehnō emero awaro ehtohme, opoko: “Ajohpe,” kara toto ehtohme, Ritonōpo nymeropohpyry Moeze a omipona oexiry waro toto ehtohme.

²⁵ Yrome juteutōkara Jezu poetoryme toehse ahtao: “Moeze omihpyry omipona ehtoko roropa,” kara ynanase eya xine. Ynara rokē ynanymeroase inenerykōme: “Ahno neponāmary zotyrypyry poko pyra ke ehtoko. Munu onenahpyra ke ehtoko roropa. Esenamyhpyry roropa onōpyra ehtoko. Imehnō noĥpo tō poko pyra roropa ke ehtoko. Opyxiākō maro rokē ehtoko, enara rokene,” me ynanymeroase, tykase Tiaku eya.

²⁶ Morarame mokaro maro asakoropane exiketō maro tōturuse Pauru. Yrokokoro toto maro toytose ynororo tyrypyrykō korokatopōpyry ekarotohme. Ritonōpo maro oturutoh taka tomōse ynororo toto maro, Moeze omihpyry omipona toexiry waro imehnō ehtohme. Imeīpo tuhke pyra tōmehse ahtao tynekarorykō ekarory se Ritonōpo a toto.

Pauru apoitopōpyry Ritonōpo maro oturutoh tao

²⁷ Morarame omazūmykaponato kohmāsasaka ahtao, Pauru tonese Ritonōpo maro oturutoh tao juteu tomo a, Azia pōkomo a. Imoihmākō

taomipohtomase eya xine, Pauru zetū tanỹpose eya xine Pauru apoitohme toto a.

²⁸ Ynara tykase toto tōmitase opore:

— Orutua komo, Izyraeu tomo, yna akorehmatoko! Mose imehnō amorepāko popyra, pata tō poro, tykase toto Pauru poko. — Kypoihtotorỹko mana. Moeze omihpyry kerekeremāko roropa mana, sero pata kurā poihtōko roropa mana. Seromaroro juteutōkara tonehse eya Ritonōpo maro oturutoh taka, sero Tapyi Kurā rypyhpyhtose, tykase toh repe.

²⁹ Moro tao Pauru juteu kara maro enehpyryme tuaro toh repe. Mokyro esety Tyropimu. Mokyro tonese eya xine pata po Pauru maro. “Mokyro tonehse Pauru a Ritonōpo tapyi taka,” tokarose eya xine repe, tōsenekunohse toto.

³⁰ Morara kary etaryke tyya xine pata pōkō emero tyekītapāse. Oximōme tooehse toto tururume Pauru apoise. Mame Pauru tutūtanohse sororohme apory poko Ritonōpo maro oturutoh tae. Tapyi tysorotohtose roropa eya xine.

³¹ Pitiko Pauru etapāko toh kynexine repe. Yrome imehnō toytose koroneu zuruse. Ynara tykase toto:

— Jerusarē pōkō ahno etapāko mā toto emero, tykase toto.

³² Morara kary etaryke tyya, axī toytose ynororo soutatu tō maro sajētū tō maro ahno moity htaka. Mame koroneu tonese tyya xine ahtao soutatu tō maro Pauru turumekase eya xine.

³³ Mame koroneu a Pauru tymyhpose asakoro keti ke.

— Onoky mose ro esety? Oty pokoino jehno matou? Oty tyrise eya? tykase koroneu mokaro a.

³⁴ Yrome azaazahkuru tōturuse toto eya. Morara exiryke zuaro pyra ynororo kynexine, Pauru ryhmatopōpyry waro pyra. Morara exiryke tytapyikō taka Pauru tarose soutatu tomo a.

³⁵ Zara epyi ameke pyra ahtao Pauru tarose tonao xine soutatu tomo a, jehno mokaro exiryke.

³⁶ — Etapako! Etapako! tykase toto soutatu tomo a repe, toto mykapo.

“Ehxiropyra ase,” katopōpyry Pauru a

³⁷ Mame tapyi eutary pota tao tahtao, ynara tykase Pauru koroneu a:

— Amaro oturuxi aporo ajohpāme samo, tykase ynororo eya.

— To! Kyreku omiry waro hmahno? tykase koroneu.

³⁸ — Ejitu pō kara hmahno? Mokyro a tarōkō oxietū tanỹpose pake hkopyra. Mame tuhke tpyreke exiketō tarose ahno esaka pyra eya, tykase.

³⁹ Yrome ynara tykase, Pauru a tozuhse:

— Arypyra, juteume ase, Taasu po aenuruhpyry, Xirixia pō po. Ypatary pitiko pyra mana. Morara exiryke moxiā maro jotururu se ase, tykase ynororo eya.

⁴⁰ — Oturuko, tykase koroneu.

Morarame opyi po Pauru xikihme toehse. Tōsemahxirarahmase toto ēpataka ynororo. Tymynyhpāse toto ahtao tōturupitose Pauru toto ne-taryme juteu omiry ae. Ynara tykase ynororo:

22

1 — Wekyry tomo, kuetatoko pahne. Ehxiropyra ase ynyrihpyry poko ynamorepatopōpyry poko, enara.

² Mame juteu omiry ae Pauru otururu etaryke tyya xine tymynyhpāse toh emero. Mame Pauru tōturuse ropa.

³ – Juteu ase, tonuruse ywy Taasu po, Xirixia pō po. Yrome tuātanohse ywy sero pata po Jerusarē po. Tamorepase ywy Kamarieu a. Zae jamorepane kytamurukō omihpyry poko. Orēpyra Ritonōpo omipona jexiry se exiase asā xine.

⁴ Jezu poetory zehno exiase roropa. Itapyīkō taka ytoase toto apoise, arotohme āpuruhpyry taka, orutua komo, nohpo tomo, enara. Aorihma-porykō se exiase.

⁵ Ritonōpo maro oturuketō tuisary zuaro mana, ajohpe pyra jexiry waro. Mokaro roropa tamuxi tō ajohpe pyra jexiry waro mā toto. Tynmerohpyrykō tokarose ya arotohme juteu tō neneryme Tamaxiku po, Jezu poetory enehtohme ropa ya tymyhse, Jerusarē pona, toto ēmapotohme āpuruhpyry taka.

*Pauru oturutopōpyry Jezu poetoryme toehtoh poko
(Atos 9.1-19; 26.12-18)*

⁶ – Morarame jytoryhtao Tamaxiku pona, Tamaxiku moe pyra ahtao, tāxiahtao, kaino jetonie saereh nase.

⁷ Nono pona epukase. Omi etase. Ynara nase: “Sauru, Sauru, oty katohme yyryhmāko mah? ypoetory tō ryhmāko? Sam kamexipōko mase ya,” nase.

⁸ – “Onoky hma?” ase eya, oserepyase.

– “Ywy ase Jezu Nazare pono. Oty katoh ypoetory ryhmāko mah?” nase ynororo ya.

⁹ – Ymarōkō saerehkatoh enease toto, yrome aomiry onetara toh nexiase.

¹⁰ Mame ynara ase: “Oty rīko ha?” ase eya.

– “Owōko ropa xikihme,” nase ynororo. “Ytoko Tamaxiku pona. Moero awahtao ypoetory enyohnōko ase āmorepase jomiry poko,” nase ya Jezu.

¹¹ – Morarame ezuru a tonukehkase jexiryke, jaroase toto jemary poko, Tamaxiku pona.

¹² Moroto jahtao Anania noepyase ya. Mokyro, Moeze nymerohpyry omipona exikety. Mokyro poko: “Kure,” āko juteu tō emero.

¹³ Mokyro tooehse ahtao ya ynara nase: “Sauru jakorony, oenutako ropa,” nase ya.

– Morara tykase exiryke osenuhmase ropa. Anania enease.

¹⁴ Ynara nase ropa Anania ya: “Ritonōpo, kytamurukō esē, omenekase typoetoryme oehtohme, tōmipona roropa oehtohme, Tumūkuru kurā enepotohme oya, aomiry etapotohme roropa oya.

¹⁵ Imehnō tuarōtanohpōko mase enetopōpyry poko oya, etatopōpyry poko roropa oya.

¹⁶ Seromaroro oty eraximāko hma osēpurihkapopyra, Ritonōpo a oorypyry korokatohme, Jezu Kyrixtu oesēme ehtohme,” nase Anania ya.

Pauru enyohtopōpyry Jezu ekarotohme juteutōkara a

¹⁷⁻¹⁸ – Morarame tarona tooehse ropa jahtao, jotururuhtao Ritonōpo maro, imaro oturutoh tao, juaro ro Jezu enease. Ymaro noturuase. Ynara nase ya: “Axī ke mya ytoko Jerusarē poe. Tarōkō ōmiry etary se pyra exīko toh mana, ypoko otururuhtao,” nase Jezu ya.

19 – Yrome ynara ase eya: “Tarōkō juaro nase toto. Opoetory zehno-tonōpo ase. Atamorepatoh tae aroase toto āpuruhpyry taka. Zuario nase tarōkōkomo.

20 Exitewāo etaparyhtao etapananō maro exiase, zupōkō apoīko. Imehnō tuarōtanopyhpō kynexine ynororo opoko. Tākye exiase mokyro etaparyhtao eya xine,” ase eya.

21 – Yrome ynara nase ropa ynororo ya: “Ytoko. Aaropōko ase mya juteutōkara a,” nase Jezu ya, tykase Pauru juteu tomo a.

22 Morara kary etaryke tyya xine Pauru zehno toehse ropa toto: “Juteutōkara a aaropōko ase,” kary etaryke tyya xine.

– Mose etapatoko! Popyra nase, tykase juteu tomo soutatu tomo a.

23 Pauru zetūke tōtupokase toto, kakoxi nono tomase roropa eya xine.

24 Morara exiryke Pauru taropose koroneu a soutatu tō tapyī taka.

– Mose ipipohtoko, tykase ynororo soutatu tomo a repe, orēpyra juteu tō sekere karyke Pauru poko.

25 Yrome tymykyryhtao ynara tykase Pauru sajētū a:

– Romanome jexiryke ypipohpyra exiko kowenu omipona, jy-hxiropyra imehnō exiryke terekatu ēpataka, tykase.

26 Morara tykase exiryke sajētū toytose koroneu a oturuse:

– Onypipohpyra exiko, romanome mokyro, tykase ynororo koroneu a.

27 Morarame koroneu toytose Pauru a oturuse:

– Etako pahne, ajohpe pyra romanome mahno? tykase.

– Ÿ, romanome ase, tykase Pauru eya.

28 Mame koroneu ynara tykase Pauru a:

– Tuhke tineru ekaroase kowenu a romanome jehtohme, tykase ynororo.

– Yrome ywy romanome jenurune, papa romanome exiryke, tykase Pauru eya.

29 Morarame Pauru turumekase toto a. Onypipohpyra tokurehse toto. Mokyro koroneu tōserehse, romano tymyhse typoetory a exiryke, ipipohpory se toehse toexiryke roropa. Romano kowenu omiry ynara āko: “Romano onypipohpyra ehtoko,” āko.

Kōseriu ēpataka Pauru ehtopōpyry

30 Yrokokoro Pauru tymyhpokapose ropa eya. Ritonōpo maro oturuketō tuisary tō tonehpose tamuximākō maro tōturupotohme eya xine. “Oty pokoino juteu tō mose zehno nae?” katohme eya xine. Mame toto ēpataka Pauru tonehse eya aoturutohme.

23

1 Morarame Pauru a mokaro tỹme tonese aporo tōturutohto xine eya. Ynara tykase ynororo eya xine:

– Wekyry tomo, ajohpe pyra ase. Kokoro rokē Ritonōpo omipona ase, tykase ynororo eya xine.

2 – Ajo! Ītapihmoko, tykase Anania, Ritonōpo maro oturuketō tuisary.

3 Ynara tykase Pauru eya:

– Onekunohto! Ritonōpo awānohnōko mana morara karyke oya. Ya oturupose oporohno Moeze omihpyry waro oexiryke. Yrome aomihpyry omipona pyra mase, jēpatapihmoporyhtao oya, tykase Pauru eya.

4 Mame imarōkomo a Pauru tozuhse roropa. Ynara tykase toto eya:

— Oty katoĥ morara āko mah Ritonōpo maro oturuketō tuisary a? Ipoihtōko sã mase, tykase toto.

⁵ — Wekury tomo, zuaro pyra akene. Ritonōpo maro oturuketō tuisaryme pyra ekarono, tykase Pauru. — Ynara tymerose exiryke Ritonōpo omiryne: “Oesēkō kure rokē tyritoko,” āko sero poko nase Ritonōpo omiry, tykase Pauru.

⁶ Mame Pauru tuhkākō waro toehse. Tuhke satuseu tomo, tuhke roropa parixeu tomo. Naeroro ynara tykase ynororo eya xine opore:

— Wekury tomo, parixeume ase. Papa roropa parixeume kynexine. Seroae terekatu a azahkuru jekarōko matose aorihtyã ēsemākapyry ropa enetuputyryke ya, tykase ynororo eya xine.

⁷ Morara kary etaryke tyya xine tōsezusezuhse toto, parixeu tomo satuseu tō maro. Parixeu tō Pauru marōkōme toehse.

⁸ Satuseu tō aorihtyã ēsemamyry ropa onenetupuhpynomo, Ritonōpo nenyohyã kapu ae te, zuzenu roropa onenetupuhpynō kynexine. Yrome parixeu tō morohne enetupuhnōko.

⁹ Morara exiryke toepanaikase toto tōtururukohtao imoihmākomo. Mame Moeze omihpyry warōkō towōse xikihme tōturutohme. Parixeu tō kynexine. Ynara tykase toto:

— Mose azahkuru pyra nase. Otarãme Ritonōpo nenyokyhpyry tōturuse mã imaro. Morara exiryke jehno pyra sehtone, Ritonōpo poetory zehno pyra, tykase toto.

¹⁰ Mame moro taōkō tōxienonohse itamurume. Mame Pauru tywyhtywyhmaryhtaoy eya xine soutatu tō tonyohse koroneu a Pauru arotohme ropa tytapyĩkō taka.

¹¹ Morarame koko Jezu tōturuse Pauru maro. Ynara tykase ynororo eya:

— Tãkye exiko Pauru. Jerusarē pōkō mutuarōtanopyase toĥ ypoko. Moro saaro Roma pōkō roropa tuarōtanohnōko mase ypoko, tykase Jezu eya.

Pauru etapary se imehnō ehtopōpyry repe

¹² Morarame yrokokoro juteu tō oximōme toehse Pauru etapary se exiketomo.

— Otuĥpyra sehtone, eukuru onēpyra roropa sehtone Pauru etapatoĥ ponãmero kyya xine, tykase toto.

¹³ 40me motye Pauru etapary se exiketō kynexine.

¹⁴ Mame toytose toto tytamuxirykomo a, Ritonōpo maro oturuketō tuisary tomo a roropa oturuse. Ynara tykase toto eya xine:

— Otuĥpyra ynanase, eukuru onēpyra roropa ynanase Pauru etapatoĥ ponãmero yna a.

¹⁵ Naeroro kokoro koroneu a Pauru enehpoko oya, ōturupotohme samo. Ynanase eraximãko etapatohme, tykase toto eya xine, tytamuxirykomo a.

¹⁶ Morara kary totase Pauru patumy a. Mame toytose ynororo soutatu tō tapyĩ taka Pauru zuruse.

¹⁷ Morarame Pauru a sajētu tykohmase tyya.

— Mose nuasemã arota aoturutohme koroneu a, tykase ynororo.

¹⁸ Mame tarose eya. Ynara tykase ynororo koroneu a:

— Mose Pauru nenehpohpyry oturuse amaro, tykase.

¹⁹ Mame emary poko mokyro tarose koroneu a mya, tōtururukō onetara imehnō ehtohme.

— Aimo, oty kary se hma ya? tykase ynororo eya.

20 Ynara tykase ynororo:

– Juteu tō otururu etano. Oya Pauru aropōko toh mana kokoro, kōseriu tomo a, imaro tōturutohkōme ropa.

21 Yrome anaropyra exiko. 40me motye etapary se exiketō mana Pauru eraximāko, etapatohme. Otuhpyra, eukuru onēpyra, enara toh mana Pauru etapary se toexirykōke. Seromaroro oehnōko toh mana oturuse amaro, tykase ynororo eya.

22 Mame koroneu a nuasemā taropose ropa:

– Sero onekaropyra ropa exiko imehnomo a, tykase ynororo eya.

Pauru arotopōpyry kowenatu ēpataka

23 Morarame koroneu a asakoro kapitāo tykohmase tyya. Ynara tykase ynororo eya xine:

– 200me soutatu enehpoko, Sezarea pona oytotohkōme, 70me kawaru po ytoketō maro, 200me roropa tywaratake exiketō maro, tykohmāsehxo ahtao oytotohkōme.

24 Kawaru tō enehpoko Pauru ytotohme epo, tomeseke arotatoko kowenatu Perixi a, tykase.

25 Mame pape tymerose eya aropotohme. Ynara tymerose eya Perixi neneryme:

26 “Ynymerohpyry moro oneneryme. Jepe nymyry mase Perixi. Ywy ase Kyrautiu Rixia. Kure pāna mā repe?”

27 “Mokyro Pauru tapoise juteu tomo a, etapatohme repe. Yrome soutatu tomo a towomase, romanome exiryke.

28 Mokyro aroase juteu tō kōseriu ēpataka azahkuru exiry waro jehtohme repe.

29 Yrome axī zuaro toehse ywy. Romano kowenu omihpyry poko mose onyhxiropyra toh nexiase, tytamuxiry tō omihpyry poko rokene. Morara exiryke ēmapory se pyra exiase āpuruhpyry taka. Etapapory se pyra roropa exiase.

30 Mame: ‘Juteu tō mokyro etapary se,’ kary totase ya. Morara exiryke aropoase myaro. Pauru zehnotokō roropa aropōko ase oya, ihxirotohme onetaryme. Enara rokē ynymerohpyry moro oneneryme.”

31 Morarame Pauru tarose soutatu tomo a, koroneu omi poe. Koko tarose toto a Ātipatyri pona.

32 Yrokokoro pupu po rokē ytoketō toeramase ropa tytapykō taka. Kawaru po ytoketō rokē Pauru maro toytose.

33 Mame Sezarea pona toeporehkase toto ahtao pape tokarose eya xine kowenatu a, Pauru roropa tokarose eya.

34 Mame pape tonese ahtao kowenatu a Pauru a tōturupose ynororo:

– Oty pō mahno? tykase.

– Xirixia pō ase, tykase Pauru. Moro waro toehse tahtao

35 ynara tykase ynororo eya:

– Imeīpo okohmāko ase ohxironanō tooehse ahtao, tykase ynororo eya.

Mame Pauru tōmapose eya āpuruhpyry taka, kowenatu tapyī konōto tao.

24

Pauru hxirotopōpyry juteu tomo a

1 Morarame kowene etone tynyhse ahtao, Ritonōpo maro oturuketō tuisary Anania tooehse imehnō juteu tō tuisary tō maro. Kowenu omiry

waro exikety, Teaturu, tooehse imaro xine Pauru hxirose tuisa konōto Perixi netaryme.

² Morarame Pauru tykohmase ahtao eya xine tyhxiropitose Teaturu a. Ynara tykase ynororo:

– Tuisamehxo mase kowenatu Perixi. Opoko tākye ynanase, kure oexiryke. Yna pyno oexiryke eryhmara toto, sero pata pōkomo.

³ Ose ynanase Perixi zae oexiryke, juteu tō pyno roropa oexiryke. Oerohtopōpyry poko tākye ynanase.

⁴ Tuhke nymyry pyra jotururu se ase oya, openekepyryino. Naeroro ajohpāme sā jomiry etako aporo.

⁵ Mose Pauru ajoajohpano. Imehnō pata tō poro ytoytokety mose ro. Tyoro amorepatō mose ro, kowenu omipona pyra juteu tō ehtohme. Nazare pō poetory esē mose ro.

⁶ Ritonōpo tapyī ryhmary se monexiano. Morara exiryke ynanapoiase zuānohtohme repe, yna tamuru Moeze omihpyry omi poe.

⁷ Yrome koroneu Rixia tooehse yna a, soutatu tō maro mokyro apoise, ipynanohse yna winoino.

⁸ Morarame yna enehpoase ynororo tarona oturutohme amaro. Oturupoko pahne eya tuaro oehthohme ihxirotopōpyry poko yna a, tykase Teaturu terekatu a.

⁹ – Ajohpe pyra mana, tykase toto, juteu tomo Teaturu poko.

Pauru osepynohtopōpyry Perixi netaryme

¹⁰ Morarame:

– Oturuko Pauru, tykase tomary ke kowenatu Pauru a. Mame ynara tykase Pauru:

– Tuhke tyeimāse yna tuisaryme oexiryke tākye rokē ase jotururu etaryke oya.

¹¹ Ekaroporyhtao zuaro exīko mase. 12me rokē jynykyase Jerusarē pona joepyryme. Kure Ritonōpo rise oepyase. Tarōkō mā joehtopōpyry waro.

¹² Ritonōpo maro oturutoh tao imehnō oneonezuhpyra exiase. Juteu tō atamorepatohtaōkō onerekohmara exiase. Osema taōkō roropa onerekohmara exiase.

¹³ Jyhxiroko toh mā repe. Yrome ehxiropyra ase, azahkuru pyra jexiryke, ajoajohpe pyra jexiryke roropa.

¹⁴ Ynara rokē kary se ase oya ypoko. Ritonōpo omiry seromato pona ase. Sero popyra moxiamo a. “Tyoro,” āko toto sero poko. Yrome yroro. Ritonōpo enetupuhnōko ase. Aomiry roropa enetupuhnōko ase. Urutō komo a inymeropohpyry sero, Moeze a inymeropohpyry roropa sero.

¹⁵ Aorihyā ēsemākary ropa poko enetupuhnōko ase, moxiā samo. Kurākomo, iirypyrymākō roropa ēsemākapōko ropa Ritonōpo mana.

¹⁶ Ritonōpo jenēko mana. Ahno roropa jenēko. Kokoro rokē erohnōko ase iirypyryme pyra jehtohme, tykase ynororo.

¹⁷ – Tuhke jeimamyry imehnō pata tō poro ytoase. Mame jesaka oepyase ropa, tineru ekarose wekyry tō tytinerukākara a. Ritonōpo a ynekarory ekarose roropa.

¹⁸ Naeroro Ritonōpo maro oturutoh tao jenease toto. Yrypyry ykorokapoase Ritonōpo a. Imoity maro pyra exiase toiroro, tehme rokene.

¹⁹ Yrome moroto juteu tō nexiase, Azia pōkomo. Kurehxo exiry mokaro taro exiryhtao, Ritonōpo maro oturutoh tao jenehpōkomo, jyhxiroky se tahtao xine.

²⁰ Ah tarōkō noturuno azahkuru jehtopōpyry poko. Jenease toto kōseriu ěpataka tarose jahtao.

²¹ Toiro rokē opore oturuase eya xine. Ynara ase: “Seroae terekatu a azahkuru jekarōko matose aorihyā ěsemamyry ropa enetuputyryke ya,” ase eya xine. Opore jotururu azahkuru nexiase otarame, tykase Pauru.

²² Morara kary etaryke tyya Perixi ynara tykase:

– Zomory oetāko ropa ase, koroneu Rixia tooehse ahtao. Morara ahtao zuaro exīko ase, tykase ynororo eya xine. Perixi Jezu poetory otururu etahpōme kynexine.

²³ Morarame sajētu tyrise eya Pauru eraseme.

– Apo epe tō imaro nexino, akorehmatohme ise tahtao xine, tykase mokyro terekatu.

Pauru oturutopōpyry Turuxira tō maro

²⁴ Mame tuhke pyra tynhse ahtao Perixi tooehse ropa, typyty maro, Turuxira maro. Juteu nohpory ynororo kynexine. Mame Pauru tonehpose tyya aotururu etatohme, Jezu Kyrixtu enetuputyry poko.

²⁵ Morarame Pauru tōturupitose toto netaryme. Ynara tykase ynororo: – Kure Ritonōpo omipona kuahtao xine, iirypyryme pyra kuahtao xine roropa. Imeīpo kurākō apiakāko Ritonōpo mana. Kuānohtoryko roropa mana iirypyryme kuahtao xine, tykase Pauru.

– Epo otururu ya. Zomory ropa t̄ypokonohke pyra jahtao okohmāko ropa ase, tykase Perixi. Tōserehse ynororo Pauru omiry etaryke tyya.

²⁶ Tineru se roropa Pauru a ynororo, imyhpokatohme ropa repe. Morara exiryke tahxime Pauru tykohmase tōturutohme imaro.

²⁷ Morarame asakoro tyeimāse ahtao Poroxiu Pexitu tooehse, Perixi myakāme, kowenu tuisaryme. Mame tākye juteu tō ehtohme, tyamaro roropa toto ehtohme, Pauru onymyhpokara ropa Perixi tokurehse.

25

Pauru toytory se aehtopōpyry Īperatu a

¹ Morarame Pexitu Sezarea pata pona tooehse tahtao, oseruao rokē tynhse moroto. Morotoino Jerusarē pona toytose ynororo.

² Moroto Ritonōpo maro oturuketō tuisary tōturuse eya, imehnō juteu tō tuisary maro Pauru kerekeremāko. Ynara tykase toto Pexitu a:

³ – Ajohpāme s̄a Pauru enehpoko xiaro Jerusarē pona, yna maro aoturutohme, tykase toh repe, etapary se toexirykōke osema tao.

⁴ Yrome Pexitu ynara tykase eya xine:

– Pauru moroto rokē mana, Sezarea po. Okynā pyra morotona ytōko ropa ase.

⁵ Ehmaropa oytorykō se awahtao xine mokyro hxirose azahkuru aexiry poko, tykase ynororo eya xine.

⁶ Morarame 10me tynhse ahtao toytose ropa ynororo Sezarea pona. Yrokokoro porohtoh taka typorohse tahtao, Pauru tonehpose tyya.

⁷ Mame Pauru tooehse ahtao, Jerusarē poe aehtyā xixihme toehse toto. Itamurume Pauru hxirory se toh repe azahkuru aexiry poko.

⁸ Yrome ynara tykase Pauru eya xine:

– Ehxiropyra ase azahkuru pyra jexiryke. Moeze omihpyry omipona ase ipunaka. Ritonōpo Tapyī onyjorokopara ase. Kowenu omipona roropa ase, tykase Pauru.

⁹ Yrome topeme juteu tō se Pexitu kynexine. Naeroro ynara tykase ynororo Pauru a:

– Oytory se pyra Jerusarē pona mah, moero moxiã oturupotohme ya opoko? tykase.

¹⁰ Yrome Pauru a tozuhse, ynara tykase ynororo:

– Jytory se pyra ase. Taro ase amaro, kowenu terekatume oexiryke. Taro kure jekaropotohme kowenu tapyi tao. Juteu tō onyryhmara exiase, zuaro ro mase.

¹¹ Kowenu omipona pyra jahtao, imepỹ totapase ya ahtao jetapary se roropa exiry oya xine. Yrome imehnō onyryhmara jahtao, jekarory se pyra ase eya xine, kowenu omipona jexiryke. Īperatu a kuaropoko, Seza a. Imaro rokē oturuse jytory se ase, tykase Pauru terekatu a.

¹² Mame tōturuxīpo kōseriu tō maro ynara tykase Pexitu Pauru a:

– Īperatu a oytory se awahtao eya aaropōko ase, tykase.

Pauru ehtopōpyry Akyripa tō ēpataka Perenixi maro

¹³ Morarame tuhke pyra tynyhse ahtao tuisa Akyripa tō tooehse Sezarea pona, typyty maro, Pexitu maro oturuse. Ipyty esety Perenixi.

¹⁴ Moroto tuhke tynyhse ahtao Pauru tokarose eya. Ynara tykase ynororo eya Pauru poko:

– Orutua mā āpuruhpyry tao, Perixi nynomohpyry.

¹⁵ Jerusarē po jahtao Ritonōpo maro oturuketō tuisary ipoko noturuase ya, juteu tō tamuxiry maro etapapotohme repe.

¹⁶ Yrome ezukuase toto: “Romanome ahtao ahno onekaropyra ynanase ihxironanomo a oturupyra ro ahtao osēpataka aosewomatohme. Imaro soturutatose aporo zuaro jehtohme,” ase eya xine.

¹⁷ Morarame tooehse toto ahtao, yrokokoro yportyase ekaropotohme. Mame mokyro enehpoase ya.

¹⁸ Yrome mokyro hxiroryhtao tyorō poko tyhxirose eya xine.

¹⁹ Tytamurukō namorepatopōpyry poko rokē noturuase toto. Imepỹ poko roropa, Jezu poko. “Aorikyhyry mokyro,” nase rokē toto. Yrome: “Orihpyra, tōsemāse ropa mana,” āko Pauru.

²⁰ Zuarō pyra jexiryke ynara ase Pauru a: “Oytory se pyra hma Jerusarē pona, moroto oturupotohme ropa ynetaryme, ohxirohpkō maro?” ase eya.

²¹ Yrome: “Īperatu maro rokē jotururu se ase,” karyke ěmapoase ropa Roma pona aropotohto Īperatu pataka, tykase Pexitu.

²² Morarame Akyripa ynara tykase Pexitu a:

– Mokyro otururu etary se ase, tykase Akyripa.

– Kokoro etāko mase, tykase Pexitu eya.

²³ Mame yrokokoro Akyripa tooehse kowenu tapyi taka Perenixi maro, kurā ke tupoke, typoetory tō maro, soutatu tuisary tō maro, pata esā tō maro roropa. Mame Pauru tonehpose Pexitu a.

²⁴ Tooehse ahtao Pexitu tōturuse aporo. Ynara tykase ynororo:

– Tuisa Akyripa, amarokō roropa emero, mose orutua enetoko. Juteu tō nyetunu Jerusarē po jahtao, taro roropa etapary se toh nexiase.

²⁵ Mose kure rokē ya, yrome jehno juteu tō exiryke aropōko ase Roma pona, Īperatu maro aoturutohme, imaro tōtururu se aexiryke.

²⁶ Yrome otara āko ha, pape poko imerōko, aropotohme Īperatu neneryme? Naeroro mose enehpono tarona ourutohkōme. Omoro nymyry oturuko imaro, tuisa Akyripa, zuaro jehtohme, pape merotohme ya.

²⁷ Pauru aropory se ase repe, yrome azahkuru aexiry onenetupuhpyra jexiryke anaropopyra ro ase, tykase Pexitu.

26

Pauru oturutopōpyry typoko Akyripa a

¹ Morarame Akyripa tōturuse Pauru a:

— Ōtururu se awahtao oturuko, tykase. Mame Pauru tātaporamase. Ynara tykase ynororo:

² — Tuisa Akyripa, tākye ase jotururu etary se oexiryke, jyhxirotopōpyry poko juteu tomo a.

³ Tuaro mase juteu tō poko. Kytamurukō namorepatopōpyry waro roropa mase. Naeroro ajohpāme sã penekhepyra exiko jomiry etary poko aporo.

⁴ — Juaro mā juteu tō emero, ypoeto ae ro. Wekyry tō maro rokē juātase ypatao, Jerusarē po, enara.

⁵ Juaro exiketō jekarory se ahtao jekarōko mā toto. Parixeume ase, orēpyra Ritonōpo omipona exikety. Kytamurukō omihpyry omipona rorōpa ase.

⁶ Tarona tonehse ywy jyhxirotohme, Ritonōpo mūkuru enetupuhneme jexiryke. Pake Ritonōpo nekarohpyry enetupuhneme jexiryke roropa. “Umūkuru eraximako,” tykase Ritonōpo pake kytamurukomo a.

⁷ Wekyry tō roropa morararo Ritonōpo nekarory momohnōko toh repe, orihpyra toehtohkōme. Yrome aorihtyā ēsemākapory ropa enetuputyryke ya jyhxirotyry se mā juteu tomo.

⁸ Oty katoh amarokō juteu tō aorihtyā ēsemākapory ropa Ritonōpo a onenetupuhpyra? tykase Pauru eya xine.

⁹ — Osemazuhme Jezu Nazare pō se pyra exine aporo. Ipoetory ryhmaryhta imehno a tākye exiase.

¹⁰ Morara exiase Jerusarē po. Tuhke Jezu poetory ēmase āpuruhpyry taka, Ritonōpo maro oturuketō tuisary omi poe. Etaparykohtao: “Mose etapako, kure etapary oya xine,” akē etapananomo a.

¹¹ Jezu poetory tō ryhmahpō ase. Atamorepatoh tao, enetupuhkeh-pory se exiase. Imehnō pata tō pona Jezu poetory tō ryhmase aytohpory ase, toto zehno exiase exiryke, tykase Pauru.

Pauru oturutopōpyry Jezu poetoryme toehtoh poko

(Atos 9.1-19; 22.6-16)

¹² — Morarame Tamaxiku pona ytoase Ritonōpo maro oturuketō tuisary a jenyokyryke inymerohpyry arose.

¹³ Osema tao yna ahtao, tãxiahtao saereh nase yna etonie, xixi motye kaino, ypona, ymaro ytoketō pona roropa.

¹⁴ Nono pona toepukase yna porehme. Mame omi etase. Ynara nase ya juteu tō omiry ae: “Sauru, Sauru, oty katohme yyryhmāko, ypoetory tō ryhmāko mah? Sam kamexipōko mase ya ypoetory ryhmaryke oya. Eryhmāko mase pui samo tupupuru ryhmane samo, tamoreme suimā pona otuotukety sã mase,” nase ya.

¹⁵ “Onoky hma?” ase eya. “Ywy ase Jezu. Ypoetory tō onyryhmara exiko!

¹⁶ Owōko ropa. Oseneḡō oya, otuarōtatohme ypoko, ypoetoryme oeh-tohme. Imehnō tuarōtanohpōko mase jenetopōpyry pokoko oya, imeīpo enepotoh pokoko roropa oya.

¹⁷ Oewomāko ase oetapary se imehnō ahtao. Imeīpo juteutōkara pataka aaropōko ase. Moroto awahtao roropa oewomāko ase.

¹⁸ Toto amorepase ytoko ajoajohpe pyra aehtohkōme, joroko tamuru rumekatohme eya xine, Ritonōpo omipona rokē toto ehtohme. Iirypyrykō korokāko ase tosēkōme jenetuputyryhtao eya xine. Esarykō ekarōko ase eya xine ypoetory tō maro,” tykase Jezu ya.

Pauru oturutopōpyry toerohtopōpyry pokoko

¹⁹ – Morara tykase exiryke ya Jezu omipona ase, kapu ae aotururu totase ya exiryke.

²⁰ Osemazuhme aporo oturuase Tamaxiku pōkomo a, Jerusarē pōkomo a roropa. Mame Jutea pōkomo a oturuase. Morotoino ytoase juteutōkara amorepase, iirypyrykō rumekatohme eya xine, Ritonōpo omipona aehtohkōme roropa.

²¹ Morara exiryke juteu tō japoiasa Ritonōpo maro oturutoh tao, jetapatohme repe.

²² Yrome Ritonōpo a jewomaryke jetapara ro toh mana. Imehnō amorepāko ro ase Jezu pokoko, toto tuarōtatohme. Tuisa tō zurūko ase, tuisa tō kara roropa zurūko. Ritonōpo omiry pokoko toto tuarōtanohnōko ase, pake Ritonōpo poe urutō kō nekarohpyry saaro. Moeze nekarohpyry saaro roropa. Ynara tykase Moeze tō pake:

²³ “Kyrixtu osanumāko toh mana, exixihmāko roropa. Yrome mā ēsemānōko ropa toorihxīpo, kypyno xine Ritonōpo exiry ekarotohme juteu tomo a, juteutōkara a, enara.”

²⁴ Morara karyke Pauru a, ynara tykase Pexitu opore Pauru a:

– Pauru, rowohpe mase. Tuhke tātamorepase oexiryke, tykase Pexitu eya.

²⁵ Yrome Pauru a tozuhse:

– Rowohpe pyra ase Pexitu tuisa. Zae rokē ase Ritonōpo omiry ekarōko.

²⁶ Akyripa a ynara tykase Pauru:

– Tuisa Akyripa, jomiry metano? Sero pokoko tuaro mase tokare Jezu exiryke. Morara exiryke ihximyra oturunoko oya.

²⁷ Tuisa Akyripa, Ritonōpo poe urutō kō omihpyry enetupuhnōko mah? Zuaro ase. Enetupuhnōko mase, tykase Pauru Akyripa a.

²⁸ Morarame Pauru tozuhse eya. Ynara tykase ynororo:

– Otarāme Jezu poetoryme exīko ase ōmiry etahpyryme, tykase.

²⁹ Morarame Pauru ynara tykase ropa eya:

– Kure ya Jezu Kyrixtu poetoryme awahtao. Emero tarōkō roropa Jezu poetoryme se ase ysā oeh-tohkōme, yrome onymyhyra rokene, tykase.

³⁰ Morarame Akyripa tō towōse ropa, kowenatu, Perenixi, emero tymarōkō maro.

³¹ Tutūtase toto oturuse oxime:

– Kure rokē mana. Tōmipona aexiryke kowenu onetapapopyra mana. Onēmara roropa mana āpuruhyry taka, tykase toto ipoko.

³² Morarame Akyripa ynara tykase Pexitu a:

– Mokyro myhpokary ropa: “Īperatu a kuaropoko,” kara ahtao, tykase ynororo.

27

Wapu ae Pauru ytotoḡpyry Roma pona

¹ Morarame toepohnohse tahtao xine:

— Saropotone Itaria pona, tykase toto. Mame Pauru tokarose Juriu a, imehnō āpuruhpyry taōkō maro, wapu ae toto arotohme Itaria pona. Juriu sajētu, Aukuxtu poetory. Pauru maro ynanytoase.

² Morarame moroto Sezarea po ynanotyriase Ataramitiu poe aepyhpyry wapu aka, Azia pona yna ytotohme, Arixaku maro. Mokyro Tesaronika pono, Masetonia pō pono.

³ Yrokokoro Xitō pona ynanytoase. Juriu noturuase Pauru a:

— Oepe tō maro oexiry se awahtao ytoko, nase, Pauru zuno pyra toexiryke.

⁴ Morotoino ynanytoase ahmōta Xipere kuroko, iratozo ae, tyryrykane jamihme exiryke.

⁵ Morotoino tuna konōto takuohse yna a. Xirixia ehpiuroko toytose yna, Pāpiria ehpiuroko roropa Mira pona, Rixia nonory pona.

⁶ Moroto sajētu maro imepỹ wapu aka ynanotyriase, Arexātyria poe Itaria pona ytokety aka.

⁷ Moro ae axī pyra ynanytoase Synitu pona tyryrykane popyra exiryke. Saumona kuroko ynanytoase Kereta zomye.

⁸ Morarame ynanytoase wapu ae ehpiuroko, kuremỹme samo, pata pona, Kure Otyryhkatoh pona. Moro Rasea maro atameke pyra kynexine.

⁹ Moroto okyna yna ahtao ytotoh pyra toehse. Naeroro Pauru ynara tykase toto a:

¹⁰ — Ytotoh pyra nase. Kuytorykohtao seromaroro, wapu nerỹko mana. Itamurume mōkomo nerỹko. Ahno roropa orihnōko otarame, tykase Pauru repe.

¹¹ Yrome mokyro sajētu, wapu esē tō omipona nexiase, Pauru omipona pyra.

¹² Otyryhkatoh moroto popyra exiryke toytorykō se toh kynexine Penixi pona, moroto toehtohkōme konopo ae, kure moroto exiryke. Tyryry karahko Penixi po, Kereta ahmōta po.

Tyryrykane konōto oehtopōpyry konopo maro

¹³ Naeroro tyryry tykase ropa ahtao:

— Ehmaropa, tykase toto. Etyphkatoh tanỹse ropa toto a wapu ytotohme ahmōta Kereta ehpiuroko.

¹⁴ Yrome mōtoino rokē tyryrykane tyjamihtase, tosehapse Euroakirāo, ahmōta wino.

¹⁵ Moro a wapu tarose axiny. Āpuitoh ke wapu āpuiry kuhñōko ynanexiase tyryrykane aka repe, yrome yna omipona onyrisaromepyra tokurehse yna.

— Ah kuakuarotou, ynanase.

¹⁶ Osewomatohme moro tyryrykane wino ahmōta pitiko, Kauta myhtokoxi ynanytoase, moroto tyryry karahko exiryke. Ynanerokuase itamurume kanawa anymyry poko wapu aka.

¹⁷ Kanawa tanỹkehse ahtao wapu ynanuahmykyase ehmpyra aehtohme. Yna aroryke tyryrykane a Ripia ehpiokoxi isawā zuno toehse yna. Morara exiryke wera touse yna a, tywerake pyra rokē ytotohme tyryrykane po.

18 Yrokokoro pohkane a anyanymyryhtao mōkomo ynanypanyase nakuaka yna oserepyryke, wapu tēme hkopyra ehtohme.

19 Yrokokoro wapu mōkomory nymyry ynanypanyase.

20 Tuhke ěmepyry xixi onenepyra ynanexiase, xirikuato onenepyra roropa, konopo itamurume exiryke tyryrykane maro: “Orihnōko sytatose,” ynanase. Ynanoserepyase.

21 Tuhke otuhpyra ynaněmepyase. Naeroro Pauru ynara nase yna a:

– Jepe tomo, jomipona awahtao xine Kereta poro sehtory, mōkomo onypahpyra exiry, wapu kure ro roropa exiry.

22 Yrome seromaroro kuetatoko. Emynyhmara ehtoko. Orihpyra matose. Wapu rokē tonahkasēme exīko mana.

23 Morara āko ase Ritonōpo nenyokyhpyry toehse exiryke koko ya oturuse. Jesēme mana, ipoetoryme ase.

24 Ynara nykā ya: “Pauru, torĕtyke pyra exiko. Īperatu a ytōko mase, Roma tuisary a. Oewomāko mā Ritonōpo. Mokaro roropa ewomāko mana opokoino,” nykā inenyokyhpyry ya josenety ao.

25 Naeroro sekese ehtoko ropa. Ritonōpo enetupuhnōko ase. Ajohpe pyra mana. Kuewomatorỹko mā inenyokyhpyry nekarohpyry ae ro.

26 Yrome ahmōta pona kuarotorỹko mā tyryrykane, tykase Pauru yna a.

27 Morarame 14me tynyhse ahtao tyryrykane jamihme ro nexiase. Xiaksiake wapu tarotarose, Metiteraneu tuna ena. Mame onoa wapu poko erohketō ynara nase:

– Otarāme nono moe pyra mana, nase toto.

28 Tuna tukupse toto a, zueme aexiry waro toehtohkōme. Zueme ro tukupse eya xine. Moino akoxi pitiko tukupse ropa toto a, zueme hkopyra.

29 Mame topu a wapu etapary zuno toexirykōke 4me etypohkatoh tomapose toto a, wapu ātykyry wino. Tōturuse toto Ritonōpo a axī aĕmehtoh poko.

30 Morarame wapu pokō kō irumekary se toehse. Kanawae toytorykō se toh repe. Kanawa tomapose tuna kuaka toto a, etypohkatoh wapu potyry pokona tyritohme sã repe. Yna enekunopyry se rokē toh kynexine.

31 Mame Pauru tōturuse sajĕtu tomo a, soutatu tō maro:

– Wapu rumekaryhtao moxiāmo a nerỹko sytatose, tykase ynororo.

32 Morara tykase Pauru exiryke kanawa eary tysahkase soutatu tomo a, kanawa yhtotohme.

33 Aĕmepyryhtao Pauru tōturuse toto a:

– Otuhokose. Pake oemirykō rohnōko matose, otuhpyra roropa mexiatose.

34 Morara exiryke otuhoko, jamihme oehtohkōme ropa. Torĕtyke pyra ehtoko. Orihpyra matose, tykase eya xine.

35 Morara kaxīpo wyi apoiase. Noturuase Ritonōpo a mokaro netaryme, wyi ekarotohto. Notukuase ynororo yna maro.

36 Morarame sekese ropa ynanexiase, tōtuhse ropa yna exiryke.

37 Wapu ao ynanexiase atapona 276 me.

38 Morarame tōtuhkehse yna ahtao, tiriiku typahse yna a nakuaka, tēme hkopyra wapu ehtohme.

Wapu tohkatopōpyry pohkane a

³⁹ Mame tõmehse ahtao nono waro pyra toh kynexine, wapu poko erohketomo. Iporiry tonese ahtao eya xine morotona wapu arory se toehse toto, isawāme tuna ehpiry exiryke.

⁴⁰ Naeroro etypohkatoh eary tysahkase eya xine emapotohme nakuaka. Mame āpuitoh myhty tymyhpokase roropa eya xine. Moromeīpo wera konōto taunuhmase ropa eya xine apõ pokona, ipotyry wino, tyryrykane a wapu arotohme isawā ehpioksi repe.

⁴¹ Yrome isawā pona tyryhse ipotyry wino wapu. Tūpore tyryhse isawā pona. Pohkane konōto a tātōhkase wapu.

⁴² – Āpuruhpory taōkō setapatone epara toto ehtohme, tykase soutatu tō repe.

⁴³ Yrome Pauru pyno toexiryke onetapapopyra sajētu kynexine. Nakuae tātakuotyry warōkō taropose eya osemazuhme, ahmōta pona toto ytotohme.

⁴⁴ Imehnō taropose roropa eya wewe po wapu epokahkasē po. Emero morara rokē tātakuohse ropa toto iratyhpory po.

28

Mauta po toto ehtopõpyry

¹ Morarame moroto yna ahtao morotōkō yna zuruase ahmōta esety poko:

– Mauta sero, nase toto yna a.

² Kure rokē toh nexiase yna maro. Yna aroase toto tytapyīkō taka. Apoto tukase eya xine yna osūtohme. Konopome exiryke kōxikene ynanexiase.

³ Morarame apotopokō tupuimase Pauru a. Apoto htaka tyryryhtao eya okoi nesekase emary pokona ynaneneryme.

⁴ Morara exiryke ynara tykase morotōkomo:

– Otapatō mose ro otarame. Morara exiryke okoi nesekano. Nerypyra kynako repe. Yrome okoi naryme orihnōko mana, nase toto Pauru poko.

⁵ Mame pakapakahnase okoi. Toepukase apoto htaka. Yrome jetū pyra nexiase ipoko.

⁶ Mame Pauru tonese eya xine. Emary zaory eraximāko toh kynexine. Axī aorikyry eraximāko toh repe. Yrome okyna ahtao kure ro Pauru eneryke tyya xine, ynara tykase toto:

– To! Otarāme ritō mose ro, tykase toh ipoko.

⁷ Moro ahmōta esē esety Pupuriu. Mokyro tapyī moe pyra kynexine. Tytapyī taka yna aroase kure yna ritohme. Moroto ynanynykyase oseruāo.

⁸ Mokyro zū kure pyra nexiase, oxirohnōko, pixihtāko, enara. Mokyro enese Pauru nomomyase inyhtoh taka. Mame Ritonõpo a noturuase. Zuhpokoxi tomary tyrise eya; axī nekurākase ropa.

⁹ Moromeīpo moro ahmōta pōkō kurākōkara emero noepyase Pauru a toto kurākatohme ropa. Tukurākase ropa toto eya.

¹⁰ Mame yna ytory ropa ahtao yna mōkomohtoase toto, mokaro ahmōta pōkomo.

Mauta poe Roma pona toto ytotohpõpyry

¹¹ Morarame moroto wapu kynexine, Arexātyria poe aepyhpyry, ikonopory enatryy eraximāko, ytoytopyra konopo ae exiryke. Kamaramanōpo tō esety ae moro wapu esety, Kaxito maro Poruxime. Morarame ikonopory tonahse ahtao, moro ae ynanytoase.

¹² Xirakuza pona toeporehkase yna. Moroto ynanykyase oseruao.

¹³ Morotoino ynanytoase ropa tuna konōto ehpiukuroko Reziu pona. Moroto yna ahtao kure tyryrykane. Yrokokoro ynanytoase Pozuori pona.

¹⁴ Moroto Jezu poetory tō kynexine. Toto maro ynanykyase omazūmykaponato ae, toahmase yna exiryke eya xine. Morotoino osema konōto ae ynanytoase ropa Roma pona.

¹⁵ Yna ekary etahpyryme Jezu poetory tomo a, tooehse toto yna enese, moino Roma poe, Apio Osepekahtoh pona, Oseruao Porohtoh pona roropa. Mokaro eneryhtao Pauru a eano tyjamihtase. Tākye toehse ynororo. Kure tōturuse Ritonōpo poko toto maro.

Roma po Pauru ehtopōpyry

¹⁶ Morarame Roma pona toeporehkase yna ahtao, āpuruhpyry taōkō ekaroase sajētu tutuisary a. Pauru rokē imepỹ tapii taka toytose, soutatu maro.

¹⁷ Mame oseruao tynyhse ahtao juteu tamuxiry tō tonehpose Pauru a oximōme imaro xine tōturutohkōme. Ynara tykase ynororo eya xine:

– Orutua komo, wekyry tomo, kuetatoko. Kuekyrykō onyenonohpyra exiase Jerusarē po. Kytamurukō omihpyry omipona ase. Yrome ynaroro rokē romano tomo a jekaroase toto jetapatohme repe.

¹⁸ Morarame tōturupose jahtao romano tuisary a jutūtanohpory se ropa nexiase repe, kowenu jetapapopyra exiryke.

¹⁹ Yrome ymyhpokapory se pyra juteu tō nexiase. Naeroro: “Īperatu ēpataka jytory se ase,” ase terekatu a. Wekyry tō hxirory se pyra exiase.

²⁰ Morara exiryke kuenehpotou xiaro joturutohme amaro xine. Ritonōpo mā kypyno xine. Kyyrypyrykō korokary se kurā rokē ekarotohme kyya xine. Moro eraximāko Izyraeu tō poetory mana. Moro enetuputyryke ya tymyhse ase keti ke, tykase Pauru eya xine.

²¹ Ynara tozuhse toto a:

– Pape oehpyra mana, Jerusarē pōkō nymerohpyry opoko ynaneneryme. Jutea poe oehsenākō mā “Popyra” kara roropa opoko.

²² Ōtururu etary se ynanase. Tuhke ahno imehnō pata pōkō Jezu poetory poihtōko toto, nase toto Pauru a.

²³ – Mokokoro osehtoko, tykase exiryke, tuhke toytose toto itapyĩ taka. Mokaro a noturuase Pauru, Ritonōpo ahno esēme exiry poko, Jezu poko roropa, Moeze tō nymerohpyry poko, imehnō urutō kō nymerohpyry poko roropa. Mokaro zuruse nykohmamyase Pauru.

²⁴ Aomiry etaryke tyya xine: “Ajuhpe pyra,” tykase toto emero pyra, tonetupuhse eya xine exiryke. Yrome imehnō onenetupuhpyra toh tokurehse.

²⁵ Mame toto ytotohto ropa itapyĩkō taka Pauru ynara tykase eya xine:

– Ajuhpe pyra Izaja tōturuse kytamurukomo a Ritonōpo Zuzenu poe.

²⁶ Ynara tykase ynororo:

“Tarōkomo a ytotoko.

Ynara kahtoko eya xine:

‘Ritonōpo omiry etāko matose repe, yrome zuaro pyra matose.

Enēko roropa amarokō repe,
yrome onenetupuhpyra matose.

²⁷ Enetuputyry se pyra oexirykōke onenetupuhpyra matose.

Etary se pyra oexirykōke roropa onetara matose.

Enery se pyra oexirykōke onenepyra matose.

Māpyra oorypyrykō rumekary se awahtao xine,
otato apanarykō exiry, jomiry menetupuhpyry roropa.

Morarameremamatory ya,

kukurākatory roropa, 'āko Ritonōpo mana opoko xine,"

tykase Izaja kytamurukomo a.

²⁸ — Morara exiryke etatoko pahne, tōmihpyry aropōko Ritonōpo mā juteutōkara a, toto pynanopyry se toexiry poko toto tuarōtatohme roropa.

²⁹ Morara kary etaryke tyra xine toytose ropa toto, oxime rokē tōturutohkōme.

³⁰ Moroto Pauru asakoro tyeimāse tytapyī tao. Tākye ynororo kynexine imehnō oepyryke tytapyī taka.

³¹ Tōturuse ynororo toto a Ritonōpo ahno esēme exiry poko. Enaromyra tamorepase toto eya Jezu Kyrixtu poko: "Mokyro poko oturupyra exiko," kara morotōkō exiryke.

ROMANOS Pauru Nymerohpyry Roma pōkō Neneryme Romanos Ekarotopo

Sero pape tymerose Pauru a Roma pōkō neneryme. Omi kurā Jezu Kyrixtu enetuputyry poko ekarory se kynexine ahno a emero Romano tō nonory po. Morara exiryke tōsenetupuhse ynororo toytory poko pata Roma pona, tuisa konōto patary pona. Moroto Jezu poetory tō oximōtoh nae kynexine. Morotoino mya toytory se kynexine Expania pona. Moro poko takorehmapory se kynexine Jezu poetory tomo a Roma po (Romanos 15.22-24). Ahno emero Jezu Kyrixtu waro se Pauru kynexine tysaaro.

Ritonōpo nymenekahpyryme Pauru kynexine imehnō amorepaneme. Tynmerohpyry ae Omi kurā ekarōko mana: Ritonōpo jamitunurume Jezu Kyrixtu enetuputyry kyya xine mana, kypynanohtorŷko mana. Ritonōpo neneryme kurākōme kyritorŷko Jezu mana, enetuputyryke kyya xine Kuesēkōme, toorihse exiryke kymyakākōme. Toorihtopōpyry ke kyyrypyrykō topehmase eya. Seromaroro Jezu marōme kuexirykōke kurākōme kuenetorŷko Ritonōpo mana, Tuzenu kurā āpuineme sã kukurohtao xine exiryke.

Sero pape ao

Pauru osekarotopōpyry 1.1-17

Ahno emero Typynanohne se 1.18–3.20

Iirypyrymākō pynanohnōko Ritonōpo mana 3.21–4.25

Isene ropa Kyrixtu maro 5.1–8.39

Ritonōpo osenetupuhtoh Izyraeu tō poko 9.1–11.36

Jezu poetoryme ehtoh poko 12.1–15.13

Etyhpyrymã sero 15.14-33

Aomiry etyhpyry te, Ritonōpo eahmaryme 16.1-27

¹ Ynymerohpyry moro onenerykōme Roma pōkomo. Ywy ase Pauru. Jezu Kyrixtu poetoryme ase. Ritonōpo nymenekahpyryme roropa ase. Toahmase ywy Ritonōpo a omi kurā poko imehnō amorepatohme Jezu Kyrixtu poko.

² Ynara tykase Ritonōpo pake urutō komo a: “Omi kurā ekarōko ase oya xine imeīpo,” tykase Ritonōpo pake urutō komo a. Moro poko tymerose eya xine Ritonōpo omiryme,

³ Ritonōpo mūkuru poko, Kuesēkō Jezu Kyrixtu poko. Ahnome tonuruse roropa ynororo, Tawi paryme.

⁴ Ritonōpome roropa tyrypyhpyke pyra ipunaka. Tumūkurume Jezu Kyrixtu exiry poko kutuarōtanohpotone tyjamitunuru ke. Tumūkuru ēsemākapone ropa Ritonōpo aorihxīpo.

⁵ Tumūkuru a typynanohse jexiryke jerohtoh kurā tokarose Ritonōpo a. Tymenekase ywy eya imehnō amorepatohme typoko. Kyrixtu akorehmaname tymenekase ywy, imehnō pata pōkō eahmatohme ya, Jezu enetupuhtohme toto a, Jezu omipona roropa toto ehtohme.

⁶ Amarokō roropa Roma pōkomo, toahmase matose Ritonōpo a roropa Jezu Kyrixtu poetoryme oehtohkōme.

7 Naeroro sero merōko ase onenerykōme Roma pōkomo. Ritonōpo mā opyno xine ipunaka. Morara exiryke toahmase matose ipoetoryme oehtohkōme. Ynara āko ase Ritonōpo a opoko xine: “Roma pōkō kure tyriko Papa. Torētyke pyra tyriko toto,” āko ase. Morara āko roropa ase Kuesēkomo a, Jezu Kyrixtu a.

“Kure mase, Ritonōpo,” katopōpyry

8 Jezu Kyrixtu toorihse exiryke kyyrypyrykō eheppyryme, Ritonōpo ēpataka oturūko ase opoko xine. Tākye ase opoko xine: “Jezu tonetupuhse Roma pōkomo a,” kary etaryke ya. Morara kary etaryke imehnomo a roropa, tuhkākomo a tākye ase. “Kure mase Papa. Tākye ase Roma pōkō poko,” āko ase opoko xine.

9 Aomipona se ase yronomyryme. Naeroro aomiry kurā ekarōko ase imehnomo a Imūkuru poko. Wenikehpyra ase opoko xine. Wenikehpyra opoko xine jexiry waro Ritonōpo mana.

10 Imaro jotururuhtao, ynara āko ase: “Papa Kapuaono, Roma pōkō enese jytory se ase repe, ajohpāme samo, jaropory se awahtao,” āko ase Ritonōpo a.

11 Yronomyryme jytory se ase oenese xine. Oururukō se ase Ritonōpo nekarory kurā poko kyya xine Tuzenu maro, orēpyrahxo oehtohkōme.

12 Satakorehmatone orēpyra kuehtohkōme. Jakorehmāko matose Jezu enetuputyryke oya xine. Ākorehmatorŷko roropa ase Jezu enetuputyryke ya.

13 Wekyry tomo, otuarōtanohtorŷko se ase. Tuhke rokē jytory se exiase oenese xine repe. Yrome tuhke takorekehkase roropa ywy jytohtome myaro. Imehnō eahmary se exiase Kuesēkō enetupuhtohme eya xine, moero amaro xine, imehnō juteutōkara amorepatopōpyry saaro ya Jezu poetoryme toto ehtohme imepŷ pata tō poro. Moro saaro imehnō amorepary se ase amaro xine.

14 Ynara tykase Jezu ya: “Ypoko emero pata pōkō zuruta,” tykase. Morara exiryke emero zurūko ase. Ituakyry tō zurūko ase, imehnō pata tō pōkō roropa zurūko ase. Ātamorepatyā zurūko ase, atamorepahnō roropa zurūko ase. Emero toto zurūko ase. “Zuruta toto,” tykase Jezu exiryke ya.

15 Morara exiryke jytory se ase oya xine Roma pona omi kurā poko Jezu Kyrixtu poko āmorepase xine.

Ritonōpo jamitunuru tonetupuhnanō kurohtao

16 Kyrixtu omiry poko ihximyra ase. Kyrixtu omiry enetupuhnanō kurākary waro Ritonōpo mana emero porehme. Juteu tō mā tukurākase osemazuhme tonetupuhse toexiryke eya xine. Seromaroro emero eahmāko Ritonōpo mana ikurākatohme tyya, tonetuputyryke eya xine.

17 Kyrixtu omiry kutuarōtanohtorŷko mana iiryppymākō kurākary poko Ritonōpo a, osepune toto ehtohme Ritonōpo kure exiry maro. Jezu enetuputyryhtao kyya xine kukurākatorŷko mana. Ynara tymerose Ritonōpo omiry: “Iiryppymākō kurākaryhtao Ritonōpo a, orihpŷme exīko mā toto, tonetupuhse exiryke eya xine.”

Popyra sero pōkō exiry poko

18 Yrome kyyrypyrykō zehno toexiry poko kutuarōtanohtorŷko Ritonōpo mana. Iiryppymākō wānohnōko Ritonōpo mana iiryppyme toto exiryke. Iiryppyrkomo a Ritonōpo omiry tapuruse sã exiryke roropa

onetara imehnõ ehtohme. Morara exiryke toto wānohnõko Ritonõpo mana.

¹⁹ Toehtoh poko ahno tamorepase Ritonõpo a. Morara exiryke Ritonõpo waro se toexirykõ se tahtao xine tuaro exiry toto. Yrome tuaro se pyra toto ipunaka. Morara exiryke toto wānohnõko Ritonõpo mana.

²⁰ Sero nono ritopõpyry poe ro Ritonõpo jमितunuru enahpyra ehtoh waro toh mana. Ritonõpome nymyry aexiry enetupuhnõko toto. Morara Ritonõpo exiry onenepyra toh mã repe yrome tuaro toto. Ritonõpo poko tuaro mã toto inyrytã eneryke tyya xine. Morara exiryke: “Ritonõpo poko zuaro pyra exiase,” kasaromepyra mã toto tuaro toehse toexirykõke.

²¹ Ritonõpo waro toh kynexine repe. Yrome kure Kyrihpõkõ onyripyra mã toto. “Kure mase, Ritonõpo,” kara roropa toh kynexine. Naeroro aosenetupuhthõkõ toiparo rokẽ toehse roropa mana. Tuaro pyra toehse ropa toto ipunaka.

²² “Zuaro ase,” äko toh mã repe. Yrome tuaro pyra mã toto ipunaka.

²³ Orihpõme Ritonõpo mana. Yrome tosẽkõme Ritonõpo onyripyra toto. Okyno tõ kuhtopõpyry rokẽ eahmãko mã toto tosẽkõme Ritonõpo myakãme. Orihketõ kuhtopõpyry eahmãko rokẽ mã toto. Ahno sã tynyrytyamo te, torõ tõ panõ tynyrytyamo, zakare tõkehko panõ tynyrytã roropa. Mokarohne kuhtopõpyry rokẽ eahmãko mã toto, tosẽkõme.

²⁴ Morara exiryke turumekase toto Ritonõpo a, typenetatohkõ poko toto ehtohme, tyrypyrykõ xihpyry poko roropa oximaro.

²⁵ Zae mã Ritonõpo omiry yrome ise pyra mã toto. Ajohpe ehtoh ke imyakãmary se mã toto. Ritonõpo Kuesẽkõ oneahmara mã toto. Ritonõpo omipona pyra mã toto. Inyrytã rokẽ eahmãko mã toto. Ritonõpo eahmary kyya xine kure mana, mosa rokene.

²⁶ Yrome tyrypyrykõ poko rokẽ mã toto. Morara exiryke turumekase toto Ritonõpo a, tyrypyrykõ poko rokẽ toto ehtohme. Nohpo tõ roropa musurehpe exiko mã toto, ipenetatohkõ tytyorõmase exiryke. Oxipoko rokẽ exiko mã toto.

²⁷ Morararo orutua komo, typyxiãkõ maro se pyra mã toto. Tyoro sã imehnõ poko penetãko toto, orutua kõ oxipoko xihpyryme exiko roropa toto, nohpo tõ poko toehtohkõ sã oximaro toto imepõ orutua maro. Naeroro mokaro wānohnõko Ritonõpo mana, iiryryrykõ epehpyryme.

²⁸ Ritonõpo poko tuaro toehtopõpyrykõ rumekary se toh kynexine. Morara exiryke turumekase ropa toto Ritonõpo a, kurã poko osenetupuhpyra toto ehtohme, tyrypyrykõ poko rokẽ toto ehtohme.

²⁹ Pehme toh mana tyrypyrykõke. Popyra mã toto te, emero otyro se tykyryrykõme rokene, popyra imehnõ riko toto, imehnõ zumoxike toto. Imehnõ etapãko toto. Imehnõ wõko roropa toto. Osetapãko toto. Imehnõ enekunohnõko toto. Oxiehno roropa toto. Iiryryryme toehtohkõ poko rokẽ osekatõpõko toto imehnomo a.

³⁰ Imehnõ kerekeremãko mã toto. Ritonõpo zehno mã toto. Imehnõ roropa riko mã toto popyra. Epyrypãko mã toto typoko xine. Orõpyra toexirykõ poko osekatõpõko mã toto. Osenetupuhkehpyra mã toto tyrypyrykõ poko. Tummykõ omipona pyra mã toto.

³¹ Zae ehtoh waro pyra mã toto. Opehmato pyra roropa mã toto. Imehnõ pyno pyra mã toto. Imehnõ poko enupunara mã toto.

³² Ritonõpo omihpyry waro toh mã repe. Ynara ãko Ritonõpo omiry: “Iiryppyrymãkõ apotoimo htaka ytõko toh mana, tyryppyry poko exiketomo,” ãko. Moro waro toh mã repe. Yrome tyryppyrykõ poko ro mã toto. Onurumekara mã toto. Popyra kuhse mã toto. Imehnomo a tyryppyrykõ poko exiketomo a, “Kure mase,” ãko roropa mã toto.

2

Iiryppyrymãkõ wãnohnõko Ritonõpo mana

¹ Jepe tomo, imehnõ popyra exiry enetupuhnõko matohu? Imepỹ ekaroryhtao popyra oya xine, popyra roropa matose, isaaro oexirykõke. Imepỹ rypyry enetuputyryhtao oya xine, mokyro sã tyrypyhpyke awahtao xine, popyra oehtohkõ waro roropa matose.

² Zae Ritonõpo exiry waro sytatose, iiryppyrymãkõ apiakaryhtao eya. Tyryppyry poko exiketõ apiakãko Ritonõpo mana.

³ Yrome amarokõ ke? Imehnõ iiryppyrymãkõ sã matose. “Mokaro popyra,” ãko matose repe. Yrome mokaro sã matose, popyra. Naeroro awãnohtorỹko roropa Ritonõpo mana.

⁴ Tuhke kuãnohpopyra xine mana kyyryppyrykõ poko. Axĩ pyra iiryppyrymãkõ wãnohpõko roropa mana, ooryppyrykõ rumekary se exiryke oya xine. Opyno xine Ritonõpo mana. Zuaro matose repe. Yrome ynara ãko matose: “Kuãnohpyra xine Ritonõpo mana. Naeroro kyyryppyrykõ poko sehtone,” ãko matose.

⁵ Yrome onetarahko sã matose, aomipona se pyra oexirykõke. Naeroro awãnohpotorỹkohxo Ritonõpo mana, kurãkõ apiakatoth po. Morara ahtao kyyryppyrykõ zehno Ritonõpo ehtoh enõko sytatose. Zae kuapiakarykõ enõko roropa sytatose.

⁶ Kuepehmatorỹko Ritonõpo mana, emero porehme, kyyryppyrykõ epehpyryme. Kurãkõ epehmãko kurã ke. Iiryppyrymãkõ epehmãko popỹ ke.

⁷ Toitoino matose kure imehnõ riry poko penekehpyra. Morara awahtao xine kure oexirykõ se matose. “Kure mase. Tuisamehxo roropa mase,” kary etary se matose Ritonõpo a. Orihpỹme oexirykõ se roropa matose jũme. Amarokõ rĩko orihpỹme Ritonõpo mana.

⁸ Mãpyra imehnõ mã typenetatohkõ se rokẽ toto. Zae ehtoh rumekãko toto, azahkuru rokẽ toehtohkõme. Mokaro zehno Ritonõpo exĩko mana. Toto wãnohnõko roropa mana.

⁹ Mame iiryppyrymãkõ etuarimãko, tuãnohse toexirykõke. Jetũ exĩko mã toto, juteu tõ osemazuhme. Mame juteutõkara roropa.

¹⁰ Yrome kure imehnõ rihpõkomo a, “Kure mase,” ãko eya xine mana. Kure toto rĩko Ritonõpo mana. Torẽtyke pyra toto rĩko roropa mana, juteu tõ osemazuhme. Morararo juteutõkara roropa.

¹¹ Zae rokẽ Ritonõpo kuepehmatorỹko mana juteu tomo, juteutõkara, enara.

¹² Juteutõkara typapeke pyra, Ritonõpo nymeropohpyry Moeze a, moro pyra mã toto. Naeroro Ritonõpo omipona pyra mã toto. Orihnõko rokẽ mã toto, jũme, tyryppyrykõ epehpyryme. Ritonõpo nymeropohpyry waro pyra ro tahtao xine orihnõko mã toto. Mame juteu tõ mã Ritonõpo nymeropohpyry nae. Yrome aomipona pyra roropa toh mana. Naeroro iiryppyrykõ epehmapõko Ritonõpo mana tynyeropohpyry ae ro eya xine.

¹³ Ynara exiryke, Ritonõpo nymeropohpyry etaryhtao rokē, etananõ iirypyryme ro mā toto, aomipona pyra toto ahtao. Yrome aomipona toehse toto ahtao, kure toto rīko Ritonõpo mana.

¹⁴ Ritonõpo nymeropohpyry Moeze a, moro waro pyra mā juteutõkara. Yrome tõsenetuphuhtopõpyrykõ poe rokē Ritonõpo omipona toehse mā toto. Tamoreme xine tyrypyrykõ poko osenetupuhnõko mā toto, Ritonõpo nymeropohpyry waro pyra ro toto ahtao.

¹⁵ Mame toto nyrytã eneryke kyya xine zuaro sytatose, Ritonõpo nymeropohpyry tymerose sã mā ikurohtao xine. Moro waro sytatose, kure toto ehtoh eneryke kyya xine. Morararo zae ehtoh waro toexirykõke tyrypyrykõ poko toehse toto ahtao ehxirõko mā toto. Kure toto ahtao ehxiropyra mā toto Ritonõpo nymeropohpyry tymerose exiryke sã toto kurohtao.

¹⁶ Morohne poko imehnõ amorepãko ase omi kurã poko toto amoreparyhtao ya. Imeĩpo Jezu Kyrixtu kuapiakatorỹko mana Ritonõpo omi poe. Kuosenetuphuhtopõpyrykõ enẽko roropa mana tokare pyra kuosenetuphuhtokõ ahtao ro.

Moeze omihpyry omipona ehtoh kuhnõko juteu tõ mā repe

¹⁷ Amarokõ ke, juteu tomo? Moeze nymerohpyry enetuputyryke oya xine: “Ritonõpo nymenekahpyryme ase, typoetoryme,” äko matose repe. Epyrypãko matose Ritonõpo nymeropohpyry Moeze a waro oexirykõke repe. Kure matose oekarõko repe.

¹⁸ Tõmipona kuexirykõ se Ritonõpo mana. Moro waro matose repe. Inymeropohpyry poko tamorepase oexirykõke zae ehtoh waro matose repe.

¹⁹⁻²⁰ “Zuaro pyra exiketõ amorepaneme ase,” äko matose repe. “Atamorepahnõ amorepaneme ase te, putupyra exiketõ amorepaneme te, zuaro pyra exiketõ amorepaneme te, zae ehtoh waro ase emero,” äko matose, Ritonõpo nymeropohpyry nae oexirykõke repe.

²¹ Yrome imehnõ amoreparyhtao ro oya xine, oorypyrykõ poko ro matose. Imehnomo a ynara äko matose: “Imehnõ mõkomory osematonanohtou,” äko matose repe, yrome ematonanohnõko roropa matose.

²² “Imehnõ nohpo poko pyra ehtoko,” äko matose. “Imehnõ orutua poko pyra ehtoko,” äko roropa matose nohpo tomo a. Yrome amarokõ ke nohpo tõ poko pyra hmatou? Morararo Ritonõpo myakãme ahno nyrytã se pyra matose repe. Yrome itapyĩ tae inyrytã arõko matose, imaro oturutoh tae.

²³ Ritonõpo nymeropohpyry waro oexirykõ poko epyrypãko matose repe, yrome Ritonõpo hxirõko sã matose aomipona pyra awahtao xine.

²⁴ Ynara tymerose Ritonõpo omiryryme: “Iirypyryme oexirykõke juteu tomo, Ritonõpo kerekeremãko juteutõkara mana,” me tymerose.

²⁵ Ritonõpo nymeropohpyry omipona awahtao xine, juteume oehthokõ kure mana. Yrome Ritonõpo nymeropohpyry omipona pyra awahtao xine, oty kure juteume oehthokõ nae? Arypyra, popyra rokē mana.

²⁶ Imehnõ juteutõkara repe. Yrome Ritonõpo nymeropohpyry omipona toehse ahtao, typoetoryme mokaro rīko Ritonõpo mana. Juteume exiketõ sã exīko mā toto.

²⁷ Naeroro, juteu tõme matose repe, yrome ohxirotorỹko mā juteutõkara, Ritonõpo nymeropohpyry omipona pyra oexirykõke. Ritonõpo omiryry nae matose, tymerose exiryke. Juteume roropa matose. Yrome

aomipona pyra matose. Māpyra mokaro juteutōkara Ritonōpo omipona exīko mā toto, juteume pyra tahtao xine ro.

²⁸ Onokākō juteume nymyry nae? Onokākō Ritonōpo poetoryme nymyry nae? Ritonōpo poetoryme nymyry pyra mā mokaro juteu pū ke rokē exiketomo, jāipotapihpyry isahkatyamo.

²⁹ Yrome juteu tō nymyry mokaro, Ritonōpo poetoryme nymyry exiketomo tukurohtao xine. Tytyrōmase mokaro kurohtao Ritonōpo Zuzenu a mana, Moeze nymerohpyry omipona toehtohkōke pyra. Mokaro Ritonōpo zamaro mā toto. “Kure mase,” āko Ritonōpo eya xine mana, morara kara ahno ahtao ro.

3

¹ “Morara ahtao otye kure juteume exiry? Otye kure roropa aipotapihpyry sahkary?” āko matose otarame.

² Kure ro mā juteume ehtopo. Ynara exiryke, tōmihpyry tokarose Ritonōpo a juteu tomo a.

³ Toitoine juteu tō onenetupuhpyra toehse repe. Yrome mokaro sā pyra Ritonōpo mana. Zae exikehpyra mana ipunaka.

⁴ Ritonōpo zae exikehpyra mana. Imehnō ajohpe ahtao ro, emero porehme, zae rokē ynororo mana. Ynara tymerose Ritonōpo omiryne sero poko:

“Zae oexiry poko utuarōtanohpōko mase ōtururuhtao.

Kure rokē oehtoh poko zuaro kamexipōko mase imehnomo a ohxiroyhtao,” me tymerose pake.

⁵ Otarāme kyyrypyrykō poko kuahtao xine ro Ritonōpo kure ehtoh enetupuhnōko imehnō mana. Otarā āko sytatou morara ahtao? Morara ahtao: “Ritonōpo zae pyra mana kuānoprykohtao,” āko imepỹ mā otarame repe. Morara katopōpyry totase ya imehnomo a repe.

⁶ Azahkuru morara kary ipunaka. Ritonōpo zae pyra ahtao, sero pōkō anapiakasaromepyra exiry.

⁷ “Yrome yrypyry poko jahtao imehnō tuarōtanohpōko ase emero motye kuhse Ritonōpo zae ehtoh poko. Morara ahtao oty katohme juānohnōko nae yrypyry poko?”

⁸ Naeroro kyyrypyrykō poko sehtone Ritonōpo rokē kure exiry enetohme imehnomo a,” āko otarame repe. “Ȳ, morara āko Pauru,” āko imehnō mā repe, ykerekereananomo, yhxirotohme repe. Mokaro wānohnōko Ritonōpo mana, zae rokene toto rypyry epehpyryme.

Kurākō nymyry pyra sero nono po

⁹ Morarame otarame ynara āko matose: “Juteume kuexirykōke kurehxo sytatose, juteutōkara kure hkopyra toh mana,” āko otarame matose repe. Arypyra, pake kuuruatose moro poko. Juteu tō sā juteutōkara mana. Tyrypyhpyke sytatose oxisamo. Kyyrypyrykō rumekary waro pyra sytatose.

¹⁰ Ynara āko Ritonōpo omiry moro poko:

“Sero nono po kurākō pyra mā ipunaka.

Emero porehme tyrypyhpyke toehse.

¹¹ Zae ehtoh waro exiketō pyra roropa mā ipunaka.

Ritonōpo omipona se exiketō pyra mā ipunaka roropa.

¹² Toeramase ropa toto Ritonōpo winoino.

Ritonõpo waro ehxīpo tyrypyrykō poko toehse ropa toto, emero porehme.

Kure toehthkō poko pyra toto, emero porehme.

¹³ Aomirykō onekunohto mana.

Ajohpe xihpyry aomirykō mana, opi orihmatō samo.

Okoi epity sā aomirykō mana.

¹⁴ Imehnō kerekeremāko mā toto tōmirykō xihpyry ke.

¹⁵ Axī imehnō osanumāko toto.

Axī imehnō etapāko roropa toto.

¹⁶ Imeimehnō ryhmāko toto.

Toto tuarimapōko roropa toto.

¹⁷ Kure toexirykō waro pyra toto imehnō maro.

¹⁸ ‘Ritonõpo, tuisa imehxo mase, yna Esemy,’ kara mā toto,” me tymerose pake Ritonõpo omiryryme.

¹⁹ Ritonõpo nymeropohpyry omipona se exikety ahtao, mame toiro tyrypyry poko toehse ropa ahtao, Ritonõpo omipona pyra toehse. Popyra mā ipunaka Ritonõpo a, imehnō iirypprymākō samo. Ritonõpo ezukuru waro pyra toehse ynororo, tyrypyhpyke toehse toexiryke.

²⁰ Ekurākasaromepyra sytatose Ritonõpo nymeropohpyry omipona kuehthohkōme. Ritonõpo nymeropohpyry kutuarōtanohtorỹko rokē mana kyyrypyrykō poko.

Iirypprymākō kurākary poko Ritonõpo a

²¹ Yrome seromaroro Ritonõpo a tōsenetupuhpōpyry tonepose kyya xine iirypprymākō kurākary poko tyya. Tynyeropohpyry omipona kuexirykōke kukurākatorỹko Ritonõpo nae? Arypyra ipunaka. Ynara kutuarōtanohtorỹko Moeze nymerohpyry mana, imehnō urutō kō nymerotyā roropa,

²² iirypprymākō kurākāko Ritonõpo mana Jezu Kyrixtu enetuputyryke eya xine. Emero Kyrixtu enetupuhnanō kurākāko Ritonõpo mana, oxisā tyrypyhpyke kuexirykōke emero porehme.

²³ Kymarokō emero tyrypyhpyke. Osepune pyra sytatose, Ritonõpo kure exiry maro.

²⁴ Yrome Ritonõpo kypyno xine ipunaka. Morara exiryke enetuputyryhtao kyya xine kukurākatorỹko ropa mana, Jezu Kyrixtu orihtopōpyry ke. Aorihtopōpyry ke topekahse sytatose kyhxiropyra xine joroko tamuru ehtohme.

²⁵ Ritonõpo Tumūkuru ekarone aorihtohme, iirypprymākō kurākatohme tyya, enetuputyryhtao eya xine. Tumūkuru tokarose kure toehthō poko imehnō tuarōtanohtohme iirypprymākō kurākaryhtao eya. Osemazuhme aporo kuānohpopyra xine aporo Ritonõpo kynexine kyyrypyrykō poko.

²⁶ Yrome seromaroro kyyrypyrykō epehmapōko Ritonõpo mana. Emỹpōko mana, zae aehtoh waro imehnō ehtohme, iirypprymākō kurākaryhtao eya. Morarame Tumūkuru ekaroryke zae toehthō poko kutuarōtanohtorỹko Ritonõpo mana. Iirypprymākō kurākary poko roropa kutuarōtanohtorỹko mana, Jezu enetuputyryke eya xine.

²⁷ Morara ahtao oty poko epyrypāko sytatou? “Ypoe rokē kure jenēko Ritonõpo mana,” āko sytatou? Arypyra. “Ritonõpo nymeropohpyry omipona jehtopōpyryke kure jenēko Ritonõpo mana,” āko roropa sytatou?

Arypyra roropa. Aomipona pyra sytatose ipunaka. Enetuputyryke rokē kyya xine tukurākase sytatose.

²⁸ Seromaroro zuaro sytatose. Kukurākatorŷko Ritonōpo mana Kyrixtu enetuputyryke rokē kyya xine, inymeropohpyry omipona kuexirykōke pyra.

²⁹ Juteu tō rokē esēme Ritonōpo nae? Arypyra, juteu tō esēme mana, juteutōkara esēme. Emero esēme mana, enara.

³⁰ Toiro Ritonōpo mana. Juteu tō kurākāko mana Jezu enetuputyryke eya xine. Morararo juteutōkara kurākāko Ritonōpo mana tonetuputyryke eya xine roropa.

³¹ Morara ahtao Kyrixtu enetuputyryke kyya xine Ritonōpo nymeropohpyry rumekāko sytatou? Arypyra, onurumekara sytatose. Jezu enetuputyryhtao kyya xine, inymeropohpyry omipona kuhse sytatose exīko.

4

Ritonōpo enetupuhtopōpyry Aparāo a

¹ Mame otarame imepŷ juteu ynara āko: “Morara ahtao otara āko sytatou kytamurukō Aparāo pokō? Oty pokoino Aparāo tukurākase Ritonōpo a?” āko, ekaropōko otarame.

² Etatoko pahne, tamoreme kure Aparāo toehse ahtao, Ritonōpo nymeropohpyry omipona toexiryke, otarame kure toexiry pokō epyry-pary repe. Yrome Ritonōpo netaryme kure toexiry pokō epyry-pasaromepyra kynexine.

³ Ynara tymerose Ritonōpo omiryne: “Ritonōpo tonetupuhse Aparāo a. Naeroro enetuputyryke eya iirypyry korokane Ritonōpo. Mame kure tonese Ritonōpo a,” āko Ritonōpo omiry.

⁴ Erohkety erohnōko mana. Mame epehpyry apoīko mana toerohtamitume. Moro epehpyry imepŷ nekarohpyry rokē pyra mana, aerohtamitume exiryke.

⁵ Yrome iirypyrymākō kurākary ropa Ritonōpo a moro sã pyra mana. Tonetupuhnanomo a: “Kure mase, tukurākase ropa ya,” āko Ritonōpo mana. Yrome morara kara mana tamoreme kure toehtoh kuhnanomo a.

⁶ Sero pokō tymerose Tawi a pake, tãkye exiketō pokō iirypyrykō kurākaryke Ritonōpo a, tamoreme kure toehtoh onukuhpyra toto ahtao.

⁷ Ynara tymerose Tawi a:

“Tãkye kuhse mokaro mana

iirypyrykō tykorokase exiryke Ritonōpo a.

iirypyrykō onenepyra toehse roropa Ritonōpo mana.

⁸ Morararo tãkye kuhse iirypyrymanōpo mana,

iirypyry tykorokase exiryke Kuesēkomo a,”

tykase.

⁹ “Tãkye kuhse mokaro,” tykase Tawi juteu tō pokō rokē pyra. Juteutōkara roropa morararo mana. Ynara āko ase Ritonōpo omi poe: “Ritonōpo tonetupuhse Aparāo a. Naeroro Ritonōpo enetuputyryke eya, tukurākase ynororo Ritonōpo a,” āko.

¹⁰ Otara ahtao Aparāo tukurākase nae? Aīpotapihpyry sahkaŷpo tukurākase nae Ritonōpo a? Arypyra, onysahkara ro ahtao tukurākase ynororo Ritonōpo a.

¹¹ Imeïpo tyaïpotapihpyry tysahkapose Aparão a, imehnõ tuarõtatohme ikurâkatopõpyry poko Ritonõpo a. Ritonõpo enetuputyryke eya, tukurâkase ynororo onysahkara ro ahtao. Naeroro emero Ritonõpo enetupuhnanõ tamurume Aparão mana. Juteutõkara roropa tukurâkase mã toto Ritonõpo a tyaïkõpotapihpyry onysahkara ahtao ro, Aparão kurâkatopõpyry saaro.

¹² Morararo juteu tomo, Aparão paryme mã toto, jaïkõpotapihpyry tysahkase exiryke rokẽ pyra. Aparão paryme mã toto Ritonõpo enetuputyryke tyya xine, enetupuhstopõpyry saaro Aparão a. Tyaïkõpotapihpyry onysahkara ahtao ro tukurâkase toto Ritonõpo a Aparão kurâkatopõpyry saaro.

Ritonõpo nekarory apoïko sytatose enetuputyryhtao kyya xine

¹³ Ynara tykase Ritonõpo Aparão a: “Sero põkõ esẽme orïko ase apakõ maro, enara,” tykase Ritonõpo Aparão a. Morara tykase Ritonõpo tynmeropohpyry omipona exipitopyra Aparão ahtao. Tosẽme Ritonõpo tonetupuhse Aparão a exiryke tukurâkase ynororo eya, morara tykase Ritonõpo eya.

¹⁴ Kurâkõ ekarõko Ritonõpo mana tynmeropohpyry omipona exiketomo a rokẽ pyra. Tynmeropohpyry omipona exiketomo a rokẽ kurâkõ ekaroryhtao toiparo rokẽ Jezu senetupuhatory. Toiparo rokẽ roropa: “Kurâkõ ekarõko ase oya xine,” tykase Ritonõpo exiry kyya xine.

¹⁵ Tynmeropohpyry omipona pyra exiketõ wãnohnõko Ritonõpo mana. “Jomipona pyra matose,” kara Ritonõpo mana tynmeropohpyry onetapÿnÿpo tomo a, aomiry waro pyra toto exiryke.

¹⁶ Naeroro omomÿke pyra Ritonõpo mana: “Kurâkõ ekarõko ase oya jenetuputyryke oya,” tykase ynororo Aparão a. Toipe Ritonõpo mana, tõmihpyry ae ro mana. Naeroro kurâkõ ekarõko kyya xine mana emero tonetupuhnanomo a, Aparão a ekarotopõpyry saaro. “Ynmeropohpyry omipona exiketomo a rokẽ kurâkõ ekarõko ase,” kara Ritonõpo kynexine. Yrome ynara tykase ynororo: “Jenetupuhnanomo a kurâkõ ekarõko ase emero,” tykase ynororo. Naeroro Ritonõpo a kytamurukõme Aparão mana, Ritonõpo enetuputyryke kyya xine, enetupuhstopõpyry saaro Aparão a.

¹⁷ Ynara tymerose Ritonõpo omiryne: “Jomi poe tuhke pata põkõ ynara äko, Kytamurukõme Aparão mana isaaro Ritonõpo enetuputyryke kyya xine, äko,” tykase Ritonõpo Aparão a. Ritonõpo tonetupuhse Aparão a, aorihthyä eşemâkaponeme ropa kynenetupuhne. Tõmiry ke emero tyriry waro exiketyme roropa, kynenetupuhne.

¹⁸ “Apakõ tuhke emãnõko mana, ekuhpÿme exïko mã toto,” tykase Ritonõpo Aparão a. “Ypoe tuhke pata põkõ tamurume exïko mase,” tykase. Mame zae Ritonõpo omiry ehtoh tonetupuhse Aparão a. “Tõmihpyry ae ro kure jyrïko Ritonõpo mana,” tykase Aparão tyya rokene. Yronymyryne tonetupuhse eya. Emũkuasaromepyra tahtao, tamuhpõme toexiryke, toraximase ynororo. “Umũkuru ekarõko ya Ritonõpo mana,” tykase.

¹⁹ Tamuhpõme toehse Aparão, 100me exisasaka jeimamyry taropose eya. “Emũkuasaromepyra ase orihsasaka jexiryke,” tykase Aparão tyya rokene. “Ypyty Sara roropa kunumuxime mana, emũkuasaromepyra ynororo roropa,” tykase tyya rokene. Yrome Ritonõpo omiry zae ehtoh onenetupuhkehpyra kynexine, emũkuara tahtao ro.

²⁰ Ritonõpo onenetupuhkehpyra kynexine. “Nary rokene,” kara roropa kynexine. “Sero pōkō esēme orīko ase, apakō roropa,” katopōpyra poko Ritonõpo a wenikehpyra kynexine ynororo. Ritonõpo enetuputyryke, tyjamihtase Aparão. Mame, “Kure mase,” tykase ynororo Ritonõpo a.

²¹ Ritonõpo jamitunuru poko tonetupuhse Aparão a exiryke, Ritonõpo nekarory apoiry waro kynexine.

²² Morara exiryke roropa Ritonõpo enetuputyryke eya Aparão kurākane Ritonõpo. Kurāme tyrise ynororo.

²³ Moro tymerose Ritonõpo omiryne: “Kunukurākane Ritonõpo. Kurāme tyrise ynororo,” tykase. Moro tymerose Aparão poko rokē pyra.

²⁴ Kypoko xine moro tymerose roropa, tukurākase kuexirykōke Ritonõpo a. Kurākōme tyrise sytatose roropa, Kuesēkō Jezu ēsemākapohpō enetuputyryke kyaa xine.

²⁵ Tumūkuru tokarose Ritonõpo a aorihtohme kyyrypyrykō pokoino. Mame tōsemākapse ropa ynororo kukurākatohkōme.

5

Zae kuexirykō ropa Ritonõpo a

¹ Mame tukurākase kuexirykōke Ritonõpo a, Kuesēkō Jezu Kyrixtu enetuputyryke kyaa xine, Ritonõpo epeme sytatose toehse.

² Ipokoino toenupunase kypoko xine Ritonõpo, tonetupuhse kyaa xine exiryke. Ritonõpo maro tuisame kuehtohkō eraximāko sytatose. Naeroro atākyemāko sytatose.

³ Kuetuarimarykohtao roropa atākyemāko sytatose. Ynara exiryke, kuetuarimarykōke kuoseanahtorykō waro exīko sytatose.

⁴ Mame kuoseanahtorykohtao, “Kure mase,” āko Ritonõpo mā kyaa xine. “Kure mase,” kary Ritonõpo a eraximaryke kyaa xine, penekhepyra sytatose Ritonõpo maro kuehtohkō eraximary poko kyaa xine.

⁵ Ritonõpo maro kuehtohkō eraximaryhtao kyaa xine atasamara sytatose, toiparo rokē pyra eraximaryke kyaa xine. Ritonõpo imehnō pyno ipunaka. Kypyno xine roropa mana. Naeroro Tuzenu kurā ekarose kyaa xine, kukurohtaka xine aomōtohme, imehnō pyno roropa kuehtohkōme.

⁶ Kuatakorehmarykō waro pyra ro kuahtao xine, Kyrixtu kynorihne, aorihtoh po toehse ahtao. Tummy omi poe kynorihne iirypyryme kuahtao xine ro.

⁷ Tupime sã kuorikyrykō kyaa xine mana imepỹ kurā orihpyra ehtohme. Otarāme toitoine toorikyry zuno pyra exikety osekarōko mana orihtohme tope kurā orihpyra ehtohme.

⁸ Yrome moro motye kuhse kypyno xine Ritonõpo ehtoh mana. Iirypyryme ro kuahtao xine Kyrixtu kynorihne kymyakākōme, orihpyra kuehtohkōme.

⁹ Toorikyry ke kure kyriatose Ritonõpo neneryne. Naeroro kypyno xineho toexiryke jūme kypoko xine enupunāko mana, kyzehno xine pyra Ritonõpo ehtohme.

¹⁰ Pake Ritonõpo zehno ehse kymarokō repe. Yrome tope tōme kyriatose Tumūkuru orikyry ke. Seromaroro Kyrixtu tōsemāse ropa exiryke kyjamihtanohtorỹko mana, tōmipona kuehtohkōme, jūme orihpỹme toexiryke.

¹¹ “Jepe tō matose,” tykase Ritonōpo kyaa xine. Kuesēkō Jezu Kyrixtu Ritonōpo epeme kyriatose, kypyno xine toexiryke, toorihse toexiryke roropa kymyakākōme. Naeroro atākyemāko sytatose Ritonōpo epeme toehse kuexirykōke.

Atāo poko Kyrixtu poko roropa

¹² Pake, toirō Atāo iirypyryme toehse. Mame mokyro poe tonuruse sero pōkō emero porehme. Ipoenō emero iirypyryme toehse Ritonōpo a tyrypyhpyke Atāo exiryke. “Orihnōko mā iirypyrymākomo,” tykase Ritonōpo. Naeroro ahno emero orihketōme toehse roropa, tyrypyhpyke toexirykōke, emero porehme.

¹³ Sero pōkō iirypyryme toh kynexine tynmeropohpyry onymeropopyra ro Ritonōpo ahtao Moeze a. Yrome: “Iirypyryme matose,” kara Ritonōpo kynexine aporo eya xine, tynmeropory onymeropopyra ahtao ro Moeze a.

¹⁴ Mame Atāo ehtopōpyry poe Moeze ehtopōpyry pona orihnōko emero sero pōkomo. Atāo rypyry sã pyra imehnō rypyry kynexine otarame, Atāo ehtopōpyry sã pyra toexirykōke, Ritonōpo omipona pyra Atāo exiryke. Yrome isaaro toorihse roropa toto.

Mame Atāo ehtopōpyry kynexine imepỹ poko enetupuhtohme, kapu ae aepyry enetupuhtohme, oehpyra ro ynororo ahtao.

¹⁵ Tuhkākō toorihse Atāo rypyry pokoino. Māpyra Ritonōpo nyrihpyry kure kuhse mana. Kypyno xine kuhse mana. Jamihme roropa mana. Iirypyrymākō kurākāko tuhke, Jezu Kyrixtu pokoino, toorihse exiryke kyyrypyrykō ehepyryme.

¹⁶ Atāo toiro kynexine repe. Yrome ipoenō, ipakō roropa emero iirypyryme toehse Ritonōpo a Atāo rypyry pokoino. “Iirypyryme matose ya,” tykase Ritonōpo eya xine. Māpyra Jezu Kyrixtu a tukurākase ropa mā toto. Seromaroro: “Zae mase ya,” āko Ritonōpo mana Atāo pakomo a Jezu enetuputyryhtao eya xine. Atāo rypyry toiro repe. Yrome moro pokoino popyra toehse tuhkākomo. Māpyra Ritonōpo nekarohpyry ke rokē tuhkākō tyrypyry poko exiketō kurākōme exīko ropa mana. Orihpỹme exīko roropa mana.

¹⁷ Ajohpe pyra mana. Toiro rypyry pokoino orihketōme sero pōkō toehse toirō poe. Yrome Atāo nyrihpyry motye kuhse imepỹ nyrihpyry mana, Jezu Kyrixtu nyrihpyry. Ritonōpo nekarohpyry tapoise kyaa xine ahtao, kukurākatone ropa. Kure kyritorỹko ropa mana. Mame tuisame exīko sytatose, Jezu Kyrixtu pokoino.

¹⁸ Naeroro Atāo Ritonōpo omipona pyra kynexine. Iirypyry pokoino isaaro sero pōkō toehse popyra, emero porehme. Māpyra Kyrixtu Tummy omipona toexiryke ipunaka toorihpōpyry ke kukurākatone ropa kyhxiropyra xine joroko tamuru ehtohme, kyyrypyrykō xihpyry poko pyra kuehtohkōme, orihpỹme kuehtohkōme roropa, enara.

¹⁹ Tuhkākō iirypyryme toehse kynexine toiro orutua pokoino, Ritonōpo omipona pyra aehtopōpyry pokoino. Māpyra Ritonōpo omipona Kyrixtu ehtopōpyryke, toorikyry ke tuhkākō tukurākase ropa eya.

²⁰ Ritonōpo a tynmeropohpyry tokarose Atāo pakō amorepatohme, iirypyryme toehtohkō waro toto ehtohme. Yrome tyrypyrykō poko itamurumehxo toehse toto sero pōkomo. Orihnōko mā toto emero, iirypyryme toexirykōke. Ritonōpo maro pyra exīko mā toto. Yrome Ritonōpo itamurumehxo sero pōkō pyno mana.

21 Naeroro kyyrypyrykō pokoino orihketōme toehse sytatose. Morara exiryke Tumūkuru Kyrixtu tonehpose aorihtohme kymyakākōme. Kypyno xine toexiryke kukurākatorŷko mana, orihpŷme kuehtohkōme, jūme Jezu Kyrixtu Kuesēkō maro kuehtohkōme.

6

Aorikyhpury sā kyyrypyrykomo a

¹ Kurākō onekarokehpyra Ritonōpo mana kyya xine iirypyryme kuahtao xine ro. Naeroro otarame ynara āko imepŷ mana: “Morara ahtao kyyrypyrykō poko ro sehtone, itamurumehxo kypyno xine Ritonōpo ehtoh waro imehnō ehtohme.”

² Arypyra. Morara kara ehtoko. Aorihtyā ekepyry oseremara mana. Mokyro saaro sytatose, kyyrypyrykō poko pyra, Kyrixtu enetuputyryhtao kyya xine kuesēkōme.

³ Tōpurihkase kuahtao xine, Jezu Kyrixtu poetoryme kuexirykō waro imehnō ehtohme, kyyrypyrykō turumekase kyya xine, aorihtyā ekepyry oseremara exiry samo. Moro poko osenetupuhtoko.

⁴ Morarame ipoetoryme tōpurihkase kuahtao xine imaro toorihse sā sytatose. Imaro tonēse sā roropa sytatose. Kyrixtu kynorihne Tummy omi poe. Moro saaro taroino Jezu Kyrixtu omipona ytoytōko sytatose. Tyjमितunuru poe Tumūkuru ēsemākapone ropa Ritonōpo. Emero motye kuhse Ritonōpo jamihme mana. Naeroro tyrisenā sā osenetupuhnōko sytatose, Jezu jamitunuru nae kuexirykōke.

⁵ Typoe kynorihne Kyrixtu wewe pokona. Moro saaro kypoe xine ro kyyrypyrykō poko pyra sytatose. Mame tyjमितunuru tokarose Ritonōpo a Tumūkuru a tōsemākapose ropa ahtao eya. Moro saaro Kyrixtu jamitunuru nae sytatose. Kyyrypyrykō turumekase kyya xine. Kuesēkō omipona rokē sytatose ijमितunuru nae kuexirykōke.

⁶ Osemazuhme kyyrypyrykō poko rokē sexiataose. Ipoko exikehpyra sexiataose. Etuarimāko sexiataose. Ahno namoto tosē onurumekara. Moro sā kyyrypyrykō onurumekara sexiataose. Irumekary waro pyra sexiataose. Yrome taroino kyyrypyrykō poko pyra rokē sytatose. Kumykō omi poe Kyrixtu kynorihne tyjमितunuru ritohme kukurohtaka xine, kyyrypyrykō poko pyra kuehtohkōme. Naeroro pake kuehtopōpyrykō sā pyra sytatose, kyyrypyrykō poko pyra sytatose toehse.

⁷ Toorihse kuahtao xine kyyrypyrykō poko pyra sytatose, aorikyhpury samo.

⁸ Mame jūme orihpŷme exīko sytatose Jezu maro. Typoero kynorihne Jezu. Isaaro kypoe xine ro kyyrypyrykō turumekase kyya xine. Naeroro ynara enetupuhnōko sytatose, jūme orihpŷme exīko sytatose Jezu maro.

⁹ Kyrixtu tōsemākapose ropa mana, orihzomopyra aehtohme jūme. Moro waro sytatose. Anaorihmaposaromepyra imehnō mana jūme.

¹⁰ Kynorihne Jezu kyyrypyrykō epehpyryme. Toiro kynorihne orihzomopyra ehtohme jumāme. Seromaroro orihpŷme ropa mana kure rokē Ritonōpo maro.

¹¹ Morara exiryke wenikehpyra ehtoko. Kyyrypyrykō turumekase kyya xine. Ipoko pyra toehse sytatose. Taroino Ritonōpo omipona rokē ytoytōko sytatose tyrisenā sā kuosenetupuhtohkō toehse exiryke. Kure rokē Jezu Kyrixtu maro sytatose.

¹² E Pohnohpyra ehtoko oorypyrykō poko, oexirykō poko. “Yrypyry poko ehxi,” kara ehtoko. Iiryryryme oehtohkō poko penetara ehtoko. Oorypyrykō poko pyra ehtoko ipunaka.

¹³ Tyrypyrykō poko exiketō wānohnōko Ritonōpo mana. Yrome Ritonōpo omipona exiketō kapu aka ytōko mā toto. Osemazuhme mexiatose oorypyrykō poko. Yrome seromaroro Ritonōpo omipona rokē ytoytōko matose. Morara exiryke: “Jesēme mase,” kara ehtoko ipunaka joroko tamuru a. “Ōmi poe yrypyry poko ase,” kara roropa ipunaka eya. Yrome Ritonōpo a rokē: “Yna esēme mase,” kahtoko. “Ajamitunuru ekaroko yna a, zae yna ehtohme, ōmipona roropa,” kahtoko eya.

¹⁴ Oorypyrykō poko pyra ehtoko, Ritonōpo nymeropohpyry Moeze a ohxiropyra xine ehtohme. Ritonōpo namotome rokē toehse matose, eya tukurākase oexirykōke.

Kuesēkō namotome sã zae rokē ehtoh poko

¹⁵ Seromaroro tukurākase sytatose Ritonōpo a inymeropohpyry omipona kuexirykōke pyra. Imūkuru orikyry enetuputyryke rokē kyya xine tukurākase sytatose. Yrome ynara kara ehtoko: “Ritonōpo nymeropohpyry omipona pyra kuahtao xine ro tukurākase sytatose. Naeroro kyyrypyrykō poko ro sehtone,” kara ehtoko.

¹⁶ Imepỹ poetoryme oexirykohtao aomipona oehtohkōme, inamotome exīko matose. Mame oesēkō onurumekara matose, ipyno oexirykōke. Moro saaro tyrypyrykō poko exiketō tyrypyrykō onurumekara mā toto. Yrome matose Ritonōpo omipona se toehse. Zae exīko roropa matose Ritonōpo maro jūme. Moro poko wenikehpyra ehtoko.

¹⁷ Osemazuhme oorypyrykō poko mexiatose. Yrome Ritonōpo omiry etaryke oya xine, tonetupuhse oya xine. Ātamorepatopōpyrykō omipona toehse matose yronymyryme. Moro poko: “Kure mase Papa Kapuaono,” āko ase Ritonōpo a.

¹⁸ Tyrypyry poko exiketō tymyhse sã mā toto. Yrome Ritonōpo jamitunuru tomōse okurohtaka xine, oorypyrykō poko pyra oehtohkōme. Seromaroro joroko tamuru omipona pyra matose. Ritonōpo omipona rokē matose.

¹⁹ Oya xine oturūko ase tarōkō oturutoh saaro oorypyrykō rumekary waro pyra oexirykōke, Ritonōpo omipona exiry waro pyra roropa oexirykōke. Osemazuhme oorypyrykō poko se mexiatose. Zae pyra oehtohkō poko mexiatose. Popyra oehtohkō poko mexiatose roropa. Māpyra seromaroro osekartoko ipunaka Ritonōpo a zae rokē oehtohkōme, kure ehtoh poko rokē oehtohkōme ineneryme.

²⁰ Oorypyrykō poko awahtao xine zae oehtohkō poko pyra mexiatose.

²¹ Morara exiryke otyme kure oya xine oorypyrykō poko oehtopōpyrykō nae? Arypyra. Oorypyrykō poko oehtopōpyrykō poko ehxirōko matose seromaroro. Tyrypyry poko exiketō toorihse ahtao, ameke rokē exīko mā toto Ritonōpo a jūme, tyrypyrykō epehpyryme.

²² Yrome seromaroro oorypyrykō poko pyra oehtohkōme tymyhpokase ropa sã matose, Ritonōpo namotome rokē oehtohkōme. Naeroro tōmipona oritorỹko Ritonōpo mana. Mame imeĩpo orihpỹme oritorỹko roropa mana jūme.

²³ Ynara exiryke, kyyrypyrykō epehpyryme orihnōko sytatose. Yrome Ritonōpo nekarohpyry ke orihpyra sytatose jūme. Jezu Kyrixtu Kuesēkō marōme exīko sytatose, toorihse exiryke kymyakākōme.

7

Typpe exiketõ ehtoh samo

¹ Moeze nymerohpyry mã kuamorepara xine toehse, Jezu Kyrixtu omipona kuexirykõke. Wekyry tomo, ynara zuaro matose, kowenu omiry sã Ritonõpo nymeropohpyry mana. Aomipona sytatose orihpyra kuahtao xine rokene. Toorihse kuahtao xine aomipona exikehnõko sytatose.

² Niotakety morararo mana. Niotakety tynio maro exiõko mana toorih-toh ponãmero. Ritonõpo nymeropohpyry poe ipytyme exiõko mana tynio orikyry ponãmero. Yrome toorihse inio ahtao tynioke pyra ropa nohpo exiõko mana. Toorihse inio exiryke pytÿpome toehse ynororo.

³ Naeroro imepÿ orutua maro mokyro toehse ahtao, orihpyra ro inio ahtao popyra mana. Iirypyryme mana. Yrome toorihse inio ahtao, tynioke pyra toehse ropa mana. Kowenu omihpyry ae ro iniotary ropa kure mana. Morararo Ritonõpo nymeropohpyry ae ro mana. Iirypyryme pyra mana imepÿ maro iniotary ropa ahtao, inio toorihse exiryke.

⁴ Wekyry tomo, osemazuhme azahkuru sexiataose. Ynara sosenetuputyatose: “Kure sytatose Ritonõpo a inymeropohpyry omipona kuexirykõke,” sytatose repe. Yrome seromaroro azahkuru kuosenetupuhtohkõ turumekase kyaa xine, tynio ekepyry rumekatopõpyry sã nohpo a. Ynara enetupuhnõko sytatose, Ritonõpo a tukurãkase sytatose inymeropohpyry omipona kuexirykõke pyra. Yrome Jezu orih-topõpyry enetuputyryke kyaa xine tukurãkase sytatose. Seromaroro aẽsemamyhpyry ropa poetoryme toehse sytatose. Naeroro Jezu omipona ytoytõko sytatose.

⁵ Kypenetatopõpyrykõ xihpyry poko kuahtao xine, kyyrypyrykõ poko ehse kymarokomo. Mame: “Morohne poko pyra ehtoko,” karyke Ritonõpo a, tynymeropohpyry ae, itamurumehxo kyyrypyrykõ poko se sexiataose. Yrome kyyrypyrykõ onurumekara kuahtao xine ameke rokẽ exiõko sytatose Ritonõpo a toorihse kuahtao xine.

⁶ Moeze nymerohpyry omipona se kuehtopõpyrykõ kymykyrykõ sã kynexine. Yrome Jezu kynorihne kymyakãkõme. Morara exiryke seromaroro Ritonõpo omipona kuexirykõ waro sytatose. Aomipona ytoytõko sytatose Moeze nymerohpyry omipona kuexirykõke pyra. Yrome Ritonõpo Zuzenu a kuosenetupuhtohkõ kurãkaryke aomipona ytoytõko sytatose.

Moeze nymerohpyry yyrypyry poko jehtoh poko

⁷ Morara ahtao otara ãko sytatou Moeze nymerohpyry poko? Popyra Moeze nymerohpyry nae? Arypyra. Yrome Moeze nymerohpyry eneryhtao ya yyrypyry poko zuaro toehse ywy. Ynara tymerose exiryke: “Imehnõ mõkomory poko penetara ehtoko, ipyty poko roropa penetara ehtoko,” karyke Moeze nymerohpyry a morohne poko ypenetary poko zuaro toehse ywy.

⁸ Mame Ritonõpo nymeropohpyry etaryhtao kyaa xine zuaro exiõko sytatose. Popyra Ritonõpo a kyyrypyrykõ poko kypenetarykõ mana. Moro waro toehse sytatose repe. Yrome itamurumehxo imehnõ mõkomory poko penetãko sytatose, ipyxiãkõ poko penetãko roropa sytatose Ritonõpo nymeropohpyry eneryhtao ro kyaa xine.

Inymeropohpyry waro pyra kuahtao xine rokē iirypyryme ehtoh waro pyra sehtory.

⁹ Osemazuhme Ritonōpo nymeropohpyry waro pyra exiase. “Ywy ase kure Ritonōpo a,” tykase ywy repe. Yrome Ritonōpo nymeropohpyry waro toehse jahtao, ynara ase: “Itamurume tyrypyhpyke ase Ritonōpo a,” ase ya rokene.

¹⁰ Mame zuaro toehse ywy juānohtoh poko, yrypyry ehepyryme ameke rokē Ritonōpo a jexiry poko toorihse jahtao. Moro waro toehse ywy. Ritonōpo a tynymeropohpyry tonehpose orihp̄yme kuehtohkōme repe tymaro. Yrome juānopryr poko rokē jamorepase.

¹¹ Azahkuru exiase: “Kure ase Ritonōpo a,” karyhtao ya. Yrome toipe exiase yrypyry poko. Naeroro osenekunohnōko rokē exiase. Mame Ritonōpo nymeropohpyry waro toehse jahtao: “Iirypyryme ase Ritonōpo a,” ase ya rokene. “Jūme ameke exīko ase Ritonōpo a toorihse jahtao,” ase ya rokene.

¹² Zae Ritonōpo nymeropohpyry mana: “Jomipona ehtoko,” katopōpyry Ritonōpo a zae mana. Kure rokē mana.

¹³ Yrome oty katohme Ritonōpo nymeropohpyry kurā jorihmāko nae? Arypyra. Yrypyry a rokē taorihmapose ywy. Ritonōpo nymeropohpyry pokoino kyyrypyrykō popyrahxo exīko mā ipunaka.

Kure jexiry se jahtao yrypyry poko ro myhe ase

¹⁴ Ritonōpo nymeropohpyry kure ehtoh waro sytatose, Tuzenu poe tymeropose exiryke. Yrome yrypyry poko ro ase. Tymyhse sā ase yrypyry a.

¹⁵ Kure onyripyra jahtao ynara āko ase ya rokene: “Oty katoh ypene-tatoh poko pyra hano?” āko ase. Yrome yrypyry poko jahtao ynara āko ase: “Oty katoh moro xihpyry poko hano? Ipoko se pyra ase repe yrome ipoko ro ase,” āko ase ya rokene.

¹⁶ Naeroro ise pyra jehtoh poko ro jahtao, Ritonōpo nymeropohpyry zae exiry enetupuhnōko ase.

¹⁷ Naeroro yrypyry poko se pyra ase repe. Yrome yrypyry ukurohta mana. Naeroro popyra jexiryke ukurohta, yrypyry poko ase.

¹⁸ Kure jexiry poko se ase repe, yrome kure jexiry waro pyra ase. Naeroro ynara enetupuhnōko ase kure nymyry pyra ase ukurohta.

¹⁹ Kure jexiry se ase repe, yrome ipoko pyra sā ase. Māpyra popyra jexiry se pyra roropa ase repe yrome ipoko ro ase.

²⁰ Naeroro ise pyra jehtoh poko ro jahtao, ypoe pyra ase yrypyry poko. Yrypyry poko ase iirypyryme jexiryke ukurohta.

²¹ Naeroro ynara enetupuhnōko ase, kure jehtoh poko se jahtao ipoko jehtoh waro pyra ase iirypyryme jexiryke ukurohta.

²² Ritonōpo nymeropohpyry omipona se ase yronomyryme repe.

²³ Yrome ynara enetupuhnōko ase, kure jehtoh poko se jahtao ro yrypyry poko ase, iirypyryme jexiryke ukurohta. Āpuruhpyry taō sā ase. Āpuruhpyrytaono tūtara mana tapuruse exiryke āpuruhpyry tao. Moro saaro kure jexiry poko pyra ase jamihme pyra jexiryke.

²⁴ Emynyhmāko ase yronomyryme. Onoky yjamihtanohnōko nah yrypyry poko pyra jehtohme, etuarimaketō esaka ytopyra jehtohme toorihse jahtao?

²⁵ Kuesêkõ Jezu Kyrixtu kypynanohnekõme mana. Emero motye kuhse jamihme mana. Yjamihtanohnõko mana. Naeroro: “Kure mase, Ritonõpo,” åko ase Ritonõpo a.

Taroino Ritonõpo omipona ase yronomyryme. Yrome jamoreme rokê jahtao yryrypyry poko exiry, Jezu Kyrixtu jamitunuru pyra jahtao.

8

Isene kuexirykõ poko Ritonõpo Zuzenu maro

¹ Morara exiryke seromaroro: “Popyra mase ya,” kara Ritonõpo kyya xine mã ipunaka Jezu Kyrixtu maro kuexirykõke. Ipoetoryme kuexirykõke kuaropopyra xine mana etuarimaketõ esaka.

² Ritonõpo a Tuzenu jamitunuru tokarose kyya xine kyyrypyrykõ poko pyra kuehtohkõme. Morara exiryke Zuzenu kuosenetupuhthkõ kuråkåko mana Jezu Kyrixtu maro nymyry kuexirykõke. Naeroro etuari-maketõ esaka ytopyra sytatose.

³ Ekuråkaposaromepyra sexiataose kuamoreme xine Ritonõpo nymeropohpyry omipona pyra kuexirykõke. Zae pyra sexiataose Ritonõpo a emero porehme. Yrome Tumükuru tonehpose Ritonõpo a sero pona, ahnome ehtohme. Mame kyså xine toehse Imükuru iiryryymåkõ samo. Yrome iiryryryme pyra kynexine. Mame toorikyry ke kyyrypyrykõ topehmase eya. Tukurikase roropa kymarokõ eya tyjamitunuru ekarotohme kyya xine, kyyrypyrykõ poko pyra kuehtohkõme.

⁴ Tumükuru tonehpose Ritonõpo a tynmeropohpyry omipona kuehtohkõme. Seromaroro kuamoreme xine pyra ytoytõko sytatose, Ritonõpo jamitunuru nae kuexirykõke. Morara exiryke aomipona toehse sytatose.

⁵ Mame typenetatohkõ xihpyry poko exiketõ typenetatohkõ poko rokê osetupuhnõko mã toto. Yrome Ritonõpo Zuzenu omipona exiketõ Ritonõpo Zuzenu omiry poko osetupuhnõko mã toto.

⁶ Morararo openetatohkõ poko rokê õsetuputyrykohtao jũme etuarimåko matose. Ameke exiko matose Ritonõpo a toorihse awahtao xine. Mãpyra kokoro rokê Ritonõpo Zuzenu omipona awahtao xine tyrisenå så õsetupuhthkõ exiko mana. Torëtyke pyra roropa matose exiko. Mame jũme Ritonõpo maro exiko matose toorihse awahtao xine.

⁷ Naeroro Ritonõpo zehno exiko mã toto, typenetatohkõ xihpyry poko osetupuhketomo. Ritonõpo nymeropohpyry omipona pyra mã toto. Aomipona exisaromepyra mã toto.

⁸ Typenetatohkõ xihpyry poko exiketõ Ritonõpo zamaro pyra mã toto.

⁹ Yrome openetatohkõ xihpyry poko pyra matose. Ritonõpo Zuzenu omipona matose, ajohpe pyra okurohtao xine Ritonõpo Zuzenu nae ahtao. Kyrixtu Zuzenu pyra exiketõ ipoetoryme pyra mã toto.

¹⁰ Yrome Kyrixtu nekarohpyry nae awahtao xine okurohtao xine, Kyrixtu ro okurohtao xine mana. Orihnõko ro õkokõ mã repe, oorypyrykõ poko toehse oexirykõke. Yrome Ritonõpo Zuzenu oësemåkapotorÿko ropa mana Ritonõpo maro jũme oehtohkõme toorihse õkokõ ahtao. Oësemåkapotorÿko Ritonõpo mana: “Tukuråkase mase ya,” tykase oya xine exiryke.

¹¹ Ritonõpo Zuzenu a Jezu tõsemãkapose ropa toorihse ahtao. Naeroro okurohtao xine Ritonõpo Zuzenu ahtao, õkokõ riko roropa orihpõme mana, Tuzenu okurohtao xine exiryke.

¹² Wekyry tomo, kure kyritoryko Ritonõpo mana. Morara exiryke kyyrypyrykõ poko pyra sehtone. Kypenetatohkõ xihpyry poko pyra roropa sehtone.

¹³ Ynara exiryke, openetatohkõ xihpyry poko awahtao xine nuriame exiko matose Ritonõpo a. Yrome ynara karyhtao oya xine: “Ritonõpo Zuzenu a jakorehmaryke, yrypyry poko pyra ase. Kure rokõ ehtoh riko ase,” karyhtao oya xine jume Ritonõpo maro exiko matose, toorihse õkokõ ahtao.

¹⁴ Ritonõpo Zuzenu omipona awahtao xine ipoenõme matose.

¹⁵ Tuzenu tonehpose Ritonõpo a kukurohtaka xine, imehnõ namotome oripyra xine Ritonõpo Zuzenu mana, kuenaroximara xine roropa mana. Typoenõme kyritoryko mana. Naeroro Ritonõpo Zuzenu poe ynara ako sytatose Ritonõpo a: “Papa, Papa,” ako sytatose.

¹⁶ “Papa,” ako sytatose Ritonõpo a ipoenõme kuexirykõ waro kuexirykõke. “Ritonõpo poenõme matose,” ako roropa Ritonõpo Zuzenu kyya xine mana kukurohtao xine.

¹⁷ Mame Ritonõpo poenõme kuexirykõke, ipoetory tomo a inekarotyã kurã apoiko roropa sytatose. Tumükuru Kyrixtu a inekarotyã apoiko roropa sytatose Kyrixtu maro kuexirykõke. (Ritonõpo se pyra exiketõ mã kutuarimapotoryko toto Ritonõpo omipona kuexirykõke.) Mame emero esẽme Kyrixtu toehse ahtao tuisame exiko roropa sytatose imaro, kuetuarimarykohtao taro Kyrixtu etuarimatopõpyry samo.

Imeipo kuexirykõ poko kure

¹⁸ Taro kuahtao xine etuarimãko sytatose. Yrome imeipo kure kuhse exiko sytatose. Ritonõpo nekarotyã kyya xine emero motye kuhse kure mana. Naeroro torõtyke pyra sehtone kuetuarimarykohtao.

¹⁹ Ritonõpo nyrihpyry emero eraximãko mana. “Ypoenõ moxiamo; Umükuru sã ipunaka toehse mã toto,” katoh Ritonõpo a eraximãko mana.

²⁰ Ritonõpo nyrytyã emero orihnõko mana, atahnikãko. Toorikyrykõ se pyra repe. Yrome pake Ritonõpo a tahnikapose toto, iiryryryme toehse Atão exiryke. “Toiparo rokõ ytoytõko mã toto ynyrytyamo,” tykase Ritonõpo. Morarama kukurãkarykõ ropa, eraximãko sytatose. Emero Ritonõpo nyrytyã kurãkary ropa eraximãko sytatose.

²¹ Imeipo ipoenõ Jezu Kyrixtu sã toehse toto ahtao, tynyrytyã emero kurãkãko ropa Ritonõpo mana. Mame tyrisenãme toehse emero ahtao orihpõme exiko sytatose.

²² Ynara enetupuhnõko sytatose, Ritonõpo nyrytyã etuarimãko ro mã toto seromaroro ekurãkara ro toexirykõke. Enurusasaka nohpo ehtoh sã, sam ako mã toto.

²³ Omise sytatose, tuna se roropa. Kure pyra exiko sytatose. Etuarimãko. Naeroro sam ako sytatose. Yrome Tuzenu tyrise Ritonõpo a kukurohtaka xine kuamorepatohkõme. “Imeipo Jezu Kyrixtu sã exiko sytatose ipunaka,” ako kukurohtao xine mana. Naeroro ynara katoh eraximãko sytatose: “Umükuru sã matose toehse ipunaka,” katoh eraximãko sytatose. Kuokokõ kurãkary eraximary poko kyya xine sam ako sytatose kukurohtao xine.

²⁴ Kukurākarykō eraximaryke kyaa xine typynanohse sytatose. Imeīpo kukurākarykō Ritonōpo a enēko sytatose rahkene. Tukurākase kuahtao xine oneraximara exīko sytatose, kurāme toehse kuexirykōke.

²⁵ Yrome kukurākarykō eraximāko ro sytatose onenepyra ro kuexirykōke. Naeroro penekhepyra sytatose kukurākarykō eraximary poko.

²⁶ Morararo Ritonōpo Zuzenu oturūko mana Ritonōpo maro kypoko xine. Kuosenetupuhtohkō ekarōko mā Ritonōpo a kuotururukō waro pyrahko kuahtao xine. “O tara āko hano Ritonōpo a? Oty poko oturupōko hano eya?” āko sytatose. Morara ahtao Ritonōpo Zuzenu kukurohtao xine oturūko Ritonōpo maro, tōmiry ae rokene. Sam katoh sā Ritonōpo Zuzenu omiry mana.

²⁷ Ritonōpo poe oturūko Zuzenu mana Ritonōpo maro ipoetory tō akorehmary poko. Kukurohtao xine enēko Ritonōpo mana. Tuzenu osenetupuhtopōpyry waro roropa mana.

²⁸ Naeroro emero rokē kuetuarimarykohtao ynara zuaro sytatose, erohnōko Ritonōpo kypoko xine mana. Kure rokē kyritoryko mana, ipyno kuexirykōke, tymenekase roropa kuexirykōke eya tōsenetupuhtopōpyry ae ro.

²⁹ Ynara exiryke tynymenekatyā tymarōme tyrise Ritonōpo a Tumūkuru sā kuehtohkōme, tuisamehxo Imūkuru ehtohme imoihmākō jekyry maro.

³⁰ Naeroro tynymenekatyā eahmane Ritonōpo typoetoryme toto ehtohme. Mame tyneahmatyā tukurākase eya. Mame toto kurākaxīpo, ynara tykase eya xine: “Umūkuru sā ipunaka exīko matose,” tykase.

Kypyno xine Ritonōpo exiry poko Jezu Kyrixtu maro

³¹ Morohne poko osenetuputyryhtao ynara āko ase: “Ritonōpo kuako-rehmanekōme ahtao, poremanōko rokē kyzehnotokō mana.”

³² Tumūkuru onypynanohpyra Ritonōpo kynexine. Kypynanohtohkōme Tumūkuru tonehpose tarona aorihthohme, orihpyra kuehtohkōme. Kyaa xine Tumūkuru tokarose Ritonōpo a, omomyke pyra toexiryke. Morara Ritonōpo ahtao tynekarory kurā ekarōko roropa kyaa xine mana, emero porehme.

³³ Kypoko xine ynara āko Ritonōpo mana: “Kure nase toto, iirypyrykō tykorokase mana,” āko kypoko xine mana.

³⁴ Naeroro kyhxiironanōkō poremanōko mā toto. “Iirypyryme matose Ritonōpo a,” kara exīko mā toto Ritonōpo poetory tomo a. Kyyrypyrykō korokatamitume Kyrixtu kynorihne. Tōsemākapose ropa kuhse Kumykomo a tymaro ehtohme ropa tuisame. Tummy maro kypoko xine oturūko mana, kuakorehmatohkōme. Naeroro ynara kasaromepyra imehnō mana: “Orihnōko matose oorypyrykō epehpyryme,” kasaromepyra imehnō mana kyaa xine.

³⁵ Naeroro sero pōkō mā kyzehno xine Kyrixtu onyrisaromepyra mā toto, kypyno xine pyra ehtohme. Otarāme kuosanumatoryko mā toto Jezu poetory tō kara. Otarāme kutuarimanohpotoryko mā toto. Otarāme kyyryhmatoryko toh mana. Otarāme emitapānōko sytatose. Otarāme tymōkomoke pyra exīko sytatose tymetyke pyra ipunaka. Otarāme tyrohsē apoiko sytatose. Otarāme orihnōko sytatose.

³⁶ Ynara tymerose Ritonōpo omiryne sero poko: “Opoetoryme yna exiryke

oriorihsasaka kohmānōko ynanase.

Kaneru etapasē sā yna rīko imehnō mana.

Popyra rokē yna rīko toh mana,”
mē tymerose.

³⁷ Yrome morohne toehse ahtao ro kyporemākapopyra xine mā toto. Tākye ro sytatose kuetuarimarykohtao ro Kyrixtu kypyno xine exiryke.

³⁸ Ynara enetupuhnōko ase, senohne emero kyzehno xine Kyrixtu onyripyra mā toto kypyno xine pyra aehtohme. Toorihse kuahtao xine kypyno xine ro mana. Orihpyra ro kuahtao xine, morararo kypyno xine ro mana. Ritonōpo nenyohyā Ritonōpo omipona pyra toehse ahtao, kyzehno xine Ritonōpo onyripyra mā toto. Joroko tamuru omipona exiketomo, kapuaōk esēkōme toto ahtao ro kyzehno xine Ritonōpo onyripyra mā toto. Seromatokomo te, exipyra ro exiketō roropa kyzehno xine Ritonōpo onyripyra mā toto.

³⁹ Kae kuahtao xine kypyno xine ro mana. Nono ao kuahtao xine morararo, kypyno xine mana, Kuesēkō Jezu Kyrixtu enetuputyryke kyya xine. Naeroro Ritonōpo nyrytyā emero porehme, kyzehno xine Ritonōpo onyripyra mā toto. Kypyno xine exikehpyra Ritonōpo mā ipunaka.

9

Ritonōpo poko tynymenekatyā maro

¹ Zae jomiry mana. Kyrixtu enetupuhnōko ase jesēme nymyry. Naeroro ajohpe pyra ase. Jesēme Ritonōpo Zuzenu exiryke josenetupuh-toh kurākāko mana zae ehtoh waro jehtohme. Naeroro ajohpe pyra jehtoh waro ase.

² “Eminyhmāko ase yronymyryme wekyry tō poko, juteu tō poko,” āko ase. Sam kakehpyra ase ukurohtao. Wekyry tō nymyry mokaro juteu tomo.

³ Yronymyryme wekyry tomo a Jezu enetupuhpory se ase Ritonōpo a. “Papa Kapuaono, ameke kyriko Kyrixtu wino, ise awahtao, jūme jetuarimatohme, wekyry tō kurākatamitume,” kary se ase Ritonōpo a repe.

⁴ Ritonōpo nymenekatyāme mā toto. Typoenōme tyrise toto eya, tuisame imehxo toexiry tonepose roropa eya xine. “Okurākatoryko ase,” tykase Ritonōpo eya xine. Tynyeropohpyry tokarose roropa eya xine. Zae Ritonōpo eahmary waro mā toto. Eya xine roropa: “Ynekarory tō ekarōko ase oya xine,” tykase Ritonōpo.

⁵ Aparāo tō pakōme toh mana. Kyrixtu roropa toto ekyryme toehse, ahnome tonuruse exiryke. “Tuisamehxo mase Ritonōpo. Emero esēme mase. Kure mase,” sykatone eya kokoro rokene. Jūme morara kakehpyra sehtone, enara.

⁶ “Okurākatoryko ase,” kaxīpo juteu tomo a: “Tōmihpyry ae pyra Ritonōpo toehse ropa,” kara ase. Ynara exiryke, Ritonōpo a emero pyra Izyraeu tō tymenekase mā toto. Tuhke pyra rokē ipoetoryme mā toto.

⁷ Ritonōpo a emero pyra Aparāo poenō typoetoryme tyrise. Ynara tykase Ritonōpo Aparāo a: “Izake poenō rokē ynymenekatyāme mana apakōme nymyry toto ehtohme,” tykase.

⁸ Morara karyke Ritonōpo a Aparāo poe rokē tonuruse exiketō Ritonōpo poenōme pyra mana. Izimaeu tō Ritonōpo poenōme pyra mana. Yrome Ritonōpo omihpyry poe aenurutyā Izake tō typoenōme ekarōko Ritonōpo mana. Aparāo pakōme nymyry toto ekarōko Ritonōpo mana.

⁹ Ynara Ritonõpo omihpyry kynexine Aparão a: “Imeĩpo joehtoh ropa toehse ahtao oehnõko ropa ase. Morarame Sara emũkuãko mana,” tykase.

¹⁰ Mame nae ro enetupuhpotoh mana. Tuhke pyra rokẽ Ritonõpo nymenekatyã mana. Repẽka toemũkuase kamarame, orutuame asakoro. Jũkõ toiro, Izake kynexine.

¹¹⁻¹² Yrome toiro Ritonõpo nymenekahpyryme kynexine. Mame tamoreme inymenekahpyry waro imehnõ ehtohme, ynara tykase Ritonõpo nohpo a: “Omũkuru osemazuhme aenuruhpyry takorõ poetoryme exiko mana,” tykase Ritonõpo. Morara tykase ynororo enurupyra ro toto ahtao, kure ehtoh poko pyra ro toto ahtao, tyrypyry poko pyra roropa toto ahtao. Naeroro Ritonõpo tõsenetupuhpotohpyry poe rokẽ tymenekase toiro eya, kure toto ehtopõpyry pokoino pyra.

¹³ Ynara tymerose Ritonõpo omiryne: “Jako sehxo ase. Yrome Ezau se hkopyra ase,” tykase. Morara tymerose Ritonõpo omiryne.

¹⁴ “Toiro rokẽ tymenekase eya imehxo ehtohme. Irui onymenekara kynexine. Naeroro zae pyra Ritonõpo mana,” ãko imehnõ mã otarame. Yrome ajohpe morara kananõ mana.

¹⁵ Ynara tykase Ritonõpo Moeze a: “Imehnõ se jahtao, toto onuãnohpyra ase iiryryrykõ poko. Ipyno xine se jahtao toto pynanohnõko ase,” tykase.

¹⁶ Naeroro kypyno xine Ritonõpo mana: “Yna pyno exiko,” karyke pyra kyra xine. Kypyno xine mana kure kynyrihpyrykõ pokoino pyra roropa. Kypyno xine se Ritonõpo exiryke rokẽ kypyno xine mana.

¹⁷ Ynara tymerose Ritonõpo omiryne, ynara tykase Parao a: “Ynara ehtohme tuisame kyriase, yjमितunuru enepotohme oya imehnomo a, jekãtotohme toto a emero pata tõ punero,” tykase.

¹⁸ Morara exiryke, imehnõ pyno se Ritonõpo ahtao toto pyno mana. Yrome tõmipona pyra exiketomo a ynara ãko Ritonõpo mana: “Ah jomipona pyra nexĩ toto yronymyrymehxo,” ãko mana.

Pohnõ wãnopryry poko, toto kurãkary poko roropa

¹⁹ Otarame ynara ãko mã imepỹ ya: “Ynara karyhtao Ritonõpo a, Popyra matose ya, awãnohtorỹko ase, karyhtao, zae pyra mana, inyrihpyryme kuexirykõke onytyoromara sytatose,” ãko mã mokyro otarame.

²⁰ Yrome etako pahne jepe, Ritonõpo maro oseosezuhpyra exiko: “Oty katohme serara kyriase?” kara orino tumerime tapuhse ahtao. Tyrihpõ onezuhpyra mana. Mokyro, orino apuhne sã Ritonõpo mana kypoko xine.

²¹ Orino apuhne typoe rokẽ tyrĩko mana. Mame moro orino ke toiro, asakoro tapuhse riry se tahtao tyrĩko mã rahkene. Tumeri riry se tahtao oripo roropa, morara tyrĩko mana. Ynoro rokẽ zuaro mana.

²² Orino apuhne sã Ritonõpo kynexine, juteu tõ pynanohnõko. Typoe rokẽ toto pynanohnõko kynexine. Iiryryrymãkõ zehno toexiry enepory se toehse ynororo tyjमितunuru enepotohme imehnomo a. Mãpyra tuhke jeimamyry toto onuãnohpyra kynexine. Toto onutuarimapopyra kynexine aporo. Imehnõ eahmaryhtao typoetoryme toto ehtohme juteu tõ onutuarimapopyra kynexine. Tõmipona pyra aexityã onutuarimapopyra roropa kynexine.

²³ Yrome: “Umũkuru enetupuhnanõ isã exiko mã toto,” tykase Ritonõpo. Morara exiryke toahmase sytatose eya Jezu enetupuhpotohme kyra xine Kuesẽkõme. “Opyno xine ase. Awãnopryrykõ se pyra ase

oorypyrykõ poko,” tykase ynororo Tumũkuru enetupuhnanomo a. Kure toexiry enepory se Ritonõpo exiryke morara tykase typyno exiketomo a.

²⁴ Tymenekase sytatose Ritonõpo a typoenõme kuehtohkõme. Toitoine sytatose juteu tõme. Imehnõ sytatose juteutõkara. Yrome kymarokõ emero toahmase sytatose Ritonõpo a typoenõme kuehtohkõme.

²⁵ Ynara tymerose Ritonõpo omiryyme Ozeja a:

“Imehnõ kynexine ypoetory tõ kara.

Yrome ‘Ypoetoryme matose’ äko ase.

Mokaro pyno pyra exine repe.

Yrome eya xine ‘Opyno xine ase’ äko ase, toto eahmãko.

²⁶ Morarame moro pata poro ‘Ypoetory kara matose’ katopõpyry poro, moro poro toto eahmãko ase.

‘Orihpõyme exikety poenõme matose’ äko mã imehnõ ipoko xine,” tymerose.

²⁷ Ynara tykase Izaja roropa Izyraeu tõ poko: “Ikuhpõyme Izyraeu tõ toehse ahtao ro isawã samo, tuna konõto ehpiukuroko, morara ahtao ro toitoine rokẽ mã inypynanohtyãme exõko toto.

²⁸ Okynã pyra sero põkõ rypyry epehmapõko Kuesõkõ mana, axĩ roropa,” me tymerose.

²⁹ Ynara tymerose roropa Izaja ekepyry a pake: “Kypoenõkõ akoõpyry onukurãkara Kuesõkõ Jamihmehxo Exikety ahtao, Sotoma põkõ sã sehtory, Komora põkõ enahtopõpyry sã roropa sehtory, senahtory rokene,” tymerose.

Izyraeu tõ mã Ritonõpo omiry kurã poko

³⁰ “Oty katohme tuhke juteutõkara Jezu enetupuhnõko, yrome tuhke pyra rokẽ juteu tõ enetupuhnõko nae?” äko matose otarame. Mokaro juteutõkara kure toehtohkõ onupipyra toh nexiase repe. Yrome: “Tukurãkase matose,” tykase Ritonõpo eya xine.

³¹ Mãpyra juteu tomo a, Ritonõpo nymenekatyamo a Ritonõpo maro kure toehtohkõ tupise repe inymeropohpyry omipona toehtohkõ poko repe. Yrome: “Kure matose ya,” kara tokurehse Ritonõpo eya xine, inymeropohpyry omipona exisaromepyra toto exiryke.

³² Ritonõpo onenetupuhpyra toexirykõke tokurehse toto. “Zae sytatose Ritonõpo a enetuputyryke kyya xine,” kara toh nexiase. Azahkuru ynara tokarose eya xine: “Kure ynanase Ritonõpo a inymeropohpyry omipona yna exiryke,” tykase toto azahkuru. Kyrixtu enetuputyry se pyra toh nexiase. Naeroro: “Zae matose ya,” kara tokurehse Ritonõpo eya xine.

³³ Moro poko ynara tymerose Ritonõpo omiryyme,

“Etatoko pahne, Xião po ypoetory tõ esẽ rõko ase.

Topuimo sã mã mokyro exõko orõpyra.

Yrome ise pyra exõko mã toto, morotõkomo.

Topu pona osetapaketõ sã ise pyra exõko mã toto.

Mãpyra tosõkõme enetuputyryhtao eya xine atasamara mã toh exõko,” katoh, tymerose.

10

¹ Wekury tomo, juteu tõ pynanopyry poko penetãko ywy yronomyryme. Wekury tõme mã toto. Naeroro Ritonõpo maro oturukehpyra ase toto kurãkary poko.

² Ritonõpo omipona se yronymyryme toh mã repe, zuaro ase. Yrome Ritonõpo a zae ehtoh waro pyra toh mana.

³ Ritonõpo a tukurākarykō waro pyra toh mana. Naeroro tamoreme xine toekurākarykō zupīko nexiase toto. Zae sytatose Ritonõpo a enetuputyryke rokē kyya xine, moro enetuputyry se pyra nexiase toto.

⁴ Morarame Kyrixtu mã Ritonõpo nymeropohpyry etyhpyryme mana, kukurākatohkōme. Naeroro Kyrixtu enetupuhnanō emero kurākāko Ritonõpo mana Tumūkuru enetuputyryke eya xine.

Sero nono pōkō pynanopyry se Ritonõpo mana porehme

⁵ Ynara tymerose Moeze a Ritonõpo nymeropohpyry omipona ehtoh poko zae ehtohme Ritonõpo a: “Ritonõpo nymeropohpyry omipona awahtao xine ipunaka, isene exīko matose,” tykase.

⁶ Yrome ynara tymerose Ritonõpo omiryryme okurākary poko Ritonõpo enetuputyryke oya: “Ynara kara exiko oya ro: Onoky onuhnōko nae kapu aka (Kyrixtu enehse xiaro)?”

⁷ “Ynara kara exiko roropa: Onoky yhtōko nae aorihtyā esaka, Kyrixtu enehse ropa aorihtyā poe?”

⁸ Ynara tymerose Ritonõpo omiryryme: “Zuaro matose zuaro se awahtao xine kukurākarykō poko Ritonõpo a, aomiry enetuputyryke kyya xine.” Moro omi totase oya xine. Ynanekaroase oya xine. Ipoko mosenetuputyryatose: “Kyrixtu enetupuhtoko,” karyhtao yna a oya xine. Moro omi ekarōko ynanase oya xine.

⁹ Jezu orihxīpo tōsemākapose ropa Ritonõpo a. Moro enetuputyryhtao oya xine imehnō zurūko matose: “Jezu Jesēme mana,” āko matose imehnomo a. Morara awahtao xine opynanohtorỹko Ritonõpo mana.

¹⁰ Ynara exiryke, kukurohtao xine enetuputyryhtao kyya xine kukurākatorỹko Ritonõpo mana. “Zae mase ya,” āko mana kyya xine. “Jezu Jesēme mana,” karyhtao kyya xine kypynanohtorỹko Ritonõpo mana.

¹¹ Ynara tymerose Ritonõpo omiryryme: “Jenetuputyryhtao oya Oesēme atasamara exīko mase,” me tymerose Ritonõpo omiryryme.

¹² Ahno poko emero morara āko Ritonõpo mana, oxisā juteu tō exiryke juteutōkara maro. Ritonõpo sero pōkō Ēsēme mana, emero porehme. Naeroro tonetupuhnanō akorehmāko mã emero, imaro aotururukohtao.

¹³ Ynara tymerose Ritonõpo omiryryme: “ ‘Papa Kapuaono, kukurākako,’ kananō pynanohnōko Ritonõpo mana emero porehme,” āko.

¹⁴ Yrome atakorehmaposaromepyra onenetupuhpyra exiketō mana. Morararo onenetupuhpyra omi kurā onetapitopyra exiketō mana. Mame otāto omi kurā etāko toh nae onekaropyra imepỹ ahtao eya xine?

¹⁵ Morararo omi kurā onekaropyra toh mana, ekaronanō anaropopyra tokurehse ahtao. Ynara tymerose Ritonõpo omiryryme sero poko: “Kure kuhse mokaro oepyry mana. Omi kurā ekaronanō oepyry kure kuhse mana,” āko.

¹⁶ Yrome toitoine rokē omi kurā etāko mã toto, emero pyra. Ynara tymerose Izaja a sero poko: “Papa Kapuaono, yna omiry onenetupuhpyra mã toto. Tuhke pyra rokē enetupuhnōko mã toto,” tykase. Moro tymerose Izaja a pake.

¹⁷ Naeroro enetupuhnōko mã toto omi kurā etaryhtao. Etāko toh mana Kyrixtu poko tamorepase toto ahtao.

¹⁸ Yrome ynara āko ase oya xine, ajohpe pyra omi kurā onetara toh nae? Totase eya xine rahkene. Ynara tymerose Ritonōpo omiryne moro poko:

“Aomirykō totase eya xine emero pata tō punero.

Toto omihpyry tōsekātose nono etyhpyry punero.”

¹⁹ Ynara āko ropa ase: “Izyraeu tō zuaro pyra nexiahse?” āko ase. Ynara āko Moeze nymerohpyry jezuhnōko:

“Izyraeu tomo, imehnō zumoxike oritorỹko ase.

Ypoetory tō kara ke ozekītanohitorỹko ase,

zae ehtoh waro pyra exiketō ke,”

tykase.

²⁰ Orēpyrahxo Izaja kynexine roropa ynara karyhtao Ritonōpo omiryne:

“Tonetupuhse ywy juteutōkara a, jupipynỹpo tomo a.

Osenepoase roropa eya xine,

‘Yna akorehmako,’ kapynỹpo tomo a,”

tykase Izaja Ritonōpo omiryne.

²¹ Yrome Izyraeu tō poko ynara tykase:

“Juteu tō eahmary poko yokhmamyase toto kurākatohme repe.

Yrome jomipona pyra rokē nexiase toto.

Ymoipyra roropa nexiase toto,”

tykase Izaja Ritonōpo omiryne toto poko.

11

Izyraeu tō wānopyry se pyra Ritonōpo mā repe

¹ “Typoetory tō juteu tō turumekase Ritonōpo a,” āko matou ya? Arypyra ipunaka. Ywy roropa juteume ase. Aparāo paryme ase. Pējamī paryme roropa ase. Jurumekara Ritonōpo mana.

² Naeroro tynymenekatyā onurumekara Ritonōpo mana. Apitoryme tymenekase toto typoetoryme toto ehtohme. Ritonōpo omihpyry waro matose moro poko, Izyraeu hxirotopōpyry Eria a, Ritonōpo netaryme. Ynara tykase ynororo:

³ “Ritonōpo, urutōme onenyohyā totapase eya xine. Tynekarorykō zahkatoh typahpahse roropa eya xine. Ywy ro rokē opoetory akoīpyryme ase. Mame jētapary kuhnōko roropa mā toto,” tykase Eria pake.

⁴ Morarame ynara tykase Ritonōpo eya: “Omoro rokē kara. Tuhke jenetupuhnanō nae ro ase. Seti miume orēpyra exiketō ypoetory tō nae ro mana. Jenetuputyry tyya xine onurumekara mā toto. Wewe xihpyry, ahno naxikahpyry ēpataka porohpyra mā toto, ‘Kure mase,’ katohme,” tykase Ritonōpo.

⁵ Eria maronōpo tō sã mā juteu tō seromaroro. Toitoinē rokē Ritonōpo enetupuhnōko mā toto, seti miumākō menekatopōpyry sã Ritonōpo a pake. Tuhke pohto rokē Ritonōpo nymenekatyā nae mana. Ipynanopyrykō se toexiryke, tymenekase toto eya.

⁶ Tymenekase toto eya typoe rokene, ipyno xine toexiryke, kure aexirykōke pyra. Kynyrihpyrykō kurā pokoino tymenekase kuahtao xine, typoe rokē pyra kymenekarykō exiry, typoe rokē pyra kypyno xine exiry roropa.

⁷ Etatoko pahne, Izyraeu tō tukurākarykō se repe zae toehtohkōme Ritonōpo a. Yrome tokurehse toto. Tuhkākōkara rokē tukurākase eya. Yrome tukurākatohkō onenetupuhpyra imoihmākō kynexine. Naeroro tōmipona pyra exiketō poko ynara tykase Ritonōpo kynexine: “Ah onenetupuhpyra nexī toto,” tykase.

⁸ Ynara tymerose Ritonōpo omiryyme: “Ritonōpo poe otato pyra toehse toto. Onenetupuhpŷme roropa tyrise toto eya. Moro saaro seromaroro Izyraeu pakomotyā onenetupuhpyra mā toto. Etaryhtao eya xine otato pyra mā toto,” tykase.

⁹ Ynara tymerose Tawi a mokaro poko: “Naeroro otuhtoh konōto riryhtao eya xine, ah tyryhmasēme nexī toto,

toto wānohtohme.

¹⁰ Ritonōpo, tonurākōkara sā toh tyripoko! Jūme jamihme pyra tyripoko toto!” tykase Tawi Ritonōpo a. Morara tymerose Tawi a Ritonōpo omiryyme.

¹¹ Yrome jūme pyra juteu tō azahkuru osenetupuhnōko mā toto, axītao rokene. Jūme pyra toto wānohnōko roropa Ritonōpo mana. Ritonōpo omipona pyra juteu tō toehse exiryke. Morara exiryke imehnō typynanohse Ritonōpo a, zumoxike juteu tō ehtohme. Juteutōkara zumoxike juteu tō se Ritonōpo kynexine, typynanohse toto exiryke. “‘Senetupuh-tone roropa kypynanohtohkōme Ritonōpo a,’ āko mā juteu tō otarame,” tykase Ritonōpo oseya rokene.

¹² Juteu tō Ritonōpo omipona pyra toehse. Morara exiryke juteutōkara pynanohnōko Ritonōpo mana seromaroro. Onenetupuhpyra juteu tō kynexine. Morara exiryke juteutōkara enetupuhnōko seromaroro. Juteutōkara a kurākō ekarōko Ritonōpo mana seromaroro tōmipona pyra juteu tō toehse exiryke. Yrome juteu tomo a enetuputyryhtao ropa itamurumehxo Ritonōpo nekarory apoīko juteutōkara mana juteu tō maro.

Juteutōkara kurākary ropa poko Ritonōpo a

¹³ Oya xine juteutōkara a ynara āko ase, Ritonōpo nymenekahpyryme ase āmorepanekōme tōmiry kurā poko. Yronomyryme erohnōko ase āmoreparykō poko. Tākye roropa ase.

¹⁴ Otarāme oumoxike xine wekyry tō exīko juteutōkara Ritonōpo enetuputyry eneryke tyya xine. Mame otarame wekyry tō mā Ritonōpo enetuputyry se exīko roropa, juteu tomo. Mame otarame toto pynanohnōko Jezu mana.

¹⁵ Juteu tō se pyra toehse Ritonōpo ahtao kure toehse juteutōkara a, tymaro osepeme toto ehtohme. Māpyra juteu tō pyno ropa Ritonōpo ahtao kure kuhse exīko mana. Aorihtyā ēsemamyry ropa sā kure exīko mana.

¹⁶ Wyi ekeiryhtao, ekeisenā zokonaka kure ahtao tytororo kure exiry enetupuhnōko sytatose. Otyro mity kure ahtao amoriry roropa kure mana. (Moro saaro tonetupuhnanō osemazuhme Ritonōpo poetoryme toehse ahtao, seromato enetupuhnanō roropa ipoetoryme exīko, Aparāō ehtopōpyry samo.)

¹⁷ Mame otyro tarykase mana, oriwera. Mame toitoine amoriry tysahkase esemy a. Tymyakāmase toto oriwera itu htaõ amoriry ke, toto esahpyry po ahtatohme ropa. Moro oriwera amoriry sã juteu tã mana, isahkatyã samo. Mame enetupuhpyra toexirykõke Ritonõpo poenõme pyra toehse toto. Amarokõ juteutõkara, moro itu htaõ amoriry sã matose. Ritonõpo poenõme matose toehse enetuputyryke oya xine.

¹⁸ Naeroro mokaro, juteu tã, Ritonõpo onenetupuhpynõ onypoihtopyra ehtoko: “Tee, juteu tã se pyra Ritonõpo mana. Kymarokõ rokẽ menekase,” kara ehtoko. Amoriry sã rokẽ matose. Zoko sã pyra matose. Mame otyro eukuru yhtopyra mana amoriry wino imity aka. Yrome imity wino onuhnõko mana amoriry aka. Morararo matose. Kure oritorỹko Ritonõpo mana juteu tã pokoino.

¹⁹ Otarãme ynara ãko matose: “ÿ, amoriry isahkatyã sã juteu tã tymyakāmase yna ke,” ãko matose otarame.

²⁰ Ajojhe pyra mana. Amoriry isahkatyã sã juteu tã turumekase Ritonõpo a onenetupuhpyra toto exiryke. Mame typoenõme amarokõ tyrise eya mokaro esahpyry pona, Kyrixtu enetuputyryke oya xine. Yrome epyrypara ehtoko. “Kymarokõ rokẽ Ritonõpo poenõme sytatose,” kara ehtoko. Tomeseke ehtoko Ritonõpo onenetupuhkehpyra oehthokõme.

²¹ Otyro amoriry sahkary sã juteu tã tuãnohse Ritonõpo a onenetupuhpyra toto ahtao. Amarokõ roropa opynanohpyra xine Ritonõpo exiko mana onenetupuhpyra awahtao xine.

²² Moro poko Ritonõpo kure ehtoh enetupuhnõko sytatose. Yrome kyyrypyrykõ zehno exiry poko enetupuhnõko roropa sytatose. Tõmipona pyra exiketõ zehno mana. Yrome opyno xine mana ipyno exikehpyra awahtao xine onenetupuhkehpyra roropa awahtao xine. Naeroro tomeseke ehtoko. Turumekase oya xine ahtao, amoriry sahkary sã awãnohtorỹko roropa Ritonõpo mana.

²³ Morarame juteu tomo a Ritonõpo enetuputyryhtaõ ropa eya xine, typoenõme toto riko ropa Ritonõpo mana. Isahkahpyry riry ropa sã esahpyry pona, moro saaro typoenõme juteu tã riry waro Ritonõpo mana.

²⁴ Amarokõ juteutõkara oriwera amoriry itu htaõ sã matose. Mame moro itu htaõ amoriry tysahkase, arykahpyry aka tyritohme, tarykasã amoriryme ehtohme ropa. Moro sã matose. Osemazuhme Ritonõpo potoryme pyra mexiatose. Yrome seromaroro ipoetoryme toehse matose. Mame oriwera amorirỹpyry riry ropa tupime pyra Ritonõpo a. Moro sã juteu tã riry ropa tupime pyra Ritonõpo a mana typoenõme ropa toto ehtohme. Enetuputyryhtaõ eya xine typoenõme toto riko ropa Ritonõpo mana.

Emero pynanopyry se Ritonõpo exiry poko

²⁵ Wekyry tomo, Ritonõpo osenetupuhpõtõpyry tokare pyra kynexine aporo. Yrome seromaroro tokare toehse rahkene. Naeroro ase aosenetupuhpõtõpyry ekarõko oya xine, zuaro oehthokõme. Ynara mana, axitao rokẽ Ritonõpo enetuputyry se pyra juteu tã exiko mana. Juteutõkara pynanopyry poko, “Epo,” tykase Ritonõpo ahtao, Kyrixtu tonetupuhse ahtao toto a, morara toehse ahtao enetuputyry se exiko ropa juteu tã mana. Morohne poko ourutorỹko ase: “Kymarokõ rokẽ tymenekase Ritonõpo a, typoetoryme,” kara oehthokõme.

²⁶ Moromeĩpo juteu tō emero pynanohnōko Ritonōpo mana. Sero poko ynara tymerose Ritonōpo omiryne:

“Opynanohnekō oehnōko Xiāo pona ypoetory tō, tyrypyrykō rumekahpōkō, pynanohse.

²⁷ Ynara jomiry etapōko ase eya xine, Juzenu te, jomiry roropa ynekarohpyry eya xine, jūme toto maro exikehpyra exīko.”

²⁸ Omi kurā se pyra juteu tō toehse exiryke Ritonōpo epeme pyra toehse, zehno mā toto. Yrome morara toehse mokaro exiryke amarokō, juteutōkara, Jezu Kyrixtu enetupuhnōko matose. Māpyra moino ro Ritonōpo nymenekatyāme juteu tō exiryke toto pyno ro mana. “Ypoenōme matose,” tykase Ritonōpo pake Aparāo tomo a. Naeroro juteu tō pyno ro Ritonōpo mana.

²⁹ Ritonōpo kure ehtoh onytyromara mana. “Mokaro pynanohnōko ase,” karyhtao eya, toto pynanohnōko mana. “Moxiā menekāko ase ypoenōme toto ehtohme,” karyhtao eya, toto menekāko mana.

³⁰ Pake hkopyra Ritonōpo onenetupuhpyra mexiatose. Aomipona pyra mexiatose. Seromaroro opynanohtorỹko Ritonōpo mana, aomipona pyra juteu tō toehse exiryke.

³¹ Moro saaro imeĩpo juteu tō pynanohnōko Ritonōpo mana opyno xine ehtoh sā seromaroro. Toto pynanohnōko Ritonōpo mana tōmipona pyra toto ahtao ro seromaroro.

³² Oxisā toehse juteu tomo juteutōkara maro Ritonōpo a, aomipona pyra toexirykōke. Morara exiryke oxisā toto pynanohnōko roropa Ritonōpo mana.

“Kure mase, Ritonōpo,” kary poko

³³ Kure kuhse Ritonōpo mana imehnō motye emero. Tuaro kuhse roropa ynororo. Emero ehtoh waro mana. Ritonōpo osenetupuhtoh waro pyra sytatose ipunaka. Ayatory waro pyra roropa sytatose ipunaka.

³⁴ Ynara āko Ritonōpo omiry sero poko: “Kuesēkō osenetupuhtoh waro pyra sero pōkō mā emero.

Ritonōpo anamorepara mā toto ipunaka.

³⁵ Tykyryrykō onekaropitopyra mā toto Ritonōpo a epehmapotohme ropa eya imeĩpo,”

āko.

³⁶ Ynara exiryke, senohne emero tyrise Ritonōpo a. Ritonōpo poe emero toehse mana. “Emero motye kuhse kure mase, Ritonōpo,” ka-tohme eya xine emero tyrise Ritonōpo a. Naeroro: “Kure mase, Ritonōpo,” kakehpyra sehtone myarotokorōme.

12

Ritonōpo omipona kuerohthokō poko

¹ Wekyry tomo, kypyno xine Ritonōpo mā ipunaka. Naeroro os-ekarotoko onekarorykō kurāme eya. “Taro ase Ritonōpo, omipona rokē jehtohme,” kahtoko eya tūkye aehtohme. Morara awahtao xine zae matose exīko Ritonōpo poko.

² Ritonōpo se pyra exiketō typenetatohkō poko rokē mā toto. Mokaro ehtoh sā pyra ehtoko. Ōsenetupuhtohkō ikurākapotoko Ritonōpo a. Ōsenetupuhtohkō tukurākase ahtao eya, Ritonōpo penetatoh kurā kypoko

xine waro exīko matose, tākye Ritonōpo riry waro exīko roropa matose te, zae ehtoh waro roropa matose exīko.

³ Ritonōpo a tyjमितunuru tokarose ya imehnō amorepaneme jeh-tohme. Naeroro ynara āko ase oya xine, kure oehtohkō poko ōsenetuputyrykohtao onymotyēkara ehtoko. Zae osenetupuhtoko oehtohkō poko, oerohtohkō poko, enara, Ritonōpo poe tonetupuhse oya xine exiryke.

⁴ Kuokokō tuhke tȳpokōke mana. Mame kypokōkō tuhke tȳpokonohke mana.

⁵ Morararo sytatose Jezu Kyrixtu enetupuhnanomo. Tuhke kymarokō repe. Yrome toiro tokokē sā osenetupuhnōko sytatose Kyrixtu maro nymyry kuexirykōke. Mame kuokokō pokono atakorehmary sā atakorehmāko sytatose kuerohthokō poko kuahtao xine emero porehme.

⁶ Kypyno xine Ritonōpo mana ipunaka. Naeroro tyjमितunuru tyri-pose eya kukurohtaka xine tyotyoro kuerohthokō poko kuehtohkōme Ritonōpo nyrohmanohpotopōpyry poko. Tōmiry poko urutōme Ritonōpo nekarohpyry kyya xine ahtao, moro poko sehtone yronymyryme, Kuesēkō enetuputyryke kyya xine.

⁷ Imehnō akorehmaneme tyrise kuahtao xine Ritonōpo a, sakorehmatone toto. Imehnō amorepaneme tyrise kuahtao xine eya, samorepatone toto.

⁸ Imehnō typoremāse ahtao Ritonōpo enetuputyry poko, mame jamihme ropa toto riry waro kuahtao xine Ritonōpo poe, syjamih-tanohpotone ropa toto. Tȳkyryneke kuahtao xine tonahsē sekarotone imehnomo a. Kyyamene se pyra sehtone. Imehnō esēme awahtao xine, tomeseke ehtoko opoetory tō poko. Etuarimaketō akorehmary waro awahtao xine Ritonōpo poe tākye ehtoko toto akorehmary poko.

⁹ Ajohpe pyra ehtoko imehnō pyno oexirykō poko. Oorypyrykō zehno ehtoko. Zae se rokē ehtoko.

¹⁰ Imehnō Jezu poetory pyno ehtoko oxiekyryme oexirykōke Kyrixtu enetuputyryke oya xine. Kure rokē imehnō tyritoko roropa.

¹¹ Yronymyryme erohtoko. Akīme pyra ehtoko. Kuesēkō omipona ehtoko yronymyryme. Tākye ehtoko aomipona oexirykō poko.

¹² Jezu maro tuhke jeimamyry aropōko sytatose Ritonōpo esao. Moro poko ōsenetuputyrykō poko tākye ehtoko. Oetuarimarykohtao eanahtoko. Oturukehyra ehtoko Ritonōpo maro.

¹³ Ritonōpo poetory etuarimaryhtao axī ke akorehmatoko toto ōkyryrykō zokonaka ekarotoko roropa eya xine. Osa ekarotoko katonō nyhtohme atapyīkō tao.

¹⁴ Ritonōpo se pyra exiketomo a oryhmartykohtao: “Papa, moxiā ituarimapoko,” kara ehtoko Ritonōpo a. Ynara kahtoko: “Papa, moxiā ikurākako ropa,” kahtoko rokene.

¹⁵ Tākye exiketō maro awahtao xine atākyematoko. Xitaketō maro awahtao xine toto maro oxitatoko.

¹⁶ Imehnō Jezu poetory pyno ehtoko emero porehme. Epyrypara ehtoko. “Imehnō motye kure ase,” kara ehtoko. Osepeme ehtoko tymōkomokākara maro. “Imehnō motye tuarohxo ywy,” kara ehtoko roropa.

¹⁷ Popyra orirykohtao imehnomo a emȳpopyra ehtoko. Kure ehtoh poko rokē ehtoko imehnō neneryme emero, zae oehtohkō waro toto ehtohme.

18 Yronomyryme ehtoko osepeme oehtočkōme imehnō maro, oxiehno pyra oehtočkōme toto maro, emero porehme.

19 Wekyry tōme matose opyno xine jexiryke. Emÿpopyra ehtoko popyra tyrise awahtao xine imehno a. Ritonōpo rokē eraximatoko. Imeipo toto wānohnōko mana, iiryryry zehno toexiryke. Ynara tymerose Ritonōpo omiryryme. “Ywy roro popyra exiketō poko emÿpōko ase. Toto epehmāko ase iiryryrykō epehpyryme, āko Kuesēkō mana,” me tymerose Ritonōpo omiryryme.

20 Yrome ynara ehtoko, Ritonōpo omihpyry ae ro. Ynara tymerose: “Ozehno exikety omise ahtao, autuhmatoko. Tuna se ynororo ahtao, auhpatoko. Kure ozehno exikety riryhtao oya xine, otarame ehxirōko mana ozehno xine toehtopōpyry poko,” āko.

21 Tyyrypyry poko exikety ynara karyhtao oya xine: “Kyyrypyrykō poko sehtone,” karyhtao oya xine: “Arypyra ipunaka,” kahtoko eya xine. Popyra orirykohtao imehno a kure rokē tyritoko toto. Morara awahtao xine orēpyra exīko matose, enara.

13

Kowenu omipona kuehtokō poko

1 Ritonōpo a tyrise kowenu tō mana. Kowenu poetory tō roropa Ritonōpo poe tuisame mā toto. Naeroro toto omipona ehtoko emero porehme.

2 Kowenu omipona pyra kuahtao xine Ritonōpo nymenekatyā omipona pyra sytatose. Morara exiryke kowenu omipona pyra exiketō wānohnōko mā toto.

3 Kowenu poetory zuno pyra kurākō mana, yrome popyra exiketō mā toto zuno. Naeroro tuisa tō zuno se pyra awahtao xine kure rokē ehtoko. Mame kure rokē awahtao xine: “Zae mase,” āko mā toto oya xine.

4 Ritonōpo poe kowenu poetory tō mana opynanohtokōme. Yrome popyra awahtao xine, toto zuno ehtoko. Ritonōpo poe jamihme mā toto popyra exiketō wānohtohme. Ritonōpo poe ajoajohpākō wānohnōko mā toto. Popyra exiketō wānohyry zae mā rahkene.

5 Morara exiryke kowenu poetory tō omipona ehtoko. Ozehno xine toto exiryino rokē pyra toto omipona ehtoko. Yrome toto omipona zae exiry waro oexirykōke toto omipona ehtoko.

6 Morara exiryke kowenu omi poe roropa, kytinerūkō apiakāko sytatose kowenu tinerūme. Zae aerokurukohtao Ritonōpo nyrohmanoh-potoh poko erohnōko kowenu poetory tō mana.

7 Naeroro kowenu nepehmapotyā oya xine epehmatoko. Kure rokē tyritoko roropa toto emero porehme.

Imehnō maro zae rokē kuexirykō poko

8 Toiparo rokē osepekahpyra ehtoko imehno a. Epehmatoko toto. Morara exiryke imehnō pyno exikehpyra ehtoko. Imehnō pyno awahtao xine Ritonōpo nymeropohpyry omipona matose.

9 Ynara tymeropose Ritonōpo a: “Opyty kara nohpo ahtao ipoko pyra ehtoko. Imehnō onetapara ehtoko. Imehnō mōkomory onematonanohpyra ehtoko, ikyryrykō onematonanohpyra ehtoko roropa. Imehnō kyryry poko penetara ehtoko roropa.” Mame etyhyryme ynara tykase Ritonōpo kyra xine: “Imehnō pyno ehtoko, osepyno oehtočkō saaro,”

tykase. Moro etyhpyry omipona awahtao xine Ritonõpo nymeropohpyry omipona matose ipunaka.

¹⁰ Imehnõ pyno awahtao xine, toto onyhtomara matose. Naeroro imehnõ pyno awahtao xine, Ritonõpo nymeropohpyry omipona matose exïko emero porehme.

¹¹ Etatoko pahne, Jezu oepyyry ropa waro matose. Naeroro ipakatyã sã ehtoko. Ritonõpo nymeropohpyry omipona kuahtao xine ipakatyã sã sytatose. Kyrixtu enetupuhpitoryhtao kyya xine okyna ro aepyyry ropa kynexine. Okyna hkopyra aepyyry ropa mana seromaroro.

¹² Kuesëkõ oepyyry ropa ãmepyyry sã mana. Ëmehsasaka mana okynã pyra Jezu oepyyry ropa exiryke. Naeroro kyyrypyrykõ xihpyry surumekatone. Ritonõpo omipona rokë sehtone. Soutatu sã Kuesëkõ jamitunuru sapoitone kyyrypyrykõ poko pyra kuehtohkõme.

¹³ Zae rokë sehtone kuomirykõ poko, kynyrirykõ poko roropa, ihximyra kuehtohkõme imehnõ neneryme. Eukuru enyryhtao emotyëkara sehtone. Etÿpyra roropa sehtone. Imehnõ nohpo poko pyra sehtone. Ajoajohpe pyra sehtone. Atatapoipyra sehtone. Imehnõ zumoxike pyra roropa sehtone.

¹⁴ Kypenetatohkõ poko kuahtao xine iiryyryryme exïko sytatose. Naeroro kypenetatohkõ poko pyra sehtone. Yrome Kuesëkõ Jezu Kyrixtu tyjamitunuru ekarõko kyya xine mana soutatu tõ esë pyrou ekarory samo typoetory tomo a. Naeroro: “Ajamitunuru tyriko yna kurohtaka orëpyra yna ehtohme õmipona,” kahtoko Kyrixtu a.

14

Popyra imehnõ Jezu poetory onyripyra sehtone

¹ Kure rokë ehtoko imehnõ Jezu poetory tõ maro. Jamihme pyra toto ahtao ro Jezu enetuputyry poko, eahmako toto amaro xine toto ehtohme. Oseosezuhpyra ehtoko toto maro, toto osenetupuhtoh poko.

² Toitoinne Jezu poetory emero otuhnõko. Yrome imehnõ mã jamihme hkopyra enetuputyryke tyya xine tõsë onõpyra, tonahsë rokë enahnõko mã toto.

³ Amarokõ emero otuhnõko matose. Naeroro: “Popyra mokyro, zuaro pyra rokë mana,” kara ehtoko imepÿ poko, tõsë onõpyra exikety poko. Morararo tonahsë rokë enahneme awahtao xine: “Popyra mokyro,” kara ehtoko imepÿ poko, emero otuhkety poko. Typoetoryme tyrise toto exiryke Ritonõpo a: “Popyra mokyro,” kara ehtoko ipoko xine.

⁴ Zae pyra sytatose imepÿ poetory popyra ehtoh ekaroryhtao kyya xine. Tosë omipona ehtoh poko mokyro mana. Zae ahtao: “Zae mase,” äko esë eya mana. Yrome azahkuru ahtao: “Azahkuru mase,” äko mana. Tyjamitunuru riry waro Kuesëkõ mana ikurohtaka zae rokë aehtohme. Naeroro zae rokë exïko mokyro mã rahkene.

⁵ Toitoinne matose ynara äko: “Toitoinne ãmepyyry kurehxo mana, imehnõ ãmepyyry motye,” äko, yrome imehnõ mã ynara äko: “Emero ãmepyyry oxisã ya,” äko. Morohne poko osenetupuhtoko otupipyra oehtohkõme.

⁶ Toiro ãmepyyry menekaryhtao Jezu poetory a atãkyematohme, kure rokë Kuesëkõ ritohme moro ãmepyyry menekãko mana. Morararo tonahsë enapyryhtao eya kure rokë Kuesëkõ ritohme moro enahnõko mana. “Kure mase Ritonõpo, senohne onekarohpyryme mana, yna napyryme,”

karyke eya Ritonõpo a. Imepÿ mã tõsẽ onõpyra ahtao, kure Kuesẽkõ ekarõko roropa mana, “Kure mase,” karyke eya roropa Ritonõpo a.

⁷ Kypokoino xine rokẽ pyra isene sytatose, kypokoino xine rokẽ pyra orihnõko roropa sytatose.

⁸ Isene kuahtao xine, kure Kuesẽkõ ritohme kyya xine isene sytatose. Kuorikyrykohtao, kure Kuesẽkõ ritohme orihnõko sytatose. Naeroro Kuesẽkõ poetoryme sytatose orihpyra ro kuahtao xine. Kuorikyrykohtao ipoetoryme ro sytatose.

⁹ Kyrixtu kynorihne. Mame kynẽsemãne ropa toorihxĩpo orihpyra exiketõ esẽme ehtohme te, aorihtyã esẽme ehtohme roropa.

¹⁰ Amarokõ ke? Oty kato: “Popyra mokyro,” ãko matou imepÿ poko? Oty kato: “Moky xihpyry,” ãko roropa matou? Yrome kymarokõ emero Ritonõpo ãpataka exĩko kuapiakatohkõme eya.

¹¹ Ynara tymerose Ritonõpo omiryne sero poko:

“Ywy ase Ritonõpo Orihpÿme Exikety, ãko Kuesẽkõ mana.

Naeroro sero põkõ emero porehme tosekumuru po porohnõko mã toto jẽpataka.

‘Ritonõpome mase,’ ãko toh mã ya emero porehme,” me tymerose.

¹² Naeroro kymarokõ emero Ritonõpo ezuhnõko sytatose kuehtopõpyrykõ poko sero nono po.

Imehnõ Jezu poetory azahkuru onyripopyra sehtone

¹³ Morara exiryke imehnõ Jezu poetory tõ onykerekeremara sehtone. Ynara rokẽ osenetupuhtoko, zae rokẽ sehtone imehnõ Jezu poetory tõ neneryme. Morara kuahtao xine: “Mokyro zae pyra mana,” kara imehnõ mana kypoko xine. Mãpyra zae pyra ehtoh poko kuahtao xine azahkuru exĩko roropa mã toto kuenerykõke.

¹⁴ Kuesẽkõ Jezu Kyrixtu poe ynara zuaro ase, tõsẽ onyry iirypyryme pyra mana, ahno naxikahpyry ãpataka tyrise ahtao ro, joroko zohme tokarose ahtao ro imehnomo a ekamotohme ropa imeĩpo. Yrome iirypyryme enetuputyryhtao oya xine, morara ahtao iirypyryme oya xine mana.

¹⁵ Imepÿ Jezu poetory zae pyra tyrise kyya xine ahtao tõsẽ onyryke kyya xine mokyro pyno nymyry pyra sytatose. Toto pyno Kyrixtu exiryke kynorihne toto pynanohtohme. Naeroro toto pyno sehtone roropa. Eya xine popyra moro tõsẽ onyryhtao kyya xine, onõpyra sehtone toto maro kuahtao xine.

¹⁶ Otarãme onyryrykõ kure oya xine repe, yrome imehnomo a otarame popyra mana. Morara ahtao tomeseke ehtoko imehnõ onyporemãkapopyra oehtohkõme roropa.

¹⁷ Ynara exiryke, Kuesẽkõme Ritonõpo enetuputyryhtao kyya xine tõsẽ poko torẽtyke pyra sytatose, eukuru tõkehko poko roropa. Yrome kure ehtoh poko enetupuhnõko sytatose te, imehnõ pyno kuehtohkõ poko, tãkye kuehtohkõ poko Ritonõpo Zuzenu poe, enara osenetupuhnõko sytatose Ritonõpo enetuputyryhtao kyya xine Kuesẽkõme.

¹⁸ Morararo Kyrixtu omipona kuahtao xine Ritonõpo zamaro sytatose exĩko, imehnomo a roropa kure sytatose exĩko.

¹⁹ Naeroro orẽpyra sehtone osepeme kuexirykõ poko imehnõ maro. Satakorehmatone orẽpyrahxo kuehtohkõme Kyrixtu enetuputyry poko kyya xine.

²⁰Ritonõpo nyrihpyry imepÿ kurohtao onyryhmara sehtone azahkuru kuexirykõ poko. Emero rokẽ onõpopyra ehtoko imehnomo a ise pyra toto ahtao. Emero tõsẽ kure kuohkõme repe, yrome ahno nyrihpyry zotÿpyryme toehse ahtao joroko zohme, moro onõpyra sehtone imehnõ iirypyryme riporyino.

²¹Zae sytatoše, imehnõ iirypyryme onyripyra kuahtao xine. Otarãme kyya xine tõsẽ onyry kure, jehnahpyry enyry roropa kure. Yrome imepÿ Jezu poetory a morohne onyry iirypyryme ahtao onõpyra sehtone ipunaka.

²²Emero rokẽ onyry kure oya xine ahtao moro poko epyrypara ehtoko. Moro poko osenetupuhtoko Ritonõpo neneryme rokene. Mame zae ehtoh waro awahtao xine zae rokẽ ehtoko. Zae ehtoh poko rokẽ awahtao xine, tãkye matose exiko.

²³Yrome: “Nary,” karyhtao oya xine: “Otarãme senohne onyry ya popyra mana,” karyhtao oya xine, mame moro onyryhtao oya xine, popyra matose Ritonõpo a exiko. Zae ehtoh tonetupuhse oya xine repe. Yrome zae ehtoh poko pyra mexiatose. Morara exiryke zae ehtoh enetuputyryhtao oya xine yrome tyorõ poko awahtao xine oorypyrykõ poko matose.

15

Imehnõ Jezu poetory tõ akorehmary poko tãkye toto ehtohme

¹Orẽpyra kuahtao xine Jezu enetuputyry poko, imehnõ jamihme hkopyra exiketõ sakorehmatone, toetuarimarykõ poko poremãpyra toto ehtohme. Kypenetatohkõ poko rokẽ pyra sehtone.

²Imehnõ Jezu poetory tõ sakorehmatone, orẽpyrahxo toto ehtohme Jezu enetuputyry poko, tãkye roropa toto ehtohme.

³Morararo Kyrixtu kynexine. Typenetatoh poko pyra kynexine. Ynara tymerose Ritonõpo omiry me moro poko: “Õkerekereematopõpyry sã opoihtonanommo a, ykerekere mãko mã toto ypoihtõko roropa mã toto,” tykase Jezu Tummy a.

⁴Emero Ritonõpo omiry tymerose kuamorepatohkõme, kure kuexirykõ eraximatohme roropa kyya xine. Ritonõpo omiry omipona kuahtao xine atãkyemãko sytatoše. Kuetuarimarykõ poko penekehpyra roropa sytatoše. Kure kuehtohkõ oneraximakehpyra sytatoše.

⁵Ritonõpo poe poremãpyra sytatoše kuetuarimarykohtao. Ritonõpo poe atãkyemãko sytatoše. Naeroro ynara ãko ase Ritonõpo a opoko xine: “Roma põkõ akorehmako Papa, Omükuru Jezu Kyrixtu sã toto ehtohme ipoenopyry ke eya xine. Morara ahtao oxisã osenetupuhnõko mã toto.

⁶‘Kure mase Ritonõpo Kuesëkõ Jezu Kyrixtu Zü kurã mase,’ ãko mã toto oximõme,’ ãko ase Ritonõpo a.

Jezu Kyrixtu poko omi kurã etary poko juteutõkara a

⁷Mame imehnõ Jezu poetory pyno ehtoko, opyno xine Kyrixtu ehtoh samo. Imehnõ Jezu poetory pyno awahtao xine: “Kure Ritonõpo mana, ipoetory tõ osepyro exiryke,” ãko mã toto oenerykõke.

⁸Etatoko pahne, juteu tõ akorehmaneme toehse Kyrixtu, zae Ritonõpo ehtoh waro toto ehtohme. Aparão tõ zurutopõpyry ae ro Ritonõpo a tooehse ynoro,

⁹ juteutōkara akorehmatohme roropa: “Kure mase, Ritonōpo,” ka-tohme eya xine typynanopyrykō poko eya. Ynara tymerose Ritonōpo omiryeme:

“Morara exiryke, ‘Kure mase Ritonōpo’ āko ase juteutōkara netaryme. Eremiāko ase kure oehtoh poko,”

tykase.

¹⁰ Ynara tymerose roropa:

“Atākyematoko juteutōkara, Ritonōpo nymenekatyā maro (juteu tō maro),” tykase.

¹¹ Ynara tymerose roropa Tawi a:

“Kure Kuesēkō tyritoko juteutōkara.

‘Orēpyra mase Ritonōpo,’ kahtoko eya emero porehme,” me tymerose.

¹² Ynara roropa tymerose Izaja a:

“Tawi pary enurūko mana, Jese mūkuru;

Orēpyra exīko mana, juteutōkara esēme.

Mame mokyro enetuputyryke tyya xine tosēkōme, kure toexirykō eraximāko mā toto,”

tykase.

¹³ Ritonōpo poe kure kuehtohkō eraximāko sytatose. Naeroro ynara āko ase Ritonōpo a opoko xine: “Papa Kapuaono, opoetory tō ākyemapoko, torētyke pyra tyriko toto oenetuputyryke eya xine. Mame Ouzenu jamitunuru ke orēpyrahxo tyriko toto, kure toehtohkō eraximary poko,” āko ase opoko xine.

Orēpyra Pauru ehtopōpyry poko pape merory poko

¹⁴ Wekyry tomo, ynara osenetupuhnōko ase opoko xine, kure ehtoh poko matose kokoro rokene. Tuarohxo roropa matose. Naeroro imehnō amorepary waro matose.

¹⁵ Yrome sero pape meroryhtao ya, orēpyra sā ourutorỹko ase wenikehpyra oehtohkōme ynekarohpyry poko. Orēpyra ase, Ritonōpo a tymenekase jexiryke.

¹⁶ Jezu Kyrixtu poetoryme tymenekase ywy juteutōkara amorepatohme. Ritonōpo maro oturukety sā ase erohnōko, juteutōkara amorepary poko Jezu Kyrixtu enetupuhtohme eya xine. Juteutōkara Jezu enetuputyryhtao, Ritonōpo omipona exīko mā toto. “Imehxo mase, yna esē mase,” āko mā toto Ritonōpo a. Mame morara kary etaryke tyya tākye Ritonōpo exīko mana. Mame kure exīko roropa mā toto Ritonōpo neneryme, aosenetupuhtohkō tyrise exiryke Ritonōpo Zuzenu a.

¹⁷ Jezu Kyrixtu maro jexiryke tākye rokē ase jerohtoh poko, Ritonōpo nyrohmanohpotopōpyry poko ya.

¹⁸ Pake Kyrixtu poe juteutōkara amorepary poko exiase, enetupuh-tohme toto a, Ritonōpo omipona toto ehtohme. Aomipona toehse mā toto jomiry etaryke tyya xine te, kure jehtopōpyry eneryke roropa tyya xine. Morara kary poko ihximyra ase.

¹⁹ Ritonōpo jamitunuru eneryke tyya xine te, kurākōkara kurākatopōpyry eneryke tyya xine roropa Ritonōpo omipona toehse mā toto, Ritonōpo Zuzenu jamitunuru ymaro exiryke. Naeroro jytoryhtao Jerusarē poe Iriria pona ynara ase: “Kyrixtu enetuputyryhtao oya xine opynanohtorỹko Ritonōpo mana,” asene imeimehnō netaryme pata tō punero.

²⁰ Moino ro omi kurā poko imehnō amorepary se exiase. Kyrixtu poko onetapitopyra exiketō amorepary se exiase toto patary poro, Kyrixtu waro pyra ro toexirykōke.

²¹ Ynara tymerose Ritonōpo omiryne moro poko: “Zuruhnō ipoko mā enēko mā toto.

Onetapitohnō mā enetupuhnōko mā toto.”

Naeroro Kyrixtu onetapitopyra exiketō zurūko ase ipoko.

Toytory se Pauru ehtopōpyry Roma pona

²² Moino ro oenese xine jytory se exiase repe. Yrome tokurehse ywy, imehnō Jezu onetapitopyra exiketō amoreparyke ro ya omi kurā poko.

²³ Yrome seromaroro jerohtoh taro tōtyhkase. Naeroro oenese xine jytory se ase.

²⁴ Otarāme ytōko ase rahkene oenese xine. Expania pona jytoryhtao oenerykō se ase. Morarame okynā pitiko amaro xine jahtao, otarame jakorehmāko matose Expania pona jytotohme.

²⁵ Yrome seromaroro Jerusarē pona ytōko ase aporo, Jezu poetory tō Jerusarē pōkō akorehmase. Ynara exiryke,

²⁶ Jezu poetory tō Masetonia po te, Akaia po roropa tytinerūkō ekarory se toehse, pitiko rokē pyra, tymōkomokākara akorehmatohme, Ritonōpo poetory tō akorehmatohme Jerusarē po. Mokaro tinerū arose ytōko ase Jerusarē pōkomo a ekarotohme.

²⁷ Mokaro Masetonia pōkō juteutōkara, Akaia pōkō roropa juteutōkara. Jezu tonetupuhse eya xine tamorepase toexirykōke Jerusarē pōkomo a. Naeroro tytinerūkō ekarory se mā toto juteu tomo a, etuarimaketomo a. Juteutōkara tŷkyryrykō apiakary kure ya mana juteu tō akorehmatohme atakorōme toexirykōke.

²⁸ Morarame moro tineru tokarose ya ahtao eya xine, mokaro nekarohpyry tytororo ekarōko ase juteu tomo a, Jerusarē pōkomo a. Morotoino ytōko ase oenese xine, Expania pona jytoryhtao.

²⁹ Mame oya xine toytose jahtao, ourutorŷko ase itamurume Kyrixtu nyrytā kurā poko. Imehnō motye kure jyriko ynororo. Moro poko ourutorŷko ase tākye oehtohkōme.

³⁰ Wekyry tomo, Kuesēkō Jezu Kyrixtu tonetupuhse roropa oya xine, imehnō pyno matose roropa Ritonōpo Zuzenu nae oexirykōke, āmorepanekōme. Aomipona matose. Naeroro ajohpāme sā ōtururukohtao Ritonōpo a yronymyryne oturutoko ypoko, orēpyra jehtohme jerohtoh poko.

³¹ “Pauru ewomako Papa, onyhtomara Jutea pōkō ehtohme, onetapara ōmipona pyra exiketō ehtohme,” kahtoko Ritonōpo a. “Tākye opoetory tō tyriko Papa, Jerusarē pōkomo. Pauru narohpyry apoiry poko tyya xine, tākye tyriko toto Papa,” kahtoko Ritonōpo a.

³² Mame morararo ōtururukohtao Ritonōpo a ypoko tākye ase exiko toeporehkase jahtao oya xine, jaropory se Ritonōpo ahtao. Mame kure oturūko sytatose oximaro toehse kuahtao xine.

³³ Jakorō tomo, Ritonōpo poe torētyke pyra sytatose. “Papa Kapuaono, Roma pōkō pyno exiko. Ewomako toto,” āko ase Ritonōpo a. Naeroro oewomatorŷko mana.

¹ Kure rokē kuoryxirykō Pepe aropōko ase oya xine. Jezu poetoryme ynororo. Sēkerea po Jezu poetory tō akorehmaneme mana.

² Naeroro kure mokyro tyritoko, oya xine toytose ahtao. Osa ekarotoko eya atapykō tao. Kuesēkō pokoino mokyro tyritoko kure. Toipe Ritōnōpo poetoryme kuahtao xine imehnō Jezu poetory rīko sytatose kure. Tuhkākō takorehmase roropa eya. Ywy roropa takorehmase eya tytapyi tao. Naeroro takorehmane se ynororo ahtao akorehmatoko.

³ “Kure pāna matou?” kary se ase Pirixira a, Akira a roropa. Ymaro erohketōme toto exiryke Jezu Kyrixtu erohtoh poko.

⁴ Osepyno pyra toh kynexine. Orikyise toh kynexine ypynanohtohme. Naeroro, “Kure mase,” kary se ase eya xine. Ywy rokē kara, tuhkākō Jezu poetory tō roropa juteutōkara, “Kure mase,” kary se ynanase toto a.

⁵ “Kure pāna matou?” kary se roropa ase Jezu poetory tomo a oximōme exiketomo a itapykō tao.

“Kure pāna mano, jepe Epeneto?” kary se ase Epeneto a. Mokyro osemazupu Kyrixtu enetupuhne moero Azia po.

⁶ “Kure pāna mano Maria?” kary se ase roropa. Yronymyryme mokyro nerokuase ākorehmarykō poko.

⁷ “Kure pāna matou Ātoroniku, Junia maro?” kary se ase. Juteu tō mokaro ysamo. Ymaro āpuruhpyry tao toh nexiase. Mokaro warohxo Peturu tō mana. Jezu poetoryme toehse toto osemazuhme onenetupuhpyra ro jahtao.

⁸ “Kure pāna mā Āpyriato? Opyno ase ipunaka Kuesēkō poetoryme oexiryke.

⁹ Kure pāna mā Upanu?” kary se ase. Yna maro erohketyme ynororo, Kyrixtu erohtoh poko. Extaki a roropa: “Kure pāna mā moero? Opyno ase. Jepeme mase,” kary se ase.

¹⁰ “Kure pāna mano Apere?” kary se ase. Kyrixtu onurumekara mokyro ehtopōpyry waro ase. Tuhke tyhtomase ynororo Kyrixtu enetuputyryke eya yrome porempāpyra ynororo. “Kure pāna matou?” kary se ase roropa Arixtopuru tomo a, itapyi taōkō maro.

¹¹ “Kure pāna mā Erotiāo?” kary se ase. Juteume mokyro ysamo. Mokaro a roropa Jezu poetory tō Nasezu tapyi taōkomo a: “Kure pāna matou?” kary se ase roropa mokaro a.

¹² “Kure pāna matou Tyripena, Tyripoza roropa?” kary se ase. Erohnōko mā toto Kuesēkō erohtoh poko. Jepe kurano a, Perexiti a: “Kure pāna mano?” kary se ase roropa, erohketyme nymyry exiryke Kuesēkō erohtoh poko.

¹³ “Kure pāna matou?” kary se ase Rupo tomo a, jē maro. Erohkety orēpyra nase Kuesēkō erohtoh poko. Jē roropa tumūkuru sā jyriase kure rokene.

¹⁴ “Kure pāna matou Axīkyrito te, Perekōti te, Eremese te, Pataropa te, Eremasa te, emero Jezu poetory tō amaro exiketō maro. Kure pāna matou?” kary se ase oya xine.

¹⁵ “Kure rokē pāna matou?” kary se ase Piroroku tomo a Juria maro te, Nereu tomo a aoryxiry maro, Orīpa a te, emero Ritōnōpo poetory tō roropa imaro xine exiketomo.

¹⁶ Oseahmatoko atakorōmākō sā oexirykōke. “Kure pāna matou?” kary se roropa oya xine Kyrixtu poetory tō taro, emero porehme.

Tuaro ehtoko oenekunopyrykōino

¹⁷ Wekry tomo, ynara kary se ase oya xine. Tomeseke ehtoko tyorõ poko ãmorepanekõ poko. Æmorepatopõpyrykõ tyorõmary se mã toto. Os-eosezuhnõko mã toto oxiehno Jezu poetory tõ ritohme. Jezu enetuputyry rumekapory se mã toto imehnomo a. Æmorepatopõpyrykõ rumekapory se mã toto. Naeroro mokaro maro pyra ehtoko.

¹⁸ Morara kananõ mã Kuesëkõ Kyrixtu erohtoh poko pyra mã toto. Typenetatoh poko rokë mã toto. Omi kurã ke sã imehnõ enekunohnõko mã toto. Tuario pyra exiketõ pyryparyke roropa tyya xine toto enekunohnõko mã toto. Naeroro mokaro poko tomeseke ehtoko os-enekunohpopyra oehtohkõme.

¹⁹ Omi kurã omipona oehtohkõ poko zuaro imehnõ mana emero. Naeroro tãkye ase opoko xine. Kure ehtoh poko zuaro oexirykõ se ase. Yrome iirypyryme ehtoh poko tuaro pyra oexirykõ se ase.

²⁰ Ritonõpo poe torëtyke pyra sytatose. Okynã pyra joroko tamuru akurihmõko Ritonõpo mana opupurukõ zopikoxi. Ijamitunuru enahkapõko mana ohtomazomopyra xine aehtohme.

Kuesëkõ Jezu kure oritorÿko mana.

²¹ “Kure pãna matou?” kary se Timoteu tõ oya xine. Ymaro erohketyme ynororo. Morararo Ruxiu te, Jasão te, Soxipatoro, enara. “Kure pãna matou?” kary se mã toto oya xine. Juteu tõ mokaro ypanõkomo.

²² Ywy ase, Terexiu, sero pape merone. Ywy roropa: “Kure pãna matou?” kary se ase oya xine, Jezu poetory tomo.

²³ Sero tapyi esë roropa Kaju: “Kure pãna matou?” kary se roropa mana. Itapyi tao Jezu poetory tõ mã oximõnõko. Eraxitu roropa. Sero pata tinerũ eraseme ynororo. “Kure pãna matou?” kary se ynororo oya xine. Kuakorõkõ Kuatedu roropa, morara kary se roropa oya xine mana.

²⁴ “Kure rokë Roma põkõ tyriko Papa,” ãko ase Kuesëkõ Jezu Kyrixtu a.

“Kure mase, Ritonõpo imehxo,” katoh sero

²⁵ “Kure mase Ritonõpo. Emero motye tuisamehxo mase,” sykatone. Ynororo rokë orëpyra kyrirykõ waro mana, Jezu enetuputyry poko porempãpyra kuehtohkõme. Omi kurã poko imeimehnõ amorepase ytoy-toase Jezu Kyrixtu poko. Pake Ritonõpo tõsenetupuhtopõpyry onekaropyra kynexine sero põkomo a.

²⁶ Yrome seromaroro jarao tõsenetupuhtopõpyry tyripose Ritonõpo a. Urutõ kõ nymerotyã ae tõsenetupuhtopõpyry poko emero pata põkõ tar-ãrõtanohpõko Ritonõpo mana enetupuhtohme toto a, tõmipona roropa toto ehtohme.

²⁷ Toiro Ritonõpo mana. Ynororo rokë tuaro mana emero porehme. Naeroro: “Kure mase Ritonõpo, emero motye imehxo mase,” kakehpyra sehtone eya, Jezu Kyrixtu tonehpose eya exiryke kyya xine. Enara.

1 KORĪTIU

Pauru Nymerohpyry Korītu pōkō Neneryme

1 Coríntios

Ekarotopo

Sero pape tymerose Pauru a Jezu Kyrixtu enetupuhnanō neneryme pata Korītu po. Torētyke kynexine Jezu poetory tō poko, zae pyra toehse toto exiryke omi kurā Jezu poko enetupuhxīpo. Tamorepase toto Pauru a apitoryme toytose ahtao Korītu pona, 18me nuno taropose ahtao eya toto amoreparry poko (Atos 18.1-18). Mame atae pyra toehse toh kynexine Ritonōpo omiry poko te, oximaro toto ehtoh poko roropa. Atapiakāko toh kynexine ahno rokē ekahmaryme, Jezu ekahmaryme pyra. Naeroro toto akorehmary se Pauru kynexine atae toto ehtohme ropā Jezu omipona.

Sero pape ao

Pauru osekarotopōpyry 1.1-9

Atapiakāko ahno ekahmaryme 1.10–4.21

Imehnō poko enetupuhnanomo 5.1-13

Enetupuhnanō hxirōko juize ēpataka 6.1-11

Zae ehtoh ōkokō poko 6.12-20

Tuaro ehtoh pytary poko 7.1-40

Zae ehtoh onenetupuhpynō maro 8.1–11.1

Zae ehtoh enetupuhnanō maro 11.2-34

Zuzenu Kurā nekarory 12.1–14.40

Kyrixtu ēsemamyry ropā, kymarokō roropa 15.1-58

Tīneru ekarory Jezu poetory tō akorehmaryme Jutea po 16.1-4

Aosekazumatopo 16.5-24

¹ Ynanymerohpyry moro onenerykōme Jezu poetory tomo, Korītu pōkomo. Ymaro Soxitene nase sero merory poko. Jakorōme ynororo Jezu enetuputyryke tyya. Ywy ase Pauru. Ritonōpo nymenekahpyryme ase, imehnō amorepaneme, Jezu Kyrixtu poko.

² Ynanymerohpyry moro Korītu pōkō neneryme Ritonōpo poetory tō neneryme, Jezu Kyrixtu enetupuhnanō neneryme. Toahmase matose eya tymaro oehtohkōme. Imaro toehse matose, Jezu Kyrixtu a tukurākase oexirykōke, emero Kuesēkō Jezu enetupuhnanō maro, emero pata tō punero.

³ Ynara āko ase Ritonōpo a opoko xine: “Papa Kapuaono, kure rokē opoetory tō tyriko. Torētyke pyra tyriko toto,” āko ase. Morara āko ase Jezu Kyrixtu Kuesēkomo a roropa, enara.

Kyrixtu maro kure kyritorýko Ritonōpo mana

⁴ Kokoro rokē kure oritorýko Ritonōpo mana Tumūkuru Jezu Kyrixtu enetuputyryke oya xine. Naeroro, “Kure mase Papa,” āko ase Ritonōpo a opoko xine.

⁵ Kyrixtu maro oexirykōke emero nae exiketō sā matose. Imaro oexirykōke orēpyra exīko matose omi kurā poko imehnō zururu poko. Otupipyra roropa matose zae ehtoh waro oexirykōke.

⁶ Kyrixtu poko onetahpyrykō tonetupuhse oya xine yronomyryme. Naeroro aomipona matose.

⁷ Emero nae exiketō sā matose, Ritonōpo Zuzenu nekarory emero mapoiatose. Jezu Kyrixtu Kuesēkō enehpōko ropa Ritonōpo mana sero pōkō neneryme emero. Aepyry ropa eraximaryme oya xine Ritonōpo Zuzenu nekarory mapoiatose.

⁸ Kokoro rokē porempāpyra oritorỹko Ritonōpo mana onenetupuhkehpyra oehtohkōme, tyrypyhpyke pyra oehtohkōme Kuesēkō Jezu Kyrixtu oepyry ropa ahtao.

⁹ Zae rokē Ritonōpo mana kyya xine. Eya toahmase matose, Tumūkuru marōme oehtohkōme, Jezu Kyrixtu Kuesēkō epeme oehtohkōme.

Atapiakāko Jezu poetory tō mana

¹⁰⁻¹¹ Wekyry tomo, Kyroe ekyry tō juruase opoko xine, ōsezusezukurukō poko. Naeroro ynara kary se ase oya xine, Kuesēkō Jezu Kyrixtu poetoryme oexirykōke, oseosezuhpyra ke ehtoko. Osepyno ke ehtoko yronomyryme. Oxisā enetupuhtoko. Oxisā tuaro ehtoko.

¹² Yrome toitoine matose ynara āko: “Pauru maro rokē ase,” āko. Imehnō: “Aporu maro rokē ase,” āko. Imehnō: “Peturu maro rokē ase,” āko roropa. Imehnō: “Kyrixtu maro rokē ase,” āko. Atae pyra matose, oxiehno exiketō samo.

¹³ Mame atae pyra awahtao xine Kyrixtu apiakāko sā matose. Ywy Pauru orihpyra exiase wewe poko omyakākōme, oorypyrykō korokatohme. Naeroro: “Pauru poetoryme tōpurihkase ywy,” kara ehtoko. “Kyrixtu poetoryme ase,” kahtoko rokene. Oseosezuhpyra ehtoko.

¹⁴ Morara exiryke tākye ase oēpurihkara xine jexihpyry poko. Asakoro rokē tōpurihkase ya, Kyrixtu, Kaju, enara rokene:

¹⁵ “Typoe rokē tōpurihkase toto Pauru a, typoetoryme,” karyino.

¹⁶ Aō, imepỹ roropa tōpurihkase ya, Extepana, jekyry tō maro. Imehnō tōpurihkase ya ahtao zuaro pyra ase, tuenikehse.

¹⁷ Kyrixtu a tonyohse ywy ahno ēpurihkatohme pyra. Jenyohne typoko imehnō amorepatohme. Toto amoreparyhtao ya zuaro exikety omiry sā pyra jomiry nexiase. Emese kure jomiry ahtao ynara kara mehtory: “Orēpyra Jezu Kyrixtu mana. Iiryryymākō kurākary waro kuhse mana. Toorihse toexiryke kukurākatorỹko mana,” kara mehtory.

Kyrixtu mokyro, Ritonōpo jamitunuru, ituarōnory, enara

¹⁸ “Kyrixtu toxixihmapose wewe pokona kukurākatohkōme,” kary poko ynara āko Ritonōpo nukurākatyamo: “Tyjamitunuru ke Ritonōpo kukurākatorỹko mana toorihse Jezu exiryke kymyakākōme,” āko mā Ritonōpo nukurākatyamo. Yrome apotoimo htaka ytoketō ynara āko: “Oty katohtoorihse nae? Toiparo rokē toorihse,” āko toto ajohpe rokene.

¹⁹ Moro poko ynara tymerose Ritonōpo omiryne:

“Zuaro exiketō mā tyya xine rokē zuaro mā toto.

Yrome zuaro pyra toto ripōko ropa ase.

Sero pōkomo a tuarohxo mā toto,

yrome ya zuaro pyra toh mana,”

tykase Ritonōpo pake.

²⁰ Morara exiryke otara āko zuarohxo exiketō nae Ritonōpo a? Otara āko orēpyra oturuketō roropa nae? Imehnō ezuezuhtanō roropa? Otara āko toh nae Ritonōpo a? Arypyra: “To! Zuarohxo mā toto,” āko Ritonōpo onenetupuhpynomo sero nono pōkomo. Yrome Ritonōpo a zuaro pyra mā toto ipunaka. “Zae ynanase Ritonōpo a zuarohxo yna exiryke,” āko toh mā repe. Azahkuru rokē morara āko mā toto.

21 “Ajohpanorykomo,” āko Jezu onenetupuhpynō mā yna omiry poko Jezu enetuputyry poko. “Zuaro pyra matose,” āko mā toto yna a. “Toiparo rokē Jezu toorihse,” āko mā toto. Yrome Ritonōpo tuarohxo ipunaka. Morara exiryke Jezu onenetupuhpynō tuaro pyra tyripose, tamoreme xine Ritonōpo waro exisaromepyra toto ehtohme. Yrome Jezu poko oturunohtao rokē iirypyrymākō kurākāko ropa mana, Jezu enetuputyryhtao eya xine. Morara tyripose Ritonōpo a.

22 Ynara āko juteu tomo: “Ritonōpo jamitunuru enepoko yna a zuaro yna ehtohme. Ritonōpo jamitunuru eneporyhtao yna a, aomipona yna exiry,” āko juteu tō repe. Mame juteutōkara ynara āko roropa: “Zuaro pyra yna ehtoh etary se ynanase. Zuarohxo exiketō omiry etaryhtao yna a Ritonōpo poe aexiry ynanenetuputyry,” āko mā kyreku tomo.

23 Yrome mokaro sā pyra ynanase. Ynara āko rokē ynanase: “Kyrixtu toorihse, okurākatohkōme, iirypyryme pyra oehtohkōme,” āko ynanase. Mame morara karyhtao yna a juteu tō netaryme tohne exīko mā toto. Morararo morara karyhtao kyreku tō netaryme: “Ajohpe rokē moro,” āko mā toto.

24 Yrome Ritonōpo nymenekatyamo a: “Kyrixtu toxixihmapose wewe pokona kymyakākōme,” kary zae mana juteu tomo a, juteutōkara a roropa. Eya xine Jezu Kyrixtu Ritonōpo jamitunuru enepōko mana, kukurākarykohtao. Eya xine zuaro Ritonōpo mana. Morara exiryke Tumūkuru tyrise iirypyrymākō pynanohneme.

25 “Ritonōpo zuaro pyra mana,” āko onenetupuhpynō repe. Yrome ahno motye zuaro Ritonōpo mana. “Ritonōpo jamihme pyra mana,” āko roropa onenetupuhpynō repe. Yrome emero motye jamihme mana.

26 Wenikehpyra ehtoko wekyry tomo, oehtopōpyrykō poko onymenekara ro awahtao xine. Tuhke pyra mexiatose, zuaro exiketomo. Tuhke pyra mexiatose tamuximākomo. Tuhke pyra roropa mexiatose tymōkomoke exiketomo.

27 “Tuaro pyra mokaro mana,” āko onenetupuhpynomo. Yrome mokaro tymenekase Ritonōpo a typoenōme toto ritohme, tuaro exiketō hxiropotohme. “Tuisame pyra mokaro,” āko onenetupuhpynō roropa. Yrome toto tymenekase roropa Ritonōpo a, typoenōme toto ehtohme tamuximākō hxiropotohme roropa.

28 “Mokaro xihpyry,” āko onenetupuhpynomo. “Otyme kure nahe?” āko. “Typahsēme rokē mokaro,” āko roropa toh mā repe. Yrome tone-tupuhanō tymenekase Ritonōpo a onenetupuhpynō penetatoh jamitunuru enahkapotohme.

29 Morara tyrise Ritonōpo a kure toexirykō poko epyrypara ahno ehtohme tōpataka.

30 Māpyra Ritonōpo a typynanohse matose, Jezu Kyrixtu marōme oehtohkōme. Zuaro toehtoh ekarōko kyya xine mana. “Zae matose ya,” āko Ritonōpo kyya xine, Jezu a tukurākase kuexirykōke. Ritonōpo poenōme kure kyriatose. Kukurākatamitukō topehmase eya toorikyry ke rahkene.

31 Morara exiryke ynara tymerose Ritonōpo omiry: “Oepyryparykō se awahtao xine Kuesēkō nyrihpyry poko rokē epyrypatoko,” āko.

2

Kyrixtu exixihmatopōpyry ekarory poko

1-2 Wekyry tomo: “Imepÿ poko Korĭtu pōkō anamorepara ase, Jezu Kyrixtu poko rokē toto amorepāko ase,” ase ukurohtao rokene, ytopyra ro jahtao oya xine. Jezu orikyhpyry poko āmoreparykō se nymyry exiase. Naeroro oehsene oya xine jahtao, jomiry tupime pyra nexiase. Jatamorepatopōpyry poko jepyrypany se pyra exiase: “Pauru otyro waro emero,” kara imehnō ehtohme. Ritonōpo osenetupuhtoh ekarory se exiase oya xine. Zae omi ekarory se exiase. Apitoryme aomiry waro pyra sexiataose. Yrome seromaroro jarao mana.

³ Morara exiryke oya xine toytose jahtao, zehno exikety omiry sã pyra jomiry nexiase. Tykytyky tykase ywy zuno jehtopōpyryke azahkuru se pyra jexiryke Ritonōpo a.

⁴ Zae omi ekaroase oya xine. Zuario exiketō omiry sã pyra jomiry nexiase. Yrome Ritonōpo jamitunuru ke kuamorepatose. Morarame jomiry etaryke oya xine otuarōtanohpoatose Ritonōpo Zuzenu, tyjamtunuru eneporyke oya xine.

⁵ Naeroro Jezu tonetupuhse oya xine, ahno tuarōnory ke pyra, Ritonōpo jamitunuru poe rokē Jezu tonetupuhse oya xine.

Zuario Ritonōpo ehtopo

⁶ Ritonōpo Zuzenu omipona exiketō maro zuaro exikety sã oturūko ase. Yrome Jezu onenetupuhpynō zuaro ehtoh sã pyra jomiry mana. Itamuhpopātyã zuaro ehtoh sã pyra roropa mana. Axĭtao rokē itamuhpopātyã māna sero nono po.

⁷ Emero motye zuaro Ritonōpo mana. Aomiry ekarōko ase oya xine zuaro oehtohkōme. Pake tokare pyra Ritonōpo osenetupuhtopōpyry kynexine. “Umūkuru enetupuhnanō kurākāko ase aorikyry ke toto myakāme. Umūkuru sã exĭko mā toto,” tykase Ritonōpo tyya rokene, sero nono onyripyra ro tahtao. Morara katopōpyry tokare pyra kynexine aporo. Seromaroro jarao mā rahkene.

⁸ Yrome Ritonōpo osenetupuhtopōpyry waro pyra sero pōkō tuisary tō kynexine. Zuario tahtao xine Kuesĕkō onexixihmapopyra toh exiry wewe pokona. Emero motye Kuesĕkō kure exiry mana, tuisamehxo exiry, enara.

⁹ Moro poko ynara tymeroase Ritonōpo omiryne:

“Tynekarory kurã kurākāko Ritonōpo mana
 ekarotohme typyno exiketomo a.
 Onenepitopyra sero nono pōkō mana,
 onetapitopyra roropa, onenetupuhpitopyra
 roropa mā toto Ritonōpo nyrihpyry kurã poko,
 tynekaroryme typyno exiketomo a,”
 me tymeroase.

¹⁰ Yrome moro poko kymarokō tutuarōtanohpose Ritonōpo Zuzenu a, Ritonōpo nosenetuputyhpyry poko. Tuzenu tonehpose kukurohtaka xine zuaro kuehtohkōme. Emero oneto Ritonōpo Zuzenu mana. Ritonōpo osenetupuhtoh waro mana zuaro pyra imehnō ahtao ro.

¹¹ Kuosenetuputyrykō waro pyra imehnō mana. Kymarokō rokē zuaro. Moro saaro Ritonōpo Zuzenu rokē Ritonōpo osenetuputyry waro mana.

¹² Jezu enetupuhnōko sytatose. Naeroro Jezu onenetupuhpynō zuzenu kukurohtao xine pyra mana. Ritonōpo Zuzenu rokē tonehpose Ritonōpo a kukurohtaka xine, kuamorepatohkōme, emero inekarohpyry waro kuehtohkōme.

¹³ Morara exiryke ahno a rokē pyra tamorepase ynanase. Ritonōpo Zuzenu a tamorepase ynanase. Naeroro kytamurukō namorepatopōpyry ke pyra imehnō amorepāko ynanase. Ritonōpo Zuzenu namorepatopōpyry ke rokē Zuzenu nae exiketō amorepāko ynanase.

¹⁴ Yrome Ritonōpo Zuzenu maro pyra exiketō inekarotyā anapoipyra mā toto onenetupuhpyra toexirykōke. “Otāto tynekarory ekarōko Ritonōpo nae?” āko mā toto. “Oty katohme moro apoīko mokaro nae?” āko roropa toh repe oseyā rokene, Ritonōpo Zuzenu maro pyra exiketomo. Ynara exiryke, Ritonōpo Zuzenu nae exiketō rokē inekarotyā kure exiry enetupuhnōko.

¹⁵ Ritonōpo Zuzenu nae awahtao xine emero rokē toehse ahtao zae ehtoh enetupuhnōko matose. Mame ōmirykō eunopyry se imehnō ahtao oneuhopyra ekurehnōko mā toto, zae rokē oexirykōke.

¹⁶ Ynara tymerose Ritonōpo omiryne:
 “Ritonōpo osenetupuhtoh waro pyra imehnō mana.
 Amorepary waro ehsaromepyra roropa mā toto.
 Tamorepaneke pyra ynororo mana ipunaka.
 Tamoreme zuaro ynororo,”

āko.

Māpyra Kyrixtu poe osenetupuhnōko sytatose, kukurohtao xine Zuzenu exiryke.

3

Ritonōpo poetory tomo

¹ Wekiry tomo, tomeseke sā oturūko ase oya xine, Jezu enetupuhšenā sā oexirykōke, Ritonōpo Zuzenu omipona nymyry pyra oexirykōke roropa. Ritonōpo Zuzenu maro nymyry awahtao xine tyoro jotururu exiry oya xine. Yrome aomipona pyra oexirykōke Jezu waro pyra exiketō zururu sā ourutoryko ase.

² Poeto pitiko ahtao suhsu ke auhpāko jē mana. Poeto pitiko sā matose Ritonōpo enetuputyry poko. Morara exiryke Ritonōpo omiry tupimākara rokē ekaroase oya xine. Aomiry tupimā onetara mexiatose enetupuhšenā sā oexirykōke. Morararo matose seromaroro. Aomiry tupimā onetara ro matose,

³ Jezu onenetupuhpynō sā oexirykōke, Zuzenu maro pyra exiketō samo. Zumoxike matose. Oseosezuhnōko roropa matose. Morara awahtao xine Jezu onenetupuhpynō sā matose, Zuzenu maro pyra exiketō samo. Naeroro tupimā ke āmorepara xine ase.

⁴ Ynara āko toitoine matose: “Pauru marōme rokē ase,” āko. Imehnō: “Aporu marōme ase,” āko. Morara karyhtao oya xine oxiehnokō sā matose. Jezu onenetupuhpynō sā matose.

⁵ Yrome tuisame pyra Aporu mana. Tuisame pyra ase roropa. Ritonōpo namotome rokē ynanase, Jezu Kyrixtu poko imehnō amorepananōme. Tamorepase yna a oexirykōke Jezu poetoryme toehse matose. Kuesēkō nyrohmanohpotopōpyry poko rokē erohnōko ynanase, aomipona.

⁶ Otyro puhturu arykary sā Kyrixtu ekarory mana. Ywy osemazuhme Kyrixtu ekaroase oya xine. Mame Kyrixtu omiry poko āmoreparykō otyro ehxikary sā mana. Aporu toerohse ykapo āmoreparykō poko Kyrixtu omiry poko. Mame otyro ahtanohponeme Ritonōpo mana. (Moro saaro

typoetoryme oriatose Ritonõpo. Ritonõpo rokē onenetupuhpynomo a Tumūkuru enetupuhpory waro mana.)

⁷ Naeroro Kyrixtu ekarananõ mã ime nymyry pyra mã toto. Aomiry poko imehnõ amorepananõ roropa ime nymyry pyra mã toto. Ritonõpo rokē ime kuhse mana, ipoe enetupuhnanõme toehse kuexirykõke.

⁸ Oxipākõ mokaro Kyrixtu ekaronanomo, aomiry poko amorepatõkomo, enara. Imeĩpo typoetory tõ epehmãko Ritonõpo mana, toto erohtamitume. Zae erohketõ epehmãko kure mana. Zae pyrahme sã toerohse ahtao pitiko rokē toto epehmãko mana.

⁹ Ritonõpo tupi sã matose. Tupito esē tutupi pyno exiry sã opyno xine Ritonõpo mana. Ritonõpo tupi poko erohketõ sã ynanase Aporu maro. Āmorepatorỹko ynanase.

Tapyi esē tytapyĩ pynanopyry sã roropa opynanohtorỹko Ritonõpo mana. Itapyĩ sã matose.

¹⁰ Tapyi apõ sã Kyrixtu mana. Morara exiryke Kyrixtu ynanekaroase oya xine enetupuhtohme oya xine. Ritonõpo a tyjमितunuru tokarose ya Kyrixtu ekarotohme onenetupuhpitopynomo a. Kyrixtu ekaroryhtao eya xine tapyi apõ rĩko sã ase. Mame ýkapo imehnõ mã Kyrixtu omiry poko mokaro amorepãko jesahpyo. Mokaro amorepananõ mã tapyi amonanõ sã mã toto. Kure mã toto, zae imehnõ amoreparyhtao eya xine.

¹¹ Ritonõpo a Jezu Kyrixtu tonehpose xiaro, sero nono pona. Toiro ynororo, imepỹ pyra. Jezu enetuputyryke rokē kyya xine Ritonõpo poenõme exĩko sytatose.

¹² Imehnõ amorepananõ mã tapyi amonanõ sã mana. Toitoine tapyi amõko sã mã toto okynã ehtohme, uuru ke te, parata ke te, topu kurã ke roropa sã tyrĩko mã toto. Mokaro sã matose zae imehnõ amoreparyhtao oya xine. Yrome imehnõ mã axĩtaonato sã rokē tapyi amõko mã toto, wewe ke te, airiki ary ke te, paruary ke, enara. Mokaro sã exĩko sytatose zae pyra imehnõ amoreparyhtao kyya xine.

¹³ Mame apoto toehse ahtao tapyi zatyry enẽko sytatose. Yrome okynã exikety ke tamose ahtao zahpyra mana. Moro saaro Kyrixtu oehtoh ropa po. Kure imehnõ tamorepase ahtao kyya xine zae toto amorepatopõpyry kyya xine enẽko sytatose. Yrome zae pyra imehnõ tamorepase ahtao kyya xine moro enẽko roropa sytatose, Kyrixtu oepyyry ropa ahtao.

¹⁴ Mame tapyi zahpyra ahtao tapyi esē tytapyike ro exĩko mana tozehse apoto ahtao. Mokyro saaro zae imehnõ amorepananõ Ritonõpo nekarory kurã apoĩko mã toto toerohtamitukõme.

¹⁵ Yrome jatypyyry esemy tytapyike pyra exĩko, tyahse exiryke. Mokyro saaro azahkuru imehnõ amorepananõ epehpyry kurã anapoipyra mã toto. Mãpyra toto pynanohnõko otarame Ritonõpo mana apoto htae anymyhyppyry samo.

¹⁶ Ritonõpo tapyĩ sã matose, Ritonõpo Zuzenu okurohtao xine exiryke. Moro waro matose.

¹⁷ Ritonõpo tapyĩ kararapyryhtao Ritonõpo mã tytapyĩ ryhmahpõ ryhmãko. Kure Ritonõpo tapyĩ mana. Xihpyryme pyra mana. Kymarokõ Ritonõpo tapyĩme sytatose. Naeroro azahkuru amorepananõ wãnohnõko Ritonõpo mana, tytapyĩ kurã ryhmananõ sã toto exiryke.

¹⁸ Osenekunohpopyra ehtoko Jezu onenetupuhpynomo a. “Emero zuaro ase,” karyhtao oya xine, moro waro ehtoĩ irumekatoko, Ritonõpo poe zuaro kuhse oehtohkõme.

19 “Zuarohxo ynanase,” āko Jezu onenetupuhpynomo. Yrome Ritonōpo ynara āko eya xine: “Rowohpe matose ipunaka,” āko. Ynara tymerose Ritonōpo omiryne: “ ‘Zuarohxo ywy,’ kananō mā osenekunohnōko rokene zuaro toehtopōpyrykōke. Otupīko mā toto. Tutūtatohkō ropa zupīko sã mā toto,” āko.

20 Ynara tymerose roropa Ritonōpo omiryne: “Otye kure Ritonōpo a, ynara kananō osenetupuhtoh nahe? ‘Imehnō motye zuarohxo ywy,’ kananō osenetupuhtoh otye kure Ritonōpo a? Arypyra ipunaka,” tymerose.

21 Morara exiryke: “Imehnō motye zuarohxo yna,” kara ehtoko. Seromaroro emero nae exiketōme matose Kyrixtu oesēkōme exiryke.

22 Ywy Pauru, ākorehmanekōme ase Kyrixtu poe, Aporu roropa te, Peturu roropa. Sero nono tōkehko tyrise Ritonōpo a oesarykōme. Orihpyra ro awahtao xine opyno xine mana. Oorikyrykohtao opyno xine ro mana. Seromaroro opyno xine mana. Opyno xine exikehpyra roropa mana.

23 Mame Kyrixtu oesēkōme mana. Kyrixtu esēme Ritonōpo mana. Naeroro esēme sã roropa matose Ritonōpo nyrytã esēme.

4

Kyrixtu akorehmananomo

1 Kyrixtu akorehmananō pyno ehtoh sã yna pyno ehtoko, Ritonōpo omiry ekaronanōme yna exiryke. Tokare pyra Ritonōpo osenetupuh-topōpyry kynexine aporo. Yrome seromaroro tōsenetupuh-topōpyry tokarose yna a zuaro yna ehtohme, ekarotohme ropa imehnomo a.

2 Ynara āko typoetoke exikety typoetory tomo a: “Imepỹ omipona pyra ehtoko, jomipona rokē ehtoko,” āko. Moro saaro morara āko Ritonōpo tōmiry ekaronanomo a. Tōmipona toto se ynororo mana.

3 Otara kara ase: “Zae Pauru mana,” karyhtao oya xine. Imehnomo a roropa: “Zae pyra Pauru mana,” karyhtao, otara kara ase. Imehnō popyra onekaropyra ase. “Zae pyra mā toto,” kara ase. “Zae pyra ase,” kara ase roropa ypoko.

4 Ya zae rokē ase. Yrome otarame jukurākatopōpyry Ritonōpo a waro pyra imehnō mana zae jehtoh waro jahtao ro. Yrome Kuesēkomo a: “Pauru zae mana,” karyhtao, zae nymyry ase.

5 Morara exiryke Kuesēkō oehpyra ro ahtao: “Popyra matose Ritonōpo a,” kara ehtoko imehnomo a. Imeīpo jūme rokē kuapiakatorỹko Kuesēkō mana, toehse ropa tahtao. Morara ahtao kynyrihpyrykō enepynỹpo tō zumakapōko mana, kuosenetupuh-topōpyrykomo, kypenatopōpyrykomo, enara. Morarame: “Kure mase ya,” āko Ritonōpo zae exiketomo a.

6 Wekyry tomo, opyno xine jexiryke yna poko kuurutou, ypoko, Aporu poko, enara. Āmorepatohkōme kuurutou zae oehtohkōme, Ritonōpo omiry omipona oehtohkōme, imehnō onypyrypara ehtoko. “Mose kure. Mose popyra,” kara ehtoko. Kure rokē ehtoko emero a.

7 Oxisã matose imehnō maro Ritonōpo a. Eya imehnō motye pyra matose. Ritonōpo nekarohpyryme okyryrykō mana, emero. Morara exiryke kure oexirykō poko epyrypara ehtoko, Ritonōpo poe rokē kure oexirykōke.

8 Otarãme azahkuru matose ynara āko: “Otyro se pyra ynanase, emero nae,” āko matose. “Tymōkomoke ynanase, porehme,” āko roropa matose

repe. Yrome azahkuru matose. Tuisame sã matose tuisame pyra yna ahtao, Aporu maro. Tuisame nymyry awahtao xine tãkye jexiry, amaro xine tuisame ynanexiry roropa.

⁹ Ynara enetupuhnõko ase, Ritonõpo nymenekatyãme yna ahtao ro imehnõ amorepananõme, tuisame pyra ynanase. Imehnõ namotome sã rokẽ ynanase. Orihketõme sã tyrise ynanase, jarao orihmaposẽ samo emero tonesẽme, kapuaõkõ neneryme, nono põkõ neneryme, enara.

¹⁰ Kyrixtu onenetupuhpynomo a rowohpe ynanase Kyrixtu enetuputyryke yna a. Mãpyra amarokomo Kyrixtu maro oexirykõke tuaro matose toehse. Onenetupuhpynomo a orẽnõko ynanase. Yrome amarokõ orẽpyra matose eya xine. Yna se pyra mã toto. Yrome kure rokẽ oritorỹko mã toto.

¹¹ Emitapãnõko ynanase. Tuna zehnãko roropa ynanase. Upõpo xihpyry ke tõtupohtose ynanase. Typipohse ynanase. Tosake pyra yna exiryke, ytoytõko rokẽ ynanase pata tõ poro.

¹² Erohkehpyra ynanase yronomyryme yna napyry epekahtohme. Imehnomo a tyoihtose yna ahtao zae rokẽ toto ezuhnõko ynanase. Ynahtomaryhtaõ eanahtõko rokẽ ynanase.

¹³ Omi xihpyry ke tyoihtose yna ahtao kure rokẽ ezuhnõko ynanase. Typahsẽme sã yna ekarõko imehnõ mana, itumekyhpyry sã yna riko mã toto.

¹⁴ Ohxirorykõ se pyra ase repe. Morohne ymerono ãmorepatohkõme, opyno xine jexiryke, ypoenõme sã oexirykõke.

¹⁵ ãmorepatõkõ ikuhpỹme tomãse ahtao ro, Kyrixtu omiry poko toiro rokẽ omykõme mana. Tamorepase ya oexirykõke Jezu Kyrixtu tone-tupuhse oya xine. Morara exiryke omykõme ase, osemazuhme tamorepase ya oexirykõke.

¹⁶ Naeroro ajohpãme sã kypoenohtoko ysã oehtohkõme.

¹⁷ Morara exiryke Timoteu aropõko ase oya xine. Umũkurume mana Kuesẽkõ enetuputyryke eya. Tymoise roropa ywy eya. Ipyno ase yronomyryme. Otuarõtanohtorỹko ropa mana zae jehtoh poko Kyrixtu Jezu enetuputyryke ya. Imehnõ amorepatopõpyry poko roropa ya ourutorỹko mana. “Pata tõ punero zae imehnõ amorepãko Pauru mana, zae toto ehtohme tysaaro, Jezu poetory tõ oximõtõh tao,” ãko oya xine mana.

¹⁸ Toitoinẽ matose epyrypãko, ytopyra jekaroryke oya xine repe.

¹⁹ Yrome Ritonõpo jaropory se ahtao ytõko ase, okynã pyra, oenese xine. Mokaro otururu waro ase. Yrome amaro xine jahtao ywy roro epyrypaketõ nyryry enẽko ase. Otarãme Ritonõpo jamitunuru nae mã toto. Otarãme arypura mã toto.

²⁰ Ritonõpo enetupuhnõko sytatose kuesẽkõme. Omihpo rokẽ kara moro. Ritonõpo jamitunurume mana.

²¹ Oty kurehxo oya xine nae? Oorypyrykõ poko ouruse xine jytory kure oya xine nae? Omi kurã ke ouruse xine jytory kure oya xine nae, oeahmase xine? Opyno xine jexiry kure oya xine ahtao oorypyrykõ irumekatoko.

5

Typyxiã kuroko nohpo tõ poko

1 “Toiro Korītu pō tumy pyty maro toehse mana, Jezu poetoryme tahtao ro,” tykase oehsenā ya. Morara popyra Ritonōpo a. Ritonōpo waro pyra exiketō roropa morara sā ahtao ihxipŷke exiry tyrypyrykō poko.

2 Morara awahtao xine toiparo rokē: “Kure ynanase,” āko matose. Epyrypara ehtoko kure oexirykō poko. Emynyhmatoko hkoty mokyro ryppyry poko. Mame mokyro iiryppyryme exikety emynyhmara ahtao tyryppyry poko Ritonōpo maro oturutoh taka onēmapopyra ehtoko. Amaro xine ōximōtohkō taka onēmapopyra ehtoko.

3 Ywy ase, ameke repe. Yrome amaro xine ro ase ukurohtao. Pitiko rokē pyra osetupuhnōko ase roropa opoko xine. “Mokyro popyra Ritonōpo a tyryppyry poko exiryke,” āko ase Jezu Kyrixtu poe. Amaro xine jahtao morararo ykary oya xine. Naeroro mokyro maro oximōpyra ehtoko.

4 Mame ōximomyrykohtao Jezu Kyrixtu amaro xine mana. Kokoro rokē kymaro xine mana, kyjamihtanohtorŷko. Ywy roropa amaro xine sā ase josenetuputyryke opoko xine.

5 Naeroro Jezu jamitunuru poe mokyro iiryppyryme aexihpyry a ynara kahtoko: “Joroko tamuru oesēme mana,” kahtoko eya, tyryppyry xihpyry se pyra aehtohme ropa. Otarāme orihnōko mana. Yrome tyryppyry rumekary ropa ahtao eya orihpyra ro ahtao ipynanohnōko Ritonōpo mana Kuesēkō oepyry ropa ahtao.

6 Toiparo rokē: “Kure ynanase,” āko matose, zae pyra oexirykōke. Ynara zuaro matose, iporutatoh pitiko rokē repe, yrome tōximōse ahtao tiriiku maro, moro pāo risē tytororo iporutaketyme exīko. Moro sā iiryppyryme exikety mana. Toiro tyryppyry poko exikety amaro xine ahtao, okynā pyra imehnō mā morararo isā exīko, tyryppyrykō poko.

7 Oorypyrykō irumekatoko emero porehme. Oorypyrykō poko pyra awahtao xine iiryppyryme pyra matose. Tyrisenā sā matose. Pake kaneru mūkuru totapase juteu tomo a toytorykohtao Ejitu poe. Kaneru mūkuru totapase orihpyra tapi taōkō ehtohme. Mokyro saaro Jezu Kyrixtu toorihse orihpyra kuehtohkōme. Oseahmatoh Paxikoa riryhtao juteu tomo a, atākyemāko mā toto kaneru mūkuru orihpyry poko tytamarukō orihpyra ehtohme. Moro saaro wenikehpyra sehtone roropa Jezu orihpōpyry poko kymyakākōme, orihpyra kuehtohkōme.

8 Jezu kynorihne kymyakākōme, orihpyra kuehtohkōme. Naeroro kyyrypyrykō surumekatone. Kyyrypyrykō poko pyra sehtone. Zae rokē sehtone ipunaka. Imehnō onenekunohpyra sehtone. Morara kuahtao xine atākyemāko sytatose Jezu orihpōpyry poko, juteu tō atākyematoh saaro kaneru mūkuru etapatopōpyry poko.

9 Osemazuhme pape ymeroase onenerykōme ynara katohme oya xine: “Osepeme pyra ehtoko nohpo tō poko exiketō maro, tynio kuroko imehnō orutua poko exiketō maro roropa.”

10 Ritonōpo waro exipitopyra exiketō poko morara kara akene. Toipe mokaro iiryppyryme. Imehnō nohpo poko toto, tyamene se mā toto. Ematonāko roropa mā toto. Joroko tō poko mā toto Ritonōpo myakāme. Mokaro maro se pyra kuahtao xine sero nono rumekary se sehtory.

11 Ynara kary se rokē exiase oya xine: “Jezu poetoryme ase,” kananō mā imehnō nohpo poko ahtao mokaro maro pyra ehtoko. Tyamene se exiketomo te, joroko tō eahmananomo Ritonōpo myakāme te, imehnō kerekeremananomo te, etŷketomo te, imehnō poko enupunara exike-

tomo, enara. Mokaro maro pyra ehtoko. Otuhtoh po porohpyra ehtoko toto maro, kary se exiase oya xine.

¹²⁻¹³ Ritonõpo onenetupuhpyra exiketomo a: “Zae pyra matose,” kara ase. Ritonõpo rokē toto apiakāko mana imeīpo. Yrome Jezu waro exiketō zae pyra ahtao zae pyra toto ehtoh poko enetupuhpotoko. Ynara tymerose exiryke Ritonõpo omiryne: “Mokyro iirypyryme aexihpyry aropotoko owinoino xine,” me tymerose. Naeroro iirypyryme aexityā aropotoko owinoino xine.

6

Jezu poetory hxirōko terekatu netaryme, oty katohme?

¹ Atakorōme matose Jezu Kyrixtu enetuputyryke oya xine. Oxiehno toehse awahtao xine imepỹ Jezu poetory maro, terekatu a mokyro anaropyra ehtoko Jezu poetory kara a. Kurehxo imepỹ Jezu poetory a oytorykomo zae ehtoh waro oehtohkōme.

² Etatoko pahne, Ritonõpo poetoryme kuexirykōke, sero etyhpyry po sero nono pōkō apiakāko sytatose Ritonõpo omi poe. Tyrypyrykō poko aexityā apiakāko sytatose zae exiketō winoino. Morara exiryke atae pyra toehse awahtao xine imepỹ Jezu poetory maro zae ehtoh enetupuhtoko. Ataomirotoke ropa āmoreme xine.

³ Etatoko pahne, Ritonõpo nenyohityā kapuaōkō apiakāko roropa sytatose, zae exiketō ekarōko sytatose, tyrypyhpyke exiketō ekarōko roropa sytatose, enara. Morara ahtao oxiehno toehse kuahtao xine ro zae ehtoh enetuputyry tupime hkopyra kyya xine.

⁴ Naeroro oxiehno toehse awahtao xine oty katoh zae ehtoh ekaropōko matou Jezu poetory kara a?

⁵ Ehxiropyra hmatou, Jezu onenetupuhpynomo a oytorykohtao? Toiro tokoh zuaro exikety amaro xine nah? Atae pyra awahtao xine, eya ytotoko zae ehtoh enetupuhtohme.

⁶ Seroae oxienonohnōko matose. Imepỹ Jezu poetory hxirōko matose terekatu ēpataka, Jezu poetory kara. Zae pyra matose morara awahtao xine.

⁷ Jezu poetory hxiroryhtao oya xine terekatu ēpataka Jezu onenetupuhpynō sã matose ipunaka. Kurehxo oya xine: “Oty kara,” kary, tyhtomase awahtao xine. Kurehxo tomatonanohse awahtao xine: “Oty kara,” kary oya xine.

⁸ Yrome imehnō ryhmāko matose. Imōkomory ematonanohnōko matose Jezu poetoryme toto ahtao ro.

⁹ Etatoko pahne, zuaro matose, tyrypyrykō poko exiketō Ritonõpo esaka ytopyry ekurehnōko mana. Osenekunohpyra ehtoko. Imehnō nohpo poko exiketō mā omōpyra Ritonõpo esaka ekurehnōko te, imehnō orutua poko exiketomo te, orutua kō roropa oxipoko xihpyry exiketomo te, joroko tō eahmananō Ritonõpo myakāme omōpyra mā toto.

¹⁰ Omato komo te, tyamene se exiketomo, etỹketomo te, imehnō kerekereamananomo, imehnō ryhmananomo roropa, mokaro mā Ritonõpo nekarory anapoipyra ekurehnōko, omōpyra mā toto Ritonõpo esaka.

¹¹ Toitoino mokaro sã mexiatose, Jezu onenetupuhpyra ro awahtao xine. Yrome seromaroro Ritonõpo a oorypyrykō tykorokase mana. Tymenekase matose eya typonōme oehtohkōme, tōmipona oehtohkōme. “Zae matose ya,” āko Ritonõpo mana Kuesēkō Jezu Kyrixtu

enetuputyryke oya xine, Ritonõpo Zuzenu kukurohtao xine exiryke roropā.

Kure Ritonõpo riry poko kyya xine

¹² Otarāme ynara āko matose ya: “Ywy ase Kyrixtu poetoryme. Naeroro emero rokē poko jahtao azahkuru pyra ase,” āko matose. Ÿ, otarame azahkuru pyra mase repe. Yrome emero hkopyra kure oya xine mana. Azahkuru pyra ahtao ro emero hkopyra ipoko ase yyrypyry a ymykyryino ropa.

¹³ Imepÿ roropa otarame ynara āko: “Tonahsē nae sytatose ěmatohme waku aka. Tuahke sytatose tonahsē omōtohme,” āko. Ÿ, zae ro mana. Yrome imeiõpo moro asakoro enahkapõko Ritonõpo mana, kynapyrykomo, kuakurukomo, enara. Kuokokõ tyrise Ritonõpo a kyyrypyrykõ poko pyra kuehtohkõme, imepÿ nohpo poko pyra, imepÿ nio poko pyra, orutua kõ poko pyra, enara. Ritonõpo Zuzenu esaryme tyrise sytatose Kuesēkõ omipona kuehtohkõme. Ritonõpo Zuzenu omipona pyra kuahtao xine toiparo rokē taro sytatose.

¹⁴ Kuesēkõ tōsemākapose ropa Ritonõpo a aorihxõpo. Moro saaro kymarokõ ěsemākapõko ropa mana toorihse kuahtao xine. Tyjamitunuru ke kuěsemākapotorÿko ropa mana.

¹⁵ Etatoko pahne, Jezu enetupuhnanõme awahtao xine õkokõ Kyrixtu zokome mana ikyryryme toehse oexirykõke. Morara exiryke imepÿ nohpo poko jahtao popyra ase ipunaka, Kyrixtu zoko aroryke ya mokyro poko. Naeroro imepÿ nohpo poko pyra ehtoko ipunaka.

¹⁶ Etatoko pahne, imepÿ nohpo poko tahtao, toiro pūme sã exiõko orutua mana imaro. Ynara tykase Ritonõpo exiryke moro poko: “Mokaro asakoro toiro pūme sã exiõko mã toto,” tykase.

¹⁷ Yrome Kuesēkõ omipona kuahtao xine toiro sã exiõko sytatose imaro, toiro zuzenu maro exiõko sytatose Kyrixtu Zuzenu maro.

¹⁸ Orutua komo, opyty kara maro pyra ehtoko ipunaka. Xihxi tomo, imepÿ nio maro pyra ehtoko ipunaka. Iiryppyry nae tyoro. Ipoko ahtao otarame kupūkõ onyryhmara repe. Yrome imepÿ nohpo poko awahtao xine opūkõ ryhmāko roropa matose.

¹⁹ Wenikehpyra ehtoko, kuokokõ Ritonõpo Zuzenu esaryme mana. Kukurohtao xine mã ynororo, kyya xine tokarose Ritonõpo a exiryke. Naeroro opūkõ esēme pyra matose. Ritonõpo rokē oesēkõme mana.

²⁰ Oorypyrykõ tykorokase Ritonõpo a. Kyrixtu orihtopõpyry ke oorypyrykõ topehmase eya. Morara exiryke tuaro ehtoko kure rokē oehtohkõme. Morarame kure rokē awahtao xine: “Kure Ritonõpo mana. Emero motye kuhse imehxo mana,” āko onenetupuhpynõ mã Ritonõpo poko, kure oehtohkõ eneryke tyya xine.

7

Oururukõ se ase opytarykõ poko, oniotarykõ poko, enara

¹ Onymerohpyrykõ yneneryme enease. Moro poko ynara mekaropoaatose ya: “Yna pytary zae Ritonõpo a nae?” matose.

Etatoko pahne, opytarykõ se pyra awahtao xine zae ro matose, nohpo poko pyra awahtao xine ipunaka.

² Yrome tuhke iiryppyrymākõ nae. Pytara toh repe imehnõ pyxiã poko toehtohkõme. Popyra mã toto. Morara exiryke kurehxo ya orutua kõ

pytary typee toto ehtohme. Morararo nohpo tō roropa, iniotarykō kure ya tynioke toto ehtohme emero.

³ Orutua komo, kure ehtokō opyxiākō maro. Opyty amaro se ahtao imaro exiko. Opyxiākō tymoise oya xine ahtao kure iniome matose. Xihxi tomo, amaro se onio ahtao imaro ehtoko. Oniokō tymoise oya xine ahtao kure matose.

⁴ Xihxi tomo, ōkokō esēme nymyry pyra matose. Tosēke matose, oniokō ke. Morararo orutua komo, ōkokō esēme nymyry pyra matose. Tosēke matose opyxiākō ke.

⁵ Xihxi tomo, oniokomo a: “Amaro se pyra ase,” kara ehtoko. Morararo orutua komo: “Amaro se pyra ase,” kara ehtoko opyxiākō a. Ynara karyhtao oya xine: “Oximaro pyra sehne aporo,” karyhtao oya xine asakoro ro, yronymyry mehxo Ritonōpo maro ōtururukō poko oehtohkōme, kure. Tuhke pyra onyhtoko oximaro pyra. Imēīpo oximaro ehtoko ropa imehnō poko penetara oehtohkōme, iiryppyryme oripyra xine joroko tamuru ehtohme.

⁶ “Opytatoko kēty,” kara ase. “Oniotatoko kēty,” kara roropa ase, nohpo tomo a. Opytarykō se awahtao xine, opyatatoko. Zae matose. Xihxi tomo, oniotarykō se awahtao xine oniotatoko.

⁷ Tākye ase typee pyra jehtoh poko. Orutua kō emero ysā toto ahtao kure ya exiry. Yrome Ritonōpo osenetupuhtoh kypoko xine oxisā pyra mana. Toitoinē Ritonōpo poe pytara mā toto. Iiryppyryme pyra roropa mā toto. Imehnō Ritonōpo poe ro pytāko mā toto. Tupime otarame eya xine exiry typee pyra toto ahtao. Otarāme tyryppyrykō poko exiry toto. Naeroro kurehxō Ritonōpo a ipytarykomo tyryppyrykō poko pyra toto ehtohme.

⁸ “Pytara ehtoko,” āko ase pytara ro exiketomo a. “Niotara ehtoko,” āko ase niotara ro exiketomo a, pytāpo tomo a, enara. Kurehxō ya toiroro oexirykomo ysaaro.

⁹ Yrome typenekehse awahtao xine oniotatoko, opytatoko, enara. Kurehxō Ritonōpo a oerēnarykomo, popyra openetarykō poko oexirykomo, tynioke pyra awahtao xine, typee pyra roropa awahtao xine.

¹⁰⁻¹¹ Tynioke exiketomo, oniokō onurumekara ehtoko. Morara āko ase Kuesēkō omi poe, ypoe rokē pyra. Oniokō rumekaryhtao oya xine imep̄y maro pyra ehtoko. Otarāme oxise exīko ropa matose oniokō maro. Morara ahtao oniokō maro exīko ropa matose. Morararo typee exiketomo, opyxiākō onurumekara ehtoko.

¹² Imehnō Jezu poetory tomo a ypoe ro ynara āko ase, Kuesēkō nymeropohpyry kara: “Opyxiākō Jezu onenetupuhpyra ro ahtao, yrome amaro xine se ro toto ahtao, toto onurumekara ehtoko.”

¹³ Morararo matose nohpo tomo. “Oniokō Jezu onenetupuhpyra ro ahtao, yrome amaro xine se ro toto ahtao, toto onurumekara ehtoko.”

¹⁴ Toto onurumekara awahtao xine kure oniokō rīko Ritonōpo mana Jezu onenetupuhpyra toto ahtao ro. Kure toto rīko Ritonōpo mana opokoino xine amaro xine toto exiryke typyxiākō onurumekara toto exiryke. Morararo kure opyxiākō rīko Ritonōpo mana Jezu onenetupuhpyra toto ahtao ro Jezu poetory maro toto exiryke tyniokō onurumekara toto exiryke. Morara pyra ahtao opoenōkō Ritonōpo waro pyra exiketō poenō s̄a rokē exiry. Yrome kure toto rīko Ritonōpo mana, typoetory maro toto exiryke.

15 Mame oniokō Jezu poetory kara ahtao, mame orumekarykō se toto ahtao, Jezu poetoryme awahtao xine, otara pyra orumekatorỹko mā toto. Opyxiākō Jezu poetoryme pyra ahtao, mame orumekarykō se toto ahtao, Jezu poetoryme oexirykōke, otara pyra orumekatorỹko mā toto. Morarame turumekase awahtao xine opyxiākomo a, oniokomo a roropa Jezu poetoryme awahtao xine tymyhpokase ropa sã matose. Naeroro: “Jurumekara exiko,” kara ehtoko oniokomo a, opyxiākomo a roropa. Toto maro oxiehno pyra kuexirykō se Ritonōpo mana.

16 Naeroro xihxi tomo, oniokō onurumekara ehtoko. Otarãme opokoino xine onio Jezu enetupuhnōko mā toto. Orutua komo, opyxiākō onurumekara ehtoko. Otarãme opokoino xine opyxiākō Jezu enetupuhnōko mā toto.

Ritonōpo omipona ehtoko

17 Tyjमितunuru ekarōko Ritonōpo kyya xine mana orēpyra kuehtohkōme inyrohmanohpotoh poko. Naeroro aomipona ehtoko. Toerohtohke mexiatose Jezu enetuputyryhtao oya xine. Moro erohtoh onurumekara ehtoko. Ipoko erohtoko ro. Morararo Jezu poetory tō amorepãko ase emero pata tō punero.

18 Tysahkase aexityãme awahtao xine Jezu poetoryme toehse awahtao xine asahkatopōpyry poko torētyke pyra ehtoko. Morararo matose onysahkara awahtao xine Jezu poetoryme toehse awahtao xine esahkapopyra ehtoko.

19 “Jomipona nymyry matou?” āko rokē Ritonōpo kyya xine mana. “Opihpyry mysahkatou?” kara ynororo kyya xine. “Onysahkara ro matou?” kara roropa mana.

20 Toerohtohke mexiatose okohmarykohtao Ritonōpo a typoetoryme oehtohkōme. Morararo ehtoko, oerohtohkō poko erohtoko ro.

21 Toitoino imepỹ namotome mexiatose tykohmase awahtao xine Ritonōpo a. Otara kara. Oesēkō poetoryme erohtoko ro. Yrome tokumētasão apoiry waro awahtao xine apoitoko.

22 Namoto tō ytoytoōko tamoreme xine pyra. Tosēkō omipona rokē ytoytoōko mā toto. Yrome namoto tō Jezu poetoryme toehse ahtao namotome pyra sã toehse ropa mā toto. Kuesēkō omipona rokē toehse mā toto. Māpyra namotome pyra awahtao xine Kyrixtu enetuputyryhtao oya xine Kyrixtu namotome toehse matose, oesēkōme toehse aexiryke.

23 Topehke typynanohse matose Ritonōpo a. Naeroro imepỹ namotome pyra ehtoko. Kyrixtu omipona rokē ehtoko.

24 Wekyry tomo, typynanohse awahtao xine Ritonōpo a aomipona toehse mexiatose. Morararo ehtoko, seromaroro. Aomipona exikehpyra ehtoko. Onurumekara ehtoko Ritonōpo maro awahtao xine.

Niotara ro exiketō zae ehtoh poko, pytȳpo tō roropa

25 Onymerohpyrykō ae mekaropoahtose niotara ro exiketō poko, pytara ro exiketō poko roropa. Moro poko jurupyra Kuesēkō nexiase. Naeroro: “Kuesēkō omi poe ourutorỹko ase,” kara ase. Naeroro typynanohse jexiryke, aomipona roropa jexiryke zae ehtoh enetupuhnōko rokē ase.

26 Kyzehnotokō kyhtomatorỹko mana pitiko rokē pyra, Jezu poetory tō kara. Naeroro typye pyra awahtao xine kurehxo ya morara oexirykomo.

27 Typye awahtao xine opyxiākō onurumekara ehtoko. Māpyra typye pyra awahtao xine pytara ehtoko.

²⁸ Opytarykohtao iirypyryme pyra matose. Morararo tyniokēkara niotaryhtao iirypyryme pyra mana. Yrome tupimehxo sã exiryke sero-maroro morara āko ase, oetuarimarykōino.

²⁹ Wekyry tomo, okyna hkopyra Kyrixtu oehnōko ropa mana. Naeroro typye awahtao xine yronymyryme Kyrixtu nyrohmanohpotoh poko ehtoko typyākara samo.

³⁰ Morararo oxixikariketomo, emynyhmara exiketō sã ehtoko, tākye exiketō samo. Exianaketomo, atākymara sã emynyhmatoko. Os-epakahketōme awahtao xine onepekatyhpyrykō esēme pyra sã ehtoko.

³¹ Tymōkomoke exiketyme awahtao xine t̄ypokōke pyra sã ehtoko, okyna hkopyra sero nono enatyryke.

³² Mōkomo tōkehko apoiry poko oya xine torētyke oexirykō se pyra ase. Typye pyra exiketō Kuesēkō nyrohmanohpotopōpyry a rokē tuaro Kuesēkō ākyemapory se toexirykōke.

³³ Yrome typye exiketō t̄ypokōke exīko toto, mōkomo apoiry poko osenetupuhnōko roropa toto typyxiākō ākyemapory se toexirykōke.

³⁴ Asakorō omipona se exīko toh mana. Ritonōpo omipona se, typyxiākō omipona se, enara toh mana. Atapiakāko sã toh mana. Yrome tyniokākara Kuesēkō nyrohmanohpotopōpyry a rokē tuaro. Aomipona se rokē mā toto. Tākye rokē tosēkō riry se roropa mā toto. Yrome tynioke exiketō t̄ypokōke exīko, tymōkomorykō apoiry poko osenetupuhnōko, tyniokō ākyemapory se toexirykōke.

³⁵ Morara āko ase ākorehmarykō se jexiryke. Tupimehxo opytarykō riry se pyra ase repe. Zae oexirykō se rokē ase, Ritonōpo omipona, Kuesēkō nyrohmanohpotopōpyry poko oehtohkōme yronymyryme.

³⁶ Asakoro ro orutua, nohpo, enara torēnarykō se toehse tahtao xine, yrome ynara karyhtao tyya xine: “Oximaro pyra ekurehnōko sytase,” āko otarame toh mana. Yrome ynara toto amorepāko ase, otarame ōpenehpyrykō maro pyra awahtao xine zae pyra exīko matose. Morara exiryke ōpenehpyrykō se ro awahtao xine yronymyryme oerēnarykō kure mana imaro. Iirypyryme pyra matose morara awahtao xine. Kurehxo opytarykomo.

³⁷ Māpyra imep̄y tamoreme tōsenetupuhx̄īpo tpytary se pyra toehse tahtao, kure roropa mana. Toiroro se rokē tahtao, penetara roropa tahtao nohpo pokō, tuaro ynororo, kure roropa ynororo pytara tahtao.

³⁸ Naeroro nohpo maro opytarykohtao kure Ritonōpo a matose. Yrome pytara awahtao xine kurehxo ya mana.

³⁹ Xihxi tomo, tosēke matose oniokō orihpyra ro ahtao. Yrome toorihse oniokō ahtao, oniotary se ropa awahtao xine kure oniotarykō ropa Jezu poetoryme orutua ahtao rokene.

⁴⁰ Yrome ynara enetupuhnōko ase, toorihse oniokō ahtao tākychxo mehtory niotara ropa awahtao xine. Ritonōpo Zuzenu poe morara enetupuhnōko ase. Naeroro jomiry etatoko.

8

Tōsē poko, joroko tō zohme tokarose ahtao

¹ Onymerohpyrykō ae tōsē poko moturupoatose. Joroko tō zohme tōsē rīko imehnō mana. Mame morara tyrix̄īpo ekamōko mā toto. “Kure mokaro zoh onyry kyya xine nahe?” mekaropoatose. Moro poko oururukō se ase. “Joroko tō zoty poko tuaro sytatose. Naeroro otara

kara sytatose,” katopõpyry oya xine zae ro repe. Yrome tuaro kuexirykõ poko kuosenetuputyryhtao epyrypãko sytatose tuaro kuehtohkõ poko. Mãpyra imehnõ pyno kuahtao xine toto akorehmãko sytatose orõpyra toto ehtohme zae ehtoh poko.

² “Zuaro ase,” kananõ mã zae ehtoh waro pyra mã toto.

³ Yrome typyno exiketõ waro Ritonõpo mana.

⁴ Morarame tõsõ riko imehnõ mana joroko zohme. Mame moro tõsõ ekamõko mã toto imehnomo a. Otara ãko sytatou? “Joroko zotõpyry onõpyra sehtone,” ãko sytatou? Yrome ritõme pyra joroko tõ mana. Ritonõpo myakãme pyra roropa mã toto. Toiro rokõ Ritonõpo mana. Moro waro sytatose.

⁵ Sero nono põkomo a tuhke joroko tõ nae ritõ sã repe. Azahkuru mã toto tuhke ritõ kõ ekaroryke tyya xine, kapuaõkomo nono põkõ roropa.

⁶ Yrome kyya xine toiro rokõ Ritonõpo mana, Kumykomo. Emero Rihpõme mokyro mana. Ipoko ehtohme isene sytatose. Toiro roropa Kuesõkõ mana, Jezu Kyrixtu. Eya senohne emero tyrise. Ipoie isene sytatose.

⁷ Yrome emero hkopyra Jezu poetory moro waro mana. Torõnase toto joroko tõ eahmary poko imehnomo a. Naeroro tõsõ onyryhtao tyya xine seroae ro: “Joroko zotõpyry mose ro,” ãko mã toto, topekahse ahtao Jezu poetory kara a. Zae ehtoh waro hkopyra mã toto. Iiryppyryme osekarõko mã toto joroko zotõpyry onyryhtao tyya xine.

⁸ Yrome kymarokõ zae Ritonõpo a tõsõ pokoino pyra. Oty kara Ritonõpo tõsõ onyryhtao kyya xine, onõpyra kuahtao xine, enara. Oty kara rokõ Ritonõpo morohne poko.

⁹ Otarãme zae oya xine moro tõsõ onyry repe. Yrome otarame imepyny a, Jezu enetupuhpitone a moro tõsõ onyry zae pyra mana. Naeroro tomeseke ehtoko Jezu enetupuhpitone tyrypyry poko onyripopyra oehthokõme. Eya tõsõ onyry popyra ahtao moro tõsõ onõpyra ehtoko roropa.

¹⁰ “Oty kara,” ãko matose joroko zotõpyry onyry poko oya xine. “Joroko tõ Ritonõpo myakãme pyra mã toto. Zuaro ase,” ãko matose. Naeroro omõnõko matose toto tapyi taka. Joroko zotõpyry õnõko matose, awamekaro xine rokene. Morarame zae ehtoh waro hkopyra exikety otarame oenetyrõko mana. “Zae ya roropa moro tõsõ onyry,” ãko mana tyya rokene. Yrome zae pyra ro eya, Ritonõpo myakãme joroko ekaroryke eya.

¹¹ Moro tõsõ onyry oya xine eneryke tyya otarame tõnõko roropa mana. Morarame tõkehse ahtao emynyhmãko mokyro mana. “Otarãme orihnõko ase iiryppyryme jexiryke,” ãko mã repe. Yrome mokyro pynuke roropa Kyrixtu kynorihne, orihpyra aehtohme. Åkorõme mana Jezu enetuputyryke eya. Yrome emynyhmãko mana iiryppyryme tyripose oya xine exiryke.

¹² Naeroro mokyro a tõsõ onyry zae pyra ahtao: “Otuhkose,” kara ehtoko eya. Morara karyhtao oya xine zae pyra matose. Iiryppyryme matose Kyrixtu a, ipoetory takorekehkase oya xine exiryke.

¹³ Iiryppyryme imepõ Jezu poetory riry se pyra ase. Naeroro tõsõ onyry ya zae pyra ahtao eya, onõpyra ase ipunaka jũme, iiryppyryme wekyry tõ riporyino. Morararo ehtoko. Imehnõ Jezu poetory iiryppyryme onyripopyra ehtoko, enara.

9

Ritonõpo a tymenekase

¹ Poetome pyra toehse ase tomesetase roropa ywy. Ritonõpo nymenekahpyryme ase. Tumūkuru poko imehnõ amorepaneme tymenekase ywy. Ywy roro Jezu enease Kuesēkomo. Aomipona toerohse jexiryke āmoreparykõ poko ipoetoryme toehse matose.

² Otarāme imehnomo a Kuesēkõ nymenekahpyryme pyra ase repe. Yrome matose jenetupuhnõko Jezu nymenekahpyryme imehnõ amorepaneme. Amarokõ roropa Korītu pōkomo imehnõ tuarōtanohne me matose, amorepatōme Jezu nymenekahpyryme jexiry poko. Tuhkākõ ynara āko: “Kuesēkõ omipona Korītu pōkõ toehse. Morara exiryke Kyrixtu nymenekahpyryme Pauru enetupuhnõko ase,” āko.

³ Naeroro ykerekeremaryhtao imehnomo a ynara āko ase: “Kyrixtu nymenekahpyryme ase imehnõ amorepaneme.

⁴ Zae nase ya tōsē apoiryhtao ya jokuru roropa omi kurā ekarotamitume,” āko ase eya xine.

⁵ Imehnõ Kyrixtu nymenekatyā typyxiākõ maro ytoytõko pata tō poro Jezu poetoryme toto exiryke. Zae mā toto Ritonõpo a. Kuesēkõ akorõ morararo typye, Peturu roropa morararo. Mokaro sã jahtao kure jexiry roropa, typye jytoryhtao.

⁶ Imehnõ Kyrixtu nenyohyā erohpyra mā toto tytinerūkõ apoiry poko. Omi kurā ekarory poko rokē mā toto. Yrome erohnõko ase jemary ke roropa ytinerū apoiry poko etuarimara jehtohme. Panape roropa ysaaro erohnõko mana. Erohpyra yna ahtao moro poko kure oya xine nae? Ya kure exiry repe.

⁷ Soutatu tōme ahtao tineru apoīko mā toto kowenu wino toerohtamitume. Tyoro roropa, tupito esemy, otyro tarykase eya ahtao otyro epery enahnõko ynororo toerohtamitume. Morararo pui esē tomo, suhsu euhkaryhtao suhsu apoīko mā toto tōkurukōme, toky tō pynanohtamitume.

⁸ Moro saaro tineru apoiry kyya xine zae mana imehnõ amorepatamitume Ritonõpo omiry poko. Morararo Ritonõpo nymeropohpyry kuamorepatorỹko.

⁹ Ynara tymerose Moeze a: “Pui mytary onymyhyra ehtoko tiriiku ipikary poko itūtūmaryhtao,” tykase. Yrome kuekykõ pyno rokē pyra Ritonõpo kynexine. Enetupuhpotohme morara tymerose eya.

¹⁰ Kypyno xine kuhse Ritonõpo mana. Morara exiryke morara tymerose eya. Otyro arykananõ mā ynara osenetupuhnõko: “Imeīpo otyro epery apoīko ase ynapyryme,” āko. Morararo mā osenetupuhnõko otyro epery apoinanõ roropa. Naeroro toerohtamitukõ eraximaryke tyya xine erohnõko mā toto.

¹¹ Toytoytose yna omi kurā ekarory poko oya xine. Otyro puhturu arykane sã ynanexiase tupito arykary pokõ samo. Naeroro tineru apoiryhtao yna a ynaerohtamitume, popyra oya xine nae?

¹² Topehke pyra Ritonõpo omiry kurā ynanekaroase oya xine. Tyoro poko ynanerokuase roropa tineru poko.

Ynara kary etary se pyra ynanexiase Jezu onenetupuhpynomo a: “Ritonõpo omiry etary se pyra ase Pauru pokoino, tineru apoiry se rokē Pauru exiryke Ritonõpo omiry ekarotamitume,” kary etary se pyra ynanexiase.

13 Etatoko pahne, Ritonõpo maro oturutoh poko erohketõ tynapyrykõ apoiko mã toto Ritonõpo tapyi taka ytoketõ wino. Tynekarorykõ etapananõ tohkõ apoiko mã toto imehnõ nekarotyamo.

14 Morararo: “Ritonõpo omiry poko imehnõ amorepananõ tynapyrykõ apoiryhtao tynamorepatyã wino kure ya mana,” tykase Kuesëkõ ya.

15 Mäpyra imehnõ tinerü anapoipitopyra exiase. “Epehpyry se ase ãmorepatamitukõme,” kapitopyra ase. Morararo moro ynimerohpyry onenerykõme: “Otinerükõ apoiry se ase,” kara ase. Jorikyry se pyra ase repe. Yrome jorikyry motye kuhse imehnõ tinerü apoiry se pyra ase omi kurã ekarotamitume. “Pauru tineru se nexiase omi kurã ekarotamitume,” kary etary se pyra ase ipunaka.

16 Epyrypara ase imehnõ amorepary poko ya. “Kure ase imehnõ amoreparyke ya omi kurã poko,” kara ase. Kuesëkõ omipona rokë ase imehnõ amorepãko. Ý, etuarimary imehnõ anamorepara jahtao Jezu Kyrixtu poko.

17 Jamoreme jerokuruhtao omi kurã ekarory poko imehnomo a jerohtamitu se jexiry repe. Yrome Ritonõpo omi poe jexiryke jamoreme pyra ase. “Jomiry kurã ekaroko imehnomo a,” tykase Ritonõpo ya exiryke, aomipona rokë ase.

18 Morara ahtao otoko jepehpyry nae? Arypyra, tineru se pyra ase jerohtamitume. “Zae matose jepehmaryhtao oya xine ãmorepatamitukõme,” kara ase jetananomo a. Täkye rokë ase topehke pyra imehnõ amorepary poko ya Jezu Kyrixtu poko. Täkye jehtoh jepehpyryme sä ya mana.

19 Sero põ omi poe pyra ase erohnõko. Yrome emero akorehmaneme toehse ywy Kyrixtu enetupuhpotohme eya xine, ipoetoryme toto ehtohme.

20 Juteutõkara maro jahtao Moeze omihpyry omipona jehtoh poko torëtyke pyra ase, Jezu enetuputyryke ya tukurãkase jexiryke. Yrome juteu tõ amoreparyhtao ya omi kurã poko, toto sä Moeze omihpyry omipona exiko ywy Jezu omiry zehno pyra toto ehtohme. Juteu tomo a Jezu omiry ekaroryhtao ya Moeze omihpyry omipona exiko ase yronomyryme juteu tõ saaro, Jezu Kyrixtu enetupuhpotohme eya xine.

21 Morararo juteutõkara maro jahtao, mokaro sä Moeze omihpyry poko pyra ase, Jezu Kyrixtu enetupuhpotohme eya xine roropa. Kyrixtu omipona ase. Naeroro Ritonõpo omipona ase roropa.

22 “Jezu Kyrixtu enetuputyry poko ikuhnõko ase,” kananõ maro jahtao mokaro sä exiko ase toto akorehmatohme, orëpyrahxo Jezu enetupuh-tohme toto a. Imeimehnõ maro jahtao toto sä exiko ywy Jezu Kyrixtu enetupuhpotohme eya xine. Emero rokë poko ase Jezu enetupuhpotohme imehnomo a.

23 Morohne poko ase omi kurã ekarotohme sero põkomo a. Jezu Kyrixtu ekaroryhtao ya kure jetananõ riko Ritonõpo mana. Kure jyriko roropa mana.

24 Toipe tururume ytoketõ poko ahno, axihxo tururume ytokety waro toehtohkõme. Mame tururume ytoketõ tuhke tururume ytõko. Yrome toiro osemazuhme eporehkãko, axihxo exikety rokene. Ynoro rokë epehpyry apoiko mana. Täkye exiko roropa mana. Mokyro sä ehtoko, orëpyra tururume ytokety samo. Jezu Kyrixtu omipona exikehpyra ehtoko. Mame, “Kure mase,” äko Kuesëkõ oya xine mana. Morara kary etaryke oya xine täkye kuhse exiko matose, tururume ytokety täkye exiry motye epehpyry apoiryhtao tyya.

²⁵ Toipe tururume ytoketomo. Kokoro rokē tururume ytōko mā toto, orēpyra toehtohkōme, imehnō motye toehtohkōme tururume toytotohkō poko. Mame imehxo exiketyme ahtao, imehxo toehtoh enetupuhpotoh apoiko mana. Moro imehxo toehtoh, enetupuhpotoh axītao rokē repe. Yrome Jezu omipona exiketyme kuahtao xine, axītao rokē pyra Ritonōpo nekarory apoiko sytatose. Jūme imaro exīko sytatose.

²⁶ Wazawazame pyra tururume ytokety ytōko toeporehkatohme ose-mazuhme. Mokyro saaro ase zae rokē jehtohme Jezu omipona Ritonōpo nekarory apoitohme ya. Tyoro roropa sā ase. Imepÿ poremākapone sā ase. Tomeseke sā ynororo poremāpyra toehtohme. Mokyro saaro ase tomeseke Jezu Kyrixtu omipona jehtohme.

²⁷ Imehnomo a ynara asene: “Zae ehtoko Jezu Kyrixtu omipona,” asene. Morara kaxīpo yyrypyry poko toehse jahtao, ehxirory yronomyryme jomihpyry etahpōkō neneryme. Morara exiryke yyrypyry poko ypenetaryhtao ya ipoko pyra ase. Emero irumekāko ase Jezu Kyrixtu omipona rokē jehtohme: “Popyra mase ya,” kara Jezu ehtohme ya.

10

Joroko tō oneahmara ehtoko

¹ Wekyry tomo, osenetupuhtoko kytamurukō poko. Moeze maro toytorykohtao ahno esao pyra toto typynanohse Ritonōpo a. Akurū zopino toh kynexine. Tuna konōto Tahpiremā takuohse roropa eya xine.

² Mame tuna konōto akuotyryhtao eya xine, Moeze marōme tōpurihkase toto tuna konōto kua, akurū ao, enara.

³ Ritonōpo nenehpohpyry kapu ae tonahse eya xine emero porehme.

⁴ Ritonōpo nekarohpyry tōse roropa eya xine. Topu ae tuna tutūtase, toto okurume. Yrome moro topu Jezu Kyrixtu enetupuhtoh kynexine. Toto maro toytose ynororo.

⁵ Yrome Ritonōpo zamaro pyra tuhkākō kynexine. Morara exiryke toorihse toto ahno esao pyra toytorykohtao. Tōtonēse toto saporarahme ona poro.

⁶ Morara tyripose Ritonōpo a kutuarōtanohpotohkōme, zae ehtoh waro kuehtohkōme. Tyrypyrykō poko typenetase kytamurukomo. Naeroro mokaro sā pyra sehtone, kyyrypyrykō poko penetara sehtone ipunaka.

⁷ Toitoinē kytamurukō joroko tō poko toehse, Ritonōpo omipona pyra. Otuhtoh konōto tyrise eya xine tyneponāmarykō ēpataka, tōsemeikase toto. Ynara tymerose Ritonōpo omiryryme pake moro poko: “Typorohse toto tyneponāmarykō ēpataka. Tōtuhse toto, eukuru tōse eya xine roropa. Mame towōse ropa toto watohme,” me tymerose. Mokaro sā pyra sehtone, joroko tō poko pyra sehtone ipunaka.

⁸ Imehnō nohpo poko exiry popyra Ritonōpo a mana. Imehnō orutua poko exiry roropa. Kytamurukō toitoinē nohpo tō poko toehse ahtao tuhkākō toorihse toto, 23 miume toorihse toiro ēmepryry ae rokene. Naeroro imehnō pyxiā poko pyra sehtone, imehnō nio tō poko pyra roropa sehtone.

⁹ Kytamurukomo a Ritonōpo tyenonohse. Tykerekere-mase toto a. Ynara tykase toto Ritonōpo poko: “Kypyno xine Ritonōpo mana. Kuānohpyra xine mana iiryryryme kuahtao xine ro,” tykase toh repe.

Mame tyrypyrykō poko toehse ahtao okoi tyripose Ritonōpo a toto esekatohme, tuhke. Naeroro Kuesēkō onyenonohpyra sehtone.

¹⁰ Ritonōpo poko tātakirimase kytamurukomo. Naeroro taorihmapose toto Ritonōpo nenyokhyppy a. Toorihse toto. Naeroro Ritonōpo poko atakirimara sehtone.

¹¹ Morara tyripose Ritonōpo a kytamurukomo a pake zuaro kuehtohkōme. Tymerose roropa tōmipona pyra exiketō wānohtopōpyry poko kutuarōtanohtohkōme, kytamurukō sã pyra kuehtohkōme. Seromaroro sero nono enahsasaka mana. Naeroro pakatokō Ritonōpo omipona pyra ehtopōpyry sã pyra sehtone.

¹² Morara exiryke ynara kara ehtoko: “Iiryppyryme pyra ase orēpyra jexiryke,” kara ehtoko. Ynara rokē kahtoko Ritonōpo a: “Kuakorehmako Papa yrypyry poko pyra jehtohme,” kahtoko Ritonōpo a.

¹³ Tukahse awahtao xine ynara zuaro matose imehnō roropa morararo tyrypyrykō poko tukuhse mā toto. Yrome jamihmehxo Ritonōpo mana. Tōmihpyry ae ro ākorehmatorỹko mana tukuhse awahtao xine. “Epo nase,” āko mana. Okuhnekō aropōko roropa mana owinoino xine. Jamihme pyra awahtao xine ajamihtanohtorỹko mana oorypyrykō poko pyra oehtohkōme. Ajamihtanohtorỹko mana oorypyrykō rumekatohme oya xine.

¹⁴ Naeroro wekyry tomo, joroko tō poko pyra ehtoko ipunaka.

¹⁵ Tuaro exiketōme matose ya. Naeroro zae jomiry ehtoh enetupuh-toko.

¹⁶ Jezu orihtopōpyry poko wenikehpyra kuehtohkōme oximōnōko sytatose. Mame uwa eukuru poko: “Kure mase Papa,” āko sytatose Ritonōpo a. Ēnōko sytatose emero porehme. Kyyrypyrykō kurikary poko osenetupuhnōko sytatose toxixihmase Jezu exiryke wewe pokona kyyrypyrykō epehpyryme. Morararo wyi enapyryhtao kyaa xine Kyrixtu orihtopōpyry poko osenetupuhnōko sytatose porehme. Oximaro sytatose Jezu Kyrixtu maro. Tyjमितunuru ekarōko roropa mana kyaa xine. Moro poko osenetupuhnōko sytatose moro wyi enapyryhtao kyaa xine.

¹⁷ Oximōme wyi ohnōko sytatose Jezu orihtopōpyry poko osenetuputyry poko, tuhke kuahtao xine ro. Tuhke kymarokō repe. Yrome Jezu enetuputyryke kyaa xine, aomipona toehse roropa kuexirykōke toiro zokome sã sytatose tupuhpyke Jezu ke, kuesēkōme aexiryke.

¹⁸ Juteu tō poko osenetupuhtoko, Ritonōpo maro oturuketō poko roropa. Tynekarorykō etaparyhtao tyaa xine tynekarorykōme Ritonōpo a, tōnōko roropa toto. (“Ritonōpo poenōme ynanase,” āko osenetupuhnōko toto, moro tōsē onyryhtao tyaa xine.)

¹⁹ Āmoreparykō se roropa ase joroko poko. “Joroko tō kure,” āko imehnō mā repe. Yrome Ritonōpo onymyakāmara mā toto. Joroko tō eahmananō azahkuru mana. Ynara osenetupuhnōko mā toto: “Tōsē ekarōko ase joroko zohme. Naeroro kure ase,” āko toh mā repe.

²⁰ Yrome etatoko pahne, moro tōsē riryhtao joroko zohme, Ritonōpo a moro onekaropyra matose. Joroko tamuru omi poe moro rīko matose. Yrome joroko tō poko oexirykō se pyra ase ipunaka.

²¹ Mame Jezu orihtopōpyry enetupuhtoh eukuru enyryhtao oya xine Ritonōpo poenōme oexirykō poko osenetupuhnōko matose. Naeroro ahno nekarohpyry joroko tō okurume, moro onēpyra ehtoko ipunaka. Ahno nyrytã ēpataka eukuru riryhtao joroko okurume, moro onēpyra

ehtoko. Morararo wyi enapyryhtao oya xine Jezu orihtopõpyry poko osenetupuhtohme Ritonõpo poetoryme oehtohkõ poko osenetupuhnõko matose. Naeroro ahno nyrytã zotõpyry onõpyra ehtoko, joroko tamuru omi poe moro zoty tyrise exiryke.

²² Zumoxike Kuesëkõ onyrypyra sehtone. “Orõpyra ase Jezu motye,” karyhtao kyya xine joroko tamuru akorehmaneme exiko sytatose. Mame joroko tamuru akorehmaneme kuahtao xine zumoxike exiko Kuesëkõ kypoko xine mana.

²³ Ynara äko imehnõ mã otarame: “Emero rokë poko sytatose Kyrixtu poetoryme kuexirykõke,” äko toh mã repe. “Yrome emero pyra kure kyya xine mana,” äko ase. “Emero poko ase Kyrixtu poetoryme jexiryke,” äko roropa toh mã repe. Yrome emero pyra zae kuehtohkõ poko kuakorehmatorõko mana.

²⁴ Osepyno rokë pyra ehtoko. Imehnõ pyno ehtoko roropa. Kykyryrykõ poko rokë kuahtao xine imehnõ motye kuehtohkõme popyra sytatose.

²⁵⁻²⁶ Ynara äko Ritonõpo omiry: “Sero nono Ritonõpo kyryryme mana. Sero põkõ roropa emero porehme Ritonõpo nyrytãme mana,” äko. Naeroro tõsë apoiryhtao oya xine emero rokë kure mana. “Otarãme mose popyra Ritonõpo a,” kara ehtoko. “Otarãme mose ahno nyrytã õpataka tyrise joroko zohme,” kara ehtoko roropa. Topekahse oya xine ahtao imehnomo a kure roropa mana.

²⁷ Morarame Jezu poetory kara a oeahmarykohtao tytapyi taka otuhse oytotohkõme, itapyi taka oytorykõ se awahtao xine ytotoke. Mame: “Õty mose,” karyhtao oya xine moro tõsë poko onekaropopyra ehtoko. “Mose tokarose nae joroko zohme?” kara ehtoko. “Mose onõpyra ase popyra exiryke Ritonõpo a,” kara ehtoko roropa. Otuhtoko rokë rahkene.

²⁸ Yrome ynara karyhtao rokë eya xine: “Mose joroko zotõpyry,” karyhtao oya xine, onõpyra ehtoko morara tykase ekarone exiryke, zae ehtoh poko oexirykõ waro toto ehtohme.

²⁹ Amarokõ tõsë onyry poko, oty kara matose, joroko zotõpyryme ahtaro. Yrome imehnõ Jezu poetory pokoino onõpyra matose zae pyra moro tõsë onyry enetuputyryke eya xine. Otarãme ynara ekaropory se matose: “Oty katohme imepõ pokoino tõsë onõpyra hano? Eya rokë moro tõsë onyry popyra mana, joroko zotõpyryme ekaroryke eya.

³⁰ ‘Kure mase Papa. Senohne onekarohpyryme ya,’ äko ase Ritonõpo a. Naeroro oty katoh imehnõ yna kerekeremãko nae tõsë onyry poko yna a? Ritonõpo nekarohpyryme exiryke, ‘Kure mase,’ tykase ywy,” äko otarame matose ya.

³¹ Etatoko pahne, emero poko awahtao xine kure Ritonõpo tyritoko. Tõsë onyryhtao oya xine, kure Ritonõpo ritohme tõtoko. Eukuru enyryhtao oya xine kure Ritonõpo ritohme õtoko.

³² Kure rokë ehtoko juteu tõ maro, juteutõkara maro, Jezu poetory tõ maro roropa, penekehpyra toto ehtohme Jezu enetuputyry poko.

³³ Ysã ehtoko. Kure ehtoh rokë kuhnõko ase imehnõ maro emero, toto pyno jexiryke. Osepyno hkopyra ase imehnõ emero kure riry se jexiryke, toto pynanohtohme Kyrixtu a.

11

¹ Naeroro kypoenohtoko ysã oehtohkõme. Ywy roropa Kyrixtu poenohnõko ase.

Nohpo tō zae ehtoh poko

² Ypoko wenikehpyra matose, āmorepatopōpyrykō ya omipona roropa matose. Morara oexirykō kure mana.

³ Yrome ynara āmoreparykō se ase, typye exikety typyty esēme mana. Kymarokō emero esēme Kyrixtu mana. Mame Ritonōpo Kyrixtu esēme mana.

⁴ Naeroro oximōme awahtao xine ōtururukō poko Ritonōpo maro, kure orutua kō tyxapeuke pyra oturūko. Orutua komo, Ritonōpo omiry poko imehnō amoreparyhtao oya xine, tyxapeuke pyra toto amorepatoko. Tyxapeuke orutua ahtao Kyrixtu poihtōko sã mana. Popyra mana.

⁵ Yrome nohpo tomo, tuhpōke oturutoko Ritonōpo a oximōme awahtao xine. Imehnō amoreparyhtao roropa oya xine tuhpōke Ritonōpo omiry poko toto amorepatoko. Tuhpōke pyra awahtao xine oniokō hxirōko matose, ehxirōko roropa matose oūsety sahkahpyry samo.

⁶ Naeroro tuhpōke se pyra nohpo ahtao, ynara kahtoko eya: “Oūsety isahkapoko roropa,” kahtoko eya. Ynara exiryke, nohpo zūsety tysahkase ahtao aehxirory mana. Naeroro kure tuhpōke nohpo tō ahtao oximōme awahtao xine, ehxiropyra mã toto.

⁷ Yrome orutua kō tyoro. Tuhpōke se pyra orutua komo, tyaaro tyrise exiryke Ritonōpo a. Tōmipona orutua kō ehtohme tyrise toto Ritonōpo a. Yrome nohpo tō tyrise tyniokō omipona ehtohme.

⁸ Orutua riry se Ritonōpo toehse ahtao nohpo wino onyripyra kynexine. Yrome orutua wino nohpo tyrise eya rahkene.

⁹ Orutua tyrise eya nohpo tō pokoino pyra. Yrome nohpo tyrise Ritonōpo a orutua pokoino, orutua akorehmaneme.

¹⁰ Naeroro Jezu poetory tō oximomyryhtao kure nohpo tō tuhpōke ahtao, toto eneryke Ritonōpo nenyohyamo a. Tuhpōke toto ahtao tyniokō omipona toehtohkō poko ituarōtanohpōko mã toto.

¹¹ Kuesēkō maro kuexirykōke toiroro pyra nohpo tō mana. Morararo orutua komo. Toiroro pyra sytatose. Atakorehmãko sytatose zae kuehtohkōme.

¹² Pake ahtao orutua osemazuhme tyrise Ritonōpo a. Mame aoropary zehpyry touse ahtao, nohpo tyrise eya roropa. Seromaroro orutua kō enurūko nohpo ae. Yrome emero porehme Ritonōpo poe mana.

¹³ Kure oya xine nae nohpo tō otururuhtao Ritonōpo maro oximōmãkō rãnao tuhpōke pyra ahtao? Arypyra, popyra mana.

¹⁴ Toipe sytatose. Orutua kō tūsehke mosã ke ahtao popyra kyya xine mana. Epoihtōko sã mokyro mana kyya xine.

¹⁵ Yrome nohpo tō tūsehke mosã ke ahtao kure rokē kyya xine mana. Tūsehke mosã ahtao, tuhpōke exikety sã nohpo mana.

¹⁶ Tuhpōke pyra nohpo ahtao aotururuhtao Ritonōpo maro oximōmãkō maro popyra mana, āko ase. Morara āko ase emero Jezu poetory tomo a emero pata tō po. Morara āko ase roropa jezujezukuru se exiketomo a.

Kuesēkō otuhtopōpyry poko

(Mateu 26.26-30; Maku 14.22-25; Ruka 22.15-20)

¹⁷ “Kure rokē matose oximōnōko Ritonōpo poko,” kara ase oya xine. Ōximomyrykohtao atakorehmara matose yronymyrymehxo Jezu eneputyry poko. Atakorehehkãko rokē matose. Morara popyra ya mana. Naeroro āmorepatorỹko ase zae ehtoh poko ōximomyrykohtao.

¹⁸ Ynara āko imehnō mana opoko xine: “Korītu pōkō tātapiakase sã mã toto. Oximōnōko ro mã toh repe, yrome oxiehno toto,” āko. Morara kary ajohpe pyra mana ya.

¹⁹ Otarāme atapiakāko matose zae oehtohkō enetupuhpotohme imehno a.

²⁰ Ōximomyrykohtao Kuesēkō orihtopōpyry poko osenetupuhpyra matose. Ōtukurukō poko rokē oximōnōko matose. Oty katohme?

²¹ Ōtukurukohtao toitoine matose emotyēkāko. Naeroro imehnō etyhypryme exiketō otuhpyra ekurehnōko, osemazuhme autuhtyã toemotyēkase exiryke.

²² Morara awahtao xine ōximomyrykohtao azahkuru matose ipunaka. Tytapyike matose. Omise awahtao xine otuhtoko atapyikō tao. Ritonōpo maro oturutoh tao zae rokē otuhtoko. Moro tao tymōkomokākara onyhxiropyra ehtoko roropa. Azahkuru awahtao xine ōximomyrykohtao: “Kure matose,” kara ase oya xine.

²³ Tamorepase ywy Kuesēkomo a toorihtopōpyry poko wenikehpyra ipoetory tō ehtohme. Morararo kuamrepatose. Ynara ase oya xine: “Kuesēkō Jezu Kyrixtu ewokasasaka ahtao Juta a, wyi apoine.

²⁴ ‘Kure mase Papa Kapuaono,’ karyhtao eya, wyi tohkane. Typoetory tomo a ynara tykase ynororo: ‘Sero wyi enapyryhtao oya xine wenikehpyra ehtoko jexixihmapotopōpyry poko wewe pokona. Okurākatohkōme orihnōko ase,’ tykase.

²⁵ Mame otuhkehxīpo eukuru tapoise Jezu a. Ynara tykase: ‘Seny ōkurukomo. Tōmiry kasenato ekarōko Ritonōpo sero pōkomo a jorihtopōpyry pokoino. Topekahse matose ya umunuru ke. Naeroro sē enyryhtao oya xine jorihtopōpyry poko osenetupuhtoko,’ tykase.

²⁶ Naeroro Kuesēkō oehtohto ropa wyi enapyryhtao oya xine, eukuru enyryhtao roropa oya xine, imehnō tuarōtanohpōko matose aorihtopōpyry poko kymyakākōme,” ase oya xine.

²⁷ Naeroro zae pyra awahtao xine ohxirotorỹko Ritonōpo mana, Kuesēkō orihtopōpyry poko wenikehpyra ehtoh enapyryhtao oya xine, eukuru enyryhtao roropa oya xine. Iirypyryme oexirykōke ohxirotorỹko Ritonōpo mana, Kuesēkō exixihmahpōkō hxiropy samo.

²⁸ Morara exiryke ynara osenetupuhtoko aporo: “Zae rokē ytoytōko hano Ritonōpo neneryme?” kahtoko aporo okurohtao xine. Morarame zae awahtao xine rokē Kuesēkō exixihmatopōpyry poko wenikehpyra ehtoh enahtoko, eukuru êtoko, enara. Iirypyryme awahtao xine oorypyrykō ekarotoko Ritonōpo a ikorokatohme. Moromeīpo enahtoko, êtoko, enara.

²⁹ Kuesēkō kynorihne kyyrypyrykō epehmatohme, Ritonōpo poenōme kuehtohkōme. Moro onenetupuhpyra awahtao xine, aorihtopōpyry poko wenikehpyra ehtoh onenahpyra ehtoko, onēpyra roropa ehtoko, enara. Awamekaro xine rokē moro wyi enapyryhtao oya xine, moro eukuru enyryhtao roropa oya xine awãnohtorỹko Ritonōpo mana, ajoajohpe Kuesēkō orihtopōpyry poko wenikehpyra ehtoh enapyryke oya xine.

³⁰ Morara exiryke kure pyra toehse matose. Jamihme pyra roropa toehse matose. Toitoine roropa amaro xine aexityã toorihse mana.

³¹ Kuesēkō orihtopōpyry poko wenikehpyra ehtoh enapyry se awahtao xine ynara osenetupuhtoko aporo: “Iirypyryme hano Ritonōpo a?” kahtoko oseya rokene. Mame tyrypyhyke awahtao xine ekarotoko

oorypyrykō Ritonōpo a ikorokatohme ropā. Kyyrypyrykō tykorokase ahta Ritonōpo a: “Popyra matose ya,” kara mana kyā xine. Kuānohopyra xine roropa mana.

³² Yrome: “Popyra matose ya,” āko Ritonōpo kyā xine kyyrypyrykō poko kuahtao xine. Kutuarimapotorŷko roropa mana zomory zuaro kuehtohkōme, kyyrypyrykō poko pyra kuehtohkōme. Morara kuamorepatorŷko Ritonōpo mana apotoimo htaka omōpyra kuehtohkōme tōmipona pyra exiketō maro.

³³ Morara exiryke wekyry tomo, Kuesēkō exixihmatopōpyry poko wenikehpyra ehtoh enahtohme ōximomyrykohta, imehnō Jezu poetory tō oepiry eraximatoko aporo. Mame oximōme toehse emero ahtao otuhtoko.

³⁴ Mame omise ro awahtao xine otuhtatoko atapyikō taka, ozehno xine Ritonōpo exiryino awānohpyra Ritonōpo ehtohme roropa. Tuhke mekaropotone. Morohne poko ourutorŷko ase amaro xine toehse jahtao.

12

Ritonōpo Zuzenu nekarory poko

¹ Wekyry tomo, ynara matose: “Oty ekarōko Ritonōpo Zuzenu nae kyā xihne?” matose pape poko. Naeroro Zuzenu Kurā nekarory tō poko ourutorŷko ase, zae zuaro oehtohkōme.

² Jezu poetoryme exipitopyra ro awahtao xine, oenekunopyase xine joroko tō eahmary poko Ritonōpo myakāme repe. Yrome opynanopyrykō waro pyra mokaro mana, isene pyra toexirykōke.

³ Yrome seromaroro ynara kananō nae: “Ritonōpo poe ase senohne rīko,” kananō nae mana. Yrome Ritonōpo Zuzenu poe toto ahtao: “Jezu popyra mana,” kara toh mana ipunaka. Ritonōpo Zuzenu poe ynara āko mā toto: “Jezu jesēme mana,” āko Ritonōpo Zuzenu nae exiketō mana. “Kuesēkōme mana,” āko mā toto. Imehnō mā morara kasaromepyra mā toto. Moro waro awahtao xine Ritonōpo poe oturuketō nymyry waro matose. Ajohpe exiketō waro roropa matose.

⁴ Tuhke rokē Ritonōpo Zuzenu nekarory tō kyā xine mana. Yrome toiro rokē ekarohpō mana.

⁵ Tyotyoro poko tuhke erohnōko sytatose Kuesēkō omipona. Yrome toiro rokē Kuesēkō mana.

⁶ Tyotyorō poko emese kure sytatose orēpyra kuehtohkōme Ritonōpo nyrohmanohpotoh poko. Yrome toiro rokē Ritonōpo mana. Ipoē rokē emese kure sytatose, tyjमितunuru ekaroryke kyā xine, inyrohmanohpotoh poko kuehtohkōme.

⁷ Tyjमितunuru ekarōko Ritonōpo kyā xine mana imehnō Jezu poetory akorehmatohme kyā xine.

⁸ Tyjमितunuru ekarōko toitoine typoetory tomo a emese kure toto ehtohme zae omi ekarory poko imehnomo a. Imehnomo a tyjमितunuru ekarōko mana emese kure toto ehtohme imehnō amorepary poko Ritonōpo omiry poko, zuaro toto ehtohme.

⁹ Imehnomo a tyjमितunuru ekarōko mana yronomyryme Jezu enetupuhthome eya xine. Imehnomo a tyjमितunuru ekarōko mana kurākōkara kurākatohme eya xine.

¹⁰ Imehnomo a tyjमितunuru ekarōko Ritonōpo Zuzenu mana imehxo Ritonōpo ehtoh enepotohme imehnomo a. Imehnomo a tyjमितunuru

ekarōko mana tōmiry ekarotohme imehnomo a. Imehnomo a tyjamtunuru ekarōko mana Ritonōpo Zuzenu poe exiketō waro toto ehtohme, ty poe rokē ytoytoke tō waro roropa toto ehtohme. Imehnomo a tyjamtunuru ekarōko mana imehnō omiry ae oturutohme. Imehnomo a tyjamtunuru ekarōko mana mokyro zurutopōpyry enetupuhtohme ekarotohme ropa kuomirykō ae.

¹¹ Tuhke ekarōko Ritonōpo Zuzenu kyaa xine mana. Yrome toiro rokē ynororo. Tamoreme ekarory se exiryke tyjamtunuru ekarōko kyaa xine mana.

Tŷpokōke tuhke kuokokō mana

¹² Kuokokō tuhke tŷpokōke mana. Moro saaro Kyrixtu enetupuhnanō tuhke mā toto. Yrome toiro zoko sã sytatose Jezu enetuputyryke kyaa xine.

¹³ Tuhkākō Jezu Kyrixtu enetupuhnōko mana. Juteu tomo, juteutōkara roropa enetupuhnōko mā toto. Tosēke exiketomo, tosēke pyra exiketō roropa enetupuhnōko mā toto. Enetuputyryke kyaa xine tukurākase sytatose Ritonōpo Zuzenu a Jezu Kyrixtu zokome sã kuehtohkōme. Ritonōpo jamitunuru nae sytatose Zuzenu kukurohtao xine exiryke.

¹⁴ Ynara exiryke, toiro rokē pyra kuokokō pokō mana. Tuhke tŷpokōke mana.

¹⁵ Kupupurukō ynara kara mana: “Tyoro jexiry se ase. Omame se ase,” kara mana. Pupume ro mana, myarotokoromero.

¹⁶ Morararo kypanarykō ynara kara mana: “Onume pyra jexiryke zoko pokōme pyra ase,” kara mana. Kuokokō pokōme ro mana. (Kuokokō pokō mā oxikerekeremara mana Ritonōpo netaryme. Tākye rokē mā kehko toerohtohkō poko.)

¹⁷ Kuokokō tytororo onume rokē ahtao otato pyra kymarokō exiry. Morararo paname rokē kuokokō ahtao eunatara kymarokō exiry.

¹⁸ Yrome toiro rokē pyra kuokokō pokō tyrise Ritonōpo a. Tuhke kypokōkō tyrise eya kuokokōme tytororo kuehtohkōme. Morara tyrise kymarokō Ritonōpo a tōsenetupuhtopōpyry ae ro.

¹⁹ Toiro rokē kypokōkō ahtao tokoke pyra sehtory.

²⁰ Yrome zoko pokō tuhke tyrise toiro tokoke kuehtohkōme.

²¹ Naeroro kuenurukō ynara kara mana kuemarykomo a: “Ose pyra ase,” kara mana. Kupuhpyrykō ynara kara mana kupupurukomo a: “Ose pyra ase,” kara mana. (Moro saaro: “Mose se pyra ase,” kara sehtone imepŷ Jezu poetory poko Jezu Kyrixtu enetuputyryke kyaa xine.)

²² Kuokokō tyrise Ritonōpo a. Kure pyra kuokokō pokō toehse ahtao ise ro sytatose. Oxisã kuokokō pokō jamihme se sytatose. Kuokokō pokō toiro touse ahtao, etuarimãko sytatose otarame orihnōko sytatose.

²³ Kuokokō pokō xihpyry nae sytatose. Kyaa xine xihpyryme mā repe. Yrome ipyno ro sytatose. Ehxirōko sytatose kuokokō pokō jarao tōsenese ahtao, yrome ipyno ro sytatose.

²⁴ Mãpyra kuokokō pokō kure potu kyaa xine ahtao, ipoko pyra sytatose kure exiryke. Etatoko pahne, otarame ehxirōko sytatose xihpyryme kuokokō pokō ahtao repe. Yrome Ritonōpo ehxiropyra mana kypyno xine toexiry poko. Kuokokō pokō emero tyrise eya kuokokōme.

²⁵ Kuokokō pokō tyroō pokona atapiakara mana. Morohno poko rokē mana. Kuokokō pokō tuhke roropa repe. Yrome oximaro erohnōko mā

kehko toiro tokoke exiryke. Moro saaro atapiakara sehtone. Kuesēkō omipona rokē sehtone.

²⁶ Mame toiro kuokokō pokō jetū ahtao, tytororo kuokokō sam āko mana. Morararo kure rokē kuokokō pokō ahtao tytororo sam kara mana, toiro kuokokō exiryke. Jezu enetupuhnanō kuokokō sã mã toto. Kuepekō etuarimary eneryhtao kyya xine, emynyhãko sytatose. Kure kuepekō riryhtao imehnomo a tãkye sytatose kuepekō pokō.

²⁷ Kymarokō emero Kyrixtu zoko sã sytatose. Tuhke kuokokō pokō tyrise Ritonōpo a kuokokōme. Tōsenetupuhnanōpyry ae ro morara tyrise sytatose. Moro sã kymarokō emero Jezu Kyrixtu zoko sã sytatose. Kyrixtu zoko pokō sã sytatose.

²⁸ Naeroro Kyrixtu enetupuhnanō tyrise Ritonōpo a imehnō ako-rehmaneme. Osemazuhme ynara tykase ynororo: “Umūkuru pokō omi kurã ekaronanōme matose,” tykase. Īkaponã: “Jomiry pokō urutōme matose,” tykase imehnomo a. Īkaponã ro: “Jenetupuhnanō amorepaneme matose,” tykase imehnomo a. Moromeĩpo: “Yjamitunuru ke ynyriphopyry tyritoko,” tykase imehnomo a. Mame: “Kurãkōkara ikurãkatoko ropa,” tykase ynororo imehnomo a. Mame: “Imehnō ako-rehmatoko jurumekara toto ehtohme,” tykase imehnomo a. Morarame: “Imehnō esēme ehtoko,” tykase imehnomo a roropa. Mame: “Imehnō omiry ae urutōme ehtoko,” tykase etyhpyryme, enara.

²⁹ Emero pyra toitoine rokē Ritonōpo nymenekahpyryme mã toto, Tumūkuru pokō imehnō amorepatohme. Toitoine rokē urutōme roropa mã toto. Toitoine rokē amorepatōkōme mã toto. Toitoine rokē Ritonōpo jamitunuru nae mã toto orēpyra inyrohmanohpotoh ritohme.

³⁰ Toitoine rokē kurãkōkara kurãkãko ropa mã toto. Toitoine rokē roropa imehnō omiry ae oturūko mã toto. Toitoine rokē roropa mokaro nurutopōpyry imehnō omiry ae ekarōko ropa mã toto kuomirykō ae.

³¹ Naeroro Ritonōpo nekarory kurã pokō openetatoko.

Yrome tyorō pokō ourutorỹko ase seromaroro. Sero kure kuhse mana.

13

Imehnō pyno kuexirykō pokō

¹ Otarãme imehnō omiry ae jotururu waro ase repe.

Otarãme Ritonōpo nenyoyhtã omiry waro roropa ase repe.

Yrome imehnō pyno pyra jahtao

toiparo rokē oturūko ase,

panaikato sã rokē jotururu exiry, tãtã katoh sã rokene.

² Otarãme Ritonōpo omi poe aomiry ekarōko ase imehnomo a.

Otarãme emero pokō zuarohxo ase atamorepaketō samo.

Otarãme imehnō motye

tupimãkō waro roropa ase.

Otarãme Ritonōpo jamitunuru enetuputyryke ya

ypy tō enuēnapory waro roropa ase repe,

yrome imehnō pyno pyra jahtao otyme kure hano Ritonōpo a?

Arypyra ipunaka.

³ Otarãme ymōkomory emero ekarōko ase tymōkomokãkara a.

Otarãme: “Oty kara,” āko ase repe joko zahkary se Jezu waro pyra exiketō ahtao Jezu enetuputyry ya waro toto ehtohme.

Yrome imehnō pyno pyra jahtao toiparo rokē oxiahkapōko ase.

Toiparo rokē ymōkomory ekarōko ase roropa tymōkomokākara a.

⁴ Imehnō pyno jahtao penekehpyra ase kure toto ehtoh eraximary poko.

Kure rokē toto rīko ase.

Imehnō pyno jahtao zumoxike pyra ase toto poko.

Osenynanohpyra ase.

Ypoko oseahmara ase.

Epyrypara roropa ase

imehnō motye jehtoh poko.

⁵ Imehnō pyno jahtao putupyra exiketō sā pyra ase.

Zae rokē ase.

Osepyno rokē pyra ase.

Yamene se pyra roropa ase.

Axi hkopyra imehnō zehno exīko ase.

Eya xine tyryhmase jahtao

onemetakāmara ase.

⁶ Imehnō pyno jahtao atākyemara ase tyrypyry poko toehse toto ahtao.

Zae toto exiry poko atākyemāko ase.

⁷ Imehnō pyno jahtao penekehpyra ase

kure toto ehtoh eraximary poko.

“Emero ikurākary waro Ritonōpo mana,” āko ase.

“Kure toto riry poko onymomohkehpyra sehtone,” āko.

Toto anarypopyra roropa ase, enara.

⁸ Imehnō pyno nymyry jahtao

jūme toto pyno ase.

Ritonōpo Zuzenu poe imehnō

amoreparyhtao ya kure repe.

Yrome axītao rokē jomihpyry mana.

Ritonōpo Zuzenu poe imehnō omiry ae jotururuhtao,

moro roropa axītao rokē mana.

Tuaro jahtao roropa tuaro jexiry jūme pyra mana.

⁹ Seromaroro emero pyra,

zokonaka rokē zuaro sytatose.

Ritonōpo Zuzenu poe emero pyra zokonaka rokē

imehnō amorepāko sytatose roropa.

¹⁰ Yrome Ritonōpo maro toehse kuahtao xine

emero waro exīko sytatose,

zokonaka rokē pyra.

Zokonaka rokē aehtyā enahketōme mana.

¹¹ Poetome jahtao poeto omiryne jomiry kynexine.

Poeto sā tyxitase ywy, toexianase, enara.

Poeto sā roropa josenetuputyry kynexine.

Yrome seromaroro tuātase jexiryke poetome jehtopōpyry turumekase ya.

¹² Osene xihpyry ae kuosenerykohtao popyra rokē osenēko sytatose.

Moro saaro seromaroro pitiko sā rokē Ritonōpo poko enetupuhnōko sytatose.

Imeīpo imaro kuahtao xine kure kuhse Ritonōpo enēko sytatose, osēpataka rahkene.

Seromaroro zokonaka rokē zuaro sytatose.

Yrome kuario xine ynororo ipunaka.

Imeīpo zuarohxo exīko sytatose roropa, kuario xine Ritonōpo ehtoh samo.

13 Ritonõpo enetupuhnõko sytatose.
 Imaro kuexirykõ momohnõko roropa sytatose.
 Imehnõ pyno sytatose, enara.
 Kure Ritonõpo enetuputyry kyaa xine kuesëkõme.
 Kure roropa imaro kuexirykõ eraximary kyaa xine.
 Yrome imehnõ pyno kuexirykõ kure kuhse mana.

14

Ritonõpo Zuzenu nekarory tõ poko kyaa xine

¹ Morara exiryke imehnõ pyno oexirykõ poko openetatoko. Ritonõpo Zuzenu nekarory tõ se ehtoko yronymyryme. Ritonõpo omiry ekarory se ehtoko imehnomo a. “Ajamitunuru ekaroko ya õmiry kurã ekarotohme imehnomo a,” kahtoko Ritonõpo a.

² Imepÿ mã tyorõ omiry ae tõtururuhtao kuurupyra xine mana. Ritonõpo a rokẽ oturũko mana, moro omi onetara kuexirykõke. Otarãme Ritonõpo Zuzenu poe zae oturũko ynororo repe yrome etananõ onetara mã toto ipunaka.

³ Yrome Ritonõpo omiry ekarone topohme oturũko imehnõ netaryme emero. Kuakorehmatorÿko mana yronymyrymehxo Kuesëkõ enetupuh-tohme kyaa xine. Kueanokõ jamihtanohnõko ropa mana orẽpyrahxo kuehtohkõme Ritonõpo omipona. Kuemynyhmatohkõ aropõko mana tãkye ropa kuehtohkõme.

⁴ Imeimehnõ omiry ae oturukety atakorehmãko rokẽ mana. Yrome topohme Ritonõpo omiry ekarone imehnõ Jezu poetory akorehmãko emero itamurumehxo enetupuh-tohme eya xine.

⁵ Ritonõpo Zuzenu poe tyorõ omiry ae õtururukohtao tãkye pitiko ase. Yrome tãkye kuhse ase opoko xine Ritonõpo poe aomiry ekaroryhtao oya xine imehnomo a. Tyoro omiry ae urutõ kõ kure roropa toh mã repe. Yrome imotye kuhse Ritonõpo omiry ekaronanõ mana imehnomo a. Tyoro omiry ae oururukõ se imepÿ ahtao moro omi waro exikety nae ahtao rokẽ kure mana, aomiry ritohme ropa õmirykõ ae. Yrome aomiry waro exikety pyra ahtao toiparo rokẽ moro omiry ae oturũko mokyro mana.

⁶ Wekyry tomo ytõko ase oya xine. Amaro xine jahtao tyoro omiry ae rokẽ jotururuhtao ãkorehmara xine jexiry onetara oexirykõke. Ritonõpo nenehpohpyry ya ekaroryhtao oya xine ãkorehmatorÿko ase. Zuario jehtoh roropa ekaroryhtao oya xine, ãkorehmatorÿko ase. Ritonõpo Zuzenu poe oururukohtao ãkorehmatorÿko ase. Inamorepatopõpyry roropa ekaroryhtao oya xine ãkorehmatorÿko ase.

⁷ Rue tõkehko, haapa roropa aoaomihtõko sã etone mana. Yrome etory waro pyra exikety ahtao, anaomihtopyra mana etory waro pyra toexiryke.

⁸ Soutatu tõ kohmatoh popyrahme sã totose ahtao owõpyra soutatu tõ mana. Typyrekõ anapoipyra roropa mã toto ekurehnõko.

⁹ Morararo tyorõ omiry ae rokẽ imehnõ zururuhtao oya xine õmirykõ onetara mana. Onenetupuhpyra roropa mã toto, topohme toto onurupyra oexirykõke. Õmirykõ orexito sã rokẽ aropyra exiko.

¹⁰ Kuomirykõ toiro rokẽ pyra mana. Tuhke omi nae sero põkõ mana. Oxisã pyra kuomirykõ mana. Omi waro exiketomo a rokẽ moro omi jarao mana.

¹¹ Yrome imepỹ omiry waro pyra kuahtao xine moro omiry ae oturuketõ moẽ pata põkõme kyaa xine mana. Morararo kymarokõ eya xine, moẽ pata põkõme sytatose eya xine.

¹² Ritonõpo Zuzenu nekarory tõ poko penetãko matose. Yrome ijamitunuru ekaropoko orẽpyrahxo oehtohkõme imehnõ akorehmary poko Jezu enetuputyry poko oya xine.

¹³ Tyoro omiry ae õtururukohtao ynara ekaropotoko Ritonõpo a: “Ajamitunuru ekaroko ya Papa, topohme joturutohme jetananomo a toto omiry ae,” kahtoko Ritonõpo a.

¹⁴ Tyoro omiry ae jotururuhtao Ritonõpo a josenetupuhtoh poe pyra ase oturũko. Juzenu rokẽ oturũko Ritonõpo maro.

¹⁵ Naeroro ynara ãko ase, Ritonõpo maro oturũko ase juzenu poe roropa repe. Yrome josenetupuhtoh poe roropa oturũko ase Ritonõpo maro. Juzenu poe eremiãko ase Ritonõpo netaryme. Yrome josenetupuhtoh poe roropa eremiãko ase Ritonõpo netaryme.

¹⁶ Oximõme awahtao xine ouzenukõ omiry ae rokẽ: “Kure mase, Ritonõpo,” karyhtao oya xine amaro xine exiketõ: “ÿ, kure Ritonõpo mã rahkene,” kasaromepyra mã toto, õmirykõ onetara toexirykõke. “Otara ãko mose nae?” ãko rokẽ toto, õmirykõ waro pyra toto exiryke.

¹⁷ Otarãme ouzenukõ omiry ae: “Kure mase, Ritonõpo,” ãko matose repe. Morara kary kure repe. Yrome amaro xine exiketõ anakorehmara matose.

¹⁸ Tyotyorõkõ omiry ae õtururukõ motye oturũko ase. Moro poko tãkye ase: “Kure mase, Ritonõpo,” ãko ase.

¹⁹ Yrome oximõme jahtao imehnõ Jezu poetory tõ maro, tyorõ omiry ae jotururu se pyra ase. Jetananõ omiry ae rokẽ jotururu se ase toto amorepatohme. Tyorõ omiry ae jotururuhtao tuhke omi ekaroryhtao ro onetara etananõ mã ipunaka. Yrome jetananõ omiry ae jotururuhtao kurehxo eya xine mana. Tuhke pyra omi ekaroryhtao ro etãko mã toto. Zuario exiko mã toto.

²⁰ Wekyry tomo, poeto sã pyra ehtoko õsenetuputyrykõ poko. ÿ, oorypyrykomo a tuaro pyra ehtoko poetohti samo. Yrome õsenetuputyrykõ poko zuãtatyã sã ehtoko.

²¹ Ynara tymerose Ritonõpo omiry me:

“Tarõkõ zurũko ase, ãko Kuesẽkõ mana.

Tyorõ omiry ae toto zurũko ase.

Moẽ pata põkõ omiry ae toto zurũko ase.

Yrome morara ahtao ro jomiry onetara exiko mã toto,” me tymerose Ritonõpo omiry me.

²² Naeroro tyorõ omiry ae oturũko sytatose onenetupuhpynõ tuarõtatohme emero motye Ritonõpo jamitunuru ehtoh poko. Yrome topohme Ritonõpo omiry ekarõko sytatose enetupuhnanomo a toto amorepatohme.

²³ Õximomyrykohtao Jezu poetory tomo, otarame tyotyorõkõ omiry ae oturũko matose. Mame otarame moro taka Jezu poetory kara omõnõko, morara onetapitopyny. “Rowohpe pyrahxo nary keh moxiã nae?” ãko mokyro mana opoko xine.

²⁴ Yrome topohme Ritonõpo omiry ekaroryhtao oya xine, tyrypyry poko enetupuhnõko mokyro mana õmirykõ etaryke tyaa. “Iiryryryme ase,” ãko mã Jezu onenetupuhpyny, topohme õmirykõ etaryke tyaa.

25 “Kokoro rokē yyrypyry xihpyry poko osenetupuhnōko ase,” āko mokyro mana oya xine. Mame tosekumuru po porohnōko mana Ritonōpo ēpataka: “Kure mase Ritonōpo, emero motye mase imehxo,” katohme Ritonōpo a. “Ajojpe pyra Ritonōpo taro mana, amaro xine,” āko roropa oya xine mana.

Zae oehtohkō poko ōximomyrykohtao Ritonōpo poko

26 Wekyry tomo, zae ehtoh poko āmoreparykō se ase. Oximōme awah-
tao xine Ritonōpo poko, atakorehmatoko yronomyrymehxo enetupuh-
tohme oya xine. Toiro eremiāko Ritonōpo poko. Imepỹ āmoreparykō
mana. Imepỹ roropa Ritonōpo poe enetupuhpotoh ekarōko mana. Imepỹ
roropa Ritonōpo Zuzenu poe tyorō omiry ae oturūko mana. Imepỹ mā
mokyro oturutopōpyry rīko ropa ōmirykō ae ropa zuaro oehtohkōme.
Morohne emero Jezu poetory tō akorehmaryhtao kure moro mana.

27 Mame tyorō omiry ae tōtururu se exikety nae ahtao, kure asakoro
rokē oturūko mā toto. Oseruao ahtao kure roropa mana, tuhke pyra
exiryke. Ah toiro noturū aporo. Mame tōtyhkase ynororo ahtao ah
imepỹ ropa noturuno, toto omiry waro exikety nae ahtao tyritohme ropa
ōmirykō ae, zuaro emero ehtohme.

28 Yrome toto omiry waro exikety pyra ahtao, ōmirykō ae toto omiry
rine pyra, ah mynyhme rokē nexī toto oximōtohtao. Ikurohtao xine rokē
ah noturū toto, Ritonōpo maro rokene.

29 Mame Ritonōpo poe aomiry ekaronanō asakoro ahtao kure. Ah
noturū toto. Oseruao ahtao kure roropa mana. Kure imehnō mā toto
omiry etāko emero porehme, zae toto exiry enetupuhtohme tyya xine.

30 Morarame toiro otururuhtao ro otarame Ritonōpo mā tōmiry
ekarōko imepyny a ekarotohme ropa oximōmākō netaryme. Morara
ahtao ah mokyro noturukehno Ritonōpo nekarory mokyro a etatohme
oya xine.

31 Ritonōpo omiry ekaroryhtao oya xine emero, kure mana, atakomino
urutō kō ahtao rokene. Morara awahtao xine zuaro exīko matose,
atākyemāko roropa matose, atakorehmāko matose.

32 Ritonōpo Zuzenu poe Ritonōpo omiry nae awahtao xine ekarotohme
imehnoṃo a tuaro ro matose. Ōtururukō se awahtao xine rokē oturūko
matose. Ōtururukō se pyra awahtao xine mynyhme rokē matose.

33 Tākye pyra Ritonōpo mana ajoajohpe tyoetory tō ahtao. Yrome zae
rokē kuahtao xine kuoximomyrykohtao tākye mana.

Mame emero pata po Jezu poetory tō oximomyryhtao,

34 ah nohpo tō mynyhme rokē nexī toto. Ah nohpo tō oximōmākō
onurupyra nexī toto. Ynara āko Moeze nymerohpyry mana: “Nohpo tō
onyripyra ehtoko otuisarykōme,” āko.

35 Zae pyra mā nohpo tō ōtururu oximōme awahtao xine Ritonōpo poko.
“Otara nykā?” kary se nohpo tō ahtao, ah nekaropō toto tyniokomo a
tytapyīkō taka toytose ropa tahtao xine, enara.

36 Zae pyra jomiry oya xine nae? Etatoko pahne, owino xine Ritonōpo
omiry exipyra kynexine. Ritonōpo wino toehse. Amarokomo a rokē
pyra Ritonōpo omiry tokarose kynexine, nono pōkomo a emero porehme
aomiry tokarose kynexine. Naeroro: “Yna rokē Ritonōpo nekarohpyry
nymiry nae,” kara ehtoko.

37 Toitoina matose Ritonōpo omiry ekaronanōme osekarōko. Ritonōpo
Zuzenu nekarohpyry apoihpōme osekarōko roropa matose. Naeroro:

“Kuesēkō omi poe morara tymerose Pauru a kuamorepatohkōme,” āko matose.

³⁸Yrome nymerohpyry omipona se pyra imepỹ ahtao zae pyra mana. Mokyro omiry onetara ehtoko. Aomipona pyra ehtoko roropa.

³⁹Wekyry tomo, ynara kahtoko Ritonōpo a: “Ajamitunuru ekaroko ya Papa, zae ōmiry ekarotohme imehnomo a,” kahtoko. Mame tyorō omiry ae tōtururu se imepỹ ahtao: “Tyorō omiry ae oturupyra exiko,” kara ehtoko eya.

⁴⁰Oximōme awahtao xine Ritonōpo poko tuaro sã rokē ehtoko. Zae ehtoh poko rokē ehtoko.

15

Kyrixtu ēsemākapotopōpyry ropa poko

¹Wekyry tomo, omi kurā poko osenetupuhtoko. Ynekarohpyry oya xine omi kurā nexiase Jezu Kyrixtu poko. Tonetupuhse oya xine. Aomipona roropa matose seromaroro.

²Ynekarohpyry oya xine omi kure mana. Kuamorepatosene. Tone-tupuhse oya xine exiryke typynanohse matose Ritonōpo a, onurumekara ropa awahtao xine. Yrome turumekase ropa oya xine ahtao toiparo rokē tonetupuhse oya xine exiry.

³Ynetahpyry Jezu Kyrixtu poko ekaroase oya xine. Imehnō omiry emero motye kuhse kure moro omi mana. Kyrixtu kynorihne kyyrypyrykō ehepyryme, Ritonōpo omihpyry ae ro.

⁴Tonēse oramāka topu aka. Mame tōsemākase ropa Ritonōpo a oseruao tōmehse ahtao orihpỹme ropa aehtohme, Ritonōpo nymeropohpyry ae ro.

⁵Mame tōsemāse ropa tahtao toorihxīpo tōsenepose ropa Peturu a. Mame tynymenekatyamo a roropa 12mākomo a tōsenepose ropa ynororo.

⁶Mame tuhkākomo a tymaro tyoytoketomo a tōsenepose ropa, oximōme toto ahtao. 500 motye toh kynexine. Mokaro tuhke Jezu enenanō orihpyra ro mã toto. Yrome toitoine mokaro toorihse ropa mã toto.

⁷Moromeīpo tōsenepose ropa Tiaku a. Mame tynymenekatyamo a tōsenepose ropa oximōme toto ahtao emero.

⁸Mame mokaro a emero tōsenepose ahtao etyhyryme ya roropa tōsenepose ynororo, imūkepyhyry emūkuakepyry sã ase, etyhyryme ya tōsenepose ynororo exiryke.

⁹Imehnō Jezu nymenekatyā osemazuhme mã toto, ymotye tuisame mã toto. Etyhyryme tymenekase ywy Jezu a typoko imehnō amorepatohme. Osemazuhme popyra exiase ipunaka. Jezu poetory tō ryhmase ytoasene. Morara jehtopōpyry poko ehxirōko ase: “Jezu nymenekahpyryme ase,” karyhtao ya.

¹⁰Itamurume ypyno Ritonōpo kynexine iiryryme jahtao ro. Mame ypyno toexiryke typoetoryme jyriase. Ymenekase roropa, typoko imehnō amorepatohme. Toiparo rokē pyra typynanohse ywy. Orēpyrahxo toerohse ywy aomipona, imehnō Jezu nymenekatyā motye, emero porehme. Yrome jamoreme pyra ase erohnōko, Ritonōpo yjamihtanohnōko mana kokoro rokene.

¹¹Omi kurā ekaroase oya xine. Imehnomo a roropa omi kurā tokarose oya xine. Omi kurā ekaronanōme yna exiry oty kara mana. Yrome ynanekarohpyry kure kuhse mana. Moro omi kurā tonetupuhse oya xine rahkene.

Kuēsemākaporykō ropa poko

¹² Ynara āko ynanase imehnō amorepariyhtao: “Kyrixtu tōsemākase ropa Ritonōpo a, aorihxīpo,” āko ynanase. Yrome toitoine matose ynara āko: “Aorihtyā onēsemākara Ritonōpo ekurehnōko,” āko matose repe. Oty katohme?

¹³ Aorihtyā onēsemākara ropa Ritonōpo ahtao Kyrixtu roropa ēsemāpyra ropa exiry.

¹⁴ Morara ahtao Kyrixtu onēsemākara Ritonōpo ahtao, toiparo rokē omi kurā ynanekarory oya xine. Toiparo rokē oesēkōme Jezu menetupuhtory roropa.

¹⁵ Morarame ajohpe pyra mokaro ahtao, ajohpe yna omiry exiry. Azahkuru Ritonōpo poko menetupuhtory roropa, ynara karyke yna a: “Kyrixtu tōsemākase ropa Ritonōpo a,” karyke yna a. Ajohpe pyra mokaro ahtao, aorihtyā onēsemākara ropa Ritonōpo ahtao, Kyrixtu roropa onēsemākara Ritonōpo exiry.

¹⁶ Ynara exiryke, aorihtyā ēsemākary ropa waro pyra Ritonōpo ahtao, Kyrixtu roropa onēsemākara ropa exiry.

¹⁷ Morarame Kyrixtu onēsemākara ropa Ritonōpo ahtao toiparo rokē menetupuhtory, iirypyryme ro mehtory.

¹⁸ Kyrixtu onēsemākara ropa Ritonōpo ahtao, Jezu poetory tō aorihtyā onypynanohpyra ekuretyry Ritonōpo, etuarimatohtao rokē exiry toto.

¹⁹ Axītao rokē, sero po kuahtao xine rokē kypyno xine Kyrixtu ahtao, morarame toorihse kuahtao xine kypyno xine pyra Kyrixtu ahtao, imehnō motye tākye pyra sehtory.

²⁰ Yrome mokaro ajohpe rokē mā toto. Kyrixtu tōsemākase ropa Ritonōpo a aorihxīpo, kutuarōtatohkōme: “Imeīpo ypoetory tō emero ēsemākapōko ropa ase,” katoht zae ehtoh waro kuehtohkōme.

²¹ Kymarokō emero orihketōme toehse sytatose orutua pokoino, tyrypyry poko toehse exiryke. Morararo kuēsemākapotorŷko ropa Ritonōpo mana imepŷ orutua pokoino, kure toexiry poko rokē exiketŷ pokoino.

²² Orihnōko sytatose emero porehme Atāo pakōme kuexirykōke. Mororo saaro Kyrixtu poenōme toehse kuexirykōke kuēsemākapotorŷko ropa Ritonōpo mana.

²³ Kymarokō emero ēsemākapōko ropa Ritonōpo mana kuēsemākapotohkō toehse ahtao. Kyrixtu osemāzuhme tōsemāse ropa. Imeīpo Kyrixtu omipona exiketō ēsemānōko ropa mā toto Kyrixtu oepyry ropa ahtao.

²⁴ Ritonōpo se pyra exiketō jamitunuru enahkapōko Kyrixtu mana, joroko tōkehko, kowenu tōkehko, tuisa tōkehko roropa. Toto jamitunuru enahkapōko mana. Toto omipona pyra sero pōkō rīko roropa mana. Tummy omipona rokē toto rīko mana. “Emero esēme mase Papa. Sero pōkō emero ōmipona exīko mana,” āko mā Kyrixtu Ritonōpo a.

²⁵ Mame tuisa konōtome Kyrixtu exīko. Zehno exiketō poremākapōko Ritonōpo mana. Toto jamitunuru enahkapōko roropa mana. Kyrixtu omipona exīko mā toto emero.

²⁶ Kuorikyrykō mā kyzehnotokō sā mana kyya xine. Kyzehnotokō zuno sytatose. Kuorikyrykō zuno roropa sytatose. Emero esēme toehse Ritonōpo ahtao kuorikyrykō enahkapōko roropa mana, orihpŷme kuehtohkōme.

27 Ynara tymerose Ritonõpo omiryne: “Imehnõ jamitunuru enahkapõko Ritonõpo mana Kyrixtu omipona toto ehtohme emero porehme,” äko. Morara karyke Ritonõpo a sero põkõ emero jamitunuru enahkapõko mana Kyrixtu omipona rokẽ toto ehtohme emero. Tyjमितunuru rokẽ onenahkapopyra mana.

28 Morarame sero nono põkõ Kyrixtu omipona tyrise ahtao Ritonõpo a emero porehme, Kyrixtu osekarõko roropa mana Tummy a. Tumükuru omipona emero tyrise ahtao Ritonõpo a, ynara äko Imükuru eya: “Ywy roropa õmipona rokẽ ase,” äko Imükuru Tummy a mana. Mame sero põkõ emero esẽme exiko Ritonõpo mana, kapuaõkõ esẽme roropa. Jũme toto esẽme exiko mana.

29 Etatoko pahne, aorihtyã onẽsemãkapopyra Ritonõpo ahtao toiparo rokẽ osẽpurihkapõko matose oepẽpyãkõ myakãme, aorihtyã myakãme. “Aorihtyã onẽsemãkapopyra Ritonõpo mana,” äko mokaro repe. Ajohpe mã toto. Zae mokaro omiry ahtao toiparo rokẽ osẽpurihkapory toto topẽpyã myakãme, jũme toorihse toto exiryke.

30 Aorihtyã onẽsemãkapopyra Ritonõpo ahtao toiparo rokẽ oriorih nõko ynanase kokoro rokene. Yrome aorihtyã esemãkapõko ropa Ritonõpo mana. Naeroro toiparo rokẽ pyra oriorih nõko sytatose.

31 Wekyro tomo, opoko xine tãkye ase Jezu Kyrixtu omipona oexirykõ poko. Morara äko ase oya xine kokoro rokẽ orihsasaka jehtoh enetuputyryke ya.

32 Taro Epezu po roropa orikyise exiase, kaikuxi tamuru maro osetapakety samo, yzehnotokõ a jezujezukuruhtao. “Ameke pyra jorikyry mana,” ase roropa repe. Morara exiryke otyme kure jorikyry ya aorihtyã onẽsemãkapopyra ropa Ritonõpo ahtao? Popyra exiry ipunaka. Ynara äko imehnõ mã repe. “Okynã pyra orih nõko sytatose, oty kara. Naeroro sotuhtone. Eukuru sõtone,” äko onenetupuhpynõ mã repe.

33 Tuaro ehtoko osenekunohpopyra oehtohkõme. Tyrypyrykõ poko exiketõ maro osepeme kuahtao xine zae ehtoh rumekãko sytatose kyyrypyrykõ poko ehtohme roropa, kuepekõ saaro.

34 Toitoine matose Ritonõpo waro pyra. Morara äko ase ohxirotohkõme. Ajoajohpe oehtohkõ irumekatoko. Zae ehtoh poko osenetupuhpynõ. Oorypyrykõ poko pyra ehtoko ipunaka.

Kuokokõ esemamyry ropa poko

35 Otarãme amarokõ ynara äko ekaropõko matose ya: “O tara aorikyrypyry esemãkapõko ropa Ritonõpo nae? O tara kuokokõ exiko nahe?” äko matose roropa.

36 Osenetupuhpynõme sã matose. Otyro puhturu arykãko sytatose nono aka. Morara ahtao rokẽ õxihtãko mana, ahtãko mã rahkene.

37 Zoko kara, ipuhturu rokẽ arykãko sytatose nono aka. Tiriikume ahtao, tiriiku puhturu rokẽ arykãko sytatose. Oxinase ahtao oxinase puhturu arykãko sytatose.

38 Ritonõpo rokẽ ipuhturu õxihtanohpõko mana, otyro zokome ehtohme. Morarame otyro zoko tahtase ahtao ipuhturu sã pyra mana, tyoro.

39 Sero nono põkõ pũ oxisã pyra mana. Kupükõ tyoro mana, onokyro pũ tyoro roropa mana. Torõ tõ pũ tyoro, kana pũ tyoro roropa.

40 Morararo kapu ao tyotyoro exiketō nae mana. Sero nono po tyotyoro exiketō nae roropa mana. Kapuaōkō kure potu mā toto. Sero nono pōkō kure potu roropa mā toto, yrome oxisā pyra toto kure exiry.

41 Xixi kure potu mana. Nuno kure exiry tyoro mana. Xirikuato kure exiry tyoro roropa mana. Xirikuato tō roropa kure exiry oxisā pyra mā kehko.

42 Moro saaro exīko kymarokomo kuokokō tōsemākapose ropa ahtao Ritonōpo a. Kuokokō tonēse ahtao motaketyme mana. Yrome tōsemākapose ropa ahtao Ritonōpo a motapŷme exīko mana.

43 Tonēse kuokokō ahtao ixihpyryme mana, jamihme pyra roropa. Yrome tōsemākapose ropa kuahtao xine kure potu kuokokō exīko, jamihme roropa exīko mana.

44 Tonēse kuokokō ahtao aorihyā ekepyryme rokē kuokokō mana. Yrome tōsemākapose ropa kuahtao xine kuokokō tyoro mana. Ritonōpo Zuzenu nyrihpyry kuokokōme exīko mana. Sero nono poro kuahtao xine sero pō zokome kuokokō mana. Yrome tōsemākapose ropa kuahtao xine Ritonōpo a, kuokokō Ritonōpo Zuzenu nyrihpyryme exīko mana.

45 Ynara tymerose Ritonōpo omiryne: “Osemazuhme Atāo tyrise Ritonōpo a isene exiketyme, sero po tyotoketyme,” āko. Yrome Atāo myakā seromato, Ritonōpo Zuzenu poe imehnō orihpŷme tyrīko mana. Atāo myakā esety Jezu Kyrixtu mokyro.

46 Osemazuhme kuokokō mā sero pō zokome rokē mana. Yrome okynā pitiko ahtao imepŷ zoko ekarōko Ritonōpo kyya xine mana. Ritonōpo Zuzenu nyrihpyry ekarōko kyya xine mana kuokokōme.

47 Osemazuhme Atāo zoko nono ke tyrise Ritonōpo a. Yrome Atāo myakāme, Jezu Kyrixtu tyhtose kapu ae.

48 Sero nono pōkō mā tokoke, nono ke tyrihpyry ke, Atāo samo. Yrome Kyrixtu maro exiketō mā imepŷ zoko apoīko mā toto toorihse tahtao xine. Jezu Kyrixtu zoko panō apoīko mā toto, kapu ae ayhtohpyry zoko panono.

49 Seromaroro nono ke tyrihpyry zoko sã kuokokō mana emero porehme. Okynā pyra kapu ae ayhtohpyry zoko sã kuokokō exīko mana, Kyrixtu zoko sã exīko.

50 Wekyry tomo, ynara kary se rokē ase oya xine. Kupūkō omōsaromepyra mana Ritonōpo esaka motaketyme kupūkō exiryke. Kuokokō mā motaketyme exiryke Ritonōpo maro exisaromepyra mana.

51 Yrome etatoko pahne. Ritonōpo osenetupuhtopōpyry sero kypoko xine. Toitoinē kymarokō orihpyra exīko. Kytiorōmatorŷko rokē Ritonōpo mana axiny.

52 Axī pimyhkary sã tyoro exīko sytatose, rue panō etoryhtao kapu ao. Moro osetoryhtao aorihyā ēsemākapōko ropa Ritonōpo mana, jūme orihzomopyra toto ehtohme. Mame kymarokō emero tyorōmāko mana.

53 Sero pōkō zoko orihketyme mana emero porehme. Toorihse ahtao motāko kuokokō mana. Yrome kuokokō tyorōmāko Ritonōpo mana, motapŷme ehtohme, jūme orihzomopyra kuehtohkōme.

54 Ynara tymerose Ritonōpo omiryne:

“Nono pōkō orihzomopyra exīko mana emero esēme toehse jahtao,” me tymerose. Aomipona exīko mā toto emero porehme. Orihketō tyorōmāko Ritonōpo mana orihzomopyra toto ehtohme. Tōmihpyry ae ro orihpŷme kyritorŷko mana.

55 “Naeroro kuorikyrykō zuno pyra sytatose.

Kyyryhmarykō zuno pyra roropa sytatose.”

56 Orihnōko sytatose emero porehme tyyrypyhpyke kuexirykōke. Kyyrypyrykō poko zuaro sytatose Ritonōpo nymeropohpyry etaryke kyya xine.

57 Yrome kyyrypyrykō korokāko Ritonōpo mana, iiryppyryme pyra kuehtohkōme. Kyjamihtanohtorŷko mana kyyrypyrykō poko pyra kuehtohkōme, Kuesēkō Jezu Kyrixtu omipona kuexirykōke. Naeroro, “Kure mase,” sykatone eya.

58 Naeroro wekyry tomo, opyno xine ase. Orēpyra ehtoko Kyrixtu enetuputyry poko. Poremāpyra ehtoko roropa. Kuesēkō nyrohmanohpoto-pōpyry poko erohtoko kokoro rokene. Ritonōpo jamitunuru ke oerokurukohtao toiparo rokē pyra matose erohnōko. Moro waro matose.

16

Tineru ekarory poko

1 “Yna roropa tineru kurākary se ynanase aropotohme Ritonōpo poetry tomo a, etuarimaketomo a, Jutea pōkomo a,” matose ya onymerohpyrykō ae. Etatoko pahne, kure otinerūkō ekarory eya xine. Naeroro otinerūkō ikurākatoko. Morara ase roropa Jezu poetry tomo a, Karaxia pōkomo a. Morara āko roropa ase oya xine.

2 Emero nomīko ae rokē otinerūkō apiakatoko ikurākatohme aporo. Tuhke tineru nae awahtao xine tuhke apiakatoko ikurākatohme. Tuhke hkopyra tineru nae awahtao xine tuhke hkopyra apiakatoko ikurākatohme. Mame anapiakahpyrykō tukurākase ahtao oya xine toeporehkase jahtao: “Axī ke otinerūkō apiakatoko,” kara ase. Jeporehkary oneraximara ehtoko. Seromaroro otinerūkō apiakatoko jeporehkary pune.

3 Morarame oya xine toytose jahtao orutua kō aropōko ase Jerusarē pona. Onymenekatyākō aropōko ase. Pape merōko ase roropa onekaryrykō poko Jerusarē pōkō neneryme. Moro pape arōko mā toto otinerūkō maro Jerusarē pona.

4 Mame jytory kure ahtao ywy roropa ytōko ase toto maro.

Toytory poko Pauru osenetupuhtopōpyry

5 Ytoytōko ase Masetonia poro. Mame tōtyhkase jahtao jytory poko Masetonia po, oya xine ytōko ase.

6 Otarāme okynā se ase amaro xine. Otarāme ikonopory enahkapōko ase. Mame otarame jakorehmāko matose jytotohme ropa. Aza rokē ytōko ropa ase otarame? Zuaro pyra ase.

7 Axītao rokē se pyra ase amaro xine. Okynā se ase amaro xine, Kuesēkō ise ahtao roropa.

8 Yrome eraximary se ase aporo taro Epezu po. Otarāme Oseahmatoh Pētekoxite eraximāko ase aporo.

9 Tuhke nae taro Ritonōpo omiry etary se exiketomo. Naeroro Ritonōpo omiry poko toto amorepāko ase. Yrome tuhke yzehnotokō nae roropa. Jakorekehkāko mā toto, Jezu Kyrixtu ekaroryhtao ya.

10 Ysā Timoteu roropa erohnōko Kuesēkō omi poe, omi kurā ekarory poko. Naeroro oya xine Timoteu toytose ahtao eahmatoko atapyīkō taka. Īpyno ehtoko roropa amaro xine se aehtohme.

11 Timoteu onypoihtopyra ehtoko nuaseme ro aexiry poko. Aepyry ropa eraximāko ase kuekyrykō maro. Naeroro akorehmatoko kure rokē aehtohme ropa ya. Tymōkomoke pyra anaropopyra ropa ehtoko owinoino xine.

12 Tuhke rokē ynara asene kuekyrykō a, Aporu a: “Kure ya oytory Korītu pona imehnō Jezu poetory tō maro, Korītu pōkō enese,” asene eya. Yrome seromaroro oya xine ytopyra ynororo aporo. Imēipo t̄ypokōke hkopyra tahtao toytory se oya xine mā rahkene.

13 Tuaro ehtoko Kyrixtu onurumekapopyra oya xine imehnō ehtohme. Yronomyryme Kuesēkō enetupuhtoko. Zehnotokō zuno pyra ehtoko. Orēpyra ehtoko Ritonōpo omipona.

14 Oerohtokō poko awahtao xine imehnō pyno ehtoko roropa.

15 Otarāme Extepana tō waro matose ipoenō maro. Extepana tomo a Jezu tonetupuhse osemazuhme Akaia po. Yronomyryme Ritonōpo poetory akorehmāko mā toto. Wekyry tomo, etatoko pahne,

16 mokaro maro ehtoko. Toto omipona ehtoko roropa. Imehnō roropa toto maro ahtao, toto s̄a ahtao roropa, mokaro akorehmatoko roropa, is̄a oehtokōme Kuesēkō omipona toto exiryke.

17 Tākye ase Extepana tō oehtopōpyry poko Potunatu maro, Akaiko maro. Jakorehmāko mā toto oesahpyo xine jakorehmara toehse oexirykōke.

18 Jeano ākyemāko mā toto, awākyematopōpyrykō saaro eya xine. Kure mā toto ya. Oya xine roropa kure rokē mā toto.

19 Oeahmarykō se Jezu poetory tō taro Azia po. “Kure pāna matou?” kary se mā toto oya xine. Akira tō roropa, Pirixira maro: “Kure pāna matou?” kary se mā toto. Morara kary se Jezu poetory tō roropa, Akira tō tapyī tao oximōketomo.

20 Jezu poetory tō tarōkō emero: “Kure pāna matou?” kary se mā toto, oeahmarykō se mā toto.

Naeroro oseahmatoko oximōme awahtao xine, opyno xine yna ehtoh enetupuhtohme oya xine.

21 Sero pape merōko ase jemary ke ro: “Kure pāna matou? Ywy ase Pauru.

22 “Kuesēkō se pyra exiketō wānohnōko Ritonōpo mana,” āko ase.

“Osehko ropa Jezu,” āko ase, Kuesēkō oepyry ropa se jexiryke.

23 Kure oriporykō se ase Kuesēkō Jezu a.

24 Opyno xine ase ipunaka Jezu Kyrixtu tonetupuhse kyya xine exiryke. Enara.

2 KORĪTIU

Pauru Nymerohpyry ropa

Korītu pōkō Neneryme

2 Coríntios

Ekarotopo

Asakoropane pape tymerose Pauru a Jezu poetory tō neneryme pata Korītu po. Yrome asakoro rokē ipapeny taro mana, Ritonōpo Omiry Kasenato ao. Toiro tymerose apitoryme (1 Korītiu 5.9-13). Imēipo 1 Korītiu tymerose eya; mame (2 Korītiu 2.3 te, 2 Korītiu 7.8) inymerohpyry ekarōko mana: emynyhmapotohme aexihpyryme.

Ritonōpo nymenekahpyryme Pauru kynexine, yrome toitoine Jezu poetory tō maro exiketō ikerekeremary se toehse. Amorepaneme nymyry pyra Pauru tokarose eya xine. Aomipona se pyra toh kynexine (2 Korītiu 10-12). Tynymerohpyry ae tōmihpyry omipona exiketō akorehmary se kynexine orēpyra toto ehtohme Jezu enetuputyry poko. Ynara tykase: “Tope tōme tyrise sytatose Ritonōpo a epeme pyra kuahtao xine ro. Tumūkuru Kyrixtu orikyry ke kymyakākōme tope tōme tyrise sytatose eya. Mame imehnō eahmaneme tyrise sytatose eya” (2 Korītiu 5.18). Taosanumase roropa ynororo Jutea pōkō pynanohtohme, toto akorehmatohme tineru aroporyke eya xine. Omi jetunety ke zae pyra exiketō tupokase Pauru a repe, etyhpymy toto pyno toexiry ekarōko mana.

Sero pape ao

Pauru osekarotopōpyry 1.1-11

Jezu poetory tō maro Korītu po 1.12–7.16

1. Pauru toytory se toto enese repe 1.12–2.4
2. Iirypyry korokapory te, orēpyra exiry ropa 2.5-17
3. Ritonōpo a tymenekase amorepaneme 3.1–6.13
4. Enaroximāko Jezu se pyra exiketō amorepary poko 6.14–7.1
5. Tākye ehtoh poko 7.2-16

Tineru ekarory Jezu poetory tomo a Jutea po 8.1–9.15

Ritonōpo nymenekahpyryme amorepaneme Pauru osekarōko mana 10.1–13.10

Aosekazumatopōpyry etyhpymy 13.11-13

¹ Ynymerohpyry moro onenerykōme. Ritonōpo poetoryme matose Korītu pōkomo, Akaia pōkō roropa. Ywy ase Pauru, Jezu Kyrixtu nymenekahpyryme typoko imehnō amorepatohme. Ritonōpo nymenekahpyryme roropa ase. Ymaro kuakorōkō Timoteu nase.

² “Papa Kapuaono, kure rokē opoetory tō tyriko. Torētyke pyra tyriko toto,” āko ase Ritonōpo a opoko xine. Morara āko ase Kuesēkō Jezu Kyrixtu a roropa.

“Kure mase Papa,” āko Pauru Ritonōpo a

³ “Kure mase Papa,” sykatone Ritonōpo a, Kuesēkō Jezu Kyrixtu zumy a. Kypyno xine exikehpyra mana kuetuarimarykohtao ro, Kumykōme nymyry exiryke. Kuakorehmanekōme roropa mana, Ritonōpome toexiryke.

⁴ Yna etuarimaryhtao yna akorehmāko mana. Naeroro imehnō etuarimaketō eneryhtao yna a toto akorehmary waro ynanase, yna akorehmatopōpyry saaro Ritonōpo a.

⁵ Kyrixtu etuarimatopōpyry saaro etuarimāko ynanase pitiko rokē pyra, imaro yna exiryke, enetuputyryke roropa yna a. Morararo Kyrixtu maro yna exiryke yna akorehmāko mana.

⁶ Yna etuarimaryhtao, ākorehmatohkōme etuarimāko ynanase. Ritonōpo a okurākatohkōme roropa etuarimāko ynanase. Takorehmase yna ahtao amarokō roropa takorehmase matose. Tyjamihtanohpose roropa matose eanahtotohme, penekehpyra roropa oehtočkōme oetuarimarykohtao yna samo, yna etuarimatoh eanahtory sā yna a.

⁷ Naeroro oserehpyra ynanase opoko xine Jezu enetuputyry onurumekara oexiryčkōke oetuarimarykohtao ro. Ynara zuaro ynanase, yna maro oetuarimarykohtao, yna maro ākorehmatorỹko Ritonōpo mana, yna akorehmary saaro.

⁸ Jakorō tomo, wenikehpyra ehtoko yna etuarimatopōpyry poko Azia po. Toetuarimase itamurume yna exiryke poremamỹse ynanexiase. Yna orikyry eraximāko rokē ynanexiase.

⁹ “Kuorikyry se Ritonōpo mana,” tykase yna repe. Yrome morara tyripose Ritonōpo a ynara kara yna ehtohme: “Orēpyra ase,” kara yna ehtohme. “Ritonōpo rokē orēpyra mana. Aorihtyā ēsemākaponeme ropa mana,” katohme rokē yna a.

¹⁰ Totatotapase yna ahtao orikyỹse ynanexiasene. Yrome Ritonōpo a typynanohse ynanexiase. Yna pynanohnōko ro mana. Naeroro ynoro rokē enetupuhnōko ynanase yna pynanohneme. Yna pynanohnōko ropa mana,

¹¹ yna akorehmaryhtao oya xine ōtururukohtao eya yna poko. Morarame tuhkākō ōtururu etaryke tyya yna pynanohnōko ropa Ritonōpo mana. Moromeĩpo tuhkākō: “Kure mase, Ritonōpo,” āko, yna pyno exiry eneryke tyta xine.

Pauru a toytotoh tytyorōmase

¹² Tākye ynanase zuaro yna exiryke zae yna ehtoh poko sero nono po. Amaro xine zae kuhse yna ehtopōpyry poko tākye ynanase roropa. Topohme yna otururu nexiase amaro xine, zae se yna exiryke amaro xine. Ritonōpo jamitunuru poe morara ynanexiase, kypyno xine Ritonōpo exiryke, yna tuarōnory ke pyra.

¹³ Ynanymerohpyry sekeremary waro matose. Enetuputyry waro roropa matose zae pape meroryke yna a, onekunohto pyra. Zae ehtoh enetuputyry se ase oya xine ipunaka.

¹⁴ Seromaroro pohto rokē moro enetupuhnōko matose. Morarame Kuesēkō Jezu tooehse ropa ahtao tākye kuhse exīko matose yna poko. Morararo opoko xine tākye kuhse exīko ynanase.

¹⁵ Zae jehtoh enetuputyry oya xine waro jexiryke osenetuputyase jytory poko oenese xine. Asakoro jytotoh se toehse ywy oya xine repe, ātākyematohkōme Ritonōpo omiry poko āmoreparykō poko.

¹⁶ Masetonia pona jytoryhtao te, joepyry ropa ahtao roropa jytory se exiase oya xine jakorehmapotohme oya xine, Jutea pona jytotohme.

¹⁷ Morotona jytory se jahtao ajoajohpe exiase oya xine? Arypyra. Jytory se toehse jahtao osepyno rokē pyra exiase. Ritonōpo omipona se

exiase. Morara ahtao oty katoh: “Ÿ, ytōko ase,” kaxīpo: “Arypyra, ytopyra ase,” ase ropa oya xine?

¹⁸ Arypyra. Zae rokē Ritonōpo mana. Ywy roropa: “Oya xine ytōko ase,” karyhtao oya xine, ajohpe pyra exiase.

¹⁹ Ynara exiryke Jezu Kyrixtu Ritonōpo mūkuru ajohpe pyra mana. Ipoko tamorepase matose Xira a, Timoteu a, ya, enara. Kyryh āko rokē ynororo, Tummy omipona.

²⁰ Ritonōpo a tōmiry tokarose ahtao kyya xine: “Kure oritorỹko ase,” tykase. Moro rīko Jezu mana, emero porehme. Morara exiryke “Kure mase” kakehpyra sytatose eya Ÿme Jezu Kyrixtu ehtoh poko, imehxo Ritonōpo ehtoh poko, enara.

²¹ Tyjमितunuru ekarōko Ritonōpo yna a mana, zae yna ehtohme Kyrixtu maro. Ritonōpo a tymenekase kuexirykōke ipoetoryme toehse sytatose.

²² Eya ro tosety tymerose sā kypoko xine, tosēke kuehtohkō waro imehnō ehtohme. Tuzenu kurā tokarose roropa kyya xine kukurohtao xine ehtohme, tynekarory poko kutuarōtatohkōme.

²³ Opyno xine jexiryke omynyhmaporykō se pyra jexiryke roropa oya xine ytopyra toehse ywy aporo Korītu pona. Ritonōpo jenēko mana. Ukurohtao enēko mana. Opyno xine jexiryke ytopyra jekuretyase. Moro waro Ritonōpo mana.

²⁴ Ōsenetupuhthōkō tyorōmary se pyra ynanase orēpyra Jezu enetuputyryke oya xine. Yrome ākorehmarykō se ynanase tākye oehtohkōme, emynyhmara oehtohkōme.

2

¹ Naeroro ynara tōsenetupuhse ywy. Zomory oya xine jytoryhtao omynyhmaporykō se pyra ase.

² Tymynyhmapose ya awahtao xine, jākyemara matose ekurehnōko. Amarokō rokē jākyemananōme matose.

³ Naeroro pape ymeroase onenerykōme. Ourutohkō ymeroase oorypyrykō rumekatohme oya xine. Oya xine jytotoh poko emynyhmasē itamurume. Kurehxo jākyemary oya xine. Ynara zuaro ase, tākye jahtao tākye matose roropa.

⁴ Moro pape merory se pyra exiase repe ipunaka. Sam tykase ywy. Yxitase roropa moro meroryhtao. Omynyhmaporykō se pyra exiase repe. Yrome opyno xine jehtoh waro oehtohkōme moro pape ymeroase onenerykōme.

Mokyro iiryppyryme aexihpyry rypyry ikorokapotoko ropa

⁵ Mame mokyro poko ymeroase onenerykōme. Tyryppyry poko toehse exiryke sam tykamexipose okurohtao xine. Sam karahko ase ukurohtao repe. Amarokō sam ākohxo matose okurohtao xine emero exisasaka. Ywy roropa sam tykase pohto.

⁶ Mokyro rypyry motyēkary se pyra ase zuānopyry poko. Epo hnae mokyro wānopyry oya xine.

⁷ Seromaroro iiryppyry korokatoh toehse. Kure mokyro tyritoko ropa (tyryppyry turumekase eya exiryke), tākye aehtohme ropa Ritonōpo omipona, emynyhmara aehtohme ropa, poremāpyra aehtohme roropa Jezu enetuputyry poko tyya.

⁸ Ipyno nymyry oehtohkō poko mokyro ituarōtanohpotoko, ajohpāme samo.

⁹ Zuaro se exiase: “Otarāme jomipona ro mā toto,” tykase ywy opoko xine. Morara exiryke ynymerohipyry aropoase oya xine onenerykōme.

¹⁰ Pake mokyro rypyry pokoino toemynyhmasē ywy. Seromaroro iirypyry korokaporyhtao oya xine, ywy roropa ikorokapōko ase. Opyno xine jexiryke ikorokapōko ase. Kyrixtu neneryme mokyro rypyry korokapōko ase Ritonōpo a, Kyrixtime jahtao samo.

¹¹ Iirypyry korokaporyhtao oya xine oporemākapopyra xine joroko tamuru exiko. Tuarō sehtone ipoko. Kyyrypyrykō poko kyrirykō se ynororo. Moro waro sytatose.

Torētyke Pauru ehtopōpyry poko Tyroa po

¹² Mame toeporehkase jahtao Tyroa pona Ritonōpo omiry kurā poko imehnō amorepase, tuaro toehse ywy. “Taro jerohtoh nase Kuesēkō omi poe,” ase.

¹³ Yrome torētyke exiase kuakorōkō Titu onenepyra jexiryke. “Titu enēko ase taro,” ase repe. (Ymyakāme toytose ynororo oenese xine.) Morarame onenepyra jexiryke: “Ytōko ropa ase aporo,” ase morotōkomo a, Masetonia pona jytotohme.

Orēpyra yna ehtoh poko Kyrixtu maro

¹⁴ “Kure mase,” āko ynanase Ritonōpo a. Kyrixtu maro yna exiryke yna arōko sã Ritonōpo mana Kyrixtu mykapo imehnō neneryme, imehxo Kyrixtu ehtoh waro emero ehtohme. Typoxine exikety ytory sã emero esaka yna ytoryhtao Kyrixtu poko imehnō tuarōtanohpōko ynanase.

¹⁵ Ixtaratu kurā typoxine ehtoh sã typoxine sã ynanase Ritonōpo a, Kyrixtu nekaroryme yna exiryke eya. Imehnō tuarōtanohpōko ynanase Kyrixtu maro ehtoh kure exiry poko, enetupuhnanomo, onenetupuhpynomo, enara. Toto tuarōtanohpōko ynanase.

¹⁶ Yrome onenetupuhpynomo a su āko sã ynanase orihmatō samo orihketōme toto exiryke, apotoimo htaka ytoketōme toto exiryke. Yrome Kyrixtu enetupuhnanomo a ixtaratu kurā sã yna omiry mana typoxine samo. Toto akorehmāko yna omiry mana orihpŷme toto ehtohme. Yna amoreme pyra moro omi kurā ekarōko ynanase.

¹⁷ Tuhkākō nae tomesēke pyra Ritonōpo nekarohpyry poko. Mōkomo typyne pyra exikety sã aomiry ekarōko mā toto. Yrome mokaro sã pyra ynanase ipunaka. Ritonōpo a tonyohse yna exiryke zae ourutorŷko ynanase ineneryme, Kyrixtu poetoryme yna exiryke.

3

Ritonōpo omiry kasenato omipona kuehtohkō poko

¹ Moino ro zae jehtoh waro matose. Naeroro: “Zae ase. Zae ase,” kary etary poko typenekehse matose otarame, zae jehtoh waro oexirykōke. Pape enery se pyra roropa matose yna poko. Imehnō ahtao, otarame pape se mā toto zae toehtohkō ekarotohme tuaro pyra exiketomo a. Kure toehtohkō poko pape meropōko mā toto tope tomo a, tuaro xine pyra exiketō neneryme: “Ajohpe,” kara toto ehtohme typoko xine. Yrome pape meropory se pyra ynanase kure yna ehtoh poko, yna waro oexirykōke.

² Amorepatōme yna ehtoh poko imehnō tuarōtanohneme matose, pape inerohipyry samo, imehnō neneryme. Tyrisenã sã toehse oexirykōke zae

yna ehtoh enetupuhnōko mā toto. Ritonōpo jamitunuru yna maro ehtoh enetupuhnōko roropa mā toto. Naeroro pape poko morara imerory se pyra ynanase, jūme sã tymerose oexirykōke yna kurohtao.

³ Kyrixtu nymeropohpyryme sã matose yna a. Pape merotoh ke pyra, axītao rokē pyra roropa, jūme tymerose matose. Ritonōpo Zuzenu a tōmiry tymerose okurohtaka xine.

⁴ Morara āko ynanase opoko xine zae Ritonōpo ehtoh enetuputyryke yna a, Kyrixtu enetuputyryke roropa yna a.

⁵ Epyrypara ynanase: “Emese kure ynanase Ritonōpo nyrohmanohpotoh poko,” kara ynanase. Jamihme pyra yna exiryke epyrypara ynanase. Ritonōpo poe rokē inyrohmanohpotoh waro ynanase.

⁶ Ritonōpo rokē yna jamihtanohnōko mana, tōmiry kasenato omipona yna ehtohme. Inekarohpyry kasenato Moeze nymerohpyry omipona ehtoh sã pyra mana. Tuzenu omipona rokē yna rīko mana. Moeze nymerohpyry omipona se kuahtao xine ro orihnōko ro sytatose aomipona nymyry pyra kuexirykōke. Yrome Ritonōpo Zuzenu kuesēkōme ahtao imaro orihpỹme exīko sytatose jūme.

⁷ Pake Ritonōpo a tynmerohpyry tokarose ahtao Moeze a, topu risē poko, imehxo toehtoh tonepose roropa eya. Ritonōpo ezuru eneryke Moeze a, ēmyty roropa ezurume toehse saerehkane samo, axītao rokē repe tōtururuke Ritonōpo ēpataka. Morarame imehnō Izyraeu tō enuru jetū toehse Moeze ēmyty eneryke tyya xine, saereme ēmyty toehse exiryke, axītao rokē repe. Naeroro tynmeropohpyry ekaroryhtao imehxo toehtoh tonepose Ritonōpo a. Moro inyeropohpyry omipona ehsaromepyra kuexirykōke orihketōme toehse sytatose, Ritonōpo maro pyra toehse sytatose.

⁸ Moro motye kuhse Tuzenu ekaroryhtao kyya xine orihpỹme kuehtohkōme imehxo toehtoh enepōko kyya xine mana.

⁹ Ritonōpo nekarohpyry apitoryme omipona pyra exiketō taorihmapose toto. Morara ahtao ro, ime Ritonōpo ehtoh tonepose. Yrome moro motye kuhse Ritonōpo imehxo ehtoh enepōko inekarohpyry seromato mana. Kukurākatorỹko mana Ritonōpo epeme kuehtohkōme, kyyrypyrykō poko pyra roropa kuehtohkōme.

¹⁰ Ritonōpo nekarohpyry seromato, Imūkuru, imehxo Ritonōpo ehtoh enepōko kuhse mana. Naeroro inekarohpyry pakato ime Ritonōpo ehtoh onenepopyrahme sã toehse mā rahkene.

¹¹ Axītao rokē aexihpyry a imehxo Ritonōpo ehtoh tonepose ahtao, moro motye kuhse Ritonōpo nekarohpyry seromato ime Ritonōpo ehtoh enepōko mana jumāme exiryke.

¹² Mame Ritonōpo nekarohpyry seromato jūme exiry waro yna exiryke orēpyra ynanase.

¹³ Moeze ehtopōpyry sã pyra ynanase. Tōmyty tapuruse eya kamisa ke ezetyry onenepyra Izyraeu tō ehtohme.

¹⁴ Aosenetupuhtohkō tapuruse sã roropa kynexine. Aosenetupuhtohkō tapuruse ro seromaroro Ritonōpo nymeropohpyry sekeremaryhtao eya xine, pake toehtopōpyrykō saaro. Onenetupuhpyra toh mana. Kyrixtu maro toehse kuahtao xine rokē kuosenetupuhtohkō apuruhpyry sã pyra exīko ropa mana.

¹⁵ Yrome aosenetupuhtohkō apuruhpyry saaro mana. Seroae ro Moeze nymerohpyry sekeremaryhtao eya xine aosenetupuhtohkō apuruhpyry saaro mana.

¹⁶ Yrome kuosenetupuhtohkō rīko apuruhpyry sã pyra ropa Kuesēkō mana. Ynara tymerose exiryke Ritonōpo omiryne: “Moeze ėmyty apuru touse ropa Kuesēkō ėpataka toytose ropa Moeze ahtao,” me tymerose.

¹⁷ “Kuesēkō,” kary ya: “Ritonōpo Zuzenu,” kary. Ritonōpo Zuzenu nae kuahtao xine kuosenetupuhtohkō apuruhpyry sã pyra mana. (Tymyh-pokase ropa sã sytatose kyyrypyrykō poko pyra kuehtohkōme.)

¹⁸ Naeroro Kuesēkō maro kuexirykōke osene sã sytatose. Kuesēkō imehxo ehtoh enēko imehnō mana kuėmytykō eneryke tyya xine. Kuėmytykō anapurupyra roropa sytatose. Mame Kuesēkō maro kuexirykōke isahxo exīko sytatose, Zuzenu erokuruke kukurohtao xine.

4

Ritonōpo nekarory ėme sã ynanase oripo samo

¹ Yna pyno toexiryke yna erohtoh tokarose Ritonōpo a yna a imehnō amorepatohme typoko, tōmiry kurã poko, enara. Naeroro orĕpyra ynanase erohnōko.

² Imehnō enekunopyry se pyra ynanase. Ajohpe imehnō anamorepara ynanase Ritonōpo omiry poko. Aomiry onytyoromara ynanase. Zuaro yna exiryke, zae rokē toto amorepãko ynanase. Ritonōpo omipona se ynanase ipunaka. Ritonōpo neneryme, imehnō neneryme roropa, zae yna ehtoh waro emero ehtohme.

³ Ynamorepahpyry onenetupuhpyra imehnō ahtao Kyrixtu poetoryne pyra toexirykōke onenetupuhpyra mã toto.

⁴ Onenetupuhpyra mã toto tonekunohse toexirykōke joroko tamuru a. Ritonōpo omipona se pyra toto exiryke toto tuisaryne joroko tamuru mana. Saereme sã Ritonōpo omiry kyya xine mana enetuputyryhtao kyya xine. Yrome mokaro tonekunohse exiryke joroko tamuru a tuisamehxo Kyrixtu ehtoh poko zuaro pyra mã toto. Ritonōpo enepone Kyrixtu ehtoh poko onenetupuhpyra mã toto ipunaka.

⁵ Tuisame osekaropyra ynanase. Jezu Kyrixtu poko rokē imehnō amorepãko ynanase tosēkōme enetupuhtohme eya xine. Ākorehmanekōme rokē ynanase, kure Jezu ritohme.

⁶ Apitoryne xinukutume rokē sero po kynexine. Mame: “Saereme exiko,” tykase Ritonōpo ahtao, saereme toehse. Mokyro: “Saereme exiko,” kaħpō, kutuarōtanohtorŷko mana tuisame imehxo toexiry poko. Kyrixtu ėmyty enepōko kyya xine mana. Ėmyty eneryke kyya xine ime aexiry enetupuhnōko sytatose.

⁷ Yrome kymarokomo oripo sã sytatose, Ritonōpo nekarohpyry ėme sã rokene. Jamihme pyra sytatose orino risĕme sã rokene. Naeroro orĕpyra kuahtao xine Ritonōpo poe rokē orĕpyra sytatose kuamoreme xine pyra.

⁸ Etuarimãko ynanase yronomyryme, yrome poremãpyra ynanase. Otupīko roropa ynanase, toitoine repe yrome Kuesēkō onenetupuhkehpyra ynanasē.

⁹ Tuhke yna zehnotokō mã repe. Yrome yna onurumekara kuepekō mana jūme. Tyryhmase yna ahtao ro yronomyryme owōnōko ropa ynanase. Ritonōpo hnao pake totapase yna exiry.

¹⁰ Kokoro rokē yna ryhmasene toto. Yrome yna orikyry zuno pyra ynanase, Jezu maro yna exiryke. Naeroro Jezu jamitunuru poe isene ro ynanase. Moro enetupuhnōko imehnō mana yna eneryke tyya xine.

¹¹ Yna etapary se exikehpyra imehnō mana sero nono po Jezu omiry ekaroryke yna a. Naeroro yna onetapara toto ahtao Jezu jamitunuru enetupuhnōko imehnō mana isene ro yna eneryke tyya xine, orihketōme yna zoko ahtao ro.

¹² Naeroro otarame imehnō yna etapāko mana, yrome amarokō orihpỹme exīko Jezu enetuputyryke oya xine.

¹³ Yna orikyryhtao oty kara. Onenetupuhkehpyra ynanase urutō sā pake. Ynara tymerose eya: “Zae Ritonōpo omiry ehtoh enetupuhnōko ase. Morara exiryke aomiry ekarōko ase oya xine,” tykase. Moro saaro ynanase zae Ritonōpo omiry enetupuhnōko. Morara exiryke aomiry ekarōko ynanase oya xine.

¹⁴ Kuesēkō Jezu ēsemākahpōme ropa Ritonōpo mana. Moro waro kuexirykōke ynara zuaro sytatose, yna roropa Jezu maro ēsemākapōko Ritonōpo mana amaro xine tosaka kuarotohkōme, tymaro kuehtohkōme.

¹⁵ Naeroro etuarimāko ynanase Jezu Kyrixtu ekarory poko oya xine. Morarame typyno xine Ritonōpo ehtoh enetuputyryhtao imehnomo a tuhkehxo kure Ritonōpo rīko mā toto: “Kure mase, Ritonōpo,” āko mā toto. Imehxo Ritonōpo ekarōko mā toto.

Zae ehtoh poko ynanase enetuputyryke yna a

¹⁶ Morara exiryke poremāpyra ynanase Ritonōpo omiry ekarory poko. Yna zoko osenahkaryhtao ro, yna kurohtao yna jamihtanohnōko ropa Ritonōpo mana kokoro rokene.

¹⁷ Mame yna etuarimatoh pitiko rokē mana, axītao rokē roropa mana. Yrome toetuarimakehse yna ahtao kurāme exīko ropa ynanase, tuisame roropa exīko ynanase jūme. Yna etuarimatoh motye kuhse yna ehepyry exīko mana.

¹⁸ Serohne poko yna etuarimatoh poko kehko torētyke pyra ynanase. Morohne enēko sytatose. Yrome Ritonōpo nekarohpyry poko sytatose enetupuhnōko. Morohne onenepyra ro kuenurukō mana. Kynenehpyrykō axītao rokē mana. Yrome osenepyra aexityā jūme exikehpyra mana.

5

¹ Tapyi sā axītao rokē kuokokō mana sero nono po. Morarame toorihse kuahtao xine kuekepyrykō rumekāko sytatose. Mame imepỹ kuokokō myakā nae Ritonōpo mana kapu ao. Tynyrihpyry ekarōko kyya xine mana kytapykōme, jūme exiketyme.

² Seromaroro pusuh āko sytatose, kuokokō kapuaō peneryke. Type-nekehse sā sytatose kupūkō poko sero po. Upo amururu sā kuokokō kapuaōkō se sytatose.

³ Tokoke kapuaō ke kuahtao xine ihximyra sytatose, tymetyke pyra exikety sā pyra sytatose tokoke exikehpyra kuexirykōke, zuzenume rokē exipyra kuexirykōke.

⁴ Sero nono poro kuahtao xine sero kuokokō ao, sam āko sā sytatose. Kuokokō rumekary se hkopyra sytatose repe. Yrome kuokokō kapuaō se rokē sytatose, jūme sero orihkety myakāmatohme orihpỹme exikety ke.

⁵ Yna osenetupuhtoh poe rokē pyra morara āko ynanase. Pake tukurākase sytatose Ritonōpo a. Tuzenu tokarose roropa kyaa xine kuarōtanohpotohkōme tynekarory kurā poko kuokokō kasenato ekarory poko kyaa xine imeīpo.

⁶ Naeroro oserehpyra sytatose zuaro kuexirykōke. Sero kuokokō ao ro kuahtao xine omōpyra sytatose Kuesēkō esaka.

⁷ Naeroro zae ehtoh poko sytatose enetuputyryke kyaa xine onenepyra ro kuahtao xine.

⁸ Oserehpyra sytatose kuorikyrykō poko. Kure roropa kuorikyrykō kyaa xine mana Kuesēkō maro kuehtohkōme.

⁹ Yronomyryme tākye Ritonōpo riry se sytatose kypoko xine. Aomipona se sytatose sero po, orihpyra kuahtao xine. Moero imaro kuahtao xine aomipona sero sytatose, enara.

¹⁰ Imeīpo kymarokō emero Kyrixtu ēpataka osenepōko sytatose. Kuapiakatorỹko mana kuepehmatohkōme kynyrihpyrykō epehpyryme. Kure rokē kynyrihpyrykō ahtao sero nono po kurā ke kuepehmatorỹko mana. Yrome popyra kuahtao xine sero nono po, kynyrihpyrykō epehpyryme rokē kuepehmatorỹko mana.

Ritonōpo epeme kuexirykō poko Kyrixtu enetuputyryke kyaa xine

¹¹ Morara exiryke yna epehmary Ritonōpo a waro yna exiryke zuno ynanase. Naeroro yronomyryme imehnō amorepāko ynanase, enetupuhtohme eya xine. Toto amorepāko ynanase epehpyry apoitohme pyra. Yna kurohtao enēko Ritonōpo mana. Kure yna ehtoh waro mana. Zae jehtoh waro oehtohkō se roropa ase.

¹² “Zae yna ehtoh enetupuhtoko,” kary se pyra ynanase oya xine. Yrome kure yna ehtoh poko tuaro oexirykō se ynanase. Ākorehmarykō se ynanase ihximyra oehtohkōme yna poko. Mame imehnō yna kerekerehmaryhtao onetarykōme toto ezukuru waro exīko matose. Mokaro epyrypāko mā toto typoko xine kure rokē sā toexirykōke imehnō nenyryme. Yrome ikurohtao xine zae pyra mā toto, iirypyryme.

¹³ Rowohpe yna ekarōko toitoine mā repe. Yrome rowohpe yna ahtao ro Ritonōpo omipona ro ynanase. Mame imehnō ynara āko yna poko: “Tuarohxo mā toto imehnō enekunopyry poko,” āko repe. Yrome kure oritohkōme erohnōko ynanase āmoreparykō poko.

¹⁴ Ākorehmarykō poko erohnōko ynanase kypyno xine Kyrixtu enetuputyryke yna a. Morara exiryke opyno xine roropa ynanase. Ynara enetupuhnōko ynanase, toiro orutua toorihse kymyakākōme. Naeroro toorihse sā sytatose imaro.

¹⁵ Kynorihne kymyakākōme kypenetatohkō poko rokē pyra kuehtohkōme. Tōmipona kuehtohkōme kynorihne. Tōsemāse ropa ynororo toorihxīpo kure rokē kyritohkōme.

¹⁶ Morara exiryke taroino imehnō ehtoh eneryke rokē yna a: “Mokyro kure. Mokyro kure pohto. Mokyro popyra,” karahme sā toehse ynanase. Pake Kyrixtu poko roropa: “Ahno rokē mokyro,” tykase yna repe. Ahnome rokē tokarose yna a. Yrome taroino moro sā pyra enetupuhnōko ynanase.

¹⁷ Kyrixtu poetoryme exinohtao tyrisenā sā sytatose. Kuehtopōpyrykō xihpyry tonahkase. Kurā ke rokē tymyakāmase.

¹⁸ Tope tōme tyrise sytatose Ritonōpo a epeme pyra kuahtao xine ro. Tumūkuru Kyrixtu orikyry ke kymyakākōme tope tōme tyrise sytatose

eya. Mame imehnõ eahmaneme tyrise sytatose eya, typyno toto ehtohme roropa.

¹⁹ Ynara äko ynanase imehnomo a: “Tope tõme sero põkõ rīko Ritonõpo mana Kyrixtu toorihse exiryke toto myakāme. Oorypyrykõ poko ohxirorykõ se pyra Ritonõpo mana. Oorypyrykõ korokāko mana Jezu enetuputyryhtao oya xine. Tope tõme oritorỹko mana Kyrixtu toorihse exiryke omyakākõme,” äko ynanase imehnõ netaryme. Morara katohme tymenekase yna Ritonõpo a.

²⁰ Morara exiryke Kyrixtu poe ourutorỹko ynanase. Ritonõpo poe roropa ourutorỹko ynanase. Oeahmatorỹko ynanase Kyrixtu omi poe. Osekarotoko Ritonõpo a ajohpāme samo, ise pyra awahtao xine ro. Mame typyno oritorỹko mana.

²¹ Tyyrypyhpyke pyra Kyrixtu kynexine. Yrome kypyno xine toexiryke kyyrypyrykõ epona tyrise Ritonõpo a. Iiryppyryme sã Kyrixtu tyrise Ritonõpo a kukurākatohkõme kure rokē kuehtohkõme, Kyrixtu maro.

6

¹ Erohnõko ynanase Ritonõpo maro. Naeroro ajohpāme sã okurākatoöporykõ Ritonõpo a onurumekara ehtoko.

² Ynara tymerose Ritonõpo omiryne:

“Seroae okurākarykõ se ase.

‘Yna pyno exiko,’ kary oya xine

etāko ase opyno xine jexiryke,”

äko. Naeroro etatoko pahne! Seromaroro okurākarykõ se Ritonõpo mana. Ekurehpyra ehtoko. Seroae ro enetupuhtoko oesēkõme!

³ Morara katopõpyry ekaroryhtao imehnomo a, zae ehtoh poko se rokē ynanase ipunaka, yna onykerekeremara toto ehtohme yna erohtoh poko, toto anakorekehkara roropa yna ehtohme.

⁴ Yna tuarimaryhtao eanahtõko ynanase Ritonõpo poetoryme yna ehtoh enetupuhpotohme imehnomo a. Tyyryhmase yna ahtao, tutuarimase yna ahtao, tupime yna erohtoh toehse ahtao roropa, penekehpyra ynanase.

⁵ Typitypipohse yna, tõmase roropa āpuruhpyry taka. Tyyryhmase yna imoihmākomo a. Yna erohtoh poko itamurume exiryke typoremāse sã ynanexiase. Okynā nyhpyra ynanexiase. Tomitapāse roropa ynanexiase.

⁶ Yna rypyry poko se pyra ynanase ipunaka. Tuaro se ynanase. Penekehpyra se ynanase roropa imehnõ riry poko kure. Mame zae yna ehtoh ke Ritonõpo poetoryme yna ehtoh poko imehnõ tuarõtanohpõko ynanase. Ritonõpo Žuzenu nae ynanase. Imehnõ pyno ynanase.

⁷ Imehnõ zurũko ynanase zae omi poko Jezu poko. Ritonõpo jami-tunuru yna maro ehtoh roropa enepõko ynanase. Zae ynanase Ritonõpo omipona. Naeroro orẽpyra imehnomo a ynara äko ynanase: “Oorypyrykõ irumekatoko zae oehtohkõme Ritonõpo omipona, yna samo,” äko ynanase. Yna kerekeremanaõ nae ahtao osewomāko ynanase. Ynara äko ynanase: “Yna onykerekeremara ehtoko zae yna exiryke,” äko ynanase.

⁸ Toitoinē imehnõ yna rīko kure. Yrome oty kara ynanase. Xihpyryme yna tyrise ahtao imehnomo a, oty kara roropa ynanase. Yna poihtoryhtao oty kara ynanase. Yna pyryparyhtao roropa oty kara

ynanase. Onekunohtōkōme yna ekarōko imehnō mā repe. Yrome zae rokē ynanase ipunaka.

⁹ “Onokā mokaro?” āko imehnō mā yna poko. Yna waro pyra sā mā toto. Yrome yna waro mā toto emero. “Otarāme toorihse toto,” āko mā imehnō yna poko. Yrome orihpyra ro ynanase. Yna tuarimapōko imehnō mana. Yrome yna anaorihmapopyra mā toto.

¹⁰ Emynyhmāko ynanase. Yrome tākye exikehpyra ynanase. Tytineruke pyra exiketō sā ynanase. Yrome tuhkākomo a Ritonōpo nekarohpyry kurā ekarōko ynanase tytineruke exiketō motye toto ehtohme Jezu enetuputyryke eya xine. Tymōkomoke pyra sā ynanase. Yrome emero nae ynanase.

¹¹ Jakorō tomo Korītu pōkomo, opyno xine ynanase ipunaka. Naeroro zae ourutorỹko ynanase zuaro oehtohkōme opyno xine yna ehtoh poko.

¹² Oty katoh yna rumekāko matou? Opyno xine ro ynanase. Otarāme: “Nary,” āko matose zae yna ehtoh poko zae yna ehtoh waro awahtao xine ro.

¹³ Ypoenō zururu sā ourutorỹko ase. Yna pyno ehtoko opyno xine yna ehtoh saaro. Pitiko rokē pyra yna pyno ehtoko.

Tuaro ehtoko zae pyra amorepatō poko

¹⁴ Ritonōpo omipona pyra exiketō maro ytoytopyra ehtoko. Zae pyra exiketō mā zae exiketō maro osepeme ehsaromepyra mā toto. Saeremae ytoketō koko ytoketō maro ytoytopyra mā toto.

¹⁵ Kyrixtu poetory oxisā pyra mā toto joroko tamuru omipona exiketō maro. Jezu enetupuhnanō oxisā pyra mā toto onenetupuhpynō maro.

¹⁶ Ritonōpo maro oturutoh taka ahno naxikahpyry Ritonōpo myakāme anaropyra sytatose ipunaka, Ritonōpo zamaro pyra exiryke. Kymarokō Ritonōpo tapyīme sā sytatose Zuzenu nae kukurohtao xine exiryke. Ynara tykase Ritonōpo moro poko:

“Osesarīko ase ypoetory tō maro,
toto maro jehtohme.

Toto ešēme exīko ase.

Ypoetoryme roropa exīko mā toto,”
tykase.

¹⁷ Ynara tykase roropa Kuesēkō kyya xine tyrypyry onurumekara exiketō poko:

“Mokaro irumekatoko,
toto maro pyra oehtohkōme.

Tyrypyrykō poko exiketō sā pyra ehtoko ipunaka.

Morara awahtao xine oesarykō ekarōko ase oya xine ymaro oehtohkōme.

¹⁸ Omykōme exīko ase.

Umūkurume exīko matose,
jēxiryne roropa,”

tykase Kuesēkō Jamihmehxo Exikety. Morara tymerose urutō komo a pake Ritonōpo omiryne.

7

¹ Jakorō tomo, morara tykase Ritonōpo exiryke kyyrypyrykō xihpyry surumekatone porehme. Kyyrypyrykō xihpyry poko osenetupuhpyra sehtone. Ritonōpo zuno sehtone. Kyyrypyrykō sekarotone eya, zae rokē kuehtohkōme.

Tākye Pauru ehtopōpyry poko

² Yna pyno ehtoko ajohpāme samo, okurohtao xine. Yna kerekere-mananō omiry onetara ehtoko. Popyra oripopyra xine ynanexiase. Oryhmara xine ynanexiase. Oenekunohpyra xine ynanexiase roropa ipunaka.

³ Morara karyhtao yna a ohxirorykō se pyra ynanase. “Popyra matose ya,” kary se pyra ase roropa. Ynara asene oya xine: “Opyno xine yna exiryke jūme orumekara xine ynanase yna kurohtao, orihpyra ro kuahtao xine, toorihse kuahtao xine, enara,” asene.

⁴ “Nary rokene,” kara ase zae oehtohkō poko. Ritonōpo omipona nymyry oehtohkō waro ase. Opyrypatorŷko ase imehnō netaryme. Jetuarimaryhtao ro porempyry ase, tākye kuhse jexiryke opoko xine.

⁵ Masetonia pona toeporehkase yna ahtao torētyke ynanexiase. Tuhke rokē yna ryhmananō nae nexiase. Imehnō tōsezusezuhse yna maro. Oserehnōko roropa ynanexiase.

⁶ Yrome Ritonōpo mā typoremāse exiketō akorehmaneme nymyry mana. Tākye yna riase ropa, Titu oepiryke yna a.

⁷ Titu oepiryke rokē pyra tākye toehse yna. Aomiry etaryke roropa yna a tākye toehse yna. Ynara nase ynororo: “Korītu pōk jākyemase ropa,” nase yna a. “Oenery se roropa mā toto. Emynyhmāko mā toto zae pyra toehtopōpyrykō poko. Oewomarykō se roropa mā toto,” nase ynororo ya. Naeroro, morara kary etaryke ya tākye kuhse toehse ywy.

⁸ Ynymerohpyry eneryke oya xine memynyhmatose. Yrome emynyhmara ase moro poko. Moro pape ymeroase onenerykōme omynyhmapotokōme oorypyrykō xihpyry poko. “Popyra exiase moro pape merotopōpyryke ya,” kara ase. Oemynyhmatopōpyrykō poko etaryke ya jemynyhmary se exiase repe.

⁹ Yrome seromaroro tākye ase, ynymerohpyry aroporyke ya onenerykōme. Oemynyhmatopōpyrykō se pyra exiase repe. Yrome oorypyrykō poko se pyra toehse matose oemynyhmaxīpo xine, ynymerohpyry enexīpo. Moro poko tākye toehse ywy. Ritonōpo omynyhmapoatose oorypyrykō rumekapotohme oya xine. Naeroro zae ro exiase moro pape merotopōpyry poko.

¹⁰ Kuemynyhmarykohtao Ritonōpo poe, kyyrypyrykō rumekary se exīko sytatose. Kytyorōmatorŷko Ritonōpo mana kukurohtao xine, kyyrypyrykō poko pyra kuehtohkōme. Kyyrypyrykō rumekary se kuahtao xine kukurākatorŷko Ritonōpo mana. Mame tukurākase kuahtao xine emynyhmara sytatose. Tākye exīko sytatose. Yrome Ritonōpo se pyra exiketō emynyhmaryhtao, tyrypyrykō se ro mā toto. Irumekary se pyra mā toto. Mokaro onukurākara Ritonōpo ekurehnōko mana. Jūme Ritonōpo maro pyra exīko mā toto toorihse tahtao xine.

¹¹ Oemynyhmatohkō zae kynexine Ritonōpo a. Axī toemynyhmase amarokomo oorypyrykō poko. Oorypyrykō rumekary se toehse matose. Oorypyrykō poko oehtopōpyrykō poko toehxirose matose. Ipoko ropa oexirykō zuno toehse mexiatose. Yronomyryme kure ehtoh poko se toehse matose. Tyrypyry poko aexihpyry zehno mexiatose. Mokyro wānopyry se mexiatose. Naeroro imehnō tutuarōtanohse zae oehtohkō poko.

¹² Moro pape ymeroase onenerykōme, tyrypyrykō poko aehtyā kurākapotohme, aosanumahpyry kurākapotohme roropa. Yrome moro

motye oweniketyrykō se pyra exiase Ritonōpo a yna pyno oehtohkō poko, opyno xine yna ehtoh poko, enara.

¹³ Naeroro tākye ase yronymyryme yna pyno oehtohkō waro yna exiryke.

Tākye Titu nexiase roropa amaro xine tahtao, kure tyrise exiryke oya xine. Mame toehse ropa tahtao yna zuruase opoko xine tākye yna ehtohme. Aomiry etaryke yna a opoko xine tākye toehse yna ipunaka.

¹⁴ Ytopitopyra ro Titu ahtao oya xine, ynara ase eya: “Korītu pōkō kure orīko mā toto kure toto exiryke,” ase eya. Mame Titu toytose ahtao oya xine, jomihpyry ae ro mexiatose. Kure Titu myriatose rahkene. Ajohpe jyripyra mexiatose. Ajohpe jomiry oya xine exipitopyra mana. Zae rokē mana. Morararo jomihpyry Titu a opoko xine zae ro toehse. Naeroro ehxiropyra ase.

¹⁵ Opyno xineho Titu mana seromaroro. Wenikehpyra mā ynororo tōmipona oehtopōpyrykō poko. “Kure rokē yriase toto. Tomeseke sā rokē ypoko toh nexiase. Jakorehmary se rokē toh nexiase,” tykase.

¹⁶ Naeroro tākye ase opoko xine. Ÿme matose, Ritonōpo omipona. Azahkuru se pyra matose roropa ipunaka.

8

Imehnō Jezu poetory tō akorehmary poko

¹ Jakorō tomo, Jezu poetory tō kure tyrise Ritonōpo a Masetonia pōkomo, toto pyno toexiryke. Moro poko oururukō se ynanase.

² Itamurume toetuarimase toh repe. Yrome tākye ro mā toto. Tymōkomoke pyra toehse toto. Yrome tākye kuhse toexirykōke imehnō Jezu poetory akorehmary se mā toto. Morara exiryke tŷkyryrykō ekarōko mā toto tymōkomokākara a, tymōkomoke pyra tahtao xine ro.

³ Etatoko pahne, typenetatohkō epekahxīpo rokē tytinerŷkō akoīpyry kara tokarose eya xine. Moro motye tokarose eya xine. Tokarosē pyra tahtao xine ro tokarose eya xine: “Ekarotoko kēty,” karyke pyra roropa yna a. Tamoreme xine tŷkyryrykō tokarose toto a.

⁴ “Ajohpāme sā ynanekarory tineru arotatoko juteu tomo a, Jutea pōkomo a, toto akorehmary se yna exiryke,” tykase toto.

⁵ “Otarāme pitiko rokē ekarōko mā toto,” tykase yna repe. Yrome itamurume tokarose eya xine. Osemazuhme tošēkōme Jezu Kyrixtu tonetupuhse eya xine, yronymyryme aomipona toehthōkōme. Mame Ritonōpo poe ro yna omipona se roropa toh nexiase.

⁶ Naeroro Titu maro ynanoturuase. Pake ynara tykase Titu oya xine: “Otinerŷkō ikurākatoko aropotohme etuarimaketomo a,” tykase Titu oya xine. Naeroro ynara ase Titu a: “Korītu pona ytoko ropa. Korītu pōkomo a ynara kaxiko: ‘Kure otinerŷkō ekarory seromaroro, etuarimaketomo a aropotohme, ōmihpyrykō ae ro,’ ” ase Titu a.

⁷ Imehnō motye kure ehtoh poko zuaro matose. Imehnō motye Jezu enetupuhnōko matose, imehnō zurŷko matose Ritonōpo omiry poko. Zae ehtoh warohxo matose, imehnō akorehmary se roropa matose. Imehnō motye yna pyno matose. Naeroro imehnō motye otinerŷkō ekarory se ynanase oya xine etuarimaketomo a, tākye oehtohkōme.

⁸ Jomipona orirykō se pyra ase ise pyra awahtao xine. Yrome imehnō tytinerŷkō ekaroryke imehnomo a, ourutorŷko ynanase toto sā

oehtohkōme. Otinerūkō ekaroryhtao imehnomo a toto pyno nymyry matose Ritonōpo poe.

⁹ Kypyno xine Kuesēkō Jezu Kyrixtu ehtopōpyry waro matose. Emero nae kynexine kapu ao ro tahtao. Yromē kapu ae ayhtoryhtao tymōkomoke pyra sã toehse ynororo. Toetuarimase ynororo kukurākatohkōme tymōkomoke exiketō motye kuehtohkōme.

¹⁰ Ynara kary se ase otinerūkō ekarory poko etuarimaketomo a. Moae ynara matose: “Yna tinerū kurākāko ynanase ekarotohme etuarimaketomo a,” matose. Naeroro ekurehpyra ehtoko otinerūkō ekarory poko seromaroro. Apitoryme otinerūkō ekarory se mexiatose etuarimaketō akorehmatohme.

¹¹ “Kytinerūkō sekarotone etuarimaketomo a,” matose oseya. Tãkye mexiatose otinerūkō ekarory poko. Naeroro seromaroro ekurehpyra ehtoko. Tãkye ehtoko roropa otinerūkō aropory poko. Oneraximara ehtoko. “Itamurumehxo tineru nae jahtao rokē apiakāko ase zokonaka pixo ekarotohme,” kara ehtoko. Seromaroro otinerūkō tokarosēme mana. Moro ekarotoko.

¹² Tãkye awahtao xine otinerūkō ekarory poko, kure mana Ritonōpo a. Itamurume tineru ekaroryhtao kure mana. Pitiko rokē onekarohpyrykō ahtao kure roropa mana Ritonōpo a. Aryppya awahtao xine onekaropopyra Ritonōpo mana.

¹³ Omōkomory enahkapory se pyra ase tuhke tymōkomoke imehnō ehtohme.

¹⁴ Seromaroro tymōkomoke matose pitiko rokē pyra. Mokaro tymōkomokākara etuarimāko mana. Naeroro ajohpāme sã otinerūkō apiakatoko omōkomorykō roropa zokonaka ekarotohme eya xine. Morarame oetuarimarkohtao mokaro roropa tymōkomorykō apiakāko mã toto, ākorehmatohkōme. Morara awahtao xine oxisã exīko matose tymōkomoke. Etuarimaketō pyra exīko mana.

¹⁵ Ynara tymerose Ritonōpo omiryne:

“Mokaro itamurume wyi panō apoihpōkō onymotyēkara toehse toto. Pitiko rokē apoihpōkō nae ro kynexine,” tykase.

Titu tō poko

¹⁶ Ritonōpo poe opyno xine Titu toehse yna samo. Ākorehmarykō se mana yronymyryne. Naeroro: “Kure mase Papa,” āko ynanase Ritonōpo a.

¹⁷ “Oytory se pyra hma Korītu pona, morotōkō akorehmase?” tykase yna ahtao Titu a: “Ÿ, ytōko ase,” tykase ynororo. Ākorehmarykō se toexiryke tamoreme toytory se toehse ynororo.

¹⁸ Seromaroro ytōko oya xine mana. Imaro imepỹ Jezu poetory aropōko ynanase. Mokyro se tarōkō Jezu poetory tō emero, imehnō amorepary waro kuhse exiryke Ritonōpo omiry poko Jezu Kyrixtu poko.

¹⁹ Tymenekase ynororo Jezu poetory tomo a yna maro aytotohme Jerusarē pona tineru arose. Moro tineru arōko ynanase etuarimaketomo a ekarotohme, toto pyno kuehtohkō waro emero ehtohme. Morarame: “Emero motye mase. Yna esēme mase, imehxo,” āko toto Ritonōpo a.

²⁰ Tuhke tineru arōko ynanase. Tomeseke roropa ynanase ynara kamexipory se pyra yna exiryke: “Moro tineru aroryhtao Pauru tomo a, zokonaka tanỹse eya xine tytinerūkōme,” kamexipory se pyra yna

exiryke. Naeroro yna maro imehnō arōko ynanase yna onykerekere-mara imehnō ehtohme.

²¹ Zae rokē ynanase Kuesēkō neneryme. Morararo zae se rokē ynanase imehnō neneryme roropa emero porehme.

²² Morara exiryke mokyro kuakorōkō aropōko ynanase Titu tō maro aytotohme oya xine. Tuhke tukuhse ynororo yna a zae aehtoh waro yna ehtohme. Zuaro ynanase. Ŷme mana. Imehnō akorehmary se roropa mana yronomyrme. Imehnō akorehmatohme otinerūkō ekarory se oexirykō enetupuhnōko roropa mana. Naeroro ākorehmarykō se ynororo.

²³ Ymyakāme Titu aropōko ase oya xine. Jytotozome mana. Jako-rehmaneme roropa mana. Ymaro erohnōko mana ākorehmarykō poko. Imehnō kuakorōkō imaro ytōko oya xine mana. Jezu poetory tō oximōmākō omi poe ytōko toh mana. Kure Kyrixtu rinanōme mā toto.

²⁴ Toto pyno ehtoko oya xine toytose toto ahtao. Morara awahtao xine Jezu poetory tō emero toto pyno oehtohkō waro exīko mana. “Korītu pōkō kure rokē toh nexiase. Yna pyno toh nexiase. Pauru tō omihpyry ae ro kure rokē toh nexiase yna a,” āko toh mana opoko xine.

9

Jutea pōkō akorehmary poko

¹ “Otinerūkō ekarotoko Jutea pona aropotohme Ritonōpo poetory tō etuarimaketō tinerūme,” kazomory etary se pyra matose otarame, zuaro oexirykōke.

² Moino ro mokaro akorehmary se oexirykōke, kypyrypatose Masetonia pōkō netaryme: “Kure mokaro Korītu pōkō mana. Mo jeimamyry ae ro Jutea pōkō akorehmary se toehse toto,” ase eya xine. Mame Ŷme oehtohkō waro tahtao xine tuhkākō tākye toehse. Tytinerūkō ekarory se toehse roropa toh nexiase asā xine.

³ Seromaroro Titu tō aropōko ase oya xine ākorehmatohkōme otinerūkō kurākary poko. “Korītu pōkō tytinerūkō kurākāko mana aropotohme yna a, etuarimaketomo a,” tykase ywy Titu tomo a. Otinerūkō onekaropyra awahtao xine toiparo rokē ytory toto. Azahkuru yna omihpyry exiry roropa opoko xine.

⁴ Imeīpo Masetonia pōkō ymaro aytoryhtao oya xine ehxirōko ynanase opoko xine otinerūkō onukurākara tokurehse awahtao xine. Ehxirōko roropa matose Ŷme oenetuputyrykōke yna a.

⁵ Naeroro Titu tō aropōko ase oya xine osemazuhme ākorehmatohkōme otinerūkō kurākary poko. Ōmihpyrykō ae ro ikurākatoko. Morarame toeporehkase jahtao, pake tōtyhkase matose otinerūkō kurākary poko. Morara ahtao ynara enetupuhnōko imehnō mana: “Tamoreme xine Korītu pōkomo a tytinerūkō tokarose, ekarory se toexirykōke, imehnō omi poe pyra,” āko enetupuhnōko mā toto.

⁶ Tupito po tuhke pyra otyro puhturu arykaryhtao kyaa xine pitiko rokē epery apoīko sytatose. Yrome tuhkehxo arykaryhtao kyaa xine itamurumehxo epery apoīko ropa sytatose. Moro poko osetupuhtoko. Imehnō akorehmatoko pitiko rokē pyra.

⁷ Āmoreme xine otinerūkō ekarory se awahtao xine ekarotoko. Yrome omomŷke awahtao xine otinerūkō onekaropyra ehtoko. “Ytinerū

ekarory se nymyry pyra ase,” karyhtao oya xine onekaropyra ehtoko. Tākye rokē otinerūkō ekaroryhtao oya xine, Ritonōpo zamaro matose.

⁸ Itamurumehxo ekarōko ropa Ritonōpo oya xine mana. Openetatohkō motye ekarōko oya xine mana, tokarosē nae oehtohkōme ekarotohme imehnomo a, kure toto ritohme.

⁹ Ynara tymerose Ritonōpo omiryne:

“Pitiko rokē pyra ekarōko Ritonōpo mana
tymōkomokākara a toto pyno toexiryke.
Zae rokē roropa ynororo jūme,”

me tymerose pake Ritonōpo omiryne.

¹⁰ Otyro puhturu ekarōko Ritonōpo kyaa xine mana arykatohme. Mame tarykase ahtao otyro ahtanohpōko mana eperytatohme kynapyrykōme. Morararo itamurumehxo ekarōko Ritonōpo oya xine mana. Omōkomorykō emānōko mana imehnō pyno awahtao xine, pitiko rokē pyra omōkomorykō ekaroryhtao oya xine etuarimaketomo a.

¹¹ Morarame tymōkomoke oritorỹko mana tokarosē nae oehtohkōme pitiko rokē pyra. Tytineruke exiketō sā tineru ekarōko matose etuarimaketomo a. Morara exiryke ynara āko tuhkākō mā Ritonōpo a: “Papa, kure mase,” āko. “Opoe Korītu pōkomo a tytinerūkō tokarose Pauru tomo a, enehtohme yna a,” āko mā mokaro etuarimaketomo, Jutea pōkomo.

¹² Otinerūkō ekaroryhtao oya xine etuarimaketomo a kure matose Ritonōpo poetory akorehmaryke oya xine. Moromeīpo opokoino xine ynara āko mā toto: “Papa Kapuaono, imehxo mase. Emero motye kure mase,” āko mā toto Ritonōpo a.

¹³ Mame omomyke pyra oexirykō eneryke tyaa xine tuaro exīko mā toto zae oexirykō poko, Kyrixtu omipona oexirykō poko. “Papa Kapuaono, kure kuhse mase, Korītu pōkomo a yna akorehmaryke, imehnō akorehmaryke roropa, enara,” āko mā toto Ritonōpo a.

¹⁴ Morarame oturūko mā toto opoko xine Ritonōpo a, opyno xine toexirykōke. “Papa Kapuaono, Korītu pōkō pyno exiko. Kure mā toto yna a. Omomyke pyra toh nexiase yna a, yna pyno toexirykōke. Morara mā toto, toto pyno oexiryke osemazuhme,” āko mā toto Ritonōpo a.

¹⁵ “Kure mase,” sykatone Ritonōpo a. Imehnō motye kypyno xine mana. Tineru ikuhpỹme ahtao, moro motye Ritonōpo nekarohpyry kure kyaa xine mana.

10

Pauru oturutopōpyry zae toehtoh poko imehnō amoreparry poko

¹ Ywy ase Pauru. Oururukō se ase, ykerekereமானনোমো. Ynara jekarōko matose: “Pauru poremānōko sā mana kymaro xine ahtao. Yrome orēpyra oturūko mana ameke ahtao pape poko rokene,” āko matose. Kypyno xine Kyrixtu exiryke, penekehpyra aexiryke roropa kypoko xine,

² ykerekereমারা ehtoko, tohne pyra jehtohme jytoryhtao oya xine. Ynara zuaro ase, yna kerekereমানানō zurūko ase orēpyra samo. “Pauru mā Ritonōpo omiry ekarōko toepyrypatohme rokene,” kahpōkō zurūko ase. Imehnō sero pōkō sā yna ekarōko mā toto.

³ Sero nono poro ynanase Ritonōpo onenetupuhpynō maro repe. Yrome mokaro osenetupuhtoh ke pyra yna zehnotokō poremākapōko ynanase.

⁴ Sero pōkō jamitunuru ke pyra kyzehnotokō poremākapōko ynanase, Ritonōpo jamitunuru ke rokē toto poremākapōko ynanase. Ritonōpo jamitunuru ke joroko tamuru omipona se exiketō jamitunuru enahkapōko ynanase. Oseosezuhketō omiry zae pyra ahtao toto poremākapōko ynanase roropa.

⁵ Kyrixtu omipona pyra toehse kuahtao xine, aomipona rokē kuosenetupuhtokō syritone ropa. Mame Ritonōpo enetupuhkehpotoh roropa senahkapotone Ritonōpo jamitunuru ke. Kyrixtu omipona rokē kuehtokōme ipunaka.

⁶ Morarame aomipona toehse nymyry awahtao xine azahkuru exiketō tuarōtanohnōko sytatose. (Zae se pyra ynaroro ahtao toto aropōko sytatose kymaroino xine.)

⁷ Oty katoh imehnō sā rokē jekarōko matou? Ritonōpo nymenekahpyryme pyra jekarōko matose jarao jeneryke rokē oya xine. Yrome amaro xine toiro Kyrixtu poetoryme toexiry waro exikety nae ahtao, mokyro Kyrixtu poetoryme jehtoh enetupuhnōko mana Kyrixtu poetoryme toehtoh saaro. “Kymoty xine kure Pauru osekarōko mana,” āko matose otarame:

⁸ “Tymenekase ywy Kuesēkomo a āmorepatohkōme,” karyke ya oya xine. Yrome ehxiropyra ase morara karyhtao ya, tymenekase jexiryke Kyrixtu a. Orēpyrahxo Jezu enetupuhpotohme oya xine jaropose Ritonōpo oya xine oporemākapotohkōme pyra.

⁹ “Ritonōpo nymenekahpyryme osekarōko Pauru, tuno kuehtokōme repe. Morara exiryke pape tymerose eya kynenerykōme,” kara ehtoko.

¹⁰ Ynara āko matose otarame: “Orēpyrahxo Pauru kuurutorỹko mana pape ae rokene. Yrome taro kymaro xine tahtao opore pyra mana, jamihme pyra exikety samo. Oty kara aomiry mana,” āko matose otarame.

¹¹ Etatoko pahne, toehse jahtao oya xine orēpyra ourutorỹko ase nymerohpyry samo.

¹² Ynara āko toitoine matose: “Imehxo ynanase,” āko. Morara kananō sā se pyra ase. Oseya rokē imehxo mā toto, tōsenetupuhtokō poe rokene. “Zae ynanase,” āko toh mā repe, zae pyra tahtao xine ro. “Imehxo ynanase, imehnō motye,” kara ynanase.

¹³ Ritonōpo yna onenyohpyra ahtao: “Ritonōpo poe ynanase imehnō amorepāko,” kara ynanexiry. Yrome tonyohse yna exiryke Ritonōpo a, aomipona ytoytoōko ynanase. Oya xine yna enyokyase Ritonōpo, amaro xine yna erohtohme, tōmiry poko āmorepatohkōme. Morara exiryke Ritonōpo nymenekatyāme osekarōko ynanase onetarykōme.

¹⁴ Oya xine toytose yna ahtao Ritonōpo nyrohmanohpotopōpyry onymotyēkara ynanexiase. Aomipona ynanexiase, tonyohse yna exiryke eya oya xine, āmorepase xine, Ritonōpo omiry poko Jezu Kyrixtu poko.

¹⁵ Yna omipona orirykō se pyra ynanexiase. Ritonōpo omipona se ynanexiase. Imehnomo a roropa tamorepase matose Kyrixtu omiry poko. Naeroro: “Yna a rokē Korītu pōkō tamorepase,” kara ynanase. Oty se ynanae opoko xine? Arypyra. Itamurumehxo Ritonōpo omiry enetuputyry se ynanase oya xine. Morara ahtao itamurumehxo Kyrixtu omiry ekarōko imehnomo a sytatose, apatarykō punero, Ritonōpo nyrohmanohpotopōpyry ae ro.

¹⁶ Morarame tōtyhkase yna ahtao Ritonōpo omiry ekarory poko apatarykō po, mya ytōko ynanase imepỹ pona Ritonōpo omiry ekarose.

Pata tō nae ro, Ritonōpo omiry onetapitopynō esary. Morotona yna ytory se ynanase morotōkō amorepase Ritonōpo omiry poko. Morarame: “Imepỹ namorepatyā kahpyry amorepāko ropa ynanase,” kara ynanase exīko.

¹⁷ Ynara tymerose Ritonōpo omiry: “‘Emese kure ase,’ kara ehtoko. ‘Kuesēkō emese kure mana,’ kahtoko,” āko.

¹⁸ “Kure ase,” karyhtao kyya xine, oty kara. Yrome, “Kure mase,” karyhtao Ritonōpo a kyya xine, kure mā rahkene.

11

Ajohpe imehnō amorepatōkō poko

¹ Rowohpe exiketō sā sytatose, “Kure ase,” karyhtao kyya xine. Naeroro penekehpyra ehtoko jotururu etary poko rowohpe exikety omiry sā jomiry ahtao ro. Kure jehtoh ekarory se pyra ase repe. Yrome jurumekara oehtohkōme ekarōko ase, imehnō ehtoh poko penetara oehtohkōme.

² Torētyke ase opoko xine, torētyke Ritonōpo ehtoh samo opoko xine. Omykōme sā jexiryke torētyke ase. Jēxiryke sā, orutua maro exipitopỹ sā matose ya. Oewomatorỹko sā ase roropa toirō pytyme sā oehtohkōme. Toiro rokē pyno exikety tynio nymyry pyno exiketyme mana. Morararo Kyrixtu pyno yronymyryme oehtohkō se ase, imehnō poko pyra oehtohkōme ipunaka. Imeīpo oekarorykō se ase Kyrixtu a kurākōme, tyrypyhpyke pyra exiketōme.

³ Torētyke ase opoko xine. Oenekunopyrykō se imehnō exiryke, Kyrixtu rumekatohme ropa oya xine ipyno hkopyra oehtohkōme. Morararo pake Ewa tonekunohse joroko tamuru a omi kurā ke samo.

⁴ Torētyke ase opoko xine oenekunohnanōkō omiry etaryke oya xine. Tyoro Jezu poko ourutorỹko toh mā repe ynanekarohpyry kara. Oty katoh tākye ro matou mokaro omiry etaryhtao oya xine? Ritonōpo Zuzenu kara imepỹ zuzenu poko ourutorỹko onekunohtōkō mana. Tākye matose mokaro etāko. Oty katohme? Ritonōpo omiry kurā myakamāko roropa mā toto tyorō ke. “Ritonōpo omiry sero,” āko toh mā repe. Ajohpe rokē toto. Oty katoh toto omiry xihpyry zae ekarōko matou?

⁵ Imehnō motye osekarōko mā toto, tuisamehxo. Ritonōpo nenyohyāme kurā osekarōko roropa mā toto. Yrome ymotye pyra mokaro mana.

⁶ Otarāme emese kure hkopyra ase jotururu poko repe. Yrome Ritonōpo omiry warohxo ywy. Ritonōpo waro yna ehtoh waro matose tonese yna exiryke oya xine kokoro rokene emero rokē poko yna ahtao.

⁷ Āmoreparykohtao ya Ritonōpo omiry poko ehehpyry anapoipyra exiase āmorepatamitukōme. Ime hkopyra exiase amaro xine imehxo oehtohkōme. Toerohse ywy jemary ke tineru apoitohme ya. Otuisarykōme pyra exiase. Morara jehtopōpyry zae pyra oya xine nae? Zae ro exiase āmoreparykō poko topehke pyra?

⁸ Āmoreparykohtao ya Ritonōpo omiry poko, imehnō Jezu poetory tytinerūkō enehpoase ya. Mokaro tinerū apoiasse rokene, topehke pyra āmorepatohkōme.

⁹ Moino ro amaro xine jahtao: “Anapyrykō ekaroko ya ajohpāme samo,” kara exiase oya xine. Jezu poetory tō Masetonia poe tooehse ahtao ise jehtopōpyry tonehse ya emero porehme. Morara exiryke:

“Okyryrykō se ase,” kapitopyra exiase oya xine. Morararo ase exīko taroino. Jūme okyryrykō anapoipyra ase.

¹⁰ Kure ya mana. Topehke pyra imehnō amorepary ya Ritonōpo omiry poko Akaia patary tō po emero. Zae rokē ase. Ajohpe pyra ase Kyrixtu ukurohtao exiryke.

¹¹ “Yna mōkomory apoiry se pyra Pauru nexiase yna pyno pyra exiryke,” kara ehtoko. Opyno xine ase ipunaka. Morara jehtoh waro Ritonōpo mana.

¹² Jūme ynanase topehke pyra Ritonōpo omiry poko imehnō amorepāko. Naeroro: “Pauru tō sā ynanase,” kasaromepyra mokaro mana, epehpyry apoiryke eya xine toerohtamitukōme.

¹³ Ritonōpo nymenekatyā nymyry kara mokaro. Onekunohto rokē mā toto. Ajohpe rokē Ritonōpo nymenekatyāme osekarōko mā toto. “Kyrixtu poe āmorepatorŷko ynanase,” āko toh mā repe. Ipoenohnōko rokē mā toto.

¹⁴ “Otāto mokaro ajohpākō omiry etāko Korītu pōkō nae?” kara ase. Tuaro ase. Joroko tamuru toetyorōmary waro mana Ritonōpo nenyokyhpyry sā toehtohme. Saereme exiketyme tanyhtary waro roropa mana kuenekunohtohkōme.

¹⁵ Tosēkō saaro joroko tamuru poetory tanyhtary waro roropa mā toto, kurākō sā toehtohkōme, kuenekunohtohkōme. Imeīpo, sero nono enahkatoh po tynyrihpyrykō epehpyry kahpyry apoīko mā toto. Kuenekunohtamitukōme toto wānohnōko Ritonōpo mana. Zae rokē toto epehmāko mana.

Pauru etuarimatopōpyry poko

¹⁶ “Ajoajohpe sā Pauru mana,” kara ehtoko, āko ropa ase oya xine. Rowohpe jekaroryhtao oya xine jomiry etatoko ro (rowohpā omiry sā jomiry ahtao ro). Mokaro saaro epyrypaxi kure jehtoh poko.

¹⁷ Yrome Kuesēkō poe pyra jepyrypary mana kure jehtoh poko. Jamoreme rokē epyrypāko ase. “Kure rokē sātāse,” karyhtao ya rowohpā sā ase oturūko.

¹⁸ Imehnō mā tuhke kure toehtohkō poko epyrypāko mā toto. Naeroro, kure jehtoh poko epyrypaxi roropa oya xine.

¹⁹ Zuarohxo osekarōko matose repe. Yrome ajoajohpākō omiry poko atākyemāko matose. Zae aomirykō ekarōko roropa matose repe.

²⁰ Imehnō etāko matose oryhpopākarykohtao eya xine tōmipona orirykohtao, oenekunopyrykohtao roropa okyryrykō apoitohme tyya xine, āpururukohtao, putupyra rokē oekarorykohtao, oryhmarykohtao, enara. Morara ahtao mokaro pyno matose.

²¹ “Sekere āko rokē Pauru. Oty kara,” āko matose otuisarykōme osekaropyra jexiryke. Ajohpe pyra. Ihxipŷke ynanexiry mokaro sā toehse yna ahtao.

Yrome toepyryparykō poko ihximyra imehnō ahtao kure toehtohkō poko, ywy roropa jepyrypary poko ihximyra ase. Rowohpā sā se pyra ase, kure jehtoh ekarory se pyra ase repe. Yrome ekarōko ro ase.

²² “Juteume nymyry ynanase,” āko mā toto, epyrypāko. Morararo juteume ase roropa. “Izyraeu pakōme ynanase,” āko mā toto. Morararo ase. “Aparāo pakōme ynanase,” āko roropa mā toto. Morararo ase.

²³ “Kyrixtu poetoryme erohnōko ynanase,” āko mā toto epyrypāko. Mokaro motye kuhse ywy, Kyrixtu poetoryme erohnōko ase. Rowohpā sā oturūko ase kure jehtoh poko. Yrome oty kara. Mokaro motye

Ritonõpo poe erohnõko ase. Mokaro motye tomõse ywy âpuruhpyry taka. Mokaro motye typitypipohse ywy. Mokaro motye orikyise exiase.

²⁴ (Toipe juteu tomo pohnõ pipohnõko toto 39me.) Moro saaro juteu tuisary tomo a typitypipohse exiase 39me. Typipohzomose ywy 5me.

²⁵ Roma põkõ soutatu tomo a typitypipohse ywy oseruao. Totapase ywy topu ke imoihmãkomo a. Tyneryse ywy oseruao, wapu ae jytoryhtao. Tuna konõto kua toiro ãmepyry aropoase, saereme koko, enara.

²⁶ Jytojytoryhtao pata tõ poro neryise exiase tuhke tuna kumaryke te, tyryhmase exiase zehnotokomo a ytinerũ apoitohme. Wekyry tõ jetapary se toh nexiase juteu tõ tuisary, juteutõkara roropa jetapary se toh nexiase. Pata konõto po toetuarimase exiase, ahno esao pyra roropa. Tuna konõto kua toetuarimase exiase, jepeme nymyry pyra onekunohtõkomo utuarimanohpoase.

²⁷ Itamuraume erokuase, totaehse exiase; tuhke nyhpyra tõmehse exiase; tomitapãse exiase, tuna se toehse roropa exiase; tuhke rokẽ tohke pyra tykohmãse exiase, tytapyike pyra, tupoke pyra roropa.

²⁸ Jarao rokẽ pyra etuarimãko ase, torẽtyke ase Jezu poetory tõ poko emero pata tõ po. “Otarãme Jezu pyno ro mã toto. Otarãme aomiry se ro mã toto. Otarãme Ritonõpo Zuzenu omipona mã toto,” ãko ase osetupuhnõko.

²⁹ Imepỹ Jezu poetory iirypyry a tonekunohse ahtao emynyhãmãko ase roropa ipyno jexiryke. Tyrypyry poko toehse imepỹ ahtao sam ãko ase ipoko.

³⁰ Tuhkãkõ jamihme pyra jehtoh enẽko mana. Naeroro jepyrypary se jahtao, jamihme jehtoh poko epyrypara ase. Jamihme pyra jehtoh poko rokẽ epyrypãko ase.

³¹ Ritonõpo zae jehtoh waro mana. “Papa Kapuaono, imehnõ motye kure mase,” kakehpyra sehtone Ritonõpo a, Kuesẽkõ Jezu zумы a.

³² Pake jamihme pyra jehtoh enepone Ritonõpo ya. Tamaxiku po jahtao pata esẽ japoiry se toehse. Soutatu tõ tyrise eya pata omõtoh pona, jeraximatohme japoitohme. Mokyro pata esẽ esety Areta.

³³ Yrome jepe tomo a towomase ywy. Pata apuru eutary ae jenyhtopone toto ruto ao. Morarame epame imepỹ pona. Moro ke jamihme pyra jehtoh enepone Ritonõpo ya.

12

Pauru osenehtopõpyry poko

¹ Toiparo rokẽ epyrypãko ase oya xine kure jehtoh poko. Yrome ãko ro ase. Mokaro ajoajohpãkõ epyrypãko mã toto tõsenehtopõpyrykõ poko. Yrome Kuesẽkõ osenepotopõpyry ekarõko ase oya xine, josenehtopõpyry roropa.

² Pake pohto Ritonõpo maro jotururuhtao tanỹse ywy eya kapu aka, tosaka. 14me jeimamyry taropose moino, janỹtopõpyry poe. Otarãme juzenu rokẽ arone kapu moino akoxi. Juzenu enene imepỹ samo. Otarãme josenety ae rokẽ ytone kapu aka. Zuaro pyra ase. Ritonõpo rokẽ zuaro.

³ Etatoko pahne, jarotopõpyry Ritonõpo a waro rokẽ ase, typatary kurã pona, kapu aka. Otarãme juzenu rokẽ arone. Otarãme ytone josenety rokene. Zuaro pyra ase. Ritonõpo rokẽ zuaro mana.

4 Omi kurā etase moero jahtao. Morara katopōpyry ekarory waro pyra ase ipunaka, sero pōkō omiry sā pyra exiryke. Morara katopōpyry kamexipopyra roropa kynexine.

5 Naeroro morara jehtopōpyry poko epyrypāko ase. Orēpyra jehtopōpyry poko epyrypara ase. Jamihme pyra jehtoh enēko imehnō mana. Moro poko rokē epyrypāko ase.

6 Jepyrypanyhtao emese kure jehtopōpyry poko: “Rowohpā sā mase,” kasaromepyra imehnō mana zae ro jexiryke, ajohpe pyra ōtururukōke ypoko. Yrome morohne poko jepyrypany se pyra ase onetarykōme. Kure jehtopōpyry tonese oya xine. Jomiry roropa totase oya xine. Morohne poko tutuarōtase matose ypoko. Naeroro morohne motyēkary se pyra ase onetarykōme. “To! Kure rukukuh Pauru nae,” kamexipory se pyra jexiryke oya xine.

7 Kurākō kuhse Ritonōpo a tonepose ya josenety. Morara exiryke imehnō motye kure josekaroryino, kure pyra jyripoase roropa. Ritonōpo poe ro kure pyra jyripoase joroko tamuru.

8 Moro poko oturuasene Kuesēkō maro. “Kukurākako ropa, ajohpāme samo,” ase eya. Oseruao morara oturuase Ritonōpo a.

9 Yrome ynara nase jezukuase: “Okurākara ase. Yrome opyno ro ase. Amaro exikehpyra ase roropa. Kure jehtoh ekarōko ase oya, yjमितunuru roropa. Tyoro se pyra exīko mase. Jamihme pyra awahtao jamihme pyra oehtoh motye yjमितunuru ekarōko ase oya,” nase ya. Naeroro jamihme pyra jahtao ro tākye ase. Epyrypāko ase jamihme pyra jehtoh poko, Kyrixtu a jewomary enery se jexiryke tyjमितunuru ke.

10 Tākye ase kokoro rokene, jamihme pyra jahtao ro. Tykerekereemase jahtao tākye ro ase. Jetuarimaryhtao tākye ro ase, taosanumase jahtao tākye ro ase. Morohne emero toehse ahtao Kyrixtu poetoryme jexiryke otara kara, tākye ro ase. Ynara exiryke, jamihme pyra jahtao, jamihme kuhse ase ymaro Kyrixtu exiryke.

Torētyke Pauru ehtopōpyry poko Korītu pōkō poko

11 Rowohpā omiry sā epyrypāko ase kure jehtoh poko. Yrome opokoino xine morara āko ase, kure jekaropyra oexirykōke. Kure jehtoh ekarory waro matose imehnomo a repe. Yrome zae pyra jekarōko roropa matose. Otārāme tuisame pyra ase. Yrome mokarō Ritonōpo poe amorepatōkō kuhnanō ymotye pyra roropa mā toto. Oty rīko toh nae ymotye toehtohkōme? Arypyra ipunaka.

12 Amaro xine jahtao Ritonōpo jमितunuru enepoasene oya xine. Ijमितunuru ke kurākōkara tukurākase ropa ya onenerykōme. Tōsenuruhkase amarokomo Ritonōpo jमितunuru eneryke oya xine. Penekehpyra exiase morohne enepory poko oya xine. Morohne eneryke oya xine Ritonōpo nenyokyhpyryme kuenetuputyatose. Ritonōpo nenyohyā rokē ijमितunuru enepōko mā toto.

13 Imehnō patary po jahtao moro pōkomo a tykyrysā tokarose ya, nae jehtohme. Yrome amaro xine jahtao: “Ōkyryrykō se ase,” kara exiase. Naeroro oty katohme ynara āko matou? “Pauru otarame kyse xine hkopyra mana, imehnō sehxo mana,” āko matose, oty katohme? Morara kara ehtoko. Otārāme kurehxo oya xine exiry: “Otinerūkō ekarotoko ya,” karyhtao ya oya xine.

14 Oya xine ytoase asakoro oenese xine. Seromaroro jytory se ropa ase oya xine. Yrome jytotamitu onepehmapopyra ase oya xine. Otinerūkō

se pyra ase. Opyno xine rokē ase Ritonōpo pyro roropa oehtohkōme. Ypoenōme sā matose. Toipe kypoenōkō mā tumykō onuātanohpyra mā toto. Yrome jūkō typoenōkō wātanohnōko.

¹⁵ Tākye rokē ase ŷkyryry ekarory poko oya xine, ytinerū enahkary poko roropa ākorehmatohkōme. Jorikyry zuno pyra roropa ase opy-nanohtohkōme, itamurume ākorehmarykō se jexiryke. Opyno xine ase ipunaka. Morara jahtao ro ypyno hkopyra matose.

¹⁶ Otarāme ypoko ynara āko matose emero exisasaka: “Ajohpe pyra tŷkyryry onepehmapopyra Pauru nexiase,” āko matose. Yrome toiro otarame ynara āko: “Kuenekunopyrykōke kytinerūkō tapoise eya tytinerūme,” āko otarame mana.

¹⁷ Oenekunohpitopyra xine exiase. Ynenyohtyā aroporyhtao oya xine, oenekunopyatose? Arypyra.

¹⁸ Apitoryme Titu aropoase oya xine, imepŷ Jezu poetory maro. Oty tomatonanohse eya xine omōkomorykomo? Arypyra. Oxisā ynanase Titu maro. Zae se rokē ynanase. Imehnō enekunopyry se pyra ynanase.

¹⁹ Otarāme ynara āko matose: “Pauru tō osewomāko rokē mā toto tyhxiryrykōino,” āko matose otarame repe. Osewomara ynanase. Kyrixtu poe ourutorŷko ynanase Ritonōpo ēpataka kuehtohkōme samo. Wekyry tomo, opyno xine ynanase. Emero poko yna ahtao ākorehmarykō se rokē ynanase.

²⁰ Toeporehkase jahtao oya xine otarame tytyorōtase matose ya. Otarāme yzamaro oehtopōpyrykō sā pyra oenatorŷko ase. Morararo otarame azamaro xine jehtopōpyry sā pyra jenēko roropa matose. Otarāme ōseōsezukurukō enēko ase, otumoxike oehtohkō roropa, oxiehno oehtohkō roropa. Otarāme osepyno rokē oenatorŷko ase. Otarāme oxikerekeremāko matose, epoihtōko roropa matose osetetaka. Otarāme imehnō motye se rokē oehtohkō enēko ase. Otarāme ajoajohpe oehtohkō enēko roropa ase. Morara awahtao xine tākye pyra exiko ase opoko xine emynyhāko ase. Ourutorŷko ase. Mame emynyhāko matose roropa.

²¹ Oorypyrykō poko mexiatose toiro rokē pyra. Imehnō pyxiā poko exiketō nae amaro xine, imehnō nio poko roropa. Ihximyra matose oorypyrykō poko. Oorypyrykō onurumekara ro matose. Emynyhmara roropa matose oorypyrykō xihpyry poko. Naeroro emynyhāko opoko xine ase yronomyryme Ritonōpo neneryme. Oya xine jytoryhtao xitāko ase otarame tyrypyrykō poko exiketō poko. Otarāme amaro xine jahtao yporemākapōko Ritonōpo mana onenerykōme. Moro poko torētyke ase.

13

Tuaro ehtoko, katopōpyry poko Pauru a

¹ Oya xine ytoase oenese xine asakoro. Seromaroro ytōko ropa ase oya xine. Jytory eraximatoko. Ynara tymerose Ritonōpo omiryne: “Imepŷ hxiryryhtao toiro rokē ihxirone ahtao aomiry onetara ehtoko. Yrome asakoro enenanō ahtao, oseruao ahtao roropa, atae aomirykō ahtao aomirykō etatoko,” āko.

² Oururukō se ase iiryppyryme aexityamo, imehnō roropa emero. Sero poko kuuruatose toytose ropa jahtao oenese xine. Ourutorŷko ropa ase seromaroro amaro xine pyra jahtao, zomory iiryppyrymākō wānohpōko ase, toytose jahtao oya xine. Morara jahtao onoky oewomatorŷko nae?

³ Kyrixtu jamitunuru enery se matose ymaro, Kyrixtu ehtoh waro oehtohkōme. Otara kara. Toeporehkase morotona jahtao jenēko matose. Orēpyra jehtoh eneryke oya xine, Kyrixtu poe jehtoh waro exīko matose. Poremāpyra roropa Kyrixtu mana. Orēpyra mana ipunaka. Kokoro rokē tyjamitunuru enepōko oya xine mana.

⁴ Jamihme pyra sã kynexine repe toxixihmapose ahtao wewe pokona aorihtohme. Yrome Ritonōpo jamitunuru ke tōsemāse ropa ynororo jūme orihzomopyra ehtohme. Morararo yna Kyrixtu saaro jamihme pyra sã ynanexiase amaro xine repe. Yrome taroino ijamitunuru enepōko ynanase oya xine ākorehmatohkōme.

⁵ Osenetupuhtoko onyrirykō poko zae oehtohkō waro oehtohkōme. Kyrixtu omipona nymyry hmatou? Oseya rokē ynara kahtoko: “Jezu enetupuhnōko nymyry hano?” kahtoko okurohtao xine. Kyrixtu poetoryme nymyry awahtao xine, okurohtao xine Jezu Kyrixtu mana. Okurohtao xine Kyrixtu pyra ahtao ipoetory poenohnōko rokē matose. Morara awahtao xine toiparo rokē ipoetoryme osekarōko matose.

⁶ Toiparo rokē pyra Jezu tonetupuhse yna a. Toiparo rokē pyra Ritonōpo nymenekatyāme osekarōko ynanase imehnō amorepananōme. Moro waro oexirykō se ynanase.

⁷ Opoko xine oturūko ynanase Ritonōpo a ynara āko ynanase: “Papa Kapuaono, Korītu pōkō akorehmake kokoro rokene tyrypyrykō poko pyra toto ehtohme,” āko ynanase Ritonōpo a. Morara āko ynanase Ritonōpo a ynara kamexipotohme pyra: “Emese kure Pauru tō nexiase Korītu pōkō amorepari poko,” kamexipotohme pyra. Zae rokē oexirykō se yna exiryke morara āko ynanase: “Toiparo rokē Korītu pōkō tamorepase Pauru tomo a,” karyhtao ro imehnomo a.

⁸ Ritonōpo omiry kurā enahkapory se yna ahtao jamihme pyra ynanexiry. Yrome tōmipona yna ehtohme tyjamitunuru tokarose Ritonōpo a yna a.

⁹ Opoetorykōme sã yna ahtao, tãkye ro ynanase, orēpyra awahtao xine oorypyrykō rumekary poko, Jezu Kyrixtu enetuputyry poko, enara. Tãkye ynanase opoko xine, azahkuru yna ekaroryhtao ro imehnomo a. Naeroro: “Papa Kapuaono, jamitunuru ekaroko Korītu pōkomo a tyrypyrykō se pyra exiketōme toto ehtohme,” āko ynanase Ritonōpo a opoko xine.

¹⁰ Ytopyra ro jahtao oya xine sero pape merōko ase onenerykōme. Ourutorýko ase pape poko axī oorypyrykō rumekatohme oya xine, ourupyra xine jehtohme toeporehkase jahtao. Tyjamitunuru ekarone Kuesēkō ya. Yrome orēpyra oururukō se pyra ase. Tyjamitunuru ekarone ya ākorehmatohkōme, yronymyrymehxo Tuzenu omipona oehtohkōme.

¹¹ Enara rokē ynmerohpyry moro, jakorō tomo. Kokoro rokē atamorepatoko zae rokē oehtohkōme Ritonōpo omipona, oorypyrykō xihpyry poko pyra oehtohkōme. Jomihpyry etatoko kure. Oseosezuhpyra ehtoko. Atae ehtoko ōsenetupuhtohkō poko. Imehnō pyno ehtoko. Osepyno roropa ehtoko. Kuamorepatorýko Ritonōpo mana imehnō pyno kuehtohkōme. Tuaro kukurohtao xine kyritorykō roropa mana kokoro rokene. Amaro xine exikehpyra roropa mana, jūme rahkene.

¹² Oseahmatoko, osepyno kuehtohkō waro emero ehtohme.

“Kure pãna matou,” kary se Jezu poetory tō tarōkō oya xine.

¹³ “Kure rokē Korītu pōkō tyriko,” āko ase Kuesēkō Jezu Kyrixtu a. “Toto pyno exiko, ajohpāme samo,” āko ase Ritonōpo a. “Toto epeme exiko kokoro rokene,” āko roropa ase Ritonōpo Zuzenu a opoko xine. Enara rokene.

KARAXIA

Pauru Nymerohpyry Karaxia pōkō Neneryme

Gálatas

Ekarotopõpyry

Omi kurã Jezu Kyrixtu poko tarose ahtao Romano Nonory poro, tuhkãkõ juteutõkara a Jezu tonetupuhse Tosëkõme. Mame tõturupitose Jezu poetory tomo zae ehtoh poko: Moeze nyripohpyry omipona juteutõkara ripory se toh toehse, aipotapihpyry sahapory se juteu tõ samo Jezu poetoryme toto ehtohme (Atos 15.1-33). Moro sã tõsezusezuhse Jezu poetory tomo, Pauru namorepatyamo, Karaxia pō.

Sero Pauru nymerohpyry Karaxia pōkō neneryme, mokaro zae pyra exiketõ ezuhtohme. Tynymerohpyry ae toto amorepãko osenekunohpopyra toto ehtohme. Jezu poetory tõ riry se juteu tõ sã toh mã repe, yrome moro zae pyra mana. Kynyrirykõ ke kure ehsaromepyra sytatose Ritonõpo a. Jezu enetuputyryke rokë kyya xine kuesëkõme kukurãkatorýko Ritonõpo mana. Mame Jezu maro kuahtao xine, kusenetupuhtohkõ rïko tyrisenã sã mana. Zae exïko sytatose Ritonõpo a, ekarõko mana.

Sero pape ao

Aosekarotopõpyry 1.1-5

Omi zae Jezu Kyrixtu poko *1.6-10*

Ritonõpo nymenekahpyryme Pauru ehtopo *1.11–2.21*

Omi kurã Jezu Kyrixtu poko aroneme Pauru *3.1–4.31*

Omi kurã Jezu Kyrixtu poko, zae ehtoh poko *5.1–6.10*

Etyhpyrymä kure toto ripotopo *6.11-18*

¹⁻² Ynymerohpyry moro onenerykõme. Ywy ase Pauru. Ymaro Jezu poetory tõ nase. “Kure pãna matou?” kary se ynanase oya xine. Amarokõ Jezu poetory tõ matose, Karaxia pōkomo. Æmorepanekõme Jezu Kyrixtu nymenekahpyryme ase, ahno nymenekahpyry kara. Ritonõpo nymenekahpyryme roropa ase. Jezu ësemãkapohpõ ropa mokyro.

³ Ynara ãko ase Ritonõpo a: “Papa Kapuaono, kure rokë Karaxia pōkõ tyriko. Torëtyke pyra tyriko toto roropa,” ãko ase opoko xine. Morara ãko ase roropa Jezu Kyrixtu Kuesëkomo a.

⁴ Kyrixtu kynorihne. Kynosekarone, kyyrypyrykõ epehpyryme, Tummy omi poe, Ritonõpo omi poe. Osemazuhme kymarokõ tymyhse sã sexine kyyrypyrykomo a. Morara exiryke Kyrixtu toorihse kÿpokatohkõme ropa.

⁵ Morara exiryke ynara kakehpyra sehtone: “Imehxo Ritonõpo mana,” kakehpyra sehtone.

Toiro rokë Kyrixtu omiry mana

⁶ Atasamãko opoko xine ase. Ynara exiryke. Opyno xine Ritonõpo kynexine ipunaka. Morara exiryke Tumükuru tonehpose aorihthohme omyakãkõme, oorypyrykõ epehmatohme, jüme orihpyra oehtohkõme. Yrome axi oeahmahpõkõ rumekãko ropa matose. Imehnõ omiry ke Kyrixtu omiry myakamãko matose. Morara exiryke atasamãko ase opoko xine.

⁷ Toiro rokē Kyrixtu omiry mana. Tyorō pyra mana. Yrome imehnō poe matose otupīko. Mokaro mā azahkuru Kyrixtu omiry ekarōko mā toto. Kyrixtu ehtoh azahkuru ekarōko toto.

⁸⁻⁹ Mokaro Kyrixtu omiry azahkuru ekaronanō pahnōko mā Ritonōpo apotoimo htaka. Yna roropa azahkuru Kyrixtu omiry ekaroryhtao yna a, yna pahnōko roropa mā Ritonōpo. Morararo kapu ae Ritonōpo nenyokypyry ahtao azahkuru Kyrixtu omiry ekaroryhtao mokyro emāko roropa mā Ritonōpo apotoimo htaka. Morara exiryke morara tykase ywy oya xine. Morara kazomōko ropa ase oya xine, zuaro oehtohkōme, azahkuru āmorepahpōkō tomasēme exīko mana apotoimo htaka, onenetuputyhpyrykō Kyrixtu poko tytyorōmase exiryke eya.

¹⁰ Imehnomo a “Kure mase, Pauru” kary etary se hkopyra ase. Yrome Ritonōpo a “Kure mase” kary etary se rokē ase. Emero rokē imehnō jepeme ehtoh poko jemynyhmary se pyra ase. Emero rokē imehnō epeme se jehtoh poko jemynyhmaryhtao Kyrixtu omipona pyra exīko ase.

Pauru menekatorpōpyry poko Kyrixtu a

¹¹ Ynara kary se rokē ase oya xine, wekry tomo, āmorepatorŷko ase Jezu Kyrixtu poko. Ahno rokē omiry kara ekarōko ase oya xine.

¹² Ahno a pyra tamorepase ywy Kyrixtu poko. Jezu Kyrixtu a rokē tamorepase ywy, typoko.

¹³ Juaro matose. Pake Jezu poetory tō osanumase ywy, yronomyryme. Kytamurukō omihpyry omipona ro jahtao, toto htomase ywy. Toto zupise roropa ywy, toto etapatohme, emero toto enahkatohme.

¹⁴ Ymarōkō motye exiase Ritonōpo enetuputyry poko, kytamurukō omihpyry warohxo roropa exiase. Yronomyrymehxo exiase kytamurukō namorepatopōpyry poko.

¹⁵ Mame Ritonōpo a tymenekase ywy, kypyno xine toexiryke. Exipyra ro jahtao waku ao ro jahtao, tymenekase ywy eya, typoetoryme jehtohme.

¹⁶ Morarame imeīpo Tumūkuru tonepose ya, Kyrixtu omiry poko roropa juteutōkara amorepatohme ya, Tumūkuru enetupuhpotohme roropa juteutōkara a. Morara exiryke imehnomo a ytopyra exiase oturupose Jezu poko.

¹⁷ Jerusarē pona ytopyra exiase roropa oturupose, osemazuhme Jezu Kyrixtu nymenekatyamo a, imehnō amorepananōme. Mokaro a ytopyra exiase oturupose. Topoh rokē Arapia pona ytoase. Morotoino Tamaxiku pona ropa ytoase.

¹⁸ Oseruao tyeimāse ahtao Jerusarē pona ytoase ropa, oturupose Peturu a. Asakoro semana imaro exiase, joturupory poko eya.

¹⁹ Imehnō Jezu Kyrixtu nymenekatyā maro pyra exiase. Tiaku maro rokē exiase, Kuesēkō akoronŷpyry maro.

²⁰ Ynymerohpyry sero zae. Ajohpe pyra ase. Ritonōpo mā zuaro. Ajohpe pyra jexiry waro mana.

²¹ Morotoino Jerusarē poe Xiria poro ytoase, Xirixia poro roropa.

²² Myaro toytose jexiryke juaro pyra toehse toto, Jezu poetory tomo, Jutea pōkomo.

²³ Imehnō otururu rokē totase eya xine ypoko. “Mokyro Pauru, kyyryhmahpōkō imehnō amorepāko mana, Jezu enetupuhtohme toto a.

Pake Jezu enetupuhnanō enahkapory satonōpo mokyro,” kary totase eya xine ypoko.

²⁴ Mame morara kary etaryke tyya xine: “Kure mase Ritonōpo, Pauru mapoiase poetoryme,” tykase toto ypoko.

2

Pauru oximōtopōpyry poko imehnō Jezu nymenekatyā maro

¹ Morarame 14me ikonopory taropose ahtao Jerusarē pona ytoase ropa Panape maro. Titu roropa aroase ymaro.

² Ritonōpo omi poe ytoase. Jezu poetory imehxo exiketō maro oturuse ytoase. Mame oximōme yna ahtao, uruase toto juteutōkara amorepatoh poko ya Kyrixtu omiry poko, zuaro toto ehtohme, zae jehtoh poko zuaro roropa toto ehtohme. Toiparo rokē jerohtopōpyry exiryino ynanoturuase oximōme.

³ Mame jepe Titu kyrekume kynexine, juteume pyra. Yrome jāipotapihpyry onysahkapopyra toh kynexine Jezu poetory imehxo exiketomo.

⁴ Morarame imehnō Jezu poetoryme tōsekarorykō se toh nexiase repe. Yna maro tōximōse toto yna omiry etary se toexirykōke. “Jezu poetory ynanase roropa,” nase toto yna a, ajohpe rokene. Yna maro tōximōse tahtao xine Titu aipotapihpyry sahkapory se nexiase toto, kytamurukō omihpyry omipona yna riry se toexirykōke. Ynara kary se roropa nexiase toto yna a: “Oty katohme kytamurukō omipona pyra matou Jezu tonetupuhse oya xine ahtao?” kary se nexiase toto yna a. “Kytamurukō omipona ahtao rokē kure exīko sytatose,” kary se nexiase toto yna a.

⁵ Yrome mokaro omipona pyra ynanexiase ipunaka. Kyrixtu omiry azahkuru ekarory se pyra yna exiryke, zae rokē ekarory se oya xine yna exiryke. Naeroro mokaro omipona pyra ynanexiase.

⁶ Yrome Peturu tō Jezu poetory imehxo exiketō kynexine. Mokaro yna onytyoromara nexiase toto. Imehxo exiketō, āko ase. Otarāme ime nymyry pyra nexiase toto. Zuaro pyra ase. Ritonōpo rokē toto waro mana, ikurohtao xine eneryke tyya. Mokaro ytyorōmara nexiase.

⁷ Yrome jenetuputyase toto Ritonōpo nymenekahpyryme, juteutōkara amorepaneme Jezu Kyrixtu omiry poko. Peturu roropa Ritonōpo a tymenekase kynexine juteu tō amorepaneme Jezu Kyrixtu omiry poko.

⁸ Morara exiryke Ritonōpo jamitunuru poe juteutōkara amorepaneme toehse ywy. Peturu ehtoh sã toehse ywy, Ritonōpo jamitunuru poe, Peturu juteu tō amorepaneme toehse exiryke.

⁹⁻¹⁰ Mame Peturu tō jenetuputyase, Peturu, Tiaku, João, enara. Jezu poetory imehxo exiketō mokaro. Ritonōpo poe juteutōkara amorepaneme jenetuputyase toto. Morara exiryke yna emary apoiase toto, Panape maro, tonetupuhse yna erohtoh tyya xine exiryke. “Amarokō juteutōkara amorepananōme matose. Morararo ynanase, juteu tō amorepananōme ynanase,” nase toto yna a. “Yrome juteu tō tymōkomoke pyra exiketō eneryhtao oya xine, Jezu poetoryme, akorehmatoko toto,” nase toto ya. Yje, toto akorehmāko ynanase, ase eya xine.

Peturu zurutopōpyry Pauru a

¹¹ Moromeīpo Ātiokia pona Peturu toehse ahtao, tutuarōmase ya jarao, azahkuru exiryke.

¹² Ynara kynexine Peturu. Osemazuhme aporo juteutõkara maro tõtuhse ynororo aporo. Jezu poetory tõ maro tõtuhse. Moromeïpo mokaro maro tõtukuru se pyra ropa toehse ynororo, tyhxitapãse toexiryke, Tiaku naropotyã toytose morotona exiryke. Toto hxike toexiryke otuhpyra Peturu toehse, mokaro maro, juteutõkara aïpotapihpyry sahkaponanõme Tiaku naropotyã exiryke. Morara exiryke juteutõkara maro otuhpyra toehse Peturu. Morara exiryke moro eneryke ya, Peturu tutuarõtanohse ya moro poko, ajoajohpe toehse exiryke.

¹³ Mame imehnõ roropa Jezu poetory tõ Peturu sã toehse roropa toto. Juteutõkara maro tõtukurukõ se pyra toehse toto, imehnõ juteu tõ hxike toexirykõke. Panape roropa toto eneryke tyhxitapãse. Mokaro saaro toehse.

¹⁴ Mame zae pyra toto exiry tonese ya ahtao, Jezu Kyrixtu omiry omipona pyra roropa tonese ya ahtao, ynara ase Peturu a: “Juteu nymyry mase. Yrome juteu ehtoh sã pyra mexiase. Oty katohme matou juteutõkara riry se juteu tamuru omipona? Kytamurukõ omipona Jezu poetory tõ onyripyra ehtoko,” ase Peturu a emero totasẽme.

Jezu enetuputyryhtao

¹⁵ Ajohpe pyra, imehnõ iirypyrymãkõ sã pyra sytatose, juteume tonuruse kuexirykõke.

¹⁶ Yrome Jezu Kyrixtu enetuputyryhtao rokẽ kyya xine kukurãkatorỹko Ritonõpo mana. Naeroro ynara karyhtao kyya xine: “Moeze nymerohpyry omipona ase,” karyhtao kyya xine, ekurãkara ekurehnõko sytatose. Morara exiryke Jezu Kyrixtu tonetupuhse kyya xine kukurãkapotohkõme Ritonõpo a. Kyrixtu enetuputyryhtao rokẽ kyya xine, kukurãkatorỹko Ritonõpo mana. Moeze nymerohpyry omipona kuexirykõke pyra kukurãkatorỹko mana. Ynara exiryke, Moeze nymerohpyry omipona kukuruhtao kyya xine, kukurãkara xine Ritonõpo ekurehnõko mana.

¹⁷ Jezu enetuputyryhtao rokẽ kyya xine kukurãkatorỹko Ritonõpo mana. Moeze nymerohpyry omipona pyra ro kuahtao xine kukurãkatorỹko mana. Morara kuahtao xine iirypyryme kuexirykõ waro sytatose exiko, juteutõkara saaro. Naeroro: “Oty kara mã Kyrixtu iirypyryme kuahtao xine,” äko sytatou? Arypyra, azahkuru rokẽ sytatose morara karyhtao kyya xine.

¹⁸ Naeroro iirypyryme jehtopõpyry turumekase ya ahtao, mame unurumekahpyry poko toehse ropa jahtao Moeze nymerohpyry omipona pyra roropa exiko ase.

¹⁹ Moeze nymerohpyry omipona jexiry jukurãkara mana Ritonõpo a. Moro waro ase Ritonõpo omiry sekeremaryke ya. Moeze nymerohpyry omipona exisaromepyra sytatose. Inymerohpyry a totapase ywy. Kyrixtu maro toorihse ywy wewe pokona, tonetupuhse ya exiryke.

²⁰ Taro ro ase sero nono po, yrome Kyrixtu ymaro mana. Naeroro Ritonõpo mükuru enetuputyryke sã rokẽ tyoytõko ase. Pake jehtopõpyry sã pyra, aomipona toehse ywy. Ypyno toexiryke kynorihne, orihpyra jehtohme. Naeroro aomipona se rokẽ ase.

²¹ Emero kukurãkarykõ se Ritonõpo mana. Naeroro: “Kure jyripyra exiko,” kara ase eya. Otarãme imepý: “Kure jyripyra exiko,” äko Ritonõpo a, Moeze nymerohpyry omipona kukuru se toexiryke. Morara ahtao, toiparo rokẽ toorihse Jezu exiry. Mãtã kuamoreme xine

ekurākasaromepyra sytatose, Kyrixtu poe rokē Ritonōpo poenōme exīko sytatose, enara.

3

Moeze nymerohpyry omipona oexirykō Jezu enetuputyry sã pyra mana

¹ Karaxia pōkomo, putupyra rokē matose. Onoky a tytyorōmase ma-tohu? Joroko tamuru poetory a otarame tonekunohse matose. Jezu Kyrixtu exixihmatopōpyry waro mexiatose repe. Kure kuuruatose moro poko.

² Toiro ekaropōko ropa ase oya xine, otara kaxīpo oya xine Ritonōpo Zuzenu tomōse āka xine? Moeze nymerohpyry omipona oehxīpo xine? Arypyra, Jezu Kyrixtu omiry etaryke rokē oya xine, menetuputyatose. Mame tonetupuhse oya xine exiryke Ritonōpo Zuzenu tomōse āka xine.

³ Ritonōpo Zuzenu poe rokē tonetupuhse oya xine. Ipoē ipoenōme toehse matose. Naeroro oty katohme Moeze nymerohpyry kuhnōko ropa matou seromaroro? Putupyra exiketō sã rokē matose.

⁴ Oryhmarykohtao ro tōseanahtose amarokomo. Āmorepatopōpyrykō onurumekara mexiatose aporo Jezu poetoryme toehse oexirykōke. Otarāme toiparo rokē moseanahtatose.

⁵ Otātōhxo Ritonōpo tyjमितunuru enepōko nah oya xine? Otāto ropahxo Tuzenu ekarōko Ritonōpo na oya xihne? Moeze nymerohpyry omipona oexirykōke pyra Tuzenu ekarōko mana. Tōmiry etaryke rokē oya xine, Jezu Kyrixtu enetuputyryke oya xine roropa, morara exiryke Tuzenu ekarōko Ritonōpo oya xine mana.

⁶ Morararo Aparāo toehse pake. Ynara tymerose pake sero poko Ritonōpo omiry: “Ritonōpo tonetupuhse eya, tosēme nymyry. Morara exiryke tonetupuhse eya exiryke Ritonōpo roropa kynenene kure exiketyme,” tykase.

⁷ Enetupuhtoko, Ritonōpo enetupuhnanō mã Aparāo pakōme nymyry Ritonōpo a.

⁸ Pake ro Ritonōpo tuaro ro, juteutōkara kurākary poko tyya. Morara exiryke tōmiry tokarose Aparāo a, Tumūkuru poko, enurupyra ro Kyrixtu ahtao. Ynara tykase eya: “Jenetuputyryke oya emero pata pōkō rīko ase kure, juteu tomo, juteutōkara, enara,” tykase Ritonōpo Aparāo a.

⁹ Morara kary etaryke tyya, zae Ritonōpo ehtoh tonetupuhse Aparāo a. Morara exiryke kure tyrise ynororo Ritonōpo a. Morararo emero Ritonōpo enetupuhnanō mana. Kure toto rīko roropa mã Ritonōpo Aparāo kure ritopōpyry saaro.

¹⁰ Imehnō ynara āko: “Toipe ywy kure, Moeze nymerohpyry omipona jexiryke,” āko toh mã repe. Morara kananō mã iirypyryme Ritonōpo a. Ynara tymerose exiryke Ritonōpo omiry: “Moeze nymerohpyry omipona ehtoko, kokoro rokene. Toiro rokē jomipona pyra awahtao xine iirypyryme ya matose,” me tymerose Ritonōpo omiry.

¹¹ Morara exiryke emero iirypyryme sytatose, Moeze nymerohpyry omipona pyra toehse kuexirykōke. Moeze nymerohpyry kukuruhtao kyya xine kukurākara xine Ritonōpo mana. Morara exiryke ynara āko Ritonōpo omiry: “Tonetupuhse oya xine jahtao okurākatorỹko ase. Orihpỹme oritorỹko ase, jenetuputyryke oya xine,” āko kyya xine Ritonōpo mana.

¹² Moeze nymerohpyry omipona se exiketō ynara āko: “Moeze nymerohpyry omipona ahtao rokē kure exīko sytatose Ritonōpo a,” āko toh mā repe. Yrome Jezu enetupuhnanō morara kara mā toto. Ynara tymerose sero poko Ritonōpo omiryne: “Moeze nymerohpyry omipona exiketō, isene exīko toh mana jūme,” tykase.

¹³ Ynara āko Ritonōpo tōmipona pyra exiketomo a: “Iiryppyryme ya matose ipunaka,” āko mā eya xine. Yrome Kyrixtu kynorihne kyyryppyrykō eheppyryme. Morara exiryke ynara tykase Ritonōpo Jezu a: “Iiryppyryme mexī ipunaka wewe pokona toxixihmase oexiryke,” tykase. Yrome kyya xine morara kara Ritonōpo mana, kyyryppyrykō tapoise sã Jezu a exiryke, kymyakākōme toorihse toexiryke, kure rokē kuehtohkōme.

¹⁴ “Jenetuputyryke oya emero pata pōkō rīko ase kure,” katopōpyry ae ro Aparão a, toxixihmapose Kyrixtu. Mame Kyrixtu toorihse exiryke, oya xine roropa juteutōkara a Tuzenu ekarōko mana, Jezu enetuputyryke oya xine.

Ritonōpo nekarohpyry Aparão a Moeze nymerohpyry sã pyra

¹⁵ Wekyry tomo ynara āko ase enetupuhtohme oya xine. Pape merory se kuahtao xine kymōkomohpyrykō esē riry poko, kuesetykō merōko sytatose pape pokona. Kuepekō roropa tosety merōko moro pokona. Asakoro esety ahtao imepý moro onytyromara mana. Moro onypahpyra roropa mana.

¹⁶ Moro sã ynara tykase Ritonōpo Aparão a: “Kure orīko ase, apary roropa rīko ase kure,” tykase. “Emero apakomo,” kara Ritonōpo kynexine. Yrome toirō poko rokē ipary poko tōturuse Ritonōpo, Kyrixtu poko rokene.

¹⁷ Ynara āko ase oya xine, osemazuhme tōmiry ekarone Ritonōpo Aparão a, kukurākarykō poko, tonetuputyry se kyya xine exiryke. Moromeīpo 430me jeimamyry taropose ahtao tōmiry tymeropose ropa Moeze a. Yrome tynyeropohpyry Moeze a tōturutopōpyry Aparão a onytyromara mana. Onymyakāmara roropa mana.

¹⁸ Ritonōpo nekarory kyya xine topehke pyra mana. Naeroro ynara kananō azahkuru mana: “Moino ro ase, Moeze nymerohpyry omipona ase. Morara exiryke jeheppyryme Ritonōpo nekarory apoīko ase,” kananō mā azahkuru. Epyrypāko rokē mā toto, Aparão ehtopōpyry sã pyra Ritonōpo onenetupuhpyra toexirykōke. Ritonōpo tonetupuhse tyya exiryke sã rokē inekarohpyry tapoise Aparão a, pake: “Morohne ekarōko ase,” tykase Ritonōpo exiryke eya.

¹⁹ Morara ahtao oty katohme Ritonōpo a tōmiry tymeropose Moeze a? Arypyra, moro tymeropose tyryppyrykō enetupuhtohme iiryppyryme exiketomo a. Axītao rokē roropa moro tymeropose, Aparão pary Kyrixtu oehtāne rokene. Morohne poko pake Aparão turuse Ritonōpo a. Ritonōpo tynyeropohpyry ekarone tynenyohityamo a, ekarotohme Moeze a imerotohme imehnō neneryme.

²⁰ Yrome tōmiry ekaroryhtao Aparão a, Ritonōpo rokē kynexine. Tynenyohityā maro pyra, takorehmaneke pyra. Enara kynexine, toiroro.

Sē nase Moeze nymerohpyry poko

²¹ Yrome asakoro pyra mana, iiryppyrymākō kurākatoh asakoro pyra mana. Moeze nymerohpyry omipona kukuruhtao iiryppyrymākō onukurākasaromepyra mana. Iiryppyrymākō tukurākase ahtao Moeze

nymerohppyry kukuru poko, imep̄y onekaropyra Ritonōpo exiry kypynanohtokōme, kyyrypyrykō korokatohme roropa.

²² Ynara tymerose sero poko Ritonōpo omiryne: “Tymyhse sã sero pōkō emero porehme iirypyrymākomo a,” tykase. Naeroro Jezu Kyrixtu enetuputyryhtao kyaa xine kymyhpokator̄yko ropa sã Ritonōpo mana. Emero tynekarory ekarōko roropa mã Ritonōpo kyaa xine Jezu enetuputyryhtao kyaa xine.

²³ Kyrixtu oehpyra ahtao, enetuputyry waro pyra sexiataose. Morara exiryke Moeze nymerohppyry rokē kutuarōtanopyatose zae ehtoh poko. Apurutyã sã sexiataose Kukurākanekō enetupuh̄tãne rokē kyaa xine.

²⁴ Poeto sã sexiataose, naeroro kuātanohpnekōme sã Moeze nymerohppyry kynexine. Poetohti wātanohne tunuātanopyry tō eraseme mana. Moro saaro Moeze nymerohppyry omipona sexiataose, Kyrixtu oeh̄tãne rokene, kukurākase xine. Kyrixtu enetuputyryhtao kyaa xine, kukurākator̄yko mana.

²⁵ Seromaroro Kyrixtu enetupuh̄nōko sytatose. Kyrixtu enetuputyryhtao kyaa xine poeto sã pyra sytatose. Zuātatyã sã sytatose. Naeroro Moeze nymerohppyry se hkopyra toehse sytatose, kuātanohnekōme pyra toehse exiryke.

²⁶ Seromaroro Ritonōpo poenōme toehse matose, Imūkuru maro, Jezu Kyrixtu enetuputyryke oya xine.

²⁷ Kyrixtu tonetupuhse oya xine exiryke, tōpurihkase matose ipoetoryme oexirykō waro imehnō ehtohme, isã roropa oeh̄tohkōme.

²⁸ Seromaroro juteu tō oxisã Ritonōpo a mana juteutōkara maro. Imehnō namoto tō oxisã roropa mana tamoreme sã erohketō maro. Orutua kō oxisã roropa mana nohpo tō maro. Oxisã matose Ritonōpo a Jezu Kyrixtu maro awahtao xine.

²⁹ Kyrixtu poetoryme oexirykōke, Aparão pakōme nymyry matose. Mame Ritonōpo nekarory esēme ex̄iko matose Kyrixtu maro, Ritonōpo omihpyry ae ro Aparão a.

4

¹ Toipe ahno tumūkue exikety. Toorihse ahtao imōkomohpyry esēme imūkuhpyry ex̄iko mana, tuātase tahtao rokene. Yrome wātara ro tahtao mã arypyra aporo. Esēme ro mã repe, yrome namoto sã rokē mã aporo. Tummy ekepyry mōkomohpyry poko pyra mã aporo, poetome ro toexiryke.

² Mame tummy pyra toehse exiryke imep̄y zuātanoh̄nōko mana. Imōkomory eraseme ex̄iko roropa zuātanohne mana. Jū ekepyry omihpyry poe zuātakepyry ponāmero eraseme ex̄iko mana.

³ Mokyro sã sexiataose pake, poetōpo sã rokene. Ritonōpo onenetupuh̄pynō esēkō omipona rokē sexiataose Kyrixtu onenetupuh̄pyra ro kuahtao xine.

⁴ Mame aehtoh po toehse ahtao, Tumūkuru tonehpose Ritonōpo a, Kyrixtu tonehpose nohpo mūkurume aenurutohme, juteume roropa aenurutohme. Moeze nymerohppyry omipona toehse roropa ynororo.

⁵ Mame ynara kase kymarokō Ritonōpo a: “Moeze nymerohppyry omipona exisaromepyra ynanase,” kase kymarokomo. “Otara zae ex̄iko ynanahe Ritonōpo a?” kase kymarokomo. Yrome ynara āko Kyrixtu kyaa xine: “Juzenu ekarōko ase oya xine okurākatohkōme Ritonōpo a. Moeze nymerohppyry omipona oexirykō se pyra ase. Ritonōpo poenōme oexirykō se rokē ase,” āko Jezu kyaa xine.

⁶ Mame Tumūkuru zuzenu tonehpose Ritonōpo a kuaka xine, Ritonōpo poenōme kuexirykō waro kuehtohkōme. “Papa, Papa,” āko mā Zuzenu kukurohtao xine.

⁷ Morara exiryke Ritonōpo poenōme kuehtohkō waro kuexirykōke namotome pyra sã toehse sytatose, ipoenōme toehse kuexirykōke. Morara exiryke kurã ekarōko Ritonōpo mā kyya xine, typoenōme tyrise eya kuexirykōke.

Torētyke Pauru ehtopōpyry poko sero Karaxia pōkō poko

⁸ Apitoryme Ritonōpo waro pyra mexiatosene. Morara exiryke imehnō neponāmary omipona mexiatose. Ritonōpo poetoryme pyra mexiatose roropa.

⁹ Seromaroro Ritonōpo waro toehse matose. Awaro xine roropa Ritonōpo mana. Oty katoh irumekary se ropa matou? Oty katoh imepỹ ritō tō xihpyry eahmary se matohu? Oty katoh toto namotome oexirykō se ropa matohu?

¹⁰ Azahkuru matose ynara āko: “Zae exīko sytatose Ritonōpo a tehme ehtoh riryhtao kyya xine kuropōme pyra ehtohme, nuno etyhyppy po, jeimamyry po, ikonopory po roropa, enara,” āko matose repe azahkuru.

¹¹ Torētyke ase opoko xine, yronymyryme kuamorepatosene repe. Otarāme toiparo rokē jakītase āmoreparykō poko.

¹² Wekyry tomo, ysã oexirykō se ase, Kyrixtu omipona, asã xine roropa jexiryke. Azahkuru pyra mexiatose ymaro, kure rokē mexiatose ymaro.

¹³ Wenikehpyra ro matou? Apitoryme ro Ritonōpo omiry ekarose jytotopōpyry poko oya xine? Kure pyra exiase moroto. Morara exiryke tehme toehse ywy amaro xine.

¹⁴ Mame: “Moky xihpyry, Pauru xihpyry,” kara mexiatose ypoko. Kure pyra jexiry nuriame nexiase repe oya xine. Yrome jenyohpyra ropa mexiatose morotoino. Kure rokē kyriatose. Ritonōpo nenyokyhpyry sã kyriatose. Kyrixtu Jezu kure riry sã roropa kure rokē ymaro mexiatose.

¹⁵ Tãkye mexiatose ypoko, ypyno oexirykōke. Otara toehse matou tãkye oehxīpo xine? Opoko xine ynara āko ase: “Oenurukō mukary waro awahtao xine moutory jenurume ekarotohme,” āko ase opoko xine.

¹⁶ Seromaroro oepokōme pyra toehse hano? Otarāme zae jotururu exiryke.

¹⁷ Mokaro opyno xine sã toh mā repe. Yrome āmorepatohkō eya xine mā popyra. Amarokō apiakary se toh mā ywinoino. Ypyno oehtopōpyrykō sã typyno xine oriporykō se rokē toh mana.

¹⁸ Imehnō pyno kuexirykō kure. Yrome toto enekunohtohme rokē kure sã toto riryhtao, popyra. Amaro xine rokē jahtao pyra imehnō pyno ehtoko. Emero rokē, moe jahtao roropa kure ehtoko imehnō maro.

¹⁹ Poetohti, opoko xine sam āko ase. Enurusasaka exikety sã ase sam āko opoko xine. Sam kakehpyra ase roropa Kyrixtu omipona ipunaka oexirykō eraximaryke ya.

²⁰ Seromaroro amaro xine jexiry se ase, ipunaka. Jotururu se ase amaro xine okurākarykō poko Ritonōpo a tãkye jehtohme ropa opoko xine. Torētyke ase opoko xine.

Sara tō enetupuhtoh poko sero Akara maro

²¹ Etatoko pahne, Moeze nymerohpyry omipona se exiketomo, tuaro nymyry hmatou? Moeze omihpyry wahro?

²² Ynara tymerose Moeze a Ritonõpo omiryne. Aparão asakoro tumükue toehse. Toiro inamoto mükurume. Toiro ipyty nymyry mükurume.

²³ Inamoto mükuru tonuruse ahno mükurume rokene, kymarokõ samo. Yrome ipyty rohtakano, Ritonõpo omi poe tonuruse poeto, ynara tykase Ritonõpo exiryke pake: “Opyty emükuãko mana,” tykase Ritonõpo Aparão a.

²⁴ Moro poko ynara enetupuhnõko sytatose. Nohpo tõ asakoro kynexine. Ritonõpo omihpyry ekarotopõpyry asakoro ehtoh samo. Osemazuhme tõmiry tokarose Moeze a. Ypy po ahtao tõmiry tokarose eya imerotohme, Xinai po ahtao. Mokaro Moeze nymerohpyry omipona se exiketõ Aparão poetory mükuru sã mana, Akara mükuru samo. (Ypy Xinai Arapia po mana.)

²⁵ Seromaroro ynara kananõ nae: “Moeze nymerohpyry omipona sehtone, kure kuehtohkõme Ritonõpo a,” ãko toto. Morara kananõ mã Akara mükuru sã toto, Iximaeu samo. Mokaro juteu tomo, Jerusarë pðkomo. Akara mükuru sã mã toto.

²⁶ Yrome imepÿ pata nae, Jerusarë panõ kapu ao. Moro pata kaeno. Moro po toehse sytatose, Aparão pyty mükuru sã kuexirykõke, Izake samo. Kyyrypyrykõ tykorokase Ritonõpo a, tonetupuhse kyya xine exiryke.

²⁷ Ynara ãko Ritonõpo omiry:
 “Kuku, emükuapitopyra mase repe.
 Yrome tãkye exiko.
 Poetoẽme exipitopyra mase repe.
 Yrome tãkye exiko.
 Onio nurumekahpyryme mase repe.
 Yrome tumükue exiketyme exiko mase tuhke.
 Tynio maro exikehpyra exikety motye emükuãko mase.
 Naeroro tuhke opoenõ emamyryke tãkye exiko,”
 tykase Ritonõpo. Moro tymerose Izaja a pake.

²⁸ Wekyry tomo, Ritonõpo omi poe Izake tonuruse. Naeroro mokyro saaro matose, tonuruse sã oexirykõke Ritonõpo Zuzenu poe.

²⁹ Mame mokyro a, ahno poe rokẽ aenuruhpyry a tounohse Ritonõpo omi poe aenuruhpyry. Moro saaro mã seromaroro. Ritonõpo Zuzenu poe aenurutyãme kuexirykõke kueunohtorÿko mã Moeze nymerohpyry omipona exiketomo.

³⁰ Yrome ynara tymerose roropa Ritonõpo omiryne: “Anamoto aropoko ropa atapyi tae, imükuru maro. Mokyro mükuru mã omõkomory esẽme pyra mana. Opyty nymyry mükuru rokẽ mã omõkomohpyry esẽme exiko,” tykase Ritonõpo Aparão a.

³¹ Morara exiryke, wekyry tomo, inamoto mükurume pyra sã sytatose, ipyty nymyry mükurume sã sytatose.

5

Orëpyra ehtoko zae oexirykõ poko

¹ Tymyhpokase ropa sã sytatose Moeze nymerohpyry poko pyra kuehtohkõme. Kyrixtu kyjamihtanohpoatose kukurãkarykohta. Morara exiryke orëpyra ehtoko zae oexirykõ poko. Ynara kara ehtoko: “Moeze nymerohpyry omipona sehtone kure kuehtohkõme Ritonõpo a,” kara ehtoko. Morara karyhta oya xine imykyhpyry saaro matose.

² Etatoko pahne, ywy ase Pauru, ynara āko ase oya xine, aipotapihpyry sahkaponanō omipona awahtao xine: “Kyrixtu omipona ase,” āko matose toiparo rokene. Osenekunohnōko rokē matose, āko ase oya xine.

³ Morara exiryke otuarōtanohtorŷko ase. Aipotapihpyry tysahkase oya xine ahtao kure repe, emero Moeze nymerohpyry omipona awahtao xine rokene. Emero pyra aomipona awahtao xine ekurehnōko rokē matose.

⁴ Mame ynara karyhtao oya xine: “Moeze nymerohpyry omipona jexiryke, kure exīko ase Ritonōpo a,” karyhtao oya xine, toiparo rokē kure oehtohkō poko matose. Kyrixtu winoino tōtouse ropa matose. Imaro pyra toehse matose, morara karyke oya xine. Morara awahtao xine Ritonōpo kure oripopyra xine mana.

⁵ Yrome kymarokō tyoro. Jezu Kyrixtu enetupuhnōko sytatose. Morara exiryke kukurākatorŷko Ritonōpo mana. Zuzenu kuakorehmatōrŷko roropa mana kukurākarykō eraximaryke kyya xine, tonetupuhse kyya xine exiryke.

⁶ Kyrixtu Jezu maro kuahtao xine kuaikōpotapihpyry tysahkase ahtao, oty kara. Onysahkara ahtao oty kara roropa mana. Ynara rokē kure Ritonōpo a mana, Jezu Kyrixtu enetuputyry kyya xine. Mame imehnō pyno exīko sytatose, Jezu tonetupuhse exiryke kyya xine.

⁷ Orēpyra mexiatose repe. Onoky omi poe Ritonōpo omipona pyra toehse ropa matou? Oty poe tyoro toehse matou?

⁸ Ritonōpo poe pyra tyoro toehse matose. Eya toahmase matose tōmipona oehtohkōme.

⁹ Pitiko rokē pou porutatoh toximase ahtao tiriiku maro, porutāko pitiko pyra mana, poume tyrisemy. Moro saaro toiro azahkuru amorepatō amaro xine ahtao azahkuru enetupuhnōko matose emero porehme, pou porutatoh risē sā tiriiku maro.

¹⁰ Yrome awaro xine ase. Kyrixtu Kuesēkō maro oexirykō waro ase. Eramara roropa matose, Kuesēkō omipona oehxīpo xine. Ysā enetupuhnōko rokē matose. Morara exiryke azahkuru āmorepahpōkō wānohnōko Ritonōpo mana. Otarāme imehxo exikety, otarame ime hkopyra ynororo. Mokyro wānohnōko Ritonōpo mana. Zuario ase.

¹¹ Jakorō tomo, imehnō ynara āko ypoko: “Pauru ynara nase: ‘Aikōpotapihpyry isahkapoko,’ nase Pauru,” āko toto ypoko. Yrome ajohpe rokē toto. Ajohpe pyra moxiā ahtao, yzehno pyra moxiā exiry. Yrome ywy ynara āko: “Jezu exixihmatopōpyry poko tonetupuhse oya xine ahtao rokē, Ritonōpo okurākatorŷko mana,” āko ywy. Morara exiryke yzehno ro toh nase.

¹² Kure ya okonehmanekō esahkaryhtao tamoreme xine. Ah mokaro nose mukā toto tamoreme xine rokene.

¹³ Jakorō tomo, Ritonōpo a tyjमितunuru tokarose oya xine imyh-pokatyā sā oehtohkōme. Yrome tuaro ehtoko ajoajohpe pyra oeh-tohkōme. Ynara kara ehtoko: “Ritonōpo a tyjमितunuru tokarose ya ypenetatoh poko jehtohme,” kara ehtoko. Morara karyhtao oya xine openetatohkō rumekary waro pyra matose. Morara kara ehtoko, Ritonōpo jamitunuru nae oexirykōke, imehnō pyno ehtoko roropa. Morara awahtao xine oxime atakorehmāko matose.

¹⁴ Ynara exiryke, Ritonōpo nymeropohpyry Moeze a ynara katoh tonō nae: “Imehnō pyno ehtoko, osepyno oehtohkō samo,” āko. Imehnō pyno awahtao xine pake Moeze nymerohpyry omipona toehse matose.

15 Yrome imehnõ pokõnopyryhtao oya xine, toto kerekeremaryhtao roropa oya xine, osekatoõ sã matose. Morarame okynã pyra osepyno oehtopõpyrykõ enahkapõko matose ãmoreme xine.

Kypenetatohkõ Ritonõpo Zuzenu penetatoh sã pyra tyoro

16 Ynara ãko ase oya xine, Ritonõpo Zuzenu oesëkõme tyritoko. Oesëkõme ahtao openetatohkõ poko pyra exiõko matose, pake ohtopõpyrykõ sã pyra exiõko matose.

17 Ynara exiryke, kypenetatohkõ Ritonõpo Zuzenu penetatoh sã pyra tyoro mana. Ritonõpo Zuzenu Kurã poe kure oehtohkõ se matose. Yrome openetatohkõ tyoro. Morara exiryke kure se awahtao xine ro, ãmoreme xine kure exisaromepyra matose.

18 Ritonõpo Zuzenu oesëkõme ahtao, ynara kara matose: “Moeze nymerohpyry omipona sehtone, kure kuehtohkõme Ritonõpo a,” kara matose.

19 Openetatohkõ waro matose. Openetatohkõ poko awahtao xine iirypyryme matose. Imehnõ nohpo poko se matose. Mame oorypyrykõ poko awahtao xine, ehxiropyra matose.

20 Ahno nyrihpyry rokë eahmãko matose, Ritonõpo myakãme. Pyaxi poko roropa matose. Oxiehno exiõko matose. Atatapoiko matose. Otu-moxike exiõko matose. Imehnõ zehno exiõko matose. Oyamene se xine rokë matose, otytyko se. Imehnõ kerekeremary poko matose. Moromeiõpo oseosezuhnõko rokë matose atae pyra oexirykõ poko,

21 zumoxike exiõko matose. Etÿnõko roropa matose. Oximõnõko matose oorypyrykõ poko oehtohkõme. Emero morohne poko matose. Naeroro, tuaro ehtoko, ase oya xine, morohne poko pyra oehtohkõme. Morararo ãko ropa ase seromaroro oya xine, wenikehpyra oehtohkõme. Morohne poko awahtao xine omõpyra matose Ritonõpo esaka.

22 Yrome Ritonõpo Zuzenu oesëkõme ahtao ynara sã exiõko matose, imehnõ pyno exiõko matose. Atãkyemãko matose roropa. Torëtyke pyra exiõko matose. Penekehpyra roropa matose. Enupunãko matose roropa imehnõ poko. Kure rokë imehnomo a matose. Kuesëkõ omipona matose.

23 Imehnõ motye se pyra roropa matose. Osenetupuhnõko matose oorypyrykõ poko pyra oehtohkõme. Enara matose Ritonõpo Zuzenu oesëkõme ahtao. Morara awahtao xine zae rokë matose, pake Moeze omihpyry omipona toehse roropa matose.

24 Jezu Kyrixtu poenõme oexirykõke oorypyrykõ poko oehtopõpyrykõ turumekase oya xine. Openetatopõpyrykõ roropa oorypyrykõ poko turumekase oya xine Kyrixtu jamitunuru poe.

25 Ritonõpo Zuzenu jamitunuru nae matose. Morara exiryke oesëkõme tyritoko aomipona oehtohkõme.

26 Tuisame se pyra ehtoko. Imehnõ onuropyra ehtoko. Imehnõ zumoxike pyra ehtoko roropa, enara.

6

Oenupunatoko imehnõ poko

1 Jakorõ tomo, imepÿ Jezu poetory tyrypyry poko toehse ahtao, mokyro maro oturutoko. Ritonõpo Zuzenu omipona awahtao xine, mokyro maro oturutoko tyrypyry rumekatohme ropa eya. Yrome mokyro onuromara ehtoko. Tuaro ehtoko roropa, oorypyrykõ poko oripopyra xine joroko tamuru ehtohme.

² Oenupunatoko imehnõ poko, toto etuarimary eneryhtao oya xine. Mame akorehmaryhtao oya xine Kyrixtu omipona exïko matose.

³ Yrome ynara kananõ nae: “Tuisamehxo ywy. Morara exiryke imehnõ akorehmary se pyra ase, tuisame jexiryke,” äko repe, ajohpe. Osenekunohnõko rokẽ mã tuisame toexiry poko.

⁴ Osenetupuhtoko ämoreme xine zae oexirykõ poko. Zae nymyry awah-
tao xine Kuesëkõ nyripohpyry poko, tãkye exïko matose onyrihpyrykõ
poko. Mame ynara kara roropa ehtoko: “Ýnyrihpyry rokẽ kure. Imehnõ
nyrityã motye,” kara ehtoko onyrihpyrykõ poko.

⁵ Mame akïme pyra roropa ehtoko emero porehme, oerohtohkõ poko.

⁶ Tamorepase awahtao xine Ritonõpo omiry poko, ämorepanekõ
epematoko omõkomorykõ ke. Morara awahtao xine toto akorehmãko
matose.

⁷ Osenekunohpyra ehtoko. Ritonõpo onenekunohsaromepyra matose.
Otyro tarykase oya xine ahtao, mororome ro epery apoïko ropa matose.

⁸ Moro saaro oorypyrykõ poko awahtao xine oorypyrykõ epehpyry
apoïko ropa matose. Orihnõko matose jüme. Yrome Ritonõpo Zuzenu
omipona awahtao xine, orihpÿme exïko matose jüme, Ritonõpo Zuzenu
poe.

⁹ Naeroro penekhepyra sehtone imehnõ riry poko kure. Morarame
poremãpyra kuahtao xine kurã apoïko sytatose imeïpo.

¹⁰ Morara exiryke imehnõ poko enupunakehpyra sehtone. Jezu poet-
ory tõ poko roropa senupunatone kuhse.

Pauru osekazumatopõpyry

¹¹ Sero etyppyry merõko ase, jemary ke rokene. Inümehme sã
nymerohpyry nase.

¹² Ämorepanekõ mokaro, aikõpotapihpyry sahapory sato komo, orëpyra
toexirykõ se toh mã repe. Imehxo toexirykõ se roropa toh mana. Morara
exiryke ynara kary se pyra toto: “Jezu Kyrixtu poe rokẽ orihpÿme exïko
sytatose, toorihse exiryke kymyakäkõme, kyyrypyrykõ epehpyryme,”
kary se pyra toh mana. Oty katohme? Tuhkãkõ morohne kary etary se
pyra exiryke.

¹³ Yrome mokaro jaikõpotapihpyry isahkatyã Moeze nymerohpyry
omipona pyra ro toh mana. Mame aikõpotapihpyry sahapory se toto,
imeïpo toepyryparykõ se toexirykõke. “Ýna omiry totase ahtao, tuhke
tyaikõpotapihpyry tysahkapose,” kary se rokẽ toto imehnõ netaryme.

¹⁴ Yrome ase epyrypara kure jexiry poko. Jezu Kyrixtu Kuesëkõ
exixihmatopõpyry poko rokẽ epyrypãko ase. Ynara exiryke, toorihse
Jezu exiryke, josenetupuhtoh tyrisenã sã toehse. Jezu onenetupuhpynõ
penetato se pyra ase. Morararo Jezu onenetupuhpynõ mã ysã se pyra
roropa toto, enara.

¹⁵ Jezu Kyrixtu omipona kuahtao xine, aipotapihpyry tysahkase ahtao,
oty kara. Onysahkara ahtao, oty kara roropa. Toiro rokẽ kure. Kuosene-
tupuhtohkõ tyrisenã sã toehse ahtao, moro mã kure kuhse.

¹⁶ Osenetupuhtohkõ tyrisenã sã mana. Naeroro ynara se ase Ritonõpo a.
Opoko xine Ritonõpo enupunary se ase. Torëtyke pyra oexirykõ se roropa
ase Ritonõpo a. Morara se roropa ase emero Ritonõpo poenõ nymyry
poko, emero pata tõ po.

¹⁷ Taroino oseosezuhno etary se pyra ase, aipotapihpyry sahkary
poko. Upü poko piümero nase, jetapatopõpyry topu ke. Jezu epetõkara

a typitypipohse ywy. Moro eneryke Jezu namotome jenetupuhnõko imehnõ mana.

¹⁸Jakorõ tomo, ynara ãko ase Jezu Kyrixtu Kuesẽkomo a: “Karaxia põkõ pyno exikehpyra exiko,” ãko ase. Enara rokene.

EPEZU

Pauru Nymerohpyry Epezu pōkō Neneryme

Efésios

Ekarotopo

Pauru ytotoöpöpyry oseruaono ahtao, moroto kynexine pata Epezu po oseruao jeimamyry exisasaka (Atos 19.1–20.1). Sero pape tymerose Pauru a âpuruhpyry tao tahtao (Epezu 4.1), Jezu poetory tō neneryme Epezu po, imehnō pata tō po roropa.

Tynymerohpyry ae toto amorepāko mana toiro zoko sã Jezu poetory tō ehtoh poko (Epezu 1.10). Jezu enetuputyryke kyaa xine Kuesëkōme, zokome sytatose sero nono po (Epezu 1–3). Zuzenu Kurã tokarose kyaa xine isene kuehtohkōme; naeroro zae ehtoh poko se rokë sytatose. Kuokokō pyno kuehtohkō sã kypyno xine Kyrixtu mana. Morararo kupuhpyrykō omipona kuokokō ehtoh sã Kuesëkō omipona sytatose sero nono po.

Oseruao enetupuhtoh ekarōko Pauru mana tuarohxo kuehtohkōme toiro ahnome kuehtohkō poko: zokome sã sytatose, kupuhpyrykōme Jezu mana (Epezu 1.22-23); tapyime sã sytatose, apōme Jezu mana, topuimo (Epezu 2.20-21); nohpō niome sã roropa Jezu mana, ipytyme sytatose enetuputyryke kyaa xine (Epezu 5.25-32).

Sero pape ao

Aosekarotopöpöpyry 1.1-2

Omi kurã Jezu Kyrixtu poko 1.3–3.21

Zae Jezu poetory tō ehtopo 4.1–6.20

Aosekazumatopo, kure tyripotopo 6.21-24

¹ Ynymerohpyry moro onenerykōme Epezu pōkomo. Ywy ase Pauru, Ritonōpo nymenekahpyry, Kyrixtu Jezu poko imehnō amorepatohme.

Ritonōpo poetoryme matose, māsã rokë pyra Kyrixtu Jezu enetuputyryke oya xine, imaro roropa oexirykōke.

² “Papa Kapuaono, kure Epezu pōkō tyriko. Torëtyke pyra tyriko toto,” äko ase Ritonōpo a opoko xine. Jezu Kyrixtu Kuesëkomo a roropa, morara äko ase.

Kure kyrirykō poko Ritonōpo a

³ “Kure mase Papa Kapuaono,” sykatone Ritonōpo a, Jezu Kyrixtu Kuesëkō zummy a, kure rokë tyrise kuexirykōke, Tumükuru Kyrixtu maro. Mame Tuzenu emero ekarōko kyaa xine mana. Kure kapuaōkō ritopöpöpyry sã kure kyritorÿko Ritonōpo mana.

⁴ Sero nono onyripyra ro tahtao, kymenekatone Ritonōpo, typoetoryme kuehtohkōme, Tumükuru Kyrixtu maro kuehtohkōme. Kymenekatone kure kuehtohkōme, iirypyryme pyra tyneneryme. Kypyno xine toexiryke,

⁵ tumükurume kyrirykō poko tōsenetupuhse Ritonōpo pake Tumükuru orikyry poko. Tumükurume kyritone täkye toehtohme kypoko xine tōsenetupuhtopöpöpyry ae ro.

⁶ Tumükuru pyno Ritonõpo ipunaka repe. Yrome tonehpose eya xiaro kypynanohtohkõme. Topehke pyra tynekarory kurã sã Tumükuru tonehpose aorihtohme. Morara exiryke: “Kure mase Papa. Yna esẽme mase imehxo,” sykatone Ritonõpo a.

⁷ Tymyhpokase sã sytatose, kymyakãkõme Kyrixtu toorihse exiryke. Eya kyyrypyrykõ tukurikase roropa mana, tumunuru ke. Morara exiryke imehnõ kypyno xine exiry motye kypyno xine Ritonõpo mana.

⁸ Naeroro kure kyriatosene. Tuaro toexiryke tuaro kyritorykõ roropa mana.

⁹ Pake emero kukurãkarykõ poko tõsenetupuhse Ritonõpo oximõme kuehtohkõme, toiro tosẽke kuehtohkõme. Yrome Ritonõpo osenetuputyry waro pyra sexiataose. Morarame kutuarõtanhpotone tõsenetupuhtopõpyry poko.

¹⁰ Ynara tykase Ritonõpo: “Emero oximõme toto riko ase Kyrixtu orikyry ke, kapuaõkõ maro, nono põkõ maro, enara, toto esẽme Kyrixtu ehtohme,” tykase Ritonõpo pake. Mame morohne ritoh po toehse ahtao, morohne riko Ritonõpo mana.

¹¹ Emero exiko Ritonõpo osenetupuhtopõpyry ae ro, aomihpyry ae ro roropa. Osemazuhme sero nono onyripyra ro tahtao kymarokõ tymenekase eya typoenõme kuehtohkõme tumükuru Kyrixtu maro, tõsenetupuhtopõpyryme exiryke, toemynyhmatopõpyry ae ro apitoryme.

¹² Naeroro: “Kure mase Ritonõpo, yna Esẽme imehxo mase,” ãko ynanase, osemazuhme Kyrixtu tonetupuhse yna a exiryke, kypynanohnekõme.

¹³ Morarame amarokomo a roropa kurã omi totase. Morara exiryke Kyrixtu menetuputyatose, Kyrixtu omiry enetuputyryke oya xine. Naeroro typynanohse oexirykõke Ritonõpo a, Tuzenu kurã ekarone oya xine tõmihpyry ae ro, ipoetoryme oehtohkõ poko otuarõtatohtohkõme.

¹⁴ Ritonõpo Zuzenu nae kuahtao xine, zuaro sytatose, Ritonõpo nekarory typoetory tomo a apoiko sytatose, Zuzenu nae kuexirykõke. Kuakorehmatorykõ mana kypyno xine Ritonõpo ehtoh enetuputyry poko, tymyhse exiketõ sã pyra kuehtohkõme. Naeroro: “Kure mase Ritonõpo, yna Esẽme mase imehxo,” sykatone.

Pauru oturutopõpyry

¹⁵ Mame Kuesëkõ Jezu enetuputyry poko oya xine totase ya. Ritonõpo poetory pyno oexirykõ roropa totase ya.

¹⁶ Morara exiryke morara kary etaryhtao ya, “Kure mase” kakehpyra sã ywy Ritonõpo a. Opoko xine oturũko roropa ase, Ritonõpo maro jotururuhtao.

¹⁷ Ynara ãko ase Ritonõpo a Kuesëkõ Jezu Kyrixtu zummy a: “Papa Kapuaono, imehxo mase. Morara exiryke Ouzenu a Epezu põkõ tuaro tyripoko toto,” ãko ase Ritonõpo a, Ritonõpo waro oexirykõ se jexiryke. Osenetupuhpõko roropa Ritonõpo mana oya xine.

¹⁸ Ynara ãko ase roropa Ritonõpo a: “Epezu põkõ amorepako Papa, amaro toexirykõ waro toto ehtohme, kure tyrikykõ eraximatohme eya xine, onekarotyã waro toto ehtohme, imeipo õmihpyry ae ro onekarory tõ kurã waro roropa toto ehtohme,

¹⁹ jamihme kuhse oexiry waro roropa toto ehtohme,” ãko ase. Tyjami-tunuru ke kuakorehmatorykõ mana kukurohtao xine, enetuputyryke kyya xine. Tyjami-tunuru ke ro

²⁰ Tumūkuru ěsemākapone ropa aorihxīpo. Mame tymaro tuisame kynyrine kapu ao.

²¹ Seromaroro Kyrixtu tuisame mana, imehnō kapuaōkō motye emero. Kowenu tōkehko motye mana, tuisa tōkehko roropa motye. Pata esē tō motye roropa mana, sero nono po. Emero motye kuhse mana, jūme roropa mana.

²² Naeroro emero esēme Kyrixtu tyrise Ritonōpo a. Mame kynekarone typoetory tomo a, toto esēme aehtohme. Tuisa Imehxo Exikety ekarone eya xine.

²³ Kyrixtu zokome sã Ritonōpo poetory tō mana. Mame kupuhpyrykō omipona kuokokō exiry sã, moro sã Kyrixtu omipona ipoetory tō mana. Toto kurohtao roropa mana, toto jamihtanohnōko, enara.

2

Kuosenetupuhthokō tyrisenã sã tyrise ropa

¹ Osemazuhme aporo Ritonōpo enetuputyry se pyra mexiatose, Ritonōpo omipona pyra oexirykōke, tyryrypyhpyke rokē oexirykōke.

² Morara oexirykōke Jezu onenetupuhpynō penatoh pokō rokē mexiatose. Joroko tō esē omipona roropa mexiatose, amerehmaōkō esemy. Ritonōpo omipona pyra exiketō esē roropa mokyro.

³ Mokaro sã sexiataose, Jezu onenetupuhpynō samo. Kypenetatohkō pokō rokē sexiataose. Kyyrypyrykō pokō roropa sexiataose. Kuosenetupuhthokō ae kypenetatohkō pokō sexiataose. Ritonōpo nuānopryme roropa sexiataose, apotoimo htaka taroposãme roropa sexiataose.

⁴ Yrome Ritonōpo kuānohpopyra xine kynexine, kypoko xine toenupunase toexiryke ipunaka.

⁵ Ritonōpo enetuputyry se pyra ro kuahtao xine, aomipona pyra roropa kuahtao xine, kuosenetupuhthokō tyrisenã sã tyrise ropa Ritonōpo a, Kyrixtu maro kuehtohkōme. Kure orirykō se Ritonōpo exiryke okurākatorē ropa.

⁶ Seromaroro Kyrixtu Jezu maro kuexirykōke, kuosenetupuhthokō tyrisenã sã tyrise ropa Ritonōpo a mana. Tymaro tuisame kuehtohkōme kapu ao, kuosenetupuhthokō tyrisenã sã tyrise ropa eya.

⁷ Morara kyriatose Ritonōpo, kure toexiry pokō enetupuhpotohme imehnomo a jūme. Imehnō kypyno xine exiry motye kuhse Ritonōpo kypyno xine exiry mana. Morara exiryke kure kyrikehpyra xine kynexine, Kyrixtu Jezu maro kuehtohkōme, enetuputyryke kyya xine.

⁸ Naeroro tamoreme opyno xine Ritonōpo toexiryke typynanohse matose. Okurākatorỹko roropa mana kure oexirykō pokoino pyra. Jezu enetuputyryke rokē oya xine okurākatorỹko mana. Topehke pyra, tynekarory kurã sã, Tumūkuru tonehpose aorihthohme, okurākatorhōkōme.

⁹ Naeroro epyrypasaromepyra matose Ritonōpo poenōme oexirykō pokō. Kure oexirykō pokoino pyra tukurākase matose Ritonōpo a.

¹⁰ Ritonōpo kyrihpōkomo. Kyritone Kyrixtu Jezu maro kuehtohkōme kure imehnō ritohme kyya xine. Pake ynara tykase Ritonōpo tyya rokene, “Kyrixtu omipona exiketomo a imehnō riry se ase kure, kokoro rokene,” tykase.

Oximaro kuexirykō pokō Kyrixtu Jezu maro

¹¹ Wenikehpyra ehtoko oehtopōpyrykō pokō. Juteutōkara matose, morara tonuruse oexirykōke. Amarokō pokō, “Tyaikōpotapihpyry

onysahkahnō mokaro,” āko juteu tō opoko xine. Yrome typoko xine, tysahkase aexityāme, osekarōko toto, tyaikōpotapihpyry tysahkase tyya xine exiryke.

¹² Pake Kyrixtu onenetupuhpyra mexiatose. Ritonōpo nymenekatyāme pyra mexiatose, juteume pyra oexirykōke. Pake ynara tykase typoetory tomo a, “Kure rokē oritorỹko ase,” tykase Ritonōpo. Yrome oya xine morara kara kynexine. Taro amarokō repe, nono po. Kyrixtu a okurākarykō oneraximara sã mexiatose. Ritonōpo waro pyra roropa mexiatose.

¹³ Osemazuhme aporo moe sã mexiatose. Yrome Ritonōpo a tonehse ropa matose tyya Jezu Kyrixtu orikyry ke. Seromaroro imaro amarokō toehse aomipona toehse oexirykōke.

¹⁴ Toipe juteu tomo, oxiehno toto juteutōkara maro. Moeze nymerohpyry juteu tō apurume sã kynexine, juteutōkara maro pyra toto ehtohme, Moeze nymerohpyry omipona pyra juteutōkara exiryke. Yrome seromaroro moro apuru tykararahse mana Kyrixtu a oximōme toto ehtohme ropa. Toorikyry ke oxiehno pyra tyripose toto eya osepyno toto ehtohme, oxise roropa toto ehtohme. Toorikyry ke oxiehno toto exiry tonahkapose eya.

¹⁵ Ynara tykase Kyrixtu eya xine, “Moeze nymerohpyry omipona oexirykō pokoino pyra okurākatorỹko Ritonōpo mana. Kure oexirykō pokoino pyra roropa,” tykase. Atae pyra toh nexiase repe. Yrome oximōme tyrise toto eya, tyrisenã sã toto ehtohme tymaro, oxiehno pyra toto ehtohme, osepyno rokē toto ehtohme.

¹⁶ Toxixihmatopōpyryke wewe pokona, Kyrixtu a oxiehno toto ehtoh tonahkapose. Wewe poko toorihpōpyry ke oxiehnokō tyrise ropa oxiehno pyra, osepyno toto ehtohme ropa. Tonehse ropa toto eya Ritonōpo a aomipona toto ehtohme.

¹⁷ Naeroro Kyrixtu toehse āmorepase xine omi kurã poko, oxiehno pyra emero ehtohme Ritonōpo maro. Oya xine toehse, juteutōkara a. Ameke sã mexiatosene Ritonōpo a. Oya xine toehse roropa ynororo, juteu tomo a, ameke hkopyra mexiatosene Ritonōpo a.

¹⁸ Naeroro Kyrixtu enetuputyryke kyya xine emero sytatose Kumykō ěpataka ytōko, juteu tomo, imehnomo, enara, toiro Zuzenu omipona kuexirykōke.

¹⁹ Juteutōkara matose. Yrome tyorōpōkōme pyra matose. Katonōme pyra roropa matose Ritonōpo a. Esary pōkōme matose toehse, imehnō Ritonōpo poetory tō maro, Ritonōpo poenōme toehse oexirykōke.

²⁰ Ritonōpo tapyīme sã sytatose. Ynara sã sytatose enetupuhtohme rokene. Tapyi apurume sã matose. Tapyi apuru apōme Ritonōpo nymenekatyā imehnō amorepananōme, Ritonōpo poe urutō kō maro, enara. Yrome tapyi nekapuru apoihtyme sã Kyrixtu Jezu mana.

²¹ Mokyro poe rokē Ritonōpo tapyī jamihme. Ipoe roropa Kuesēkō maro kure exīko sytatose.

²² Amarokō roropa imaro exīko matose Ritonōpo tapyīme, imehnō Jezu poetory tō maro, emero porehme, Ritonōpo Zuzenu esaryme.

3

Pauru erohtopōpyry poko juteutōkara poko

¹ Morara exiryke oturūko ase Ritonōpo maro. Ywy ase Pauru, Kyrixtu Jezu nymenekahpyry. Āpuruhipyry tao ase. Tomōse ywy ahno tō zururuke ya, juteutōkara kurākary poko Jezu a. Morara exiryke tōmapose ywy āpuruhipyry taka.

² Kypyno xine Ritonōpo exiryke tyrohmanohpose ywy eya, ākorehmanekōme jehtohme. Sero poko metatose ro.

³ Ritonōpo osenetupuhpōpyry tokare pyra kynexine repe. Yrome utuarōtanohpone tōsenetupuhpōpyry poko. Moro poko pape tymerose ya, onenerykōme.

⁴ Naeroro ynmerohpyry moro poko isekeremaryhtao oya xine, enetupuhnōko matose Kyrixtu poko. Ritonōpo osenetupuhpōpyry waro jehtopōpyry poko enetupuhnōko matose.

⁵ Osemazuhme aporo ahno a tōsenetupuhpōpyry onekaropyra Ritonōpo kynexine. Yrome seromaroro tynymenekatyā tutuarōtanohpose. Urutō kō roropa tutuarōtanohpose Tuzenu a, tōsenetupuhpōpyry poko.

⁶ Ynara tykase Ritonōpo pake tyya rokene, “Kure rokē juteutōkara rīko ase juteu tō maro. Ypoenōme exīko mā toto Kyrixtu omiry enetuputyryke eya xine,” tykase ynororo. “Mame juteu tō juteutōkara maro osepyno exīko toh mana, Jezu Kyrixtu enetuputyryke eya xine. Ynekarory juteu tomo a, moro ekarōko roropa ase juteutōkara a,” tykase ynororo pake tyya rokene.

⁷ Kyrixtu omiry poko imehnō amorepaneme jyrine Ritonōpo. Topehke pyra tyjमितunuru ekarone Ritonōpo ya. Erohnōko ukurohtao mana.

⁸ Jezu poetoryme ase. Tuisame pyra ase repe. Yrome eya jerohtoh tokarose mana, juteutōkara amorepatohme typoko. Imehnō motye kuhse Kyrixtu kypyno xine mana, emero kurā ekaroneme toexiryke.

⁹ Naeroro pake Ritonōpo tōsenetupuhse kukurākapyrykō poko Tumūkuru a, juteu tomo, juteutōkara, enara. Moro poko enetupuhpōko ase emero ahno a. Emero ritōme mā Ritonōpo. Tōsenetupuhpōpyry onumakara kynexine aporo.

¹⁰ Seromaroro emero Jezu enetupuhnōko toh mana, juteu tomo, juteutōkara, enara. Moro eneryke tyya xine, ynara āko tuisamākō kapuaōkomo, “To! Emese kure mase Ritonōpo,” āko toh mana moro eneryke tyya xine.

¹¹ Ritonōpo poenōme toehse toto, enetuputyryke tyya xine, pake Ritonōpo osenetupuhpōpyry ae ro. Kyrixtu Jezu a typoenōme tyrise sytatose, toorihse toexiryke kyyrypyrykō ehepyryme.

¹² Kyrixtu maro kuahtao xine Ritonōpo ēpataka ytōko sytatose. Ihxike pyra roropa sytatose kuanokō tyjamihtanohse exiryke. Imaro oturūko sytatose tonetupuhse kyya xine exiryke.

¹³ Naeroro etuarimāko ase Kyrixtu omiry ekaroryke ya oya xine. Morara exiryke poremāpyra ehtoko jetuarimary etaryhtao oya xine. Kure oripotohkōme Kyrixtu omiry ekaroase oya xine. Kure oripotohkōme roropa tomōse ase āpuruhipyry taka.

Kypyno xine Kyrixtu exiry poko

¹⁴ Ritonōpo emero typoenōme se. Moro poko jemynyhmaryhtao jekumuru pona porohnōko ase, joturutohme Papa Kapuaō ēpataka.

¹⁵ Tonetupuhse kyya xine exiryke emero porehme tumyke exīko sytatose, Kumykōme Ritonōpo exiryke, kapuaōkomo te, nono pōkomo, enara.

16 Ynara āko ase Ritonōpo a, “Papa Kapuaono, imehxo mase. Orēpyra roropa mase. Naeroro ajamitunuru ekaroko Epezu pōkomo a, Ouzenu maro orēpyra toto ehtohme tukurohtao xine,” āko ase opoko xine.

17 “Papa Kapuaono, Epezu pōkō akorehmako Omūkuru enetuputyry poko, Jezu Kyrixtu osesaritohme ikurohtaka xine. Akorehmako toto imehnō pyno toto ehtohme, yronymyryme,” āko ase.

18 “Akorehmako toto Papa, tuaro toto ehtohme, emero opoetory tō maro, toto pyno Kyrixtu exiry poko, tuaro toto ehtohme imehnō pyno exiry poko, enara,” āko ase. Kapu zumo exiry sã Kyrixtu kypyno xine exiry mana. Kae exiry sã roropa kypyno xine Kyrixtu exiry mana. Tuna konōto zueme exiry sã roropa kypyno xine exiry roropa mana. Nono zumo exiry sã roropa kypyno xine Kyrixtu exiry mana. “Moro waro tyriko toto,” āko ase Ritonōpo a.

19 Ÿ, ynara se ase oya xine roropa. Kyrixtu kypyno xine exiry waro se ase oya xine. Mame zuaro awahtao xine itamurume repe, emero waro pyra ro matose. Ynara exiryke, ekuhpÿme sã kypyno xine Kyrixtu exiry mana. Mame Ritonōpo osesariry se ase okurohtaka xine, Ritonōpo a rokē tuaro oehtohkōme kure kuhse Ritonōpo exiryke.

20 Mame tyjamitunuru ke kynekaropohpyrykō motye tyriy waro Ritonōpo mana. Kynenetuputyhpyrykō motye tyriy waro roropa mana, kukurohtaka xine.

21 Naeroro eya, “Imehxo mase, Ritonōpo,” sykatone, oximōme Jezu poetory tō maro kuahtao xine. Kyrixtu Jezu maro toehse kuexirykōke. Naeroro morara sykatone kokoro rokene. Kakehpyra sehtone, enara.

4

Oxipoko enupunary poko Jezu poetory tomo a

1 Morara exiryke, kure kyriatosene Ritonōpo. Naeroro oururukō se ase. Taro ase tymyhse, Kuesēkō omipona jerokuruke. Ynara kary se ase, kure rokē ehtoko, kure oehtohkōme toahmase oexirykōke Ritonōpo a. Morara exiryke kure rokē ehtoko.

2 Opoko xine ro epyrypara ehtoko. Opoopore pyra ehtoko imehnō maro. Azamaro pyra exiketō zehno pyra ehtoko. Imehnō pyno oexirykōke akorehmatoko toto.

3 Ritonōpo Zuzenu amaro xine ahtao oxipoko enupunāko matose. Oxipoko toenupunase oexirykōke oximaro exīko matose. Tomeseke ehtoko, oxipoko enupunakehpyra oehtohkōme.

4 Morohnome matose toehse, toirō Zuzenu amaro xine exiryke. Toiro rokē eraximāko matose. Jezu Kyrixtu maro jūme orihpÿme oehtohkō eraximāko matose. Moro poko toahmase matose Ritonōpo a.

5 Toiro rokē Kuesēkō mana. Toiro tonetupuhse kyya xine kukurākanekōme. Toirō omi poe roropa tōpurihkase sytatose.

6 Toiro Ritonōpo mana, Kumykomo. Kuesēkōme roropa mana. Kymaro xine toerohtoh kyrÿko Ritonōpo mana, kukurohtao xine toexiryke.

7 Topehke pyra tynekaroryme tyjamitunuru tokarose Kyrixtu a kyya xine. Emero oxisã pyra repe yrome tōsenetupuhtopōpyry ae ro tyjami-tunuru tokarose kyya xine.

8 Ynara tymerose Kyrixtu poko, Ritonōpo omiryryme:
“Tonukuruhtao kakoxi tuhkākō tynyporemākapotyã tarose tymaro. Mame ekarory se toehtoh tonō tokarose eya ahno tomo a,”

tykase.

⁹ Otarāme ekaropōko matose, “Oty kary moro tōnuhse?” āko matose otarame. Ynara mana, osemazuhme Kyrixtu tyhtose aporo, sero nono zopikoxi.

¹⁰ Naeroro Kapu ae Ayhtohpyryme ynororo. Kapu aka onuhketyme roropa mana. Kapu moinakoxi toytose ynororo. Emero esēme toehse ynororo, kapuaōkomo, nono pōkomo, enara mā esēme toehse ynororo.

¹¹ Eya ekarory se toehtoh tonō tokarose ahno tomo a. Tyjamitunuru tokarose eya xine orēpyra toto ehtohme toerohtohkō poko. Toitoine tymenekase eya, typoko imehnō tuarōtatohme. Imehnō tymenekase roropa eya urutō kōme. Imehnō tyrise roropa eya imeimehnō pata pōkō eahmananōme, typoetoryme toto ehtohme. Imehnō tymenekase typoetory tō esēme, imehnō roropa tymenekase imehnō typoetory tō amorepaneme.

¹² Morara tyrise eya emese kure typoetory ehtohme toerohtohkō poko, toto atakorehmatohme Kyrixtu omipona toehtohkōme, Kyrixtu poetory emātohme, enara.

¹³ Mame oxisā exīko sytatose, Jezu Kyrixtu enetuputyry poko kyya xine, oxisā roropa exīko sytatose Ritonōpo mūkuru waro kuexirykō poko. Mame tuaro exiketōme exīko sytatose, Kyrixtu tuaro ehtoh samo.

¹⁴ Mame poetome pyra sā exīko sytatose. Poetohti ahtao tuaro pyra ro. Imehnō omiry etaryhtao zae ehtoh onenetupuhpyra toto poetome toexirykōke. Onekunohto omiry etaryhtao eya xine ajohpe toto exiry waro pyra toto, osenekunohpōko rokene. Yrome kymarokō poetome pyra sā sytatose toehse, tuaro kuexirykōke.

¹⁵ Naeroro ajoajohpe pyra sehtone kuotururukohtao, imehnō pyno kuexirykōke. Mame Kyrixtu sā exīko sytatose. Kupuhpyrykōme mana, kuesēkōme, kutuisarykōme, enara.

¹⁶ Kyrixtu omi poe oximaro ipoetoryme sytatose, toiro kuokokōme samo. Morara exiryke oma tōkehko toiro zokome ehtoh sā, moro sā atakorehmāko Jezu poetory tō mana, emero porehme. Naeroro kuesēkō omipona kuahtao xine kure rokē sytatose, kuokokō wātāko mana. Moro sā atakorehmāko sytatose. Imehnō pyno kuexirykōke, kypyno xine roropa imehnō Jezu poetory tō mana.

Kyrixtu a kuosenetupuhthokō tyrisenā sā ehtoh poko

¹⁷ Naeroro Kuesēkō omi poe ynara kary se ase oya xine, jomipona ehtoko, yronomyryme. Jezu onenetupuhpynō sā pyra ehtoko. Toiparo rokē Jezu onenetupuhpynō osenetupuhnōko toh mana.

¹⁸ Tuaro pyra toto ipunaka. Koko ytoytoketō sā ytoytōko toto. Isene pyra toto Ritonōpo poe tuaro pyra toexirykōke. Typenetatohkō poko se rokē toto.

¹⁹ Tyrypyrykō poko tahtao xine ihximyra toto. Tyrypyrykō poko rokē toto. Popyra toexirykō se rokē toto, ipunaka.

²⁰ Yrome mokaro sā pyra matose, Kyrixtu kure ehtoh waro toehse oexirykōke.

²¹ Osemazuhme ipoko metatose. Mame Kyrixtu omiry etaryhtao oya xine, ipoetoryme nymyry toehse matose. Mame ipoetoryme toehse awahtao xine zae oehthokō poko tamorepase matose imarōme toehse oexirykōke.

22 Naeroro pake Jezu onenetupuhpyra oehtopõpyrykõ irumekatoko. Æmoreme xine oorypyrykõ poko rokẽ mexiatosene. Moro onurumekara awahtao xine osenekunohnõko rokẽ matose oorypyrykõ poko openetarykõke. Naeroro oorypyrykõ irumekatoko.

23 Tyrisenã sã ehtoko okurohtao xine, kure ehtoh poko openetatohkõ penetatohme, zae ehtoh poko roropa õsenetupuhtohkõ ehtohme, enara.

24 Mame upo kurã amurutoh sã kure oehtohkõ amurutoko. Ritonõpo nyrihpyry kurã amurutoko. Moro tamuruse oya xine ahtao Ritonõpo sã oenetarykõ imehnõ mana, Kyrixtu sã oexirykõke, zae roropa oexirykõke, oorypyrykõ poko pyra toehse oexirykõke, kure rokẽ oexirykõke, enara. Ynara kahtoko imehnomo a, “Kuosenetupuhtohkõ tyrisenã sã tyrise ahtao, Ritonõpo sã ytoytõko sytatose. Zae rokẽ ytoytõko sytatose. Aomipona roropa sytatose,” kahtoko.

25 Naeroro ajoajohpe pyra ehtoko. Zae rokẽ oturutoko imehnõ maro, tytororo kuexirykõke Kyrixtu zokome.

26 Imepÿ zehno toehse awahtao xine tomeseke ehtoko, oorypyrykõ poko oexirykõino. Imepÿ zehno toehse awahtao xine, axi kure ehtoko ropa imaro, nyhpyra ro awahtao xine.

27 Tomeseke ehtoko, joroko tamuru oenekunohpyra xine ehtohme. Ynara kahtoko eya, “Mya ytoko, yyrypyry xihpyry poko jyripopyra exiko,” kahtoko eya.

28 Imepÿ mõkomory tomatonanohse oya xine ahtao onematonanohzomopyra ehtoko. Erohtoko tineru apoitohme oya xine, oerohtamitukõme, õkyryrykõ epekahtohme oya xine, tymõkomokãkara akorehmatohme roropa oya xine.

29 Omi xihpyry ke imehnõ onurupyra ehtoko. Zae rokẽ imehnõ zurutoko, toto akorehmatohme yronymyrymehxo Ritonõpo omipona toto ehtohme. Zae rokẽ zurutoko toto orẽpyrahxo toto ehtohme Kyrixtu omipona, õmirykõ etaxiõpo eya xine.

30 Mame Ritonõpo Zuzenu Kurã anasamapopyra ehtoko. Ritonõpo nekarohpyryme mã oya xine Zuzenu. Typoetoryme oenetupuhpotorykõ mana imehnõ a. Imeipõ tymyhpokase ropa sã exiko matose. Moro poko otuarõtanohtorykõ mana.

31 Tohne oehtopõpyrykõ irumekatoko. Oorypyrykõ poko openetatohkõ roropa irumekatoko. Imehnõ zehno oehtohkõ roropa irumekatoko. Oporẽ imehnõ onurupyra ehtoko. Imehnõ onykerekeremara ehtoko. Imehnõ ryhmary se pyra ehtoko.

32 Yrome imehnõ pyno ehtoko. Kure toto riry poko osenetupuhtoko. Imehnõ rypyry ikorokapotoko Ritonõpo a. Moromeipõ owenikehtoko, “O tara kara,” kahtoko, Ritonõpo a oorypyrykõ korokapotõpyry samo, Kyrixtu maro toehse oexirykõke.

5

Saeremae ytoketõ sã Jezu poetory tomo

1 Ritonõpo poenõme oexirykõke, ipoenohoko. Opyno xine roropa Ritonõpo exiryke ipoenohoko, isã oehtohkõme.

2 Imehnõ pyno ehtoko ipunaka. Pake ahtao juteu tamuru tomo a kaneru tõ totapase tyrypyrykõ korokapotohme Ritonõpo a. Moro saaro tõsekarose Kyrixtu, tynekaroryme Ritonõpo a kyyrypyrykõ epehmatohme. Tãkye Ritonõpo toehse Jezu orikyry poko. Typoxine exikety sã

kynexine eya. Naeroro kypyno xine Kyrixtu ehtoh sã imehnõ pyno ehtoko.

³ Ritonõpo poetoryme oexirykõke oorypyrykõ poko pyra ehtoko ipunaka. Imehnõ nohpo tõ poko pyra ehtoko te, imehnõ rypyry poko pyra roropa ehtoko, imehnõ mõkomory poko penetara ehtoko roropa. Morohne poko oturupyra ehtoko roropa, ipoko ehtoh kara morohne.

⁴ Omi rypyry poko pyra ehtoko, popyra exiryke. Ajoajohpe pyra ehtoko. Imehnõ rypyry poko oturunohtao popyra mana ipunaka. Yrome Ritonõpo a, “Kure mase,” kahtoko. Morara kary oya xine kure mana.

⁵ Tuaro ehtoko, imehnõ nohpo tõ poko exiketõ mã omõpyra Kyrixtu maro, Ritonõpo esaka. Enara toh mana omõpyra Ritonõpo esaka. Imehnõ rypyry poko exiketõ roropa omõpyra mã toto. Mõkomo poko penetaketõ roropa mã omõpyra. (Mõkomo poko openetarykohtao, Ritonõpo myakamãko sã matose ahno nyrihpyry ke.)

⁶ Osenekunohpopyra ehtoko ajoajohpãkõ omiry poko. Morohne poko toto exiryke toto zehno exiko Ritonõpo mana. Toto wãnohnõko roropa mana, tõmipona pyra toto exiryke.

⁷ Tyrypyry poko exiketõ maro pyra ehtoko.

⁸ Osemazuhme aporo Kyrixtu waro pyra mexiatose. Koko ytoketõ sã mexiatose. Yrome Jezu Kuesëkõ poetoryme toehse oexirykõke saeremae ytoketõ sã matose. Naeroro zuaro exiketõ sã ehtoko, Ritonõpo omipona.

⁹ Saeremae ytoketõ sã kuahtao xine, kure imehnõ riko sytatose. Zae ehtoh se exiko roropa sytatose. Imehnõ akorehmãko sytatose Kyrixtu omiry omipona toto ehtohme.

¹⁰ Osenetupuhtoko Kuesëkõ omiry poko, aomipona oehtohkõme, tãkye Kuesëkõ ehtohme opoko xine.

¹¹ Kyrixtu waro pyra exiketõ tyrypyry poko rokẽ toto. Xinukutumae ytoketõ sã rokẽ toto. Naeroro mokaro maro pyra ehtoko. Yrome toto rypyry zumakatoko aryhnaka, zurutoko toto zomory zuaro toto ehtohme.

¹² Tokare pyra mokaro tyrypyrykõ poko ehtoh poko jotururu se pyra ase popyra ya exiryke.

¹³ Emero rokẽ saeremãka tonehse ahtao kure enẽko sytatose. Iiryryrymãkõ tonehse ahtao Kyrixtu a iiryryrykõ osenẽko saeremao samo.

¹⁴ Ynara exiryke, emero tonepose ahtao saereme sã exiko, jarao exiko mana. Morara exiryke ynara tymerose imepyny a:

“Nyhkety, apakako ty.

Oẽsemãko ropa orihxõpo,

mame Kyrixtu saereh ãko mana opona,”
me tymerose.

¹⁵ Naeroro tomeseke ehtoko oehtohkõ poko. Tuaro pyra exiketõ sã pyra ehtoko. Tuaro ehtoko.

¹⁶ Tuaro pyra exiketõ maro awahtao xine ekurehpyra ehtoko. Amorepatoko toto Ritonõpo omiry poko, tuhke iiryryrymãkõ nae exiryke.

¹⁷ Mame tuaro pyra exiketõ sã pyra ehtoko. Osenetupuhtoko Kuesëkõ omiry poko, aomipona oehtohkõme, Kuesëkõ tãkye ehtohme opoko xine.

¹⁸ Etõpyra ehtoko eukuru ke, tahpyra oehtohkõme. Ritonõpo Zuzenu a rokẽ osekarotoko, kanawa õpuineme sã aaronekõme aehtohme.

¹⁹ Oximaro awahtao xine oturutoko oxime Ritonõpo poko. Oeremiatohkõ kurā ae roropa Ritonõpo ākyematohme oeremiatoko, oximõme, Ritonõpo netaryme. Tawi omihpyry ae roropa oeremiatoko, Kuesëkõ netaryme. Kure mase Ritonõpo, kahtoko okurohtao xine.

²⁰ Kure mase, kakehpyra ehtoko Ritonõpo a. Emero kure oya xine ahtao, “Kure mase,” kahtoko. Emero pyra kure ahtao oya xine roropa, “Kure mase,” kahtoko ro Kumykomo a, Kuesëkõ Jezu Kyrixtu enetuputyryke oya xine.

Tynioke exiketomo tyniokõ maro

²¹ Imehnõ Jezu poetory omipona ehtoko, kure Kyrixtu ritohme oya xine.

²² Nohpo tomo, oniokõ omipona ehtoko, kure Kuesëkõ riry samo.

²³ Ynara exiryke, tpyty esëme orutua mana, typoetory tõ esëme Kyrixtu ehtoh samo. Typoetory tõ kurākaneme roropa mana, toto pynanahneme roropa mana. Zokome mā toto.

²⁴ Naeroro Kyrixtu omipona ehtoko yronymyryme. Morararo ehtoko nohpo tomo, oniokõ omipona ehtoko.

²⁵ Orutua komo, opyxiäkõ pyno ehtoko. Typoetory pyno Kyrixtu ehtoh saaro. Mame typoetory tõ pyno toexiryke tamoreme kynorihne, typoetory tõ kurākatohme tyya.

²⁶ Kynorihne Ritonõpo omipona enetupuhnanõ ehtohme. Tukurikase roropa toto tõmipona toto ehtohme. Otyro kurikary sā kyya xine, moro sā tukurikase toto eya,

²⁷ toto ekarotohme tyya tpytytyme kurano, oryxime exikety samo, imeimehnõ maro exipitopỹ samo, atapuropyra, tunuriake pyra, ipihpyry kure potu, kurā rokē rahkene.

²⁸ Orutua komo, ökokõ pyno oehtohkõ sā, opyxiäkõ pyno ehtoko. Tpyty pyno orutua ahtao, osepyno roropa mana.

²⁹⁻³⁰ Ynara exiryke, kuokokõ pyno sytatose. Kuokokõ otuhmäko sytatose, osepyno kuexirykõke. Moro sā Kyrixtu typoetory pyno mana, zokome kuexirykõke.

³¹ Ynara tymerose Ritonõpo omiryryme, “Naeroro orutua kõ tummykõ rumekäko, tysekõ rumekäko roropa mā toto, tpyxiäkõ maro rokē toehtohkõme. Mame mokaro asakoro tpyty maro oximaro exiiko toto. Toiro tupūke sā exiiko toto,” me tymerose.

³² Zae mā morohne tymerose. Tupime mā enetuputyry repe. Yrome ywy moro poe Kyrixtu enetupuhnõko ase, typoetory tõ pyno aexiry poko.

³³ Yrome opoko xine roropa ynara enetupuhnõko ase. Tpyte exiketyme awahtao xine opyxiäkõ pyno ehtoko osepyno oehtohkõ saaro. Morararo ehtoko nohpo tomo, kure oniokõ tyritoko roropa.

6

Poetohiti tummykõ maro ehtoh poko

¹ Poetohiti, Jezu poetoryme oexirykõke, omykõ omipona ehtoko. Asakõ omipona ehtoko roropa. Toto omipona awahtao xine zae matose Ritonõpo a.

² Ynara tymerose Ritonõpo omiryryme, “Kure omykõ tyritoko. Asakõ roropa kure tyritoko,” tykase. Morara kaxiipo ro tyya, “Oepehmatorýko ase

³ kure rokē oehtohkōme, okynā orihpopyra oehtohkōme oesao xine,” tykase ynororo pake.

⁴ Typoenōkamo opoenōkō onyhtomara ehtoko, zehno pyra toto ehtohme. Kure rokē opoenōkō zuātanohotoko, zurutoko roropa, tyrypyrykō poko pyra toto ehtohme. Amorepatoko toto Ritonōpo omiry poko, aomipona toto ehtohme.

Tosēke exiketomo tosēkō maro

⁵ Tosēke exiketomo, tomeseke ehtoko oesēkō omipona oehtohkōme. Onekunohto pyra roropa ehtoko. Morara awahtao xine Kyrixtu omipona roropa matose.

⁶ Naeroro toto omipona ehtoko, tonesēme rokē pyra, kure oekarotokōme rokē pyra eya xine roropa. Yronymyryme Ritonōpo omipona ehtoko, Kyrixtu poetoryme oexirykōke.

⁷ Ynara kahtoko okurohtao xine, “Mose pokoino rokē pyra erohnōko ase. Jesē nymyry pokoino erohnōko ase,” kahtoko. Mame tākye ehtoko roropa oerokurukohtao.

⁸ Wenikehpyra ehtoko roropa kuepehmarykō poko Kuesēkomo a. Tosēke kuahtao xine, tosēke pyra kuahtao xine roropa, kuerohamtatukō epehmāko Kuesēkō mana.

⁹ Typoetokamo, morararo ehtoko, kure rokene, opoetry tomo a. Opoopore pyra ehtoko eya xine. “Awānohtorŷko ase,” kara ehtoko roropa eya xine. Ynara wenikehpyra ehtoko, opoetry tō maro, Kuesēkō kapuaō poetoryme matose. Eya kymarokō emero oxisamo. Naeroro oxisā kyritoryŷko mana, kure rokene.

Soutatu sã tōsewomatohke Jezu poetry tō mana

¹⁰ Morarame ynmerohpyry etyhyryme ynara kary se ase oya xine, ajamihtatoko Kuesēkō maro oexirykōke. Kuesēkō jamitunuru emero jamitunuru motye kuhse. Ijamitunuru roropa kukurohtao xine mana.

¹¹ Mame soutatu tō aosewomatohkō nae, toto zupōme. Moro saaro Ritonōpo nekarohpyry kyaa xine, joroko tamuru kyyryhmara xine ehtohme. Naeroro Ritonōpo jamitunuru enetupuhtoko, tōmipona oripyra xine joroko tamuru ehtohme.

¹² Soutatu tō sero nono po ahno apoīko, toto poremākapotohme. Yrome kymarokō tyoro samo, Ritonōpo zehnotokō poremākapōko sytatose. Iiryryrymākō esē tō mokaro, ahno kara mokaro, sero pōkō kara, kapuaōkō mokaro. Jamihme mǎ toto, tuhke roropa mǎ toto.

¹³ Naeroro axī Ritonōpo jamitunuru apoitoko, soutatu tomo a tōsewomatohkō apoitoh samo. Morarame oetuarimarykohtao orēpyra matose exīko, oryhmerykō se exiketō maro ātātapoirykohtao. Morarame tātatapoikehse awahtao xine, orēpyra exīko matose.

¹⁴ Moro eraximaryke oya xine zae rokē oturutoko. Zae ōtururukohtao tymetŷ eary mykyhpō soutatu sã matose. Kure rokē imehnō tyritoko roropa. Morara awahtao xine soutatu a tupuropuru apururu sã matose.

¹⁵ Imehnō anamorepakehpyra ehtoko Ritonōpo omiry kurā poko, Tumūkuru a iiryryrymākō kurākary ropa poko. Morara awahtao xine, soutatu tysapatuke sã matose.

¹⁶ Kuesēkō onenetupuhkehpyra ehtoko. Kuesēkō enetuputyryhtao oya xine soutatu tomahpōke tōsewomatohke sã matose. Moro ke zehnotokō pyrēpyry zukatoh ezhkākō soutatu tō mana onuopyra toehtohme.

Mokyro sã roropa matose tukupse awahtao xine iirypyrymãkõ esemy a. Orẽpyra exĩko matose Kuesẽkõ enetuputyryke oya xine.

¹⁷ Soutatu tã tupuhpyrykõ ewomatoh nae. Moro sã matose tukurãkase oexirykõke Jezu Kyrixtu a. Okurãkatopõpyrykõ waro oexirykõ oewomatohkõme mana. Mame tpyreke roropa soutatu tã mana. Morararo Ritonõpo omiry opyrekõme sã mana, Ritonõpo Zuzenu nekarohpyry orẽpyra oehtohkõme aomipona.

¹⁸ Morohne poko ehtoko emero õtururukohtao Ritonõpo maro. Oturutoko Ritonõpo a, ãkorehmatohkõme. Emero rokẽ ahtao oturutoko Ritonõpo maro Zuzenu nekarory poko. Naeroro tuaro ehtoko. Poremãpyra ehtoko roropa. Ritonõpo poetory poko oturukehpyra ehtoko.

¹⁹ Ypoko roropa oturutoko Ritonõpo a, tãmiry ekarotohme ya, imehnõ amorepatohme ya, orẽpyra jehtohme toto zuruhtao ya Kyrixtu omiry poko, toto kurãkary poko roropa Ritonõpo osetupuhpõpyry ae ro.

²⁰ Kyrixtu omiry poko imehnõ tuarõtanohneme ase. Åpuruhpyry tao ro jahtao imehnõ tuarõtanohnõko ro ase. Naeroro oturutoko Ritonõpo a orẽpyra jehtohme. Ynara kahtoko, “Papa, ajamitunuru ekaroko Pauru a orẽpyra aehtohme imehnõ zurutohme Kyrixtu omiry poko,” kahtoko.

Etyhpyry

²¹ Kuakorõkõ kurã Tikiku yronymyryme Kuesẽkõ omipona roropa mana. Oenese xine ytõko mana, ouruse xine roropa, taro jehtoh poko, tuaro oehtohkõme.

²² Morara exiryke mokyro aropõko ase oya xine, ourutohkõme yna ehtoh poko, tãkye oehtohkõme yna poko.

²³ Ynara ãko ase Ritonõpo a opoko xine, “Papa Kapuaono, Epezu põkõ akorehmako, torẽtyke pyra toto ehtohme, imehnõ pyno roropa toto ehtohme, itamurumehxo oenetupuhpõhme roropa toto a,” ãko ase. Morara ãko ase roropa Kuesẽkõ Jezu Kyrixtu a.

²⁴ Kure oriporykõ se ase Ritonõpo a, emero Kuesẽkõ Jezu Kyrixtu pyno exiketõ maro, jũme ipyno toehse toto exiryke. Enara rokene.

PIRIPO

Pauru Nymerohpyry Piripo pōkō Neneryme Filipenses Ekarotopo

Masetonia nonory po, Kerexia po pata Piripo kynexine. Morotōkō amorepase Pauru toytose omi kurā ekarose eya xine Jezu poko. Mame Jezu tonetupuhse eya xine, tōximōpitose toto Jezu eahmaryme (Atos 16.12-40). Imeīpo tuhke jeimamyry taropose ahtao, sero pape, *Piripo*, tymerose Pauru a āpuruhpyry tao tahtao Roma po (Piripo 1.7). Mame toto ekary totase tyya ahtao Jezu poetory tō poko Piripo po, torētyke toehse ynororo mokaro poko, ajohpe amorepananō poko roropa. Tuaro toehse roropa ynororo toitoine Jezu enetupuhnanō tamuximākō epeme pyra toehse, jehno toehse toto. Sero pape tynymerohpyry taropose eya Jezu poetory tō Piripo pōkō neneryme. Tynymerohpyry ae: “Kure matose,” āko roropa mana toto nenehpohpyry pokoino, tineru tonehpose eya xine exiryke.

Sero ekarōko Piripo pōkō pyno Pauru ehtoh poko ipunaka. Ekarōko roropa nase Jezu enetuputyry poko, tākye ehtoh poko, imehnō pyno ehtoh poko te, orēpyra ehtoh poko Ritonōpo omipona. Toetuarimaryhtao ro, Jezu sã, tākye osekarōko Pauru mana. Imehnō amorepāko ro mana Ritonōpo omiry poko Jezu poko. Atamorepāko ro Pauru Jezu osenētupuhthoh riry poko tōsenetupuhthohme, Jezu ehtoh sã toehtohme roropa (Piripo 2.5-11).

Sero pape ao

Pauru osekarotopōpyry 1.1-11

Pauru ehtopōpyry 1.12-26

Kyrixtu sã imehnō pyno ehtoko 1.27–2.18

Timoteu te, Epaporotitu roropa 2.19-30

Kyrixtu marōme kuexirykō ipunaka 3.1–4.9

“Kure mase,” āko Pauru 4.10-20

Aosekazumatopo, kure toto ripotopo 4.21-23

Pauru osekarotopōpyry

¹ Ynymerohpyry moro onenerykōme, Piripo pōkomo. Ritonōpo poetoryme matose. Jezu Kyrixtu omipona exiketōme matose. Ritonōpo omiry ekaronanō neneryme roropa sero merōko ase, ākorehmananōkō maro. Ywy ase Pauru. Ymaro Timoteu nase. Jezu Kyrixtu poetoryme ynanase.

² Ynara āko ase Ritonōpo a, Kumykomo a, Kuesēkō Jezu Kyrixtu a roropa: “Papa, opoetory tō pyno exiko Piripo pōkomo. Torētyke pyra tyriko toto,” āko ase opoko xine.

Piripo pōkō poko Pauru oturutoh Ritonōpo a

³ Opoko xine josenetuputyryhtao: “Kure mase Papa, Piripo pōkō pyno exikehpyra oexiryke,” āko ase Ritonōpo a.

⁴ Opoko xine jotururuhtao Ritonōpo a tākye kuhse ase oturūko.

⁵ Oty katohme? Arypyra. Moino ro, jytopitoryhtao oesaka xine, kuakorehmatose imehnō amorepary poko omi kurā poko Jezu Kyrixtu poko. Āko ro matose seromaroro, jakorehmāko ro.

⁶ Naeroro ynara enetupuhnōko ase, okurohtao xine erohnōko mā Ritonōpo. Tyrisenā sā oritorỹko mana. Pake toerohpitose ynororo. Erohkehyra mana opoko xine, Jezu Kyrixtu oepyr̄y ropa ponāmero. Toehse ropa Jezu ahtao rokē toerohtoh poko otyhkāko mā Ritonōpo.

⁷ Ypyno toexiry sā opyno xine roropa mā Ritonōpo. Opyno xine ase roropa. Jakorehmananōme matose, Ritonōpo nyrohmanohpotoh poko, aomiry zae ehtoh ekarory poko imehnomo a. Ehxiropyra matose āpuruhpyry tao jexiry poko. Morararo āpuruhpyry tao pyra ro jahtao jakorehmananōme mexiatose, imehnō amorepary poko omi kurā poko Jezu Kyrixtu poko.

⁸ Etatoko pahne, yronomyryme opyno xine ase, opyno xine Jezu Kyrixtu ehtoh samo. Opyno xine ase tamorepase jexiryke eya opyno xine jehtoh poko. Ajohpe pyra ase morara kary poko ya. Juaro Ritonōpo mana.

⁹ Ynara āko ase Ritonōpo a opoko xine: “Papa, Piripo pōkō akorehmako kokoro rokene itamurumehxo osepyno toto ehtohme. Opoko zuarohxo toto ehtohme akorehmako toto Papa, zae ehtoh menekary waro toto ehtohme roropa,

¹⁰ zae kuhse toexirykō se toto ehtohme oneneryme,” āko ase Ritonōpo a. Morara awahtao xine tyrypyhpyke pyra matose exīko, ohxiropyra xine roropa imehnō mana Kyrixtu oepyr̄y ropa ahtao sero nono pona.

¹¹ Zae ehtoh poko exīko matose, Jezu Kyrixtu a tyjamitunuru tokarose exiryke oya xine. Aomi poe kure Ritonōpo rīko matose. Mame: “Emero motye kure mase Ritonōpo,” āko imehnō mana Ritonōpo a zae oehtohkō eneryke tyya xine.

Emero motye Kyrixtu kure ya mana katopōpyry Pauru a

¹² Jakorō tomo, pitiko rokē pyra tyhtomase ywy onenetupuhpynomo a. Yrome enaromyra exiase omi kurā ekarory poko imehnomo a. Mame orēpyra jeneryke, imehnō Jezu poetory tō roropa orēpyra omi kurā ekaropitōko mana. Naeroro tuhkehxo mā Ritonōpo omiry kurā waro exīko Jezu Kyrixtu poko. Moro waro oexirykō se ase.

¹³ Tarōkō mā ypoko zuaro toehse, kowenu tuisary tapyī erase tō emero zuaro. Āpuruhpyry taka tōmapose ywy, Kyrixtu poetoryme jexiryke. Īperatu tapyī taōkō roropa emero zuaro mā toto ypoko.

¹⁴ Naeroro ehxiropyra jexiryke omi kurā ekarory poko āpuruhpyry tao jahtao ro, tuhke Kuesēkō omipona exiketō orēpyrahxo exīko mana Kuesēkō enetuputyry poko. Enaromyra mā toto Ritonōpo omiry poko imehnō amorepary poko, kokoro rokene.

¹⁵ Toitoinē Kyrixtu poko imehnō zurūko mā toto jumoxike toexirykōke, kure tōsekarorykō se roropa toexirykōke. Yrome imehnō mā Ritonōpo omiry ekarōko imehnomo a, toto pyno toexirykōke.

¹⁶ Ypyno roropa toexirykōke Kyrixtu omiry ekarōko mā toto zae. Ritonōpo omi poe aomiry kurā myakāmary se pyra jexiry enetupuhnōko mā toto.

¹⁷ Yrome mokaro jumoxike exiketō mā ajohpe sā rokē Kyrixtu poko imehnō zurūko. Osepyno rokē mā toto. Imehnō zurūko toh mā repe Kyrixtu poko ymotyēkatohme, orēpyrahxo se toexirykōke.

Josanumary se roropa mā toh repe, āpuruhpyry tao jahtao.

¹⁸ Otara kara. Tākye rokē ase Kyrixtu poko imehnō tamorepase ahtao, jumoxike exiketomo a tamorepase toto ahtao, ypyno exiketomo a tamorepase toto ahtao roropa. Tākye exikehpyra ase tamorepase imehnō ahtao, enara.

¹⁹ Jezu Kyrixtu Zuzenu ymaro mana. Jakorehmāko mana. Jakorehmāko roropa matose ypoko Ritonōpo a ōtururukōke. Naeroro zuaro ase tūtāko ropa ase āpuruhpyry tae. Morara exiryke tākye ase.

²⁰ Ynara se ase, yronymyryme Kyrixtu omipona se ase. Orēpyra jexiry se ase Ritonōpo nyrohmanohpotopōpyry poko ya, kokoro rokene ekurehpyra jehtohme. Seromaroro kuhse enaromyra se ase. Kure Kyrixtu riry se rokē ase, orihpyra ro jahtao ro, toorihse jahtao ro, enara.

²¹ Oty kure ya sero nono po? Emero motye Kyrixtu kure ya mana. Naeroro toorihse jahtao kurehxo exīko ase imaro exikehpyra jexiryke.

²² Yrome orihpyra jahtao erohnōko ro ase. Ritonōpo nyrohmanohpotoh kurā poko ro ase. Orihpyra jahtao imehnō Kyrixtu enetupuhnōko mana jomiry etaryke tyra xine. Morara exiryke imenekary waro pyra ase, jorikyry, orihpyra jexiry, enara.

²³ Asakoro kure ya mana. Sero nono rumekary se ase, Kyrixtu maro jehtohme. Morara kurehxo ya repe.

²⁴ Yrome oya xine kurehxo orihpyra jexiry aporo ākorehmatohkōme.

²⁵ Moro enetupuhnōko ase. Naeroro orihpyra ase aporo amaro xine jehtohme. Āmorepatorŷko ase zuarohxo oehtohkōme, tākye roropa oehtohkōme Ritonōpo enetuputyry poko oya xine.

²⁶ Morarame tākye kuhse exīko matose, amaro xine toehse ropa jahtao kure jexiryke oya xine. “Imehxo mā Jezu Kyrixtu,” āko matose orihpyra jexiryke, imarō oexirykōke.

²⁷ Ynara se ase oya xine, zae oehtohkō se ase. Kyrixtu omipona nymyry oexirykō se ase. Morarame aomipona awahtao xine orēpyra Jezu enetupuhnōko matose. Mame amaro xine jahtao, amaro xine pyra jahtao roropa ynara matose Ritonōpo omipona. Ynara etary se ase opoko xine imehnomo a. “Piripo pōkō orēpyra mā toto Ritonōpo omipona. Atakorehmāko roropa mā toto imehnō amorepary poko Kyrixtu enetupuhpotohme eya xine,” āko mā toto ya opoko xine.

²⁸ Ozehnotokō zuno pyra ehtoko. Mokaro motye kuhse orēpyra Ritonōpo mana. Naeroro orēpyra rokē ehtoko kokoro rokene. Morarame enaromyra oexirykō eneryke tyra xine typoremākaporykō enetupuhnōko mā toto. Apotoimo htaka tyrirykō enetupuhnōko mā toto. Yrome tōmipona se exiketō pynanohnōko Ritonōpo mana. Moro enetupuhnōko roropa mā toto. Naeroro ākorehmatorŷko Ritonōpo mana, poremāpyra oehtohkōme jūme imaro oehtohkōme roropa.

²⁹ Tymenekase matose Ritonōpo a tōmipona oehtohkōme. Kyrixtu poetoryme matose erohnōko, Kyrixtu enetuputyryke oya xine oesēkōme. Etuarimāko roropa matose ipoetoryme oexirykōke.

³⁰ Pake josanusasene yzehnotokomo. Josanumary meneatosene. Moro waro matose. Seromaroro, josanusmāko ro mā toto. Morararo mā toto, ōsanumatorŷko Kyrixtu poetoryme oexirykōke.

2

Penekehpyra Kyrixtu exiryke kuakorehmanekōme nymyry toehse

¹ Orēpyra matose Kyrixtu poetoryme toehse oexirykōke. Opyno xine toexiryke ākorehmatorŷko Kyrixtu mana torētyke pyra oehtohkōme. Ritonōpo Zuzenu Kurā mā āmorepatorŷko okurohtao xine. Imehnō Jezu poetory rīko matose kure. Toto pyno roropa matose.

² Morara exiryke ajohpāme sã oxisã osenetupuhtoko. Oxisã roropa imehnō pyno ehtoko. Oxisã õsenetupuhtohkō ahtao jākyemāko matose.

³ “Imehxo ase, imehnō motye,” kara ehtoko. Imehnō motye kure oexirykō poko epyrypara ehtoko. Toto maro oxiekyryme sã ehtoko. Kure tyritoko toto, otuisarykōme samo.

⁴ Osepyno rokē pyra ehtoko. Imehnō akorehmatoko.

⁵ Jezu Kyrixtu osenetupuhtoh sã osenetupuhtoko.

⁶ Moino ro Ritonōpome Jezu Kyrixtu kynexine.

Mame: “Asã tuisame se rokē ase Papa, ahnome jexiry se pyra ase,” kara ynororo Tummy a.

⁷ Tamoreme tuisame toehtoh turumekase eya sero pōme toehtohme imehnō akorehmaneme roropa toehtohme.

Mame ahnome tonuruse kysã xine ehtohme.

⁸ Mame orēpyra toexiry turumekase Tummy omipona toehtohme ipunaka toorikyry ponāmero.

Tummy omihpyry ae ro Jezu kynorihne.

Wewe axikahpyry pokona toxixihmase, iiryryryme aexihpyry samo.

⁹ Morara exiryke emero motye tuisamehxo Jezu tyrise Ritonōpo a, tymaro aehtohme.

Tuisa esety ke tosehapse roropa ynororo Ritonōpo a ime aexiry enetupuhtohme imehnomo a emero.

¹⁰ Morara exiryke kure Jezu riry poko tosekumurukō po porohnōko mā toto kapuaōkō emero te, sero nono pōkomo, aorihtyã roropa.

Emero porohnōko tosekumurukō po mā toto.

¹¹ “Omoro mase yna esēme Jezu Kyrixtu,” āko mā toto imehnō netaryme emero.

“Kure Ritonōpo mana. Kumykōme mana.

Emero motye orēpyra mana,” āko roropa mā toto.

Ritonōpo poetory tō saerehkane sã mā toto

¹² Etatoko pahne wekyry tomo, opyno xine ase. Amaro xine jahtao jomiry mymoitone. Naeroro moro motye seromaroro jomipona ehtoko amaro xine pyra ro jahtao. Ritonōpo nyrohmanohpotopōpyry poko erohtoko. Tomeseke ehtoko roropa aomipona oehtohkōme. Ritonōpo zuno ehtoko. “Arypyra,” kara ehtoko eya, opynanohkepyra xine aehtohme.

¹³ Ynara exiryke okurohtao xine mā Ritonōpo, ākorehmatorŷko mana tōmipona se oehtohkōme. Tyjमितunuru ekarōko oya xine mana, tōmipona oehtohkōme, enara.

¹⁴ Mame emero rokē poko awahtao xine, atakirimara ehtoko. Oseosezuhpyra ehtoko roropa,

¹⁵ tyryrypyhpyke pyra oehtohkōme imehnomo a, okurohtao xine roropa zae oehtohkō waro oehtohkōme. Iiryryrymākō rānao matose. Ajohpākō rānao sero nono po matose roropa. Naeroro Ritonōpo poenōme sã ehtoko kure rokē ehtoko. Xirikuato osenēko koko. Moro saaro matose

zae awahtao xine Jezu Kyrixtu omipona iirypyrymākō rānao awahtao xine, zae oehtohkō enēko mā toto.

¹⁶ Ritonōpo omiry kurā ekarotoko eya xine, orihp̄yme toto ehtohme Jezu enetuputyryke tyaa xine. Morara awahtao xine tākye kuhse ase exīko opoko xine Kyrixtu oepiry ropa ahtao. Zuario exīko ase. Jerohtopōpyry amaro xine toiparo rokē pyra exiry waro exīko ase.

¹⁷ Otarāme okynā pyra jetapāko onenetupuhpynō mana. Yrome jorikyry ynekaroryme mana Ritonōpo a, orēpyra jerohtopōpyryke amaro xine. Yrome otara kara. Tākye ro ase jorikyryhtao ākorehmatohkōme Jezu enetuputyry poko oya xine. Tākye oexirykō se ase roropa moro poko.

¹⁸ Tākye oexirykō se ase roropa toorihse jahtao. Emynyhmarā ehtoko ypoko. Tākye ehtoko ysamo.

Timoteu poko Epaporotitu poko roropa

¹⁹ Okynā pyra Timoteu enyokyry se ase oya xine, aropory se Ritonōpo ahtao. Oenese xine aropory se ase kure oehtohkō ekaropose oya xine, zuaro jehtohme, tākye jehtohme.

²⁰ Timoteu opyno xine yronomyryme mana ysaaro. Imep̄y pyra mana. Isā exikety pyra mana.

²¹ Imehnō mā emero toerohtohkō poko rokē osenetupuhnōko mā toto. Jezu Kyrixtu omiry ekarory poko osenetupuhpyra mā toto. Typoko xine rokē osenetupuhnōko mā toto.

²² Yrome Timoteu mokaro sā pyra mana. Erohketyme nymyry mana. Kure mana, zuaro matose. Ymaro erohnōko mana omi kurā poko imehnō amorehpary poko Jezu poko. Umūkurume sā Timoteu nase. Jūme sā ase roropa.

²³ Morara exiryke enyokyry se ase oya xine. Yrome otara exīko hano. Otarāme āpuruhpyry tae tūtāko ropa ase zuaro pyra ase. Zuario jahtao rokē enyohnōko ase oya xine ouruse xine.

²⁴ Kuesēkō jamitunuru enetupuhnōko ase. Jytory se ase roropa oenese xine. Kuesēkomo a: “Ytoko,” kary momohnōko rokē ase jytotohme.

²⁵ Kuakorōkō aropōko ropa ase oya xine, Epaporotitu. Pake menehpōtone jakorehmaneme. Ymaro toerohse ynororo omi kurā ekarory poko. Urumekara ro mana. Jepeme nymyry mana.

²⁶ Oenese xine toytory se mana. Toemynyhmasē ynororo opoko xine, akuruhtatopōpyry poko totase oya xine exiryke. Ynara tykase ynororo: “Toorihse Epaporotitu mā otarame, āko toh mā ypoko,” tykase ynororo. Morara exiryke toemynyhmasē ynororo opoko xine.

²⁷ Itamurume kure pyra nexiase. Orikyīse nexiase. Yrome ipyno Ritonōpo nexiase. Ipyno rokē pyra, ypyno roropa nexiase omuhpe jexiryino.

²⁸ Morara exiryke yronomyrymehxo Epaporotitu enyokyry se ase oya xine enetohme ropa oya xine. Tākye matose exīko mokyro eneryke ropa oya xine. Morarame tākye toehse awahtao xine emynyhmarahko exīko ase roropa.

²⁹ Naeroro mokyro eahmatoko oesaka xine aytotohme. Tākye ehtoko imaro ākorōkōme exiryke, Kuesēkō poetoryme exiryke. Morara ehtoko emero Epaporotitu panōkomo a. Kure rokē tyritoko toto. Morararo ehtoko emero, Jezu poetory tō maro. Kure rokē tyritoko toto.

³⁰ Toorikyry zuno pyra Epaporotitu nexiase. Jakorehmarā mexiatose moe oexirykōke. Yrome imep̄y menyokyatose jakorehmatohme eya.

Osepyno pyra nexiase. Jakorehmase Kyrixtu omi poe takuruhtary ponãmero.

3

Zae ehtoh poko Ritonõpo a

¹ Morarame jakorõ tomo, atãkyematoko Kuesëkõ poetoryme oexirykõ poko. Penekehpyra ase morara kary poko ya. Apitoryme morara ymeroase onenerykõme. Oty katohme? Arypyra, ynymerohpyry omipona awahtao xine kure rokë exïko matose.

² Tomeseke ehtoko popyra ehtoh poko exiketõ poko. Kaikuxi sã oryhmarykõ se rokë mã toto. “Aïkõpotapihpyry isahkatoko kure oehtohkõme Ritonõpo a,” äko mã toto. Opükõ sahkapyry se toh mã repe. Tuario ehtoko mokaro poko. Zae pyra exiketõ mokaro.

³ Yrome mokaro sã pyra sytatose. Kukurohtao xine tukurãkase kuexirykõke. Ritonõpo Zuzenu poe Ritonõpo poko sytatose. Atãkyemãko sytatose Jezu Kyrixtu poetoryme kuexirykõke. Kupükõ sahkary tõkehko, kuakorehmara xine ipunaka kure kyrirykõ poko Ritonõpo a. Moro waro sytatose.

⁴ Kynyrihpyrykõ poko kure toehse kuahtao xine toiparo rokë enetupuhnõko sytatose. Kynyrihpyrykõ kure ahtao Ritonõpo a imehnõ motye kure jexiry, imehnõ motye kure jehtoh poko tukuhse ya exiryke. Tuhke tyrise ya kure jehtohme Ritonõpo a.

⁵ Jenurutopõpyry poe 8me tõmehse jahtao waïpotapihpyry tysahkase Ritonõpo poetoryme jekarotohme. Izyraeu paryme ase, Pëjamí paryme. Juteume nymyry ase, juteume aja exiryke, Papa roropa. Zae Ritonõpo nymeropohpyry poko tamorepase ywy, parixeume toehse ywy.

⁶ Orëpyra exiase juteu tamuxiry tõ omipona. Toto omiry onurumekara exiase. Yrome azahkuru exiase, Jezu poetory tõ tyryhmase ya. Zaëkara sã toh nexiase ya. Mame zae jehtohme Moeze nymerohpyry omipona exiase yronymyryme repe.

⁷ Yrome seromaroro Kyrixtu pyno toehse ywy. Naeroro morohne kure jehtopõpyry kehko emero ipune pyra toehse ya, Kyrixtu rokë pyno toehse jexiryke.

⁸ Eya osekarõko ase, jesëme toehse ynororo exiryke. Aomipona se rokë ase ipunaka. Emero motye kure kuhse ynororo ya. Naeroro kure jehtopõpyry typahse ya emero. Emero turumekase ya aomipona jehtohme. Naeroro Kyrixtu poko ypenetaryke ya emero turumekase ya, typahsëme rokë toehse exiryke ya, Kyrixtu apoitohme rokë ya.

⁹ Kyrixtu maro nymyry toehse ywy. Apitoryme, zae ase Ritonõpo a, tamuxi tõ omipona jexiryke, tykase ywy repe. Yrome seromaroro ynara zuaro toehse ywy, Kyrixtu enetuputyryke rokë ya tukurãkase ywy. Ritonõpo ynara äko: “Tukurãkase mase Umükuru enetuputyryke oya,” äko Ritonõpo ya.

¹⁰ Seromaroro toiro se rokë ase. Kyrixtu omipona se rokë ase. Orëpyra ynororo. Tyjamtunuru ke tõsemãse ropa ynororo toorihxïpo. Naeroro ijamtunuru se ase roropa ukurohtao. Toetuarimase ynororo kypynanohtohkõme Tummy omi poe. Morararo Kyrixtu osanumatopõpyry sã josanumary se ase imehnõ amorepary poko. Tummy omipona toehse ynororo toorikyry ponãmero. Morararo ase Kyrixtu omipona se ase jorikyry ponãmero.

¹¹ Isaaro jësemākāko ropa Ritonōpo mana toorihse jahtao. Moro se ase, moro eraximāko ase roropa.

Tururume ytoketō sã, “Kure mase,” katoh poko

¹² “Kyrixtu sã toehse ywy, aomipona toehse ywy,” kara ase, Jezu sã exipyra ro jexiryke. “Kure rokē ase tyrypyhpyke pyra,” kara roropa ase. Yrome Kyrixtu a typynanohse ywy tymaro jehtohme. Naeroro aomipona se rokē ase, onurumekara ase. Kure rokē se ase. Morara jehtohme typynanohse ywy Jezu Kyrixtu a.

¹³ Jakorō tomo: “Kokoro rokē Kyrixtu omipona rokē ase,” kara ase imehnomo a. Yrome pake iirypyryme jehtopōpyry poko osenetupuhpyra ase. Moro poko wenikehnōko ase. Taroino Ritonōpo omipona jehtoh poko osenetupuhnōko ase yronomyryme, jūme orihpýme jehtohme imaro. Aomipona se ase jetuarimaryhtao ro.

¹⁴ Tururume ytokety tophome ytōko axiny osema etyhyry pona, osemazuhme toeporehkatohme, “Kure mase,” kary etatohme tyya. Mokyro sã jexiry se ase. Toiro se rokē ase. Ritonōpo omipona se ase yronomyryme, “Kure mase,” kary etary se jexiryke Ritonōpo a sero etyhyry po. Mame jūme imaro exīko ase kapu ao toahmase jexiryke Kyrixtu a. Jūme imaro exīko ase Jezu Kyrixtu enetuputyryke ya.

¹⁵ Kyrixtu omipona kuahtao xine zae sytatose. Moro waro matose. Naeroro kokoro rokē aomipona sehtone. Yrome otarame toitoine matose aomipona se hkopyra. Morara awahtao xine otuarōtanohtorýko Ritonōpo mana zae zuaro oehtohkōme.

¹⁶ Aomipona kuahtao xine kure. Pake Ritonōpo nekarotopōpyry ae ro sexiatose. Moro saaro sehtone seromaroro aomipona.

¹⁷ Jakorō tomo, zae jehtoh ipoenohoko. Zuaro ehtoko. Ysã Ritonōpo omipona exiketō enetoko yna sã oehtohkōme.

¹⁸ Tuhkākō nae zae pyra exiketomo. Mokaro poko kuuruatosene. Yxitary se ase mokaro poko oururukohtao. Kyrixtu zehno exiketōme mā toto. Exixihmatopōpyry eunohnōko mā toto.

¹⁹ Typenetatohkō poko se rokē mā toto. Ritonōpo oneahmara mā toto. Ihximyra mā toto tyrypyrykō kahpyry poko. Ipoko epyrypāko mā toto kure ehtoh poko samo. Senohne poko osenetupuhnōko mā toto, onenetupuhpynō penetatoh poko tōkehko osenetupuhnōko mā toto. Naeroro ameke rokē exīko mā toto Ritonōpo a. Etuarimatoh taka omōnōko mā toto.

²⁰ Yrome kuesarykō kapu ao mana Ritonōpo esao. Moro poe Kuesēkō Jezu Kyrixtu oehnōko ropa mana kypynanohnekomo. Tākye rokē sytatose aepyry ropa eraximāko.

²¹ Tyjamitunuru ke Jezu Kyrixtu mā imehnō poremākapory waro emero porehme tōmipona toto ehtohme. Mame tyjamitunuru ke ro kuokokō myakamāko mana, kurā ke. Sero nono po kuahtao xine jamihme pyra sytatose. Yrome kuokokō myakamāko kurā ke mana, tokoke kurā ke kuehtohkōme. Orihpýme exīko sytatose jūme.

4

“Osepyno ehtoko,” katopōpyry Pauru a

¹ Morara exiryke jakorō tomo, porempāpyra ehtoko Kuesēkō omipona oexirykō poko. Opyno xine ase yronomyryme. Oya xine jytory se ase.

Täkye ase opoko xine kure oexirykōke ya. Ritonōpo nekarohpyryme matose ya, jerohtamitume matose.

² Ynara āko ase oya Ewotia, oya roropa Sŷtyke, ajohpāme sā oxiehno pyra ehtoko. Osepyno ehtoko atakorōme oexirykōke, Jezu poetoryme oexirykōke.

³ Oya roropa jakorehmane ynara āko ase, mokaro nohpo tō zuruko, Ewotia, Sŷtyke, enara, oxiehno pyra toto ehtohme ropa. Itamurume toerohse toto ymaro Jezu poko imehnō amorepary poko. Keremēti roropa toerohse ymaro, tuhkākō jakorehmananō maro. Mokaro esetykō tymerose Ritonōpo papē poko nase, jūme Ritonōpo maro toto ehtohme.

⁴ Typynanohse matose Kuesēkomo a tymaro oehtohkōme. Naeroro täkye ehtoko kokoro rokene. Atākyematoko, āko ropa ase oya xine.

⁵ Emero rokē pyno ehtoko, okynā pyra Kuesēkō oehnōko ropa mana.

⁶ Torētyke pyra ehtoko. Emero poko oturutoko Ritonōpo maro. Opene-tatohkō ekaropotoko eya. Mame: “Kure mase Papa,” kahtoko roropa eya ōtururukohtao.

⁷ Mame torētyke pyra oritorŷko mā Ritonōpo. Otāto? Zuario pyra sytatose repe. Ynororo rokē zuaro torētyke pyra oritohkō poko. Jezu Kyrixtu maro oexirykōke oewomatorŷko mana. Ōsenetupuhkō kurākāko ropa mana. Kyrixtu omipona se rokē exīko matose.

⁸ Mame etatoko pahne jakorō tomo, zae ehtoh poko rokē osenetupuh-toko. Zae ehtoh poko te, kure ehtoh poko te, jamihme pyra exiketō pyno exiry poko, kure imehnō riry poko te, iirypyryme pyra ehtoh poko, imehnō pyno ehtoh poko, kure imehnō riry poko, enara. Morohne poko osenetupuh-toko.

⁹ Ya āmorepatopōpyrykō omipona ehtoko. Jomiry ke kuamorepatosene. Zae jehtopōpyryke roropa kuamorepatosene. Morarame torētyke pyra oritorŷko Ritonōpo mana. Amaro xine exikehpyra roropa mana.

“Kure matose,” katopōpyry Pauru a

¹⁰ Täkye ase ipunaka, Kuesēkō maro jexiryke. Kure mase āko ase eya onenehpohpyrykō poko. Tuhke nuno taropose oya xine repe, yrome seromaroro ypyno oexirykō enepōko ropa matose ya. Pake ypyno mex-iatose. Yrome jakorehmasaromepyra mexiatose. Seromaroro oneneh-pohpyrykō ke jakorehmāko matose. Kure matose.

¹¹ “Tuenikehse ypoko oexirykōke emynyhāmāko ase,” kara ase. Ynara zuaro toehse ywy, emero rokē toehse ahtao torētyke pyra ase. Täkye ro ase tymōkomoke pyra jahtao.

¹² Jetuarimary waro toehse ywy, tymōkomoke pyra jahtao ipunaka. Tymōkomoke toehse ywy roropa pitiko rokē pyra. Naeroro ynara waro toehse ywy, emero rokē toehse jahtao, jetuarimaryhtao roropa, täkye rokē ase. Tuesapare jahtao te, omise jahtao, tuhke tymōkomoke jahtao, tymōkomoke pyra jahtao roropa, täkye rokē ase.

¹³ Kokoro rokē tyjमितunuru ekarōko Kyrixtu ya. Naeroro emero rokē jetuarimaryhtao poremäpyra ase, yjamihtanopyryke Kyrixtu a, tyjमितunuru ke.

¹⁴ Piripo pōkomo, kure matose. Toiro rokē pyra otinerūkō mekarootose ya, arypyra jahtao.

¹⁵ Pake jytoryhtao Masetonia poe amarokō rokē toenupunase ypoko. Omi kurā Jezu poko ekaropitoryhtao ya amarokō rokē wakorehmatose;

amarokō rokē ymaro mexiatose tytineruke jahtao, jetuarimaryhtao, enara. Imehnō tuenikaro rokē toh nexiase.

¹⁶ Toiro rokē pyra Tesaronika po jahtao tineru menehpoatosene ya tytineruke pyra jahtao.

¹⁷ Otinerūkō poko penetara ywy repe. Yrome Ritonōpo nekarory apoiry se ase, oya xine, jakorehmatamitume, otinerūkō tokarose exiryke oya xine ya.

¹⁸ Seromaroro onenehpohpyrykō Eaporotitu a apoi rahkene, porehme. Epo mana. Imotyē roropa mana. Onekarohpyrykō ya onekarohpyryme Ritonōpo a mana. Typoxine sã eya mana. Kure Ritonōpo a mana. Jamaro mana.

¹⁹ Morarame emero ise oehtohkō ekarōko roropa Ritonōpo oya xine mana, emero nae toexiryke, tyamene se pyra roropa toexiryke, Jezu Kyrixtu poetoryme oexirykōke.

²⁰ Naeroro: “Kure mase Ritonōpo. Yna zūme mase. Emero motye, imehxo mase,” kakehpyra sehtone, jūme, enara.

Pauru osekazumatopōpyry

²¹ Mame emero Jezu Kyrixtu poetory tomo a: “Kure pãna matou?” kahtoko. Morararo Jezu poetory tō ymarōkō: “Kure pãna matou?” ãko oya xine mana.

²² Morararo emero Kyrixtu poetory tō tarōkō mã Ìperatu tapyĩ taōkō maro: “Kure pãna matou?” ãko oya xine.

²³ Mame ynara ãko ase Ritonōpo a imaro jotururuhtao opoko xine: “Kure rokē Piripo pōkō tyriko,” ãko ase Kuesēkō Jezu Kyrixtu a. Enara.

KOROXI Pauru Nymerohpyry Koroxi pōkō Neneryme Colossenses Ekarotopo

Pata Koroxi kynexine Azia po, seroae Turukia nonory po. Morotōkō Jezu poetoryme toehse kynexine Epapura namorepatopōpyry etaryke tyya xine omi kurā poko Jezu Kyrixtu poko (Koroxi 1.7; 4.12).

Sero pape tymerose Pauru a āpuruhyry tao tahtao Roma po (Koroxi 4.3,10,18). Mame Pauru tuaro toehse ajohpe amorepatōkō poko. Azahkuru Jezu poetory tō amoreparry se toh kynexine (Koroxi 2.8,16-23). Naeroro tynmerohpyry sero taropose eya Jezu poetory tō Koroxi pōkō neneryme, tuaro toto ehtohme, zae Jezu ehtoh poko, Epapura namorepatopōpyry omipona toto ehtohme ropa. Ynara tamorepase eya: Jezu Kyrixtu rokē kypynanohtorŷko mana; ynoro rokē kyyrypyrykō korokāko mana; enetuputyryke kyya xine Kuesēkōme ipoetoryme exiko sytatose. Kyrixtu maro sero nono tyrise Ritonōpo a, Kyrixtu maro sero nono pōkō enehnōko ropa mana tymaro kuehtohkōme. Kyrixtu maro kuahtao xine jūme isene exiko sytatose.

Tynmerohpyry ae toto amorepāko Pauru mana osenekunohpoppyra toto ehtohme onekunohtōkomo a. Ritonōpome nymyry Jezu mana, sero ekarōko mana. Naeroro tomeseke sehtone ajohpe exiketō omipona pyra kuehtohkōme.

Sero pape ao

Osekarotopo 1.1-2

Aotururu Ritonōpo a Koroxi pōkō poko 1.3-14

Omi kurā Jezu Kyrixtu poko 1.15–3.4

Jezu maro ahtao tyrisenā samo 3.5–4.6

Aosekazumatopo, kure toto ripotoh roropa 4.7-18

Pauru nymerohpyry Koroxi pōkō neneryme

¹ Nynmerohpyry moro onenerykōme. Ywy ase Pauru.

Ritonōpo nymenekahpyryme ase, Jezu Kyrixtu poko imehnō amorepaneme. Taro Timoteu nase ymaro. Kuakorōkōme ynororo Jezu enetuputyryke eya.

² Ritonōpo poetoryme matose, Koroxi pōkomo. Wekyryme matose, Kyrixtu enetuputyryke oya xine. Zae roropa matose, Kyrixtu omipona.

Kure rokē oriporykō se ynanase Ritonōpo a, Kumykomo a, ipoe torētyke pyra oehtohkōme.

“Kure mase Papa Kapuaono,” kary poko Ritonōpo a

³ Ynara āko tarōkō yna a opoko xine: “Koroxi pōkō Jezu Kyrixtu omipona mana yronymyryme. Ritonōpo poetory pyno roropa mā toto ipunaka,” āko toto yna a.

⁴ Naeroro opoko xine yna otururuhtao Ritonōpo maro: “Kure mase Papa Kapuaono,” āko ynanase Jezu Kyrixtu Kuesēkō zummy a.

⁵ Moino ro zae omi etapitotopōpyry poe ro oya xine Jezu Kyrixtu poko, imeīpo Ritonōpo maro kuexirykō poko metatose. Imaro oehtohkō momohnōko matose. “Ymaro exiko matose,” katopōpyry Ritonōpo a

onytyoromara mana. Naeroro ipoetory pyno matose. Oesëkõme Jezu enetupuhnõko matose, enara.

⁶ Kure kyritorÿko Ritonõpo mana. Kure imehnõ rïko roropa mana. Morara kary totase oya xine. Morara kary etaryke oya xine zae aehto waro matose. Imehnõ amorepãko matose emero pata tõ poro. Morarame õmiryko etaryke tyya xine asã xine Ritonõpo enetupuhnõko mã toto. Kure Ritonõpo orirykõ enetupuhtho sã oya xine enetupuhnõko mã toto. Kure toto rïko Ritonõpo mana. Imaro toehtoikõ momohnõko roropa mã toto.

⁷ Eapapura kynexine ãmorepanekomo, kure Ritonõpo orirykõ poko. Mokyro pyno ynanase yronomyryme. Jezu Kyrixtu poetoryme nymyry ynororo. Zae ãmorepatorÿko mana Kyrixtu poko. Ækorehmatorÿko roropa mana yna esahpyo.

⁸ Yna zuruase mokyro opoko xine: “Ritonõpo Zuzenu poe imehnõ pyno mã toto yronomyryme,” tykase ynororo opoko xine.

⁹ Naeroro mokyro omiry totase yna a exiryke oturukehpyra ynanase opoko xine Ritonõpo netaryme: “Koroxi põkõ akorehmako Papa typoko xine õsenetupuhtho waro toto ehtoime. Zae ehto poko tuaro tyriko toto popyra ehto poko pyra toto ehtoime. Ouzenu a toto amorepapakõ Papa,” ãko ase Ritonõpo a.

¹⁰ Mame Ritonõpo poe zae ehto waro awahtao xine aomipona exïko matose. Ritonõpo zamaro matose exïko. Kure rokë imehnõ rïko roropa matose, pohto rokë pyra. Mame Ritonõpo warohxo exïko matose.

¹¹ Ynara ãko ynanase Ritonõpo a: “Papa Kapuaono emero motye orëpyra mase. Emero omiry motye õmiry kure mana. Naeroro Koroxi põkomo a ajamitunuru ekarõko mase jamihme toto ehtoime, penekhepyra roropa toto ehtoime opoko, tãkye toto ehtoime toetuarimarykõhtao ro,” ãko ynanase.

¹² Saerehkane esëme Ritonõpo mana. Zae exiketõ esëme roropa mana. Ipoetry tõ roropa zae mana. Tynekarory kurã kurãkãko Ritonõpo mana ekarotohme typoetry tomo a. Moro eraximãko sytatose. Naeroro tãkye ehtoko. “Kure mase Papa,” kahtoko. Tukurãkase matose Ritonõpo a tymaro oehtoikõme, imehnõ Jezu poetry tõ maro, tuisame exikety Jezu tooehse ropa ahtao.

¹³ Tyrypyrykõ poko exiketõ esëme joroko tamuru mana. Ipoetry tõ iiryryryme mana. Tyrypyhykyke sexiatose roropa. Joroko tamuru omipona sexiatose. Yrome kypynanopyatose ropa Ritonõpo, Tumükuru poetoryme kuehtoikõme. Tumükuru pyno ipunaka Ritonõpo mana.

¹⁴ Eya tymyhpokase ropa sã sytatose joroko tamuru poetryme pyra kuehtoikõme. Kyyrypyrykõ topehmase eya toorikyry ke kymyakãkõme. Kyyrypyrykõ tykorokase eya mana zae kuehtoikõme.

Jezu Kyrixtu ehto poko, inyrihpyry poko, enara

¹⁵ Ritonõpo osenepyra mana. Morara exiryke Tumükuru tonehpõse eya sero nono pona zuaro kuehtoikõme. Isã Imükuru mana ipunaka. Apitoryme tonuruse ynororo Ritonõpo mükurume. Eya emero tyriposë Ritonõpo a. Tynyrytyã motye kure ynororo Ritonõpo mükurume toexiryke.

¹⁶ Emero tyrise eya Tummy omi poe, kapuaõkõ tyrise eya, xixi, xirikuato tõkehko. Nono põkõ roropa tyrise eya Tummy jamitunuru ke, senohne otyro tõkehko. Osenehnõ tyrise roropa eya, joroko tõ tuisary, ahno

tuisary, pata esã roropa, kutuisarykõ roropa, kowenu tõ roropa, enara. Emero tyrise eya Kyrixtu omipona ehtohme emero porehme.

¹⁷ Sero põkõ pyra ro ahta Kyrixtu nae ro ehse. Morara exiryke Jezu poe toehse kehko. Jezu hnao kymarokõ pyra exiry. Mame Jezu poe ro senohne enahpyra mana.

¹⁸ Kupuhpyrykõme sã Jezu mana Kuesëkõme exiryke. Zokome sã sytatose ipoetoryme kuahtao xine. Jezu poe isene toehse sytatose. Ritonõpo mükuru imehxo mana. Tõsemãse ropa ynororo toorihxõpo. Tõsemãkapose ropa Ritonõpo a emero motye Jezu ehtohme. Morara exiryke toorihse kuahtao xine ësemãnõko ropa sytatose kure Ritonõpo ritohme jũme.

¹⁹ Tamoreme Tumükuru poko Ritonõpo tõsenetupuhse: “Umükuru tuisamehxo tyrõko ase ysamo,” tykase Ritonõpo tyya rokene. Naeroro oxisã mã toto, Ritonõpo nymyryme Imükuru exiryke.

²⁰ Ritonõpo zehno sero põkõ kynexine iirypyryme toehse toexirykõke. Toto zehno toehse Ritonõpo roropa. Naeroro ynara tõsenetupuhse Ritonõpo: “Umükuru emero kurãkatõme tyrõko ase oxiekyryme sã toto ehtohme ymaro,” tykase. Mame oxiehno pyra tyripose ropa toto eya tyehno pyra roropa, Jezu exixihmatopõpyry pokoino wewe pokona. Mame toto zehno pyra toehse Ritonõpo Jezu orihtopõpyry ke, nono põkomo, kapuaõkomo, enara.

²¹ Amarokõ roropa Ritonõpo epeme pyra mexiatose. Ise pyra mexiatose ipunaka, oorypyrykõ pokoino. Oorypyrykomo a rokë tuaro mexiatose roropa.

²² Yrome seromaroro Tumükuru orihtopõpyry pokoino õsenetupuhtokõ tyrisenã sã tyrise ropa Ritonõpo a typyno oehtokõme, tymaro oehtokõme roropa, kure oehtokõme iirypyryme pyra, zae rokë oehtokõme, enara.

²³ Naeroro amorepatopõpyrykõ onurumekara ehtoko. Orëpyra ehtoko Kuesëkõ Jezu enetuputyry poko oya xine. Penekehpyra ehtoko ipoko. Osenekunohpopyra ehtoko ajoajohpãkõ omiry etaryhtao oya xine. Ritonõpo maro oehtokõ momohnõko matose oesëkõme tonetupuhse oya xine exiryke. Omi kurã etaryke oya xine menetuputyatose. Pake moro omi kurã poko kuamorepatosene. Seromaroro moro omi kurã poko imehnõ amorepãko tuhkãkõ mana emero pata tõ poro.

Pauru erohtopõpyry Jezu poetory tõ akorehmary poko

²⁴ Tãkye ase jetuarimary poko ãkorehmatohkõme. Kyrixtu toetuarimase typoetory tõ kurãkatohme tyya, kukurãkatohkõme. Naeroro Kyrixtu akorehmãko sã ase jetuarimary ke ipoetory tõ kurãkary poko.

²⁵ Ritonõpo poe Jezu enetupuhnanõ akorehmaneme ase. Eya tyrohmanohpose ywy ãkorehmatohkõme. “Jomiry kurã poko imehnõ amorepako emero pata tõ poro,” tykase ya.

²⁶ Pake Ritonõpo osenetupuhtopõpyry waro pyra sero põkõ nexiase. Tuenikaroro rokë toh nexiase Ritonõpo osenetupuhtopõpyry poko. Yrome seromaroro tõsenetupuhtopõpyry tokarose rahkene tonetupuhnanomo a.

²⁷ Ynara tõsenetupuhse Ritonõpo: “Juteutõkaramẽ awahtao xine ro Kyrixtu amaro xine mana. Morara exiryke imaro tuisame exõko matose,” tykase. Moro poko onetapitopyra sexiataose aporo tokare pyra exiryke. Seromaroro moro omi kurã ekarory se mana emero netaryme.

²⁸ Morara exiryke Kyrixtu poko oturukehpyra ynanase emero pata tō po. Morotōkō amorepāko ynanase. “Tomeseke ehtoko Jezu enetuputyry poko ekurehpyra oehtohkōme. Tokurehse awahtao xine apotoimo htaka ytōko matose,” āko ynanase eya xine. Tuaro exiketō sã toto amorepāko ynanase Kyrixtu poko, ynara kary se yna exiryke Ritonōpo a: “Moxiã orēpyra mã toto Jezu pyno toexirykō poko, aomipona toexirykō poko, enara, Kyrixtu maro toehse toexirykōke,” kary se ynanase Ritonōpo a.

²⁹ Naeroro erohnōko ase yronymyryme. Etuarimāko ase roropa repe. Yrome tyjमितunuru ekarōko Kyrixtu ya mana tōmipona jehtohme. Emero motye orēpyra Kyrixtu omiry mana. Mame tyjमितunuru ekaroryke ya imehnō amorepāko ase.

2

¹ Jerohtopōpyry poko oururukō se ase zuaro oehtohkōme. Yronymyryme erokuase ākorehmatohkōme, Raotisea pōkō roropa akorehmatohme, imehnō roropa juaro pyra exiketō akorehmatohme roropa.

² Yronymyryme toerohse ywy toto jamihtanohtohme, Jezu omipona toto ehtohme. Imehnō Jezu poetory pyno toto ehtohme roropa. Itamurumehxo zae omi waro toto exiry se exiase orēpyra toto ehtohme Jezu enetuputyry poko eya xine. Morara ahtao: “Otarāme enetupuhnōko ase,” kara exīko mã toto. “Otarāme aomipona se pyra ase,” kara roropa exīko mã toto. Mame Ritonōpo osenetupuhtopōpyry waro exīko mã toto, Kyrixtu nymyry waro exīko roropa mã toto. Ritonōpo namorepary emero pyra jarao kyya xine mana.

³ Kyrixtu maro kuahtao xine Ritonōpo namorepatoh warohxo exīko sytatose. Tupimākō waro exīko sytatose. Ritonōpo osenetupuhtoh enetupuhnōko sytatose, zae ehtoh enetupuhnōko sytatose, zae pyra ehtoh roropa enetupuhnōko sytatose.

⁴ Naeroro etatoko pahne, osenekunohpopyra ehtoko ajohpākomo a. Otarāme imehnomo a mokaro omiry kure repe, yrome zae pyra mã toto. Ajohpe mã toto oenekunopyrykō se toexirykōke.

⁵ Amaro xine pyra ase taro, yrome opoko xine osenetupuhnōko ase. Tākye ase roropa opoko xine, orēpyra oexirykōke. Atakorehmāko matose orēpyrahxo Kyrixtu enetuputyry poko oya xine. Moro poko tākye kuhse ase.

Kyrixtu maro kuexirykō poko

⁶ Jezu Kyrixtu tonetupuhse oya xine oesēkōme. Naeroro onytyromara ehtoko. Aomipona rokē ehtoko, oesēkōme tonetupuhse oya xine exiryke.

⁷ Wewe tymise exikety sã ehtoko. Orēpyra Kyrixtu enetuputyryke oya xine orēpyra aomipona exīko matose. Itamurumehxo enetupuhtoko. Āmorepatopōpyrykō omipona ehtoko. Mame: “Kure mase Papa. Yna pyno mase ipunaka,” kakehpyra ehtoko Ritonōpo a.

⁸ Tomeseke ehtoko typoetoryme oripopyra xine imehnō ehtohme. Otarāme okuhtorỹko mã toto ahno namorepatopōpyry ke oenekunohkōme repe. Kytamurukō omihpyry poko āmoreparykō se mã toto Ritonōpo se pyra aexityā omihpyry poko roropa repe. Toiparo rokē āmorepatorỹko mã toto. Aomirykō omipona pyra ehtoko Kyrixtu poe pyra toto exiryke.

⁹ Ritonõpo, Kyrixtu maro oxisã mã toto. Kyrixtu tonuruse ahnome kuamorepatohkõme Ritonõpo poko, aomiry poko, enara. Naeroro Kyrixtu eneryke kyya xine Ritonõpo waro sytatose.

¹⁰ Amarokõ roropa Kyrixtu omipona awahtao xine Ritonõpo jami-tunuru nae matose. Emero motye tuisamehxo Kyrixtu mana. Ritonõpo nenyohyã esẽme mana, joroko tamuru omipona exiketõ esẽme roropa mana.

¹¹ Naeroro Kyrixtu a tyjamtunuru tokarose oya xine oorypyrykõ poko pyra oehtohkõme, tonetupuhse oya xine exiryke. Tyrisenã sã oriatose opükõ sahkyryke pyra. Ōsenetupuhtohkõ tyrisenã sã tyrise exiryke eya oorypyrykõ jamtunuru tonahkapose eya rahkene.

¹² Tõpurihkase awahtao xine Kyrixtu omi poe ōsenetupuhtohkõ xihpyry tonahkase, oorihthokõ samo. Pake oehtopõpyrykõ tonẽse sã mana aorihtyã ekepyry zonẽtopõpyry samo. Mame Kyrixtu õsemãkapory ropa sã Ritonõpo a moro sã ōsenetupuhtohkõ tyrisenã sã tyrise ropa Ritonõpo a. Tyrisenã sã matose Ritonõpo jamtunuru enetuputyryke oya xine.

¹³ Osemazuhme toorihse sã mexiatose. Ritonõpo poko pyra mexiatose ipunaka tyrypyryke oexirykõke, Ritonõpo nymeropohpyry omipona pyra oexirykõke roropa juteutõkaramẽ oexirykõke. Yrome seromaroro ōsenetupuhtohkõ tyrisenã sã tyrise ropa Ritonõpo a. Tyrisenã sã matose. Kyyrypyrykõ tykorokase ropa Ritonõpo a emero porehme.

¹⁴ Kuamoreme xine Ritonõpo nymeropohpyry omipona exisaromepyra sexiataose ipunaka. Kyyrypyrykõ tymerose sã monexiano Ritonõpo nymeropohpyry maro. Yrome morohne topehmase Jezu a emero porehme toxixihmase ahtao wewe pokona kymyakãkõme. Kyyrypyrykõ tykorokase eya rahkene.

¹⁵ Morararo toorikyry ke wewe pokona joroko tamuru jamtunuru tonahkapose eya, tyzehnotokõ esẽ jamtunuru tonahkapose, tuisa tõ jamtunuru roropa tonahkapose eya, enara. Jarao typoremãkapose toto eya imehnõ neneryme. Mame tõmipona tyrise toto eya typoremãkapose toto tyya exiryke emero neneryme.

¹⁶ Morara exiryke imehnõ nyripotoh onymoipyra ehtoko ynara karyhtao oya xine: “Mokarohne onõpyra ehtoko te, senohne onõpyra ehtoko, sero õmepyry ae erohpyra ehtoko, Oseahmatoh Nuno Kasenato ae, osere-matoh ae roropa,” karyhtao.

¹⁷ Morohne poko sexiataose Kyrixtu oehpyra ahtao ro. Yrome morohne ekuhtoh sã rokẽ kynexine imeĩpo ehtoh poko enetupuhpotohme rokene. Seromaroro Kyrixtu tooehse exiryke morohne poko se pyra toehse sytatose. Kyrixtu omipona se rokẽ sytatose toehse.

¹⁸ Ajohpe exiketõ omiry onetara ehtoko ynara karyhtao eya xine: “Popyra matose yna sã pyra oexirykõke,” karyhtao. Morara kananõ onetara ehtoko. Ynara ãko roropa mã toto otarame oya xine: “Omotyẽ xine ase. Ritonõpo poe osenetyase,” ãko. “Tõsenepose Ritonõpo nenyokyhpyry ya. Inenyohyã poetoryme rokẽ sytatose. Seahmatone toto,” ãko roropa mã toto ajohpe rokene. Morara kananõ imehnõ motye osekarõko toh mã repe, tuisamehxo osekarõko roropa toh mã repe. Ajohpe rokẽ mã toto. Tamoreme rokẽ osenetupuhnõko mã toto.

¹⁹ Yrome Kyrixtu Kuesẽkõ enetuputyry turumekase ropa eya xine azahkuru toexirykõke. Yrome kupuhpyrykõme sã Kyrixtu mana Kuesẽkõme exiryke. Zokome sã sytatose ipoetoryme kuexirykõke.

Kuokokō wātanohpōko Ritonōpo mana, kyzehpyrykō maro, kymitykō maro. Moro saaro kuokokō wātanohpory saaro kuakorehmatorŷko Ritonōpo mana orēpyra kuehtohkōme tōmipona, tyrisenā sā kuosenetupuh-tohkō ehtohme roropa.

Kyrixtu maro kuosenetupuhtohkō tyrisenā samo

²⁰ Kyrixtu poe kuosenetupuhtohkō xihpyry tonahse mana aorihyā samo. Tyjमितunuru tokarose roropa kyya xine Ritonōpo a iirypyrymākō ešē tō omiry poko penetara oehtohkōme, joroko tamuru omipona exiketō omiry poko penetara roropa oehtohkōme. Morara exiryke iirypyrymākō ešē tō omiry poko penetara ehtoko.

²¹ Ynara karyhtao eya xine: “Senohne poko pyra ehtoko! Mokarohne onōpyra ehtoko. Morohne anapoipyra ehtoko,” karyhtao eya xine, toto omipona pyra ehtoko.

²² Morohne enahketyme mā kehko. Axītao rokē mā kehko emero porehme. Morohne ahno omiryyme rokē mana, ahno namorepatopōpyryyme rokē roropa mana.

²³ “Tuarohxo mokaro,” āko imehnō mā repe. Yrome Ritonōpo nenyohyā ke Ritonōpo myakamāko mā toto. “Kure mase,” kamexipōko mā toto Ritonōpo nenyohyamo a. Ynara āko roropa mā toto: “Ime pyra kuexirykōke oturusaromepyra sytatose Ritonōpo a. Inenyohyamo a rokē soturutone,” āko mā toto ajohpe rokene. Mame tokokō ryhmāko roropa mā toto, yrome typhenetatohkō onytyromara mā toto.

3

¹ Tōsemākaposē ropa exiketō sā matose Kyrixtu omipona oexirykōke. Naeroro Ritonōpo nekarory poko openetatoko. Kyrixtu poko openetatoko. Tummy maro Kyrixtu typorohse mana, Tummy saaro tuisame toexiryke.

² Naeroro sero pōkō penetatoh poko osenetupuhpyra ehtoko. Kyrixtu osenetupuhtoh sā osenetupuhtoko.

³ Ritonōpo maro Kyrixtu oxisā osenetupuhnōko mā toto. Seromaroro toto osenetupuhtoh saaro osenetupuhnōko matose Kyrixtu omipona oexirykōke. Moro jarao pyra onenetupuhpynomo a, tonēse sā eya xine mana.

⁴ Ōsenetupuhtohkō tyrisenā sā mana Kyrixtu omipona oexirykōke. Orihpŷyme exīko matose Kyrixtu maro. Mame aepyry ropa ahtao, imaro matose oehnōko. Imaro tuisame exīko matose.

Oehtopōpyrykō tyrisenā samo

⁵ Naeroro oorypyrykō poko pyra ehtoko. Openetatohkō poko pyra ehtoko roropa aorihyā samo. Imehnō nohpo poko pyra ehtoko. Atahmākara ehtoko nohpo poko ehtoh poko. Imehnō poko penetara ehtoko. Nohpo tomo, orutua kō poko pyra ehtoko roropa. Iirypyryyme imehnō riry se pyra ehtoko. Toto poremākaposē se pyra ehtoko. Omipona xine xihpyry toto onyripyra ehtoko. Oyamene se xine pyra ehtoko. Kyyamene se kuexirykō xihpyryyme Ritonōpo a mana. Ritonōpo myakamāko sā matose openetatohkō ke oyamene se xine awahtao xine.

⁶ Naeroro tōmipona pyra exiketō zehno exīko Ritonōpo mana. Toto wānohnōko mana.

⁷ Amarokō roropa osepeme mexiatose, iirypyrymākō maro. Morara awahtao xine mokaro penetatoh poko openetatose roropa.

⁸ Yrome seromaroro oorypyrykō irumekatoko. Imehnō zehno pyra ehtoko. Imehnō orutua maro oxipoko pyra ehtoko. Ajojohpe pyra ehtoko roropa. Imehnō oneunohpyra ehtoko. Omi xihpyry poko pyra ehtoko ipunaka.

⁹ Kyrixtu tonetupuhse oya xine ahtao tyrisenā sā ōsenetupuhtohkō exīko ropa mana. Iirypyryme oehstopōpyrykō turumekase oya xine. Naeroro imehnō onenekunohpyra ehtoko.

¹⁰ Tyrisenā sā ōsenetupuhtohkō rīko Ritonōpo mana aomipona awahtao xine. Tōsenetupuhtoh sā kuosenetupuhtohkō rīko Ritonōpo mana. Imēpo toehtoh poko tuarohxo kyritoryko Ritonōpo mana tysā kuehtohkōme, tuaro roropa kuehtohkōme.

¹¹ Kuosenetupuhtohkō tyrisenā sā toehse ahtao imehnō eneryke kyya xine ynara kara sytatose, juteu tō mokaro, kara sytatose. Juteutōkara mokaro, kara roropa sytatose. Mokaro isahkатыāme mā toto, kara sytatose. Onysahkapỹ mokaro, kara roropa sytatose. Atamorepahnō mokaro, kara sytatose. Ituakyry mokaro, kara roropa sytatose. Imehnō namoto tō mokaro, kara sytatose. Tamoreme xine erohketō mokaro, kara roropa sytatose. Kyrixtu omipona mā toto. Enetupuhnōko mā toto, āko rokē sytatose imehnō poko.

¹² Ōsenetupuhtohkō tukurākase Ritonōpo a tōmipona toehse oexirykōke. Opyno xine itamurume kynexine omenekatone roropa typoenōme oehthohkōme. Oorypyrykō tykorokase mana. Naeroro imehnō pyno ehtoko. Kure toto riry poko osenetupuhtoko. “Imehnō motye ase kure,” kara ehtoko. Typoenō pyno nohpō ehtoh sā tomeseke ehtoko imehnō maro. Penekehpyra ehtoko roropa imehnō kure ehtoh eraximary poko oya xine.

¹³ Imehnō akorehmatoko, zae toto ehtohme. Imehnō rypyry iko-rokapotoko Ritonōpo a. Osenetupuhpyra ehtoko popyra oritopōpyrykō poko eya xine. Oorypyrykō korokatopōpyry sā Kuesēkomo a toto rypyry iko-rokapotoko roropa.

¹⁴ Morara awahtao xine zae matose. Morara awahtao xine imehnō pyno ehtoko roropa. Toto pyno awahtao xine atapiakara matose, otumoxike pyra roropa matose. Kyrixtu poe osenetupuhnōko sytatose zae ehtoh poko. Naeroro atapiakara sytatose.

¹⁵ Kure rokē imehnō tyritoko. Torētyke pyra matose exīko Kyrixtu poe. Toahmase matose Ritonōpo a torētyke pyra oehthohkōme, oximaro oehthohkōme toiro zoko samo. Naeroro, “Kure mase,” kakehpyra ehtoko Ritonōpo a.

¹⁶ Kokoro rokē Kyrixtu omipona rokē ehtoko ipunaka. Ipoko osenetupuhtoko okurohtao xine. Zae imehnō amorepatoko Jezu Kyrixtu poko. Zae ehtoh poko ituarōtanohpotoko toto. Oeremiatoko ipoko. “Emero motye tuisame mase Jezu,” kary se awahtao xine: “Omoro rokē mase yna esēme Jezu,” kary se roropa awahtao xine te, tākya awahtao xine okurākakatopōpyrykō poko, morohne poko oeremiatoko Ritonōpo netaryme. “Kure mase,” kakehpyra ehtoko roropa okurohtao xine.

¹⁷ Emero rokē ahtao Kuesēkō Jezu omipona ehtoko. Emero poko oturutoko imaro. Imehnō maro ōtururukohtao oturutoko Jezu netaryme samo. Typynanohse oexirykōke Jezu a: “Kure mase, Ritonōpo,” kahtoko Kumykō Ritonōpo a.

Jezu poetory zae ehtoh poko imehnō maro

¹⁸ Nohpo tomo, oniokō omipona ehtoko. Jezu poetoryme oexirykōke zae matose oniokō omipona awahtao xine.

¹⁹ Orutua komo, opyxiākō pyno ehtoko. Tohne pyra ehtoko toto maro. Opore toto onurupyra ehtoko.

²⁰ Poetohti, Jezu poetoryme oexirykōke omykō omipona ehtoko. Asakō omipona ehtoko roropa. Morara awahtao xine Kuesēkō zamaro matose.

²¹ Typoenōke exiketomo, opoenōkō anaosanumanohpopyra ehtoko ozehno xine pyra toto ehtohme, toto onyporemākapopyra roropa oehthokōme.

²² Tosēke exiketomo, oesēkō omipona ehtoko toto neneryme rokē pyra. Kure oekarotokōme rokē pyra toto omipona ehtoko. Onekunohto pyra roropa ehtoko, Kyrixtu omipona se oexirykōke.

²³ Mame oerokurukō zuno pyra ehtoko. Akīme pyra ehtoko roropa. Sero pō poetoryme rokē pyra matose erohnōko. Kuesēkō omi poe roropa matose erohnōko.

²⁴ Kyrixtu Kuesēkōme nymyry mana. Aomipona erohnōko sytatose. Kuesēkō kuepehmatorỹko mana. Zae rokē kuahtao xine zae rokē kuepehmatorỹko mana.

²⁵ Yrome zae pyra toerohse kuahtao xine, moro sã kuepehmatorỹko roropa Ritonōpo mana, kyyrypyrykō epehpyryme, zae Ritonōpo exiryke kypoko xine.

4

¹ Typoetokamo, zae ehtoko opoetry tomo a. Kure rokē tyritoko toto. Tosēke roropa matose kapu ao. Moro poko wenikehpyra ehtoko.

Amorepatyã poko

² Oturukehpyra ehtoko Ritonōpo a. Tuaro ehtoko òtururukohtao, “Kure mase,” kakehpyra ehtoko Ritonōpo a.

³ Mame òtururukohtao Ritonōpo a, yna poko oturutoko: “Tupime pyra Pauru tō otururu tyriko imehnō amorepatohme òmiry poko, Kyrixtu orihtopōpyry poko yna myakāme,” kahtoko. Morohne poko imehnō zururuke ya āpuruhpyry tao ase seromaroro.

⁴ Yrome zae ro ya mana Kyrixtu poko imehnō amorepatyã ya. Naeroro ynara kahtoko: “Pauru tō akorehmako Papa, kure imehnō amorepatohme, òmiry enetupuhthohme eya xine,” kahtoko Ritonōpo a.

⁵ Jezu poetory tō kara maro awahtao xine tuaro ehtoko toto maro, penekhepyra toto ehtohme. Ekurehpyra ehtoko. Eтары se toto ahtao zuruko toto Jezu Kyrixtu poko.

⁶ Kure rokē oturutoko imehnō maro zuaro exiketō samo, oetarykō poko penekhepyra toto ehtohme. Mame kure imehnō ezukuru waro exīko matose ekaroporyhtao oya xine, Jezu poko onenetupuhpynō ezukuru waro oehthokōme roropa.

Aosekazumatopōpyry ropa poko

⁷ Yna akorōme Tikiku mana. Yzamaro mana itamurume. Yme erohnōko mana yna maro Kuesēkō poetoryme. Aytoryhtao oya xine ourutorỹko mana ypoko.

⁸ Morara exiryke mokyro aropōko ase oya xine, ātākyematohkōme yna ehtoh poko oururukōke eya.

⁹ Imaro Onezimu ytōko roropa mana. Jezu poetoryme ynororo zae roropa ynororo yronymyryme. Yzamaro roropa mana. Oekyrykōme

mã ynororo. Oya xine toytose tahtao xine ourutorÿko mã toto, taro yna ehtoh poko, porehme.

¹⁰ Arixtaku taro mana, ymaro ãpuruhpyry tao. “Kure pãna matou?” kary se ynororo oya xine. Maku roropa morararo. Maku Panape akonome mana. Otarãme ytõko roropa mana oenese xine. Ynymerõhpyry ipoko mapoiatose. “Toytose oya xine ahtao eahmatoko atapyÿkõ taka aytotohme,” ase, ymeroase onenerykõme.

¹¹ Jozue roropa: “Kure pãna matou?” kary se oya xine mana. Jozue esety akorõ Juxitume mana. Juteu tõ mokaro oseruao ro erohnõko mã toto ymaro imehnõ amorepary poko Jezu enetuputyry poko, tosëkõme Ritonõpo enetuputyry poko, enara. Jakorehmaryke eya xine tãkye ase ipunaka.

¹² Eapura roropa: “Kure pãna matou?” kary se oya xine mana. Mokyro oekyrykõme roropa mana. Jezu Kyrixtu omipona exiketyme roropa mana. Oturukehpyra ynororo yronomyryme Ritonõpo a opoko xine Jezu enetuputyry onurumekara oehtohkõme. “Orëpyra Koroxi põkõ tyriko Papa, tuarohxo toto ehtohme zae ehtoh poko. Õmiry zae ehtoh waro tyriko toto. Õmipona ipunaka tyriko toto roropa,” ãko ynororo Ritonõpo a opoko xine.

¹³ Eapura erohtopõpyry ekarõko ase oya xine zuaro jexiryke. Yronomyryme toerohse ãkorehmatohkõme, Raotisea põkõ akorehmatohme roropa, Ijerapori põkõ roropa.

¹⁴ Ruka roropa: “Kure pãna matou?” kary se nase oya xine, Temaxi roropa. Opi warõme roropa ynororo Ruka. Yna zamaro ynororo pitiko rokë pyra.

¹⁵ “Kure pãna matou?” kahtoko Jezu poetory tomo a Raotisea po. Morara kahtoko Nĩpa a imarõkomo a roropa, Jezu poetory tomo a roropa õximomyrykohtao itapyÿ tao.

¹⁶ Sero ynymerõhpyry tonese oya xine ahtao aropoko ropa Jezu potory tõ neneryme Raotisea pona. Morararo ynymerõhpyry, Raotisea põkõ neneryme isekerematoko roropa taropose ahtao oya xine Raotisea põkomo a.

¹⁷ Ynara kahtoko Arakipu a: “Oerohtoh onurumekara exiko otyhkary ponãmero oya, Kuesëkõ nyrohmanohpotopõpyryme exiryke,” kahtoko.

¹⁸ Jemary ke nymyry sero merõko ase, kure pãna matou? Ywy ase Pauru. Wenikehpyra ehtoko ãpuruhpyry tao jehtoh poko.

Kure rokë oriporykõ se ase Ritonõpo a. Enara.

1 TESARONIKA

Pauru Nymerohpyry Tesaronika pōkō Neneryme

1 Tessalonicenses

Ekarotopo

Pata Tesaronika kowenu esaryme kynexine Masetonia nonory po, seroae Kerexia nonory po. Omi kurā Jezu Kyrixtu poko tokarose eya xine exiryke Pauru a Jezu tonetupuhse Tesaronika pōkomo a. Moro toehse Pauru ytotohpōpyry asakoro ahtao. Moro pata po Jezu poetory tō zehno juteu tō kynexine; typatarykō poe Pauru tō taropose eya xine. Naeroro toepase toto Perea pona. Imeīpo Korītu po Pauru ahtao omi toehse eya Timoteu wino Jezu poetory tō poko Tesaronika po (1 Tesaronika 3.6).

Sero *1 Tesaronika* taropose Pauru a Jezu poetory tō neneryme Tesaronika po. Tynnymerohpyry ae toto akorehmary se kynexine torētyke pyra toto ehtohme aorihtyā ēsemamyry ropa poko, otoko ahtao Jezu oehnōko ropa mana roropa. Toto amorepary se kynexine kypyno xine Ritonōpo ehtoh poko.

Sero pape ao

Osekarotopo 1.1

Omi kurā Jezu poko tokarose Tesaronika po 1.2–3.13

Ritonōpo zamaro kuehtohkomo 4.1-12

Jezu Kyrixtu Kuesēkō oepyyry ropa 4.13–5.11

Tuaro ehtoh tonō, osekazumatopo 5.12-27

Kure tyripotopo 5.28

¹ Ynanymerohpyry moro onenerykōme. Taro ynanase ywy, Timoteu, Xira, enara. Ywy ase Pauru.

Amarokō Jezu poetoryme Tesaronika po. Ritonōpo poetoryme matose, Kumykō poetoryme, Kuesēkō Jezu Kyrixtu enetuputyryke oya xine.

Kure rokē oriporykō se ase Ritonōpo a, torētyke pyra oriporykō se roropa ase eya.

Jezu enetupuhtopōpyry Tesaronika pōkomo a

² “Kure mase, Ritonōpo,” āko ynanase opoko xine. Oturukehpyra ynanase opoko xine Ritonōpo a.

³ Kuesēkō Jezu Kyrixtu enetuputyryke oya xine imehnō akorehmāko matose. Ritonōpo se oexirykōke, imehnō pyno roropa oexirykōke erohnōko matose Jezu ekarory poko. Jezu oepyyry ropa eraximaryke oya xine aomipona matose. Moro poko oturukehpyra ynanase opoko xine Ritonōpo Kumykō netaryme.

⁴ Ynara zuaro ynanase, Ritonōpo opyno xine mana. Tymenekase eya matose. Typoenōme tyrise eya matose.

⁵ Jezu poko oururukohtao yna a yna omiry rokē kara nexiase. Yna tyjamihtanohse Kurā Zuzenu a, Jezu poko ourutohkōme. Ajohpe pyra ynanekarohpyry oya xine Jezu poko. Tonetupuhse yna a roropa. Kure ynanexiase amaro xine. Zuario matose. Tymōkomoke se pyra ynanexiase. Ākorehmarykō se rokē ynanexiase.

⁶ Yna typoehohse oya xine, Kuesēkō roropa typoehohse. Tyryymase iiryryymākomo a amarokō repe. Yrome Ritonōpo omiry mapoiatose. Tātākyemase amarokomo Kurā Zuzenu poe.

⁷ Morarame zae oexirykō tonese imep̄y pōkomo a, Jezu poetory tomo a Masetonia pōkomo a Akaia pōkomo a, enara.

⁸ Ynaneharohpyry Jezu poko tokamose ropa oya xine Masetonia pōkomo a, Akaia pōkomo a, emero pata tō punero. Oturūko toto Ritonōpo enetuputyry poko oya xine. “Mokaro Tesaronika pōkō orēpyra Ritonōpo enetupuhnōko mā toto,” āko toto opoko xine. Morara exiryke oturupyra ynanase opoko xine tuaro toto exiryke.

⁹ Imehnō pata tō poro ekātōko toto yna ytotopōpyry poko oya xine. “Kure rokē oseyā mā toto, Pauru tō maro Tesaronika pōkomo. Ahno neponāmarykō turumekase eya xine: ‘Ritō kō mokaro,’ kary se pyra toexirykōke, Ritonōpo Zae Exikety, Isene Exikety roropa omipona toehtokōme.

¹⁰ Imūkuru oepyyry ropa momohnōko roropa Tesaronika pōkō mana,” āko. “ ‘Kapu ae oehnōko mana. Jezu mokyro ēsemākapohpyry ropa mokyro aorihxīpo. Kukurākanekōme mā ynororo, kuānohpyra xine Ritonōpo ehtohme, emero tyrypyhpykā wānopryhtao,’ āko mā Tesaronika pōkomo,” āko mā toto opoko xine.

2

Pauru erohtopōpyry Tesaronika po

¹ Wekyry tomo, Ritonōpo omiry ekarose ynanytoase oya xine, āmorepase xine. Ekurehpyra ynanexiase. Tuaro matose.

² Tutuarimapose yna repe, tyryrhymase roropa Piripo po, ytopyry ro yna ahtao oya xine Tesaronika pona. Zuaro matose. Yrome amaro xine orēpyra ynanexiase Ritonōpo poe. Zae rokē ynanoturuase Jezu Kyrixtu poko. Zehnotokō zuno pyra ynanexiase.

³ Zae Jezu poko kuuruatose, azahkuru pyra, iirypyryme pyra, imehnō enekunopyry se pyra roropa ynanexiase.

⁴ “Kure matose,” tykase Ritonōpo yna a. Morara exiryke zae rokē oturūko ynanase, aomipona. Tymenekase yna Ritonōpo a Tumūkuru poko imehnō zurutohme. Ahno ākyemapory se hkopyra ynanase. Ritonōpo ākyemapory se rokē ynanase. Yna kurohtao enēko mana.

⁵ “Kure matose,” kara ynanexiase oya xine. Imehnō mā “Kure mase” āko oenekunohtokōme rokene. Mokaro sā pyra ynanexiase. Otinerūkō apoitohme yna tinerūme: “Kure matose,” kapitopyra ynanexiase. Ritonōpo zuaro mana.

⁶⁻⁷ Āmorepanekōme ynanase Ritonōpo poe, Kyrixtu nenyohyāme yna repe. Yrome yna poko: “Kure matose, tuisamehxo,” kamexipory se pyra ynanexiase oya xine. Imehnomo a roropa morara kamexipory se pyra ynanexiase. Yrome tomeseke opoko xine ynanexiase, poeto ē samo, tumūkuru pyno exiry samo.

⁸ Ose xine yna exiryke, Ritonōpo nekarohpyry Jezu poko ekarory se ynanexiase oya xine. Yna etapary zuno pyra ynanexiase Jezu enetupuh-pory se yna exiryke, opyno xine yna exiryke roropa.

⁹ Wekyry tomo, ŷme ynanexiase yna erohtoh poko. Wenikehpyra ro hmatou yna erohtopōpyry poko serātu ritopōpyry poko yna a. Saereme, koko ynanerokuase ōkyryrykō enahpyra ehtohme, Ritonōpo nekarohpyry Jezu Kyrixtu āmoreparykohtao yna a.

¹⁰ Yna poko imehnõ tuarõtanohnanõme matose. Ritonõpo roropa imehnõ tuarõtanohneme yna poko mana. Kure rokẽ amaro xine ynanexiase, iirypyryme pyra. Onekunohto pyra ynanexiase amaro xine, Jezu poetory tõ maro.

¹¹ Tumũkũẽ tumũkuru zururu sã ourutorỹko ynanexiase.

¹² Ajamihtatohkõme ynanoturuase amaro xine, Ritonõpo omipona oehtohkõme. Omuhpe pyra oehtohkõme roropa. “Ritonõpo omipona ipunaka ehtoko tãkye aehtohme opoko xine,” ynanase oya xine. Ourukehpyra xine ynanexiasene. Oeahmanekõme Ritonõpo mana, imaro tuisame oehtohkõme.

¹³ Ritonõpo omiry totase ahtao oya xine yna omi poe, zae menetuputyatose. Ahno omiry rokẽ kara mekarootose. Ritonõpo omiry sero, mekarootose. “Kure mase Ritonõpo. Tesaronika põkõ akorehmãko mase,” ãko ynanase. Ritonõpo omiry nymyry exiryke erohnõko Ritonõpo mana enetupuhnanõ kurohtao. Toto jamihtanohnõko mana tõmipona toto ehtohme.

¹⁴ Wekury tomo, Jezu poetory tomo a tyhtomarykõ toanahtose Jutea po, tyryhmase tahtao xine juteu tuisary tomo a. Mokaro sã matose toehse, tyhtomase oexirykõke oekyrykomo a.

¹⁵ Mokaro a Jezu Kuesẽkõ toxixihmapose wewe pokona, aorihthohme. Urutõ kõ Ritonõpo poe totapase toto a. Yna taropose roropa eya xine, zehnotokõme toexirykõke. Ritonõpo zamaro pyra toto.

¹⁶ Yna akorekehkãko toto, juteutõkara maro yna otururuhtao Jezu poko toto kurãkapory se pyra mã toto Jezu a. Morara exiryke toto rypyry emãnõko. Tomãse rahkene. Seromaroro Ritonõpo toto zehno rahkene, toto wãnohnõko mana.

Tesaronika põkõ enery se ropa Pauru

¹⁷ Wekury tomo, omuhpe ynanase opoko xine, okynahxo oenepyra xine yna exiryke. Yrome awaro xine ro ynanase. Oenerykõ se ynanypenekehno.

¹⁸ Tuhke rokẽ yna ytory se ynanexiase oenese xine repe. Ywy roro, Pauru, jytyry se exiase repe. Yrome yna akorekehkase joroko tamuru yna ytohtome monexiano.

¹⁹ Mãpyra Jezu oepyry ropa ahtao, opoko xine tãkye exĩko ynanase Jezu onenetupuhkehpyra oexirykõke. Ynara ãko Jezu yna a: “Kure matose ya. Zae Tesaronika põkõ mamorepatose,” ãko. Morara kary etaryke yna a tãkye kuhse exĩko ynanase.

²⁰ Jezu enetuputyryke oya xine tãkye ynanase ynanamorepatyãme oexirykõke. “Kure matose. Zae toto tamorepase oya xine exiryke,” ãko Ritonõpo yna a Jezu omipona oexirykõke.

3

¹ Morarame tomuhtapãse yna exiryke ynara tõsenetupuhse ywy, otarame taro ase Atena po, toiroro,

² kuakorõkõ rokẽ Timoteu aropotohme oya xine, ajamihtanohtohkõme tõmiry ke. Ritonõpo omi poe erohketyme ynororo, Kyrixtu poko urutõme roropa. Jezu enetuputyry poko tõturuse ynororo oya xine, orẽpyrahxo enetupuhtohme oya xine,

³ poremäpyra oehtohkōme imehnomo a oryhmärykohtao. Zuario matose tyryhmase awahtao xine otuarimaporykō waro Ritonōpo mana. Äkorehmatorÿko roropa mana orëpyrahxo oehtohkōme.

⁴ Amaro xine ro yna ahtao kuuruatose. Kyyryhmatorÿko toh mana, etuarimāko sytatose, ynanase. Mame tuaro matose. Moro saaro toehse ynekarohpyry ae ro.

⁵ Morara exiryke Timoteu aropoase okynahxo oenepyra xine jexiryke. Jezu enetuputyry waro oexirykō se jexiryke aropoase Timoteu. “Otarāme tukuhse toto joroko tamuru a. Otarāme toto amorepatopōpyry yna a tuenikehkapose joroko tamuru a,” ase opoko xine.

⁶ Seromaroro Timoteu noepyase ropa oenexīpo xine. Turuse eya ywy opoko xine: “Orëpyra toto Jezu enetuputyry poko. Imehnō pyno toehse toto. Wenikehpyra toto kypoko. Omuhpe roropa toto kypoko kysaaro,” tykase Timoteu ya.

⁷ Morara kary etaryke yna a torëtyke pyra toehse yna. Etuarimāko ro yna repe. Yrome tākye ynanase, Jezu enetuputyryke oya xine.

⁸ Tākye kuhse ynanase orëpyra Kuesëkō omipona awahtao xine.

⁹ “Kure mase” kary se rokë ynanase Ritonōpo a tākye ipunaka opoko xine yna exiryke.

¹⁰ Oturukehpyra ynanase Ritonōpo a oenerykō se yna exiryke. “Papa yna aropoko Tesaronika pōkomo a, toto amorepary se ropa yna exiryke. Zuario pyra toto ahtao zurūko ynanase orëpyra òmiry enetupuhtohme eya xine,” äko ynanase.

¹¹ “Papa Kapuaono, yna aropoko morotona, Tesaronika pōkō enetohme yna a,” äko ynanase Ritonōpo a, Jezu zумы a. Kuesëkomo a roropa morara äko ynanase.

¹² “Opoetory tō pyno mā Tesaronika pōkomo. Imehnō pyno roropa mā toto. Toto akorehmako Papa, itamurumehxo opoetory tō pyno toto ehtohme, imehnō pyno roropa toto ehtohme ipunaka, toto pyno yna ehtoh samo,” äko ynanase Ritonōpo a.

¹³ Morara äko ynanase Ritonōpo a, ajamihtanohtohkōme, aomipona oehtohkōme, tyrypyhpyke pyra roropa oehtohkōme. “Iiryryryme ro mose nase,” kara opoko xine imehnō ehtohme Kumykō ëpataka toehse kuahtao xine, Kuesëkō Jezu oepyyry ropa ahtao typoetory tō maro.

4

Ritonōpo zamaro kuexirykō poko

¹ Wekyry tomo, tuhke rokë morara ynanasene oya xine: “Ritonōpo omipona ehtoko, Kuesëkō Jezu poetoryme oexirykōke,” ynanasene oya xine. Ritonōpo zamaro matose aomipona oexirykōke. Seromaroro yronymyrymehxo Kuesëkō omipona ehtoko.

² Yna a ämorepatopōpyrykō waro matose. Kuesëkō Jezu omi poe kuamorepatose.

³ Ritonōpo kure oexirykō se tyrypyhpyke pyra. Orutua komo, nohpo tō poko pyra ehtoko. Opyxiäkō maro rokë ehtoko. Nohpo tō roropa orutua kō poko pyra ehtoko. Oniokō maro rokë ehtoko, enara.

⁴ Nuasemākomo etatoko pahne, Jezu poetoryme oexirykōke typye awahtao xine kure rokë opyxiäkō tyritoko. Ritonōpo waro pyra exiketō sã pyra ehtoko.

⁵ Nae nohpo poko exiketō nohpo tō osanumāko rokene ise ehxīpo. Naeroro mokaro sã pyra ehtoko. Nohpo maro opytary se awahtao xine onymenekahpyrykō pyno nymyry ehtoko, kure rokē oehtohkōme imaro Ritonōpo neneryme, kure roropa oehtohkōme imehnō neneryme.

⁶ Jezu poetoryme oexirykōke, osenekunohpyra ehtoko. Imehnō pyxiã poko pyra ehtoko. Morara kuuruatose pake: “Tomeseke ehtoko. Ritonōpo awãnohtorỹko mana imehnō nohpo tō poko awahtao xine,” ynanakene oya xine.

⁷ Kymarokō toahmase Ritonōpo a tyrypyhpyke pyra kuehtohkōme, Jezu sã kure kuehtohkōme.

⁸ Yna a ãmorepatopõpyrykō rumekaryhtao oya xine ahno rokē kara rumekãko matose. Ritonōpo rumekãko roropa matose, Tuzenu kurã ekarone rumekãko.

⁹ Imehnō Jezu poetory tō pyno matose Ritonōpo a ãmorepatopõpyrykō omipona. Morara exiryke osepyno oexirykō poko pape onymerozomõpyra ase.

¹⁰ Emero Jezu poetory tō pyno matose Masetonia põkomo. Yrome ynara kary se ynanase oya xine, itamurumehxo toto pyno ehtoko, ipyno xine nymyry oehtohkōme.

¹¹ Imehnō maro atapoiry se pyra ehtoko. Imehnō erokuru poko torëtyke pyra ehtoko. Oerokurukō poko rokē ehtoko etuarimara oehtohkōme. Morara ynanakē pake.

¹² Kure oerokurukohtao ouno xine Jezu poetory tō kara exīko mana. Imehnō kyryry poko penetara exīko roropa matose, nae oexirykōke.

Kuesëkō oehnōko ropa mana

¹³ Wekyry tomo, tuaro oexirykō se ynanase Jezu poetory orikyry poko, atasamara oehtohkōme toto orikyryhtao. Jezu poetory tō kara emynyhmãko itamurume tyekyry tō orikyryhtao Jezu maro toto exiry onenetupuhpyra toexirykōke. Mokaro sã oexirykō se pyra ase.

¹⁴ Ynara enetupuhnōko sytatose, Jezu towõse ropa toorihxīpo. Naeroro typoetory ekepyã ësemãkãko ropa Ritonōpo mana. Toto enehpõko ropa mana Jezu maro, Jezu tonetupuhse eya xine exiryke.

¹⁵ Kuesëkō omi poe ynara kary se ynanase oya xine, orihpyra ro kuahtao xine, Kuesëkō oepiryhtao, Jezu poetory ekepyã onuapõkara sytatose. Imaro xine onuhnōko sytatose.

¹⁶ Ritonōpo nenyokyhpyry imehxo exikety omitãko mã opore. Ritonōpo rue etõko mana. Mame Kuesëkō yhtõko kapu ae. Aorihtyã emero Kyrixtu enetupuhnanõ ësemãnõko ropa toh mana.

¹⁷ Mame imaro xine onuhnōko sytatose orihpyra exiketō maro, akuru htaka Kuesëkō eporyse. Imaro exikehpyra sytatose.

¹⁸ Moro waro oexirykōke atãkyematoko Jezu poetory tō orikyry poko.

5

Tuaro sehtone Jezu oepiry ropa symomohtone

¹ Wekyry tomo, Jezu oepiry ropa waro matose. Yrome aepiry ropa poko imerõko ase wenikehpyra oehtohkōme, tuarohxo roropa oehtohkōme.

² Omato oepiry sã, Kuesëkō oepiry mana. Tokare pyra oehnōko mana.

³ Ynara karyhtao eya xine: “Emero kure sytatose,” ãko toh mã repe, tuaro pyra toexirykōke. Yrome axī toto etuarimatoh oehnōko mana.

Atarypōko mā toto, nohpo oxietūtopitory samo. Toepatohkō zupīko mā toh repe.

⁴ Wekyry tomo, mokaro sã pyra matose tuaro oexirykōke. Oserehpyra matose, omato oepyry sã pyra Jezu oepyry oya xine mana,

⁵ ipoetoryme oexirykōke. Tuarō matose. Tyyrypyhpyke exiketō sã pyra sytatose.

⁶ Morara exiryke tuenikaroro nyhketō sã pyra sehtone. Tuarō sehtone. Jezu oepyry symomohtone. Etỹpyra sehtone, enara.

⁷ Koko nyhnōko toto emero porehme. Koko etỹnōko roropa toto.

⁸ Yrome Ritonōpo poetoryme kuexirykōke tuaro sehtone. Etỹpyra roropa sehtone. Soutatu tomo a pake tupuropurukō apuru tyrise. Tupuhpyrykō apuru roropa tyrise omōpyra pyrou ehtohme. Yrome kymarokō tyoro. Jezu enetupuhnōko sytatose Kuesēkōme. Ritonōpo pyno sytatose, imehnō pyno roropa sytatose. Jezu a kypynanopyrykō eraximāko sytatose apoto konōto htaka omōpyra kuehtohkōme.

⁹ Kymarokō tymenekase Ritonōpo a kyzehno xine pyra ehtohme. Kypynanohtohkōme tymenekase sytatose Kuesēkō Jezu Kyrixtu a, toorihse

¹⁰ exiryke kymyakākōme, imaro kuehtohkōme, orihpynomo, aorihytyamo, enara ehtohme.

¹¹ Morara exiryke oxijamihtanohtoko. Atakorehmatoko kurehxo Ritonōpo omiry enetupuhtohme. Morara awahtao xine moro saaro atakorehmāko matose.

Pauru nurutopōpyry etyhpyryme

¹² Wekyry tomo, ynara kakehpyra oya xine ynanase, Ritonōpo omiry poko āmorepanekō zuno ehtoko, Ritonōpo nymenekatyāme toto exiryke. Tymenekase Ritonōpo a oesēkōme toto ehtohme. Tymenekase roropa toto tōmiry poko āmorepanekōme.

¹³ Toto zunōpo rokē pyra ehtoko. Ipyno xine roropa ehtoko, toto erokuru pokoino ākorehmarykō poko. Kure rokē ehtoko, oseosezuhpyra, āko ynanase oya xine.

¹⁴ Wekyry tomo, ynara āko roropa ynanase oya xine. Akīme exiketō akinuru irumekapotoko. Iporemātyā ijamihtanohtopotoko ropa. Ihxipỹke exiketō imehnō zururu poko Jezu enetuputyry poko tyya xine ako-rehmatoko imehnō zurutohme. Imehnō maro kure ehtoko, sekerereme.

¹⁵ Popyra imehnō oya xine ahtao, onemetakāmara ehtoko. Kokoro rokē kure ehtoko oseya. Kokoro rokē kure imehnō tyritoko roropa.

¹⁶ Atākyematoko kokoro rokene.

¹⁷ Oturukehpyra ehtoko Ritonōpo netaryme.

¹⁸ “Kure mase, Ritonōpo,” kahtoko eya. Emero popyra ahtao, morara kahtoko ro eya. “Kure mase,” kakehpyra rokē ehtoko. Morara kary etary se Ritonōpo oya xine mana, Kyrixtu Jezu poetoryme oexirykōke.

¹⁹ Tomeseke ehtoko Ritonōpo Zuzenu anakorekehkara oehtohkōme.

²⁰ Ritonōpo poe urutō kō omihpyry oseunohtou.

²¹ Urutō kō nekarohpyry ikuhtoko zuaro oehtohkōme. Kurā rokē imenekatoko aomipona oehtohkōme.

²² Oorypyrykō irumekatoko porehme, iirypyryme pyra oehtohkōme.

²³ Ynara āko ynanase Ritonōpo a opoko xine: “Papa Kapuaono, torētyke pyra yna rineme mase. Onukurākatyā Tesaronika pōkō ewomako ipunaka, zokokomo, zuzenukomo, aomirykomo, enara. Ipynanohko

toto iirypyryme pyra toto ehtohme, ehxiropyra toto ehtohme yna esě Jezu Kyrixtu oepyry ropa ahtao,” āko ynanase Ritonōpo a.

²⁴ Kure mā mokyro Kueahmanekomo. Tōmipona kuehtohkōme kueahmatose. Tamoreme typoetoryme kyritorỹko mana. Zae mokyro mana. Tōmihpyry anamonohpyra mana.

²⁵ Wekyry tomo, oturutoko Ritonōpo a yna poko.

²⁶ Jezu poetory tō zuruko. “Pauru ose xine ro mana ipunaka,” kahtoko eya xine.

²⁷ Ynara āko ase oya xine Kuesěkō omi poe: “Sero ynymerohpyry isekerematoko imoihmākō netaryme Jezu poetory tō netaryme,” āko ase.

²⁸ “Papa Kapuaono, kure rokē Tesaronika pōkō tyriko,” āko ase Jezu Kyrixtu Kuesěkomo a opoko xine. Enara.

2 TESARONIKA

Pauru Nymerohpyry ropa Tesaronika pōkō Neneryme 2 Tessalonicenses Ekarotopo

Pauru nymerohpyry apitorymā tonese ahtao ro Tesaronika pōkomo a, tōsezusezuhse toto Jezu Kyrixtu Tosēkō oepyyry ropa poko. Toitoine: “Jezu toehse ropa pake,” tykase toh repe. Imehnomo: “Oehsasaka mana,” tykase; toerohtohkō turumekase eya xine aepyry eraximatohme, imeimehnō maro rokē otuhnōko toh kynexine.

Naeroro sero 2 *Tesaronika* tymerose Pauru a Ritonōpo omipona exiketō akorehmatohme, azahkuru toto ehtoh kurākatohme. Ynara tokarose eya xine: Jezu Kyrixtu oehthoto popyra ehtoh emānōko itamurume sero nono po. Imepý: “Irypyrymano,” orēpyra exīko, oximōme sero nono pōkō arōko mana, Ritonōpo zehno exiketomo, Ritonōpo poetory tō poremākatohme repe. Yrome mokaro poremākāko Ritonōpo mana. Tynymenekatyā pynanohnōko mana, jūme toto ewomāko mana. Naeroro orēpyra ehtoko Jezu enetuputyry poko, ajohpe ehtoh onekahmara ehtoko. Toto tamorepase roropa eya akīme pyra ehtohme (2 *Tesaronika* 3.10).

Sero pape ao

Osekarotopo 1.1-2

Sero etyhpyry poko 1.3–2.12

1. Sero pōkō apiakary poko 1.3-12

2. Ritonōpo zehnotokomo 2.1-12

Zae Jezu poetory tō exiry 2.13–3.15

Osekazumāko 3.16-17

Kure ehtoh ripōko 3.18

¹ Ynanymerohpyry moro onenerykōme. Ywy ase Pauru. Xira te, Timoteu roropa, enara ymaro mana taro.

Amarokō Jezu poetoryme Tesaronika po. Ritonōpo poetoryme matose, Kumykō poetoryme Kuesēkō Jezu Kyrixtu enetupuhnanōme oexirykōke.

² “Papa, kure rokē Tesaronika pōkō tyripoko. Torētyke pyra roropa tyripoko toto,” āko ynanase Ritonōpo a, Kumykomo a, Kuesēkō Jezu Kyrixtu a roropa.

Sero nono pōkō apiakary poko

³ Wekyry tomo, ynara kakehpyra ynanase Ritonōpo a opoko xine: “Kure mase, Ritonōpo,” kakehpyra ynanase. Tākye yna exiryke opoko xine. Morara āko ynanase, Jezu enetuputyry emamyryke okurohtao xine. Imehnō pyno exīko matose ipunaka.

⁴ Morara exiryke opoko xine kure oturūko ynanase Jezu poetory oximōmākō netaryme, toanahtose itamurume oya xine exiryke ohtomarykohtao. Yrome onenetupuhkehpyra matose. Oryhmatorýko pohnō mā repe. Yrome eanahtōko rokē matose.

⁵ Omenekatorýko Ritonōpo mana tuisame oehthokōme imaro. Aomipona oexirykōke ohtomatorýko imehnō mana. Yrome eanahtōko

matose. Ōseanahtotopōpyrykō waro imehnō ahtao, zae Ritonōpo exiry enetupuhnōko mā toto, kuapiakarykō poko eya.

⁶ Zae Ritonōpo exiryke ohtomahpōkō htomāko roropa mana, ohtomatamitukōme.

⁷ Ohtomakehpotorŷko ropa mana toanahtose oya xine exiryke. Yna roropa htomakehpōko mana. Morara tyrīko mana Kuesēkō Jezu oepyry ropa ahtao kapu ae tynenyoyhtyā kapuaōkō jamihmākō maro.

⁸ Apoto konōto tororokane maro oehnōko mana Ritonōpo waro pyra exiketō wānohpotohme. Aomipona pyra exiketō roropa wānohpōko mana, ynanekarohpyry Kuesēkō Jezu poko totase eya xine exiryke. Yrome onenetupuhpyra toto exiryke toto wānohpōko Ritonōpo mana.

⁹ Toto rypyry emetakame toto pahnōko mana apoto konōto htaka. Etuarimakehpyra mā toto jūme. Kuesēkō esaka ytopyra toto; jūme imehxo aexiry onenepyra ekurehnōko mā toto.

¹⁰ Jezu tooehse ropa ahtao tosēkō eahmāko ipoetory tō mana. “Imehxo mase,” āko toto, Jezu enetupuhnomo. Mokaro maro exīko matose roropa, ynanekarohpyry tonetupuhse oya xine exiryke.

¹¹ Morara exiryke oturukehpyra ynanase opoko xine Ritonōpo netyry: “Papa, Tesaronika pōkō kure toexirykō se mana. Akorehmako toto omūkuru nymyry sā toto ehtohme, oya toahmase toto exiryke opoenōme toto ehtohme. Jezu enetupuhnōko toto. Ijamihtanohko toto ŷme toto ehtohme ōmipona. Akorehmako toto imehnō akorehmatohme roropa Jezu enetuputyry poko,” āko ynanase.

¹² Morara awahtao xine imehnō ynara āko: “Kure imehxo Kuesēkō mana,” āko toto oenerykōke. Jezu roropa ynara āko kyya xine: “Kure matose,” āko. Toipe Jezu Kyrixtu kure rokē typoetory tō rīko mana. Isaaro roropa Ritonōpo mana.

2

Iirypprymā poko

¹ Wekyry tomo, oururukō se ynanase Kuesēkō Jezu Kyrixtu oepyry ropa poko, imaro oximōme kuytorykō poko roropa.

² Oty katoh axī osenekunohpōko matou? Osenekunohpopyra ehtoko: “Jezu tooehse ropa, pake,” karyhtao imehnomo a. Emynyhmara roropa ehtoko. Otarāme morara āko amorepatō mā repe ajohpe rokene. Otarāme: “Morara tykase Pauru nymerohpyry,” āko imepŷ repe. Yrome morara kapitopyra ase. Ajohpākō omiry rokē moro.

³ Tomeseke ehtoko oenekunohpopyra xine imehnō ehtohme. Tuarō ehtoko, Ritonōpo zehnotokō osemazuhme oehnōko mana. Iirypprymā pohto rokē kara oehnōko roropa mana. Imeīpo Ritonōpo nemary mokyro apoto konōto htaka. Onypynanohsaromepyra imehnō mana, jūme. Mokaro tooehse ahtao rokē Jezu oehnōko ropa mana.

⁴ Pyaximehxo osekarōko mokyro mana. “Ritō kō motye ase, oesēkō motye,” āko mā ynororo: “Imehxo mase,” katohme imehnomo a repe typoko. Porohnōko mana Ritonōpo Tapyī tao. “Ritonōpome ase,” āko kahpyry mā repe imehnō enekunohtohme rokene.

⁵ Moro poko oturuase oya xine amaro xine ro jahtao. Tuenikehse matou ynekarohpyry poko oya xine?

⁶ Seromaroro mokyro oehpopyra exikety nae. Zuaro matose. Yrome toehtoh po toehse ahtao mokyro oehnōko mana Iiryppyrymā pohto rokē kara.

⁷ Mokyro Ritonōpo omipona pyra imehnō ripone. Imehnō enekunopyry poko erohnōko mana seromaroro, omatome. Yrome mokyro akorekehkāko imepŷ mana, onekunohtō akorekehkāko mana toytotoh pona ro.

⁸ Morarame mokyro Iiryppyrymā pohto rokē kara osenepōko mana. Yrome tooehse ropa Kuesēkō ahtao mokyro etapāko mana. Toiro puu katoh ke mokyro enahkāko mana orēpyrahxo tysaerehkatoh ke.

⁹ Mokyro Iiryppyrymā joroko tamuru jamitunuru poe orēpyra ikyrŷko mana imehnō enuruhkapotohme, enekunohtohme rokene.

¹⁰ Tyrypyry ke toto enekunohnōko itamurume tymaro apoto konōto htaka toto ytotohme. Jezu omiry anapoipyra mā toto, ise pyra toexirykōke. Morara exiryke toto onypynanohpyra ekurehnōko mana.

¹¹ Morara exiryke ynara āko Ritonōpo: “Ah nosenekunohno toto,” āko Ritonōpo toto poko, ajohpākō omipona toto ehtohme.

¹² Morarame toto rypyry emetakamāko Ritonōpo mana tōmiry onenepuhpyra toto exiryke, tyrypyrykō poko rokē tākye toto exiryke.

Tymenekase matose okurākatohkōme

¹³ Wekyry tomo, Kuesēkō opyno xine mana. Ritonōpo nymenekatyāme matose moino ro, opynanohtohkōme, okurākatohkōme roropa Tuzenu a, aomiry enetuputyryhtao oya xine. Morara exiryke: “Kure mase, Ritonōpo,” kary se ynanase kokoro rokene opoko xine.

¹⁴ Ritonōpo oeahmatose, Jezu poko yna a āmoreparykohtao. Oeahmatose tymaro oehtohkōme: “Kuesēkō Jezu Kyrixtu imehxo mana,” karyhtao ipoetory tomo a.

¹⁵ Toahmase oexirykōke porempāpyra ehtoko. Wekyry tomo, yna a āmorepatopōpyrykō omipona ehtoko. Yna a ourutopōpyrykō omipona ehtoko, ynanymerohpyry onenerykō omipona ehtoko roropa, enara.

¹⁶ Ynara āko ynanase Kuesēkō Jezu Kyrixtu a Kumykō Ritonōpo a roropa: “Papa, yna pyno mexiase. Yna pyno oexiryke yna eano tyjamihtanohpose oya porempāpyra jūme yna ehtohme. Ooepyry ropa momohnōko ynanase.

¹⁷ Tesaronika pōkō eanokō ijamihtanohko porempāpyra toto ehtohme imehnō akorehmatohme toto a, kure imehnō zurutohme roropa, enara,” āko ynanase.

3

Oturutoko Ritonōpo a yna akorehmatohme eya

¹ Wekyry tomo, ynara kary se ropa ynanase oya xine. Oturutoko Ritonōpo a: “Papa, Pauru tō akorehmako ōmiry ekarory poko imehnomo a, ekurehpyra ōmiry otuotuhponamatohme, Jezu poetoryme imehnō ehtohme ōmiry apoiryhtao tyya xine, Tesaronika pōkō sã toto ehtohme ōmiry tapoise ahtao eya xine,” kahtoko.

² Oturutoko Ritonōpo a yna pynanohtohme tapoise yna ahtao pohno mo a, iiryppyrymākomo a, tuhke Jezu onenetupuhpynō nae exiryke.

³ Yrome Kuesēkō kurumekara xine mana. Ajamihtanohtorŷko mana, oewomatorŷko joroko tamuru omipona pyra oehtohkōme.

⁴ Tāk̄ye ynanase awaro xine yna exiryke. Yna omipona exikehpyra matose, Jezu poetoryme oexirykōke.

⁵ Ynara āko ynanase Kuesēkōmo a: “Papa Kapuaono, Tesaronika pōkō amorepako ose ipunaka toto ehtohme. Akorehmako toto tyhtomarykō eanahtotohme, Kyrixtu a tyhtomary eanahtotopōpyry samo,” āko ynanase.

Erohtoko kene tuenikaroro sã rokene

⁶ Wekyry tomo, Kuesēkō Jezu Kyrixtu omi poe ynara āko ynanase oya xine, akīme exiketō maro osepeme pyra ehtoko, ynanamorepatopōpyry omipona pyra toto ahtao.

⁷ Akīme pyra ynanexiasene amaro xine yna ahtao. Zuaro matose. Yna ehtopōpyry sã ehtoko, akīme pyra.

⁸ Imehnō zuru poko pyra ynanexiasene. Topehmase yna a ahtao rokē ynanenapyase. Ynanerokuase, ynanetuarimase koko, saereme, enara, anapyrykō onenahpyra yna ehtohme.

⁹ Topehke pyra yna otukuru amaro xine kure repe, āmorepanekōme yna exiryke. Yrome yna kure exiry enepotohme oya xine topehke rokē ynanotukuasene amaro xine, ŷme oehtohkōme roropa.

¹⁰ Amaro xine yna ahtao ynara ynanase oya xine, toerokuru se pyra exikety anautuhmanohpoppyra ehtoko, onykohmara roropa ehtoko, ynanase.

¹¹ Ynara kary totase yna a exiryke: “Akīme exiketō nae Tesaronika pōkō maro. Erohpyra toto ipunaka, imehnō tapyī tō takuroko rokē tyotōko toto, poppyra ehtoh poko rokē oturuse.”

¹² Mokaro zurūko ynanase Kuesēkō Jezu Kyrixtu omi poe: “Erohtoko kene tuenikaroro sã rokene, tŷkyryneke oehtohkōme, ōtuhtohkōme,” āko ynanase.

¹³ Wekyry tomo, penekehpyra ehtoko imehnō akorehmary poko.

¹⁴ Yna omipona pyra exikety nae ahtao, sero ynanymerohppyry omipona pyra ahtao, mokaro maro pyra ehtoko, toto hxiropotohme. Otarāme yna omipona exīko ropa toh mana.

¹⁵ “Zehnotokō mokaro,” kara ehtoko toto poko. Oekyrykōme mokaro tyritoko akorehmatohme oya xine yna omipona toto ehtohme ropa.

Pauru nurutopōpyry etyhpyry

¹⁶ Ynara āko ynanase Kuesēkōmo a: “Torētyke pyra yna rine mase. Tesaronika pōkō torētyke pyra tyriko kokoro rokene. Toto maro exiko,” āko ynanase.

¹⁷ Ywy ase Pauru. Jesety moro tymerose ya jemary ke rokene. Moro enetupuhtoko ynymerohpyry. Morara rokē pape aropōko ase onenerykōme.

¹⁸ Ynara āko ase Kuesēkō Jezu Kyrixtu a opoko xine: “Papa, kure rokē Tesaronika pōkō tyriko,” āko ase. Enara rokene.

1 TIMOTEU

Pauru Nymerohpyry Timoteu Neneryme

1 Timóteo

Ekarotopo

Pauru nymerohpyry apitorymä sero Timoteu neneryme. Pauru maro toytose Timoteu tuhke pata tō poro akorehmase aerohtoh poko. Timoteu eny juteume kynexine, Jezu poetoryme toehse aenetuputyryke eya tosēme. Jumy kyrekume kynexine (Atos 16.1-3). Imeīpo Jezu poetory amorepaneme toehse Timoteu Epezu po.

Tynymerohpyry ae Timoteu zurūko Pauru mana enekunohtoh tonō poko (1 Timoteu 4.3-5).

Sero tynymerohpyry ae Timoteu zurūko mana zae exiketō rokē imenekatohme imehnō amorepananōme. Ynara āko roropa mana emero Jezu enetupuhnanomo a: “Imehnō pyno exiko roropa. Penekehpyra exiko Ritonōpo nyrohmanohpotoh poko. Osenetaonohpyra exiko roropa. Orēpyra exiko Jezu enetuputyry poko oesēme” (1 Timoteu 6.11-12).

Sero pape ao

Osekarotopo 1.1-2

Zae pyra amorepatoh tonomo 1.3-11

Typynanohse Ritonōpo a exiryke, kure mase, āko 1.12-20

Jezu enetuputyry, zae ehtopo 2.1–6.10

Tuaro ehtoh etyhpyryme; kure tyriopotopo 6.11-21

¹ Ynymerohpyry moro oneneryme Timoteu. Umūkurume mase Jezu omipona oexiryke. Ywy ase Pauru, Jezu Kyrixtu nenyokyhpyry. Imehnō amorepase tonyohse ywy Ritonōpo a Kukurākanekomo a roropa, Jezu Kyrixtu a. Aepyry ropa momohnōko sytatose.

² “Kure rokē Timoteu tyriko. Ipyno exiko. Torētyke pyra tyriko roropa, ajohpāme samo,” āko ase Ritonōpo a, Kumykomo a. Morara āko ase Jezu Kyrixtu a roropa, Kuesēkomo a.

Tomeseke exiko ajohpākō omipona pyra oehtohme

³ Masetonia pona jytoryhtao ynara ase oya, moroto Epezu po rokē exiko, ase oya. Morara āko ropa ase oya seromaroro. Ynara exiryke, onekunohtōkō nae amaro xine. Zae pyra imehnō amorepāko mā toto. Toto mynyhpākapory se ase oya.

⁴ Pakatokō omihpyry poko rokē mā toto. Aenurutopōpyrykō poko roropa mā toto. Moro poko oturukehpyra toh repe. Yrome aomirykō Ritonōpo poko tuarōtanohpotoh pyra mana. Naeroro ynara kaxiko eya xine: “Ahno nekarohpyry rokē onetara ehtoko, pakatokō enurutopōpyry tō poko pyra ehtoko roropa,” kaxiko eya xine.

⁵ Morara kamexipōko ynanase imehnō pyno toto ehtohme. Otāto imehnō pyno exiko toh nae? Tyrypyrykō poko pyra tahtao xine tukurohtao xine, zae ehtoh poko rokē tahtao xine roropa imehnō pyno mā toto. Jezu enetuputyryhtao tosēkōme roropa imehnō pyno mā toto.

⁶ Yrome toitoine mokaro a zae ehtoh turumekase. Tahnōko mā toto tōmirykō poko rokē toexirykōke.

⁷ Imehnō amorepananōme toexirykō se toh mā repe. Ritonōpo nymeropohpyry poko Moeze a imehnō amorepary se toh mā repe. “Zae rokē āmorepatorýko ase,” āko toh mā repe. Yrome zae pyra imehnō amorepāko mā toto onenetupuhpyra toexirykōke.

⁸ Kure mā Ritonōpo nymeropohpyry Moeze a. Zae rokē ipoko kuahtao xine kure sytatose.

⁹ Ynara zuaro sytatose. Kurākō zupokatohme pyra Moeze a tōmiry tymeropose Ritonōpo a. Yrome aomipona pyra exiketō rokē zupokatohme tymeropose. Pohnō mokaro iirypyrymākomo, tyrypyrykō poko exiketomo, Ritonōpo kerekeremananomo, jūkō otapatōkomo jēkō roropa, Ritonōpo waro pyra exiketomo. Mokaro zurutohme tōmiry tymeropose Ritonōpo a Moeze a.

¹⁰ Imehnō nohpo poko exiketomo, imehnō orutua poko exiketō roropa, imehnō orutua kō rokē oximaro exiketomo, tynekamorykōme ahno apoinanomo, ajohpākomo, ajohpe imehnō hxironanomo, emero Ritonōpo namorepatopōpyry omipona pyra exiketomo. Mokaro popyry exiketomo. Mokaro zupokatohme Moeze nymerohpyry tymeropose Ritonōpo a.

¹¹ Morohne poko imehnō amorepāko ase Jezu ehtoh poko etaporyhtao ya. Ukurākane ropa Ritonōpo Imehxo Exikety Jezu poko ekarotohme imehnomo a.

Tākye Pauru typynanohse Ritonōpo a exiryke

¹² “Kure mase ya. Kyjamihtanohpoase,” āko ase Jezu Kyrixtu Kuesēkomo a. Tōmipona exikety me jenetuputyryke eya tymenekase ywy imehnō amorepatohme typoko.

¹³ Osemazuhme Jezu kerekeremahpō ase, ipoetory eunopyhpono, toto ryhmahpono. Yrome juānohpyra Ritonōpo kynexine onenetupuhpyra jexiryke. Morara jexiryke nyryhpyry waro pyra exine.

¹⁴ Yrome ypyno Kuesēkō kynexine ipunaka. Kynosenetupuhpone ya. Imehnō pyno jyripone roropa. Moro sã imehnō pyno sytatose Jezu Kyrixtu maro kuahtao xine.

¹⁵ Ynara kary zae mana, Jezu Kyrixtu nono pona tooehse iirypyrymākō pynanohse. Morara katopōpyry enetuputyry kure. Ywy roropa iirypyry me itamurume aexihpyry me ase.

¹⁶⁻¹⁷ Ynara kakehpyra sehtone Ritonōpo a: “Kure mase Ritonōpo imehxo,” kakehpyra sehtone. Pake Kuesēkōme kynexine. Kuesēkōme ro mana. Kuesēkōme exikehpyra roropa mana. Orihpýme mā ynororo. Osenepyra mana. Toiro mā Ritonōpo, imepý pyra. Okynã sã kyzehno xine pyra exikety me ynororo. Iirypyry me itamurume jahtao juānohpyra Jezu Kyrixtu kynexine. Yrome yzehno pyra kynexine imehnō tarātanohtohme typoko, enetupuhtohme toto a tosēkōme, jūme orihpyra toto ehtohme.

¹⁸ Aimo, Timoteu, āmorepāko ase Ritonōpo omipona oehtohme. Pake Jezu poetory esã tōturuse Ritonōpo poe. Ynara tykase toto: “Imehnō amorepaneme exiko mase,” tykase toto oya. Naeroro toto nekarohpyry poko wenikehpyra exiko orēpyra oehtohme.

¹⁹ Jezu Kyrixtu onenetupuhkehpyra exiko. Oorypyry enetuputyryhtao oya ipoko pyra exiko. Imeneu tō sã pyra exiko. Tyrypyrykō enetuputyryhtao tyya xine onurumekara toto. Ipoko ro toehse toto popyry.

Morara exiryke Jezu tonetupuhkehse toto a. Ritonõpo omipona pyra toehse toexirykõke.

²⁰ Morara toehse ynaroro Imeneu, Arexãtere maro: “Ah joroko tamuru toto wãnohno, Ritonõpo kerekeremakehtohme sahxo toto a,” ase ipoko xine.

2

Oximõmãkõ Ritonõpo poko

¹ Osemazuhme ynara kary se ase oya, morotõkõ amorepako. Ynara kaxiko eya xine: “Oturutoko Ritonõpo maro: ‘Kuakorehmako Ritonõpo, ajohpãme samo,’ kahtoko,” kaxiko eya xine. “Oturutoko imehnõ poko roropa,” kaxiko eya xine. “Kure mase Papa Kapuaono,” kamexipoko roropa eya xine.

² Oturutoko Ritonõpo a tuisa tõ poko, pata esã poko roropa, kure toto ehtohme. Kure toto ahtao, torëtyke pyra sytatose porehme, tehme roropa. Kure ehtoh poko sytatose Ritonõpo neneryme, Kuesëkõ poko osetupuhnõko roropa sytatose.

³ Tymaro kuotururukõ se mã Ritonõpo. Jamaro sytatose imaro kuotururukohtao. Kukurãkanekõme aexiryke.

⁴ Sero nono põkõ kurãkary se mã Ritonõpo emero, zae ehtoh waro kuehtohkõme.

⁵ Toiro rokë Ritonõpo mana. Toiro roropa mã kyyryppyrykõ korokane, kyzehno xine pyra Ritonõpo ehtohme. Mokyro mã Jezu Kyrixtu, ahnome exikety.

⁶ Kukurãkatamitukõ epehmatohme toorihse ynororo. Jezu oepyyry se Ritonõpo ahtao tooehse ynororo kutuarõtanohse xine. “Emero ahno kurãkary se mã Ritonõpo,” kase tooehse Jezu.

⁷ Morara exiryke ymenekase Ritonõpo juteutõkara tuarõtanohneme jeh-tohme. Toto amorepaneme jaropoase, Jezu ekarotohme eya xine, tosëkõme Jezu enetupuhtohme eya xine, zae ehtoh waro toto ehtohme. Morara karyhtao ya ajohpe pyra ase, zae rokë osekarõko ase.

⁸ Ahno otururu se ase Ritonõpo maro, emero pata põkomo, tyyryppyh-pyrykõ poko pyra exiketomo, zehno pyra exiketomo, oseosezuhpyra exiketomo, enara.

⁹ Morararo nohpo tomo a kure rokë zupõkõ amurupoko ihximyra aehtohkõme, imehnõ onyhxiropyra roropa aehtohkõme. “Oũsetykõ poko rokë pyra ehtoko. Kasuru tõkehko poko rokë pyra ehtoko roropa, oekurãkarykõ poko rokë pyra ehtoko,” kaxiko nohpo tomo a.

¹⁰ “Yrome imehnõ akorehmatoko. Moro saaro mã Ritonõpo omipona exiketomo,” kaxiko eya xine.

¹¹ “Tehme ehtoko, ãtamoreparykohtao Ritonõpo omipona oehtohkõme,” kaxiko eya xine.

¹² Orutua kõ anamorepapyra ase nohpo tomo a, ituisarykõme ro-ropa nohpo onyripyra ase. Ah mynyhme sã rokë nexi toto.

¹³ Ynara exiryke, Atão tyrise osemazuhme Ritonõpo a, okomino Ewa.

¹⁴ Atão onenekunohpyra roropa joroko tamuru kynexine repe. Ipyty rokë tonekunohse eya. Mame Ritonõpo omipona pyra toehse toto. Naeroro orutua kõ anamorepapyra ase nohpo tomo a.

¹⁵ Yrome nohpo tõ kurãkãko mã Ritonõpo aenururukohtao, tosëkõme Jezu onenetupuhkehpyra toto ahtao, imehnõ pyno toto ahtao roropa,

tyyrypyrykō rumekaryhtao eya xine, emotyĕkara roropa tahtao xine, enara.

3

Jezu poetory esĕme exiry pōko

¹ Jezu poetory amorepaneme se kuahtao xine kure mana. Zae Jezu poetory amorepanyhtao kyaa xine kure mana. Morara kary ajohpe pyra mana. Imehnomo a: “Jezu poetory amorepaneme jexiry se ase,” karyhtao oya, ynara kaxiko eya xine:

² “Iiryryryme pyra ke ehtoko rorohpa ohxiropyra xine imehnō ehtohme. Jezu poetory amorepaneme oexirykō se awahtao xine, toiro rokĕ typpe ehtoko. Emotyĕkara ehtoko. Tuaro ehtoko. Kure rokĕ ehtoko. Katonō pyno ehtoko. Imehnō amorepaneme kure ehtoko,” kaxiko Jezu poetory amorepaneme se exiketomo a.

³ “Etÿpyra ehtoko. Imehnō onetapara roropa ehtoko. Imehnō pyno ehtoko. Oxiehno pyra ehtoko. Penetara roropa ehtoko tineru pōko,” kaxiko Jezu poetory amorepany se exiketomo a.

⁴ “Atapyĭ taōkō esĕme nymyry ehtoko. Opoenōkō amorepatoko ōmipona xine toto ehtohme, tuaro roropa toto ehtohme,” kaxiko eya xine.

⁵ Atapyĭ taōkō amorepany waro awahtao xine Ritonōpo poetory amorepany waro exĭko matose. Yrome atapyĭ taōkō amorepany waro pyra awahtao xine, Ritonōpo poetory amorepany waro pyra roropa matose.

⁶ Jezu poetoryme exisenā ahtao, mokyro imehnō amorepaneme onyripyra exiko, exisene aexiryke. Imehnō amorepaneme tyrise ahtao otarame ynara āko mana: “Kure ywy, iiryryryme pyra, mokā sā pyra ase,” āko mana. Morara karyke eya iiryryryme exĭko mana. Mame popyra mokyro ekarōko Ritonōpo mana popyra joroko tamuru ekarotopōpyry saaro.

⁷ Imepÿ Jezu poetory amorepane riry se awahtao, kure mokyro ehtoh waro roropa Jezu onenetupuhpynō ahtao, mokyro tyritoko Jezu poetory amorepaneme. “Popyra mokyro,” karyhtao imehnomo a onyripyra ehtoko Jezu poetory tō amorepaneme. Tyrise ahtao otarame joroko tamuru mokyro poremākāpōko mana.

Jezu poetory tō akorehmananōme

⁸ Mokaro saaro imehnō akorehmaneme se awahtao xine zae rokĕ ehtoko. Ajoajohpe pyra ehtoko. Eukuru zetunuru enyryhtao emotyĕkara ehtoko. Imehnō mōkomory pōko penetara ehtoko.

⁹ Orĕpyra Jezu enetupuhtoko. Omi kurā kukurohtao xine moro omipona rokĕ ehtoko, ehxiropyra oehtohkōme.

¹⁰ Tuaro exiketō rokĕ Jezu poetory tō akorehmaneme tyritoko. Aomipona nymyry toehse ahtao rokĕ tyriko toto.

¹¹ Ynara kaxiko nohpo tomo a roropa: “Nohpo tomo, mokā saaro ke ehtoko. Kure rokĕ ehtoko. Imehnō onykerekeremara ke ehtoko. Emotyĕkara roropa ke ehtoko. Oniokō pyno rokĕ ehtoko,” kaxiko eya xine.

¹² Jezu poetory tō akorehmaneme kuahtao xine toiro rokĕ typpe sehtone. Kure rokĕ kypoenōkō amorepāko sytatose. Kytapyĭtaōkō roropa amorepāko kuomipona xine toto ehtohme.

¹³ Zae Jezu poetory akorehmananōme ahtao, toerokurukō poko tu-isamehxo exīko toto. Mame orēpyra exīko mā toto imehnō amorepary poko Jezu Kyrixtu enetuputyry poko.

Ritonōpo a kutuarōmatopōpyrykomo

¹⁴ Moro, ynmerohpyry oneneryme, okynā pyra jytotoh exiryke oene-sepe.

¹⁵ Yrome otarame okynahxo ytopopyra ase. Morara exiryke sē ynmerohpyry aropōko ase oya oneneryme, tuaro oehtohme, Ritonōpo poetory tō kure exiry poko Ritonōpo maro oturutoh tao. Ritonōpo Zuzenu isene mana typoetory tō kurohtao. Kure kuexirykō eneryhtao imehnomo a Ritonōpo zae exiry enetupuhnōko toto.

¹⁶ Ajohpe pyra nase. Ynara enetupuhnōko sytatose, osemazuhme tuaro pyra Jezu poko sexiataose repe, yrome Ritonōpo kutuarōtanopyatose. Tumūkuru tonehpose ahnome.

liryppyryme pyra tonepose mokyro Ritonōpo Zuzenu a. Tonese roropa Ritonōpo nenyohyamo a, kapuaōkomo a.

Tokarose ahno tomo a, juteutōkara a roropa.

Tonetupuhse roropa mokaro a.

Moromeīpo tarose ropa ynroro kapu aka.

4

Ajohpe amorepatōkomo

¹ Yrome ynara āko Ritonōpo Zuzenu: “Okynā toehse ahtao toitoine tynenetuputyhpyrykō rumekāko toto, onekunohtōkō omipona toexirykōke, joroko tō omipona roropa toexirykōke,” āko.

² “Amorepaneme ase,” āko toh mā repe. Ajohpākō mokaro. Omi kurā etaryhtao tyya xine onetara mā toto. “Oorypyrykō poko pyra ehtoko,” kary etaryhtao tyya xine onetara mā toto. Tyrypyrykō poko rokē mā toto. Mame ikurohtao xine jahkahpyry sā toh mana, omi kurā onetara toexirykōke. Onetapỹ sā toto.

³ Ynara āko mā toto, imehnō amorepāko: “Pytara ehtoko. Opytarykohtao popyra,” āko toh mā repe. Tōsē onyry rumekapōko roropa mā toto Ritonōpo omipona pyra. Onokyro tōkehko tyryse Ritonōpo a kuohkōme, tākye kuehtohkōme, “Kure mase” katohme kyya xine Ritonōpo a, enetuputyryke kyya xine aomiry waro roropa kuexirykōke.

⁴ Naeroro Ritonōpo nyrihpyry kuohkōme kure mana emero: “Kure mase, Ritonōpo,” karyhtao tōsē apoiryhtao. Naeroro tōsē onyry onurumekara ehtoko.

⁵ Tōsē onyryhtao kyya xine kure Ritonōpo a, aomiry etaryhtao, kuotururukohtao roropa imaro.

Jezu Kyrixtu poetory kurano

⁶ Morohne poko Jezu poetory tō amoreparyhtao oya, Kyrixtu Jezu poetoryme nymyry mase. Tuātanohse sā mase Ritonōpo omiry poko. Orēpyra enetupuhneme mase, āmorepatopōpyry omipona oexiryke.

⁷ Naeroro ahno nekarohpyry rokē irumekako. Toto omiry Ritonōpo omiry poko otuarōtanohpopyra mana. Yrome atamorepako kure oehtohme, Ritonōpo omipona nymyry oehtohme.

⁸ Tururume kuytoryhtao etaehpyra kuehtohme kure pohto rokene. Yrome Jezu poetoryme kuahtao xine ynara āko roropa sytatose: “Kuatamoreparykohtao Ritonōpo omipona kuehtohkōme kure kuhse mana.

Seroae Ritonõpo omipona kuahtao xine tãkye sytatose, jũme roropa tãkye exiko sytatose Ritonõpo esaka kuytorykõke,” ãko sytatose.

⁹ Moro kuurutopõpyrykõ zae mana, otato ehtoko yronomyryme.

¹⁰ Morara exiryke ýme ynanase erohnõko, etuarimãko roropa ynanase ajohpe pyra Ritonõpo enetuputyryke yna a. Orihpýme jũme ynororo mana. Kukurãkanekõme ynororo mana. Enetupuhnanõ kurãkaneme roropa mana.

¹¹ Morohne poko imehnõ amorepako.

¹² Jezu poetoryme oehtoh poko osenepoko imehnomo a asã toexirykõ se toto ehtohme. Õmiry kure rokẽ tyriko. Imehnõ maro kure rokẽ exiko. Imehnõ pyno exiko. Ritonõpo onenetupuhkehpyra exiko. Nohpo tõ poko pyra exiko. Ynara rokẽ exiko, asã imehnõ toexiry se toto ehtohme, omoiry se roropa toto ehtohme: “Poetome ro mase. Õmiry etary se hkopyra ase,” kara toto ehtohme.

¹³ Ritonõpo omiry onyseekeremakehpyra exiko, oximõmãkõ netaryme jytory ponãmero. Zuruko toto. Amorepako toto Ritonõpo omipona toto ehtohme.

¹⁴ Ritonõpo Zuzenu otuarõtanohpoase imehnõ amorepatohme. Ekurehpyra exiko toto amorepary poko. Amorepatõme oriase Ritonõpo Zuzenu. Tomarykõ tyrise Jezu poetory tomo a tamuximãkomo a. Ynara tykase toto Ritonõpo poe: “Mose Timoteu imehnõ amorepaneme exiko,” tykase toto Ritonõpo poe. Morarame amorepatõme oriase Ritonõpo Zuzenu.

¹⁵ Morohne poko exiko kokoro rokene. Moro poko osenetupuhko, tuaro oexiry enetohme imehnomo a.

¹⁶ Tomeseke exiko zae rokẽ oehtohme. Orẽpyra exiko zae rokẽ imehnõ amorepary poko roropa. Morara awahtao osepynanohnõko mase, oetananõ pynanohnõko roropa mase.

5

Jezu poetory pyno exiry poko

¹ Jezu poetory tõ tamuhpomãkõ onyenonohpyra exiko. Zae pyra toehse toto ahtao kure rokẽ zuruko toto. Omy zurutoh sã zuruko toto. Nuasemãkõ zuruko ãkorõ tõ zurutoh samo.

² Nohpo tõ zuruko asa zururu samo. Oryximãkõ zuruko roropa ooryxiry zururu samo, zae rokene.

³ Kure tyriko pytýpo tomo, takorehmaneke pyra pytýpo ahtao.

⁴ Yrome pytýpo tumükue ahtao ipoenomo a tyse pyno se ase. Typake ahtao ipakomo a tynoty pyno se ase roropa. Poetome toto ahtao, toto pyno toehse. Morara exiryke ipoenomo a pytýpo tõ pyno se ase. Morara ahtao kure Ritonõpo a.

⁵ Pytýpo tõ tyekye pyra ahtao, ipyno sehtone, Ritonõpo nekarory eraximaryhtao rokẽ eya xine, oturukehpyra imaro toto ahtao, saereme, koko, enara.

⁶ Yrome imepý pytýpo typenetatoh poko se rokẽ ahtao typoremãse sã Ritonõpo omiry poko mana.

⁷ Morara mokaro amorepako iirypyryme pyra toto ehtohme.

⁸ Imepý tyekyry pyno pyra ahtao typoenõ nymyry pyno pyra ahtao Ritonõpo omipona pyra mana. Onenetupuhpý motye popyra mana tuaro toexiryke repe yrome aomipona pyra mana.

⁹ Pyt̄ypo esety imeroko oximōmākō ipyno ehtohme 60me jeimamyry nae ahtao. Esety imeroko iniōpyry toiro rokē ahtao.

¹⁰ “Kure rokē imehnō rine mokyro,” karyhta imehnomo a ipoko, esety imeroko, tumūkuru tō tuātanohse kure eya ahtao, katonō nyhtohme tytapyī tokarose ahtao eya, Ritonōpo poetory tō pyno toehse ahtao, kurākara roropa takorehmase eya ahtao. Emero rokē kure tyrise eya ahtao esety imeroko pyt̄ypo tō esety maro.

¹¹ Yrome pyt̄ypo tō esetykō onymeropyra exiko kunumuxime pyra ahtao. Oryxime ahtao otarame niotary se exīko ropa mana. Otarame tyniotary poko penetaryke Kyrixtu poko penetarahme sã exīko ropa mana.

¹² Morarame azahkuru exīko mana Ritonōpo a tōsekarotopōpyry poko wenikehnōko ropa mana.

¹³ Kunumuximākōkara esetykō tymerose ahtao ipyno oximōmākō ehtohme otarame akīme exīko mã toto. Imeimehnō tapyī takuroko ytoytōko mã toto. Mame ajoajohpe exīko roropa mã toto, kerekeremato, imehnō rypyry poko rokē oturūko. Morara ahtao popyra mana.

¹⁴ Morara exiryke kunumuximākōkara niotary se ase aemūkuatohkōme, tytapyī tao aerohtohme onyhxiropyra imehnō ehtohme.

¹⁵ Toitoinē pyt̄ypo tō joroko tamuru omi poe toeramase ropa.

¹⁶ Jezu poetory tō ekyry pyt̄ypome ahtao ipyno aexirykō se ase, torētyke pyra ipoko oximōmākō ehtohme. Tyekye pyra ahtao rokē oximōmākomo a pyt̄ypo pyno se ase.

¹⁷ Mame Jezu poetory amorepatōkō epehmatoko.

¹⁸ Ritonōpo omiry ynara āko: “Pui mytary onymyhyra ehtoko tiriiku ipikary poko itūtūmaryhta,” āko. Ynara āko roropa Ritonōpo omiry: “Erohketō epehmatoko aerohtamitume,” āko. (Morara exiryke kure Jezu poetory amorepanyhta eya xine Ritonōpo omipona toto ehtohme kurehxo epehmatoko toto.)

¹⁹ Jezu poetory amorepane kerekeremary onetara exiko. Yrome iirypyryme toehse ynororo ahtao asakoro enenanō ahtao aomirykō etako ihxirory poko.

²⁰ Mame mokyro zuruko emero totasēme zomory zuaro aehtohme.

²¹ Timoteu, etako pahne, jomipona exiko ipunaka. Ynara kara exiko okurohtao: “Yzamaro exiketō onupokara ase iirypyry poko. Yzamaro pyra exiketō rokē zupokāko ase,” kara exiko okurohtao. Iirypyryme exiketō ahtao zae rokē zuruko toto. Morara āko ase Ritonōpo netaryme, Jezu Kyrixtu netaryme roropa, inenyohtyã netaryme roropa kapuaōkō netaryme.

²² Axī pyra imep̄y imenekako Jezu poetory amorepaneme tyritohme. Imehnō amorepaneme onyripyra exiko iirypyryme ahtao iirypyrymã akorehmaneme oekaroryino. Imehnō onymoipyra exiko tyrypyrykō poko toto ahtao.

²³ Tuna ěnōko roropa mase. Uwa eukuru jehnahpyry ěnōko mase pitiko rokene awakuru pokoino, kure pyrahme sã oexiryke.

²⁴ Toitoinē tuānohsã enetupuhnōko sytatose axiny, iirypyry jarao exiryke. Okynahxo ahtao tuānohsãme imehnō enetupuhnōko sytatose jarao pyra iirypyrykō exiryke. Morara exiryke axī pyra imep̄y imenekako Jezu poetory amorepaneme tyritohme.

²⁵ Morararo toitoinē ahno kure exiry axī enēko sytatose. Yrome tokare pyra ahtao okynahxo ahtao kure toto exiry enetupuhnōko sytatose.

6

¹ Imehnõ namoto mokaro Jezu poetory tomo. Ynara kaxiko eya xine: “Oesëkõ pyno ke ehtoko. Aomipona roropa ke ehtoko, Ritonõpo onykerekeremara imehnõ ehtohme, ãmorepatopõpyry yna a roropa onykerekeremara toto ehtohme,” kaxiko eya xine.

² “Oesëkõ Jezu poetoryme ahtao toto onypoihtopyra ehtoko. Oekyrykõme sã tyritoko. Ýme rokë erohtoko, Ritonõpo omipona roropa aexirykõke, toto pyno Ritonõpo exiryke roropa,” kaxiko eya xine.

Zae pyra amorepananõ namorepary poko

Orëpyra imehnõ amorepako senohne poko.

³ Jezu Kyrixtu omiry zae rokene. Aomipona kuahtao xine kyyrypyrykõ rumekãko sytatose. Imepÿ mã otato pyra ahtao, Jezu omiry myakãmary se mana imepÿ omiry ke.

⁴ Osenetaonohkety rokë mokyro, tuaro pyra exikety. Imehnõ ezuezukuru sato rokë mokyro. Omi poko toto ezuezuhnõko rokë mokyro. Yrome toto ezuezuhtopõpyry pokoino zumoxike exiko mã toto, oxiehno roropa. Oxikerekeremãko toto. Tukurohtao xine imehnõ ekarõko popyra toh ma repe.

⁵ Moro pokoino ajoajohpãkõ oseosezuhkehpyra mana. Tukurohtao xine azahkuru exiryke. Zae exiry waro pyra toehse ipunaka. Tineru apoiry se mã toto Ritonõpo omipona toehtamitukõme repe.

⁶ Yrome Ritonõpo omipona kuahtao xine, tãkye roropa kuahtao xine inekarohpyry poko, tymõkomoke exikety motye sytatose. “Kure mase” karyhtao Ritonõpo a kyya xine kure ipunaka mana.

⁷ Tymõkomoke pyra sytatose enurũko. Taroino roropa mõkomo anaropyra sytatose kuorikyrykohtao.

⁸ Naeroro tohke kuahtao xine, tymetyke kuahtao xine roropa tãkye sehtone.

⁹ Yrome tymõkomoke se kuahtao xine, xiaxiake kypenetarykõke joroko tamuru nukuhataoh taka omõnõko sytatose. Kuesëkõ enetupuhkehñõko sytatose. Kuamoreme xine ryhtãko sytatose.

¹⁰ Tineru poko penetanohtao xiaxiake iirypyry poko exiko sytatose. Tytineruke se toexirykõke toitoine ipoetory tomo a Jezu turumekase. Emynyhmãko itamurume mã toto. Tukurohtao xine sam ãko toh mana.

Zae exiry poko Pauru namorepatopõpyry

¹¹ Yrome omoro Ritonõpo poetoryme oexiryke tomeseke mokaro sã pyra oehtohme. Tineru poko openetary irumekako, kure oexiry aroko. Ritonõpo zamaro exiko. Oesëme onenetupuhkehpyra exiko. Imehnõ pyno exiko roropa. Penekehpyra exiko Ritonõpo nyrohmanohpotoh poko. Osenetaonohpyra exiko roropa.

¹² Orëpyra exiko Jezu enetuputyry poko oesëme. Ritonõpo omipona rokë exiko orihpyra oehtohme jũme. Typoetoryme tyrise mase eya, kure rokë tõturuse awahtao Jezu Kyrixtu oesëme exiry poko, imoihmãkõ netaryme.

¹³ Ritonõpo emero ritõme mana. Inetaryme Jezu Kyrixtu netaryme roropa ynara ãko ase oya, Timoteu,

¹⁴ Ritonõpo omipona exiko ipunaka, ohxiropyra imehnõ ehtohme, Jezu Kyrixtu Kuesëkõ oepyry ropa ponãmero. Moro saaro Tummy omipona Jezu kynexine Põtiu Pirato êpataka tarose tahtao.

¹⁵ Jezu enehpotoh toehse ahtao enehpõko ropa Ritonõpo mana. Tuisame imehxo Ritonõpo mana. Kurã mokyro toiro. Tuisamãkõ tuisaryme mana, pata esã esẽme roropa mana.

¹⁶ Ynoro rokẽ orihpỹme mana jũme. Saereme konõto esary mana. Xixi motye reh mahna. Imehnõ eya ytosaromepyra mana. Mokyro onenepi-toppyra sytatose osenepỹme aexiryke. “Kure mokyro mana. Kuesẽkõme mana jũme,” sykatone.

¹⁷ Ynara kaxiko tymõkomokamo a: “Osenetaonohpyra ke ehtoko. Ynara kara ehtoko okurohtao xine: ‘Tãkye exiiko ase ytinerũ tomãse ahtao,’ kara ehtoko. Yrome ynara kahtoko rokene: ‘Tãkye rokẽ ase Ritonõpo poko. Emero ekarõko mã ya,’ kahtoko rokẽ okurohtao xine,” kaxiko eya xine, amorepako toto.

¹⁸ “Kure ehtoko. Kure roropa imehnõ tyritoko. Imehnõ akorehmatoko. Omomỹke pyra ke ehtoko,” kaxiko eya xine, amorepako toto:

¹⁹ “Tymõkomoke oehtohkõme Ritonõpo esao, aomipona rokẽ roropa oehtohkõme,” kaxiko eya xine.

²⁰ Timoteu, tomeseke exiko. Ourutopõpyry ya onuenikehkapopyra exiko. Imehnõ otururu irumekako. Ritonõpo waro kamexipopyra mana. “Zuaro exiketõme ynanase,” ãko toh mã repe ajohpe rokene. Toto oseosezukuruhtao toto onezuhpyra exiko.

²¹ Tõsezusezukurukõ poko toto ahtao tytahse sã toh mana. Tosẽkõme Jezu tonetupuhkehse toto a.

“Timoteu tõ pyno exiko,” ãko ase Ritonõpo a opoko xine. Enara.

2 TIMOTEU

Pauru Nymerohpyry ropa Timoteu Neneryme

2 Timóteo

Ekarotopo

Sero 2 *Timoteu* tymerose Pauru a Timoteu neneryme zae aerohtoh poko, Jezu poetory amorepaneme toehse exiryke. Zurūko roropa mana toorikyry poko: “Enaromyra ase jorikyry poko, Ritonōpo maro jexiryke,” tykase. Timoteu pyno Pauru kynexine, akorehmaneme exiryke. Naeroro orēpyra tyripōko mana soutatu samo Kyrixtu omipona, ipoetory tō pyno ehtoh poko roropa (2 Timoteu 4.5).

Osekarōko Pauru mana: tosēme Jezu enetuputyry poko tyya, imehnō pyno toexiry poko te, orēpyra toehtoh poko imehnō amorepany poko Jezu poko. Morara exiryke Pauru typonohse ahtao Timoteu a kure exīko mana. “Tururume ytokety sā porempāpyra exiase. Yrohmanohpoto-pōpyry tōtyhkase ywy. Kuesēkō onenetupuhkehpyra exiase. Naeroro Ritonōpo nekarory kurā jeraximāko mana, kure jehtopōpyry epehpyryme. Moro ekarōko mā Kuesēkō ya ekarotoh po toehse ahtao,” tykase Pauru (2 Timoteu 4.7-8).

Sero pape ao

Osekarotopo 1.1-2

Omi kurā Jezu poko ekarory 1.3–2.26

Jezu oehsasaka ahtao 3.1-9

Enaroximatoh, tuaro ehtopo 3.10–4.8

Typoko ehtopo 4.9-18

Aosekazumatoh etyhpyryme 4.19-22

¹ Ywy ase Pauru Jezu Kyrixtu nenyokyhpyry. Pake ynara tykase Ritonōpo: “Kure rokē oritorỹko ase, jūme orihpyra oehtohkōme Jezu Kyrixtu maro,” tykase ynororo pake. Morara exiryke tonyohse ywy imehnō amorepatohme.

² Nymerohpyry moro oneneryme Timoteu. Umūkuru kurāme mase Jezu Kyrixtu enetuputyryke oya oesēme.

Ynara āko ase Kumykomo a Ritonōpo a: “Kure rokē Timoteu tyriko, ipyno ke exiko, torētyke pyra tyriko,” āko ase. Morara āko ase roropa Kuesēkomo a, Jezu Kyrixtu a.

Kure mase Ritonōpo, katopōpyry

³ Kokoro rokē oturūko ase opoko Ritonōpo netaryme. Ynara āko ase: “Kure mase Papa, Timoteu pyno oexiryke,” āko ase koko, saereme, enara. Ritonōpo poko ase. Yrypyry poko pyra ase, tuaro ase. Tam tō tyyrypyrykō poko pyra toh kynexine tuaro toexirykōke. Mokaro ehtopōpyry sā ase.

⁴ Wenikehpyra jexiryke oxitatopōpyry poko, omuhpe oehtopōpyry poko roropa, oenery se ropa ase ipunaka, tākye nymyry jehtohme.

⁵ Jezu enetupuhnōko mase oesēme nymyry. Osenekunohpyra mase. Moro waro ase. Osemazuhme onoty a, Roiti a Jezu tonetupuhse. Asa a roropa tonetupuhse, Eunixi a. Seromaroro oya tonetupuhse rahkene.

⁶ Morara exiryke pape merōko ase oneneryme wenikehpyra oeh-tohme, māsa rokē pyra oeh-tohme, imehnō amorepary poko. Ouh-pona jemary tyrise ahtao ya, Ritonōpo a Tuzenu tokarose oya imehnō amorepatohme oya.

⁷ Tuzenu ekarone kyya xine, oserehpyra kuehtohkōme, orēpyra kuehtohkōme, imehnō pyno kuehtohkōme, zae ehtoh riry waro kuehtohkōme, enara.

⁸ Morara exiryke ehxiropyra exiko ōtururuhtao imehnō maro Jezu poko, Kuesēkō poko. Ehxiropyra exiko roropa ypoko. Jezu poetoryme jexiryke japuruase toto. Ysaaro ke exiko. Ynara kaxiko: “Jezu poko imehnō amorepary se ase. Imehnomo a jutuarimaporyhtao eanahtōko ase,” kaxiko. Mame otuarimaporyhtao ākorehmāko Ritonōpo mana eanahtotohme oya.

⁹ Kukurākatone. Kueahmatone roropa typoetoryme kuehtohkōme. Kynyrihpyrykō kurā pokoino pyra, typoe rokē kueahmatone kure kyriyrykō se toexiryke. Toenupunase kypoko xine toexiryke Tumūkuru Jezu Kyrixtu enehpory se kynexine kukurākanekōme, moino ro sero nono onyripyra ro tahtao.

¹⁰ Seromaroro Ritonōpo kure toexiry tonepose kyya xine kukurākanekō oepyyryke, Jezu Kyrixtu oepyyryke. Kuorikyrykō tonahkapose Jezu a, jūme orihpyra kuehtohkōme, enetuputyryhtao kyya xine. Moro poko tuaro sytatose Jezu enetuputyryke kyya xine.

¹¹ Imehnomo a roropa Jezu enetupuhpotohme tymenekase ywy Ritonōpo a, ipoko toto zurutohme. Ritonōpo nenyokyhpyryme roropa ase, imehnō amorepatohme, juteutōkara roropa amorepatohme.

¹² Morara exiryke etuarimāko ase. Yrome ase ehxiropyra, Jezu waro jexiryke. Ukurākaneme enetupuhne. “Jesēme mase,” akē eya. Morara karyke ya osekarone eya ipoetoryme jehtohme. Jewomaneme mana tooepyyry ropa ponāmero kapu ae. Moro waro ase.

¹³ Ritonōpo omiry ekaroryhtao ya otato mexiase. Zae rokē oturuase oya. Moro omipona rokē exiko imehnō amorepatohme oya ysaaro. Jezu enetupuhnemē oexiryke aomipona rokē exiko. Imehnnō pyno ke exiko. Morara sehtone Jezu Kyrixtu poetoryme kuexirykōke.

¹⁴ Ritonōpo a tōmiry tokarose oya, otato oeh-tohme, etyorōmapopyra imehnomo a oeh-tohme, zae rokē imehnō amorepatohme oya. Ritonōpo omiry poko awahtao Zuzenu ākorehmāko mana. Kukurohtao xine mana Ritonōpo Zuzenu.

¹⁵ Mokaro Azia pōkō urumekase ropa. Toto a urumekary waro mase, Pixeru, Eremojene, imehnō maro urumekahpōkō mokaro.

¹⁶ Yrome Onexiporu jakorehmane itamurume. Morara exiryke ynara āko ase Ritonōpo a: “Onexiporu tō pyno exiko,” āko ase, jakorehmaneme aexiryke. Ehxiropyra roropa monexiā ymyhtoh poko.

¹⁷ Roma pona tooehse tahtao jupiasē pohto rokē pyra, jenery ponāmero.

¹⁸ Morara exiryke ynara āko ase Ritonōpo a: “Onexiporu pyno exiko yna Esē oepyyry ropa ahtao kapu ae,” āko ase, takorehmase eya jexiryke Epezu po jahtao. Moro waro mase.

2

Soutatu sã Kuesēkō omipona kuexirykō poko

¹ Morara exiryke aimo orëpyra exiko. Jezu Kyrixtu äkorehmäko mana, kypyno xine toexiryke.

² Ynekarohpyry oya Jezu poko metase imehnõ netaryme. Tuhkäkõ netaryme ynekarohpyry metase. Moro ynekarohpyry ekaroko ropa orutua komo a, Ritonõpo omipona exiketomo a, imehnõ amorepananõme toto ehtohme.

³ Oseanahtoko otuarimaporyhtao imehnomo a ysaaro, soutatu sä roropa, Jezu Kyrixtu poetoryme oexiryke.

⁴ Etonatoh konõto toehse ahtao, soutatu tõ xiaksiake ytopyra mä toto, emero irumekäko tosëkö omipona rokë toehtohkõme. Mokaro saaro kymarokomo. Torëtyke pyra sehtone tineru apoiry poko, mõkomo apoiry poko roropa, Kuesëkö omipona rokë kuehtohkõme täkye aehtohme kypoko xine.

⁵ Morararo orutua kõ atatapoiryhtao imehxo exikety waro ehtohme, tosëkö omipona rokë ahtao: "Imehxo mokyro mana," äko mä toto ipoko. Tosëkö omipona pyra ahtao: "Imehxo mokyro," kara mä toto ipoko.

⁶ Kure tutupi poko erohkety osemazuhme tÿkyryry epery enahnõko, tarykase eya exiryke. Imeïpo tÿkyryry ekamõko mana imehnomo a.

⁷ Moro poko osenetupuhko, ynymeroypyry poko. Morarame Kuesëkö otuarõtanoohnõko mä rahkene, moro poko oepohnopyryhtao.

⁸ Wenikehpyra ke exiko Jezu Kyrixtu poko. Mokyro rokë tõsemäkapose ropa aorihxïpo. Tawi ekepyry parÿpyryme mana. Morara äko ase Jezu poko imehnõ amoreparyhtao.

⁹ Moro pokoino etuarimäko ase. Jezu omiry ekaroryke ya popÿ sä tõmapose ywy äpuruhpyry taka. Yrome Ritonõpo omiry anapurupyra mä toto.

¹⁰ Morara exiryke eanahtõko rokë ase. Utuarimaryhtao eanahtõko ase, Ritonõpo nymenekatyä kuräkatohme, kysä toto ehtohme. Kukuräkatorÿko Ritonõpo mana Jezu Kyrixtu poetoryme kuexirykõke. Kure rokë exïko sytatose orihpÿme.

¹¹ Ynara katopõpyry zae nase:

"Imaro kuorikyrykohtao,
imaro orihpÿme exïko sytatose.

¹² Imaro kuetuarimarykohtao,
imaro tuisame exïko roropa sytatose.

Yrome: 'Jezu waro pyra ase,'
karyhtao kyya xine:

'Mose waro pyra ase,' äko roropa Jezu mana kypoko xine.

¹³ Ajohpe kuahtao xine,
ajohpe pyra ro Jezu mana,
amonohkara mana zae rokë toexiry poko.

Ynara kara mana: 'Moky saaro ajohpe exïko ase,' kara Jezu, ajohpäkarama aexiryke."

"Kure mase ya," äko Ritonõpo aomipona exiketomo a

¹⁴ Moro katopõpyry kure. Jezu poetory tõ moro poko toto onu-nikehkapopyra exiko. Amorepako toto. Ynara kaxiko eya xine Kuesëkö netaryme: "Oseosezuhpyra ke ehtoko omi poko. Oseosezuhnõhtao popyra mana. Imehnõ akorekehkãko rokë mana," kaxiko eya xine.

¹⁵ Akīme pyra erohko Ritonōpo omipona oehtohme, “Kure mase,” katohme Ritonōpo a oya. Azahkuru pyra exiko ehxiropyra oehtohme oerokuru poko. Zae rokē imehnō amorepako Ritonōpo omiry poko.

¹⁶ Ritonōpo waro pyra exiketō omiry poko pyra exiko, Ritonōpo zamaro pyra toto omiry exiryke. Mokaro omiry etananō mā iiryppyrymehxo exīko toh mana.

¹⁷ Ahno pū toeposohkase ahtao motapitōko mana jōtopyra exiryke. Moro saaro mokaro omiry, emānōko mana imehnō ryhmāko samo. Asakoro mokaro amorepananō mana Imeneu, Piretu, enara.

¹⁸ Ritonōpo omiry turumekase eya xine. Ynara āko toh mā repe: “Aorihtyā tōsemākakehse Ritonōpo a,” āko toto, ajohpe rokene. Toitoine azahkuru exikety etaryke tyya xine, osenekunohnōko mā toto. Jezu omipona hkopyra exīko mā toto.

¹⁹ Yrome Ritonōpo nukurākatyā onyryhmara mana. Ynara tymerose exiryke Ritonōpo omiry: “Kuesēkō typoetory tō waro mana,” me tymerose. Ynara roropa tymerose: “Kuesēkō poetoryme kuahtao xine kyyryppyrykō rumekāko sytatose,” me tymerose roropa.

²⁰ Imehxo exiketō tapyī tao oripo tōkehko nae. Typyne exikety nae, uuru risemy, parata risē roropa. Typyne pyra exiketō nae roropa, wewe risemy te, orino apuhsē tōkehko, kurākō ěme nae, emero rokē ěme nae, enara.

²¹ Oripo saaro sytatose. Kyyryppyrykō rumekaryhtao kyya xine, tukurikase roropa kuahtao xine oripo kurā sā sytatose, typyne exiketō samo. Kyyryppyrykō poko pyra exīko sytatose, Kuesēkō poetoryme. Kuesēkō omi poe kure rokē exīko sytatose. Kure tyriry poko rokene.

²² Nuasemākō otarame tyryppyrykō poko penetāko mā toto. Ipenetarykō poko pyra exiko. Ynara rokē exiko, zae ehtoh poko rokē exiko, Jezu enetuputyry poko, imehnō pyno oexiry poko, kure rokē oexiry poko, enara. Moro saaro Ritonōpo maro oturuketomo, kure rokē toexirykō poko toto. Tyryppyry poko pyra toto ipunaka tukurohtao xine.

²³ Yrome imehnō omiry ākorehmara mana Ritonōpo onenetupuhpyra aexirykōke. Okynahtao oxiehno imehnō rīko aomirykō mana. Morara exiryke toto omiry onetara exiko.

²⁴ Jezu poetoryme oexiryke imehnō zehno pyra exiko. Toto pyno exiko tuaro exikety samo, kure rokē toto amorepako, penekehpyra roropa exiko toto amorepary poko. Emỹpopyra exiko.

²⁵ Imehno amoreparyhtao kuomirykō omipona pyra toto ahtao toto pyno ro sehtone. Otarāme imeīpo iiryppyryme toexirykō enetupuhnōko mā toto Ritonōpo poe. Otarāme tyryppyrykō rumekāko ropa toto Jezu omipona toehtohkōme.

²⁶ Otarāme eramāko ropa toh mana joroko tamuru winoino. Inapuru-toh tae tūtāko ropa toh mana. Otarame omi kurā omipona pyra aehtyā ekurākāko ropa toh mana Ritonōpo poe, enara.

3

Jezu oehsasaka ahtao

¹ Tuaro ehtoko, Jezu oehsasaka ahtao tuhke ehtomaketō exīko mana, Jezu omipona exiketō poremākapory se exiketomo.

² Mokaro osepyno rokē exiketomo. Imehno mōkomory poko penetāko mā toto. Osenetaohnōko rokē mā toto. Ritonōpo kerekeremāko mā toto, tummykō omipona pyra exiketomo. Tỹkyryrykō tokarose ahtao eya

xine, “Kure mase,” kara mā toto, Ritonōpo a omipona pyra roropa mā toto.

³ Sekerereme pyra exiketō mokaro, otupokapopyra exiketomo. Imehnō kerekeremananomo ajoajohpākomo, zehnotokomo, kurākō se pyra exiketomo.

⁴ Tope tō ewokananomo, tomeseke pyra exiketomo, osenetaonohketomo, typenetatoh poko rokē exiketomo, Ritonōpo pyno pyra exiketomo.

⁵ “Ritonōpo poetoryme ynanase,” āko toh mā repe. Yrome Ritonōpo jamitunuru ripory se pyra mā toto tukurohtaka xine. Naeroro mokaro maro pyra ehtoko isā oexirykōino.

⁶ Toitoinē mokaro zae pyra imehnō amorepāko mā toto. Imehnō tapyī taka omōnōko mā toto, nohpo tō omipohtomase. “Jomipona awahtao xine, ytopyra matose apotō konōto htaka,” āko toh mā repe. Mame ataomipohtomapōko mā toto. “Iiryppyryme ase,” āko rokē mā toto, yrome tyryppyry rumekary se pyra mā toto.

⁷ Atamorepakehpyra toh mā repe. Yrome zae omi exiry onenetupuh-saromepyra mā toto.

⁸ Pake Janexi tō tōxienonohse Moeze maro, Janexi, Jāpyrexī, enara toh kynexine. Zae Moeze omiry kynexine. Yrome zae omi etary se pyra toh kynexine. Zae omi etapory se pyra roropa toh kynexine. Mokaro saaro serōkomo. Zae pyra imehnō amorepāko mā toto zae omipona toexirykō se pyra mā toto. Tukurohtao xine azahkuru rokē osenetupuhnōko mā toto. Jezu poetory poenohnōko rokē mā toto. Yrome Ritonōpo omipona pyra ekurehnōko mā toto.

⁹ Myarotokoro pyra mā toto. Azahkuru toto exiry enēko imehnō emero, pake Janes tō azahkuru ehtopōpyry samo Jāpyrexī maro.

Pauru namorepatopōpyry etyhpyry

¹⁰ Yrome ya imehnō amorepatopōpyry waro toehse mase. Kure jehtopōpyry waro roropa mase. Ritonōpo omipona se jehtopōpyry waro mase, Ritonōpo enetupuhthopōpyry ya, sekerereme jehtopōpyry, imehnō pyno jehtopōpyry, yryryhmary eanahtotopōpyry ya,

¹¹ jyhtomatopōpyry, enara. Toetuarimase ywy itamurume Ātiokia po jahtao, Ikoniu po, Rixityra po, enara. Yrome jyhtomaryhtao, ypynanopyrase Kuesēkomo.

¹² Morararo emero Jezu Kyrixtu omipona se exiketomo. Imaro se exiketō osanumāko mā toto aomipona se toto exiryke.

¹³ Yrome iiryppyrymākō popyrahxo exīko mana, onekunohtōkō roropa. Imehnō enekunohnōko mā toto. Osenekunohpōko roropa joroko tamuru a toto.

¹⁴ Yrome tyoro mase. Zae ehtoh poko tātamorepase oya, Jezu Kyrixtu poko tonetupuhse roropa oya okurohtao, moro onurumekara exiko ipunaka. Āmorepahpōkō waro mase, asa, onoty, ywy, enara.

¹⁵ Opoetoe ro kurā poko ātamorepahpyry mase. Pape kurāme exiryke kutuarōtanohtorŷko mana, Ritonōpo a typoetoryme kyrirykō poko, Jezu Kyrixtu tonetupuhse kyya xine ahtao.

¹⁶ Tōmiry tymeropose urutō komo a Ritonōpo Zuzenu omi poe, zae kuamorepapotohkōme, iiryppyrymākō mynyhmapotohme, azahkuru exiketō kurākatohme, kuamorepatohkōme kure ehtoh poko kuehtohkōme.

¹⁷ Tõmiry tymeropose eya typoetory tõ tuaro ehtohme tymõkomoke exiketõ sã kuehtohkõme roropa kure ehtoh poko zuaro kuehtohkõme imehnõ akorehmary waro roropa kuehtohkõme.

4

¹ Jezu oehnõko mana kutuisarykomo. Tooehse ahtao sero nono põkõ apiakãko mana, emero aorihtyamo, orihpynomo, enara. Ynara oururu se ase Ritonõpo netaryme, Jezu Kyrixtu Kuesëkõ netaryme roropa:

² Ritonõpo omiry ekaroko imehnõ netaryme. Ekurehpyra exiko. Jezu apoiry se toto ahtao, amorepako toto. Apoiry se hkopyra toto ahtao aomiry ekaroko rokẽ toto netaryme. Pohnõ zuruko tyrypyrykõ poko pyra toto ehtohme. Äkyemapoko toto. Amorepako toto Ritonõpo omiry poko. Penekehpyra ke exiko roropa toto amorepary poko.

³ Imeïpo zae omi etary se pyra exiko mã toto sero nono põkomo, typenatohkõ poko rokẽ toehtohkõme. Ajohpãkõ menekãko mã toto tamorepanekõme, tyrypyrykõ poko rokẽ tamorepatohkõme.

⁴ Zae omi rumekãko mã toto ajoajohpãkõ omiry rokẽ etatohme tyya xine.

⁵ Naeroro mokaro sã pyra exiko. Tuaro exiko. Oetuarimaryhtao eanahtoko rokene. Imehnõ zuruko Jezu Kyrixtu poko. Orëpyra exiko Ritonõpo omipona. Imehnõ akorehmako roropa aomipona toto ehtohme.

⁶ Okyna hkopyra jorihtoh toehse nase. Yrome torëtyke pyra ase jorikyry poko.

⁷⁻⁸ Tururume ytoketõ ahtao, toiro osemazuhme eporehkãko. Epehpyry apoïko mana, tosëkõ omipona ahtao rokene, osema etyhpyry pona toeporehkase ahtao roropa. Mokaro sã ywy. Poremãpyra exiase. Yrohmanohpotopõpyry poko tõtyhkase ywy. Kuesëkõ onenetupuhkehpyra ase. Naeroro Ritonõpo nekarory kurã jeraximãko mana, kure jehtopõpyry epehpyryme. Moro ekarõko mã Kuesëkõ ya ekarotoh po toehse ahtao. Imehnomo a roropa, emero Kuesëkõ pyno exiketomo a moro ekarõko roropa mana, aepyry ropa eraximananomo a.

Paury nurutopõpyry

⁹ Timoteu, axi sahxo õpokonopyry aotyhkanohko, oehtohme xiaro ya.

¹⁰ Turumekase Temaxi a jexiryke morara äko ase. Mõkomo poko typenetaryke toytose ynororo Tesaronika pona. Kyresëte toytose roropa Karaxia pona. Titu toytose Taumaxia pona, enara.

¹¹ Ruka rokẽ taro nase ymaro. Maku menehtase amaro oehtozome, jakorehmaneme aehtohme taro.

¹² Tikiku aropone Epezu pona.

¹³ Ooepyryhtao jupõ enehko. Tyroa po Kapo tapyĩtao ynomoase. Moro enehko. Ypapë roropa enehko. Okyno pihpyry risë roropa enehko, imerohpyry. Moro se nymyry ase.

¹⁴ Arexãtere, mokyro kurimene poko erohkety, popÿ mokyro yhtomane. Apo Kuesëkõ mokyro wãnohno iiryryryme aexiryro.

¹⁵ Akorekehkatõ mokyro nexiase Ritonõpo omiry ekaroryhtao yna a. Tõsezusezuhse itamurume ynororo yna maro. Mokyro waro exiko oryhmaryino roropa.

¹⁶ Apitoryme terekatu ëpataka toehse jahtao josewomatohme, jurumekase toto emero. Yrome ynara äko ase Ritonõpo a ipoko xine: "Papa, mokaro onuãnohpyra exiko toto nyrihpyry poko," äko ase.

¹⁷ Yrome Kuesēkō jurumekara ymaro monexiano. Yjamihtanopyase Jezu Kyrixtu poko ekarotohme juteutōkara a. Typynanohse Kuesēkomo a jexiryke jeatāpyra toh kynexine.

¹⁸ Kuesēkō ypynanohnōko mana yyryhmaryhtao pohnomo a. Mame orēpyra tosaka jarōko mana. Moero mā emero esēme mā ynororo. “Kure Ritonōpo mana, kakehpyra sehtone.” Morara kary kure mana.

“Murutase toto,” katopōpyry

¹⁹ Murutase toto Pirixira, Akira, Onexiporu tō roropa, enara.

²⁰ “Pauru opyno xine,” kaxiko eya xine. Eraxitu tōsesarise Korītu po, Tyropimu ynomoase Miretu po, kure pyra exiryke.

²¹ Axī sahxo moehtase ropa konopotara ro ahtao.

“Kuurupotase Timoteu a,” āko Ēupuru mana, Purutēte te, Rino te, Kyrautia te, emero Jezu poetory tō maro. “Opyno ynanase, Timoteu,” āko toh mana.

²² Ynara āko ase Kuesēkomo a Jezu Kyrixtu a: “Timoteu maro exiko. Ipyno exiko,” āko ase, enara rokene.

TITU

Pauru Nymerohpyry Titu Neneryme Tito Ekarotopo

Juteu kara Titu kynexine. Jezu poetoryme toehse ynororo ahtao Pauru maro toytose pata tō poro, akorehmaneme (Karaxia 2.1-3; 2 Korītiu 7.6-16). Jezu poetory tō amorepaneme toehse ynororo Kereta po (Titu 1.5).

Tynymerohpyry ae Titu zurūko Pauru mana Jezu poetory tō amorepananō zae ehtoh poko; zurūko roropa mana zae Titu ehtoh poko imehnō Jezu poetory tō maro: tamuximākō amorepatohme, nuasemākō amorepatohme, kunumuxime exiketō amorepatohme, oryxime exiketō amorepatohme, enara. Tamuximehxo Titu exiryke imehnō akorehmapory se Pauru kynexine eya: “Kypynanopyatose Ritonōpo kure kuexirykōke pyra, kypyno xine toexiryke” (Titu 3.5).

Sero pape ao

Osekarotopo 1.1-4

Jezu enetuputyry, zae ehtoh ipoetory tō maro 1.5–3.11

Tuaro ehtoh etyhpyryme 3.12-15a

Kure tyripotoh Ritonōpo a 3.15b

¹ Ynymerohpyry moro oneneryme Titu. Ywy ase Pauru, Ritonōpo poetory, Jezu Kyrixtu nenyokhyppyry.

Tymenekase ywy Ritonōpo a tynymenekatyā akorehmatohme aomiry enetupuhpotohme eya xine, zae omi kurā poko toto amorepatohme roropā.

² Orihp̄yme tymaro kyritoryko Ritonōpo mana. Ajohpākara mokyro Ritonōpo. Pake nono onyripyra ro tahtao ynara tykase ynororo tyya rokene: “Orihp̄yme ypoetory tō rīko ase,” tykase.

³ Mame tōmiry enehpory se toehse Ritonōpo ahtao tonehpose eya kyya xine. Tōmiry tokarose roropa ya ekarotohme imehnomo a, ynara katohme eya xine: “ ‘Umūkuru enetuputyryhtao oya xine, orihpyra oritor̄yko ase, jūme; kaxiko eya xine,” tykase ya Ritonōpo kukurākanekomo.

⁴ Umūkurume mase Titu, Jezu Kyrixtu tonetupuhse oya exiryke.

Ynara āko ase Ritonōpo a: “Papa, Titu pyno ke exiko. Torētyke pyra tyriko roropa,” āko ase. Jezu Kyrixtu a morara āko roropa ase kukurākanekōme exiryke.

Titu erohtopōpyry Kereta po

⁵ Kynomoase moroto ahmōta po Kereta po, morotōkō akorehmatohme otyhkara ro jexiryke, Jezu poetory amorepatōkō ritohme oya emero pata tō punero. Ynyrohmanohpotopōpyry poko oya wenikehpyra exiko.

⁶ Zae rokē exiketō Jezu poetory amorepaneme tyriko, toiro typpe exiketō rokene, Jezu enetupuhnanō ke typoenōke rokene. Ajoajohpe pyra typoenōke exiketō tyriko, tumykō omipona typoenōke roropa.

⁷ Ritonōpo omi poe Jezu poetory amorepananō ahtao imehnō mā toto onyhxiropyra kure rokē toto exiryke. Osenetaonohpyra exiketomo, atakirimahnomo, et̄ypyra exiketomo, zehzehno pyra exiketomo, tyamene se pyra exiketomo,

⁸ katonõ se exiketomo, kurākõ maro se exiketomo, emotyëkara exiketomo, zae rokë imehnõ rinanomo, Ritonõpo sã se exiketomo kure rokene, akĩme pyra exiketomo,

⁹ zae omi onurumekara exiketomo zae exiryke, Jezu namorepatopõpyryme exiryke. Morara tahtao xine imehnõ zurũko toh mana, toto akorehmãko zae Ritonõpo omi poe. Azahkuru exiketõ namorepatopõpyry enepõko roropa toh mana.

¹⁰ Tuhke ajoajohpãkõ nae. Juteu tõ roropa Jezu enetupuhxĩpo toeramase ropa toto. Ipoetohpyryme mã toehse toto. Imehnõ amorepãko toto azahkuru rokene. Toto enekunohnõko mã toto.

¹¹ Mokaro imynyhpãkapoko imehnõ enekunopyryino. Tyekyrykõ omipohtomãko toh mana, zae pyra toto amorepãko, tineru apoitohme rokë tyra xine.

¹² Typoko xine ynara tykase imepyny: “Kereta põkõ emero ajoajohpe mana osekato kõ samo. Akĩme roropa mã toto, tõtukurukõ poko emotyëkãko toto,” tykase mokyro Kereta pono typoko xine ro imehnõ netaryme.

¹³ Mokyro nekarohpyry ajohpe pyra mana. Morara exiryke mokaro zuruko orẽpyra samo, mãsa rokë pyra Ritonõpo omipona toto ehtohme.

¹⁴ Juteu tamuru tõ omihpyry irumekapoko eya xine imeimehnõ nyrohmanohpotoh roropa. Zae omi rumekahpõkõ nyrohmanohpotoh irumekapoko eya xine.

¹⁵ Kure exiketõ mã kure Ritonõpo nyrihpyry ekarõko. Yrome iiryppyrymãkõ mã popyra Ritonõpo nyrihpyry ekarõko zae pyra toexirykõke. Tyryppyrykomo a rokë tuaro mã toto.

¹⁶ Moro saaro imehnomo: “Ritonõpo waro ynanase,” ãko toh mã repe. Yrome kure ehtoh poko pyra mã toto. Popyra ipunaka mã toto Ritonõpo neneryme. Imeimehnõ zehno mã toto Ritonõpo omipona pyra. Kure imehnõ riry waro pyra mã toto, enara.

2

Zae omi poko

¹ Yrome omoro tyoro, mokaro sã pyra. Zae omi ekaroko Jezu poetory tomo a. Ynara kaxiko eya xine: “Ritonõpo omipona ehtoko,” kaxiko.

² Tamuhpomãkõ zuruko kure toto ehtohme, ajoajohpe pyra, emotyëkara roropa toto ehtohme tõtukurukõ poko, mãsa rokë pyra Ritonõpo enetupuhtohme toto a, imehnõ pyno toto ehtohme, Ritonõpo omipona exiry poko penekehpyra roropa toto ehtohme.

³ Morararo kunumuximãkõ zuruko kure toto ehtohme Ritonõpo poko exiketõ samo, imehnõ onykerekeremara toto ehtohme, eukuru jehnahpyry poko penetara toto ehtohme roropa. Zae omi poko imehnõ amorepapoko eya xine.

⁴ Oryximãkõ amorepapoko toto a, tyniokõ pyno toto ehtohme, ty-poenõkõ pyno roropa aehtohkõme,

⁵ Ritonõpo omi poe tuaro toto ehtohme, imehnõ orutua poko pyra oryxiã ehtohme, tytapyĩkõ tao rokë kure toto ehtohme, tyniokõ omipona toto ehtohme roropa. Tyniokõ omipona pyra Jezu poetory ahtao imehnõ ynara ãko toto eneryke tyra xine: “Otarãme Ritonõpo omiry se hkopyra mokyro mana,” ãko toto ipoko.

⁶ Nuasemãkõ roropa zuruko ajoajohpe pyra toto ehtohme.

⁷ Titu, kure rokē imehnō tyriko, asā nuasemākō ehtohme. Zae imehnō amorepako Ritonōpo omiry poko. Onekunohto sã pyra exiko.

⁸ Omi rypyry poko pyra exiko, ohxiropyra imehnō ehtohme. Morara awahtao kyzehnotokō ehxirōko tamoreme xine mana, ohxirory se exiketomo. Kure rokē oexiryke ohxiropyra mã toto.

⁹ Ynara kaxiko namotome exiketomo a: “Oesēkō omipona ehtoko. Kure rokē erohtoko, oseosezuhpyra roropa.

¹⁰ Ematonara ehtoko. Kure rokē erohtoko. Morara awahtao xine ynara äko imehnō oenerykōke: ‘To! Tukurākanekō omipona rukuh mokaro toehse nahe,’ äko mã toto oenerykōke,” kaxiko eya xine.

¹¹ Ritonōpo kuamorepatose kure toexiry poko, kypyno xine toexiryke, emero porehme repe.

¹² Ynara kuamorepatorỹko mana, kyyrypyrykō rumekatohme kyya xine, Jezu poetory tō kara penetatōpyry rumekatohme roropa kyya xine, zae kuehtohkōme kukurohtao xine, zae roropa imehnō neneryme kuehtohkōme, zae Ritonōpo neneryme kuehtohkōme roropa taro nono po.

¹³ Morara kuexirykō se Ritonōpo mana. Tãkye rokē sytatose Kuesēkō oepyry ropa eraximaryke kyya xine. Orēpyra oehnōko ropa mana. “Kure Ritonōpo mana, kukurākanekō imehxo,” äko sytatose emero porehme, Jezu Kyrixtu oepyry ropa eneryke kyya xine.

¹⁴ Mokyro tōsekarose toorihtohme kymyakākōme, kyjamihtanohtohkōme, kyyrypyrykō poko pyra kuehtohkōme, kukurohtao xine kukurikatohkōme roropa, ipoetoryme nymyry kuehtohkōme, mãsa rokē pyra aomipona kuehtohkōme.

¹⁵ Moro poko imehnō amorepako. Zuruko toto orēpyra, tyrypyhykyke toehse toto ahtao. Ynara kaxiko eya xine: “Jomi poe rokē pyra ourutorỹko ase, Ritonōpo omi poe ourutorỹko ase,” kaxiko, ynara kara toto ehtohme: “Poetome ro mase. Ōmiry onetara ynanase,” kara toto ehtohme.

3

Kure rokē Jezu poetory exiry poko

¹ Ynara kaxiko roropa Jezu poetory tomo a: “Kowenu omipona ehtoko. Kowenu poetory omipona roropa ehtoko. Kure rokē erohtoko erohse oeahmarykohtao.

² Imehnō onykerekeremara ehtoko. Atatapoipyra roropa ehtoko. Sekerereme ehtoko imehno a, kure rokē imehnō ezuhtoko,” kaxiko.

³ Pake ajoajohpākō sã sextatose, Ritonōpo omipona pyra, popyra rokene. Jezu poetory tō kara penetatoh poko typenetase kymarokomo, tãkye kuexirykō poko roropa typenetase imehnō zetũ poko, imehnō zumoxike ehtoh poko roropa. Imehnō kyzehno xine toh nexiase. Toto zehno ynanexiase roropa.

⁴ Yrome Ritonōpo kukurākanekōme mana. Kuamorepatose kypyno xine toexiry poko, kure kyrirykō se toexiry poko roropa.

⁵ Mame kypynanopyatose kure kuexirykōke pyra. Kypyno xine toexiryke kypynanopyatose iirypyryme ro kuahtao xine. Kurã Zuzenu a kukurikapoatose enurusenã sã ropa kuehtohkōme, kure kuehtohkōme kukurohtao xine.

⁶ Omomyra Ritonōpo toehse. Tuzenu tokarose kyya xine, toorihse Jezu Kyrixtu exiryke kyyrypyrykō epehpyryme.

⁷ Tuzenu tokarose kyya xine zae kuehtohkōme. Kure rokē kyritorŷko Ritonōpo mana. “Zae matose,” āko Ritonōpo mana kyya xine. “Ymaro aarotoryŷko ase orihpyra oehtohkōme jūme,” āko mana. Morara kary eraximāko sytatose eya.

⁸ Morara kary ajohpe pyra mana.

Morara exiryke orēpyra exiko moro ekarory poko Ritonōpo enetupuhnanomo a kure rokē imehnō ritohme toto a. Morara ahtao kure sytatose Ritonōpo neneryme, imehnō neneryme roropa.

⁹ Yrome putupyra exiketō oseosezukuruhtao anaponuhpyra exiko tytamurukō esety poko, Moeze omihpyry poko roropa toto oseosezuku-ruhtao toto anaponuhpyra exiko. Toipāme rokē sekere āko mā toto.

¹⁰ Imehnō azahkuru Jezu poetory amoreparyhtao zuruko toto ose-mazuhme aporo. Morotoino amorepazomoko ropa toto. Morarame ōmipona pyra toto ahtao imaro xine pyra exiko.

¹¹ Zuaro mase toto osenekunopyry waro mase. Iirypyryme toto exiry eneryke oya zae pyra toto exiry waro mase.

Pauru nurutopōpyry etyhpyryme

¹² Arytema aropōko ase oya. Arytema pyra ahtao Tikiku aropōko ase aarotohme, Nikopori pona. Moroto exiko ase ikonopory ae.

¹³ Zena makorehmatase, Aporu maro oeepyryhtao. Zena, Roma kowenu omiry waro exikety. Akorehmako toto tŷkyryneke toto ehtohme toto ytoryhtao.

¹⁴ Imehnō akorehmapoko roropa Jezu poetory tomo a etuarimaketō pyno toto ehtohme, toipāme rokē pyra toto ehtohme.

¹⁵ “Kure pāna mā moero,” āko oya ymarōkomo. Morara āko roropa ase amarokomo a, yna pyno exiketomo a, Jezu poetory tomo a.

“Papa, Titu tō pyno exiko,” āko ase Ritonōpo a. Enara rokene.

PIREMÕ Pauru Nymerohpyry sero Filemom Ekarotopo

Sero pape tymerose Pauru a Piremõ neneryme. Jezu poetoryme Piremõ kynexine otarame oximõtõh maro pata Koroxi po. Onezimu kynexine Piremõ namotome, yrome toepase ynororo tosẽ winoino. Mame Pauru waro toehse kynexine äpuruhyppyry tao ahtao. Jezu poetoryme toehse ynororo Pauru omiry etaryke tyya. Mame Onezimu aropory se Pauru kynexine esemy a ropa.

Tynymerohpyry ae tope zurũko Pauru inamoto Onezimu zehno pyra aehtõhme; kure rokẽ tyritõhme osepeme, azahkuru aehtõpõpyry korokapõtõhme Ritonõpo a, atakorõme aehtõhme imaro Jezu tonetupuhse eya exiryke. Typapẽ taropose Pauru a Onezimu emahpo Piremõ a.

Sero pape ao

Osekarotopo 1-3

Jezu poetory pyno Piremõ ehtopo 4-7

Ekaropotõh Onezimu poko 8-22

Aosekazumatõh etyhyppyryme 23-24

Kure tyripõtõh Ritonõpo a 25

¹ Ynymerohpyry moro oneneryme Piremõ. Yna epeme mase, yna akorehmaneme roropa. Ywy ase Pauru, äpuruhyppyrytaono. Kyrixtu Jezu omipona jexiryke tõmapose ywy äpuruhyppyry taka.

Ymaro Timoteu nase jakorehmãko serõhne merory poko.

² Jezu poetory tõ oximõmãkõ neneryme ynymerohpyry moro, atapyĩ taõkõ neneryme roropa, Apia neneryme roropa. Jezu poetoryme toexiryke yna oryxiryme mana. Arakipu neneryme roropa moro. Soutatume sã ynororo mã ya, yna akorehmaneme exiryke.

³ Ynara ãko ase Ritonõpo a opoko xine: “Kure rokẽ Piremõ tõ tyriko Papa. Torẽtyke pyra tyriko toto,” ãko ase. Morara ãko ase Kuesẽkõ Jezu Kyrixtu a roropa.

Imehnõ pyno Piremõ ehtõpõpyry poko

⁴ Jotururuhtaõ Ritonõpo a opoko oturũko ase. “Kure mase, Papa. Kure jakorõ Piremõ riryke oya,” ãko ase opoko.

⁵ Ritonõpo poetory pyno oexiry ekãtõko imehnõ mana ynanetaryme, Kuesẽkõ Jezu enetuputyry poko oya ekarõko roropa mã toto.

⁶ Jezu maro mase ytoyõtõko, tonetupuhse oya exiryke. Morara exiryke ynara ãko ase Ritonõpo a: “Papa, Piremõ akorehmako imehnõ zurutõhme Jezu enetupuhõtõpõpyry poko tyya. Amorepako toto oenetuputyry poko, zae Piremõ eneryke tyya xine, Jezu Kyrixtu omipona se toto ehtõhme Piremõ samo,” ãko ase.

⁷ Opyno ase Piremõ. Jakorõme mase. Yna pyno oexiryke atãkyemãko ase, poremãpyra ase roropa. Tuhkãkõ Ritonõpo poetory tõ tãkye toehse opokoino, toto pyno oexiryke.

Onezimu akorehmapory poko

⁸ Etako pahne, orēpyra se jahtao, oruime jexiryke Kyrixtu enetuputyry poko, jomi poe zae ehtoh poko exiko, ykary oya repe.

⁹ Yrome opyno jexiryke, ajohpāme sā jomipona exiko, āko rokē ase oya. Ywy ase Pauru. Kyrixtu Jezu nymenekahpyry ase typoko imehnō zurutohme. Āpuruhyry taka tōmapose ase roropa Jezu pokoino. Morara jahtao ro, ajohpāme sā, āko ase oya.

¹⁰ Naeroro ekaropōko ase oya Onezimu poko. Umūkurume mana Kyrixtu enetuputyryke eya. Āpuruhyry tao jahtao mokyro zūme toehse ywy Kyrixtu ekaroryke eya.

¹¹ Osemazuhme aporo akīme toexiryke opoetohpyryme toehse ynororo. Yrome seromaroro ŷme toehse ropa nase. Ākorehmaneme toehse jakorehmaneme, enara.

¹² Seromaroro mokyro aropōko ropa ase oya. Jeano roropa ytōko mana imaro ipyno jexiryke ipunaka.

¹³ Taro ise ro ase repe, ymaro aehtohme, āpuruhyry tao ro jahtao, jakorehmaneme, oesahpyo. Ritonōpo omiry kurā poko Jezu Kyrixtu poko imehnō amoreparyke ya āpuruhyry tao ase.

¹⁴ Yrome jakorehmaneme Onezimu riry se pyra exiase oturupyra ro jahtao oya. Jakorehmary se awahtao rokē jakorehmary se ase oya. Naeroro ekaropōko ase oya ajohpāme samo.

¹⁵ Otarāme Onezimu toepase owinoino osemazuhme. Mame ytōko ropa mana oya, jūme amaro ehtohme rahkene.

¹⁶ Seromaroro namotome rokē pyra mana. Namoto motye kuhse ynororo. Ākorōme toehse mana Kyrixtu enetuputyryke eya. Ipyno yronomyryme ase. Ipynohxō exīko mase roropa opoetoryme exiryke, ākorōme roropa exiryke Kuesēkō enetuputyryke eya.

¹⁷ Naeroro oepeme jexiryke, mokyro eahmako, oya toytose ahtao, jeahmatoh sā oya.

¹⁸ Iirypyryme toehse ynororo ahtao oya, otinerū tapoise eya ahtao, ya rokē epehmapoko ropa.

¹⁹ Ynara imerōko ase jemary ke nymyry. Ywy ase Pauru. Ywy roro oepehmāko ase. Yrome owenikehkapopyra roropa ase. Jepemara ro mase roropa. Yhnao orihketyme ro mexiry.

²⁰ Naeroro, jakorony, ajohpāme sā jomipona exiko Kuesēkō pyno oexiryke. Morara awahtao jākyemāko mase. Jakorōme sā mase Kyrixtu enetuputyryke oya.

²¹ Awaro ase. Morara imeroryhtao ya jomipona exīko mase. Jomiry motye tyriko mase. Zuaro ase.

²² Morara awahtao osa ikurākako jesaryme. Otarāme ōmihpyrykō etaryke Ritonōpo a jaropōko ropa mana oya xine. Moro se ase ipunaka.

Pauru tō osekazumatopōpyry

²³ “Kure pāna mano,” kary se Epapura oya. Āpuruhyrytaōme mana ymaro, Jezu Kyrixtu poko imehnō amoreparyke eya.

²⁴ Morara kary se roropa ymaro erohketō Jezu omiry poko, Maku, Arixtakū, Temaxi, Ruka, enara.

²⁵ “Kure rokē opoetory tō tyriko Papa,” āko ase Kuesēkō Jezu Kyrixtu a opoko xine. Enara.

EPEREU

Epereu tō Neneryme sero

Hebreus

Ekarotopo

Sero pape tymerose Jezu enetupuhnanō neneryme, juteume tonuruse aexityamo. Toto rohmanohpōko imehnō kynexine, Jezu rumekatohme eya xine eramatohme ropa pake toehtopōpyrykō sā toto ehtohme ropa repe.

Yrome Ritonōpo omipona exiketō akorehmary se sero pape merohpō kynexine tākye toto ehtohme Jezu maro toehtohkō poko. Jezu Kyrixtu tonehpose Ritonōpo a sero nono pona tōmiry kurā ekarotohme kyaa xine, imehxo toehtoh enepotohme kyaa xine Tumūkuru ae. Kyrixtu imehxo mana Ritonōpo nenyohyā motye, urutō kō motye, Moeze motye Jozue maro. Jūme Oturuketye Imehxo mana, aosekarotopōpyry tynekaroryme imehxo roropa mana ahno rypyry korokatohme. Jezu Kyrixtu enetuputyryke kyaa xine typynanohse sytatose jūme rahkene.

Epereu 11 ekarōko Ritonōpo enetupuhnanō anamonohpyra ehtopōpyry poko Ritonōpo enetuputyry poko toetuarimarykohtao ro, totapase ahtao ro. Naeroro mokaro sā: “Oesēkōme Jezu enetuputyry poko oya xine onurumekara ehtoko oetuarimarykohtao ro,” āko mana.

Sero pape ao

Jezu Kyrixtu, Ritonōpo kurano 1.1-3

Ritonōpo nenyohyā motye 1.4–2.18

Imehxo mana Moeze motye 3.1–4.13

Oturukety, rewita tō motye 4.14–7.28

Tōmiry etapotoh mā imehxo 8.1–9.22

Kyrixtu osekartopōpyry tynekaroryme imehxo 9.23–10.39

Ritonōpo enetupuhnanomo 11.1-40

Orēpyra Jezu enetuputyry 12.1-11

Tuaro ehtoh te, enaroximatoh 12.12-29

Ritonōpo zamaro ehtoh; oturutoh Ritonōpo a 13.1-25

Ritonōpo mūkuru poko

¹ Pake Ritonōpo kynoturune kytamurukomo a urutō kō ae. Tuhke rokē kynoturune. Urutō kō osetupuhthoh ae kynoturune. Aosenehtohkō ae roropa kynoturune eya xine.

² Morarame pake hkopyra kynoturune ropa Ritonōpo kyaa xine Tumūkuru ae. Ynororo a sero nono tōkehko tyripose eya aporo, sero pōkō emero. Mame tymenekase ynororo Ritonōpo a emero esēme ehtohme, sero nono pōkō esēme, kapuaōkō esēme roropa, enara ehtohme.

³ Ime aexiry saerekane sā mana. Ritonōpo ime exiry saaro ime aexiry mana ipunaka. Mame Ritonōpo ime exiry enepōko mana sero pōkōmo a. Tyjamtunuru ke tynrytyā onenahkapopyra mana. Morarame sero pōkō rypyry korokaxīpo kyporohne kapu ao, tuisamehxo, Ritonōpo maro. Emero esēme Ritonōpo mana.

Tynenyohyā motye Ritonōpo mūkuru ehtoh poko sero

⁴ Tynenyohtyã motye kuhse Tumũkuru tyrise eya. Esety roropa Ritonõpo mũkurume, Tummy wino tapoise eya. Mokyro esety Ritonõpo nenyoyhtyã esety motye mana.

⁵ Tumũkuru a ynara tykase Ritonõpo:

“Umũkurume mase.

Seroae omyme osekarõko ase,”

tykase Ritonõpo Tumũkuru a. Yrome tynenyohtyamo a morara kara kynekurehne. Ynara tykase roropa Tumũkuru poko:

“Jũme ase, umũkurume mana,”

tykase Ritonõpo Jezu poko. Yrome morara kara kynekurehne tynenyohtyã poko.

⁶ Ynara roropa tykase Ritonõpo Tumũkuru tooehse ahtao sero nono pona:

“Ynenyohtyã emero kure Umũkuru rĩko mana.

‘Kure mase, tuisa imehxo,’

ãko toh mana eya,”

tykase Ritonõpo.

⁷ Yrome ynara tykase tynenyohtyã poko:

“Tyryrykane sã ynenyohtyã rĩko ase axĩ toto ytotohme.

Apoto sã roropa ynamoto tõ ripõko ase orẽpyra toto ehtohme,”

tykase.

⁸ Yrome Tumũkuru poko ynara tymeropose Ritonõpo a:

“Ritonõpome mase.

Tuisame oehtoh exikehpyra mana jũme.

Zae oexiryke ipunaka tuisa kurãme mase.

⁹ Zae ehtoh se mase te, zae pyra ehtoh se pyra roropa mase ipunaka.

Morara exiryke kymenekase,

tãkye ipunaka oehtohme

imehxo oehtohme roropa,

imehnõ motye kuhse oehtohme,”

tykase Ritonõpo Tumũkuru a.

¹⁰ Ynara tykase roropa ynororo eya:

“Oya sero nono tyrise apitoryme.

Kapu roropa tyrise oya, oemary ke, Ritonõpome oexiryke.

¹¹ Enahnõko mã onyrytyã repe.

Yrome omoro orihpỹme mase jumãme.

Xihpyryme onyrytyã mã exĩko repe upo xityã samo.

¹² Upo sã toto amẽnõko ropa mase,

toto myakãmatohme.

Yrome omoro mase etyorõmara.

Tamuhpõme exipyra mase roropa,”

tykase Ritonõpo Tumũkuru a.

¹³ Ynara tykase roropa Ritonõpo Tumũkuru a:

“Oporohko tãna. Tuisamehxo mexino ymaro.

Ozehnotokõ poremãkapõko ase,

opoetoryme toto rĩko ase roropa,”

tykase Ritonõpo eya. Yrome morara kara kynexine tynenyohtyamo a.

¹⁴ Naeroro oturuxi Ritonõpo nenyoyhtyã poko. Kapu ae inenyoyhtyã mokaro. Tupũke pyra rokẽ mã toto. Toto aropõko Ritonõpo mana tarõkõ akorehmatohme. Tynypynanohtyã akorehmase toto aropõko mana.

2

Kypynanohtohkō kurā pokō

¹ Morara exiryke otato sehtone omi kurā totase kyya xine ahtao. Tomeseke sehtone aomipona exikehpyra kuehtohkōme.

² Ritonōpo nenyohityā omihpyry zae kynexine. Zae ehtoh pokō tutuarōtanohpose imehnomo. Toto omihpyry omipona pyra exiketō tuānohse toto iirypyrykō epehpyryme.

³ Yrome Kuesēkō Jezu omiry mokaro omihpyry motye kuhse mana. Otato pyra kuahtao xine kuānohtorỹko mana, ekurehpyra mana. Osemazuhme kypynanohtohkō pokō tyya kynoturune. Morarame etananō roropa kutuarōtanohpotone zae aehtoh pokō.

⁴ Ritonōpo roropa zae toehtoh pokō kutuarōtanohpotone tyjमितunuru eneporyke, kurākōkara kurākary pokō, enara. Typoetory tō tyjamih-tanohpose Tuzenu a tyotyorō waro toto ehtohme orēpyra toto ehtohme imehnō Jezu poetory akorehmatohme emero porehme. Ise toehtopōpyry ae ro tyjamih-tanohpose toto eya.

Kyrixtu enurutopōpyry ahnome kypynanohnekōme

⁵ Sero nono tyrisenā tyrise ropa ahtao, sero pōkō esēme tynenyohityā onyripyra Ritonōpo exīko mana. Moro pokō ourutorỹko ynanase sero-maroro.

⁶ Māpyra ynara tymerose imepyny a Ritonōpo omiryryme:

“Otyryme kure yna, ahnome rokē ynanase?”

Yrome yna pokō osenetupuhnōko mase.

Orihketōme ynanase,
yrome yna pyno ro mase.

⁷ Tyrise ynanase oya onenyohityā

ime exiry sā pyra aporo;

tuisamehxo tyrise roropa ynanase oya,

onyrityā esēme.

⁸ Ajमितunuru poe emero esēme tyrise ynanase oya,”

me tymerose imepyny a Ritonōpo omiryryme. Naeroro, emero esēme karyke, emero esēme toehse toh mā repe. Yrome ahno enēko sytatose emero esēme pyra ro.

⁹ Yrome Jezu pokō enetupuhnōko sytatose. Axītao rokē tuisame hkopyra toehse ynororo Ritonōpo nenyohityā poetoryme samo. Mame Ritonōpo omi poe toorihse ynororo kymyakākōme, orihpyra kuehtohkōme, kypyno xine Ritonōpo exiryke. Mame toorihse exiryke tuisamehxo Jezu tyrise ropa Ritonōpo a. Emero esēme tyrise eya.

¹⁰ Tuaro Ritonōpo kynexine Tumūkuru tuarimapory pokō. Ynara tykase ynororo Tumūkuru pokō: “Toetuarimaryke iirypyrymākō kurākary waro exīko mana,” tykase. Emero ritōme ynororo. Tynryityā onenahkapopyra roropa mana. Tuhkākō eahmary se ynororo, tyya toto ytotohme ty-poenōme toto ehtohme, tymaro tuisame toto ehtohme.

¹¹ Kuesemazupurukōme toexiryke kukurākatorỹko mana, kyyrypyrykō korokāko roropa mana, Kumykōme roropa Jū ehtohme. Naeroro ihx-imyra mana tyekyryme kuehtohkō pokō.

¹² Ynara tykase ynororo Tummy a:

“Papa onyrihpyry pokō jakorō tō zurūko ase.

Opoko eremiāko ase, kure oekarōko ase opoetory tō maro tōximōse yna ahtao,”

tykase.

¹³ Ynara tykase roropa ynororo: “Ritonõpo, oenetupuhnõko ase,” tykase. “Taro ase ypoenõ maro, moxiã onekarotyã ya,” tykase Jezu.

¹⁴ “Ypoenõ moxiamo,” kynako Jezu kypoko xine. Ahnome kuexirykõke kysã xine Jezu toehse, ahnome, tupûke, tumunure roropa, enara. Ahnome toehse ynororo toorihtohme, toorikyry ke joroko tamuru enahkatohme, kuorikyrykõ esẽme sã joroko tamuru exiryke.

¹⁵ Kuorikyrykõ zuno kuexirykõke tymyhse sã sexiataose. Joroko tamuru namotome sexiataose. Yrome joroko tamuru enahkaryke tyya tymyhpokase ropa sã sytatose eya.

¹⁶ Zuaro sytatose. Ahnome toehse Jezu tynenyohtyã akorehmatohme pyra tyya. Ynara tymerose Ritonõpo omiryne sero poko: “Tooehse ynororo Aparão pakomotyã akorehmatohme rokẽ tyya,” me tymerose Ritonõpo omiryne.

¹⁷ Morara exiryke tupûke exiketyme toehse ynororo, takorõ tõ samo, kymarokõ samo. Kysã xine toehse ynororo zae tõturutohme kypoko xine Ritonõpo a, kypynanohnekõme roropa toehtohme. Ritonõpo omipona toexiryke kyyrypyrykõ korokãko mana kyyrypyrykõ topehmase exiryke tyya.

¹⁸ Tukahse ynororo joroko tamuru a iirypyryme tyritohme repe. Toetuarimase roropa ynororo. Naeroro kuakorehmarykõ waro mana tukahse kuahtao xine joroko tamuru a.

3

Jezu poko Moeze poko roropa

¹ Wekyry tõme matose. Jezu akorõ tõme sytatose, toahmase Ritonõpo a kuexirykõke ipoetoryme kuehtohkõme. Osenetupuhtoko Kuesẽkõ Jezu poko. Tonehpose ynororo Ritonõpo a tymaro oturuketõ tuisaryme aehtohme, kypoko xine aoturutohme Tummy a, tonetupuhtohkõ poko. Ihximyra sytatose roropa Kuesẽkõme Jezu ekarory poko.

² Tymoisse Ritonõpo Jezu a kynexine. Tymenekahpõ omipona kynexine, Moeze sã toerohtoh poko. Moeze a roropa tymoisse Ritonõpo toerohtoh poko, Ritonõpo poetory tõ poko, Izyraeu tõ poko.

³ Yrome Jezu Moeze motye kuhse kynexine, tuisamehxo. Tapyi amone eneryhtao kyya xine: “To! Emese kure mase. Tapyi rine nymyry mase,” ãko sytatose eya. Yrome tapyi a morara kara sytatose. Moro saaro Moeze motye kuhse Jezu mana.

⁴ Mame tapyi rinanõme sytatose. Tuhke tapyi rihpõ nae. Yrome Ritonõpo emero ritõme kuhse mana. Emero tyrise sytatose Ritonõpo a.

⁵ Moeze a Ritonõpo tymoisse kynexine ipoetory tõ eraseme sã rokene. Ritonõpo namotome kynexine. Urutõme roropa kynexine Ritonõpo poe. Ritonõpo nekarory poko imeïpo tõturuse ynororo.

⁶ Yrome Kyrixtu a Ritonõpo tymoisse kuhse, Moeze motye kuhse. Tummy omipona kynexine tapyi esẽ nymyry samo, Ritonõpo mûkurume exiryke. Mame Ritonõpo poenõme sytatose oserehpyra kuahtao xine, Kuesẽkõ onenetupuhkehpyra kuahtao xine te, penekehpyra kuahtao xine Kuesẽkõ eraximary poko, enara. Imehnõ motye kuhse Jezu exiryke onenetupuhkehpyra sehtone.

Ritonõpo poetory tõ oserematoh poko sero

⁷ Ynara ãko Ritonõpo Zuzenu:

“Seroae Ritonõpo omiry etaryhtao oya xine,
⁸ otato ehtoko. Ekurehpyra ehtoko.

Pake atamurukõ ehtopõpyry sã pyra ehtoko ahno esao pyra toto ahtao.
 Ynara tykase toto: ‘Ritonõpo se pyra sytatose Kuesëkõme.
 Aomipona pyra sehtone.

Kuãnohpyra xine mana,’ tykase toto.

Onymoipyra toh kynexine.

Tosëkõ tukupya eya xine.

⁹ Moroto atamurukõ jukuhne toto, tyehno xine jehtohme.

Yjमितunuru tonese tyya xine ahtao ro jukuhne toto.

¹⁰ Morara exiryke 40me jeimamyry mokaro zehno toehse ywy.

Ynara akene: ‘Azahkuru rokë mokaro osenetupuhnõko mana.

Jomipona pyra ekurehnõko mã toto,’
 akene toto poko.

¹¹ Toto zehno exine.

Naeroro ynara akene:

‘Jesaka omõpyra ekurehnõko mokaro mana.

Jũme omõpyra mã toto jesaka ymaro oserematoh taka,’ akene,”
 tykase Ritonõpo Zuzenu.

¹² Wekyry tomo, tomeseke ehtoko oorypyrykõ poko oexirykõino okurohtao xine Kuesëkõ onenetupuhkehpyra oehtohkõme, Ritonõpo onurumekara roropa oehtohkõme. Jũme orihpỹme Ritonõpo mana.

¹³ Yrome Ritonõpo omipona oehtohkõme atakorehmatoko kokoro rokene. “Taroino jomipona ehtoko,” karyhtao Ritonõpo a kyya xine atakorehmatoko, toiro Jezu poetory osenekunopyryino tyrypyry poko.

¹⁴ Kyrixtu maro oxiekyryme sytatose. Osepeme roropa imaro sytatose Ritonõpo onenetupuhkehpyra kuahtao xine, apitoryme Jezu enetupuh-topõpyry saaro kyya xine ipoetoryme toehse kuahtao xine.

¹⁵ Ritonõpo omiry me ynara tymerose:

“Seroae Ritonõpo omiry etaryhtao oya xine otato ehtoko.

Ekurehpyra ehtoko.

Pake atamurukõ ehtopõpyry sã pyra ehtoko.

Ahno esao pyra tahtao xine
 onymoipyra toh kynexine,”
 me tymerose.

¹⁶ Onokãkõ Ritonõpo omiry etaxĩpo otato pyra toehse? Onokãkõ onymoipyra toehse roropa? Arypyra. Ejitu poe Moeze narotyamo, Moeze ekahmahpõkomo emero.

¹⁷ Onokãkomo a Ritonõpo zetũ tanỹse 40me jeimamyry? Arypyra. Iiryryymãkomo a jetũ tanỹse. Naeroro toorihse toto ona po, ahno esao pyra.

¹⁸ Morarame ynara tykase Ritonõpo: “Jũme ytopyra mã toto ynekarohpyry pona. Oserematoh taka ytopyra ekurehnõko mã toto,” tykase. Onokãkõ poko morara tykase nae? Arypyra. Tymoipyra aehtyã poko morara tykase, tõmipona pyra toto exiryke.

¹⁹ Naeroro ynara enetupuhnõko sytatose, Ritonõpo nekarohpyry pona ytopyra tokurehse toto onenetupuhpyra tokurehse toexirykõke.

4

¹ Zae ro Ritonõpo omihpyry mana kyya xine. “Oesëkõme jenetuputyryhtao oya xine omõnõko matose jesaka, ymaro oseremãko matose,”

katopõpyry zae mana. Naeroro tomeseke sehtone, ekurehpyra kuehtohkõme, ynara kara Ritonõpo ehtohme kypoko xine: “Mose omõpyra mana jesaka. Ymaro oseremara mana, ekurehnõko,” kara Ritonõpo ehtohme kypoko xine.

² Moro omi kurã totase kyya xine, mokaro pakatokõ saaro. Totase eya xine repe. Yrome otato pyra toh toehse onenetupuhpyra toexirykõke.

³ Yrome kymarokomo, enetupuhnanõme kuexirykõke, Ritonõpo maro exiko sytatose. Imaro oseremãko sytatose, aomihpyry ae ro. Ynara tymerose Ritonõpo omiryne aomipona pyra exiketõ poko:

“Toto zehno exine.

Naeroro ynara akene,

jesaka omõpyra ekurehnõko mã toto.

Jũme ytopyry mã toto moro pata pona.

Ymaro ytopyry mã toto oserematoh taka.”

Morara tymerose Ritonõpo omiryne pakatokõ poko. Moino ro, sero nono ritopõpyry poe ro, aerohtoh tõtyhkase roropa.

⁴ Mame 7me ãmepyyry poko ynara tymerose Ritonõpo omiryne: “7me tõmehse ahtao tõtyhkase ynororo tynyriry tõ riry poko, mame tõseremase ynororo,” me tymerose.

⁵ Ynara tymerose roropa moro poko Ritonõpo omiryne: “Jũme ytopyry mã toto ymaro oserematoh taka,” tykase.

⁶ Osemazuhme aomiry etananomo a aomiry totase repe. Yrome Ritonõpo esaka omõpyra tokurehse toto oserematoh taka, onenetupuhpyra toexirykõke. Yrome imehnõ mã Ritonõpo maro exiko. Esaka omõnõko toh mana oseremase.

⁷ “Taroino jomipona ehtoko,” tykase Ritonõpo eya xine repe ayayto-rykohtao ahno esao pyra. Yrome aomipona pyra tokurehse toto. Morara exiryke tuhke jeimamyry taropose ahtao morara tykase ropa Ritonõpo. Ynara tymerose Tawi a Ritonõpo omiryne:

“Taroino jomiry etaryhtao oya xine,

jomipona ehtoko.

Ekurehpyra ehtoko,”

tykase.

⁸ (Otarãme imepỹ ynara ãko mana: “Jozue ekepyry a Ritonõpo poetory tarose Ritonõpo nekarohpyry pona, oserematoh pona,” ãko repe. Yrome zae pyra morara kary.) Ritonõpo esaka nymyry toto anaropyra Jozue kynexine. Ritonõpo oserematoh taka toto anaropyra kynexine. Ritonõpo esaka nymyry tarose toto ahtao eya aoserematohkõme: “Taroino jomipona ehtoko,” kazomopyra Ritonõpo exiry.

⁹ Naeroro Ritonõpo nekarory anapoipyra ro ipoetory tõ mana, osere-matoh nae ro exiryke Ritonõpo maro, Ritonõpo oserematopõpyry saaro pake omazũetatomykaponato ae.

¹⁰ Esaka tomõse kuahtao xine kuoserematohkõme Ritonõpo maro, kuerohthõko poko pyra exiko sytatose, oseremãko sytatose Ritonõpo saaro, erohkehõpo Ritonõpo oserematopõpyry saaro.

¹¹ Naeroro ehmaropa Ritonõpo a. Aomipona yronymyryne sehtone imaro kuoserematohkõme.

¹² Ritonõpo omiry isene exikety sã kuamorepatorỹko mana. Emese kure exikety sã roropa zonẽtyã enetupuhpõko mana. Osetato taerẽ rato ahtao omõnõko mã etyhyry pona tõsẽ worryhtao. Ike tõsẽ sahsahkãko sytatose roropa, zehpo osenõko ipũ tysahkase ahtao. Moro rato sã

Ritonõpo omiry mana. Imoty kuhse mana, osetato taerē exikety motye etaryhtao kyya xine. Kuosenetupuhtohkō jarao sã exīko mana kyya xine. Kypnetatohkō roropa jarao sã exīko kyya xine. Zonētyã enetupuhpōko Ritonõpo omiry mana, emero zuaro Ritonõpo exiryke.

¹³ Otonēsaromepyra sytatose kueneypyra xine Ritonõpo ehtohme. Tynyrytyã emero porehme enēko Ritonõpo mana. Kuykuytorykō enēko mana kuosenetupuhtohkō roropa enēko mana. Mame imeīpo Ritonõpo ēpataka ytōko sytatose emero porehme. Toiroro Ritonõpo ēpataka osekarōko sytatose kynryityākō poko. Naeroro kytamurukō ehtopōpyry sã pyra sehtone, Ritonõpo onenetupuhpynō ehtopōpyry sã pyra. Aomipona sehtone ekurehpyra kuehtohkōme kuomomyrykō poko Ritonõpo esaka.

Ritonõpo maro oturuketō tuisaryme Jezu ehtoh poko

¹⁴ Morarame Jezu Ritonõpo maro oturuketō tuisaryme mana. Kynonuhne kapu aka, Ritonõpo esaka, kypoko xine oturuse Tummy maro, kuakorehmapose xine. Naeroro onenetupuhkehpyra sehtone. Imehnō onurukehpyra sehtone roropa ipoko.

¹⁵ Ritonõpo maro oturuketō tuisaryme mokyro mana, kuakorehmanekomomo. Jamihme pyra kuehtohkō waro mana ipunaka, kysã xine tukuhse toexiryke joroko tamuru a iirypyryme tyritohme repe. Yrome iirypyryme pyra kynexine ipunaka.

¹⁶ Morara exiryke oserehpyra sehtone. Soturutone Ritonõpo maro, kypyno xine exiryke. Kyyrypyrykō korokāko mana. Kypyno xine toexiryke jamihme kyritorỹko mana, kyyrypyrykō poko kyrirykō se joroko tamuru ahtao.

5

¹ Juteu tō Ritonõpo maro oturuketō tuisary ahnome rokē toh mana, kysã xine. Tymenekase ynaroro oturuketōme Ritonõpo maro imehnō poko, toto zehno pyra Ritonõpo ehtohme. Naeroro tynekarory etapāko toh mana Ritonõpo a ekarotohme ahno rypyry korokapotohme.

² Ahnome rokē toexirykōke kysã xine, putupyra exiketō zehno pyra toh mana. Azahkuru roropa toto ahtao toto zehno pyra ro toh mana. Nupunato toto enery waro roropa toh mana.

³ Morara exiryke tynekarory etapāko toh mana iirypyrymākō rypyry korokapotohme. Imehnō rypyry rokē kara korokapotohme, tynekarorykō etapāko toh mana. Tyyrypyhpyke toexirykōke tyrypyrykō korokapotohme roropa tynekarorykō etapāko toh mana.

⁴ Tamoreme pyra Ritonõpo maro oturuketō tuisaryme exīko mã toto. Tuisamehxo toexiry se exikety ahtao exipyra mana. Ritonõpo a tymenekase ahtao rokē, imaro oturuketō tuisaryme exīko mana Arão menekatopōpyry saaro.

⁵ Moro saaro Kyrixtu, Ritonõpo nymenekahpyry tamoreme pyra tooehse. Ritonõpo ynara tykase eya:

“Umūkurume mase.
Seroae omyme jehtoh ekarono,”
tykase ynororo.

⁶ Ynara tymerose roropa Ritonõpo omiryne:

“Omoromase ymaro oturukety jumāme,
Meukizeteke ehtoh samo,”

tykase ynororo.

⁷ Morarame Jezu sero nono po tahtao, tōtururuhtao sam tykase Ritonōpo neneryme. Tātasamase roropa ynororo yronomyryme. Ipynanopyry waro Jumy, orihpyra aehtohme. Mame typoko epyrypara Jezu exiryke, Tumy omipona roropa exiryke, aomiry totase Ritonōpo a.

⁸ Mame Ritonōpo mūkurume tahtao ro Tumy omipona toehse ipunaka toorikyry ponāmero.

⁹ Morarame toetuarimatopōpyryke kypynanohnekōme toehse ynororo. Jūme typynanohse sytatose eya tōmipona toehse kuexirykōke.

¹⁰ Naeroro oturuketō tuisaryme tyrise ynororo Ritonōpo a, Meukizeteke ehtopōpyry samo.

Sě nase Ritonōpo rumekahpōkō wānopyry poko

¹¹ Ritonōpo maro oturuketō tuisaryme Jezu ehtoh poko tuhke nae ase. Oururukō se roropa ase repe. Yrome tupime āmoreparykō ya, tūpore sā ōsenetupuhthōkō exiryke. Onenetupuhpyrahme sā matose.

¹² Okynā matose Jezu poetoryme repe. Yrome imehnō amorepary waro pyra ro matose. Āmoreparykō se matose āmorepatopōpyrykō poko ropa pake Jezu enetupuhthōpōpyry saaro oya xine. Morohne kure repe. Yrome awātarykō se roropa matose. Poeto pitiko sā matose. Suhsu se rokē mā toto tōsē onryry waro pyra toexirykōke. Mokaro sā matose tupimākara rokē waro oexirykōke.

¹³ Enurusenā kō zae ehtoh waro pyra mā toto, zae pyra ehtoh waro pyra roropa mā toto. Enurusenā kō sā matose.

¹⁴ Kokoro rokē Ritonōpo omipona kuahtao xine aomiry waro exīko sytatose. Tupime ehtoh waro roropa exīko sytatose. Morara kuahtao xine tōsē ōnanō sā exīko sytatose. Zae ehtoh Ritonōpo a waro exīko sytatose, zae pyra ehtoh waro exīko roropa sytatose.

6

¹ Morara exiryke itamurumehxo satamorepatone Kyrixtu poko, aomipona kuehtohkōme. Osemazuhme tuhke pyra āmorepatopōpyrykō kynexine Jezu enetupuhpitoryhtao oya xine. Ynara āmorepatopōpyrykō kynexine, oorypyrykō rumekary poko oya xine te, Ritonōpo enetuputyry poko,

² ahno ēpurihkary poko te, Ritonōpo Zuzenu apoiry poko oya xine erohthme imehnō Jezu poetory tō akorehmary poko, aorihtyā ēsemākapory ropa poko te, kurākō apiakatoh poko, enara.

³ Ritonōpo waro toehse awahtao xine morohne poko atamorepatoko osemazuhme. Yrome atamorepatoh nae ro mana. Naeroro Ritonōpo ise ahtao itamurumehxo satamorepatone.

⁴ Mame imepyny a Jezu enetupuhxīpo, turumekase ropa eya ahtao tupime kuhse mana tyrypyry rumekary ropa eya Jezu enetupuhthōme ropa tyra tosēme. Osemazuhme Jezu tonetupuhse eya xine repe. Ritonōpo poetoryme toehse toto. Ikurohtaka xine tomōse Ritonōpo Zuzenu.

⁵ Ritonōpo omiry kure exiry waro toehse mā toto. Ritonōpo jamitunuru waro toehse roropa mā toto. Emero motye Ritonōpo imehxo exiry tonetupuhse eya xine roropa repe.

⁶ Moromeīpo Kuesēkō Kyrixtu enetuputyry turumekase ropa eya xine. Morara exiryke mokaro anakorehmasaromepyra imehnō mana, iiryryrykō rumekary ropa poko eya xine, Kyrixtu enetuputyry ropa

poko eya xine, enara. Tosêkôme Ritonôpo enetupuhxîpo, turumekase ropa tyya xine ahtao ynara sâ mana, Ritonôpo mûkuru exixihmazomory ropa sâ mana wewe pokona onenetupuhpyra ropa toehse toexirykôke. Jarao ihxirory ropa sâ mana imehnô neneryme. Popyra mana ipunaka.

⁷ Otipikô poko osenetupuhtoko. Konopome ahtao anarykatyâkô ahtâko mana. Eperytâko mana. Otyro zamaro nono ahtao tâkye exîko matose. Morararo Ritonôpo, tâkye roropa mana tutupi kurâ eneryke tyya.

⁸ Yrome otupikô po âtaryka rokê tahtase ahtao, omoxino tôlehko, sairi tôlehko, popyra oya xine mana. Morararo popyra rokê tutupi eneryke tyya tutupi zehno exîko Ritonôpo mana. Otârâme ihtomapôko mana. Apoto zukâko mana, jahkapotohme.

⁹ Wekyry tomo, otuarôtanohtoryko ase opyno xine jexiryke tomeseke oexirykô se roropa jexiryke. Yrome Jezu poetoryme nymyry oekarotoryko ynanase. Naeroro tupito kurâ sâ matose yna a Jezu enetuputyryke oya xine.

¹⁰ Zae rokê Ritonôpo âpiakatorÿko mana. Wenikehpyra ynororo oerohpopyrykô poko aomipona. Ipyno oexirykôke imehnô Jezu poetory takorehmase oya xine. Imehnô akorehmâko ro matose.

¹¹ Penekehpyra oehtohkô se ynanase Jezu poetory pyno oexirykô poko. Âtamoreparykô se roropa ynanase Ritonôpo poko, zuaro kuhsehxo oehtohkôme. Aomipona oehtohkô se ynanase oorikyrykô ponâmero, imaro oehtohkô ponâmero. Atamorepakehpyra awahtao xine, aomipona exikehpyra roropa awahtao xine orêpyra exîko matose Ritonôpo enetuputyry poko.

¹² Akîme exiketô sâ pyra ehtoko. Jezu onenetupuhkehpyra ehtoko. Penekehpyra ehtoko roropa openetatohkô eraximary poko oya xine. Mame Ritonôpo nekarory kurâ apoïko matose.

Sê nase ajohpe pyra Ritonôpo ehtoh poko

¹³ Mame Aparão a ynara tykase Ritonôpo pake: “Kure orîko ase,” tykase. Mame ynara tykase roropa: “Jomihpyry ae ro kure orîko ase,” tykase, ajohpe pyra toexiry waro Aparão ehtohme. Mame Ritonôpo motye exikety pyra mana. Ynoro rokê Imehxo Exiketyme mana. Naeroro tamoreme rokê zae toehtoh tokarose Aparão a. Ritonôpome toehtoh tokarose eya.

¹⁴ Ynara tykase ynororo Aparão a: “Ekurehpyra ase. Kure rokê orîko ase. Tuhkâkô ekarôko ase roropa oya apakôme,” tykase Ritonôpo Aparão a.

¹⁵ Morarame toraximase Aparão a, toraximase. Mame penekehpyra toexiryke Ritonôpo nekarohpyry tapoise eya rahkene.

¹⁶ Toipe sytatose. “Ekurehpyra ase,” karyhtao imepyny a kyya xine, ajohpe se pyra kuahtao xine imepÿ imehxo exikety netaryme morara âko sytatose. Morarame mokyro imehxo exikety pokoino kuomihpyrykô ae emero tyrîko sytatose ekurehpyra. Tokurehse kuahtao xine ehxirôko sytatose toipe. Naeroro: “Ekurehpyra ase,” karyhtao imehxo exikety netaryme, oseosezuhpyra exîko sytatose toipe.

¹⁷ Morararo Ritonôpo: “Kure orîko ase,” tykase tahtao, ekurehpyra mana. Mame ekurehpyra toehtoh poko jûme kutuarôtanohpotorÿko mana. Naeroro: “Ekurehpyra ase. Jomihpyry ae ro kure orîko ase,” tykase ynororo.

18 “Jomihpyry ae ro kure orïko ase,” tykase toexiryke: “Ekurehpyra ase,” tykase roropa toexiryke, asakoro nae sytatose etyorōmara exiketomo. Ajohpe ehsaromepyra Ritonōpo mana. Naeroro kuewومانekō maro toehse sytatose. Aomiry kurā etaryke kyya xine, oserehpyra sytatose. Kuytorykō eraximāko sytatose Ritonōpo esaka. Naeroro onurumekara sytatose.

19 Ritonōpo omihpyry ae kuytorykō eraximāko sytatose Ritonōpo esaka. Aomiry onurumekara sytatose. Oserehpyra sytatose kukurohtao xine. Kuesēkō onenetupuhkehpyra sytatose roropa. Imaro Ritonōpo esaka ytōko sytatose. Seromaroro tapurepyra toehse mana. Topohme ytōko sytatose Ritonōpo esaka.

20 Jezu osemazuhme moro taka tomōse kuakorehmatohkōme. Ritonōpo maro oturuketō tuisaryme imehxo toehse ynororo, kuakorehmanekōme, jūme, Meukizeteke ehtopōpyry samo.

7

Meukizeteke tuisame ehtoh poko

1 Mame mokyro Meukizeteke, tuisame kynexine pake, pata Sarē esēme. Ritonōpo maro oturuketyme roropa kynexine. Emero esēme imehxo Ritonōpo mana. Morarame Aparāo tyekyry tō puxihkaxīpo zehnotokō wino toeramase ropa, tuisa tō etapaxīpo. Mame tosaka tooepyry ropa ahtao tōseporyse Meukizeteke maro. Mame Aparāo eneryke tyya ynara tykase ynororo: “Kure orïko Ritonōpo mana. Morararo mā kure ya,” tykase ynororo.

2 Mame tymōkomory tapiakase Aparāo a tynetapatyā mōkomohpyry. Omame porehme ahtao toiro touse eya ekarotohme Meukizeteke a. “Meukizeteke,” kary: “Tuisa imehxo, Zae exikety,” kary. Sarē esēme esety akorō kynexine. “Sarē,” kary: “Torētyke pyra kyrihpōkō,” kary roropa.

3 Meukizeteke zū poko, jē poko roropa itamuru tō poko roropa onymeropyra tokurehse toto ipunaka. Aenurutopōpyry poko aorikyry poko roropa zuaro pyra sytatose imerohpyry pyra exiryke. Naeroro Ritonōpo mūkuru ehtoh sā kynexine. Ritonōpo maro oturuketyme exikehpyra ynororo jumāme.

4 Etatoko pahne, tuisamehxo Meukizeteke exiry enetupuhtoko. Aparāo juteu tō tamuru. Yrome eya ro tynetapatyā mōkomohpyry tapiakase, zokonaka ekarotohme Meukizeteke a, tynekaroryme Ritonōpo a.

5 Rewi pakomotyā poko ourutoryko ase. Ritonōpo maro oturuketōme toto ahtao Ritonōpo nymeropohpyry poe ynara āko mā toto imehnō juteu tomo a: “Omōkomorykō apiakatoko zokonaka ekarotohme yna a,” āko mā toto tyekyry tomo a. Aparāo pakōme toto ahtao ro: “Zokonaka ekarotoko yna a,” āko mā toto eya xine.

6 Yrome Meukizeteke Rewi parỹpyryme pyra kynexine. Rewi parỹpyryme pyra tahtao ro Aparāo napiakahpyry apoine. Aparāo mokyro: “Kure orïko ase,” katopōpyry etahpō Ritonōpo a. Eya: “Kure orïko Ritonōpo mana. Morara kure ya,” tykase Meukizeteke.

7 Zuario sytatose, imepyny a: “Kure orïko Ritonōpo mana,” kahpō tuisamehxo mana. Morara katopōpyry etahpō tuisame hkopyra mana. Naeroro Meukizeteke Aparāo motye kynexine, tuisamehxo.

⁸ Etatoko pahne, mokaro Ritonõpo maro oturuketõ imehnõ napiakatyã apoïko mã toto. Kysã xine rokẽ mã toto, orihketõme roropa mã toto. Mãpyra Meukizeteke a Aparão napiakahpyry tapoise ahtao isene exiketyme kynexine. “Mokyro toorihse,” katoh pyra mana Ritonõpo papẽ poko.

⁹ Naeroro ynara kary se ahtao: “Rewi a roropa Aparão maro ro tymõkomory tapiakase zokonaka ekarotohme Meukizeteke a.” (Rewi pakomotyã mokaro imehnõ, juteu tõ napiakatyã apoinanomo.) Naeroro tynapiakahpyry ekaroneme roropa Rewi kynexine.

¹⁰ Enurupyra ro tahtao moro tokarose eya, ipuhturume ro tahtao Aparão ao. Itamuru a tymõkomory tapiakase ahtao, eya roropa tymõkomory tapiakase samo. Mame tynapiakahpyry tokarose sã eya Meukizeteke a, ãko ase Rewi poko.

¹¹ Rewi pakomotyã tyripose Ritonõpo a Izyraeu tõ akorehmatohme, Ritonõpo omipona toto ehtohme. Yrome orẽpyra Ritonõpo omipona exipyra tokurehse toto. Morara exiryke imepỹ tyrise Ritonõpo a toto myakãme Kyrixtu rahkene. Mame Kyrixtu tooehse Arão ehtopõpyry sã pyra. Meukizeteke ehtoh sã toehse ynororo. Mame tyjमितunuru riko mana kukurohtaka xine Ritonõpo omipona kuehtohkõme.

¹² Moeze omihpyry poe Ritonõpo maro oturuketõme Rewi pakomotyã kynexine. Seromaroro imepỹ tyrise Ritonõpo a typoetory tõ akorehmaneme Arão pakomotyã myakãme. Morara exiryke Moeze nymerohpyry tyorõmary se toehse. Omi kasenato omipona kuehtohkõme, Jezu omipona kuehtohkõme.

¹³ Kuesẽkõ Kyrixtu poko ourutorỹko ase. Rewi paryme pyra kynexine. Jekyry tyoro kynexine. Jezu ekryry Ritonõpo maro oturuketõme exipitopyra kynexine.

¹⁴ Juta paryme rokẽ kynenurune Kuesẽkõ Jezu. Juta pakomotyamo a: “Ritonõpo maro oturuketyme exiko,” kapitopyra Moeze kynexine. Naeroro mokaro Ritonõpo maro oturuketõ sã pyra Jezu Kyrixtu kynexine. Tyoro kynexine rahkene.

Ritonõpo maro oturukety kasenato kurã kuhse ehtoh poko

¹⁵ Naeroro tupime pyra ynara enetuputyry, tyoro oturukety Ritonõpo maro toehse, Meukizeteke ehtopõpyry samo.

¹⁶ Ritonõpo maro oturuketyme toehse ynororo ahno omi poe pyra, Rewi parỹpyryme toehtopõpyryke pyra roropa. Yrome tyjमितunuru poe Ritonõpo maro oturuketyme toehse ynororo orihpỹme exiketyme toexiryke jumãme.

¹⁷ Ynara tymerose Tawi a Ritonõpo omiryne: “Ymaro oturuketyme nymyry mase, jũme, Meukizeteke ehtoh samo,” tykase.

¹⁸ Jamihme pyra mokaro kynexine, Moeze nymerohpyry omipona se exiketomo. Zae nymyry ehsaromepyra toh kynexine Ritonõpo nenyryme, jamihme pyra toexirykõke. Morara exiryke: “Jomihpyry pakato omipona ehtoko,” kara Ritonõpo toehse.

¹⁹ Moeze nymerohpyry omipona se exiketõ kure ehsaromepyra toh kynexine emero. Naeroro mãsa rokẽ typenetatohkõ eraximãko toh kynexine. Seromaroro imepỹ tokarose Ritonõpo a kyya xine kypoko xine oturuketyme Kyrixtu. Imehnõ penetatoh motye kuhse kypenetatohkõ kure mana. Naeroro orẽpyra kypenetatohkõ eraximãko sytatose.

Ritonõpo maro oturuketyme kurehxo

²⁰ Ritonõpo omihpyry roropa nae sytatose: “Ekurehpyra ase,” katopõpyry Ritonõpo a Jezu poko. “Ymaro oturuketyme mana, jumãme,” katopõpyry roropa nae. Morara kapitopyra Ritonõpo imehnõ poko, tymaro oturuketõme toehse toto ahtao.

²¹ Yrome Ritonõpo maro oturuketyme toehse Jezu, ynara katopõpyry ae ro Ritonõpo a:

“Ekurehpyra ase.

Jũme onytyromara ase roropa.

Omoro mase ymaro oturuketyme

imehnõ akorehmatohme jumanatome,”

katopõpyry ae ro.

²² Naeroro: “Ekurehpyra ase,” tykase Ritonõpo exiryke tymaro oturuketyme Jezu tyrise ahtao orẽpyrahxo Jezu toehse, Tummy omiry kasenato poe. Iiryppymãkõ rypyry korokary poko ekurehpyra mana jũme, enetuputyryke eya xine. Morara kure kuhse mana.

Kurehxo Jezu exiry jũme exiryke

²³ Ynara roropa, mokaro Rewi pakõ Ritonõpo maro oturuketõ tuhke kynexine orihketõme toexirykõke. Toorihse tahtao xine toerohkehse toto.

²⁴ Yrome Jezu jũme isene mana. Naeroro toerohtoh onekaropyra mana imehnomo a. Jumãme Tummy maro oturuketyme mana kuakorehmanekõme.

²⁵ Jumãme toexiryke iiryppymãkõ pynanopyry waro mana. Toto oepyryhtaotyya, Jezu enetuputyryke eya xine toto pynanohnõko Ritonõpo mana. Orihpõme Jezu exiryke oturukehpyra mana Tummy maro, kure toto riry poko.

Kurehxo Jezu mana, zae ipunaka exiryke

²⁶ Naeroro Jezu kuakorehmanekõme mana. Ritonõpo maro Oturukety imehxo mana. Kure mana. Tyyryppyhpyke pyra mana ipunaka. Azahkuru pyra mana, enara. Tapiakase mana iiryppymãkõ wino. Ritonõpo esaka tõnuhse, kapu moinakoxi.

²⁷ Imehnõ Ritonõpo maro oturuketõ tuisary sã pyra Jezu mana. Kokoro rokẽ tynekarory etapary se mokaro mana, tyyryppyrykõ epehpyryme os-emazuhme, imehnõ rypyry epehpyryme roropa. Yrome Jezu toiro rokẽ toorihse. Tynekaroryme tõsekarose Tummy a imehnõ rypyry epehpyryme rokene. Jũme inekarohpyry kure, tyoro onekarozomopyra ehtohme.

²⁸ Moeze omihpyry omipona se exiketõ mã sero põkõ rĩko typoko xine oturuketõme Ritonõpo maro. Kurãkõ nymyry kara menekãko mã toto Ritonõpo maro oturuketõ tuisaryme. Yrome Moeze maro oturukehxpõ, ynara tykase Ritonõpo Tumũkuru a: “Omoro rokẽ zae mase ipunaka,” tykase ynororo Tumũkuru a. Morara exiryke: “Ekurehpyra ase, mokaro myakãme orĩko ase ymaro oturuketyme jumãme,” tykase Jezu a ynororo.

8

Jezu Kuakorehmanekomo

¹ Ynara ãko rokẽ ynanase, Takorehmaneke sytatose Ritonõpo maro oturukety ke. Tuisamehxo toehse ynororo. Naeroro Ritonõpo Kuesẽkõ apotunuru wino typorohse ynororo kapu ao.

² Kypoko xine Tummy zurũko mana, kuakorehmatohkõme. Ritonõpo maro oturuketõ imehxo exiketõ sã, erohnõko mana. Pake Ritonõpo

maro oturuketō toerohse Ritonōpo Esary Kurā Kuhse tao. Yrome Jezu erohnōko Ritonōpo tapyī kurā tao mana, Ritonōpo nyrihpyry nymyry tao, ahno nyrihpyry kara tao.

³ Ritonōpo maro oturuketō imehxo exiketō emero tynekarorykō etapāko mana, tynetapatyā munuhpyry arotohme Ritonōpo a. Naeroro Kutuisarykō roropa tynekarory ke pyra ahtao Ritonōpo maro oturuketyme imehxo exiketyme pyra exiry.

⁴ Sero nono po tahtao Ritonōpo maro oturuketyme pyra exiry, imehnō oturuketō nae exiryke. Moeze omihpyry omi poe tynekarorykō etapāko mā toto tynekarorykōme Ritonōpo a.

⁵ Moeze maro tōturuse Ritonōpo ahtao ypy po kamisa risē tamopose eya. Ikuhtoh tonepose eya ipoenohthome, tyriy waro ehtohme. Mame Ritonōpo nyripohpyry risasaka Moeze ahtao tapyime, ynara tykase Ritonōpo eya: “Tomeseke exiko. Ypy po ya āmorepatopōpyry panō rokē tyritoko ipunaka,” tykase.

⁶ Typoetory akorehmāko Jezu kapu ae. Jezu saaro Moeze omi poe Ritonōpo maro oturuketō typoetory tō akorehmāko roropa mā toto. Yrome mokaro motye kuhse kuakorehmatoryko Jezu mana. Tummy zuruneme nymyry mana kypoko xine. Moeze omihpyry poe Ritonōpo maro oturuketō erohtoh motye kuhse Jezu erohtoh mana. Morararo Ritonōpo nymeropohpyry Moeze a motye kuhse Ritonōpo omiry kasene mana Jezu pokoino: “Kure oritoryko ase,” karyke Ritonōpo a kyua xine.

⁷ Ritonōpo omihpyry pakato a tukurākase kuahtao xine kasenato ke onymyakāmara exiry.

⁸ Yrome typoetory tō tyrypyhpyke ro Ritonōpo a tonese. Ynara tykase: “Imeīpo, āko Ritonōpo mana.

Jomiry kasenato ekarōko ase

Izyraeu tomo a, Juta tomo a, enara.

⁹ Jomihpyry ekaroase pake ahtao itamurukomo a.

Poeto zū sā exiase toto maro.

Poeto emary apoiryhtao arotohme,
moro sā Izyraeu tō aroase Ejitu poe.

Yrome jomipona pyra toh kynexine.

Naeroro toto omiry onetara toehse ywy roropa.

¹⁰ Taroino jomiry kasenato ekarōko ase Izyraeu tomo a.

Taroino, āko Ritonōpo mana,
jomiry riko ase toto kurohtaka.

Toto kurohtao jomiry merōko sā ase

tamoreme sā jomiry waro toto ehtohme,

tamoreme sā jomipona se roropa toto ehtohme.

Mame toto esēme exiko ase.

Ypoetoryme roropa exiko mā toto.

¹¹ Morarame imehnō tosaōkō
anamorepara mā toto jomiry poko,
zuarō toto exiryke.

Ynara kara exiko mā toto tosaōkomo a:
'Kuesēkō waro ehtoko,' kara exiko mā toto,
juarō toto exiryke, emero porehme.

Tuisa tō juarō exiko,
ime pyra exiketō roropa.

Emero juarō exiko mā toto.

12 Mame toto rypyry korokāko ase,
toto onuānohpyra ase exīko.
Iiryppyrykō poko wenikehnōko roropa ase jūme,”
tykase.

¹³ “Jomiry kasenato,” karyke Ritonōpo a, aomihpyry osemazuhmā pakatome toehse tymyakāmase eya exiryke. Mame pakatome toehse exiryke, jamihme pyra roropa toehse mana iiryppyrymākō onukurākara exiryke. Okynā pyra enahnōko mana jūme.

9

Ritonōpo poko kuehtohkō poko

¹ Ritonōpo omihpyry osemazupu zae Ritonōpo poko exiketō ripotoh nae kynexine, zae toto ehtohme Ritonōpo poko toto ahtao. Osa roropa nae kynexine, ahno nyrihpyry, Ritonōpo poko ehtohme.

² Kamisa risē tyrise kynexine tapyime. Jaraohme sã kynexine Ritonōpo Esary Kurano. Moro tao ezuru apō kynexine. Wyi apo roropa moro tao kynexine. Moro po wyi kynexine. Ritonōpo neneryme tyrise kynexine.

³ Mame imepỹ osa kynexine moro tapyi tao. Kamisa risē akorō moino kynexine. Ritonōpo Esary Kurā Kuhse moroto kynexine.

⁴ Moro tao uuru risē kynexine, ixtaratu panō zahkatopo. Ritonōpo omihpyry ē roropa moro tao kynexine. Moro ao: “Ywy ase Ritonōpo, oesēkomo. Jomipona ehtoko ipunaka. Kure rokē ehtoko,” katopo Ritonōpo a moro ao kynexine. Moro kaxo, uuru ke tukurihpase kynexine. Moro kaxo ao roropa uuru risē kynexine otyro ēme kasana sã tyrihpyry, kapu ae Ritonōpo nenehpohpyry Izyraeu tō napyryme. Moro ke pehme uuru risē kynexine. Arāo myxihpyry roropa kaxo ao kynexine. Tarỹke kynexine. Topu risē roropa kaxo ao kynexine, pipahme exiketō asakoro. Ipokona tymerose kynexine tōmiry Ritonōpo a.

⁵ Mame moro kaxo po kapuaōkō kuhtoh kynexine. Uuru risē kynexine asakoro kurākomo, Ritonōpo moroto ehtoh enetupuhtohme. Toto aporyy tātaporamase kynexine asakoro. Moroto iiryppyrymākō zehno pyra Ritonōpo ehtoh enetupuhtoh kynexine toto rypyry korokaxīpo. Yrome moro poko emero amorepary se hkopyra ase seromaroro.

⁶ Morohne riry tōtyhkase ahtao Ritonōpo maro oturuketō omōsene toto, Ritonōpo Esary Kurā taka. Tutūtase ropa toto moro tae toerohkehxīpo xine.

⁷ Yrome Ritonōpo maro Oturukety imehxo exikety rokē tomōse moinakoxi, Ritonōpo Esary Kurā Kuhse taka. Toiro jeimamyry pune omōsene ynororo. Yrome omōpyra exiry munu anaropyra ahtao ty-maro, Ritonōpo neneryme, tyryppyry korokapotohme, imehnō rypyry korokapotohme roropa, enara. Ynara exiryke, otarame tyryppyrykō poko toehse tahtao xine tuaro pyra toh kynexine.

⁸ Morohne ke Ritonōpo Zuzenu ynara kuamorepatorỹko mana, kuesemarykō Ritonōpo a, onenepopyra ro kyaa xine kynexine. Ahno nyrihpyry kamisa risē tapyime Ritonōpo poko ehtohme, moro enahkara ahtao ro kuesemarykō nymyry Ritonōpo a onenepopyra ro kyaa xine kynexine.

⁹ Ikuhtoh rokē kynexine kuamorepatohkōme rokene. Kynekaryrykō Ritonōpo a, okyno tōkehko etapasamo kyyryppyrykō onykorokara ekurehnōko. Kukurohtao xine onukurākara kyhxiropyra xine Ritonōpo ehtohme.

¹⁰ Moeze omihpyry poe pakatokō tōsē poko eukuru poko. Toekurikase roropa toto. Jarao rokē morohne poko toh kynexine. Yrome morohne poko pakatokō tyripose Ritonōpo a axītao rokene, Kyrixtu oehtāne rokene, (aomiry kasenato ke, kukurākatohkōme rahkene).

¹¹ Morarame Kyrixtu tooehse Ritonōpo maro Oturukety imehxo exiketyme nymyry. Seromaroro: “Kurākō ekarōko ase oya xine,” āko kyya xine mana. Sero pōkō namohpyry tao pyra oturūko Jezu mana Tummy maro kypoko xine. Ahno nyrihpyry motye kuhse Jezu erohtoh mana. Kure kuhse mana. Kapu ao mana.

¹² Morarame Kyrixtu tomōse ahtao Ritonōpo tapyī taka, Ritonōpo Esaka Kurā Kuhse taka tomōse ynororo. Yrome okyno munuru maro pyra tomōse. Kaneru tōkehko munuru anaropyra kynexine tynekaroryme Ritonōpo a. Kynorihne toiro, kypynanohtohkōme jumanatome.

¹³ Pui tōkehko munuru, tynekarotyā zahsē erunohpyry roropa ahno pona tyritohme kynexine, tyrypyhpyke exiketō pona, toto rypyry kurikatohme repe.

¹⁴ Morara ahtao enetupuhtoko. Kyrixtu orikyry moro motye kuhse mana. Jūme mana myarotokorome. Tumunuru enepone Tummy a toxihmapose tahtao, tyrypyhpyke pyra exikety ipunaka. Kyrixtu munuru toekuāse toorihse ahtao. Morara exiryke kukurikatoryko Ritonōpo mana zae ehtoh waro kuehtohkōme. Kynyrihpyrykō xihpyry korokāko roropa mana Ritonōpo nymyry omipona kuehtohkōme.

¹⁵ Morara exiryke Kyrixtu rokē Ritonōpo omiry kasenato ekaroneme mana kyya xine. Naeroro kure tyneahmatyā rīko Ritonōpo mana jūme tōmihpyry ae ro. Kyrixtu kynorihne iiryryrymākō pynanohtohme, orihpyra toto ehtohme tyrypyrykō epehpyryme. Tyrypyrykō poko toh kynexine Ritonōpo omihpyry osemazupu omipona pyra toexirykōke.

¹⁶ Toipe, ahno nymerohpyry nae ahtao tymōkomohpyry apiakato pokotoorihse tahtao, inymerohpyry omipona pyra mā toto orihpyra ro ahtao.

¹⁷ Ynara exiryke, ahno nymerohpyry tynynomohpyry apiakato pokotoy kara orihpyra ro ynororo ahtao. Toorihse ahtao rokē inymerohpyry omipona exīko mā toto.

¹⁸ Moro sã Kyrixtu orikyry kuhtoh kynexine. Toky tō totapase pakatokomo a Ritonōpo omihpyry pakato omipona toehtohkōme repe.

¹⁹ Osemazuhme mokaro zurune Moeze emero Ritonōpo nyripohpyry poko inymeropohpyry ao. Mame pui poenō munuru tapoise eya poti munuru maro otoxie tuna maro, ike moro pape ahno roropa emero tysapararahmase eya, kaneru hpoty ke tahpirē tōtuose exikety ke hissopo maro.

²⁰ Ynara tykase Moeze eya xine: “Sero munu Ritonōpo omihpyry zae ehtoh poko kutuarōtanohtoryko mana. Taroino Ritonōpo omihpyry omipona ehtoko,” tykase.

²¹ Morararo munu ke Moeze a morohne tysapararahmase, Ritonōpo namopohpyry tytapyīme, kamisa risemy. Imōkomory maro emero Ritonōpo poko ehtoh tysapararahmase eya.

²² Ajohpe pyra, Ritonōpo omihpyry pakato poe, emero exisasaka tukurākapose munu kuāpotoh ke. Ahno rypyry roropa onykorokara exiry tokarosē onetapara ahtao, enara.

Toorihse toexiryke kyyrypyrykō korokāko Kyrixtu mana

²³ Morara exiryke, Ritonõpo namopohpyry tytapyĩme sero nono po te, imõkomory tõkehko emero kapuaõkõ kuhtoh tukurãkapose Moeze a, okyno munuru ke isapararahmatopõpyry ke. Yrome kapuaõkõ nymyry toekurãkase imepý kurã etaparyke. Mokyro orikyry kurehxo. Okyno orikyry motye kuhse mana.

²⁴ Mame Kyrixtu omõpyra kynexine, ahno nyrihpyry taka, kypoko xine oturuse Tummy maro. Ritonõpo Esary Kurã Kuhse taka omõpyra kynexine. Kapu aka rokẽ kynomõne rahkene. Moroto osẽpataka Ritonõpo maro kypoko xine oturũko mana.

²⁵ Juteu tõ poko Ritonõpo maro oturuketõ imehxo exiketõ omõsene toto jeimamyry punero, Ritonõpo Esary Kurã Kuhse okyno munuru arotohme tyekyrykõ rypyhpyry epehpyryme. Yrome Kyrixtu mokaro sã pyra mana. Ootomose omõpyra mana tõsekarotohme Ritonõpo a.

²⁶ Okyno orikyry sã rokẽ Jezu orikyry ahtao ootomose orikyry, sero nono ritopõpyry poe ro. Yrome tõsenepose kyya xine toiro sero nono enahsasaka ahtao kyyrypyrykõ jamitunuru enahkatohme jũme. Moro poko kynorihne kymyakãkõme.

²⁷ Toipe sytatose. Ymero porehme orihnõko sytatose toiro. Moromeĩpo kuapiakatorỹko Ritonõpo mana.

²⁸ Morararo Kyrixtu kynorihne toiro, Ritonõpo neneryme, tuhkãkõ rypyry korokatohme. Oehnõko ropa mana. Mame tooehse tahtao kyyrypyrykõ onepehmazomopyra mana. Toeraximananõ pynanohse rokẽ oehnõko mana.

10

¹ Yrome Moeze nymerohpyry mõpãme rokẽ mana. Kyrixtu nyrihpyry kurã poko enetupuhpotohme rokẽ mana. Imenuru sã roropa mana pape poko, Ritonõpo nekarory kurã poko enetupuhpotohme. Tynekarorykõ etapãko mã toto jeimamyry punero, kakehpyra samo. Yrome morohne ke ekurãkasaromepyra mã toto ekurehnõko, Ritonõpo poko se exiketõ mana.

² Ritonõpo poko exiketõ rypyry tykorokase ahtao, tyyrypyrykõ poko ehxiropyra toh toehse exiry repe. Morarame tynekarorykõme okyno tõkehko onetapazomopyra toh exiry, tyyrypyrykõ tykorokase ahtao.

³ Yrome jeimamyry ae rokẽ tynekarorykõ etapãko mã toto tyyrypyrykõ poko wenikehtohme repe. Yrome wenikehpyra mã toto iiryryryme ro toexirykõke.

⁴ Pui tõkehko orikyry ahno rypyry onepehmasaromepyra mana ipunaka.

⁵ Morara exiryke Kyrixtu oehsasaka tahtao sero nono pona, ynara tykase ynororo Tummy a:

“Okyno tõkehko totapasẽ se hkopyra mase.

Ahno nekarotyã oya se pyra mase.

Naeroro joko myriase ahnome jehtohme,

õmipona jehtohme roropa.

⁶ Okyno tõkehko zahkary se hkopyra mase.

Tynekarorykõme oya okyno zahkãko mã toto.

Tytororo jahkãko mã toto

tyyrypyrykõ epehpyryme repe.

Yrome azamaro hkopyra mana.

⁷ Naeroro moro eneryke ya ynara ase,

taro ase Ritonõpo,
õmipona jehtohme ipunaka.

Ypoko onymeropohpyry ae ro ase,”
tykase Kyrixtu Tummy a.

⁸ Osemazuhme ynara tykase ynororo: “Okyno tõkehko totapasẽ se hkopyra mase. Ahno nekarory se pyra. Okyno tõkehko zatyry tyrypyrykõ ehepyryme, morohne azamaro pyra mana,” tykase ynororo. Morara tykase Kyrixtu, Ritonõpo nymeropohpyry ae ro mokarohne totapase ahtao, mokaro nekarory poko Ritonõpo a.

⁹ Mame morara kaxĩpo, ynara tykase roropa ynororo: “Taro ase, Papa, õmipona jehtohme ase ipunaka,” tykase. Naeroro Ritonõpo a pakatokõ okyno etapatoh tonahkase. Tymyakãmase Kyrixtu orikyry ke.

¹⁰ Mame Ritonõpo omipona Jezu Kyrixtu exiryke ipunaka, tukurikase sã sytatose. Kyyrypyrykõ tykorokase mana, tynekaroryme tõsekarose Kyrixtu exiryke toorihtohme. Toorihse toiro, jũme kypynanohtohkõme.

¹¹ Juteu tõ poko Ritonõpo maro oturuketõ erohnõko mana kokoro rokene. Porohpyra mã toto, tynekarorykõ etapazomõko rokẽ toto tuhke. Yrome toto nekarotyã ahno rypyry onykorokara mana.

¹² Tamoreme Kyrixtu kynorihne toiro, ahno rypyry ehepyryme. Inekarohpyry kure kuhse mana jumãme. Mame tõtyhkase ahtao kỹporohne tuisame imehxo, Ritonõpo apotunuru wino.

¹³ Moroto mana tyzehnotokõ poremãkapory eraximãko. Toto poremãkapõko Ritonõpo mana.

¹⁴ Kynosekarone toiro toorihtohme. Toorikyry ke kukurãkatone jũme, kyyrypyrykõ tykorokase exiryke tyya.

¹⁵ Ritonõpo Zuzenu roropa kutuarõtanohitorỹko sero poko mana. Ynara ãko ynororo osemazuhme:

¹⁶ “Imeĩpo jomiry kasenato ekarõko ase ypoetory tomo a.

Jomiry merõko ase toto kurohtao zuaro toto ehtohme.

Toto eano pona imerõko ase jomipona se toto ehtohme,”
ãko.

¹⁷ Morarame ynara ãko roropa mana:

“Wenikehnõko ase toto rypyry poko.

Popyra toto ehtopõpyry poko wenikehnõko ase,”

ãko mana.

¹⁸ Naeroro, kyyrypyrykõ tykorokase exiryke, imepỹ totapasẽ se pyra mana, kynekarorykõme, kyyrypyrykõ korokapotohme.

Ehmaropa Ritonõpo õpataka

¹⁹ Wekyry tomo, kure Ritonõpo a Jezu orihtopõpyry kyyrypyrykõ ehepyryme. Naeroro seromaroro oturũko sytatose topohme Ritonõpo maro kokoro rokene, Jezu nae kuexirykõke. Kuesemarykõme sã Jezu mana Ritonõpo a.

²⁰ Kamisa kuroko ytopyra sytatose. Mokaro juteu tõ pake Ritonõpo maro oturuketõ tuisary tomõse kamisa kuroko Ritonõpo maro oturuse. Yrome Jezu a toorihtopõpyry ke osema kasenato tyrise. Osemame exikehpyra mana Ritonõpo a kuytotohkõme.

²¹ Naeroro Ritonõpo maro Oturukety imehxo exikety nae sytatose, kuakorehmanekõme, Ritonõpo tapyĩ esemy.

²² Naeroro Ritonōpo a ehmaropa oturuse, tukurākase kuexirykōke eya. Torētyke pyra sehtone. Onenetupuhkehpyra roropa sehtone eya kuytorikohtao. Osenekunohpopyra sehtone. Moeze a emero tysapararah-mase munu ke Ritonōpo tapyi taōkomo. Moro saaro Kyrixtu toorihse exiryke tukurikase sā kukurohtao xine mana. Popyra kuehtopōpyrykō tykorokase roropa eya mana. Tuzenu tokarose roropa kyaa xine ikurikatyā sā kuehtohkōme tuna ke.

²³ “Kure oritorỹko ase,” tykase Ritonōpo exiryke, kure typoetory riko mana, tōmihpyry onurumekara exiryke. Moro poko imehnō zuruxīpo, nary rokene, kara sehtone. Kypynanopyrykō seraximatone, tōmihpyry omipona Ritonōpo ehtoh enetuputyryke kyaa xine.

²⁴ Imehnō pyno sehtone. Satakorehmatone imehnō pyno kuehtohkō poko, kure imehnō ritohme kyaa xine, enara.

²⁵ Toitoine Jezu poetory oximōpyra mā toto. Morara pyra sehtone. Soximōtone Ritonōpo poko. Satakorehmatone. Ritonōpo omipona kuehtohkō eneryke imehnomo a, aomipona se exīko roropa mā toto. Yronymyrymehxo Kuesēkō omipona sehtone, sykatone itamurumehxo oxime, okyna hkopyra Kuesēkō oepyyry ropa enetuputyryke kyaa xine.

²⁶ Ynara exiryke, Jezu kynorihne kyyrypyrykō epehpyryme. Kure kuhse Jezu orihotōpyry kynexine Ritonōpo a. Naeroro imepỹ etapasē se pyra mana. Moro waro toehse sytatose. Naeroro kyyrypyrykō onurumekara kuahtao xine Jezu waro pyra exiketō samo, imepỹ tokarosē pyra mana kyyrypyrykō epehmatohme.

²⁷ Morara exiryke kyyrypyrykō onurumekara kuahtao xine ynara rokē nae sytatose, kuānopyrykō zuno rokē exīko sytatose. Kurākō apiakatoh po kuapiakatorỹko Ritonōpo mana, tyrypyrykō poko exiketō wānohtoh po. Apotoimo konōto htaka tyzehnotokō emāko Ritonōpo mana, toto enahkatohme.

²⁸ Moeze nymerohpyry turumekase ahtao popyra kynexine. Aomipona pyra exiketō totapapose toto popyra aehtohkō tonese exiryke asakorōkomo a. Moeze nymerohpyry omipona pyra aehtyā totapapose toto. Epara toh kynexine. Toto anakorehmara roropa imehnō kynexine. Moeze nymerohpyry turumekase eya xine exiryke totapase toto.

²⁹ Mokaro saaro seromaroro Ritonōpo mūkuru kerekeremananō nae. Ritonōpo omiry totase eya xine repe: “Umūkuru kynorihne opynanohtohkōme, okurākarykō se toexiryke,” kary totase repe. Yrome: “Oty katoh toorihse Ritonōpo mūkuru nae?” āko mā toto Ritonōpo omiry poihtōko. “Iiryryymākō sā omūkuru kynexine,” āko roropa mā toto Ritonōpo a ajohpe rokene. Ritonōpo Zuzenu toto pyno repe. Yrome ipoihtōko rokē mā toto. Morara exiryke yronymyrymehxo mokaro wānohnōko Ritonōpo mana Moeze kerekeremahpōkō wānohtopōpyry motye kuhse, iiryryymehxo toto exiryke Ritonōpo kerekeremary poko.

³⁰ Ritonōpo waro sytatose. Ynara tykase ynororo: “Ywy roro emỹpōko ase. Ywy roro ypoetory tō epehmāko ase,” tykase. Ynara tykase roropa ynororo: “Ypoetory tō apiakāko ase,” tykase Kuesēkomo.

³¹ Iiryryymākō wānopyry mā oahmame pyra mana. Oserehnōko mā toto. Epara roropa mā toto imyhtoino. Ynoro rokē mā isene exiketyme jumanatome.

³² Wekyry tomo, wenikehpyra ehtoko oehotōpyrykō poko. Ritonōpo omiry kurā poko zuaro toehse awahtao xine tuhkākō ozehno xine

toh nexiase. Oryhmarykō se toh nexiase. Yrome Kyrixtu onenetupuhkehpyra mexiatose. Poremāpyra mexiatose, eramara ropa mexiatose oorypyrykō poko ropa.

³³ Typoihtose mexiatose. Tyyryhmase roropa ozehnotokomo a tuhkākō neneryme. Imehnō nupunato tonese oya xine tyyryhmase toto ahtao. Toto maro se mexiatose.

³⁴ Imehnō Jezu poetory tō tōmapose ahtao āpuruhyry taka, toto pyno mexiatose. Toto maro mexiatose imehnō neneryme. Mame atapyīkō tupuxihkase ahtao imehnomo a omōkomory tōkehko maro meanah-toatose. Tākye ro mexiatose Ritonōpo nekarory kurā enetuputyryke oya xine. Omōkomohpyrykō motye kuhse Ritonōpo nekarory oya xine mana. Moro onupuxihkasaromepyra imehnō mana, jumāme.

³⁵ Naeroro poremāpyra ehtoko. Ritonōpo a ōtururukō onurumekara ehtoko. Orumekara roropa Ritonōpo mana. Kure kuhse oritorŷko mana, imaro ōtururukohtao.

³⁶ Penekehpyra ehtoko Ritonōpo enetuputyry poko oya xine, aomipona oehtohkō poko, enara. Mame inekarotyā apoīko matose. Kure oritorŷko mana: “Kure oritorŷko ase,” katopōpyry ae ro.

³⁷ Ynara tymerose Ritonōpo omiryne sero poko:

“Okynā pyra oehnōko ropa mana.

Mokyro oehkety oehnōko ropa mā rahkene.

Ekurehpyra mana.

³⁸ Mame ypoetory tō kurākō isene exīko mā toto

jūme jenetuputyryke eya xine.

Yrome jurumekary ropa ahtao toto a,

tākye pyra exīko ase toto poko,”

āko Ritonōpo. Moro tymerose pake.

³⁹ Imehnō mā Kuesēkō rumekāko mā toto. Osenahkāko toh mana. Māpyra enetuputyryke kyya xine typynanohse sytatose Ritonōpo a. Kuarotorŷko roropa mana tymaro kuehtohkōme.

11

Ritonōpo enetuputyry poko

¹ Ritonōpo enetuputyryke kyya xine, kurākō eraximāko sytatose. Ekarōko Ritonōpo mana kyya xine. Moro waro sytatose enetuputyryke kyya xine, onenepyra ahtao ro.

² Ritonōpo onenetupuhkehpyra pakatokomo. Naeroro kurākōme tokarose toto Ritonōpo a.

³ Ritonōpo enetuputyryke kyya xine zuaro sytatose. Senohne, xixi tōkehko xirikuato tōkehko emero tyrise Ritonōpo a, tōmiry ke rokene. Ritonōpo omi poe emero toehse, senohne oseneketō tyrise emero porehme osenepŷ poe.

⁴ Ritonōpo enetuputyryke Apeu a aomipona kynexine. Inekarohpyry Ritonōpo a kure kynexine. Yrome Kaī nekarohpyry Ritonōpo zamaro pyra kynexine. Kure Apeu enene Ritonōpo. Inekarohpyry kure tonese eya. Apeu toorihse pake repe. Yrome kutuarōtanohtorŷko ro mana Ritonōpo enetuputyry poko.

⁵ Ritonōpo enetuputyryke Enoke a, orihpyra ynororo tokurehse. Isene ro kyanŷne Ritonōpo kapu aka. Mame ekepyry tupise eya xine repe. Yrome onenepyra ropa tokurehse toto, tanŷse exiryke Ritonōpo a. Ynara

tymerose Ritonõpo omiryne Enoke poko, anaropyra ynororo ahtao ro: “Ritonõpo zamaro Enoke kynexine.”

⁶ Ritonõpo zamaro ehsaromepyra sytatose onenetupuhpyra kuahtao xine. Ynara exiryke, Ritonõpo ehtoh enetuputyryhtao rokē kyaa xine, imaro oturūko sytatose. Ynara enetuputyryhtao roropa kyaa xine, tōmipona se exiketomo a kurākō ekarōko Ritonõpo mana. Morohne enetuputyryhtao rokē kyaa xine kuomirykō etāko Ritonõpo mana.

⁷ Ritonõpo enetuputyryke Noe a aomiry totase eya. “Sero pōkō wānohnōko ase tuna kumaryke, iirypyryme toto exiryke emero porehme,” kary etaryke tyaa, Ritonõpo omipona toehse ynororo, konopo onenepyra tahtao ro. Kanawaimo taxikase eya tohpikē konōto tyritohme. Morarame moro ao tōsepynanohse ynororo tyekyry tō maro. Ritonõpo enetuputyryke tyaa, imehnō iirypyrymākō sã pyra kynexine, Ritonõpo omipona pyra exiketō sã pyra. Naeroro Noe kurāme tonese Ritonõpo a emero tonetupuhnanō maro.

⁸ Ritonõpo enetuputyryke Aparão a, aomipona toehse ynororo. Tykohmase ahtao Ritonõpo a, imepỹ pona aytotohme, tosae toytose ynororo. Ritonõpo nekarory apoise toytose. Aza aytotohme? Zuaro pyra kynexine. Toytose. Toytose.

⁹ Pore. Toeporehkase: “Sero nono ekarōko ase oya oesaryme apakō maro,” katopōpyry pona. Yrome katonōme sã rokē moroto ehse ynororo. Pui pihpyry ke rokē tytapyike ehse ynororo. Yrome onenetupuhkehpyra kynexine. Morararo Izake te, jako roropa. Eya xine tōmiry tokarose Ritonõpo a, Aparão a tōmiry ekarotopōpyry saaro.

¹⁰ Ynara exiryke tyoro pata eraximāko Aparão kynexine, Ritonõpo osenetupuhtopōpyry te, inyrihpyry roropa, enara. Moro pata mā jūme enahpyra mana kapu ao.

¹¹ Ritonõpo enetuputyryke Aparão a toemūkuase tamuhpōme tahtao ro. Ipyty roropa Sara kunumuxime toehse ahtao, kynemūkuane, zae Ritonõpo omihpyry ehtoh tonetupuhse eya exiryke.

¹² Orihsasaka Aparão kynexine repe. Yrome tuhkākō tamurume toehse ynororo. Ipakō tuhke toehse, xirikuato tuhke exiry sã kapu poko, isawã tuhke exiry sã roropa tuna konōto ehpio.

¹³ Ritonõpo enetuputyryhtao ro mokarō toorihse toto emero. Ritonõpo nekarory anapoipyra tokurehse toto. Amekeino sã rokē Ritonõpo nekarory tonese eya xine tukurohtao xine. Inekarory eraximary poko tākye toehse toto. Sero nono tosarykōme nymyry pyra exiry waro toh kynexine. “Axītao rokē ynanase taro. Katonōme sã rokē ynanase,” tykase toto jarao, imehnō netaryme.

¹⁴ Morara kananō mā imehnō tuarōtanohpōko toto tosarykō nymyry eraximary poko tyaa xine, tosarykō kapu ao.

¹⁵ Tynynomohpyrykō poko penetara toh kynexine. Toeramary se ropa toto ahtao tynynomohpyrykō pona ropa pake toeramase ropa toh exiry repe.

¹⁶ Yrome imepỹ pata tamuru kurã poko typhenetase toto, Ritonõpo esary poko kapuaō poko. Naeroro: “Kuesēkōme Ritonõpo mana,” karyhtao eya xine, toto poko ihximyry Ritonõpo mana. Pata konōto tyrise roropa eya toto esaryme.

¹⁷ Ritonõpo enetuputyryke tyaa, tumūkuru etapary se toehse Aparão repe tynekaroryme Ritonõpo a repe. Yrome tōmipona Aparão ehtoh kuhtohme rokē morara tyripose Ritonõpo a. Osemazuhme Aparão a

Ritonõpo ynara tykase: “Tuhke emãñoko mase,” tykase. Morara katohtotase tyya ahtao ro tumükuru toirõ etapary se toehse ynororo tynekaroryme Ritonõpo a.

¹⁸ Osemazuhme ynara tykase roropa Ritonõpo Aparão a: “Izake pakõ tuhke emãñoko mana, jomihpyry ae ro,” tykase.

¹⁹ Mame tumükuru tuose ahtao Aparão a, Ritonõpo a ěsemãkapory ropa waro kynexine. Naeroro imükuru aěsemamyhpyry sã ropa toehse aorikyhpyry sã toehse exiryke.

²⁰ Mame Ritonõpo enetuputyryke Izake a, ynara tykase ynororo Jako tomo a Ezau maro: “Kure oritorýko Ritonõpo mana imeïpo,” tykase tumükuru tomo a.

²¹ Ritonõpo enetuputyryke Jako a, kure Joze poenõ tyripose Ritonõpo a asakoro, orihsasaka tahtao. Tymyxiry ke tõsexiehtose tahtao: “Kure mase, Ritonõpo,” tykase ynororo.

²² Ritonõpo enetuputyryke Joze a, ynara tykase ynororo tyekyry tomo a orihsasaka tahtao: “Imeïpo aarotorýko ropa Ritonõpo mana taroino, Ejitu poe. Naeroro yzehpyry marotatose ropa amaro xine, oytorykõ ropa ahtao. Ekurehpyra ehtoko,” tykase ynororo tyekyry tomo a.

²³ Ritonõpo enetuputyryke Moeze zũ tomo a, tumükuru enurusenã toněse eya xine, oseruao nuno, onetapara Ejitu põkõ ehtohme. Nupunato tumükuru tonese eya xine. Mame Ritonõpo jamitunuru enetuputyryke eya xine oserehpyra toh toehse. Tuisa konõto omihpyry omipona pyra toehse toto, tuãnoprykõ zuno pyra roropa toehse toto.

²⁴ Mame Ritonõpo enetuputyryke Moeze a, tuãtase tahtao Parao ěxiry mükurume toehtoh turumekase ropa eya.

²⁵ Toetuarimary sehxo kynexine Ritonõpo poetory tõ maro, Ritonõpo omipona toehtohme. Axĩtao rokě tyyrypyry anusamã poko se pyra kynexine ipunaka.

²⁶ Kurehxo eya typoihtory imehnomo a Ritonõpo nymenekahpyry marõme toexiryke. Kure hkopyra eya Ejitu põkõ mõkomory apoiry tymõkomoryme. Moino ro Ritonõpo nekarory eneryke tyya, tyorõ se pyra toehse ynororo, imeïpo Ritonõpo nekarory apoitohme tyya, enetupuh-tamitume tyya.

²⁷ Ritonõpo enetuputyryke Moeze a, Ejitu turumekase eya. Zehno tuisa konõto ehtoh zuno pyra kynexine. Poremãpyra roropa kynexine, Ritonõpo osenepyra exikety eneryke sã tyya.

²⁸ Ritonõpo enetuputyryke tyya munu tyripose juteu tomo a tytapykõ omõtoht pota taka. Morarame moro munu eneryke Ritonõpo nenyokyhpyry a juteu tõ osemazuhme aenurutyã onetapara tokurehse. Munu onenepyra ahtao rokě tapyi taka tomõse Ritonõpo nenyokyhpyry, osemazuhme aenurutyã etapatohme. Moro ěmepyyry Paxikoame tosehapse.

²⁹ Ritonõpo enetuputyryke Izyraeu tomo a tuna konõto Tahpiremã takuohse eya xine. Osemame toehse exiryke nono poro toytose toto. Morarame Ejitu põkomo a toto poenopyryhtao tyneryse toto tuna kuaa.

³⁰ Mame Ritonõpo enetuputyryke Izyraeu tomo a, Jeriko zomye toytose toto. 7me tykohmãse toto pata zomye toytorykõ poko. Mame toepukase Jeriko apuru rahkene.

³¹ Raape orutua kõ poko aexihpyry kynexine repe. Yrome Ritonõpo enetuputyryke tyya Jozue nenyohyã towomase eya, Jeriko enese toytose

toto ahtao. Naeroro typynanohse roropa ynororo Ritonõpo a. Orihpyra tokurehse ynororo Ritonõpo onenetupuhpynõ totapase ahtao.

³² Ritonõpo enetupuhnanõ nae ro tuhke. Yrome okynã jexiry toto poko oururukohtao emero, Kiteãõ poko te, Parake te, Sãsão te, Jepete te, Tawi te, Samueu te, imehnõ urutõ kõ roropa.

³³ Ritonõpo enetuputyryke tyya xine, imoihmãkõ typoremãkapose eya xine toto maro etonaryhta. Zae ehtoh poko rokẽ toh kynexine. Naeroro Ritonõpo nekarory tapoise eya xine. Kaikuxi tõ mytary tapuruse Ritonõpo a toto onesekara ehtohme.

³⁴ Apotoimo tozehkapose eya xine te, tõsepynanohse roropa toto zehnotokõ toto worry se ahtao. Jamihme pyra toh kynexine repe, yrome jamihme toehse toto. Orẽpyra toehse toto zehnotokõ soutatu maro toto osetaparyhta. Mokaro soutatu tõ typoremãkapose eya xine.

³⁵ Ritonõpo enetuputyryke nohpo tomo a jekyry tõsemãse ropa toorihxĩpo xine.

Yrome imehnõ Ritonõpo enetuputyryhta ro tyhtomase toto, totapase roropa toto. Ritonõpo turumekase ahtao eya xine onetapara toh exiry repe, yrome onurumekara toehse toto. Tõsemãkapory ropa enetuputyryke tyya xine Ritonõpo onurumekara toh kynexine.

³⁶ Imehnõ tounohse imehnomo a. Typoihtose toto te. Tũpore exikety ke typitypipohse toto ĩpatarãnaka xine jetuhxo ehtohme. Imehnõ tymyhse roropa zehnotokomo a keti ke, ãpuruhpyry taka tõmase toto.

³⁷ Topu ke totapase toto. Serra ke tuhkohse toto irãnakuroko. Warata ke tuose toto. Kaneru pihpyry tamuruse eya xine tupoke pyra toexirykõke. Tytineruke pyra toh kynexine. Tyhtomase te, tyryrhmasse roropa toto itamurume.

³⁸ Typahsã sã rokẽ toh kynexine Ritonõpo onenetupuhpynomo a. Yrome Ritonõpo a imehnõ motye kuhse kure toh kynexine. Toytotose toto, tosame pyra exiketõ samo, ona poro, ahno esao pyra te, ypy tõ poro te, oramã aka tomõse toto, nono aka tynyhtohkõme.

³⁹ Tonetuputyryke kurãme tonese toto Ritonõpo a: “Kure matose ya,” tykase Ritonõpo eya xine: “Jenetuputyryke oya xine.” Enetuputyryhta ro eya xine Ritonõpo nekarory anapoipyra toehse toh aporo.

⁴⁰ Ynara exiryke, imehnõ tonetupuhnanõ eraximary se Ritonõpo kynexine. Kymarokõ eraximãko roropa kynexine mokaro maro inekarory kurã apoitohme kyya xine.

12

Ritonõpo Kumykõ poko

¹ Naeroro tuhkãkõ kutuarõtanohtorỹko mana zae Ritonõpo ehtoh poko. Naeroro Jezu enetuputyry poko kuakorekehkatohkõ surumekatone emero porehme. Kyyrypyrykõ omoxinety sã kypoko xine. Tũpore sã kypoko xine roropa mã repe. Morohne surumekatone emero porehme. Tururume ytoketõ sã sehtone. Penekehpyra sehtone Ritonõpo nekarory eraximary poko. Ritonõpo nekarory poko sehtone yronymyryme.

² Osenetupuhkehpyra sehtone Jezu poko. Jezu poe Ritonõpo enetupuhnõko sytatose Kuesẽkõme. Osemazuhme kukurãkanekõme toehse ynororo. Kuakorehmatorỹko roropa mana tonetupuhkehpyra kuehtohkõme myarotokorõmero. Mame wewe pokona toxixihmapory se pyra kynexine. Tounopyry se pyra roropa kynexine. Yrome porempãpyra

kynexine. Tākye imeīpo toexiry waro toexiryke: “Oty kara,” tykase toorikyry poko wewe pokona. Seromaroro tuisame imehxo mana Ritonōpo Kutuisarykō maro. Typorohse mana Ritonōpo maro, Ritonōpo apotunuru wino.

³ Jezu ryhmatopōpyry poko ipohnohtoko rupopāpyra oehtohkōme. Jehnotokomo a tyhxirose, yrome penekhepyra ynororo tōseanahtory poko. Naeroro osenetupuhtoko ipoko etaehpyra oehtohkōme poremāpyra oehtohkōme roropa.

⁴ Oorypyrykō rumekary poko atatapōiko sã matose. Yrome oetapara ro mã toto oorypyrykō poremākapory poko awahtao xine.

⁵ Wenikehpyra ehtoko Ritonōpo omiry kurã poko. Tumūkurume oekarotorỹko Ritonōpo mana. Ynara āko:

“Aimo, jomipona exiko jetū oriryhtao ya zomory zuaro oehtohme.

Poremāpyra roropa exiko

opore turuse awahtao ya.

⁶ Ynara exiryke, opyno xine jexiryke

jetunety ke ākorehmatorỹko ase zae oehtohkōme.

Ypoenōme aehtyã pipohnōko sã roropa ase

azahkuru toehse ahtao emero porehme,”

āko.

⁷ Naeroro oryhmartykohtao, oetuarimartykohtao roropa eanahtotoko. Kumykō āmorepatorỹko mana zae oehtohkōme. Moro enetuputyryke oya xine eanahtotoko. Naeroro oetuarimatohkō otuarōtanohtorỹko mana opyno xine nymyry Ritonōpo ehtoh poko, imūkurume oehtohkō poko, enara. Typoenō tuarimapōko jūkō mana emero. Typoenō nymyry amorepāko jūkō mana, azahkuru toto ahtao, zae toto ehtohme.

⁸ Naeroro otuarimapopyra xine Ritonōpo ahtao azahkuru toehse awahtao xine, otarame imūkurume nymyry pyra matose, anorymã sã rokē matose imepỹ mūkurume. Ritonōpo poenōme nymyry pyra matose.

⁹ Kumykomo a, sero pono a typipohse kuahtao xine toto zuno sextatose. Mokaro motye kuhse Kumykō Kapuaono. Naeroro yronymyryme aomipona sehtone, jūme orihpyra kuehtohkōme.

¹⁰ Kumykō sero pōkō kutuarimanohpotone tuhke pyra jeimamyry, tōsenetupuhtoh poe rokene. Yrome kutuarimapotorỹko Ritonōpo mana kypyno xine toexiryke, zae kuhse kuehtohkōme tysaaro.

¹¹ Kumykomo a tutuarimanohpose kuahtao xine zomory zuaro kuehtohkōme tākye pyra sã sytatose, emynyhmāko, jetū exiryke. Yrome imeīpo tymoise kyaa xine ahtao torētyke pyra exīko sytatose, kuetuarimatamitukōme, zae kuexirykō poko tamorepase kuexirykōke.

Ritonōpo maro ehxīpo eramara ropa ehtoko

¹² Naeroro imehnō ijamihtanohpotoko ropa, typoremāse toto ahtao. Jezu enetuputyry poko akorehmatoko toto zae rokē toto ehtohme ropa.

¹³ Mame osema ae ytoketō osema kurã menekāko mana, topohmano. Mokaro sã zae rokē oehtohkō poko ehtoko. Imehnomo a opoenopyrykohtao zae ehtoh poko rokē toh exīko mana asã xine. Jamihme pyra exiketō roropa Jezu enetuputyry poko opoenopyrykohtao zae rokē exīko ropa mã toto, oenerykōke.

14 Imehnō maro oxiehno pyra ehtoko. Toto pyno ehtoko emero porehme. Osenetupuhthoko kure oehtohkō poko rokē oehtohkōme Ritonōpo maro. Ynara exiryke, tyryrypyrykō poko exiketō Kuesēkō maro exipyra, ekurehnōko mā toto.

15 Tomeseke ehtoko, Jezu poetory tomo, eramara ropa oehtohkōme Ritonōpo maro ehxīpo, toeramase ropa ahtao itunety zoko sã exīko mana. Itunety zoko sã ahtao morararo ahtāko mana, itu ro eperytāko roropa mana. Mame tuhkākō iirypyryme exīko itunety zoko sã toehse mokyro exiryke.

16 Tomeseke ehtoko imehnō nohpo tō poko osenetupuhpyra oehtohkōme. Awamekaro xine pyra ehtoko roropa Ritonōpo nekarory poko. Ezau morara kynexine Ritonōpo omipona nymyry se hkopyra kynexine. Osemazuhme aenuruhpyryme toexiryke imehxo kynexine, takorō ruime. Yrome ime toehtoh turumekase ropa eya, tonahsē poko typenetase toexiryke. Mame zakorony imehxo toehse.

17 Moromeīpo toekurākapory se ropa toehse repe tumy a. Yrome onukurākapopyra tokurehse. Tynyrihpyry tyorōmary se toehse roropa repe. Tyxitase roropa ynororo repe. Yrome tynyrihpyry onytyromara kynekurehne.

18 Izyraeu tō ehtopōpyry sã pyra tooehse matose Ritonōpo a. Toeporehkase mokaro taposē pona, ypy Xinaï pona. Moro ypy po apoto tororo āko kynexine. Orexīto ke xinukutume toehse, ikohmamyhpyry samo, tyryry tykase konōto, enara.

19 Panaikato kynexine rue samo. Aomiryje roropa kynexine. Moro omiry totase ahtao: “Ajohpāme sã Ritonōpo omiry etary se pyra ynanase,” tykase toto,

20 Ritonōpo omiry etary zuno toehse toexirykōke. Ynara katopōpyry etaryke tyya xine zuno toehse toto: “Sero ypy pona oekykō anaropopyra ehtoko. Ypy pona toytose toto ahtao, totapasēme exīko toh mana. Naeroro etapatoko toto, jesaryme sero exiryke,” katopōpyry etaryke tyya xine zuno toehse toto.

21 Moeze roropa enaromōyke toehse moro omi etaryke tyya. Ynara tykase ynororo: “Tykytyky āko ase, zuno jexiryke,” tykase ynororo.

22 Yrome amarokō Ritonōpo maro ōtururukohtao zuno pyra matose. Tyoro ypy pona toeporehkase sã matose, Xiāo pona, Ritonōpo pataka, Jerusarē kapuaō pona. Moro pata esē orihpōyēme exiketyme mana jūme. Moro pata pōkō imoihme mana Ritonōpo nenyoyhtyamo. Tōximōse toto otuhtoh konōto poko.

23 Ritonōpo poenō osemazuhme aenurutyā maro oximōnōko matose, tākye exiketō maro. Mokaro esety mā tymerose moero kapu ao. Ritonōpo maro toehse matose, kuapiakanekō maro. Imaro tuhke inukurākatyā zuzenu mana. Kure kuhse tyrise toto eya.

24 Jezu a tooehse matose, omi kurā kasenato ekarone a. Kukurākatamitukō topehmase Jezu a tumunuru ke. Apeu etapatopōpyry poko osenetupuhnōhtao emōpory poko osenetupuhnōko sytatose. Yrome Jezu orihpōpyry poko kuosenetuputyrykohtao tyoro osenetupuhnōko sytatose. Iirypyrymākō kurākary poko osenetupuhnōko sytatose. Naeroro Jezu orihpōpyry kure kuhse kyya xine mana.

25 Naeroro toeseke ehtoko. Aomiry onetara exiketō sã pyra ehtoko. Mokaro, Ritonōpo omihpyry ekarone onetara aehtyā sero nono po,

osepynanohpyra tokurehse toto. Morara exiryke kymarokō roropa mokaro saaro omōnōko sytatose apotoimo htaka, kapu ae ayhtohpyry omiry rumekaryhtao kyya xine.

²⁶ Tōturuse Ritonōpo ahtao sero nono tykytyky tykase. Yrome sero-maroro ynara tykase ynororo: “Zomory sero nono rokē kara, kapu roropa tykytyky kamexiṗōko ase, toiro,” tykase.

²⁷ “Toiro,” karyke eya, ynara enetupuhnōko sytatose, senohne emero Ritonōpo nyrytā tykytyky āko. Enahkāko mana. Morarame tykytyky kapṗ rokē exīko mana.

²⁸ Naeroro, “Kure mase,” sykatone Ritonōpo a. Tuisame kyritorṗko mana tymaro jūme. Inekarohpyry kyya xine enahpṗme mana. Naeroro Ritonōpo poko sehtone. “Kure mase,” sykatone eya. Aomipona sehtone, zuno sehtone roropa.

²⁹ Apoto zemimā emero zahkāko mana. Moro sā mā Kyrihpōkomo. Iirypprymākō enahkāko mana ipunaka.

13

“Kure mase,” katoḥ poko Ritonōpo a

¹ Imehnō pyno exikehpyra ehtoko, atakorōme oexirykōke, Kyrixtu enetuputyryke oya xine.

² Kure rokē katonō tyritoko atapyīkō tao toto ahtao. Wenikehpyra ehtoko, toitoine imehnomo a Ritonōpo nenyohṗā toahmase tytapyīkō taka, tuaro pyra tahtao xine.

³ Wenikehpyra ehtoko roropa Jezu poetory tō poko āpuruhpyry tao toto ahtao. Toto poko emynyhmatoko āpuruhpyry tao oexirykō samo. Etuarimaketō poko emynyhmatoko roropa toto emynyhmatoh saaro. Toto pyno ehtoko.

⁴ Opytarykō kure mana. Oniotarykō kure roropa mana zae awahtao xine, tomeseke roropa awahtao xine imehnō poko pyra oehtohkōme. Imehnō poko exiketō wānohnōko Ritonōpo mana. Imehnō pyxiā poko exiketō roropa wānohnōko mana.

⁵ Tineru poko penetara ehtoko. Tākye ehtoko Ritonōpo nekarohpyry poko omōkomorykōme. Ynara tykase Ritonōpo: “Amaro xine exikehpyra ase. Jūme orumekara xine ase,” tykase.

⁶ Naeroro oserehpyra sehtone. Ynara sykatone:

“Jakorehmaneme Kuesēkō mana.

Naeroro oserehpyra ase.

Yyryhmananō zuno pyra ase roropa.”

⁷ Wenikehpyra ehtoko āmorepahpōkō ekepyry poko. Āmorepatone toto Ritonōpo omiry poko. Mokaro ehtopōpyry poko osenetupuhtoko, aorihṗōpyrykō poko roropa. Jezu Kyrixtu enetupuhtopōpyry eya xine ipenohtoko.

⁸ Jezu Kyrixtu etyorōmara mana. Pake aehtopōpyry saaro Jezu ehtoh mana seromaroro. Morara exikehpyra roropa mana. Naeroro onenetupuhkehpyra sehtone.

⁹ Tomeseke ehtoko osenekunohpopyra oehtohkōme ajohpākō namorepatoh ke. Kypyno xine Ritonōpo exiryke kure kyritorṗko mana. Moro poko kuosenetuputyrykō kure, orēpyra kuehtohkōme kukurohtao xine. Yrome orēpyra exipyra sehtone juteu tō omihpyry poko: “Tōsē

onõpyra ehtoko,” katopõpyä poko. Morohne omipona exiketõ toiparo rokë morohne omipona toehse toto.

¹⁰ Kyyrypyrykõ korokapotoh nae sytatose, Kyrixtu exixihmapo-topõpyry. Yrome Moeze omihpyry poe Ritonõpo maro oturuketõ tyoro ikuhnõko mã toto tyyrypyrykõ korokatohme. Naeroro mokaro anakorehmara Jezu orihotopõpyry mana, onenetupuhpyra toto exiryke.

¹¹ Mokaro Ritonõpo maro oturuketõ tuisary tõ okyno munuru arosene rokë toto Ritonõpo maro oturutoh taka, Esary Kurã Kuhse, ahno rypyry korokapotohme. Mame tynetapatyäkõ ekepyry arosene rokë toto pata myhtokoxi jahkatohme.

¹² Morara exiryke Jezu roropa kynorihne pata myhto. Imunuru toekuãse, kyyrypyrykõ korokatohme.

¹³ Wewe pokona toxixihmapory se pyra kynexine repe, tounopyry se pyra roropa kynexine. Yrome poremãpyra kynexine. “Oty kara,” tykase toorikyry poko. Naeroro kyhxirorykõ zuno pyra sehtone, aomipona kuehtohkõme.

¹⁴ Kuesarykõ axĩtao rokë mã sero nono po. Imepỹ pata eraximãko sytatose kuesarykõ nymyry kapu ao.

¹⁵ Naeroro: “Kure mase, Ritonõpo,” kakehpyra sehtone Ritonõpo a. Morara kary kyya xine Ritonõpo zamaro mana. Seromaroro okyno onetapara sytatose kynekarorykõme Ritonõpo a. “Kure mase,” äko rokë sytatose, Jezu enetuputyryke kyya xine kypynanohnekõme. Kuesëkõme roropa mana, enara.

¹⁶ Kure rokë imehnõ tyritoko. Atakorehmatoko roropa. Morara kuexirykõ kynekarorykõme mana Ritonõpo a. Morara kuexirykõ jamaro mana.

¹⁷ Ritonõpo omiry poko ãmorepatõkõ omipona ehtoko. Imoitoko opyno xine toto exiryke Ritonõpo omi poe. Imeĩpo Ritonõpo a osekarõko mã toto toerohtopõpyrykõ poko. Toto omipona awahtao xine tãkye rokë erohnõko mã toto. Mãpyra onymoipyra awahtao xine erohnõko ro mã toh repe. Yrome atasamãko mã toto opoko xine. Mame otyme kure morara awahtao xine? Popyra ipunaka mana.

¹⁸ Oturukehpyra ehtoko Ritonõpo a yna poko. Tyyrypyhpyke pyra ynanase yna kurohtao. Kure ehtoh poko rokë yna exiry waro ynanase, zae ehtoh poko se rokë yna exiryke.

¹⁹ Ynara äko ase ajohpãme sã oya xine: “Oturutoko Ritonõpo a ypoko, axihxo jaropotohme eya oenese xine ropa.”

Oturutoh Ritonõpo maro

²⁰ Ritonõpo a Kuesëkõ Jezu tõsemãkapose ropa aorihxĩpo, Kuesëkõme imehxo aehtohme, toorihse exiryke kymyakãkõme. Aorikyry ke kukurãkatamitukõ topehmase eya, jũme Ritonõpo poenõme kuehtohkõme.

²¹ Ritonõpo poe torëtyke pyra sytatose. Eya kure oriporykõ se ase. Emero kurã ekaropory se ase oya xine emese kure oehtohkõme aomipona. Mame kukurohtao xine Ritonõpo penetatoh ripory se ase Jezu Kyrixtu a. “Kure Kyrixtu mana,” sykatone kokoro rokene, kakehpyra sehtone, enara.

Pape etyhyry

²² Wekyry tomo, ynara äko ase oya xine ajohpãme samo, penekehpyra ehtoko jomiry etary poko. Mytyhse pitiko ynymerohpyry mana. Moro tymerose ya äkorehmatohkõme, tãkye oehtohkõme, enara.

²³ Zuaro oehtohkō se ase wekyry Timoteu poko. Tutūtanohpose ropa ynororo āpuruhpyry tae. Okynā pyra aepyryhtao ya, otarame ymaro oenese ytōko mana.

²⁴ Kure pāna matou? kary se ase āmorepanekomo a. Emero Ritonōpo poetory tomo a roropa morara kary se ase. Jezu poetory tō roropa, Itaria poe aehtyā: “Kure pāna matou?” kary se roropa mā toto.

²⁵ Kure oriporykō se ase Ritonōpo a emero porehme. Enara rokene.

TIAKU
Nymerohpyry sero
Tiago
Ekarotopo

Sero pape tymerose Tiaku a Jezu enetupuhnanõ neneryme emero pata tõ po. Toto zurũko mana zae ehtoh poko Jezu poetoryme ahtao. Oturũko mana tytineruke pyra ehtoh poko te, tytineruke ehtoh poko roropa, kukuhtohkõ poko te, zae pyra imehnõ ekarory poko, omi etary poko, zae ehtoh riry poko roropa, imehnõ kerekeremary poko, epyrypara imehnõ motye toehtoh poko, penekehpyra ehtoh poko, oturutoh poko Ritonõpo a, enetuputyry poko roropa. Amorepaneme kynexine ynororo Jerusarẽ po, Jezu akorõme kynexine.

Tynymerohpyry ae ynara ekarõko mana: Ritonõpo enetuputyryhtao kyya xine, yrome kure imehnõ onyripyra kuahtao xine, toiparo rokẽ Ritonõpo enetupuhnõko sytatose.

Sero pape ao

Osekarotopo 1.1

Enetupuhtopo te, tuaro ehtopo 1.2-8

Tytineruke pyra te, tytineruke 1.9-11

Kukuhtohkõ poko 1.12-18

Omi etary te, zae ehtoh tyriry 1.19-27

Imehnõ riry oxisamo emero 2.1-13

Enetupuhtopo, zae ehtoh riry 2.14-26

Zae kuomirykõ ripory 3.1-18

Jezu se pyra exiketõ epeme 4.1–5.1-6

Tuaro ehtoh etyhyryme 5.7-20

¹ Ywy ase Tiaku. Ritonõpo poetoryme ase. Kuesẽkõ, Jezu Kyrixtu poetoryme roropa ase. Ynymerohpyry moro onenerykõme. Juteu tõ matose. Jezu poetoryme roropa matose. Sapararahme exiketõme matose. Imehnõ patao exiketõme roropa matose. “Kure pãna matou repe?” kary se ase oya xine.

Poremãpyra Jezu enetuputyry poko

² Wekyry tomo, atãkyematoko oetuarimarykohtao.

³ Mame oetuarimarykohtao poremãpyra awahtao xine Jezu enetuputyry poko orẽpyra exiko matose.

⁴ Morara exiryke eanahtotoko ekurehpyra oehtohkõme, kure rokẽ oehtohkõme Ritonõpo a, iirypyryme pyra oehtohkõme roropa eya: “Toiro ise ro mase kure oehtohme nymyry ya,” kara Ritonõpo ehtohme kyya xine.

⁵ Tuaro oexirykõ se awahtao xine, Ritonõpo omipona oehtohkõ poko ekaropotoko Ritonõpo a. Mame otuarõtanohtorỹko mana, ekaroporyhtao oya xine, kutuarõtanohekõme aexiryke. Kynekaropohpyrykõ motyẽkãko roropa mana.

⁶ Yrome ekaroporyhtao Ritonõpo a, ijamitunuru enetupuhtoko. “Tuaro jehtoh ekarõko ma otarame Ritonõpo, nary rokene,” kara ehtoko. “Nary rokene,” karyhtao Ritonõpo poko, oty sã matou? Pohkane sã

matose, tyryrykane a pohkane aroarory samo. Moro sã matose: “Nary rokene,” karyhtao oya xine.

⁷⁻⁸ Morara kanaanõ mã: “Zuaro pyra ase,” äko toto, Ritonõpo omipona se pyra toexirykõke. Imehnõ omiry etaryhtao tyya xine, ityoromãko toto. Mokaro sã awahtao xine Kuesëkõ äkorehmara xine mana ekurehnõko.

Tymõkomoke pyra exiry, tymõkomoke exiry, enara

⁹ Tymõkomoke pyra awahtao xine täkye ehtoko. Ritonõpo nekarohpyry poko täkye ehtoko roropa. Imeïpo imehxo oritorÿko Ritonõpo mana ipoenõme oexirykõke.

¹⁰ Tymõkomokamo, atäkyematoko roropa tymõkomoke pyra tyripose Ritonõpo a awahtao xine. Ona ekuru ohpapyry sã tymõkomoke exiketõ orihnõko mana.

¹¹ Xixi jetü toehse ahtao, otyro anorÿko onahpoty roropa anorÿko, ekuru ohpahnõko mana. Axï ona ekurÿpyry ixihpyryme exïko ropa. Moro saaro tymõkomoke exiketõ orihnõko mana, toto erokuruhtao ro.

Sero nase kukuhtohkõ poko

¹² Kuetuarimarykohtao poremäpyra sehtone, täkye rokë sehtone. Mame kukuhtopõpyrykõ tõtyhkase ahtao, jüme orihpÿme kyritorÿko Ritonõpo mana, kuepehpyrykõme, poremäpyra toehse kuexirykõke. Kuesëkõ maro exïko sytatose, emero ise exiketõ maro. Morara tykase Ritonõpo exiryke tuaro sytatose.

¹³ Oorypyrykomo a toporyse ropa awahtao xine: “Jukuhnõko mã Ritonõpo iiryryryme jehtohme,” kara ehtoko. Ritonõpo imehnõ onukuhsaromepyra mana iiryryryme aehtohme. Iiryryryme imehnõ onyrippyra roropa Ritonõpo mana, iiryryryme toto ehtohme.

¹⁴ Ämoreme xine iiryryryme exïko matose, oorypyrykõ poko openetarykõke.

¹⁵ Oorypyrykõ poko openetarykohtao ipoko exïko matose. Morarame rokë exïko matose oorypyrykõ pokõme rokene. Mame oorypyrykõ poko rokë oexirykõke orihnõko matose. Ritonõpo maro pyra matose exïko.

¹⁶ Jakorõ tomo, osenekunohpyra ehtoko.

¹⁷ Emero kuräkõ Ritonõpo nekarohpyryme mana. Kure nymyry inekarohpyry kyya xine. Kapu ezuru Rihpõ mokyro. Inyrytÿ tyoro exïko mana. Yrome etyorõmara mana. Kokoro rokë kuräkõ ekarõko mã kyya xine.

¹⁸ Tõsenetuputõpyry ae ro tytyromapose sytatose eya typoenõme, aomiry kurã enetuputyryke kyya xine, imehxo kuehtohkõme, emero tynyrytÿ esëme kuehtohkõme. Ajohpe pyra aomiry mana.

Aomiry etãko sytatose, otato sehtone

¹⁹ Morara exiryke jakorõ tomo, otato sehtone. Opyno xine ase. Axï hkopyra imehnõ sezuhtone, axï pyra roropa syekïtatone. Moro waro matose.

²⁰ Kuatakirimarykohtao Ritonõpo omipona pyra exïko sytatose. Zae Ritonõpo mana. Aosenetuputyry roropa zae mana. Yrome kymarokõ zae pyra sytatose tohne kuahtao xine. Naeroro atakirimara sehtone.

²¹ Morara exiryke oorypyrykõ irumekatoko, ajoajohpe oexirykõ irumekatoko. Ynara kahtoko okurohtao xine: “Popyra ase yrome yyrypyry rumekary se ase. Ritonõpo omipona se ase,” kahtoko okurohtao xine. Mame okuräkatorÿko ropa mana aomiry tonetupuhse oya xine ahtao.

²² Ritonõpo omiry omipona ehtoko. Aomiry etaryhtao oya xine, otato ehtoko. Ynara karyhtao oya xine: “Ritonõpo poetoryme ase, aomiry etaryke ya,” karyhtao oya xine, osenekunohnõko rokē matose. Morara exiryke aomipona roropa ehtoko.

²³ Ritonõpo omiry etāko matose. Mame aomipona pyra awahtao xine, osene ae oseneketō sā matose. Ynara exiryke, tōmytykō osene ae enēko toh repe.

²⁴ Yrome tōsenekehxīpo xine axī tōmytykō enetopōpyry poko wenikehnõko ropa mā toto. Mokaro sā mā otato pyra exiketomo. Ritonõpo omiry etaxīpo axī wenikehnõko mā toto, tynysekeremahpyrykō poko.

²⁵ Yrome Ritonõpo omiry kurā poko yronymyryme ātamoreparykohta, aomipona exīko matose. Aomipona awahtao xine orēpyra exīko matose, oorypyrykō poko pyra exīko matose. Wenikehpyra roropa matose ātamorepatopōpyrykō poko. Aomipona rokē ipunaka exīko matose. Morara awahtao xine Ritonõpo kure oritorỹko mana.

²⁶ Omi ryppyry onurumekara kuahtao xine toiparo rokē, Ritonõpo enetupuhnõko ase jesēme, āko sytatose. Omi xihpyry onurumekara kuahtao xine osenekunohnõko sytatose.

²⁷ Ynara rokē kure mana Kumykomo a, Ritonõpo a: poetōpo tō pyno kuahtao xine, pytỹpo tō etuarimaketō pyno kuahtao xine, kyyrypyrykō poko pyra kuahtao xine; morara kuahtao xine, kure sytatose Ritonõpo a.

2

Oxisā imehnõ tyritoko, kure rokene

¹⁻³ Wekyry tomo, Jezu Kyrixtu Kuesēkō kurā enetupuhnanõme oexirykōke oximõnõko matose Ritonõpo omiry poko. Mame tymõkomoke exikety toehse ahtao, tomahtaõke uuru risē ke te, tynamuruke kurā ke roropa; mokyro porohkapõko matose epehtoh kurā pona. Ime mokyro enetupuhnõko matose. Mame imehnõ roropa oehnõko tymõkomokākara; otara āko matou? “Xikihme rokē ehtoko,” āko matose eya xine. Otarāme nono pona rokē toto porohkapõko matose, toto onyporohkapopyra kurā pona matose. Zae pyra matose morara awahtao xine. Imehnõ oxisā tyritoko kure rokene.

⁴ Imehnõ zupō eneryke toto apiakaryhtao oya xine, popyra matose Ritonõpo a.

⁵ Jakorō tomo, otato ehtoko. Opoko xine jenupunaryke ynara āko ase oya xine, tymõkomokākara tymenekase Ritonõpo a tonetupuhtohme yronymyryme. Morara toto riryke tymõkomokā sā exīko toh mana. Toto poko ynara tykase Ritonõpo: “Yse exiketō rīko ase tuisame Umükuru maro,” tykase.

⁶ Yrome tymõkomokākara kure onyripyra matose. Oty katohme? Tymõkomoke exiketō mā otuarimanohpotorỹko mana. Aarotorỹko roropa mā toto terekatu ēpataka.

⁷ Kure kuhse Jezu mana. Ipoetoryme kuekarotorỹko roropa imehnõ mana. Yrome mokaro Jezu poetory kerekeremāko mā toto.

⁸ Pake ynara tykase Ritonõpo tosēkõme tonetupuhnanomo a: “Imehnõ pyno ehtoko osepyno oehthkō samo,” tykase. Morara tymerose Ritonõpo omiryryme. Moro omipona awahtao xine kure kuhse matose.

⁹ Yrome imehnō zupō eneryke oya xine: “Popyra mokyro,” āko matose. Oty katohme? Morara awahtao xine popyra matose ipunaka Ritonōpo a. Iiryppyryme ro matose Ritonōpo mā awānohtorỹko mana tōmipona pyra oexirykōke.

¹⁰ Ritonōpo omipona exisasaka awahtao xine popyra ro matose. Toiro aomipona pyra awahtao xine iiryppyryme ro matose ipunaka.

¹¹ Ynara tykase Ritonōpo: “Imehnō nohpo poko pyra ehtoko. Imehnō orutua kō poko pyra roropa ehtoko,” tykase Ritonōpo. Ynara tykase roropa ynororo: “Imepỹ onetapara ehtoko,” tykase. Morara exiryke imehnō nohpo poko pyra awahtao xine, yrome imepỹ etaparyhtao roropa, iiryppyryme ro matose. Ritonōpo omipona pyra.

¹² Morara exiryke zae rokē ehtoko ōtururukō poko, otytyko poko roropa, enara, tuaro oexirykōke. Aomipona pyra awahtao xine awānohtorỹko mana, tōmipona pyra tokurehse oexirykōke. Aomipona awahtao xine orēpyra exīko matose, ooryppyrykō poko pyra exīko matose.

¹³ Imehnō poko enupunara awahtao xine opoko xine enupunara roropa Ritonōpo exīko mana. Yrome imehnō poko oenupunarykohtao orēpyra exīko matose. Opoko xine enupunāko roropa Ritonōpo mana. Awānohopyra xine mana.

Jezu enetuputyryke kyya xine aomipona sehtone

¹⁴ Wekyry tomo, ynara karyhtao imepyny a oya xine: “Ritonōpo enetupuhnōko ase,” karyhtao, yrome imehnō kure onyripyra ynororo ahtao, ajohpe rokē mana. Ritonōpo poetoryme exipyra ekurehnōko mana. Ekurākapyra mana Ritonōpo a.

¹⁵ Imepỹ Jezu poetory etuarimary eneryhtao oya xine tupoke pyra, tohke pyra roropa.

¹⁶ Mame ynara karyhtao eya: “Torētyke pyra ytoko. Oxiōtota. Otuhko,” āko matose repe. Yrome tōsē onekaropyra, upo roropa onekaropyra. Otāto ke etuarimara exīko nae? Etuarimāko ro.

¹⁷ Morararo Ritonōpo enetuputyryhtao kyya xine, imehnō rīko kure sytatose. Kure imehnō onyripyra kuahtao xine, ajohpe rokē, enetupuhnōko ase, āko sytatose.

¹⁸ Imepỹ ynara āko kyya xine mā repe: “Enetupuhnōko matose. Ywy kure imehnō rīko ase,” āko mā kyya xine. Mokyro a ynara āko ase: “Otāto imehnō riryhtao kure onenetupuhpyra hma rorohpa? Popyra imehnō riry oya eneryke tyya xine Jezu poetoryme pyra oekarōko mā toto. Yrome kure imehnō riry ya eneryke tyya xine, ipoetoryme jenetupuhnōko mā toto,” āko ase eya.

¹⁹ Toiro Ritonōpo mana. Moro enetuputyryke oya xine Ritonōpo poetoryme oekarōko matose repe. Yrome joroko tō roropa moro enetupuhnōko Ritonōpo kure exiry poko. Oserehnōko mā toto, ekurākara tokurehse toexirykōke.

²⁰ Tuaro pyra ro hmatou? “Ritonōpo enetupuhnōko ase,” karyhtao, yrome imehnō onyripyra kure awahtao xine toiparo rokē: “Ritonōpo enetupuhnōko ase,” āko matose, tuaro pyra oexirykōke.

²¹ Kytamurukō Aparāo poko ourutorỹko ase tuaro oehtohkōme. Iiryppyry tykorokase Ritonōpo a, otato aexiryke. Tumūkuru tarose eya etapatohme repe tynekaroryme Ritonōpo a, aomipona toehtohme.

²² Menetupuhou? Ritonõpo omipona Aparão toehse. Tosême Ritonõpo tonetupuhse eya. Morara exiryke, aomipona toehse Aparão, tone-
tupuhse eya ipunaka. “Toiro ise ro ase kure oehtohme,” kara Ritonõpo
eya.

²³ Zae Ritonõpo omihpyry, ynara katopõpyry: “Ritonõpo tonetupuhse
Aparão a. Morara exiryke Ritonõpo enetuputyryke eya kurāme tonese
eya,” tykase. Mame: “Jepeme Aparão mana,” tykase roropa Ritonõpo
ipoko.

²⁴ Menetupuhou? Kukurākatorỹko Ritonõpo mana, tōmipona kuahtao
xine, enetuputyryhtao kyaa xine roropa.

²⁵ Morararo Raape kynexine. Mokyro orutua kō poko exikety kynex-
ine. Yrome Ritonõpo enetuputyryke tyaa, Jozue poetory tō towomase eya
tytapyi tao. Mame taropose ropa toto eya tyoro osema ae, onetapara toto
ehtohme. Morara exiryke kure mokyro tyrise ropa Ritonõpo a tōmipona
toehse exiryke.

²⁶ Tokoke sytatose repe, yrome tuzenuke pyra kuahtao xine orihnōko
sytatose. Oty katohme pyra kuokokō mana, tuzenuke pyra ahtao.
Moro saaro Ritonõpo enetuputyryhtao kyaa xine, yrome kure imehnō
onyripyra kuahtao xine. Toiparo rokē: “Ritonõpo enetupuhnōko ase,”
āko sytatose. Osenekunohnōko rokē sytatose.

3

Kuomirykō poko

¹ Jakorō tomo, Jezu poetory tō amorepananō iirypyryme toehse ahtao,
toto wānohnōkohxo Ritonõpo mana. Naeroro tuhke pyra Jezu poetory
amorepananōme ehtoko.

² Kymarokō emero azahkuru sytatose. Toitoinē rokē pyra. Kuomirykō
xihpyry poko kuahtao xine iirypyryme exīko roropa sytatose.
Kuomirykō poko iirypyryme pyra kuahtao xine, kure rokē sytatose.
Orēpyra sytatose exīko. Kyyrypyrykō poko pyra roropa sytatose exīko.

³ Kawaru mytaka kurimene pitiko rīko ahno, tōmipona xine kawaru
ehtohme. Moro kurimene pitiko rokē repe. Yrome ike kawaru
panahmāko mā toto, tōmipona xine toto ytotohme.

⁴ Morararo wapu konōto. Mame tyryrykane konōto wapu arōko,
yrome āpuitoḥ pitiko ke wapu āpuine āpuīko mana, tōmipona wapu yto-
tohme.

⁵ Morohne sã kunurukō mana, pitiko rokē repe. Yrome epoe tuhke
kuomirykō tūtāko mana, tuhke roropa kuepyrypatohkō tūtāko mana.
Osenetupuhouko ke apoto pitiko repe yrome emānōko mana. Itu zahkāko
mana, yowe tō zahkāko roropa mana.

⁶ Moro saaro kunurukō apoto sã mana. Kunurukō poe omi rypyry
itamurume tūtāko mana. Mame omi xihpyry tūtaryhtao kunurukō poe
popyra kuosenetupuhoukō exīko mana. Poetome kuahtao xine omi
rypyry tūtāpitōko mana kunurukō poe. Zumo toehse kuahtao xine
omi rypyry tūtākohxo mana, apoto konōto ehtoh sã joroko tamuru poe
kyzahkase xine.

⁷ Onokyro tō kuremary waro sytatose zehno pyra toto ehtohme. Itu
htaō komo nakuaōkō roropa. Torēnanohse toto ahno a zehno pyra toto
ehtohme.

⁸ Yrome kunurukō onukuremasaromepyra sytatose kure ehtohme.
Kunurukō okoi sã mana, popyra.

9 “Kure mase Papa, yna Esēme mase,” āko sytatose repe. Yrome kunurukō ke ro imehnō kerekeremāko sytatose. Tysaaro tyrise ky-marokō Ritonōpo a.

10-12 Tuna enatyry wino tuna kurā maro tuna itunety oehpyra mana; tuna inehsāme exikety wino tuna kurā oehpyra mana. Morararo wikeira toperyme rokē eperytāko mana; tyorōme eperytara mana. Uwa zoko fikume eperytara mana. Kýtarykō toiro repe. Yrome toiro myta poe asakoro tūtāko mana: omi kurano, omi rypyry, enara. Jakorō tomo, morara ahtao popyra mana!

Ritonōpo poe tuaro kuahtao xine

13 Metatou? Menetupuhtou? Tonetupuhse oya xine ahtao, kure imehnō tyritoko. Imehnō motye se pyra ehtoko roropa. Morara awahtao xine imehnō ynara āko opoko xine: “Tuaro mose nase,” āko toto opoko xine.

14 Yrome imehnō zumoxike awahtao xine, imehnō kure riry poko typenekehse awahtao xine, osepyno rokē awahtao xine roropa, popyra matose ipunaka. “Kure ase, imehnō sã pyra,” kara ehtoko. Morara karyhtao oya xine ajohpe rokē matose, iirypyryme ro oexirykōke.

15 Moro tuaro ehtoh Ritonōpo poe pyra mana. Sero pōkō poe rokē morara tuaro ehtoh mana. Morara awahtao xine, Ritonōpo Zuzenu poe pyra tuaro matose. Joroko poe osenetupuhnōko rokē matose.

16 Imehnō zumoxike awahtao xine te, tuisamehxo oexirykō se awahtao xine roropa, ajoajohpe itamurae exīko matose iirypyryme ipunaka.

17 Yrome Ritonōpo poe tuaro kuahtao xine osemazuhme kyyrypyrykō se pyra exīko sytatose. Morara kuahtao xine imehnō poko enupunāko sytatose. Tomeseke roropa exīko sytatose imehnō maro, zae rokē toto ezuhnōko sytatose. Imehnō pyno sytatose, imehnō onyhxiropyra roropa sytatose. Kure rokē imehnō rīko sytatose roropa, osetyoro imehnō onyripyra sytatose. Onekunohtōkō sã pyra roropa sytatose.

18 Tupito pona otyro puhturu tarykase ahtao kyya xine, otyrome ro emānōko mana. Moro saaro oxiehno pyra exiketō imehnō amoreparyhtao, tuhkākō oxiehno pyra exīko mana.

4

Iirypyrymākō penetatoh poko awahtao xine

1 Oty pokoino oseosezuhnōko matou? Oty katoh epokōnohnōko roropa matohu? Openetatohkō pokoino oxiehno matose. Āmoreme xine roropa oxiehno matose.

2 Mōkomo poko penētāko matose repe, yrome anapoipyra matose. Morara exiryke imehnō etapary se exīko matose, anapoipyra oekuretyrykōke. Imehnō mōkomory se matose repe. Yrome anapoipyra matose ekurehnōko. Morara exiryke ehtomāko matose. Oseosezuhnōko rokē matose. Openetatohkō anapoipyra matose ekurehnōko, Ritonōpo a onekaropopyra oexirykōke.

3 Mame Ritonōpo a ekaroporyhtao oya xine anapoipyra ro matose, Ritonōpo omipona se pyra oexirykōke, openetatohkō se rokē oexirykōke. Morara awahtao xine azahkuru matose.

4 Imehnō poko exikety sã matose, Ritonōpo kuroko oorypyrykō poko oexirykōke. Tuaro pyra hmatohu? Ritonōpo se pyra exiketō

epeme awahtao xine, Ritonõpo epeme pyra matose. Morara exiryke iirypyrymākō penetatoh poko awahtao xine Ritonõpo epeme pyra exīko matose.

⁵ Ynara āko Ritonõpo omiry kyya xine: “Ritonõpo nyrihpyryme sytatose. Yrome orēpyra kypenetatohkō poko sytatose,” āko mā kyya xine Ritonõpo omiry. “Ajojhe,” kara ehtoko moro poko.

⁶ Yrome Tuzenu ke kyjamihtanohtorŷko Ritonõpo mana kyyrypyrykō poko penetara kuehtohkōme. Ynara tymerose sero poko Ritonõpo omiry: “Imehnō motye se exiketō akorekehkāko Ritonõpo mana, yrome imehnō motye se pyra exiketō rokē poko enupunāko Ritonõpo mana,” āko mā Ritonõpo omiry kyya xine.

⁷ Morara exiryke osekarotoko Ritonõpo a: “Ose ase jesēme,” kahtoko eya, yrome joroko tamuru a ynara kahtoko: “Jesē kara mase. Morara exiryke ytoko taroino,” kahtoko eya. Morara kary etaryke tyya epāko joroko tamuru mana.

⁸ Ritonõpo maro se oexirykō se awahtao xine, amaro xine se roropa ynororo mana. Iirypyrymākomo, oorypyrykō irumekatoko, oorypyrykō ikorokapotoko Ritonõpo a.

⁹ Itamurume iirypyryme matose. Morara exiryke oxitatoko yronomyryme. Oorypyrykō poko tākye oehtohkō irumekatoko Ritonõpo neneryme.

¹⁰ “Papa, ywy ase popyra rokene, ðmipona exisaromepyra ase,” karyhtao kyya xine Ritonõpo a, tyrisenā sā kyritorŷko Ritonõpo mana, kueanokō jamihtanohnōko roropa mana. Kuakorehmatorŷko roropa mana, tōmipona kuehtohkōme.

Imehnō popyra onekaropyra ehtoko

¹¹ Jakorō tomo, oxikerekeremara ehtoko. Ynara āko Moeze nymerohpyry: “Imehnō pyno ehtoko,” āko mā kyya xine. Mame imehnō kerekeremaryhtao oya xine, popyra Moeze nymerohpyry ekarōko matose, aomipona pyra oexirykōke. “Moeze nymerohpyry popyra,” kananōme rokē exīko matose.

¹² Ritonõpo a tōmiry tymeropose tōmipona kuehtohkōme. Ynoro rokē kukurākarykō waro mana. Ynoro rokē kuenahkaporykō waro roropa mana. Naeroro: “Mose xihpyryme mana Ritonõpo a,” kara ehtoko imehnō poko. Ritonõpo rokē iirypyryme exiketō waro mana, iirypyryme pyra exiketō waro roropa mana. Naeroro imehnō popyra onekaropyra ehtoko.

“Epyrypara sehtone,” katoh poko

¹³ Etatoko pahne, ynara āko matose otarame opoe xine rokene: “Ytōko ynanase, mōtohone osepekahse. Toiro jeimamyry aropōko ynanase yna osepekatyry poko rokene, tineru apoitohme itamurume,” āko matose. Morara kara ehtoko.

¹⁴ Ynara exiryke, yrokokoro otara tyko kuehtohkō onenetupuhpyra sytatose. Kuorikyrykō onenetupuhpyra roropa sytatose. Akurū sā sytatose. Pakeimo ke akurū mana. Mame okynā pixo toehse ahtao akurū osenepyra exīko mana. Moro sā rokē sytatose, akurū samo, axītao rokene.

¹⁵ Ynara rokē kahtoko: “Jorikyry se pyra Ritonõpo ahtao rokē orihpopyra ase, ytoyōko mōtohone. Otyro poko erohnōko ase, ise Ritonõpo ahtao rokene,” kahtoko.

16 Māpyra: “Ime ase. Jamoreme rokē ase otyro poko, Ritonōpo poe pyra,” karyhtao oya xine, āmoreme xine rokē epyrypāko matose. Morara kary popyra mā ipunaka.

17 Kure imehnō riry waro awahtao xine, yrome kure toto onyripyra oekuretyrykohtao iiryppyryme matose Ritonōpo a.

5

“Tomeseke ehtoko.”

1 Etatoko pahne, itamurume tymōkomoke exiketomo. Seromaroro tymōkomoke matose. Yrome tymōkomoke pyra exīko ropa matose. Etuarimāko rokē matose. Naeroro oxitatoko, oetuarimarykō oepyry poko.

2 Omōkomorykō mā tymotase mana. Oupōkō kurā ouponŷpyrykōme toehse mana, nuko panō a tonahse exiryke.

3 Otinerūkō ahkryxitāko mana ryhtāko. Moro eneryke tyya xine ynara āko imehnō mana opoko xine: “To, osepyno rokē moxiā nah, omomyke rukuh ipunaka toh nae,” āko toh mana opoko xine. Mame apoto nyahkahpyry sā sam āko matose oetuarimarykohtao. Seromaroro mōkomo tapoise oya xine āpiakasasaka awahtao xine.

4 Yrome opoetorykō mā okerekerematorŷko, zae toerohtopōpyrykō onepehmara oexirykōke. Otupikō poko erohketō xitary etāko Ritonōpo Jamihmehxo Exikety mana, zae pyra topehmase toto exiryke oya xine.

5 Openetarykō poko rokē tytamuhpopāse matose, ātākyemarykō poko roropa oorypyrykō poko. Okyno nahpāko ahno tupune toto ehtohme toto etapatohme tōsēme. Mokaro sā matose, tymōkomoke toehse oexirykōke. Taroino etuarimāko matose apotoimo htao.

6 Kurākō mekarotose popyra. Metapapootose toto roropa o sewomara toto ahtao.

Sē nase penekhepyra kuehtohkō poko

7 Jakorō tomo, penekhepyra ehtoko Kuesēkō eraximary poko. Aepyry ropa momohnōko matose. Tupito esā mā penekhepyra tŷkyryry epery eraximary poko. Konopo oepyry eraximāko mā toto otyro ēxihtatoh po. Imeīpo tuātasehxo otyro ahtao konopo oehnōko ropa mana. Konopo oepyry eraximary poko penekhepyra roropa esā mana.

8 Mokaro saaro penekhepyra ehtoko Kuesēkō oepyry ropa eraximary poko. Oeanokō ijamihtanohtoko, okynā pyra Jezu oehtoh ropa exiryke.

9 Jakorō tomo, ekerekeremara ehtoko. Imehnō onykerememara roropa ehtoko, ohxiropyra xine Ritonōpo ehtohme. Etatoko pahne, kuapi-akanekō oehnōko mana, Imehxo Exikety. Oehsasaka mana. Ynororo rokē mā iiryppyrymākō hxirōko mana.

10 Jakorō tomo, wenikehpyra ehtoko Ritonōpo poe pake urutō kō poko. Tutuarimarykō poko penekhepyra toto. Naeroro kutuarōtanohtorŷko toh mana, tysā xine kuehtohkōme.

11 Tākye rokē toh mana seromaroro, zae rokē Ritonōpo omipona toehse toexirykōke orihpyra ro tahtao xine. Toetuarimase toto itamurume Ritonōpo omipona toexirykōke. Yrome onurumekara toto. Morararo toehse Jo. Toetuarimaryhtao penekhepyra toehse ynororo, Ritonōpo a kure tyripyry ropa eraximary poko. Imeīpo kure Jo tyrise ropa Ritonōpo a tōseanahtose itamurume exiryke. Morara exiryke soseanahtotone ropa. Kypyno xine ipunaka Ritonōpo mana. Kuānopyrykō se pyra roropa mana.

¹² Jakorõ tomo, ajoajohpe pyra ehtoko: “Ajoajohpe rokẽ moxiamo,” kara imehnõ ehtohme opoko xine. “Ytõko ase ãkorehmase,” tykase awahtao xine imehnomo a, õmihpyrykõ anamonohpyra ehtoko. Ytotoko. Õmirykõ onetapapopyra ehtoko. Morararo otyro poko ehtoko. Ekarory se pyra awahtao xine: “Ekarory se pyra ase,” kahtoko. Jũme rokẽ imehnõ zurutoko. “Ajoajohpe mokaro,” kara Ritonõpo ehtohme opoko xine, awãnohpyra xine aehtohme roropa.

¹³ Oetuarimarykohtao, oturutoko Ritonõpo a. Sekese awahtao xine oeremiatoko Ritonõpo kure exiry poko.

¹⁴ Kurākara nae ahtao roropa, Jezu poetory tõ ikohmatoko, tamuximehxo exiketomo, toto oturutohme Ritonõpo a ikurākatohme ropa. Azeite ke zuhshmatoko roropa Kuesẽkõ omi poe.

¹⁵ Mame toto oturutopõpyry poe ekurākāko ropa kurākara mana, Jezu enetuputyryke mokaro a. Kuesẽkõ mã mokyro kurākāko ropa mana. Iiryppyryme mokyro ahtao iiryppyry korokāko roropa mana.

¹⁶ Morara exiryke iiryppyryme awahtao xine ekarotoko imehnõ ne-taryme, ooryppyrykõ rumekatohme ropa oya xine, ikorokatohme roropa Ritonõpo a. Oturutoko Ritonõpo a imehnõ poko roropa okurākatohkõme ropa. Mame aomipona exiketõ otururuhtao yronymyryme õmirykõ etāko Ritonõpo mana. Tyjamitunuru ekarõko oya xine mana tõmipona exiketõme oexirykõke.

¹⁷ Eria kysã xine ahnome pake. Mame tõturuse ynororo yronymyryme Ritonõpo a. Ynara tykase ynororo: “Konopo onenehpopyra exiko,” tykase. Mame tonehpokehse Ritonõpo a. Oseruao jeimamyry zokonaka konopo oehpyra toehse.

¹⁸ Morarame tõturuse ropa konopo oehtohme ropa. Mame konopo tonehpose ropa Ritonõpo a aomi poe. Ona tukurākase ropa. Otyro tõkehko tahtase ropa.

¹⁹ Jakorõ tomo, Ritonõpo omipona pyra aexihpyry ropa nae ahtao, mame mokyro akorehmaryhtao oya xine zae enetupuhtohme ropa eya, kure exiko ropa mana.

²⁰ Oya xine mokyro enepyry ropa ahtao tyryppyry rumekatohme ropa eya ikurākāko ropa Ritonõpo mana, apotoimo htaka ytopyry aehtohme. Iiryppyry korokāko roropa Ritonõpo mana. Mame imehnõ poko enupunaketõme nymyry matose exiko, mokyro takorehmase oya xine exiryke. Enara.

1 PETURU

Peturu Nymeroypyry Apitorymano

1 Pedro

Ekarotopo

Sero *1 Peturu* tymerose Peturu a Jezu poetory tō neneryme pata tō po Azia po, seroae Turukia nonory po. Tynymeroypyry sero taropose eya “Papironia” poe (1 Peturu 5.13), otarame pata Roma poe (Apokaripxi 14.8; 16.19; 17.5).

Jezu poetory tō etuarimāko kynexine, tyryhmase Jezu zehno exike-tomo a. Tynymeroypyry ae toto jamihtanohpōko Peturu mana. Ynara āko mana: “Jezu enetuputyry kyya xine, uuru motye kuhse kure mana. Uuru zahkary sã otuarimanohpotoryko Ritonōpo mana Jezu onene-tupuhkehpyra oexirykō waro toehtohme” (1 Peturu 1.7).

Sero pape ao

Osekarotopo *1.1-2*

Jezu maro ehtoh eraximāko *1.3-12*

Zae ehtohme tymenekase *1.13–2.10*

Omipona etuarimaryhtao *2.11–4.19*

Jezu poetory tō pyno ehtoko *5.1-11*

Kure tyripotoh Ritonōpo a *5.12-14*

¹ Ynymeroypyry moro onenerykōme. Ywy ase Peturu. Jezu Kyrixtu nymenekahpyryme ase omi kurā poko imehnō amorepatohme. Ritonōpo nymenekatyāme matose, typoetoryme oehtohkōme. Tosake pyra exiketō matose. Sapararahme exiketō matose. Pata tō po matose Pōtu po te, Karaxia po, Kapatoxia po, Azia po, Pitinia po, enara.

² Kumykōme Ritonōpo mana. Tymenekase matose eya kure rokē oehtohkōme iirypyryme pyra. Ritonōpo osenetupuhtopōpyry ae ro tymenekase matose eya. “Ypoetory kurāme toto riko ase,” tykase Ritonōpo tyya rokene. “Umükuru Jezu Kyrixtu omipona exiko mā toto,” tykase. “Juzenu toto rypyry korokāko mana porehme Umükuru munuru toekuāse exiryke,” tykase Ritonōpo tyya rokene.

Naeroro: “Papa Kapuaono, kure rokē opoetory tō tyriko. Torētyke pyra tyriko toto orēpyrahxo toto ehtohme, imehnō zuno pyra roropa toto ehtohme,” āko ase opoko xine.

Jūme Ritonōpo maro kuexirykō poko

³ “Emero motye kure mase,” sykatone Ritonōpo a, Kuesēkō Jezu Kyrixtu zummy a. Tumükuru Jezu Kyrixtu tōsemākapose ropa aorihxīpo, kypyno xine toexiryke. Tyjमितunuru tokarose kyya xine tyrisenā sã kuosenetupuhtohkō ehtohme. Naeroro isene kuexirykō eraximāko sytatose jūme imaro kuehtohkōme.

⁴ Tynekarory kurākāko Ritonōpo mana kapu ao typoenō kyryryme. Orihpyra kuexirykō Ritonōpo nekaroryme mā kyya xine. Ritonōpo nekarory kurā motara mana, xihpyryme exipyra mana, enahpyra mana, enara.

⁵ Tynekarory kyya xine kurākāko Ritonōpo mana, tymaro jūme kuehtohkōme. Tonetupuhse oya xine exiryke oewomatoryko Ritonōpo mana

tyjमितunuru ke. Imeĩpo opynanopyrykõ enepõko mã Ritonõpo sero põkomo a, sero etyhyry po tymaro jũme kuehtohkõme.

⁶ Moro poko osenetupuhtoko tãkye oehtohkõme. Axĩtao rokẽ aporo taro emynyhãmako matose oetuarimarykõke. Toiro rokẽ pyra etuarimãko matose.

⁷ Uuru se sytatose pitiko rokẽ pyra. Axĩtao rokẽ uuru repe, enahnõko. Mame uuru zahkãko mã ahno zemimehxo ehtohme. Moro saaro Jezu enetuputyry kyya xine, uuru motye kuhse kure mana Ritonõpo a. Naeroro uuru zahkary saaro otuarimanohpotoryõko Ritonõpo mana Jezu onenetupuhkehpyra oexirykõ waro toehtohme. Jezu poetoryme awahtao xine oetuarimarykohtao ro Jezu onurumekara matose. Onenetupuhkehpyra roropa matose. Mame Jezu onurumekara awahtao xine: “Kure mase ya,” ãko Ritonõpo oya xine mana. Kure oritoryõko roropa mana tymaro, Jezu Kyrixtu oepyry ropa ahtao. Jezu sã kure exĩko matose. Isã tuisame exĩko roropa matose.

⁸ Jezu Kyrixtu onenepitopyra matose yrome ipyno matose. Onenepyra ro matose seromaroro yrome enetupuhnõko matose. Naeroro atãkyemãko matose ipunaka. Atãkyemarykõ kapuaõkõ tãkye exiry sã mana, ekuhpỹme sã mana tãkye kuhse oexirykõke.

⁹ Tonetupuhse oya xine exiryke, Ritonõpo a typynanohse matose. Naeroro tãkye matose typynanohse oexirykõke Ritonõpo a.

¹⁰ Moro poko tõsenetupuhse pake urutõ komo: “Otãto ke sero põkõ pynanohnõko Ritonõpo nae?” tykase toto. Tõturupose roropa toto zuaro se toexirykõke. “Sero põkõ pynanohnõko Ritonõpo mana,” tykase toto Zuzenu poe.

¹¹ Kyrixtu Zuzenu toto maro kynexine. Kyrixtu tõsekarose eya xine. “Ritonõpo nymenekahpyry etuarimãko mana,” tykase eya xine. “Mame toetuarimakehse tahtao emero motye tuisamehxo exĩko mana imehnõ neneryme,” tykase ynororo eya xine. Morara kary etaryke tyya xine: “Onoky poko Kyrixtu Zuzenu morara ãko nae? Otarahtao etuarimãko nae?” tykase toto oseya rokene.

¹² Tutuarõtanohtose toto Ritonõpo a. Ynara tykase ynororo eya xine: “Imeĩpo toorihse awahtao xine rokẽ ynymenekahpyry tuarimapõko mã toto,” tykase Ritonõpo tõmiry poko urutõ komo a. Tumũkuru poko turuse toto. Mame mokaro pakatokõ urutõ kõ tõturuse Ritonõpo nekarohpyry poko. Seromaroro Ritonõpo Zuzenu omi poe moro omi kurã tokarose oya xine ãmorepatõkomo a. Tuzenu jamitunuru tonehpose tyya kapu ae. Moro poko tuaro toexirykõ se Ritonõpo nenyohytã roropa repe kapuaõkomo, zuaro toehtohkõme.

Kure kuehtohkõme tymenekase sytatose

¹³ Morara exiryke ipakatyã sã ehtoko. Tuaro ehtoko. Tãkye rokẽ ehtoko Ritonõpo nekarory eraximary poko. Tynekarory kurã ekarõko kyya xine mana Jezu Kyrixtu oepyry ropa ahtao. Aepyry ropa eraximatoko. Imepỹ poko osenetupuhpyra ehtoko. Ipoko rokẽ osenetupuhtoko.

¹⁴ Ritonõpo omipona ehtoko. Jezu waro pyra ro awahtao xine oorypyrykõ poko rokẽ mexiatose. Yrome seromaroro oorypyrykõ poko pyra ehtoko.

¹⁵ Ritonõpo tyrypyhpyke pyra ipunaka. Kure rokẽ ynororo. Eya toahmase matose tysã oehtohkõme. Naeroro kure rokẽ ehtoko emero poko

awahtao xine. Tyrisenã sã õsenetupuhtohkõ tyripotoko. Omi xihpyry poko pyra ehtoko roropa.

¹⁶ Ynara äko Ritonõpo mana: “Kure rokẽ ase, tyrypyhpyke pyra ipunaka. Naeroro ysã ehtoko, oorypyrykõ poko pyra ehtoko,” äko.

¹⁷ “Papa,” äko matose, õtururukohtao Ritonõpo maro. Yrome sero põkõ apiakaneme ynororo. Zae kuepehmatorýko mana kynyrihpyrykõ eneryke tyya. Zae exiketõ epehmãko mana zae toehpõpyry epehpyry ke. Yrome tyrypyry poko aexityã epehmãko etuarimatoh ke iiryryrykõ epehpyryme. Naeroro aomipona ehtoko sero nono poro awahtao xine.

¹⁸ Apitoryme awamekarõ xine rokẽ mexiatose oorypyrykõ poko, atamurukõ ekepyã samo. Yrome topekahse matose Ritonõpo a oehpõpyrykõ xihpyry rumekatohme oya xine. Tineru ke pyra topekahse matose, uuru tõkehko parata roropa, morohne ke pyra topekahse matose. Axãtao rokẽ uuru tõkehko kure mana parata roropa.

¹⁹ Yrome typyne exikety ke kuhse topekahse matose. Kyrixtu orihpõpyry ke topekahse matose. Imunuru toekuãse. Moro uuru motye kuhse mana. Kaneru mükuru kurã totapase kytamurukomo a tyrypyrykõ korokapotohme Ritonõpo a. Kurãkõ rokẽ totapase eya xine. Kurãkõkara onetapara toto. Moro saaro Kyrixtu kynorihne tyrypyhpyke pyra aexihpyry ipunaka.

²⁰ Sero nono onyripyra ro tahtao Tumükuru tymenekase Ritonõpo a sero põkõ pynanohneme. Yrome pake pyra Tumükuru tonehpose rahkene. Jarao tonehpose eya okurãkatohkõme.

²¹ Jezu Kyrixtu tõsemãkase ropa Ritonõpo a aorihxõpo. Emero motye tuisamehxo tyrise roropa eya. Emero motye kure ynororo. Naeroro Ritonõpo enetupuhnõko matose yronomyryme. Tãkye roropa matose Ritonõpo eraximary poko.

²² Tykorokase matose Ritonõpo a aomiry kurã omipona toehse oexirykõke. Iiryryryme pyra matose. Imehnõ Jezu poetory pyno nymyry matose. Naeroro imehnõ pyno ehtoko yronomyryme, ajohpe rokẽ pyra.

²³ Apitoryme tonuruse amarokomo omykõ poenõme. Yrome omykõ sero põkõ orihnõko rokẽ mana. Orihnõko roropa matose. Yrome sero-maroro Ritonõpo poenõme tonuruse ropa matose. Orihpõme Ritonõpo mana jumãme. Tonuruse ropa matose Ritonõpo poenõme aomiry enetuputyryke oya xine Ritonõpo omiry orihpõme exiketyme sã mana. Jũme Ritonõpo orihpõme mana. Naeroro aomiry enahpõme mana.

²⁴ Ynara tymerose Ritonõpo omiryryme:

“Sero põkõ onahpoty sã mana.

Toto kure exiry ona ekuru sã roropa mana.

Onahpoty orihnõko, ekuru ohpahnõko.

²⁵ Yrome Ritonõpo omiry jũme mana enahpõme.”

Moro omi kurã Jezu Kyrixtu poko, ãmorepatopõpyrykomo.

2

Topuimo sã, mokyro orihpõme exikety

¹ Oorypyrykõ poko pyra ehtoko. Imehnõ zehno oexirykõ irumekatoko. Ajohpe pyra ehtoko. “Kure ehtoko ysamo,” kara ehtoko imehnomo a iiryryryme awahtao xine. Imehnõ zumoxike pyra ehtoko. Imehnõ onykerekeremara ehtoko.

2-3 Ynara āko Ritonōpo omiry roropa: “Opyno xine Oesēkō mana. Moro waro matose toehse,” āko. Naeroro Ritonōpo omiry se ehtoko poeto enurusenā samo, suhsu se poeto ehtoh samo, tuātatohkōme. Iirypyryme pyra aomiry mana. Poeto ē typoenō ohpāko zuātatohme. Moro saaro aomiry kure kyritoryko mana kukurohtao xine. Naeroro aomiry poko openetatoko kokoro rokene yronymyrymehxo Jezu enetupuhthohme oya xine, opynanohtohkōme Ritonōpo a roropa.

⁴ Pake Kuesēkō tonetupuhse oya xine. Topu sã ynororo etyorōmara. Orihpỹme roropa mã ynororo jũme. Tapyi riryhtao ahno a topu ke topu menekāko mã toto. Toitoinē topu pahnōko toto popyra exiryke eya xine. Moro topu sã, ahno nurumekahpyry sã Kuesēkō kynexine repe. “Popyra mana,” tykase iirypyrymākō ipoko repe. Yrome emero motye kure ynororo Ritonōpo a. Naeroro Ritonōpo nymenekahpyryme mana kypynanohnekōme.

⁵ Jezu Kyrixtu enetuputyryhtao oya xine opyno xine Ritonōpo mana. Topu risē sã roropa matose jũme orihpỹme toehse oexirykōke Jezu Kyrixtu pokoino. Topu risē tapyi ahtao, moro sã tytapyĩme oritorỹko Ritonōpo mana, Tuzenu esaryme. Erohnōko matose Ritonōpo maro oturuketō samo. Tukurākase matose eya, iirypyryme pyra tyrise ropa matose eya. Erohnōko matose Ritonōpo omi poe. Ijamitunuru amaro xine mana. Onekarorykō eya tãkye Ritonōpo rĩko, Jezu Kyrixtu enetuputyryke oya xine.

⁶ Ynara tymerose Ritonōpo omiry me:
 “Mokyro ynymenekahpyry tapyi rinanō topu menekary samo,
 typyne exikety menekary samo,
 jamihme tapyi ritoh menekary sã roropa.

Emero esēme mokyro rĩko ase.

Emero motye tuisamehxo tyrĩko ase.

Mokyro aropōko ase Xião patary panō pona.

Morarame mokyro enetupuhnanō mã atasamara mã toto.

Tãkye rokē exĩko mã toto,”

me tymerose.

⁷ Jezu enetupuhnōko matose. Naeroro oya xine topu typyne exikety sã mana. Yrome onenetupuhpynomo a aryryra, ise pyra toexirykōke. Moro poko ynara tymerose Ritonōpo omiry me:

“Tapyi rinanomo a moro topu ipapyhpyry rokē kynexine,
 popyra exiryke eya xine.

Yrome moro topu kure exikety kynexine jamihme tapyi ritohme
 exiryke,”

me tymerose.

⁸ Ynara tymerose roropa Ritonōpo omiry me:

“Sero topu pona osetapāko toh mana tuhke.

Moro topu pokoino osetapāko mã toto,”

me tymerose. Moro saaro emero esēme Kyrixtu exĩko mana tuhkākō onenetupuhpyra ahtao ro. Osetapāko sã mã toto aomipona se pyra toexirykōke. Naeroro toto wãnohnōko Ritonōpo mana, tōsenetupuhthopyry ae ro.

⁹ Yrome matose mokaro sã pyra. Ritonōpo nymenekatyāme matose. Tuisa konōto poetoryme matose, Ritonōpo maro oturuketōme sã roropa matose. Tukurākase matose. Ritonōpo poenōme matose. Tymenekase matose: “Ritonōpo kure mana,” katohme imehnomo a: “Emero zuaro

Ritonõpo mana,” katohme roropa imehnomo a. Tymenekase matose eya oorypyrykõ poko pyra oehtohkõme, kure ehtoh poko rokẽ oehtohkõme tysaaro.

¹⁰ Apitoryme Ritonõpo poetoryme pyra mexiatose, yrome seromaroro ipoetoryme matose. Apitoryme opyno xine Ritonõpo exiry waro pyra mexiatose. Yrome seromaroro opyno xine Ritonõpo exiry enetupuhnõko matose, typynanohse oexirykõke eya.

Ritonõpo omipona oexirykõ poko

¹¹ Wekury tomo, opyno xine jexiryke ourutorỹko ase. Katonõme sã rokẽ matose sero nono po, tosakãkara samo. Naeroro oorypyrykõ poko penetara ehtoko. Ipoko pyra roropa ehtoko. Zehnotokõ maro atatapoiryhtao, tomeseke pyra ahtao osetapãko. Moro saaro oorypyrykõ poko openetarykohtao iiryppyryme exiiko matose.

¹² Jezu waro pyra exiketõ okerekeremarykõ se ipunaka. “Tyyrypyrykõ poko ro Jezu enetupuhnã mana,” ãko mã toto ajohpe. Morara exiryke zae rokẽ ehtoko ipunaka. Morarame, kure oexirykõ eneryke tyya xine: “Zae matose,” ãko rokẽ mã toto. Ohxiropyra xine ekurehnõko toh mana. Morarame: “Emero motye kure mase Ritonõpo,” ãko mã toto, aepyry ropa ahtao.

¹³ Kuesẽkõ poenõme matose. Naeroro sero põkõ esẽkõ kowenu omipona ehtoko. Sero pata tamuru esẽ omipona ehtoko roropa Jezu onykerekeremara onenetupuhpynõ ehtohme.

¹⁴ Kowenatu tõ omipona ehtoko roropa, Ritonõpo poe tymenekase toto oesẽkõme. Tosẽkomo a tonehpose toto iiryppyrymãkõ wãnohtohme tyya xine, kure rokẽ zae exiketõ ritohme roropa tyya xine.

¹⁵ Okerekeremarykõ se mã repe zae omi waro pyra exiketomo. Yrome zae rokẽ awahtao xine okerekeremasaromepyra mã toto. Morara exiryke zae ehtoh poko rokẽ oexirykõ se Ritonõpo mana.

¹⁶ Tuisa poenõ tumykõ omi poe tytoytõko toto tamoreme xine. Toytohtokõ menekãko mã toto. Moro saaro Jezu enetuputyryhtao oya xine oytotohtokõ menekãko matose onyryrykõ roropa menekãko matose. Yrome ynara kara ehtoko: “ÿ jamoreme imenekãko ase,” kara ehtoko oorypyrykõ poko se awahtao xine. Oorypyrykõ poko penetara ehtoko. Omatome oorypyrykõ poko pyra ehtoko roropa. Ritonõpo penetatoh poko rokẽ ehtoko.

¹⁷ Kure imehnõ aomirotoke. Imehnõ Jezu poetory pyno ehtoko, ãkorõkõme aexirykõke. Ritonõpo zuno ehtoko. Oesarykõ esẽ roropa kure rokẽ tyritoko.

Osenetupuhtoko Kyrixtu etuarimatopõpyry poko

¹⁸ Tosẽke awahtao xine, oesẽkõ omipona ehtoko. Aomipona ehtoko kure orirykohtao, popyra orirykohtao roropa. Opyno xine toto ahtao aomipona ehtoko, oryhmarykohtao roropa.

¹⁹ Mame oryhmatoryko imehnõ mana Ritonõpo omipona oexirykõke. Yrome oetuarimarykõ Ritonõpo poe exiry waro matose. Mame eanahtoryhtao oya xine kure oritorỹko Ritonõpo mana.

²⁰ Oryhmarykohtao oesẽkomo a popyra oehtopõpyry eheppyryme otyme kure oetuarimarykõ eanahtory oya xine nae? Arypyra. Moro poko kurã onekaropyra ekurehnõko Ritonõpo mana. Yrome kure rokẽ awahtao xine, oryhmarykõ eanahtoryhtao oya xine, tãkye exiiko Ritonõpo opoko xine mana. Kure oritorỹko roropa mana, kure tyryryke oya xine.

²¹ Tymenekase matose Ritonõpo a oetuarimatohkõme roropa Kyrixtu sã oehtohkõme. Osemazuhme Kyrixtu toetuarimase omyakãkõme, okurãkatohkõme, apotoimo htaka ytopyra oehtohkõme. Toetuarimase ynororo iiryryryme pyra tahtao ro. Mame tymenekase matose Ritonõpo a isã oehtohkõme.

²² Tyyrypyry poko pyra kynexine ipunaka, ajohpe pyra roropa kynexine.

²³ Typoihtose tahtao onezuhpyra Jezu kynexine, onypoihtopyra roropa kynexine. Toetuarimaryhtao: “Oryhmatorÿko Ritonõpo mana oepehpyrykõme, jyryhmatoh epehpyryme,” kara ynororo kynexine. Ynara tykase rokẽ ynororo tyya rokene: “Ritonõpo jewomãko mana. Zae mokaro epehmãko mana inyritopõpyrykõ epehpyryme sero nono po,” tykase Jezu tyya rokene.

²⁴ Kyrixtu iiryryryme pyra, yrome kyyrypyrykõ tapoise sã eya toexixihmapose ahtao wewe pokona. Toorihse ynororo kyyrypyrykõ enahkapotohme. Toorihse tyjमितunuru ekarotohme kyya xine kyyrypyrykõ poko pyra kuehtohkõme. Toorihse ynororo zae kuehtohkõme Ritonõpo a. Tyyryhmase aexiryke tukurãkase sytatose eya. Naeroro ãsemãnõko ropa sytatose orihxĩpo.

²⁵ Kaneru sã mexiatose, itahtyã samo, zae ehtoh waro pyra oexirykõke. Yrome seromaroro tonese ropa sã matose, Oesẽkomo a. Eya tonehse ropa matose onurumekara ropa oehtohkõme, Opynanohnekõ maro rokẽ oytotohkõme.

3

Tynioke exiketõ poko, typye exiketõ poko roropa

¹ Oururukõ se ase tynioke exiketomo. Oniokõ omipona ehtoko. Otarãme Ritonõpo omiry onenetupuhpynõme oniokõ mana. Yrome kure oehtohkõ eneryke tyya xine enetupuhnõko mã toto, toto onurupyra awahtao xine ro.

² Zae nymyry awahtao xine ynara ãko oniokõ tyya xine rokene: “Pake ajoajohpe toehtopõpyry sã pyra pyty mana. Kure rokẽ mana, zae rokẽ roropa,” ãko mã toto. Jezu Kyrixtu enetuputyry se exiko roropa mã toto.

³ Ötonohtohkõ se hkopyra ehtoko oenepotohkõme imehnomo a. Oũsety ekurinary poko onymotyẽkara roropa ehtoko. Kasuru tõkehko upo typyne exikety amururu se hkopyra ehtoko.

⁴ Oupõkõ kurã enahnõko mana. Uuru tõkehko axĩtao rokẽ mana. Jarao rokẽ kure oehtohkõ Ritonõpo zamaro pyra mana. Yrome zae ehtoh poko awahtao xine okurohtao xine Ritonõpo zamaro matose. Naeroro torẽtyke pyra ehtoko oũsetykõ kurãkary poko. Okurohtao xine kure ehtoko. Morara awahtao xine kure kuhse matose Ritonõpo a.

⁵ Moro saaro nohpo kurã kynexine pake, Ritonõpo enetupuhnanomo. Ritonõpo nekarory kurã eraximãko roropa toh kynexine. Nohpo kuranory tõ kynexine tyniokõ omipona toexirykõke.

⁶ Sara kynexine morararo. Tynio Aparão omipona kynexine. “Jesẽme mase,” tykase ynororo eya. Naeroro kure ehtoh poko awahtao xine, Sara sã exiko matose imehnõ zuno pyra roropa awahtao xine.

⁷ Amarokõ roropa typye exiketomo, kure opyxiãkõ tyritoko. Ynara enetupuhntoko, jamihme hkopyra nohpo tõ mana. Naeroro opyxiãkõ pyno ehtoko. Ritonõpo nekarory apoiry sã oya xine, opyxiãkõ roropa

inekarory apoïko mã toto. Orihpÿme exïko toh mana. Naeroro opyxiäkõ pyno ehtoko, poremäpyra oehtohkõme Ritonõpo maro õtururukõ poko.

Kuräkõ etuarimary poko

⁸ Enahsasaka jomiry nase. Oxisã zae ehtoh poko osetupuhtoko. Oximaro tãkye ehtoko. Imepÿ emynymaryhtao imaro emynymatoko. Imehnõ pyno ehtoko opyno xine roropa toto ehtohme, atakorõmäkõ samo. Imehnõ akorehmary se ehtoko. “Omotye xine ase, tuisamehxo,” kara ehtoko imehnomo a.

⁹ “Kurã rokẽ ekarõko ase oya xine,” tykase Ritonõpo kyya xine tymenekase kuahtao xine. Naeroro oryhmananõkõ onyryhmara ehtoko. Popÿ ke pohnõ onepehmara ehtoko. Okerekeremananõkõ onykerekeremara ehtoko. Kurã ke rokẽ epehmatoko toto.

¹⁰ Ynara tymerose Ritonõpo omiryne:

“Sekese oehtohkõ se awahtao xine,
oseahmarykõ se roropa awahtao xine,
omi xihpyry poko pyra ehtoko.

Ajohpe pyra ehtoko roropa.

¹¹ Oorypyrykõ irumekatoko,

kure rokẽ oehtohkõme.

Oseosezuhpyra ehtoko imehnõ maro.

Tuaro ehtoko oxiehno pyra oehtohkõme.

¹² Ynara exiryke, oenetyrÿko Kuesëkõ mana kure awahtao xine.

Õmirykõ etãko roropa mana imaro õtururukohtao.

Yrome tyrypyry poko exiketõ zehno mana,”
me tymerose.

¹³ Oryhmara xine imehnõ mana kure ehtoh se rokẽ awahtao xine.

¹⁴ Otarãme ajoajohpãkõ oryhmatoryko mã toto, kure rokẽ awahtao xine. Morara ahtao tãkye ro matose Ritonõpo poe. Ajoajohpãkõ zuno pyra ehtoko. Torëtyke pyra ehtoko oryhmanekõ poko roropa.

¹⁵ Yrome Kyrixtu zuno ehtoko okurohtao xine. Oesëkõme enetupuh-toko. Aomipona ehtoko roropa. Mame ynara karyhtao imehnomo a oya xine: “Oty katoth Jezu enetupuhnõko mah?” karyhtao oya xine ehxiropyra ehtoko. Kure rokẽ ezuhtoko toto Kyrixtu enetuputyry poko oya xine, kure rokẽ toto ritohme oya xine.

¹⁶ Tomeseke ehtoko zae ehtoh poko rokẽ oehtohkõme. Mame ohxiro-rykõ se imehnõ ahtao ekurehnõko rokẽ mã toto. “Kyrixtu poetory roropa tyrypyrykõ poko mana,” kary se toh mã repe. Yrome zae ehtoh poko rokẽ awahtao xine ehxirõko rokẽ ohxironanõ mana. Mynyhme rokẽ exïko mã toto.

¹⁷ Kure oexirykõ poko oetuarimarykõ kure mana, oetuarimarykõ se Ritonõpo ahtao. Yrome oorypyrykõ epehpyryme oetuarimarykõ popyra mana.

¹⁸ Kyrixtu orihtopõpyry poko osetupuhtoko. Toorihse ynororo kymyakãkõme. Kynorihne kyyrypyrykõ korokatohme. Toiro rokẽ kynorihne orihzomopyra toehtohme. Kure exikety ynororo. Iiryryrymãkõ kurãkatohme, kynorihne Ritonõpo a kuarotohkõme. Zoko toxixihmase jehnotokomo a. Yrome tõsemãse ropa ynororo Tuzenu poe.

¹⁹ Morarame toytose Zuzenu rokẽ etuarimatoh taka aorihtyã zuzenu amorepase omi kurã poko. Tapuruse mokaro zuzenu etuarimatoh tao.

²⁰ Ritonõpo omipona pyra tokurehse toh kynexine kanawa konõto riryhtao Noe a. Sero põkõ enahkapory se pyra Ritonõpo kynexine

repe. Penekehpyra kynexine repe tōmipona toto eraximary poko. Yrome onenetupuhpyra toh kynexine. Tuhke pyra rokē, 8mākō rokē kanawa konōto aka tomōse toto. Mokaro 8mākō rokē typynanohse Ritonōpo a. Tanŷse toto tuna a.

²¹ Moro tuna kuamorepatohkōme kynexine kuēpurihkarykō poko. Epypyra sytatose kuēpurihkarykohtao. Osēpurihkākō sytatose: “Typynanohse ywy Ritonōpo a,” katohme imehnō netaryme emero. “Zae ase seromaroro Ritonōpo a,” āko sytatose. “Aomipona rokē ase taroino,” āko sytatose kuēpurihkarykohtao, tōsemāse ropa Jezu Kyrixtu exiryke.

²² Seromaroro Jezu Kyrixtu toytose ropa kapu aka. Ritonōpo maro mana tuisamehxo. Emero kapuaōkō esēme mana, tuisamehxo exiketō esēme roropa mana, jamihme exiketō esēme roropa mana.

4

Tukurākase exiketomo

¹ Kyrixtu etuarimatopōpyry poko osenetupuhtoko. Toorihse ynororo kymyakākōme. “Jetuarimary se pyra ase,” kara ynororo kynexine. Naeroro isā sehtone. “Yna etuarimary se pyra ynanase,” kara sehtone. Jezu etuarimatopōpyry poko kuosenetuputyrykohtao kyyrypyrykō poko se hkopyra exīko sytatose.

² Moino ro āmoreme xine oorypyrykō poko mexiatose. Taroino Ritonōpo omipona ehtoko, kokoro rokene. Oorypyrykō poko penetara ehtoko.

³ Apitoryme onenetupuhpynō penetatoh poko mexiatosene. Oorypyrykō xihpyry poko mexiatosene. Imehnō nohpo poko mexiatose, etŷnōko roropa, nohpo ryhpopākākō. Emotyēkākō mexiatosene eukuru poko. Tyorō poko roropa mexiatosene Ritonōpo myakāme.

⁴ Yrome seromaroro onenetupuhpynō osenuruhkākō mā opoko xine, imaro xine ytopyra oexirykōke. Toto penetatoh poko se pyra oexirykōke ozehno xine exīko mā toto. Opoihtotorŷko mā toto.

⁵ Yrome typoko xine osekarōko mā toto Ritonōpo a kurākō apiakatoh po. Sero pōkō epehmary waro Ritonōpo mana inyrihpyrykō epehpyryme. Kurā ke zae exiketō epehmākō mana. Yrome azahkuru exiketō aropōko mana etuarimatoh taka. Zae toto epehmākō mana orihpynŷpotomo, aorihtyamo, enara.

⁶ Pakatokō aorihtyā toorihse. Topehmase toto Ritonōpo a inyrihpyrykō epehpyryme imehnō emero epehmary samo. Omi kurā tokarose eya xine roropa orihpyra ro toto ahtao. Omi kurā tokarose eya xine Jezu poko isā aēsēmātohkōme ropa aorihxīpo xine, Ritonōpo maro toto ehtohme.

Emese kure exiketō poko Ritonōpo nekarory poko

⁷ Sero nono enahsasaka mana. Naeroro eanahtotoko. Zae oehtohkō poko rokē ehtoko. Tuaro ehtoko roropa, kure ōtururukō ehtohme Ritonōpo maro.

⁸ Imehnō pyno ehtoko yronomyryme. Imehnō pyno oexirykō kure kuhse Ritonōpo a. Imehnō pyno awahtao xine iiryryrykō poko wenikehnōko matose.

⁹ Kure rokē atapyŷkō taka ytoketō tyritoko. Oxikerekeremara ehtoko roropa.

¹⁰ Tynekarory kurā ekarōko Ritonōpo kyya xine mana. Tyotyoro inekarohpyry kyya xine mana. Tapoise kyya xine porehme. Naeroro

penekhepyra sehtone Ritonõpo nekarory apoiry poko kyya xine imehnõ akorehmatohme.

¹¹ Imehnõ zururu waro awahtao xine, Ritonõpo omiry poko zurutoko toto. Imehnõ akorehmary waro awahtao xine, Ritonõpo jamitunuru ke toto akorehmatoko. Morara awahtao xine: “Kure mase Ritonõpo, emero motye kuhse,” äko oenenanõkõ mana. “Kure Jezu Kyrixtu mana. Ipoetory tõ roropa kure,” äko mã toto.

“Emero motye kure mase Jezu. Emero motye tuisamehxo mase,” sykatone Jezu Kyrixtu a kokoro rokene.

Jezu poetory tõ etuarimary poko

¹² Wekryr tomo, opyno xine ase. Oetuarimarykõ itamurumehxo toehse ahtao torëtyke pyra ehtoko. “Oty katohme etuarimãko hano, imehnõ etuarimara ahtao?” kara ehtoko oseya.

¹³ Atakorõme matose toehse Kyrixtu maro, oetuarimarykõke. Naeroro atãkyematoko. Imeïpo tuisamehxo toehtoh enepõko Kyrixtu kyya xine mana. Morara ahtao tãkye kuhse exiko matose imaro.

¹⁴ Opoihtotorÿko onenetupuhpynõ mana Kyrixtu poetoryme oexirykõke. Opoihtorykohtao eya xine tãkye ehtoko. Opoihtorykohtao osenetupuhtoko Ritonõpo Zuzenu okurohtao xine exiry poko. Emero motye kure Ritonõpo Zuzenu mana. Kukurohtao xine roropa mana. Moro poko osenetupuhtoko.

¹⁵ Imehnõ onetapara ehtoko. Imehnõ mõkomory onematonanohpyra ehtoko. Imehnõ onyryhmara ehtoko. Imepÿ ehtoh poko pyra ehtoko. Morohne poko pyra awahtao xine, zae matose otuarimaporykohtao ro imehno a.

¹⁶ Naeroro Kyrixtu poetoryme oexirykõ pokoino oetuarimarykohtao ehxiropyra ehtoko. “Kure mase Ritonõpo. Tãkye ynanase Kyrixtu poenõme yna exiryke yna etuarimaryhtao ro,” kahtoko Ritonõpo a.

¹⁷ Okynã pyra kuepehmatorÿko Ritonõpo mana kynyrihpyrykõ epehpyryme. Kurã ke zae exiketõ epehmãko mana zae toto ehtopõpyry epehpyryme. Yrome tõmipona pyra exiketõ tuarimapõko mana zae pyra toto ehtopõpyry epehpyryme. Osemazuhme typoetory tõ epehmãko mana. Naeroro kuetuarimarykõ motye kuhse tõmiry kurã onenetupuhpynõ tuarimapõko Ritonõpo mana.

¹⁸ Ynara tymerose Ritonõpo omiry: “Zae se exiketõ pynanopyry tupime ro mana. Yrome Ritonõpo omipona pyra exiketõ pynanopyry tupime kuhse mana. Typnanopyrykõ poko ekurehnõko mã toto tyrypyry poko exiketõ maro,” äko Ritonõpo omiry.

¹⁹ Naeroro oetuarimarykõ se Ritonõpo ahtao opynanohtorÿko roropa mana imeïpo. Naeroro Kuesëkõ opyno xine exiry enetupuhtoko. Zae ehtoko ipunaka. Tõmiry poko opyno xine toexiry poko wenikehpyra ynororo mana. Opyno xine exikehpyra mana.

5

Amorepatoh sero

¹ Oururukõ se ase tamuximehxo exiketomo, Jezu poetory tõ pynanohneme oexirykõke. Ywy roropa asã xine tamuxime ase Jezu poetoryme. Kyrixtu etuarimatopõpyry poko imehnõ tuarõtanohneme ase tonese ya exiryke. Jenuru ke enene. Imeïpo emero motye kure Kyrixtu

ehtoh enepõko Ritonõpo mana imehnomo a emero. Morara ahtao kure Kyrixtu ehtoh enẽko ase roropa.

² Tymenekase matose Ritonõpo a typoenõ pyno oehtohkõme. Naeroro kaneru esã tokykõ pyno ehtoh sã Ritonõpo poetory pyno ehtoko. Yronymyryme toto pyno ehtoko, ýme exiketõ samo. Mãsa rokẽ pyra toto pyno ehtoko, oerohtamitukõ apoitohme rokẽ pyra. Toto akorehmary se oexirykõke toto pyno ehtoko Ritonõpo omipona oehtohkõme.

³ Ritonõpo poetory amorepaneme awahtao xine toto onynamotomara ehtoko. Zae rokẽ ehtoko, opoenohthkõme eya xine.

⁴ Kyrixtu Kuesẽkõ Imehxo Exiketyme mana. Kaneru pyno exikety sã kypyno xine mana. Aepyry ropa ahtao, inekarory kurã apoiko matose. Tuisame oritorýko roropa mana tymaro. Zae oepehmatorýko roropa mana typoetory tõ pyno oehtohkõ epehpyryme. Serõ põkõ tuisary parimã se mã toto, uuru risẽ se. Moro saaro Jezu nekarory kure oya xine mana, jũme mana enahpyra.

⁵ Morararo nuasemãkomo, tamuximehxo exiketõ Jezu poetoryme ahtao toto omipona ehtoko. Imehnõ motye se pyra ehtoko, ynara tymerose exiryke Ritonõpo omiryryme: “Imehnõ motye se exiketõ akorekehkãko Ritonõpo mana. Yrome tuisame pyra toexiry warõ exiketõ akorehmãko mana,” me tymerose.

⁶ Naeroro imehnõ motye se pyra ehtoko. Emero motye tuisamehxo Ritonõpo mana. Aomipona se rokẽ ehtoko. Tuisame se hkopyra awahtao xine, ise tahtao tuisame oritorýko mana.

⁷ Torẽtyke awahtao xine ynara kahtoko Ritonõpo a: “Papa Kapuaono, kuakorehmako, torẽtyke pyra jehtohme,” kahtoko eya. Mame ãkorehmatorýko mana opyno xine toexiryke.

⁸ Tuaro ehtoko, tomeseke roropa ehtoko. Kaikuxi tamuru ytoytory sã ahno esekase, mokyro sã joroko tamuru ytoytõko mana Jezu enetuputyry kyra xine enahkase. Naeroro tuaro sehtone penekehpyra kuehtohkõme Jezu enetuputyry poko.

⁹ Joroko tamuru omipona pyra ehtoko. “Arypyra, õmiry etary se pyra ase,” kahtoko eya kokoro rokene. Penekehpyra ehtoko Jezu Kyrixtu enetuputyry poko oya xine. Imehnõ Jezu poetory tõ mã tuhke pata tõ po etuarimãko roropa toto asã xine. Zuarõ matose.

¹⁰ Axĩtao rokẽ aporo etuarimãko matose. Yrome imehnõ motye kypyno xine Ritonõpo mana. Tymenekase matose eya tysã oehtohkõme kure rokene, Tumũkuru Kyrixtu marõ. Kokoro rokẽ oorypyrykõ korokãko ynororo, tyrisenã sã oehtohkõme. ãkorehmatorýko mana penekehpyra oehtohkõme Jezu Kyrixtu enetuputyry poko oya xine. Orẽpyra oritorýko mana. Morarame emero motye kure toexiry eneporyhtao tysã oritorýko roropa mana. Jũme kure ynororo.

¹¹ Emero esẽme exiko ynororo jũme. Emero pata põkõ aomipona exiko. Naeroro, “Kure mase,” kakehpyra sehtone eya.

Aosekazumatopõpyry

¹² Ynymerohpyry morõ, pitiko rokẽ repe, onenerykõme. Ynymerohpyry aropõko ase Xira a. Jakorõme ynororo ya. Moro ynymerohpyry ke ãkorehmarykõ se ase. Kypyno xine Ritonõpo ehtoh poko otuarõtanohporykõ se ase roropa. Ajohpe pyra mana. Zae rokẽ ynororo. Naeroro poremãpyra ehtoko. Aomipona ehtoko.

¹³ Jezu poetory tō Papironia pōkō asā xine mā toto, tymenekase toto Ritonōpo a. “Kure pāna matou?” kary se mā toto oya xine. Maku morara kary se roropa mana. Umūkurume sã mana.

¹⁴ Oseahmatoko osepyno oexirykō waro emero ehtohme.

Torētyke pyra oriporykō se ase Ritonōpo a. “Papa, torētyke pyra opoetory tō tyriko,” ãko ase opoko xine, Kyrixtu poetoryme oexirykōke. Enara.

2 PETURU

Peturu Nymerohpyry Asakoromano

2 Pedro

Ekarotopo

Sero pape 2 *Peturu* tymerose Peturu a emero Jezu enetupuhnanõ neneryme. Tynymerohpyry ae toto enaroximãko mana zae pyra amorepananõ namorepary poko. Ritonõpo osenetupuhtoh sã pyra tyrypyry poko mã toto. Mame imehnõ akorehmãko roropa mã toto iiryryryme toto ehtohme. Naeroro yronymyrymehxo Ritonõpo omiry kurã Jezu poko onurumekara ehtoko, zae ehtoh poko oehtohkõme. Mokaro zae pyra exiketõ opoihtotorỹko roropa mã toto Jezu oepyyry ropa eraximaryke oya xine. Yrome ynara ãko Peturu mana: Ritonõpo kure mana, aomiry omi poe Jezu oehnõko mana, ekurehpyra mana. Penekehpyra rokẽ mana oeraximarykõ poko, oenahkaporykõ se pyra toexiryke, oorypyrykõ rumekary oya xine enery se toexiryke. Morara exiryke axĩ pyra oehnõko mana (2 *Peturu* 3.9).

Sero pape ao

Osekarotopo 1.1-2

Zae ehtoh Jezu poetoryme 1.3-21

Amorepananõ ajohpãkomo 2.1-22

Jezu oepyyry ropa poko 3.1-18

¹ Ynymerohpyry moro onenerykõme. Ywy ase Ximão Peturu, Jezu Kyrixtu poetory. Ritonõpo nymenekahpyryme ase, typoko imehnõ amorepatohme.

Jezu Kyrixtu enetupuhnanõme matose. Kypynanohnekõme Jezu Kyrixtu mana. Kure Ritonõpo ehtoh sã kure Kuesẽkõ Jezu Kyrixtu mana. Ipoe menetuputyatose enetuputyry sã yna a. Jezu enetuputyryhtao kyya xine tymõkomoke kurã ke exiketõ sã sytatose.

² Ritonõpo omipona matose. Kuesẽkõ Jezu omipona roropa matose. Naeroro: "Papa Kapuaono, kure opoetry tõ tyriko. Torẽtyke pyra roropa tyriko toto," ãko ase Ritonõpo a opoko xine.

Kymenekatopõpyrykõ poko Ritonõpo a

³ Tymenekase sytatose Ritonõpo a tysã kure kuehtohkõme. Ty-jamitunuru tokarose kyya xine tõmipona kuehtohkõme, kure kuehtohkõme. Tymenekase sytatose eya, tymaro tuisame kuehtohkõme. Kymenekahpõkõ waro kuexirykõke aomipona sytatose.

⁴ Morara exiryke tynekarory kurã tokarose kyya xine tõmihpyry ae ro, kyyrypyrykõ xihpyry poko pyra kuehtohkõme. Onenetupuhpynõ sã pyra kuehtohkõme roropa tynekarory kurã tokarose kyya xine, mokaro osenetupuhtoh sã pyra kuosenetupuhtohkõ ehtohme, Ritonõpo osenetupuhtoh sã rokẽ kuosenetupuhtohkõ ehtohme.

⁵ Morara exiryke Jezu enetuputyryke oya xine yronymyryme kure ehtoh poko roropa ehtoko. Mame kure ehtoh poko awahtao xine atakorehmatoko, Ritonõpo nyryry waro oehtohkõme, aomiry waro roropa oehtohkõme.

⁶ Mame Ritonõpo nyryry waro awahtao xine aomiry waro roropa awahtao xine, oorypyrykõ poko penetara ehtoko. Penekehpyra ehtoko

Jezu poko, ohtomarykohtao ro imehnomo a. Morararo penekehpyra awahtao xine Jezu enetuputyry poko Ritonõpo osenetupuhtoh sã osenepuhtoko.

⁷ Mame Ritonõpo osenetupuhtoh sã õsenetupuhtokõ ahtao imehnõ Jezu poetory pyno ehtoko roropa. Imehnõ Jezu poetory pyno awahtao xine imehnõ pyno ehtoko roropa.

⁸ Morara ehtoko. Mame morara awahtao xine, ynara ãko oenenanõkõ mana: “Zae mã toto Kuesëkõ Jezu Kyrixtu enetuputyryke eya xine,” ãko mã toto. “Pake toehpõpyrykõ sã pyra mã toto Jezu enetuputyryke eya xine,” ãko roropa mã toto opoko xine.

⁹ Yrome moro omipona pyra awahtao xine, mya osenuhmarã exikety sã matose. Tonurëkara sã roropa matose. Oorypyhpyrykõ kurikatopõpyry poko Ritonõpo a oweniketyatose ropa.

¹⁰ Naeroro jakorõ tomo, yronymyrymehxo Ritonõpo omipona ehtoko. Yronymyrymehxo ipenetatoh poko ehtoko. Ritonõpo a tymenekase matose jũme typoetoryme oehtokõme. Naeroro yronymyryme awahtao xine aomipona jũme onurumekara matose.

¹¹ Morarame Ritonõpo omipona oexirykõke: “Ymaro ehtoko,” ãko Kuesëkõ Jezu Kyrixtu oya xine mana. “Jũme tuisame exiko matose ymaro,” ãko mana. “Kure ya mana tuisame oexirykõ ymaro,” ãko oya xine kypynanohnekõ mana.

¹² Pake pitiko omi kurã waro toehse matose. Zae moro omi ehtoh enetupuhnõko matose. Yrome moro omi kurã poko oturukehpyra ase oya xine wenikehpyra oehtokõme. Moro omi onurumekara ehtoko.

¹³ Orihpyra ro jahtao zae jotururu oya xine aomiry kurã poko, wenikehpyra oehtokõme.

¹⁴ Zuaro ase. Okyna hkopyra orihnõko ase, Kuesëkõ Jezu Kyrixtu nurutopõpyry ae ro.

¹⁵ Naeroro penekehpyra ase morohne merory poko pape pokona wenikehpyra oehtokõme jũme, toorihse jahtao ro.

Tuisamehxo Kyrixtu ehtoh enenanõme

“Kuesëkõ Jezu Kyrixtu oehnõko ropa mana,” asene oya xine. “Tyjami-tunuru enepõko mana emero neneryme,” asene.

¹⁶ Imehnõ omihpyry etaryke pyra Jezu Kyrixtu Kuesëkõ oepyyry ropa poko otuarõtanohpõko ynanase, tuisamehxo aepyyry poko roropa. Yna enuru ke imehxo aexiry ynanenease.

¹⁷ Moroto ynanexiase tuisamehxo ynororo tyrise ahtao Ritonõpo a, Kumykomo a. Omi ynanetase kaino, Imehxo Exikety omiryryme. Ynara nase ynanetaryme: “Umükuru nymyry mose ro, umükuru kurano, yzamaro exikety,” nase ynanetaryme.

¹⁸ Moro omi ynanetase kaino Kuesëkõ Jezu maro yna ahtao ypy po, imehxo toehtoh enepotopõpyry po.

¹⁹ Apitoryme Ritonõpo poe urutõ kõ ekepyã omihpyry tonetupuhse yna a. Morarame Ritonõpo omiry etaryke yna a kaino itamurumehxo tonetupuhse yna a. Etatoko pahne, Ritonõpo poe urutõ kõ omihpyry poko wenikehpyra ehtoko. Nãparina sã aomihpyrykõ mana. Nãparina saereh ãko xinukutume ahtao ãmepyyry pona. Ëmehsasaka ahtao Maparukawa enëko sytatose. Moro saaro Jezu Kyrixtu oehnõko ropa mana. Mokyro omihpyry kutuarõtanohtorÿko mana Kuesëkõ oehtãne. Naeroro

aepyry ropa imomohtoko. Toeohse ynororo ahtao emero motye imehxo aexiry enēko matose.

²⁰ Zuario ehtoko roropa. Āmoreme xine pyra Ritonōpo poe urutō kō omihpyry enetupuhnōko matose.

²¹ Typoe xine pyra urutō kō tōturuse. Ritonōpo Zuzenu poe kynoturune toto. Ritonōpo nekarohpyry tokarose eya xine imehnō netaryme.

2

Ajohpākō imehnō amorepāko (Juta 3-16)

¹ Pake urutō kō ajohpākō toeporehkase juteu tō rānaka. Ritonōpo omiry poko amorepatōme tōsekarose toh repe. Ajohpe rokē toh kynexine. Mokaro saaro ajohpākō eporehkāko mana oesaka xine. Āmorepatorŷko toh mā repe azahkuru rokene, ohtomapotohkōme rokene. Kuesēkō omiry se exiketō enekunohnōko mā toto. Tosēkō Jezu enetuputyry se pyra exīko mā toto. Naeroro topohme etuarimatoh taka toto aropōko Ritonōpo mana jūme toto etuarimatohme.

² Morara ahtao ro tuhkākō mokaro poenohnōko mana. Tamoreme xine tyrypyrykō poko exīko mā toto. Mokaro ehtoh eneryke tyya xine, ynara āko mā toto: “Jezu enetuputyry zae pyra mana. Jezu poetory roropa tyrypyry poko mā toto onenetupuhpynō samo,” āko mā toto, ajohpe rokene.

³ Tineru peneryke tyya xine tamoreme xine tōmihpyrykō ekarōko mā toto. Ajohpe āmorepatorŷko mā toto. “Iiryryryme mā toto ya,” tykase Ritonōpo pake mokaro poko. Toto enēko Ritonōpo mana. Tuaro mana. Emero enēko mana. Naeroro toto aropōko mana etuarimatoh taka.

⁴ Tynenyohtyā kapu ae iiryryryme toehse ahtao toto onypynanohpyra Ritonōpo kynekurehne. Tomase rokē toto eya etuarimatoh taka. Moroto tapuruse toh mana, keti ke sā tymyhse toto xinukutumao. Imēīpo sero pōkō epehmāko Ritonōpo mana. Kurā ekarōko mana tōmipona exiketomo a. Yrome tōmipona pyra exiketō tuarimapōko mana. Morō eraximāko mā toto.

⁵ Pakatokō roropa iiryryryme toehse ahtao toto onypynanohpyra Ritonōpo tokurehse. Tuānohse toto eya. Konopo konōto tonehpose eya sero pōkō nerymapotohme, iiryryrymākō nerymapotohme. Noe tō rokē typynanohse eya. Zae ehtoh poko imehnō amorepaneme Noe kynexine. “Oorypyrykō irumekatoko, okurākatohkōme Ritonōpo a,” tykase ynororo repe. Noe maro 8mākō rokē typynanohse Ritonōpo a.

⁶ Morararo Sotoma pōkō kynexine. “Iiryryryme matose,” kase Ritonōpo Sotoma pōkomo a, Komora pōkomo a roropa. Apoto ke tonahkapose toto eya. Tyahkapose toto, zuaro imehnō iiryryrymākō ehtohme: “Amarokō roropa enahkapōko ase,” katohme tyrypyry rumekary se pyra exiketomo a.

⁷ Ro rokē typynanohse. Sotoma poe tarose eya orihpyra ehtohme. Zae Ro kynexine Ritonōpo a. Toemynyhmase itamurume ynororo morotōkō rypyry xihpyry eneryke tyya.

⁸ Mokyro kure kynexine. Typenekehse ynororo morotōkō rypyry eneryke tyya. Kokoro rokē toto eneryke tyya toto omiry xihpyry etaryke roropa tyya sam tykase tukurohtao.

⁹ Typoetory tō pynanopyry waro Kuesēkō mana etuarimara toto ehtohme. Yrome iiryryrymākō tuarimapōko mana, onuānohkehpyra mana toto ehtopōpyry epehpyryme kurākō apiakatoh po.

¹⁰ Itamurumehxo mokaro tuarimapōko mana, tamoreme xine tyryryryrōko xihpyry poko exiketomo, tōmipona se pyra exiketomo, enara.

Mokaro azahkuru imehnō amorepatōkomo. Ihximyra mā toto tyryryryrōko poko toehtohkō poko. Imehnō motye kure osekarōko mā toto. Ritonōpo poe omi kurā ekaronanō zuno pyra mā toto. Toto zehno rokē mā toto.

¹¹ Mokaro motye Ritonōpo nenyoytyā mana. Orēpyrahxo mā toto. Mokaro motye zuarohxo roropa mā toto. Yrome imehnō onyhxiropyra mā toto Ritonōpo netaryme. “Popyra rokē mokaro kahpyry yna a,” kara mā toto. Toto onypoihtopyra roropa mā toto.

¹² Onokyro nae tuosēme, tōsēme. Mokaro sā mā mokaro zae pyra imehnō amorepananomo. Ikuremahnō sā ytoytkō mā toto. Emero rokē poihtōko mā toto onenetupuhpyra toexirykōke, tysā xine pyra exiryke. Onokyro etapary sā toto enahkapōko Ritonōpo mana.

¹³ Imehnō ryhmatamitume etuarimāko mā toto. Toto tuarimapōko Ritonōpo mana. Jarao typenetatohkō xihpyry poko toto. Atākyemāko mā toto tyryryryrōko poko rokene. Ehxiropyra mā toto tyryryryrōko poko tahtao xine imehnō neneryme. Jezu orihtopōpyry poko enetupuh-toh poko otukurukohtao, amaro xine otuhnōko mā toto toiparo rokene, tyryryryrōko poko tātākyemarykōke. Imehnō enekunohnōko rokē mā toto kure tōsekarorykōke eya xine.

¹⁴ Nohpo tō eneryhtao tyya xine ipoko xine penetāko mā toto. Penekehpyra mā toto tyryryryrōko xihpyry poko. Māsa rokē Jezu enetupuhnanō enekunohnōko mā toto. Tyamene se xine rokē mā toto. “Otuarimapor-tyrōko ase,” āko Ritonōpo mā eya xine. Otonēsaromepyra mā toto. Etuarimāko mā toto.

¹⁵ Osema rumekananō tahnōko mana. Moro saaro mokaro zae ehtoh poko typenekehse mā toto. Zae ehtoh turumekase eya xine. Naeroro tytahse sā mā toto. Zae ehtoh waro pyra toehse ropa mā toto. Paraāo ehtopōpyry sā toehse toto, Peoa mūkuru ehtopōpyry samo. Tineru poko typenetase ynororo. Naeroro iiryryryme toehse ynororo tineru apoitohme tyya tyryryry epehpyryme.

¹⁶ Yrome Ritonōpo poe jumētu a turuse ynororo, Ritonōpo omipona pyra exiryke. “Ritonōpo omipona exiko,” tykase jumētu tosemy a, aomiry ae tosē zurūko. Iiryryry xihpyry rumekapory se ropa Ritonōpo kynexine urutonōpo a repe.

¹⁷ Mokaro mā azahkuru imehnō amorepananō iporiry eutahpyry sā mā toto. Akurū sā roropa tyryrykane a tarose ahtao. Toiparo rokē konopo eraximary sā toiparo rokē zae omi exiry momohnōko matose ewino xine popyra rokē toto exiryke. Osa menekāko Ritonōpo mana toto esaryme xinukutumā konōto ao.

¹⁸ Azahkuru ourutorōko mā toto tuisamehxo se toexirykōke tyrowotase toexirykōke roropa. “Kure ynanase Ritonōpo a yna rypyry poko tākye yna ahtao ro, nohpo tō poko yna ahtao roropa,” āko toto ajohpe rokene. Morara karyke imehnō enekunohnōko mā toto. Māsa rokē tyryryryrōko rumekary se exiketō enekunohnōko mā toto, tyryryryrōko poko ropa toto ehtohme, pake toehtopōpyryrōko saaro.

¹⁹ “Emero rokē ehtoh poko kure. Kypenetatoh poko kuexirykō kure roropa. Kypynanohtorŷko Ritonōpo mana,” āko toh mā repe. Ajohpe rokē mā toto. Yrome zae ehtoh waro pyra mā toto. Zae ehtoh se kuahtao xine zae ehtoh poko rokē sytatose exīko. Yrome kyyrypyrykō se kuahtao xine, kyyrypyrykō poko rokē exīko sytatose. Naeroro zae ehtoh waro pyra mokaro mana tyrypyrykō se toexirykōke.

²⁰ Toitoinē tyrypyrykō rumekāko mā toto. Jezu zehno exiketō penetatoh rumekāko roropa toto Kuesēkō Jezu Kyrixtu omipona toehthokōme. Kypynanohnekō enetupuhnōko mā toto. Moromeīpo aomiry kurā rumekāko ropa mā toto. Mame tyrypyrykō poko toehse ropa toto ahtao pake toehtopōpyrykō saaro, onenetupuhpynō sã exīko ropa mā toto. Itamurumehxo etuarimāko mā toto pake toehtopōpyrykō motye. Onenetupuhpyra toehtopōpyrykō motye etuarimāko mā toto.

²¹ Zae omi waro pyra ahtao, pitiko rokē etuarimary toto tynyrihpyrykō epehpyryme, toorihse tahtao xine, zuaro pyra exiryke repe. Yrome omi kurā waro toehse mokaro, totase toto a exiryke. Axītao rokē Ritonōpo omipona toehse toto. Mame turumekase ropa eya xine. Turumekase ropa exiryke itamurume toto wānohnōko Ritonōpo mana toorihse toto ahtao. Tōmipona pyra toehse toto exiryke toto wānohnōko Ritonōpo mana.

²² Ynara āko sytatose: “Tonarutatopōpyry pona eramāko ropa mā kaikuxi,” āko. Ynara roropa: “Tukurikase ahtao xikuromāka omōnōko ropa poinokoimo,” āko. Morararo mokaro zae omi rumekahpōkomo mokaro sã mā toto, kaikuxi samo, poinokoimo samo, enara.

3

Jezu oepyyry ropa poko

¹ Wekyry tomo, ynymerohpyry akorō moro onenerykōme. Asakoro ro tymerose ya zae ehtoh poko ōsenetupuhtokōme, wenikehpyra roropa oehthokōme, Jezu Kyrixtu oepyyry ropa poko.

² Pake Ritonōpo poe urutō kō tōturuse Kuesēkō oepyyry ropa poko. Zae aexityā kynexine Ritonōpo poe. Toto omihpyry poko osenetupuhtoko. Seromaroro Kuesēkō nymenekatyamo a roropa tōmiry tokarose kyya xine, kypynanohnekō nymenekatyamo a.

³ Toto omihpyry poko roropa wenikehpyra ehtoko. Sero etyhpyry po iiryryrymākō eporehkāko, tyrypyrykō poko typenetatoh poko rokē exiketomo. Opoihtotorŷko mā toto. Ynara āko mā toto:

⁴ “Kyrixtu oehnōko ropa mana, nary rokene: ‘Oehnōko ropa ase kapu ae,’ tykase ynororo. Otoko ke na rokē?” āko mā toto. “Kytamurukō toorihse. Senohne onytyromara ro mana. Pake ehtopōpyry saaro mana seromaroro,” āko mā toto.

⁵ Yrome wenikehnōko mā toto, tamoreme senohne tyrise Ritonōpo a ehtoh poko. Tōmiry ke kapu tyrise eya sero nono roropa. Morararo sero nono tapuhse eya tuna ehpiry tomo, tuna kuao, enara.

⁶ Tuna ke roropa nono po aexityā pakatokō tonahkapose eya tuna konōto tukumanohpose ahtao eya.

⁷ Yrome seromaroro Ritonōpo poe ro kapu tōkehko enahpyra ro mana. Sero nono roropa enahpyra mana. Imēpo kapu enahkapōko mana apoto ke. Tōmiry ke sero nono roropa enahkapōko mana. Senohne enahkaporyhtao tyya tōmipona pyra exiketō tuarimapōko mana

iirypyrymākomo. Toto enahkapōko mana, enara. Moro waro se pyra mokaro mana.

⁸ Yrome wekyry tomo, wenikehpyra ehtoko, Ritonōpo a toiro ěpepyry tyoro pyra mana miume jeimamyry maro. Oxisā mā kehko Ritonōpo a.

⁹ “Oehnōko ropa ase oya xine,” kase Kuesēkomo. “Ekurehnōko mana,” āko imehnō mā repe. Yrome aepepyry ropa poko ekurehpyra mana. Penekehpyra rokē mana oeraximarykō poko, oenahkaporykō se pyra toexiryke, oorypyrykō rumekary oya xine enery se toexiryke. Morara exiryke axī pyra oehnōko ropa mana.

¹⁰ Yrome Kuesēkō oehnōko mana. Tuamekaro rokē tapyi esē ahtao omato oehnōko mana. Moro saaro onenetupuhpynō tuamekaro ahtao Kuesēkō oehnōko ropa mana. Aepepyry ropa ahtao kapu osenepyra exīko mana, panaikato maro. Kapuaōkō xixi tōkehko zahnōko mā kehko, enahnōko mā kehko. Sero nono tōkehko roropa osenepyra exīko mana.

¹¹ Senohne emero enahkapōko Ritonōpo mana. Moro waro matose. Naeroro oorypyrykō poko pyra ehtoko ipunaka. Kokoro rokē Ritonōpo omipona ehtoko.

¹² Tumūkuru Jezu Kyrixtu enehpōko ropa Ritonōpo mana. Aepepyry ropa imomohtoko. Aomipona ehtoko axī aehtohme ropa. Aepepyry ropa ahtao kapu zahnōko mana. Enahnōko mana. Xixi tōkehko etunamāko. Iporiry sā exīko axitū moino exiryke.

¹³ Yrome Ritonōpo omihpyry ae ro kapu tyrisene exīko. Nono roropa myakamāko mana. Tyrisene nono exīko ropa mana, kure rokē exiketō esaryme. Moro tyrisene exikety poko penetāko sytatose. Eraximāko sytatose, enara.

¹⁴ Wekyry tomo, Kuesēkō oepyyry ropa eraximāko sytatose. Naeroro kure rokē ehtoko. Oorypyrykō poko pyra ehtoko Ritonōpo omipona ehtoko kokoro rokene. Morara awahtao xine iirypyryme pyra matose exīko eya. Osepeme exīko matose imaro.

¹⁵ Otarāme okynā sā Kuesēkō oehpyra mana imehnō pynanopyry se toexiryke. Penekehpyra mana kypoko xine. Moro eneryke oya xine ynara enetupuhpynō, kypyno xine toexiryke, kukurākarykō se mana. Morararo tymerose kuakorōkō a, Pauru a onenerykōme, tutu-arōtanohpose exiryke Ritonōpo a.

¹⁶ Pape tymerose eya Kuesēkō oepyyry ropa poko. Toitoine inymerotyā jarao hkopyra mana. Tupime mā enetuputyry kyya xine. Naeroro azahkuru rokē kuamorepatorŷko zuaro pyra exiketō mana. Onenetupuhpynō roropa zae pyra imehnō amorepāko mana. Ritonōpo omiry tyorōmāko mā toto. Naeroro etuarimatoh taka ytōko mā toto tynyrihpyrykō epehpyryme.

¹⁷ Wekyry tomo, pohto rokē pyra enetupuhnōko matose. Yronomyryme enetupuhnōko matose. Azahkuru imehnō amorepananō oepyyry waro matose. Naeroro tuaro ehtoko zae omi onurumekapopyra toto ehtohme oya xine. Ritonōpo omiry se pyra mā toto ipunaka.

¹⁸ Yrome matose atamorepakehpyra ehtoko opyno xine Jezu Kyrixtu exiry poko, Kypynanohnekōme aexiry poko, kuesēkōme aexiry poko, enara. “Emero motye kure mase. Imehxo kuhse mase,” sykatone eya seromaroro. Morara sykatone eya jūme. Enara.

1 JOÃO

João Nymerohpyry Apitorymano

1 João

Ekarotopo

Sero *1 João* tymerose João a kypyno xine Ritonõpo ehtoh poko te, Ritonõpo pyno kuehtohkõ poko te, imehnõ pyno kuehtohkõ poko roropa. “Ritonõpo kypyno xine ipunaka. Naeroro imehnõ pyno kuahtao xine Ritonõpo maro sytatose, kymaro xine roropa Ritonõpo mana” (1 João 4.16). Ritonõpo saerehkaneme mana. Imaro kuahtao xine zae ehtoh poko sytatose, osepeme exiko sytatose, zae pyra ehtoh se pyra exiko sytatose. Iirypyryme toehse kuahtao xine kyyrypyrykõ ononẽpyra sehtone. “Kyyrypyrykõ ekaroryhtao Ritonõpo a kyyrypyrykõ korokãko mana. Kure rokẽ kyritoryko ropa mana kypyno xine toexiryke” (1 João 1.9).

Enaroximãko roropa João mana amorepananõ ajohpãkõ poko: zuzenume rokẽ Jezu ekaroryke eya xine, tupũke pyra, orihpyra, êsemãpyra, karyke ajohpe (1 João 2.22-23; 4.1-3; 5.6-9). Moro amorepatoh ajohpãkõ zuzenu poe mana. Yrome Jezu Kyrixtu enetuputyryhtao kyya xine, Ritonõpo pyno roropa kuahtao xine imehnõ pyno sehtone zae kuehtohkõme.

Sero pape ao

Osekarotopo *1.1-4*

Ritonõpo mã saerehkaneme *1.5–2.29*

Jezu poenomo, joroko poenomo *3.1-24*

Jezu Zuzenu, Jezu zehno exikety *4.1-6*

Ritonõpo poe imehnõ pyno *4.7-21*

Jezu Kyrixtu enetuputyry poko *5.1-21*

Jezu Kyrixtu mã Ritonõpo omiryne

¹ Ynanymerohpyry moro onenerykõme tuaro oehtohkõme Jezu Kyrixtu poko. Aomiry enetuputyryhtao kyya xine orihpỹme exiko sytatose. Pake ahtao nae ro ehse ynororo Tummy maro, nono pyra ro ahtao. Mokyro ynanenease yna enuru ke nymyry. Ynanetase roropa aomiry. Ynanapoiase roropa yna emary ke.

² Mokyro ynanenease tõtumakase ahtao. Morara exiryke oturũko ynanase yna a enetopõpyry poko, jũme Ritonõpo marõme kuehtohkõ poko roropa. Moro waro toehse ynanase tamorepase eya yna exiryke.

³ Yna a enetopõpyry poko ourutorỹko ynanase, aomiry etatopõpyry poko roropa ourutorỹko ynanase osepeme kuehtohkõme, Kumykõ maro, Imũkuru Jezu Kyrixtu maro.

⁴ Morara exiryke sero pape merõko ynanase onenerykõme tãkye kuehtohkõme ipunaka.

Saerehkaneme Ritonõpo mana

⁵ Ynara nekaroase Ritonõpo mũkuru yna a, ekarotohme ropa oya xine: “Saerehkaneme Ritonõpo mana, xinukutume pyra mã ipunaka iirypyryme pyra toexiryke,” nase yna a ekarotohme ropa oya xine.

⁶ Morara exiryke ynara kananō mā ajohpe rokene: “Ritonōpo epeme ase,” karyhtao eya xine, yrome tyrypyrykō poko ro toto ahtao, mokaro mā ajohpe rokene morara karyhtao eya xine. Imehnō enekunohnōko rokē mā toto.

⁷ Māpyra saeremao exiketō sā kuahtao xine kyyrypyrykō poko pyra sytatose. Morara ahtao osepeme exīko sytatose. Mame Jezu Ritonōpo mūkuru kyyrypyrykō kurikāko mana kukurohtao xine tumunuru ke.

⁸ “Tyrypyhpyke pyra ase,” karyhtao kyya xine, osenekunohnōko rokē sytatose, morara karyhtao kyya xine, iiryryryme kuexirykōke kukurohtao xine.

⁹ Māpyra kyyrypyrykō ekaroryhtao Ritonōpo a kyyrypyrykō korokāko mana. Kure rokē kyritorŷko roropa mana kypyno xine toexiryke. Zae roropa ynoropa ipunaka.

¹⁰ Ynara āko Ritonōpo sero pōkomo a: “Emero porehme tyrypyhpyke matose,” āko. Morara exiryke: “Kure ase. Iiryryryme pyra ase,” karyhtao kyya xine: “Ajohpe mase Ritonōpo,” āko sā sytatose. Morara ahtao aomiry kukurohtao xine pyra mana, morara karyke kyya xine.

2

Kyrixtu kuakorehmanekomo

¹ Onenerykōme pape merōko ase zuaro oehtohkōme, oorypyrykō poko pyra oehtohkōme. Mame iiryryryme toehse kuahtao xine Jezu Kyrixtu kuakorehmatorŷko mana kyyrypyrykō rumekary ropa poko, tyrypyhpyke pyra toexiryke. Morara exiryke oturūko mana kypoko xine Tummy a.

² Kyrixtu rokē kyyrypyrykō kurikaneme mana. Kyyrypyrykō rokē kara, emero ahno rypyry kurikaneme roropa mana.

³ Ritonōpo omiry omipona kuahtao xine tuaro sytatose. Ritonōpo epeme kuexirykō waro sytatose.

⁴ Imepŷ Ritonōpo omipona pyra exikety ynara karyhtao eya: “Ritonōpo waro ase,” karyhtao eya ajohpe rokē mana. Zae pyra mā ipunaka. Imehnō enekunohnōko rokē mana.

⁵ Ritonōpo omipona exiketō mā Ritonōpo se yronomyryme. Morara kuahtao xine imaro kuexirykō waro sytatose.

⁶ “Ritonōpo ymaro mana,” karyhtao oya xine, Jezu Kyrixtu sā ehtoko kure rokene.

“Jezu omipona sehtone,” katopo

⁷ Kuku tomo, pape merōko ase onenerykōme Jezu omipona oehtohkōme. Pakato ro sero onetahpyrykō ro: “Imehnō pyno ehtoko,” katopōpyry poko eya.

⁸ Jezu saerehkaneme mana. Tuaro pyra kuahtao xine ixinukuturu htoko ytoketō sā sytatose. Yrome Jezu tonese yna a. Imehnō pyno aexiry tonese yna a. Morara exiryke tuaro ynanase, saeremao sā toehse ynanase.

⁹ Imepŷ tyekyry zehno exikety ynara karyhtao oya: “Saeremao ase,” karyhtao eya, xinukutumao ro sā mana, tyrypyhpyke exiryke, tyekyry zehno ro toexiryke.

¹⁰ Imehnō poko enupunaketō saeremao sā mana, iiryryryme pyra. Imehnō roropa ipokoino xine iiryryryme pyra exīko mā toto.

¹¹ Yrome imepyny tyekyry zehno exikety xinukutumao ytokety sã mana. Ytoytõko mã repe, yrome tosemary onenepyra sã mana. Xinukutume exiryke osenuhmara mana.

¹² Poetohti, onenerykõme pape merõko ase, oorypyrykõ tykorokase Ritonõpo a exiryke, Kyrixtu toorihse exiryke oorypyrykõ epehpyryme. Morara exiryke onenerykõme pape merõko ase.

¹³ Onenerykõme roropa pape merõko ase tamuhpomãkomo. Osemazuhme aexihpyry waro oexirykõke. Onenerykõme roropa pape merõko ase nuasemãkomo, iirypyrymãkõ esë typoremãkapose oya xine exiryke.

¹⁴ Onenerykõme pape merõko ase poetohti, Kumykõ waro oexirykõke. Onenerykõme pape merõko ase tamuhpomãkomo, osemazuhme aexihpyry waro oexirykõke. Onenerykõme pape merõko ase nuasemãkomo poremäpyra oexirykõke, Ritonõpo omiry orëpyra okurohtao xine mana, iirypyrymãkõ esë roropa typoremãkapose oya xine mana.

¹⁵ Jezu onenetupuhpynõ penetatoh poko penetara ehtoko, imehnõ mõkomory poko roropa penetara ehtoko. Jezu onenetupuhpynõ penetatoh poko openetarykohtao Ritonõpo se pyra exiõko matose, Jezu onenetupuhpynõ penetatoh poko openetarykõke.

¹⁶ Oty poko Jezu onenetupuhpynõ nahe? Tyyrypyrykõ poko rokene. Tonuru zamaro exikety se rokë toto. Epyrypãko rokë toto. “Imehnõ motye ase kure. Imehnõ motye ase tÿkyryneke,” äko mã toto, epyrypãko rokene. Morohne mã Ritonõpo poe pyra mana. Morohne mã Jezu onenetupuhpynõ poe rokene.

¹⁷ Sero nono enahkãko mana. Epõkõ enahkãko roropa mana. Emero toto penetatopõpyry maro toto enahkãko mana. Yrome Ritonõpo omipona exiketõ isene exiõko toh mana jumãme.

Kyrixtu zehno exikety

¹⁸ Poetohti, sero nono enahsasaka mana. Morara exiryke Kyrixtu zehno exikety oepyry enetupuhnõko matose. Pake totase oya xine aepyry poko. Seromaroro tuhke Kyrixtu zehno exiketõ toehse rahkene. Morara exiryke mokaro pokoino enetupuhnõko sytatose sero enahkary poko.

¹⁹ Mokaro Jezu poetory nymyry kara toh kynexine. Morara exiryke turumekase eya xine kymarokomo. Jezu poetoryme nymyry toto ahtao, kymaro xine ro toh exiry. Yrome kurumekatone toto, zuaro kuehtokõme, Jezu poetoryme pyra toto exiry waro kuehtokõme.

²⁰ Yrome oya xine Ritonõpo Zuzenu tokarose Kyrixtu a. Morara exiryke zae ehtoh waro matose.

²¹ Onenerykõme pape merõko ase. “Zae ehtoh waro pyra matose,” kara ase oya xine. Yrome zuaro oexirykõke sã pape merõko ase onenerykõme. Zae ehtoh tyorõtara mana. Zae ehtoh ajohpe exipyra mana ipunaka. Moro waro matose.

²² Ynara kane mã ajohpe rokene: “Ritonõpo nymenekahpyry kara mokyro Jezu,” kananõ mã ajohpe rokene. Kyrixtu zehno mã mokaro. Ritonõpo turumekase eya xine. Imükuru turumekase roropa mã eya xine.

²³ Imükuru rumekary Ritonõpo rumekary sã roropa mana. Yrome Imükuru se exiry Ritonõpo se exiry sã roropa mana.

²⁴ Tomeseke ehtoko. Āmorepatopōpyrykō poko wenikehpyra ehtoko. Osemazuhme onetahpyrykō poko wenikehpyra ehtoko. Moro poko wenikehpyra awahtao xine Jezu maro matose jūme Ritonōpo maro.

²⁵ Ynara tykase Kyrixtu kyya xine: “Jenetuputyryhtao oya xine orihpyra exīko matose jūme,” tykase kyya xine.

²⁶ Tuhke nae onekunohtōkomo. Mokaro waro oehtohkōme pape merōko ase onenerykōme.

²⁷ Yrome oya xine Kyrixtu a Tuzenu tokarose. Morara exiryke imepỹ āmorepanekō se pyra matose Kyrixtu Zuzenu amaro xine exiryke. Kurā ke rokē Kyrixtu Zuzenu amorepato mana. Zae rokē kuamorepatoryko mana. Āmorepatopōpyrykō omipona ehtoko. Kyrixtu onurumekara ehtoko.

²⁸ Poetohti, Jezu onurumekara sehtone, tooehse ropa Jezu ahtao orēpyra kuehtohkōme, ehxiropyra roropa kuehtohkōme aepyry ropa ahtao.

²⁹ Kyrixtu kure rokē exiry waro matose. Morara exiryke kure rokē exiketō enetupuhnōko sytatose Ritonōpo poenōme.

3

Ritonōpo poenomo

¹ Ritonōpo kyse xine exiry menetupuhtou? Kypyno xine mā ipunaka. Morara exiryke ipoenōme toehse sytatose, typoenōme tyrise kuexirykōke eya. Yrome Ritonōpo waro pyra exiketō nae sero nono po. Ritonōpo poenōme kuenetupuhpyra xine mokaro mana zuaro pyra toexirykōke.

² Kuku tomo, seromaroro Ritonōpo poenōme sytatose. Otara exīko sytatou imeīpo? Ynara rokē zuaro sytatose, Kyrixtu tooehse ropa ahtao, isā exīko sytatose ynoro nymyry eneryke kyya xine.

³ Kyrixtu eraximananō mā tomeseke toh mana tyrypyrykō poko pyra toehtohkōme. Kyrixtu sã toehtohkōme, tyrypyhpyke pyra aexiryke.

⁴ Iiryryryme exiketō mā Ritonōpo omipona pyra mā toto. Ynara exiryke, aomipona pyra ahtao iiryryryme exino.

⁵ Kyrixtu tooehse kyyrypyrykō korokase. Tyrypyhpyke pyra ipunaka ynororo. Zuaro matose.

⁶ Kyrixtu omipona exiketō emero porehme tyrypyry rumekāko. Yrome tyrypyry rumekary se pyra exiketō Jezu onenetupuhpyra mana ipunaka, Jezu waro pyra toexirykōke.

⁷ Osenekunohpopyra ehtoko poetohti. Zae kuexirykohtao Kyrixtu sã sytatose, zae rokē aexiryke.

⁸ Tyrypyrykō onurumekara exiketō joroko tamuru poetoryme mā toto. Pake ro joroko tamuru iiryryryme mana omotae pyra, sero nono exipitotopōpyry poe ro. Morara exiryke Ritonōpo mūkuru tooehse, joroko tamuru nyrihpyry enahkapose.

⁹ Ritonōpo poenōme kuahtao xine kyyrypyrykō poko pyra sytatose, Kumykō saaro kuexirykōke, kukurohtaka xine tomōse aexiryke. Kyyrypyrykō poko kyrippyra xine Kumykō mana.

¹⁰ Ynara Ritonōpo poenō enetuputyry, Ritonōpo poenō tyoro toh mana, joroko tamuru poenō tyoro roropa. Zae pyra exinohtao, imehnō pyno pyra, imehnō anakorehmara roropa mā toto, Ritonōpo poenōme pyra roropa toto exiryke.

Imehnō pyno ehtoko

¹¹ Moino ro Ritonõpo omiry setatone. Ynara äko: “Imehnõ pyno ehtoko,” äko.

¹² Kaĩ sã pyra sehtone. Iirypyrymãkõ esẽ poetoryme kynexine. Takorõ totapase eya. Oty katohme takorõ totapase nae eya? Iirypyryme toexiryke. Yrome zakorõ kure rokẽ kynexine.

¹³ Morara exiryke torëtyke pyra ehtoko Jezu onenetupuhpynõ ozehno xine ahtao.

¹⁴ Osemazuhme orihketõme sehtone. Seromaroro orihpÿme kuexirykõ waro sytatose imehnõ pyno kuexirykõke. Imehnõ pyno pyra exiketõ orihketõme ro mana.

¹⁵ Imepÿ zehno ahtao otapato ehtoh saaro. Otapatõme toexiryke orihketyme roropa mana, Ritonõpo esaka ytopyra mana.

¹⁶ Ynara imehnõ pyno exiry waro sytatose. Kyrixtu tõsekarose kypyno xine toexiryke, kyyrypyrykõ epehpyryme, orihpyra kuehtohkõme. Morara exiryke Jezu ehtopõpyry sã sehtone. Imehnõ pyno sehtone. Samorepatone roropa toto orihpyra toto ehtohme.

¹⁷ Tymõkomoke kuahtao xine etuarimaketõ poko senupunatone. Enupunara kuahtao xine ajohpe rokẽ sytatose ynara karyhtao: “Ritonõpo se ase yronymyryme,” karyhtao kyya xine. Morara kaxïpo etuarimaketõ poko enupunara kuahtao xine ajohpe rokẽ sytatose. Mãpyra etuarimaketõ poko kuenupunarykohtao, ajohpe pyra sytatose.

¹⁸ Poetohti, imehnõ poko senupunatone kuomirykõ ke rokẽ pyra. Senupunatone kueanokõ maro, kure rokẽ toto ritohme roropa.

Poremãpyra sytatose

¹⁹ Morara kuahtao xine zae ehtoh omipona kuexirykõ waro sytatose. Poremãpyra sytatose Ritonõpo êpataka kuahtao xine.

²⁰ Kuehxirotopõpyrykõ motye mã Ritonõpo nyhxirotary. Yrome iirypyryme pyra kuahtao xine: “Ehxiropyra ehtoko. Ohxiropyra xine ase,” äko Ritonõpo mana, emero zuaro toexiryke.

²¹ Morara exiryke ehxiropyra sytatose Ritonõpo êpataka kuahtao xine.

²² Emero ekarõko mã Ritonõpo kyya xine tõmipona kuahtao xine. “Otytyko se ase,” karyhtao kyya xine, ekarõko mana tyamaro kuexirykõke.

²³ Ynara äko rokẽ mã Ritonõpo kyya xine: “Umükuru Jezu Kyrixtu enetupuhtoko,” äko mana. “Imehnõ pyno ehtoko,” äko roropa mana, Kyrixtu namorepatopõpyry saaro.

²⁴ Ritonõpo omipona exiketõ imaro mana. Onurumekara roropa Ritonõpo mana. Kymarõ xine aexiry waro sytatose Tuzenu tokarose kyya xine exiryke.

4

Onekunohtõ zuzenu poko

¹ Jepe tomo, Ritonõpo Zuzenu nae ase kananõ mã emero pyra zae mã toto. Morara exiryke toto omiry etatoko aporo. Ynara kahtoko aporo oxime rokene: “Ritonõpo omiry sã hnae?” kahtoko aporo. Ritonõpo omiry sã ahtao Ritonõpo Zuzenu nae mã toto. Yrome Ritonõpo omiry sã pyra ahtao Ritonõpo Zuzenu pyra mã toto. Tuhke ajoajohpe exiketõ ytoytko urutõme repe.

² Ynara Ritonõpo Zuzenu nae exiketõ enetupuhnõko matose: “Jezu Kyrixtu, Ritonõpo mükuru nymyry tonuruse ahnome sero nono po,” kananõ rokẽ mã Ritonõpo Zuzenu nae.

³ Yrome moro poko: “Ajojhe,” kananõ mã Ritonõpo Zuzenu pyra mã toto. Kyrixtu zehno exikety zuzenu rokẽ nae. Kyrixtu zehno exikety oepyyrõ pokõ metatose. Seromaroro taro mana sero nono po.

⁴ Yrome oya xine ajoajohpãkõ typoremãkapose Ritonõpo poetoryme oexirykõke. Ritonõpo poe urutõ kõ poenohnãõ typoremãkapose oya xine. Toipe Ritonõpo Zuzenu okurohtao xine orẽpyra mana. Joroko zuzenu motye mana. Jezu onenetupuhpynõ kurohtao mã joroko zuzenu rokene.

⁵ Mokaro Ritonõpo poetory tõ urutõ kõ poenohnõko rokẽ mã toto. Jezu onenetupuhpynõ oturutõh pokõ rokẽ mã toto. Mame toto etãko mã Jezu onenetupuhpynomõ, Jezu onenetupuhpyra toexirykõke.

⁶ Yrome Ritonõpo poetoryme ynanase. Morara exiryke Ritonõpo waro exiketõ mã yna omiry etãko mã toto. Yrome Ritonõpo poetory tõ kara yna omiry onetara mã toto. Morara exiryke moro ke Ritonõpo Zuzenu nae exiketõ waro sytatose, zae omi etãko mã toto. Ajojohpe exiketõ waro roropa sytatose.

Ritonõpo poe imehnõ pyno sytatose

⁷ Jepe tomo, imehnõ pyno sehtone. Ritonõpo poe sytatose imehnõ pyno. Imehnõ pyno kuahtao xine Ritonõpo poenõme sytatose. Ritonõpo waro roropa sytatose.

⁸ Ritonõpo imehnõ pyno ipunaka. Morara exiryke imehnõ pyno pyra exiketõ Ritonõpo waro pyra mã toto.

⁹ Ynara kypyno xine toexiry enetupuhpõko kyaa xine Ritonõpo mana. Tumükuru nymyry tonehpose sero pona orihpyra kuehtohkõme, enetuputyryke kyaa xine.

¹⁰ Ynara sã Ritonõpo kypyno xine exiry, osemazuhme Ritonõpo pyno pyra sehtone. Yrome kypyno xine ro mana. Morara exiryke Tumükuru tonehpose kukurãkanekõme, kyyrypyrykõ korokatohme eya.

¹¹ Morara exiryke imehnõ pyno sehtone kypyno xine Ritonõpo ehtõh samo.

¹² Ritonõpo onenepitopyra sytatose. Imehnõ pyno kuahtao xine Ritonõpo kukurohtao xine mana. Kuakorehmatorỹko mana imehnõ pyno kuehtohkõ pokõ.

¹³ Mame Ritonõpo maro kuexirykõ waro sytatose. Kukurohtao xine aexiry waro roropa sytatose Tuzenu tokarose kyaa xine exiryke.

¹⁴ Tumükuru tonehpose Ritonõpo a sero nono põkõ kurãkaneme ehtõhme. Moro ynanenease. Moro pokõ imehnõ amorepãko ynanase.

¹⁵ “Jezu Ritonõpo mükurume nymyry mana,” kananõ maro Ritonõpo mana. Ritonõpo maro roropa toh mana.

¹⁶ Ritonõpo kypyno xine exiry waro sytatose, moro tonetupuhse kyaa xine exiryke.

Toipe Ritonõpo imehnõ pyno ipunaka. Morara exiryke imehnõ pyno kuahtao xine Ritonõpo maro sytatose. Zuzenu roropa kukurohtao xine mana.

¹⁷ Kyrixtu ehtõh sã toehse sytatose sero nono po. Naeroro kuakorehmatorỹko Ritonõpo mana imehnõ pyno kuehtohkõme, ehxiropyra kuehtohkõme iiryryrymãkõ apiakatõh po.

¹⁸ Imehnõ pyno kuahtao xine oserehpyra sytatose. Yrome imehnõ pyno pyra kuahtao xine ihxipỹke rokẽ sytatose exĩko. “Otarãme Ritonõpo juãnohnõko mana,” ãko sytatose. Morara ahtao tupime mã imehnõ pyno kuehtohkõ exĩko, imehnõ pyno pyra toehse kuexirykõke.

¹⁹ Osemazuhme Ritonõpo kypyno xine. Morara exiryke imehnõ pyno sytatose Ritonõpo poe.

²⁰ Ynara kananõ mã: “Ritonõpo poko enupunãko ase,” kananõ mã Jezu poetory zehno ahtao ajohpe rokẽ mã toto. “Ritonõpo pyno ase,” åko mã toto. Otåtõ tynenehtorykõ poko enupunãko nah? Mãkara tynenerykõ poko enupunara mã toto. Morara ahtao Ritonõpo pyno ehsaromepyra mã toto tyekyrykõ poko enupunara toehtokõ samo.

²¹ Ynara Kyrixtu nekarohpyry kyya xine: “Ritonõpo pyno oexirykõ se awahtao xine, imehnõ pyno ehtoko roropa,” tykase Jezu kyya xine.

5

Jezu onenetupuhpynõ poremãkapory poko

¹ Jezu enetupuhnanõ Ritonõpo nymenekahpyryme mã toto ipoenõme. Jũ pyno kuahtao xine Imũkuru pyno roropa sytatose.

² Ritonõpo poenõ pyno sytatose. Mokaro pyno kuexirykõ waro sytatose, Ritonõpo se kuexirykõke, aomipona roropa kuexirykõke.

³ Ynara rokẽ Ritonõpo se kuexirykomo, aomipona kuexirykomo. Tupime pyra roropa aomipona kuexirykõ mana.

⁴ Jezu onenetupuhpynõ poremãkapory waro Ritonõpo poenõ mana. Ynara rokẽ Jezu onenetupuhpynõ poremãkapõko sytatose. Jezu enetuputyryke kyya xine kuakorehmanekõme.

⁵ Onokãkõ Jezu onenetupuhpynõ poremãkapõko nae? Jezu Kyrixtu enetupuhnanõ rokene, Ritonõpo mũkurume aexiry enetuputyhpõkõ ro-kene.

Kutuarõtanohekomo Jezu Kyrixtu poko

⁶ Jezu Kyrixtu tooehse tarona. Orihse tooehse kukurikatohkõme tumunuru ke. Tõsẽpurihkapose roropa nakuaka. Nakuaka rokẽ pyra osẽpurihkapose tooehse, kukurikase xine roropa tooehse tumunuru ke. Moro poko zae Ritonõpo Zuzenu kuurutorỹko mana zae aexiryke.

⁷ Oseruao nae kutuarõtanohekomo Ritonõpo mũkurume Jezu exiry poko.

⁸ Ritonõpo Zuzenu kutuarõtanohtorỹko mana Ritonõpo mũkurume Jezu exiry poko. Jezu õpurihkatopõpyry poko kuemynyhmarykohtao Ritonõpo mũkurume Jezu enetupuhnõko sytatose. Jezu orikyry poko roropa kuemynyhmarykohtao Ritonõpo mũkurume Jezu enetupuhnõko sytatose, enara. Morohne poko tuarõtãko sytatose.

⁹ “Ajohpe,” kara sytatose ahno nekarohpyry poko. Yrome Ritonõpo nekarohpyry imehnõ nekarohpyry motye kuhse zae. Ritonõpo nekarohpyry ynara mana: “Jezu Umũkuru nymyryme mana,” åko.

¹⁰ Naeroro Jezu Ritonõpo mũkurume enetupuhnanõ tuarõtãko toto. Zae toexirykõ waro roropa toto tukurohtao xine. Yrome Ritonõpo onenetupuhpynõ ajohpe Ritonõpo ekarõko mã toto Ritonõpo omihpyry Tumũkuru poko onenetupuhpyra toexirykõke, Jezu Ritonõpo mũkurume nymyry onenetupuhpyra toexirykõke.

¹¹ Ynara Ritonõpo nekarohpyry sero. Orihpyra kyritorỹko Ritonõpo mana Tumũkuru enetuputyryke kyya xine.

¹² Ritonõpo mũkuru maro exiketõ orihpyra mã toto. Yrome Ritonõpo mũkuru maro pyra exiketõ orihketõme toto.

Orihpỹme kuexirykõ poko

¹³ Onenerykõme pape merõko ase orihpỹme oehtohkõ waro oehtohkõme, Jezu Ritonõpo mükuru enetuputyryke oya xine.

¹⁴ Mame kuomirykõ etäko Ritonõpo mana: “Papa, otytyko se ase. Omoro rokẽ zuaro mase. Õmiry omipona se rokẽ ase,” karyhtao kyya xine, kuomirykõ etäko mana. Morara exiryke orẽpyra sytatose Ritonõpo maro kuotururukohtao.

¹⁵ Ritonõpo maro kuotururukohtao kuomirykõ etäko mana. Naeroro: “Papa, otytyko se ase,” tykase kuahtao xine, tuaro sehtone. Kynekaropohpyrykõ emero ekarõko mã Ritonõpo kyya xine.

¹⁶ Imepỹ Jezu poetory eneryhtao tyrypyry poko ahtao, oturutoko Ritonõpo a ipoko, ikurãkatohme ropa, jũme orihpyra aehtohme. Yrome tyoro kyyrypyrykõ nae orihmapotono. Moro poko: “Oturutoko Ritonõpo a,” kara ase oya xine. Yrome Jezu poetory tõ tyrypyry poko toehse ahtao: “Oturutoko Ritonõpo a,” äko ase oya xine.

¹⁷ Emero kyyrypyrykõ popyra. Yrome iiryrypyry nae orihmapotõ kara.

¹⁸ Ynara zuaro sytatose, Ritonõpo poenõ tyrypyrykõ poko pyra mã toto. Ritonõpo mükuru toto ewomãko mana toto onyryhmara joroko tamuru ehtohme.

¹⁹ Ritonõpo poetoryme sytatose. Moro waro sytatose. Jezu onenepuhpynõ mã joroko tamuru poetoryme.

²⁰ Ynara zuaro roropa sytatose, Ritonõpo mükuru tooehse kyya xine tuaro kuehtohkõme, Ritonõpo waro roropa kuehtohkõme. Ritonõpo nymyry maro sytatose. Imükuru maro roropa sytatose, Jezu Kyrixtu maro. Mokyro mã Ritonõpome nymyry. Mokyro maro orihpyra exiko sytatose jumãme.

²¹ Poetohiti, joroko tõ poko pyra ehtoko. Osenekunohpopyra ehtoko. Enara.

2 JOÃO

João Nymeroypyry Asakoromano

2 João

Ekarotopo

Sero 2 João tymerose amorepane João a Jezu poetory tō oximōmākō neneryme, osepyno toto ehtohme.

Enaroximāko roropa João mana: “Ajoajohpākō namorepatoh onetara ehtoko. Toto omipona pyra ehtoko roropa ipunaka,” āko mana.

Sero pape ao

Osekarotopo 1-3

Zae ehtoh, imehnō pyno exiry 4-11

Aosekazumatopōpyry 12-13

¹ Ynmeroypyry moro oneneryme xihxi, opoenō neneryme roropa. Ritonōpo nymenekahpyryme mase. Ywy ase João tamuximehxo exikety.

Opyno xine ase ipunaka. Ywy ro rokē kara, emero Jezu omipona exiketō opyno xine roropa nase. Moro omi zae mana, Jezu omiry.

² Jezu omiry kukurohtao xine exiryke, opyno xine ynanase. Aomiry kukurohtao xine exikehpyra mana, jumāme.

³ Ynara āko ase Ritonōpo a: “Papa Kapuaono, kure rokē yna tyriko. Yna poko oenupunako. Torētyke pyra yna tyriko ōmiry enetupuhthohme yna a, imehnō pyno roropa yna ehtohme,” āko ase. Morara āko ase Jezu Kyrixtu a, Ritonōpo mūkuru nymyry a.

Zae exiry imehnō pyno exiry poko

⁴ Opoenō tō Jezu omipona mā toto, emero pyra repe. Aomipona exiketō waro jexiryke, tākye toehse ywy toto poko, Ritonōpo nekarohpyry omipona toto exiryke.

⁵ Morara exiryke ynara āko ase oya xihxi, imehnō pyno sehtone. Ritonōpo poe sero ymerono oneneryme. Seromato kara sero repe, pakato ro, osemazuhme Ritonōpo nekarohpyry ro, moro ymerono.

⁶ Jomiry metatose apitoryme, ynara katopōpyry ya: “Kure imehnō tyritoko,” katopōpyry metatose ya, Jezu Kyrixtu enetupuhpitoryhtao oya xine. Imehnō kure riryhtao kyya xine, Ritonōpo omipona sytatose.

⁷ Tuhke onekunohtōkō nae ytoytoketomo. “Jezu Kyrixtu tonuruse ahnome,” kara exiketomo. Mokaro mā onekunohtōme mā toto, Kyrixtu zehno exiketomo.

⁸ Tomeseke ehtoko oenekunohpyra xine imehnō ehtohme. Tonekunohse awahtao xine eya xine, yna erohtopōpyry ahnikapōko matose. Yrome oenekunohpyra xine imehnō ahtao, tākye exīko ynanase yna erohtamitu apoiryke yna a Ritonōpo a, emero porehme.

⁹ Jezu Kyrixtu namorepatopōpyry rumekananō mā Ritonōpo poetoryme pyra exīko. Morararo Kyrixtu namorepatopōpyry motyēkananomo. Yrome onurumekara exiketō Kumykō poetoryme mana. Imūkuru nymyry poetoryme roropa mā toto.

¹⁰ Tyorō amorepatō tooehse ahtao oya xine, Kyrixtu namorepatopōpyry kara ekarone tooehse ahtao, ynara kara ehtoko:

“Omõko ytapyĩ taka,” kara ehtoko eya. “Torëtyke pyra exiko, Ritonõpo amaro mana,” kara roropa ehtoko eya.

¹¹ Morara karyhtao oya xine isaaro matose, akorehmaneme roropa matose iiryppyry poko.

Aosekazumatopõpyry

¹² Itamurume oururukõ se ase repe. Yrome ase pape merory se hkopyra. Okynã pyra jytory se ase myaro. Oximaro kuahtao xine oturũko sytatose tãkye kuehtohkõme ipunaka.

¹³ Apaxiry roropa Ritonõpo nymenekahpyryme mana.

“Kure pãna mã repe,” ãko nase apaxiry poenomo oya oturupõko toto. Enara rokene.

3 JOÃO

João Nymerohpyry Oseruaono

3 João

Ekarotopo

Sero 3 João tymerose amorepane João a tope Kaju neneryme. Kaju eahmāko mana: “Kure mase, imehnō Jezu poetory tō takorehmase oya imehnō amorepary poko Jezu enetuputyry poko,” āko. Mame Tioterepe zupokāko manā, zae pyra exiryke: “Mokyro Jezu poetory amorepaxīpo toeramase ropa tyrypyry poko toehtohme ropa,” āko. Mame Temetyriu eahmāko roropa mana zae ehtoh poko ynororo exiryke.

Sero pape ao

Osekarotopo 1

Kaju eahmary 2-8

Tioterepe zupokary 9-10

Temetyriu eahmary 11-12

Osekazumatopo 13-15

¹ Ynymerohpyry moro oneneryme, konohno Kaju. Opyno ase ipunaka. Ywy ase João tamuxime exikety.

² Konohno, opyno jexiryke opoko oturūko ase Ritonōpo a kure rokē oehtohme akuakuruhtara oehtohme. Orēpyra oexiry waro ase, Ritonōpo omipona oexiry, sekese oexiry, enara.

³ Moino Jezu poetory tō tooehse xiaro. Tokātose omoro kure. Naeroro tākye toehse ywy: “Omī kurā omipona Kaju mā rahkene, pake aehpōpyry saaro,” tykase toto.

⁴ Toipe ywy, ypoenō Ritonōpo omipona exiry ekary etaryhtao, tākye ase. Ypoenōme sã toehse matose ynamorepatyāme oexirykōke.

Kure Kaju ekarotopōpyry

⁵ Konohno, opyno ase yronymyryme. Orēpyra erohnōko mase, Jezu poetory tō akorehmary poko. Katonōme toto ahtao kure toto rīko ro mase. “Kure Kaju yna riasene,” tykase mokaro, Jezu poetory tomo, amaroino aehtyã xiaro.

⁶ Morara tykase toto, Jezu poetory oximōmākō netaryme taro. Amaroino aytorykō ropa ahtao imepỹ pona tymōkomoke pyra toto anaropopyra exiko. Otytyko ekaroko eya xine, nae oehtoh tonō ekaroko eya xine. Morara awahtao kure mase Ritonōpo a, aomipona toto erokuruke,

⁷ Kyrixtu omiry poko imehnō amorepase toto ytoryke. Ynara exiryke, Jezu poetory tō kara tỹkyryry onekaropyra eya xine mana.

⁸ Morara exiryke sakorehmatone toto Jezu poetoryme kuexirykōke. Mokaro akorehmaryhtao kyya xine, imaro xine sã imehnō amorepāko sytatose Kyrixtu poko. Kyrixtu omiry ajohpe pyra mana.

Tioterepe, Temetyriu

⁹ Pape ymeroase inunōkara Jezu poetory tō neneryme. Mahxo Tioterepe toto esēme toexiry se nã roropa. Ynymerohpyry se hkopyra mana.

¹⁰ Jytoryhtao oya xine ourutorŷko ase ipoko. Eya tykerekemase yna itamurume, ixihpyryme ipunaka. Ajoajohpe rokē mana. Moro motye; Jezu poetry tō onynyhmapopyra mana tytapyī tao. Mame imehnomo a toto nyhmaporyhtao, inyhmapohpōkō zehno exīko mana. Toto aropory se roropa mana oximōmākō htae, Jezu poetry tō htae!

¹¹ Konohno, opyno ase. Naeroro iiryryrymākō osypoenohno, kurākō rokē ipoenohko. Kure imehnō rīnanō Ritonōpo poetryme mā toto. Yrome tyrypyry poko exiketō Ritonōpo onenetupuhpitopyra mā toto.

¹² Imehnō Temetyriu ekātōko kure, zae aexiryke. Yna a roropa mā kure, yna omiry ajohpe pyra roropa. Zuarō matose.

Aosekazumatopōpyry

¹³ Itamurume oururukō se ase repe, yrome pape merory se hkopyra ase roropa.

¹⁴ Okynā pyra jytory se ase oya xine. Moero sytase oturūko, toytose jahtao.

¹⁵ “Torētyke pyra Kaju tō tyriko,” āko ase Ritonōpo a opoko xine. “Sekese rokē tyriko toto,” āko ase opoko xine.

“Kure pāna mano?” kary se oepe tō mana oya. “Kure pāna matou?” kary se roropa ynanase amarōkomo a, yna epe tomo a emero. Enara rokene.

JUTA

Nymerohpyry sero

Judas

Ekarotopo

Sero pape tymerose Juta a Jezu enetupuhnanõ neneryme. Enaroximãko mana zae pyra amorepananõ namorepary poko. Tyrypyrykõ poko mã toto, mame imehnõ akorehmãko roropa mã toto iiryryryme toto ehtohme. Naeroro: orẽpyra ehtoko mokaro poremãkapory poko. Ritonõpo omiry kurã Jezu poko onurumekara ehtoko, zae ehtoh poko oehtohkõme. Tomeseke ehtoko oenekunohpyra xine mokaro ehtohme. Imeĩpo mokaro wãnohnõko Ritonõpo mana iiryryrykõ ehepyryme.

Sero pape ao

Osekarotopo 1-2

Amorepananõ ajohpãkomo 3-16

Enaroximatopo, tuaro ehtopo 17-23

Aotururu Ritonõpo eahmaryme 24-25

¹ Nymerohpyry moro onenerykõme. Ywy ase Juta, Jezu Kyrixtu poetry. Tiaku akorõ roropa ase.

Tymenekase matose Ritonõpo a typoenõme oehtohkõme. Kumykõme nymyry mana. Opyno xine mana ipunaka. Jezu Kyrixtu roropa oewomatorỹko mana popyra oripopyra xine imehnõ ehtohme.

² Ynara ãko ase Ritonõpo a opoko xine: “Kure rokẽ opoenõ tyriko Papa. Torẽtyke pyra tyriko toto. Imehnõ pyno tyriko roropa toto ipunaka,” ãko ase.

Zae pyra amorepatõkõ poko, ajohpãkõ poko

(2 Peturu 2.1-22)

³⁻⁴ Wekyry tomo, opyno xine ase. Apitoryme pape merory se exiase kukurãkatopõpyrykõ poko. Yrome Ritonõpo se pyra exiketõ xiaro. Omatome tooehse toto. Ritonõpo omiry kurã Jezu Kyrixtu poko tyorõmãko mã toto. “Kure kyyrypyrykõ poko ro kuahtao xine,” ãko toh mã repe. Ajohpe rokẽ mã toto morara karyhtao eya xine. Tyrypyrykõ poko toto. Jezu Kyrixtu rumekãko roropa mã toto. Toiro Jezu Kyrixtu mana Kuesẽkomo, Kypynanohnekomo. Yrome: “Yna Esẽ kara mokyro,” ãko mã toto, ise pyra toexirykõke. Pake mokaro wãnopyry poko tymerose Ritonõpo omiryryme.

⁵ Morohne waro matose repe. Yrome owenikehkaporykõ se ropa ase. Pake Izyraeu pary tõ typynanohse Ritonõpo a. Ejitu poe tarose toto eya. Morarame onenetupuhpynõ tonahkapose ropa eya.

⁶ Wenikehpyra ehtoko roropa Ritonõpo nenyoyhtyã poko. Toitoine mokaro imehxo toexirykõ se toehse. “Ritonõpo sã orẽpyra sytatose,” tykase toto ajohpe. Ritonõpo ime exiry typoenohse eya xine. Morara exiryke mokaro emãko Ritonõpo mana etuarimatoh taka. Keti ke sã tymyhse mã toto jũme xinukutumao. Tũtara mã toto apiakatoh konõto eraximatohme toto a. Tooehse ropa Jezu ahtao: “Popyra matose ya,” ãko mã eya xine. Wenikehpyra ehtoko mokaro poko, Ritonõpo ime exiry poenohnanõ poko.

⁷ Wenikehpyra ehtoko Sotoma pōkō poko, Komora pōkō poko roropa, imehnō pata pitiko pōkō poko roropa. Morohne pata pōkō popyra toehse tyrypyrykō poko xihpyry, Ritonōpo nenyohtyā iiryryymākō samo. Imehnō nohpo poko toehse toto, imehnō ryhpopākāko roropa. Naeroro Sotoma pōkō tuānohse Ritonōpo a. Etuarimāko mā toto jūme apotoimo htao, imehnō zuaro ehtohme iiryryymākō wānopyry poko Ritonōpo a. Moro poko osenetupuhtoko.

⁸ Mokaro oehsenākō oya xine pakatokō sā roropa mā toto. Tōsenehtopōpyrykō ae ro tamoreme xine tokokō poe iiryryryme exīko mā toto. Ritonōpo imehxo ehtoh eunohnōko mā toto, aomiry se pyra toexirykōke. Tuisa tō kapuaōkō poihtōko roropa mā toto.

⁹ Mokaro sā pyra Mikeu kynexine, Ritonōpo nenyokyhpyry tuisamehxo exikety. Joroko tamuru maro tōsezusezuhse toto Moeze ekepyry poko. “Onoky Moeze ekepyry zonēnōko nae? Ywy,” tykase toto. Yrome joroko tamuru onypoihtopyra Mikeu kynexine. “Xihpyryme mase,” kara tokurehse ynororo. Ynara rokē tykase: “Kuesēkō ourūko mana,” tykase.

¹⁰ Yrome mokaro Ritonōpo se pyra exiketō mā imehnō poihtōko mā toto, onenetupuhpyra toexirykōke. Tamoreme tuaro mā toto onokyro samo. Naeroro zuaro toehtohkōke osenahkāko mā toto.

¹¹ Imehnō motye etuarimakehpyra toh mana. Kāi ehtopōpyry sā toehse mā toto. Tyrypyry onykorokapopyra tokurehse ynororo. Mame azahkuru kahpyry se rokē toehse toto, tineru apoitohme tyya xine, Paraão ehtopōpyry samo. Ritonōpo omipona pyra toexirykōke, Kora ehtopōpyry samo, osenahkāko mā toto.

¹² Toiparo rokē oximōnōko mā toto amaro xine Jezu orihtopōpyry poko osenetupuhtohme. Kamisa xikuromā sā nuriame mā toto arānao xine. Eukuru poko emotyēkākāko mā toto. Etŷnōko mā toto imehnō neneryme. Yrome ehxiropyra mā toto. Osepyno rokē mā toto. Akurū sā mā toto konopo pyra ahtao. Tyryrykane a akurū aroarory sā mā toto. Toiparo rokē ytoytōko mā toto. Epery zoko sā roropa mā toto topere pyra tokurehse ahtao. Kure ehtoh poko pyra mā toto. Wewe orihsē sā roropa mā toto imity maro touhpyry samo.

¹³ Pohkane konōto sā roropa mā toto tuna konōto kuaō samo. Ātaryka arōko pohkane, isawā xikuromākomo. Moro sā mokaro rypyry osenēko. Xirikuato ytoytoketyme toehse ahtao, moro sā mā mokaro exīko. Toto esary menekāko Ritonōpo mana, mya xinukutumao, jūme toto ehtohme moero.

¹⁴ Pake mokaro poko tōturuse Enoke. Ritonōpo poe urutōme Enoke kynexine. Atāo paryme roropa Enoke kynexine. Ynara tykase ynororo: “Enetoko ke Kuesēkō oehnōko mana tynenyohtyā tuhkākō maro.

¹⁵ Sero pōkō emero apiakase oehnōko mana. Iiryryymākō wānohnōko roropa mana tōmipona pyra toto exiryke. Toto nyrytyā xihpyry epehpyryme toto wānohnōko mana. Toto omihpyry xihpyry epehpyryme roropa toto wānohnōko mana,” tykase Enoke pake Ritonōpo poe.

¹⁶ Mokaro Ritonōpo se pyra exiketō epyrypāko mā toto kokoro rokene kure toexirykō poko. Imehnō kerekeremāko kahpyry mā toto. Toto hxirōko roropa mā toto. Typenetatohkō xihpyry poko rokē mā toto. Imehnō poko epyrypāko roropa mā toto tōmipona toto ritohme.

Tuaro ehtoko, tomeseke ehtoko

¹⁷ Wekry tomo, mokaro sã pyra matose. Pake tamorepase matose Kuesêkô Jezu Kyrixtu nymenekatyamo a.

¹⁸ Ynara tykase toto oya xine Kuesêkô omi poe: “Imeïpo sero etyhpyry po imehnô oehnôko oya xine mana. Oeunohtorÿko mã toto. Typeneta-tohkô poko rokê mã toto. Atahmãkãko roropa mã toto Kyrixtu oepyry ropa poko,” tykase.

¹⁹ Mokaro Ritonôpo se pyra exiketô Jezu poetory tô oxiehno tyrïko mã toto osepeme pyra toto ehtohme. Ritonôpo Zuzenu maro pyra mã toto. Typeneta-tohkô poko rokê mã toto. Ritonôpo omipona pyra mã toto.

²⁰ Yrome, wekry tomo, Jezu tonetupuhse oya xine oesêkôme. Itamurumehxo enetupuhtoko seromaroro. Emero motye kure Jezu enetuputyry mana. Ritonôpo Zuzenu kyjamihtanohtorÿko mana. Naeroro oturutoko Ritonôpo maro ijamitunuru ke.

²¹ Penekehpyra ehtoko Ritonôpo omipona oexiry poko. Kypyno xine mana ipunaka. Kuesêkô Jezu Kyrixtu oepyry ropa eraximatoko. Kuarotorÿko mana tosaka tymaro kuehtohkôme jûme.

²² Toitoine Jezu poetory mãsa rokê enetupuhnôko mã toto. Ynara kahtoko eya xine: “Mãsa rokê pyra, yronymyryme Jezu enetupuhtoko,” kahtoko eya xine.

²³ Toto ipynanohtoko, apotoimo htaka ytopyry toto ehtohme. Apoto htaka aepukahpyry anymyry sã oya xine iiryppyrymãkô ipynanohtoko. Tomeseke roropa ehtoko toto pyno awahtao xine, oorypyrykô poko pyra oehtohkôme roropa, toto sã pyra oehtohkôme.

Kure Ritonôpo ekarôko

²⁴ Kypynanopyrykô waro Ritonôpo mana, kyyrypyrykô poko pyra kuehtohkôme. Kuarotorÿko roropa mana tosaka jûme tymaro kuehtohkôme. Kurãme kyritorÿko roropa mana, iiryppyryme pyra tâkye kuehtohkôme tymaro, Imehxo Exikety maro. Morara kure kuhse mana.

²⁵ Ynoro rokê Ritonôpome mana. Imepÿ pyra mana. Kukurãkanekôme mana Jezu Kyrixtu tonetupuhse kyya xine exiryke Kuesêkôme. Naeroro: “Emero motye kure mase,” sykatone eya. “Emero motye tuisamehxo roropa mase. Emero motye ômiry jamihme mana. Yna esême imehxo mase,” sykatone eya. “Moino ro morara mexine. Morararo mase seromaroro. Kokoro rokê morararo mase exikehpyra jûme,” sykatone eya. Enara.

APOKARIPXI Ritonõpo Nenepohpyry João a Apocalipse Ekarotopo

Apokaripxi tymerose João a Jezu poetory tõ ryhmaryhtao romano tuisary a, mokyro eahmary se pyra toto exiryke. João tapuruse kynexine ahmõta Patimo po Ritonõpo omiry ekaroryke eya Jezu poko. Mame tynmerohpyry taropose eya Jezu enetupuhnanõ neneryme 7mä pata tõ pona Azia po, Turukia nonory po. Jezu enetupuhnanõ jamihtanohpõko mana eanahtotohme, anamonohpyra toto ehtohme Jezu enetuputyry poko tyryrhmasse toto ahtao ro.

Moro tynmerohpyry ao Ritonõpo nenepohpyry tõ ekarõko mana. Morohne eneryke ynara enetupuhnõko sytatose: joroko tamuru jami-tunuru enahnõko mana, typoremãkasẽme exiõko mana ipoetory tõ maro. Yrome Ritonõpo orẽpyra mana Jezu Kyrixtu maro. Emero anamonoh-pyra exiketõ Jezu enetuputyry poko jũme isene exiõko Ritonõpo maro kapu ao, Ritonõpo nyrihpyry kasenato ao.

Sero pape ao

Osekarotopo 1.1-8

Jezu Kyrixtu osenepotopo 1.9-20

Aomiry typoetory tomo a 2.1–3.22

Enepotoh pape apuhtoh 7me 4.1–8.5

Rueimo 7me 8.6–11.19

Nohpo te, zakareimo 12.1-18

Asakoro onokyroimo 13.1-18

Imehnõ enepotoh tonomo 14.1-20

7me kasana 15.1–16.21

Papironia, nohpo 17.1–19.4

Imehnõ enepotoh tonomo 19.5–20.15

Kapu kasenato, nono kasenato, Jerusarẽ 21.1–22.5

Jezu oepyry ropa poko 22.6-21

¹ Moro João nymerohpyry, Jezu Kyrixtu nenepotyã poko. Ritonõpo nekarotyã morohne typoetory tõ amorepatohme, imeiõpo ehtoh poko, zuaro toto ehtohme. Mame Kyrixtu a morohne poko typoetory tõ João a, tutuarõtanohpose tynenyokhyhpyry a.

² Mame João a tynenehpyry tokarose emero porehme. Morohne tymerose sero poko, Ritonõpo nekarohpyry, Jezu Kyrixtu namorepatopõpyry, enara.

³ Tãkye exiõko matose sero pape sekeremaneme awahtao xine. Tãkye ro-ropa exiõko matose sẽ omi etaneme awahtao xine, otato roropa awahtao xine. Ritonõpo poe sero tymerose. Okyna hkopyra serohne exiõko mana emero. Ekurehpyra mana.

“Kure pãna matou?”

⁴ Ynymerohpyry moro onenerykõme, Jezu poetory tõme matose, 7me pata põkõme matose Azia rãnao. Ywy ase João.

Oturũko ase Ritonõpo a opoko xine. Ritonõpome mana, moino ro kynexine, jumãme exikehpyra roropa mana. Ynara ãko ase eya opoko

xine: “Kure rokē opoetory tō tyriko Papa. Torētyke pyra tyriko toto,” āko ase. Ritonōpo Zuzenu a kure oriporykō se ase roropa, Ritonōpo apō ēpataka exikety a, torētyke pyra oehthokōme.

⁵ Jezu Kyrixtu a roropa kure oriporykō se ase. Kutuarōtanohnekōme mana, zae aomiry exiryke. Aēsemamyhpyry ropa ynororo osemazuhme toorihxīpo. Imēīpo kuēsemākapotorŷko ropa mana tōsemātopōpyry ropa saaro. Tuisa tō esēme mā ynororo.

Kypyno xine roropa mana. Toorikyry ke tymyhpokase ropa sytatose eya, kyyrypyrykō poko pyra kuehtohkōme,

⁶ Ritonōpo maro oturuketōme kuehtohkōme Jū maro oturuketōme, ipoetoryme roropa kuehtohkōme. “Kure Jezu Kyrixtu mana tuisamehxo. Jamihmehxo roropa mana jūme,” sykatone ipoko, enara.

⁷ Enetoko ke! Oehnōko ropa mana akuru htoko. Emero mā mokyro enēko, tuohpōkō roropa. Mame sero nono pōkō emero xitāko mā toto mokyro eneryke tyya xine. Morara ahtao ro, osehko ropa Jezu, enara.

⁸ “Ywy ase Ame, Zme roropa. Apitorymāme, etyhpyrymāme, enara,” āko Kuesēkō Ritonōpo mana. Emero tyriry waro exiketyme ynororo. “Ywy ase seromaroro. Pake exiase. Jūme exikehpyra ase roropa,” āko mana.

Kyrixtu enetopōpyry

⁹ Ywy ase João, oruikomo. Jezu maro etuarimāko ase. Oetuarimarykō sã ase etuarimāko roropa. Ipoetoryme sytatose, eanahtōko roropa sytatose. Ahmōta pona tonehse ywy ahno a Patimo pona, Ritonōpo omiry ekaroryke ya imehnō netaryme. Zae ehtoh Jezu namorepahpyry roropa ekaroryke ya tonehse ywy xiaro, āpuruhpyry taka samo.

¹⁰ Nomīko ae Ritonōpo poko exiase. Mame Zuzenu tooehse ya. Tuaro pyra jahtao omi totase ya, ŷkae opore exikety, rue etone samo.

¹¹ Ynara nase:

— Pape imeroko onenery tō poko. Mame onymerohpyry aropoko ypoetory tomo a oximōmākomo a 7me pata tō pona, toto neneryme, Epezu pona, Eximina pona, Perekamu pona, Tiatira pona, Sarati pona, Pirateupia pona, Raotīsea pona, enara.

¹² Mame ŷkakoxi toeramase jahtao juruhpō enese nāparina tō rokē enease, setime. Apō po nexiase kehko.

¹³ Moro rānao orutua nexiase tupoke. Xikihme nexiase. Zupō mosa nexiase. Ipuuru pona toehse. Ipuropuru zomye zamareary panō nexiase, uuru risemy.

¹⁴ Zūsety karimutume nexiase, mauru samo, akurū sã roropa karimutume. Enuru zemime nexiase apoto samo.

¹⁵ Ipuuru zemime roropa nexiase metau iahkahpyry samo. Metau ikorokahpyry seneneme nexiase. Aomiry sōkane konōto sã nexiase.

¹⁶ Mame emahpo xirikuato nexiase setime, apotunuru wino. Ītao ratoimo nexiase, osetato taere exikety. Ēmyty xixi sã nexiase saereme, tãxiahtao exikety samo.

¹⁷ Mokyro tonese ya ahtao, nono pona epukase imyhtokoxi, ahno ekepyry samo. Mame tapose ywy eya tomary ke apotunuru wino. Ynara nase ya:

— Oserehpyra exiko. Ywy ase Osemazuhme aexihpyry, Etyhpyryme aexihpyry, enara.

¹⁸ Orihpÿme exiketyme ase. Jorikyase repe. Yrome eneko ke, orihpÿme ase jÿme. Orihtoh esÿme ase, aorihtyã esÿme roropa.

¹⁹ Naeroro pape imeroko onenery tÿ poko, seromaroro ehtoh poko te, imeÿpo ehtoh poko, enara.

²⁰ Zuario pyra mase repe. Otuarÿtanohpÿoko ase sÿ xirikuato poko jemah po setimãkomo, mÿ nãparina apÿ poko roropa uuru risemy, setimãkomo. Sero xirikuato tÿ ypoetory tÿ ewomananÿme mã toto. Nãparina apÿ moro setimãkÿ ypoetory tÿ oximÿmãkÿ enetupuhtoh moro.

2

Jezu omihpyry Epezu pÿkÿ neneryme

¹ – Naeroro pape imeroko ynenyokhyppyry neneryme, Epezu pÿkÿ amorepane neneryme. Ynara imeroko: “Ynara kary se xirikuato apoine, setimãkÿ apoine, tomary ke tapotunuru wino. Nãparina apÿ rãnakuroko ytoytdÿko roropa ynororo.

² Onyrihpyrykÿ waro ase, ÿme oerohpÿpyrykÿ roropa. Penekehpyra oehpÿpyrykÿ waro roropa ase. Iiryppymãkÿ rypyry se pyra oexirykÿ waro roropa ase. Ynara kananÿ mã: ‘Ywy roropa Ritonÿpo nymenekahpyry ase imehnÿ amorepaneme,’ kananÿ zae ehtoh tukuhse oya xine. Ajohpe toto ehtoh waro toehse matose Ritonÿpo nymenekatyãme pyra toto exiryke.

³ Penekehpyra matose. Metuarimatose ypoetoryme oexirykÿke, poremãpyra roropa matose.

⁴ Yrome toiro ohxirorykÿ se ase, ypyno hkopyra matose osemazuhme ypyno oehpÿpyrykÿ sã pyra matose toehse.

⁵ Wenikehpyra ehtoko ypyno oehpÿpyrykÿ poko. Oorypyrykÿ irumekatoko ropa, osemazuhme ypoko oehpÿpyrykÿ sã oehtohkÿme ropa. Oorypyrykÿ onurumekara ro awahtao xine, oehnÿko ropa ase oya xine, okyryrykÿ syryhmase tosae, nãparina apony.

⁶ Yrome toiro oehtohkÿ poko ose xine ro ase, nikoraita poetry tÿ se pyra matose ipunaka, ysamo.

⁷ Typanare awahtao xine, Zuzenu nekarohpyry ypoetory tÿ netaryme, moro etatoko. Otato ehtoko. Poremãpyra awahtao xine orihpÿme oritorÿko ase. Ritonÿpo esao epery zoko nae. Moro epery enahnanÿ mã orihpÿme exiko. Moro epery ekarÿko ase oya xine, enara.”

Jezu omihpyry Eximina pÿkÿ neneryme

⁸ – Imepÿ pape imeroko ynenyokhyppyry neneryme, Eximina pÿkÿ amorepane neneryme. Ynara kaxiko eya: “Ywy ase osemazuhme aexihpyry, etyppyryme aexihpyry, enara. Aorikyhyppyryme ro ase. Tÿsemãse ropa ase. Ynara kary se ase oya xine,

⁹ oetuarimarykÿ waro ase. Tymÿkomoke pyra oexirykÿ waro ase. Yrome tymÿkomoke nymyry matose. Okerekeremarykÿ waro ase juteuimo tomo a. ‘Juteume ase,’ ãko toh mã repe. Yrome juteu kara mokaro. Joroko tamuru poetryme rokÿ toh mana.

¹⁰ Oserehpyra ehtoko oetuarimarykÿ poko. Imeÿpo etuarimãko matose otarame. Etatoko ke, ãpuruhpyry taka oẽmapotorÿko joroko tamuru mana okuhtohkÿme. Etuarimãko matose 10 me ãmepyyry rokene. Poremãpyra ehtoko jenetuputyry poko oya xine, oorihpÿpyry ponãmero. Mame orihpÿme oritorÿko ase. Tururume ytoketÿ tururume ytÿko orẽpyrahxo toehtohkÿ enepotohme. Orẽpyrahxo exikety parimã apoiko mana orẽpyra

toehtamitume. Moro sã orihpÿme oehtohkõ apoïko matose poremäpyra awahtao xine jenetuputyry poko.

¹¹ Typanare awahtao xine otato ehtoko. Juzenu nekarohpyry ypoetory tomo a etatoko aomipona oehtohkõme.”

Jezu omihpyry Perekamu põkõ neneryme

¹² – Imepÿ pape imeroko ropa ynenyokyhpyry neneryme, ypoetory tõ Perekamu põkõ amorepane neneryme. Ynara kaxiko eya: “Tyratoke tÿtao exikety omiry sero. Osetato taere tyratoke omiry sero.

¹³ Oesary waro ase, joroko tamuru apõ pÿto oesary mana. Zae mase ya. Jenetupuhtopÿpyry oya onurumekara mexiase, ypoetory kurã Ätipa totapase ahtao ro. Moroto joroko tamuru esao totapase ynororo.

¹⁴ Yrome ohxirory se ase, tuhke pyra. Paraão namorepahpyry omipona exiketõ moroto amaro mã toto. Paraão mokyro Parake amorepahpõ iirypyryme Izyraeu tõ riry poko. Ahno naxikatyã Ritonõpo myakãme tyripose eya. Mame mokaro ëpataka tonahsë tyriase eya xine, ‘Kure mase,’ katohme tyya xine ipoko. Moro tonahsë ke Izyraeu tõ tautuhmapose eya iirypyryme toto ritohme Ritonõpo a. Nohpo tõ poko Izyraeu tõ tyripose roropa eya.

¹⁵ Morararo imehnõ amaro mã toto, nikoraita tõ namorepahpyry omipona exiketomo.

¹⁶ Naeroro oorypyrykõ irumekatoko. Oorypyrykõ onurumekara awahtao xine, okyna hkopyra oehnõko ase oya xine etonase mokaro maro, ratoimo ke ÿtae tÿtakety ke.

¹⁷ Typanare awahtao xine Juzenu nekarory ypoetory tomo a omipona ehtoko. Tyrypyrykõ poremäkaponanomo a tonahsë ekarõko ase. Tokare pyra moro ekarõko ase oya xine, pake ynekarohpyry sã kapu ae, Izyraeu tõ napyryme. Topu karimutumã ekarõko ase roropa oya xine, tymerose oesetykõ esehpasenã ke. Imehnõ oesetykõ waro pyra mã toto. Esë rokë tosety waro exïko mana.”

Jezu omihpyry Tiatira põkõ neneryme

¹⁸ – Imepÿ pape ropa imeroko ynenyokyhpyry neneryme, ypoetory tõ Tiatira põkõ amorepane neneryme. Ynara imeroko ineneryme:

“Ynara ãko Ritonõpo mÿkuru oya xine, mokyro zemime tonure apoto samo, tupuhke roropa metau samo ikorokahpyry sã roropa ipupuru:

¹⁹ Onyrihpyrykõ waro ase, imehnõ pyno oehtohkõ waro roropa ase, ÿme oehtohkõ imehnõ akorehmary poko. Penekehpyra roropa matose. Onyrihpyrykõ osemazuhme motye kuhse tyrïko matose seromaroro.

²⁰ Yrome toiro ohxirotorÿko ase, mokyro nohpo xihpyry anaropopyra matose owinoino xine. Mokyro esety Jezapeu. ‘Ritonõpo poe ase urutõme,’ ãko kahpyry ynororo. Ypoetory amorepãko kahpyry mana. Toto enekunohnõko imehnõ nohpo tõ poko toto ehtohme, ahno naxikatyã Ritonõpo myakã napyry poko roropa toto ehtohme.

²¹ Iirypyry rumekatoth toraximase ya repe. Yrome imehnõ poko toehtoh rumekary se hkopyra mana.

²² Naeroro otuato taponä mokyro emãko ase. Moroto etuarimãko itamurume mokyro mana ipoko aehtyã maro. Seromaroro mokyro rïko ase mokaro maro tyrypyrykõ onurumekara toto ahtao.

23 Ipoenō etapāko roropa ase, ypoetory tō emero zuaro ehtohme, imehnō osenetupuhtoh waro jehtoh waro toto ehtohme, imehnō peneta-toh waro jehtoh waro roropa toto ehtohme. Oepehmatorŷko ase emero porehme onyrihpyrykō epehpyryme.

24 “Yrome amarokomo imehnō Tiatira pōkō roropa mokyro namorepahpyry xihpyry omipona pyra matose. Joroko tamuru namorepatoh poko atamorepara mexiatose. Ynara āko ase oya xine, tyorō onyrippyra ase oya xine.

25 Naeroro anamorepahpyrykō onurumekara ehtoko. Yronomyryme ipoko ehtoko joepyry ropa ponāmero.

26-28 “Orēpyra awahtao xine, jomipona ipunaka awahtao xine sero etyhpyry pona, tuisame oritorŷko ase tuisame jehtoh sã Papa poe. Ahno esēme oritorŷko ase. Kurimene sã jamihme oritorŷko ase orino apuhsē sã rokē imehnō ehtohme oya xine jamihme pyra, ōmipona xine toto ehtohme. Mame xirikuato ekarōko ase oya xine, Maparukawa ekarōko.

29 “Otato awahtao xine Juzenu omipona ehtoko aotururuhtao ypoet-ory tomo a.”

3

Jezu omihpyry Sarati pōkō neneryme

1 – Mame imepŷ pape imeroko nyenyokyhpyry neneryme, ypoetory tō Sarati pōkō amorepane neneryme. Ynara kaxiko eya:

“Ywy ase Tuzenuke exikety, Ritonōpo Zuzenu ke, 7mākō ke. Jemah po xirikuato nae setime. Etatoko pahne onyripyrykō waro ase: ‘Jezu poenōme mā toto,’ āko imehnō mā opoko xine repe. Yrome toorihse sã matose ya jomipona nymyry pyra oexirykōke. Oturupyra matose ya, jezuhpyra roropa matose.

2 Morara oehtohkō popyry ya mana. Ynyrohmanohpotopōpyry poko oya xine erohnōko matose mōpāme rokene. Naeroro ajamihtatoko orēpyrahxo oehtohkōme jūme rokē oorikyrykōino. Ynara enetupuhnōko ase, onyripyrykō poko awahtao xine Ritonōpo omipona nymyry pyra matose. Zae pyra matose Ritonōpo a.

3 Naeroro āmorepatopōpyrykō poko wenikehpyra ehtoko. Onetahpyrykō poko roropa wenikehpyra ehtoko. Aomipona ehtoko oorypyrykō irumekatoko ropa. Pakara awahtao xine omatome oehnōko ase oya xine. Mame joepyry ropa waro pyra matose exīko.

4 Amaro xine nae tuhke pyra, tupoke sã ikurikasenā ke, Sarati pōkō roropa. Ymaro ytoytōko mā toto tupoke karimutumā ke, kurāme exiryke.

5 Oorypyrykō poremākaponeme awahtao xine karimutumā ke oupohtotorŷko Ritonōpo mana. Oesetykō onymikara roropa typapē poe, orihpŷme exiketō esetykō poe. ‘Ypoetoryme moxiamo,’ āko ase jarao opoko xine, Ritonōpo ēpataka, inenyohtyā netaryme roropa.

6 “Otato awahtao xine, Juzenu omipona ehtoko otururuhtao ypoetory tomo a.”

Jezu omihpyry Pirateupia pōkō neneryme

7 – Jomiry imeroko nyenyokyhpyry neneryme, ypoetory tō Pirateupia pōkō amorepane neneryme. Ynara kaxiko eya:

“Ynymerohpyry moro oneneryme. Ywy ase kurāme. Ajohpe pyra ase ipunaka. Tysorotoke ase, Tawī kyryrŷpyry ke. Osa totapuruhmakase

ahtao ya moro anapurupyra imehnō mana. Tapuruse ya ahtao anapuruhmakara imehnō mana.

⁸ Onyriyrkō waro ase. Ajamitunurukō pitiko rokē repe. Ynamorepatyā omipona matose. Jurumekara matose. Omōtohtotapuruhmakase ya omōtohkōme. Moro anapurupyra imehnō mana.

⁹ Etatoko pahne, mokaro, joroko tamuru poetory ajohpe mā toto. 'Juteume ynanase,' āko toh mā repe. Yrome juteutōkara mokaro. Mokaro enehpōko ase oēpataka xine. Tosekumurukō pona porohnōko mā toto, 'Kure mase,' katohme oya xine. Opyno xine jehtoh enetupuhnōko mā toto emero.

¹⁰ Jomihpyry poko: 'Penekehpyra ehtoko,' katopōpyry omipona oexirykōke oewomatorŷko ase, sero pōkō etuarimatohtohse ahtao. Zae toto ehtoh kuhtohme sero pōkō emero etuarimāko mā toto.

¹¹ Okynā pyra oehnōko ropa ase. Tomeseke ehtoko ynekarohpyry poko oya xine, oepehpyrykō onematonanohpyra imehnō ehtohme porempāpyra oehtamitukō onematonanohpyra toto ehtohme.

¹² Poremāpyra awahtao xine oesarykō ekarōko ase oya xine Ritonōpo tapyī tao, jūme Ritonōpo maro oehtohkōme. Opokona xine Ritonōpo esety merōko ase, Ritonōpo esary esety roropa. Jerusarē tyrisenā moro, kapu ae ayhtohpyry Ritonōpo poe. Jesety esehpasenā roropa imerōko ase opokona xine.

¹³ "Otato awahtao xine Juzenu omipona ehtoko aotururuhtao ypoetory tō netaryme."

Jezu omihpyry Raotisea pōkō neneryme

¹⁴ – Jomiry imeroko ynenyokyhpyry neneryme, ypoetory tō amorepane neneryme, Raotisea pōkō amorepane neneryme. Ynara kaxiko eya:

"Jomiry moro onenerykōme. Ywy ase Ritonōpo mūkuru. Otuarōtanohnekōme ase, zae exiketyme ase. Ritonōpo nyriyā emero tyrihpōme ase.

¹⁵ Onyrihpyrykō waro ase. Ritonōpo poetoryme osekarōko matose repe, yrome ysā pyra matose. Naeroro eukuru iparumā sā matose ya, yzamaro pyra matose. Kuenimā sā awahtao xine, ypoetoryme osekaropyra awahtao xine kurehxo ya exiry repe jomipona pyra oexirykōke. Axitunety sā awahtao xine jomipona nymyry awahtao xine roropa kurehxo oexirykō ya mā repe.

¹⁶ Yrome iparume sā rokē oexirykōke yzamaro pyra matose. Naeroro orumekatorŷko ropa ase.

¹⁷ Ynara āko matose: 'Tytineruke ase, tymōkomoke roropa. Emero nae ase,' āko matose repe. Yrome ya tymōkomoke pyra matose. Etuarimāko matose, tytineruke pyra roropa matose, tupoke pyra roropa. Tonure pyra roropa matose.

¹⁸ Naeroro etatoko pahne, josenetupuhtoh poko openetatoko. Zae jehtoh poko openetatoko roropa. Ynara exiryke josenetupuhtoh uuru kurā sā mana. Zae jehtoh roropa uuru sā mana kurano. Morara awahtao xine tymōkomokā sā exīko matose kure ōsenetupuhtohkō tohse exiryke, zae oexirykōke roropa. Tupoke karimutumā ke sā exīko roropa matose ihximyry josenetupuhtoh apoiryhtao oya xine, zae jehtoh apoiryhtao roropa oya xine. Enuru epinopyhpyry sā exīko roropa matose, tonurākara sā pyra josenetupuhtoh apoiryhtao oya xine, zae jehtoh apoiryhtao roropa oya xine.

¹⁹ Imehnō pyno jahtao, toto zurūko ase. Zae pyra toto ahtao toto tuarimapōko roropa ase kure toto ehtohme. Naeroro yronymyryme oorypyrykō irumekatoko.

²⁰ Etatoko pahne, tahtah āko ase jemary ke jomomyry se jexiryke okurohtaka xine. Jomiry etaryhtao oya xine, etapuruhmakaryhtao roropa oya xine omōnōko ase okurohtaka xine. Amaro xine otuhnōko ase. Ūmaro roropa otuhnōko matose.

²¹ Oorypyrykō poremākaponeme awahtao xine tuisame oritorỹko ase, japō pona oporohkapōko ase. Morararo joroko tamuru typoremākapose ya exiryke tuisame toehse ywy Papa maro. Imaro porohnōko ase apō pona.

²² “Otato awahtao xine Juzenu omipona ehtoko oururukohtao ypoetory tō netaryme, enara.”

4

Ritonōpo enery poko kapu ao

¹ Morarame ywy João osenuhmane ropa kakoxi. Mame omōtohan panō enease totapuruhmakase, kapu aka omōtohan. Mame omi totase ropa ya, rue panō ynetahtapyry osemazuhme ro. Ynara tykase:

— Osehko xiaro kakoxi. Imēipo ehtoh enepōko ase oya, tykase.

² Mame Ritonōpo Zuzenu japoiasse. Mame osenuhmase ropa. Kapu ao tuisa apō moroto nexiasse. Moro po imepỹ nexiasse typorohse.

³ Ĕmyty zemime sã nexiasse topu zemimã samo jasape samo, saratio maro. Tuisa apō zomye okohkuri nexiasse sewemã samo ezemerauta samo.

⁴ Moro tuisa apō zomye imehnō apō nexiasse 24mākomo, typarihmã sã nexiasse tuisa apō zomye. Moro po Ritonōpo poetory tō tamuximākō typorohse nexiasse, 24me. Upo karimutumã tamuruse toto a. Typarimāke roropa toh nexiasse uuru risē ke zupuhpyrykō rehpo.

⁵ Mame tuisa apō wino nenenehāko nexiasse, panaikato, konomeru konōto sã roropa, enara. Aritu panō setimākō zahnōko nexiasse tuisa apō ĕpataka. Ritonōpo Zuzenu setime exiketō enetupuhtoh nexiasse.

⁶ Moroto tuisa apō etonie ikuhpo konōto panō nexiasse, kutehi akusasamã panono. Akusasame kuhse nexiasse.

Tuisa apō myhto isene exiketō nexiasse asakoropane. Tonure tuhke toh nexiasse, ĕmytykō poko, ĩparykō poko, enara.

⁷ Toiro isene exikety kaikuxi tamuru panō nexiasse, reão panono. Zakorō pui orutua panō nexiasse. Imepỹ ahno ĕmyty panō nexiasse. Imepỹ piano panō nexiasse pohpoh āko.

⁸ 6me taporihke toh nexiasse. Tonure tuhke toh nexiasse aporirykō poko, zopino, epoe roropa, enara. Eremiakehpyra toh nexiasse saereme, koko, enara. Ynara nase toto:

“Kurano, kurano, kurano,

Kuesēkō Ritonōpo,

Imehxo Exiketyme mana.

Pake exikety ynororo.

Seromaroro nae ro mana.

Myarotokoro ynororo jumanatome,”

nãse toto.

⁹ Mame mokaro isene exiketō eremiaryhtao Ritonōpo imehxo ehtoh poko, tuisamehxo aexiry poko, kure aexiry poko, jumãme aexiry poko

¹⁰ mokaro roropa tamuxime exiketō 24mākō nono pona typorohse toto Ritonōpo ēpataka. Tapō po typorohse exikety netaryme: “Kure mase. Jūme orihpŷme mase,” tykase toto. Mame typarimākō emāko toh nexiase tuisa konōto apō myhtokoxi. Ynara āko toh nexiase:

¹¹ “Yna esē mase Ritonōpo.

Emero rihpōme mase.

Ritonōpo imehxo mase,

āko ynanase oya emero porehme.

Yna tuisary kurā mase.

Yna esēme roropa mase imehxo.

Senohne emero tyrise oya okyryryme.

Tyriŷ se oexiryke emero toehse mana.

Isene exiketō roropa toehse,”

āko toto.

5

Pape moro, amemyhpyry

¹ Mame pape enease amemyhpyry tuisa apō po iporotyhpyry emahpo, apotunuru wino. Moro pape tymerose ipokō zao, jarao emero porehme. Tapuhse roropa moro pape nexiase 7me apuhtoh ke.

² Mame Ritonōpo nenyokyhpyry enease, jamihme exikety. Opopore roropa aomiry nexiase. Ynara nase:

– Onoky nae imehxo exikety, kure nymyry exikety, sē pape etapuruhmakary waro exikety isekerematohme? tykase.

³ Yrome arypyra nexiase. Pape etapuruhmakary waro exikety pyra nexiase kapu ao, sero nono po roropa, aorihtyā zuzenu esao roropa pape enetohme etapuruhmakary waro exikety pyra ipunaka.

⁴ Naeroro tyxitase ywy itamurume kurākō pyra exiryke. Pape etapuruhmakary waro exikety pyra, pape enetohme.

⁵ Mame juruase tamuxime exikety toiro. Ynara nase:

– Xitara exiko. Eneko ke! Mokyro orēpyra exikety reāo sā exikety, Juta paryme ynororo tuisa Tawi paryme roropa. Imehnō typoremākapose eya. Pape apuru tō 7mākō etapuruhmakary waro mā ynororo, nase ya.

⁶ Mame kaneru mūkuru sā enease, xikihme, tuisa apō po, irānao. Zomye isene exiketō asakoropane exiketō nexiase tamuximehxo exiketō maro. Mokyro kaneru mūkuru sā etapahpyryme sā enease. Tyretyke nexiase setime, tonure setime roropa. Ritonōpo Zuzenu enetupuhtoh mokaro nexiase. Ritonōpo Zuzenu emero pata tō punero.

⁷ Mame pape apoise kaneru mūkuru nytoase tapō po iporotyhpyry emary poe.

⁸ Moro pape apoiry eneryke tyya xine mokaro asakoropane isene exiketō tosekumurukō po typorohse toto nono pona kaneru mūkuru ēpataka, tamuximākō maro. Toare exikety nae toh nexiase etotohme, kasana panō roropa nae toh nexiase, uuru risemy, pehme ixtaratu ke. Ritonōpo poetory tō otururu moro ixtaratume mana.

⁹ Mame tyrisenā eremiatoh tukuhse toto a. Ynara nase toto:

“Kurāme oexiryke moro pape apoiry waro mase.

Etapuruhmakary waro roropa mase

toxixihmase oexiryke.

Oorihtopōpyryke yna mepekatyase

Ritonōpo poetoryme yna ehtohme.

Emero ituakyry maro mepekahne emero omiry poe, emero ahno maro, emero patā tamuru poe.

¹⁰ Opoetoryme yna tyrise oya,

Ritonōpo maro oturuketōme yna ehtohme.

Tuisame yna rīko roropa mase imehnō esēme yna ehtohme imeīpo sero nono po,”

nase toto.

¹¹ Mame enease ropa, Ritonōpo nenyohyā omiry etase roropa. Tuhke toh nexiase, miujāomākō maro miujāomākomo. Xikihme toh nexiase, tuisa apō zomye, mokaro asakoropane isene exiketō zomye, tamuximākō zomye roropa.

¹² Toremiase toto oximōme. Ynara nase toto:

“Kaneru mūkuru etapahpyry kure mana.

Tuisamehxo mana, tymōkomoke roropa.

Zuaro mana. Jamihme kuhse roropa mana.

Kure rokē oriry se ynanase porehme.

Ritonōpo imehxo mase. Kure mase,”

nase toto.

¹³ Morarame kapuaōkō omiry etase emero porehme, nono pōkō omiry maro, aorihyā ekepyry omiry maro, tuna konōto kuaōkō omiry maro. Emero Ritonōpo nyriyā omiry etase. Eremiāko toh nexiase. Ynara nase toto tapō po iporotyhyry a, kaneru mūkuru a roropa:

“Kure mase, tuisamehxo.

Ritonōpo imehxo mase, orēpyrahxo mase.

Jūme orihpyme mase,”

nase toto.

¹⁴ — Aō, tykase mokaro asakoropane isene exiketomo. Mame tamuxime exiketō roropa 24mākō typorohse toto tōmytykō po nono pokoxi: “Kure mase, Ritonōpo,” katohme.

6

Pape apuhtopōpyry 1mano

¹ Morarame kaneru mūkuru enease. Pape apuhtopōpyry etapuruhmakase ynororo, apitorymano. Mame isene exikety omiry etase toiro, asakoropane aehtoō omiry. Konomeru sā aomiry nexiase. Ynara nase ya:

— Osehko xiaro, nase.

² Mame osenuhmase. Moroto kawaru enease karimutumano. Epo ytokety typyreke nexiase. Eya parimā roropa tokarose uuru risemy orēpyrahxo exiketyme aexiryke. Mame toytose ynororo kawaru po, imehnō poremākapose.

Pape apuhtopōpyry 2mano

³ Morarame pape apuhtopōpyry akorō etapuruhmakase kaneru mūkuru. Mame isene exikety akorō ynara nase ya:

— Osehko xiaro, nase ya.

⁴ Imepy kawaru nutūtase, kamiraramano. Mame mokyro kawaru po ytokety tyjamihtanohpose, oxiehno sero pōkō ritohme, etonatohme, osenahkatohme, enara. Mame tapema konōto tokarose eya.

Pape apuhtopōpyry 3mano

⁵ Morarame pape apuhtopōpyry oseruaono etapuruhmakane kaneru mūkuru. Mame isene exikety oseruaono tōturuse, ynara nase ya:

– Osehko xiaro osenuhmase, nase. Mame enease, moroto kawaru nexiase, xinukutumano. Mokyro po ytokety omoxinety kuhtoh nae nexiase emahpo.

⁶Mame omi etase ropa. Mokaro asakoropane isene exiketõ wino moro omi totase ya. Ynara nase:

– Tiriiku toiro kirume ahtao, epehpyry toiro ãmepýry erohtamitume mana. Oxinase epehpyry oseruao riturume ahtao, toiro ãmepýry erohtamitume mana. Yrome oriu epehpyry onytyromara mana, uwa eukuru epehpyry roropa onytyromara mana.

Pape apuhtopõpyry 4mano

⁷Morarama pape apuhtopõpyry asakoropane exikety etapuruhmakane kaneru mükuru. Mame isene exiketõ asakoropane exiketõ omiry etane etyhyrymä omiry:

– Osehko xiaro, kynako ya.

⁸Mame osenuhmane. Moroto kawaru kynexine, kapaumano. Mokyro po ytokety nexiase esety Orihtopo. Mokyro tokahmase imepyny a, esety Aorihtyã esary. Mame taropose toto sero põkõ etapatohme emero pyra. Asakoropane ahtao toiro totapasẽme toehse eya xine, totonarykõ ke te, tõmirykõ ke, tyrohsẽ ke te, esekatohtonõ ke, enara.

Pape apuhtopõpyry 5mano

⁹Morarama pape apuhtopõpyry omame exikety totapuruhmakase kaneru mükuru a. Mame osenuhmase moroto okyno zahkatoh zopikoxi. Ritonõpo poetory ekepyã zuzenu enease. Ritonõpo omiry poko imehnõ amoreparyke tyya xine totapase toht emero, Ritonõpo omipona toht exiryke roropa imehnõ tuarõtanohpory poko tyya xine.

¹⁰Opore ynara nase toto:

– Yna esẽme mase. Orẽpyrahxo exiketyme mase. Kure mase ipunaka. Zae roropa mase. Otãto ise ro nono põkõ apiakatohme oya nae toto wãnohtohme, yna mÿpotohme oya? nase toto.

¹¹Mokaro zupõme karimutumã tokarose eya xine. Ynara tykase tozuhse toto:

– Apoaporo, eraximatoko aporo ãkorõkõ oehtãne. Asã xine imehnõ Jezu poetory tõ etapãko roropa mã toto asã xine ro, tykase.

Pape apuhtopõpyry 6mano

¹²Mame pape apuhtopõpyry 6mã totapuruhmakase kaneru mükuru a. Nono kywyh kywyh tykase itamurume. Xixi tyarumãse roropa, kamisa xinukutumã samo topuxiximã samo. Nuno kamirarama toehse, munu samo.

¹³Xirikuato tõ tohpahse kapu poe nono pona, itu epery ohpapyry samo jamihme tyryrykane ahtao.

¹⁴Mame osenepýra toehse kapu, pape amemyry samo. Ypy tõ tysyryhmase esae xine, ahmõta tõ roropa esae xine tysyryhmase.

¹⁵Mame sero põkõ tuisary tõ toepase toto otonẽtohme, pata tõ esẽ tõ roropa, soutatu tõ esã roropa, tymõkomoke exiketomo, orẽpyra exiketomo, emero porehme toepase toto, tosẽke exiketomo, tosẽke pyra exiketõ roropa. Tõtonẽtohkõme toepase toto eutary aka, topu zopikoxi roropa ypy tõ po.

¹⁶Kui tykase toto. Tykohtase toto ypy tõ netaryme topu tõ netaryme roropa:

— Epukako yna pona yna zonētohme, yna onenepyra Ritonōpo ehtohme, tapō pona iporotyhyry yna onenepyra aehtohme, yna zehno pyra kaneru mūkuru ehtohme roropa.

¹⁷ Yna zehno toto ehtoh toehse exiryke poremānōko rokē ynanase, āko toh kynexine.

7

144.000me Izyraeu tō poko

¹ Morarame Ritonōpo nenyohyā enease, asakoropane. Sero nono etyhyry po toh nexiase xikihme, asakoropane etyhyry po. Tyryrykane asakoropane tapoise eya xine, tyryry kara ehtohme nono poro, tuna poro, itu poro, enara.

² Morarame Ritonōpo nenyokhyry imepŷ enease. Xixi tūtatoh wino oehkety. Ritonōpo kyryry ke tomahpōke nexiase, Ritonōpo esety mero-topo. Opore tykohtase mokyro takorō tō netaryme, asakoropane exiketō netaryme. Nono ryhmananō mokaro Ritonōpo poe, tuna konōto ryhmananō roropa.

³ Ynara nase ynororo mokaro netaryme:

— Nono onyryhmara ehtoko aporo, tuna konōto roropa. Kuesēkō Ritonōpo esety ynanymeroxi aporo ipoetory tō pery pokona sē ke imerotoh ke, nase ynororo.

⁴ Mame mokaro tuhke exiry tokarose ya, Ritonōpo esety ke ēmyty poko inymerotyā tuhke exiry 144.000me toh nexiase.

⁵ 12.000me toh nexiase Juta pakōme, Ritonōpo esety ke imerotyamo. 12.000me roropa Rupē pakōme, 12.000me Kate pakōme,

⁶ 12.000me Asea pakōme, 12.000me Napatari pakōme, 12.000me Manase pakōme,

⁷ 12.000me Ximeão pakōme, 12.000me Rewi pakōme, 12.000me Isakaa pakōme,

⁸ 12.000me Zepurō pakōme, 12.000me Joze pakōme, 12.000me Pějāmī pakōme, enara.

Tuhkākō poko roropa

⁹ Morarame osenuhmase ropa. Moroto tuhkākō nexiase. Ikuhpŷme toh nexiase. Emero pata tamuru poe aehtyā nexiase, emero ituakyry tō maro, emero ahno maro, emero omi ae oturuketō maro toh nexiase. Xikihme toh nexiase Tuisa apō ēpataka, kaneru mūkuru ēpataka roropa. Tupoke karimutumā ke toh nexiase, toto emahpo marariary panō nexiase.

¹⁰ Opore tōturuse toto. Ynara tykase:

— Ritonōpo a typynanohse sytatose, tapō po iporotyhyry a. Kaneru mūkuru a roropa tukurākase sytatose, tykase toto.

¹¹ Ritonōpo apō zomye inenyohyā nexiase, tamuxime exiketō maro, isene exiketō asakoropane exiketō maro. Mame tosekumurukō po typorohse toto Ritonōpo apō ēpataka ēmytykō nono pokoxi. “Kure mase,” katohme Ritonōpo a.

¹² Ynara nase toto:

— Aō! Kure kuhse mase, Ritonōpo imehxo. Zuarohxo mase. Zae rokē mase. Emero motye tuisamehxo mase. Orēpyra mase. Jamihme roropa mase Ritonōpo. Yna esēme mase jūme, enara.

¹³ Mame ynara nase tamuxime exikety toiro ya:

– Onokākō mokaro, tupoke karimutumā ke? Otokoino toehse roropa toh nae? nase ya.

¹⁴ – Kū, omorohko, zuaro mase, tykase ywy eya.

Mame ynara tykase ynororo ya:

– Moxiā porempāpyra exiketomo. Toanahtose toto a etuarimatoh konōto toehse ahtao. Kaneru mūkuru etapary sã toorihse Ritonōpo mūkuru. Moro enetuputyryke moxiamo a tukurikase toto Ritonōpo a upo kurikary sã kyya xine.

¹⁵ Morara exiryke Ritonōpo apō ēpataka mā toto. Aomipona roropa toh mana imaro oturutoh tao, saereme, koko, enara. Mame toto ewomāko mana, toto onurumekara roropa mana tapō po iporotyhpury.

¹⁶ Emitapāpyra roropa mā toto jūme. Tuna zehnara roropa mā toto. Toto onyahkara roropa xixi mana. Imepỹ axitunety roropa toto onyahkara mana

¹⁷ mokyro kaneru mūkuru toto esēme exiryke. Tummy apō po ynororo. Toky tō pyro kaneru esē exiry sã typoetry pynanošnōko mana. Toto arōko sã mokyro mana tuna kurā kuaka, soesoekane kuaka roropa. Mame ixitykō korokāko ropa Ritonōpo mana, xitara ropa toto ehtohme jūme, tykase.

8

Pape apuh̄topōpyry 7mano

¹ Mame pape apuh̄topōpyry totapuruhmakase kaneru mūkuru a etyhpurymano, 7mano. Morarame mynyhme rokē toehse emero kapu ao okynā pitiko, otarame zokonaka orame rokene.

² Mame Ritonōpo nenyoh̄tyā enease 7mākomo. Kokoro rokē Ritonōpo ēpataka exikih̄maketomo. Eya xine rue tokarose etotohme.

³ Mame imepỹ Ritonōpo nenyokyh̄pyry ixtaratuimo ē nae nexiase uuru risemy, tyroxine zahkatoh eny. Ahno nekarory zahkatoh pona toytose ynororo. Mame ixtaratuimo tokarose eya itamurume zoximatohme Ritonōpo poetry oturutopōpyry maro jahkatohme jahkatoh po tynekaroryme Ritonōpo a.

⁴ Moro ixtaratuimo ɛx̄itory tōnuhse Ritonōpo poetry tō oturutopōpyry maro, jahkatoh poe, Ritonōpo nenyokyh̄pyry emahpoe.

⁵ Mame ixtaratu ētypyry typehkase mokyro a apoto ke jahkatoh wino. Nono pona tomase eya. Konomeru nexiase panaikato, nenenehkane maro. Nono kywyh kywyh tykase roropa.

Rue 1mano

⁶ Mame Ritonōpo nenyoh̄tyā 7mākō turuēkō anymyase toto etotohme.

⁷ Toiro totose osemazupu a. Mame konopoimo tooehse tytopure apoto maro, munu maro. Itamurume tooehse sero nono pona. Mame nono tyahse zokonaka (oseruao ahtao toiro tyahse). Wewe tōkehko tyahse roropa tuhke onahpoty maro (oseruao wewe ahtao toiro tyahse).

Rue 2mano

⁸ Morarame Ritonōpo nenyokyh̄pyry akorony a turuē totose. Mame ypy konōto zatry enease. Moro ypy tomase tuna konōto kuaka. Tuna konōto zokonaka munu sã tanyhtase.

⁹ Tuna konōto kuaōkō zokonaka toorihse (oseruao ahtao toiro toorihse). Wapu tō roropa zokonaka tonahkase (oseruao wapu ahtao toiro tonahse).

Rue 3mano

¹⁰ Mame Ritonõpo nenyokyhpyry imepyny a ropa totese rue. Mame xirikuato konõto toepukase jatyryhtao ro aritu samo, kaino kapu ae tuna tõ kuaka, (oseruao ahtao toirõ kuaka toepukase), zupuhpyry tõ kuaka roropa.

¹¹ Moro xirikuato esety Itunety nexiase. Morarame tuna zokonaka itũ toehse. Ahno tuhke toorihse tuna enyryke tyya xine, popyra toehse tuna exiryke.

Rue 4mano

¹² Mame Ritonõpo nenyokyhpyry imepyny a ropa turuẽ totese. Mame xixi zokonaka totapase, nuno zokonaka roropa, xirikuato tõ roropa zokonaka tonahkase (oseruao ahtao toiro tonahkase). Saereme hkopyra toehse toto. Tõmehse ahtao saereme hkopyra toehse, koko morararo xinukutumehxo toehse.

¹³ Morarame pianoimo enease kae, kapu ae aytoryhtao. Ynara nase ynoro:

— Myhene! myhene! Itamurumehxo sero põkõ mã etuarimãko, mokaro a rue etoryhtao. Oseruao Ritonõpo nenyoyhtyã nae ro turuẽkõ etotohme.

9*Rue 5mano*

¹ Mame Ritonõpo nenyokyhpyry imepyny a turuẽ totese. Mame xirikuato aepukary enease kapu ae nono pona. Mame eya soroto tokarose, joroko tõ eutary konõto apuru etapuruhmakatopo.

² Mame eya joroko tõ eutary totapuruhmakase, eutary konõto. Orexïto tutütase itamurume apoto konõto erexïtory samo. Mame xixi tyarumãse. Kapu roropa xinukutume toehse joroko tõ eutary erexïtory pokoino.

³ Mame itupary panõ tutütase orexïto maro nono pona. Orëpyra purutõme tyrise toto mynoto samo.

⁴ Otyro tõkehko onyryhmara tyripose toto, onahpoty, wewe tõkehko, ahno tõ ryhmananome toh nexiase. Ritonõpo esety pyra iperykõ poko ahtao, mokaro ryhmãko toto itupary panõ kõ nexiase.

⁵ Ahno anaorihmapopyra toh nexiase, toto poko rokene, 5me nuno aropõko mokaro mana ahno tuarimapory poko. Tupuruse ahtao eya xine moro jetũ exiry mynoto nupuruhpyry samo.

⁶ 5me nuno aropõko toto. Morara ahtao toorikyrykõ se ahno exïko repe. Yrome orihpyra mã toto.

⁷ Mokaro itupary panõ kawaru sã nexiase, typyreke exikety samo, imehnõ maro tõsetapary waro exiketõ samo. Typarimãke roropa toh nexiase, uuru panõ ke zupuhpyrykõ poko. Ëmytykõ ahno ëmyty sã nexiase roropa.

⁸ Zũsetykõ nohpo zũsety sã nexiase. Jerykõ kaikuxi tamuru zery sã nexiase.

⁹ Ipuropurukõ tapuruse sã nexiase kurimene risë panõ ke. Panaikato tyrise eya xine roropa taporirykõ ke, konopo konõto panaikato sã nexiase, itu htao konopo oepyyry samo.

¹⁰ Tarokyrykõ poko tunupurutatohke nexiase roropa mynoto panono. Tarokyry ke imehnõ ryhmãko mã toto. 5me nuno aropõko roropa toh mana.

¹¹ Tosēke roropa toh mana, Ritonōpo nenyokyhpyry mokyro, joroko tō eutary erase. Mokyro esety epereu omiry ae Apatōme mana. Kyreku omiry ae Aporiāome mana, (ryhmatō kary).

¹² Toiro tōtyhkase ryhmatō konōto. Taroino asakoro nae ro mana.

Rue 6mano

¹³ Mame Ritonōpo nenyokyhpyry imepyny a turuē totose. Mame omi etase ixtaratuimo zahkatoh poe, etyhpyry asakoropane exikety uuru risē poe, Ritonōpo ēpataka.

¹⁴ Ynara tykase ynororo turuē etohpono a, Ritonōpo nenyokyhpyry a: – Ritonōpo nenyohyā tymyhse mā toto Eupyrati tunary kua. Imyh-pokata ropa toto, tykase.

¹⁵ Mame tymyhpokase ropa toto. Eraximāko rokē toh nexiase, seromaroro ehtoh eraximāko, sero ēmepyy roropa, sero nuno, sero jeimamyry, enara. Eraximāko toh nexiase sero pōkō etapatohme tyya xine, emero pyra. (Oseruao ahtao toiro totapasēme exīko mana.)

¹⁶ Morarame kawaru po ytoketō ikuhpỹme sã toh nexiase.

– 200 miujāome nae toh nexiase, tykase ya.

¹⁷ Mame mokaro enease samo kawaru tomo, epo ytoketomo, enara. Toto purupuru apuru tahpire nexiase apoto samo. Ezuezume roropa nexiase sapira samo, seweme roropa ēxofere samo. Kawaru zupuhpyry kaikuxi tamuru zupuhpyry sã nexiase reāo zupuhpyry samo. Itae xine apoto tutūtase, orexīto maro, aixi zatyry sã ēxofere zatyry tutūtase.

¹⁸ Morara exiryke ahno toorihse tuhke. Oseruao ahtao toiro toorihse, orihmatōme moro apoto exiryke, orexīto maro, aixi zatyry panō maro kawaru tō mytae inutūtanohpohpyrykomo.

¹⁹ Mokaro kawaru tō jamitunuru toto mytao mana, toto arokyry ao roropa. Okoi sã toto arokyry mana osekato. Tarokyrykō ke ahno ryhmāko mā toto.

²⁰ Morarame ahno akoĩpyry, orihpyra exiketō tynyrihpyrykō onurumekara toh nexiase. Joroko tō omipona exikehpyra toh nexiase. Tynyrihpyrykō Ritonōpo myakāme roropa tyrise eya xine, uuru risemy, parata risē roropa, metau risemy, topu risemy, wewe risemy, enara. Yrome osenuhmara mā toto, otato pyra roropa. Xikihme toytory waro pyra roropa mā toto.

²¹ Yrome mokaro tyrypyrykō onurumekara toh nexiase, imehnō etapary poko, joroko tō poko, imehnō nohpo tō poko, imehnō mōkomory ematonanopyry poko, enara.

10

Ritonōpo nenyokyhpyry typapeke aexihpyry

¹ Morarame imepỹ enease Ritonōpo nenyokyhpyry, jamihme exikety. Ayhtory enease kapu ae. Tupoke kynexine akurū ke. Zuhpo okohkuri sã roropa nexiase. Ēmyty xixi sã nexiase. Jaxiry tororokane sã roropa nexiase, kaetokohxo exiketō sã asakoro.

² Emahpo pape pitiko nexiase imerohpyry typiapose. Jaxiry apotunuru wino tuna konōto kua nexiase, jaxiry etato nono po nexiase.

³ Mame opore tykohtase ynororo kaikuxi tamuru aryrykary samo (reāo aryrykary samo). Mame tozuhse ynororo konomeru tomo a, 7mākomo a, itamurume konomeru takararahkane sã aomiry nexiase roropa.

⁴ Mame konomeru tō omiry etaryke ya imerory se exiase repe. Yrome imep̄y omiry etase kaino kapu ae. Ynara nase ya:

— Konomeru tō 7mākō omihpyry onekaropyra exiko, onymeropyra exiko roropa, tykase.

⁵ Mame mokyro, Ritonōpo nenyokyhpyry, tuna konōto po xikihme exikety jaxiry etato nono po exikety, tomary tan̄se eya kakoxi tapotunuru winono.

⁶ Mame tōturuse ynororo Ritonōpo poe. Jūme orihp̄yme exiketyme Ritonōpo mana. Kapu rihpōme ynororo nono rihpōme roropa. Tuna konōto rihpōme roropa ynororo. Emero kapuaōkomo, nono pōkomo tuna konōto kuaōkō roropa rihpōme ynororo. Ynara tykase inenyokyhpyry Ritonōpo poe:

— Epo mana! Okynā pyra toehse mana.

⁷ Rue totose ahtao Ritonōpo nenyokyhpyry a, 7mākō etyhpyry a, toepohnotopōpyry ae ro emero tyrīko Ritonōpo mana tōmihpyry ae ro typoetory tomo a, urutō komo a, tykase ynororo.

⁸ Mame omi etase ropa kaino, osemazuhme ynetahpyry ro nexiase. Ynara tykase ynororo ya:

— Pape apoita moky a ipiapohpyry Ritonōpo nenyokyhpyry emahpo exikety, xikihme exikety moky tuna konōto po, nono po, enara, tykase.

⁹ Mame mokyro a Ritonōpo nenyokyhpyry a ytoase pape pitiko ekaropose eya.

— Pape pitiko se hano, ase eya.

— Seny, apoiko. Enahko. Ikatainy sã reh exīko mã awakuru ao. Yrome òtao mã anusasame exīko ano zeni samo, nase ynororo ya.

¹⁰ Moro pape pitiko apoiase emary poe, tonahse ya. Anusasame nexiase ȳtao ahtao. Yrome tonahkehse ya ahtao, ikatainy sã toehse juakuru ao.

¹¹ Mame ynara nase ropa ynororo ya:

— Senohne Ritonōpo nekarohpyry ekaroko ropa imehnomo a tuhkākō poko, tuhke pata tamuru pōkō poko, tuhke tyotyoro tōmire exiketō poko, tuhke pata esã poko roropa, enara, tykase ynororo ya.

11

Tuarōtanohnanō asakorō poko

¹ Morarame mara pisarara tokarose ya mosa ehtoh kuhtohme. Ynara tykase ya:

— Owōko, Ritonōpo maro oturutoh ikuhko, tapyi. Ahno nekarory tō zahkatoh roropa ikuhko. Ritonōpo poko exiketō ikuhko roropa moro taōkomo, tuhke toto exiry waro oehtohme.

² Yrome tapyi zomye jarkapyhpyry onukuhpyra exiko, tokarose exiryke Ritonōpo waro pyra exiketomo a. Itūtümāko mã toto Ritonōpo Patary Kurã poro Jerusarē poro 42me nuno.

³ Mame jomiry ekaronanō aropōko ase, ypoetory asakoro. Upo topuxiximã risē amurūko mã toto: “Emynyhmāko ynanase oorypyrykō poko,” katohme imehnomo a. Mame Ritonōpo nekarohpyry poko imehnō zurūko mã toto tuhke ěmepyyry, 1.260me ěmepyyry pona, tykase.

⁴ Mokaro Ritonōpo omiry ekaronanō mã asakoro oriwera zoko sã mã toto. Nāparina sã roropa mokaro asakoro. Xikihme mã toto Kuesēkō ěpataka, sero nono esē ěpataka.

⁵ Mame mokaro ryhmary kukuruhtao imehnomo a, apoto tütäko itae xine mana tyzehnotokō enahkatohme. Morara ahtao mokaro ryhmary kuhnanō emero orihñōko mā toto.

⁶ Ritonōpo poe kapu apururu waro mā toto konopo oehpyra ehtohme, Ritonōpo omiry ekaroryhtao imehnomo a. Ritonōpo poe iporiry riry waro roropa mā toto munume. Ritonōpo poe sero pōkō akuruhtanohpory waro roropa mā toto, tuhke tyrohsē ke, kokoro rokene ise toto ahtao.

⁷ Mame Ritonōpo omiry poko tōturukehse toto ahtao, eutary konōto ae tütäko onokyroimo mokaro asakoro exiketō maro toetonatohkōme. Toto poremäkapōko xihpyry mana. Toto etapāko mana.

⁸ Mame osema taka toto ekepyry emāko mana, moro pata konōto po, Kuesēkō exixihmatopōpyry po. Moro pata tyorō ke esehtōko toto seromaroro. “Sotoma moro,” āko mā toto. “Ejitu,” āko roropa mā toto iirypyryme moro pata pōkō exiryke itamurume.

⁹ Mame mokarō ekepyry enēko mā toto, emero pata tamuru pōkomo, ituakyry roropa toto enēko, tyotyoro omiry waro exiketō roropa, emero ahno toto ekepyry enēko asakoropane ēmepyry zokonaka. Toto ekepyry ononēpopyra roropa mā toto.

¹⁰ Tākye sero pōkō exīko mokaro orihtopōpyry eneryke tyya xine. Atākyemāko mā toto. Tynekarorykō aropōko mā toto oseya rokene. Mokaro asakoro urutō kō pokoino toetuarimase toto itamurume sero pōkomo. Naeroro atākyemāko mā toto mokaro ekepyry eneryke tyya xine.

¹¹ Morarame asakoropane zokonaka tōmehse ahtao tōsemākapose ropa toto Ritonōpo a. Towōse ropa toto. Toto eneryke tyya xine tōserehse itamurume emero porehme.

¹² Morarame omi konōto totase kaino mokaro a, asakoro exiketomo a. Ynara tykase eya xine kapu poe:

– Osehtoko xiaro! Ōnuhtokose xiaro! tykase.

Mame tōnuhse toto kakoxi kapu aka, akuru htoko imehnō neneryme porehme.

¹³ Mame morara ahtao nono kywyh kywyh tykase jamihme samo, pata zokonaka tyryhmase. Omame porehme tapyi ahtao toiro toepukase. Ahno roropa totapase nono kywyh kywyh karyke, 7 miume totapase toto. Imehnō tōserehse itamurume.

– Kure Ritonōpo Kapuaō mana. Imehxo mana. Orēpyrahxo roropa mana, tykase toto.

¹⁴ Asakoro ryhmatō tonahse repe. Enetoko ke zakorō ryhmatō oehsasaka mana.

Rue 7mano, etyhpyrymano

¹⁵ Mame imepŷ Ritonōpo nenyokyhpyry rue etone, etyhpyrymano. Mame omi opore exiketō etase kapu ao. Ynara nase toto:

– Seromaroro Kuesēkō sero nono esēme toehse rahkene tynymenekahpyry maro. Tuisame exikehpyra mana jūme, nase toto.

¹⁶ Morarame tamuximākō 24mākō tapōkō po typorohse exiketō Ritonōpo ēpataka, tōpatapoe typorohse toto nono pokoxi, “Kure mase,” katohme Ritonōpo a.

¹⁷ Ynara nase toto:
“Yna esēme mase Ritonōpo,

imehxo oexiryke.

Seromaroro yna esēme ro mase.

Moinoronato mase yna esē roropa.

Kure mase orēpyra oexiryke, ajamitunuru mapoiase.

Tuisame exipitōko mase!

¹⁸ Awaro pyra exiketō ozehno toehse mā toto,
tuānohtohkō toehse exiryke,
aorihtyā apiakatoh toehse exiryke roropa.

Opoetory tō epehmatoh toehse roropa,
toto erohtamitume, urutō kō maro,
emero opoetory tō roropa,
tuisamehxo exiketomo,
tuisame pyra exiketomo.

Emero ouno exiketō epehmatoh toehse.

Sero nono ryhmananō enahkatoh toehse roropa mana,”
nase toto.

¹⁹ Mame Ritonōpo maro oturutoh kurā totapuruhmakase kapu ao. Ritonōpo nymeropohpyry ē tonese moro tao. Typoetory tō pyno Ritonōpo exiry enetupuhtoh moro. Mame neneneh tykase, takararah tykase, panaikato, konomeru maro. Nono kywyh kywyh tykase, konopoimo itamurume topu sā xiriri tykase, enara.

12

Nohpo ekahmatopōpyry zakareimo a

¹ Mame enetupuhpotoh konōto toeporehkase kapu ao. Nohpo nexiase. Tupoke xixi ke nexiase. Nuno roropa nexiase ipupuru zopino. Zupuhpyry po parimā nexiase, xirikuato maro 12me.

² Poetoēme nexiase. Enurusasaka nexiase. Kui āko roropa nexiase ynororo jetū toexiryke poeto ke.

³ Mame imepỹ enetupuhpotoh toeporehkase morotona kapu ao. Zakareimo konōto panō nexiase, kamiraramano. Tupuhpyke ynororo 7me nexiase. Tyretyke roropa nexiase 10me. Zupuhpyry tō po parimā panō nexiase emero.

⁴ Xirikuato tarose eya kapu ae tarokyry ke. (Oseruao xirikuato ahtao toiro tarose eya.) Mame xirikuato tō tynarotyā tomase eya nono pona. Nohpo enurukety ēpataka toexikihmase ynororo, aenururu eraximatohme tyya, poeto enahtohme tonuruse ahtao.

⁵ Mame nohpo tonuruse rahkene orutuame. Tuisame exiketyme ehtohme tonuruse mokyro, orēpyra pata tamuru tō esēme aehtohme. Tyjamitunuru ke tōmipona imehnō rīko mana emero porehme. Mame poeto pitiko typynanohse Ritonōpo a. Tosaka tarose tapō pona.

⁶ Mame nohpo toepase ahno esaka pyra. Mokyro esaryme osa tyrise Ritonōpo a. Moroto ipynanohnōko imehnō mana tuhke ēmepry, 1.260me ēmepry pona.

⁷ Mame totonapitose toto kapuaōkomo. Mikeu tō tōsetapase toto zakareimo konōto maro. Typoetoke roropa zakareimo nexiase joroko tō ke. Tōsetapase toto. Mikeu tō poremākapory se roropa nexiase toh repe. Mikeu nexiase Ritonōpo nenyokyhpyryme.

⁸ Morarame zakareimo konōto typoremākapose ipoetory tō maro. Taropose toto kapu ae porehme.

⁹ Zakareimo konōto tomapose kapu ae. Pake mokyro okoime. Esety joroko tamuru, Satanaxi esetyme roropa mana. Onekunohto ynororo.

Sero nono pōkō tonekunohse eya porehme. Mokyro tomapose kapu ae nono pona, ipoetory tō maro, joroko tō maro.

¹⁰ Morarame omi etase ropa kapu ao, opore exikety. Ynara nase:

— Seromaroro kypynanohtorŷko Ritonōpo mana. Seromaroro tyjमितunuru enepōko mana, tuisamehxo toexiryke. Seromaroro Inymenekahpyry tuisame toexiry enepōko mana. Ynara exiryke, kuakorōkō hxirone tomase exiryke kapu ae. Ritonōpo ēpataka toto hxirōko nexiase saereme, koko, enara. Mokyro tomase kapu ae.

¹¹ Mokyro typoremākapose Jezu poetory tomo a toorihse Jezu exiryke toto myakāme. Mokyro typoremākapose eya xine tosēkō zae ehtoh ekaroryke roropa tyya xine imehnomo a. Typoremākapose eya xine, osepyno pyra toehse toexirykōke toorikyrykō ponāmero.

¹² Naeroro atākyematoko kapuaōkomo. Yrome myhene nono pōkomo, tuna konōto kuaōkō roropa, tyhtose joroko tamuru exiryke oya xine. Zekītapānōko roropa mana okyna hkopyra tuānopry ehtoh exiryke. Moro waro toexiryke zekītapānōko mana, nase.

¹³ Morarame nono pona aepukahpyry waro toehse joroko tamuru ahtao nohpo tokahmapitose eya. Enurusenā ē tokahmapitose apoitohme tyya repe.

¹⁴ Mame aporiry asakoro tokarose nohpo a pianoimo aporiry panono, aepatohme tosaka ropa, ahno esaka pyra. Moroto mokyro pynanohnōko Ritonōpo mana, oseruao jeimamyry zokonaka onyryhmara joroko tamuru ehtohme.

¹⁵ Morarame tuna tutūtanohtose zakareimo konōto a tŷtae, itamurume, iporiry konōto samo, nohpo ekahmatohme, zue aka nohpo nerymapotohme repe.

¹⁶ Mame takorehmase nohpo nono a. Toētakase nono tuna omōtohme. Tuna tomōse nono aka, zakareimo konōto mytae itūtahpyry.

¹⁷ Morarame zakareimo konōto tyekītapāse nohpo poko. Toytose ynororo osetapase ipoenō maro, ipakō maro, emero Ritonōpo omipona exiketō maro, Jezu Kyrixtu namorepahpyry omipona exiketō maro roropa.

¹⁸ Mame isawā po zakareimo konōto xikihme toehse tuna konōto ehpio.

13

Onokyroimo asakoro

¹ Imēpo onokyroimo enease aekuomyryhtao tuna konōto kuae. Tyretyke nexiase omame porehme, tupuhpyke roropa nexiase 7me. Ty-parimāke iretyry nexiase emero. Ritonōpo zehno nexiase ynororo. Naeroro Ritonōpo esety tymerose eya tupuhpyry tō pokona Ritonōpome tōsekarotohme repe.

² Kaikuxi tamuru sã nexiase mokyro. Ipupuru uuso pupuru sã nexiase. Itary kaikuxi tamuru mytary sã nexiase. Mame zakareimo konōto a tyjamihtanohtose mokyro. Eya tapō tokarose, tuisa konōtome mokyro tyrise eya roropa.

³ Mame mokyro onokyroimo zupuhpyry totapase toiro. Toorihse sã nexiase ipunaka. Yrome toekurākase ropa. Moro eneryke tyya xine tōsenuruhkase sero nono pōkō emero. “To!” tykase toto. “Orēpyra kuhse mose mana,” tykase toto. Aomipona se toehse roropa toto.

4 Kure rokē zakareimo konōto tyrise roropa eya xine Ritonōpo myakāme samo, tuisame toehto tokarose eya exiryke onokyroimo a, tuisame aehtohme. Ritonōpo myakāme onokyroimo toahmase roropa eya xine. Ynara nase toto:

– Imehxo mose mana. Isā pyra imehnō mana. Orēpyra kuhse ynororo. Iporemākaponanō pyra mā ipunaka, tykase toto.

5 Morarame tomiase xihpyry mokyro onokyroimo. Yrome onuānohpyra Ritonōpo nexiase aporo. 42me nuno taropose eya tuisame toexiry poko.

6 Mame Ritonōpome tōsekaropitose eya: “Ywy ase Ritonōpo,” tykase ynororo. Ritonōpo esety tounohse roropa eya. Esary roropa typoihtose eya. Emero kapuaōkō roropa typoihtose eya.

7 Mame Ritonōpo poetory tō tapoitapōise eya. Yrome mokyro kahpyry onyporemākapopyra Ritonōpo kynexine aporo. Ritonōpo poetory typoremākapose eya. Tuisame toehse roropa ynororo, ituakyry esēme, ahno esēme, emero tyotyoro omiry ae exiketō esēme, emero pata tamuru pōkō esēme, enara.

8 Mame kure rokē mokyro rīko mā toto, emero sero nono pōkomo. “Kure mase. Imehxo mase,” āko mā toto eya. Mokaro esety onymeropyra kynexine Ritonōpo papē pokona. Yrome mokaro, esetykō tymerose exiketō Ritonōpo papē pokona, mokaro kure onokyroimo onyripyra mā toto. “Kure mase,” kara mā toto eya. Moino ro esetykō tymerose Ritonōpo a kaneru mūkuru papē pokona sero nono onyripyra ro ahtao ro. Orihpŷme exiketō mokaro jumanatome Kyrixtu poetoryme toexirykōke, toorihse Kyrixtu exiryke toto myakāme kaneru mūkuru samo.

9 “Typanare awahtao xine otato ehtoko.

10 Tapoisēme awahtao xine tapoisēme ro matose. Tuosēme awahtao xine tuosēme ro matose. Naeroro Ritonōpo poetoryme awahtao xine oseanahtotoko. Penekehpyra ehtoko Ritonōpo enetuputyry poko.”

11 Morarame imepŷ onokyroimo tūtary enease nono ae. Tyretyke nexiase asakoro, kaneru mūkuru retyry samo. Yrome aomiry zakareimo konōto omiry sā nexiase.

12 Mokyro onokyroimo apitoryme aexihpyry tuisame konōto aexihpyry sā toehse ynororo. Tōmipona sero nono pōkō tyrise eya emero. Mame onokyroimo osemazupu kure rokē tyripose eya xine. “Kure mase imehxo,” kamexipotohme eya xine onokyroimo osemazuhme aexihpyry a, zupuhpyry ikurākahpyry ropa a.

13 Mame tyjamitunuru tonepose eya. Apoto tonehpose eya kapu ae, tuhkākō neneryme.

14 Sero nono pōkō tonekunohse eya tyjamitunuru eneporyke eya xine. Onokyroimo osemazupu neneryme tyjamitunuru tonepose eya xine. Ynara tykase ynorō eya xine:

– Mose onokyroimo panō imepŷ tyritoko eahmatohme, “Kure mase,” katohme ipoko, tykase mokyro nono ae itūtahpyry eya xine onokyroimo poko, tapema ke zupuhpyry etapahpyry poko, aekurākahpyry ropa poko. Kure mokyro ritohme ipanō tyripose eya xine.

15 Mame tyrise ahtao tyjamitunuru poe toto nyrihpyry taoseremanohpose eya aomitanohtohme isene aehtohme. Mame isene toehse ynororo, tōtururu waro toehse. Imehnō etapary waro roropa toehse, “Kure mase,” kara toto ahtao tyya.

¹⁶ Mame tosety meropoase onokyroimo, emero ipery pokona emero emary pokona apotunuru wino, enara. Inunomo, poetohti, tymōkomokamo, tytineruke pyra exiketomo, tosēke erohketomo, typoetoke exiketomo, emero.

¹⁷ Mokyro nymeropohpyry pyra exiketō ahtao, mōkomo onepekahpopyra eya xine ynororo, mōkomo onekamopopyra roropa ynororo eya xine.

¹⁸ Tuaro ehtoko. Tuaro awahtao xine enetupuhnōko matose. Mokyro onokyroimo nymerohpyry enetupuhtohme mana, orutua esety poko. Ynara mana 666.

14

Jezu poetory tō eremiary poko

¹ Mame osenuhmase ropa. Kaneru mūkuru enease ypy Xiāo po. Imaro nexiase tuhkākomo, 144.000mākomo. Typerykō poko tymerose Ritonōpo esety nexiase, Kaneru mūkuru esety roropa.

² Mame omi etase kaino, kapu ae. Sōkane konōto sã nexiase. Konomeru sã roropa nexiase. Tuhkākō eremiaketō omiry etase. Toarē etory sã nexiase.

³ Xikihme nexiase toto Ritonōpo apō myhto, isene exiketō asakoropane exiketō maro, tamuximākō maro. Tyrisenã eremiatoh poko toremiase toto. Moro eremiatoh waro pyra imehnō mana. Mokaro rokē zuaro, 144.000mākomo, topekahse toh mokaro Jezu a, sero pōkōme ro toto ahtao ro.

⁴ Orutua kō mokaro, kurākōme mã toto. Tyrypyrykō poko pyra mã toto ipunaka Ritonōpo omipona rokē toehtohkōme. Naeroro nohpo tō poko pyra mã toto, type pyra roropa mã toto. Kaneru mūkuru omipona rokē mã toto imepỹ maro toehtohkōme onurumekara mã toto. Topekahse mã toto imehnō sero pōkō maro pyra toto ehtohme. Tokarose mã toto Ritonōpo a osemazuhme kaneru mūkuru a, enara.

⁵ Toipe mã toto ajohpe pyra. Zae rokē mã toto Ritonōpo a.

Ritonōpo nenyokhyppyry oseruao

⁶ Morarame imepỹ Ritonōpo nenyokhyppyry enease aytoryhtao kae kapu kuroko. Omi kurã ekarose nytoase sero nono pōkō netaryme. Jūme moro omi kurã onytyoromara mana. Emero pata tamuru pōkō netaryme, emero ituakyry netaryme, emero tyotyoro omiry ae exiketō netaryme, emero pata esē poetory tō netaryme.

⁷ Ynara nase opore:

– Ritonōpo zuno ehtoko, kure rokē tyritoko roropa. “Kure mase imehxo,” kahtoko eya, sero pōkō apiakatoh toehse exiryke porehme. Naeroro oesekumurukō po oporohtoko Ritonōpo ēpataka, “Kure mase,” katohme eya. Kapu rihpōme ynororo, nono tōkehko rihpōme, tuna konōto roropa iporiry tōkehko emero rihpōme mana.

⁸ Mame mokyro apitorymã mykapo imepỹ Ritonōpo nenyokhyppyry tooehse. Ynara nase ynororo:

– To! Tonahkase Papironia pōkō mana. Pata konōtome nexiase repe. Yrome nohpo sã imeimehnō poko exikety sã toehse. Eukuru tokamose eya emero êtohme. Tynamokyry êpōko eya xine mana jehnahpyry, tymaro toto ehtohme. Mokyro sã Papironia pōkō toehse Ritonōpo a, nase.

⁹ Mame mokaro asakoro aehtoh mykapo imepỹ Ritonōpo nenyokhyppyry tooehse. Ynara tykase ynororo:

— Onokyroimo xihpyry omipona awahtao xine, kurāme mokyro ekaroryhtao roropa oya xine mokyro esety meropōko matose operykō pokona. Operykō pokona pyra ahtao oemarykō mypany pokona esety meropōko matose.

¹⁰ Yrome moro sā tyripose oya xine ahtao ozehno xine exīko Ritonōpo mana ipunaka. Onokyroimo poetory wānohnōko Ritonōpo mana emero, apotoimo htaka, axitunety htaka, tynenyohyā kurā neneryme, kaneru mūkuru neneryme roropa.

¹¹ Moro apoto erexītory, toto wānohtoh erexītory onuhkehpyra exīko mana jūme. Etuarimakehpyra mā toto, saereme, koko roropa, onokyroimo kure ekaronanomō, inyrihpyry kahpyry kure ekaronanō roropa, esety merohpōkō roropa typokona xine. Mokaro etuarimakehpyra mā toto, tykase ynororo.

¹² Naeroro oseanahtotoko Ritonōpo poetoryme awahtao xine, aomipona toehse oexirykōke. Jezu onenetupuhkehpyra roropa awahtao xine oseanahtotoko.

¹³ Mame omi etase ropa kapu ae. Ynara nase:

— Ynara imeroko: “Ritonōpo nyrohmanohpotoh poko erohketō toorikyrykohtao tākye exīko toh mana.”

— Aō, ajohpe pyra nase, nezukuase Ritonōpo Zuzenu. Oseremāko mā toto toerohkehxiō xine. Toerohtamitukō apoiko roropa mā toto, nase Ritonōpo Zuzenu.

Otyro epery apoiry sā nono pōkō apiakary mana

¹⁴ Mame osenuhmase ropa. Akurū enease karimutumano. Moro akurū po kapu ae aytohpyry panō enease typorohse. Typarimāke nexiase uuru risē ke zupuhpyry poko. Otyro sahkatoh nexiase emahpo, taere exikety.

¹⁵ Morarame imepỹ Ritonōpo nenyokyhpyry tutūtase Ritonōpo maro oturutoh tae. Opore ynara nase ynororo akurū po iporotyhyry a:

— Atapemā ke isahkako otyro epery apoitohme oya, isahkatoh po toehse exiryke. Nono pōkō tahpirāse sā mā toto, tykase ynororo.

¹⁶ Morarame tytapemā ke nono po tỹkyryry tysahkase eya, akurū po iporotyhyry a. Otyro epery anymyry sā nono pōkō tanỹse eya.

¹⁷ Mame imepỹ Ritonōpo nenyokyhpyry enease. Ritonōpo maro oturutoh tae nutūtase, kapu ao, tytapemake roropa taere exikety ke.

¹⁸ Imepỹ Ritonōpo nenyokyhpyry toehse ahno nekarory zahkatoh poe. Apoto eraseme kynexine. Opore tōturuse ynororo tytapemake exikety a. Ynara tykase ynororo:

— Atapemā ke uwa epery isahkako, uwa esary po, nono po, tahpirāse exiryke, tykase.

¹⁹ Naeroro tytapemake exikety a uwa epery tysahkase. Moro epery tomase eya euhkatoh aka, zehno Ritonōpo ehtoh aka.

²⁰ Mame axikaru euhkary sā moro epery touhkase euhkatoh ao, pata myhto. Munu tutūtase euhkatoh ae iporiry samo, 300 kirometuru mosa exiry. Zueme exiry toiro meturu zokonaka.

15

Etuarimatoh konōto otyhkatoh poko

¹ Morarame imepỹ osenuruhkatoh konōto enease kapu ao, Ritonōpo nenyohyā 7mākō enease 7me tyrohsemyimo maro, etuarimatoh konōto

maro. Imehnō wānohtoh moro etyhyprymano. Iirypyrymākō zehno Ritonōpo ehtoh etyhypry moro.

² Mame osenuhmase ropa. Tuna konōto panō enease kutehi samo, otxie kutehi ahtao kamirame apoto maro. Onokyroimo poremākaponanō enease roropa. Onokyroimo nyrihypry poremākaponanomo, 666 ke tosehke exikety poremākaponanōme roropa toh nexiase. Xikihme toh nexiase tuna konōto panō ehpio. Osekuroko toare exikety toto emahpo nexiase Ritonōpo nekarotyā eya xine. Etōko toh nexiase.

³ Eremiāko roropa toh nexiase Moeze, Ritonōpo poetory nymerohpyry ae. Kaneru mūkuru poko eremiāko roropa toh nexiase. Ynara nase toto: “Papa Kapuaono, Ritonōpo imehxo mase.

Onyrytyā kure kuhse mana.

Orēpyra mase.

Pata tamuru esē mase. Zae mase.

Ajohpe pyra mase onyrytyā poko.

⁴ Onoky ouno pyra exikety nae nah?

Arypyra, ouno emero mā toto,

yna esēme oexiryke.

Imehxo oehtoh poko ekātōko mā toto emero porehme.

Omorokē kurāme nymyry mase.

Pata tamuru pōkō emero oehnoōko mā toto,

‘Kure mase,’ katohme oya.

Kure rokē orīko mā toto.

Tosekumuru po porohnōko mā toto oēpataka,

kure oexiry eneryke tyya xine,

emero pata pōkō punero,”

tykase toto toremiarykōme.

⁵ Moromeīpo tyorō enease ropa kapu ao. Ritonōpo maro oturutoh enease, tapyi. Moro tao kamisa risē nexiase, Ritonōpo apō esaryme. Totapuruhmakase nexiase.

⁶ Mame Ritonōpo maro oturutoh tae tutūtase inenyoytyā 7mākomo. Imaro xine tyrohsemyimo etuarimatoh konōto etyhyprymā nexiase. Upo karimutumā ke tōtupohtose toh nexiase, rino risē ke, ikurikahpyry panō ke. Aozahparakōme uuru risē nexiase tymyhse.

⁷ Mame isene exikety toiro nexiase Ritonōpo ēpataka, asakoropane exikety. Eya kasanamā tokarose Ritonōpo nenyoytyamo a 7mākomo a. Uuru risē tokarose eya xine, 7me. Pehme kasanamā nexiase, iirypyrymākō zehno Ritonōpo ehtoh ke. Orihypry me exiketyme Ritonōpo mana jūme.

⁸ Mame orexīto ke typehkase Ritonōpo maro oturutoh nexiase, Ritonōpo imehxo ehtoh poe, ijamitunuru poe, enara. Moro taka omōsaromepyra imehnō toehse etuarimatoh konōto etyhypry exitāne, Ritonōpo nenyoytyā 7mākō nenehytyā otyhkatāne.

16

Kasana pehme zehno Ritonōpo ehtoh ke

¹ Morarame omi konōto etase Ritonōpo maro oturutoh tao. Ynara nase tynenyoytyamo a, 7mākomo a:

– Ytotoko. Kasana ao exikety ikuātatoko. Zehno jehtoh ikuātatoko nono pona, nase ynororo.

Kasana 1mano

² Naeroro Ritonõpo nenyokyhpyry osemazuhme aexihpyry toytose. Tykyryry tukuãse eya nono pona, kasana aono. Muretano xihpyry toehse onokyroimo kahpyry esety ke tÿpokõke exiketõ pokona, inyrihpyry xihpyry kure ekaronanõ pokona roropa.

Kasana 2mano

³ Mame Ritonõpo nenyokyhpyry akorõ a tykasanary tukuãse tuna konõto kuaka. Aorihtyã munuhpyry sã toehse tuna. Tunakuaõkõ kana tõkehko toorihse emero porehme.

Kasana 3mano

⁴ Morarame Ritonõpo nenyokyhpyry oseruao aehtopo a tykasanary tukuãse tuna tõ kuaka, tuna tõ enatyry kuaka roropa. Munume tanyhtanohpose moro.

⁵ Imepÿ Ritonõpo nenyokyhpyry omiry etase, tuna erase omiry etase. Ynara tykase ynororo:

– Zae rokẽ mase. Azahkuru pyra roropa mase ipunaka iirypyrymãkõ wãnopyry poko oya, kure oexiryke. Kure exikehpyra mase, moino ro mase roropa.

⁶ Ritonõpo poetory totapase eya xine. Urutõ kõ totapase roropa. Naeroro toto etapãko roropa mase. Zae ro tynyrihpyrykõ ehepyry apoïko mã toto, tykase.

⁷ Mame imepÿ omi etase tynekarory zahkatoh poe. Ynara nase:

– Kuesëkõ Ritonõpo imehxo mase. Ajohpe pyra mase. Zae ro imehnõ apiakãko mase. Zae ro toto wãnohnõko mase, nase.

Kasana 4mano

⁸ Morarame Ritonõpo nenyokyhpyry asakoropane aehtopo a tykasanary tukuãse xixi pona. Ahno tyahkapose xixi a, piukah karyke itamurume.

⁹ Tyahse toto xixi ke piukah karyke. Mame Ritonõpo tykerekere-mase eya xine, morohne wãnohtoh esẽme Ritonõpo exiryke. Yrome tyrypyrykõ onurumekara toh nexiase. “Kure mase, Ritonõpo,” kara toh nexiase roropa.

Kasana 5mano

¹⁰ Mame Ritonõpo nenyokyhpyry omame aehtoh a tykasanary tukuãse onokyroimo apõ pona. Tyarumãkapose onokyroimo esao. Kui tykase toto morotõkomo, jetũ toehse toexirykõke.

¹¹ Mame Ritonõpo Kapuaõ tykerekere-mase eya xine jetũ toexirykõke muretano hpe roropa toexirykõke. Yrome tyrypyrykõ onurumekara ro toh nexiase.

Kasana 6mano

¹² Mame Ritonõpo nenyokyhpyry omazũpona aehtopo a tykasanary tukuãse Eupyrati tunary pona. Moro tuna tãpaise emero porehme, tasarahse, tonore tuna esahpyry toehse. Osemame toehse, xixi tũtatoh wino pata tõ esã esemaryme ehtohme.

¹³ Mame joroko tõ enease oseruao. Pororu sã toh nexiase. Tutũtase toto zakareimo konõto mytae, onokyroimo xihpyry mytae ajohpe urutõ mytae, enara tutũtase toto.

¹⁴ Joroko tõ mokaro, joroko tamuru poetory, tyjamtunuru enepo-nanomo. Nono poro ytõko mã toto oseruaõkomo, tuisa tõ enehse,

oximõme toto ehtohme etonatohme Ritonõpo Imehxo Exikety maro iiryppyrmäkõ apiakatoh konõto toehse ahtao.

¹⁵ “Etatoko pahne,” äko Jezu kyya xine. “Jeraximara awahtao xine omato oepyyr sã oehnõko ropa ase zuaro pyra awahtao xine. Täkye exiko matose tuaro awahtao xine, nyhpyra exikety sã awahtao xine, ätakimahpyry sã awahtao xine. Morara awahtao xine tupokã sã ytoytõko matose, ehxiropyra roropa matose.”

¹⁶ Morarame nono põkõ tuisary tonehse joroko tomo a. Oximõme tonehse toto ona pona. Epereu omiry ae moro ona esety Amaketõme mana.

Kasana 7mano

¹⁷ Mame Ritonõpo nenyokyhpyry a omazũmykaponato aehtoh a tykasalary tukuãse kakoxi tyryrykane pona. Aomiry opore exikety tõturuse Ritonõpo apõ poe imaro oturutoh tae. Ynara nase:

– Tõtyhkase mana. Nenahno! tykase.

¹⁸ Mame neneneh tykase, panaikato, konomeru, nono kywyh kywyh tykase, enara. Moino ro ahno ritopõpyry poe ro sero nono kywyh kywyh katopõpyry sã pyra kynexine. Jamihme sero nono kywyh kywyh tykase.

¹⁹ Pata konõto tohpahse roropa oseruao. Imehnõ patary tõ tuhke tätakuhmose emero pata tamuru punero sero nono po. Mame wenikehpyra Ritonõpo nexiase Papironia põkõ poko. Eukuru zetunuru êpoase sã eya xine tykasanary ae toto zehno Ritonõpo ehtoh enetupuhtoh moro eukuru nexiase.

²⁰ Ahmõta emero osenepyra toehse, ypy tõ roropa tonahse.

²¹ Konopoimo toehse tytopuke tũpore topu konõto samo, omoxi roropa. Toiro topu 45 kiru samo. Kapu ae toepukase ahno pona. Mame Ritonõpo tykerekeremase ahno a moro konopoimo pokoino, popyra eya xine exiryke ipunaka.

17

Orutua kõ poko nohpo ehtopõpyry poko

¹ Mame Ritonõpo nenyokyhpyry toiro toehse ya, 7mãkõ maro nexiase. Tykasanake kynexine ynororo. Ynara kynako ya:

– Ymaro eropa, musurehpã wãnopyyr enekose. Mokyro musurehpã wãnopyyr enepõko ase oya. Ritonõpo omipona pyra exiketõ enetupuhtoh mokyro. Pata konõto põkõ mokaro. Tuna tõ pũto typatarykõ tyrise eya xine.

² Sero põkõ tuisary tõ mokyro poko toehse toto musurehpã poko toehse, nohpo poko exiketõ samo. Etỹketõ sã ipoko toehse toto sero nono põkomo, eukuru onẽkehpyra exiketõ samo, nohpo poko exikehpyra exiketõ sã roropa.

³ Mame Ritonõpo Zuzenu a tapoise ywy. Inenyokyhpyry jaroase ahno esaka pyra. Moroto nohpo enease typorohse onokyroimo po. Tahpire mokyro nexiase. Ipihpyry tymerose esety xihpyry ke Ritonõpo eunohtoh ke. Tupuhpyke nexiase 7me. Tyretyke roropa nexiase 10me.

⁴ Tupõ tamuruse nohpo a nexiase tahpiremy. Emeporyme uuru risẽ nae nexiase, topu kurã roropa typyne exiketomo, kasuruimo roropa. Emahpo kasana nae nexiase uuru risemy. Moro kasana pehme nexiase iiryppyry ke nuriame exikety ke roropa, typoko imeimehnõ ehtopõpyry epehpyry ke.

⁵ Ipery poko esety tymerose nexiase. Moro esety onenetupuhpyra imehnō mana. Ynara mana: “Papironia konōto. Imeimehnō poko exiketō ēme mana, emero porehme. Tyrypyrykō poko penetaketō ēme roropa mana.”

⁶ Morarame mokyro eneryhtao ya, toetÿse exikety sã tãkye nexiase Ritonōpo poetory orihtopōpyry poko, toto etapatopōpyry poko tyya, enara. Jezu onurumekara toto exiryke totapase toto eya.

Mame mokyro eneryke ya osenuruhkase ipunaka.

⁷ – Oty katoh osenuruhkãko hma? tykase Ritonōpo nenyokyhpyry ya. – Ourūko ase mose nohpo poko. Onokyroimo poko roropa, nohpo puimane, tupuhpyke exikety 7me, tyretyke exikety 10me. Mokaro poko ourūko ase.

⁸ Mokyro onokyroimo isene kynexine aporo. Yrome toorihse ropa ynororo. Mame okynã pyra onuhnōko ropa mana amerehmã ae. Ytoytōko ropa mana. Imeïpo tonahkasēme exīko mana. Yrome aytorykōhtao ro sero nono poro osenuruhkãko enenanō mana. Jezu poetory tō kara osenuruhkãko mana. Esetykō pyra mã Ritonōpo papē poko, typapē poko onymeropyra Ritonōpo exiryke pake, sero nono riryhtao, orihpÿme exiketō esetykō maro. Osenuruhkãko mokaro mana onokyroimo eneryke tyya xine. Isene ehxīpo toorihse ropa ynororo. Yrome osenēko ropa mana.

⁹ – Tuaro ehtoko. Enetupuhtoko. Mokyro zupuhpyry tō 7mãkō ypyme mã toto. Moro ypy tō emory po mokyro nohpo typorohse mana. Moro ypy tō 7mãkō tuisame roropa mã toto.

¹⁰ Omame tuisa tonahse ropa mã toto. Toiro tuisame ro mana. Toiro oehpyra ro mana. Toehse ahtao okyna hkopyra exīko mana.

¹¹ Mame mokyro onokyroimo, isene ehxīpo, isene pyra toehse ropa tuisame 8mãme exīko mana. Osemazuhme aporo 7mãme nexiase. Imeïpo mokyro tonahkasēme exīko mana.

¹² – Iretyry 10me, onenetyã tuisame roropa mã toto. Exipyra ro mã toh aporo. Yrome kowenu tuisaryme exīko mã toto axītao rokene onokyroimo maro.

¹³ Mokaro 10mãkō atae rokē mã toto onokyroimo pyno toexirykō poko. Tyjamitunurukō ekarory se rokē mã toto onokyroimo a, tuisame toexirykō ekarory se eya roropa mã toto.

¹⁴ Kaneru mükuru maro tōsetaparykō se mã toto. Yrome toto poremäkapōko kaneru mükuru mana, tynymenekatyã maro, tosēkō onurumekara exiketō maro. Kuesēkōme mana, imehnō esã esēme imehxo mana. Sero pōkō tuisary tō esēme roropa mana.

¹⁵ Mame ynara nase Ritonōpo nenyokyhpyry ya:

– Moro tuna onenehpyry pona typorohse nohpo kahpyry, moro tuna ahnome mana. Imoihme mã toto. Pata tamuru pōkō mokaro. Tyty-orōkō omiry ae exiketō mokaro.

¹⁶ Morarame iretyry 10mãkō onenetyã onokyroimo kyryryme, mokaro mã nohpo zehno exīko, mokyro emero rokē poko aexihpyry zehno exīko mã toto. Mame imōkomory arōko mã toto emero porehme. Tupoke pyra inomōko mã toto. Ipū ònōko mã toto. Mame jahkãko toh mana enahkatohme.

¹⁷ Ritonōpo poe ipenetatoh rīko mã toto. Ipoe atae mã toto. Tuisame toexirykō ekarōko mã toto onokyroimo a tuisamehxo aehtohme, Ritonōpo omihpyry ae ro.

18 – Mame mokyro nohpo pata konõtome mana. Sero nono pőkõ tuisary tõ emero tõmipona tyrise eya, tykase ynororo ya.

18

Papironia enatyry poko

¹ Morarame imepÿ Ritonõpo nenyokyhpyry yhtory enease, kapu ae. Tuisamehxo nexiase. Kure aexiry ezurume sã konõto nexiase roropa. Ipoe saereme toehse sero nono emero porehme.

² Opore ynara tykase ynororo:

– Papironia tonahse, moro pata konõto patãpome toehse. Sero-maroro joroko tõ esaryme toehse mana, akuaryhpo tõ esaryme rokene, iirypyryme exiketõ esaryme, torõ tõ xihpyry esaryme, enara.

³ Ynara exiryke, Papironia pőkõ nohpo sã mana, imeimehnõ poko exikety samo. Eukuru ekamory sã tõsekarose ynororo imehnõ maro ehtohme. Sero nono pőkõ tuisary tõ ipoko toehse. Sero pőkõ mõkomo poko erohketõ tytineruke toehse tymõkomoke roropa Papironia pőkõ pokoino, nohpo poko exiketõ sã typenetatohkõ poko toehse toexirykõke.

⁴ Morarame imepÿ omiry etase kaino kapu ae. Ynara nase:

– Moro pata irumekatoko, ypoetory tomo.

Irumekatoko ipunaka.

Mokyro anakorehmara ehtoko iirypyrykõ poko,
awãnohpyra xine Ritonõpo ehtohme.

⁵ Kaetoko sã iirypyry mana, ypy sã konõto.

Naeroro inyrihpyry xihpyry poko wenikehpyra Ritonõpo mana.

⁶ Oritopõpyrykõ sã eya xine,

moro sã mokyro tyritoko emetakame.

Epehmatoko iirypyhpyry epehpyryme,
imotye roropa epehmatoko.

Ikasanary ipehkatoko jetunety ke.

Inekarohpyry oya xine jetunety,

moro motye ekarotoko ropa eya.

⁷ Ituarimapotoko, sam kamexipotoko eya.

Imynyhmapotoko, tuisame imehxo tõsekarose exiryke.

Emero kurã tapoise eya tykyryryme.

Nohpo sã mana, ynara kane samo:

“Taro ywy tarõkõ esemy.

Pytÿpo sã pyra ase.

Emynyhmara jũme ase, sam kara ase roropa,” kane sã mana.

⁸ Morara exiryke mokyro wãnohtoh oehnõko mana toiro ãmepyry ae.

Tyrohsẽ oehnõko mana, etuarimatopo.

Emitapãnõko roropa mana.

Tyahkasẽme exĩko mana,

tuãnohsẽme exĩko,

orẽpyra Ritonõpo exiryke,

nase ynororo.

⁹ Morarame sero pőkõ tuisary tõ ipoko xine aehtyã xitãko mana. Imaro xine tãkye aexityã pata zatyry eneryke tyya xine xitãko mã toto. Apoto erexĩtory eneryke tyya xine xitãko mã toto.

¹⁰ Amekeino rokẽ enẽko mã toto, mokaro etuarimatoh zuno toexirykõke.

– Myhene! Myhene! āko mā toto. – Pata imehxo nexiase repe. Orēpyra Papironia pōkō nexiase repe. Yrome axī tonahse myhene, āko mā toto.

¹¹ Mōkomo ekamonanō roropa sero nono pōkō xitāko mana. Mokaro hnamōko mā toto, tymōkomorykō epekahnanō pyra toehse exiryke.

¹² Morohne onepekahpyra mā toto, uuru, parata, topu kurākomo, kasuruimo te, kamisa karimutumano te, kamisa kurā ezuezumano, kamisa typyne exikety te, kamisa tahpirē roropa, wewe kurano te, maafim risemy, wewe kurā risemy, metau risemy, kurimene risemy, topuimo risemy, (maamore risemy).

¹³ Kanera tōkehko onepekahpyra mā toto, tonahsē emepory tōkehko, tyroxine zahsemy azawaimo, ixtaratu panono, ixtaratu, eukuru, oriu, pou risemy te, tiriiku puhturu roropa; pui tōkehko, kaneru tomo te, kawaru tomo, kahu tōkehko, namoto tō roropa. Morohne nae toh nexiase tokamosēme repe. Yrome epekahnanō pyra toehse.

¹⁴ Ynara āko mōkomo ekamonanō eya repe:

– Openetatopōpyry tō tonahse, omōkomory te, otinerū te, orēpyra oehtopōpyry roropa, emero tonahse mā jūme. Morohne onenepyra ropa mase jūme, āko mā toto.

¹⁵ Mōkomo ekamonanō tytineruke toehse tymōkomory ekamory poko moro pata po. Moino osenuhmāko mā toto, mokaro etuarimatoh kurūke, imaro xine toetuarimary se pyra toexirykōke. Xitāko mā toto, mokaro hnamōko.

¹⁶ – Myhene! Pata imehxo nexiase, myhene! Tupoke kurā ke moro pōkō nexiase ezuezumā ke, tahpirē ke roropa. Uuru risā ke roropa tynamuruke nexiase toto topu kurā ke roropa typyne exiketō ke, kasuruimo ke roropa.

¹⁷ Axī tymōkomoke pyra toh toehse. Tonahse emero porehme.

Wapu esē tō mā, imaro xine ytoketō roropa te, wapu poko erohketō roropa imehnō erohketō roropa tuna konōto po amekeino tōsenuhmase toto.

¹⁸ Pata zatyry eneryke tyya xine, orexīto eneryke roropa tyya xine, yronomyryme tyxitase toto. Ynara tykase toto:

– Pata kurāme nexiase. Ipanō pyra mana, tykase toto.

¹⁹ Nono tyrise eya xine tuhpkoxi xine, tyxitarykōke, pata hnamoryke tyya xine.

– Myhene! Pata imehxo nexiase repe! Moro pata po wapu konōto tō, emero tuna konōto poro ytoketō tytineruke toehse, tymōkomoke toehse roropa, moro pata pōkō tymōkomoke itamurume exiryke. Yrome axī tonahse emero porehme.

²⁰ Atākyematoko kapuaōkomo, mokaro enatyry poko. Atākyematoko Ritonōpo poetory tomo, inymenekatyā roropa imehnō amorepananōme. Ritonōpo poe urutō kō roropa atākyematoko. Mokaro tuānohse eya oryhmatamitukōme.

²¹ Mame Ritonōpo nenyokyhpyry a topu konōto tanÿse, jamihme exikety a. Moro topu zumo exiry saipe konōto sā kynexine. Mame tuna konōto kuaka moro topu tomase eya. Ynara nase:

– Topu tomase ahtao nakuaka axī nerÿko mana. Moro saaro axī Papironia pōkō ehahnōko mana typatarykō maro. Jūme osenepyra ropa exīko mā toto.

²² Rue tōkehko onetara exīko morotōkō mana. Eremiakētō roropa onetara mā toto. Erohketō pyra exīko roropa mana. Tiriiku apotoh osetara exīko roropa mā moroto jūme.

²³ Nāparina saerehkara exīko mana. Niotaketō omiry pytakētō omiry roropa osetara moroto exīko mana. Mōkomo ekamonanō imehnō motye orēpyra toh nexiase repe. Pyaxime toehtohkōke imehnō tonekunohse eya xine, emero pata tō pōkō, nase.

²⁴ Papironia pōkō tuānohse kynexine urutō kō totapase eya xine exiryke, Ritonōpo poetory totapase roropa eya xine, imehnō totapase roropa sero nono pōkō eya xine, enara.

19

¹ Moromeīpo tuhkākō omiry panō etase ropa, opore exikety kapu ao. Ynara nase:

– Kure Ritonōpo mana, kypynanohnekōme mana, tuisame kuhse mana, orēpyra roropa mana.

² Zae mana, kure roropa mana imehnō apiakary poko. Mokyro nohpo iirypyryme exikety tuānohse eya iirypyryme sero pōkō tyrise exiryke eya, toto poko toehse exiryke. Mokaro tuānohse Ritonōpo a typoetory totapase eya xine exiryke, nase mokyro.

³ Mame opore ynara tykase ropa toto:

– Kure mase, Ritonōpo! Moro pata imehxo aexihpyry zahkehpyra mana. Erexītory onuhkehpyra roropa mana jūme, tykase toto.

⁴ Mame tamuximākō 24mākō tosekumurukō po typorohse toto. Morararo onokyroimo asakoropane exiketō tosekumurukō po typorohse toto.

– Kure mase, katohme Ritonōpo a. Tapō po Ritonōpo nexiase.

– Aō, tykase toto. – Kure mase, Ritonōpo, tykase toto.

Kaneru mūkuru otuhtoh konōto pytatohme

⁵ Morarame Ritonōpo apō poe omi etase ropa. Ynara nase:

– “Kure mase, Ritonōpo,” kahtoko Kuesēkomo a, ipoetoryme awahtao xine, emero porehme, tuisa tomo, tuisame pyra exiketō roropa. “Kure mase,” kahtoko Ritonōpo zuno exiketomo, tykase.

⁶ Morarame tuhkākō omiry panō etase ropa, sōkane panō roropa, konomeru samo. Ynara nase:

– Kure mase, Ritonōpo. Yna esēme mase emero porehme. Tuisa Imehxo Exikety mase.

⁷ Satākyematone. Soseahmatone roropa, “Kure mase,” sykatone eya ime kuhse aexiryke. Ynara exiryke, kaneru mūkuru pytatoh toehse mana. Mame nohpo oryxime exikety tyse exikety oepiry eraximāko mana. Mokyro sā sytatose ekurākāko Kuesēkō oepiry ropa eraximatohme.

⁸ Tupō kurā amurūko nohpo mana, upo karimutume kuhse exikety. Mokyro sā Ritonōpo poe ipoetory tō kure exīko mana, nase ynororo. (Toto zupōme sā kure toto ehtoh mana.)

⁹ Mame ynara nase Ritonōpo nenyokyhpyry ya:

– Ynara imeroko, tākye exīko mā toto eahmatyamo otuhtoh konōto pona, kaneru mūkuru pytatoh pona, tykase ynororo.

Mame ynara tykase ropa:

– Jomihpyry moro zae mana Ritonōpo poe, tykase.

¹⁰ Mame imyhtokoxi typorohse ywy, “Kure mase,” katohme eya repe. Yrome ynara nase ya:

— Arypyra. Asã ywy Ritonõpo namotome rokene. Imehnõ Ritonõpo poetory sã roropa ase. Jezu nekarohpyry zae ehtoh enetupuhnanõme matose. Ritonõpo rokẽ êpataka oporohtoko, “Kure mase,” katohme eya.

Jezu nekarohpyry zae ehtoh enetuputyryke tyya xine pape tymerose urutõ komo a Ritonõpo poe.

Kawaru po ytokety, karimutumã po

¹¹ Mame kapu etapuruhmakary enease. Moroto kawaru karimutumã nexiase. Mokyro kawaru po ytokety esety Kure Exikety. Ajohpãkarame roropa esety akorony, zae imehnõ apiakaryke eya. Imehnõ poremãkapõko roropa mana.

¹² Enuru zemime sã nexiase, apoto samo. Zupuhpyry po parimã tuhke nexiase, uuru risemy. Esety tymerose ipoko. Yrome ynoro rokẽ moro esety waro kynexine.

¹³ Zupõ munuhpe nexiase porehme. Tosehpase roropa ynororo Ritonõpo omiryne.

¹⁴ Mokyro mykapo tuhkãkõ toytose, kapuaõkomo, soutatu tomo. Kawaru po toytose toto, karimutumã po. Tupoke kurã ke toh nexiase, ikurikasenã sã roropa.

¹⁵ Mame ratoimo taere exikety tutõtase sã mokyro mytae. Moro ke pata põkõ poremãkapõko mana. Tyjमितunuru ke tõmipona toto ripõko mana. Kurimene jamitunuru sã orẽpyra tõmipona emero tyrõko mana. Mame axikaru euhkapory sã axikaru eukuru riryhtao euhkatoh ao, moro sã tõmipona pyra exiketõ wãnohnõko mã Ritonõpo, zehno toehse toexiryke.

¹⁶ Zupõ poko roropa esety tymerose jaxiry poko roropa: “Tuisa tõ tuisary, Esẽkõ esemy,” tymerose roropa nexiase.

¹⁷ Morarame xixi ao Ritonõpo nenyokyhpyry enease xikihme. Ynara nase opore kurumu tõ netaryne:

— Osehtoko xiaro oximõme õtuhtohkõ konõto pona, Ritonõpo nekarohpyry pona.

¹⁸ Osehtoko xiaro tuisa tõ pũ õse, pirikateru tõ maro, soutatu tõ roropa, kawaru tõkehko, epo ytoketõ maro. Emero ahno pũ õnõko matose toseke exiketomo, typoetoke exiketomo, imehxo exiketomo, ime pyra exiketõ roropa, enarã.

¹⁹ Morarame onokyroimo enease sero põkõ tuisary tõ maro typoetory tõ soutatu tõ maro. Tõximõse toh nexiase etonatohme kawaru po ytokety maro ipoetory tõ maro, enarã.

²⁰ Morarame onokyroimo tapoise, urutõ ajohpe exikety maro. Mokyro nexiase tyjमितunuru enetaonohnõko onokyroimo êpataka. Morohne tyjमितunuru enepotopõpyry ke tyya imehnõ tonekunohse eya. Onokyroimo esety ke tymerose exiketõ tonekunohse eya, “Kure mase,” kananõ roropa onokyroimo a. Mame mokyro onokyroimo tomase, urutõ ajohpe exikety maro apotoimo htaka. Orihpõme tomase toto apotoimo htaka. Ikuhpo sã konõto apotoimo mana, zemime roropa mana topu zahkasẽ samo.

²¹ Ipoetorykõ tuose roropa tyratõ ke týtão tyratokemy a, kawaru po ytokety a. Mame mokaro aorihyã pũ tõse kurumu tomo a. Tuesapare toehse toto.

20

1.000me jeimamyry

¹ Mame Ritonõpo nenyokyhpyry enease ayhtoryhtao kapu ae. Eutary konõto etapuruhmakatoh nae nexiase emahpo soroto panono. Ketì konõto roropa emahpo nexiase.

² Zakareimo panõ tapoise eya. Okoimo pakato ro nexiase. Mokyro ro joroko tamuru nexiase. Satanaxi esety akorõ roropa. Mokyro tymyhse eya tehme rokẽ aehtohme, miume jeimãtoh ponãmero.

³ Mame Ritonõpo nenyokyhpyry a mokyro tomase moro eutary konõto aka. Mame moro eutary konõto tapuruse eya. Tapuhse roropa eya tütara aehtohme, sero pata tõ põkõ onenekunohpyra ropa aehtohme. 1.000me jeimamyry taropose ahtao rokẽ mokyro tütanohpõko ropa Ritonõpo mana axĩtao rokene.

⁴ Morarame tuisa tõ apõ enease, epo typorohse exiketõ roropa. Imehnõ apiakananõme toehse toto Ritonõpo poe. Morarame Jezu potory ekepyry tõ zuzenu enease. Zehnotokõ netapatyã nexiase Ritonõpo omiry poka imehnõ amoreparyke eya xine, Jezu nekarohpyry ekaroryke roropa eya xine. Tosekumuru po porohpyra exiketõ mokaro onokyroimo ãpataka. Inyrihpyry ãpataka roropa porohpyra toh nexiase. “Kure mase,” kahnõ roropa mokaro onokyroimo a. Onokyroimo esety onymeropopyra roropa toh nexiase typerykõ pokona, tomarykõ pokona roropa, enara. Naeroro tõsemãse ropa toto; tuisame toehse roropa toto Kyrixtu maro, nono põkõ esẽme, miume jeimãtoh pona.

⁵ Ësemãtoh ropa moro osemazupu po. (Imehnõ aorihtyã mã ãsemãpyra aporo. Miume jeimamyry taropose ahtao rokẽ ãsemãnõko ropa mã toto.)

⁶ Yrome tãkye exĩko mã mokaro ãsemamyryhtao moro ãsemãtoh osemazupu po. Mokaro mã orihpyra ropa exĩko. Omõpyra roropa mã toto apotoimo htaka. Ritonõpo maro oturuketõme mã toto Ritonõpo a Kyrixtu a roropa. Imaro tuisame exĩko mã toto miume jeimãtoh pona.

Joroko tamuru poremãkatopõpyry poka

⁷ Moromeĩpo miume jeimamyry taropose ahtao joroko tamuru tütanohpõko ropa Ritonõpo mana ãpuruhpyry tae,

⁸ sero nono pona ayaytotohme ropa. Pata tõ põkõ enekunohnõko mana sero nono po emero, Koke põkomo, Makoke põkõ roropa. Mame toto anonohpõko joroko tamuru mana toto etonatohme. Tuhke toto exiry isawã samo tuna konõto ehpio.

⁹ Atahpahnõko roropa mã toto nono poro. Ritonõpo potory esary zomye exĩko mã toto. Moro pata nupunato Ritonõpo a. Mame kapu ae apoto emapõko Ritonõpo mana joroko tamuru potory enahkatohme.

¹⁰ Morarame joroko tamuru mokaro enekunohne emãko mana apotoimo htaka, zemime exikety htaka. Moro htaka onokyroimo tomase osemazuhme, urutõ ajohpe exikety maro. Etuarimãko mã toto moro htao saereme, koko. Jumãme zetũkehpyra mana.

Apiakatoh etyhpyry

¹¹ Morarame tuisa apõ konõto enease, karimutumano. Tapõ po typorohse exikety enease roropa. Ewinoino sero nono toepase samo, kapu roropa toepase samo, osenepya toehse.

¹² Morarame aorihtyã enease xikihme tuisa apõ ãpataka tuisamehxo exiketomo, tuisamãkõ kara, enara. Pape tõ typiapose. Imepÿ pape roropa typiapose, jũme Ritonõpo maro exiketõ papeny. Aorihtyã tapiakase eya, toto nyrihpyry enexĩpo emero porehme, tymerose exiryke pape pokona.

¹³ Morarame tuna konõto kuae aorihtyã tutõtase ropa. Nono ae roropa aorihtyã esae tutõtase ropa aorihtyamo. Tapiakase toto emero porehme toto nyrihpyry kure exiry enetupuhxĩpo.

¹⁴ Morarame orihtoh tomase aorihtyã esary maro apotoimo htaka. Ikuhpo sã konõto apotoimo mana. Moro apotoimo orihtoh akorõme mã morõ.

¹⁵ Morarame mokaro esetykõ pyra ahtao jũme Ritonõpo maro exiketõ papẽ pokona mokaro emãko mã apotoimo htaka. Ikuhpo sã konõto apotoimo mana, enara.

21

Kapu tyrisenano nono roropa

¹ Morarame kapu enease tyrisenano. Nono roropa tyrisenã enease. Pakatokõ kapu nono maro osenepyra toehse. Tuna konõto pyra nexiase roropa.

² Mame Ritonõpo Patary Kurã enease, Jerusarẽ tyrisenano. Ayhtory enease kapu ae Ritonõpo poe. Tõtyhkase nexiase tose eraximãko. Niotakety sã nexiase. Niotakety upo kurã amurũko tynio oepyry eraximatohme.

³ Mame omi etase opore exikety, Ritonõpo apõ poe:

– Seromaroro Ritonõpo esary nono põkõ maro mana. Toto maro oesarĩko mana. Toto esẽme exĩko mana.

⁴ Toto xity korokãko mana toto enuru ae. Orihpyra ropa exĩko mã toto, emynyhmara roropa. Xitakehnõko toh mana, sam kara exĩko pakatokõ tonahse exiryke, tykase.

⁵ Mame ynara nase tapõ po typorohse exikety:

– Seromaroro emero tyrĩko ase tyrisenãme, tykase.

Ynara nase roropa ya:

– Moro imeroko, ajohpe pyra exiryke, zae rokẽ mana, tykase.

⁶ Mame ynara tykase ropa ynororo:

– Tõtyhkase mana. Ywy ase osemazuhme aexihpyry. Etyhpyrymã roropa ase. Tuna se awahtao xine ekarõko ase oya xine, õkurukõme. Soesoekane kuae anÿnõko ase õkurukõme orihpÿme oehtohkõme. Topehke pyra roropa mana.

⁷ Mame yzehno exikety poremãkaporyhtao oya xine, ynekarohpyry apoĩko matose. Oesẽkõme exĩko ase Ritonõpome jexiryke. Ypoenõme exĩko matose roropa.

⁸ Yrome jomipona pyra exiketõ, imehnõ zuno exiketõ roropa, imehnõ ewokananomo te, imeimehnõ poko exiketõ kahpyry roropa, imehnõ etapananomo te, tyrypyry poko exiketomo te, joroko tõ poko exiketomo te, pyaxi poko exiketõ roropa, Ritonõpo myakãmananomo imepÿ ke te, ajohpe exiketõ roropa, mokaro esaryme apotoimo exĩko mana. Zemime mana topu zahkatoh samo. Ikuhpo sã konõto roropa mana. Moro orihtoh akorõme mana, nase ya.

Jerusarẽ tyrisenano

⁹ Mame Ritonõpo nenyokyhpyry 7mã toiro tooehse ya tykasanake aexihpyry nexiase tyrohsemyimo maro, etuarimatoh konõto maro. Ynara nase ya:

– Ymaro eropa. Niotakety senetase, kaneru mükuru pyty, nase ya.

¹⁰ Mame yporemäkase ropa Ritonõpo Zuzenu. Mame jaroase Ritonõpo nenyokyhpyry ypy emory pona kaetokõ pona. Mame Jerusarë enease, pata kurano ayhtory kapu ae Ritonõpo poe.

¹¹ Saereme nexiase, Ritonõpo ezuru ke. Zemime sã nexiase osene tuhkã samo, topu kurã typyne exikety jasape samo, kyrixtau akusasame exikety samo.

¹² Apuru konõto nae nexiase, kaetoko roropa. Omõto 12me nexiase, 12me omõtoheraximananõ roropa nexiase, Ritonõpo nenyoyhtyamo. Moro omõto 12mãkõ pokona Izyraeu mükuru tõ esetykõ tymerose 12mãkomo.

¹³ Oseruao omõtoheraxi nexiase xixi tütatoh wino, oseruao roropa xixi omõtoheraxi wino. Oseruao omõtoheraxi nexiase inikahpoe, oseruao roropa ikurenae.

¹⁴ Moro pata apuru tyrise topu konõto po. 12me topu nexiase. Moro topu pokona tymerose kaneru mükuru nymenekatyã esetykomo, 12mãkomo.

¹⁵ Mame Ritonõpo nenyokyhpyry, ymaro oturukety, nae nexiase mosa ehtoh kuhtopo, zumo pata ehtoh kuhtohme, omõtopo, apuru, enara ikuhtohme.

¹⁶ Moro pata tahramehme mana, zumo exiry mosa exiry sã mana. Mame pata tukuhse Ritonõpo nenyokyhpyry a tykyryry ke, ikuhtoh ke, pata mosa exiry 2.400 kirometurume nexiase, zumo exiry morararo, kaetoko exiry morararo 2.400 kirometurume nexiase.

¹⁷ Mame pata apuru tukuhse Ritonõpo nenyokyhpyry a. Kaetoko exiry 65 meturume nexiase. Tykyryry ke tukuhse, ahno kyryry sã nexiase.

¹⁸ Moro apuru tyrise topu kurã ke. Jasape ke pata tyrise uuru kurã ke. Kutehi sã nexiase akusasame.

¹⁹ Pata apuru apõ emepory nexiase topu kurãkomo typyne exiketomo. Moro pata apuru apõ nymyry topu kurã nexiase jasape. Epo tyoro topu kurã sapira nexiase. Jauraono akata nexiase. Asakoropane aehtoh ropa ezemerauta nexiase.

²⁰ Oname aehtoh roropa saratonika nexiase. 6me aehtoh roropa saratio nexiase. 7me aehtoh roropa kyrisorito nexiase. 8me aehtoh roropa perirometure nexiase. 9me aehtoh roropa topazio nexiase. 10me aehtoh roropa kyrisoparazo nexiase, 11me aehtoh roropa jasĩtu nexiase, 12me aehtoh roropa ametixta nexiase.

²¹ Omõtoheraxi apuru 12mãkõ perora nexiase. Toiro omõtoheraxi apuru toiro perora nexiase. Moro pata esemary uuru kurã risẽ nexiase. Akusasame nexiase kutehi samo.

²² Ritonõpo maro oturutoh pyra moro pata po nexiase Kuesëkõ Ritonõpo moroto exiryke. Ime kuhse exikety ynororo, kaneru mükuru sã exikety imaro roropa mana.

²³ Xixi se pyra moro pata po, nuno se pyra roropa, saereme exiryke, Ritonõpo a tyeipose exiryke, ezurume sã kaneru mükuru exiryke roropa.

²⁴ Morara exiryke saeremae ytoytõko moroto sero põkõ mana. Sero põkõ tuisary tytinerükõ arõko mã toto morotona. Tymõkomorykõ kurã roropa tynekarorykõme morotona arõko mã toto.

²⁵ Pata omōtoḥ anapurupyra mā toto saereme ahtaḥ. Omōtoḥ anapurupyra mā toto jūme kohmāpyra exiryke moroto.

²⁶ Mame emero nono pōkō tykyryrykō kurā tynekarorykōme morotona arōko mā toto. Tytinerūkō roropa moro pata pona arōko mā toto.

²⁷ Yrome mā nuriame exiketō omōpyra ipunaka moro pata pona. Iirypyryme exiketō roropa, ajohpe exiketō roropa omōpyra mā toto moro pata pona. Mokaro rokē, tosetykō tymerose exiketō kaneru mūkuru papē pokona jūme Ritonōpo maro exiketō esetykō maro, mokaro rokē omōnōko mā toto moro pata pona.

22

Wāto ehtoḥ enepotopōpyry Jezu a

¹ Morarame Ritonōpo nenyokyhpyry iporiry panō enepoase ya, orihpyra ehtopo, zemizemikane, akusasame exikety. Moro tuna Ritonōpo apō poe tūtāko mana kaneru mūkuru apō poe.

² Pata esemary konōto rānakuroko ytōko moro tuna mana. Tuna ehpio asakoro ro orihpyme ehtoḥ epery zoko nexiase. Emero nuno pune eperytāko mā kehko. 12me eperytāko mana toiro jeimamyry aroporyhtaḥ. Zary roropa tuhke pata pōkō kurākatoḥme mana.

³ Pohnō pyra mā moro pata po, Ritonōpo zamaro pyra exiketō pyra mana.

Ritonōpo apō moroto mana. Kaneru mūkuru apō roropa mā moro pata po. Mame:

— Kure mase, āko eya ipoetory tō mana.

⁴ Ēmyty enēko mā toto. Toto pery poko Ritonōpo esety tymerose mā roropa.

⁵ Kohmāpyra ropa mā moroto. Nāparina se pyra mā toto, xixi se pyra roropa mā toto Kuesēkō Ritonōpo a tyeipose exiryke. Mame tuisame exīko mā toto, jūme.

Jezu oepyry ropa poko

⁶ Morarame ynara tykase Ritonōpo nenyokyhpyry ya:

— Moro omi zae mana. Ajohpe pyra mana. Kuesēkō Ritonōpo Tuzenu ekaroneme mana urutō komo a. Tynenyokyhpyry tonehpose typoetory tō amorepatohme. Okynā pyra morohne onenetyā exīko mā rahkene, tykase ynororo ya.

⁷ — Etatoko pahne, āko Jezu. Okynā pyra oya xine oehnōko ropa ase. Tākye exīko matose ynmeropohpyry omipona awahtaḥ xine. Moro pape ynmeropohpyryme mana, āko mana kyya xine.

⁸ Ywy ase João, morohne etahpono, enehpono, enara. Morarame morohne totakehse ya ahtaḥ tonekehse roropa ya ahtaḥ, nono pona yporotyase jesekumuru po Ritonōpo nenyokyhpyry myhtokoxi, “Kure mase,” katoḥme eya repe, morohne eya tonepose ya exiryke.

⁹ Yrome ynara nase ya:

— Arypyra! Jeahmara exiko! Ywy roropa Ritonōpo poetoryme ase, asamo. Imehnō Jezu poetory tō urutō kō sā roropa ase. Emero sero pape omipona exiketō sā roropa ase. Ritonōpo rokē eahmako, tykase ynororo ya.

¹⁰ Mame ynara tykase ropa ya:

— Ritonōpo poe onymerohpyryme mana, sero pape. Okynā pyra morohne exīko mā emero porehme. Naeroro moro ononēpyra exiko.

¹¹ Ah tyyrypyrykō poko exiketō morara rokē nexī toto. Ah nuriame exiketō nuriame rokē nexī toto. Yrome ah zae ehtoh se exiketō zae rokē nexī toto. Ah kurākō kure rokē nexī toto, nase ya Ritonōpo nenyokyhpyry.

¹² – Etatoko pahne! āko Jezu. – Okynā pyra ase oehnōko ropa. Oephepyrykō enehnōko ase ymaro onyrihpyrykō epehpyryme. Popŷ rihpōkō popŷ apoiko mā toto. Yrome kurā rihpōkō kurā rokē apoiko mā toto. Ÿme jomipona aexityā itamurumehxo epehpyry apoiko mā toto.

¹³ Osemazuhme exine senohne exipyra ahtao ro. Sero tonahse ahtao nae ro ase.

¹⁴ Tākye matose tupoke ikurikasenā panō ke oexirykōke. Oorypyrykō tukurikase ahtao, jūme Ritonōpo maro ehtoh epery enahpōko oya xine Ritonōpo mana. Aarotorŷko roropa mana omōtoah ae typtaka.

¹⁵ Yrome, tyyrypyrykō poko exiketō omōpyra mana, joroko poko exiketomo, pyaxime exiketomo, imeimehnō poko xihpyry exiketomo, imehnō etapananomo, imehnō wonanomo, imehnō orihmaponanomo, ahno nyrihpyry ke Ritonōpo myakāmananomo, ajohpe se exiketomo, ajohpe exiketō roropa. Mokarohne omōpyra mā toto moro pona.

¹⁶ – Ywy ase Jezu. Ynenyokyhpyry aropoase morohne ekarotohme oya xine tōximōse ypoetory tō ahtao. Tuisa Tawi paryme ase. Marparukawa enery sā oya xine ěmehsasaka ahtao, moro sā jeneryhtao oya xine ěmehnōko sā matose, tyrisenā sā exīko matose.

¹⁷ Kurā Zuzenu ynara āko niotakety maro:

– Osehtoko! āko toto.

Morara kary etaryhtao oya xine, morararo:

– Osehtoko! kahtoko.

Osehtoko tuna se exiketomo. Topkehke pyra ynekarory apoitoko, ōkurukōme samo jūme Ritonōpo maro oehtohkōme, emero rokene.

Etyhpyry

¹⁸ Ywy ase João. Ynara kary se ase oya xine, jomihpyry etananomo a, Ritonōpo poe ynymerohpyry sekeremananomo a roropa. Tomeseke ehtoko ynymerohpyry onymotyĕkara ehtoko. Jomihpyry motyĕkaryhtao oya xine awānohtorŷko roropa mā Ritonōpo tyrohsĕ ke. Ynymerohpyry tyrohsĕ poko, morohne ke awānohtorŷko mana.

¹⁹ Morararo Ritonōpo nekarohpyry myakāmaryhtao oya xine āpiakatorŷko mā Ritonōpo typoetory tō maro pyra oehtohkōme. Morara ahtao jūme Ritonōpo maro ehtoh epery onenahpyra ekurehnōko matose. Omōpyra roropa matose pata kurā pona. Morohne tymerose ya sero pape poko.

²⁰ Ynara āko mā morohne poko otuarōtanohnekomo:

– Okynā pyra oehnōko ropa ase, āko.

Ah noehno ropa. Osehko ropa Tamuxi Jezu, yna esĕme oexiryke.

²¹ “Opoetory tō pyno exiko Papa, emero porehme,” āko ase Kuesĕkō Jezu a opoko xine. Enara.

SAUMU

Izyraeu tō Ēremiatopōpyry

Salmos

Ekarotopo

Saumu pehme mana ėremiatoh ke, oturutoh ke roropa Ritonōpo a. *Saumu* tō tymerose imeronanomo a 700me jeimamyry ae (miume jeimamyry ehtoh poe 333me jeimamyry ehtoh pona oehpyra ro Jezu Kyrixtu ahtao). Senohne *Saumu* tō tysekeremase juteu tomo a tōximōse toto ahtao Ritonōpo eahmatohme.

Nae *Saumu* tomo osehta: ėremiatoh tonomo, Ritonōpo eahmatoh tonō, oturutoh tonō Ritonōpo a akorehmapotohme, osewomapotohme, ipynanohtohme; iirypyry korokapotohme te, “Kure mase,” katohme Ritonōpo a inyrihpyry pokoino; kure tuisa ripotohme Ritonōpo a; ahno amorepatohme zae ehtoh poko; epetōkara wānohpotohme; oturutohme Ritonōpo a typoko te, oturutohme roropa Ritonōpo poetory tō poko porehme.

Sero pape ao

Saumu tomo atapiakāko 5me imerohpyry tōme:

Saumu 1–41

Saumu 42–72

Saumu 73–89

Saumu 90–106

Saumu 107–150

1

Tākye ehtoh poko

- ¹ Tākye exīko matose popynō omihpyry omipona pyra awahtao xine, iirypyrymākō onypoehpyra roropa awahtao xine, Ritonōpo kerekeremananō maro oximōpyra roropa awahtao xine.
- ² Yrome Ritonōpo nymeropohpyry omipona oexirykō poko atākyemāko matose, inymeropohpyry poko osenetupuhnōko matose saereme, koko, enara.
- ³ Moro sā awahtao xine wewe tō sā exīko matose tarykase ahtao tuna ehpio; ahtāko mana, eperytāko roropa toperytatoh po toehse ahtao, zary mā aremāpyra roropa mana. Moro sā orēpyra exīko matose, onyryrykō kure exīko roropa mana emero.
- ⁴ Yrome Ritonōpo omipona pyra exiketō moro sā pyra mana; otupīko mā toto, tyryrykane a arexi pihpyry arory sā exīko mā toto.
- ⁵ Naeroro tōmipona pyra exiketō apiakāko Ritonōpo mana,

ameke exīko mā toto
 Ritonōpo omipona exiketō winoino.
 6 Ynara exiryke, tōmipona exiketō
 pynanoohnōko Ritonōpo mana,
 yrome popyra exiketō wānohnōko mana.

2

Ritonōpo nymenekahpyry tuisame

1 Oty katohme atamorepāko sero nono pōkō nae
 Ritonōpo poremākapory pokō?
 Toiparo rokē moro pokō osetupuhnōko mā toto.
 2 Sero nono pōkō tuisary tō typyrekō rīko mā toto,
 kowenu pokō erohketō maro atamorepāko mā toto
 Ritonōpo epeme pyra toehtohkōme, tuisame
 inymenekahpyry epeme pyra toehtohkōme roropa.

3 Ynara āko mā toto:
 “Tuisame mokaro ehtoh surumekatone;
 mame inyripohpyry kyaa xine senahkatone.”

4 Tapō po Exikety kapu ao exianāko mana;
 mokaro eunohnōko Kuesēkō mana.

5 Mame tohne toexiryke mokaro zurūko mana,
 toto enaroximāko mana tyjमितunuru ke,
 toto zehno toexiryke.

6 Ynara āko mana:
 “Ynymenekahpyry yriase tuisame japō po,
 moroto Jerusarē po, ypy Xiāo kurā po.”

7 “Jarao omi ekarōko ase,” āko tuisa mana.
 “Ritonōpo omiry ekarōko ase.

Ynara nase ya:
 ‘Umūkurume mase; seroae omyme toehse ywy.

8 Ekaropoko ya,
 imeimehnō nonory pōkō ekarōko ase oya
 opoetoryme toto ehtohme;
 sero nono emero ononoryme exīko mana.

9 Toto esēme exīko mase
 omyxiry mā kurimene risēme exīko;
 zae pyra exiketō wānohnōko mase
 oripo ehmory sā topu pona.’ ”

10 Naeroro etatoko, tuisa tomo;
 otato ehtoko, kowenu pokō erohketomo!

11 Kuesēkō eahmatoko tomeseke samo.
 Tykytyky kaxitoko,
 oesekumurukō po oporohtoko ēpataka;

12 ozehno xine aexiryino te,
 oenahkaryino oesemary ae oytoryhtao.

Tākye matose exīko
 oewomaneme Ritonōpo riryhtao oya xine!

3

Atakorehmapotoh Ritonõpo a

Tawi nymerohpyry sero toepase ynororo ahtao tumũkuru Apisarão kurũke.

¹ Ritonõpo, jepetõkara tuhke mã toto!

Tuhkãkõ yzehno toehse mã toto!

² Oturũko mã toto ypoko, ynara ãko mã toto:

“Mokyro anakorehmara Ritonõpo exĩko mana!”

³ Yrome omoro, Ritonõpo,

jewomãko mase osewomatoh samo.

Orẽpyra jyrĩko mase,

imehnõ zunõ pyra jyrĩko ropa mase.

⁴ Ritonõpo kohmãko ase jakorehmaneme,

tosary ypy kurã poe jezuhnõko mana.

⁵ Ataxikãko ase, torẽtyke pyra nyhnõko ase,
imeĩpo pakãko ropa ase Kuesẽkõ jewomaryke.

⁶ Enaromyra ase, jepetõkara miu motye toto ahtao,
jomye toehse toto ahtao, toto zunõ pyra ase.

⁷ Osehko, Ritonõpo! Kypynanohko Jesemy!

Etonãko mase jepetõkara maro;

mokaro popyra exiketõ poremãkãko mase,

toto jamitunuru enahkapõko mase.

⁸ Orẽpyra kyritorỹko Ritonõpo Kuesẽkõ mana.

Kure rokẽ opoetory tõ tyriko, Ritonõpo.

4

Atakorehmapotoh Ritonõpo a

Sero saumu tymerose Tawi a.

¹ Ritonõpo, Jewomane, kuezuhko jotururuhtao oya!

Etuarimãko exiase, yrome kuakorehmase.

Ypyno exiko seromaroro, jotururu oya etako!

² Orutua komo, oty katohme orẽpyra jehtopõpyry
tyromãko matou jyhxirotõh ke?

Oty katoh popyra ehtõh se rokẽ matou?

Oty katoh ajõhpe ehtõh etãko rorõpa matou?

³ Wenikehpyra ehtoko:

zae ehtõh poko exiketõ tymenekase

Ritonõpo a typoetoryme toto ehtõhme;

jotururu etãko mana ikohmaryhtao ya.

⁴ Enaromỹke ehtoko, oorypyrykõ poko exikehtoko;

mynyhme ehtoko onyhtõhkõ po

õsenetupuhtõhkõ waro oehtõhkõme.

⁵ Zae onekarorykõ ekarotoko Ritonõpo a,

Oesẽkõme enetupuhtoko.

⁶ Imehnõ ynara ãko oya:

Kure ehtoh ekaroko yna a itamurumehxo,
Ritonõpo, nupunato yna eneko, yna pyno exiko!

⁷ Yrome opoko tãkye jehtoh, onekarohpyry
ya mokaro tãkye ehtoh motye mana
tykyrysã apoiry poko eya xine.

⁸ Ataxikãko ase torëtyke pyra,
kure rokë nyhnõko ase, omoro rokë Ritonõpo,
jewomãko mase.

5

Osewomapotoh Ritonõpo a

Sero saumu tymerose Tawi a.

¹ Ritonõpo, jotururu etako josenetupuhtoh roropa!

² Tuisa konõto Jesemy, Ritonõpo, otato exiko,
kuakorehmako, ãko ase;
oya oturũko ase, yna Esemy!

³ Pakeimo ëmepyyryhtao jomiry etãko mase;
xixi tũtapitoryhtao, oturũko ase oya,
mame jezuhtoh eraximãko ase oya.

⁴ Omoro mase Ritonõpo, popyra ehtoh
azamaro pyra mãna;

Popyra ehtoh poko exiketõ onenehpopyra mase oëpataka.

⁵ Epyrypaketõ se pyra mase ipunaka.

Popyra exiketõ zehno mase emero porehme.

⁶ Ajohpe exiketõ enahkapõko mase,
imehnõ ryhmananõ se pyra mase ipunaka,
imehnõ enekunohnanõ roropa.

⁷ Yrome yna pyno oexiryke yronymyryme
omõnõko ase azarã pona Atapyĩ taka,
jesekumuru po porohnõko ase oëpataka
oeahmãko ase Atapyĩ Kurã tao.

⁸ Ritonõpo, jepetõkara tuhke mã toto!

Kuakorehmako zae jehtohme,
õmiry omipona jehtohme.

Jesemary zae ehtoh poko enepoko ya
epona jytotohme.

⁹ Jepetõkara omiry zae pyra mana ipunaka.

Imehnõ enahkary poko rokë
osenetupuhnõko mã toto.

Aomirykõ kure sã mã repe, imepỹ pyrypãko.

Yrome enekunohnõko mã toto aorihmapotohme.

¹⁰ Ajohpãme sã mokaro apiakako,
toto wãnohtohme, Ritonõpo!

Osenetupuhnõko mã toto imehnõ ryhmary poko,
naeroro tyripoko toto osenahkapotohme!

Aropoko toto owinoino, tahxime õmiry omipona
pyra toexirykõke, orumekary se roropa toexirykõke.

- 11 Yrome amaro tōsewomary se exiketō
tākye exīko mā toto, tātākyemarykōme eremiāko mā
toto, toto ewomāko oexiryke.
- Opyno exiketō tākye exīko mā toto opokoino.
- 12 Ritonōpo, yna Esemý, kure rokē mokaro rīko mase,
ōmiry omipona exiketomo,
kure oehtoh toto ewomāko mana osewomatoh samo.

6

Kurākara atakorehmapotoh Ritonōpo a

- Sero saumu tymerose Tawi a.
- 1 Ritonōpo Jesemy, jupokara exiko yzehno
awahtao! Juānohpyra exiko zehno awahtao!
- 2 Ypyno exiko tapotūkehse jexiryke.
Kukurākako ropā takuruhtase jexiryke.
- 3 Torētyke ase ipunaka ukurohtao.
Ritonōpo, otara ahtao oehnōko ma jukurākase?
Ekurehpyra exiko.
- 4 Kypynanohko, Ritonōpo Jesemy!
Yna pyno oexiryke kuanỹko orihpyra jehtohme.
- 5 Aorihtyā ekepyry esao tuenikehse mase,
moroto oeahmasaromepyra mā toto.
- 6 Penekehnōko ase yxitary poko.
Kokoro rokē jynyhtoh tahxikure exīko nase
yxitatos ke;
jupuhpyry apō tahxikure exīko yxity ke.
- 7 Jepetōkara pokoino jenuru tyaose nase
xitakehpyra jexiryke.
Pitiko osenuhmasaromepyra ase.
- 8 Ameke ehtoko ywinoino,
popyra ehtoh poko exiketomo!
Ritonōpo Jesemy, jotururu etāko yxitaryhtao;
- 9 jotururu etāko mana jakorehmapory
ekaroporyhtao ya,
otato mana jotururuhtao eya.
- 10 Jepetōkara ehxirōko mā toto; oserehnōko mā
toto, epāko axiny tuaro pyra exiketō sã ipunaka.

7

Zae ehtoh ekaropōko Ritonōpo a

- Sero saumu tymerose Tawi a.
- 1 Ritonōpo Jesemy, oya oehnōko ase jewomatohme;
kuanỹko, kypynanohko jekahmananō winoino
emero porehme.
- 2 Reāo sã jarory se mā toto ypynanohsaromepyra
imehnō ehtoh pona, moroto yxihxihkatohme.
- 3 Ritonōpo, Jesemy, zae pyra ehtoh poko
toehse jahtao, imepỹ popyra tyrise ya ahtao,

4 jepeme exikety towokase ahtao ya te,
imepÿ jepekara popyra tyrise ya ahtao
5 moro sã toehse jahtao ah jepetōkara jekahmã
toto, ah japoĩ toto. Ah jemã toto nono pona
totapase, tynomose ekepyryme nono po.

6 Ritonōpo, owōko ty zehno oehtoh ke,
jepetōkara yzehno ipunaka, iporemākapoko toto!
Xikihme exiko, kuakorehmako, zae ehtoh se oexiryke.

7 Oximōme imeimehnō nonory pōkō enehpoko
ōmye toto ehtohme, toto tuisaryme exiko kaino kapu poe.

8 Ritonōpo yna Esemy, yna apiakaneme mase,
ahno apiakane emero.

Kuapiakako zae exiketyme, Ritonōpo, zae ehtoh
poko rokē jexiryke, ajohpe pyra jexiryke.

9 Ajohpāme sã popyra exiketō nyrihpyry xihpyry
enahkapoko, kurã ke zae ehtoh poko exiketō
epehmako. Zae Ritonōpome oexiryke ipunaka, yna
osenetupuhtoh apiakāko mase, yna penetatoh roropa.

10 Ritonōpo, kuewomako osewomatoh samo;
ajohpe pyra nymyry exiketō ipynanohko.

11 Zae rokē apiakaneme Ritonōpo mana;
kokoro rokē popyra exiketō wānohpōko mana.

12 Tyrypyrykō rumekary se pyra toto ahtao,
tytapemã aehtōko Ritonōpo mana.

Tytakÿ toaryhtose eya pyrou tō ekomatohme.

13 Tyryre tō apoĩko mana apoto zukatoh tonō samo.
pyrou ke tuōko mana apoto zukatoh tonō samo.

14 Enetoko ke popyra exiketō popyra ehtoh poko
osenetupuhnōko mã toto.

Atamorepāko mã toto popyra ehtoh riry poko,
ajohpe exikehpyra mã toto.

15 Ahno apoitoh rĩko mã toto,
yrome ynaroro omōnōko mã toto moro aka.

16 Moro sã tuānohsēme exĩko mã toto
popyra toehtohkomo a.

Tyryryhmasēme exĩko mã toto,
imehnō ryhmary se toexirykōke.

17 Yrome ywy: “Kure mase, Ritonōpo,”
ãko ase zae rokē oexiryke imehnō apiakary poko.
Eremiãko ase oeahmaryme, Jesemy
Ritonōpo Imehxo Exikety.

8

Ritonōpo saerehkatoh poko

Sero saumu tymerose Tawi a.

1 Ritonōpo yna Esemy, imehxo oehtoh
tōsenepose sero nono poro porehme!

Oeahmāko mā toto kapu etyhyry pona,
² oeahmāko poeto tō pisarara, eremiāko
 enurusenā komo, mireremā kō roropa oeahmāko
 mā toto, oepetōkara poremākatohme ozehno
 exiketō mynyhpākapotohme emero porehme.

³ Kapu eneryhtao ya, onyryhyry, nuno te,
 xirikuato tō roropa, esao xine tyrise kehko oya,
⁴ onokyme kure yna, ahnome rokē ynanase?
 Yrome yna poko osenetupuhnōko mase.
 Orihketōme ynanase, yrome yna pyno ro mase.

⁵ Tyrise ynanase oya, Ritonōpo,
 opoetoryme yna ehtohme,
 yna Esē imehxo oehtohme.
 Yrome tuisame kyriase roropa imehnō esēme yna ehtohme.

⁶ Ajamitunuru mekarooase yna a,
 onyrytā esēme yna ehtohme.
 Onokyro tōkehko, okyno tō roropa,
 yna ekyme toto ehtohme:

⁷ Kaneru tomo te, pui tōkehko, onokyro tomo emero.

⁸ Torō tomo te, kana roropa tuna konōto kuaōkō,
 isene exiketō porehme.

⁹ Ritonōpo, yna Esemu, imehxo oehtoh
 tonepose mana sero nono po porehme.

9

“Kure mase,” kary Ritonōpo a zae aexiryke

Sero saumu tymerose Tawi a.

¹ Ritonōpo Jesemy, oeahmāko ase yronomyryme.

Onyrytā poko osenuruhkāko ase,
 ipoko xine imehnō zurūko ase.

² Opokoino atākyemāko ase,
 eremiāko ase yzamaro oexiryke.

Oeahmaryme eremiāko ase onetaryme,
 Ritonōpo, Imehxo Exikety.

³ Oeepyryhtao jepetōkara epāko mā toto;
 epukāko, orihnōko roropa mā toto.

⁴ Ahno apiakaneme mase, zae exiketyme,
 typorohse awahtao tuisa konōto apō po zae
 ehtoh rīko mase, zae ypynanohnōko mase.

⁵ Imeimehnō nonory pōkō, awaro pyra exiketō
 tuānohse oya.

Popyra exiketō tonahkase oya;
 tuenikehsēme toto ehtohme jūme.

⁶ Kuepetōkara patary tō takuhkumose oya;
 tonahkase toto oya jūme
 tuenikehse ipunaka mā toto.

7 Yrome Kuesëkõ Ritonõpo jũme tuisa imehxo mana.
 Typorohse tapõ po, tuisa konõto apõ po,
 imehnõ apiakãko mana.

8 Kure rokë erohnõko Ritonõpo mana
 sero nono põkõ tuisaryme;
 zae toehtoh ke ahno apiakãko mana,
 zae ehtoh waro toexiryke.

9 Tapyi jamihmã sã Kuesëkõ mana
 tyryhmase exiketõ osewomatohme;
 aetuarimarkohtao toto ewomãko mana.

10 Ritonõpo yna Esemy, awaro exiketõ
 oenetupuhnõko mã toto Tosëkõme,
 oya ytoketõ atakorehmapotohme,
 jũme mokaro onurumekara mase.

11 Oeremiatoko Ritonõpo eahmaryme,
 tuisa imehxo mana Jerusarë po.
 Imeimehnõ nonory põkõ zurutoko inyrytã poko.

12 Wenikehpyra Ritonõpo mana
 taosanumase exiketõ poko;
 pusuhkatoh poko eya xine wenikehpyra mana,
 imehnõ osanumary se exiketõ wãnohnõko mana.

13 Ritonõpo Jesemy, kuewomako, kypynanohko!
 Josanumary eneko jepetõkara a, yzehno exiketomo a.
 Kypynanohko orihpyra jehtohme.

14 Mame owõnõko ase xikihme opoetory tõ
 ëpataka Jerusarë po oturutohme tãkye
 jehtoh poko: "Tãkye ase oeahmaryhtao
 typynanohse jexiryke orihpyra jehtohme," ãko ase.

15 Ozehnotokomo a eutary ahkahpyry aka
 toepukase toto.
 Ahno apoitoh aka tomõse toh nexiase,
 tynyrihpyrykõ aka.

16 Ritonõpo, awaro exiko imehnõ mana,
 zae rokë imehnõ apiakaryke oya.
 Mokaro popyra exiketõ, tynyrytã aka
 omõnõko mã toto, ahno apoitoh aka.

17 Etyhpyryme orihnõko mã toto,
 Ritonõpo rumekananõ maro emero.

18 Wenikehpyra mã tymõkomokãkara poko.
 Mokaro etuarimaketõ kure Ritonõpo ehtoh
 oneraximakehpyra mã toto.

19 Osehko Ritonõpo!
 Sero nono põkõ oenetuputyry se pyra mã toto
 Tosëkõme; orëpyra exiko toto neneryme.
 Awaro pyra exiketõ enehpoko
 oëpataka toto apiakatohme.

20 Toto tyripoko ouno toto ehtohme, Ritonõpo!

tuaro toto tyripoko orihketyme toehtohkō
waro toto ehtohme!

10

Zae ehtoh tyripōko Ritonōpo a

¹ Ritonōpo yna Esemy,

oty katoh ameke mahno ya?

Oty katohme otonēnōko mah jetuarimaryhtao?

² Popyra exiketō epyrypāko mā toto,

tymōkomokākara tuarimapōko mā toto.

Apoiko toto, Ritonōpo, ahno apoitoh aka,

inyrihpyrykō aka.

³ Popyra ehtoh poko exiketō

epyrypāko mā toto typenetatohkō poko.

Tyamene se exiketō imehnō ryhmāko mā toto,

popyra ehtoh tyripōko mā toto Ritonōpo a,

tosēkōme Ritonōpo onenetupuhpyra mā toto.

⁴ Popyra exiketō Ritonōpo onupipyra mā toto;

toepyrypatohkōke oty kara mā toto Ritonōpo poko.

⁵ Emero rokē poko mokyro ahtao typenetatoh apoiko mana.

Onenetupuhсарomepyra mana Ritonōpo napiakary

poko, topetōkara poihtōko roropa mana.

⁶ Ynara osenetupuhnōko mokyro mana:

Orēpyra exikehpyra ase; jūme etuarimara exīko ase.

⁷ Oturukehpyra mana popyra ehtoh

enehpyry poko te, omi ajohpanory ke,

imehnō enaroximary poko.

Imehnō hxirōko roropa mana,

popyra toto ehtoh poko oturukehpyra mana.

⁸ Otonēnōko mokyro mana pata tō rānao;

ahno kurā eraximāko moroto mana etapatohme,

towomanেকে pyra exiketō zupiko mana

toto apoitohme.

⁹ Eraximāko mana tōtonētoh tao, reāo samo,

imehnō enēko mana,

osewomasaromepyra exiketomo.

Tāto tao eraximāko mana urakanakety samo,

tykarimory apoiko mana apoitoh tao,

tymōkomoke pyra exikety, iiryhmatohme.

¹⁰ Totapase toto, epukāko toto;

typoremākase jamihme exikety a.

¹¹ Mokyro popyra exikety ynara āko mana

tyya rokene:

“Ritonōpo ‘Oty’ kara mana.

Pimỹme rokē mana, osenuhmara mana!”

¹² Osehko, Ritonōpo yna Esemy,

mokaro popyra exiketō zuānohko!

Wenikehpyra exiko aosanumatyā poko!

13 Ritonõpo onypoihtosaromepyra popyra
exiketõ mana, eunopyryhtao eya xine:
“Juãnohpyra Ritonõpo mana,”
ãko osenetupuhnõko mã toh repe.

14 Yrome omoro, Ritonõpo, osenuhmãko mase,
imehnõ osanumary enẽko mase, emynyhmaketõ
akorehmary se mase toto atasamaryhtao ro.
Osewomasaromepyra exiketõ oeraximãko mã toto.
Etuarimaketõ anakorehmakehpyra mase.

15 Ritonõpo, popyra exiketõ jamitunuru
enahkapoko, zae pyra exiketomo.
Toto zuãnohko inyrytyãkõ popỹ epehpyryme,
zae pyra toehtoãkõ poko pyra ropa
toto ehtohme.

16 Ritonõpo tuisame mase jũme;
imehnõ tyneponãmarykõ eahmananõ
osenahkãko mã toto ononory po.

17 Ritonõpo yna Esemy, taosanumase exiketõ
otururu oya etãko mase, orẽpyra toto rĩko mase.

18 Iiryhmatyã kohtary etãko mase,
tумыke pyra exiketõ roropa;
zae apiakãko mase toto akorehmaryme,
toto onyryhmara ropa ahno tõ ehtohme.

11

Ritonõpo Kuewomanekomo

Sero saumu tymerose Tawi a.

1 Ritonõpo Kuesẽkõ maro towomase ywy.

Tuaro pyra exikety sã mase ynara karyhtao ya:

“Epako torõ samo ypy tõ pona,

2 popyra exiketomo a taky tõ tapoise exiryke
tõtonẽtohkõ tao, tyyrekõ tanỹse eya xine
zae ehtoh poko exiketõ worry eraximãko mã toto.

3 Ajohpe pyra exikety kure ehtoh
onryisaromepyra mana Ritonõpo nyripohpyry,
zae ehtoh roropa turumekase ahtao ahno a.”

4 Ritonõpo Kuesẽkõ Tytapyĩ Kurã tao mana;

tuisa imehxo mana, tapõ po kapu ao.

Sero nono põkõ emero enẽko mana,

toto nyryry waro mana.

5 Tõmiry omipona exiketõ enẽko mana,
popyra ehtoh poko exiketõ roropa; imehnõ
osanumananõ se pyra Ritonõpo mana ipunaka.

6 Apoto emãko mana õxofere maro

popyra exiketõ pona; toto wãnohnõko mana
tyryrykane axitunety ke apoto samo.

⁷ Zae ehtoh rīko Ritonōpo mana,
 ajohpe pyra ehtoh jamaro mana;
 aomiry omipona exiketō jūme
 isene exīko mā toto Ritonōpo ēpataka.

12

Yna ipynanohko Ritonōpo

Sero saumu tymerose Tawi a.

¹ Yna ipynanohko, Ritonōpo yna Esemy,
 zae ehtoh poko exiketō tonahse mā toto,
 ōmiry omipona exiketō osenepyra toehse.
² Ajohpe oturūko mā toto oseya; imehnō
 enekunohnōko mā toto ipyrypany ke eya xine.

³ Ritonōpo, mokaro imynyhpākapoko
 imehnō pyrypaketomo!

Ītarykō apuruko mokaro epyrypaketomo.

Ynara āko mā toto:

⁴ “Yna omiry ke yna penetatoh emero apoīko ynanase.
 Mynyhme yna onyrisaromepyra imehnō mana,
 tōmipona yna onyrisaromepyra mā toto.”

⁵ Yrome ynara āko Ritonōpo Kuesēkō mana:
 “Seromaroro oehnōko ase, tymōkomokākara
 tuarimaporyke imehnomo a,
 pusuh āko mā toto sam katoh ke.
 Toto ewomāko ase towomarykō se toexirykōke.”

⁶ Ritonōpo omiry zae ehtoh enetupuhnōko ase.
 Parata kurā sā aomiry mana tukurikase ahtao
 apoto ao 7me ootomosē pona.

⁷ Ritonōpo yna Esemy, yna onewomakehpyra
 exiko, yna ipynanohko yna onyryhmara popyra
 exiketō ehtohme,

⁸ ynara exiryke, emero rokē po ytōko mā toto popyra ehtoh poko; moro
 poko “Kure nase,” āko mā toto emero.

13

Atakorehmapotoh Ritonōpo a

Sero saumu tymerose Tawi a.

¹ Ritonōpo Jesemy, jūme ypoko
 tuenikehse mahno?

Otara ahtao otonēkehnōko mah,
 oēmyty enetohme ropa ya?

² Otāto ise ro jetuarimatoh eanahtotohme ya?
 Otāto ise ro jemynyhmary ukurohtao saereme,
 koko, enara?

Otāto ise ro yporemākary jepetōkara a?

³ Ritonōpo Jesemy, kueneko, kuezuhko!
 Kyjamihtanohko ropa, orihpyra jehtohme.

⁴ Morarame jepetōkara atākyemasaromepyra
 exīko mā toto yporemākapory poko;
 ynara kasaromepyra exīko mā toto:
 “Mokyro typoremākase kyya xine!”

⁵ Ypyno oehtoh enetupuhnōko ase.
 Atākyemāko ase ukurohtao ypynanopyryke oya.

⁶ Naeroro eremiāko ase oeahmaryme, Ritonōpo, kure tyrise jexiryke oya.

14

Popyra ahno ehtopo

(Saumu 53)

Sero saumu tymerose Tawi a.

¹ Putupyra exiketō mā mokaro,
 ynara kananō tukurohtao xine:

“Ritonōpo pyra mana,” kananomo.
 Popyra rokē mā mokaro, inyrytā nuriame;
 zae ehtoh poko exikety pyra mana ipunaka.

² Kapu poe sero nono pōkō enēko Ritonōpo mana,
 zae ehtoh waro exikety zupīko mana,
 toiro Ritonōpo pyno exikety zupīko mana.

³ Mame tamonohse toto a emero,
 zae ehtoh esemary.

Oxisā mā toto popyra ipunaka, tymotase samo.
 Zae ehtoh poko exiketō pyra mana,
 toiro zae exikety pyra mana ipunaka.

⁴ Ritonōpo, ynara āko ekaropōko:
 “Zae ehtoh waro pyra toh nae,
 mokaro popyra exiketomo?”

Torēnase toto ypoetory tō kyryry kurā
 ematonanopyry poko.
 Oturupyra roropa mā toto ya.”

⁵ Yrome imeīpo enaromŷke exīko mā toto,
 tykytyky āko, tōmiry omipona exiketō maro
 Ritonōpo exiryke.

⁶ Tymōkomoke pyra exiketō ise ehtoh
 kararahnōko popyra exiketō mana.

Yrome mokaro ewomāko Ritonōpo mana.

⁷ Ritonōpo, Izyraeu tō pynanohne enehpoko,
 Jerusarē poe!

Opoetory tō enepyry ropa ahtao
 imeimehnō nonory poe,
 tākye exīko mā toto Jako pakomotyamo.

15

Ritonōpo Tapyī taka ytokety

Sero saumu tymerose Tawi a.

¹ Ritonōpo, onoky Atapyī taka ihximyra
 omōnōko nae?

Onoky enaromyra oesary kurā taka

ytōko nae oeahmase ypy kurā po?

² Mokyro mā Ritonōpo omipona rokē exikety,
zae rokē exikety imehnō poko,
aomiry ajohpe pyra roropa mana.

³ Imehnō onykerekeremara exiketyme mana,
tope tō onyryhmara roropa exikety,
imeimehnō anaomihtopyra roropa mana.

⁴ Kure rokē Ritonōpo omipona exiketō rīko mana,
tōmihpyry anamonohpyra exiketyme mana
tyriry tupime toehse ahtao ro,
yrome popyra exiketō se pyra mā ynororo ipunaka.

⁵ Tytinerū ke imehnō akorehmāko mana,
imotye onepehmapopyra ropa mana,
ajohpākō nekarory anapoipyra mana
zae pyra ehtoh epehpyryme.

Morara awahtao jūme orēpyra exīko mase, enara.

16

Ymaro Ritonōpo exikehpyra mana

Sero saumu tymerose Tawi a.

¹ Kuewomako, Ritonōpo, oenetuputyryke ya,
towomase ywy oya!

² Ritonōpo a ynara ase:

“Omororo mase Jesemy; ymōkomory kurā
emero onekarohpyryme mana.”

³ Kure rokē mā mokaro,
Ritonōpo omipona exiketomo!

Atākyemāko ase toto maro jahtao.

⁴ Etuarimāko mā mokaro imehnō
neponāmary ekahmananomo.

Toto maro ytopyra ase, tynekarorykō
etaparyhtao eya xine;
ineponāmarykō oneahmara ase.

⁵ Omoro rokē mase ymōkomoryme,
Ritonōpo Jesemy, omise jahtao ise jehtoh ya ekarōko mase, jesemary
ae jarōko mase.

⁶ Kure rokē jyrīko mase!
Onekaryry kurā poko tākye rokē ase,
osenuruhkāko ase!

⁷ Ritonōpo, oeahmāko ase Jesēme oexiryke.
Jamorepaneme mase zae jehtoh poko,
koko josenetupuhtoh ekarōko mase ya.

⁸ Ynara zuaro ase: Ritonōpo ymaro
exikehpyra ehtoh waro ase.
Ameke pyra mana, emero rokē toehse ahtao,
enaromyra ase.

⁹ Morara exiryke tākye ase oenetupuhnōko opoko.

Orihketyme ro jahtao, torëtyke pyra ase,
oenetuputyryke ya.

¹⁰ Oya, Ritonõpo, towomase jexiryke
jurumekara mase aorihtyã esao jahtao.

Onymenekahpyry kurã onymotanohpopyra mase.

¹¹ Oya, isene exiketõ esemary poko
tutuarõtanohpose ywy.

Ymaro oexiry jãkyemãko mana,
yzamaro exikehpyra mana jũme.

17

Tawi oturutopõpyry Ritonõpo a

Sero saumu tymerose Tawi a.

¹ Ritonõpo Jesemy, jomiry etako,
zae ehtoh ekaropõko rokẽ hano!

Jotururu etako, kuakorehmako, josekarory etako oya,
ajohpe pyra jexiryke.

² “Zae mase,” kary etary se ase, õmiry ya,
zae ehtoh waro oexiryke.

³ Josenetupuhtoh waro mase, jenẽko mase ukurohtao,
koko ahtao, tukupse jahtao oya yyrypyry poko
ypenetatoh onenepyra mase.

Azamaro pyra exikety poko oturupyra ase oya,

⁴ imehnõ orutua kõ sã pyra ase.

Õmihpyry omipona toehse ywy,
imehnõ ryhmananõ ehtoh sã pyra ase.

⁵ Osema kurã ae ytokety sã, õmiry omipona ase,
azahkuru ehtoh poko pyra exiase.

⁶ Ritonõpo, oya oturũko ase, jezukuruke oya.

Naeroro jomiry etako, jotururu oya.

⁷ Ypyno oehtoh, enepoko ya, kurano.

Yna pynanohneme mase. Amaro yna ahtao
osewomãko ynanase yna poko pyra
yna zehnotokõ ehtohme.

⁸ Kuewomako, oenuru ewomary sã oya;
taporihke exikety typoenõ ewomary sã,
taporiry zopikoxi,

⁹ otonëxi amaro, ypoko pyra popyra exiketõ ehtohme.
Yzehnotokõ jomye mã toto.

¹⁰ Imehnõ enupunara mã toto,
zurũko mã toto epyrypaketõ samo.

¹¹ Ameke pyra jekahmãko mã toto.

Seromaroro jomye toehse mã toto
jematoh eraximãko mã toto, nono pona.

¹² Reão tõ sã mã toto,
tõtonëse jeraximãko toto yyryhmatohme.

¹³ Osehko, Ritonõpo, Jesemy, atatapoiko

jepetōkara maro, toto enahkatohme.
 Atapemā ke kypynanohko popyra exiketō wino.
¹⁴ Ritonōpo, kypynanohko mokaro orutua kō wino;
 sero nono po ipenetatohkō nae mā toto emero porehme!
 Zuānohko toto etuarimatoh ke
 onukurākahpyry toto ehehpyryme.
 Moro etuarimatoh ipune tyriko roropa
 toto poenomo wānohtohme,
 ipakomotyā etuarimatohme roropa.
¹⁵ Yrome oenēko ase, azahkuru pyra jexiryke;
 mame typakase ropa jahtao,
 oēpataka atākyemāko ase oeneryke ya.

18

Tawi, tuisamehxo ehtoh poko

(2 Samueu 22.2-51)

Sero saumu tymerose Tawi a Ritonōpo eahmatohme typynanohse ahtao
 Sauu tō wino.

¹ Ritonōpo Jesemy, opyno ase ipunaka!

Omoro mase jewomaneme.

² Ritonōpo ytopūme konōto nase, jeraseme nase, ytapyī jamihmano.

Ypynanohneme roropa nase, imaro jexiryke

yporemākasaromepyra jepetōkara mana.

Ritonōpo Jesemy jewomāko nase

tōsewomatohke jehtohme;

ytypyīme nase, imaro enaromyra ase.

³ Ritonōpo kohmāko ywy jakorehmatohme;

ypynanohnōko mana yporemākara

jepetōkara ehtohme.

Kuesēkō seahmatone!

⁴ Tapurupose exiase, joorihmatoh ke;

zue sā konōto, yyryhmatoh nexiase,

typoremākapose ywy.

⁵ Orihnōko ase tarāpa ke apoihpyry samo.

Emynyhmāko ase yronymyryme

jorikyry se pyra jexiryke.

⁶ Typoremāse jahtao, tykohtase ywy Ritonōpo a:

“Kuakorehmako myhene!” ase eya.

Tytypyī tae kapu ao jomiry totase eya,

yxitary etase rahkene.

⁷ Morarame nono tykytyky tykase,

kywyh tykase roropa, ypy tō apō kywyh tykase.

Tykytyky tykase roropa, tātāekymase Ritonōpo exiryke.

⁸ Eunary ae orexīto tutūtase,

ītae roropa apoto tutūtase oahmame pyra.

⁹ Kapu totapuruhmakase eya, tyhtose ynororo,

akurū xinukutumā maro, ipupuru zopikoxi.

¹⁰ Tapurūhke exikety pona tōtyrise toytotohme,

tōnuhse axiny tyryrykane aporiry tō maro.

¹¹ Toxiōtose ynororo akurū konōto ke,

akurū xinukutumā ke; konopo itamurume zomye.

12 Ikarany konopoimo maro topuxikiri panono,
tūtāko nenenehkane poe mokyro ēpataka,
akurū xinukutumākō kuroko roropa.

13 Morarame konomeru konōto tyrise Ritonōpo a;
tōmiry totapose Ritonōpo Imehxo Exikety a.

14 Pyrou tokomase eya, sapararahme topetōkara taropose toto eya;
nenenehkane ke tonepanohpose toto.

15 Oepetōkara tupokase ahtao oya, Ritonōpo,
zehno oexiryke konomeru tonehpose oya;
morara ahtao tuna kurohtaonōpo tōsenese tāpaise,
sero nono apaisē tōsenepose.

16 Kaino Ritonōpo a tomary ke tapoise ywy;
tanŷse ywy eya zue konōto kuae.

17 Ritonōpo a typynanohse ywy jepetōkara
jamihme exiketō poe, yzehno exiketō poe.
Mokaro emero ymotye jamihme toh nexiase.

18 Jetuarimaryhtao tōsetapase ymaro toto;
yrome Ritonōpo a towomase ywy.

19 Tonehse ywy eya, osa konōto pona,
mame ypynanopyase ypyno toexiryke.

20 Kurākō ke jepehmāko Ritonōpo mana
zae ehtoh poko rokē jexiryke;

kure rokē jyrīko mana,
azahkuru ehtoh poko pyra jexiryke.

21 Ise Ritonōpo ehtoh tyrise ya, ynara onyripyra exiase:
Kuesēkō onurumekara exiase.

22 Inyripohpyry omipona toehse ywy, emero porehme.
Eramara ropa exiase aomipona pyra jehtoh poko.

23 Jyhxiropyra imehnō mana zae rokē jexiryke,
Ritonōpo neneryme yyrypyry poko pyra roropa jexiryke.

24 Naeroro kurā ke rokē topehmase ywy Ritonōpo a,
ajohpe pyra jexiryke, tyyrypyhpyke pyra
roropa jexiryke ineneryme.

25 Opoko amonohkara exiketomo a,
anamonohpyra mase, Ritonōpo,
zae roropa mase, zae exiketomo a.

26 Tyyrypyry poko pyra exiketomo a kure rokē mase,
yrome popyra exiketō zehno mase.

27 Tyamene se pyra exiketō pynanohnōko mase,
Ritonōpo, yrome tyamene se exiketō rīko mase
tuisame pyra.

28 Omoro, Ritonōpo, saerehkaneme mase ya;
koko enahkapōko mase ya, Jesemy.

29 Yjamtunuru mekarose ya jepetōkara etypohkapotohme.
Ymaro oexiryke toto patary apuru kuroko
pyhseky āko ase.

- 30 Onyriry, Ritonōpo, kure rokē mana.
 Ōmihpyry omipona mase, anamonohpyra mase.
 Ewomaneme mase, towomaneme ose exiketō ewomaneme mase.
- 31 Ritonōpo rokē Kuesēkōme mana, imep̄y pyra.
 Ynorō rokē kuewomanekōme mana, topuimome.
- 32 Ritonōpo mana yjamihtanohneme,
 emero rokē poro jytoryhtao jewomāko mana.
- 33 Osetapara upupuru rīko mana
 kapau pupuru samo, ypy tō po jewomāko mana.
- 34 Osetapary poko jamorepāko mana taky tūporemā,
 jamihmehxo exikety kyryry, kenāpatohme ya.
- 35 Jewomāko mase, Ritonōpo,
 osewomatoh mekarōase ya;
 typynanohse oya jexiryke, orēpyra ase toehse.
- 36 Japoipopyra mexiase jepetōkara a,
 epukara roropa exiase ipunaka.
- 37 Jepetōkara ekahmāko ase, toto amorōkāko ywy;
 eramara ropa ase toto enahkatoh pona.
- 38 Typoremākase toto ya, owōsaromepyra ropa toehse toto.
 Nonō pona toepukase toto ymyhtokoxi.
- 39 Yjamitunuru ekarōko mase ya etonatohme,
 mokaro jetapary se exiketō poremākapōko
 roropa mase ya.
- 40 Ritonōpo, opoe jepetōkara epāko mā toto,
 naeroro yzehno exiketō enahkāko ase.
- 41 Takorehmanekō zupīko toh mā repe.
 Yrome toto pynanohne pyra mana.
 Ritonōpo a kohtāko toh repe.
 Yrome toto onezuhpyra mana.
- 42 Toto enahkāko ase, putoh katoh sā
 exīko mā toto, tyryrykane a putoh kane
 arory samo.
 Toto tūtūmāko ase ikurepato samo osema tao.
- 43 Typynanohse exiase oya, ahno tō rānaino, osetaparyhtao.
 Ahno tō tuisaryme kyriase.
 Toto waro pyra exiase repe,
 yrome ypoetoryme toehse mā toto.
- 44 Tyotyorōkō omiry ae exiketō oehnōko ya mā toto
 jomipona se toexirykōke;
 jomiry etaryhtao eya xine, omipona mā toto.
- 45 Tōsetapary se pyra mā toto,
 enarom̄yke tūtāko mā toto jamihme tosarykō htae.
- 46 Isene Ritonōpo mana! “Kure mase,”
 sykatone eya, Jewomaneme mana.
 Imehxo Ritonōpo mana, Ypynanohne.
- 47 Jepetōkara poremākāko mana,
 imehnō ahno tō rīko ypoetoryme,
 48 ypynanohnōko mana yzehno exiketō poe.

Omoru, Ritonõpo, orẽpyra jyrõko mase,
 yzehnotokõ poremãkaneme,
 jewomãko mase yyryhmary se imehnõ ahtao.
⁴⁹ Morara exiryke “Kure mase,” ãko ase.
 Oeahmãko ase imeimehnõ pata tõ po.
 Eremiãko ase oeahmaryme.

⁵⁰ Tuisame orẽpyrahxo jyrõko Ritonõpo mana.
 Tynymenekahpyry pyno exikehpyra mana;
 ywy Tawi pyno mana, ypoenomo,
 ypakomotyã roropa,
 jũme yna pyno exikehpyra mana.

19

Imehxo Ritonõpo ehtoh poko

Sero saumu tymeroze Tawi a.

¹ Kapu eneryke imehxo Ritonõpo ehtoh
 enetupuhnõko ase!

Senohne emero inyrihpyryme mana.

² Imehxo aehtoh enepõko ãmepyry mana,
 kokoro rokene,

koko roropa tuaro aehtoh enetupuhpõko mana.

³ Sekere kara inyrytyã mã repe omikara roropa mana,
 omi osetara ipunaka repe.

⁴ Yrome kapu omiry enetupuhnõko sytatose
 sero nono po porehme.

Aomiry enetupuhnõko mã toto,
 imehnõ pata tõ po sero nono etyhyry po.

Kapu poko xixi esary tyrise Ritonõpo a.

⁵ Pytakety sã tosae tûtãko xixi mana,
 tururume ytokety sã mana,
 tururume toytory se ahtao.

⁶ Tûtãko mana kapu etyhyry poe,
 mya ytõko imepỹ etyhyry pona;
 piukah ãko mana emero pona.

⁷ Kure kuhse Kuesẽkõ omiry mana,
 kyjamihtanohtorỹko kukurohtao xine mana.
 Aomiry zae mana, naeroro enetupuhnõko sytatose,
 tuaro pyra exiketõ tuarõtanohnõko mana.

⁸ Zae Ritonõpo nyriptyã mana,
 aomipona exiketõ atãkyemãko mã toto.
 Inyriptyã kure mana, kutuarõtanohtorỹko mana.

⁹ Tuisamehxo Kuesẽkõ enetuputyryhtao kyya xine,
 zae exõko sytatose jũme rahkene.
 Zae kuapiakatorỹko Kuesẽkõ mana,
 zae ehtoh waro toexiryke.

¹⁰ Uuru kurã motye kure Ritonõpo
 namorepatoh mana, uuru itamurume
 kure kuhse Ritonõpo omiry mana.

Morararo ano zeni anusasame ehtoh motye
 anusasame Ritonõpo omiry mana.

¹¹ Ritonõpo, õmiry etaryke ya zae ehtoh waro ase, opoetoryme;
 kurãkõ apoïko ase õmiry omipona jahtao.

¹² Tupime kyya xine azahkuru kuehtohkõ
 enery kyya xine.
 Naeroro azahkuru jahtao yryrypyry ikorokako,
 zuaro pyra jehtopo.

¹³ Yryrypyry poko jahtao, ikorokako
 ukurohtao ipoko pyra jehtohme;
 yryrypyry xihpyry namotome pyra kyriko.
 Morara jahtao zae ehtoh poko rokẽ exïko ase.
 Yryrypyry poko pyra exïko roropa ase.

¹⁴ Kuakorehmako kure rokẽ jomiry ehtohme oya,
 josenetupuhtoh roropa kure ehtohme oya,
 Ritonõpo, Jesemy.
 Jewomaneme roropa mase, Ypynanohneme! Enara.

20

Oturutopõpyry orẽpyra toehtohme

Sero saumu tymerose Tawi a.

¹ Tuisa, oxitaryhtao Ritonõpo netaryme,
 õmiry etary se ynanase eya,
 oezukuru se ynanase eya!

Oewomary se ynanase Ritonõpo a, Jako Esemy!

² Opynanohtoh enehpory se ynanase Ritonõpo a,
 Tytapyĩ tae, ãkorehmary se ynanase eya,
 ypy Xião poe!

³ Onekarotyã eya emero apoiry se ynanase eya,
 onyahkatyã apoto apõ po emero
 Ritonõpo zamaro se ynanase!

⁴ Ise oehtoh, tuisa, ekaropory se ynanase Ritonõpo a,
 tyriry se oehtoh tyripory se ynanase eya.

⁵ Mame kohtãko ynanase atãkyemaryme,
 oepetõkara typoremãkase oya exiryke,
 Ritonõpo eahmaryme atãkyemãko ynanase
 orẽpyra toehse oexiryke.

Tuisa, onekaropory tõ Ritonõpo a,
 ekaropory se ynanase eya emero porehme!

⁶ Tuisa: Seromaroro zuaro ase:
 tuisame tynymenekahpyry rïko
 orẽpyra Ritonõpo mana.

Tosary poe kapu kurã poe ezuhnõko mana,
 tyjमितunuru ke orẽpyra mokyro rïko mana.

⁷ Toitoina ahno ynara ãko: "Orẽpyra ase
 tykahuke jexiryke etonatohme," ãko.
 Imehnõ ynara ãko: "Tykawaruke jexiryke

orēpyra ase,” āko roropa.

Yrome kymarokō Ritonōpo Kuesēkō
jamitunuru enetupuhnōko sytatose.

⁸ Mokaro osetapāko mā toto,
epukāko roropa mā toto,
yrome kymarokō owōnōko sytatose xikihme,
orēpyra exīko sytatose.

⁹ Ritonōpo, yna Esemy, orēpyra tuisa tyriko!
Yna ezuhko yna akorehmatoh ekaroporyhtao oya.

21

Ritonōpo eahmaryme

Sero saumu tymerose Tawi a.

¹ Ritonōpo, tākye mā tuisa,
eya ajamitunuru mekaroase exiryke;
atākyemāko mā ynororo,
opoe topetōkara typoremākase exiryke eya.

² Ipenetatoh mekaroase eya
inekaropohpyry oya mekaroase eya.

³ Toehse omoro eya, kure rokē tyrise ynororo oya,
zupuhpyry pona parimā myriase, uuru risemy.

⁴ Isene toehto tokaropose tuisa a,
isene ehtoh mekaroase eya, okynā exikehpyra mana.

⁵ Imehxo nase opokoino, takorehmase oya exiryke.
Tanỹpose ynororo oya epe tō motary pona:
“Imehxo mase,” āko imoihmākō eya,
opoetoryme aexiryke.

⁶ Kure rokē tyrīko mase, jūme kakehpyra,
amaro toexiryke atākyemāko mana.

⁷ Ritonōpo Jamihmehxo Exiketyme
enetupuhnōko tuisa mana, ipyno Ritonōpo exiryke,
tuisame exikehpyra mana.

⁸ Topetōkara apoīko tuisa mana;
tyjamitunuru ke tyzehnotokō apoīko mana, emero.

⁹ Toto enahkāko mana apoto zemime
exikety samo toeporehkase ahtao.

Toto zehno Ritonōpo exiryke, toto enahkāko mana,
apoto ke toto zahkāko mana.

¹⁰ Ipakomotyā isene pyra exīko mā toto;
emero etapāko tuisa mana.

¹¹ Atamorepāko epetōkara mana
tuisa poremākatohme tyya xine repe,
yrome ekurehnōko mā toto.

¹² Pyrou tō ekomāko mana toto pona,
toto erehtohme eramatohme epatohme.

¹³ Ritonōpo, oeahmāko ynanase jamihme
kuhse oexiryke; eremiāko ynanase,

oeahmaryme ajamitunuru poko.

22

Etuarimatoh poko, eahmary poko

Sero saumu tymerose Tawi a.

¹ Ritonõpo Jesemy, oty katohme kurumekase?

Oty katoh ameke toehse mahno?

Kykohmase repe jakorehmatohme

yrome jomiry onetara mexiase.

² Ritonõpo, saereme ahtao okohmãko ase,

yrome jezuhpyra mase.

Koko okohmãko ase, yrome oseremasaromepyra ase.

³ Tuisa apõ po typorohse mase, Ritonõpo kurano.

Omoro mase Izyraeu tõ neahmahpyry.

⁴ Typynanohnekõme, tonetupuhse

omoro yna tamuru tomõ a;

omoro tonetupuhse eya xine, oya typynanohse toto.

⁵ Tõturuse toto oya, takorehmatohkõ poko oya,

tõsepynanohse toto, tyzehnotokõ wino;

amonohkara oehtoh tonetupuhse eya xine,

moromeïpo tãkye rokẽ toh nexiase.

⁶ Yrome ywy orukome rokẽ ase; ahnome pyra.

Jeunohnõko mã toto emero,

ypoihtõko roropa mã toto.

⁷ Jeneryhtao emero eunohnõko mã toto,

tunurukõ enepõko mã toto,

tupuhpyrykõ wykywykyhmãko mã toto.

⁸ Ynara åko mã toto: "Ritonõpo enetupuhnõko

mase Oesẽme; oty katohme opynanohpyra hnae?"

Ose ynororo ahtao oty katohme åkorehmara nae?"

åko mã toto ya.

⁹ Omoro, Ritonõpo, kuenehne sero nono pona

tonuruse jahtao,

mame poetome jahtao kuewomane.

¹⁰ Jenurutopõpyry poe tõsekarose ywy oya;

jũme Jesẽme mexiase, Ritonõpo.

¹¹ Ameke pyra exiko ya, jetuarimatoh oehsasaka

mana, mame takorehmaneke pyra ase.

¹² Pui orutua kõ zomyehmary sã jomyehmãko

jepetõkara mana,

Pasã nonory poe pui aehtyã samo.

¹³ Reão tõ samo êtakãko mã toto,

pyhseky kary se mã toto ypona.

¹⁴ Yjamitunuru tonahse; ywy ase tuna tukuãse

aexihpyry samo nono pona.

Yzehpyry tõ toesyryhmase tosae xine;

jeano moronapu sã nase toetunamase ahtao.

¹⁵ Jesenary tonore nase, putokane samo.

Unuru tōsexihse sã nase ŷtary pokona.
Kynomoase aorikyhyry samo, nono po.

¹⁶ Popyra exiketō jomyehmãko mã toto;
kaikuxi tō sã ya oehnōko mã toto,
jemah xihxihkãko mã toto upupuru roropa
xihxihkãko mã toto.

¹⁷ Yzehpyry tō jarao exiko mana.
Yzehpyry tuhke exiry kuhnōko mã toto.
Jenēko jepetōkara, okynano jenekehpyra mã toto.

¹⁸ Jupō apiakãko mã toto tupōkōme.

Tuaro ehtoh emãko mã toto
juponŷpyry esē menekatohme.

¹⁹ Ritonōpo, ya ameke pyra exiko!

Axĩ ke kypynanohko.

²⁰ Kuewomako jetapara toto ehtohme,
isene jehtohme, kaikuxi tomo a jesearyino.

²¹ Kypynanohko mokaro reão tō poe;
osewomasaromepyra ase, mokaro pui, zehnotokohtae.

²² Mame wekyry tō zurũko ase onyrytã poko; oeahmãko ase toto rãnao,
oximōme toto ahtao:

²³ “Ritonōpo a eremiatoko, emero ipoetory tomo.

Inyrytã kurã ekarotoko, Jako pakomotyamo!

Oesēkōme eahmatoko Izyraeu tomo!

²⁴ Tymōkomokãkara onurumekara mana,
wenikehpyra roropa mana toto
etuarimatopōpyry poko.

Otonēpyra ynororo toto wino,
yrome ezuhnōko mana tykohmase ahtao eya xine.”

²⁵ Ritonōpo, imoihmãkō rãnao oeahmãko ase
onyrytã poko.

Ōmihpyry omipona exiketō neneryme
ynekarory tō ekarōko ase oya, jomihpyry ae ro.

²⁶ Tymōkomokãkara otuhnōko mã toto,
tuesapare exiko; Ritonōpo a oehketō eremiãko
mã toto, eahmaryme.

Kure rokē toto ripory se ase eya, jũme, exikehpyra.

²⁷ Imeimehnō nonory pōkō emero osenetupuhnōko
mã toto Ritonōpo poko.

Sero nono etyhyry po eramãko mã toto eya,
Tosēkōme aenetupuhnōko mã toto,
eahmãko mã toto, emero.

²⁸ Tuisame Ritonōpo mana,
emero nono pōkō Esēme mana.

²⁹ Tymōkomoke exiketō tosekumuru po
porohnōko mã toto oēpataka.

Sero nono pōkō emero tosekumuru po
porohnōko mã toto oēpataka.

Orihketōme mā toto.

³⁰ Ahno imeīpo exiketō aomipona exīko;
Ritonōpo Kuesēkō poko typoenō zurūko mā toto,
imepŷ zumakahpōkomo a roropa.

³¹ Enurupyra ro exiketō etāko mā toto,
turuse toto ahtao Ritonōpo nyrytā poko:
“Eya typoetory tō typynanohse!” āko mā toto.

23

Kaneru pynoto sā Jesē mana

Sero saumu tymerose Tawi a.

¹ Jesē ypyno mana kaneru pynoto samo;
emero nae exikety sā ase ukurohtao.

² Osa kurā po toky tō eremapōko esē mana,
tuna kurā pona toto arōko roropa mana.

³ Moro saaro yjamihtanohnōko Jesē mana,
ya oserematoh ekarōko roropa mana ukurohtao.

Zae ehtoh poko jakorehmāko mana
tōmihpyry ae ro.

⁴ Jemynyhmaryhtao yronymyryme enaromyra ase
ymaro oexiryke, Ritonōpo Jesemy;
jewomāko mase, zae tyritoh enepōko mase
ya azamaro jehtohme.

⁵ Otuhtoh konōto rīko sā mase jotuhtohme
tomyehmase jahtao jepetōkara a.

Oty kara ase toahmase jexiryke oya, tākye ase
oepeme jekaroryke oya, pehme sā ase
ukurohtao ypyno oexiryke.

⁶ Ypyno exikehpyra mase,
kure rokē jyrikehpyra roropa mase jorikyry ponāmero.
Mame atapyī taka ytōko ase osesarise,
jūme oesary mā jesaryme exīko mana.

24

Ritonōpo tapyī kurā taka ytory

Tawi nymerohpyry.

¹ Sero nono esēme Ritonōpo Kuesēkō mana,
emero esēme roropa mana;

sero nono epōkō maro, ahno te, onokyro tomo,
otyro tōkehko emero esēme mana.

² Tuna konōto epoe nono tyrise eya,
apō tō tyrise eya tuna konōto zue ao.

³ Onokākō ytōko nae Kuesēkō ypy pona?
Onoky Itapyī kurā taka ytōko nae?

⁴ Zae exiketō rokē omōnōko mā toto,
zae roropa aosenetupuhtoh exiketomo,
imepŷ neponāmary oneahmara exiketō
Ritonōpo myakāme.

Tōmiry anamonohpyra roropa exiketomo.

⁵ Kure rokē mokaro rīko Ritonōpo Kuesēkō mana,
ipynanohnōko mana, ewomāko roropa mana.
“Zae mose mana,” āko Ritonōpo mana apiakatoh tao.

⁶ Moro sã mã mokaro Ritonōpo pyno exiketomo,
Jako Esē eahmananomo.

⁷ Omōtoho tonō etapuruhmakatoko,
omōtoho pakato tō etapuruhmakatoko.
Mame mokyro omōnōko mana, Tuisa Imehxo Exikety.

⁸ Onoky mokyro Tuisa Imehxo Exikety?
Ritonōpo Kuesēkomo, jamihme exikety,
tuarohxo exikety me roropa mana.
Kuesēkō orēpyrahxo, jamihme mana,
topetōkara poremākapōko mana.

⁹ Kure rokē omōtoho tonō etapuruhmakatoko,
etapuruhmakatoko omōtoho tonō pakatokomo,
mame Tuisa konōto Imehxo Exikety omōnōko mana.

¹⁰ Onoky mokyro Tuisa konōto Imehxo Exikety?
Ritonōpo mokyro Kuesēkomo Jamihmehxo Exikety.
Ynororo rokē Tuisa konōtome mana,
Imehxo Exikety.

25

Kuakorehmako, kuewomako, katoh Ritonōpo a
Sero saumu tymerose Tawi a.

¹ Ritonōpo Jesemy, oya jotururu se hano.

² Jesemy, oenetupuhneme ase.

Kypynanohko eporemākapopyra jehtohme,
ehxiropyra jehtohme;
jepetōkara anākyemapopyra exiko,
yporemākapory se exiketomo.

³ Oenetupuhnanō ehxiropyra exīko mã toto,
toto onyporemākapopyra oexiryke.

Yrome mokaro orumekary se exiketō
poremāketōme exīko mã toto.

⁴ Ritonōpo, kuamorepako zae onyriry tō poko!
Oesemary tō kurā enepoko ya.

⁵ Kuamorepako zae ehtoh poko jehtohme,
zae rokē oexiryke,

Jesēme mase, Ritonōpo, Ypynanohne.
Jūme oenetupuhnōko ase.

⁶ Ritonōpo, wenikehpyra exiko kure
oehtopōpyry poko yna a,
yna pyno oehtopōpyry, moino ro
moro menepoase yna a.

⁷ Moino ro iirypyryme toehse ywy,
poetome ro jahtao azahkuru
jehtopōpyry poko owenikehko.

Yna pyno oexiryke, kure roropa oexiryke

wenikehpyra exiko ypoko, Ritonõpo, Jesemy!

⁸ Zae Ritonõpo mana, kure roropa,
naeroro iirypyryme exiketõ amorepãko mana
zae ehtoh poko toto ehtohme.

⁹ Imehnõ motye kure osekaropyra exiketõ arõko
Ritonõpo mana zae ehtoh esemary ae.

Toto amorepãko mana ise toehtoh poko.

¹⁰ Tõmihpyry anamonohpyra mana,
kypyno xine toexiryke aomihpyry onurumekara
exiketõ amorepãko mana,
Ritonõpo omiry omipona se exiketomo.

¹¹ Ritonõpo Jesemy, õmihpyry omipona exiko,
yyrypyry tõ ikorokako, tuhke toehse exiryke!

¹² Ritonõpo enetupuhnanõ tosëkõme
ipoe tuaro exiko mã toto
tosemarykõ poko zae toehtohkõme.

¹³ Kure rokë osesariko mã toto osa kurã po,
ipoenõkõ roropa moro nono kurã esëme exiko mã toto.

¹⁴ Ritonõpo Kuesëkõ, osepeme mana
Tosëkõme enetupuhnanõ maro.
Toto amorepãko mana tõmihpyry poko,
tynyripohpyry poko eya xine.

¹⁵ Ritonõpo wino tahxime enëko ase,
ypynanohnõko mana popyra ehtoh winoino.

¹⁶ Ritonõpo, kueneko; ypyno exiko,
toiroro jexiryke towomaneke pyra roropa jexiryke!

¹⁷ Torëtyke jehtoh ikorokako ukurohtao,
kypynanohko popyra ehtoh winoino emero porehme.

¹⁸ Jetuarimatoh eneko, sam katoh ya roropa,
yyrypyry tõ ikorokako emero porehme.

¹⁹ Jepetõkara eneko tuhke toto exiry waro oehtohme;
yzehno toto ehtoh eneko roropa.

²⁰ Kuewomako, kypynanohko roropa;
yporemãkapopyra exiko jyhxiroyino.
Oya oehnõko ase josewomapotohme.

²¹ Emese kure oehtoh enetuputyryke ya
kuewomako ajohpe pyra jexiryke,
zae ehtoh se jexiryke.

²² Ritonõpo, opoetory tõ Izyraeu tõ ipynanohko
popyra ehtoh wino emero porehme.

26

*Zae ehtoh poko exikety otururu Ritonõpo a
Tawi nymerohpyry.*

¹ Ritonõpo Jesemy, zae exiketyme kuekaroko

zae ehtoh poko jexiryke,

oenetuputyryke ya roropa yronomyryme.

² Kueneko ukurohtao, ikuhko roropa, Ritonõpo;
ypenetatoh apiakako josenetupuhtoh roropa.

³ Ypyro exikehpyra oexiryke

zae osema ae jarõko mase;

anamonohpyra oexiryke jarokehpyra mase.

⁴ Ajohpãkõ maro ytoytopyra ase,

kurãkõ panõ ajohpe exiketõ maro osepeme pyra ase.

⁵ Popyra exiketõ maro oximomyry

se pyra ase ipunaka,

zae pyra exiketõ maro ytoytopyra ase.

⁶ Ritonõpo, osemahnõko ase

zae jehtoh waro imehnõ ehtohme.

Okyryry apoto apõ zomye ytoytõko ase

imehnõ oeahmananõ maro,

⁷ eremiãko opoko, “Kure mase,” ãko oya,

onyrityã kurã ekarõko.

⁸ Ritonõpo Jesemy, atapyĩ sehxo hano, oesary;

saereme oehtoh moroto mana.

⁹ Iirypyrymãkõ enahkaporyhtao oya jenahkara exiko;

kypynanohko imehnõ etapananõ wãnopyryhtao oya,

¹⁰ popyra ehtoh poko exikehpyra

mokaro mã toto; tineru apoiry sehxo

mã toto zae pyra toehtamitume.

¹¹ Yrome ywy, zae ehtoh poko rokẽ ase,

kypynanohko, juãnohpyra exiko roropa.

¹² Towomase ywy popyra ehtoh ypoko pyra ehtohme;

Ritonõpo poetory tõ oximomyryhtao

Ritonõpo eahmãko ase, Kuesẽkomo.

27

Towomase Ritonõpo a

Tawi nymerohpyry.

¹ Ritonõpo Jesemy jezurume mana,

ypynanohneme roropa;

enaromyra exiõko ase.

Jewomãko Ritonõpo mana popyra ehtoh

ypoko pyra ehtohme;

imehnõ zuno pyra jyrõko mana ipunaka.

² Popyra exiketõ etonary se ahtao ymaro,

jetapary kukuruhtao roropa eya xine

osetapãko mã toto, epukãko.

³ Tapuruse jahtao soutatu tomo a,

zuno pyra jyrõko mase;

yमारो jepetõkara etonaryhtao,

Ritonõpo onenetupuhkehpyra exïko ase.

⁴Toiro ekaropoase Ritonõpo a,
moro se rokê ase eya: Itapyĩ tao jexiry se ase jũme,
isene ro jahtao, atãkyematohme kure aexiry poko,
zae ehtoh poko ekaropotohme eya.

⁵Mame popyra ehtoh toehse ahtao
jewomãko mana tytapyĩ tao.

Jukurãkãko mana Tytapyĩ kurã tao,
jewomãko mana kaetoko exikety ao, topu konõto po.

⁶Moro sã jepetõkara poremãkapõko ase,
japuruhpõkomo. Kohtãko ase atãkyemaryme,
okyno tõ zahkãko ase ynekaroryme Itapyĩ tao;
eremiãko ase Ritonõpo Kuesêkõ eahmaryme.

⁷Ritonõpo, jomiry etako okohmaryhtao ya!
Ypyno exiko, kuezuhko roropa.

⁸Ynara mase ya: “Osehko jeahmase.”
Kuezukuase: “Oehnõko ase oeahmase,
Jesemy Ritonõpo.”

⁹Otonëpyra exiko ywinoino.

Yzehno pyra exiko; owinoino jaropopyra exiko.
Jakorehmahpono, jurumekara exiko, toiroro
ynomopyra exiko, Ritonõpo Ypynanohne.

¹⁰Jurumekaryhtao papa tomo a, aja maro,
ypyno ro mase exïko, Ritonõpo.

¹¹Ritonõpo Jesemy, kuamorepako zae ehtoh poko õmiry omipona je-
htohme.
Kuaroko zae ehtoh poko jehtohme,
kuewomako jepetõkara tuhke exiryke.

¹²Jekaropyra exiko jepetõkara a,
ajohpe jyhxirõko mã toto jenaroximãko mã toto.

¹³Zuaro ase isene ro jahtao Ritonõpo Jesẽ
nyriry kurã enẽko ase orihpyra ro jahtao.

¹⁴Ritonõpo enetupuhko. Wenikehpyra exiko
inyrihpyry poko, enaromyra roropa exiko.
Ritonõpo Kuesêkõ enetupuhko.

28

Takorehmapotoh Ritonõpo a

Tawi nymerohpyry.

¹Ritonõpo Jewomane, okohmãko ase;
kuakorehmako! Otato exiko.
Jezuhpyra awahtao, mokaro orihketõ maro
exïko ase, yhtõko mã toto aorihtyã esaka.

²Jomiry etako okohmaryhtao ya
jakorehmatohme oya, jemary tõ anymyryhtao
ya Atapyĩ kurã êpataka.

³ Juānohpyra exiko iirypyryme exiketō maro,
popyra ehtoh poko exikehpyra exiketō maro.
Osepeme sã oturūko mǎ toto,
yrome ikurohtao xine popyra mǎ toto.

⁴ Mokaro zuānohko inyrytǎ epehpyryme,
popyra toto nyrytǎ emetakame.
Popyra exiketō zuānohko tyyrypyhpyke toexirykōke.

⁵ Tuaro toexirykō se pyra mǎ toto
Ritonōpo nyrihpyry poko.
Inyrytǎ tyjamtunuru ke,
morohne poko osenetupuhpyra mǎ toto;
naeroro toto wānohnōko mana,
jūme toto enahkapōko mana.

⁶ “Kure mase,” sykatone Ritonōpo Kuesēkomo a,
jomiry totase eya exiryke
tykohmase ahtao ya jakorehmatohme.

⁷ Jewomāko Ritonōpo mana,
yjamtunurume roropa mana;
Jesēme enetupuhnōko ase. Jakorehmāko mana;
morara exiryke atākyemāko ase, eremiatoh kurǎ
eremiāko ase Ritonōpo eahmaryme.

⁸ Typoetory tō ewomāko Kuesēkō mana.
Inymenekahpyry tuisame ewomāko mana.

⁹ Opoetory tō ipynanohko, Ritonōpo,
kure rokē toto tyriko opoetoryme aexirykōke!
Kaneru pyno exikety sã opoetory tō pyno exiko,
jūme toto pyno exiko.

29

Ritonōpo jamtunuru tyryrykane konōto ao

Tawi nymerohpyry.

¹ Kuesēkō eahmatoko, Ritonōpo nenyohityamo;
imehxo aehtoh eahmatoko,
jamihmehxo aexiryke eahmatoko roropa.

² Ritonōpo saerehkatoh ekarotoko imehnomo a;
oesekumurukō po oporohtoko Kuesēkō Kurǎ
ēpataka tōsenepose ynororo ahtao.

³ Ritonōpo omiry osetāko mana tuna tō epoe;
Ritonōpo Imehxo Exikety takararahāko mana,
tuna konōto epoe aomiry osetāko mana.

⁴ Ritonōpo omiry tyjamtunuru ke pehme mana;
tuisamehxo toehtoh ke pehme roropa mana.

⁵ Wewe konōto apupari tahkāko aomiry mana.
Apupari tahkāko mana ypy tō Ripano po.

⁶ Ypy tō Ripano pyhseky kamexipōko mana
pui poenō samo;
Ypy Heremō pyhseky kamexipōko mana

pui mūkuru wātasene exikety samo.

⁷ Neneneh kamexipōko Ritonōpo omiry mana.

⁸ Ona tonorē tykytyky kamexipōko aomiry mana.

Ona tonorē Kate tykytyky kamexipōko

Ritonōpo omiry mana.

⁹ Wewe karawario tykytyky kamexipōko

Ritonōpo omiry mana.

Ituary emapōko mana wewe tō poe.

Moro sā toehse ahtao Ritonōpo Tapyī Kurā tao

ynara kohtāko mā toto:

“Saeremehxo Ritonōpo mana, imehxo mana,” āko toto.

¹⁰ Tuisame Ritonōpo Kuesēkō mana,

tuna tō zueme exiketō epoe;

Tuisame, jūme exikehpyra mana.

¹¹ Typoetory tomo a tyjमितunuru

ekarōko Ritonōpo mana,

kure rokē toto rīko roropa mana;

eya xine kurākō emero ekarōko roropa mana.

30

“Kure mase,” katopōpyry typynanohse exiryke

Tawi nymerohpyry.

¹ “Kure mase, Ritonōpo,” āko ase eremiāko, tanỹse jexiryke oya jorihtoh poe; jepetōkara epyrypasaromepyra mā toto jenatyry poko.

² Ritonōpo Jesemy, kykohmase jakorehmatohme, mame tukurākase ywy oya.

³ Kypynanopyyase orihpyra jehtohme.

Mokaro orihketō maro exiase, yhtōko mā toto aorihityā esaka, yrome isene ropa kyriase.

⁴ Eremiatoko Ritonōpo Kuesēkō eahmaryme, emero aomiry omipona exiketomo!

Wenikehpyra ehtoko Ritonōpo Kurā nyrytyā poko,

“Kure mase,” kahtoko eya.

⁵ Zehno Ritonōpo ehtoh axītao rokē mana,

yrome kure aexiry exikehpyra mana

isene ro kuahtao xine.

Kyxitarykō poko ěmehnōko sytatose repe,

yrome tōmehse ahtao atākyemāko ropa sytatose.

⁶ Torētyke pyra exiase, towomase oya jexiryke.

Ynara osenetuputyase: “Sero sā exikehpyra mana, jūme etuarimara exīko ase.”

⁷ Ritonōpo Jesemy, kure rokē mexiase ya,

kuewomase tapyi jamihmā samo ypy po.

Yrome moromeīpo tōtonēse mexiase ywinoino,

mame enaromỹke toehse ywy.

⁸ Ritonōpo Jesemy, kykohmase jakorehmatohme.

⁹ Otyme kure jorikyry oya nae?

Ahno ekepyry oeahmasaromepyra mana.

“Emese kure Ritonōpo mana,
 anamonohpyra mana,” kasaromepyra mā toto.
¹⁰ Ritonōpo, etako pahne ypyno exiko!
 Kuakorehmako, Ritonōpo Jesemy!

¹¹ Jemynyhmary tymyakāmase oya watoh ke,
 jatākyemary ke.
 Yxitatopōpyry tymyakāmase oya tākye ehtoh ke.
 Jomye tākye jehtoh tyrise oya.
¹² Naeroro mynyhme pyra exīko ase,
 eremiāko ase oeahmaryme.
 Ritonōpo, omoro mase Jesemy;
 jūme “Kure mase,” kakehpyra exīko ase.

31

Ritonōpo enetupuhnōko

Tawi nymerohpary.

¹ Ritonōpo yna Esemy, oya ytōko ase jewomapose;
 yporemākapopyra exiko jepetōkara a.
 Zae mase; kuakorehmako ajohpāme samo.
² Jomiry etako! Kypynanohko seromaroro!
 Ajohpāme sā topu konōtome exiko ytapyīme,
 jewomatohme, ypynanohneme.

³ Ytapyīme mase, topu konōtome,
 josewomatoh jamihmāme mase;
 kuaroko, kuamorepako ōmihpyry ae ro ya.

⁴ Kuanỹko ahno apoitoh tae,
 imehnō nyrihpyry tokare pyra japoitohme,
 omoro mase josewomatohme.

⁵ Oya isene jehtoh ekarōko ase.
 Ypynanohnōko mase, Ritonōpo,
 jūme amonohpyra exiketyme oexiryke, Jesemy.

⁶ Imehnō neponāmary eahmananō se pyra mase
 ipunaka; ajohpe rokē mā toto.
 Yrome ywy oenetupuhnōko ase.

⁷ Tākye exīko ase,
 atākyemāko roropa ase ypyno oexiryke.

Jetuarimatoh enēko mase,
 tyrohsē hpe jehtoh waro mase.

⁸ Japoipopyra mexiase jepetōkara a.
 Osa konōto mekaroase ya,
 jytotohme jytory se jehtoh pona torētyke pyra.

⁹ Ritonōpo, Jesemy, ypyno exiko,
 etuarimāko jexiryke!
 Jenuru typenekehse nase, itamurume yxitary
 poko; tapotūkehse upū mana, juzenu roropa.
¹⁰ Yjamitunuru tonahse jemynyhmaryke;
 okyna hkopyra orihnōko ase yxitaryke.

Jamihme pyra ase tyrohsē ke;
yzehpyry roropa osenahkāko nase.

¹¹ Ypoihtōko jepetōkara mana,
ykerekeremāko ypānary tomo.

Juaro exiketō junō mā toto,
epāko mā toto jeneryhtao osema tao.

¹² Tuenikehse ywy jepe tomo a emero,
toorihse jehtoh samo;

typahse aexihpyry sā ase.

¹³ Jepetōkara tuhke etāko ase puti puti āko;
jenaroximāko imehnō mana emero rokē po.

Atamorepāko mā toto yryhmary poko,
jetapatohme tyra xine.

¹⁴ Yrome jewomaneme oenetupuhnōko ase, Ritonōpo;
omoro mase Jesemy.

¹⁵ Ypyno exikehpyra mase.

Kypynanohko jepetōkara winoino,
yryhmary se exikehpyra exiketō winoino.

¹⁶ Nupunato kueneko, opoetoryme ase;
kypynanohko ypyno oexiryke.

¹⁷ Ritonōpo Jesemy, okohmāko ase.

Yporemākapopyra exiko jepetōkara a.

Mokaro popyra exiketō iporemākapoko,
mynyhme toto ytotohme aorihtyā esaka!

¹⁸ Ah ajohpe exiketō mynyhme nexī toto,
mokaro epyrypaketomo,
imehnō motye kure osekaro ketomo,
imehnō ajohpe pyra exiketō poihtonanomo!

¹⁹ Kure kuhse okyryry tō onukurākahpyry
ekarotohme ōmiry omipona exiketomo a!

Kure oehtoh enēko imehnō mana emero,
oenetupuhnanō ewomary oya enēko mā toto.

²⁰ Imaro xine oehtoh ke toto ewomāko mase,
toto ryhmary kuhtoh wino popyra exiketomo a.

Otonētoh jamihmā tao toto zonēnōko mase
toto hxirory tō wino topetōkara a.

²¹ Kure kuhse Ritonōpo Kuesēkō mana!
Japururuhtao jepetōkara a, etonatohme ymaro,
ypyno toexiry tonepose eya. Osenuruhkāko ase.

²² Enaromŷke toehse ywy, taropose ywy eya
ēpatary winoino, ekaroase repe.

Yrome ykohtary totase eya jakorehmatohme
tykohmase ynororo ahtao ya.

²³ Ritonōpo pyno ehtoko,
aomiry omipona exiketō emero!

Aomiry omipona exiketō ewomāko mana,

yrome epyrypaketõ wãnohnõko mana
inyrityã emetakame.

²⁴ Ajamihtatoko orẽpyra roropa ehtoko,
amarokõ emero Oesëkõme Ritonõpo enetupuhnanomo!

32

Osekarõko, akorokãko

Tawi nymerohpyry.

¹ Tãkye mã mokyro, popyra aexihpyry
topehmase ahtao Ritonõpo a,
iirypyry tykorokase ahtao eya.

² Tãkye mã mokyro onyhxiropyra Ritonõpo ahtao
popyra ehtoh poko, ajohpe pyra roropa
ynororo ahtao imehnõ onenekunohpyra exiryke!

³ Yryppyry onekaropyra jahtao totaehse exiase,
yxitary poko rokẽ kohmãnõko exiase.

⁴ Saereme ahtao koko roropa tuãnohse exiase oya,
Ritonõpo; yjमितunuru tonahse axitaku samo
axitũ toehse ahtao eina ahtao.

⁵ Mame osekaroase oya, yryppyry ekaroase,
popyra jehtoh ononẽpyra exiase,
zae pyra jehtopõpyry emero ekaroase oya,
mame yryppyry tõ emero mykorokase.

⁶ Morara exiryke, popyra ehtoh toehse ahtao,
kure opoetory tõ otururu exiry emero oya;
pohkane konõto sã popyra ehtoh toehse ahtao
taryporyke, toto pona eporehkara exiko mana.

⁷ Omoro mase jotonẽtohme;
jewomãko mase etuarimara jehtohme.
Eremiãko ase imehnõ netaryme ypynanohtopõpyry
poko oya, towomase jexiryke oya.

⁸ Ynara tykase Ritonõpo Jesemy ya:
“Ãmorepãko ase oesemary ae zae oytotohme;
ãkorehmãko ase oesemary menekary poko,
zae ehtoh enepõko ase oya tuaro oehtohme.

⁹ Tuaro pyra exiketõ sã pyra exiko, kawaru samo
te, mura sã roropa, kurimene se mã toto itao,
eary se roropa zae toto ytotohme tosëkõ omipona.”

¹⁰ Popyra exiketõ etuarimãko mã toto
pitiko rokẽ pyra. Yrome Ritonõpo enetupuhnanõ
Tosẽme, towomase mã toto ipyno xine aexiryke.

¹¹ Tãkye ehtoko emero zae ehtoh poko exiketomo,
Ritonõpo nyrihpyry poko atãkyematoko!
Eremiatoko tãkye rahkene,
amarokõ emero aomiry omipona exiketomo!

33

Eremiatoh Ritonõpo eahmaryme

- ¹ Eremiatoko Ritonõpo Kuesëkõ eahmaryme,
amarokõ emero aomiry omipona exiketomo.
Atäkyematoko inyrytã poko,
eahmatoko emero zae ehtoh poko exiketomo.
- ² “Kure mase,” kahtoko Ritonõpo a rira tō maro,
eremiatoko eahmaryme haapa tō etory maro,
10me eary nae exiketomo.
- ³ Eremiatoko Ritonõpo netaryme,
eremiatoh ke kasenato,
haapa tō etotoko, okohtatoko roropa opore samo.
- ⁴ Ritonõpo omiry ajohpe pyra mana;
inyrytã emero zae mana ipunaka.
- ⁵ Zae ehtoh sehxo Ritonõpo Kuesëkõ mana,
ajohpe pyra exiketō jamaro mana; sero nono
pehme mana kypyno xine Ritonõpo ehtoh ke.
- ⁶ Tōmiry ke kapu tōkehko tyrise Kuesëkomo a.
“Exiko,” karyke xixi tyrise eya te,
nuno te, xirikuato tō roropa.
- ⁷ Oximõme tuna konõto tō tyrise Ritonõpo a
esaka toiro; tukurākase kehko eya ikurākatoh tonõ ao.
- ⁸ Ah sero nono pōkõ emero Ritonõpo Kuesëkõ
omiry omipona nexī toto!
Imehxo aexiry enetupuhtoko,
ahno emero, sero nono po.
- ⁹ Aotururuhtao sero nono tyrise kehko.
“Exiko,” tykase ynororo ahtao, emero toehse rahkene.
- ¹⁰ Ahno tō osenetupuhtoh tyritohme,
morohne enahkapõko Ritonõpo mana,
mokaro penetatoh onyrippyra mana.
- ¹¹ Yrome tyriry se Ritonõpo ehtoh
jūme exikehpyra mana.
Inymenekahpyry nyritoh enahpỹme mana jūme.
- ¹² Tākye mā mokaro tosēke exiketomo,
Ritonõpo ke! Tākye kuhse mā toto
tymenekase exiketomo Ritonõpo a typoetoryme!
- ¹³ Ritonõpo Kuesëkõ kapu poe osenuhmāko
mana, ahno tō enēko mana, kymarokõ porehme.
- ¹⁴ Tosae enēko mana,
isene exiketō emero sero nono po.
- ¹⁵ Aosenetupuhtohkõ rīko Ritonõpo mana,
inyrytō waro mana emero porehme.
- ¹⁶ Tuisa tō osepynanohpyra mā toto
soutatu tō ke, tuhke nae toexirykōke.
Soutatu tō roropa imehnõ onyporemākara

mā toto jamihme toexirykōke.

¹⁷ Kawaru tō osetapaketō topetōkara
onyporemākapopyra mā toto osetapary poko,
tyjमितunuru ke osepynanohsaromepyra mā toto.

¹⁸ Ritonōpo Kuesēkō rokē mā
tōmiry omipona exiketō ewomāko mana.
Ynoro rokē mā typyno xine aehtoh
enetupuhnanō kurākāko mana.

¹⁹ Toto pynanohnōko mana orihpyra toto ehtohme.
Mame omise konōto toehse ahtao
isene ro toto kurākāko mana.

²⁰ Ritonōpo enetupuhnōko sytatose Kuesēkōme;
kuakorehmanekōme mana, kuewomaneke roropa.

²¹ Atākyemāko sytatose Kuesēkō nyrihpyry pokoino;
enetupuhnōko sytatose kure rokē aexiryke.

²² Ritonōpo yna Esemy, yna pyno exikehpyra exiko, oenetupuhnōko
ynanase!

34

Kure Ritonōpo ehtoh poko

Tuisa Apimereke ēpataka Tawi ahtao rowohpā samo

¹ “Kure mase, Ritonōpo Jesemy,” kakehpyra ase;
Oeahmary poko kohmānōko ase.

² Eahmāko ase inyriyā kurā pokoino.

Ah taosanumasā moro poko netā toto, atākyematohme!

³ Oximaro imehxo Ritonōpo ehtoh sekarotone
imehnomo a; oximōme Kuesēkō seahmatone!

⁴ Tōturuse ywy Kuesēkōmo a jakorehmatohme,
mame tozuhse ywy eya;

typynanohse ywy joserehtopōpyry tō poe.

⁵ Typynanohnekōmo a eramaketō atākyemāko mā
toto; jūme atasamara exīko mā toto.

⁶ Takorehmaneke pyra jahtao tykohtase ywy;
totase Ritonōpo a, mame typynanohse ywy eya
yyryhmatoh tonō poe emero.

⁷ Ritonōpo nenyokyhpyry osesarīko mana
aomipona exiketō zomye, toto ewomāko mā
ynororo toto onyryhmara imehnō ehtohme.

⁸ Anusasame Ritonōpo Kuesēkō ehtoh
ikuhko tuaro oehtohme kure aexiry poko.

Tākye mā mokaro, imaro o sewomaketomo.

⁹ Imehxo Kuesēkō enetupuhnanō,
aomiry omipona ehtoko, emitapāpyra mā toto,
aomiry omipona exiketomo!

¹⁰ Reāo tō omise exīko, emitapānōko mā toto,
yrome Kuesēkō omiry omipona
exiketō mā emitapāpyra mana.

11 Osehtoko, jepe tō poetohti, kuetatoko ke,
 āmorepatorŷko ase kure Ritonōpo Kuesēkō ritoh poko oya xine.

12 Oseahmary se hmatou isene ehtoh poko?

Okynahxo isene oehtohkō se hmatou,
 tākye roropa oehtohkōme?

13 Ahtao omi xihpyry ke oturupyra ehtoko,
 ajohpe pyra ehtoko roropa.

14 Popyra ehtoh irumekatoko,

zae ehtoh poko oehtohkōme;

osepeme ehtoko kure rokē oehtohkōme oximaro.

15 Zae ehtoh poko exiketō pyno Kuesēkō mana,
 aomirykō etāko mana ekaroporyhtao eya xine.

16 Yrome popyra ehtoh poko exiketō

akorekehkāko mana; naeroro toorihse toto ahtao axī toto poko
 wenikehnōko mā toto.

17 “Kuakorehmako, Jesemy!” tykohmase ahtao
 zae ehtoh poko exiketomo a, etāko Ritonōpo mana,
 toto pynanohnōko mana aetuarimatohkō wino.

18 Sekese pyra exiketō wino moe pyra Kuesēkō mana, atasamaketō
 pynanohnōko mana.

19 Zae ehtoh poko exiketō etuarimāko roropa mana, yrome morara
 toehse ahtao toto
 pynanohnōko Kuesēkō mana.

20 Toto ewomāko mana, ipunaka;
 jehpyry onyhmpopyra exīko mana emero porehme.

21 Popyra ehtoh poko exiketō orihnōko mā toto
 tynyrityā xihpyry pokoino.

Kurākō zehno exiketō mā tuānohsēme exīko mā toto.

22 Typoetory tō pynanohnōko Kuesēkō mana;

Eya ytoketō osewomapose,
 mokaro pynanohnōko mana.

35

Kuakorehmako Ritonōpo, katopōpyry Tawi a

Tawi nymerohpyry.

1 Ritonōpo Jesemy, atatapoiko yyryhmary se
 exiketō maro, yporemākary se exiketō iporemākapoko!

2 Okyryry osewomatoh apoiko, oupō kurimene
 risē maro, mame osehko jakorehmase.

3 Awaratā apoiko, kaparu roropa yyryhmananō
 poremākatohme.

Ōmiry etapoko ya ypynanopyry poko oya rahkene.

4 Ah mokaro jetapary se exiketō typoremākase
 nexī toto! Ah toehxirose nexī toto!

Ah nepā toto otupīko rokē rahkene,
 yyryhmary se aexityamo!

5 Ah tiriiku pihpyry sā nexī toto
 tarose tyryrykane a, tokahmase toto ahtao

Ritonõpo nenyokyhpyry a!

⁶ Ah toto esemary xinukutumehme sã nexino,
tykohmãse samo, piserehkatoh sã roropa toto
ekahmaryhtao Ritonõpo nenyokyhpyry a!

⁷ Ahno apoitoh tyrise exiryke eya xine japoitohme
zae rokẽ jahtao eya xine;
eutary tahkase eya xine japoitohme.

⁸ Yrome, zuaro pyra toto ahtao,
tonahkasẽme exiko mã toto.
Tynyrihpyrykõ ao tapoisẽme exiko mã toto;
epukãko mã toto zaka, osenahkãko mã toto.

⁹ Mame atãkyemãko ase Ritonõpo
Jesẽ nyrihpyry poko; tãkye exiko ase
typynanohse jexiryke eya, joorihtoh winoino.

¹⁰ Yronymyryme ynara ãko ase: “Omorokẽ mase,
Ritonõpo, imepỹ pyra mana asã exikety!
Jamihme pyra exiketõ ewomãko mase,
toto poko pyra jamihmãkõ ehtohme,
tymõkomokãkara ewomãko mase
omise exiketõ roropa iiryhmananõ winoino.”

¹¹ Popyra exiketõ ykerekereemãko mã toto;
jyhxirõko mã toto popyra ehtoh poko
ipoko pyra jahtao.

¹² Kurãkõ riryhtao ya jepehmãko mã toto
popyra ehtoh ke, morara exiryke ihtomãko ase.

¹³ Yrome kure pyra toehse mokaro ahtao
upo tamuruse ya jemynyhmatoh ke,
otuhpyra roropa exiase. Tupue jupuhpyry yriase,
oturuase Ritonõpo a toto poko.

¹⁴ Oturuase Ritonõpo a jepe poko jotururu samo,
jakorõ poko sã roropa.
Toytoytose ywy tupuehme samo, jemynyhmaryke,
xitakety sã tyse poko.

¹⁵ Yrome tyhtomase jahtao,
mokaro tãkye toehse mã toto,
oximõme tooehse toh nexiase jomye, jeunohtohme.
Typipohse exiase imehnomo a, zuaro pyra exiketomo a,
tapurose ywy eya xine toiro rokẽ pyra.

¹⁶ Pakaihkapỹ poihtory ahno a, moro sã jeunohnõko
mokaro nexiase. Xihpyryme jenẽko toh nexiase,
yse pyra sã ipunaka.

¹⁷ Otãto ise ro hma, Ritonõpo, enẽko rokẽ mahno?
Kuwomako mokaro winoino
atatapoiryhtao yporemãkatohme.

Kypynanohko mokaro reão tomo a jesekaryino.
¹⁸ Mame “Kure mase,” ãko ase jarao, ahno netaryme;
oeahmãko ase imoihmãkõ rãnao.

- 19 Tākye jepetōkara onyrippyra exiko
yporemākary poko; ajohpākō mokaro.
Yzehno mā toto, popyra toto onyrippyra jahtao.
Tākye mokaro onyrippyra exiko,
aexianarykōino typoremākapose jahtao oya.
- 20 Aotururuhtao osepemākō sā pyra mā toto;
yrome ajohpe rokē mā toto, imehnō zae ehtoh
se exiketō kerekeremāko mā toto.
- 21 Jyhxirōko mā toto, kohtāko mā toto:
“Onyrippyry ynanenease!”
- 22 Yrome, Ritonōpo Jesemy, emero tonese oya.
Naeroro mynyhme pyra exiko, Ritonōpo,
ameke pyra exiko ywino!
- 23 Apakako, Ritonōpo, jewomatohme!
Owōko, Jesemy, zuruko toto zae ynyriry poko!
- 24 Ritonōpo Jesemy, zae rokē mase.
Naeroro mokaro zuruko zae jehtoh poko.
Tākye jepetōkara onyrippyra exiko
yporemākapory poko!
- 25 Ynara kamexipopyra exiko oseyā xine:
“Mokyro tonahkase kyā xine. Moro se rokē sexiātose.”
- 26 Mokaro, atākymaketō jetuarimary poko,
iporemākapory se ase oya, toto ehxirotohme ipunaka!
Mokaro ehxirory se ase,
ymotyē kure tōsekarose ynaroro exiryke.
- 27 Yrome atākymāko kohtāko roropa mokaro
mana zae jehtoh ekary etary se exiketomo!
Ynara kakehpyra ase eyā xine:
“Imehxo kuhse Ritonōpo mana!
Jamāro mana kure rokē emero toehse ahtao
ipoetory maro.”
- 28 Mame anamonohpyra oehtoh poko
imehnō zurūko ase, oeahmāko ase,
kure rokē oriry poko kohmānōko ase.

36

Popyra ahno ehtopo

Sero saumu tymerose Tawi a.

- 1 Ynara enetupuhnōko ase ukurohtao
popyra exiketō iirypyryme ehtoh poko:
Ritonōpo zuno pyra mā toto,
turumekase ynororo eyā xine.
- 2 Orēpyrahxo osekarōko mana.
Tyrypyry onenepyra Ritonōpo mana ekarōko,
tuānohpyra roropa ekarōko mana.
- 3 Mokyro otururu popyra mana,
ajohpe itamurume mana; tuaro nymyry pyra mana,
zae ehtoh riry se pyra roropa mana.
- 4 Tātāxikase tahtao tynyhtoh po,

osenetupuhnōko mana popyra ehtoh riry poko.
 Zae pyra ehtoh esemary ae ytoytōko mana.
 Popyra ehtoh poko: “Moro se pyra ase,”
 kapitopyra mana.

Kure Ritonōpo ehtopo

- ⁵ Ritonōpo Jesemy, yna pyno oehtoh kaetoko
 exikety sā mana kapu pona exikety samo.
 Anamonohpyra oehtoh yna ewomary poko
 itamurume mana, akurū pona exikety samo.
- ⁶ Zae ehtoh poko oehtoh onytyoromara mana,
 ypy tō konōto samo, yna apiakary oya zae mana,
 zume tuna konōto ehtoh samo.
 Ritonōpo yna Esemey, ahno pyno mase,
 onokyro tō roropa.
- ⁷ Kure kuhse yna pyno oehtoh mana!
 Āporiry tō zopino jerutumā po osewomāko ynanase.
- ⁸ Tuesapare ynanase onekarohpyry ke yna napyryme,
 itamurume mekaroaše yna a exiryke;
 kure oehtoh tuna enahp̄yme exikety sā mana,
 moro ēpōko mase yna a.
- ⁹ Tuna enatyry sā mase, opoe isene ynanase.
 Saerehkaneme oehtoh poe, saerehkatoh enēko ynanase.
- ¹⁰ Ritonōpo awaro exiketō pyno exikehpyra exiko.
 Kure rokē mokaro tyriko
 ajohpe pyra exiketō tukurohtao xine!
- ¹¹ Epyrypaketomo a, popyra exiketomo a roropa
 onutūtūmapopyra exiko.
 Jepary se pyra ase mokaro winoino.
- ¹² Moroto mā toto, toepukase; typoremākase toh
 nexiase, owōsaromepyra ropa mā toto.

37

Iirypyrymākō etyhpyry, kurākō etyhpyry roropa

- Sero saumu tymerose Tawi a.
- ¹ Torētyke pyra exiko popyra exiketō poko.
 Zae pyra ehtoh poko exiketō poko zumoxike pyra exiko.
- ² Onahpoty anoryry sā,
 okynā pyra osenepyra exīko mā toto;
 orihnōko mā toto otyro orikyry sā xixi ao.
- ³ Ritonōpo enetupuhko Oesēme,
 kure ehtoh poko exiko roropa;
 morara awahtao kure exīko mase,
 imehnō zuno pyra Ritonōpo nekarohpyry po.
- ⁴ Atākyemako Kuesēkō poko!
 Mame openetatoh ekarōko oya mana.
- ⁵ Osekaroko Kuesēkomo a. Oesēme nymyry
 enetupuhko. Mame ākorehmāko mana.

6 Ajojpe pyra oehtoh ěmepyry sã tyripõko mana.
Zae oehtoh ripõko mana saerekatoh samo
tãxiahtao exiketý samo.

7 Imehnõ zumoxike pyra exiko,
tineru itamurume apoiryhtao eya xine,
osenĕtykyro pyra exiko imehnõ poko,
typenetatohkõ xihpyry riryhtao roropa eya xine.
Mynyhme rokĕ exiko Ritonõpo nyriry eraximaryme.

8 Zehno pyra exiko, zenonohpyra roropa.
Imehnõ poko atakirimara roropa exiko,
torĕtyke pyra exiko popyra oexiryino.
9 Ritonõpo Kuesĕkõ enetupuhnanõ mã kure rokĕ
exiko inekarohpyry po kuesarykõme. Yrome
popyra exiketõ mã taroposĕme exiko mã toto.

10 Okynã pyra popyra exiketõ mã
osenepyra exiko mana; toto zupiry se awahtao,
toto zupiko mase repe,
yrome toto onenepyra exiko mase.
11 Tyamene se pyra exiketõ towomasĕme exiko mã toto
Ritonõpo nekarohpyry po, tãkye exiko mã toto,
kure rokĕ exiko torĕtyke pyra roropa.

12 Popyra exiketõ mã atamorepãko mã toto
kurãkõ poremãkatohme tyya xine.
Zehno sã toto enĕko mã toto.
13 Yrome pohnõ eneryke tyya, exianãko
Kuesĕkõ mana, okynã pyra enahnõko mã toto.
Moro waro Kuesĕkõ mana.

14 Popyra exiketõ typyrekõ apoiko mã toto:
tapema tomo, taky tõ maro, tymõkomokãkara
etapatohme, etuarimaketõ maro, zae ehtoh poko
exiketõ roropa etapatohme.

15 Yrome mokaro popyra exiketõ totapasĕme
exiko mã toto tytapemãkõ ke,
itakykõ tytahkasĕme exiko roropa mã kehko.

16 Kurehxo mõkomo pitiko,
zae ehtoh poko exiketõ mõkomoryme ahtao;
popyrahxo mõkomo itamurume,
zae pyra exiketõ mõkomoryme ahtao.

17 Ynara exiryke mokaro zae pyra exiketõ jamitunuru
enahnõko mana, yrome zae ehtoh poko exiketõ
ewomãko Kuesĕkõ mana.

18 Tõmihpyry omipona exiketõ pynanohnõko
Kuesĕkõ mana;
jũme inekarohpyry esĕme exiko mã toto.

19 Popyra ehtoh toehse ahtao,
etuarimara exiko mã toto.

Inapyrykō ipune mana emitapātoḥ konōto toehse ahtao.

²⁰ Yrome popyra exiketō orihnōko mā toto;
Kuesēkō zehnotokō osenepyra exīko mā toto
onahpoty ekuru sã jakanahmã po.
Orexīto sã osenepyra exīko mā toto.

²¹ Popyra exiketō tineru ekaropōko mā
axītao rokē repe,
yrome onepehmaro ropa ekurehnōko mā toto.
Māpyra zae ehtoh poko exiketō imehnō
pynanohnōko mā toto,
tykyryrykō ekarōko mā toto pitiko rokē pyra.
²² Kure rokē Ritonōpo nyrytã moroto exīko mā toto
inekarohpyry po toto esaryme.
Yrome popyra tyripose aexityã enahkãko mana.

²³ Zae kuesemarykō ae kuarotorỹko Kuesēkō mana,
tyamaro exiketō ewomãko mana.

²⁴ Aepukarykohtao jũme toto onemapopyra
Ešēkō mana,
toto akorehmãko mana owōtoḥme ropa.

²⁵ Poetome exiase, seromaroro tamuhpōme toehse ywy,
yrome yneneryme zae ehtoh poko
exiketō onurumekapitopyra Kuesēkō mana.
Ipoenō roropa: “Ise, ise,” kara toto tonahsē poko.

²⁶ Imehnō pynanohnōko mana, tytineru ke
imehnō akorehmãko mana.
Ipoenōkō roropa Ritonōpo nekarohpyryme mā toto.

²⁷ Zae pyra ehtoh poe eramako, zae ehtoh
poko oehtohme;
mame poenō maro apakō maro exikehpyra
matose Ritonōpo nekarohpyry po.
²⁸ Zae ehtoh poko exiketō Kuesēkō zamaro mā
toto, typoetory ŷme exiketō onurumekara mana,
toto ewomãko mana.
Yrome zae pyra ehtoh poko exiketō pakomotyã
enahketōme mā toto.

²⁹ Zae ehtoh poko exiketō mā nono esēme
exīko mā toto Ritonōpo nekarohpyry po.
Jũme moroto exīko mā toto.

³⁰ Tuaro exiketōme mā oturūko mā toto,
zae ehtoh poko exikehpyra aomirykō mana.

³¹ Ritonōpo omiry ikurohtao xine mana
ikurãkahpyry samo.
Aomiry omipona exikehpyra mana.

³² Zae ehtoh poko exiketō enēko
popyra exiketō mana. Toto etapary se mā toto.

³³ Yrome typoetory tō kurã onurumekara Kuesēkō

mana, zehno exiketõ emahpo ahtao;
 mame apiakane ĕpataka tarose toto ahtao
 toto anaorihmapopyra mana.

³⁴ Ritonõpo enetupuhko Oesẽme,
 aomiry omipona exiko.
 Nono esẽme orĩko mana moroto tynekarohpyry po,
 popyra aexityã enẽko mase tonahkase toto ahtao.

³⁵ Popyra exikety enease tuisame toehse ahtao;
 imehnõ ryhmãko kynexine, imehnõ motye tuisamehxo
 tõsekarose ynororo repe,
 apupari samo ypy Ripano tõ po.

³⁶ Yrome imeĩpo esary kuroko toytose jahtao
 onenepyra exiase;
 upiase repe, yrome mokyro onenesaromepyra exiase.

³⁷ Zae ehtoh poko exiketõ eneko,
 ajohpe pyra exiketõ roropa; atatapoiipyra exiketõ
 typoenõke, typakõke roropa mã toto,

³⁸ yrome Ritonõpo omiry omipona pyra exiketõ
 osenahkãko mã toto,
 ipakomotyã osenepyra exĩko, tonahkase.

³⁹ Zae ehtoh poko exiketõ pynanohnõko Kuesẽkõ
 mana, toto ewomãko mana popyra ehtoh toehse ahtao.

⁴⁰ Toto akorehmãko mana,
 toto pynanohnõko roropa mana;
 tõsewomaporykõke roropa eya xine Ritonõpo a
 toto ewomãko mana zehnotokõ poe.

38

Etuarimaryhtao otururu Ritonõpo a

Sero saumu tymerose Tawi a.

¹ Ritonõpo Jesemy, juãnohpyra exiko tohne awahtao!
 Jupokara exiko yzehno awahtao!

² Tapurose ywy opyre a, jetuhxo ase;
 oemary omoxĩ sã ya juãnopyryhtao oya.

³ Yzehno oexiryke takuruhtase ywy yronomyryme.
 Joko porehme kure pyra mana popyra jehtopõpyryke.

⁴ Nerỹko ase zue aka samo, yrypyry tõ zue aka;
 omoxĩ sã toehse mã kehko, anarosaromepyra ase.

⁵ Tuaro pyra exiketye toehse jexiryke,
 japurotopõpyry sũ ãko mana, motãko.

⁶ Tapotũkehse ywy, tupuehme ase,
 yxitary poko kohmãnõko ase.

⁷ Takuruhtase ywy itamurume,
 oxirohnõko ase yronomyryme.

⁸ Jamihme pyra ase ipunaka,
 taomipohtomase ywy;

torëtyke ase ukurohtao, pusuh äko ase sam karyke ya.

⁹ Ritonõpo, ise jehtoh waro mase,
pusuhkatoth ya etaryke oya emero.

¹⁰ Tuhtuhäko jeano axihxo, jamihme pyra ase,
jenuru zemime pyra toehse mana.

¹¹ Muretano hpe jexiryke jepe tō oehpyra mā toto
upütokoxi;

wekyry tō roropa ameke rokē exīko mā toto ywinoino.

¹² Apoitoh rīko jetapary se exiketō mana japoitohme;
japurory se exiketō jenaroximāko mā toto,
yyryhmary poko osenetupuhkehpyra mā toto.

¹³ Yrome otato pyra exikety poenohnōko ase
onetara sā jehtohme; tōtururu waro pyra exikety
poenohnōko ase oturupyra jehtohme.

¹⁴ Onezuhpyra exikety sā ase otato pyra exikety samo.

¹⁵ Yrome oenetupuhnōko ase, Ritonõpo;
omoro, Ritonõpo Jesemy, jezuhnōko mase.

¹⁶ Jepetōkara anäkyemapopyra exiko
torëse jehtopōpyryke;

täkye toto onyripopyra exiko yporemākatopōpyry poko.

¹⁷ Epukasasaka ywy, jetuarimatoth enahp̄yme samo.

¹⁸ Popyra jehtoh ekarōko ase, yyrypyhpyry
roropa, morohne torëtyke jyrīko mā rahkene.

¹⁹ Jepetōkara jamihme mā toto akuruhtara mā toto,
tuhke ahno yzehno mā toto katoth ke pyra.

²⁰ Mokaro imehnō epehmāko mā toto popyra
ehtoh ke; yse pyra mā toto kure ehtoh riryke ya.

²¹ Ritonõpo Jesemy, jurumekara exiko!

Ameke pyra exiko ywinoino, Jesemy!

²² Kuakorehmako seromaroro, Jesemy,
Ypynanohneme oexiryke!

39

Etuarimakety omihpyry Ritonõpo a

Sero saumu tymerose Tawi a.

¹ Ynara tykase ywy: “Tomeseke exīko ase
ynyryry poko,

jotururu poko roropa iirypyryme pyra jehtohme.

Popyra exiketō upūto ahtao oturupyra exīko ase.”

² Mynyhme toehse ywy, oturupyra exiase ipunaka.

Otyro kurā poko oturupyra roropa exiase!

Yrome jetuarimatoth popyrahxo toehse,

³ torëtyke toehse ywy ukurohtao.

Itamurumehxo jemynyhmaryhtao

itamurumehxo atas anumāko exiase.

Mame tōturupopitose ywy:

⁴ “Ritonõpo Jesemy, otāto ěmepyry nae ro hano
joorihthothona?

Otara ahtao orihñōko hano?
Kuuruکو isene jehtoh enatyry poko.”

⁵ Axītao rokē isene jehtoh onekarohpyry ya!
Oneneryme isene jehtoh okynā pyra ipunaka.
Ajohpe pyra, ahnome ehtoh puu katoח sā rokē mana.

⁶ Ytoytōko mana jerutu sā rokene.
Otyme kure yronymyryme aerokuru?
Tineru apoitohme repe,
yrome imeīpo onoky tinerūme exīko nae?

⁷ Seromaroro, Ritonōpo, oty eraximāko ha?

Oeraximāko rokē ase.

⁸ Kypynanohko yryrypyry tō winoino;
ykerekeremapopyra exiko ajoajohpākomo a.

⁹ Mynyhme ase, oturupyra ase,
oya sam tykamexipose jexiryke sero samo.

¹⁰ Ritonōpo, kuānohkehko,
orihsasaka ywy ypipohtho tonō ke oya!

¹¹ Yna zupokāko mase, yna rypyry poko
yna wānohnōko mase.

Nuko tō sā yna kyryry tō kurā enahkāko mase.
Ajohpe pyra ahno mā puu katoח sā rokē mana.

¹² Ritonōpo Jesemy, jotururu oya etako!

Otatōme exiko ynekaropory oya.

Kuakorehmako yxitaryhtao.

Ytamuru tō ehtopōpyry sā emero

axītao rokē apānaryme ase.

¹³ Ajohpame sā jenepyra exiko aporo
jatākyematohme ya ytopyra ro jahtao taroino
jenahkatoח pona.

40

Eremiatoh Ritonōpo eahmaryme

Sero saumu tymerose Tawi a.

¹ Eraximase, atarypopyra exiase Kuesēkō
eraximary poko, jakorehmatoh eya eraximase.

Mame ya toeramase ynororo yxitary etatoחme,
jomiry totase eya.

² Janymyase oramā xihpyry ae,
ikurepato tahxikurē poe, purapuramā orihmatō poe.

Topu jamihmā pona jaroase, jewomatohme.

³ Jamorepase eremiatoh tyrisenā poko,
eremiatohme Kuesēkō kurā eahmatoh poko.

Moro eneryke tyya xine tuhkākō enetupuhnōko mana,
Kuesēkō enetupuhnōko mā toto tosēkōme.

⁴ Tākye exiketō mokaro Kuesēkō enetupuhnomo,
eramara roropa mā toto
imehnō neponāmarykō pokona.

Oximõpyra roropa mā toto mokaro maro
imehnõ neponāmarykõ poko exiketõ maro.

⁵ Ritonõpo, yna Esemý, tuhke kurākõ tyrise
oya yna akorehmatohme.

Apanõ pyra mana! Ōsenetupuhtoh mā tuhke,
kure yna ritohme.

Emero ōsenetupuhtoh kukuruhtao ya
tuhke exiry waro jehtohme ekuhpỹme mana.

⁶ Okyno tō etapary ynanekaroryme ise pyra mase,
tiriiku tōkehko maro.

Okyno tō zatyry apoto apõ po onekaropopyra mase
yna a yna rypyry korokatohme.

Yrome ypanary totapuruhmakase oya,
õmíry etatohme ya.

⁷ Naeroro kuezukuase: “Taro ase;

Õmíry ya tymerose nase pape pokona, onyriputyamo.

⁸ Ōmihpyry omipona sehxo ase, Ritonõpo Jesemy!
Jamorepatopõpyry oya ukurohtao mana.”

⁹ Ritonõpo, opoetory tō oximõmākõ ĕpataka
õmíry kurā ekaroase yna pynanopyry poko oya.

Moro omi kurā onekarokehpyra ase, zuaro mase.

¹⁰ Ōmíry kurā yna pynanopyry poko
ononẽpyra exiase.

Zae oehtoh poko yna akorehmatopõpyry
poko roropa oturuase.

Imoihmākõ rānao mynyhme pyra exiase amonohkara
oehtoh poko opoetory tō poko,
toto pyno oehtoh poko, enara.

¹¹ Ritonõpo, zuaro ase ypyno exikehpyra mase.

Ypyno oexiryke amonohkara roropa
oexiryke jũme jewomāko mase.

*Oturutoh Ritonõpo a takorehmapotohme
(Saumu 70)*

¹² Tomyehmase ywy yyryhmatoh ke tuhke.

Ikuhpỹme mā toto.

Yyrypyry tō pokoino otupĩko ywy tonurēkara samo.

Jũsety motye jupuhpyry po yyrypyry tō toehse tuhke, naeroro ty-
poremāse ywy.

¹³ Ritonõpo Jesemy, kypynanohko!

Kuakorehmako seromaroro!

¹⁴ Jetapary se exiketõ iporemākapoko,
tuaro pyra tyripoko toto.

Tākye exiketõ jetuarimary poko iramapoko
ropa toto epatohme ropa aehxirotokhõme.

¹⁵ Ah ypoihtononõ notupĩ toto;

Xē! Xē! kananomo typoremākase toexirykõke.

¹⁶ Ah tākye nexĩ toto emero oehketõ oya,

ah noseahmā toto.
 “Ritonōpo rokē mā imehxo Kuesēkomo,” nykā toto
 mokaro tākye exiketō typynanopyrykō poko.
 17 Ywy ase jamihme pyra te, tytineruke pyra;
 Ritonōpo axī ke osehko ya! Ypynanohneme mase,
 Jesēme mase. Axī ke kuakorehmako, Jesemy!

41

Oturutoh Ritonōpo a kure pyra ahtao
 Sero saumu tymerose Tawi a.

¹ Tākye mā mokaro
 tymōkomokākara pyno exiketomo.
 Mokaro akorehmāko Ritonōpo mana
 popyra ehtoh toehse ahtao eya xine.
² Mokaro ewomāko Kuesēkō mana
 okynahxo isene toto ripōko mana.
 Tākye toto ripōko mana
 tynekarohpyry po toto nonoryme.
 Toto onyryhmapopyra mana epetōkara a.
³ Toto jamihtanohpōko ropa Kuesēkō mana
 inyhtohkō po kure pyra toto ahtao
 toto akorehmāko mana kure toto ehtohme ropa.

⁴ Ynara ase: “Ritonōpo Jesemy,
 iirypyryme toehse ywy oneneryme.
 Juānohpyra exiko kukurākako ropa.”
⁵ Jepetōkara omiāko xihpyryme ypoko mā toto.
 Joorikyry se mā toto wenikehtohme ypoko.
⁶ Jenese oehketō ajohpe rokē mā toto;
 oturupōko mā toto kure pyra jehtoh poko,
 mame tōmirykō ahpahnōko mā toto.
⁷ Yse pyra exiketō putiputime oturūko mā toto
 oseya rokē ypoko: “Popyra exīko mana itamura,”
 āko mā toto, osenetupuhnōko.

⁸ “Tyrohsē popý tapoise eya
 tynyhtoh poe owōpyra ropa mana,
 orihnōko mana,” āko mā toto.
⁹ Jepe kurā roropa, zae exiketyme ekaroase,
 ymaro otuhkety, mokyro jewokaneme toehse.

¹⁰ Ritonōpo Jesemy, juānohpyra exiko, kukurākako ropa, mame yzehno-
 tokō emetakamāko ase!
¹¹ Yporemākara exīko mā toto,
 mame azamaro jehtoh waro exīko ase.
¹² Jakorehmāko mase zae ehtoh poko jexiryke.
 Amaro jyrīko mase jūme.

¹³ Ritonōpo eahmatoko, Izyraeu tō Esemy!
 Eahmatoko seromaroro, jūme roropa! Enara rokene!

42

Ritonõpo poko penetãko

Sero saumu tymerose Kora tomo a.

¹ Ritonõpo, kapau tuna se zehnase ahtao

iporiry poko penetãko mana,

mokyro sã opoko penetãko ase, amaro jehtohme!

² Tuna enyry se exikety sã opoko penetãko ase,

Ritonõpo, ose ase, isene exikehpyra Exikety!

Omõxi oẽpataka oeahmase, Ritonõpo.

³ Saereme ahtao yxitary poko kohmãnõko ase,

koko ahtao moro poko emehnõko ase,

yxitary rokẽ ynapyryme mana.

Jepetõkara ynara ekaropõko: Otoko hnae Ritonõpo Oesemy? kakehpyra mã toto.

⁴ Ukurohtao sam ãko ase josenetuputyryhtao

pake ehtopõpyry poko, toytose jahtao

imoihmãkõ maro Ritonõpo maro oturutoh taka.

Esemazupurume ytoase imaro xine, oximõme

atãkyemãko, eremiãko kohtãko Ritonõpo eahmãko.

⁵ Oty katohme emynyhmãko ha yronymyryme?

Oty katoh torekohmase ywy?

Ritonõpo nyriry kurã eraximãko ase,

okynã pixo eahmãko ropa ase,

Ypynanohneme, Ritonõpo Jesemy.

⁶⁻⁷ Taro ase imehnõ nonory po

emynyhmãko yronymyryme,

naeroro osenetupuhnõko ase Ritonõpo poko.

Pohkane konõto sã tuna konõto kuao

jemynyhmatoh tonehpose eya ypona

ukurohtao; otupõko ywy, sõkane tõ sã panaikato

ke yhtõko ypy Heremõ poe, ypy Mizar poe

roropa orẽpyra tuna Joatão kuaka, moro sã

jemynyhmatoh tonehpose eya ukurohtaka.

⁸ Ah ypyno toexiry enepono ya saereme ahtao,

morarame koko eremiãko ase ipoko,

jotururume Ritonõpo a isene jyriponeme exikety.

⁹ Ekaropõko ase Ritonõpo jewomane a:

“Oty katoh tuenikehse ywy oya?

Oty katohme etuarimãko hano, tyyryhmase ywy jepetõkara popyra ehtoh pokoino?”

¹⁰ Yzehpyry jetunu, yryryhmatopo yzehnotokomo a. Oekaropokehpyra mã toto:

“Otoko hnae Ritonõpo, oesemy?” ãko mã toto ya.

¹¹ Oty katohme emynyhmãko ha yronymyryme?

Oty katoh torekohmase ywy?

Ritonõpo nyriry kurã eraximãko ase,

okynã pixo eahmãko ropa ase,
Ypynanohneme mana Ritonõpo Jesemy.

43

Oturutoh Ritonõpo a imehnõ nonory po

¹ Ritonõpo, zae jehtoh ekaroko,
kuewomako õmihpyry omipona pyra exiketõ winoino.
Kypynanohko ajohpe exiketõ winoino,
enekunohnanõ winoino.

² Ritonõpo, jewomaneme mase;
oty katoh kurumekase?
Oty katoh etuarimãko hano tyyryhmase
yzehnotokomo a?

³ Saerehkatoh enehpoko ya
jamorepaneme zae jesemary poko.
Kuaroko ropa ypy Xião pona, oesary kurã pona,
atapyi kurã pona.

⁴ Mame apoto apõ pona ytõko ase
oëpataka, Ritonõpo. Omoro rokẽ jäkyemãko mase.
Ykyryry haapa etõko ase,
eremiãko ase oeahmatohme, Ritonõpo, Jesemy.

⁵ Oty katohme emynymãko ha yronymyryme?
Oty katoh torekohmase ywy?
Ritonõpo nyryry kurã eraximãko ase,
okynã pixo eahmãko ropa ase,
Ypynanohneme Ritonõpo Jesemy.

44

Oturutoh Ritonõpo a osewomapotohme

Kora tõ nymerohpyry.

¹ Ritonõpo, moro poko totase yna a ynapanary
ke, turuse yna, yna tamuru tomo a, onyryhpyry
poko ajamitunuru ke pake ahtao, isene ro toto ahtao.

² Ajamitunuru ke imehnõ ahno maropoase
opoetory tõ esaryme moroto ehtohme.
Turuse yna imehnõ ahno wãnohtopõpyry poko
oya. Moro tyrise oya kure rokẽ opoetory tõ ritohme, toto emãtohme.

³ Typyrekõ ke pyra moro nono
typoremãkase opoetory tomo a; tyjamitunurukõke
pyra topetõkara typoremãkase eya xine.
Yrome ajamitunuru ke orëpyra oexiryke
typoremãkase toto eya xine,
imaro xine oehtoh poko tutuarõtanohtose toto
oya exiryke roropa.
Moro eneryke tyya xine typyno xine oehtoh
waro toh kynexine.

⁴ Ritonõpo, utuisaryme mase, Jesëme roropa;
orëpyra opoetory tõ rineme mase.

⁵ Ajamitunuru ke yna zehnotokõ

poremākāko ynanase, yna maro oexiryke
yna etapary se exiketō enahkāko ynanase.

⁶ Ypyre pokoino pyra orēpyra exīko ase,
taky maro, ytapemā maro;
morohne pokoino pyra jepetōkara poremākāko ywy.

⁷ Yrome omoro mase yna pynanohneme
yna epetōkara wino,
oya yna zehno exiketō typoremākase.

⁸ Oeahmary poko kohmānōko ynanase;
“Kure mase,” kakehpyra ynanase.

⁹ Yrome seromaroro turumekase ynanase oya,
typoremākapose yna zehnotokomo a,
yna maro ytopyra mase yna ytoryhtao etonatoh taka.

¹⁰ Morara exiryke ynanepase yna epetōkara wino
taropose yna exiryke oya,
yna mōkomory tapoise eya xine tymōkomorykōme.

¹¹ Yna maro pyra oexiryke,
yna etaetapase toto kaneru tō samo,
sapararahme yna taropose oya imehnō nonory pona.

¹² Opoetry tō tokamose oya, epehpyry pitiko poko,
mōkomo typyne pyra aexihpyry samo.

¹³ Moro onyrihpyry yna poko enēko mā
ynakatonomory, yna eunohnōko mā toto,
exianāko roropa mā toto yna poko.

¹⁴ Opoe yna poihtōko imeimehnō nonory pōkō mana;
imehnō ahno ynahtomāko mā toto.

¹⁵ Yna onutuarimanohpokehpyra mā toto,
ehxirōko ase yronomyryme,

¹⁶ ykerekeremary yzehnotokomo a etaryke ya,
yyryhmary se exiketō omiry etaryke roropa ya.

¹⁷ Moro sā toehse yna a emero,
wenikehpyra yna ahtao ro opoko;
anamonohpyra roropa yna ahtao, ōmihpyry poko,
onetapohpyry opoetry tomo a.

¹⁸ Eramara ynanexiase opoe,
ōmihpyry omipona ynanexiase,
onyripohpyry omipona.

¹⁹ Yrome oya tomase yna,
akurihmohpyry sā onokyro tō rānao,
turumekase yna oya xinukuturu htao.

²⁰ Omoro, Ritonōpo, toahmakehse awahtao yna a,
imepý neponāmary eahmatohme yna a,

²¹ moro poko yna ahtao zuaro oexiry,
emero ahno osenetupuhtoh waro oexiryke,
tokare pyra ahtao ro zuaro mase.

²² Yrome opokoino kokoro rokē yna etapāko mā toto.
Yna rīko mā toto kaneru samo
etapatoh taka tarose ahtao o sewomara.

²³ Ritonõpo, apakako! Oty katoḥ nyhnõko mah?

Owõko! Yna onurumekara exiko, jũme.

²⁴ Oty katoḥ yna poe otonẽnõko mahno
yna zunoto samo?

Oty katoḥ yna rumekãko mah yna etuarimary htaho?

²⁵ Toepukase ynanase nono pona;

typoremãse ynanase, tohpahse nono pona.

²⁶ Owõko yna akorehmatohme!

Yna ipynanohko kure oehtoh pokoino,
yna pyno oehtoh enahpỹme exiryke.

45

Tuisa pytatoh eremiatopo

Kora tõ nymerohpyry.

¹ Omi kurã oehkehpyra mana ukurohtaka sero
eremiatoh riryhtao ya tuisa eahmatohme.

Unuru pape merotoḥ sã nase,
emese kure pape merone emary ao.

² Tuisa, nuaseme potu mase, imehnõ motye emero,
imehnõ zururu poko emese kure mase.

Moino ro kure rokẽ orĩko Ritonõpo mana.

³ Ometỹ eary pokona atapemã tyriko,
tuisa jamihmehxo exikety, orẽpyrahxo, tuisamehxo!

⁴ Kawaru po orẽpyra mase ytõko,
okyryry tõ mã zemizemiãko xixi ke,
ajohpe pyra ehtoh ewomãko mase,
zae rokẽ imehnõ apiakãko mase.
Ajamitunuru ke imoihmãkõ poremakãko mase.

⁵ Opyre, pyrou tõ pohsuime mã kehko,
ozehnotokõ eano posohkãko mã kehko;
imehnõ nonory põkõ epukãko mã toto omyhtokoxi.

⁶ Tuisame oehtoh, Ritonõpo nekarohpyryme oya,
jũme exikehpyra mana.

Zae rokẽ erohnõko mase tuisame oehtoh poko.

⁷ Zae ehtoh pyno mase,
popyra ehtoh se pyra mase ipunaka.

Morara exiryke Ritonõpo Oesemy a
tymenekase mexiase, oya tãkye ehtoh
ekaroase imehnõ tuisa tomo a inekarohpyry motye.

⁸ Ixtaratu kurã nae nase oupõ poko,
mira te, aroe tomo, enara.

Eremiatoh etõko mã toto onetaryme
tuisa tapyĩ tõ konõto tao,
maafim ke emeporyme.

⁹ Nohpo tõ maro atapyĩ konõto tao,
tuisa tõ ẽxiry tõ mana.

Ãpotunuru wĩno tuisa pyty mana,
uuru kurã risẽ ke tynamuruke.

10 Tuisa pytyme exikety, jomiry etako:

“Oekyry tō poko owenikehko,
omy tapyī taōkomo.

11 Oryxime potu mase,
morara exiryke opyno exīko tuisa mana;
kure rokē aomiry omipona exiko oniome exiryke.

12 Tuisa pytyme exikety, pata Tiro pōkō tynekarory kurā enehnōko oya
mana;
tuhke tymōkomokāmo kure oriry se exīko.”

13 Tuisa tapyī konōto tao tuisa pytyme exikety mana, oryxime potu
mana!

Zupō mā uuru kurā risēme mana.

14 Ūpo kurā tamuruse, s̄ys̄ykamā potu
toytotohme tuisa ēpataka,
tymaro oryximākō arōko mana.

15 Oseahmaryme atākyemaryme roropa
oehnōko mā toto, omōnōko tuisa tapyī konōto taka.

16 Omoro, tuisa, tuhke tumūkue exīko mase,
tuisame exīko mā toto, atamuru tō myakāme;
sero nono pōkō tuisaryme toto rīko mase,
sero nono pōkō porehme.

17 Sero jeremiatoh ke jūme wenikehpyra
exīko mā toto imehxo oehtoh poko, jūme
oeahmāko mā toto myarotokoromero.

46

Ritonōpo kymaro xine mana

Kora tō nymerohpyry.

1 Kuewomane kōme Ritonōpo mana,
kyjamitunurukōme roropa mana.
Ameke pyra exiryke kuakorehmator̄yko mana
popyra ehtoh toehse ahtao.

2 Morara exiryke enaromyra exīko sytatose,
sero nono tykytyky karyhtao ro, ypy tō
epukaryhtao roropa zue aka, tuna konōto kuaka;

3 Oserehpyra sytatose pohkane konōto
etaryhtao tuna konōto kuaō, ypy tō
kywyh kywyh karyhtao roropa.

4 Tuna nae mana, ipokoino tākye exīko
Ritonōpo patary pōkō mana,
Ritonōpo Imehxo Exikety tapyī kurā taōkomo.

5 Moro pata po Ritonōpo mana,
naeroro jūme enahpyra exīko mana;
ēpepyryhtao typatary akorehmāko Ritonōpo mana.

6 Imehnō nonory pōkō oserehnōko mā toto,
mokaro kowenu tō tyjamihkehkasēme mā toto.
Oturūko mā Ritonōpo konomeru samo,
tuname sero nono exīko mana.

⁷ Ritonõpo Jamihmehxo Exikety kymaro xine mana;
Jako Esemy kuewومانekõme mana.

⁸ Osehtoko osenuhmatokose Kuesëkõ nyrihpyry!
Enetokose osenuruhkatoh tonõ tyrise eya sero nono po.

⁹ Osetapatoh konõto mynyhpäkåko mana
sero nono po porehme;

taky tõ tahkåko mana, warata tõ roropa,
osewomatoh tonõ zahkåko mana.

¹⁰ “Osetapakehtoko,” åko ynororo.

“Zuaro ehtoko ypoko, ywy ase Ritonõpo.

Sero nono põkõ tuisaryme ase.

Sero nono esëme ase, porehme.”

¹¹ Kuesëkõ Jamihmehxo Exikety kymaro xine mana;
Ritonõpo Jako Esemy kuewومانekõme mana.

47

Ritonõpo, nono Esëme porehme

Kora tõ eremiatopo.

¹ Tahtah kaxitoko atåkyemaryme, ahno tõ emero!

Opre eremiatoko Ritonõpo eahmaryme!

² Kuesëkõ imehxo mana, kure ehtoh
se rokë mana kyya xine;

Tuisa imehxo mana, sero nono Esëme porehme.

³ Ritonõpo a imehnõ ahno typoremåkapose yna a;
imeimehnõ nonory põkõ tuisaryme yna tyrise eya.

⁴ Sero nono tymenekase eya kuesarykõme ehtohme,
sero nono poko tåkye toehse ipoetory tomo,
mokaro pyno mã ynororo.

⁵ Onuhnõko Ritonõpo mana tapõ pona,
tuisa konõto apõ pona.

Morara ahtao tåkye exiketõ kohtåko,
rue tõ etõko mã toto.

⁶ Eremiatoko, Ritonõpo eahmaryme;
eremiatoko Kutuisarykõ eahmaryme!

⁷ Eremiatoh ke Ritonõpo eahmatoko!

Tuisame mana sero nono Esëme porehme.

⁸ Tapõ po typorohse Ritonõpo mana,
tuisa konõto apõ kurå po;

sero nono põkõ Esëme mana porehme.

⁹ Sero nono põkõ tuisary tõ oximõnõko mã toto

Ritonõpo poetory tõ maro,

Aparåo Esë poetory tõ maro.

Sero nono põkõ jamitunuru emero motye tuisamehxo mana;
imehnõ emero Esëme Ritonõpo mana.

48

Jerusarē, Ritonōpo patary

Kora tō nymeroypyry.

¹ Tuisamehxo Ritonōpo mana, eahmaryme
seremiatone ipatary Xiāo po, esary ypy kurā po.

² Ritonōpo esary ypy kae mana, kure potu roropa;
Tuisa konōto patary poko atākyemāko
sero nono pōkō mā toto porehme.

³ Tonepose Ritonōpo a tymaro exiketō
ewomāko mana, tapyi jamihmākō tao pata po.

⁴ Imehnō tuisa tō tōximōse tōsetapatohkōme,
ypy Xiāo kararahtohme repe.

⁵ Yrome toeporehkase toto ahtao pata pona
tōserehse toto; toepase toto enaromŷke toexirykōke.

⁶ Tonaroxitapāse toh nexiase, taosanumase toto,
nohpo jētū ehtoh samo enururuhtao,

⁷ wapu ao ytoketō samo, wapu konōto ao
tomase ahtao pohkane konōto a,
tyryrykane jamihme exikety maro.

⁸ Ritonōpo nyrytā poko totase yna a,
seromaroro ynanenease Kuesēkō nyryhpyry typatary ao,
Ritonōpo Jamihmehxo Exikety.

Jūme typatary ewomāko mana.

⁹ Ritonōpo, Atapyī tao osenetupuhkehpyra ynanase yna pyno oehtoh
poko.

¹⁰ Ritonōpo, oeahmāko ahno tō mana emero
nono po, oesety waro onyrytā roropa
imeimehnō nonory po porehme.

Zae rokē tuisame mase;

¹¹ atākyematoko Jerusarē pōkomo!

Ritonōpo, zae rokē apiakāko mase!

Naeroro atākyematoko Juta patary tō pōkomo!

¹² Ritonōpo poetory tomo, ytoytotoko Jerusarē poro,
tapyi tō kaetokohxo exiketō ikuhtoko
tuhke exiry waro ehtohme!

¹³ Pata apuru tō enetoko kure;
soutatu tō esary jamihmākō enetoko kure roropa.

Morarama ynara āko matose

opopenomo a apakomotyamo a roropa:

¹⁴ Mose Ritonōpo jūme Kuesēkōme mana.

Zae kuarotorŷko mana jūme rahkene.

49

Ekurehpyra orihketōme sytatose porehme

Kora tō nymeroypyry.

¹ Ahno tomo, etatoko pahne!

Otato ehtoko, sero nono pōkomo porehme,

2 tuisamehxo exiketomo te, imehnõ poetory tomo,
 tymõkomoke exiketomo te, tymõkomokākara roropa,
 3 Josenetupuhtoh enetupuhpōko mana;
 tuaro ehtoh ekarōko ase.
 4 Atamorepāko ase omi tuaro ehtoh poko,
 ipoko amorepāko ase, ykyryry rue ynetoryke.

5 Enaromyra ase popyra ehtoh toehse ahtao,
 tomyehmase jahtao yzehnotokomo a.

6 Popyra exiketō orēpyra osekarōko mā toto
 tytinerūkō pokoino, itamurume tytineruke
 toexirykō poko epyrypāko mā toto.

7 Yrome onepehmasaromepyra sytatose
 orihpyra kuehtohkōme;
 Ritonōpo onepehmasaromepyra sytatose jūme
 isene kuehtohkōme,

8 isene ahno ehtoh typyne kuhse exiry mana.
 Tineru itamurume nae ahno ahtao ro
 ipune pyra exiry mana,

9 orihpyra mokyro ehtohme,
 jūme isene mokyro ehtohme.

10 Ynara enēko sytatose: tuaro exiketō ro
 orihnōko mā toto, tuaro pyra exiketō morararo,
 putupyra exiketō morararo.

Tymõkomorykō nomōko mā toto emero imehnõ mõkomoryme.

11 Ekepyrykō zonētoh tonō itapyīkōme exīko
 mana jūme; moroto exikehpyra exīko mā toto
 nono itamurume esemỹpyryme toto ahtao ro.

12 Kymarokō ahnome kuexirykōke,
 imehxo kuahtao xine ro, ekurehpyra orihnōko sytatose;
 onokyro tō orikyry sã orihnōko sytatose.

13 Mokaro etyppyry enetoko ke typoe xine rokē
 orēpyra osekaroketomo; enetoko ke tymõkomorykō poko epyrypake-
 tomo,

14 kaneru sã orihnōko mā toto,
 aorihthōkō toto esē sã toto arōko.
 Ēmepyyryhtao mokaro poremākapōko zae exiketō mā
 toto; ekepyrykō motāko mana zonētopōpyry ao
 ameke toto tapyinỹpyrykō winoino.

15 Yrome juzenu pynanohnōko Ritonōpo mana
 joorihthōpyry wino, jarōko mana tymaro jehtohme.

16 Torētyke pyra ehtoko imehnõ tymõkomoke toehse ahtao, itamurume-
 hxo imõkomory
 tomāse ahtao.

17 Tymõkomory anarosaromepyra mana
 toorihse ahtao;
 imõkomory ytopyra mana imaro zonētoh aka.

18 Tākye exiketyme ahno ahtao ro isene toehtoh poko,
 kure turuse ahtao roropa inyrytā poko,

¹⁹ toorihse ahtao tytamuru tō maro oximōnōko mana,
moroto xinukutume ehtoh exikehpyra mana.

²⁰ Kymarokō ahnome kuexirykōke, imehxo kuahtao xine ro, ekurehpyra
sytatose;

onokyro tō orikyry sã orihnōko sytatose.

50

Ritonōpo eahmary poko isene exiryke
Asape nymerohpyry.

¹ Ritonōpo, Jamihmehxo Exikety, Kuesēkomo,
oturūko mana; sero nono pōkō kohmāko
xixi tūtatoh wino aomōtoh pona.

² Saereh āko moroto Ritonōpo mana Jerusarē po,
pata kurã potu ipunaka.

³ Kuesēkō oehnōko mana, mynyhme pyra
eporehkāko mana;
apoto nyahkary sã esemazapurume oehnōko.
Zomye tyryrykane itamurume exīko.

⁴ Kapuaōkō kohmāko mana nono pōkō roropa
eneneme toto ehtohme,
typoetory tō apiakary tyya enetohme.

⁵ Ynara āko mana: “Jomiry omipona exiketō
enehpoko ya, tōmihpyrykō etahpōkomo ya,
mame moro enetupuhtohme tokykō
tyahkase eya xine tynekaroryme ya.”

⁶ Kapuaōkō emero zae Ritonōpo ehtoh
ekarōko mā toto, ynororo apiakaneme exīko mana.

⁷ Ritonōpo ynara āko: “Etatoko pahne ypoetory tomo,
ourutorŷko ase; ohxirotorŷko ase, Izyraeu tomo.
Ywy ase Ritonōpo Oesēkomo.

⁸ Ohxiropyra xine ase onekarotyākō poko,
okyno tomo, apoto apō po onyahkatyākomo,
mokarohne onenehkehpyra matose ya.

⁹ Yrome otyme kure ya, pui orutua kō oeky tō wino?
Mokaro apoiry se pyra ase,
poti tō se pyra ase roropa oeky tō wino.

¹⁰ Onokyro tō emero itu htaō komo jekyme mā toto,
pui tō roropa miu motye
ypy tō po exiketō jekyme mā toto.

¹¹ Torō tō jekyme mā toto, emero ypy tō po
exiketomo, onokyro tō roropa ona po exiketō
jekyme mā toto.

¹² Omise jahtao tonahsē onekaropopyra jexiry
oya xine, sero nono ykyryryme exiryke
emero zao aexityā maro.

¹³ Johme pui orutua kō pū ōnōko ha?
Poti tō munuru ēnōko ha?

¹⁴ Ah, ‘Kure mase,’ katoh, onekarorykōme nexī ya.
Ōmihpyrykō omipona oehtohkō roropa:

‘Ynara ekarōko ase oya,’ karyhtao ya,
 moro ekaroko onekarorykō kurāme
 Ritonōpo Imehxo Exikety a.
 15 Kykohmako popyra ehtoh toehse ahtao,
 opynanohnōko ase, mame jeahmāko mase.”

16 Yrome popyra ehtoh poko exiketomo a
 ynara āko Ritonōpo mana:
 “Oty katoh ynyriphopyry ekarōko matou?
 Oty katoh ynetapohpyry poko oturūko roropa matou?
 17 Zae pyra oehtohkō kurākapyry se pyra matose ya,
 ynyriphopyry oya xine rumekāko roropa matose.
 18 Emero rokē omato tō eneryhtao oya xine
 osepeme exīko matose toto maro,
 imehnō nohpo poko exiketō maro
 imehnō orutua poko exiketō maro
 osepeme exīko matose.
 19 Ihximyra matose popyra ōmiarykō poko,
 tupime pyra oya ajohpe ōtururu mana.
 20 Oekyrykō hxirokehpyra matose, ajohpe ehtoh ke
 toto onykerekeremakehpyra matose.
 21 Morohne tyrise oya xine,
 mame mynyhme rokē exiase;
 naeroro asā xine kuekaroase repe.
 Yrome seromaroro oupokatorỹko ase;
 zae pyra oehtohkō enepōko ase oya xine.
 22 Etatoko pahne, jenetupuhpyra exiketomo,
 jomiry onetara awahtao xine oenahkatorỹko ase.
 Mame opynanohnekō pyra exīko mana.
 23 ‘Kure mase,’ kary ya, onekaroryme mana,
 jeahmāko mase, mame opynanohtorỹko ase,
 jomipona awahtao xine emero porehme.”

51

Tyrypyry korokapotopōpyry

Tawī nymerohpyry sero.

1 Ritonōpo, yna pyno exikehpyra oexiryke
 ajohpāme sā juānohpyra exiko.
 Yna pyno oexiryke, iiryryryme jehtopōpyry
 ikorokako emero.
 2 Kukurikako popyra jexiryke,
 iiryryryme jehtoh ikurikako kure jehtohme ropa.

3 Zae pyra jehtopōpyry enetupuhnōko ase,
 yyrypyry mā kokoro rokē jēpataka mana.

4 Yyrypyry mā oryhmaneme rokē mana,
 popyra ehtoh yriase oneneryme,
 ise pyra oehtoh ipunaka moro tyrise ya.

Zae mase japiakaryhtao oya, juānopyryhtao oya zae rokē mase morohne
 rīko.

⁵ Ajohpe pyra, popyra ywy jenurutopõpyry poe ro; jenurutopõpyry poe ro iiryppyryme exiketyme ase.

⁶ Zae jehtoh se mase ukurohtao
ajohpe pyra jehtohme. Tuaro kyriko ukurohtao.

⁷ Yyryppyry touko ukurohtae kure jehtohme;
kukurikako upo ikurikasenã sã jehtohme,
mauru karimutumã motye jehtohme.

⁸ Sekese kyriko ropa tãkye exiketõ omiry
etatohme ropa, oseahmaketõ omiry etatohme
roropa, tytütümase jahtao ro oya tytohtohkase jahtao roropa, tãkye
exiko ropa ase.

⁹ Yyryppyry onenepyra exiko,
popyra jehtopõpyry ikorokako ropa, emero porehme.

¹⁰ Ritonõpo, kure rokẽ josenetupuhtoh
tyriko ukurohtao,

Ouzenu ekaroko ya tyrisenã sã jehtohme ropa.

¹¹ Jenyohpyra exiko owinoino,
Ouzenu kurã onupuxihkara exiko roropa ywinoino.

¹² Tãkye kyriko ropa typynanohse jexiryke oya,
õmiry omipona se jehtoh tyriko ropa ukurohtao.

¹³ Moromeĩpo õmiry omipona pyra exiketõ
amorepãko ase onyripohpyry poko,
mame eramãko ropa mã toto oya.

¹⁴ Ritonõpo, ypynanohneme mase, kuewomako orihpyra jehtohme,
mame tãkye rokẽ
yna pynanohneme oehtoh ekãtõko ase!

¹⁵ Ritonõpo, wakorehmako õmiry poko jotururu poko, mame oeahmãko
ase!

¹⁶ Okyno tõ etapary ya se pyra mase
ynekaroryme oya; okyno zahkary se pyra roropa mase ynekaror-
yme oya.

¹⁷ Ritonõpo, ynekaroryme juzenu ekarõko ase oya osanume jahtao ro;
“Ose pyra ase,” kara mase ya ime pyra jahtao
ukurohtao, yyryppyry rumekary se roropa jahtao.

¹⁸ Ritonõpo, kure oexiryke Jerusarẽ põkõ
akorehmako, ipatarykõ apururu tõ tyriko ropa!

¹⁹ Morarame opoetory tõ nekarory azamaro
exiko, zae okyno tõ zahkasẽ tytororo
azamaro exiko mana.

Pui mükuru tõ roropa zahkãko mã toto
okyriry apoto apõ po.

52

Zae Ritonõpo mana, kypyno xine roropa

Tawi nymerohpyry toytose Toeke etomita ahtao tuisa Sauu a ekarose
Tawi ytotoopõpyry poko Apimereke a.

¹ Oty katoh epyrypãko mah popyra oehtoh poko,
orẽpyra exikety?

Kypyno xine Ritonõpo ehtoh
anamonohpyra mana jüme.

² Atamorepãko mase imehnõ ryhmary poko;
taerẽ exikety sã onuru mana.

Ike imehnõ enekunohnõko mase, ajohpe õmiry exiryke.

³ Popyra ehtoh sehxo mase kurãkõ se hkopyra,
ajohpe ehtoh sehxo roropa mase,
zae omi se hkopyra mase.

⁴ Ajohpe exikety, imehnõ ryhmary
sehxo mase õmiry ke!

⁵ Morara exiryke jüme oenahkãko Ritonõpo mana;
ãpoiko mana, jarãnaka oemãko mana atapyĩ tae;
sero nono isene exiketõ esary po
oenahkãko Ritonõpo mana.

⁶ Moro enẽko zae Ritonõpo omipona exiketõ mana,
enaromỹke exiko mã toto;
opoihtõko mã toto, ynara ãko:

⁷ “Enetoko ke mokyro mã Ritonõpo onyripyra
towomaneme; yrome orẽpyra tõsekarose ynororo
itamurume tymõkomoke toexiryke, tõsewomary tukuhse ynororo zae pyra
toehtoh poko.”

⁸ Yrome oriwera zoko sã ase ahtãko
Ritonõpo tapyĩ myhto;

ypyno aexiry enetupuhnõko ase,
jüme ypyno exikehpyra mana.

⁹ Ritonõpo, oeahmakehpyra ase onyrytã pokoino;
poetory tõ õpataka kure oehtoh ekarõko ase.

53

Popyra ahno ehtopo
(Saumu 14)

Tawi nymerohpyry, inekarohpyry eremiaketõ tuisary a.

¹ Tuaro pyra exiketõ ynara osenetupuhnõko
tukurohtao mana:

“Ya Ritonõpo jesẽme pyra mana.”

Yrome popyra mã mokaro, inyrytã nuriame mana;
zae ehtoh onyripyra mã toto emero porehme.

² Kapu poe sero nono põkõ enẽko Ritonõpo mana,
zae ehtoh waro exiketõ zupiko,
toiro Tosẽme Ritonõpo eahmane zupiko mana.

³ Yrome toeramase mã toto
emero zae ehtoh esemary poe,
oxisã mã toto imotahpyry samo.

Zae ehtoh poko exiketõ pyra mã ipunaka,
toiro zae exikety pyra mana.

⁴ Ritonõpo ynara ekaropõko: “Mokaro popyra
exiketõ zae ehtoh waro pyra toh nae?
Torẽnase toto, ypoetory tõ kyryry

kurā ematonanopyry poko,
 mame moro motye, oturupyra mā toto ya.”
⁵ Yrome imeīpo enaromŷke exīko mā toto,
 tykytyky āko, moro oserehtoh panō
 onukuhpitopyra toh nexiase,
 typoetory tō epetōkara zehpyry
 pahñōko Ritonōpo exiryke.
 Turumekase mā toto, Ritonōpo a,
 naeroro toto poremākāko Izyraeu tō mana porehme.

⁶ Ritonōpo, Izyraeu tō pynanohne
 enehpoko Jerusarē poe!
 Opoetory tō enepyry ropa ahtao Ritonōpo a
 imeimehnō nonory poe tākye exīko mā toto,
 Jako pakomotyamo.

54

Kuewomako Ritonōpo

Tawi nymeroypyry, inekarohpyry eremiaketō tuisary a.

¹ Ritonōpo, kypynanohko ajamitunuru ke!

Kuanŷko jamiħmehxo oexiryke.

² Jotururu oya etako ke, Ritonōpo!

Otatōme exiko jomiry poko.

³ Ahno oehnōko, epyrypaketomo, etonatohme ymaro.

Orutua kō zehnotokō jetapary se mā toto.

Ritonōpo omipona pyra exiketōme mā toto.

⁴ Yrome Ritonōpo Jesē mā jakorehmaneme mana,
 Jewomaneme roropa mana, zuaro ase.

⁵ Jepetōkara nyriħpyry popŷ ke
 toto wānohpory se ase Ritonōpo a.

Zae Ritonōpo mana, morara exiryke
 toto enahkapōko mana.

⁶ Tākye jexiryke ynekarory ekarōko ase
 oya, Ritonōpo. “Kure mase,” āko ase,
 oeahmaryme, kure oexiryke.

⁷ Kypynanopyase popyra ehtoh wino emero,
 jepetōkara poremākatopōpyry tonese ya.

55

Towokase ahtao tope a

Tawi nymeroypyry, inekarohpyry eremiaketō tuisary a.

¹ Ritonōpo, jotururu etako!

Ajohpāme sã ekaropotoh wino eramara exiko.

² Jomiry etako, kuezuhko;
 tapotūkehse ywy torētyke jehtoh ke.

³ Jerehnōko jepetōkara jenaroximaryhtao eya xine;
 yyryħmaryhtao popyra exiketomo a
 jakuriħmōko mā toto.

Popyra ehtoh enehpõko mã toto ypona;
yzehno mã toto, yse pyra mã toto ipunaka.

⁴ Ukurohtao enaromỹke ase ipunaka,
joorikyry zuno jehtoh jakurihmõko mana.

⁵ Enaromỹke ywy itamurume,
tykytyky åko ase; tonaroxitapåse ywy.

⁶ Aporiry tõ se sã hano utuku samo,
mya jytotohme oserematoh taka!

⁷ Ywy epary myahxo ahno esaka pyra,
moroto jehtohme rokẽ rahkene.

⁸ Axĩ sã osa jamihmã zupiry ywy otonẽtohme
tyryrykane winoino, konopoimo winoino roropa.

⁹ Ritonõpo, jepetõkara omiry akorekehkako,
toto otupitohme.

Imehnõ etapary eya xine,
osetapary roropa enease pata tõ po!

¹⁰ Saereme ahtao, koko roropa ytoytõko mã toto
pata zomye, apuru tõ poro imehnõ ryhmãko;
popyra ehtoh poko mã toto.

¹¹ Emero rokẽ po osema tao roropa imehnõ
ryhmãko mã toto; ematonanohnõko mã toto,
imehnõ enekunohnõko mã toto.

¹² Jepekarama ahtao jeunohnõko, ywy
eanahtory; yzehno exikety ykerekeremaryhta
otonẽkety sã rokẽ jexiry roropa repe.

¹³ Yrome omoro mase, ymaro ytoytokety,
ymaro atamorepakety jepemehxo repe!

¹⁴ Soturuase oximaro emero poko, sytoase
oximaro oseahmase ahno maro Ritonõpo Tapyĩ tao.

¹⁵ Ah jepetõkara norihno
toto aorihtoh exipyra ahtao ro;
ah nyhtõ toto isene ro toto ahtao aorihtyã esaka.
Popyra ehtoh itapyĩkõ tao mana, ikurohtao xine roropa!

¹⁶ Yrome Ritonõpo Jesẽ kohmãko ase
jakorehmatohme, ypynanohnõko mana.

¹⁷ Pakeimo, tãxiahtao, koko roropa xitãko ase
jotururume eya, mame jomiry etãko mana.

¹⁸ Jenehnõko ropa mana kure rokene etonato
poe osetapary poko
jahtao jepetõkara tuhkãkõ maro.

¹⁹ Ritonõpo, tuisamehxo Exikety moino
apitorymã poe, jomiry etãko mana
mokaro poremakãko mana;
toetyorõmarykõ se pyra toexirykõke,
Ritonõpo imehxo enetuputyry se pyra
roropa toexirykõke.

²⁰ Jepẽpo tõsetapase tope tõ maro,

toto poremäkapotohme; tõmihpyry tamonohse eya.

²¹ Aomiry kure sã nexiase mäteka samo
enekunohtohme, yrome ikurohtao imehnõ se pyra
ipunaka exiketyme nexiase.

Aomiry kure sã nexiase azeite samo,
yrome tapema taere exikety sã nysahkatoh sã nexiase.

²² Torëtyke oehtohkõ ekaroko Ritonõpo a,
mame äkorehmäko mana.
Tõmihpyry omipona exiketõ
onyporemäkapopyra mana.

²³ Yrome mokaro imehnõ etapananomo te,
imehnõ ewokananomo, ajohpe exiketõ oropa
emäko mase, Ritonõpo, aorihtyã esaka;
isene toto ehtoh zokonaka exipyra ahtao ro.
Yrome ywy, oenetupuhnõko ase.

56

Ritonõpo ymaro mana

Tawi nymerohpyry, inekarohpyry eremiaketõ tuisary a.

¹ Ritonõpo, ypyno exiko, osetapäko mä toto ymaro;
yyryhmakehpyra jepetõkara mana.

² Japoijapoiry poko kohmännõko mä toto,
tuhke mä mokaro osetapaketõ ymaro.

³ Enaromÿke jahtao oenetupuhnõko ase,
Ritonõpo Jamihmehxo Exikety.

⁴ Ritonõpo enetupuhnõko ase,
eahmäko roropa ase aomihpyry pokoino,
kymaro xine toexiry poko.

Enetuputyryke ya enaromyra exiko ase.
Yyryhmasaromepyra ahno mana.

⁵ Jepetõkara jakorekehkary poko kohmännõko mä toto,
josepekatyry se jahtao osenetupuhnõko mä toto
popyra jyriry poko.

⁶ Oximõnõko mä toto,
otonënõko nyryry enetohme tyya xine,
jetapatoh eraximäko mä toto.

⁷ Ritonõpo, mokaro zuãnohko popyra
toto ehtamitume; zehno oehtoh enepoko, toto iporemäkapokol

⁸ Yronomyryme torëtyke jehtoh waro mase,
yxity tukuräkase oya okyryry kutehi ao.
Onymeropyra mä kehko apapë pokona?

⁹ Okohmaryhtao ya jakorehmatohme,
jepetõkara epäko mä toto.

Ynara zuaro ase: Ritonõpo ymaro mana.

¹⁰ Ritonõpo omihpyry eahmäko ase;
Kuesëkõ omihpyry.

¹¹ Ritonõpo enetuputyryke ya enaromyra exiko ase.

Yyryhmasaromepyra ahno mana.

¹² Ritonõpo, jomihpyry ae ro ynekarory
ekarõko ase oya; “kure mase,” ãko ase ynekaroryme,

¹³ ynara exiryke: kypynanopyase orihsasaka jahtao, yporemãkapopyra
mexiase.

Naeroro, Ritonõpo, oẽpataka ytoytõko ase,
saeremae ytõko ase isene jexiryke.

57

Towomase Ritonõpo a

Tawi nymerohpyry, inekarohpyry eremiaketõ tuisary a.

¹ Ypyno exiko, Ritonõpo, ypyno exiko!

Oya oehnõko ase osewomatohme.

Åporiry tõ jerutumã zopino otonẽnõko ase
tyryrykane konõto mynyhme ehtoh pona.

² Ritonõpo Imehxo Exikety kohmãko ase;

Ritonõpo netaryme, tõsenetupuhpyry ae ro
jakorehmãko mana emero poko.

³ Kapu poe jezuhnõko mana, ypynanohnõko mana;
yyryhmary se exiketõ poremãkapõko mana.

Ypyno toexiry enepõko Ritonõpo mana,
tõmihpyry anamonohpyra mana.

⁴ Tapuruse ywy jepetõkara a;

reão tõ sã mã toto, jeseMARY se mã toto.

Jery warata sã mã kehko, pyrou sã roropa,
inurukõ tapema sã mana, taere exikety sã ipunaka.

⁵ Ritonõpo, imehxo oehtoh enepoko kapu ao,
saereme oehtoh enepoko sero nono poro porehme!

⁶ Ahno apoitoh tyrise jepetõkara a japoitohme,
torëtyke toehse ywy ipunaka.

Orame tahkase eya xine jeseMARY ao,
yrome ynaroro toepukase zaka.

⁷ Oenetupuhkehpyra ase, Ritonõpo,
oenetupuhkehpyra ase;

eremiãko ase opoko oeahmaryme.

⁸ Apakako, ukurohtao! Ykyryry tõ haapa,
rue roropa apakatoko! “Xixi apakako,” ase ãmepyrime.

⁹ “Ritonõpo, kure mase,” ãko ase ahno tõ rãnao.

Oeahmãko ase imoihmãkõ rãnao.

¹⁰ Yna pyno oehtoh kaetokohxo sã mana kapu pokona.
Zae oehtoh anamonohpyra mana, akurũ pona samo.

¹¹ Ritonõpo, imehxo oehtoh enepoko kapu ao.

Saeremehxo oehtoh enepoko sero nono poro porehme!

58

Popyra exiketō wānohnōko Ritonōpo mana

Tawi nymeroypyry, inekarohpyry eremiaketō tuisary a.

¹ Tuisa tomo, kowenu poko erohketomo,
zae imehnō apiakāko matou inyrihpyry emetakame?
Zae nymyry ahno apiakāko matou?

² Arypyra. Popyra ehtoh riry poko rokē
osenetupuhnōko matose,
imehnō ryhmāko roropa matose sero nono po.

³ Tonurutopōpyry poe ro popyra exiketō
zae pyra ehtoh poko mā toto;
ajohpe omiāko mā toto tonurutopōpyry poe ro.

⁴ Opi orihmato ke pehme mā toto,
okoi orihmatō samo.
Typanarykō apurūko mā toto, okoi saaro,
otato pyra toehtohme,

⁵ mokyro okoi emepane omiry etary se pyra
toexiryke, emese kure etoryhtao ro.

⁶ Ritonōpo, popyra exiketō zery itahkako!
Ritonōpo yna Esemy, mokaro zery touko,
reāo tō mokaro, imehnō esekananomo!

⁷ Ah mokaro popyra exiketō tonahkasēme
nexī toto, tuna samo tukuāse ahtao nono pona!
Ah takurihmose nexī toto otyro sā,
ahtaryhtao osema tao!

⁸ Mokaro kue sā tyripoko toto,
tuname samo ikurepato htao.
Poeto sā tyripoko toto tonuruse ahtao toorihse,
saereme ehtoh onenepitopyra aexihpyry!

⁹ Tuaro pyra ro toto ahtao, mokaro popyra
exiketō ātarykahmā sā tysahkasēme exīko mā toto;
isene ro toto ahtao, mokaro zehno toexiryke,
toto aropōko Ritonōpo mana tyryrykane ke.

¹⁰ Tākye exīko zae ehtoh poko exiketō mana
popyra exiketō wānopyry eneryhtao tyya xine;
tupupurukō kurikāko zae exiketō mana imunurukō ke.

¹¹ Imehnō ynara āko: “Ajohpe pyra, zae ehtoh
poko exiketō kurā ke topehmase mā toto.
Ritonōpo nae rahkene sero nono pōkō apiakane.”

59

Osewomatoh Ritonōpo a

Tawi nymeroypyry, inekarohpyry eremiaketō tuisary a, soutatu tō tony-
ohse ahtao Sauu a Tawi tapyī taka Tawi etapatohme.

¹ Ritonōpo Jesemy kypynanohko jepetōkara winoino!
Kuewomako japoiry se exiketō winoino.

² Kypynanohko orutua kō popyra exiketō winoino;

kuewomako jetapary se exiketō winoino.

³ Ritonōpo Jesemy, eneko ke!

Jeraximāko mā toto jetapatohme.

Orutua komo, imehnō ryhmary se exiketomo,
osenetupuhnōko mā toto japoiry poko.

Yrome yyrypyry pokoino pyra,

popyra jehtopōpyry pokoino pyra roropa,

⁴ zae pyra jehtoh pokoino pyra,

atarypōko mā toto japoitohme.

⁵ Ritonōpo Jesemy, Jamihmehxo Exikety,

owōko ty jakorehmatohme! Eneko, Ritonōpo,

Izyraeu tō Esemy!

Apakako opoetory tō kara wānohtohme,

enupunara exiko mokaro, ewokananō poko te,

popyra exiketō poko, enara.

⁶ Tykohmāse ahtao oehnōko ropa mā toto

kaikuxi tō samo, pata poro ytoytōko mā toto.

⁷ Tōmirykō ke imehnō enaroximāko mā toto,

tytapemakē samo; imehnō eunohnōko:

“Yna omiry onetara imehnō mana,” ekarōko toh mā repe.

⁸ Yrome omoro, Ritonōpo, mokaro poko

exianāko mase;

mokaro emero opoetory tō kara poihtōko mase.

⁹ Ritonōpo, torētyke pyra ase ajamitunuru

enetuputyryke ya; jesaryme jamihmā roropa mase.

¹⁰ Ypyno oexiryke, Ritonōpo, oehnōko mase

oseporyse ymaro;

jepetōkara poremākapory enepōko ya mase.

¹¹ Ritonōpo, jepetōkara onenahkara exiko,

ypoetory tō wenikehpyra ehtohme

popyra mokaro ehtoh poko! Ritonōpo yna Ewomane,

mya toto aropoko ajamitunuru ke, iporemākako toto.

¹² Tahxime jepetōkara otururuhtao,

iiryryryme mā toto.

Ah tapoisēme nexī toto aepyryparykohtao!

Popyra ehtoh enehpōko mā toto imehnō pona,

ajohpe oturūko roropa mā toto;

¹³ naeroro mokaro enahkapory se ase oya

zehno awahtao, tonahkase toto ehtohme.

Mame tuaro exīko mā toto:

Ritonōpo Izyraeu tō Esēme mana,

sero nono pōkō porehme esēme roropa mana.

¹⁴ Tykohmāse ahtao jepetōkara oehnōko ropa mā toto,

pata poro ytoytōko mā toto kaikuxi tō samo.

¹⁵ Kaikuxi tō sã ytoytōko mā toto pata tō poro,

tonahsē zupīko, xitāko tonahsē ipune pyra ahtao.

16 Yrome eremiãko ase ajamitunuru poko.
Tõmehse ahtao eremiãko ase ypyno oehtoh poko.
Jewomaneme toehse mase, jesaryme jamihmã mase
popyra ehtoh toehse ahtao.

17 Oya, Ritonõpo, eremiãko ase oeahmaryme!
Omoro mase jesary jamihmãme,
omoro mase Ritonõpo, ypyno Exikety.

60

Ritonõpo a typynanohse

Tawi nymerohpyry, inekarohpyry eremiaketõ tuisary a.

¹ Ritonõpo, turumekase yna oya,
typoremãkase roropa ynanase oya.

Yna zehno mexiase,
yrome seromaroro eramako ropa yna a!

² Nono tykytyky tykamexipose oya;
iiryhmatopõpyry tõ ikurãkako ropa,
kywyh kywyh karyke ro.

³ Opoetory tõ tyrohmanohpose oya itamuraume;
eukuru jehnahpyry mekaroase yna a,
toetõse exiketõ sã ytoytõko ynanase.

⁴ Õmiry omipona exiketõ enaroximatohme
pãteira tanõse oya, toto epatohme,
osenahkara toto ehtohme.

⁵ Yna ipynanohko ajamitunuru ke;
yna otururu oya etako opoetory tõ pynanohtohme,
toto pyno oexiryke.

⁶ Tytapyĩ tao ynara tykase Ritonõpo: “Typoremãkase
toto ahtao Xikẽ patary apiakãko ase,
jakanahmã Sukote roropa apiakãko ase
ypoetory tõ esaryme ehtohme.

⁷ Kireate ynonoryme mana, Manase roropa;
Eparai ykyryryme mana, kapasete samo.
Juta roropa ypoetory tuisaryme mana.

⁸ Yrome Moape exiko ypaxihãme ekurikatohme;
ysãtajã tõ emãko ase Etõ pona,
esẽme jehtoh enetupuhpotohme.

Pirixteu tõ roropa ynporemãkahpyryme
exiko mã toto.”

⁹ Ritonõpo, onoky jarõko nae pata jamihmã taka,
towomase ahtao apuru konõto ke?

Onoky jarõko nae Etõ pona?

¹⁰ Ekaropoxi: kurumekase nymyry?

Ytopyra ropa mahno yna soutatu tõ maro?

¹¹ Yna akorehmako yna zehnotokõ poremãkatohme;
ahno a takorehmase ahtao toiparo rokẽ mana.

¹² Ritonõpo kymaro xine ahtao
orẽpyra exiko sytatose,
kyzehnotokõ poremãkapõko sytatose.

61

Towomase ywy Ritonõpo a

Tawi nymerohpyry, inekarohpyry eremiaketõ tuisary a.

¹ Ritonõpo, okohmary ya etako, etuarimãko ase.

Jotururu oya etako.

² Tapotũkehse ywy;

ameke roropa ytapyĩ tae okohmãko ase!

Kuaroko topuimo pona, jewomatoh taka,
ymotyehse mase jamihme.

³ Omoro mase jewomaneme exiryke, jamitu mase,
jewomane, ypoko pyra yzehnotokõ ehtohme.

⁴ Amaro ehxi atapyĩ tao jũme joorikyry ponãmero.

Osewomaxi ãporiry zopikoxi.

⁵ Ritonõpo jomihpyry metase: tymõkomoke

exiketõ tymõkomory nomõko mã toto typoenõ

mõkomoryme. Moro sã mã Õmiry omipona exiketõ ehtoh kurã mekarooase
ya.

⁶ Tuhke jeimamyry ekaroko ya
okynahxo isene jehtohme.

⁷ Ritonõpo, mokyro akorehmako

zae tuisame aexiry poko oneneryme jũme.

Ewomako ipyno oehtoh ke,

anamonohpyra roropa oehtoh ke.

⁸ Morarame eremiãko ase oeahmaryme,
zae oehtoh poko jũme.

Kokoro rokẽ ynekarory ekarõko ase oya
jomihpyry ae ro.

62

Ritonõpo rokene

Tawi nymerohpyry, inekarohpyry eremiaketõ tuisary a.

¹ Ritonõpo eraximaryme torẽtyke pyra exĩko ase;

ynoro rokẽ ypynanohnõko mana.

² Ynoro rokẽ jewomãko mana, ypynanohnõko mana;

jewomaneme mana, jũme yporemãkapyry mã toto.

³ Otãto ise ro matou õsetaparykõ poko ymaro,
jamihme pyra exikety, apuru pakato samo,
epukasasaka exikety samo?

⁴ Tuisame pyra jyripori se rokẽ matose;

ajohpe oexirykõ se matose.

Kurã sã jekarõko matose õmirykõ ke,

yrome okurohtao xine popyra jyripõko matose.

⁵ Torẽtyke pyra jehtoh oehnõko Ritonõpo poe,

naeroro ynoro rokẽ eraximãko ase kure jyritohme.

⁶ Ynoro rokẽ jewomãko mana, ypynanohnõko mana;

jewomaneme roropa mana,

jũme yporemākara exīko mā toto.

⁷ Ritonõpo a typynanohse ywy,
ipoe tuisame toehse ywy;
ynoro rokē jewomaneme jamihme mana,
jesary kurāme mana.

⁸ Wekyry tomo, Kuesēkō onenetupuhkehpyra ehtoko!
Osekarotoko eya, Kuewomanekōme ynororo exiryke,
kuesarykō kurano.

⁹ Ahno tomo, tymōkomokēkara roropa,
imehxo exiketō roropa, otyme kure sytatau?
Puu katoh sā rokē sytatose.
Omoxinety kuhtoh po kuahtao xine
zohzohme sā kuexirykomo, puu katoh sā rokene.

¹⁰ Imehnō onyryhmara ehtoko,
imōkomorykō onematonanohpyra ehtoko.
Omōkomory itamurume toehse ahtao,
oyamene se xine pyra ehtoko.

¹¹ Ynara tykase Ritonõpo ynetaryme:
“Ywy ro rokē jamihme ase,

¹² ywy ro rokē opyno xine ase roropa.”
Naeroro omoro, Ritonõpo, yna epehmāko mase
ynanyrihpyry emetakame.

63

Ritonõpo poko penetāko

Tawi nymerohpyry ona tonorē po tahtao Juta po.

¹ Ritonõpo, Jesēme mase; oēpataka jytory sehxo hano.
Opoko penetāko ase amaro jehtohme;
tutunazehnase exikety samo,
nono tonore exikety samo tuna pyra ahtao.

² Oenery se ase Atapyī tao;
jamihmehxo oehtoh enery se ase,
saeremehxo oehtoh roropa enery se ase.

³ Isene yna ehtoh motye kure yna pyno oehtoh mana.
Naeroro oeahmāko ase. “Kure mase,” āko ase.

⁴ Isene ro jahtao kure oehtoh ekarōko ase;
jemary anỹnōko ase oeahmaryme.

⁵ Kure jyriry oya tonahsē tomepore sā ya mana;
tuesapare sā ase ukurohtao,
morara exiryke tākye eremiāko ase oeahmaryme.

⁶ Tohrame jahtao, wenikehpyra ase opoko.
Osenetupuhnōko ase opoko koko ahtao, ĕmepyry pona

⁷ jakorehmakehpyra oexiryke.
Āporiry jerutumā ao eremiāko ase jatākyemaryme.

⁸ Orumekara ase, janỹnōko mase xikihme
osetapara jehtohme.

⁹ Jetapary se exiketō osenahkāko mā toto,

ytōko mā toto aorihtyā esaka.

¹⁰ Totapasēme exīko mā toto etonatoh po,
ekepyry tō ōnōko mā onokyro tomo.

¹¹ Morararo tuisa atākyemāko mana Ritonōpo poko,
orēpyra tyrise exiryke eya.

Ynara kananomo: “Takorehmase jahtao Ritonōpo a
ynekarory ekarōko ase eya,”

kananō tākye exīko mana.

Yrome ajohpe exiketō mynyhme rokē exīko mā toto.

64

Ekaropotoh osewomapotohme

Tawi nymerohpyry ekarotohme eremiaketō tuisary a.

¹ Ritonōpo, jotururu etako.

Popyra ehtoh toehse ya ahtao!

Kypynanohko yzehno exiketō zuno jexiryke.

² Kuewomako popyra exiketō osenetupuhtoh winoino;
kypynanohko mokaro ajoajohpākō winoino.

³ Tunurukō aehtōko sã mā toto
rato pohsuimã aehtory samo,
aomirykō pyrou sã mana typohke urari ke
ahpahpyry samo.

⁴ Axī mā toto ajohpe ehtoh ekarory poko,
imehnō hxirory poko,

kurākō ryhmāko mā toto omi xihpyry ke.

⁵ Atakorehmāko mā toto popyra ehtoh ritohme;
oturūko mā toto imehnō apoitoh riry poko tyya xine,
zonēnōko mā toto osenepyra toto ehtohme.

⁶ Atamorepāko mā toto popyra ehtoh ritoh poko,
mame ynara āko: “Tuaro toehse yna imehnō
ryhmatoh poko, yna onenepyra tuisa tō ehtohme,”
āko mā toh repe.

Tupime enetuputyry mana ahno osenetuputyry
ikurohtao xine.

⁷ Yrome typyre ekomāko Ritonōpo mana toto pona, mōtoino rokē
tapurosēme exīko mā toto.

⁸ Toto enahkāko Ritonōpo mana aomirykō pokoino;
mokaro eneryhtao imehnomo a, osenuruhkāko mā toto.

⁹ Ahno emero enaromỹke exīko;
Ritonōpo nyrytyā poko oturūko mā toto,
osenetupuhnōko mā toto
inyriry tō poko tyjamitunuru ke.

¹⁰ Zae ehtoh poko exiketō atākyemāko mā toto
Ritonōpo nyrytyā poko; imaro osewomāko mā toto.
Emero aomiry omipona exiketō
Ritonōpo eahmāko mā toto.

65

“Kure mase,” katopo tykyrysã apoiry poko

Tawi nymerohpyry, inekarohpyry eremiaketõ tuisary a.

¹ Ritonõpo, zae nase oeahmary yna a pyy Xiã po, yna omihpyry ae ro ynanekarory

enepyry roropa oya tokarosẽme.

² Yna otururu etaneme oexiryke, oya ahno emero

nono põkõ oehnõko mana oeahmase

³ tyrypyhpyke yna exiryke.

Typoremãkase ynanase popyra yna ehtoh ke,

yrome yna rypyry korokãko mase.

⁴ Tãkye mã mokaro onymenekatyamo,

oya oehnõko mã toto atapyĩ taka ehse!

Tãkye exĩko ynanase, tuesapare exiketõ samo,

okyryry kurã poko Atapyĩ tao,

amaro Oturutoh kurã tao.

⁵ Ritonõpo, yna ezuhnõko mase orẽpyra

yna riryke oya, ajamitunuru enepõko mase yna a yna pynanohtohme oya.

Sero nono etyhyry põkomo te, tuna konõto moino exiketõ roropa

tosẽkõme oenetupuhnõko mã toto.

⁶ Pyy tõ tosaka tyrise oya ajamitunuru ke,

moro ke jamihmehxo oehtoh tonepose oya.

⁷ Tuna konõto panaikato exikety mynyhme

tyripõko mase pohkane konõto roropa,

ahno imoihmãkõ kui katoh roropa

mynyhpãkapõko mase.

⁸ Onyrytã eneryke tyya xine sero nono põkõ emero

osenuruhkãko mã toto.

Onyriry eneryke tyya xine kohtãko mã toto tãkye

toexirykõke nono etyhyry poe nono etyhyry pona.

⁹ Sero nono pyno oehtoh enepõko mase, konopo

enehpõko mase nono ehxikatohme kure ehtohme.

Konopo oepyryke iporiry kumanohnõko mana,

morararo otyro zamaro nono exĩko, eperytãko kure,

morara tyripose oya exiryke.

¹⁰ Konopo enehpõko mase itamurume tupito tõ pona,

nono ahkahpyry pona.

Moro nono tohxikase ahtao tũpore pyra exĩko.

Otyro ahtanohpõko mase.

¹¹ Toehsehxo ahtao otytyko apoĩko itamurume,

onekarohpyry, kure oexiryke.

Emero pata tõ po tonahsẽ nae pitiko rokẽ pyra.

¹² Ona po onahpoty ahtãko,

pehme mana kaneru tõ ke;

somohmã po atãkyemãko roropa mã toto.

¹³ Ekykõ tuhke jakanahmã ao exĩko mã toto.

Anarykatyãkõ eperytãko tiriiku tõkehko.

Emero kohtāko, eremiāko, tākye toexirykōke.

66

Ritonōpo eahmary, “Kure mase,” katoḥ ke
Saumu, eremiatoh tokarose eremiaketō tuisary a.

¹ Ritonōpo eahmatoko, okohtatohkō ke,
ātākyemarykōme emero sero nono pōkomo!

² Oeremiatoko eya, eahmaryme:
“Kure mase, Ritonōpo Imehxo,” kahtoko eya.

³ Ynara kahtoko eya:
“Onyrytā pokoino osenuruhkāko ynanase!
Ajamitunuru imehnō jamitunuru motye exiryke,
emero ozehno exiketō tosekumuru po
porohnōko mā toto oēpataka.

⁴ Sero nono pōkō emero oeahmāko mā toto,
eremiāko mā toto, oeahmaryme,
eremiāko mā toto imehxo oekaroryme.”

⁵ Osehtoko Ritonōpo nyrytā enese,
orēpyra nase tynyrytā poko ahno pynanopyry poko.

⁶ Nonome tuna konōto tyripose eya.
Tupupurukō po kytamuru tō toytose tuna akuohse.
Moroto tākye sexiatose inyryhpyry poko.

⁷ Tyjamitunuru ke tuisame exikehpyra mana jūme, imeimehnō nonory
pōkō enēko mana. Ah Ritonōpo zehno exiketō typoremākasēme
nexī toto!

⁸ Ah emero ahno tō Ritonōpo Kuesēkō eahmā toto! Oeremiatoko opore
eahmatohme.

⁹ Towomase kymarokō eya, isene kuehtohkōme,
takorehmase kymarokō eya epukara kuehtohkōme.

¹⁰ Ritonōpo, tukupse ynanase oya; parata kuhtoh
samo apoto ke, moro sā tukupse ynanase oya.

¹¹ Tynomose yna apoitoh pona yna epukatohme,
yna motary pona omoxinety tō tyrise roropa oya.

¹² Yna tytūtūmapose oya yna zehno exiketomo a.
Apoto kuroko ynanytoase, tuna kuroko roropa,
yrome seromaroro kuenepyatose ropa
osa towomaneke exikety pona.

¹³ Atapyī taka ynekarory tō arōko ase
jahkatohme tytororo;
jomihpyry ae ro ynekarory ekarōko ase oya.

¹⁴ Moro ekarōko ase, tykase ywy oya
popyra ehtoh toehse ahtao ya.

¹⁵ Kaneru tō ekarōko ase oya jahkatohme
apoto apō pona;
pui orutua zahkāko ase, poti tō maro,
mame orexīto onuhnōko mana kakoxi kapu aka.

- 16 Osehtoko, amarokō emero Ritonōpo omipona
exiketomo, jomiry etatoko,
inyrihpyry ya ekarōko ase oya xine.
- 17 Tykohmase ynororo ya jakorehmatohme;
mame eahmase roropa eremiatoh ke.
- 18 Aryhnaka yyrypyry onekaropyra jahtao
jomiry onetara Kuesēkō exiry.
- 19 Yrome jomiry totase Ritonōpo a rahkene,
jotururu eya totase.
- 20 “Kure mase, Ritonōpo,” āko ase eya
typanary anapurupyra aexiryke, tōturuse
jahtao eya, ypyno exikehpyra roropa aexiryke.

67

Kure mase, Ritonōpo

Saumu, eremiatoh tokarose eremiaketō tuisary a.

- 1 Ritonōpo, yna onuānohpyra exiko,
kure rokē yna tyriko! Yna pyno exiko,
- 2 tyryry se oehtoh waro
sero nono pōkō ehtohme, emero;
typnanopyrykō se oexiry waro imeimehnō
nono pōkō ehtohme porehme.

3 Ritonōpo, oeahmary se ase imehnō nonory pōkomo a!
Emero nono pōkomo a oeahmary se ase!

4 Imehnō ahno tākye exiry se ase, eremiatohme atākyemaryme zae ahno
apiakaryke oya,
zae sero nono pōkō aroneme roropa oexiryke.

5 Ritonōpo, oeahmary se ase imehnō nonory pōkomo a!
Emero nono pōkomo a oeahmary se ase!

- 6 Tykrysā zamaro nono exiryke
tonahsā itamurume toehse.
Ritonōpo, Kuesēkomo a kure rokē tyryse sytatose.
- 7 Eya kure rokē tyryse sytatose;
ahno tō emero, sero nono pōkomo Ritonōpo
waro toto ehtohme aomipona ehtohme roropa!

68

Izyraeu tō orēpyra ehtopōpyry poko

Tawī nymerohpyry. Eremiatopo. Inekarohpyry eremiaketō tuisary a.

- 1 Owōnōko Ritonōpo mana tyzehnotokō enyohtohme sapararahme ayto-
tohkōme.
Ise pyra exiketō epāko mā toto, typoremākaposē toexirykōke.
- 2 Orexīto aropory sā tyryrykane a,
moro sā toto aropōko mana.
Popyra exiketō osenahkāko mā toto Ritonōpo ēpataka,
mopuku epukuru tunatary samo apoto ke.
- 3 Yrome zae exiketō tākye rokē exīko mā toto,

atākyemāko mā toto Ritonōpo ěpataka.
Tākye toexirykōke eremiāko Ritonōpo poko mā toto.

⁴ Oeremiatoko Ritonōpo eahmaryme,
oeremiatoko kure aexiry poko.

Osema ikurākatoko esemaryme,
akurū po ytokety sã mana.

Esety Kuesěkōme mana;
atākyematoko ěpatao awahtao xine.

⁵ Poetōpo tō pynanohnōko Ritonōpo mana,
Tytapyī kurã tao isene exikety,
pytỹpo tō ewomāko roropa mana.

⁶ Turumekase exiketomo a tapyi ekarōko mana
moro tao toto ehtohme,
ãpuruhpyry taōkō tūtanohpōko ropa mana,
tỹpokase sã toto ehtohme tākye rokĕ aehtohkōme,
yrome Ritonōpo omipona pyra exiketō
nono tonorĕ po rokĕ exīko mā toto.

⁷ Ritonōpo, opoetory tō tarose ahtao oya
ahno esãka pyra,
nono tonorĕ kuroko toytose awahtao,

⁸ nono tykytyky tykase, kapu poe konopo toehse
itamurume Ritonōpo oepyrkyke Xinai esemy,
Izyraeu tō Esĕ roropa.

⁹ Konopo itamurume menehpoase
ononory kurākatohme ropa,
patãpome sã toehse exiryke.

¹⁰ Opoetory tō tōsesarise moroto;
kure oexiryke tonahsĕ mekaroase tymōkomokākara a.

¹¹ Tynyriphopyry tokarose Ritonōpo a,
mame nohpo tō tuhkākomo a moro omi tarose:

¹² “Tuisa tō soutatu tō maro epãko mā toto,
typoremākase toexirykōke!”

Tytapyīkō tao mōkomo tapiakase nohpo tomo a
tynapoihpyrykomo topetōkara mōkomohpyry.

¹³ Utukuimo panono parata ke tyōtose, taporihke
zemime uuru kurã ke.

(Oty katoh toitoine amarokō tehme toehse kaneru tō esao etonatoh po?)

¹⁴ Tuisa tō typoremākaposē ahtao Ritonōpo Jamihmehxo Exikety a newe
tonehpose eya, moroto ypy Saumō po.

¹⁵ Kaetokohxo ypy Pasã mana, ypy tō tuhke, zumo roropa mana!

¹⁶ Oty katohme matou ypy tō kaehxo exiketō poe
Ritonōpo nymenekahpyry zumoxike sã enĕko matou? Moroto jũme
Ritonōpo ehse exīko mana.

¹⁷ Tykahu tō tuhkākō jamihmākō maro Ritonōpo
Kuesěkō toehse ypy Xinai poe tosary kurã pona.

¹⁸ Tōnuhse ynororo kakoxi, tynamoto tō tuhkākō tarose tymaro; ahno
nekarotyã tapoise eya, aomiry onymoipyra

exiketō nekarotyā roropa tapoise eya.
Moroto Ritonōpo Kuesēkō ehse exīko mana.

19 “Kure mase,” sykatone Kuesēkomo a.
Kokoro rokē kuakorehmatorỹko mana tupime hkopyra kyrohmanohpo-
toh ehtohme kyya xine omoxī hkopyra aehtohme roropa!
Kypynanohnekōme mā ynororo.

20 Kuesēkō Kypynanohnekōme mana;
Ritonōpome mana Kuesēkomo,
kypynanohtorỹko mana oorihpyra kuehtohkōme.

21 Tyzehnotokō zupuhpyry hmōko mana,
tyryrypyrykō rumekary se pyra exiketomo.

22 Ritonōpo Kuesēkō ynara nase yna a:
“Ozehnotokō enehpōko ropa ase ypy Pasā poe.
Toto enehpōko ropa ase tuna konōto zue ae

23 oepytohkōme toto munuru ke,
oekykō kaikuxi tunurukō ke toto munuru emēko mana.”

24 Ritonōpo orēpyrahxo oytory enēko mā toto emero,
atakenaka ytoketō Ritonōpo ekahmāko, Jesē,
omōnōko mana Tytapyī kurā taka.

25 Eremiakētō ytōko osemazuhme,
mokaro mykapo etyhypryme rue etonanomo.
Mokaro rānao oryximākō ytōko mana
tāpori tō etonanomo.

26 “Kure mase,” kahtoko Ritonōpo eahmaryme,
oximōmākomo ipoetory tomo.
“Kure mase,” kahtoko Ritonōpo Kuesēkomo a,
Izyraeu pakomotyamo.

27 Pējamī tō oehnōko osemazuhme,
jekyll tuhke hkopyra exiryke;
mokaro mykapo Juta tamuximākō oehnōko
tyekyry tō maro; mokaro mykapo Zepurō tō
tamuximākomo te, Napatari tō tamuxiry tō maro.

28 Ritonōpo, ajamitunuru enepoko yna a,
ajamitunuru ke takorehmase yna exiryke.

29 Atapyī Jerusarē po, morotona tynekarorykō
arōko tuisa tō mana,

30 Ejitu pōkō enaroximako, onokyroimo sã mokaro
mana sapisapiriimo htao exiryke samo;
Ritonōpo, imehnō nonory pōkō enaroximako;
pui orutua kō sã mā toto typoenōkō maro, oeahmatohto
eya xine tosekumurukō po, parata enepryhtao
roropa eya xine tynekarorykōme oya.

Sapararahme tōsetapary se exiketō aropoko.

31 Kowenu nenehpotyā oehnōko Ejitu poe;
Etiopia tō roropa oehnōko, tomarykō tanỹse kakoxi
tōtururume oya, Ritonōpo.

32 Oeremiatoko Ritonōpo eahmatoko, emero nono
pōkomo, oeremiatoko Kuesēkō eahmatoko!

³³ “Kure mase,” kahtoko Mokyro a, kapu ae kawaru po
ytokety a, moino ro kapu ao mana,
pakato ro mokyro.

Aomiry etatoko, konomeru konōto sã mana.

³⁴ Oturutoko Ritonōpo jamitunuru poko;
imehxo aexiry Izyraeu tō maro mana.

Ijamitunuru kapu ao mana.

³⁵ Ritonōpo imehxo mana Itapyĩ kurã tae aepyryhtao,
Izyraeu tō Esēme mana!

Tyjamitunuru ekarōko typoetory Izyraeu tomo a.

“Kure mase, Ritonōpo!” kahtoko.

69

Oturutoh Ritonōpo a tyryhmase ahtao

Tawi nymerohpyry, inekarohpyry eremiaketō tuisary a.

¹ Ritonōpo kypynanohko!

Tuna zue me nexino ypymyry ae.

² Ikurepato htaka omōnōko ase zue aka,
tūporē pyra mana upupuru apōme.

Zue aka tomōse ywy, nerỹko ase tuna opotū exiryke.

³ Tapotūkehse ase: “Kuakorehmako!” kary poko.

Jesenary jetuhxo nase, jenuru piukah āko nase oopyry
eraximary poko, Ritonōpo Jesemy jakorehmase!

⁴ Yzehno exiketō tuhke mā toto, toto onyhtomapopyra
jahtao ro, ikuhpỹme toh mana jupuhpyry po
jūsety ehtoh motye.

Jamihme mā toto jenahkary se exiketomo,
ajohpe ehtoh ke jyhxiroko mā toto.

Imehnō mōkomory onematonanohpyra exiase repe,
yrome epehmapōko ropa mā toto ya.

⁵ Yyrypyry ononēpyra ase owinoino, Ritonōpo;
tuaro mase putupyra jehtopōpyry poko.

⁶ Ritonōpo Jesemy, Jamihmehxo Exikety,
oenetupuhnanō ewomako ehxiropyra

toto ehtohme azahkuru jehtopōpyryke.

Ritonōpo Izyraeu tō Esem, ah oeahmananō
ehxiropyra ypoko nexĩ toto.

⁷ Opyno jexiryke yronymyryme jyhxirotah
toanahtose ya, toehxirose roropa repe ywy.

⁸ Imepỹ nonory pō sã toehse ywy jakorō tomo a,
katonōme sã ase ytapỹ taōkomo a.

⁹ Atapyĩ pynohxo jehtoh apoto sã ukurohtao mana,
okerekerematopōpyry opoihtonanomo a
ypona toehse roropa mā kehko.

¹⁰ Yxitaryhtao te, otuhpyra roropa jahtao
jotururuke oya jeunohnōko mā toto.

¹¹ Upo topuxiximã amururuhtao ya aorihtyã

hnamonanō samo, moro eneryke tyya xine

jeunohnōko mā toto, ypoihtōko roropa mā toto.

12 Ypoko oturūko mā toto osema ae ytoketomo,
aetŷtŷā roropa ypoko eremiāko mā toto.

13 Yrome oya oturūko ase, Ritonōpo Jesemy.

Kuezuhko, Ritonōpo, ise oehtoh toehse ahtao

ypyno yronymyryme oexiryke.

Kypynanohko ōmihpyry ae ro.

14 Kuewomako omōpyra jehtohme ikurepato htaka;

kypynanohko yzehnotokō winoino,

nerypyra jehtohme tuna zue aka.

15 Ypona tuna onenehpopyra exiko tukumase ahtao;

zue ao ynerymapopyra exiko,

aorihtŷā esaka ytopyra jehtohme.

16 Ritonōpo Jesemy, kure mase,

ypyno roropa mase ipunaka. Kuezuhko,

kuakorehmako, juānopyry se pyra oexiryke ipunaka.

17 Otonēpyra exiko ywinoino; kuezuhko seromaroro,

popyra ehtoh konōto toehse exiryke ya!

18 Osehko ya, kypynanohko;

kuewomako yzehnotokō winoino.

19 Yzehnotokō emero enēko mase,

ypoihtoh tonō eya xine waro mase, tuaro mase

jehxirotopōpyry poko tyhxirose jahtao eya xine.

20 Jyhxirotoh pokoino sam āko ase ukurohtao,

tapotūkehse ywy jakorehmane oehpyra exiryke!

Ypyno exikety toraximase ya repe, yrome arypyra,

ypyno exikety pyra nexiase; jemuhkehkane oepyyry

toraximase ya repe, yrome oehpyra tokurehse.

21 Omise toehse jahtao orihmato tyrise

ynapyry aka eya xine.

Tutunazehnase jahtao ikatainety tokarose ya jokurume.

22 Naeroro otuhtoh riryhtao eya xine,

ah nyporemāno, mokaro ryhmapotohme!

Otuhtoh konōto riryhtao eya xine,

ah tyryryhmasēme nexī toto, toto wānohtohme.

23 Ritonōpo, tonurākōkara sā toh tyripoko!

Jūme jamihme pyra tyripoko toto!

24 Mokaro zuānohko, toto zehno oexiryke,

jetunety ke epehmako toto orēpyra oexiryke!

25 Ah toto esary irumekahpyry sā nexino!

Ah isene exiketō pyra nexino itapyīkō tao.

26 Onuānohtŷā rohmanohpōko mā toto,

anapurotŷā tuarimary eunohnōko mā toto.

27 Mokaro rypyry imeroko apapē pokona emero;

toto onypynanohpyra exiko ipunaka.

28 Mokaro esety ikyryko isene exiketō papē poe,

õmiry omipona exiketõ esety maro pyra toto ehtohme!

²⁹ Sam äko ase, tapotũkehse jakorehmane oehpyra
exiryke! Ritonõpo, kuanỹko, kypynanohko!

³⁰ “Kure mase,” äko ase, eremiäko Ritonõpo
eahmaryme; “Onyrytã motye imehxo mase,”
äko ase, tãkye jexiryke opoko.

³¹ Morara kary ya Kuesëkõ zamara mana
pui tõ ynekarory motye, pui orutua zuãtahpyry,
totapasë motye apoto apõ po.

³² Moro eneryhtao irohmanohpotyamo a,
tãkye exĩko mã toto.

Mokaro, Ritonõpo eahmananõ sekese exĩko mã toto.

³³ Tymõkomokākara omiry etãko Ritonõpo mana.

Wenikehpyra mana typoetory tõ poko
ãpuruhpyry tao toto ahtao ro.

³⁴ Ritonõpo eahmatoko kapuaõkomo, sero nono põkõ
roropa, tuna konõto maro, ikuaõkõ roropa emero!

³⁵ Jerusarë pynanohnõko mana.

Juta patary tõ rĩko ropa mana.

Moroto ipoetory tõ exĩko mana.

Osesarĩko mã toto moro nono po: “Sero nono
ekarõko ase oya xine,” katopõpyry ae ro.

³⁶ Mame moro nono esẽme
exĩko Ritonõpo poetory pakomotyamo.

Moroto ipyno exiketõ exĩko mana.

70

*Oturutoh Ritonõpo a akorehmatohme
(Saumu 40.13-17)*

Tawi nymerohpyry, inekarohpyry eremiaketõ tuisary a.

¹ Ritonõpo, axĩ ke kypynanohko!

Jesẽme mase; axĩ kuakorehmako, seromaroro!

² Jetapary se exiketõ poremãkapory se ase oya.

Tuaro pyra tyripoko toto.

Tãkye exiketõ jetuarimary poko

iramapoko ropa, aehxirotokõme.

³ Ah ypoihtone tõ typoremãse nexĩ toto;

Ah neramã toto toehxirotopõpyryke.

⁴ Ah tãkye nexĩ toto:

“Ritonõpo Imehxo Kuesëkõme mana,” kananomo!

Tãkye exĩko mã toto typynanohse toexirykõke,

ah ynara nykã toto: “Kure kuhse Mase, Ritonõpo,
Imehxo Exikety.”

⁵ Ywy ase jamihme pyra te,

tytineruke pyra roropa ase;

Ritonõpo axĩ ke osehko jakorehmase!

Ypynanohneme mase, Jesẽme mase.

Axī ke kuakorehmako!

71

Tamuhpōme exikety oturutoh Ritonōpo a

¹ Ritonōpo Jesemy, jewomaneme mase;
jūme yporemākapopyra exiko, jehxiroryino.

² Kuakorehmako, kuewomako zae oexiryke;
kuetako, kypynanohko roropa!

³ Ritonōpo, jesary jamihme exiko, topuimo samo,
tapyi topu risē samo, josewomatohme!
Jesary jamihme mase, topuimo; ytapyiny topu risēme.

⁴ Ritonōpo Jesemy, kypynanohko
popyra exiketō winoino.
Kypynanohko azahkuru exiketō jamitunuru winoino,
jetapary se exiketō winoino roropa!

⁵ Ritonōpo Jesemy, oenetupuhnōko ase;
poetome ro jahtao omoro tonetupuhse ya Jesēme.

⁶ Moino ro oenetupuhkehpyra exiase;
jenurutopōpyry poe towomase ywy oya.
Jūme oeahmakehpyra ase.

⁷ Jenēko imehnō mana, tuhkākomo,
osenuruhkāko mā toto, jewomatoh oya
jamihme toehse exiryke.

⁸ Oeahmary poko kohmānōko ase;
saeremehxo oehtoh ekarōko ase imehnomo a.

⁹ Jurumekara exiko seromaroro,
tamuhpōme toehse jahtao.
Wenikehpyra exiko ypoko jamihme pyra toehse jahtao.

¹⁰ Jepetōkara jetapary se mā toto;
ykereremāko mā toto.
Atamorepāko mā toto joorihmapory poko tyya xine.

¹¹ Ynara āko mā toto: “Mokyro turumekase
Ritonōpo a; sekahmatone apoitohme kyya xine,
ipynanohne pyra exiryke.”

¹² Ritonōpo, ameke pyra exiko ywino!
Kuakorehmako seromaroro, Jesemy!

¹³ Ynara se ase: typoremākase toto exiry se ase,
tonahkase roropa mokaro
ymaro osetapary se exiketomo!
Ah mokaro yyryhmary se exiketō aehxirohpyryme
nexī toto; ah ihxitapātyāme nexī toto!

¹⁴ Oenetupuhkehpyra ase,
oeahmāko ase itamurumehxo!

¹⁵ Zae oehtoh ekarōko ase;
ypynanopyryke oya ekarory poko kohmānōko ase,
josenetupuhtoh motyehxo moro ahtao ro.

¹⁶ Ritonōpo Jesemy, ajamitunuru poko oturūko ase;

zae oehtoh poko roropa,
anamonohpyra mase zae rokē oehtoh poko.

¹⁷ Moino poetome ro jahtao tamorepase ywy oya,
oturukehpyra ase seroae ro onyrytã kurã poko.

¹⁸ Seromaroro tamuhpõme ase, jũsety karimutume
toehse, jurumekara exiko, Ritonõpo!

Ymaro exiko ajamitunuru poko otururuhtao ahno a,
imehxo oehtoh roropa ekaroryhtao moxiamo a,
ipoenõkomo a ipakomotyamo a roropa.

¹⁹ Ritonõpo, zae oehtoh anamonohpyra mana,
kae exikety sã mana kapu poko.

Onyrytã imehxo mã kehko,
imepỹ pyra mana asã exikety.

²⁰ Popyra ehtoh tonehpose oya ya,
jetuarimatoh roropa, yrome yjamitunuru
ekarõko ropa mase ya,
janỹnõko mase orihpyra jehtohme.

²¹ Tuisamehxo jyrĩko mase,
jemuhkehkapõko ropa mase.

²² Rue ke, haapa ke oeahmãko ase rahkene.

Zae oehtoh anamonohpyra exiryke
oeahmãko ase Ritonõpo, Jesemy!
Onetaryme eremiãko ase, haapa maro,
Kurãme exikety, Izyraeu tõ Esemý.

²³ Eremiãko ase tãkye jexiryke,
rue etoryhtao oeahmaryme, eremiãko ase,
kohtãko yjamitunuru ke emero,
typynanohse jexiryke oya.

²⁴ Zae oehtoh ekarory poko kohmãnõko ase,
yyryhmary se exiketõ typoremãkase exiryke,
tonahkase roropa toto exiryke oya.

72

Tuisa akorehmapory poko Ritonõpo a

Saromão omihpyry.

¹ Ritonõpo, tuisamã amorepako zae ehtoh ke imehnõ apiakatohme eya,
zae oehtoh samo! Zae oehtoh ekaroko eya

² ajohpe pyra aehtohme opoetory tõ tuisaryme
aerokuruhtao, zae toto apiakatohme
tymõkomokãkara tonekunohse ahtao
jamiyhmehxõ exiketomo a.

³ Tymõkomoke ononory põkõ tyripoko,
opoetory tõ akorehmako zae ehtoh poko toto ehtohme!

⁴ Tuisamã akorehmako zae tymõkomokãkara
apiakary poko; etuarimaketõ akorehmatohme,
imehnõ enekunohnanõ poremãkatohme.

⁵ Ah opoetory tõ oeahmã toto xixi nae ro ahtao,
ezurume nuno ahtao roropa, jũme enahpỹme!

6 Ah mokyro tuisamā konopo sã nexino ona po,
aepyryhtao onahpoty ehxikase nono poro.

7 Ah zae ehtoh poko exiketō nemā toto
isene ro mokyro ahtao.

Ah osetapara nexī toto, kure rokē toto ehtohme
ezurume nuno nae ro ahtao.

8 Tuisame exīko mana tuna konōto poe
imepỹ tuna konōto pona te,
tuna Eupyrati poe nono etyhpyry pona.

9 Ahno tō ona tonorē pōkō tosekumuru po
porohnōko mā toto ēpataka, epetōkara roropa
porohnōko mā toto tosekumurukō po
tōmytykō nono pokoxi mokyro ēpataka.

10 Expania tuisary tō, ahmōta tō tuisary roropa
tynekarorykō enehnōko mā toto eya, mokaro
roropa Arapia tuisary te, Etiopia tuisary roropa tynekarorykō enehnōko
mā toto eya.

11 Tuisa tō emero tosekumurukō po porohnōko
mā toto mokyro ēpataka, imeimehnō nonory
pōkō emero aomiry omipona exīko.

12 Tymōkomokākara pynanohnōko mana:
“Kuakorehmako ajohpāme samo,” karyhtao eya xine; tytineruke pyra
exiketō maro, turumekase exiketō roropa.

13 Jamihme pyra exiketō pyno mana,
etuaramaketō roropa, takorehmaneke pyra exiketō pynanohnōko
mana.

14 Mokaro pynanohnōko mana irohmanohpotoh winoino te, etaetapatoh
winoino roropa;
isene toto ehtoh sehxo mana ipunaka.

15 Ah mokyro tuisamā isene exikehpyra nexino!
Ah uuru nenehpō toto eya Arapia poe!
Ah noturū toto Ritonōpo a ipoko kokoro rokene,
kure rokē tyripotohme eya, jūme!

16 Ah tiriiku tōkehko itamurume nexino
sero nono pō!

Ah ypy tō poro tỹkyryneke nexino itamurume,
ypy tō Ripano pō samo!

Ah pata tō pehme nexī toto ahno ke
onahpoty samo ona po!

17 Ah tuisa esety poko jūme wenikehpyra ahno
nexī toto; imehxo aehtoh waro imehnō ehtohme
xixi nae ro ahtao!

Ah imeimehnō ahno tō emero kure toehtohkō
nekaropō toto Ritonōpo a,
kure mokyro tuisa ritopōpyry saaro eya.

18 Ritonōpo eahmatoko, Izyraeu tō Esemy!
Ynoro rokē morohne emero Rihpōme aexiryke.

19 Jūme Ritonōpo Imehxo Exikety eahmatoko!

Ah sero nono pehme nexino Imehxo Aehtoh ke!
Enara! Aõ! Kure mana!

²⁰ Sero ke Ritonõpo maro Tawi, Jese mükuru,
oturutoh tonõ nenahno.

73

Ritonõpo zae ehtopo

Asape nymerohpyry.

¹ Ajohpe pyra, kure Ritonõpo mana Izyraeu tomo a,
kure mana kure ehtoh poko exiketomo a
ikurohtao xine.

²⁻³ Yrome tymõkomokehxo popyra exiketõ
tonese ahtao ya, epyrypaketõ roropa,
amonopyĩse exiase Ritonõpo enetuputyry poko;
axĩtao rokẽ tuenikehse ywy kure Ritonõpo ehtoh poko,
mokaro zumoxike toehse jexiryke.

⁴ Popyra exiketõ etuarimara mã toto;
jamihme mã toto tyrohsẽke pyra exiryke.

⁵ Sam kara mã toto imehnõ etuarimaketõ sã
pyra, popyra ehtoh oehpyra eya xine mana.

⁶ Naeroro, epyrypãko mã toto
osenao riry samo tomeporyme,
imehnõ ryhmãko mã toto upo amururu samo.

⁷ Tukurohtao xine popyra ehtoh poko rokẽ
osenetupuhnõko mã toto, osenetupuhkehpyra
mã toto imehnõ ryhmary poko.

⁸ Imehnõ eunohnõko mã toto, popyra ehtoh
poko omiãko mã toto.
Epyrypãko mã toto, osenetupuhnõko roropa
mã toto imehnõ rohmanohpory poko tyya xine.

⁹ Ritonõpo kapu ao kerekeremãko mã toto,
tuisame exiketõ sã imehnõ rohmanohpõko
mã toto taro nono po.

¹⁰ Morarame Ritonõpo poetory tõ roropa
toto omipona exĩko, zae toto ekarõko mã toto.

¹¹ Ynara ãko mã toto:
“Ritonõpo zuaro pyra exĩko mana;
sero onenepyra mã Ritonõpo Imehxo Exikety.”

¹² Popyra exiketõ ynara sã mã toto:
tymõkomoke itamurume mã toto,
mame itamurumehxo tytineruke exĩko mã toto.

¹³ Otarame toiparo rokẽ zae ehtoh poko exiase, yrypyry poko pyra
roropa exiase.

¹⁴ Ritonõpo, opoe sam kary poko
kohmãnõko ase.
Kokoro rokẽ emepyry ae tuãnohse ywy oya.

¹⁵ “Otarame toiparo rokẽ zae ehtoh poko exiase,”
tykase jahtao, opoetory tõ ehtoh sã pyra jexiry.

16 Naeroro morohne poko enetuputyry tukuhse ya yronomyrime repe. Yrome tupimehxo nexiase ya.

17 Mame toytose jahtao Atapyĩ Kurã taka, tonetupuhse ya popyra exiketõ etyhpyry poko.

18 Mokaro rĩko mase serehmã pona, toto emapõko mase aorihtoh pona.

19 Axĩ tonahkasẽme exĩko mã toto, etyhpyrykõ popyra mana ipunaka.

20 Yrome, Ritonõpo, mokaro popyra exiketõ poko wenikehnõko mase, tõsenehtopõpyry poko tuenikehse ahno ehtoh sã typakase ropa ahtao.

21 Josenetupuhtoh itũ ahtao, sam tykase roropa jahtao ukurohtao,

22 tuaro pyra exikety sã exiase onokyro samo; onenetupuhpyra exiase.

23 Moro sã jahtao ro amaro ro ase, jemary apoĩko mase.

24 Zae jarõko mase jamorepatoh ke oya.

Mame etyhpyryme tãkye rokẽ jarõko mase oesaka.

25 Kapu ao omoro rokẽ mase ymaro.

Amaro jexiryke oty se ro hano nono po?

Arypyra, tãkye rokẽ ase opoko.

26 Upũ jamihme pyra exĩko josenetupuhtoh roropa, yrome Ritonõpo yjमितunurume mana, ynoro se rokẽ ase tãkye jehtohme.

27 Orumekananõ orihnõko mã toto, mokaro enahkapõko mase õmiry omipona pyra exiketomo.

28 Yrome ywy, tãkye rokẽ ase Ritonõpo maro jahtao!

Ritonõpo Jesẽ rĩko ase jesaryme jamihme; imehnõ zurũko ase inyrytã kurã poko emero.

74

Ritonõpo, opoetry tõ poko wenikehpyra exiko!
Asape nymerohpyry.

1 Ritonõpo, oty katohme turumekase yna oya jũme samo?

Oty katohme yna zehno mahno?

Yna esẽme mase, kaneru sã ynanase oeky tõ samo, opoetryme ynanase.

2 Wenikehpyra exiko opoetry tõ poko, tymenekase toto oya pake opoetryme toto ehtohme.

Typynanohse toto oya imehnõ namotome toto ahtao, amaro toto ehtohme.

Wenikehpyra exiko ypy Xião poko, oesahpyry.

3 Ytoytoke senohne patãpo tõ poro:

Atapyĩ mõkomohpyry emero tonahkase yna epetõkara a.

4 Atapyĩ tao oepetōkara tykohtase orēpyra toehtohkō poko tākye toehtohkōke,

moroto pāteira tyrise eya xine, orēpyra toehtohkō enetupuhpotohme.

5 Apotopokō akohnanō sã toh nexiase,
wewe akohnōko tywrykō ke.

6 Tywrykō ke te, mate tōkehko ke
atapyĩ emepory tō wewe risē tonahkase eya xine.

7 Atapyĩ Kurã tykararahse eya xine, nono pona
tomase, tyahkase eya xine;

Oesary nuriame tyripose eya xine, oeahmatoh esary.

8 Ynara tykase toto tukurohtao xine:
“Senahkatose toto emero porehme.”

Oesary kurã tyahkase toto a emero,
sero Izyraeu nonory po.

9 Onyriry tō ajamitunuru ke onenepyra toehse yna,
urutō pyra toehse roropa mana;

otara ahtao serara sã exikehnōko ropa nae?
Zuaro pyra ynanase.

10 Ritonōpo oty po ahtao yna eunohkehñōko
yna epetōkara nae?

Jūme oeunohkehpyra toh exīko nae?

11 Oty katohme yna akorehmary se pyra hmahno?
Oemary anỹko mokaro wānohtohme.

12 Yrome omoro, Ritonōpo, moino ro yna Esēme mase.
Tuhke rokē typynanohse ynanexiase oya.

13 Ajamitunuru ke tuna konōto tapiakase oya,
zakareimo zupuhpyry takurihmose oya nakuaō.

14 Zakareimo Rewiatã zupuhpyry takurihmose oya;
ipũ typahse oya onokyro tō zohme ona po.

15 Tuna enatyry tō tyrise oya iporiry tō roropa,
tuna inunō tonore tyripose oya.

16 Ĕmepory tyrise oya ikohmamyry roropa,
xixi tyrise oya esaka, nuno roropa,
xirikuato tō roropa emero tosaka xine.

17 Sero nono ehpiry tō tyrise oya,
jeimamyry tyrise oya ikonopory roropa.

18 Ritonōpo yna Esemy, wenikehpyra exiko
oeunohkehpyra oepetōkara exiry poko.
Popyra ehtoh poko mã toto, opoihtōko mã toto.

19 Opoetory tō Izyraeu onekaropyra exiko
epetōkara a, takorehmaneke pyra toto ahtao.
Opoetory tō tyryhmase exiketō poko,
wenikehpyra exiko!

20 Wenikehpyra exiko ðmihpyry poko,
totapose oya yna a.

Imehnō etapãko zehnotokō mana,
emero rokē po ikohmamyryhtao.

21 Tyryhmase exiketō onyxiroppyra exiko,

yrome ah tymõkomokākara oeahmã toto
omise exiketõ roropa.

²² Owõko, Ritonõpo, onyriry ewomako!
Wenikehpyra exiko, awaro pyra exiketõ
oeunopyry poko kohmãnõko mã toto.

²³ Wenikehpyra exiko oepetõkara kui kary poko
ozehno toehtohkõke, panaikato onyrikehpyra
roropa oepetõkara mana.

75

Ritonõpo, zae apiakaneme

Asape nymerohpyry, inekarohpyry eremiaketõ tuisary a.

¹ “Kure mase,” äko ynanase oya, Ritonõpo.

“Kure mase,” äko ynanase ameke pyra oexiryke.

Imehxo oexiry poko oturũko ynanase,
onyrityã osenuruhkatoh kurã ekarõko ynanase.

² Ritonõpo ynara äko:

“Apiakatoh tymenekase ya, zae apiakãko ase.

³ Sero nono põkõ emero tykytyky karyhtao ro,
nono roropa tykytyky karyhtao,
apõ tõ kurãkãko ase tũpore aehtohme.

⁴ Popyra exiketomo a ynara äko ase:

Imehnõ motye kure osekaropyra ehtoko;

⁵ orẽpyra oehtohkõ poko epyrypara ehtoko, äko ase.”

⁶ Ahno wãnohtoh oehpyra mana xixi tũtatoh
wino te, xixi omõtoh wino roropa, inikahpoino te, ikurenaeino roropa.

⁷ Ritonõpo kuapiakatorỹko mana;
ynoro rokẽ zae pyra exiketõ apiakãko mana,
imehnõ iirypyryme pyra ekarõko mana.

⁸ Kasana nae Ritonõpo Kuesẽkõ emahpo eukuru
jehnahpyry ke pehme, zehno ehtoh ke.

Moro ekamõko mana, popyra exiketõ okurume,
ẽnõko mã toto emero porehme eukuru enahtoh pona.

⁹ Yrome ywy oturukehpyra ase Ritonõpo,

Jako Esẽ poko, eremiãko ase eahmaryme.

¹⁰ Popyra exiketõ jamitunuru enahkãko mana;

yrome Ritonõpo omipona exiketõ
jamihmehxo exiko mã toto.

76

Ritonõpo orẽpyra Exikety

Asape nymerohpyry. Eremiatopo. Inekarohpyry eremiaketõ tuisary a.

¹ Ritonõpo waro Juta põkõ mã toto;

imehxo aexiry waro mã Izyraeu tomo.

² Tapyike mã ynororo pata Jerusarẽ po;

tosao mana ypy Xião po.

³ Moroto tyzehno exiketõ pyre tytahtahkase eya;

toto osewomatoh tonomo, tapema tōkehko,
ipyrekō emero tonahkase eya.

⁴ Xixi motye saereh āko mase, Ritonōpo!
Orēpyrahxo mexiase toehse ropa awahtao
ypy tō poe ozehnotokō poremākaxīpo!

⁵ Mokaro soutatu tō, jamihme exiketō pyre
tarose kehko emero;
seromaroro nyhnōko mā toto toorihse,
osewomasaromepyra toexirykōke.

⁶ Ritonōpo, Jako Esemy, mokaro
enaroximaryhtao oya, kawaru tō maro epo ytoketō roropa toepukase,
toorihse toto.

⁷ Ahno emero ouno mā toto. Oēpataka xikihme ehsaromepyra mā toto,
zehno awahtao.

⁸ Kapu aeino “Awānohtorŷko ase,” karyhtao mokaro a; zuno toehse sero
nono pōkomo,
tymynyhpāse ropa toto,

⁹ towōse awahtao zae apiakatohme oya,
mokaro emero tyrohmanohposā pynanohtohme oya sero nono po.

¹⁰ Oxiehno ahno ahtao ro toahmasēme exīko mase itamurumehxo;
tōsetapakehse toto ahtao, orihpyra exiketō oseahmāko mā toto oeah-
maryme.

¹¹ Onekarorykō enehtoko Ritonōpo Kuesēkomo a
ōmihpyry ae ro; osehtoko imehnō nonory pōkomo,
moe pyra exiketomo, onekarorykō enehtohme
Ritonōpo a. Tōmiry omipona imehnō ripōko mana emero porehme;

¹² kowenu poetory tō, epyrypaketō,
poremākapōko Ritonōpo mana.
Zuno imehnō nonory pōkō tuisary tō ripōko mana.

77

Emuhkehkatoh emynyhmaryhtao

Asape nymerohpyry, osekarotohme Ritonōpo a.

¹ Opore Ritonōpo kohmāko ase;
opore ikohmāko ase, mame jomiry etāko mana.

² Popyra ehtoh toehse ya ahtao oturūko ase
Kuesēkomo a koko, jemary anŷnōko ase
jotururume eya, yrome jemuhkehkara mana.

³ Osenetuputyryhtao Ritonōpo poko
pusuh kapitōko ase;
ipoko emynyhmaryhtao sekese pyra exīko ase.

⁴ Jynyhmapopyra Ritonōpo mana;
torētykehxo jexiryke oturusaromepyra ase.

⁵ Pake ehtopōpyry poko osenetupuhnōko ase,
poetome jehtopōpyry poko roropa.

⁶ Wenikehpyra ase jeremiatopōpyry poko koko ahtao.
Emynyhmāko ro ase ukurohtao,
ya rokē ynara ekaropōko ase:

7 “Jūme yna rumekāko Kuesēkō nae?

Jūme Ritonōpo zamaro ehsaromepyra ynanae?

8 Yna pyno pyra toehse nae?

Aomihpyry yna a tymyakāmase hnae?

9 Tuenikehse Ritonōpo nae yna pyno toexiry poko?

Yna pyno toexiry tymyakāmase hnae

yna zehno toehtoh ke?”

10 Mame ynara tykase ywy: “Popyrahxo nase

kuakorehmarykō se pyra toehse Ritonōpo Imehxo

Exikety mana, pake toehtopōpyry sã pyra.”

11 Ritonōpo, wenikehpyra ase onyrytã kurã poko, ajamitunuru ke!

Osenetupuhnōko ase onyrytã osenuruhkatoh

poko pake ahtao.

12 Osenetupuhnōko ase emero onyrytã poko,

emynyhmãko ase onyrytã poko emero ajamitunuru ke.

13 Ritonōpo, onyrytã emero kure mana.

Imepỹ ritō asã pyra mã ipunaka,

Imehxo Exiketyme mase.

14 Ritonōpome mase, ajamitunuru ke

kure ehtoh rokẽ rĩko mase; imeimehnō nonory

pōkomo a ajamitunuru tonepose oya.

15 Ajamitunuru ke opoetory tō typynanohse oya,

Jako pakomotyamo te, Joze pakomotyamo, enara.

16 Ritonōpo, oeneryhtao tuna tomo a tōserehse sã mã kehko, zueme

exikety tykytyky tykase.

17 Akurũ tomo a konopo tukuãse,

konomerume nexiase kapu ao,

xiaxiake neneneh tykase kapu poko.

18 Konomeru konōto tururume toytose epozakuroko;

nono saereh tykase nenenehkane ke,

nono tykytyky tykase, kywyh kywyh tykase roropa.

19 Pohkane kuroko xikihxikihme mytoase,

osema myriase zue kuroko,

yrome oputahpyry onenepyra toh nexiase.

20 Toky tō kaneru tō pyno exikety sã opoetory tō

tarose oya, Moeze maro, Arão maro.

78

Ritonōpo typoetory tō maro

Asape nymerohpyry.

1 Jepe tomo, etatoko zae omi Ritonōpo ehtoh poko,

otato ehtoko oururukō poko ya!

2 Zae omi ekarōko ase oya xine, tuaro ehtoh poko,

tupimãkō poko ãmorepatorỹko ase,

pake ehtopōpyry poko.

3 Morohne totase yna a,

tamorepase yna papa tō nekarohpyry, aja tō roropa,

tam tō nekarohpyry roropa.

⁴ Morohne ononēpyra sytatose kypoēnōkomo a,
yrome oturūko sytatose kypakomotyākomo a
Ritonōpo Kuesēkō jamitunuru poko,
inyrityā poko roropa tyjamitunuru ke,
osenuruhkatoh tonō kehko inyrityamo.

⁵ Tōmihpyry tokarose eya Izyraeu tomo a,
tynyriphopyry Jako pakomotyamo a.
Tōmiry ke tumūkuru tō tamorepapose eya
kytamurukomo a

⁶ inyriptyā waro ipakomotyā ehtohme,
imeīpo toto poenō tonuruse ahtao,
typoenō amorepatohme roropa eya xine.

⁷ Morara ahtao ynaroro Ritonōpo enetupuhnōko
roropa mā toto;
wenikehpyra exīko mā toto inyrityā poko,
mame inyriphopyry omipona
exikehpyra exīko roropa mā toto.

⁸ Morarame tytamurukō sā pyra exīko mā toto,
ahno ryhmary se exiketomo, omipona pyra,
mōpāme rokē Tosēkō Ritonōpo enetupuhnanomo,
axītao rokē omipona toehse toh kynexine.

⁹ Eparaī tomo, orutua komo typyreke
toh kynexine repe,
yrome etonatoh toehse ahtao toepase toto.

¹⁰ Ritonōpo a tōmiry totapose Izyraeu tomo a.
Yrome Ritonōpo omihpyry winoino toeramase toto,
inyriphopyry omipona se pyra toehse toh kynexine.

¹¹ Tuenikehse toh kynexine inyrityā kurā poko
tyjamitunuru ke toto neneryme.

¹² Toto tamuru tō neneryme, tynyriptyā tyrise Ritonōpo
a tyjamitunuru ke ona Zoā po, Ejitu nonory po.

¹³ Tuna konōto tapiakase eya,
ikuroko Izyraeu tō arotohme;
pata apuru tō sā tuna tyripose eya, kaetokohxo.

¹⁴ Saereme ahtao, tarose toto eya akurū ke,
tykohmāse ahtao tarose toto apoto ezuru ke eya.

¹⁵ Topu tō konōto tyrakase eya ona tonorē po,
nono kurohtae roropa tuna ekarotohme eya xine
itamurume, imoihmākō okurume.

¹⁶ Iporiry tō enatyry tonehpose eya topu wino,
tuna serere katohme, iporiry.

¹⁷ Yrome popyra ehtoh poko ro kytamurukō
kynexine Ritonōpo neneryme;
moroto ona po Ritonōpo Imehxo Exikety
omipona pyra toehse toh kynexine.

¹⁸ Typoe xine Ritonōpo tukupose eya xine,
tōsē poko typhenatohkō tokaropose eya xine.

19 Tykerekereemase ynororo eya xine, ynara karyke:

“Otarame tōsē ekarosaromepyra Ritonōpo mana
ona po, ahno esao pyra!

20 Ajojhe pyra topu konōto totapase eya,
mame tuna tutūtapitose iporiryne.

Yrome wyi ekarōkohxo ke hnae?

Tōsemy roropa ekarōkohxo ke hnae
typoetory tō zohme?”

21 Morara exiryke morara kary
etaryke tyya tyekītapāse ynororo.

Apoto tukase eya typoetory tō wānohtohme.

Typoetory tō zehnohxō toehse ynororo

22 Tosēkōme onenetupuhpyra toto exiryke,
typynanopyrykō onenetupuhpyra roropa toexirykōke.

23 Māpyra tōturuse Ritonōpo akuru htae kapu a
kaino toto epoe, omōtoh totapuruhmakase eya kapu aka.

24 Tiriiku risē panō tonehpose eya kapu aeino,
manā epukatohme, toto napyryne.

25 Naeroro kapuaōkō napyry tonahse ahno a,
Ritonōpo nenyohyā napyry.

Pitiko rokē pyra tonehpose eya, tuesapare toehse toto.

26 Morarame xixi tūtatoh wino tyryrykane
tonehpose eya, tyjमितunuru ke
ikurenaeino tyryrykane tyryry tykamexipose eya.

27 Ahno tō pona torō tō tuhke toepukase
putoh katoh samo,
isawā tuhke ehtoh samo tuna konōto ehpio.

28 Torō tō toepukase ahno esary rānaka,
tapyi tō zomye.

29 Naeroro tōtuhse toto, tuesapare toehse toh
kynexine, ipenetatohkō tokarose Ritonōpo a
eya xine exiryke.

30 Yrome otuhnōko ro toto ahtao tuesapare pyra ro
toto ahtao,

31 toto zehno toehse Ritonōpo kynexine,
totapase toto eya, orutua komo jamihmehxo exiketomo,
nuasemākō kurano, Izyraeu tomo.

32 Moromeīpo tyrypyrykō poko ro
ipoetory tō kynexine;
tyjमितunuru tonepose ahtao eya xine
Ritonōpo onenetupuhpyra toh kynexine.

33 Morara exiryke tonahkase toto eya,
tyryrykane tyryry katoh samo,
mōtoino rokē popyra ehtoh oehpōpyry samo.

34 Yrome toitoine totapase toto ahtao eya,
tupise ynororo orihpyra exiketomo a;
toeramase ropa toto tyrypyrykō rumekary se
toehse toto, yronymyryne tōturuse toto Ritonōpo a.

- 35 Mame wenikehpyra toehse toto towomanekōme
 Ritonōpo ehtoh poko, topu konōto samo;
 Ritonōpo Imehxo Exikety poko wenikehpyra toehse
 toto Typynanohnekōme.
- 36 Toepyrypase rokē ynaroro repe tōmiryko ke,
 yrome ajohpe rokē toh kynexine.
 Onekunohto rokē aomiryko kynexine emero.
- 37 Zae pyra toh kynexine ikurohtao xine
 aotururukohtao Ritonōpo a, inetapohpyry omipona pyra roropa toh
 kynexine.
- 38 Yrome typoetory tō wānopyry
 se pyra Ritonōpo kynexine.
 Toto onenahkara kynexine, toto rypyry tykorokase eya.
 Tuhke rokē typoetory tō zehno toehtoh
 tymynyhpākaposē eya totypohse ynororo toto zehno toexiry poko,
 toto onuānohpyra toehtohme.
- 39 Wenikehpyra toehse ynororo,
 ahnome rokē toexiryko poko,
 tyryrykane sā rokē toh nexiase,
 toytose ahtao eramara ropa mana.
- 40 Tuhke rokē Ritonōpo omipona se pyra toh
 kynexine ona po!
 Tuhke roropa tākye pyra tyripose ynororo eya xine!
- 41 Tuhke rokē tukuhse ynororo eya xine, tākye pyra Ritonōpo, Izyraeu tō
 Esē Kurā, tyripose eya xine.
- 42 Tuenikehse toto ijamitunuru imehxo ehtoh poko, typy-
 nanohtopōpyryko poko roropa eya tyzehnotokō winoino,
 43 inyrytā poko roropa tyjamitunuru ke ona Zoā po Ejitu nonory po.
- 44 Moroto tuna tō tyripose eya munume,
 iporiry tō wino tuna onēsaromepyra
 Ejitu pōkō kynexine.
- 45 Moromoro tuhke akurū sā tonyohse eya,
 toto erekohmatohme, pororu tō roropa
 itupikō nuriame ehtohme.
- 46 Taparara tō roropa tonyohse eya
 tykyrysā enahtohme, Ejitu tō narykatyā
 tonahkase eya xine.
- 47 Konopoimo ke tūporē sā topuxikiri samo,
 uwa tō tonahkase eya,
 kuenimā ke konōto wikeira tō tonahkase eya.
- 48 Toto eky tō pui tomo te, kaneru tō roropa
 totapase eya konopoimo ke, nenenehkane maro.
- 49 Tutuarimanohpose toto eya zehno toexiryke,
 tyekītapāse toexiryke inenyohtyā tooehse,
 toto orihmapotohme.
- 50 Toto zehno toehtoh onymynyhmākapopyra
 kynexine, toto onypynanohpyra kynexine,
 yrome tyrohsē ke taorihmapose toto.
- 51 Emero tapyi tao apitoryme aenurutyā totapase

eya Ejitu nonory po.

⁵² Moromeĩpo toky tō kaneru pyno exikety sã,
Izyraeu tō tarose Ritonõpo a Ejitu nonory poe ona poro.

⁵³ Tarose toto eya, toto ewomaryme
enaromyra toto ehtohme;
yrome epetōkara tynerymapose toto eya
tuna konōto kuao.

⁵⁴ Izyraeu tō tarose Ritonõpo a tynonory kurã pona,
ypy tō pona tynyporemãkatopõpyry pona.

⁵⁵ Moro nono pōkō taropose eya moro nono poe,
moro taka ipoetory tō omomyryhtao.

Moro nono tapiakase eya ekamotohme
typoetory tō esaryme, Izyraeu tō osesaritohme
mokaro tapyinỹpyry tao.

⁵⁶ Yrome Ritonõpo tukupse eya xine,
Tosēkō Imehxo Exikety turumekase Izyraeu tomo a.

Inyripohpyry omipona pyra toehse toh kynexine,

⁵⁷ toeramase toh kynexine ewinoino,
tyryhpopākase ynororo eya xine tumykō ehtopõpyry
saaro, pyrou nyetokyry samo popyra taky ahtao.

⁵⁸ Tyryhpopākase sã ynororo eya xine apoto apō
ritopõpyryke eya xine, imehnō ritō eahmaryme
tyzehno xine Ritonõpo tyripose eya xine,
tynyrytã ke tosēkō myakãme tumoxike xine
tyripose ynororo eya xine.

⁵⁹ Morohne eneryke tyya, tyekītapãse Ritonõpo
kynexine, typoetory tō Izyraeu turumekase eya.

⁶⁰ Tytapyĩ kurã turumekase eya Xiro po,
tymaro oturutopo ahno rãnao.

⁶¹ Tōmihpyry ã tapoipose eya Izyraeu tō
zehnotokomo a, tyjamitunuru enetupuhpotopo,
imehxo toehtoh enetupuhpotoh roropa.

⁶² Typoetory tō zehno toehse ynororo,
taorihmapose toto eya toto epetōkara a.

⁶³ Nuasemākō totapase tōsetapary poko toto ahtao,
oryximākō roropa niotara tokurehse toto
nuasemākō pyra exiryke.

⁶⁴ Ritonõpo maro oturuketō roropa totapase kynexine,
toto onyhnamopopyra ipyxiamõpyrykō kynexine.

⁶⁵ Morarame Ritonõpo typakase ropa, nyhxĩpo samo,
orẽpyra exikety sã tykohtase ynororo
aetymyhpyry samo.

⁶⁶ Topetōkara typoremãkapose eya, toepase toto,
jũme ehxirokehpyra tyripose toto eya.

⁶⁷ Joze pakomotyã turumekase eya,
Eparaĩ tō onymenekara tokurehse ynororo.

⁶⁸ Yrome Juta tō tymenekase eya,
ypy Xião roropa, ipyno exikety.

⁶⁹ Tytapyĩ Kurā tyrise eya, tytapyĩ samo kapu ao,
jamihme moro tyrise eya sero nono
jamihme ehtoh samo jūme jamihme ehtohme.

⁷⁰ Mame typoetory Tawi tymenekase Ritonōpo a,
tapoise ynororo eya kaneru tō esary wino

⁷¹ kaneru tō poko aerokuruhtao ro.

Izyraeu tō tuisaryme tyrise ynororo eya,

Ritonōpo poetory tō pyno exiketyme aehtohme.

⁷² Tomeseke sã Izyraeu tō pyno Tawĩ kynexine,

zae rokẽ exiketyme,

tuario roropa kynexine toto tuisaryme toehtoh poko.

79

Tynonorykō pynanohpotoh Ritonōpo a

Asape nymerohpyry.

¹ Ritonōpo, ononory pona tomōse opoetory tō kara.

Atapyĩ Kurā tyripose nuriame eya xine,

Jerusarẽ takuhmopose eya xine, tonahkase mana.

² Opoetory tō ekepyry tynomose eya xine

kurumu tō zohme, onokyro tō zohme roropa.

³ Opoetory tō munuru tukuãse eya xine tuna samo;

Iporiry sã munu serere āko Jerusarẽ esemary kuroko,

ahno pyra toehse mana aorihtyã ekepyry zonẽtohme.

⁴ Imehnō nonory pōkō, ynakatonomory, yna poihtōko,

exianāko mā toto, yna eunohnōko mā toto.

⁵ Ritonōpo, otāto ahtao yna zehno

exikehnōko mahno?

Jūme yna zehno exikehpyra hma? Otaramē yna poko

tohne oehtoh ezehpỹme sã mana, apoto samo?

⁶ Ritonōpo, mokaro zehno exiko opoetory tō kara,

imehnō nonory pōkomo, oeahmara exiketomo,

ōmiry omipona pyra exiketomo!

⁷ Yna, opoetory tō etapāko mā toto,

ononory enahkapōko mā toto.

⁸ Yna onuãnohpyra exiko yna tamuru tō

rypyhpyry emetakame, yna pyno exiko seromaroro taomipo-

htomase yna exiryke.

⁹ Yna akorehmako, Ritonōpo, yna Pynanohneme mase; yna ipynanohko,

yna rypyry ikorokako yna Esẽme imehxo oexiryke.

¹⁰ Otyme kure imehnō nonory pōkō ynara

ekaropory opoko: “Otoko hnae Oesẽkomo?”

Ritonōpo, ajohpame sã mokaro wānopry enery se

ynanase opoetory tō etapahpōkomo.

¹¹ Tōmase exiketō āpuruhpyry taka pusuhkatoh

etako te, ajamitunuru ke mokaro ipynanohko,

tapiakase exiketomo aorihtohme.

¹² Ritonōpo, mokaro imehnō nonory pōkō zuãnohko

7me opoihtotopõpyry eya xine emetakame!
 13 Mame yna opoetory tō, oeky tō kaneru sã ynanase, yna Esēme mase.
 Jūme “Kure mase,” kakehpyra ynanase,
 yna poenō maro, yna pakomotyā roropa.
 Eremiāko ynanase oeahmaryme, seroae te,
 imeĩpo roropa jūme rahkene.

80

Ritonõpo, yna pynanohko ropa

Asape nymerohpyry, inekarohpyry eremiaketō tuisary a.

¹Yna omiry etako, kaneru esē sã Izyraeu tō
 Esemy! Yna otururu etako, oeky tō aroneme sã
 mase yna Aroneme! Omoro mase typorohse Tuisa
 Imehxo Exikety apō po, moroto kae kerupī tō epoe,

²osenepoko Eparaĩ tomo a te, Pējamī tomo a,
 Manase tomo a roropa! Ajamitunuru enepoko yna a; osehko, yna
 ipynanohkose.

³Yna enehko ropa, Ritonõpo!
 Yna onuãnohpyra exiko,
 mame typynanohsēme exīko ropa ynanase.

⁴Ritonõpo yna Esemy, Jamihmehxo Exikety, otoko ahtao opoetory tō
 otururu zehno exikehnōko mah?

⁵Yna emynyhmatoh mekaroase yna a, yna napyryme, kasana pehme
 xity ke mekaroase yna okurume.

⁶Imeimehnō nonory pōkō yna zomye exiketō
 osetapāko mā toto yna nonory poko.
 Yna epetōkara yna eunohnōko mā toto.

⁷Yna enehko ropa, Ritonõpo Jamihmehxo Exikety!
 Yna onuãnohpyra exiko,
 mame typynanohsēme exīko ropa ynanase.

⁸Ejitu nonory poe uwa zoko menehpone;
 imehnō ahno taropose oya moro uwa zoko
 arykatohme mokaro esahpyry po.

⁹Nono takorokase oya moro uwa zoko esaryme;
 imity tō tomōse mya nono aka, tomāse roropa kehko,
 moro nono typehkase eya.

¹⁰Somohmā tō toxiōtose amoriry tō jerutumā ke;
 apupari konōto motye amoriry tō tahtase.

¹¹Amoriry tō myahxo tahtase tuna konōto
 Metiteraneu pona, tuna Eupyrati pona roropa.
 Moro uwa zoko opoetory tō Izyraeume mana.

¹²Oty katoh apuru tō tytahkase oya mokyro zomye?
 Seromaroro osema ae ytoytoketō epery
 ematonanohnōko mā toto.

¹³Pakira tō poinoko roropa itūtūmāko mā toto,
 iiryhmāko mā toto,
 imehnō onokyro tō roropa morohne enahnōko mā toto.

14 Osehko ropa yna a, Ritonõpo Jamihmehxo Exikety!
 Kapu poe yna eneko; osehko anarykahpyry pynanohse.
 15 Osehko uwa zoko pynanohse, anarykahpyry,
 sero amoriry ahtasenano, tyjamihtanohpose oya.

16 Takohse mana yna epetõkara a, tyahkase roropa eya xine. Zehno
 mokaro eneko toto enahkatohme oya.
 17 Opoetory tõ, onymenekatyã ewomako,
 ikurãkako ropa toto, oxiekyry tõme
 tomãkapose toto oya jamihme toto ehtohme.
 18 Orumekara ropa ynanase jũme;
 yna ewomako isene yna ehtohme.
 Morararo oeahmãko ynanase kure oehtoh poko.

19 Yna enehko ropa, Ritonõpo, Jamihmehxo Exikety!
 Yna onuãnohpyra exiko, yna pyno exiko.
 Mame ipynanopyhpyryme ropa exiko ynanase.

81

Oseahmatoko, Ritonõpo Omiry omipona ehtoko
 Asape nymerohpyry, inekarohpyry eremiaketõ tuisary a.
 1 Oeremiatoko åtãkyemarykõme Ritonõpo netaryme,
 kuewomaneckõme mana;
 oeremiatoko Ritonõpo Jako Esẽ eahmaryme.
 2 Rue tõkehko etotoko tãpori tõ roropa; tãkye ehtoh etotoko rira tõkehko,
 haapa tõkehko roropa.
 3 Rueimo etotoko oseahmatoh ritohme nuno kasenato toehse ahtao
 zumome nuno toehse ahtao roropa.
 4 Morohne mã tyripose Izyraeu tomo a,
 Ritonõpo Izyraeu Esẽ nyripohpyry.
 5 Toytose Ritonõpo ahtao Ejitu põkõ poremãkapose
 tõmihpyry tokarose eya Izyraeu tomo a,
 aomipona toto ehtohme.

Omi totase ya onoky omiryne? Zuario pyra exiase.
 Ynara tykase:

6 “Õparykõ poe orohmanohpotohkõ touse ya,
 omoxinety ouru samo,
 tymyhpokase ropa mexiatose ya,
 ruto tõ tijoro tõ ke pehme onupuimara oehtohkõme.
 7 Oetuarimarykohtao kykohmatose,
 mame kypynanopyatose.
 Moroto aotonemyhpyry sã jahtao
 tyryrykane konõto ao, kuezukuatose.
 Mame kukukuatose tuna enatyry tõ Meripa po.
 8 Etatoko ke, ypoetory tomo, ãmorepatohkõ ya!
 Izyraeu tomo otato oexirykõ se ase ipunaka!
 9 Jũme imehnõ neponãmary oneahmara ehtoko,
 imehnõ ritõ pyno pyra ehtoko ipunaka.
 10 Ywy ase Ritonõpo Oesëkomo,
 ya touse amarokomo Ejitu nonory poe.

Ētakatoko, anahpatorỹko ase.

- 11 “Yrome ypoetory tō jomiry etary se pyra
toh nexiase;
Izyraeu tō jomiry omipona pyra toh nexiase.
12 Naeroro tyrypyrykō se exiketō sā toto tyripose ya,
typenetatohkō poko toto ehtohme.
13 Otato ypoetory tō ehtoh se exiase ipunaka,
Izyraeu tō jomiry omipona ehtoh yzamaro exiry se!
14 Morara awahtao xine oepetōkara poremākapory ya,
ozehno xine exiketō wānopyry roropa.
15 Mokaro, yzehno exiketō tosekumuru po
porotyry jēpataka,
toto wānohtoh jūme exikehpyra exiry.
16 Yrome oya xine tiriiku kurā ekarory
anapyrykōme, ano zeni roropa ekarory oya xine
ōkurukōme tuesapare oehtohkō pona.”

82

Imehxo Ritonōpo mana Apiakaneme

Asape nymerohpyry.

- 1 Ritonōpo tosao mana kapu po,
oximōmākō rānao; ritō tō rānao apiakāko mana:
2 “Epo hnae zae pyra imehnō apiakary poko
oya xine, popyra exiketō anakorehmara ehtoko.
3 Zae ehtoko tymōkomokākara a, poetōpo tomo a
roropa, ewomatoko toto;
zae rokē ehtoko tyrohmanohposamo a,
etuarimaketomo a roropa.
4 Imehnō motye kure osekaropyra exiketō
akorehmatoko, tytinerukākara roropa;
ipynanohtoko toto popyra exiketō winoino.
5 “Tuaro pyra matose, onenetupuhpyra;
xinukutumao rokē ytoytōko matose.
Zae ehtoh tonahkase sero nono po.
6 Ynara ase: ‘Ritōme matose; Ritonōpo Imehxo
Exikety poenōme matose emero porehme.’
7 Yrome orihnōko matose, emero rokē orihketō samo.
Isene oehtohkō enahnōko mana
imehnō tuisa tō poenō samo.”
8 Osehko, Ritonōpo, tuisame exiko sero nono Esēme.
Imeimehnō nonory pōkō emero okyryryme mā toto,
opoetoryme rorōpa.

83

Izyraeu tō epetōkara poremākapōko Ritonōpo mana

Asape nymerohpyry. Eremiatopo.

- 1 Ritonōpo, mynyhme pyra exiko!
Tehme pyra exiko, oturuko ynanetaryme!

² Eneko ke! Ōmipona pyra oepetōkara mā toto,
ōmiry rumekāko ose pyra exiketomo.

³ Osenetupuhnōko mā toto tokare pyra
opoetory tō poremākapory poko tyya xine.
Osenetupuhnōko mā toto
mokaro ryhmary poko onewomatyā poko.

⁴ Ynara āko mā toto: “Ehmaropa! Izyraeu tō enahkase,
wenikehtohme toto esety poko jūme.”

⁵ Oepetōkara atae mā toto tōsenetupuhtohkō poko;
mokaro atae exiketō oporemākapory poko
ynara mā toto:

⁶ Etō pōkomo te, iximaeu tō maro;
Moape pōkomo te, hakarita tō maro;

⁷ Kepau pōkomo te, Amō tō maro, Amareke tō
maro, pirixteu tomo te, Tiro pōkomo, enara.

⁸ Axirio tō roropa osepeme toehse mokaro maro,
tyjमितunuru ke amonita tō akorehmāko,
moapita tō roropa, Ro pakomotyamo.

⁹ Ritonōpo, mokaro tyriko onyrihpyry sā
mitianita tomo a, onyrihpyry sā Xisera poko,
Japī poko roropa tuna Kisō po;

¹⁰ Typoremākase toh oya Ētoa po,
ekepyry tō tymotase nono po.

¹¹ Ituisary tō tyriko onyrihpyry sā
Orepe tomo a Zeepe maro;
toto esē tō iporemākapoko Zepa poremākatopōpyry
sā oya, Saumuna roropa.

¹² Ynara tykase toto exiryke:
“Izyraeu tō nonory sapoitone kuesarykōme ehtohme,
Ritonōpo nonoryme ahtao ro.”

¹³ Ritonōpo Jesemy, sapararahme mokaro aropoko
putoh katoh samo, tiriiku pihpyry samo
mya tarose ahtao tyryrykane a!

¹⁴ Itu zahkary sā apoto a,
emory mā po apoto zukary sā roropa,
¹⁵ mya mokaro aropoko tyryrykane konōto ke,
enaromŷke tyriko toto tyryrykane jamitu ke,
wiriwirikane ke.

¹⁶ Ritonōpo yna Esemy, mokaro tyripoko
aehxirotyā samo,
ajamitunuru enetupuhpotohme eya xine!

¹⁷ Typoremākase tyripoko toto,
jūme aehxirohpyryme toto ehtohme!
Ah norihno toto, iporemākatyāme toto exiryke ipunaka!

¹⁸ Zuaro imehnō ehtohme:
Omoro rokē Ritonōpome mase, yna Esemy,
Tuisa Imehxo mase,
sero nono pōkō emero Esēme mase!

84

Omuhpe Ritonõpo Tapyĩ poko

Kora tõ nymeroHPyry, tokarose eremiaketõ tuisary a.

¹ Kure potu Atapyiny, Ritonõpo Jamihmehxo Exikety, yzamaro mana!

² Moroto amaro jexiry se ase!

Omuhpe ase, Ritonõpo,

amaro Atapyĩ tao jexiry se jexiryke.

Upũ ke porehme oeahmãko ase, eremiãko ase opoko,

Ritonõpo isene Exikety.

³ Ritonõpo, Jamihmehxo Exikety, Utuisary, Jesemy,

okyryry apoto apõ pũto tymỹ rĩko torõ tõ mana,

moroto tosarykõ rĩko parapi tõ roropa mã toto,

typoenõ pyno toehtohkõme.

⁴ Tãkye mã mokaro atapyĩ taõkomo,

eremiakēpyra mã toto oeahmaryme.

⁵ Tãkye mã mokaro onyjamihtanohtyamo,

osema ae toytorykõ se exiketomo ppy Xião pona.

⁶ Aytorykohtao Jakanahmã Xity tõ rãnakuroko,

tuna enatyryke pehme exĩko mana,

konopo oehpitoryke pēkamã pehme exĩko roropa mana.

⁷ Aytorykohtao jamihmehxo exĩko mã toto;

Ritonõpo Imehxo Exikety imehnõ ritõ tõ Esē

enēko mã toto, Xião po.

⁸ Ritonõpo, Jamihmehxo Exikety,

etako ke jotururu oya!

Otato exiko, Ritonõpo, Jako Esemy!

⁹ Ritonõpo, kure rokē yna ewomane tyriko,

yna tuisary, onymenekahpyry!

¹⁰ Kurehxo ya toiro ĕmepry aroporyhtao

Atapyĩ Kurã tao,

miume ĕmepry motye taropose ahtao imepỹ po.

Kurehxo ya Ritonõpo Jesē tapyĩ omõtoH tao

eraseme jahtao, popyrahxo ya tyyrypyry poko

exiketõ tapyĩ tao ehse.

¹¹ Ritonõpo Kuesēkõ kuezurukõme mana,

kuewomaneKõme roropa.

Zae ehtoh poko exiketõ pyno mana.

Imehxo toto rĩko mana.

Kurãkõ ekarõko roropa eya xine mana.

¹² Ritonõpo Jamihmehxo Exikety, tãkye mã mokaro

tosēkõme oenetupuhnanomo.

85

Oturutoh Ritonõpo a kure rokē ehtoh poko

Kora tõ nymeroHPyry, tokarose eremiaketõ tuisary a.

¹ Ritonõpo yna Esemy, kure rokē mexiase

- sero ononory poko;
 Izyraeu tō tonehpose ropa oya,
 tomākapose roropa toto oya.
² Opoetory tō rypyry emero tykorokase oya,
 popyra toto ehtopōpyry onenepyra toehse mase.
³ Toto zehno pyra toehse ropa mase,
 tohne oehtopōpyry wino toeramase ropa.
- ⁴ Yna enehko ropa, Ritonōpo yna Pynanohne,
 penekehpyra exiko opoetory tō poko!
⁵ Jūme yna zehno exikehpyra hma?
 Zehno oehtoh jūme exikehpyra hnae?
⁶ Yna jamihtanohpoko ropa, morarahtao
 yna, opoetory tomo atākyemāko ropa ynanase.
⁷ Ritonōpo yna Esemy yna pyno oehtoh enepoko
 yna a, yna ipynanohko roropa.
- ⁸ Ritonōpo omiry etāko ase;
 kyaa xine, typoetory tomo a tōmiry etapōko mana
 kuewomarykō poko, torētyke pyra kuehtohkōme
 eramara ropa kuahtao xine
 ajoajohpe kuehtohkō pokona ropa.
- ⁹ Ajohpe pyra, tōmihpyry omipona se
 exiketō pynanopyry se Ritonōpo mana,
 kynonorykō po exikehpyra toehtohme,
 Kypynanohnekōme.
- ¹⁰ Kypyno xine Ritonōpo ehtoh anamonohpyra
 aehtoh maro oseporỹko mā toto;
 zae aehtoh, osepeme se toehtoh maro
 oseahmāko mā toto.
- ¹¹ Amonohpyra ahno ehtoh ahtāko mana
 sero nono po porehme.
 Zae Exiketyme, Ritonōpo kuenetorỹko mana kapu poe.
- ¹² Kyaa xine kure ehtoh ekarōko
 Ritonōpo Kuesēkō mana.
 Mame kynonorykō po tykyrysā ahtāko,
 itamurume exīko mana.
- ¹³ Zae ehtoh Ritonōpo esemazupurume ytōko
 Kuesēkō esemaryme, aytotohme kukurohtaka xine.

86

Oturutoh Ritonōpo a akorehmapotohme

- Tawī oturutopōpyry.
¹ Ritonōpo yna Esemy, jotururu etako,
 kuezuhko roropa jamihme pyra jexiryke,
 takorehmaneke pyra jexiryke roropa!
² Kypynanohko orihpyra jehtohme ōmipona jexiryke;
 kypynanohko opoetoryme jexiryke,
 oenetuputyryke roropa ya Jesēme.
³ Omoro mase Ritonōpo, Jesemy.
 Naeroro juānohpyra exiko;

oia jotururu poko kohmānōko ase.

⁴ Ritonōpo, tākye kyriko ukurohtao,
oturukehpyra jexiryke oia!

⁵ Ritonōpo, kure mase, yna rypyry korokāko mase,
yna pyno mase, emero oturuketō oia pyno mase.

⁶ Jotururu oia etako, Ritonōpo,
otato exiko kui karyhtao ya jakorehmatohme!

⁷ Popyra ehtoh toehse ahtao ya okohmāko ase,
jezukuruke oia.

⁸ Imepỹ asā exikety pyra mana, Ritonōpo;
imepỹ pyra mana onyrytā riry waro exikety.

⁹ Emero ahno onyrytā oehnōko,
tosekumuru po porohnōko mā toto oēpataka;
imehxo oehtoh eahmāko mā toto

¹⁰ jamihme oexiryke,
emese kure roropa oexiryke kurākō riry poko.
Omoro rokē mase Ritonōpo.

¹¹ Ritonōpo Jesemy, kuamorepako ise oehtoh ritohme,
mame ōmiry omipona exīko ase yronomyryme!
Kuamorepako zae ōmiry omipona jehtohme
opyno jexiryke.

¹² Ritonōpo Jesemy, oeahmāko ase yronomyryme,
imehxo oehtoh onekarokehpyra ase imehnomo a.

¹³ Ypyno mase yronomyryme!
Kypynanopyase jorihmapopyra imehnō ehtohme.

¹⁴ Ritonōpo, epyrypaketō oehnōko ya osetapase.
Yzehno exiketō jetapary se mā toto,
ōmiry etary se pyra exiketomo.

¹⁵ Yrome omoro mase Ritonōpo yna Esemy,
yna pyno Exikety;
penekehpyra mase, kure rokē mase.

Ōmihpyry anamonohpyra mase.

¹⁶ Kueneko ropa, juānohpyra exiko;
kyjamihtanohpoko, kypynanohko roropa
ōmipona jexiryke, ōmipona aja ehtopōpyry samo.

¹⁷ Ritonōpo Jesemy, kure oehtoh
enetupuhpotoh ekaroko ya!
Mame ypyno oehtoh eneryke yse pyra exiketomo a
ehxirōko mā toto,
jakorehmatoh oia eneryke tyya xine,
jemuhkehkatoh oia eneryke roropa tyya xine.

87

Jerusarē, Ritonōpo patary

Kora tō nymerohpyry.

¹⁻² Ypy kurā po typatary tyrise Ritonōpo a;
imehnō pata tō motye Izyraeu tō nonory po,
pata Jerusarē sehxo mana.

³ Etako pahne, Ritonõpo patary,
aotururu kurã Jerusarë poko:

⁴ “Ahno esehatoryhtao ya jomiry omipona
exiketõme, Ejitu esehõtõko ase, Papironia roropa;
Pirixitea põkomo, Tiro põkõ maro, Etiopia põkõ roropa: mokaro rïko ase
Jerusarë po aenurutyã samo.”

⁵ Pata Jerusarë poko ynara ãko mã toto:
ahno tõ emero rokë nonory poe moro pata po
osesarïko mã toto, mame Ritonõpo Imehxo Exikety mã moro pata
rïko jamihme.

⁶ Ahno tõ esety merõko Ritonõpo mana;
mokaro emero Jerusarë põkõme exïko mã toto.

⁷ Wãko mã toto, eremiãko roropa, ynara ãko mã
toto: “Jerusarë pokoino kure rokë sytatose, atãkyemãko sytatose.”

88

Etuarimakety oturutoh Ritonõpo a

Kora tõ nymerohpyry.

¹ Ritonõpo Jesemy, Ypynanohne, saereme ahtao
yxitary poko kohmãnõko ase,
koko roropa oẽpataka oehnõko ase.

² Jotururu oya etako;
otato exiko kui karyhtao ya jakorehmapory poko.

³ Popyra ehtoh tuhke toehse ya exiryke,
joorihtoh ameke pyra toehse.

⁴ Imehnõ orihsasaka exiketõ sã ase;
tapotũkehse exikety sã ase.

⁵ Turumekase ywy aorihtyã ekepyry tõ rãnao;
soutatu tõ ekepyry sã ase, tõmase zonẽtoh aka;
mokaro sã ase tuenikehse aexihpyry sã oya,
towomase okohmasaromepyra mã toto.

⁶ Tõmase ywy oya aorihtyã ekepyry esaka,
mya eutary aka, xinukutumã aka.

⁷ Yzehno oehtoh omoxinety sã ypoko nase,
opoe pohkane tõ jakurihmõko mana.

⁸ Turumekapose ywy oya jepe tomo a,
nuriame exikety me jenẽko mã toto.

Åpuruhpyry tao exikety me sã ase, epasaromepyra ase.

⁹ Jetuarimary ke jenuru tonukehse sã mana.
Ritonõpo Jesemy, kokoro rokë okohmãko ase,
jemary anÿnõko ase jotururume oya.

¹⁰ Ajamitunuru kurã enepõko mah aorihtyamo a?
Ësemãnõko ropa toh nae oeahmaryme eremiatohme?

¹¹ Otarame aorihtyã ekepyry esao oturũko mã toto yna pyno oehtoh
poko, nary!

Moroto enahkahpyry po oturũko toh nae
anamonohpyra oexiry poko? Arypyra.

- 12 Otarame moroto xinukutumã ao ajamitunuru kurã osenẽko? Otarame moroto tuenikehse ehtoh po anamonohpyra oehtoh enẽko toh nae? Nary!
- 13 Ritonõpo Jesemy, okohmãko ase, kuakorehmako; kokoro rokẽ ãmepypyra ae oturũko ase oya.
- 14 Oty katoth jurumekãko mah, Ritonõpo? Oty katoth otonẽnõko mah ywinoino?
- 15 Poetome jehtopõpyry poe toetuarimase ywy, jorikyry ameke pyra nexiase; tapotũkehse ywy, omoxi sã juãnohtoh oya mana.
- 16 Zehno oehtoh ypona toehse pohkane konõto samo; japoijapoiry ke jenahkãko mase.
- 17 Jomyehmãko yzehno oehtoh mana zueme ehtoh samo; tapuruse ywy eya xine, tyneryse sã ase zue ao.
- 18 Oya turumekapose ywy jepe tomo a, ypyno exiketomo a, seromaroro ikohmamryro rokẽ tynamase jepeme.

89

Jamihmehxo Exikety eahmary poko

Tymerose Etã ezeraita a.

¹ Ritonõpo Jesemy, tahxime eremiãko ase yna pyno oehtoh poko.

Jũme anamonohpyra oexiry poko ekarõko ase yna pakomotyamo a emero.

² Yna pyno oehtoh enahpỹme mana; moro waro ase, anamonohpyra oexiry enẽko ase kapu ao, tyrise oya exiryke.

³ Ynara mase: “Ypoetory Tawi tymenekase ya, jomiry etapoase eya, ynara ase eya:

⁴ ‘Apary toiro tuisame exĩko mana, jũme.

Tuisame apakõ ehtoh kurãkãko ase omyakãme jũme.’ ”

⁵ Ritonõpo, kapu tõ eremiãko mã toto onyrihpyry kurã poko, onenyoytyã kurãkõ eremiãko mã toto anamonohpyra oehtoh poko.

⁶ Imepỹ apanõ pyra mana kapu ao, Ritonõpo! Kapuaõkõ emero asã pyra mã toto.

⁷ Ouno mã toto kurãkõ tõximõse ahtao; osenuruhkãko mã toto oeneryke tyya xine.

⁸ Ritonõpo Jamihmehxo Exikety me mase, yna Esemy! Imepỹ pyra mana jamihme Exikety asamo! Emero poko awahtao anamonohpyra mase, Ritonõpo.

⁹ Tuna konõto jamihme exikety poremakãko mase; pohkane tõ orẽpyra exiketõ mynyhpãkapõko mase.

¹⁰ Onokyroimo *Raape takurihmose oya, totapase oya;

* **89:10** Raape kynexine onokyroimo jamihmã esety; pakatokõ nekarohpyryme aexihpyry, popyra aexihpyryme, emero ryhmaneme roropa kynexine: Ritonõpo epetõkara enetupuhtohme.

ajamitunuru ke oepetōkara typoremākaposē oya.

¹¹ Kapu Esēme mase, sero nono roropa;
sero nono tyrise oya,

epo exiketō roropa emero porehme.

¹² Inikahpoe ehtoh tyrise oya, ikurenae ehtoh roropa.

Ypy tō Tapoa te, Heremō maro oeahmāko mā toto
tākye toehtohkōke.

¹³ Orēpyrahxo mase!

Ajamitunuru jamihme kuhse mana!

¹⁴ Tuisamehxo mase emero Esēme roropa;
ajohpe pyra mase, zae ehtoh poko rokē roropa,
yna pyno mase,

anamonohpyra roropa mase emero poko awahtao.

¹⁵ Tākye mā mokaro toremiary ke oeahmananomo;
ōmiry omipona exiketō roropa,

saeremae ytoketō sā oēpataka.

¹⁶ Opoko atākyematoh poko kohmānōko mā toto,
oeahmāko mā toto kure ehtoh poko oexiryke.

Ritonōpo a tōmiry etapotopōpyry Tawi a

¹⁷ Omoro, Ritonōpo, jamihme yna rīko mase;
kure rokē yna riryke oya, orēpyra toehse yna.

¹⁸ Yna ewomane tymenekase oya.

Omoro mexiase Ritonōpo Izyraeu tō Esē kurano
yna tuisary ekarohpō yna a.

¹⁹ Pake ahtao, enepotoh ae moturuase

ōmiry omipona exiketomo a: “Soutatu akorehmase,
orēpyra exikety;

tuisame mokyro yriase, ynymenekahpyry ahno wino.

²⁰ Ypoetory Tawi tymenekase ya tuisame ehtohme
typopase ynororo azeite ke ykyryry kurā ke.

²¹ Yjamitunuru imaro exikehpyra mana,
yjamitunuru poe orēpyra exīko mana.

²² Jūme onyporemākaposaromepyra exīko epetōkara mana; onyporemākara
exīko popyra exiketō mana.

²³ Epetōkara akurihmōko ase,

zehno exiketō etapāko ase, toto enahkapōko ase.

²⁴ Jūme anamonohpyra ase Tawi akorehmary poko,
ipyno exikehpyra ase,

yjamitunuru ke orēpyra exīko mana.

²⁵ Inonory zumohxo tyrīko ase

tuna konōto Metiteraneu poe tuna Eupyrati pona.

²⁶ Mame ynara āko ya mana: ‘Omoro mase papame
ya, Ritonōpo Jesemy,

topuimome mase ypynanohneme.’

²⁷ Aenuruhpyry osemazuhme exikety imehxo ehtoh
ekarōko ase eya, imehxo mokyro rīko ase,
imehnō tuisa tō emero motye, sero nono po.

²⁸ Jūme ipyno exikehpyra exīko ase,

jomihpyry ynetapohpyry eya onytyorōmara exīko ase.

29 Imeīpo ipakomotyā tuisame exikehpyra exīko mā toto, jūme tuisame exīko enahpyra ro kapu ahtao.

30 “Yrome jomiry omipona pyra toehse ipakomotyā ahtao, toto amorepatopōpyry poko pyra toehse toto ahtao,

31 ynyripohpyry eya xine se pyra toehse toto ahtao, jomihpyry omipona pyra toehse roropa toto ahtao,

32 toto wānohnōko ase iirypyrykō pokoino, toto tuarimapōko ase azahkuru toto ehtoh emetakame.

33 Yrome Tawi pyno exikehpyra exīko ase, tyrīko ase emero ynekarohpyry ae ro eya.

34 Anamonohpyra ase ynetapohpyry Tawi a, tyrīko ase emero jomihpyry ae ro eya.

35 “Oturuase toiro, jūme onytyorōmara jehtohme; jomiry etapoase Tawi a zae Exiketyme jexiryke, ajohpe exipyra ase eya.

36 Jūme typakōke exikehpyra exīko mana, tuisame aehtoh ewomāko ase xixi saereh karyhtao kapu poko.

37 Jūme exīko mana nuno ehtoh samo, eneneme sā mana anamonohpyra mana kapu ao.”

Tuisa poremākatopōpyry poko

38 Yrome seromaroro, Ritonōpo, tohne mase onymenekahpyry poko, tuisame; turumekase ynororo oya, typahse mā ynororo oya.

39 Ōmihpyry totapose oya opoetory a repe, yrome moro tamonohse oya, tuisame aehtoh nuriame tyripose oya,

iparimā typahse oya nono pona.

40 Ipatary apuru tō tytahkase oya, itapyī tō jamihmākō tonahkase oya.

41 Ytoytoketō ikuroko ematonanohnōko mā toto, imōkomory enahkāko mā toto, katonō eunohnōko mā toto.

42 Epetōkara orēpyra tyripose oya, tākye tyripose toto oya.

43 Tuisa pyre, tapema tōkehko taere pyra tyripose oya, osetaparyhtao typoremākapose ynororo oya.

44 Tuisame pyra mokyro tyripose oya, tuisa apō tomase oya nono pona.

45 Tamuhpōmehxo tyripose ynororo oya tamuhpōme exipyra ro ahtao; toehxirose ynororo yronymyryme, tyripose exiryke oya.

Oturutoh typynanopyry ropa poko

46 Otāto ise ro Ritonōpo?

Jūme otonēnōko mah?

Otāto ise ro yzehno oehtoh nae apoto zatyry samo?

47 Wenikehpyra exiko okynā pyra isene jehtoh nase;
 wenikehpyra exiko ahno emero onyrytā orihnōko mana.
 48 Onoky isene rokē exiko nae, orihpyra ehtohme?
 Arypyra, emero orihnōko mā toto.
 Epasaromepyra mā toto toorikyrykō winoino.

49 Ritonōpo, otoko hnae pake enetupuhpotoh
 yna pyno oehtoh poko?
 Otoko hnae ōmihpyry onetapohpyry Tawi a?
 50 Wenikehpyra exiko, Ritonōpo,
 ywy opoetory eunohnōko mā toto,
 eanahtōko ase ypoihtory ahno a,
 awaro pyra exiketomo a.
 51 Ritonōpo, tuisame onymenekahpyry
 kerekeremāko oepetōkara!
 Emero rokē pona aytoryhtao eunohnōko mā toto.
 52 Ritonōpo Kuesēkō seahmatone kokoro rokene,
 jūme, enara rokene.

90

Ritonōpo ahno maro

Moeze oturutopōpyry
 1 Ritonōpo, yna tapyime mase,
 moino ro apitorymā poe tarona.
 2 Ypy tō onyripyra ro awahtao,
 sero nono onyripyra roropa awahtao, xixi tōkehko,
 apitorymā poe Ritonōpome mase,
 jūme exikehpyra mase.
 3 Ahno a ynara āko mase:
 “Eramatoko ropa, nonome ropa oehtohkōme,
 oehtopōpyry sã apitoryme,” āko mase.
 Opoe nonome exiko ropa mā toto.
 4 Miume jeimamyry tyoro pyra mana
 toiro ėmepyyry maro oya,
 kokonie ehtopōpyry samo taropose ahtao;
 enetoh koko sã roropa axi sã taropose ahtao.
 5 Yna arōko mase tuna zueme ehtoh samo,
 osenehtopōpo sã axitao rokē ynanase.
 Ātarykahmā sã ynanase, ėmepyyry exipitory samo,
 6 ahtāko te, ekutāko, mame mōtahtao
 aremānōko mana, orihnōko ropa.
 7 Tonahkasēme ynanase yna zehno awahtao,
 yna zetū poko oserehnōko ynanase.
 8 Yna rypyry tō riko mase oēpataka,
 tokare pyra popyra yna ehtopōpyry enetohme
 saeremā aka.
 9 Mōtoino rokē yna ehtoh tonahkaposēme exiko
 tuhke pyra yna jeimamyry ahtao ro

yna zehno oexiryke;
 orihnōko ynanase puti puti katoh enatyry samo.
 10 70me jeimamyry rokē aropōko ynanase
 isene exiketōme, jamihmehxo exiketō
 otarame 80me aropōko toorihthome,
 yrome morara ahtao etaehnōko ynanase,
 kure pyra exīko roropa.
 Okynā pyra orihnōko, osenepyra exīko ropa ynanase.
 11 Onoky tyehno oexiry jamitunuru waro nae?
 Onoky enaromyke toehse tyehno oehtoh pokoino?
 12 Yna amorepako okynā pyra isene yna ehtoh
 poko taro, tuaro yna ehtohme yna kurohtao.

13 Ritonōpo, opoetory tō eneko ropa.
 Otara ahtao yna zehno oehtoh enahnōko nae?
 Yna poko oenupunako, opoenōme ynanase.
 14 Yna autuhmako ěmepyyr ae,
 yna poko oenupunaryke,
 tuesapare yna ehtoh pona, yna eremiatohme,
 atākyemakehpyra yna ehtohme isene ro yna ahtao.
 15 Tākye yna tyripoko, itamurume tākye yna ehtohme,
 pake itamurume emynyhmatoh ekarotopōpyr sā yna a,
 moro jeimamyry tō ae toetuarimase yna ahtao.
 16 Ajamitunuru enepoko yna a,
 opoetoryme yna exiryke!
 Onyrytā kurā enepoko yna poenomo a,
 yna pakomotyamo a, enara.
 17 Ritonōpo yna Esemy, kure rokē yna tyriko!
 Yna akorehmako yna erohtoh poko,
 emero tyriy se yna ehtoh poko kure rokē ehtohme.

91

Ritonōpo Kuewomane koma

1 Ritonōpo a ytokety osewomatohme, tehme
 roropa ynororo ahtao Jamihmehxo exikety maro,
 2 zae ynara āko eya mana:
 “Omorō mase ypynanohne, jewomane roropa.
 Jesēme mase, Ritonōpo, oenetupuhnōko ase.”
 3 Opynanohnōko Ritonōpo mana, apoitoh taka
 omōpyra oehtohme tonēse moro ahtao ro;
 oewomāko roropa mana tyrohsē tō wino
 akuruhtara oehtohme.
 4 Taporihke exikety typoenō ewomary sā
 taporiry zopikoxi oewomāko mana.
 Amonohkara mana, kokoro rokē amaro
 exīko mana oewomatohme osewomatoh samo.
 5 Oserehpyra exīko mase apoitoh poko koko,
 oryhmatoh poko roropa saereme ahtao.
 6 Enaromyra mase exīko tyrohsē poko koko,
 tykohmāse ahtao,

orihmatoh poko roropa saereme ahtao.

⁷ Miime ahno totapase ahtao opūto,
10 miumākō totapase ahtao ōmye,
oryhmara exīko mana.

⁸ Osenuhmāko mase,
popyra exiketō wānopyry enēko mase.

⁹ Ritonōpo tyrise oya opynanohneme,
mokyro Imehxo Exikety oewomaneme;

¹⁰ morara exiryke popyra ehtoh oetapara
ekurehnōko mana, osetapaketō oehpyra mā toto atapyī pūtokoxi.

¹¹ Tynenyohtyā ripōko Ritonōpo mana
oewomatohme emero rokē pona oytoryhtao.

¹² Tomary ke āpoīko mā toto epuhtāmara opupuru ehtohme topu tō pona.

¹³ Opupuru ke reāo tō tūtūmāko mase, okoi tō roropa, reāo tō osekatō
komo te, okoi tō orihmatō komo.

¹⁴ Ynara āko Ritonōpo mana: “Ypyno exiketō
pynanohnōko ase,

Ritonōpome jenetupuhnanō tosēkōme ewomāko ase.

¹⁵ Ykohmaryhtao eya xine ezuhnōko ase,
aetuarimarkohtao imaro xine exīko ase.
Toto pynanohnōko ase, imehxo toto rīko ase.

¹⁶ Isene toto ehtoh ke toto epehmāko ase;
toto Pynanohneme osenepōko ase.”

92

“Kure mase,” katohme Ritonōpo a

Eremiatopo.

¹ Ritonōpo yna Esemy, “Kure mase,” kary oya
kure nase! Kure roropa nase yna eremiary onetaryme Imehxo
Exikety,

² yna pyno oehtoh ekarory pakeimo,
anamonohpyra oehtoh roropa ekarotohme kokonie pukuro,

³ haapa maro eremiāko ynanase oya, 10me toare exiketymā pokona.

⁴ Ritonōpo, onyrytā ajamitunuru ke
jākyemāko mana!

Eremiāko ase, atākyemāko onyrytā poko.

⁵ Ritonōpo, inunō konōto onyrytā mana!

Ōsenetupuhtoh tonō tupime enetuputyry ya.

⁶ Tuaro pyra exikety zuaro pyra mana,
putuhtome exikety sero onenetupuhpyra roropa mana:

⁷ popyra exiketō emānōko ātarykahmā samo,
azahkuru exiketō tymōkomoke exīko roropa, repe,
yrome tonahkasēme exīko mā toto.

⁸ Omoro Ritonōpo tuisa imehxo mase,
emero esēme mase, jumanatome.

⁹ Zuaro ynanase, oepetōkara emero orihnōko mā toto, popyra exiketō
emero typoremākasēme exīko mana.

10 Tyjamihtanohse ywy oya pui orutua itu htaō samo; kure kyriase tākye jehtoh ke.

11 Jepetōkara poremākatopōpyry tonese ya, popyra exiketō kui kary totase roropa ya.

12 Zae ehtoh poko exiketō kure exīko, airiki tō samo; orēpyra exīko mā toto zae ehtoh poko, apupari ahtary samo ypy Ripano po.

13 Wewe sā exīko mā toto,
arykatyā sā Ritonōpo tapyī tao,
ahtāko kure Ritonōpo maro oturutoh zarā po.

14 Tamuhpōme toehse ahtao kure ro exīko mā toto zae ehtoh poko, eperytaketō samo, ahtāko ro, jamihme ro.

15 Moro imehnō enetupuhpōko mana zae Ritonōpo ehtoh poko, Jewomane zae rokē mana, azahkuru pyra mā ipunaka.

93

Tuisamehxo Ritonōpo mana, Kapu Esemy

1 Ritonōpo Kuesēkō tuisame mana.

Tuisamehxo ehtoh ke tupoke mana,
tymetyke ynororo tyjमितunuru ke.

Sero nono tyrise eya orēpyra sā esaka,
onysyryhmasaromepyra imehnō mana.

2 Tuisame oehtoh onytyromasaromepyra
imehnō mana, jūme mase apitorymā poe.

3 Ritonōpo, tuna konōto zueme exikety opore tyryāko,
tuna konōto opore omiomitaketyme mā kehko,
pohkane konōto panaikato opore aryrykane samo.

4 Ritonōpo tuisamehxo mana kapu ao,
Jamihmehxo Exikety.

Tuna konōto jamitunuru motye jamihme mana,
pohkane konōto jamitunuru motye
tuna konōto kuaō jamihmehxo mana.

5 Ritonōpo, jūme ōmihpyry zae mana,
Atapyiny jūme oesary kurāme mana,
jūme exikehpyra mana.

94

Kuapiakanekō zae exiketyme Ritonōpo mana

1 Ritonōpo yna Esemy, zae pyra exiketō
wānohneme mase!

Mokaro zehno oehtoh enepoko yna a!

2 Ahno apiakaneme mase emero porehme;
owōko, epyrypaketō epehmako
toto nyrihpyry emetakame.

3 Ritonōpo, otoko na pixo popyra exiketō
tākye rokē exīko toh nae?

Otoko ehtoh pona, Ritonōpo?

4 Otokonahxo imehnō motye kure osekarōko toh nae,
epyrypāko roropa popyra tynyrirykō poko?

⁵ Ritonõpo, opoetory tõ osanumãko mã toto,
ononory põkõ rohmanohpõko mã toto,
ĩkyryrykõ ematonanohnõko mã toto.

⁶ Pytýpo tõ etapãko mã toto, poetõpo tõ roropa,
katonomo imehnõ nonory poe aehtyã tarona
aorihmapõko mã toto.

⁷ Ynara ãko mã toto: “Onenepyra Ritonõpo mana;
sero poko zuaro pyra Izyraeu tõ Esẽ mana.”

⁸ Tamuxi tomo, putupyra exiketõme pyra ehtoko!
Otara ahtao tuaro exiko matou?

⁹ Ritonõpo kynexine kypanarykõ rihpono;
oty katoñ onetasaromepyra ynororo, ekarõko matohu?
Kuenurukõ rihpõme mana;

oty katoñ onenesaromepyra ekarõko matou?

¹⁰ Ahno tõ zupokãko Ritonõpo mana;
toto onuãnohpyra roropa hnae?

Sero nono põkõ emero amorepãko Ritonõpo mana;
oty katoñme zuaro pyra ynororo, ekarõko matou?

¹¹ Ahno osenetupuhtoh waro Ritonõpo mana;
toiparo rokẽ kuosenetupuhtohkõ ahtao moro waro mana.

¹² Ritonõpo yna Esemy, tãkye mã mokaro tamorepase exiketõ oya,
Õmiry poko anamorepatyamo.

¹³ Torẽtyke pyra ehtoh ekarõko mase eya xine popyra ehtoh toehse
ahtao, yrome popyra exiketõ esaryme eutary tahkasẽme exiko
zonẽtohme.

¹⁴ Typoetory tõ onurumekara exiko Ritonõpo mana; tosẽkõme tonetupuh-
nanõ onynomopyra mana.

¹⁵ Zae ehtoh poko exiko ropa mã toto apiakatoñ tao.
Mame kure ehtoh poko exiketõ emero
moro zae ehtoh sehxo exiko mã toto.

¹⁶ Onoky towõse ymaro popyra exiketõ poremakatoñme?

Onoky ymaro nexiase popyra ehtoh poko exiketõ akorekehkatohme?

¹⁷ Jakorehmara Ritonõpo ahtao axi toytose jexiry mynyhme ehtoh pona.

¹⁸ Ritonõpo Jesemy: “Orihnõko ase myhene,” ase ahtao, ypyno oehtoh ke
tanõyse ropa ywy oya.

¹⁹ Torẽtyke jahtao, jetuarimaryhtao roropa
jemuhkehhapõko mase, tãkye jyrõko ropa mase.

²⁰ Osepeme pyra mase apiakananõ maro ajohpe exiketõme toto ahtao,
zae pyra ehtoh rõko mã toto zae ehtoh samo,

²¹ oximõnõko mã toto ajohpe pyra exiketõ akorekehkatohme, zae ehtoh
poko exiketõ
popyra ekarõko mã toto, aorihmapotohme.

²² Yrome Ritonõpo jewomãko mana;
topuimo sã mana, ytapyiny jamihme exikety.

²³ Apiakananõ zae pyra exiketõ wãnohnõko mana zae pyra toto nyriyã
pokoino; toto enahkapõko Ritonõpo Kuesẽkõ mana popyra inyri-
tyãkõ emetakame.

95

Eremiatoh sero Ritonõpo eahmatohme

¹ Osehtoko, Ritonõpo Kuesëkõ eahmase!

Seremiatone kuatäkyemarykõme Ritonõpo netaryme, kypynanohnekomo!

² Ehmaropa êpataka, “Kure mase,” katohme eya, tãkye rokë seremiatone eahmaryme.

³ Kuesëkõ Ritonõpo Jamihmehxo Exiketyme exiryke, tuisa imehxo imehnõ ritõ kõ motye emero porehme.

⁴ Sero nono tytororo esëme mana, eutary tõ poe nono kurohtao ypy tõ kaehxo exiketõ pona.

⁵ Tuna konõto esëme mana tyrise tyya exiryke, sero nono roropa inyrihpyry tomary ke.

⁶ Ehmaropa, Ritonõpo seahmatatose kuesekumurukõ po; kuesekumurukõ po syporohtone êpataka Kyrihpõkõme aexiryke.

⁷ Kuesëkõme mana; ipoetoryme sytatose, eky tõme sã sytatose kaneru tomo onahpoty po, inyrihpyry po, kypynanohnekõme mana.

Seroae etatoko ke Ritonõpo omiry kyaa xine:

⁸ “Putuhtome exiketõ sã pyra ehtoko, atamurukõ ehtopõpyry sã pyra Meripa po, Masa po ona tonorë po.

⁹ Moroto atamurukõ jukuhne toto, tyehno xine jehtohme. Yjमितunuru tonese tyaa xine ahtao ro jukuhne toto. Onymoipyra toh kynexine.

¹⁰ Morara exiryke 40me jeimamyry mokaro zehno toehse exine. Ynara akene: ‘Azahkuru rokë mokaro osenepuhnõko mana. Jomipona pyra ekurehnõko mã toto,’ akene.

¹¹ Toto zehno exine, naeroro ynara akene:

‘Jesaka jüme omõpyra ekurehnõko matose ynonory pona, oserematoh taka.’ ”

96

Ritonõpo eahmary, tuisame aexiryke

(1 Koronika 16.23-33)

¹ Oeremiatoko eremiatoh kasenato ke Ritonõpo eahmatohme.

Oeremiatoko Ritonõpo netaryme, sero nono põkomo emero!

² Oeremiatoko Ritonõpo netaryme, eahmatoko.

Kokoro rokë imehnõ zurutoko, typynanohse eya kuexirykõ poko.

³ “Ritonõpo kurã poko,” ekãtotoko imehnõ nonory põkomo a,

emero ahno zurutoko inyrihpyry poko tyjमितunuru ke.

⁴ Tuisamehxo Ritonõpo ehtoh eahmatohme kyaa xine mana; imehnõ ritõ tõ motye emero, tuisamehxo mana.

⁵ Imehnõ nonory põkõ ritõ kõ,

ineponāmarykōme rokē mā toto,
yrome kapu rihpōme Ritonōpo mana.
6 Ritonōpo zomye saereh āko mana, xixi motye,
tuisamehxo aehtoh osenēko mana;
ijamitunuru ikuranory roropa Itapyĩ pehkāko mana.

7 Ritonōpo eahmatoko sero nono pōkō emero!
Saeremehxo aexiry poko eahmatoko,
ijamitunuru poko roropa.

8 Kuesēkō kure exiketyme aexiryke eahmatoko;
onekarorykō enehtoko ōmōtohkōme Itapyĩ zarā taka.

9 Sepuitone, kuesekumurukō po syporohtone
Ritonōpo kurā ēpataka, aoseneporyhtao;
tykytyky kahtoko ēpataka, nono pōkō emero.

10 Imehnō nonory pōkō emero zurutoko Ritonōpo tuisame ehtoh poko!
Sero nono esaka tyrise, esyryhmasaromepyra mana;
zae rokē sero nono pōkō apiakāko mana.

11 Tākye exiko, nono, kapu roropa!
Panaikatome exiko, tuna konōto, onokyro tō roropa emero
tunakuaōkomo.

12 Atākyematoko, ona tōkehko moro pōkō roropa.
Wewe tomo itu htaō komo kohtāko mā toto
tōseahmarykōme Ritonōpo ēpataka,

13 aepyry ropa ahtao emero Esēme ehtohme.
Zae rokē sero nono pōkō rohmanohpōko mana.

97

Ritonōpo sero nono Esēme mana

1 Ritonōpo Kuesēkō tuisa konōtome mana.

Atākyematoko, sero nono pōkomo!
Atākyematoko, ahmōta po exiketomo,
tuna konōto ehpiōkomo!

2 Mokyro zomye akurū tō mana,
ikohmamyry xinukutume roropa.

Tuisamehxo mana ajohpe pyra exiketyme ipunaka,
zae rokē exiketyme roropa mana.

3 Esemazapurume apoto ytōko
epetōkara zahkatohme zomye.

4 Neneneh katoh sero nono zeipōko mana.
Moro eneryke sero nono pōkō tykytyky āko mā toto.

5 Ypy tō tunatāko mā kehko moronapu samo
Kuesēkō ēpataka, sero nono emero esē ēpataka.

6 Kapu poko exiketō kuurutorỹko mā kehko
zae Ritonōpo ehtoh poko.

Saeremehxo aehtoh enēko sero nono pōkō emero.

7 Imehnō neponāmary eahmananō ehxirōko mā toto; epyrypaketō
tyneponāmarykō poko ehxirōko mā toto.

Ritonōpo Kuesēkō ēpataka emero ritō tō
tosekumurukō po porohnōko mā toto.

⁸ Zae rokē imehnō apiakary poko oya, Ritonōpo,
pata Jerusarē pōkō tākye mā toto,
Juta patary pōkō roropa atākymāko mā toto.

⁹ Ritonōpo Imehxo Exiket̄y, erohnōko mase
sero nono esēme ehtoh poko porehme,
emero ritō tō motye tuisamehxo mase.

¹⁰ Opyno xine Ritonōpo Kuesēkō mana
popyra ehtoh se pyra awahtao xine;
oewomāko mana orihpyra oehtohme,
opynanohnōko mana popyra exiketō winoino.

¹¹ Saerekatoh saereh āko mana
zae ehtoh poko exiketō pona,
tākye ehtoh saereh āko sã mana
Ritonōpo omiry omipona exiketō pona.

¹² Tākye ehtoko Ritonōpo poko,
amarokō emero aomiry omipona exiketomo!
“Kure mase,” kahtoko Ritonōpo kurano a,
eahmatohme inyrihpyry poko.

98

Tuisamehxo Ritonōpo mana Zae Apiakaneme roropa
Eremiatopo.

¹ Eremiatoh kasenato ke oeremiatoko Ritonōpo
Kuesēkō netaryme;
inyrityã eneryke osenuruhkãko sytatose.
Tyjमितunuru ke imehxo toehtoh ke roropa,
orēpyra toehse mana.

² Orēpyra toehtoh tokarose Kuesēkomo a;
imeimehnō nonory pōkō tuaro tyripose eya
toto pynanopyry poko tyjमितunuru ke.

³ Izyraeu tō pyno toexiryke, anamonohpyra
toexiryke roropa, typynanohse toto eya
tōmihpyry ae ro.

Imehnō nonory moe exiketō po orēpyra
Ritonōpo Kuesēkō ehtoh tonese ahno a emero.

⁴ Oeremiatoko tākye Ritonōpo eahmaryme,
sero nono pōkō porehme!
Kuesēkō eahmatoko eremiatoh ke,
kui katoh ke roropa tākye oehtohkōke.

⁵ Oeremiatoko Ritonōpo Kuesēkō eahmaryme,
haapa tō etotoko, rira tō etotoko roropa.

⁶ Rue etotoko, koroneta tō maro oeremiatoko
ātākymarykōme Ritonōpo ēpataka,
tuisa konōtome aexiryke.

⁷ Panaikato tyriko tuna konōto,
isene exiketō emero tunakuaōkō maro.
Oeremiatoko, nono, emero nono pōkō maro.

⁸ Tuna tomo, tahtah kahtoko!

Ypy tomo, oeremiatoko tākye oehtohkōke

Ritonōpo ēpataka.

⁹ Ynara exiryke, oehnōko mana tōmiry omipona
sero nono pōkō ritohme!

Ahno tō emero esēme exīko mana sero nono po,
zae ehtoh ke toto rohmanohpōko mana,
zae rokē ehtohme sero nono po.

99

Ritonōpo, Tuisa Imehxo Exikety

¹ Ritonōpo Kuesēkō tuisame mana:

ahno tō tykytyky āko mā toto.

Typorohse mā ynororo tapō po tuisamehxo kerupī tō epoe; sero nono
tykytyky āko mana.

² Kuesēkō jamihmehxo mana Jerusarē po;

ahno tō emero esēme mana.

³ Eahmatoko emero porehme, imehxo aexiryke,
tuisamehxo aexiryke aomiry etatoko.

Kure rokē mana.

⁴ Tuisa orēpyra Exikety, zae ehtoh sehxo mase;

Izyraeu tomo a zae ehtoh tonehpose oya,

ajohpe pyra ehtoh tyripose roropa oya,
jamihme pyra exiketō ewomatohme eya xine.

⁵ Ritonōpo Kuesēkō seahmatone kuosekumurukō po
syporohtone apō konōto ēpataka.

Ritonōpo Kuesēkō kure rokē mana.

⁶ Moeze tō Arāo maro oturuketōme toh kynexine

Ritonōpo poetoryme, Samueu roropa tōturuse eya;

Ritonōpo Kuesēkō tykohmase eya xine,

tozuhse roropa toto eya.

⁷ Akurū xikihme exikety poe tōturuse ynororo

Izyraeu tomo a;

aomiry omipona toehse toh kynexine,

inyriphopyry roropa, inekarohpyry eya xine.

⁸ Ritonōpo yna Esemy, opoetry tō tozuhse oya;

toto rypyry korokaneme mosenepoase eya xine,

iirypyry tuānohse oya ahtao ro.

⁹ Ritonōpo Kuesēkō eahmatoko.

“Kure mase,” kahtoko eya esary po, ypy kurā po.

Ynara exiryke, Ritonōpo Kuesēkō kure rokē mana.

100

Eremiatoh sero eahmatohme

Eremiatopo.

¹ Ritonōpo eahmaryme oeremiatoko,

emero sero nono pōkomo!

² Atākyemarykōme Ritonōpo eahmatoko,

osehtoko oeremiarykōme Kuesēkō ēpataka.

³ Wenikehpyra ehtoko Kuesëkõ Ritonõpo mana.

Inyrihpyryme sytatose, ipoenõme roropa;
ipoetoryme sytatose, ekyme roropa.

⁴ Omõtoko omõttoh ae Itapyĩ taka, “Kure mase,” kahtoko eya, eahmaryme omõtoko tyarakẽ taka.

Ritonõpo eahmatoko. “Kure mase,” kahtoko eya.

⁵ Kure Ritonõpo exiryke,
kypyno xine aexiry jũme mana,
kypyno xine aehtoh amonohkara,
zae rokẽ exikehpyra roropa mana.

101

Tawi omihpyry

Tawi nymerohpyry.

¹ Eremiãko ase anamonohpyra oehtoh poko,
zae oehtoh poko roropa;

eremiãko ase oeahmaryme, Ritonõpo Jesemy.

² Zae ehtoh poko rokẽ exiõko ase.

Otara ahtao oehnõko mah osëpatakãmase ymaro?

Kure ehtoh poko rokẽ exiõko ase ytapyi tao,

³ moro taka popyra ehtoh onëmapopyra ase ipunaka.

Ritonõpo rumekary se exiketõ nyryry se pyra ase
yronymyryme, mokaro rypyry poko se pyra roropa ase.

⁴ Osenetupuhthoh ajohpe ehtoh ameke
aropõko ase ywinoino.

Popyra ehtoh poko pyra exiõko ase ipunaka.

⁵ Tokare pyra tykatonomory kerekeremananõ
enahkapõko ase, imehnõ motye kure
osekaroketomo te, epyrypaketõ se pyra ase ipunaka.

⁶ Anamonohpyra exiketõ Ritonõpo omipona
toexiry poko se rokẽ ase.

Osa ekarõko ase eya xine ytapyi konõto tao.

Zae ehtoh poko exiketomo a, erohtoh ekarõko ase.

⁷ Imehnõ enekunohne tosake pyra exiõko mana ytapyi konõto tao.

Ajohpe exiketõ se pyra ase upũto roropa.

⁸ Kokoro rokẽ popyra exiketõ enahkapõko ase
kynonorykõ po, zae pyra ehtoh poko
exiketõ aropõko ase Ritonõpo patary poe.

102

Etuarimakety otururu Ritonõpo a

Tapotũkehse ahtao.

¹ Ritonõpo, jotururu oya etako,
otato exiko okohmaryhtao ya jakorehmatohme!

² Otonëpyra exiko ywinoino,
popyra ehtoh toehse ahtao ya.

Jomiry etako okohmaryhtao ya, kuezuhko axiny.

³ Isene jehtoh osenepyra exīko mana, orexīto samo,
oxirohnōko ase, upū zahnōko sã mana apoto aō samo.

⁴ Tapotūkehse ywy onahpoty sã ase tysahkase ahtao,
tytūtūmase ahtao; omise pyra ase ipunaka.

⁵ Pusuħ āko ase opore;
ipihpyryme rokē ase zehpo maro.

⁶ Torō sã ase patāpo po, ahno esao pyra,
suhsuku samo tapyīpo tao.

⁷ Nyhsaromepyra ase;
torō toiroro sã ase tapyi mypatarānao.

⁸ Jeunopyry poko kohmānōko jepetōkara mana;
jesety esehtōko ypoihtonānō mā toto
imehnō pona popyra ehtoh enehporyhtao eya xine.

⁹⁻¹⁰ Zehnohxō oexiryke oruno ynapyryme toehse
mana, yxity zoximāko roropa jokuru maro.

Kuapoiase, kuemase roropa jarānaka.

¹¹ Isene jehtoh jerutume sã mana kohmāsasaka ahtao; apotūkehrōko ase
onahpoty anoryry sã rokene.

¹² Yrome omoro, Ritonōpo Jesemy, jūme tuisame mase; imeīpo yna
pakomotyā tonuruse ahtao, opoko osenetupuhnōko mā toto.

¹³ Owōnōko mase, Jerusarē pyno exīko mase;

Ipynanohtoh toehse mana,
seromaroro ipynanohtoh tōmehse rahkene.

¹⁴ Ipyno opoetory tō mana, moro pata tonahkase ahtao ro; ipoko
aenupunaryke osenetupuhnōko mā toto typahse nono pona ahtao
ro.

¹⁵ Kuesēkō zuno exīko emero nonory pōkō mā toto;

ijamitunuru zuno exīko ahno tuisary tō mana
emero porehme sero nono po.

¹⁶ Jerusarē ripitory ropa ahtao Ritonōpo a,
imehxō toexiry enepōko mana.

¹⁷ Typoetory tō irumekatyā omiry etāko mana.

Otato exīko mana, toto otururu etāko.

¹⁸ Morohne imeroko kypakomotyākō zuaro ehtohme

Ritonōpo Kuesēkō nyrihpyry poko, mokaro enurupyra ro exiketomo
Ritonōpo eahmatohme!

¹⁹ Tosary kurā poe, kaino kapu poe Kuesēkō tōsenuhmase; kapu poe sero
nono tonese,

²⁰ tapuruse exiketō pusuhkatoh totase, tapiakase aexityā orihtohme
tymyhpokase ropa eya.

²¹ Morara exiryke Ritonōpo Kuesēkō
toahmasēme exīko mana Jerusarē po,

moroto imehxō aexiry ekarōko mā toto,

²² imeimehnō nonory pōkō oximomyryhtao
tuisa tō maro mokyro eahmatohme.

²³ Poetome ro ase, yrome tyjamiħkehkapose ywy
Ritonōpo a isene jehtoh enahsasaka tyripose eya.

24 Ritonõpo Jesemy jũme isene exikehpyra mase,
jaropyra exiko seromaroro,
tamuhpõme exipyra ro jahtao!

25 Pake ahtao sero nono tyrise oya,
oemary ke kapu tyrise roropa oya.

26 Sero nono kapu roropa enahnõko mã kehko,
yrome omoro jũme isene exikehpyra exiko mase.

Sero nono kapu roropa atahnikaketyme sã mã kehko, upo samo.
Mokarohne myakamãko mase upo myakãmary samo, typahsẽme exiko
mã kehko.

27 Yrome omoro Ritonõpo jũme etyorõmara mase, isene oehtoh jumãme
mana.

28 Yna poenõ kure rokẽ exiko mã toto torẽtyke
pyra. Ipoenõ roropa ipakomotyã roropa towomasẽme exiko mã toto oya,
jũme rahkene.

103

Kypyno xine Ritonõpo ehtoh poko

Tawi nymerohpyry.

1 Ritonõpo Jesemy, kure mase ipunaka!
Ukurohtao oeahmãko ase yjमितunuru ke porehme!

2 Oeahmãko ase, Ritonõpo, yjमितunuru ke,
onyrityã kurã poko ya wenikehpyra ase!

3 Yyrypyry tõ korokãko mana emero,
kure pyra jehtoh kurãkãko roropa mana;

4 ypynanohnõko mana orihpyra jehtohme,
kure rokẽ jyriko mana ypyno toexiryke,
juãnohpyra roropa mana.

5 Inyryry ya yzamaro mana kure rokẽ exiryke,
jamihme jyriko ropa mana nuasemã sã jehtohme,
piano sã jehtohme.

6 Zae rokẽ kuapiakatorỹko Ritonõpo mana,
irohmanohpotyã akorehmãko mana,
toto ewomãko mana.

7 Tyriry se toehtoh tonepose Moeze a,
tõsenetupuhtoh tonõ roropa; tynyrytyã tyjमितunuru ke tonepose
Izyraeu tomo a.

8 Ritonõpo kure mana, kuãnoypyrykõ se pyra mana,
kure kyrirykõ se mana, axi pyra zekitapanõko mana
kypyno xine toexiryke.

9 Axitaõ rokẽ kupokatorỹko mana,
jũme pyra kyzehno xine exiko mana.

10 Kuãnohpyra xine Ritonõpo mana
kynyryrykõ emetakame,
kyryrypyrykõ onepemara mana popyry
kuehtohkõ ke, ehehpyryme.

11 Kapu kae exiry sã sero nono epoe,
moro sã mã kypyno xine Ritonõpo ehtopo,
tõmiry omipona se exiketomo a.

12 Moe xixi tütatoh wino mana xixi omõtoeh poe,

moro moe ehtoh sã kywinoino xine

kyryryrykõ apiakãko Ritonõpo mana.

¹³ Poetohti tõ zũ tyoenõ pyno ehtoh sã

kyppyno xine Kuesëkõ mana, aomipona se exiketomo.

¹⁴ Ynara exiryke, kynyrihpyrykõ waro mana;

nonome kuehtohkõ poko wenikehpyra mã ynororo.

¹⁵ Isene kuehtohkõ onahpoty sã mana;

ahtãko mana ekutãko roropa mana ona po.

¹⁶ Mame tyryrykane tyryry äko mana.

Moro ekuru tonahsëme exiko;

jũme osenepyra ropa exiko mana.

¹⁷ Yrome kypyno xine Ritonõpo Kuesëkõ ehtoh

jũme mana, tosëkõme enetupuhnanomo a, kure

toehtoh enepõko mana kypoenõkõ poenomo a,

¹⁸ tynetapohpyry poko yme exiketomo a,

inyripohpyry omipona anamonohpyra exiketomo a.

¹⁹ Ritonõpo Kuesëkomo a tuisamehxo

toehtoh apõ tyrise tosao kapu ao; tuisa konõtome mana, emero esëme
rahkene.

²⁰ Ritonõpo eahmatoko, inenyohtyã jamihme

exiketomo, orëpyra exiketomo, aomiry

etananomo, inyripohpyry omipona exiketomo!

²¹ Kuesëkõ eahmatoko

inenyohtyã emero kapuaõkomo,

ipoetory tõ emero, tyryry se Ritonõpo ehtoh omipona exiketomo!

²² Ritonõpo eahmatoko inyrytyã emero,

emero osa po, tuisame ynororo ehtoh po.

Oeahmãko ase, Ritonõpo Jesemy,

yjamitunuru ke porehme!

104

Eremiatoh Ritonõpo eahmaryme

¹ Ritonõpo Jesemy, imehxo mase! Enekure mase

tuisamehxo, saerehkatoh amuruhpõme mase;

² upo amurũko mase, saerehkatoh ke.

Kapu tytywyhmase oya

kamisa tywyhmary samo tapyime,

³ atapyĩ tyrise oya tuna epoe, kae kapu ao.

Akurũ tõ rĩko mase akahõme, etonatos kyryryme;

tyryrykane aporiry tõ po ytõko mase.

⁴ Tyryrykane tõ rĩko mase onenyohtyãme,

nenenekane tõ õmipona exiketõme tyrĩko mase.

⁵ Sero nono tyrise oya apõ tõ po, tũpore samo,

tosary winoino jũme esyryhmara exiko mana.

⁶ Sero nono tyõtose oya tuna konõto ke,

zuemũ ke zupõme samo,

moro tuna tõ zueme toehse, ypy tõ emory epoe.

⁷ Yrome tuna tõ tupokase ahtao oya,

toepase toh nexiase; õmiry etaryke tyya xine,
tykohtase ahtao oya, tururume toytose toto.

⁸ Tuna toytose tururume ypy tõ epozakuroko,
mame tyhtose jakanahmã pona tosaka xine,
onyrihpyry tõ aka, toto esaryme.

⁹ Tuna ehpio tyrise oya moro ehpio
onymotyẽkara tuna ehtohme,
oehpyra ropa mã kehko sero nono poro,
nono nerypyra ropa ehtohme.

¹⁰ Tuna enatyry rĩko mase jakanahmã tõ ao,
iporiry tõ roropa ypy tõ rãnakuroko.

¹¹ Otunary poko tuna ãnõko onokyro tõ mana;
otunary jumẽtu tõ zamaro mana
tutunazehnase toto ahtao.

¹² Tuna ehpio torõ tõ tymỹkõ rĩko mã toto,
eremiãko mã toto wewe amoriry tõ poe.

¹³ Kapu poe konopo enehpõko mase ypy tõ pona,
onyrityã kurã nono zamaro mana.

¹⁴ Onahpoty ahtanohpõko mase pui tõ napyryme,
tykyrysã roropa, tiriiku tõkehko ahtanohpõko mase
ahno napyryme, morohne arykatohme
kyya xine tonahsãme.

¹⁵ Nono poe uwa eukuru ripõko mase ahno a sekese toto ehtohme; azeite
roropa tãkye toto ehtohme, wyi roropa jamihme toto ehtohme.

¹⁶ Konopo itamurume oehnõko wewe tõ pona,
Ritonõpo Kuesẽkõ kyryry apupari tõ pona,
inarykatyã pona ypy tõ Ripano po.

¹⁷ Moroto torõ tõ tymỹkõ rĩko mã toto,
sekonia tõ tymỹkõ rĩko mã toto wewe pinieiro tõ po.

¹⁸ Poti tõ itu htaõ tosarykõ menekãko mã toto
kae ypy tõ po,
onokyro tõ otonẽnõko mã toto topuimo tõ rãnao.

¹⁹ Nuno tyrise oya nuno tõ kuhtohme;
xixi tuaro mana tyomõtoht toehse ahtao.

²⁰ Koko tyrise oya, imeimehnõ onokyro tõ
tütãko mã toto tykohmãse ahtao.

²¹ Reão tõ wãtara ro exiketõ panaikato kuime
urakanãko mã toto,
Ritonõpo nekarory zupiryhtao tyya xine tohkõme.

²² Yrome xixi tütaryhtao ytõko ropa mã toto
kohrame ehtohme tosaka xine.

²³ Mame ahno ytõko mã toto erohse,
toerokurukõ poko kohmãnõko mã toto.

²⁴ Ritonõpo, onyrityã tuhke rokẽ rahkene,
tuarõ oehtoh ke morohne tyrise oya.
Sero nono pehme mana onyrityã ke.

25 Moroto mā tuna konōto, zumohxo mana tukuaōke,
onokyro inunomo, pisarara exiketō roropa,
tuhke mā toto, ekuhpyrme.

26 Tuna konōto poro wapu tō ytōko,
zue ao Rewiatā osemeikāko mana,
onokyroimo nakuaono onyrihpyryme toexiryke.

27 Mokaro emero oeraximāko mā toto,
tonahsē eraximāko onekarory eya xine
inapyrykōme omise toehse toto ahtao.

28 Toto napyry ekarōko mase, otuhnōko mā toto,
tuesapare exīko.

29 Toto winoino oeramaryhtao oserehnōko mā toto;
toto oserematohtupuxihkase ropa oya ahtao
orihnōko mā toto,
nonome exīko ropa nono risēme toexirykōke.

30 Yrome, oserematohtekaroryhtao oya
enurūko mā toto; moro saaro
isene exiketō ekarōko mase sero nono pōkomo a.

31 Ah Ritonōpo Kuesēkō saeremehxo ehtoh jūme
exikehpyra nexino! Ah tākye nexino tynyrityā poko!

32 Sero nono eneryhtao Ritonōpo a tykytyky āko mana; ypy tō aporyhtao
eya orexīto tūtāko mana.

33 Eremiāko ase Ritonōpo eahmaryme isene ro jahtao; eremiāko ase
Ritonōpo netaryme jorihthohtponāmero.

34 Ritonōpo zamaro se ase jeremiatoh tonō ke, ipoe tākye jexiryke.

35 Ah enahketyme nexī toto mokaro Ritonōpo enetuputyry se pyra exike-
tomo, ah popyra exiketō tonahkasēme nexī toto!

Yjमितनुरु के पोरहे ओहमरु से असे,
रितोनोपो जेसेमी! कुरे मसे, रितोनोपो!

105

Ritonōpo, typoetory tō maro

(1 Koronika 16.8-22)

1 “Kure mase,” kahtoko Ritonōpo Kuesēkomo a,
imehxo aehtoh ekātotoko; imehnō nonory pōkō zurutoko inyrytyā poko.

2 Oeremiatoko Ritonōpo eahmaryme,
inyrytyā kurā osenuruhkatoh ekarotoko.

3 Tākye ehtoko ipoetoryme kuexirykō poko.
Kuesēkō poko oseahmaketō emero, atākyematoko.

4 Ritonōpo zupitoko, ākorehmatohkōme;
oneahmakehpyra ehtoko kokoro rokene.

5-6 Amarokō, Ritonōpo poetory Aparāo
pakomotyāme matose, inymenekahpyry Izyraeu pakōme matose,
wenikehpyra ehtoko Ritonōpo nyrytyā poko tyjमितनुरु के,
kuepekōkara wānohtopōpyry poko eya.

7 Ritonōpo Kuesēkōme mana;

inyripohpyry sero nono pōkō akorehmatohme mana emero porehme.

⁸ Jūme wenikehpyra ynororo tōmiry etapotopōpyry poko, miu motye zumakahpōkō pona, jūme tōmihpyry omipona anamonohpyra mana.

⁹ Tōmiry totapose Aparāo a, anamonohpyra mana: “Morara tyrīko ase,” katopōpyry Izake a roropa.

¹⁰ Tōmihpyry totapose Jako a, jūme enahpyra ehtohme.

¹¹ Morara ahtao ynara tykase Ritonōpo eya:

“Kanaā nonory ekarōko ase oya, mame jūme ononoryme exīko mana, oesarykōme.”

¹² Tuhke pyra toh kynexine, katonōme sā rokē Kanaā nonory po.

¹³ Imeimehnō nonory poro toytose toto, tuisa esary poe, imepỹ tuisa esary pona.

¹⁴ Yrome mokaro onyryhmapopyra Ritonōpo kynexine imehnomo a, mame toto ewomatohme ynara tykase ynororo tuisa tomo a:

¹⁵ “Ypoetoryme ynymenekatyā onerekohmara ehtoko; ypoe urutō kō onyryhmara ehtoko.”

¹⁶ Ritonōpo poe tomitapāse toto inonorykō po toto napyry tonahkapose eya.

¹⁷ Yrome orutua tonyohse osemazuhme esety Joze, ekarohpyry imepỹ namotome.

¹⁸ Ipupuru tō keti ke tymyhse kynexine, ipyryry pokona esenao kurimene risē tyrise.

¹⁹ Āpuruhpyry tao Joze kynexine morohne katopōpyry eya ehtoh pona.

Ritonōpo omiry tonetupuhpose zae Joze ehtopōpyry poko.

²⁰ Naeroro Ejitu tuisary a tutūtanothpose ropa ynororo; imoihmākō tuisary a touse ropa ynororo āpuruhpyry tae.

²¹ Tuisamehxo tyrise ynororo eya, tynonory pōkō esēme, typatary tō esēme emero.

²² Tuisamehxo toehse Joze imehnō tuisa akorehmananō rohmanohpotohme, tuisa amorepananō roropa amorepatohme.

²³ Moromeīpo Jako toytose Ejitu pona moroto ehse.

²⁴ Tuhke ipoenō tokarose Ritonōpo a typoetory tomo a, topetōkara motye tyjamihtanothse roropa toh eya.

²⁵ Typoetory tō zehno Ejitu pōkō tyrise eya, ipoe Izyraeu tō tonekunohse Ejitu pōkomo a.

²⁶ Mame typoetory Moeze tonyohse eya Arāo maro, tynymenekahpyryme.

²⁷ Ritonōpo jamitunuru tonepose eya xine Ejitu po, inyripohpyry kurā tyrise eya xine aosenuruhkatohkōme.

²⁸ Tykohmākaposē Ritonōpo a Ejitu po, yrome aomihpyry omipona pyra Ejitu pōkō kynexine.

²⁹ Munume Ejitu tunary tō tyripose eya,

kana tō itunary kuaō taorihmapose eya emero.

³⁰ Pororu tyripose eya Ejitu pōkō tapyī takuroko,

tuisa tapyĩ typehkase pororu ke.

³¹ Moromoro tō tyripose Ritonōpo a, mapiri panō kō maro, moro nono poro porehme.

³² Konopoimo tonehpose eya topu sã tūpore, nenenehkane maro nono pona, konopo myakāme.

³³ Īkyryrykō tonahkase eya tupito po toto narykahpyry uwa tomo te, fiku tō maro, wewe tōkehko typahpose eya.

³⁴ Taparara tō tonehpose roropa Ritonōpo a, mame taparara tō tooehse, tuhke miujão motye, ikuhpỹme.

³⁵ Emero arykatyã tonahse eya xine, toto tupi po ĩkyryrykō tonahkase eya xine.

³⁶ Ejitu pōkō poenō taorihmapose eya, imūkurukō osemazuhme aenurutyamo, ipynohxo aexityã jekyry tomo a itapyĩ taōkomo a.

³⁷ Mame Izyraeu tō touse eya Ejitu poe; aytorykohtao parata te, uuru roropa tarose tymaro xine. Kure rokē toh kynexine jamihme roropa.

³⁸ Tākye toehse Ejitu pōkō kynexine Izyraeu tō toytose ahtao, toto zuno toehse toexirykōke.

³⁹ Akurū tyrise Ritonōpo a typoetory tō epozakoxi, apoto panō tyrise eya koko, toto ezurume.

⁴⁰ Tokaropose eya xine, mame aramixi panō tonehpose Ritonōpo a, kapu poe wyi panō tokarose eya xine, emitapāpyra toto ehtohme.

⁴¹ Topu tapiakase eya, mame tuna tutūtase serereme, iporiryne ona poro.

⁴² Wenikehpyra kynexine tōmihpyry kurã poko typoetory Aparão a.

⁴³ Naeroro tynymenekatyã typoetoryme tarose Ritonōpo a Ejitu poe toremiarykōme, tutūtase toto, kohkohtāko oseahmāko, tākye rokene.

⁴⁴ Toto esaryme, imehnō nonory tokarose kynexine eya xine itupikōme, tỹkyryneke toto ehtohme,

⁴⁵ Tosēkō omihpyry omipona toto ehtohme, inyripohpyry onurumekara aehtohkōme.

Kure mase, Ritonōpo! kahtoko eya.

106

Kure Ritonōpo ehtoh Izyraeu tomo a

¹ Kure Ritonōpo mana!

“Kure mase,” kahtoko Ritonōpo a kure aexiryke, kypyno xine exikehpyra mana.

² Inyrytyã kurã tyjमितunuru ke ikuhpỹme nase.

Jūme eahmaryhtao kyaa xine kure aexiry onymotyēkara sytatose.

³ Tākye mā mokaro, Ritonōpo omipona exiketomo, zae ehtoh poko rokē exiketomo.

- 4 Wenikehpyra exiko ypoko, Ritonõpo,
 opoetory tõ akorehmaryhtao oya;
 kypynanohko roropa toto pynanopyryhtao oya.
- 5 Opoetory tõ kure rokē ehtoh enery se ase, atākyematohme ononory pōkō
 maro,
 oseahmatohme tosēkōme oenetupuhnanō maro.
- 6 Popyra toehse kymarokomo, zae pyra ipunaka;
 iirypyryme toehse sytatose, kytamurukō samo.
- 7 Ejitu po kytamurukō ahtao onenetupuhpyra toh kynexine Ritonõpo
 nyrytā kurā poko.
 Tuenikehse toh kynexine tahxime typyno xine Ritonõpo ehtopōpyry
 poko, aomipona pyra toehse toh kynexine tuna konōto Tahpiremā
 po.
- 8 Yrome tyjमितunuru enepotohme,
 typynanohse toh eya, tōmihpyry ae ro.
- 9 Ritonõpo a tyripose ahtao tuna konōto Tahpiremā tāpaikapose;
 typoetory tõ tarose eya nono tonorē poro.
- 10 Toto zehno exiketō winoino typynanohse toto eya;
 epetōkara winoino tanŷse toto.
- 11 Yrome epetōkara tyneryse;
 epara tokurehse toto emero.
- 12 Moro eneryke tyya xine zae aomihpyry ehtoh
 tonetupuhse eya xine,
 toremiase toto Ritonõpo eahmaryme.
- 13 Yrome axī tuenikehse ropa toto inyrihpyry poko,
 tamoreme tyriry se toehtoh tyrise eya xine,
 aomiry oneraximara toh kynexine.
- 14 Typenetatoh se toehse toto ona po, ahno esao pyra,
 Ritonõpo tukuhse eya xine.
- 15 Naeroro ise toto ehtoh tokarose eya,
 yrome tyrohsē konōto tonehpose roropa eya xine.
- 16 Moroto ona po Moeze zumoxike toehse toh
 kynexine, Arāo roropa, Ritonõpo maro oturukety,
 aomiry omipona exikety.
- 17 Naeroro nono totapuruhmakase, Tatā tonyohse,
 kuih kary samo nono aka tomōse;
 Apirāo roropa, itapyī taōkō maro, tonēse nono aka.
- 18 Toto marōkō pona apoto toepukase,
 mokaro tyahkase, ajoajohpākomo.
- 19 Ypy Xinai po pui mūkuru panō tyrise
 Izyraeu tomo a, uuru risemy,
 tynyrihpyrykō toahmase eya xine Ritonõpo myakāme.
- 20 Ritonõpo Imehxo Exikety tymyakāmase eya xine
 okyno panō ke, onahpoty enahne ke.
- 21 Tuenikehse toh kynexine Ritonõpo
 Typynanohnekō poko,
 inyrytā kurā poko roropa tyjमितunuru ke Ejitu po.
- 22 Inyrytā osenurukatohme moroto!

Inyrihpyry aoserehtopõpyrykõ poko
tuna konõto Tahpiremã po!

23 Naeroro: “Toto enahkapõko ase,”

tykase Ritonõpo Izyraeu tõ poko;

yrome Moeze, inymenekahpyry typoetoryme
toexikihmase Ritonõpo êpataka toto ewomatohme,
toto onenahkara aehtohme.

24 Moromeĩpo aomihpyry zae exiry

onenetupuhpyra toexirykõke

Kanaã pona tomomyry se pyra toehse toh kynexine,
nono kurã pona.

25 Tytapyĩkõ tao, okyno pihpyry risẽ tao

tehme toexirykõ se toh kynexine ikerekeremãko,

aomiry onetara, imoiry se pyra toh kynexine

Ritonõpo Tosẽkõ omiry poko.

26 Naeroro ynara tykase ynororo eya xine:

“Ourutorỹko ase, ona po oorihmanohpotorỹko ase,

27 apakomotyã saporarahme exiko, juaro pyra

exiketõ rãnaka, imehnõ nonory po orihnõko matose.”

28 Moromeĩpo tõximõse Ritonõpo poetory tõ

ypy Peoa po, tyneponãmarykõ Paau eahmatohme,

tõtuhse toto tynekarorykõ poko

isene pyra exiketõ eahmaryme.

29 Tynyrytyã ke tyehno xine

Ritonõpo tyripose eya xine,

naeroro tyrohsẽ xihpyrymã ke, tyryryhmase toto.

30 Yrome mokyro zae pyra exikety tuãnohse Pineia a,

mame moro tyrohsẽ tonahse.

31 Inyrihpyry kurã poko wenikehpyra mã toto,

zae Pineia ehtoh ekarõko jũkõ mana, imepỹ

zumakahpõkomo a jũme wenikehpyra toto ehtohme.

32 Moromeĩpo Meripa tuna enatyry po,

tyehno xine Ritonõpo tyripose eya xine,

morara ahtao sam tykase Moeze, mokaro pokoino.

33 Tyekĩtapãse ynororo taomipohtomase ynororo

eya xine, azahkuru tõturuse ynororo,

ajoajohpã samo.

34 Pohnõ onetapara tokurehse toto,

Ritonõpo Tosẽkõ nyrirohpyry omipona pyra.

35 Yrome typytase toto mokaro maro,

torẽnase toto imaro xine,

typoenohse toto eya xine inyrytyãkõ eahmary poko.

36 Imehnõ neponãmary toahmase

Ritonõpo poetory tomo a,

morara exiryke tonahkase toto.

37 Typoenõkomo tõxirykomo te, orutua kõ roropa

totapase eya xine jahkatohme tynekarorykõme

Kanaã pōkō neponāmary eahmatohme.

³⁸ Poeto kurākō totapase eya xine,
mame moro nono nuriame toehse
mokaro etaparyke eya xine.

³⁹ Morohne riryke eya xine
popyra toehse toh kynexine ipunaka.
Nuriame toehse toto Ritonōpo a
imeimehnō poko exiketō samo,
aomiry onymoipyra toh kynexine.

⁴⁰ Naeroro typoetory tō zehno toehse Ritonōpo,
typenekehse ynororo toto poko.

⁴¹ Turumekase toh eya,
typoremākapose toto Ritonōpo waro pyra exiketomo a.

⁴² Izyraeu tō tyryhmase epetōkara a,
tyrohmanohpose toto eya xine.

⁴³ Tuhke rokē typynanohse toto Ritonōpo a,
yrome Tosēkō rumekary sehxo toh kynexine,
yronomyrymehxo tyrypyrykō poko se toh kynexine.

⁴⁴ Māpyra tyxitaryme Ritonōpo a takorehmarykō
tokaropose ahtao eya xine,
toto omiry totase Ritonōpo a.

Toytose ropa ynororo eya xine aetuarimarykohtao.

⁴⁵ Mokaro eneryke tyya wenikehpyra toehse tōmihpyry etapotopōpyry
poko, typoetory tō pynohxo toexiryke toto zehno pyra toehse ropa
ynororo.

⁴⁶ Typoetory tō pyno iporemākaponanō tyripose ropa eya.

⁴⁷ Ritonōpo yna Esemy, yna ipynanohko! Yna
enehko ropa awaro pyra exiketō nonory poe,
“Kure mase,” katohme yna a oya, atākyemāko roropa oesety kurā eah-
maryme.

⁴⁸ “Kure mase,” kahtoko Ritonōpo Izyraeu tō Esemy a. “Kure mase,”
kahtoko eya seromaroro te, jūme roropa. Sero nono pōkō emero,
ynara kahtoko: “Zae mase!”

“Kure mase, Ritonōpo” kahtoko!

107

Ritonōpo eahmatoko kure aexiryke

¹ “Kure mase,” kahtoko Ritonōpo Kuesēkomo a,
kurāme aexiryke, kypyno xine aexiry
enahpŷme mana jūme!

² Ah typynanohse aexityā moro nekarō toto Ritonōpo eahmaryme! Typy-
nanohse toh nexiase eya epetōkara wino,

³ tonehpose ropa toto eya imeimehnō nonory
poe, inikahpoino te, ikurenaino roropa, xixi
tūtatoh winoino te, xixi omōtoh winoino roropa.

- 4 Toitoinē toytose toh nexiase tytahse ona tonorē poro, pata onenepyra tokurehse toto tosarykōme.
- 5 Omise toh nexiase, tutunazehnase roropa, tapotūkehse toto toorikyrykō eraximāko rokē toh toehse.
- 6 Mame toetuarimarykohtao tykohtase toto Ritonōpo a takorehmatohkōme, mame typynanohse ropa toh nexiase eya aetuarimatohkō winoino.
- 7 Tarose toto eya osema zae exikety ae pata pona, moroto toto ehtohme.
- 8 Ah “Kure mase,” nykā toto Ritonōpo a kypyno xine exikehpyra exiryke, typynanohse roropa toexirykōke eya!
- 9 Tutunazehnase exiketomo a tuna ekarōko mana aukurukōme, tonahsē kurā ekarōko mana omise exiketomo a.
- 10 Toitoinē ikohmamyry ao toh nexiase, xinukutume ehtoh ao, tyrohmanohpose āpuruhpory tao, tymyhse keti kurimene risē ke,
- 11 Ritonōpo Imehxo Exikety omiry omipona pyra toehse toexirykōke, inyripohpyry omipona pyra toh nexiase tamorepase tahtao xine ro.
- 12 Toerohtohkō tupime ehtoh ke tapotūkehse toh nexiase; toepukase toto, mame toto anakorehmara imehnō nexiase.
- 13 Mame toetuarimarykohtao tykohtase toto Ritonōpo a takorehmatohkōme, mame aetuarimatohkō poe typynanohse toh nexiase Ritonōpo Kuesēkomo a.
- 14 Touse toto eya moro kohmamyry poe, tymyhpokase ropa eya, keti tō tamohse eya.
- 15 Ah “Kure mase,” nykā toto Ritonōpo a kypyno xine exikehpyra exiryke, typynanohse roropa toexirykōke eya!
- 16 Omōtoh apuru tō tahkāko mana metau risemy, ikyryry kurimene risē kararahnōko roropa mana.
- 17 Toitoinē putupyra exiketōme sã toh nexiase, toetuarimase toh nexiase tyryrypyrykō pokoino, Ritonōpo omiry omipona pyra toexirykōke;
- 18 tōtukurukō se pyra toehse, takuruhtase toh nexiase, ameke pyra toehse toorikyrykō poko.
- 19 Mame toetuarimarykohtao tykohtase toto Ritonōpo a takorehmatohkōme, mame Ritonōpo Kuesēkomo a typynanohse ropa toto aetuarimatohkō winoino.
- 20 Tōmiry ke tukurākase toto eya, typynanohse toto aorikyrykōino.
- 21 Ah “Kure mase,” nykā toto Ritonōpo a kypyno xine exikehpyra aexiryke,

typynanohse roropa toexirykōke eya!

22 Ah tynekarorykō enehno toto, “Kure mase,”
katohme, eremiatoh maro tātākyemarykōme
Ritonōpo nyrytyā emero ekaroryme!

23 Toitoino toytose toto wapu tō ae tuna konōto poro,
toerohtamitukōme tineru apoitohme tuna konōto tō po;

24 Ritonōpo Kuesēkō nyryry tonese eya xine,
inyrytyā osenuruhkatoh tuna konōto tō poro.

25 Aomiry omi poe tyryry tykapitose jamihme exikety,
pohkane tō poh tykapitose.

26 Wapu tō tanŷse kaehxo mā kehko,
mame tyhtose ropa zue aka. Morara toehse ahtao tōserehse toto, tyn-
eryrykō kurūke.

27 Tōsetapase toto, aetŷtyā sā toytose toto
wapu kywyh karyke; emese kure aehtopōpyrykō toto anakorehmara
nexiase.

28 Mame toetuarimarykohtao tykohtase toto
Ritonōpo a takorehmatohkōme,
mame Ritonōpo Kuesēkōme a typynanohse toto
aetuarimatohkō winoino.

29 Tyryrykane konōto tymynyhpākaposē eya,
pohkane tō mynyhme toehse.

30 Tākye toehse toh nexiase tuna konōto
tymynyhpāse exiryke; kure rokē toto tarose
Ritonōpo a otyryhkatoh pona, ise aehtohkō pona.

31 Ah “Kure mase,” nykā toto Ritonōpo a
kypyno xine exikehpyra exiryke,
typynanohse roropa toexirykōke eya!

32 Ah imehxo Ritonōpo ehtoh nekarō toto
oximōme aepyrykohtao;
Ritonōpo eahmatoko tamuximākō ēpataka
oximōme toehse toto ahtao.

33 Tuna tō tyripose Ritonōpo a tonore rahkene,
tuna enatyry tō tonore tyripose eya,

34 nono kurā tyripose eya patāpome,
sautu ke tyōtose moro pōkō popyra ehtoh pokoino.

35 Ona tonorē tyripose eya ikuhpo tōme,
nono tonore tymyakāmase eya tuna enatyry tōme.

36 Omise exiketō tonehpose eya
aosesaritohkōme moroto.
Typatarykō tyripose eya xine, moroto toehtohkōme;

37 tupito tō tarykase eya xine,
uwa zoko tō tarykase roropa eya xine,
tykyrysā itamurume tapoise eya xine.

38 Kure rokē typoetory tō tyripose Ritonōpo a;
toemūkuase toh nexiase tuhke.
Eky tō roropa tomākaposē eya,
tuhke hkopyra toto exiryino.

39 Ritonōpo poetory tō typoremākase ahtao,

toehxirose roropa toto ahtao, sam tykase toto ahtao tyrohmanohpose
toto ahtao,

⁴⁰ tākye pyra toehtoh tonepose Ritonōpo a
tuisa tō poko iiryhmaneme toto exiryke.

Toytoytorykō poko taropose toto eya ona tonorē poro, osema pyra ehtoh
poro.

⁴¹ Yrome tymōkomokākara typynanohse eya
aetuarimatohkō winoino,
ipoenō tomākapose eya, eky tō kaneru tō samo.

⁴² Moro eneryke tyya xine atākyemāko
kure ehtoh poko exiketō mana,
yrome popyra exiketō tymynyhpākaposē
exīko mā toto.

⁴³ Ah tuaro exiketō nosenetupuhno toto
morohne poko, kypyno xine Ritonōpo ehtoh poko
roropa, Kuesēkomo.

108

Oturutoh Ritonōpo a
(*Saumu 57.7-11; 60.5-12*)

Tawi nymerohpyry.

¹ Oenetupuhkehpyra ase, Ritonōpo,
oenetupuhnōko ase; eremiāko ase opoko oeahmaryme. Apakako, ukuro-
htao!

² Ykryry tō haapa, rira roropa apakatoko!
Xixi ēpakāko ase ēmepyrime.

³ Ritonōpo, “Kure mase,” āko ase ahno tō rānao.
Oeahmāko ase imoihmākō rānao.

⁴ Yna pyno oehtoh kaetokohxo sā mana kapu epoe.
Zae oehtoh anamonohpyra mana, akuru pona samo.

⁵ Ritonōpo, imehxo oehtoh enepoko kapu ao.
Saereme oehtoh enepoko sero nono poro porehme!

⁶ Yna ipynanohko ajamitunuru ke; yna otururu oya etako, opoetory tō
typynanohsēme toto ehtohme, ipyno xine oexiryke.

⁷ Tytapyī tao ynara tykase Ritonōpo:
“Typoremākase toto ahtao ya Xikē patary apiakāko ase,
jakanahmā Sukote roropa apiakāko ase
ypoetory tō esaryme ehtohme.

⁸ Kireate ynonoryme mana, Manase roropa;
Eparaī ykryryme mana, jupuhpyry ē kapasete samo.
Juta roropa ypoetory esēme mana,
ynyripohpyry ekaroneme.

⁹ Yrome Moape exīko ypaxihāme ekurikatohme;
ysātajā tō emāko ase Etō pona,
esēme jehtoh enetupuhpotohme.

Pirixteu tō roropa typoremākasēme exīko mā toto ya,
moro poko eremiāko ase, orēpyra jehtoh poko.”

10 Ritonõpo, onoky jarõko nae pata jamihmã taka,
towomase ahtao apuru konõto ke?

Onoky jarõko nae Etõ pona?

11 Ekaropoxi, yna turumekase nymyry oya?

Ytopyra ropa mahno yna soutatu tõ maro?

12 Yna akorehmako yna zehnotokõ

poremãkatohme; ahno a takorehmase ahtao

toiparo rokẽ mana.

13 Ritonõpo kymaro xine ahtao

orẽpyra exĩko sytatose;

kyzehnotokõ enahkãko mana.

109

Tyryhmase exikety otururu Ritonõpo a

Tawi nymerohpyry.

1 Oeahmãko ase, Ritonõpo; mynyhme rokẽ pyra exiko!

2 Jyhxirõko popyra exiketõ mã toto,

ajohpe exiketõ roropa;

ajohpe oturũko mã toto ykerekerehmãko.

3 Popyra jehtoh ekarõko mã toto, ymaro osetapãko mã toto typoko xine
pyra jahtao ro.

4 Jyhxirõko mã toto, typyno xine ro jahtao,

tõturuse roropa jahtao Ritonõpo a ipoko xine.

5 Ynyriry kurã epehmãko mã toto popyra ehtoh ke, ipyno xine jehtoh
emetakamãko mã toto yse pyra toehtohkõke.

6 Ritonõpo, popyra exikety imenekako

jepekara apiakaneme,

ah epekara ihxironeme nexino roropa.

7 Mame tapiakase ynororo ahtao,

ah ynara nykano apiakane eya: "Popyra mase,
awãnohpõko ase!"

Ah aomiry oya iirypyryme nexino!

8 Ah jepekara norihno nuaseme ro tahtao.

Ah imepỹ imyakãme nexino aerohtoh poko.

9 Ah ipoenõ poetõpome nexĩ toto,

ah ipyty pytõpome nexino!

10 Ah ipoenõ tytapyĩke pyra nexĩ toto,

tonahsẽ ekaroponeme toto ehtohme imehnomo a.

Ah taroposẽme nexĩ toto patãpo tõ tosarykõ poe!

11 Ah imõkomohpyry emero tupuxihkasẽme nexino inepehmary epehma-
tohme!

Ah imehnõ imõkomohpyry esẽme nexĩ toto

inapoihpyry toerohtamitume!

12 Ah imehnõ ipyno pyra nexĩ toto,

ah ipoenõpyry onypynanohpyra nexĩ toto

poetõpome aexityamo!

13 Ah ipoenõ norihno toto, ipakomotyã roropa

axĩ wenikehtohme ipoko!

14 Ah Ritonõpo wenikehpyra nexino itamuru tõ

popyra ehtopōpyry poko,
iirypyryme jeny ehtopōpyry poko roropa!
15 Ah Ritonōpo wenikehpyra nexino iirypyrykō
poko; yrome mokaro ehtoh poko ah wenikehtohme nexī toto.

16 Ynara exiryke: kure ehtoh onyripyra nexiase
imehnomo a, tymōkomokākara tyryhmase eya,
totapase roropa toto eya, omise exiketō roropa,
takorehmaneke pyra exiketō roropa.

17 Popyra ehtoh enehpory se nexiase imehnō
pona, ah popyra ehtoh noehno eya! Kure ehtoh
enehpory se pyra nexiase imehnō pona,
ah kurākō onenehpopyra nexī toto eya!

18 Torēnase ynororo popyra ehtoh enehpory
poko imehnō pona upo amururu sã eya.
Ah inyripohpyry nomōno ipū aka tuna samo
jehpyry aka roropa azeite samo!

19 Ah inyripohpyry enahpỹme nexino zupōme samo, imetỹ earyme sã
roropa.

20 Ritonōpo, moro sã jepetōkara epehmako, xihpyryme ykerekere-
mananō roropa.

21 Yrome, Ritonōpo Jesemy, kuakorehmako
onetapohpyry ae ro ya, kypynanohko kure oexiryke,
yna pyno oexiryke.

22 Ywy ase tymōkomoke pyra, omise ase roropa;
tapurose ywy ukurohtao.

23 Okynã pyra ase jerutume samo kohmãsasaka ahtao;
tyryrykane a tarose ywy taparara arory samo.

24 Otuhpyra jehtopōpyryke tuhke, jesekumuru tō
tykytyky āko nase kehko,

joko ypihpyry rokē toehse mana zehpo maro.

25 Jeneryhtao imehnomo a ypoihtōko mã toto,
jeunohnōko roropa mã toto.

26 Kuakorehmako Ritonōpo Jesemy!
Kypynanohko ypyno exikehpyra oexiryke.

27 Jepetōkara a zuaroh kamexipoko:
ypynanohneme oexiry poko!

28 Ypona popyra ehtoh enehpōkō mã toto,
yrome omoro kure rokē jyrīko mase.

Ah yyryhmananō typoremākase nexī toto,
mame ywy, opoetory, tãkye ehxi!

29 Ah jepetōkara typoremākasēme nexī toto,
aehxirotokōme, upo amururu sã imehnō emero
neneryme, ah nehxiřō toto.

30 Opore, “Kure mase,” āko ase Ritonōpo
Kuesēkomo a; eahmāko ase oximōmākō netaryme

31 tymōkomokākara ewomaryke eya,
toto pynanohnōko roropa mana

etapapory se exiketõ winoino.

110

Ritonõpo nymenekahpyry Tuisame

Tawi nymerohpyry.

¹ Ritonõpo Kuesëkõ ynara tykase jesemy a:

“Oporohko japotunuru wino oepetõkara
poremãkatohto ya, anamotome toto ehtohme.”

² Tuisame oehtoh orëpyrahxo tyripõko

Ritonõpo mana Jerusarë poe.

“Oepetõkara Esëme exiko,” äko

Ritonõpo Kuesëkõ mana.

³ Mokaro oepetõkara maro osetaparyhtao oya

opoetory tõ oehnõko mã toto osekarotohme oya.

Konopo oepyry sã ëmepyrime mokaro

nuasemãkõ oehnõko mã toto oya ypy tõ kurã po.

⁴ Ritonõpo Kuesëkomo a tõmiry totapose,

jüme onytyromara ehtohme.

Ynara tykase: “Omoro mase oturuketyme ya jüme,

Meukizeteke oturuketyme ehtopõpyry samo.”

⁵ Tuisa, äpotunuru wino Ritonõpo mana,

tuisa tõ poremãkãko mana zehno toehse ahtao.

⁶ Sero nonory põkõ apiakãko mana,

osetaparyhtao ona tõ pehkãko mana

aurihtyã ekepyry ke,

sero nono poro porehme tuisa tõ poremãkãko mana.

⁷ Osema tao tuna ënõko tuisa mana iporiry wino,

tyjamihtase owõnõko ropa mana, orëpyra rahkene.

111

Ritonõpo eahmatopo

¹ Kure Ritonõpo mana, kahtoko! Ipoetory tõ

oximõmãkõ maro Ritonõpo Kuesëkõ eahmãko ase

yjamitunuru ke porehme.

² Emese kure Ritonõpo mana inyrytyã poko,

osenuruhkãko ase! Morohne poko täkye exiketõ enetuputyry sehxo mã
toto.

³ Inyryhpyry emero emese kure aexiry

enetupuhpõko mana, tuisamehxo aexiry roropa.

Zae aexiry jüme anamonohpyra mana.

⁴ Inyrytyã kurã poko onuenikehkamexipopyra

Ritonõpo mana kyya xine;

kypyno xine mana, kuãnohpyra xine roropa mana.

⁵ Tonahsë ekarõko mana tõmiry

omipona exiketomo a,

wenikehpyra roropa mana jüme

tynetapohpyry poko kyya xine.

⁶ Ritonõpo a tyjamitunuru tonepose typoetory Izyraeu

tomo a imehnõ nonory tokarose ahtao eya xine.

⁷ Anamonohpyra mana, zae roropa mana tynyriry
poko emero porehme;

inyriphopyry emero onytyromara mana,
naeroro torētyke pyra sehtone.

⁸ Jūme exikehpyra mana ajohpe pyra Ritonōpo
exiryke, zae rokē ynororo exiryke.

⁹ Typoetory tō tymyhpokase Ritonōpo a,
tōmiry totapose roropa eya xine
jūme onytyromara ehtohme.

Kure mana jamihme roropa!

¹⁰ Tuaro oexiry se awahtao,
apitoryme Ritonōpo enetupuhko Oesēme.
Aomiry omipona exiketō tuaro tyripōko mana.
“Kure mase, Ritonōpo,” sykatone jūme!

112

Tākye mā mokyro Ritonōpo omipona exikety

¹ “Kure mase, Ritonōpo,” sykatone!

Tākye mā mokyro Ritonōpo omipona exikety.

Mokyro zamaro mana,

Ritonōpo nyriphopyry omipona toexiryke!

² Mokyro mūkuru tō orēpyra exīko mā toto

Ritonōpo nekarohpyry po,

ipakomotyā roropa kure rokē exīko mā toto.

³ Itapyī tao mōkomo kurā nae mana pitiko rokē pyra,
tytineruke exikehpyra exīko mana jūme.

⁴ Ezuru saereh āko mana ikohmamyry ao, zae ehtoh poko exiketomo a te,
kure ehtoh poko exiketomo a, imehnō pyno exiketomo a, enara.

⁵ Tākye mā mokyro imehnō pyno exikety, tytineru ke toto akorehmāko
mana aekurākatohkōme ropa, zae osepekahnōko zae ekamōko ro-
ropa mana!

⁶ Zae exikety mā porempyra exīko, ipoko jūme wenikehpyra exīko
imehnō mana.

⁷ Popyra ehtoh oepyry poko omi zuno pyra mana; jamihme Ritonōpo
enetuputyryke tyya.

⁸ Torētyke pyra mana, zuno pyra roropa mana;
topetōkara porempyry eraximāko rokē mana.

⁹ Tymōkomokākara akorehmāko mana pitiko
rokē pyra, kure exikehpyra mana jumāme.

Orēpyra exīko mana,

aomiry etary se exīko roropa imehnō mana.

¹⁰ Moro eneryke popyra exiketomo a tohne
exīko mā toto; mokyro se pyra toh mā repe,
osenahkāko rokē mā toto.
Popyra exiketō ise ehtoh enahnōko rokē mana,
arypyra exīko ropa mana.

113

Ritonõpo kure ehtoh eahmary poko

- 1 “Kure mase, Ritonõpo,” kahtoko!
 Ritonõpo Kuesëkõ eahmatoko, ipoetory tomo!
 2 “Kure mase, Ritonõpo,” kakehpyra sehtone
 seromaroro, jũme roropa rahkene!
 3 Ëmepyyr poe ikohmamyry pona
 ah Ritonõpo toahmasẽme nexino!
 4 Imeimehnõ nonory põkõ emero esẽme
 Ritonõpo mana;
 tuisamehxo aexiry kapu tõ epoe mana.

- 5 Imepỹ pyra mana Ritonõpo Kuesëkõ panono,
 esary kae mana kapu ao.
 6 Yrome epuĩko mana kapu enetohme, nono roropa.
 7 Tymõkomokākara anỹnõko mana toto
 ehxirotopõpyry winoino,
 omise exiketõ anỹnõko mana toto etuarimatoh poe;
 8 tuisa poenõ epeme toto rĩko mana,
 typoetory tõ tuisary epeme.
 9 Nohpo, emũkuapỹ ãkyemapõko mana
 imehxo tytapyĩ tao, tãkye mokyro ripõko mana,
 imũkuru tõ ekarõko eya mana.

“Kure mase, Ritonõpo,” kahtoko!

114

Ejitu poe Izyraeu tõ tũtatopõpyry

- 1 Jako pakomotyã tutũtase ahtao Ejitu poe, Izyraeu
 tomo, imepỹ omiry ae oturuketõ nonory poe,
 2 Ritonõpo nymenekahpyryme Juta tõ toehse,
 ipoetoryme te, esaryme toehse Izyraeu tomo.
 3 Tuna konõto Tahpiremã moro eneryke tyya
 toepase; tuna Joatão totypohse, ytopyra toehse.
 4 Ypy tõ pyhseky tykase toh nexiase kaneru tõ samo,
 somokyhmã kõ pyhseky tykase toh nexiase
 kaneru poenõ samo.
 5 Otara toehse oya, tuna konõto, mepase oty katohme?
 Omoro roropa tuna Joatão, oty katohme metypotyahse?
 6 Ypy tomo, oty katohme kaneru tõ sã
 pyhseky mexiatose?
 Somokyhmãkomo, oty katohme kaneru poenõ sã
 pyhseky mexiatose?
 7 Tykytyky kaxiko, nono, Kuesëkõ oepyyryhtao,
 Izyraeu tõ Esẽ epataka,
 8 topu konõto rĩko mana tuna enatyryme,
 topuimo tõ rĩko mana tuna enatyry tõme.

115

Ritonõpo nymyry eahmatoko

¹ Oya rokene, Ritonõpo yna Esemy, oya rokene,
yna a pyra, “Kure mase,” äko ynanase eremiäko,
yna pyno oehtoh anamonohpyra oexiryke.

² Oty katohme imehnõ nonory põkõ ynara ekaropõko
yna a: “Otoko hnae Ritonõpo Oesëkomo?”

³ Ynara ezuhnõko ynanase: “Ritonõpo kapu ao mana;
tyriry se toehtoh rïko mana.

⁴ Imehnõ nonory põkõ ritõ panõ parata risëme mã
kehko, uuru risëme roropa,
ahno nyrytyäme rokë mã kehko.

⁵ Ìtary nae mã kehko repe,
yrome sekere kara toh mana.
Enuru nae roropa mã kehko repe,
yrome onetopyra mã toto.

⁶ Typanare mã kehko repe, yrome onetara mã toto.
Eunary nae roropa mã kehko repe,
yrome onypohpyra mã toto.

⁷ Tomahke mã kehko, yrome anapoipyra mã toto.
Ipuuru tõ nae repe, yrome ytoytopyra mã toto.
Esenarykõ ae omi tütara mana ipunaka.

⁸ Ah mokaro tynyrytyä sä,
tyneponämarykõ sä nexi toto:
tyrihpõkomo te, tyneponämarykõ eahmananõ roropa!”

⁹ Izyraeu tomo, Ritonõpo enetupuhtoko, Oesëkomo!
Äkorehmanekõme mã ynororo, oewomanekõme roropa.

¹⁰ Ritonõpo enetupuhtoko, imaro oturuketomo!
Äkorehmanekõme mã ynororo, oewomanekõme roropa.

¹¹ Ritonõpo enetupuhtoko, eahmananomo emero.
Äkorehmanekõme mã ynororo, oewomanekõme roropa.

¹² Wenikehpyra Ritonõpo mana kypoko xine,
kure rokë kyritorÿko mana;
kure rokë Izyraeu tõ rïko mana,
Ritonõpo maro oturuketõ roropa emero.

¹³ Imehxo Ritonõpo rinanõ mã, kure mokaro rïko
roropa Ritonõpo mana, tuisamehxo exiketomo,
ime pyra exiketõ roropa.

¹⁴ Typoenõke tuhke oriporykõ se ase Ritonõpo
Kuesëkomo a, amarokomo, apakomotyä roropa.

¹⁵ Kure rokë oriporykõ se ase Ritonõpo a,
kapu rihpõme mana, sero nono rihpõme roropa!

¹⁶ Kapu tõ Ritonõpo esaryme mana,
ynoro rokë Esëme mana,
yrome sero nono tokarose eya ahno a kuesarykõme.

17 Aorihyã ekepyry tyhtose ahtao mynyhme ehtoh
pona Ritonõpo Kuesëkõ oneahmara mana.
18 Yrome kymarokomo, isene ro exiketomo:
“Kure mase, Ritonõpo,” äko sytatose seromaroro,
jũme roropa rahkene.

“Kure mase, Ritonõpo,” kahtoko!

116

Typynanohse Ritonõpo a orihpyra ehtohme

1 Ritonõpo Jesë pyno ase jomiry etaryke eya;
jotururu eya etãko mana.
2 Jomiry etãko mana tykohmaryhtao ya
jakorehmatohme.
3 Jorihmapotoh jomye nexiase ameke pyra.
Tapuruse exiase jerehtoh ke jorikyry zuno jexiryke,
enaromỹke exiase torëtyke roropa ipunaka.
4 Mame Ritonõpo tykohmase ya:
“Ajohpame sã kypynanohko, Ritonõpo,
orihpyra jehtohme!”

5 Kure Ritonõpo mana;
kypynanopyrykõ eya anamonohpyra mana.
Kypynanohtorỹko Kuesëkõ mana.
6 Osewomasaromepyra exiketõ ewomãko mana.
Orihsasaka jahtao typynanohse exiase eya.
7 Torëtyke pyra exiko ipunaka, äko ase ya ukurohtao,
Ritonõpo Jesemy onenetupuhkehpyra exiko,
kure rokë tyrise jexiryke eya!

8 Ritonõpo a typynanohse ywy jorikyryino,
yxity tõ totypohkapose eya
yporemãkapopyra roropa nexiase.
9 Morara exiryke ytoytõko ase Ritonõpo neneryme,
isene exiketõ rãnao.
10 Onenetupuhkehpyra exiase ynara tykase jahtao ro:
“Takurihmose ywy ipunaka.”
11 Enaromỹke exiase ahtao
ynara tykase ywy:
“Ahno emero ajohpe rokë mã toto.”

12 Oty ekarõko ha ynekaroryme Ritonõpo Jesemy a kure rokë tyrise
jexiryke eya?

13 Uwa eukuru jehnahpyry kurã enehnõko ase
ynekaroryme Jesemy a, “Kure mase,” katohme eya,
typynanohse jexiryke eya.

14 Ipoetory tõ oximõmãkõ rãnao ynekarory
ekarõko ase eya, jomihpyry ae ro.

15 Sam äko Ritonõpo mana typoetory poko
aorikyry eneryhtao eya!

16 Opoetoryme ase, Ritonõpo; õmiry omipona ase,
õmiry omipona aja ehtopõpyry saaro.
TYPYNANOHSE EXIASE OYA ORIHPYRA JEHTOHME.

17 “Kure mase,” äko ase ynekaroryme oya,
jotururu ekarõko ase roropa oya.

18-19 Oximõme opoetory tõ ahtao emero, zara tõ po,
Atapyĩ Kurã tao, Jerusarẽ po,
ynekarory ekarõko ase oya, jomihpyry ae ro.

“Kure mase, Ritonõpo,” kahtoko!

117

Ritonõpo eahmary poko

1 Ritonõpo Kuesëkõ eahmatoko,
imeimehnõ nonory põkõ emero!
Eahmatoko, ahno tomo emero porehme!

2 Kypyno xine aexiry jamihme mana,
anamonohpyra roropa mana jũme.

“Kure mase, Ritonõpo,” kahtoko!

118

Kure mase, Ritonõpo, orõpyra jyriryke oya

1 “Kure mase,” kahtoko Ritonõpo a, kure aexiryke,
kypyno xine aexiry enahpõme roropa exiryke.

2 Ah Izyraeu tõ ynara nykã toto:
“Kypyno xine aexiry jũme enahpõme mana!”

3 Ah Ritonõpo maro oturuketõ ynara nykã toto:
“Kypyno xine aexiry jũme enahpõme mana!”

4 Ah aomipona exiketõ emero ynara nykã toto:
“Kypyno xine aexiry jũme enahpõme mana!”

5 Jetuarimarytao Ritonõpo tykohmase ya;
tozuhse ywy eya tanõse ywy eya jetuarimatoh poe.

6 Ritonõpo ymaro mana, enaromyra exiõko ase;
jyryhmasaromepyra imehnõ mana.

7 Ritonõpo ymaro mana; jakorehmãko mana.
Morara exiryke yneneryme jepetõkara
poremãkapõko mana.

8 Kurehxo mana Ritonõpo enetuputyry kyya xine,
kure hkopyra mana ahno eraximary
kypynanohtohkõme.

9 Kurehxo mana Ritonõpo enetuputyry kyya xine,
kure hkopyra mana tuisa tõ eraximary
kypynanohtohkõme.

10 Jepetõkara jomye exiketõ tuhke toh nexiase,
yrome Ritonõpo Jesẽ jamitunuru ke tonahkase toto ya.

11 Tapuruse exiase eya xine emero rokẽ poe,
yrome Ritonõpo jamitunuru ke tonahkase toto ya.

12 Tõximõse toto ano zũ samo, jomye,

yrome tyahkase toto apoto ke amoriry tō
tonore exiketō samo;

Ritonōpo jamitunuru ke tonahkase toto ya.

13 Tōsetapase toh nexiase ymaro tyjamitunuru ke
jetapatohme,

orikyise exiase, yrome Ritonōpo jakorehmase.

14 Ritonōpo Jesemy yjamihtanohpōko mana,
orēpyra jehtohme; typynanohse ywy eya.

15 Etatoko ke, kui āko mā toto tākye toehtohkōke

Ritonōpo poetory tomo orēpyra toexirykōke:

“Ritonōpo jamitunuru ke orēpyra toehse sytatose!

16 Ritonōpo jamitunuru orēpyra mana,
ijamitunuru ke kuepetōkara typoremākase kyya xine.”

17 Orihpyra exīko ase; māpyra isene exīko ase,
imehnō zurūko ase Ritonōpo Kuesēkō nyrityā poko.

18 Tuānohse exiase yronymyryme eya,
yrome jorihmapopyra nexiase.

19 Ritonōpo Tapyī omōtoh tonō etapuruhmakatoko
moro taka jytotohme;

omōnōko ase Ritonōpo eahmatohme.

20 Sero nase Ritonōpo omōtohme;
aomiry omipona exiketō rokē omōnōko mā toto eya.

21 Oeahmāko ase, Ritonōpo, jomiry totase oya exiryke,
orēpyra kyripose roropa.

22 Moro topu, tapyi rinanō nurumekahpyry,
moro topu se toehse toto, kurāme kuhse exiryke,
tapyi kyryryme nymyry.

23 Moro tyrise Ritonōpo a, osenuruhkatohme
kyya xine!

24 Sero ėmepyry Ritonōpo nyrihpyryme mana,
orēpyra toehtohme;

tākye sehtone, soseahmatone roropa sero ėmepyry ae!

25 Yna ipynanohko, Ritonōpo, yna ipynanohko!
Yna emākapoko, Ritonōpo!

26 Kure rokē mokyro tyriko, Ritonōpo,
opoe oehkety oesety ke!

Ritonōpo Tapyī tae kure rokē oripōko ynanase.

27 Ritonōpo Kuesēkōme mana;
saerehkatoh ekaroneme mana kypona xine.

Amoriry tō oemary ao, ōseahmarykōme
ytoytopitotoko apoto apō zomye.

28 Omoro mase Jesemy, oeahmāko ase.
Omoro mase Jesemy, imehnō zurūko ase

imehxo oehtoh poko.

- 29 “Kure mase, Ritonõpo,” kahtoko
Kuesêkomo a kure aexiryke,
kypyno xine aexiry jũme enahpỹme exiryke.

119

Ritonõpo nyripohpyry

- 1 Tãkye matose ohxirosaromepyra imehnõ ahtao,
zae ehtoh poko rokẽ awahtao xine,
Ritonõpo Oesêkõ omiry omipona!
2 Tãkye exĩko mã mokaro Ritonõpo nyripohpyry
omipona exiketomo,
aomiry omipona exiketõme mã toto yronomyryme!
3 Tãkye mã mokaro popyra ehtoh poko pyra
exiketomo,
tosêkõ Ritonõpo zae ehtoh poenohnõko mã toto!
4 Õmihpyry mekaroase yna a, Ritonõpo,
omipona yna ehtohme tomeseke roropa.
5 Onyripohpyry omipona jexiry se ase ipunaka,
anamonohpyra jehtohme!
6 Tomeseke jahtao onymeropohpyry omipona jehtoh
poko ehxiropyra exĩko ase.
7 Yna amorepatoh tonõ kurã enetuputyryhtao ya
oeahmãko ase ukurohtao tukurikase jexiryke.
8 Onetapohpyry ya omipona exĩko ase,
ajohpame sã jũme jurumekara exiko.

Ritonõpo omiry ukurohtao

- 9 Otãto nuasemãkõ zae rokẽ ehtoh poko exĩko nae?
Õmihpyry omipona exikehpyra ahtao rokẽ
atapuropyra exĩko mã toto!
10 Azamaro jexiry se ase yjमितunuru ke porehme.
Kuakorehmako õmiry omipona
exikehpyra jehtohme, jũme.
11 Õmihpyry tukurãkase ya ukurohtao,
iiryryryme pyra jehtohme oya.
12 Kure mase, Ritonõpo, oeahmãko ase!
Kuamorepako onyripohpyry tõ poko.
13 Jarao imehnõ netaryme onymeropohpyry
sekeremãko ase emero.
14 Õmihpyry omipona jehtoh yzamarohxo mana,
itamurume tytineruke jexiry motye.
15 Anamorepatoh tonõ poko atamorepãko ase,
zae ehtoh poko jamorepary oya enetupuhnõko ase.
16 Onyripohpyry tõ yzamaro mana;
wenikehpyra ase õmiry poko.

Ise oehtoh waro se ase

- 17 Kure rokẽ kyriko opoetoryme jexiryke,
isene ro jehtohme,

jamorepatoh oya omipona jehtohme roropa!

18 Jenuru etapuruhmakako õmiry zae ehtoh enetohme ya, josenuruhkatohme.

19 Tuhke hkopyra jeimamyry aropõko ase taro nono po;

onyriphopyry tõ ononẽpyra exiko ywino.

20 Ukurohtao sam ãko ase torẽtyke, ise oehtoh waro se exikehpyra jexiryke.

21 Epyrypaketõ zupokãko mase; õmiry omipona pyra exiketomo a popyra ehtoh enehpõko mase.

22 Kuewomako jeunohnanõ wino, ypoihtonanõ wino roropa, anamorepatyã omipona toehse jexiryke.

23 Kowenu poko erohketõ oximomyryhtao ro yporemãkatohme, ywy, opoetory atamorepakehpyra ase õmiry poko.

24 Josenetupuhtoh jamorepatopõpyry poko oya sehxo ywy;

jakorehmãko mana zae ehtoh menekatohme ya.

Õmihpyry omipona jexiry se ase

25 Typoremãkase ywy, toepukase nono pona; õmihpyry ae ro kyjamihtanohpoko ropa.

26 Osekaroase oya ynyrihpyry poko emero, mame kuezukuase; kuamorepako onyriphopyry tõ poko.

27 Kuakorehmako õmihpyry enetuputyry poko ya, mame osenetupuhnõko ase, osenuruhkãko roropa ase anamorepatoh tonõ poko.

28 Jemynyhmaryme tapotũkehse ywy; kyjamihtanohpoko ropa õmihpyry ae ro.

29 Azahkuru ehtoh esemary apuruko moro ae ytopyra jehtohme; kure rokẽ oexiryke kuamorepako onyriphopyry poko.

30 Zae ehtoh esemary tymenekase ya, tomeseke sã õmiry ymoiase omipona jehtohme.

31 Ritonõpo Jesemy, jamorepatopõpyry oya omipona toehse ywy; yporemãkapopyra exiko ehxiropyra jehtohme.

32 Axĩ onyriphopyry ya omipona exĩko ase, ynara exiryke: otato jahtao itamurumehxo oenetupuhnõko ase.

Kuamorepako onyriphopyry tõ poko

33 Ritonõpo Jesemy, kuamorepako onyriphopyry tõ poko tuaro jehtohme, jũme omipona exĩko ase.

34 Tuaro kyriko õmihpyry omipona jehtohme, yronomyryme omipona jehtohme.

35 Kuaroko onyriphopyry tõ esemary ae,

moro ae tãkye jehtoh eporÿko ase.

³⁶ Yna amorepatopõpyry oya omipona se jehtoh tyriko, mõkomo apoiry se jehtoh myakãme.

³⁷ Josenetupuh anakorekehkanopyra exiko popyra ehtoh poko; kure rokẽ kyriko õmihpyry ae ro.

³⁸ Opoetoryme ase; kyriko emero õmihpyry ae ro, onetapohpyry ae ro õmipona exiketomo a.

³⁹ Kypynanohko ypoihtonandõ omiry winoino, mokaro zuno jexiryke; kure kuhse ahno apiakary oya!

⁴⁰ Onyriphopyry tõ omipona jexiry se ase. Isene kyriko ropa zae oexiryke.

Tãkye ase õmiry poko

⁴¹ Ritonõpo Jesemy, ypynohxo oehtoh enepoko ya, kypynanohko jepetõkara winoino õmihpyry ae ro!

⁴² Mame mokaro ezukuru waro exiko ase jyhxiroryhtao eya xine, zae õmiry enetuputyryke ya.

⁴³ Kuakorehmako ajohpe pyra rokẽ jehtohme, kure ehtoh eraximãko ase zae onyriphopyry tõ enetuputyryke ya.

⁴⁴ Kokoro rokẽ onyriphopyry omipona exiko ase; jũme omipona exiko ase rahkene.

⁴⁵ Torëtyke pyra ytoytõko ase yna amorepatopõpyry tõ oya omipona se jexiryke.

⁴⁶ Onyriphopyry tõ poko oturũko ase tuisa tomo a, ehxiropyra exiko ase roropa.

⁴⁷ Onyriphopyry tõ yzamaro mana, ipyno xine jexiryke.

⁴⁸ Otato ase onyriphopyry tõ etaryke ya ipyno xine jexiryke,

atamorepãko ase onymeropohpyry tõ poko.

Õmihpyry pokoino kure ehtoh eraximãko ase

⁴⁹ Wenikehpyra exiko onetapohpyry poko ya, opoetoryme jexiryke,

moro pokoino kure ehtoh eraximãko ase.

⁵⁰ Jetuarimaryhtao tomuhkehkase exiase, õmiry poe isene toehse jexiryke.

⁵¹ Jeunohkehpyra epyrypaketõ mã toto ypoko, yrome õmiry onurumekara ase.

⁵² Wenikehpyra ase pake anapiakatopõpyry tõ poko, Ritonõpo, jemuhkehkapõko mana.

⁵³ Tohne exiko ase popyra exiketõ eneryhtao ya onyriphopyry omipona pyra aehtohkõ poko.

⁵⁴ Isene ro jahtao sero nono po eremiatoh tonõ riko ase onyriphopyry tõ poko.

⁵⁵ Koko ahtao wenikehpyra ase opoko, osetupuhnõko roropa ase õmiry poko.

⁵⁶ Õmihpyry omipona jehtoh yzamaro mana: moro pokoino tãkye ase.

Õmihpyry omipona exiko ase

57 Ritonõpo Jesemy, ose rokē ase;
 ajohpe pyra ase onyriphopyry omipona exīko ase.
 58 Yronomyryme ekaropōko ase oya:
 juānohpyra exiko, õmihpyry ae ro.
 59 Tõsenetupuhse ywy ynyriry poko,
 ajohpe pyra onyriphopyry tō omipona exīko ase.
 60 Axiny, atarypokety sã õmiry omipona exīko ase.
 61 Ahno apoitoh tyrise jepetōkara a, japoitohme repe,
 yrome wenikehpyra ase õmihpyry poko.
 62 Onoa owõnōko ase oeahmatohme yna
 amorepatopōpyry kurã poko oya.
 63 Osepeme ase opoetory tō maro, porehme,
 õmihpyry omipona exiketō maro.
 64 Ritonõpo, sero nono pehme mana,
 yna pyno oehtoh ke;
 kuamorepako onyriphopyry tō poko.

Õmihpyry zae ehtoh enetupuhnōko ase

65 Ritonõpo Jesemy, õmihpyry poko ya
 anamonohpyra mexiase,
 kure rokē kyriase, opoetoryme.
 66 Tuaro kyriko zae ehtoh poko zuaro jehtohme,
 õmihpyry zae ehtoh enetuputyryke ya.
 67 Juānohpyra ro awahtao azahkuru ehtoh poko
 exiase, yrome seromaroro õmiry omipona ase.
 68 Ritonõpo, kure mase; kure ehtoh rīko mase;
 kuamorepako onyriphopyry tō poko.
 69 Epyrypaketō ajohpe ehtoh ke jyhxiroko mã toto,
 yrome ywy, yronomyryme õmihpyry omipona ase.
 70 Mokaro orutua kō tātamoreparykō se pyra mã toto
 õmiry poko, yrome yzamaro mana.
 71 Juānohtopōpyry kure nexiase ya, ynara exiryke:
 moro pokoino onyriphopyry warohxo toehse ywy.
 72 Mōkomo kurã motye õmiry kure mana ya,
 tineruje motye roropa.

Josenetuputyry õmiry poko yzamaro mana

73 Ritonõpo, oemary ke kyriase, kuaputyase;
 tuaro kyriko õmihpyry enetupuhtohme ya.
 74 Oenetupuhnanō atākyemāko mã toto jeneryhtao
 tyya xine zae õmihpyry tonetupuhse ya exiryke.
 75 Ritonõpo, zuaro ase yna apiakary oya zae rokē mã
 ipunaka, tuānohse roropa exiase oya,
 ypyno exikehpyra oexiryke.
 76 Ajohpāme sã wemuhkehkapoko,
 ypyno oehtoh anamonohpyra oexiryke
 õmihpyry ae ro ya, opoetoryme!
 77 Juānohpyra exiko isene ro jehtohme,
 õmiry poko josenetuputyry se jexiryke.
 78 Ah mokaro epyrypaketō ehxirocketōme nexī toto,
 ajohpe tyhxirose jexiryke eya xine!

Yrome ywy osenetupuhnōko ase
anamorepatopōpyry tō poko.

⁷⁹ Ah mokaro ōmiry omipona exiketō noehno toh ya,
ōmihpyry waro exiketomo!

⁸⁰ Ah onymeropohpyry omipona ehxi yronymyryme,
ehxiropyra jehtohme jyporemākapory poko.

Kypynanohko, Ritonōpo

⁸¹ Tapotūkehse ase, ypynanopyry eraximary poko oya;
ōmihpyry zae ehtoh enetupuhnōko ase.

⁸² Jenuru etaehnōko mā kehko josenuhmaryhtaο,
onetapohpyry ya eraximary poko.

Ekaropoxi: “Otara ahtaο oehnōko mah
jemuhkehkapose?”

⁸³ Uwa eukuru ētypyry sā toehse ase
iposohkahpyry samo,

yrome onymeropohpyry tō poko wenikehpyra ase.

⁸⁴ Otara ahtaο ywy opoetory oeraximakehnōko hano?
Otara ahtaο mokaro wānohnōko mah,
jyryhmananomo?

⁸⁵ Eutary tō tahkase epyrypaketomo a japoitohme;
ōmihpyry omipona pyra mokaro mā toto.

⁸⁶ Onyriphopyry tō zae mā kehko emero.

Kuakorehmako, tyryrhmasē jexiryke
ajohpe exiketomo a.

⁸⁷ Jetapaīse toh nexiase,
yrome anamorepatopōpyry tō onurumekara ase.

⁸⁸ Ypyno oexiryke kypynanohko isene ro orēpyra
jehtohme ōmihpyry omipona.

Ritonōpo omiry jūme enahpyra mana

⁸⁹ Ritonōpo Jesemy, ōmihpyry jūme exikehpyra mana;
enahpŷme mā kapu ao.

⁹⁰ Anamonohpyra mase jūme,
emero zumakahpōkomo a exikehpyra mase;

sero nono tyrise oya esaka,
moro poe esyryhmara mana.

⁹¹ Onyriphopyry ae ro senohne emero exikehpyra
mana seroae ro, ōmiry omipona emero exiryke.

⁹² Ōmihpyry yzamaro pyra ahtaο,
pake toorihse jexiry jetuarimary ke.

⁹³ Jūme wenikehpyra ase anamorepatopōpyry tō
poko, moro ke isene ro kyriase.

⁹⁴ Kypynanohko jepetōkara winoino
opoetoryme jexiryke, onyriphopyry tō omipona se
toehse roropa jexiryke.

⁹⁵ Popyra exiketō jeraximāko mā toto jetapatohme,
yrome osenetupuhnōko ase onekarohpyry poko.

⁹⁶ Ynara zuaro toehse ywy sero nono po
kurākō emero enahnōko mana;
yrome ōmihpyry jūme yna akorehmāko mana

zae ehtoh poko yna ehtohme.

Õmihpyry sehxo ase, Ritonõpo

97 Õmihpyry sehxo hano!

Osenetupuhse kohmãnõko ase ipoko.

98 Onymeropohpyry ymaro exikehpyra mana,
ipokoino tuarohxo ase, jepetõkara motye.

99 Jamorepananõ emero motye enetupuhnõko ase,
jamorepatopõpyry poko oya josenetuputyryke.

100 Tamuximãkõ motye enetupuhnõko ase,
onyripohpyry tõ omipona jexiryke.

101 Popyra ehtoh poko exiketõ esemary ae ytopyra
exiase, õmihpyry omipona se jexiryke.

102 Onyripohpyry tõ omipona exikehpyra ase,
omoro ro jamorepaneme oexiryke.

103 Anusamã sã ya õmiry mana!

Ano zeni motye anusasame mã ya.

104 Õmihpyry enetuputyryke ya tuaro exiko ase,
morara exiryke zae pyra ehtoh emero
se pyra ase ipunaka.

Õmihpyry saerehkaneme mana

105 Õmiry jezurume mana zae osema ae jytotohme,
saerehkaneme mana saereme jesemary ehtohme.

106 Jomihpyry etapoase, moro riko ase, zae oya
jamorepatopõpyry omipona exiko ase rahkene.

107 Ritonõpo Jesemy, etuarimãko ase itamurume;
kypynanohko isene ro, õmihpyry ae ro.

108 Ritonõpo, jomiry etako, “Kure mase,” karyhtao
oya, kuamorepako onyripohpyry tõ poko!

109 Tahxime orihsasaka ywy ahtao ro
wenikehpyra ase õmihpyry poko.

110 Ahno apoitoh tyrise popyra exiketomo a
japoitohme repe,

yrome anamonohpyra exiase onyripohpyry tõ omipona.

111 Jamorepatopõpyry oya ymõkomory kurã sã mã
kehko jũme rahkene;

tãkye jyrõko mã toto ukurohtao.

112 Ynara tymenekase ywy, õmihpyry omipona
exikehpyra ase isene jehtoh etyhyry pona
jorikyry ponãmero.

Anamorepatopõpyry tõ se ase

113 Ajohpe exiketõ se pyra ase ipunaka,
yrome õmihpyry sehxo ase.

114 Otonõtohme mase ya, josewomatohme roropa
mase; kure ehtoh eraximãko ase õmihpyry ae ro.

115 Ytotoko ywinoino popyra ehtoh poko exiketomo,
Ritonõpo Jesẽ nyripohpyry omipona exiko ase!

116 Jamihme kyriko ropa, õmihpyry ae ro, isene ro
jehtohme; penekkehpyra kamexipoko

kure ehtoh eraximary poko.

117 Kuakorehmako, towomase jehtohme oya,
jūme ōmihpyry omipona exikehpyra exīko ase.

118 Mokaro rumekāko mase emero ōmihpyry
omipona pyra exiketomo;

toiparo rokē osenetupuhnōko mā toto
imehnō enekunohtohme.

119 Popyra exiketō emero pahnōko mase
typahsē samo,

morara exiryke anamorepatopōpyry tō sehxo ase.

120 Tykytyky āko ase oēpataka,
enaromŷke ase yna apiakaryke oya.

Anamorepatopōpyry tō omipona ase

121 Zae ehtoh tyrise ya, kure ehtoh roropa;
jekaropyra exiko jepetōkara a.

122 Ōmiry etapoko ya jakorehmary poko oya,
ywy ase opoetoryme.

Jutuarimapopyra exiko epyrypaketomo a.

123 Jenuru tō totaehse nase josenuhmary poko,
oupīko ase ypynanohtohme oya ōmihpyry ae ro.

124 Juānohpyra exiko opoetoryme jexiryke,
yna pyno exikehpyra oexiryke,

kuamorepako onyripohpyry tō poko.

125 Opoetoryme ase; morara exiryke tuaro kyriko
anamorepatoh tonō waro jehtohme.

126 Ritonōpo yna Esemy, epo tyritoh oya toehse mana,
onyripohpyry omipona pyra rokē mā toto.

127 Ōmihpyry sehxo hano uuru se jehtoh motye,
uuru kurā motye.

128 Morara exiryke anamorepatoh tonō omipona ase;
zae pyra exiketō nyriry se pyra ase ipunaka.

Ritonōpo omihpyry omipona se hano

129 Onyripohpyry tō kure kuhse mā kehko,
morara exiryke toto omipona ase yronomyryme.

130 Ōmihpyry poko atamorepatopo
saerehkatoh sā mana,

tuaro pyra exiketō tuarōtanohnōko mana.

131 Ētakāko ase joserematohme, ōmihpyry poko
ypenetaryke, omipona se jexiryke.

132 Kueneko ropa, ypyno exiko roropa opyno exiketō
pyno exikehpyra oehtoh samo.

133 Kuakorehmako epukara jehtohme ōmihpyry ae ro;
yporemākapopyra exiko roropa iirypyryme ehtoh ke.

134 Kypynanohko yrohmanohponanō winoino,
onyripohpyry tō omipona jehtohme.

135 Nupunato kueneko, opoetoryme jexiryke,
kuamorepako ōmihpyry poko.

136 Iporiry sā yxity serere āko, ikurenaka jenuru tō
poe, ōmihpyry omipona pyra ahno tō exiryke.

Õmihpyry etyorõmara mana!

137 Zae rokẽ mase, Ritonõpo Jesemy;
onyripohpyry tõ zae roropa mana.

138 Anamorepatopõpyry tõ kure rokẽ mana,
zae roropa mã kehko ipunaka.

139 Apoto sã ase ukurohtao tohne jehtoh ke
õmiry htomaryke jepetõkara a.

140 Õmihpyry ya etyorõmara mana!

Moro sehxo ase, opoetoryme exiketyme ase!

141 Epyrypara exiketyme ase kure jehtoh poko,
ime pyra exiketyme jekarõko roropa imehnõ mana,
yrome wenikehpyra ase anamorepatopõpyry tõ poko.

142 Zae oehtoh jũme exikehpyra mana,

õmihpyry jũme zae roropa mana.

143 Jetuarimatopo te, torõtyke jehtoh roropa mã
jerekohmãko repe,

yrome onyripohpyry tõ jãkyemãko mana.

144 Anamorepahpyry tõ zae rokẽ mana jũme,
tuaro kyriko isene exikehpyra jehtohme.

Õmihpyry zae ehtoh enetupuhnõko ase

145 Yronymyryme okohmãko ase, Ritonõpo;
kuezuhko, mame onyripohpyry tõ omipona exõko ase!

146 Okohmãko ase, jakorehmatohme;
kypynanohko jepetõkara winoino te,

õmiry omipona exõko ase.

147 Ëmehpyra ro ahtao, okohmãko ase
jakorehmatohme, zae õmihpyry enetuputyryke ya
kure ehtoh eraximãko ase.

148 Nyhpyra ãmehnõko ase josenetupuhtohme
õmiry poko.

149 Ritonõpo Jesemy, yna pyno exikehpyra oexiryke
jomiry etako!

Kypynanohko isene ro jahtao,
zae ehtoh riry se oexiryke.

150 Jyryhmananõ popyra exiketõ ameke hkopyra
oehnõko mã toto;

jũme õmihpyry omipona pyra mã toto.

151 Yrome omoro, Ritonõpo, ameke pyra mase ya;
onyripohpyry tõ emero zae mã kehko.

152 Moino ro anamorepatopõpyry tõ waro toehse ywy;
jũme aehtohme morohne tyrise oya.

Õmihpyry zae mana ipunaka

153 Ritonõpo, jetuarimary eneko,
kypynanohko õmihpyry poko wenikehpyra jexiryke.

154 Kuewomako, sero õpuruhpyry tae kutütanohpoko;
kypynanohko isene ro, õmihpyry ae ro.

155 Popyra exiketõ osepynanohpyra exõko mã toto
õmihpyry omipona pyra toexirykõke.

156 Yna pyno oehtoh kure kuhse mana, Ritonõpo!

Kypynanohko isene ro jahtao, zae ðmihpyry ae ro.

157 Jepetðkara tuhke mã toto, jyyryhmary se
exiketð roropa,

yrome onyripohpyry tð omipona exikehpyra ase.

158 Mokaro ewokananð eneryhtao ya:

“Popyra mã toto,” ðko ase, toto se pyra ase

ðmihpyry omipona pyra toto exiryke.

159 Anamorepatyã sehxo jehtoh eneko, Ritonðpo!

Yna pyno oehtoh jðme etyorðmara mana,
naeroro isene ro kypynanohko!

160 ðmihpyry emero zae mana;

onyripohpyry tð kurã jðme exikehpyra mã kehko.

Ritonðpo nyripohpyry tð omipona se ase

161 Ahno jamihmãkð osetapãko mã toto

yvaro onyryhpopãkara jahtao,

yrome ðmiry poko otato ase ukurohtao.

162 Tãkye kuhse ase ðmihpyry poko,

imepÿ tãkye ehtoh samo mðkomo kurã apoiryhtao eya!

163 Ajohpe ehtoh se pyra ase ipunaka,

zae pyra ehtoh roropa, yrome ðmihpyry sehxo ase.

164 Oeahmazomðko ase 7me, toiro ðmepyyry ae,

anapiakatohtonð zae rokð exiryke.

165 ðmihpyry sehxo exiketð torðtyke pyra, towomase

mã toto, mokaro onemapopyra imehnð mana.

166 Ritonðpo Jesemy, ypynanopyry oya eraximãko ase

jepetðkara winoino, onyripohpyry tð omipona ase.

167 Anamorepatopðpyry tð omipona ase;

toto sehxo ase yronymyryme.

168 ðmihpyry omipona ase, onyripohpyry tð roropa,

ynyryry enðko mase emero porehme.

ðmihpyry poko tãkye ase

169 Ritonðpo Jesemy, okohmary ya etako,

tuaro kyriko ðmihpyry ae ro.

170 Jotururu oya etako, kypynanohko ðmihpyry ae ro!

171 Oeahmakehpyra ase,

jamoreparyke oya onymeropohpyry tð poko.

172 ðmihpyry poko eremiãko ase,

zae onyripohpyry tð exiryke.

173 Ritonðpo, tahxime kuakorehmako,

onymeropohpyry omipona jexiryke.

174 Ritonðpo Jesemy, ypynanopyry poko penetãko ase,

ðmihpyry poko jahtao atãkyemãko ase.

175 Kuewomako isene ro jahtao, oeahmatohme ya.

Ah anamorepahpyry tð jakorehmãko mã toto!

176 Kaneru itatyhpyry sã toytose ywy xiaxiake rokene.

Ritonðpo Jesemy, osehko jenese ropa,

wenikehpyra jexiryke onyripohpyry tð poko!

120

Takorehmatoh ekaropory Ritonõpo a

Ytoytoketõ eremiatoh sero.

¹ Popyra ehtoh toehse ahtao ya,

Ritonõpo Kuesëkõ tykohmase ya, jomiry totase eya.

² Ritonõpo, ajohpe exiketõ wino kypynanohko,
onekunohtõkõ winoino.

³ Ajohpākomo, oty rīko Ritonõpo oya xine nae?
Oty ke awānohtorỹko nae?

⁴ Awānohtorỹko mana pyrou pohsuimã ke
soutatu poe te, ikarany zemimã ke roropa!

⁵ Taro jehtoh amaro xine popyra nase;
Meseke nonory po jehtoh samo,
Ketaa põkõ maro jehtoh sã roropa.

⁶ Moino okynahxo ywy ase taro
osepeme se pyra exiketõ maro.

⁷ Osepeme ehtoh poko jotururuhtao,
oturũko mã toto etonary se toehtohkõ poko.

121

Ritonõpo kuewomane komo

Ytoytoketõ eremiatoh sero.

¹ Mya osenuhmãko ase, ypy tõ enẽko.
“Ozeino jakorehmatoh oehnõko nae?” ãko,
ekaropõko ase.

² Kuesëkõ jakorehmãko mana,
kapu rihpõme mã ynororo, sero nono roropa.

³ Opupuru piserehkamexipopyra mana;
oewomanekõ nyhpyra mana.

⁴ Izyraeu tõ pyno exikety pimỹme exipyra mana,
nyhpyra roropa mana.

⁵ Oewomãko Kuesëkõ mana;
ãpotunuru wino exikehpyra mana, oewomatohme.

⁶ Saereme ahtao xixi oryhmara exīko mana;
koko ahtao nuno oryhmara mana.

⁷ Kuesëkõ opynanohnõko mana popyra ehtoh
winoino; isene oehtoh ewomãko mana.

⁸ Oewomãko mana oytoryhtao te, oepiry ropa ahtao,
seromaroro te, jũme exikehpyra, enara.

122

Pata Jerusarẽ kure potu

Tawi nymerohpyry.

¹ Tãkye exiase ynara tykase toto ahtao ya:
“Ehmaropa Ritonõpo Tapyĩ taka.”

² Seromaroro taro sytatose, omõtohtao
xikihme Jerusarẽ po!

³ Jerusarē tyrise ropa mana, pata kurano,
moroto ahno oximōnōko mā toto.

⁴ Tarona ahno tō onuhnōko mana, oxiekyrymākomo,
Izyraeu pakomotyamo, “Kure mase,”
katohme Ritonōpo a, inyripohpyry ae ro.

⁵ Taro zae ehtoh apiakāko tuisa tō mana,
taro Izyraeu tō tuisary roropa
typoetory tō apiakāko mana.

⁶ Oturutoko Kuesēkomo a Jerusarē pōkō poko,
osepeme toto ehtohme.

“Kure rokē Jerusarē pyno exiketō tyripory se ase!

⁷ Osepeme tyripoko toto pata po,
apuru tō ao exiketomo!

Tuisa tapyī konōto tao exiketō towomasēme
toto ripory se ase roropa.”

⁸ Wekyry tō pyno jexiryke jepe tō maro,
ynara āko ase Jerusarē pōkomo a:

“Osepeme oexirykō se ase, torētyke pyra oehtohkōme.”

⁹ Ritonōpo Kuesēkō Tapyī sehxo ase.

Morara exiryke oturūko ase Ritonōpo a opoko xine.

Kure rokē oriporykō se ase eya, Jerusarē pōkomo.

123

Yna ipynanohko

Ytoytoke tō eremiatoh sero.

¹ Ritonōpo yna Esemy, kakoxi osenuhmāko ase oya.

Āpony, tuisa imehxo apō moroto mana kapu ao.

² Namoto mā tosē emary enēko mana,
nohpome namoto ahtao morararo tosē emary onenekehpyra mana,
moro saaro oya enēko ynanase, Ritonōpo yna Esemy,
yna pyno oehtoh eraximāko ynanase.

³ Yna pyno exiko, Ritonōpo! Yna pyno exiko,
ynahtomaryke imehnomo a.

⁴ Ynahtomāko mā mokaro tymōkomo ke
exiketomo, kokoro rokē epyrypaketō roropa yna poihtōko mā toto.

124

Typoetory tō pynanohneme Ritonōpo mana

Tawi nymerohpyry.

¹ “Otara sehtory kymaro xine pyra

Ritonōpo Kuesēkō ahtao?”

Kuezuhtoko Izyraeu tomo!

² Ezuhtoh sero: “Kymaro xine pyra Kuesēkō ahtao
kyzehno xine exiketō tooehse ahtao etonase,

³ typoremākase sehtory, kymarokō tonahse exiry eya xine isene ro;
kyzetükō tanjse ahtao eya xine.

⁴ Mame tuna konōto a kymarokō tarose exiry;

zue aka tarose sehtory,

⁵ zue konōto kuaka tynerymapose kymarokō exiry.”

⁶ “Kure mase,” sykatone Ritonōpo Kuesēkomo a,
kymarokō onekaropyra exiryke kuepetōkara a
poremākatohme eya xine.

⁷ Tonepanohse sytatose, torō enepanopyry sā
apoitoh winoino.

Apoitoh tyhmose, imyhpokatyā tō sā sytatose.

⁸ Kuakorehmatohkō oehnōko Ritonōpo poe,
kapu Rihpono, sero nono Rihpōme roropa.

125

Typoetory tō ewomary Ritonōpo a

Ytoytoketō eremiatoh sero.

¹ Ritonōpo Kuesēkō enetupuhnanō ypy Xiāo
ehtoh sā mā toto; esyryhmasaromepyra mana,
jūme tosarykō po exīko mā toto.

² Pata Jerusarē zomye ypy tō mana,
moro sā typoetory tō zomye Kuesēkō mana,
toto ewome seromaroro, jūme roropa exikehpyra.

³ Zae pyra exiketō jūme pyra tuisame exīko mā toto, zae exiketō nonory
esēme.

Okynahxo zae pyra exiketō tuisame ahtao, otarame mokaro zae exiketō
popyra ehtoh poko exipitōko mā toto.

⁴ Ritonōpo, kure rokē opoetory tō tyriko,
zae exiketomo, ōmiry omīpona exiketomo!

⁵ Yrome popyra exiketō wānopyryhtao oya,
mokaro roropa zuānohko, onyriphopyry
rumekahpōkomo, ōmiry omīpona pyra aexityamo.

Izyraeu tō ewomako, osepeme tyriko ropa toto!

126

Kure yna tyriko tākye yna ehtohme

Ytoytoketō eremiatoh sero.

¹ Kuenepyrykō ropa ahtao Kuesēkomo a
Jerusarē pona osenehketō sā sexiataose.

² Exianāko sexiataose, eremiāko roropa
tākye kuexirykōke.

Mame ynara tykase imehnō nonory pōkō kypoko xine:

“Kure rokē mokaro tyrise Ritonōpo a.”

³ Ajohpe pyra, kure rokē kymarokō tyrise eya;
tākye kuhse sytatose.

⁴ Ritonōpo, kure yna tyriko ropa, yna narykatyā ahtanohpoko, yna eky
tō emākapoko ropa, konopo oepyry samo iporiry tō pehkase ropa,
tonore aexityamo.

⁵ Ah mokaro ixitatyā tutupikō arykaryhtao

tākye nexī toto tykyrysā apoiryhtao ropā tyya xine!
⁶ Mokaro ixitatyā toytorykohtao,
 ipuhturu puimāko arykatohme,
 oehnōko ropā mā toto toremiarykōme,
 tākye rahkene, tykyrysā enepyrhtaο.

127

Kure tapyi taōkō tyrise ahtao Ritonōpo a
 Ytoytoketō eremiatoh sero. Saromāo nymerohpyry.

¹ Tapyi onyripyra Ritonōpo ahtao toiparo rokē
 erohnōko tapyi rinanō mana tyriry poko.

Pata onewomara Kuesēkō ahtao
 toiparo rokē eraximāko erase tō mana.

² Toiparo rokē itamurumehxo toerokuru poko
 ephpyry apoiry poko;

pakeimo owōnōko mase, ataxikāko tykohmāse ahtao.
 Ynara exiryke, tonahsā ekarōko Ritonōpo mana
 typyno aexityamo a inykyrykohtao ro.

³ Omūkurukō Kuesēkō nekaroryme mā toto;
 inekarory kurāme mā oya xine toto.

⁴ Orutua mūkuru tō tonuruse tamuhpōme pyra
 ynororo ahtao, pyrou sā mā toto soutatu emahpo;

⁵ Tākye mā mokyro tuhke typyreke exikety;
 mokyro onyporemākapopyra imehnō mana,
 tyehno exiketō maro aotururuhtao juize tō ēpataka,
 apiakatoh tao.

128

Kure rokē exīko, Ritonōpo omiry omipona ahtao
 Ytoytoketō eremiatoh sero.

¹ Tākye mā mokaro Ritonōpo omiry omipona
 exiketomo, inyriphopyry omipona exiketomo.

² Morara awahtao otuhnōko mase oerohtamitume,
 tākye exīko mase, kure ehtoh oehnōko oya mana.

³ Opyty eperytakety sā exīko atapyī tao mana;
 opoenō oriwera zoko sā exīko mā toto ōtuhtoh zomye.

⁴ Ritonōpo omiry omipona exikety
 moro sā kure rokē exīko mana.

⁵ Tosae, ypy Xiāo poe, kure rokē oripory se ase
 Ritonōpo a!

Kokoro rokē isene ro awahtao kure Jerusarē pōkō
 riry se ase oneneryme!

⁶ Isene oexiry se ase, apakomotyā enetohme oya!

Osepeme Izyraeu tō kamexipory se ase!

129

Tyyryhmase, yrome onyporemākara
 Ytoytoketō eremiatoh sero.

1 Izyraeu tomo, yna zuruko oryhmatopõpyrykõ poko
oepetõkara a apitorymã poe
poetome ro awahtao xine.

2 “ÿ, poetome yna ehtopõpyry poe
tyryhmase ynanexiase,
yrome yna onyporemãkara ro
yna epetõkara toh nexiase.

3 ÿpary tysahkase ikurohtaka sã ypipohnanomo a,
mosa roropa tupito nonory ahkary samo,
otyro puhturu arykatohme.

4 Yrome Kuesëkomo a, zae Exiketymã,
yna typynanohse mokaro popyra exiketõ winoino.”

5 Ah Jerusarë se pyra exiketõ emero
typoremãkase nexī toto, epatohme.

6 Ah onahpoty sã nexī toto tapyi amotoh po,
axī orihnõko mana ahtara ro ahtao;

7 moro onahpoty anapoipyra isahkane mana,
anaropyra roropa mana pitiko rokë exiryke.

8 Ah ytoketõ mokaro kuroko ynara kara nexī toto:
“Kure rokë Ritonõpo Kuesëkomo a oriporykõ se ase!
Kure oriporykõ se ynanase Ritonõpo a.”

130

Oturutoh Ritonõpo a akorehmatohme
Ytoytoketõ eremiatoh sero.

1 Ritonõpo yna Esemy, kykohmase zue ae
typynanohneke pyra jahtao.

2 Okohmary etako Ritonõpo! Jotururu etako
jakorehmary ekaroporyhtao oya.

3 Yna rypyry tymerose ahtao oya yna wãnopry
emero, tyrypyhpyke yna exiryke porehme.

4 Yrome popyra yna ehtoh korokãko mase,
morara exiryke oeahmãko ynanase.

5 Jakorehmary poko Ritonõpo
Kuesëkomo a penetãko ase;
eraximãko ase, zae aomiry enetupuhnõko ase.

6 Kuesëkõ eraximãko ase pata omõtoh erase tomo a
ẽmepry eraximary motye, pata omõtoh erase
tomo a ẽmepry eraximary motye.

7 Izyraeu tomo, Ritonõpo Oesëkõ enetupuhtoko
opyno xine exikehpyra aexiryke,
opynanopyrykõ se exikehpyra roropa aexiryke.

8 Typoetry tõ Izyraeu pynanohnõko mana
iirypyrykõ korokãko mana porehme.

131*Zae Ritonõpo ehtoh enetuputyry*

Tawi nymerohpyry.

¹ Ritonõpo Jesemy, imehnõ motye tuisame jehtoh poko epyrypara ase; imehxo jehtopõpyry turumekase ya, yamene se pyra jexiryke.

Tuaro pyra jehtoh tonõ poko torëtyke pyra ase, morohne poko onenetupuhsaromepyra jahtao.

² Ukurohtao tymynyhpäse ywy, atarypopyra ase syhryme poeto ehtoh samo, tyse apory ao suhsu turumekase ahtao eya.

Moro saaro tãkye ase, mynyhme sã roropa ase ukurohtao.

³ Izyraeu tomo, Ritonõpo enetupuhtoko Oesëkõme seromaroro, jũme roropa, enara!

132*Ritonõpo netapohpyry Tawi a*

Ytoytoke tẽ eremiatoh sero.

¹ Ritonõpo, wenikehpyra exiko Tawi poko, aetuarimatopõpyry poko roropa.

² Wenikehpyra exiko aomihpyry poko oya, Ritonõpo Jamihmehxo Exikety, Jako Esemy, ynara tykase ahtao:

³ “Ytapyĩ taka ytopyra ase jynyhtoh taka oseremase;

⁴ ataxikara ase jynyhtohme,

⁵ Ritonõpo esary onyripyra ro jahtao, Jamihmehxo Exikety Jako Esë tapyĩme.”

⁶ Perẽ po turuse ynanexiase Ritonõpo õmihpyry ẽ poko, moro tonese yna a ona Jearĩ po.

⁷ “Ehmaropa Ritonõpo tapyĩ taka, Seahmatone apõ ẽpataka,” tykase yna.

⁸ Osehko Atapyĩ taka, Ritonõpo, õmihpyry ẽ maro, ajamitunuru enetupuh-potopo, moroto ehtohme jũme!

⁹ Ah oturuketõ zae ehtoh poko rokẽ nexĩ toto; ah opoetory tõ nykohtã toto atãkyemaryme!

¹⁰ Ritonõpo, õmiry mekaroase opoetory Tawi a; onymenekahpyry tuisame onurumekara exiko.

¹¹ Onetapohpyry Tawi a onytyromara mana: “Opoenõ wino toiro menekãko ase tuisame ehtohme omyakãme.

¹² Mame zae omũkuru tõ ahtao, ynetapohpyry omipona, jomiry omipona roropa toto ahtao, imũkuru tõ roropa, tuisame exikehpyra exiko mã toto, jũme.”

¹³ Ypy Xiã tymenekase Ritonõpo a; tosaryme moroto se ynororo nexiase, ynara tykase:

¹⁴ “Taro jesaryme exiko mana jũme;

taro ypoetory tõ Esẽme jexiry se ase.

¹⁵ Jerusarẽ põkomo a ise toto ehtoh ekarõko ase pitiko rokẽ pyra; tymõkomokãkara a tonahsã ekarõko ase tãkye toto ehtohme.

¹⁶ Kure rokẽ oturuketõ nyryry tõ rĩko ase,

moro pata pōkō eremiāko, kohtāko roropa mā toto tātākyemarykōme.

¹⁷ Taro toiro Tawi pary rīko ase tuisa imehxo,

taro roropa ynymenakahpyry poenō jūme tuisame tyripōko ase.

¹⁸ Mokyro zehno exiketō poremākapōko ase,

ehxirōko mā toto. Yrome tuisame aehtoh imehxo exīko, emānōko roropa mā kehko.”

133

Ritonōpo poetory tō osepeme ehtoh poko

Tawi nymerohpyry.

¹ Kure potu moro, Ritonōpo poetory tō

osepeme toto ahtao, oxiekyryme sā toto ahtao!

² Azeite kurā ipopatoh sā mana Arāo zupuhpyry po, serere āko mana yhtōko etypoty pona, zupō ehpiry poro.

³ Konopo sā mana ypy Heremō po,

konopo oepiry sā ypy tō Xiāo pona.

Moroto Jerusarē po kure rokē typoetory tō rīko

Kuesēkō mana, tōmihpyry ae ro,

jūme isene exikehpyra ehtopo.

134

Ritonōpo eahmary poko

Ytoytoketō eremiatoh sero.

¹ Ritonōpo Kuesēkō eahmatoko, ipoetory tō emero

oturuketōme aexityā itapyī tao, koko!

² Kakoxi oemarykō anýtoko itapyī tao

Kuesēkō eahmaryme!

³ Kapu rihpōme mā Ritonōpo, sero nono roropa,

eya kure rokē oriporykō se ase Jerusarē poe!

135

Eremiatoh sero, Ritonōpo eahmary poko

¹ Ritonōpo Kuesēkō eahmatoko!

“Kure mase,” kahtoko eya, ipoetory tomo,

² amarokō Itapyī tao exiketomo,

Kuesēkō maro Oturutoh tao!

³ Ritonōpo eahmatoko kure aexiryke;

oeremiatoko eahmaryme, pynotome aexiryke.

⁴ Jako tymenekase eya topeme aehtohme,

Izyraeu tō tymenekase eya tykyryry kurāme toto ehtohme.

⁵ Ritonōpo imehxo mana, zuaro ase;

imehnō ritō tō emero motye Kuesēkō mana.

⁶ Tyriry se toehtoh rīko Kuesēkō mana:

kapu ao te, sero nono po te, tuna konōto tō kuaō te,

zue konōto tō ao, enara.

⁷ Sero nono etyhpyry poe akurū enehnōko mana,

nenenekane rīko mana konopo maro,

tyryrykane enyohnōko mana tykyryry tō esary ae.

- 8 Ejitu tō poenō apitoryme aenurityā totapase eya,
ahno tomo te, eky tomo, enara.
- 9 Tyjāmitunuru tonepose Ejitu pōkomo a,
osenuruhkatoh tonō toto tuisarykō wānohtohme akorehmananō
maro.
- 10 Ahno tō tuhke typoremākase eya;
tuisa tō jamihmākō totapase eya.
- 11 Seō totapase eya, amoreu tō tuisary,
Oke, Pasā tō tuisary roropa,
Kanaā pōkō tuisary tō roropa emero totapase eya.
- 12 Typoetory tomo a mokaro nonohpyry tokarose eya; Izyraeu tomo a
esarykōme ehtohme.
- 13 Ritonōpo, sero nono pōkō emero awaro
exikehpyra exīko mā toto;
omoro mase yna Esemy, emero zumakahpōkomo wenikehpyra exīko mā
toto opoko.
- 14 Izyraeu tō ewomāko Kuesēkō mana;
typoetory tō pyno exīko mana.
- 15 Imehnō neponāmarykō parata risēme mā kehko,
uuru risēme roropa, ahno nyrytyamo.
- 16 Týtare mā kehko, yrome oturupyra;
tonure roropa toh mā repe,
yrome osenuhmara mā kehko.
- 17 Typanare toh mā repe, yrome otato pyra mā kehko;
oseremara roropa mā kehko.
- 18 Tynyrytyākō sā mā mokaro tyrinanomo,
tuamekaro xine rokene.
Mokaro roropa, tyneponāmarykō enetupuhnanomo,
tuaro pyra mā toto.
- 19 Ritonōpo Kuesēkō eahmatoko, Izyraeu tomo;
“Kure mase, Ritonōpo,” kahtoko, imaro oturuketomo!
- 20 “Kure mase, Ritonōpo,” kahtoko, Rewita tomo;
Kuesēkō eahmatoko, emero aomipona exiketomo!
- 21 Ritonōpo eahmatoko Xiāo po,
Jerusarē po, Kuesēkō esary po.
“Kure mase, Ritonōpo,” kahtoko!

136

Eremiatoh kure Ritonōpo riry poko

- 1 “Kure mase,” kahtoko Kuesēkomo a, kure aexiryke; kypyno xine exikeh-
pyra mana.
- 2 “Kure mase,” kahtoko Ritonōpo Imehxo Exikety a; kypyno xine exikeh-
pyra mana.
- 3 “Kure mase,” kahtoko tuisamehxo Exikety a;
kypyno xine exikehpyra mana.
- 4 Ritonōpo rokē osenuruhkatoh Rihpōme mana;
kypyno xine exikehpyra mana.
- 5 Tuaro toehtoh ke kapu Rihpōme mana;

kypyno xine exikehpyra mana.

⁶ Sero nono tyrise eya tuna zueme aexityã po;

kypyno xine exikehpyra mana.

⁷ Xixi tyrise eya, nuno roropa;

kypyno xine exikehpyra mana.

⁸ Saeremehxo xixi ehtohme saereme ahtao;

kypyno xine exikehpyra mana.

⁹ Nuno te, xirikuato tō maro ezurume ehtohme koko; kypyno xine exikehpyra mana.

¹⁰ Ejitu poenō apitoryme aenurutyã totapase eya;

kypyno xine exikehpyra mana.

¹¹ Ejitu poe Izyraeu tō tarose eya;

kypyno xine exikehpyra mana.

¹² Tarose toto tomary jamihmã ke, tapory jamitunuru ke roropa;

kypyno xine exikehpyra mana.

¹³ Tuna konōto Tahpiremã tapiakase eya irãnaka;

kypyno xine exikehpyra mana.

¹⁴ Irãnakuroko typoetory tō tarose eya;

kypyno xine exikehpyra mana.

¹⁵ Yrome Ejitu tuisary tynerymapose eya isoutatu tō maro; kypyno xine exikehpyra mana.

¹⁶ Ona tonorē poro Izyraeu tō tarose eya; kypyno xine exikehpyra mana.

¹⁷ Imehnō nonory esēkō jamihmākō totapase eya; kypyno xine exikehpyra mana.

¹⁸ Tuisa tō imehxo exiketō totapase eya; kypyno xine exikehpyra mana.

¹⁹ Seō, amoreu tō tuisary totapase eya; kypyno xine exikehpyra mana.

²⁰ Oke, Pasã tō tuisary roropa totapase eya;

kypyno xine exikehpyra mana.

²¹ Typoetory tomo a mokaro nonohpyry tokarose eya; kypyno xine exikehpyra mana.

²² Typoetory Izyraeu nonoryme ehtohme moro tokarose eya; kypyno xine exikehpyra mana.

²³ Wenikehpyra kynexine ynororo kypoko xine typoremākase kuahtao xine; kypyno xine exikehpyra mana.

²⁴ Kymarokō tymyhpokase eya kyzehnotokō wino; kypyno xine exikehpyra mana.

²⁵ Isene exiketomo a tonahsē ekaroneme mana, porehme; kypyno xine exikehpyra mana.

²⁶ “Kure mase,” kahtoko Ritonōpo kapu Esemý a; kypyno xine exikehpyra mana.

137

Omuhpe Izyraeu ehtopōpyry poko

¹ Typorohse ynanexiase tuna tō ehpiō po

Papironia po; xitākone ynanexiase wenikehpyra

yna ahtao Jerusarē poko.

² Rira tō tynomose yna a tyhwyme moroto wewe tō pokona.

³ Mokaro typoetoryme yna aronanõ yna eremiary etary se toh nexiase, tãkyemaporykõ se toh nexiase yna a: “Oeremiatoko eremiatoh tonõ Xião poko,” tykase toto.

⁴ Yrome imehnõ nonory po yna ahtao otãto eremiãko yna nae Kuesẽkõ eahmaryme?

⁵ Pata Jerusarẽ, opoko tuenikehse jahtao, jũme rira etory rumekary se ase.

⁶ Opoko tuenikehse jahtao, jũme jeremiary rumekary se ase jãkyemaneme Jerusarẽ osenetupuhkepyryhtao.

⁷ Ritonõpo, wenikehpyra exiko etomita tõ nyrihpyry poko Jerusarẽ poremãkatopõpyry poko! Wenikehpyra exiko aomihpyrykõ poko: “Pata Jerusarẽ ìkararahtoko emapotohme nono pona,” tykase toto.

⁸ Pata Papironia, omoro tykararahrenẽme exĩko! Tãkye exĩko mokaro mana oryhmananomo, yna poko onyrihpyrykõ emetakame,

⁹ opoenõkõ pisarara apoiryhtao eya xine, toto apihpytanohpotohme topu pona!

138

“Kure mase, Ritonõpo,” kary poko

Tawi nymerohpyry.

¹ Kure mase, Ritonõpo, oeahmãko ase yronymyryme; imehnõ ritõ tõ neneryme eremiãko ase oeahmaryme.

² Yna pyno oexiryke te, anamonohpyra roropa oexiryke, jeseukumuru po porohnõko ase oeahmatohme Atapyĩ kurã myhtokoxi.

Ynara menepoase ya, emero motye oesety mana, õmiry roropa emero motye mana.

³ Kuezukuase okohmaryhtao ya, ajamitunuru ke jamihme kyriase ropa ukurohtao.

⁴ Ritonõpo yna Esemy, tuisa tõ emero sero nono po oeahmãko mã toto õmiry etaryhtao tyya xine.

⁵ Eremiãko mã toto onyrytyã poko, saerekatoh sã imehxo oehtoh exiryke.

⁶ Kaehxo awahtao ro sero nono epoe, osanume exiketõ pyno mase, epyrypaketõ roropa otonẽsaromepyra mã toto owinoino.

⁷ Tomyehmase jahtao popyra ehtoh ke, jewomãko mase. Yzehnotokõ poremãkãko mase; ypynanohnõko mase ajamitunuru ke.

⁸ Õmihpyry ae ro ya tyriko mase emero.

Ritonõpo Jesemy, jũme ypyno oehtoh exikehpyra mana. Oerohtoh onurumekara exiko, erohko ro onyryry otyhkatohme.

139

Ritonõpo ěpataka

Tawi nymerohpyry

¹ Ritonõpo Jesemy, jeněko mase ukurohtao,
juaro roropa mase ipunaka.

² Ynyriry waro mase emero,
amekeino josenetupuhtoh waro roropa mase.

³ Jerokuruhtao jeněko mase, joseremaryhtao roropa;
ynyryry emero waro mase ipunaka.

⁴ Oturupyra ro jahtao, jotururu waro mase emero.

⁵ Jomye mase japurume samo,
jewomāko mase ajamitunuru ke.

⁶ Juaro oehtoh poko osenuruhkāko ase;
tuaro jehtoh motye kuhse mā õsenetupuhtopo.

⁷ Mya jytoryhtao jeněko ro mā Ouzenu;
epasaromepyra ase owinoino.

⁸ Jonukuruhtao kapu aka, moroto mase;
aorihtyā esaka jytoryhtao moroto roropa mase.

⁹ Taporihke jytoryhtao xixi tūtatoh pona te,
xixi omōtoh pona roropa moe josesariryhtao,
¹⁰ moroto ro jesemary ae jemary poko jarōko mase,
moroto roropa jakorehmāko mase.

¹¹ Ynara karyhtao ya ixinukuturu a: “Kuapuruko,”
karyhtao, morararo saeremano a:
“Yzeipopyra exiko,” karyhtao,

¹² jeněko ro mase.

Koko ahtao saereme ro mā oya.
Ikohmamyry maro saerehkatoh oxisā oya mana.

¹³ Jeretutumuru tyrise oya juahxirirĩ kehko,
upũ roropa emero; kuapuhne aja wakuru ao.

¹⁴ “Kure mase,” āko ase oya orěpyra oexiryke.
Tomeseke sã tyrise ywy oya, kure kuhse onyrytyā mana,
moro waro ase rahkene.

¹⁵ Yzehpyry tō menene tokare pyra jyriryhtao oya;
tomeseke sã tyrise ywy oya aja wakuru ao jahtao.

¹⁶ Kuenene enurupyra ro jahtao.
Apapě pokona emero isene jehtoh poko tymerose oya
ěmepyry punero, onyrihpyry exipyra ro ahtao.

¹⁷ Ritonõpo, kure kuhse õsenetupuhtoh mā ya!
Ikuhpỹme roropa mā kehko!

¹⁸ Tukahse ahtao ya, isawā motye tuhke exiry mana.
Ypakaryhtao amaro ro ase.

¹⁹ Ritonõpo, popynō enahkapory se ase oya!
Ryhmatō kō ytory se ase ymyhtoino,
torětyke pyra jehtohme.

²⁰ Okerekeremāko omi xihpyry ke mā toto;
ajohpe oturũko mā toto opoko.

21 Jesemy Ritonõpo, ozehnotokõ zehno roropa ase!

Amaro tātātapoiry se exiketõ se pyra ase ipunaka!

22 Toto zehno ywy yronymyryme;

jepeme pyra mā toto.

23 Ritonõpo kueneko, ukurohtao juaro oehtohme!

Kukuhko roropa josenetupuhtoh waro oehtohme.

24 Kueneko popyra ehtoh nae ahtao ukurohtao,

kuaroko jūme amaro exiketõ esemary ae.

140

Oturutoh Ritonõpo a osewomapotohme

Tawi nymerohpyry

1 Ritonõpo Jesemy, kypynanohko popyra

exiketõ winoino!

Kuewomako jetapary se exiketõ winoino.

2 Osenetupuhkehpyra mā toto popyra ehtoh riry poko imehnomo a,

tahxime etonatoh kuhnõko mā toto.

3 Inurukõ okoi orihmatõ sã mā toto,

aomirykõ okoi epity sã mā orihmato.

4 Ritonõpo Jesemy, kuewomako popyra

exiketõ jamitunuru winoino!

Kuewomako jetapary se exiketõ winoino,

yporemākapory se exiketõme mā toto.

5 Mokaro epyrypaketomo a ahno apoitoh tyrise,

tarāpa tõ tyrise eya xine jesemary ao;

japoitoh tyrise eya xine japoitohme.

6 Ritonõpo a oturũko ase: “Jesẽme mase, Ritonõpo.”

Otatõme exiko, kuakorehmako, ekaroporyhtao oya.

7 Jesemy imehxo, Jewomane jamihme,

kuewomase etonatoh po.

8 Ritonõpo, popyra exiketomo a ise aehtohkõ

onekaropyra exiko.

Popyra ehtoh poko se toto ahtao,

toto anakorehmara exiko ime pyra toto ehtohme.

9 Orẽpyra jepetõkara onyripopyra exiko;

ah jenaroximatoh tonõ eya xine

nepukã toto epona xine.

10 Ah ikarã nepukã toto epona xine!

Ah mokaro tõmasẽme nexĩ toto oramã aka

jūme tūtara ropa toto ehtohme!

11 Ah imehnõ hxironanõ torẽse nexĩ toto,

ajohpe toto ahtao!

Ah popyra ehtoh noehno imehnõ etapananomo a,

tapoisẽme toto ehtohme,

tonahkasẽme roropa toto ehtohme!

12 Ritonõpo yna Esemý, zuaro ase,

tymõkomokākara ewomãko mase,

omise exiketõ roropa,

zae toto ripotohme imehnomo a.

¹³ Ōmiry omipona exiketō oeahmāko mā toto.
Zae ehtoh poko exiketō isene exīko mā toto oēpataka.

141

Oturutoh Ritonōpo a kokonie pukuro

Tawi nymerohpyry.

¹ Ritonōpo, okohmāko ase;
axī ke osehko jakorehmase!

Jotururu etako okohmaryhtao jakorehmary ekaroporyhtao.

² Joturutoh apoiko ixtaratu samo ynekaroryme oya, jemary anymyry
roropa ynekaroryme kokonie pukuro.

³ Ritonōpo, ʻtary erase tyriko,
aomi popyra oturupyra jehtohme.

⁴ Kukurākako zae pyra ehtoh poko se pyra jehtohme,
popyra exiketō maro oximaro pyra jehtohme
iiryppyrykō poko.

Kuakorehmako ytopyra jehtohme jūme
toto otuhtoh konōto pona!

⁵ Otarame zae exiketō juānohnōko mā toto,
otarame jupokāko roropa mā toto
ypynotome toto ahtao;

yrome popyra exiketomo a jeahmary
se pyra ase ipunaka.

Oturukehpyra ase Ritonōpo a popyra ehtoh poko
exiketō akorekehkatohme eya.

⁶ Mokaro tuisary tō tomase ahtao
ypy topu poe, kaino;
enetupuhnōko mā toto,
zae jomihpyry ehtopōpyry poko.

⁷ Apotopokō takohse ahtao, tyrakase roropa ahtao,
moro saaro mokaro zehpyry tō typahse
exīko zonētopōpyrykō eutary pūto.

⁸ Yrome, Ritonōpo Jesemy, oenetupuhnōko ase,
amaro osewomāko ase. Jorihmapopyra exiko.

⁹ Kypynanohko tarāpa tō wino tyrise ahtao
popyra exiketomo a japoitohme.

Kypynanohko popyra ehtoh poko exiketō
jarakapyhpyry tō wino, inapurupotoh tae.

¹⁰ Ah popyra exiketō nepukā toto apoitoh taka,
tynyrihpyrykō aka, jeparyhtao josewomatoh taka.

142

Takorehmapotoh Ritonōpo a

Tawi nymerohpyry

¹ Ritonōpo Kuesēkō kohmāko ase ypynanohtohme,
ajohpame sā jakorehmary ekaropōko ase.

² Ekerekeremary ekarōko ase eya emero,

zae pyra ehtoh poko emero oturūko ase jerekohmaryke.

³ Tapotūkehse ukurohtao jahtao,

zae ynyriry waro mana. Zae ehtoh poko torēnase ywy repe, yrome
jesemary ao ahno apoitoh tonēse jepetōkara a japoitohme.

⁴ Jomye josenuhmaryhtao japotunuru wino

jakorehmane enetohme, arypyra,

takorehmaneke pyra ase, towomaneke pyra. Ypyno exikety pyra
ase.

⁵ Ritonōpo, okohmāko ase jakorehmatohme.

Omoro mase jewomaneme,

ose rokē ase isene ro jahtao sero nono po.

⁶ Okohmatoh etako jakorehmatohme,

tapotūkehse jexiryke ukurohtao.

Kypynanohko yzehno exiketō wino,

ymoty jamihme toexirykōke.

⁷ Jetuarimatoh tae kuanỹko,

mame oeahmāko ase opoetory tō oximōtoh tao

kure ypoko toehse oexiryke.

143

Ritonōpo enetuputyry poko

Tawi nymerohpyry.

¹ Ritonōpo, jomiry etako! Zae oexiryke kuetako; kuezuhko anamonoh-
pyra oexiryke!

² Opoetoryme jexiryke japiakara exiko,

zae nymyry pyra ynanase emero porehme oneneryme.

³ Yzehno exiketomo a tokahmase ywy japoitoh pona, typoremākase ywy

eya xine ipunaka. Āpuruhpyry xinukutumā taka tōmase ywy eya
xine, pake aorihtyā sã ase.

⁴ Naeroro apotūkehnōko ase, ehtomāko ase,

enahkety sã ase ukurohtao.

⁵ Pake ehtopōpyry poko wenikehpyra ase,

onyrityā poko osenetupuhnōko ase;

wenikehpyra ase onyrytyā poko emero.

⁶ Jemary tō anỹnōko ase oneneryme, Ritonōpo,

jotururume oya;

nono tonorē sã tuna zehnāko ase opoko.

⁷ Axī ke kuezuhko, Ritonōpo Jesemy

tapotūkehse jexiryke oeraximary poko.

Ywino otonēpyra exiko,

jorikyryino imehnō orihketō maro.

⁸ Ēmepyry ae rokē kuruko ropa ypyno oehtoh poko,

oenetuputyryke ya ypynanohneme.

Oturūko ase oya; zae ehtoh riry poko

tuaroh kamexipoko.

⁹ Ritonōpo, kypynanohko yzehnotokō wino,

oya ytōko ase jewomatohme.

10 Omoro mase Ritonõpo Jesemy;
 kuamorepako õmiry omipona jehtohme.
 Kure rokē kyriko, kuakorehmapoko Ouzenu a
 zae jesemary ae jytotohme, towomaneke jehtohme.
 11 Kypynanohko, Ritonõpo, õmihpyry ae ro ya!
 Kure oexiryke kuanỹko jetuarimatoh wino.
 12 Ypyno oexiryke mokaro yzehno exiketõ etapako;
 yyryhmananõ enahkapoko, opoetoryme jexiryke.

144

Kure Ritonõpo ehtoh ekarory tuisa a

Tawi nymerohpyry.

1 “Kure mase, Ritonõpo,” kahtoko Kuesēkomo a!
 Jewomaneme mana; jamorepãko mana etonatohme,
 tuaro jehtohme yzehnotokõ poremãkapotohme.

2 Jewomaneme mana, jakorehmaneme roropa.
 Ytapyĩme jamihmã mana, ypynanohne roropa.
 Enetuputyryke ya imaro osewomãko ase.

Imehnõ nonory põkõ poremãkãko mã ynororo,
 ypoetoryme toto ehtohme.

3 Ritonõpo, ahnome rokē ynanase;
 oty katohme yna poko osenetupuhnõko mah?
 Orihketõme rokē ynanase mãpyra yna pyno mase.

4 Anonokane sã ynanase, pu katoh samo;
 isene yna ehtoh jerutumã sã mana axĩtao rokene.

5 Ritonõpo, kapu etapuruhmakako oyhtotohme!
 Ypy tõ apoko, mame orexĩto tũtãko mana.

6 Nenenehkane enehpoko ozehno
 exiketõ aropotohme sapararahme;
 pyrou tõ ekomako toto epatohme tururume.

7 Oesae kapu ae kuanỹko oemary ke,
 zue ae kypynanohko.
 Kuewomako awaro pyra exiketõ wino,

8 zae pyra rokē toto exiryke.
 “Ajohpe pyra ase,” ãko toh mã repe,
 yrome ajohpe mã toto tõmiryõ etaporyhtao ro.

9 Onetaryme, Ritonõpo, eremiatoh kasenato ke
 eremiãko ase;
 rira etõko ase 10me toare exikety ke,
 eremiãko ase oeahmaryme.

10 Omoro mase tuisa tõ pynanohneme,
 Tawi ewomaneme mase onetapara imehnõ ehtohme.

11 Kypynanohko, kuewomako yzehno exiketõ wino,
 zae pyra rokē toexirykõke.
 “Ajohpe pyra,” ãko toh mã repe, yrome ajohpe mã toto.

12 Ah yna mũkuru tõ poetome toto ahtao,
 otyro zoko sã nexĩ toto, jamihme,
 ah yna ěxiry tõ tuisa tapyĩ konõto ipuroxikihny sã

nexī toto, emeporyme!

¹³ Ah yna napyry tapyī tō pehme nexī kehko,
emero rokē tykyrysā ke!

Ah yna eky tō kaneru tōkehko nemā toto
10 miumākōme toto ehtohme, yna nonory po!

¹⁴ Ah yna eky tō pui tōkehko nemā toto,
ipoenō epukara ehtohme, orihpyra ehtohme roropa!
Ah kui kara roropa osema tao nexī toto!

¹⁵ Tākye mā mokaro morohne nae exiketomo!

Tākye roropa mā toto

Tosēkōme Ritonōpo enetupuhnanomo!

145

Eremiatoh sero Ritonōpo eahmaryme

Tawi nymerohpyry

¹ Ritonōpo Jesemy, ytuisaryme mase;
imehxo oehtoh ekarōko ase, “Kure mase,”
kakehpyra ase jūme.

² Kokoro rokē, “Kure mase,” āko ase oya.
Jūme oeahmakehpyra ase.

³ Imehxo Kuesēkō mana,
eahmary kyya xine kure mana;
imehxo aexiry kuosenetupuhtohkō motye mana.

⁴ Ritonōpo, onyrytā kurā ekarōko toiro emāsamo imepỹ emāsamo a,
mame oeahmāko mā toto onyrytā poko ajamitunuru ke.

⁵ Oturūko mā toto xixi motye saereme oehtoh poko,
imehxo oehtoh poko roropa.

Morohne poko osenetupuhnōko ase, onyrytā osenuruhkatoh tonō poko.

⁶ Oturūko mā toto onyrytā poko ajamitunuru ke,
ywy roropa imehxo oehtoh ekarōko ase.

⁷ Kure oehtoh poko emero oturūko mā toto,
eremiāko roropa mā toto tātākyemarykōme
anamonohpyra oehtoh poko.

⁸ Ritonōpo Kuesēkō kure mana, kypyno xine mana;
axī pyra zekītāko mana, kuānoprykō se pyra mana,
kypynanoprykō sehxo mana.

⁹ Kure Kuesēkō mana ahno poko emero,
tynyrytā pyno mana emero porehme.

¹⁰ Ritonōpo yna Esemey, oeahmāko mā toto
onyrytā emero, “Kure mase,” āko oya mā toto,
ōmiry omipona exiketomo.

¹¹ Oturūko mā toto, xixi saerekatoh motye,
tuisamehxo oehtoh poko, ajamitunuru poko oturūko roropa mā
toto,

¹² onyrytā ajamitunuru ke zuaro
emero nono pōkō ehtohme, xixi saerekatoh motye tuisamehxo
oehtoh poko roropa.

13 Tuisame oehtoh jūme mana,
emero esēme oehtoh exikehpyra mana.

Ritonōpo Kuesēkō tōmihpyry ae ro emero rīko mana,
anamonohpyra mana emero riryhtao eya.

14 Etuarimaketō akorehmāko mana,
aepukatyā anŷnōko roropa mana.

15 Isene exiketō emero enēko mā toto,
ewino tynapyrykō eraximāko mā toto,
inapyrykō ekarōko eya xine mana ise toto ahtao.

16 Tonahsē ekaroryhtao Kuesēkomo a epo exīko mana,
isene exiketō pune, emero tuesapare exīko mā toto.

17 Kuesēkō zae mana emero riry poko,
anamonohpyra mana emero riryhtao eya.

18 Ameke pyra Ritonōpo mana ahno a,
ekaroporyhtao eya xine takorehmapotohkōme,
ajohpe pyra ekaroporyhtao eya xine.

19 Aomiry omipona exiketō ise ehtoh ekarōko mana;
toto kohtary efāko mana,
ipynanohtorŷko mana aorikyrykōino.

20 Typyno exiketō ewomāko Ritonōpo mana,
yrome popyra exiketō enahkāko mana.

21 “Kure mase, Ritonōpo,” kakehpyra ase,
Kuesēkō eahmaryme.
Ah isene exiketō emero Ritonōpo kurā eahmā toto,
jūme rahkene.

146

Ritonōpo eahmary, jūme Tuisame exikety

1 “Kure mase, Ritonōpo,” sykatone!

“Kure mase, Ritonōpo,” āko ase,
opyno jexiryke yronymyryme.

2 Isene ro jahtao Ritonōpo oneahmakehpyra ase,
eremiāko ase eahmaryme joorikyry ponāmero.

3 Ahno onyripyra ehtoko opynanohnekōme,
tuisame toto ahtao ro;
opynanohsaromepyra mā toto
orihketōme rokē toexirykōke.

4 Toorihse toto ahtao, nonome exīko ropa mā toto,
morara ahtao tyriry se aexihpyry tonahse
exīko toh mana.

5 Tākye mā mokyro takorehmaneke Ritonōpo ke,
Jako esemy;

tosēme Ritonōpo enetupuhnōko mana typynanohneme.

6 Kapu Rihpōme mā ynororo te, sero nono te,
tuna konōte maro, nakuaōkō maro emero porehme!

Tōmihpyry omipona exikehpyra Kuesēkō mana;

7 tyrohmanohpose exiketō ewomāko mana,

omise exiketomo a tonahsē ekarōko mana.
 Apuruhpyry taōkō tūtanohpōko ropa
 Ritonōpo Kuesēkō mana,
⁸ tonurākara tonure tyrīko ropa mana.
 Aepukatyā anŷnōko ropa mana,
 tōmiry omipona exiketō pyno mana.
⁹ Katonō imehnō nonory poe aehtyā
 kynonorykō pona ewomāko mana, pytŷpo tomo te,
 poetōpo tō roropa akorehmāko mana,
 yrome popyra ehtoh poko exiketō anakorehmara mana.
¹⁰ Tuisame exikehpyra Kuesēkō mana.
 Jerusarē pōkomo, jūme Oesēkō tuisame
 exikehpyra mana.
 Kure mase, Ritonōpo!

147

Kure mase, Ritonōpo, Jamihmehxo Exikety

- ¹ “Kure mase, Ritonōpo,” sykatone!
 Kueremiarykō Ritonōpo eahmaryme kure mana;
 jamaro mana, zae roropa eahmary kyaa xine mana.
² Pata Jerusarē kurākāko ropa Kuesēkō mana;
 Izyraeu tō enehnōko ropa mana imehnō nonory poe,
 arotyā imehnō poetoryme.
³ Emynyhmaketō kurākāko ropa mana,
 iiryhmatopōpyrykō epinohnōko mana.
⁴ Xirikuato tō tuhke ehtoh tyripose eya,
 toine esety ae toto kohmāko mana.
⁵ Imehxo Kuesēkō mana, jamihme kuhse mana;
 tuarohxo ynororo, emero zuaro mana.
⁶ Imehnō motye osekaropyra exiketō
 anŷnōko Kuesēkō mana,
 yrome popyra exiketō akuhmōko mana nono pona.
⁷ Eremiatoko Kuesēkō eahmaryme;
 rira tō etotoko, “Kure mase, Ritonōpo,” karyme.
⁸ Akurū ke kapu apurūko mana,
 konopo enehpōko mana nono pona,
 onahpoty ahtanohpōko roropa mana ypy tō po.
⁹ Onokyro tomo a tonahsē ekarōko mana,
 atōko poenō nahpāko roropa mana
 ikohmaryhtao eya xine.
¹⁰ Oty Ritonōpo zamaro nae?
 Kawaru tō jamihmākomo? Arypyra.
 Soutatu tō orēpyra exiketomo? Arypyra roropa.
¹¹ Ritonōpo zamaro mokaro,
 aomiry omipona exiketomo, penekhepyra exiketō
 Ritonōpo eraximary poko typynanohtohkōme.
¹² Ritonōpo eahmatoko, Jerusarē pōkomo!

“Kure mase,” kahtoko Oesēkomo a, Xiāo pōkomo!

¹³ Jamihme apatary omōtoh rīko mana.

Kure rokē apatary pōkō rīko roropa mana.

¹⁴ Ononory ehpīry ewomāko mana,
 ozehno xine pyra imehnō ehtohme,
 tonahsē kurā ekarōko oya xine mana
 tākye oehtohkōme.

¹⁵ Tōmiry ke tyripōko mana,
 axī inyripohpyry exīko mana.

¹⁶ Kuenimā enehpōko mana sero nono pona
 topuxixime, kaneru hpoty samo;
 kuenimā topuru pahnōko mana putoh katoh samo.

¹⁷ Konopoimo enehpōko mana
 topuxikiri samo, jeru kuenimano.
 Kōxikene sytatose exīko kuenimā enehporyhtao eya.

¹⁸ Mame aomiry omi poe jeru kuenimā tuname
 exīko ropa mana.

Tyryrykane enehpōko mana,
 mame tuna serere āko mana.

¹⁹ Tōmihpyry ekarōko Ritonōpo mana
 Jako pakomotyamo a,
 tynyripohpyry tō Izyraeu tomo a.

²⁰ Morara onyripyra imep̄y nonory pōkomo a;
 imehnō ahno aomiry waro pyra mā toto.
 “Kure mase, Ritonōpo,” sykatone!

148

Kuesēkō seahmatone emero porehme!

¹ “Kure mase, Ritonōpo,” sykatone!

Kuesēkō eahmatoko, kapuaōkomo emero,
 eahmatoko moroto kae kapu ao!

² Ritonōpo eahmatoko, emero inenyohtyamo,
 ipoetory tō etonaketō emero kapu ao!

³ Eahmatoko, xixi te, nuno maro;
 Eahmatoko xirikuato tomo, zemimākomo!

⁴ Eahmatoko, kapu tomo kaehxo exiketomo, tuna tō roropa kapu
 epoehme aexityamo!

⁵ Ah Kuesēkō eahmā toto, eya tyripose toto,
 mame tyrise toh rahkene!

⁶ Eya tyripose toto, jūme tosaō xine toto ehtohme;
 aomihpyry omipona jūme exikehpyra toto ehtohme.

⁷ Kuesēkō eahmatoko, sero nono pōkomo emero:
 onokyroimo tomo tuna konōto kuaōkomo,
 zue tō emero tuna konōto kuaōkomo.

⁸ Kuesēkō eahmatoko, nenenehkane konopoimo topuxikiri sā exikety
 te, kuenimā topuru akurū kehko, tyryrykane jamihmā tomo
 aomipona exiketomo.

⁹ Eahmatoko, ypy tomo somohmākō roropa,

wewe eperytaketomo itu tōkehko roropa!
 10 Eahmatoko, onokyro tōkehko okyno tō roropa!
 Eahmatoko, torō tōkehko nono poro ytoketō roropa!

11 Kuesēkō eahmatoko, tuisa tomo ahno tō maro
 emero, kowenatu tomo kowenu poko erohketō maro!
 12 Kuesēkō eahmatoko, nuasemākomo oryximākō roropa,
 tamuhpomākomo poetohti mākō roropa!
 13 Ah Ritonōpo Kuesēkō eahmā toto emero porehme,
 imehnō ritō tō motye imehxo aexiryke!
 Tynryityā motye imehxo mana sero nono po
 kapu ao roropa, morohne motye saeremehxo mana.
 14 Typoetory Izyraeu tō tyripose eya kokoro rokē jamihmehxo toto
 ehtohme.
 Naeroro eahmatoko, ipoetory tō anamonohpyra exiketomo, Izyraeu
 tomo, ipyno aehtyamo.
 “Kure mase, Ritonōpo,” kahtoko!

149

Eremiatoh sero Ritonōpo eahmaryme

1 “Kure mase, Ritonōpo,” sykatone!
 Eremiatoh kasenato ke eremiatoko Kuesēkō eahmaryme. Eahmatoko
 ipoetory tō anamonohpyra exiketō oximōtoh tao.
 2 Atākyematoko, Izyraeu tomo, Ritonōpo Oesēkō poko. Oseahmatoko,
 Jerusarē pōkomo, Otuisarykō poko.
 3 Ritonōpo eahmatoko, Kuesēkomo,
 awatoko mokyro eahmaryme; pāteru tō etory ke rira tō etotoh ke roropa.
 4 Kuesēkō zamaro ipoetory tomo; imehnō motye osekaropyra exiketō
 orēpyra tyripōko mana.
 5 Ah Ritonōpo poetyry tō tākye nexī toto
 topetōkara typoremākase tyya xine exiryke, tātākyemarykōme
 tōseahmarykohtao.
 6 Ah Ritonōpo eahmā toto opore toremiarykōme, tytapemākō taere
 exiketō ke tomahpo xine
 7 imehnō nonory pōkō poremākatohme, ahno tō wānohtohme;
 8 ituisary tō myhtohme keti tō ke, kowenu poko
 erohketō roropa kurimene risē keti tō ke;
 9 ahno tō wānohtohme Ritonōpo nyripohpyry ae ro!
 Moro sã orēpyrahxo ipoetory tō exīko mana,
 anamonohpyra exiketomo.
 “Kure mase, Ritonōpo,” sykatone!

150

Kuesēkō Ritonōpo eahmatoko!

1 “Kure mase, Ritonōpo,” sykatone!
 Ritonōpo eahmatoko Itapyī tao.
 Ijamitunuru eahmatoko kapu ao.
 2 Eahmatoko inyryityā kurā poko tyjamitunuru ke.
 Eahmatoko emero motye tuisamehxo aexiryke.

³ Eahmatoko rue tō etotoh ke.

Eahmatoko haapa etotoh ke rira tō maro.

⁴ Eahmatoko pāteru tō ke watoh ke roropa.

Eahmatoko haapa tō etory ke, rue tō maro.

⁵ Eahmatoko pratu tō etory ke.

Eahmatoko opore pratu tō panaikato ke.

⁶ Kuesēkō eahmatoko, isene exiketō emero!

“Kure mase, Ritonōpo,” sykatone!